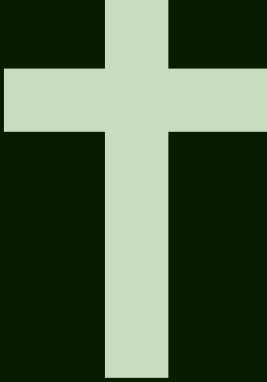

Ibibiriya: Igambo
Iya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru

Fuliiru: Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto ye'kifuliiru
(Bible)

**Ibibiriya: Igambo lya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru**

**Fuliiru: Ibibiriya: Igambo lya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru (Bible)**

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fuliiru

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

871cddeb-c358-58e1-a46a-1b6006a51f3b

Contents

Mataayo	1
Mariko	83
Luka	135
Yohana	222
Mikolezi	285
Barumi	369
1 Bakorindo	406
2 Bakorindo	440
Bagalatiya	462
Bahefeso	475
Bafiripi	487
Bakolosaayi	496
1 Batesaloniki	505
2 Batesaloniki	513
1 Timoteyo	518
2 Timoteyo	529
Tiito	536
Firimooni	541
Baheburaniya	544
Yakobo	571
1 Peturu	581
2 Peturu	591
1 Yohana	598
2 Yohana	607
3 Yohana	609
Yuda	611
Bwigule	615

Imyazi Miija ya Yesu nga kwo ikayandikwa na Mataayo Indangiriro

Yiki kitaabo kya Mataayo, kiyandikiirwi Abayahudi. Ubugira kingi, kiri mu yerekana imiziizi ya mu Kihango kya Keera, mu kudeta kwokuno: «Yago gooshi, ibikatuma gagakoleka, gira lirya igambo likoleke, lyo Nahano âli mali gwanwa adeta ku njira yo'muleevi wage kwokuno.»

Yiki kitaabo, kiyerekiini kwo Yesu ali Mwigiriza Mukulu uhangwirwi ukuyerekana umugeeza muhyahya gwe'maaja za'Bayahudi. Ku mugani, ubugira kingi mu Mataayo 5, Yesu ali mu deta: «Mukayuvwa kwo bashokuluza ba keera bakabwirwa... Haliko, niehe namubwiraga...» (5.21; 5.27; 5.31; 5.33; 5.38; 5.43). Kwokwo, Yesu âli loziizi kwa'bandu baage bakizi tuula bwija ukuhima balya âbâli tuuziri mwi'dako lye'Kihango kya Keera.

Amigirizo mingi ga Yesu, gayandisirwi mu miteeko itaanu mihamu (mu bigaajo 5-7; 10; 13; 18; 24-25). Ngiisi kyanya, gali mu yuta kwokuno: «Galya migirizo ga Yesu, iri akayusa ukugadeta...»

Mataayo ali mu yerekana ngiisi kwo bashokuluza ba Yesu bakalyoka (a) mwi'kondo lya Hiburahimu (ye daata wa'Bayuda), (b) na mwi'kondo lya Dahudi (ye mwami mukulu wa baami ba'Bahisiraheeri). Âli kizi deta na kwo Yesu ali «Mwana wa Dahudi.»

Abagoma ba Yesu, bâli riiri Abafarisaayo, na'bigiriza be'maaja. Yabo bagoma, Mataayo ali mu shembuula bweneene kwo bali babi (lola Mataayo 5.20; 9.11, 34; 12.2; 23.2-3; 27.62). Ali mu deta kwo bali «balyalya, banali birongoozi mbumi, banali mijoka, na bahwija...».

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Mataayo 1.22-23: «Yago gooshi, ibikatuma gagakoleka kwokwo, gira lirya igambo likolekage, lyo Nahano âli mali gwanwa adeta ku njira yo'muleevi wage, kwokuno: “Loli! Umunyere, kundu atazi menyana no'mushosi, haliko agaheeka inda, anabute umwana wo'butabana! No'yo mwana, bagamuyinika iziina Manweri, umugeeza gwalyo: Tutuliinwi na Rurema.”»

Îbiri mwo ku bwofi

- a) Ngiisi kwo Yesu akayija mu kihugo (1-2)
- b) Yesu atondeera umukolwa gwage i Galilaaya (3-14.12)
- c) Yesu akola mu bihugo bye'butambi (14.13-17.20)

- d) Imikolwa ye'mbeka ya Yesu i Galilaaya (17.22-18)
- e) Yesu agendi kola i Buyuda ne'Pereya (19-20)
- f) Iyinga lyo Yesu akayusa mwo'mukolwa gwage (21-27)
- g) Yesu azuuka mu bafwiri, analungika indumwa zaage (28)

*Ikondo lyo Kirisito akalyoka mwo
(Luka 3.23-38)*

¹ Yesu Kirisito, bashokuluza baage bo baaba: Yenyene, âli riiri wa mwi'kondo lya mwami Dahudi. Dahudi naye, âli riiri wa mwi'kondo lya Hiburahimu.

² Hiburahimu akabuta Hisake.

Hisake naye, anabuta Yakobo.

Yakobo naye, anabuta Yuda na beene wabo.

³ Yuda naye, anabuta Pereesi na Zeera ku Tamaari.

Pereesi naye, anabuta Hesirooni.

Hesirooni naye, anabuta Haraamu.

⁴ Haraamu naye, anabuta Haminadabu.

Haminadabu naye, anabuta Nasooni.

Nasooni naye, anabuta Salumooni.

⁵ Salumooni naye, anabuta Bowazi ku Rahabu.

Bowazi naye, anabuta Hobedi ku Ruuti.

Hobedi naye, anabuta Yese.

⁶ Yese naye, anabuta mwami Dahudi.

Dahudi naye, anabuta Sulumaani ku muka Huriya.*

⁷ Sulumaani naye, anabuta Rehobwamu.

Rehobwamu naye, anabuta Habiya.

Habiya naye, anabuta Hasa.

⁸ Hasa naye, anabuta Yehoshafaati.

Yehoshafaati naye, anabuta Yoramu.

Yoramu naye, anabuta Huziya.

⁹ Huziya naye, anabuta Yotamu.

Yotamu naye, anabuta Ahaazi.

Ahaazi naye, anabuta Hezekiya.

¹⁰ Hezekiya naye, anabuta Manaasi.

Manaasi naye, anabuta Hamooni.

Hamooni naye, anabuta Yosiya.

¹¹ Yosiya naye, anabuta Yekoniya na beene wabo, ku kyanya kya'Bahisiraheeri bakagwatwa imbira, no'kutwalwa mu kihugo kye'Babeeri.

¹² Ne'kyanya bakaba keera batwalwa yo,

uyo Yekoniya naye, anabuta Shalityeri.

Shalityeri naye, anabuta Zurubaberi.

¹³ Zurubaberi naye, anabuta Abihudi.

* 1:6 1.6 muka Huriya iziina lyage ye Batisheeba.

Abihudi naye, anabuta Heryakimu.

Heryakimu naye, anabuta Hazoori.

¹⁴ Hazoori naye, anabuta Saadoki.

Saadoki naye, anabuta Hakimu.

Hakimu naye, anabuta Herihudi.

¹⁵ Herihudi naye, anabuta Heryazaari.

Heryazaari naye, anabuta Matani.

Matani naye, anabuta Yakobo.

¹⁶ Yakobo naye, anabuta Yusefu, yiba Maryamu.

No'yo Maryamu, ye kabuta Yesu, úli mu buuzibwa Masiya.

¹⁷ Kwokwo, ukulyokera ku'yo Hiburahimu halinde ukuhisa ku mwami Dahudi, hâli riiri ibibusi ikumi na bina. No'kulyokera ku'yo Dahudi halinde ku kyanya Abahisira-heeri bakatwalwa imbohe i Babeeri, hâli riiri ibindi bibusi ikumi na bina. No'kulyokera ku yukwo kutwalwa i Babeeri halinde ukuhisa ku kubutwa kwa Masiya,[†] hâli riiri ibindi bibusi ikumi na bina kwakundi.

*Ukubutwa kwa Yesu Kirisito
(Luka 2.1-7)*

¹⁸ Ikyanya Yesu Kirisito akayiji butwa, bikaba kwokuno: Nyina Maryamu âli fundisirwi na Yusefu. Halikago, ikyanya Yusefu atâli zaazi múhisa, uyo Maryamu anayiji boneka kwo akola ne'nda. Ne'yo nda, akagiheeka ku njira yo'Mutima Mweru. ¹⁹ Uyo Yusefu, âli riiri mundu mwija imbere lya Rurema, atanalooza kwo abonie Maryamu ishoni imbere lya'bandu,[‡] kyanatuma agashungika kwo agamúlahira ku bumbishwa.

²⁰ Yago magambo, ikyanya Yusefu akaba akiri mu gayitoneesa kwo, anahulukirwa kwo no'muganda wa Nahano mu kati ke'birooto. Ulya muganda anamúbwira: «E Yusefu, Mwana wa mwami Dahudi, utayobohe ukuhisa Maryamu. Iyo nda, akagiheeka ku njira yo'Mutima Mweru.

²¹ Agagibuta mwo'mwana wo'butabana. No'yo mwana, ukamúyinike iziina Yesu, mukuba ye gaakiza abandu baage mu byaha byabo.»

²² Yago gooshi, íbikatuma gagakoleka kwokwo, gira lirya igambo likolekage lyo Nahano âli mali gwanwa adeta ku njira yo'muleevi wage kwokuno: ²³ «Loli! Umunyere, kundu atazi menyana no'mushosi, haliko agaheeka índa, anabute umwana wo'butabana! No'yo mwana,

[†] **1:17** 1.17 Iziina Kirisito liri lye'kigiriki. Na mu kiheburaniya: Masiya. [‡] **1:19** 1.19 Ukukulikirana ne'migeza ye'kiheburaniya, ngiisi úwaheekera índa ha kaaya, âli agavurumikwa amabuye, halinde anafwe.

bagamúyinika iziina Manweri,[§] umugeeza gwalyo: Tutulinwi na Rurema.»

²⁴ Iri Yusefu akasisimuka, anagira nga kwo'muganda wa Nahano amúbwira, anahisa Maryamu. ²⁵ Halikago, atakamúgwejera, halinde ku kyanya akabuta umwana. Ne'ri akaba keera amúbuta, Yusefu anamúyinika iziina Yesu.

2

Abanabwenge be'ndonde bayiji yikumba Yesu

¹ Yukwo kubutwa kwa Yesu, kwáli riiri mu kaaya ke'Betereheemu, mu poroveesi ye'Buyahudi, ku kyanya mwami Heroode áli twaziri. Ku yikyo kyanya, mu kaaya ke'Yerusaleemu mwanahulukira abanabwenge be'ndonde, ábáli lyosiri uluhande lwe'sheere. ² Yabo bahinga, banayiji buuza: «Umwana úkabutwa kwo agaaba mwami wa'Buyahudi, alyagagi hayi? Si keera tukabona ngiisi kwe'ndonde yage ikatunduuka uluhande lwe'sheere. Na buno twayija, gira tuyiji múyikumba.»

³ Mwami Heroode, mbu ayuvwe kwokwo, anayami jwangerara, kuguma na'bandu booshi be'Yerusaleemu.

⁴ Kyanatuma agakuumania abakulu ba'bagingi booshi, na'bigiriza booshi be'maaja, anababuza: «Ulya Masiya, akwaniini abutwe hayi?» ⁵ Nabo, ti: «E mwami, umuleevi akagwanwa atubwira kwo Lukiza agabutirwa i Betereheemu, mu poroveesi ye'Buyahudi. Ee! Akayandika mu Mandiko Meeru kwokuno:

⁶ «Na naawe, e Betereheemu, mu poroveesi ye'Buyahudi! Mu matwali gaayo gooshi, utali we toohiri, kiri ne'hiniini.

Ee! Mu mwawe mwo mugalyokaga umutwali, agaanaba ye mungere wa'bandu baani, Abahisira-heeri.*»

⁷ Uyo Heroode, iri akayuvwa kwokwo, anatumira yabo banabwenge be'ndonde ku bumbishwa, gira bamúmenyeese ulusiku lwo bakatee bona kwi'yo ndonde.

⁸ Ha nyuma, anabatuma i Betereheemu, anababwira: «Ngahwe! Mugendi gahirizagya bwija, halinde mumenye ngiisi ho'yo mwana ali! Na mango mwamúbona, munayiji mmenyeesa duba, gira naani ngagendi múyikumba.»

⁹ Yabo banabwenge be'ndonde, iri bakayuvwa ngiisi kwo mwami ababwira, banashokola injira. Irya ndonde yanakizi genda imbere lyabo, yanayimanga hi'gulu lya

ho'yo mwana âli riiri. ¹⁰ Irya ndonde, mbu bashubi gibona, banashambaala ngana-ngana!

¹¹ Balya banabwenge be'ndonde banayingira mu nyumba. Ne'ri bakabonaga ulya mwana, ali kuguma na nyina Maryamu, banafukama imbere lyage, banamúyikumba. Ha nyuma, banabohoola amafumba, banatengula umwana inooro, no'mubadu, na'manemane.

¹² Yabo banabwenge, Rurema anabakengula mu birooto kwo bataki galukire imunda Heroode, kyanatuma mu kutaaha, bagalenga mu gindi-gindi njira.

Yesu agendi bishwa i Miisiri

¹³ Yabo banabwenge be'ndonde, iri bakaba keera bagenda, umuganda wa Nahano anahulukira ku Yusefu mu birooto, anamúbwira: «E Yusefu, vyuka duba. Uyabiire umwana na nyina, unabapumukane i Miisiri. Munabeere yeyo, halinde ukuhisa ku kyanya ngayiji kubwira. Mukuba, uyu mwana, Heroode akola agayiji múhiiva, gira amúyite.»

¹⁴ Mu bwobwo bushigi, Yusefu anavyuka, anayami yabira umwana na nyina, anabatibitana iyo munda i Miisiri. ¹⁵ Anabeera yeyo munda i Miisiri, halinde ukuhisa ku kyanya mwami Heroode akashaaja. Kwokwo, kwo lirya igambo likakoleka, lyo Nahano âli mali gwanwa adeta ku njira yo'muleevi kwokuno: «Umwana wani, n'gamúhamagala kwo alyokage i Miisiri.†»

Abaana bo'butabana be'Betereheemu bayitwa

¹⁶ Mwami Heroode, iri akabona kwa'banabwenge be'ndonde bamúteba, anakayuka bweneene. Anayami kyula kwa'baana bo'butabana booshi be'Betereheemu bayitwe, kuguma na'ba mu tundi twaya twa ha butambi, ukulyokera ku tulenge, halinde ukuhisa ku baana be'myaka ibiri. Yukwo, kukakulikirana na kirya kyanya kyo akabuliriza ku banabwenge be'ndonde.

¹⁷ Kwokwo, kwo lirya igambo likakoleka, lyo'muleevi Yeremiya âli mali gwanwa adeta kwokuno:

¹⁸ «Mu kaaya ke'Rama, mwanayuvwikana ikimombo, no'luhanga!

Ee! Laheeri ye gweti úgalirira abaana baage ku kimombo!

Atanalozizi kwo hagire úgamúholeeza, bwo batakiri ho.‡»

Yusefu na Maryamu bagalukana umwana Yesu

¹⁹ Iri hakazinda, mwami Heroode anashaaja. Ne'kyanya Yusefu âli ki riiri i Miisiri, umuganda wa Nahano anashubi múhulukira mu birooto kwokuno: ²⁰ «E Yusefu, vyuka.

† 2:15 2.15 Hosheya 11.1.

‡ 2:18 2.18 Yeremiya 31.15.

Uyabiire umwana na nyina, unabagalukane mu kihugo kye'Hisiraheeri. Mukuba, balya ábâli kizi gira mbu bamúyite, keera bafwa.»

²¹ Kwokwo, Yusefu anavyuka, anabayabiira bombi, unabagalukana mu kihugo kye'Hisiraheeri. ²² Halikago, iri akayuvwa kwo Harikelayo ye wayima mu Buyahudi ahandu ha yishe Heroode, anayoboha ukugenda yo. Uyo Yusefu, ikyanya akashubi kengulwa mu birooto, anashaaga yaho, anagenda mu poroveesi ye'Galilaaya, ²³ anagendi tuula mu kaaya ke'Nazareeti. Kwokwo, kwo lirya igambo likakoleka, lya'baleevi bâli mali gwanwa badeta kwokuno: «Agakizi buuzibwa Munazareeti.»

3

Amigirizo ga Yohana wo'kubatiiza

(*Mariko 1.1-8; Luka 3.1-18; Yohana 1.19-28*)

¹ Ku yikyo kyanya, mwi'shamba lye'Buyahudi, mwanayiji hulukira Yohana wo'kubatiiza. Ulya Yohana, anakizi bwira abandu kwokuno: ² «Ubwami bwa mwi'gulu, keera bwayegerera. Aaho! Mutwikirage ku byaha biinyu.» ³ Ye yolya Yohana, umuleevi Hisaaya âli mali gwanwa ayandika hi'gulu lyage mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Yuvwagwi! Umundu úli mwi'shamba, agweti agayiberekania kwi'zu lihamu, ti:

“Mushongaanze Nahano injira!

Ee! Ngiisi ho agakizi lenga, mumúgololere ho.*”»

⁴ Uyo Yohana, ibyambalwa byage bikalukwa mu bwoya bwe'ngamiya.† Anâli kizi yishweka umukaba mu kibuno. Ne'byokulya byage, âli kizi lya inzige no'buuki.

⁵ Uyo Yohana, abandu bingi banakizi múshololokera. Bâli lyosiri i Yerusaleemu, na mu poroveesi yoshi ye'Buyahudi, na mu mbande zooshi zo'lwiji Yorodaani.

⁶ Banakizi múhikira, iri banayilega ibyaha byabo. Yohana anakizi babatiiza mu lwiji Yorodaani.

⁷ Ulya Yohana, iri akabona ngiisi kwa Bafarisaayona'Basadukaayo bagweti bagamúyijira ku bwingi, mbu ababatiize, anakizi bakanukira kwokuno: «Haliibwi! Si muli baana bo'mujoka! Nyandagi úwamúkengula kwo mutibite uburaakari bwa Rurema, halinde butamútibukire kwo? ⁸ Mukizi tuula ku njira iyerekiini kwo keera mwatwikira ku byaha biinyu. ⁹ Mutanakizi bwirana, mbu: “Twehe, shokuluza witu ye Hiburahimu.” Namúbwira, kwo Rurema ashobwiri ukulyokeza Hiburahimu abaana, kiri na

* **3:3** 3.3 Hisaaya 40.3. † **3:4** 3.4 Yibyo byambalwa byo Yohana wo'kubatiiza âli kizi yambala, byâli riiri nga birya bya Hiriya. 2 Baami 1.8.

mu yaga mabuye! ¹⁰ Ibiti bikoli banguliirwi isheenyo. Na ngiisi kiti ikitagatongeka kwe'bitumbwe biija, kigaakubwa, kinaduulikwe mu muliro.

¹¹ «Ikyanya mugweti mugatwikira ku byaha biinyu, ndi mu mubatiiza ku miji. Si ha nyuma lyani, hagi yija umbimiri imisi bweneene. Ndanakwiriiri kiri no'kumuhogola ibiraato. Yehe, ye gamubatiiza ku Mutima Mweru, na ku muliro. ¹² Akoli fumbiiti ulwibo, gira ayeruule ibyula mu ngano. Iyo ngano, agagikumaniza mu kihinda kyage. Si ibyula byohe, agabiduulika mu muliro, ugutanaye zime.»

Yohana abatiiza Yesu
(*Mariko 1.9-11; Luka 3.21-22*)

¹³ Ku yikyo kyanya, Yesu analyoka i Galilaaya, anayijira Yohana ha lwiji Yorodaani, gira Yohana amubatiize. ¹⁴ Haliko, Yohana anagira mbu alahire, anamubwira: «Si we kwaniini ukubatiiza. Aaho! Kuti kwo we wanyijiraga, mbu ngubatiize?»

¹⁵ Yesu anamushuvya: «Tee leke kwokwo. Si bitukwiriiri tukizi gira byoshi ibikwaniini imbere lya Rurema.» Yohana anayaga, anamubatiiza.

¹⁶ Iri Yesu akabatiizibwa, analyoka mu lwiji. Lyeryo, igulu lyanayami yanuulwa, anabona Umutima gwa Rurema gugweti gugamujookera kwo ngi'humba. ¹⁷ Mwomwo mwi'gulu, mwanalyoka izu, lyanadeta kwokuno: «Uyu, ye Mwana wani mukundwa! Ye mu nzimiisa.»

4

Yesu agezibwa
(*Mariko 1.12-13; Luka 4.1-13*)

¹ Umutima Mweru gwanarongoora Yesu agende mwi'shamba, gira Shetaani amugeze. ² Yesu anamala mwe'siku makumi gana, ubushigi ni'zuuba, agweti agayishalisa. Ha nyuma, ishali lyanamuyandabusa.

³ Ikyanya Shetaani akayiji mugeza, anamubwira: «Ewe! Iri wangaba uli Mwana wa Rurema, ubwirage yaga mabuye gahinduke mikate!»

⁴ Yesu anamushuvya: «Si mu Mandiko Meeru, biri biyandike kwokuno: "Bitali byo'mundu ali mu lya naaho, byo bitumiri ali mu ba mugumaana. Si angalama naaho, mu kukizi yuvwa amagambo agalyosiri imwa Rurema!*"»

⁵ Ha nyuma, Shetaani anatwala Yesu mu kaaya katalu-ule ke'Yerusaleemu, anamuyimangika ahayinamusiri bwe-neene ku nyumba ya Rurema. ⁶ Anashubi mubwira: «Iri

* 4:4 4.4 Bukengeze 8.3.

wangaba uli Mwana wa Rurema, simbukira haashi! Si mu Mandiko Meeru, biri biyandike na kwokuno:

“Rurema agabwira abaganda baage, bakusame,
gira amagulu gaawe gatayitimbe ku mabuye!†”»

⁷ Yesu anamúshuvya: «Si mwomwo mu Mandiko Meeru, biri biyandike na kwokuno: “Utakizi geza Rurema Nahamwinyu!‡”»

⁸ Ha nyuma, Shetaani anamútwala ku kanywangi-nywangi ko'mugazi, anamúyereka amaami ga mu mahanga gooshi, no'bulangashane bwago. ⁹ Anamúbwira: «Yibi byoshi, iri wanganvukamira no'kunyikumba, ngakuheereza byo.»

¹⁰ Yesu anamúshuvya: «E Shetaani, njagiraga yaha! Si mu Mandiko Meeru, biri biyandike na kwokuno: “Ukizi yikumba Rurema Nahamwinyu, anabe yehe naaho, ye ugakizi kolera.§”»

¹¹ Iri hakatama, Shetaani anayigendera. Ne'kyanya Yesu âli ki sigiiri yaho, abaganda ba Rurema, banayiji múkuyakuya.

*Yesu atondeera imikolwa yage i Galilaaya
(Mariko 1.14-15; Luka 4.14-15)*

¹² Iri Yesu akayuvwa kwo Yohana wo'kubatiiza keera alashwa mu nyumba ye'mbohe, anashaaga yaho mwi'shamba, anagalukira i Galilaaya. ¹³ Kundu kwokwo, atanaki beera mu kaaya ke'Nazareeti, haliko, anagendi beera mu ke'Kaperinahumu. (I Kaperinahumu, yâli riiri ku butambi bwe'nyaaaja ye'Galilaaya, uluhande lwe'poroveesi ya Zabulooni, na lwe'ya Nafutaali.) ¹⁴ Bikaba kwokwo, gira liry a igambo likolekage, lyo'muleevi Hisaaya âli mali gwanwa adeta kwokuno:

¹⁵ «Ikihugo kya Zabulooni, ne'kya Nafutaali,
biri ku njira yo'kugenda iwa nyaaja, i kajabo ko'lwiji Yorodaani.

Iyo munda i Galilaaya, hatuuziri abandu be'gindi milala.

¹⁶ Yabo bandu, kundu bâli tuuziri mu kihulu, haliko bakoli tundukiirwi no'mulengeerwe muhamu.

Kundu bâli tuuziri mu kihulu kyo'lufu, si buno bakolaga mu mulengeerwe.*»

¹⁷ Ukulyokera ku yikyo kyanya, Yesu anatondeera ukuyigiriza abandu: «Ubwami bwa mwi'gulu, keera bwayegerera. Aaho! Mutwikirage ku byaha biinyu.»

† 4:6 4.6 Zaburi 91.11-12. ‡ 4:7 4.7 Bukengeeze 6.16. § 4:10 4.10

Bukengeeze 6.13. * 4:16 4.15-16 Hisaaya 9.1-2.

Yesu atoola abigirizibwa baage
(Mariko 1.16-20; Luka 5.1-11)

¹⁸ Ikyanya Yesu âli kizi lenga ku ngombe ye'nyaaja ye'Galilaaya, anabona abadubi babiri: Simooni (ye wâli kizi buuzibwa Peturu), na mwene wabo wa Handereya. Yabo bombi, bâli gweti bagaaduba ifwi. ¹⁹ Yesu anababwira: «Mungulikire! Ngola ngamùgira mube badubi ba'bandu.»

²⁰ Lyeryo, banayami siga injenga zaabo, banamùkulikira.

²¹ Iri Yesu akayegera ha mbere hiniini, anabona abandi babiri: Yakobo, na mwene wabo wa Yohana. Bâli riiri mu bwato kuguma na yishe Zebedaayo, bagweti bagashoboola injenga zaabo. Nabo kwakundi, Yesu anabahamagala.

²² Lyeryo, banayami siga yishe mu bwato, banakulikira Yesu.

Yesu ayigiriza abandu, anakiza abalwazi
(Luka 6.17-19)

²³ Yesu anakizi genda agalenga mu poroveesi yoshi ye'Galilaaya. Anakizi yingira mu nyumba ze'mihumaanano za'Bayahudi, iri anamenyeesa mwa'bandu Imyazi Miija yo'bwami bwa mwi'gulu. Na'bandu ba ngiisi malwazi, na'ba ngiisi bukaholwe, anakizi bakiza.

²⁴ Umwazi hi'gulu lya Yesu, gwanalumbuuka mu kihugo kyoshi kye'Siriya, kyanatuma abandu bagakizi múleetera abalwazi booshi ba ngiisi malwazi. Mu kati kaabo, baguma bâli lyaniirwi bweneene! Abandi, bâli bambwirwi ne'bisigo. Na'bandi bâli riiri no'bufukunyi. Na'bandi bâli zingamiri. Yabo booshi, Yesu anakizi bakiza.

²⁵ Kwokwo, abandu bingi bweneene banakizi múshololokera. Bâli lyosiri i Galilaaya, ne'Dekapooli, ne'Yerusaleemu, ne'Buyahudi, kiri ne'kajabo ko'lwiji Yorodaani.

5

Yesu ayigiriza ku mugazi
(Luka 6.20-23)

¹ Iri Yesu akabona ngiisi kwa'bandu bingi bagweti bagamúshololokera, anazamuukira ku mugazi. Ne'ri ak-abwatala, abigirizibwa baage banamúyijira. ² Anatondeera ukubayigiriza kwokuno:

³ «Bahiriirwi, ábali mu yimenya kwo bali bakeni ku byo'mutima!

Boohe, bo beene ubwami bwa mwi'gulu.

⁴ Bahiriirwi, ábagweti bagajengeerwa!

Boohe, Rurema agabaholeeza.

⁵ Bahiriirwi, ábali batuudu!

Boohe, bagahaabwa ikihugo.

6 Bahiriirwi, ábali no'mwena ne'nyoota ku bikwaniini imbere lya Rurema!

Boohe, Rurema agaki bayigusa.

7 Bahiriirwi, ábagweti bagakejererana!

Boohe, Rurema agabakejeerera.

8 Bahiriirwi, ábali no'mutima úguyerusiri!

Boohe, bagaabona Rurema.

9 Bahiriirwi, ábagweti baganywaniisania!

Boohe, Rurema agababwira kwo bali baana baage.

10 Bahiriirwi, ábagweti bagalibuzibwa, mbu bwo bali mu gira íbikwaniini!

Boohe, ubwami bwa mwi'gulu, buli bwe'mwabo.

11 «Mwehe muhiriirwi, ku kyanya abandu bagakizi mùdeta buligo hi'gulu lyani, banabe bagweti bagamùlibuza. Ee! Ikyanya bagamùbeeshera ku magambo ga kwingi-kwingi, 12 mukizi shambaala! Munakizi shagaluka. Mukuba, mugaaba mukoli bikiirwi imbembo mbamu mwi'gulu. Kiri na'baleevi ábakatanga imbere liinyu, kwokwo kwa'bandu bâli kizi balibuza.»

Umuunyu no'mulengeerwe

(Mariko 9.50; Luka 14.34-35)

13 «Mwe mulyagagi muunyu mu kihugo. Haliko, iri umuunyu gwangaba keera gwaginiinuka, ndaabyo kandi íbyangaki shubi gununiisa. Umuunyu mwene yugwo, ndaakiko kamaro ko guki hiiti. Si gukola gwa kuyonerwa imbuga, abandu banakizi gufina kwo.

14 «Mwe mulyagagi mulengeerwe mu kihugo. Ikyanya bali mu yubaka akaaya kwi'rango, katangabishama!

15 Batanali mu yasa itara, mbu banalitumbikire kwe'kitiri. Si bali mu libiika ku kiterekero, lyo likizi molekera booshi ábali mu nyumba.

16 «Kwokwo, na niinyu, mukizi ba mulengeerwe mu bandu. Imikolezi yinyu miija, ikizi bamoleka mwo, halinde lyo bagibona, banakizi huuza Yisho úli mwi'gulu.»

Amigirizo hi'gulu lye'maaja za Musa

17 «Mutakizi tona kwo n'gayija mbu lyo njaaza Imaaja za Musa, kandi iri íbikayandikwa na'baleevi, nanga! Ukuyija kwani, kutali mbu lyo mbihongola, haliko hi'gulu lyo'kubikwiza. 18 Namùbwira ukuli, kwe'kyanya igulu ne'kihugo bikiri ho, ndaahyo hifwabe higuma hya mu yizo Maaja íhigahodoka, kiri ne'hilabike hyazo, byoshi íbiziri mwo, bitazi koleka.

19 «Yizo Maaja, iri umundu angagayiriza uluniini lwazo, anayigirize abandi kwo nabo balugayirize, yehe agaharuurwa kwo ye muniini mu bwami bwa mwi'gulu. Haliko, iri angakizi zisimbaha, anayigirize abandi kwo nabo bazisimbahe, yeki agaharuurwa kwo ye mukulu mu bwami bwa mwi'gulu.

20 «Namùbwiraga, kwo ngiisi byo mugweti mugaagira, iri bitangakwanana imbere lya Rurema ukuhima ibya Bafarisayo, ne'bya bigiriza be'maaja, mutâye yingire mu bwami bwa mwi'gulu, kiri ne'hiniini!»

Yesu ayigiriza hi'gulu lyo'bute
(Luka 12.57-59)

21 «Mukayuvwa kwo bashokuluza ba keera bakabwirwa kwokuno: “Utakizi yitana”.* Ne'ri umundu angaba keera ayita uwabo, akwiriiri ahanwe. 22 Haliko, niehe namùbwiraga, kwe'ri umundu angagwatwa no'bute hi'gulu lya mwene wabo, akwiriiri atwirwe ulubaaja. Ne'ri angaduka mwene wabo kwo ali kafwa-busha, akwiriiri akozibwe na'bakulu be'kihugo. Ne'ri angaduka mwene wabo kwo ali muhwija, akwiriiri alashwe mu muliro gwe'nakwere!

23 «Ku yukwo, iri wangaba ugweti ugatanga ituulo ha katanda, unakengeere kwo uhubiiri mwene winyu, 24 utee lisiga imbere lyako, ugendi yuvwanwa no'lya mwene winyu. Ha nyuma, ukabuli yiji litanga.

25 «Umulezi wawe, ikyanya aki gweti agakutwala iwa kutwirwa ulubaaja, bwangaba bwija uyami nywana mwe naye. Buzira kwokwo, hali ikyanya angakubiika imbere lyo'mutwi we'maaja. Naye anakubiike kwo'mupolesi, gira akufunde mu nyumba ye'mbohe. 26 Nakubwiraga ukuli, kwo utagashaaga mwo, útazi liha ulufwaranga luzinda lwo'mwenda gwawe!»

Yesu ayigiriza hi'gulu lyo'busambani

27 «Mukayuvwa mu maaja kwo mutakizi sambana.†
28 Haliko, niehe namùbwiraga, kwe'ri mundu angaloleekezwa umukazi mu kumúyifwija, agaaba keera amúshuleha mu mutima gwage.

29 «Isu lyawe lye'lulyo, iri lyangakuhubiisa, ulijoble, unalikabulire! Bwangabiiri bwija, kiguma kya mu birumbu byawe kiteereke, ha'magala gaawe gooshi gangalashirwi i nakwere.

30 «No'kuboko kwawe kwe'lulyo, iri kwangakuhubiisa, ukutole, unakukabulire! Bwangabiiri bwija, kiguma kya

* 5:21 5.21 Kulyoka 20.13. † 5:27 5.27 Kulyoka 20.14.

mu birumbu byawe kiteereke, ha'magala gaawe gooshi gangalashirwi i nakwere.»

Yesu alahira kwo tutakizi yimula umukazi
(Mataayo 19.9; Mariko 10.11-12; Luka 16.18)

³¹ «Mukayuvwa mu maaja kwe'ri umundu angalooza ukuyimula mukaage, amúheereze amaruba go'kumúlahira.‡ ³² Haliko, niehe namúbwiraga kwe'ri umundu angayimula mukaage, atanamúgwata ku bushule, agaaba amúgira abe musambani. Ne'ri umundu angayanga umukazi keera úkayimulwa na yiba, iri naye asambana.»

Yesu ayigiriza kwo tutakizi biika indahiro

³³ «Mukayuvwa kwo bashokuluza ba keera bakabwirwa kwe'kyanya mugabiika indahiro imbere lya Nahano, mutagire mbu mushubi giyita! Si ngiisi byo mukamúlagaania, mukizi bigira.

³⁴ «Haliko, niehe namúbwiraga kwo hatagire indahiro yoshi yo mugabiika, kuba kwi'gulu, bwo kyo kitumbi kya Rurema, ³⁵ kandi iri kuba ku kihugo, bwo kyo Rurema ali mu laaviza kwo, kandi iri kuba ku kaaya ke'Yerusaleemu, bwo ko kaaya ko'Mwami Mukulu. ³⁶ Mutanakizi biika indahiro yo'kusinguliisa amatwe giinyu. Si mutashobwiri ukuhindula kiri ne'hidende hyo'mushaku gwinyu hibe hivwi, kandi iri hibe hiiru. ³⁷ Iri mwangayemeera igambo, muliyemeere naaho. Ne'ri mwangalinana, mulinane naaho. Ngiisi byo mwangayushulaga ku yibyoyi, iri bilyosiri imwo'lya mubi Shetaani.»

Yesu ayigiriza kwo tutakizi yihoola
(Luka 6.29-30)

³⁸ «Mukayuvwa mu maaja na kwo bikadetwa: “Isu kwi'su, ne'liino ku liino.Š”

³⁹ «Haliko, niehe namúbwiraga, kwo iri mwangagwana umundu mubi, mutamúhange. Uyo mubi, iri angakumota mwi'tama lye'lulyo, umúhindulire ne'lindi. ⁴⁰ Ne'ri angakulega, mbu lyo akuyabiira isimiisi yawe, umúleke ayabiire ni'kooti. ⁴¹ Ne'ri angakuhambaaza kwo ubetule umuteekerwa gwage halinde ku kilomeetere kiguma, unaguhise ku bibiri. ⁴² Ne'ri angakuhuuna ikindu, uyami múheereza kyo. Ne'ri angalooza kwo umúkaabe, utamúlahirire.»

Yesu ayigiriza kwo tukizi kunda abagoma
(Luka 6.27-28, 32-36)

‡ 5:31 5.31 Bukengeeze 24.1.
Bukengeeze 19.21.

Š 5:38 5.38 Kulyoka 21.24; Balaawi 24.20;

⁴³ «Mukayuvwa mu maaja kwo bikadetwa: “Ukizi kunda umutuulani wawe.* Si abagoma boohe, mukizi bashomba.”

⁴⁴ Haliko, niehe namùbwiraga, kwo mukizi kunda kiri na'bagoma biinyu. Ikyanya bagamùlibuza, mukizi bahu-unira imwa Rurema. ⁴⁵ Kwokwo, lyo mugaaba muli baana ba Rurema úli mwi'gulu. Ee! Yehe, agweti agatwisa izuuba ku bandu biija, kiri na ku bandu babi kwakundi. Anagweti aganiesia invula ku bakwaniini, kiri na ku batakwaniini!

⁴⁶ «Aaho! Iri mwangakizi kundaga ábamùkuuziri naaho, mugalonga mbembo nyiki? Si kiri na'babuguza nabo, bagweti bagakunda ábabakuuziri! ⁴⁷ Ne'ri mwangalamusa beene winyu naaho, mugaaba mwagira biki ukuhima abandi? Si kiri na'papagaani nabo, bali mu lamusa beene wabo, ti: “Musingo!” ⁴⁸ Kwokwo, mukizi ba mutungiini, nga kwo Yisho úli mwi'gulu, naye atungiini.»

6

Yesu ayigiriza ngiisi kwo tugakizi haana

¹ «Mulolage bwija! Ikyanya mugakizi gira imikolezi miija, kutakizi ba mu kuyiyeneneka! Iri mwangakizi yiyeneneka naaho, ndaakiyo mbembo yo mugalonga imwa Yisho úli mwi'gulu.

² «Ku yukwo, ikyanya mugakizi tabaala abakeni, mutakizi dihiriza ibibuga imbere liinyu mu kuyiyerekana. Kwokwo, kwa'balyalya bagweti bagaagira mu nyumba zaabo ze'mihumaanano, kiri na mu njira, mbu lya'bandu bakizi bahuuza. Namùbwira ukuli, kwe'mbembo zaabo, keera bazilonga.

³ «Haliko wehe, ikyanya ugakizi tabaala abakeni, ukuboko kwawe kwe'lumoshu, kutakizi menya byo'kuboko kwawe kwe'lulyo kwagira! ⁴ Ukutabaalana kwinyu, kukizi ba ku bumbishwa. Kwokwo, lyo Yisho agakuhemba. Mukuba, ngiisi byo mugweti mugaagira ku bumbishwa, abibwini-bwini.»

Yesu ayigiriza ngiisi kwo tugahuuna Rurema

(Luka 11.2-4)

⁵ «Ikyanya mugakizi huuna Rurema, mutakizi ba nga balyalya! Si boohe, ku kyanya bali mu huuna Rurema mu nyumba zaabo ze'mihumaanano, bagweti bagamùhuuna naaho, mu kukizi yiyeneneka. Kwokwo, kwo bali mu gira, kiri na mu mashangaaniza. Namùbwira ukuli, kwe'mbembo zaabo, keera bazilonga.

⁶ «Haliko wehe, ikyanya ugakizi huuna Rurema, utee yingira mu kisiika, unayigale ulwivi, unahuune Yisho,

* 5:43 5.43 Balaawi 19.18.

kundu atali mu boneka. Kwoki, lyo Yisho agakuhemba. Mukuba, ngiisi byo mugweti mugaagira mu bumbishwa, abibwini-bwini.

⁷ «Ne'kyanya mugakizi huuna Rurema, mutakizi lom-boojera. Kwokwo, kwa'hapagaani bagweti bagaagira. Si batoniri kwo Rurema agabayuvwa hi'gulu lya'magambo gaabo mingi-mingi.

⁸ «Si mwehe, mutakizi bayigira kwo'mugani. Yisho ayamiri akoli yiji ibimugooziri, kiri na ku kyanya mutazi múhuuna byo.

⁹ Mwehe, mukwiriiri mukizi huuna Rurema kwokuno:

“E Daata úli mwi'gulu!

Iziina lyawe, likizi haabwa ulushaagwa.

¹⁰ No'bwami bwawe, buyije!

Ngiisi byo ulozizi, bibe byo bigakizi koleka

hano mu kihugo, nga kwo biri mu koleka mwi'gulu.

¹¹ Unatuheereze ibyo tugaalya zeene.

¹² Unakizi tukoga amahube giitu,

nga kwo nyiitu tuli mu koga ábali mu tuhubira.

¹³ Utanakizi leka mbu tugezibwe,

haliko, ukizi tukiza mu byo'lya Mubi.

[Mukuba, we mwene ubwami, no'bukalage, no'bulangashane, halinde imyaka ne'myakuula!

Bikizi ba kwokwo!]"»

¹⁴ Yesu anashubi deta: «Iri mwangakizi koga abiinyu ku mahube gaabo, na niinyu, Yisho úli mwi'gulu agamukoga.

¹⁵ Halikago, iri mutangakizi koga yabo biinyu, iri na niinyu, Yisho úli mwi'gulu atagaki mukoga.»

Yesu ayigiriza ngiisi kwo tugayishalisa

¹⁶ «Ikyanya mugakizi yishalisa, mutakizi zizibala, nga kwa'balyalya bagweti bagaagira! Si boophe, bali mu funyaaza amalanga gaabo, mbu lyo bayerekana kwo bakoli yishalisiizi. Namubwira ukuli, kwe'mbembo zaabo, keera bazilonga.

¹⁷ «Halikago wehe, ikyanya ugakizi yishalisa, ukizi leeza amiji i malanga, unakizi nayishiiga amavuta mwi'twe.

¹⁸ Kwokwo, lya'bandu batamenya kwo ugweti ugayishalisa. Yisho, kundu utamubwini, abe ye gaamenya naaho! Kwokwo, lyo agakuhemba, bwo yehe, abwini-bwini ibigweti bigaagirwa mu bumbishwa.»

Yesu ayigiriza kwo tutayihege ku bugale

(Luka 12.33-34; 11.34-36; 16.13)

¹⁹ «Mutakizi yibiikira ibihinda hano mu kihugo. Si inyeje ne'ngishi biri mu shereeza. Na'bazimba bagweti bagatula inyumba no'kuzimba. ²⁰ Haliko, mukizi

yibiikira ibihinda mwi'gulu. Mukuba, haaho, he'nyeeje ne'ngishi bitali mu shereeza, na'bazimba batashobwiri ukutula. ²¹ Ngiisi ho mubikiiri ibihinda biinyu, ho na haaho, he'mitima yinyu iri kwakundi.

²² «Amasu gaawe li'tara lya'magala. Ne'kyanya gali mu ba gakiri magumaana, amagala gaawe gooshi gali mu ba gaki yijwiri mwo'mulengeerwe.

²³ «Haliko, yago masu gaawe, iri gangaba gakoli fwiri, iri amagala gaawe gooshi gakoli yidisiri mwe'kihulu. Ee! Iri umulengeerwe gwawe gwangabiiri gukola kihulu, iri unakola mu kihulu kya namudidi!

²⁴ «Ndaaye mundu úshobwiri ukukolera banahamwabo babiri! Iri angakunda nahamwabo muguma, anakizi yitanga imwage, iri agashomba uwabo no'kukizi múgayiriza. Bitaziziri kwo mukizi kolera Rurema, mbu munashubi kizi kolera ne'fwaranga!»

*Yesu ayigiriza kwo tutakizi gerania
(Luka 12.22-31)*

²⁵ «Ku yukwo namùbwiraga, kwo mutakizi ki gerania hi'gulu lyo'burambe bwinyu, mbu biki byo mugaalya, kandi iri biki byo mugaanywa, kandi iri biki byo mugayambala. Si uburambe bwonyene, bwo buli na'kamaro ukuhima ibyokulya! Na'magala kwakundi, go gali na'kamaro ukuhima ibyambalwa!

²⁶ «Mulolere ku tunyuni, kwo tuli mu balala mu kyanyaanya. Si tutali mu byala, tutanali mu yimbula. Ndaanabyo bihinda byo tugweti. Kundu kwokwo, Yisho úli mwi'gulu, ali mu tuliisa. Aaho! Mwehe, ka mutali mwe muli na'kamaro bweneene ukuhima utunyuni?

²⁷ «Mu kati kiinyu, nyandagi úwangayiyushuulira kiri ne'kihe kiguma ku bulamu bwage, ku njira yo'kuyigeraniza? Si ndaaye!

²⁸ «Na kituma kiki muki gweti mugagerania ku byo mugayambala? Mulolere ku twaso twa mu kishuka, ngiisi kwo tuli mu kula. Si tutali mu himbuka, tutanali mu yihangira ibyambalwa. ²⁹ Kundu kwokwo, namùbwiraga kwo kiri na mwami Sulumaani, kundu áli tuuziri mu bulangashane bwa'kahebua, haliko, atakayilimbiisa nga kagama kaatwo!

³⁰ «Kwokwo, kwo Rurema ali mu limbiisa ibyasi bya mu kishuka. Yiby byasi, zeene biri ho. Na kusheezi, binakabulwe mu muliro. Aahago! Ka itali yo haahe kwo na niinyu agakizi mùyambika. Si ubwemeere bwinyu, buki niihiri bweneene!

³¹ «Kwokwo, mutakizi ki gerania, mbu: “Biki byo tugaalya”, kandi iri “Biki byo tugaanywa”, kandi iri “Biki byo tugayambala”. ³² Yibyo byoshi, abapagaani bo bagweti bagabilooza. Haliko mwehe, Yisho úli mwi'gulu, ayiji-yiji kwo bimùgooziri.

³³ «Mwehe, mukizi hahaliraga ubwami bwa Rurema, munakizi gira íbikwaniini imbere lyage, lyo mugayushuulirwa yibyo bindi byoshi. ³⁴ Mutakizi ki gerania ku bya kusheezi. Si íbya kusheezi bigayigeraniza byonyene. Ngiisi lusiku, luhiiti agaalwo-gaalwo magoorwa!»

7

Yesu ayigiriza kwo tutakizi twirana imaaaja
(Luka 6.37-38, 41-42)

¹ «Mutakizi ki twirana imaaaja, gira lyo niinyu, mutayiji zitwirwa! ² Ngiisi kwo mugweti mugatwirana imaaaja, kwo na niinyu mugayiji zitwirwa. Na ngiisi lugero lwo mugweti mugagerera kwa'bandi, lwo na niinyu mugayiji gererwa kwo.

³ «Aahago! Kituma kiki ugweti ugahenekera ihidookozi íhiri mwi'su lyo'winyu, utanali mu twaza ihibango íhiri mu lye'mwawe? ⁴ Na kutagi kwo wangabwira uyo winyu: “Leka ngudokoole ihidookozi íhiri mwi'su lyawe!” Na wenyene, mu lye'mwawe, muli ihibango? ⁵ Si ulyagagi mulyalya! Utee shaaza ihibango íhiri mwi'su lwawe, lyo ugaabona bwija ngiisi kwo ugadokoola ihidookozi íhiri mu lyo'winyu!

⁶ «Ngiisi íbikoli talwirwi imwa Rurema, mutakizi bitobera utubwa! Ne'mbembe ziinyu, mutakizi zikabula ingulube. Si yizo ngulube, zigazikandagira naaho. Na ha nyuma, kiri na mwenyene zinamùjanganule.»

«Muhuune, munashakule, munayiguze.»
(Luka 11.9-13)

⁷ «Mukizi huuna Rurema, lyo muhaabwa! Munakizi shakula, lyo mulonga. Munakizi yiguza, lyo muyigulirwa. ⁸ Umundu, iri angahuuna, agahaabwa. Ne'ri angashakula, agalonga. Ne'ri angayiguza, agayigulirwa.

⁹ «Nyandagi yishe wo'mwana mu kati kiinyu, yo'mwana wage angahuuna umukate, anamúheereze ibuye? Si ndaaye! ¹⁰ Kandi iri amúhuuna ulufwi, anamúheereze umujoka? ¹¹ Kundu mulyagagi babi, haliko muyiji ukukizi heereza abaana biinyu ibindu biija. Aaho! Ka itali yo haahe kwe'ri mwangahuuna amijja imwa Yisho úli mwi'gulu, kwo agamúheereza go!

12 «Mukizi girira abandi, nga kwo niinyu muloziizi bakizi mûgirira. Yiri igambo, lyo lishwesiri byoshi ibiri biyandike mu maaja za Musa, na mu bitaabo bya'baleevi.»

*Umulyango gwa'kafyenge, na úguyajabusiri
(Luka 13.24)*

13 «Mukizi yingira mu mulyango gwa'kafyenge. Mukuba, umulyango úguloziri i nakwere, gwohe guyajabusiri. Ne'njira yo'kugenda yo, ali namuhirye. Na ábali mu gilenga mwo, bali katundu.

14 «Halikago, umulyango úguloziri iwa bulamu, gwohe guli gwa'kafyenge. Ne'njira yo'kugenda yo, ifindiini. Na ábali mu gilenga mwo, bakeehiri.»

*Ikiti kiri mu menyerwa ku bitumbwe byakyo
(Luka 6.43-44)*

15 «Mukizi yilanga na'baleevi be'bibeesh! Ikyanya bagweti bagamûyijira, bali mu ba nga bibuzi. Haliko mu mitima yabo, iri mirunga.

16 «Yabo baleevi, mugakizi bamenyera ku bitumbwe byabo! Aaho! Ka'bandu bali mu yimbula ibitumbwe bye'mizabibu ku biti bye'migenge? Nanga! Batanali mu yimbula ibitumbwe bye'mitiini ku biti bye'mihanda-njovu.

17 «Kwokwo, ngiisi kiti kiija, kiri mu tongeka kwe'bitumbwe biija. Na ngiisi kiti kibi, kiri mu tongeka kwe'bitumbwe bibi. 18 Ndaakyo kiti kiija, íkyangatongeka kwe'bitumbwe bibi. Ndaanakyo kiti kibi, íkyangatongeka kwe'bitumbwe biija. 19 Ngiisi kiti íkitali mu tongeka kwe'bitumbwe biija, kiri mu kubwa, kinalashwe mu muliro!

20 «Kiri na yabo baleevi be'bibeesh, mugakizi bamenyera ku bitumbwe byabo!»

*«Mwehe, ndazindi mùmenya!»
(Luka 13.25-27)*

21 «Abandu bingi bagweti bagambwira: “E Nahano! E Nahano!” Kundu kwokwo, batali booshi ábagayingira mu bwami bwa mwi'gulu. Ábagayingira naaho, bali baabalya ábagweti bagaagira byo Daata úli mwi'gulu aloziizi.

22 «Ku lusiku úlwâye yije, abandu bingi bagambwira: “E Nahano! E Nahano! Ka kutali kwi'ziina lyawe, kwo twâli kizi tanga mwo'buleevi! Twanakizi likoleesa, mu kuyimula ibisigo, no'kukizi gira mwe'bitangaaza bingi!” 23 Kundu bagaadeta kwokwo, haliko ngabayagaza kwokuno: “Mwehe, ndazindi mùmenya! Njagiragi yaha, mwe banakuhambwa!”

*Ukuyubakira ku lwala, na ku mushenyu
(Luka 6.47-49)*

24 «Yaga magambo gaani, ikyanya umundu ali mu ba agayuvwiti, anabe agasimbahiri, ali mu ba ngo'mwitegeereza úkayubakira inyumba yage ku lwala. 25 Invula yanania, ne'migezi yanagolomba, ne'kihuhuuta, byanayifuka kwi'yo nyumba. Kundu kwokwo, itanayihongoleka haashi, mukuba yâli dediiri ku litaliro.

26 «Halikago, iri umundu angaba ali mu yuvwa anagambo gaani, atanakizi gasimbaha, ali mu ba ngo'muhwija úkayubakira inyumba yage ku mushenyu. 27 Ikyanya invula ikania, imigezi yanagolomba, ne'kihuhuuta, byanayifuka kwi'yo nyumba. Haaho, yanayami yihongoleka haashi.»

28 Yago migirizo ga Yesu, iri akayusa ukugadeta, balya bandu booshi banasoomerwa ngana. 29 Mukuba, âli kizi bayigiriza ku bushobozi. Gatâli riiri nga ga'bigiriza baabo be'maaja.

8

*Yesu akiza umunamubembe
(Mariko 1.40-45; Luka 5.12-16)*

1 Iri Yesu akaba akola mu manuka ku mugazi, abandu bingi bâli kizi múshololokera. 2 Haaho, anayijirwa no'munamubembe muguma. Uyo munamubembe anafukama imbere lyage, anamúbwira: «E Nahano, iri wangalooza, wangangiza.»

3 Ulya munamubembe, Yesu anagolola ukuboko mu kumúhuma kwo, anamúbwira: «Ndoziizi! Ubaagage mugumaana!» Lyeryo, gulya mubembe, shululu!

4 Uyo mundu, Yesu anamúkomeereza kwokuno: «Hata-gire umundu yeshi ye ugabwira kwo wakizibwa! Si ugendi yiyerekana naaho imwo'mugingi, unatange ni'tuulo lyo'kuyerekana kwo keera wakira, nga kwo'lubaaja lwa Musa ludesiri! Kwokwo, lya'bandu booshi bamenya kwo keera wakira.* »

*Yesu akiza umukozi ku bwemeere bwa Nahamwabo
(Luka 7.1-10)*

5 Iri Yesu akaba akola mu yingira mu kaaya ke'Kaperinahumu, anahulukirwa kwo no'mukulu muguma wa'basirikaani. Uyo mukulu, anayiji tabaaza Yesu, ti: 6 «E Nahano, umukozi wani akoli zingamiri, anakola mu libuuka bweneene.» 7 Yesu anamúshuvya: «Ngayiji múkiza.»

8 Uyo mukulu, ti: «Nanga, e Nahano! Si ndakwiriiri kwo wangayingira mu mwani. Udetage igambo naaho,

* 8:4 8.4 Balaawi 13.45-46; 14.1-31.

no'mukozi wani agayami kira. ⁹ Mukuba, naani, ndi mwi'dako lya'bakulu. Na mbiiti abasirikaani mwi'dako lyani. Ndi mu bwira muguma: "Genda!" naye anayami genda. Na mbwire ugundi: "Yija!" naye anayami yija. No'muja wani, ngiisi kwo ndi mu múbwira, kwo anali mu gira.»

¹⁰ Galya magambo, iri Yesu akagayuvwa, anasoomerwa bweneene! Yabo ábâli múkulikiiri, anababwira: «Namúbwiraga, kwo mu Bahisiraheeri booshi, ndazindi bona umundu úbiisiri Rurema kwo'bwemeere ngo'yu.

¹¹ «Namúbwira kwa'bandu bingi bagalyoka uluhande lwe'sheere, na lwe'muga. Banayiji yingira mu bwami bwa mwi'gulu, banabwatale ha byokulya, kuguma na Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo. ¹² Halikago, ábakashungikwa kwo babe ba mu bwami, boohe, bagavugumulwa imbuga mu kihulu namudidi! Banakizi bululukira mwo, iri banashya amiino.»

¹³ Kwokwo, ulya mukulu, Yesu anamúbwira: «Gendaga! Ngiisi kwo'bwemeere bwawe buli, kube kwo bigaaba!» Ku kyekiryanya kyanya, uyo mukozi wage anayami kira.

*Yesu akiza abalwazi bingi
(Mariko 1.29-34; Luka 4.38-41)*

¹⁴ Yesu anayingira mu mwa Peturu, anagwana mwo navyala Peturu alambamiri ku ngingo, akoli shushiirwi.

¹⁵ Ikyanya Yesu akabona kwokwo, anamúgwatira ku kuboko. Lyeryo, liryá ishushira lyanayami kanguuka. Uyo nyaama anavyuka, anatondeera ukumúkolera ibyokulya.

¹⁶ Iri hakaba kakola kabigingwe, banaleetera Yesu abandu bingi ábâli bambwirwi ne'bisigo. Biryá bisigo, anakizi biyimula mu kudeta igambo naaho. Na ngiisi ábâli lwaziri, anakizi bakiza.

¹⁷ Ikyanya Yesu akagira kwokwo, lyo akakwiza liryá igambo, lyo'muleevi Hisaaya áli mali gwanwa adeta kwokuno: «Akayabiira amalwazi giitu, anagabetula.†»

*Yesu ahanuula ábaloziiizi ukumúkulikira
(Luka 9.57-62)*

¹⁸ Iri Yesu akabona kwa'bandu bingi bakoli músokaniini, anabwira abigirizibwa baage kwo bajabuke inyaaja.

¹⁹ Mwigiriza muguma we'maaja anayegeera Yesu, anamúbwira: «E Mwigiriza, naani, ngiisi ho ugakizi genda, ngakizi kukulikira.» ²⁰ Yesu anamúshuvya: «Banyambwe, bali ne'myobo. No'tunyuni, tuli mu ba ne'ngisha. Halikago, Umwana wo'Mundu yehe, atahiiti kiri ho angalambika itwe lyage!»

† 8:17 8.17 Hisaaya 53.4.

²¹ Ugundi mwigirizibwa wa Yesu, naye ti: «E Nahano, umbanguule ndee gendi ziika daata.» ²² Yesu anamúbwira: «Uleke abafwiri babe bo bagaziika abafwiri baabo. Haliko wehe, ukizi ngulikira!»

Yesu ahoohya ikihuhuuta ne'midunda
(Mariko 4.35-41; Luka 8.22-25)

²³ Yesu anashonera mu bwato. Na'bigirizibwa baage banamúgwana mwo. ²⁴ Yabo booshi, iri bakahika mu nyaaja, mwanayami tuza ikihuhuuta kikayu. Yubwo bwato, bwanakizi sookwa-sookwa ne'midunda. Kundu kwokwo, Yesu âli huniiri naaho.

²⁵ Balya bigirizibwa baage banayiji músisimula, banamúbwira: «E maashi Nahamwitu, utukizagye. Si tukola tugaholobera!» ²⁶ Na wa naye, ti: «Kituma kiki mukoli yobohiri? Si ubwemeere bwinyu, bukiri buniini!» Haaho anayimuka, anakanukira kirya kihuhuuta, ne'rya nyaaja, byanayami ba, shwaa!

²⁷ Balya bigirizibwa, mbu babone kwokwo, bana-soomerwa bweneene, banabuuzania: «Mundu muki uno? Si kiri ne'kihuhuuta ne'nyaaja bigweti bigamúsimbaha!»

Yesu akiza abasire babiri
(Mariko 5.1-20; Luka 8.26-39)

²⁸ Iri Yesu akaba keera ajabuka inyaaja, anahika mu kihugo kya'Bageraasi. Anagwanana abandu babiri ábabambwirwi ne'bisigo, bashaaziri mu maherero.‡ Yabo basire, bâli riiri balangi bweneene! Ndaanaye mundu úwâli shobwiri ukulenga iyo munda bali.

²⁹ Yabo basire, banabanda akashiba, ti: «E Mwana wa Rurema, biki byo utuloziizi kwo? Ka wayiji tuyogogoza, ne'kihe kitanahika?»

³⁰ Na ha mbere lya yaho, hâli ragiiri ulukuuli lwe'ngulube. ³¹ Kwokwo, birya bisigo byanayinginga Yesu, ti: «Iri ugatuyimula, utuhanguule tugendi yingira mu luliira lukuuli lwe'ngulube.» ³² Na wa naye, ti: «Gendi!» Kwokwo, birya bisigo byanalyoka mu balya bombi, byanagendi yifunda mu yizo ngulube. Lulya lukuuli lwoshi lwanayami gendi yilasha mu nyaaja. Lwanaherera mwo.

³³ Abangere baazo, ti yee! Banatibitira i kaaya. Na ngiisi íbyakoleka ku yabo basire, banagendi bimenyeesa abaabo. ³⁴ Yabo bandu booshi ba mu kaaya, banagumuukira imunda Yesu. Ne'ri bakamúbona, banamúyinginga bweneene kwo ashaagage mu kihugo kyabo, ayigendere!

‡ 8:28 8.28 Abandu be'yo munda, mu kuziika abafwiri, bâli kizi bafundeereza mu nyaala.

9

*Yesu akiza umundu úzingamiri
(Mariko 2.1-12; Luka 5.17-26)*

¹ Yesu anashonera mu bwato. Ne'kyanya akaba keera ajabuka inyaaja, anagalukira mu kaaya ke'mwabo. ² Haaho, hanayija abandu, banamúleetera uluzingo, lugwejiiri ku kyajo. Iri Yesu akabona ngiisi kwo bamúbiisiri kwo'bwemeere, anabwira lulya luzingo kwokuno: «E mwana wani, ukanie umutima. Ibyaha byawe, keera byakogwa.»

³ Abigiriza be'maaja, iri bakayuvwa kwokwo, baguma banatondeera ukuyidodomba, ti: «Si uyu mundu agweti agaadeta ibitali nga byo imbere lya Rurema!»

⁴ Iyo mitono yabo mibi, Yesu anayami gimenya, kyantuma agababuza: «Kituma kiki mugweti mugaatona amabi mu mitima yinyu? ⁵ Aaho! Lihi írivwarusiri? Ka kumúbwira: "Ibyaha byawe keera byakogwa!", kandi iri kumúbwira: "Yimukaga, ugende!"? ⁶ Ndoziizi mumenye bwija kwo'Mwana wo'Mundu agweti kiri no'bushobozi bwo'kukizi koga ibyaha mu kihugo.»

Haaho, Yesu anabwira lulya luzingo: «Yimukaga, uyabiire icyajo kyawe, utaahe.» ⁷ Lyeryo, ulya mundu, anayami yimuka, anataaha.

⁸ Balya booshi, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana! Banayivuga Rurema, bwo akaheereza abandu ubushobozi mwene yubwo.

*Yesu abwira Mataayo kwo akizi múkulikira
(Mariko 2.13-17; Luka 5.27-32)*

⁹ Iri Yesu akaba akola mu lyoka yaho, anagwanana umubuguza muguma, iziina lyage Mataayo. Uyo Mataayo, âli bwatiiri mu nyumba yo âli kizi buguliza mwo. Yesu anamúbwira: «E Mataayo, ungulikire.» Mataayo anayami yimuka, anamúkulikira.

¹⁰ Uyo Mataayo, Yesu anagendi lya imwage. Na mwomwo mu nyumba, mwanayingira ababuguza bingi, na'bandi banabyaha, banabwatala kuguma na Yesu na'bigirizibwa baage.

¹¹ Abafarisaayo, mbu babonage kwokwo, banabwira balya bigirizibwa, ti: «Maki gano! Si mugweti mugashangira ibyokulya kuguma na'babuguza, na'bandi banabyaha!»

¹² Iri Yesu akayuvwa kwokwo, anababwira: «Abagumaana batali mu ba ni'goorwa lyo'kubukwa. Si abalwazi, booki bo balihiti! ¹³ Mutee gendi yiga umugeeza gwa yaga Mandiko Meeru: "Byo ndoziizi, kutali kutangirwa ituulo. Si

ndoziizi mukizi yuvwirana indengeerwa.*” Kwokwo naani, ibitumiri n'gayija, kutali mbu lyo mbamagala ábayibwini kwo bakwaniini imbere lya Rurema. Si n'gayija, gira mbamagale abanabyaha.»

Ikibuuzo hi'gulu lyo'kuyishalisa

(Mariko 2.18-22; Luka 5.33-39)

¹⁴ Abigirizibwa ba Yohana banayijira Yesu, banamúbwira: «Twe na'Bafarisaayo, tugweti tugayishalisa. Aahago! Kituma kiki abigirizibwa be'mwawe boohe, bagenderiiri naaho ukukizi lya?»

¹⁵ Yesu anabashuyya: «Kutagi kwo ábakalaalikwa bangajengeerwa, banaki ririinwi na nahamwabo wo'buhyá? Haliko, mu siku ízigayija, nahano wo'buhyá agalyosibwa mu kati kaabo. Mu yizo siku lyoki, bagayishalisa!»

¹⁶ Yesu anashubi deta: «Ndaaye mundu úwangayabiira ikitubiko íkitazi funyaala, mbu anakihangire ku mulondo mukuluukulu. Si kirya kitubiko, yaho kyahangirwa, kigahalandamula. Na yaho áhakoli huziri, hanalandamuke ingingwe.

¹⁷ «Na kwakundi, batali mu biikira amaavu ge'kishogwe mu ndaha ze'mbu njaaja. Iri bangagira kwokwo, galya maavu gagapwamuula zirya ndaha, ganayoneke. Kiri na yizo ndaha, nazo zinashereere. Si amaavu ge'kishogwe, gali mu tindikirwa mu ndaha ze'mbu ízikiri mbyahya, halinde lyo byombi bibeera bwija!»

Yesu akiza umukazi, ahoololola no'munyere

(Mariko 5.21-43; Luka 8.40-56)

¹⁸ Ikyanya Yesu akaba akiri mu deta kwokwo, hanahulukira umutwali muguma, anafukama imbere lyage, anamúbwira: «Munyere wani, afwa bwobuno. Kundu kwokwo, ugendi múbiika kwa'maboko, lyo ashubi ba mugumaana.» ¹⁹ Yesu na'bigirizibwa baage, banagenda bamúkuliikiiri.

²⁰ Na mu kati kaabo, mwâli riiri umukazi úwâli mali hisa imyaka ikumi ni'biri ali no'bulwazi bwo'mududu. Uyo mukazi anayija luto-luto ha nyuma lya Yesu, anahuma kwi'kano lyo'mulondo gwage. ²¹ Mukuba, akayisaliza, ti: «Iri nangahuma naaho ku mulondo gwage, ngaakira.»

²² Ikyanya akaguhumaga kwo, e! Yesu anakebaanuka. Ne'ri akabona uyo mukazi, anamúbwira: «E munyere wani, ukanie umutima. Bwo umbiisiri kwo'bwemeere, kyo kyatuma wakira.» Lyeryo, ulya mukazi anayami kira.

²³ Ikyanya Yesu akahika ha mwo'yo mutwali, anagwanana abandu bingi bweneene, bayishumasiri yaho. Bâli

* 9:13 9.13 Hosheya 6.6.

gweti bagaalira ku kimombo! Na'bandi bâli kizi lasa imiteera-teera! ²⁴ Yesu anababwira: «Shaagi! Uyu munyere atafwiri. Si ahuniiri naaho!» Yabo bandu, mbu bayuvwe kwokwo, banamúshekeereza, ti shoshoo! ²⁵ Kundu kwokwo, banahuluka booshi. Yesu anayingira mu kisiika, anagwatira uyo munyere ku kuboko. Lyeryo, ulya munyere anayami vyuka.

²⁶ Iri Yesu akagiraga kwokwo, umwazi gwage gwanayami lumbuuka mu kirya kihugo kyoshi.

Yesu ahumuula imbumi zibiri

²⁷ Iri Yesu akaba akola mu lyoka yaho, anakulikirwa ne'mbumi zibiri. Yizo mbumi, zanayamiza-yamiza, ti: «E Mwana wa mwami Dahudi, utukejeerere, maashi!»

²⁸ Ne'kyanya Yesu akaba keera ayingiraga mu nyumba, yizo mbumi zanamúyijira. Kwokwo, anazibuuzwa: «Yiryo igambo, ka muyemiiri kwo njobwiri ukuligira?» Nazo, ti: «E Nahano, tuyemiiri.»

²⁹ Zirya mbumi, Yesu anazihuma ku masu, anazibwira: «Ngiisi kwo'bwemeere bwinyu buli, kube kwo bigakoleka!»

³⁰ Lyeryo, amasu gaazo ganayami humuuka, hwaa!

Yesu anabakomeereza, ti: «Yiri igambo, hatagire mundu yeshi ye mugalimenyeesa!» ³¹ Kundu kwokwo, banagenda bagalumbiisa umwazi hi'gulu lyage hooshi mu kihugo.

Yesu akiza ikimeme

³² Iri bakaba bakola mu lyoka yaho, Yesu analeeterwa umundu muguma úwâli bambwirwi ne'kisigo kyo'kumemya. ³³ Kirya kisigo, Yesu anakiyimula mu kati kaage, halinde uyo mundu anatondeera ukushubi deta.

Abandu ábâli yiguziri yaho, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana, banadeta: «E balya, mu kihugo kyoshi kya'Bahisiraheeri, mutazindi boneka igambo mwene yiri!»

³⁴ Haliko, Abafarisaayo banakuuma, ti: «Si agweti agayimula ibisigo ku bushobozi bwo'mukulu wabyo!»

Abakozi baki keehiri

³⁵ Yesu anakizi genda agalenga mu twaya tuhamu twoshi, kiri na mu twaya twe'bishoola. Anakizi yingira mu nyumba ze'mihumaanano, iri anamenyeesa abandu hi'gulu lye'Myazi Miija yo'bwami bwa mwi'gulu. Na ngiisi balwazi bo âli kizi gwana, anakizi bakiza.

³⁶ Balya bandu booshi, iri Yesu akababona, anabayuvwirwa indengeerwa bweneene. Mukuba, bâli kizi hahazibwa, banabe babuziri wo'kubatabaala, nga bibuzi bizira mungere. ³⁷ Yesu anabwira abigirizibwa baage: «Indalo

keera yayera bweneene, haliko abimbuzi baki keehiri.
 38 Aaho! Muhuunage mwene mimbu, atume abakozi mu ndalo yage!»

10

*Yesu atuma indumwa zaage ikumi na zibiri
 (Mariko 3.13-19; 6.7-13; Luka 6.12-16; 9.1-6)*

¹ Yesu anahamagala indumwa zaage ikumi na zibiri, anazihereza ubushobozi bwo'kukizi yimula ibisigo, banakize na ngiisi malwazi. ² Na'maziina gaabo, uwa mbere ye Simooni (anali mu buuzibwa Peturu,) na mwene wabo wa Handereya, na Yakobo mugala Zebedaayo, na mwene wabo wa Yohana, ³ na Firipo, na Batoromaayo, na Tomaasi, na Mataayo umubuguza, na Yakobo mugala Halufaayo, na Tadaayo, ⁴ na Simooni ulya Zeloote, na Yuda Hisikaryote, ulya ukayiji tanga Yesu mu bagoma.

⁵ Yabo ikumi na babiri, Yesu anababwira kwokuno: «Mutakizi genda mu bandu be'gindi milala, kandi iri mu twaya twa'Basamariya. ⁶ Si mukizi genda naaho mu Bahisiraheeri. Mukuba, bo bali nga bibuzi ibiteresiri. ⁷ Ne'kyanya mugakizi balenga mwo, munababwire: "Ubwami bwa mwi'gulu, keera bwayegerera!" ⁸ Ngiisi abalwaziri, munabakize! Na'bafwiri, mubahoolole. Na'banamubembe, munabakize. Na ababambwirwi ne'bisigo, munabiyimule. Muka haabwa ku busha. Kwokwo na niinyu, mukizi haana ku busha!

⁹ «Hatagire byo mugatwala, ziba nooro kandi iri harija, kandi iri miringa. ¹⁰ Mutanakizi yitwaza uludaha, kandi iri kyambalwa kya kabiri, kandi iri bindi biraato, kandi iri ngoni. Mukuba, umukozi akwiriiri akizi haabwa ibimugooziri.

¹¹ «Ngiisi kaaya ko mugayingira mwo, kaba kahamu kandi iri kaniini, muloozageye mwo'mundu ukwaniini. Munashumbike mwomwo mu mwage, halinde ukuhisa ku kyanya mugakalyoka mwo. ¹² Ikyanya mugayingira mu nyumba, munalamuse, ti: "Mube no'mutuula!" ¹³ Yabo bandu, iri bangamuyegereza, munaleke umutuula gwinyu gubabeere mwo. Haliko, iri batangamuyegereza, gugamugalukira.

¹⁴ «Abandu be'yo munda, iri batangamuyegereza, kandi iri kumuyuwiriza, mu kulyoka yaho, munabugumule kiri no'lukungu ululi ku magulu giinyu, bube bumasi kwo mushuba ha mwabo! ¹⁵ Namubwira ukuli, kwo ku lusiku lwo'kutwa kwe'maaja, kiri ne'kihano kye'Soodoma na kye'Gomora, kitagaaba kikayu, nge'kya yako kaaya!»

*Ngiisi kwa'bandu bagalibuzibwa hi'gulu lya Yesu
(Mariko 13.9-13; Luka 21.12-17)*

¹⁶ «Lolagi! Namùtuma nga bibuzi mu mirunga. Ku yukwo, mukizi ba benge nga mujoka, munabe batuudu nga mahumba. ¹⁷ Mukizi yilanga na'bandu. Bagakizi mùtanga mu naama za'bakulu, banamùhimbulire mu nyumba zaabo ze'mihumaanano. ¹⁸ Banamùtwale imbere lya baguvuruneeri hi'gulu lyani, kiri ne'mbere lya'baami. Kwokwo, lyo mulonga ukundangira ubumasi imbere lyabo, ne'mbere lya ábatali Bayahudi kwakundi.

¹⁹ «Ikyanya mugatwalwa mu bakulu baabo, mutakizi gerania, mbu biki byo mugaadeta, kandi iri kuti kwo mugabideta. Ku kyekyo kihe, lyo mugahaabwa ngiisi go mugaadeta. ²⁰ Mukuba, mutali mwe mugaadeta. Si Umutima gwa Yisho, gwo gugamùdeta mwo.

²¹ «Ku yikyo kyanya, umundu agayitiisa mwene wabo. Na yishe wo'mwana, anayitiise umwana wage. Abaana nabo, bagayihindulira ababusi baabo, banabayitiise. ²² Abandu booshi, banakizi mùshomba hi'gulu li'ziina lyani. Kundu kwokwo, iri umundu angahebera halinde ukuheza, agakizibwa.

²³ «Ikyanya bagamùlibuza mu kaaya kagama, munatibitire mu kandi! Namùbwira ukuli, kwo mutagaamala ukulenga mu twaya twoshi twa'Bahisiraheeri, Umwana wo'Mundu átazi yija.

²⁴ «Umwigirizibwa atakuliiri umwigiriza wage. Kiri no'mukozi, atakuliiri nahamwabo. ²⁵ Ku yukwo, umwigirizibwa akwiriiri akizi tuuza, akabe ngo'mwigiriza wage. No'mukozi naye, atuuzagye, anabe nga nahamwabo. Umukulu we'nyumba, keera akashokoowa kwo ali Berizebuuli. Aaho! Ka itali yo haahe ku bandu ba mu nyumba yage!»

*Hatagire mundu ye mugakizi yoboha
(Luka 12.2-9)*

²⁶ «Yabo bandu, hatagire ye mugakizi yoboha! Ngiisi íbibwikiirwi, bigaki bwikuulwa. Na ngiisi íbibishamiri, bigaki bishuulwa. ²⁷ Ngiisi byo ngweti ngamùbwirira mu kihulu, mukizi bidetera mu mulengeerwe. Na ngiisi byo mukayuvwa mu buhwehwe, mubidetere ku katwe ke'nyumba, mu kuyiberekaania.

²⁸ «Mutakizi yoboha ábagweti bagayita amagala, batanashobwiri ukuyita umutima. Si ukuyoboha kwinyu, kukizi ba ku Rurema, bwo yehe ashobwiri ukushereeza amagala no'mutima kuguma, byombi binalashwe i nakwere!

29-31 «Ko'tulembe-rembe tubiri tutali mu guliisibwa ku hingoro-ngoro higuma naaho? Kundu kwokwo, ndaahyo higuma hyatwo ihyangatibukira haashi, Yisho átazi yemeera. Na mwehe, mwe mulyagagi na'kamaro bweneene ukuhima utulembe-rembe! Kiri no'mushaku ku matwe giinyu, guli muharuure. Ku yukwo, mutakizi ki yoboha.

32 «Umundu, iri anganyemeera imbere lya'bandu, naani ngamúyemeera imbere lya Daata úli mwi'gulu. 33 Halikago, iri anganyiyogookola imbere lya'bandu, na naani, ngamúyiyogookola imbere lya Daata úli mwi'gulu.»

*Yesu ali mu tuma abandu bagayihandulana kwo
(Luka 12.51-53; 14.26-27)*

34 «Ka mutoniri kwo n'gayija mu kihugo, mbu lyo ngileeta mwo'mutuula? Nanga! Gulya mutuula, gutali gwo n'gayijira. Si íbitumiri n'gayija naaho, gira ngileete mwe'ngooti! 35 Ee! N'gayija, gira ndeeranie umwana na yishe, no'munyere na nyina, no'mwali-kazi na navyala. 36 Abagoma bo'mundu, banabe bali baabalya ba mu nyumba yage.*

37 «Umundu, iri angaba akuuziri yishe, kandi iri nyina, ukuhima kwo anguuziri, yehe atakwaniini kwo abe we'mwani. Ne'ri angaba akuuziri mugala wage, kandi iri munyere wage, ukuhima kwo anguuziri, yehe naye, atakwaniini kwo abe we'mwani.

38 «Ndaaye úwangaba we'mwani, átazi betula ikibambo kyage, anakizi ngulikira! 39 Umundu, iri angalooza ukukiza itwe lyage, ye galiteera. Haliko, iri angaliteera hi'gulu lyani, lyoki agalikiza.»

*Imbembo za ábagayegereza abigirizibwa ba Yesu
(Mariko 9.41)*

40 «Umundu, iri angamúyegereza, iri nie ayegereza. Ne'ri anganyegereza, iri ayegereza no'lya úkanduma. 41 Ee! Umundu, iri angayegerezagya umuleevi, mbu bwo ali muleevi, agahembwa ngo'muleevi. Ne'kyanya agayegereza umundu úkwaniini imbere lya Rurema mbu bwo akwaniini, naye agahembwa nga úkwaniini.

42 «Namúbwira ukuli, kwe'ri umundu angabona muguma wa mu yaba baniini, anamúheereze amagoloovi, mbu bwo ali mwigirizibwa wani, yehe atagabulirwa ne'mbembo, kiri ne'hiniini!»

11

*Yohana wo'kubatiiza atuma indumwa imunda Yesu
(Luka 7.18-35)*

* 10:36 10.35-36 Mika 7.6.

¹ Iri Yesu akayusa ukubwira abigirizibwa baage ikumi na babiri ngiisi kwo bakwiriiri ukugira, analyoka yaho, anagenda agalenga mu twaya twe'Galilaaya, iri anayigiriza abandu Igambo lya Rurema.

² Ikyanya Yohana wo'kubatiiza âli koli shwesirwi mu nyumba ye'mbohe, anayuvwa ngiisi kwo Kirisito ali mu gira. Kwokwo, anatuma baguma mu bigirizibwa baage, gira bagendi buuza Yesu kwokuno: ³ «Ka we yolya Masiya úwâli úgayija, kandi iri tulindirire ugundi?»

⁴ Yesu anabashuvya: «Mugendi menyeesa Yohana ngiisi byo mwayibonera, na ngiisi byo mwayiyuvwirwa. ⁵ Ábashuba mbumi, bakola mu bona. Na ábashuba tundende, bakola mu genda. Na ábashuba no'mubembe, keera bakizibwa. Na ábashuba babitwitwi, bakola mu yuvwa. Kiri na ábatákoli fwiri, bagweti bagazuulwa. Na'bakeni, bagweti bagamenyeesibwa Imyazi Miija. ⁶ Aahago! Ahiriirwi ngiisi útagaaba ne'migangaanwe hi'gulu lyani!»

⁷ Yabo bigirizibwa ba Yohana, ikyanya bakaba bakola mu lyoka yaho, Yesu analola ku yabo bandu, anatondeera ukudeta hi'gulu lya Yohana kwokuno: «Bikagi byo mwâli kizi gendi loleera mwi'shamba? Ki'sanga íryâli kizi hungahunga ne'mbuusi? Nanga! ⁸ Aaho! Biki byo mwâli kizi gendi loleera? Ka mundu úyambiiti imirondo yo'mulimbo? Nanga! Si ngiisi ábayambiiti imirondo mwene yo, bali mu ba batuuziri mu tujumiro! ⁹ Aaho! Bikagi, byo mwâli kizi gendi loleera? Ka muleevi? Ee! Namúbwira kwo ali muleevi! Bitanali byebyo naaho. ¹⁰ Ye yolya ye biyandisirwi hi'gulu lyage mu Mandiko Meeru kwokuno:

“Ngalungika indumwa yani imbere lyawe, gira igwanwe yakushongaanza injira.*”»

¹¹ Yesu anashubi deta: «Namúbwira ukuli, kwo mu booshi ábakabutwa, ndaaye úkuliiri Yohana wo'kubatiiza. Kundu kwokwo, ngiisi útoohiri mu bwami bwa mwi'gulu, yeki ye múkuliiri!

¹² «Ukulyokera ku siku za Yohana wo'kubatiiza halinde zeene, ubwami bwa mwi'gulu, buki genderiiri ku bushobozi. Na'banabushobozi bagweti bagaagira mbu babuyabiire ku misi.

¹³ «Íbiyandike mu maaja za Musa, na mu bitaabo byoshi bya'baleevi, byâli gweti bigakizi tanga ubuleevi, halinde ukuhisa ku kyanya kya Yohana. ¹⁴ Ne'ri mwangabiyemeera, Yohana ye yolya Hiriya, úwâli desirwi kwo âye yije. ¹⁵ Ngiiisi úhiiti amatwiri, ayuvwe!

* 11:10 11.10 Malaki 3.1.

16 «Bikagi byo nangashushaania na'bandu ba yiki kibusi? Si bali nga baana ábabwatiiri mu kaguliro, banagweti bagashomborozania, ti:

17 “Si tukamùlakiza umuteera-teera, mutanakina!

Ne'kyanya tukamùyimbira ulwimbo lwa'maganya, mutanalira.”

18 Ikyanya Yohana akayija, atâli kizi Iya, atanâli kizi nywa. Abandu banakizi múgamba kwo abambwirwi ne'kisigo! 19 Si Umwana wo'Mundu yehe, ikyanya akayija, anakizi Iya no'kunywa, banakizi deta: “Lolagi! Si ali ruhogeza, anali ruganywa, anali mwira wa'babuguza, na'bandi banabyaha!” Kundu kwokwo, ikyanya abandu bali mwo'bwitegeereze, Iyo bali mu yerekana kwo bo bakwaniini.»

*Yesu azimula hi'gulu Iyo'twaya útukamùlahira
(Luka 10.13-15)*

20 Yesu anatondeera ukuzimulira utwaya two âli kizi gira mwe'bitangaaza bingi. Mukuba, abandu baamwo batakatwikira ku byaha byabo. Anadeta: 21 «Yayewe imwawe, e kaaya ke'Koraziine! Yayewe ne'mwawe, e kaaya ke'Betesahida! Biryá bitangaaza byo nâli kizi gira imwinyu, íngibigirire mu kaaya ke'Tiuro na mu ke'Sidooni, nga bandu be'yo munda keera bakayambala ubusanganira, banayishiige no'munyota-kiiko, mu kuyerekana kwo keera batwikira ku byaha byabo. 22 Namùbwiraga kwo ku lusiku lwo'kutwa kwe'maaja, kiri ne'kihano kya'bandu be'Tiuro na'be'Sidooni, kitagaaba kikayu nga kye'mwinyu!

23 «Na naawe, we kaaya ke'Kaperinahumu! Ka utoniri kwo ugakuzibwa halinde mwi'gulu? Aahabi! Si ukola ugalindimulirwa i kuzimu! Mukuba, ibitangaaza íbikagirwa imwinyu, bíkigirwe mu bandu ba mu kaaya ke'Soodoma, nga keera bakatwikira ku byaha byabo! Nga na kalya kaaya kaabo kakiri ho, halinde zeene. 24 Namùbwiraga, kwo ku lusiku lwo'kutwa kwe'maaja, kiri ne'kihano kye'Soodoma, kitagaaba kikayu nga kye'mwinyu!»

*Tugende imwa Yesu, gira atuluhuule
(Luka 10.21-22)*

25 Ku yikyo kyanya, Yesu anashubi deta: «E Daata, ngweti ngakuyivuga bweneene, bwo we Nahano wa mwi'gulu na hano mu kihugo. Yaga magambo, ukagabisha abanabwenge na ábasomiri, wanagabishuulira abagunda. 26 E Daata! Kwokwo, kwo ukasiima.

²⁷ «Daata, keera akanzikiiriza byoshi. Ndaaye úyiji Umwana, átali Daata yenyene. Ndaanaye úyiji Daata, átali Umwana, na ngiisi yo'lya Mwana aloziizi ukumúyereka.

²⁸ «Muyijage imwani mweshi, mwe mukoli zidohirwi, munakoli luhiri! Naani ngamúluhuula. ²⁹ Mukizi betulira ku ngata yani, na mbe nie mugakizi yigira kwo. Kwokwo, lye'mitima yinyu ilonga ukuluhuuka. Mukuba, ndi mu nogerana, na ndi mutuudu. ³⁰ Ingata yani, iri ndembu. No'muteekerwa gwani, guli mwangu.»

12

Yesu ye Nahano wo'lusiku lwe'Sabaato

(Mariko 2.23-28; Luka 6.1-5)

¹ Lusiku luguma lwe'Sabaato, Yesu áli gweti agalenga mu ndalo ze'ngano. Na bwa'bigirizibwa baage bâli koli shalisiri, kyanatuma bagakizi genda bagazihulumula, iri banazilya. ² Abafarisaayo, mbu babonage kwokwo, banabwira Yesu: «Kituma kiki abigirizibwa baawe bagweti bagaagira íbitahangwirwi ku lusiku lwe'Sabaato?»

³ Yesu anabashuvya: «Ka mutazindi soma ngiisi kwo Dahudi akagira, ku kyanya áli koli shalisiri kuguma na'baabo? ⁴ Si akayingira mu nyumba ya Rurema, anayabira imikate íyâli mali taluulwa inwa Rurema, anagilya kuguma na yabo baabo. Banali bagingi naaho, bo bâli hangwirwi ukukizi gilya!

⁵ «Na kwakundi, ka mutazi soma mu maaja za Musa? Si abagingi, ikyanya bali mu yingira mu nyumba ya Rurema ku lusiku lwe'Sabaato, lyo bali mu hubira imaaja zaalwo. Kundu kwokwo, batali mu haruurirwa kwo bagira ikyaha. ⁶ Na hano, namúbwira kwo hali úkuliiri iyo nyumba ya Rurema!

⁷ «Mu Mandiko Meeru, muyandisirwi kwokuno: “Byo ndoziizi, kutali kutangirwa ituulo. Si ndoziizi mukizi yuvwirana indengeerwa!” Yaga magambo, múki menye umugeeza gwago, mutashuba mugaatwa ulubaaja lwa yaba ábatahiiti amahube. ⁸ Kwokwo, ulusiku lwe'Sabaato, Umwana wo'Mundu, ye Nahano wa lwo!»

Yesu akiza umundu ku lusiku lwe'Sabaato

(Mariko 3.1-6; Luka 6.6-11)

⁹ Yesu analyoka yaho, anagendi yingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi. ¹⁰ Anagwana mwo'mundu muguma, úwâli niaziri ukuboko. Mwâli riiri na'bandu ábâli loziizi ukulega Yesu. Kwokwo, banamúbuuza: «Ewe!

* 12:7 12.7 Hosheya 6.6.

Ko'lusiku lwe'Sabaato, ulubaaja lutuhangwiri kwo tukize umundu?»

¹¹ Yesu anabashuvya: «Ku lusiku lwe'Sabaato, nga muguma winyu angalokerwa ne'kibuzi mu kishimo, ka atangakilyosa mwo? ¹² Aahago! Si umundu ye riri na'kamaro bweneene ukuhima ikibuzi! Ku yukwo, ulubaaja lutuhangwiri kwo tukizi gira amiija ku lusiku lwe'Sabaato.»

¹³ Haaho, Yesu anabwira ulya mundu úwâli niaziri ukuboko: «Lambuula ukuboko kwawe!» Uyo mundu, mbu akulambuule, kwanayami kira! Kwanaba ngo'kwabo.

¹⁴ Balya Bafarisaayo, iri bakabona ngiisi kwo Yesu agira, banalyoka yaho, banagendi gira igambi lyo'kumúyita.

Yesu ye mukozi úkatoolwa na Rurema

¹⁵ Yiryo igambi lya'Bayahudi, Yesu âli liyiji, kyanatuma agalyoka yaho. Ku yikyo kyanya, abandu bingi bweneene bâli kizi genda bamúkuliikiiri. Na ngiisi ábâli lwaziri mu kati kaabo, anakizi bakiza. ¹⁶ Kundu kwokwo, anabakanukira, kwo hatagire úgamúmenyeesa mu bandu.

¹⁷ Bikaba kwokwo, gira lirya igambo likoleke, lyo'muleevi Hisaaya âli mali gwanwa adeta kwokuno:

¹⁸ «Lolagi! Uyu, keera n'gamútoola, anali ye mukozi wani mukundwa!

Agweti aganzimiisa bweneene!

Ngamúbiika mwo'mutima gwani,

halinde amenyeese ibinyamahanga ngiisi íbikwaniini imbere lyani.

¹⁹ Atagakizi haliira, ataganakizi yamiza.

Ndaanaye úgayuvwa izu lyage mu njira.

²⁰ Isanga írikoli gingiiri, atagalidongoola.

Ni'tara, iri lyangaba likoli fwifwitiiri, atagalizimya.

Agayihangaana, halinde íbikwaniini bibe byo bigaahima.

²¹ Abapagaani booshi, bagakizi múbiika kwo'mulangaaliro.†»

*Yesu adukwa kwo ali mukozi wa Berizebuuli
(Mariko 3.20-30; Luka 11.14-23)*

²² Abandu banaleetera Yesu umundu úwâli bambwirwi ne'kisigo. Uyo mundu âli humiri amasu, anâli memiri. Iri Yesu akamúbona, anamúkiza. Kwokwo, kwo akalonga ukushubi bona, na ukushubi deta.

²³ Ikyanya Yesu akamúkiza, abandu booshi bana-soomerwa ngana, banadeta: «E balya, uyu, ka atangaba ye Mwana wa Dahudi, ulya Masiya?»

† 12:21 12.18-21 Hisaaya 42.1-4.

²⁴ Abafarisaayo, mbu bayuvwagwe kwokwo, banakuuma, ti: «Uyu mundu, ikyanya agweti agayimula ibisigo, si kuli mu ba naaho ku njira yo'mukulu wabyo, Berizebuuli!»

²⁵ Yago magambo go bâli kizi tona, Yesu âli koli gayiji, kyanatuma agababwira kwokuno: «Abandu bo'bwami buguma, iri bangayihandulana kwo, iri yubwo bwami bugaasiba. Kiri na'bandu ba'kaaya kaguma, kandi iri be'nyumba nguma, iri bangayihandulana kwo, iri iyo nyumba itagaki sikama.

²⁶ «Aahago! Kiri na Shetaani kwakundi, iri angayihaga yenyene, kuti kwo'bwami bwage bwangaki yimanga?

²⁷ Yibyo bisigo, íngibe ndi mu biyimula ku njira ya Berizebuuli, abaana biinyu nabo bali mu biyimula ku bushobozi bwa nyandi? Aaho! Kwokwo, bo bagamûyagiisa kwo mwahuba ku ngiisi byo mwandega kwo. ²⁸ Haliko, iri nangaba ngweti ngayimula ibisigo ku njira yo'Mutima gwa Rurema, iri ubwami bwage keera bwamûhikira!

²⁹ «Ndaaye mundu úwangayifunda mu nyumba ye'kihagange, anakishahule ibindu, átazi kikona. Haliko, âmali kikona, lyoki angashahula íbiri mwo!

³⁰ «Umundu, iri angaba atali uluhande lwani, iri ali mugoma wani. Ne'ri angaba atali mu kumania kuguma na naani, iri ali mu shaabula.

³¹ «Namûbwiraga kwa'bandu bangakogwa ngiisi bitusi, na ngiisi bindi byaha. Haliko, iri umundu angatuka Umutima Mweru, lyoki atâye kogwe. ³² Na kundu umundu angatuka Umwana wo'Mundu, angakogwa. Haliko, iri angatuka Umutima Mweru, lyoki atâye kogwe, kuba ku kino kyanya, kandi iri ku kyanya íkyâye yije.»

Abandu bali mu menyerwa ku bitumbwe byabo

(Luka 6.43-45)

³³ «Iri wangaba uli ne'kiti kiija, ne'bitumbwe nabyo bigaaba biija. Kandi iri wangaba uli ne'kiti kibi, ne'bitumbwe nabyo, bigaaba bibi. Ee! Ngiisi kiti, kiri mu menyerwa ku bitumbwe byakyo.

³⁴ «Si mwehe muli baana bo'mujoka! Aahago! Bwo muli babi, kuti kwo mwangadeta amagambo miija? Si amagambo go'mundu agweti agaadeta, gali mu lyoka mu biyijuliiri mu mutima gwage!

³⁵ «Umundu mwija, ali mu hulusa amiija ku masingule mu mutima gwage. Umundu mubi naye, ali mu hulusa amabi mwomwo-mwomwo. ³⁶ Namûbwiraga, kwe'kyanya abandu bagatwirwa imaaja, bagabuuzibwa hi'gulu lya ngiisi igambo lyo bâli kizi fwolomboka kwo. ³⁷ Amagambo

gaabo boonyene, go gagaatuma bagaahanwa, kandi iri ukukira.»

Yesu ahuunwa ikyereso

(Mariko 8.11-12; Luka 11.29-32)

³⁸ Baguma mu Bafarisaayo, na mu bigiriza be'maaja, banabwira Yesu: «E Mwigiriza, twakuhuuna ikyereso kye'kitangaaza.»

³⁹ Yesu anabashuvya: «Mwe bandu ba kino kibusi, mukoli bihuusiri, mutanatwaziizi ibya Rurema. Kundu mugweti mugahuuna ikyereso kye'kitangaaza, si ndaakyo mugayerekwa, kitali kyekirya kye'mwo'muleevi Yona naaho. ⁴⁰ Mukuba, nga kwokulya Yona akamala isiku zishatu, ubushigi ni'zuuba, ali mu nda yo'lya bitaatalwe wo'lufwi,‡ kwokwo kwo'Mwana wo'Mundu naye, agaamala isiku zishatu, ubushigi ni'zuuba, ali mu kuzimu.

⁴¹ «Ku lusiku lwa'bandu bāye twirwe kwe'maaja, abandu be'Ninaawi nabo bagayimuka, banahaniise abandu ba kino kibusi. Mukuba, balya bandu be'Ninaawi, ikyanya Yona akababwira Igambo lya Rurema, banayami twikira ku byaha byabo. Munamenyage kwo buno, hali úkuliiri Yona!

⁴² «Ku lusiku lwa'bandu bāye twirwe kwe'maaja, mwami-kazi we'luhande lwe'kisaka, naye agayimuka, anahaniise abandu ba kino kibusi. Mukuba, akalyokerera mu mahanga ga hala, gira ayiji yuvwa amagambo go'bwitegeereze bwe'mwa Sulumaani. Munamenyage kwo buno, hali úkuliiri Sulumaani!

Ukugaluka kwe'kisigo

(Luka 11.24-26)

⁴³ «Hali ikyanya ikisigo kiri mu shaaga mu mundu, kinagende kigazumba-zumba mwi'shamba, mu kulooza ho kigaluhuukira. Ne'kyanya kiri mu habula, ⁴⁴ kinadete: “Aahago! Ngagalukira mu yerya nyumba yani yo n'galyoka mwo!” Ne'kyanya kiri mu shubi gihika mwo, kinagwane ikiri maata, inakola mbiize, inakola ndimbiise bwija.

⁴⁵ «Lyeryo, kirya kisigo kinagendi leeta ibyabo bisigo birinda, ibibihuusiri ukukihima. Byoshi binayami yifunda mu'lya mundu, binamútuule mwo. Kwokwo, ubuzinda, ulya mundu anakalaalirwe bweneene, ukuhima kwo atákalaliirwi ubwa mbere. Kwo na kwokwo kwo bigaaba, na mu bandu ba kino kibusi, bwo bakoli bihuusiri bweneene!»

Banyandi beene wabo Yesu?

(Mariko 3.31-35; Luka 8.19-21)

‡ 12:40 12.40 Yona 2.1.

⁴⁶ Ikyanya Yesu akaba akiri mu ganuuzwa yabo bandu bingi, beene wabo na nyina, banaba bakoli yimaaziri ha mbuga, banamútumira. ⁴⁷ Mundu muguma anamúbwira: «Nyoko na beene winyu, bakoli yimaaziri ha mbuga, bakubuuza.»

⁴⁸ Yesu anamúshuvya: «Nyandi maawe? Na banyandi beene witu?» ⁴⁹ Lyeryo, anashonga ukuboko imunda abigirizibwa baage anadeta: «Mu baabano, mwo mulyagagi maawe, mwo munali beene witu! ⁵⁰ Ee! Iri umundu angaba agweti agaagira ubulooze bwa Daata úli mwi'gulu, yoyo ye mwene witu, ye na mwali wani, ye na maawe!»

13

Umugani gwo'mubibi

(Mariko 4.1-9; Luka 8.4-8)

¹ Ku lwolwo lusiku, Yesu anahuluka mwi'yo nyumba, anagendi bwatala ku butambi bwe'nyaaja. ² Abandu bingi bweneene, banamúshololokera. Kyanatuma agashonera mu bwato, anabubwatala mwo. Yabo bandu, banasigala bayimaaziri kwi'buga.

³ Yesu anabayigiriza amagambo mingi mu kubatwa imigani kwokuno: «Yuvwagwi! Hâli riiri umuhiizi muguma, úkagendi biba imbuto zaage. ⁴ Ulya muhiizi, iri akaba akola mu zibiba, imbuto nguma zanakizi twa mu njira. Utunyuni, twanayiji zirya.

⁵⁻⁶ «Izindi mbuto, zangatwa mu lushegebwe, áhazira luvu lwingi, zanayami mera duba. Haliko, bwo'luvu lwâli riiri luniini, imizi yazo itâli yisiri. Ne'kyanya izuuba likadaruura, zanayami bogama.

⁷ «Izindi mbuto, zangatwa mu migenge. Ne'kyanya ikakula, yanazishweshweteza.

⁸ «Izindi mbuto, zangatwa mu luvu lwija. Ne'kyanya zikayera, nguma zanakizi yimbulwa kwe'ndete igana-igana. Ne'zindi, kwa makumi galindatu-galindatu. Ne'zindi, kwa makumi gashatu-gashatu. ⁹ Ngiisi úhiiti amatwiri, ayuvwe!»

Íbikatuma Yesu agakizi twa imigani

(Mariko 4.10-12; Luka 8.9-10)

¹⁰ Abigirizibwa ba Yesu, banayiji múbuuza: «Ikyanya uli mu yigiriza bandu, kituma kiki ugweti ugabatwa imigani?»

¹¹ Yesu, anabashuvya: «Ngiisi íbyâli bishamiri mu bwami bwa mwi'gulu, mwehe keera mukabimenyeesibwa. Haliko abandi, boohe, batakalonga ukubimenya. ¹² Iri umundu angaba akoli hiiti ikindu, ye gayushuulirwa kwe'bindi, halinde biluguuke. Haliko, iri angaba ndaakyo ahiiti, kiri na hyo atákoli hiiti, agahinyugutulwa!

13 «Kyo kitumiri ngweti ngabatwa imigani. Kundu bagweti bagaalola, haliko batabwini. Na kundu bagweti bagayuwiriza, haliko batayuwiti, batanali mu sobanukirwa. 14 Imwabo, lirya igambo lyo'muleevi Hisaaya keera likakoleka, nga kwo akalitanga kwokuno:

“Ukuyuvwa, mugakizi yuvwa. Haliko, mutâye sobanukirwe!

Ukulola, mugakizi lola. Haliko mutâye bone!

15 Yaba bandu, keera bakayumuusa imitima yabo.

Banakoli ba babitwitwi, banakoli ba bandabona.

Nga bitangabiiri kwokwo, amasu gaabo gangabwini.

Na'matwiri gaabo, gangayuwiti.

Ne'mitima yabo, yangasobanukiirwi, halinde bangan-galukiiri, na mbakize.*”

16 «Halikago mwehe, mwe mukoli hiriirwi! Mukuba, amasu giinyu, gabwini. Na'matwiri giinyu, gayuwiti.

17 Namûbwira ukuli, kwo yibyoy mukoli bwini, abaleevi bingi, na ábakwaniini imbere lya Rurema, bâli kizi yifwija ukubibona, batanabibona. Kiri na byo mukola mu yuvwa, bâli kizi yifwija ukubiyuvwa, bitanaziga.

*Yesu alimbuula umugani gwo'mubibi
(Mariko 4.13-20; Luka 8.11-15)*

18 «Gulya mugani gwo'mubibi, umugeeza gwagwo, gwo gwogu: 19 Imbuto nguma, ikyanya zikatwa ku butambi bwe'njira, biyerekiini umugani gwo'mundu úli mu yuvwa Igambo lyo'bwami bwa Rurema. Halikago, atanasobanukirwe nalyo. Ulya mubi Shetaani anayiji lijobola mu mutima gwage.

20 «Zirya zindi ízikatwa mu lushegebwe, biyerekiini umugani gwo'mundu úli mu yuvwa Igambo lya Rurema, analiyakiire ku bushambaale. 21 Haliko, ali mu ba nga mbuto ízitayisiizi imizi, kinatume yiryo igambo litali mu múyama mwo. Ikyanya ali mu longa amakuba, kandi iri kulibuzibwa hi'gulu lyalyo, anayami lijanda.

22 «Zirya zindi ízikatwa mu migenge, biyerekiini umugani gwo'mundu úli mu yuvwa Igambo lya Rurema. Haliko, ikyanya ali mu hahalira amagoorwa gaage, anabe atebwa no'bugale, kinatume lirya igambo ligamúshweshwetera mwo, litanabe ne'bitumbwe.

23 «Zirya zindi, ízikatwa mu luvu lwija, biyerekiini umugani gwo'mundu úli mu yuvwa Igambo lya Rurema, anasobanukirwe nalyo, halinde linatongeke mu kati kaage. Na íbiri mu yimbulwa, binabe ubugira igana-igana, kandi

* 13:15 13.14-15 Hisaaya 6.9-10.

iri makumi galindatu-galindatu, kandi iri makumi gashatu-gashatu.»

Umugani gwe'kishuka

²⁴ Yesu, anatwa ugundi mugani kwokuno: «Ubwami bwa mwi'gulu, twangabuyerekana ku mugani gwo'mundu úkabyala imbuto nyiija mu ndalo yage. ²⁵ Halikago, ikyanya abandu booshi bakaba bakoli huniiri, umugoma anayiji byala ikishuka mu ngano, anayigendera.

²⁶ «Iyo ngano, ikyanya ikamera, yanatondeera ukuheeka. Haliko, ikishuka nakyo kyanakula. ²⁷ Abakozi ba mwene indalo, banayiji múbuuza: “E nahamwitu! Ka itali imbuto nyiija yo ukabyala mu ndalo yawe? Aaho! Kirya kishuka nakyo, kyalyokaga hayi?”

²⁸ «Anabashuvya: “Umugoma, ye wagira kwokwo!” Nabo, ti: “Aaho! Ka uloziiizi tuyami gendi kirandura?”

²⁹ «Naye, ti: “Nanga! Iri mwangakirandura, hali ikyanya mwangakengeera mwakirandulira mwe'ngano. ³⁰ Mulekage byoshi bikulire kuguma, halinde ukuhisa ku kyanya kyo'kuyimbula. Haaho, lyo ngabwira abimbuzi, ti: Mutee kuumania ikishuka, munakishweke biiro-biiro, gira kigendi lashwa mu muliro. Haliko ingano, zoohe, muzikumanize mu kihinda kyani.”»

Umugani gwe'hibuto hye'haradaali, na gwe'saama (Mariko 4.30-34; Luka 13.18-21)

³¹ Yesu anabatwa ugundi mugani kwokuno: «Ubwami bwa mwi'gulu, bulyagagi nga hibuto hye'haradaali, hyo'mundu akayabiira, anagendi hibyala mu ndalo yage. ³² Yihyo hibuto, hyo hiri hiniini ukuhima izindi zooshi íziri mu byalwa. Kundu kwokwo, ikyanya hiri mu ba keera hyabyalwa, hinakule, hiri mu yiji ba mbuto mbamu ukuhima izindi zooshi za mu ndalo. Kinayiji ba kiti, halinde utunyuni tunakizi yiji yubaka ingisha mu matavi gaakyo.»

³³ Yesu anashubi twa ugundi mugani, ti: «Ubwami bwa mwi'gulu, bushushiini ne'saama yo'mukazi akayabiira, anagendi gifusha mu bitiri bishatu byo'mushyano. Irya saama yanaguhemeesa gwoshi.»

³⁴ Yabo bandu, bâli riiri bingi bweneene. Ne'kyanya Yesu akababwira yiby byoshi, âli kizi koleesa imigani. Ndaanalyo igambo lyo akababwira, buzira kugikoleesa.

³⁵ Kwokwo, kwo liry igambo likakoleka, lyo'muleevi âli mali gwanwa adeta kwokuno:

«Mu kudeta, ngakizi koleesa imigani.

Ee! Na mbabwire íbyâli bishamiri ukulyokera he'kihugo kikabumbirwa.†»

Yesu alimbuula umugani gwe'kishuka

³⁶ Ha nyuma, Yesu anasiga balya booshi, anayingira mu nyumba. Abigirizibwa baage, banayiji múbwira: «E Mwigiriza, gulya mugani gwe'kishuka íkyâli riiri mu ndalo, utulimbuulire gwo.»

³⁷ Yesu, anabashuvya: «Ulya úkabyala imbuto nyiija, ali Mwana wo'Mundu. ³⁸ Ne'rya ndalo, kiri kihugo. Na ziryamba buto nyiija, bali bandu ba mu bwami bwa Rurema. Na kirya kishuka, bali bandu bo'lya Mubi Shetaani. ³⁹ No'lya mugoma úkayiji kiyala, ali Shetaani yenyene. Na kulya kuyimbula, ye'mberuuka ye'kihugo. Na balya bimbuzi, bali baganda ba Rurema. ⁴⁰ Aaho! Nga kwe'kishuka kiri mu randurwa, kinalashwe mu muliro, kwokwo kwo bigaaba na ku mberuuka ye'kihugo.

⁴¹ «Mukuba, Umwana wo'Mundu agatuma abaganda baage, banashaaze mu bwami bwage ngiisi ábagweti bagahubiisania, na banangora-mabi booshi. ⁴² Yabo baganda, banabalashe mu kiberekaana kyo'muliro! Munali mwo bagakizi bululukira, iri banashya amiino. ⁴³ Haliko, ngiisi ábakwaniini imbere lya Daata, boohe, bagakizi langashana mu bwami bwage ngi'zuuba. Ngiisi úhiiti amatwiri, ayuvwe!

Imigani ye'bindu bye'kishingo kihamu

⁴⁴ «Ubwami bwa mwi'gulu, buli nga kindu kye'kishingo kihamu bweneene, íkyâli bishamiri mu ndalo. Ne'kyanya umundu akakihulukira kwo, ti yee! Anashambaala bweeneene! Lyeryo, anashubi kibisha mwomwo mwi'yo ndalo, anatee gendi guliisa byoshi byo âli gweti, anayiji gigula.

⁴⁵ «Na kwakundi, ubwami bwa mwi'gulu, twangabuyerekana ku mugani gwo'mudandaza muguma, úwâli kizi genda agalooza imbembe ze'kishingo. ⁴⁶ Ne'kyanya akabona uluhembe lwe'kishingo kihamu bweneene, ti yee! Anagendi guliisa byoshi byo âli gweti, anayiji lugula.

Umugani hi'gulu lyo'kulondoola ifwi

⁴⁷ «Na kwakundi, ubwami bwa mwi'gulu, buli ngo'lushenga lwo bakakabula mu nyaaja, lwanakuumania ngiisi mulala gwe'fwi. ⁴⁸ Ne'kyanya lukaba keera lwayijula, banalubwegera kwi'buga. Haaho, banabwatala, banakumaniza ifwi nyiija mu bisamba. Halikago, ifwi mbi, zoohe, banazikabulira.

† 13:35 13.35 Zaburi 78.2.

⁴⁹ «Kwokwo, kwo bigaaba na ku mberuuka ye'kihugo. Abaganda, bagayiji londoola abandu babi mu bakwaniini imbere lya Rurema. ⁵⁰ Balya babi, banabalashe mu kiberekaana kyo'muliro! Munali mwo bagakizi bululukira, iri banashya amiino.»

Amigirizo mahyahya, na'ga keera

⁵¹ Yesu anabuuza abigirizibwa baage kwokuno: «Yaga gooshi, ka mukoli gasobanukiirwi?» Nabo, ti: «Ee! Tusobanukiirwi!»

⁵² Naye, ti: «Kwo na kwokwo, ngiisi mwigiriza we'maaja úkoli ba mwigirizibwa wa mu bwami bwa mwi'gulu, ali nga mwene inyumba. Mu bihinda byage, ali mu hulusa ibindu biyahya, kiri ne'bya keera.»

Yesu agayirizibwa imwabo

(Mariko 6.1-6; Luka 4.16-30)

⁵³ Iyo migani yoshi, iri Yesu akayusa ukugitwa, analyoka yaho, ⁵⁴ anataahira imwabo, anatondeera ukuyigiriza abandu mu nyumba yabo ye'mihumaanano.

Balya bandu, iri bakamúyuvwa, banasoomerwa ngana, banabuuza: «Uyu mundu, hayagi ho akalyosa yubu bwitegeereze? Na kuti kwo agweti agaagira yibi bitangaaza? ⁵⁵ Ka atali ye mwana wo'lya mubaaji we'biti? Na nyina, ka atali ye Maryamu? Na beene wabo, ka atali Yakobo, na Yusefu, na Simooni, na Yuda? ⁵⁶ Na baali baage booshi, ka tutatuliinwi hano? Aaho! Uyu mundu, hayagi akashaaza yibi byoshi?» ⁵⁷ Kwokwo, banamúbona buligo.

Kundu kwokwo, Yesu anababwira: «Umuleevi, atali mu bula ulushaagwa, mútali mu kaaya kaabo, na mu mwage!»

⁵⁸ Bwo yabo bandu batakamúbiika kwo'bwemeere, kyanatuma atagaki gira ye'bitangaaza bingi-bingi.

14

Heroode ayita Yohana wo'kubatiiza

(Mariko 6.14-29; Luka 9.7-9)

¹ Ku yikyo kyanya, umutwali Heroode naye anayuvwa ngiisi kwa'bandu bakola mu deta hi'gulu lya Yesu.

² Kyanatuma agabwira abalemberezi baage, ti: «Ulya mundu, nyiiji kwo ali Yohana wo'kubatiiza! Ee! Ye wazuuka mu bafwiri, kyo kitumiri ali mwo'bushobozi bwo'kukizi gira ibitangaaza.»

³ Mukuba, uyo Heroode áli mali gwanwa agwatiisa Yohana, anamúlasha mu nyumba ye'mbohe. Akagira kwokwo hi'gulu lya Herodiya, muka mwene wabo wa Firipo. ⁴ Mukuba, Yohana áli gweti agabwiririra Heroode

kwokuno: «Uyo Herodiya, si utahangwirwi ne'maaja kwo umúyange!»⁵ Kwokwo, Heroode analooza ukuyita Yohana. Haliko, âli yobohiri abandu, bwo bâli bwini kwo Yohana ali muleevi.

⁶ Ulusiku lukulu lwo'kukengeera ukubutwa kwa Heroode, lwanahika. Haaho Herodiya, munyere wage, anayiji kina imbere lya'balaalike. Yukwo kukina kwage, kwanasimiisa Heroode ngana-ngana,⁷ anayami múlagaania ku ndahiro kwo ngiisi byoshi byo agamúhuuna, agamúheereza byo.

⁸ Uyo munyere anatee gendi hanuusa nyina. Ne'kyanya akaba keera amúhanuula, anayiji bwira Heroode, ti: «E mwami, umbiikire itwe lya Yohana wo'kubatiiza ku sahaani.»

⁹ Ulya mwami, mbu ayuvwe kwokwo, anashenguka bweneene. Haliko, âli mali gwanwa abiika indahiro imbere lya ábalaalike, atanaki ba na kundi kwo agaagira.¹⁰ Kwokwo, anakyula kwo Yohana agendi singulwa itwe mu nyumba ye'mbohe.¹¹ Iri bakaba keera bamúsingula lyo, banalileeta ku sahaani, banalifumbadika ulya munyere. Naye analiheereza nyina.

¹² Ha nyuma, abigirizibwa ba Yohana banayiji yabiira ikimbiri-mbiri, banagendi kiziika. Yibyo byoshi, ikyanya bikakoleka, banagendi bimenyeesa Yesu.

Yesu ayigusa abandu bihumbi bitaanu

(Mariko 6.30-44; Luka 9.10-17; Yohana 6.1-14)

¹³ Yiryo ibala, iri Yesu akayuvwa hi'gulu lyalyo, anayingira mu bwato, analyoka yaho, gira agende áhayihiriiri. Kundu kwokwo, abandu banayuvwa ngiisi kwo agenda, banalyoka mu twaya, gira bamúgwane imunda agenda.

¹⁴ Iri Yesu akashonooka mu bwato, anagwana kandi abandu bingi bweneene, anabayuwirwa indengeerwa. Ne'ri akabona abalwazi mu kati kaabo, anakizi bakiza booshi.

¹⁵ Iri hakaba kakola kabigingwe, abigirizibwa baage banayiji múbwira: «Hano tuli, muli mu kishuka, keera twanayirirwa. Aaho! Uhanguulage yaba bandu booshi bagende mu twaya, gira bagendi gula byo bagaalya.»

¹⁶ Yesu anabashuvya: «Nanga! Batakwiriiri ukugenda. Mwehe, mubaheereze byo bagaalya!»¹⁷ Nabo, ti: «Twehe, tuhiiti imikate itaanu naaho, ne'fwi zibiri.»¹⁸ Yesu naye, ti: «Mubindeetere hano.»

¹⁹ Haaho, anabwira abandu kwo babwatale ku bweyo, anayabiira irya mikate itaanu, na zirya fwi zombi. Analegamira mwi'gulu, anatanga kongwa imwa Rurema. Ne'ri akabikoojola-koojola, anabiheereza abigirizibwa

baage. Nabo banabigabulira abandu. ²⁰ Balya booshi, banalya bweneene, halinde banadadaarwa.

Ikyanya abigirizibwa bakakuumania imisigala, yanayi-juza ingega ikumi na zibiri, nywe! ²¹ Na balya bandu, ngiisi kwo bakalya, bâli hisiri abashosi nga bihumbi bitaanu, buzira kuharuura abakazi na'baana.

Yesu atondagira hi'gulu lye'nyaaaja
(Mariko 6.45-52; Yohana 6.15-21)

²² Yesu anabwira abigirizibwa baage kwo bashonere mu bwato, gira bagwanwe i kajabo ke'nyaaaja. Yehe, anasigala agweti agaseezera abandu. ²³ Ne'ri akaba keera abaseezera, anazamuukira ku mugazi áhayiheriiri, gira agendi huunira ho Rurema. Ubushigi bwanamúgwatira yo.

²⁴ Iri abigirizibwa ba Yesu bakahikaga i buziba, bulya bwato bwanakizi yehulwa-yehulwa ne'mbuusi wa vuu, vuu! Ne'midunda yâli kizi bupukula-pukula.

²⁵ Ne'ri hakaba ku mbazi, Yesu anayijaga imunda bali, agweti agatondagira hi'gulu lye'nyaaaja. ²⁶ Balya bigirizibwa baage, mbu bamúbone kwo agweti agagitondagira kwo, banahuumirwa, banayidehereza ku nduulu: «Yee! Kishu kiriira!»

²⁷ Haliko, Yesu anababwira: «Mukanie umutima! Ndi niehe. Muleke ukuyoboha.»

²⁸ Peturu anamúshuvya: «E Nahamwitu, iri wangaba uli wehe, umbwire naani nyije ngweti ngatondagira ku miiji.»

²⁹ Naye, ti: «Yija!» Kwokwo, Peturu anashonooka mu bwato, anayija imunda Yesu agweti agatondagira ku miiji.

³⁰ Haliko, mbu abonage ngiisi kwe'rya mbuusi igweti igahu-usa, anayoboha, anatondeera ukuholobera. Anayamiza ti: «E Nahamwitu, ungize, maashi!»

³¹ Yesu anayami golola ukuboko, anamúgwata, anamúbwira: «E Peturu, kituma kiki wajuba? Si ubwemeere bwawe buli buniini!»

³² Iri Yesu na Peturu bakaba keera bashonera mu bwato, irya mbuusi yanayami hooaha, shee!

³³ Balya bigirizibwa ba Yesu ábâli riiri mu bwato, banamúyikumba, iri banadeta: «Biri ukuli! Uli Mwana wa Rurema!»

Yesu akiza abalwazi
(Mariko 6.53-56)

³⁴ Yesu na'bigirizibwa baage, iri bakaba keera bajabuka inyaaja, banahika mu kihugo kye'Genezareeti. ³⁵ Abandu be'yo munda, iri bakamenya kwo Yesu, banatumiraga abalwazi ba mu mbande zooshi, banamúleetera bo. ³⁶ Balya balwazi, banamúyinginga kwo abahanguule bakizi

huma naaho kwi'kano lyo'mulondo gwage. Na ngiisi ábakalihuma kwo, banayami kizibwa.

15

Imigeeza ikabiikwa na'bandu (Mariko 7.1-13)

¹ Abafarisaayo banalyoka i Yerusaleemu, kuguma na'bigiriza be'maaja, banayiji buuza Yesu. ² «Aahago! Kituma kiki abigirizibwa baawe bagweti bagahubira imigeeza yo tukasigirwa na bashokuluza biitu? Si ku kyanya kyo'kulya, boohe, batagweti bagakaraba amaboko!»

³ Yesu anabashuvya: «Na niinyu, kituma kiki mugweti mugahubira imaaja za Rurema, mbu lyo mukulikiriza imigeeza ye'mwinyu? ⁴ Si Rurema akadeta: “Ukizi simbaha yisho na nyoko!” Anashubi deta: “Umundu, iri angaduka yishe, kandi iri nyina, akwiriiri ayitwe.”»

⁵ «Kundu kwokwo, mwehe mugweti mugaadeta kwo'mundu ahangwirwi abwire yishe, kandi iri nyina, ti: “Ibindu byo nangakutabiiri mwo, keera nabitanga imwa Rurema!”»

⁶ «Aahago! Ikyanya mugweti mugayemeera kwo'mundu akizi kulikiriza imigeeza yinyu, lyo muli mu ba mwadeta kwo agayirize yishe! Kwokwo, kwo mugweti mugalahira Igambo lya Rurema. ⁷ Haliko muli balyalya! Hisaaya akadeta ukuli, mu kutanga ubuleevi hi'gulu liinyu kwokuno:

⁸ “Yaba bandu, bagweti baganzimbaha ku tunwa naaho.

Si imitima yabo, ikoli yisuuziri hala!

⁹ Ukunyikumba kwabo, kulyagagi kwa busha!

Ne'mihango yo bagweti bagayigiriza, ikabiikwa naaho na'bandu.»»

Íbiri mu yulubaza abandu (Mariko 7.14-23)

¹⁰ Yesu anashubi hamagala yabo bandu, anababwira: «Muyuvwirize bwija, lyo musobanukirwa! ¹¹ Ndaaye mundu úwangayiyulubaza, mbu bwo ayingiza ikindu kirebe mu kanwa kaage. Halikago, ukuyiyulubaza kwage, kuli mu ba naaho ku biri mu kahuluka mwo!»

¹² Haaho, abigirizibwa baage banayiji múbwira: «Yibi byo ugweti ugadeta, ka utayiji kwo byayagaza Abafarisaayo?»

¹³ Na wa naye, ti: «Ngiisi mbutu ítakabyalwa na Daata wa mwi'gulu, igaki shikulwa. ¹⁴ Ku yukwo, yabo Bafarisaayo,

* 15:4 15.4 Kulyoka 20.12; Bukengeeze 5.16. † 15:4 15.4 Kulyoka 21.17; Balaawi 20.9. ‡ 15:9 15.8-9 Hisaaya 29.13.

mutakizi batwaza! Si biri birongoozi íbihumiri! Imbumi, iri yangarongoora iyabo, si zombi zigatibukira mu kishimo!»

¹⁵ Peturu anamúbwira: «Yugwo mugani, utulimbuulire gwo.»

¹⁶ Yesu anamúshuvya: «Ka kiri na niinyu muki kubisirwi? ¹⁷ Ka mutayiji kwo ngiisi íbiri mu yingira mu kanwa, biri mu yikira mu nda, bikabuli lyoka mu magala?»

¹⁸ «Halikago, ngiisi bya'bandu bagweti bagaadeta, byohe biri mu lyoka mu mutima, byo binali mu bayulubaza. ¹⁹ Mu mutima gwo'mundu, mwo muli mu lyoka imitono mibi, no'bwitani, no'bushule, no'bweruzi, no'buzimba, ne'bibeessa, no'lugamba. ²⁰ Byebyo, byo biri mu yulubazania! Si atangayulubazibwa, mbu bwo alya buzira kukaraba.»

*Yesu akiriza Mukaanani-kazi umwana
(Mariko 7.24-30)*

²¹ Yesu analyoka yaho, anagenda mu mbande ze'Tiiri na ze'Sidooni. ²² Ne'yo munda, anahulukirwa kwo no'Mukaanani-kazi muguma we'yo munda. Uyo mukazi, anayamiza: «E Nahano, Mwana wa Dahudi, ungejeerere. Munyere wani, agweti agalibuzibwa bweneene ne'kisigo.»

²³ Haliko Yesu, ndaalyo igambo lyo akamúshuvya. Ha nyuma, abigirizibwa baage banayiji múbwira: «Uyimulage uyu mukazi. Mukuba agweti agabanda-banda ulubi inyuma liitu.» ²⁴ Naye, ti: «N'galungikwa mu Bahisiraheeri naaho, bwo bakoli teeresiri nga bibuzi.»

²⁵ Uyo mukazi anayiji fukama imbere lyage, anamúyinginga: «E Nahano, undabaale maashi!» ²⁶ Yesu, ti: «Bitakwiriiri ukuyabiira ibyokulya bya'baana, mbu bikabulwe utubwa!»

²⁷ Ulya mukazi, ti: «E Nahano, biri kwokwo. Haliko, kiri no'tubwa tuli mu kizi lya ku biri mu tibuka ku tushasha twa basheebuja!»

²⁸ Yesu anamúshuvya: «E mukazi, ubwemeere bwawe, buli bwa'kahebuzi! Ngiisi kwo uloziizi, kube kwo bigaaba.» Ku kyekyo-kyekyo kyanya, ulya munyere wage anayami kira.

Yesu akiza abalwazi bingi

²⁹ Yesu analyoka yaho, anagenda agalenga ku ngombe ye'nyaaaja ye'Galilaaya. Ha nyuma, anateramira áhali umugazi, anabwatala. ³⁰ Abandu bingi bweneene banamúshololokera, banamúleetera ibirema, ne'mbumi, no'tundende, ne'bimeme, na'bandi balwazi bingi. Yabo booshi, ikyanya báli kizi biikwa mu magulu ga Yesu, anakizi bakiza.

³¹ Balya bandu booshi, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana! Mukuba, birya bimeme byâli kola mu deta. Ne'birema no'tundende, bâli kola mu genda bagolosiri. Ne'mbumi, zâli kola mu bona. Kyanatuma bagakizi yivuga Rurema wa'Bahisiraheeri.

*Yesu ayigusa abandu bihumbi bina
(Mariko 8.1-10)*

³² Yesu anahamagala abigirizibwa baage, anababwira: «Yaba bandu booshi, nabayuvwirwa indengeerwa. Si keera bamala isiku zishatu tuliriinwi, batanahiiti byo bagaalya. Ndaloziizi ukubaseezera, banakoli shalisiri. Hali ikyanya ishali lyangakengeera lyabaholeza mu njira!»

³³ Yabo bigirizibwa baage, ti: «Aahago! Mu lino ishamba lya tema-ndime, hayi ho twangalyosa ibyokulya byo'kuyigusa yaba bandu booshi kwoku?»

³⁴ Yesu naye, ti: «Muhiitagi imikate inga?» Nabo, ti: «Tuhiiti imikate irinda, ne'bisara-ngege bigerwa naaho.»

³⁵ Yabo bandu booshi, Yesu anababwira kwo babwatale haashi. ³⁶ Anayabiira irya mikate irinda, na birya bisara-ngege. Ne'ri akatanga kongwa imwa Rurema, anabikoojola-koojola, anabiheereza abigirizibwa baage. Ne'ri bak-abiabiira, banabagabulira byo. ³⁷ Balya booshi, banalya bweneene, halinde banadadaarwa.

Balya bigirizibwa baage, ikyanya bakakuumania imisigala, yanayijuzza ingega zirinda, nywe! ³⁸ Na ábakalya, bâli riiri mwa'bashosi bihumbi bina, buzira kuharuura abakazi na'baana.

³⁹ Iri Yesu akaba keera abaseezera, anashonera mu bwato, anagenda mu mbande ze'Magadaani.

16

*Yesu ahuunwa ikyereso
(Mariko 8.11-13; Luka 12.54-56)*

¹ Abafarisaayona'Basadukaayo, banashubi yijira Yesu, banamúgeza, mu kumúhuuna ikyereso kye'kitangaaza ukulyoka mwi'gulu.

² Yesu anabashuvya: «Ku kyanya kya'kabigingwe, muli mu deta: “Bwi'gulu liri kwo'mugushe, kusheezi bugaakya bwija.” ³ Haliko, ku kyanya kya shesheezi, muli mu deta: “Igulu likola kwo'mugushe, linakoli yulubiiri. Aaho! Zeene, invula igaania!”

«Ikyanya muli mu bona íbiri kwi'gulu, muli mu yami sobanukirwa na íbigaaba. Kundu kwokwo, mutagweti mugasobanukirwa ne'byereso bya mu zino siku! ⁴ Mwe bandu ba kino kibusi, mukoli bihuusiri, mutanatwaziizi

ibya Rurema. Kundu mugweti mugahuuna ikyereso, si ndaakyo mugayerekwa, kitali kyekirya kye'mwa Yona naaho!» Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, anasiga booshi, anayigendera.

Isaama ya'Bafarisaayo, ne'ya'Basadukaayo
(Mariko 8.14-21)

⁵ Ikyanya abigirizibwa ba Yesu bakajabuka inyaaja, banayibagira ukutwala imikate. ⁶ Ha nyuma, Yesu anabakengula: «Mukizi yilanga ne'saama ya'Bafarisaayo, ne'ya'Basadukaayo.» ⁷ Yabo bigirizibwa, banatondeera ukuganuuzania, ti: «Íbitumiri adeta kwoku, bwo ndaayo mikate twaleeta.»

⁸ Yibyo bakadetaga, Yesu anabimenya, kyanatuma agababwira: «Si ubwemeere bwinyu, buli buniini! Kituma kiki muki gweti mugaganuuzania mbu mutahiiti imikate? ⁹ Si mutazi sobanukirwa! Ka mutaki kengiiri ngiisi kwo balya bandu bihumbi bitaanu bakayiguta kwi'rya mikate itaanu naaho? Aaho! Ikyanya mukakuumania imisigala, ikayijuza ingega zinga? ¹⁰ Na balya bandu bihumbi bina nabo, ka mutaki kengiiri ngiisi kwo bakayiguta kwe'rya mikate irinda naaho? Nabo kwakundi, mukakuumania imisigala ngega zinga?

¹¹ «Aaho! Yibyo nadeta, kutagi mutangamenya kwo bitali hi'gulu lyo'mukate? Kwokwo, mukizi yilanga ne'saama ya'Bafarisaayo, ne'ya'Basadukaayo!» ¹² Leero, abigirizibwa baage banasobanukirwa kwo yago magambo gaage, kutali kudeta mbu bakizi yilanga ne'saama yo'kuheemya imikate. Si bakizi yilanga na'migirizo ga'Bafarisaayo, na'ga'Basadukaayo.

Peturu adeta kwo Yesu ye Mwana wa Rurema
(Mariko 8.27-30; Luka 9.18-21)

¹³ Ikyanya Yesu akagenda mu mbande ze'Kahisariya Firipi, anabuuzagya abigirizibwa baage: «Aaho! Abandu bali mu deta kwo'Mwana wo'Mundu ali nyandi?» ¹⁴ Nabo, ti: «Baguma bali mu deta kwo uli Yohana wo'kubatiiza. Na'bandi, kwo we Hiriyia. Na'bandi, kwo uli Yeremiya, kandi iri muguma wa mu baleevi.»

¹⁵ Yesu anashubi babuuzaga: «Halikago mwehe, mugweti mugaadeta kwo ndi nyandi?» ¹⁶ Simooni Peturu anamúshuvya: «Wehe, we ulya Masiya! Unali mwana wa Rurema úli mugumaana!»

¹⁷ Yesu anamúbwira: «E Simooni mugala Yona, uhiriirwi! Yaga magambo, atali umundu úwakuyigulira go, si Daata

úli mwi'gulu. ¹⁸ Nakubwiraga kwo we Peturu.* Na ku yiri ibuye, kwo ngayubakira ishengero lyani! Na lirya ishengero, Narufu atanâye lisinde!

¹⁹ «Ngakuheereza inyiguzo zo'bwami bwa mwi'gulu. Ngiisi byo ugalahiza hano mu kihugo, iri byalahizibwa na mwi'gulu. Na ngiisi byo ugahanguula hano mu kihugo, iri byahanguulwa na mwi'gulu.»

²⁰ Haaho, Yesu anakengula abigirizibwa baage kwo hata-gire mundu ye bagabwira kwo ye Masiya.

Yesu adeta kwo agaafwa, anazuuke
(Mariko 8.31-9.1; Luka 9.22-27)

²¹ Ukulyokera ku yikyo kyanya, Yesu anatondeera ukumenyeesa abigirizibwa baage ku bweranyange kwo bimúkwiriiri agende i Yerusaleemu. Analonge ya'malibu mingi imwa'bashaaja, ne'mwa'bakulu ba'bagingi, ne'mwa'bigiriza be'maaja, halinde anayitwe. Halikago, ku lusiku úlugira izishatu, anazuuke.

²² Peturu anamúhengkukana, anatondeera ukumúkanukira, ti: «E Nahamwitu, yaga gooshi, Rurema akubulize go! Gatâye kube kwo.» ²³ Yesu anakebaanuka, anamúbwira: «E Shetaani, njaaga ha butambi! Si ulyagagi kisiitazo imwani. Si ho wangayitoneesa ku bya Rurema, ugweti ugayitoneesa ku bya'bandu naaho!»

²⁴ Yesu anabwira abigirizibwa baage: «Umundu, iri angalooza ukungulikira, akwiriiri ayilahire yenyene. Ee! Abetule ikibambo kyage, abuli ngulikira.

²⁵ «Umundu, iri angalooza ukukiza itwe lyage, ye gali-teera. Haliko, iri angaliteera hi'gulu lyani, lyoki agalikiza. ²⁶ Umundu, iri angalonga íbiri mu kihugo byoshi, anayiteere yenyene, bikagi byo agaaba ayunguka? Na biki byo angatanga, lyo ayikiza? Si ndaabyo!

²⁷ «Umwana wo'Mundu âye yije mu bulangashane bwa Yishe, ali kuguma na'baganda baage, anahembe ngiisi mundu, ukukulikirana na íbyâli kizi kola. ²⁸ Namúbwira ukuli, kwo mu yaba ábayimaaziri hano, baguma bata-gaafwa, bátazi bona Umwana wo'Mundu agweti agayija mu bwami bwage.»

17

Yesu ahinduka ikikebe
(Mariko 9.2-13; Luka 9.28-36)

* 16:18 16.18 Peturu umugeeza gwi'ziina lyage: ibuye.

¹ Iri hakalenga isiku ndatu, Yesu anayabiira Peturu, na Yakobo, na Yohana mwene wabo Yakobo, anabat-eramana ku kanywangi-nywangi ko'mugazi, áhayihiriiri. ² Ne'ri bakaba keera bahika, Yesu anayami hinduka ikikebe imbere lyabo. Amalanga gaage, ganalangashana ngi'zuuba. Ne'mirondo yage, yanaba myeru pepepepe nga mulengeerwe. ³ Lyeryo, banabona Musa na Hiriya bagweti bagaganuuzwa Yesu.

⁴ Kwokwo, Peturu anahababa, ti: «E Nahamwitu, buli bwija bwo tuli hano. Aaho! Iri wangelooza, nangayubaka he'bitunda bishatu: kiguma kye'mwawe, ne'kindi kye'mwa Musa, ne'kindi kye'mwa Hiriya.»

⁵ Iri Peturu akaba akiri mu deta, hi'gulu lyabo, hanahulukira ikibungu, kyanabazinga. Kyâli riiri pee! Mu kirya kibungu, mwanahuluka izu, lyanadeta kwokuno: «Uyu, ye Mwana wani mukundwa! Ye mu nzimiisa. Aaho! Mukizi múyuvwiriza!» ⁶ Balya bigirizibwa ba Yesu, mbu bayuvwagwe kwokwo, banahuumirwa, banagwa buubi.

⁷ Yesu anabayegeera, anabahuma kwo, anababwira: «Muyimukage, mutayobohe!» ⁸ Iri bakalabagania amasu, banabona Yesu akoli sigiiri yenyene.

⁹ Ikyanya bakaba bakola mu manuka ku mugazi, Yesu anabakomeereza, ti: «Yibi byo mwabona, hatagire ye mugabibwira, halinde ukuhisa ku kyanya Umwana wo'Mundu agaaba keera azuulwa mu bafwiri!»

Ikibuuzo hi'gulu lyo'kuyija kwa Hiriya

¹⁰ Abigirizibwa ba Yesu, banamúbuuza, ti: «Kituma kiki abigiriza be'maaja bali mu deta kwo Hiriya akwiriiri atee yija?»

¹¹ Yesu, anabashuvya: «Biri ukuli kwo Hiriya akwiriiri atee yija, agwanwe ategeka ibindu byoshi.

¹² Namúbwiraga, kwo Hiriya keera akayija. Haliko, abandu batanamúmenya, banamúgira nga ngiisi kwo bâli loziizi. Kiri no'Mwana wo'Mundu naye, bagakizi múlibuza kwakundi.» ¹³ Lyeryo, abigirizibwa ba Yesu banalanga ukumenya kwo'yo ye ashuba mu baganuulira, ali Yohana wo'kubatiiza.

Yesu ayimula ikisigo kyo'bufukunyi mu mwana (Mariko 9.14-29; Luka 9.37-43a)

¹⁴ Yesu na'bigirizibwa baage, iri bakagalukira áhali yabo bandu bingi, mundu muguma anayiji fukama imbere lyage, ¹⁵ iri anamúbwira: «E Nahano, umwana wani alwaziri ubufukunyi. Umúkejeerere maashi, bwo bumúkalaliiri bweneene, halinde ali mu yitumbika mu muliro, kiri na mu

miji. ¹⁶ N'gamúleetera abigirizibwa baawe, gira bamúkize, shoobe!»

¹⁷ Yesu anabashuvya: «Mwe bandu ba kino kibusi, si mutabiisiri Rurema kwo'bwemeere, munakoli bihuusiri! Aahago! Tugayamanwa halinde mangoki? Nganakizi mùgooyera, halinde mangoki? Ndeeteri uyo mwana!»

¹⁸ Ikyanya bakamúleetera ye, Yesu anakanukira ikisigo íkyâli múliiri mwo. Kirya kisigo, kyanamúshaaga mwo, anayami kira.

¹⁹ Ha nyuma, abigirizibwa ba Yesu banamúyijira áhayiheriiri, banamúbuuza: «Kirya kisigo, kituma kiki tutahasha ukukiyimula?» ²⁰ Anashuvya, ti: «Ubwemeere bwinyu buki ryagagi buniini. Namúbwira ukuli, kundu ubwemeere bwinyu bwangaba buli buniini nga hibuto hye'haradaali, mwangabwira yugu mugazi: "Shaaga yaha, ugende haliira!" nagwo gunahagende! Hatanabe ikindu kyoshi íkitangamúzigira. [²¹ Kuguma na yibyoye, ikisigo mwene yiki, kitangayimulwa, kútali ku njira yo'kuhuuna Rurema, no'kuyishalisa.]»

*Yesu ashubi deta kwo agaafwa, anazuuke
(Mariko 9.30-32; Luka 9.43b-45)*

²² Ikyanya Yesu áli riiri kuguma na'bigirizibwa baage i Galilaaya, anababwira: «Umwana wo'Mundu agatangwa mu maboko ga'bandu, ²³ banamúyite. Kundu kwokwo, ku lusiku úlugira izishatu, agazuuka.» Abigirizibwa baage, iri bakayuvwa kwokwo, banajengeerwa bweneene!

Ukutanga ikitoolo hi'gulu lye'nyumba ya Rurema

²⁴ Ikyanya Yesu na'bigirizibwa baage bakaba keera bahika i Kaperinahumu, Peturu anayijirwa na ábâli kizi genda bagatangiisa ikitoolo kye'fwaranga zibiri-zibiri,* gira zigendi kola mu nyumba ya Rurema. Yabo bandu, banamúbuzagya: «Umwigiriza winyu naye, ka atagweti agatanga ikitoolo kya mu nyumba ya Rurema?» ²⁵ Peturu anabashuvya: «Ee! Ali mu kitanga.»

Ikyanya Peturu akayingira mu nyumba, Yesu anaba ye gatangi múdesa, ti: «E Simooni, kuti kwo ubwini? Abaami ba mu kino kihugo, ikyanya bali mu tangiisa ikitoolo, ka bali mu tangiisa abandu baabo, kandi iri ibinyamahanga?» ²⁶ Peturu, ti: «Bali mu tangiisa ibinyamahanga naaho.»

Yesu anamúbwira: «Kwokwo, abandu bo'bwami, batali mu tanga ikitoolo. ²⁷ Kundu kwokwo, yaba bandu,

* **17:24** 17.24 Ngisi mushosi mu Bayahudi, ku ngisi mwaka áli kizi tangiisibwa ifwaranga zibiri-zibiri ze'darakima zo'kukola mu nyumba ya Rurema. Yizo fwaranga zâli riiri za kuhemba umukozi ku siku zibiri.

tutaloziizi kwo tukizi bayagaza. Ku yukwo, utwalage igera iwa nyaaja, unalobe. Na ngiisi fwi yo ugatangi shibula, ugiyayule akanwa. Ugaabona mwe'kingorongoro ikigavuujuwa mwe'darakima zina. Kirya kingorongoro, ubaheereze kyo, ku kitoolo kye'mwani, na kye'mwawe.»

18

Nyandi ukuliiri abaabo?

(Mariko 9.33-37; Luka 9.46-48)

¹ Ku yikyo kyanya, abigirizibwa ba Yesu banamúyijira, banamúbuuza: «Mu bwami bwa mwi'gulu, nyandi ukuliiri abaabo?»

² Yesu anahamagala umwana mwanuke, anamúyimangika ha kati kaabo. ³ Anababwira:

«Namùbwira ukuli, iri mutangahinduka, munabe nga baana baanuke, mutâye yingire mu bwami bwa mwi'gulu!

⁴ Haliko, iri umundu angayibiika haashi, anabe ngo'yu mwana mwanuke, lyoki ye gaaba mukulu mu yubwo bwami. ⁵ Na kwakundi, iri angayegereza umwana mwanuke úli ngo'yu kwi'ziina lyani, iri nie ayegereza.»

Amigirizo hi'gulu lyo'kuhubiisania

(Mariko 9.42-48; Luka 17.1-2)

⁶ «Yaba baniini, bakoli nyemiiri. Aaho! Ho'mundu angahubiisagya muguma wabo, byangamúberiiri bwija ashwekerwe ulushyo mwi'gosi, anaholobezibwe mu kalingi ke'nyaaja. ⁷ Yayewe imwe'kihugo, hi'gulu lya íbigweti bigahubiisania! Ukuba ho, bigaaba ho. Halikago, yayewe imwo'mundu ye bigahuluka kwo!

⁸ «Ukuboko kwawe, kandi iri ukugulu kwawe, iri kwangakuhubiisa, ukutole, unakukabulire! Byangakuberiiri bwija ulonge ukuyingira ho ugaalama uli kirema, ho wangaba na'maboko gombi, kandi iri magulu gombi, unakabulwe mu muliro gwe'myaka ne'myakuula!

⁹ «Ni'su lyawe kwakundi, iri lyangakuhubiisa, ulijobole, unalikabulire! Byangakuberiiri bwija uyingire ho ugaalama uli ni'su liguma naaho, ho wangaba na'masu gombi, unalashwe mu muliro gwe'nakwere!»

Umugani gwe'kibuzi ikyâli teeresiri

(Luka 15.3-7)

¹⁰ «Yabo baniini, hatagirage muguma wabo ye mugagayiriza! Namùbwira kwa'baganda baabo bayamiri mwi'gulu, bali imbere lya Daata. [¹¹ Na íbitumiri Umwana wo'Mundu akayija, gira ayiji kiza ábateeresiri.]

12 «Aahago! Kuti mubwini? Umundu, iri angaba ali ne'bibuzi igana, kiguma kinateereke, ka atangatee siga yibyo makumi galimwenda na mwenda ku mugazi, gira agendi looza kirya kiguma ikyateereka?

13 «Namubwira ukuli, kwo kirya kibuzi, mango akibona, agakishambaalira bweneene, ukuhima kwo ayamiri ali mu shambaalira yibyo bibuzi makumi galimwenda na mwenda ibitashubi teeresiri. 14 Kwo na kwokwo, na balya baniini, Daata úli mwi'gulu ataloziizi kwo hagire kiri no'muguma wabo úgateereka.»

Íbikwaniini mu kuyerekeza úwakuhubira

15 «Mwene winyu, iri angakuhubira, ugendi múyerekeza, muli mwe naye naaho. Ne'ri angakuyuvwa, iri mugashubi yijibana.

16 «Haliko, iri atangakuyuvwa, ugendi leeta ugundi mundu muguma, kandi iri babiri, gira lyo ngiisi igambo litangirwe ubumasi bwa'bandu babiri, kandi iri bashatu.*

17 «Yabo nabo, iri atangabayuvwa, unagendi bwira ishengero. Ne'ri atangayuvwa kiri ni'shengero, munakizi múharuura nga mubuguza, kandi iri gundi mupagaani.»

Ubushobozi bwo'kushweka no'kushwekuula

18 «Namubwira ukuli, kwo ngiisi byo mugalahiza hano mu kihugo, iri byalahizibwa na mwi'gulu. Na ngiisi byo mugahanguula mu kihugo, iri byahanguulwa na mwi'gulu.

19 «Namubwiraga kandi, kwo mu kati kiinyu hano mu kihugo, iri babiri bangayemerezania ku byo bagahuuna Daata wa mwi'gulu, agabagirira byo. 20 Ngiisi ha'bandu babiri, kandi iri bashatu bagakizi ba bakumaniri kwi'ziina lyani, naani haaho ngakizi beera mu kati kaabo.»

Umugani gwo'mundu útakakogana

21 Peturu anayijira Yesu, anamúbuuza: «E Nahamwitu, mwene witu, iri angakizi mbubira, ngwiriiri nimúkoge ubugira kanga? Ka halinde ubugira kalinda?» 22 Yesu anamúshuvya: «Nanga! Nakubwira kwo katali yako kalinda naaho. Si yako kalinda ubugira makumi galinda!

23 «Ubwami bwa mwi'gulu, twangabuyerekana ku mugani gwo'mwami muguma, úkalooza kwa'bakozi baage bamúmenyeese umuharuuro gwe'bindu byage. 24 Uyo mwami, iri akatondeera ukubahamagala, muguma analeetwa imbere lyage. Âli múliiri mu mwenda gwe'fwaranga ízangagula ibinoono bye'ngaavu.†

* 18:16 18.16 Bukengeeze 19.15. † 18:24 18.24 Mu kigiriki, bihumbi ikumi bye'talanda.

25 «Uyo mukozi, iri akagiraga mbu aguyishule, anayabirwa lwoshi-lwoshi. Kyanatuma ulya nahamwabo agaadeta kwo aguliisibwe, kuguma na mukaage, na'baana baage, na ngiisi bindu byo âli gweti, halinde lyo'mwenda guyishulwa.

26 «Uyo mukozi, anafukama, anamúyigonga, ti: “E maashi nahamwitu! Unyigenderere! Ngakuyishula ibindu byawe byoshi.” 27 Ulya nahamwabo, anamúyuvwirwa indengeerwa, anamúhebera umwenda gwoshi, anamúhanguula kwo agende.

28 «Ulya mukozi, mbu ahulukage, anahumaanana no'wabo mukozi, úwâli múliiri mu mwenda gwe'fwaranga ízangagula ingaavu nguma naaho.‡ Anayami mútakamira, anamúbwira: “Nyishula ibindu byani!”

29 «Uyo wabo mukozi, anafukama imbere lyage, anamúyigonga, ti: “Unyigenderere maashi! Ngakuyishula ibindu byawe.” 30 Kundu kwokwo, ulya wabo analahira, anagendi múshwekeesa mu nyumba ye'mbohe, anabeere mwomwo, halinde ukuhisa ku kyanya agayishula.

31 «Abaabo bakozi, iri bakabonaga ibyakoleka, banagarwa, banagendi menyeesa byoshi imwa nahamwabo.

32 «Nahamwabo, mbu ayuvwe kwokwo, anatumira uyo mukozi, anamúbwira: “Si uli mukozi mubi! Ikyanya ukanyigonga kwo ngukejeerere ku mwenda gwani, nanakuhebera gwo lwoshi! 33 Aahago! Ka naawe utashubi kwiriiri ukukejeerera uwinyu mukozi, nga kwo naani ndámali kukejeerera?”

34 «Ulya nahamwabo, anayishoza, anadeta kwo'lya mukozi mubi alashwe mu nyumba ye'mbohe, anabeere mwomwo, halinde ukuhisa ku kyanya agayishula ibindu byoshi.»

35 Yesu anashubi deta: «Na niinyu, kwokwo kwo Daata úli mwi'gulu agamùgira, iri ngiisi muguma winyu atangakizi goga mwene wabo ku mutima gwage gwoshi.»

19

Hatagire úgayimula mukaage
(Mariko 10.1-12)

1 Ikyanya Yesu akayusa ukudeta kwokwo, analyoka i Galilaaya, anagenda mu poroveesi ye'Buyahudi, i kajabo ko'lwiji Yorodaani. 2 Abandu bingi bweneene, bâli kizi genda bamúkulikiiri. Na mu kati kaabo, ngiisi ábâli lwaziri, anakizi bakiza.

‡ 18:28 18.28 Mu kigiriki, dinaari igana.

³ Abafarisaayo baguma banamúyijira, banagira mbu bamútebe, ti: «Ko'mundu ahangwirwi ne'maaja kwo ayimule mukaage ku ngiisi igambo?»

⁴ Yesu anabashuvya: «Aaho! Ka mutazi soma mu Mandiko Meeru kwa'bandu ku ndondeko, Rurema akababumba mushosi no'mukazi?» ⁵ Anashubi deta: “Yibyo, byo bitumiri umushosi agaasiga yishe na nyina, anayibiike ku mukaage. Na bombi banabe bakola magala maguma.†” ⁶ Ee! Bali mu ba bataki ryagagi babiri, si bakola muguma! Ku yukwo, ngiisi bo Rurema keera akabiika kuguma, hataki gire umundu úgashubi bahandula!»

⁷ Yabo Bafarisaayo, banashubi buuza: «Aaho! Kituma kikagi Musa akahanguula umushosi kwo angaheereza mukaage amaruba go'kumúlahira, abuli múyimula?»

⁸ Yesu anabashuvya: «Íbikatuma Musa agamùhanguula kwo mukizi yimula bakiinyu, bwo mwâli kizi yumya imitima yinyu. Haliko, kutali kwo byâli riiri ku ndondeko. ⁹ Namùbwira kwe'ri umundu angayimula mukaage, buzira kumúgwata ku bushule, anagendi yanga ugundi, iri ashuleha.»

¹⁰ Abigirizibwa baage, ti: «Iri byangabiiri biri kwokwo imwo'mushosi na mukaage, kiziga ukutayanga, kwo kukulu!» ¹¹ Yesu anabashuvya: «Yiri igambo, batali abandu booshi ábangalishasha, si ngiisi naaho bo Rurema ali mu shoboleesa. ¹² Bandu baguma batashobwiri ukuyanga, bwo bakabutwa kwokwo. Abandi, batali mu yanga, bwo bakatungulwa. Kiri na'bandi, batali mu yanga hi'gulu lyo'bwami bwa mwi'gulu. Aaho! Ngiisi úshobwiri ukuyakira yiri igambo, aliyakiirage!»

Yesu agashaanira abaana baanuke

(Mariko 10.13-16; Luka 18.15-17)

¹³ Abandu banaleetera Yesu abaana baanuke, gira ababiike kwa'maboko, anabahuunire imwa Rurema. Abigirizibwa baage, mbu babonage kwokwo, banabakuumira, ti: «Shaagi!»

¹⁴ Kundu kwokwo, Yesu anababwira, ti: «Yabo baana baanuke, mubaleke banyijire, mutanakizi bahangirira. Si ngiisi ábali mu ba nga yaba, boohe bo beene ubwami bwa mwi'gulu!»

¹⁵ Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, anabiika yabo baana kwa'maboko, anabagashaanira. Ha nyuma, anayigendera.

Umugale muguma ayiji hanuusa Yesu

(Mariko 10.17-31; Luka 18.18-30)

* 19:4 19.4 Ndondeko 1.27. † 19:5 19.5 Ndondeko 2.24.

¹⁶ Musore muguma, gwanayijiraga Yesu, gwanamúbuuza: «E Mwigiriza, ngwiriiri ngire biija biki, halinde lyo ndonga ukulama imyaka ne'myakuula?»

¹⁷ Yesu anagushuvya: «Kituma kiki wambuuzwa hi'gulu lye'biri biija? Si ndaaye mwija, átali Rurema naaho! Iri wangalooza ukuyingira ho ugaalama, ukizi simbaha imaaja zaage.»

¹⁸ Yugwo musore, ti: «Imaaja zihi?» Yesu, ti: «Utakizi yitana! Utanakizi shuleha. Utanakizi zimba. Utanakizi besherana. ¹⁹ Unakizi simbaha yisho na nyoko.‡ Unakizi kunda umutuulani wawe, nga kwo uyikuuziri wenyene.§»

²⁰ Yugwo musore, ti: «E waliha, yizo maaja zooshi, nyamiri ngweti ngazisimbaha. Aaho! Biki byo ngi buziri?»

²¹ Yesu, ti: «Iri wangalooza ukutungaana lwoshi, ugendi guliisa ngiisi byo ugweti. Ne'byo ugabilonga kwo, ubigabulire abakeni. Kwokwo, lyo ugaaba ukoli bikiirwi ikihinda mwi'gulu! Ee! Lyoki, ukabuli yiji ngulikira.»

²² Gulya musore, mbu guyuvwe kwokwo, gwanalyoka yaho gukoli jengiirwi. Mukuba, gwâli gweti ibindu bingi bweneene.

²³ Yesu anabwira abigirizibwa baage kwokuno: «Namúbwiraga, kwo'mugale ukuyingira mu bwami bwa mwi'gulu, biri bikayu bweneene. ²⁴ Umugale, ho angayingira mu bwami bwa Rurema, bivwarusiri imwe'ngamiya ukusheshera mu butule bwe'nanda.»

²⁵ Yago magambo, ganasomeza abigirizibwa bweneene, banadeta: «Aaho! Nyandagi úwangaki kizibwa?» ²⁶ Yesu anabalola kwo, anababwira: «Lirya igambo, imwa'bandu litangaziga. Haliko imwa Rurema, byoshi biziziri!»

²⁷ Peturu anamúbwira: «Lolaga! Keera tukasiga byoshi, twanakukulikira. Aaho! Biki byo tugalonga?»

²⁸ Yesu anabashuvya: «Namúbwira ukuli, kwe'kyanya ibindu byoshi bigaaba bikola biyahya, no'Mwana wo'Mundu anabe abwatiiri ku kitumbi kyage kyo'bulangashane, lyo na niinyu mugaaba mukoli bwatiiri ku bitumbi ikumi na bibiri. Mugakizi twa imaaja za'Bahisiraheeri, kwo iri milala ikumi ne'biri!»

²⁹ «Umundu, iri angaba asiga inyumba hi'gulu lyani, kandi iri asiga beene wabo, kandi iri baali baage, kandi iri yishe, kandi iri nyina, kandi iri baana baage, kandi iri ndalo, uyo, ku ngiisi byo akasiga, agayakiira ubugira kali igana. Na ha nyuma, analonge ukulama imyaka ne'myakuula!

³⁰ Abingi, kundu baki ryagagi ba mbere buno, bagayiji

‡ 19:19 19.19 Kulyoka 20.12-16; Bukengeeze 5.16-20.

§ 19:19 19.19 Balaawi

19.18.

ba be'nyuma. Na ábakiri be'nyuma buno, bagayiji ba be'mbere.»

20

Umugani gwo'kuhembwa kwa'bakozi

¹ Yesu anashubi deta: «Ubwami bwa mwi'gulu, twangabuyerekana ku mugani gwa mwene indalo ye'mizabibu. Uyo mundu, akahuluka shesheezi kare-kare, gira agendi biika abakozi mu ndalo yage. ² Anayemeera kwo agahemba ngiisi muguma wabo ulufwaranga luguma-luguma lwe'dinaari* ku mulege-rege, anabuli batuma mu ndalo.

³ «Iri hakaba ku musasa, anashubi huluka, anabona abandu banangariiri mu kaguliro, ⁴ anababwira: “Na niinyu, mugendi kola mu ndalo yani! Ngamùhembwa ngiisi íbimùkwaniini.” ⁵ Kwokwo, nabo, banagenda. Ne'ri hakaba kakola kalenge-renge, anashubi hulukaga, mu kuyohereza abandi bandu mu ndalo yage. Anagira kwokwo-kwokwo, na ku kyanya izuuba lyáli mali hengama.

⁶ «Ne'ri hakaba kakola kabigingwe, anashubi huluka, anabona abandi bayimaaziri, anababuza: “Kituma kikagi mwashiiba munangariiri yaha?” ⁷ Nabo, ti: “Ndaaye úwatubiika mu mukolwa.” Anababwira: “Na niinyu, mugendi kola mu ndalo yani!”

⁸ «Iri hakaba kakola kahuuna-huuna, mwene indalo anabwira umwimangizi we'mikolwa yage, ti: “Ufulusagye abakozi! Na mu kubahemba, utondeerere ku bazinda, unayukize ku bataazi.”

⁹ «Balya bakozi ábakatumwa mu ndalo kabigingwe, banayija. Ngiisi muguma wabo, anahembwa ulufwaranga luguma-luguma lwe'dinaari.

¹⁰ «Balya ábakazinduka mu ndalo, iri nabo bakayijaga, banaba no'mulangaaliro kwo boohe, bagahaabwa ibye'ngingwe. Haliko nabo kwakundi, ngiisi muguma wabo, anahembwa lwolwo lufwaranga luguma-luguma lwe'dinaari.

¹¹ «Mbu baziyaikirage, e! Banatondeera ukulukumbira mwene indalo, ti: ¹² “Yaba wazindi biika mu mukolwa, si bakola kihe kiguma naaho! Wanatuyumaania imbe-mbo, twe twashiiba tugweti tugahimbuka ku kirugu-rugu ki'zuuba!”

¹³ «Ulya mwene indalo anashuvya muguma wabo, ti: “E mwira! Ndakugunga. Si twalagaana kwo ugakolera ulufwaranga luguma lwe'dinaari! ¹⁴ Yabiira ulufwaranga

* **20:2** 20.2 ulufwaranga luguma-luguma lwe'dinaari lwáli riiri lwa kuhemba umukozi ku mulege-rege.

lwawe yulu, ugende! Yibi nakuhemba, nasiima kwo bibe byo ngahemba no'yu ye nabiika ubuzinda. ¹⁵ Aaho! Ka ndahangwirwi ukukoleesa ibindu byani nga ngiisi kwo ndoziizi? Kandi, ka wagwatwa no'bulire, bwo ngweti ngahaana bweneene?"»

¹⁶ Yesu anashubi deta: «Abingi ábaki ryagagi be'nyuma, bagayiji ba be'mbere. Na ábakiri ba mbere, bagayiji ba be'nyuma.»

*Yesu adeta ubwa kashatu ngiisi kwo agaafwa
(Mariko 10.32-34; Luka 18.31-34)*

¹⁷ Ikyanya Yesu akaba akola mu njira yo'kuzamuukira i Yerusaleemu, anahengukana balya bigirizibwa baage ikumi na babiri, anababwira: ¹⁸ «Lolagi! Tukola mu zamuukira i Yerusaleemu. Ne'yo munda, Umwana wo'Mundu agatangwa mu bakulu ba'bagingi, na mu bigiriza be'maaja. Bagamútwira ulubaaja lwo'kuyitwa, ¹⁹ babuli mútanga mu bapagaani. Yabo bapagaani, bagamútyoza, banamúkubule ingoni, babuli múyitira ku kibambo. Kundu kwokwo, ku lusiku úlugira izishatu, agazuuka.»

*Bagala Zebedaayo baloogezibwa ubukulu
(Mariko 10.35-45)*

²⁰ Muka Zebedaayo, anayija na bagala baage, anayiji fukama imbere lya Yesu, gira amútabaaze. ²¹ Yesu anamúbuuza: «E maawe, biki byo uloziizi?» Naye, ti: «E waliha, yaba baana baani kwo bali bombi, udete kwo babe bo bagabwatala ha butambi lyawe mu bwami bwawe, muguma uluhande lwe'lulyo, no'gundi lwe'lumoshu.»

²² Yesu anashuvya: «Yibi byo mugweti mugambuuna, mutabiyiji! Aaho! Ka mugaahasha ukunywa ku rusoozo lwa'malibu lwo nganywera kwo?» Nabo, ti: «Ee! Tugaahasha!»

²³ Yesu anababwira: «Lulya rusoozo, ukulunywera kwo, mugalunywera kwo! Haliko, ukubwataza abandu uluhande lwani lwe'lulyo, kandi iri ulwe'lumoshu, ndali nie gakyula. Si ngiisi ábagabwatazibwa ho, Daata keera akagwanwa abategeka.»

²⁴ Abaabo bigirizibwa ikumi, mbu bayuvwagwe ngiisi kwo bagala Zebedaayo bahuuna Yesu, banabona buligo bweneene!

²⁵ Yesu, anabahamagala booshi kuguma, anababwira: «Muyiji kwo mu bapagaani, abatwali bagweti bagakambalirana, banali mu twirana imaaja ku kanyaaro. ²⁶ Haliko mwehe, kutabe kwo bigaaba imwinyu! Si mu kati kiinyu, iri umundu angalooza kwo abe mukulu, akwiriiri akizi ba mukozi winyu. ²⁷ Ne'ri angalooza ukuba uwa mbere,

akizi ba muja winyu. ²⁸ Kiri no'Mwana wo'Mundu naye, ukuyija kwage, kutáli mbu lyo akizi kolerwa. Si akayija, gira lyo akizi kolerana, akanayitange ayitwe, halinde aguluule abandu bingi.»

Yesu ahumuula imbumi zibiri
(*Mariko 10.46-52; Luka 18.35-43*)

²⁹ Yesu na'bigirizibwa baage, banalyoka mu kaaya ke'Yeriko. Abandu bingi bweneene, banagenda bamúkuliikiiri. ³⁰ Na ku butambi bwe'njira, kwáli bwatiiri imbumi zibiri. Yizo mbumi, mbu ziyuvwe kwo Yesu ye kola mu lenga, zanakizi yiberekaania kwi'zu, ti: «E Nahano, Mwana wa mwami Dahudi, utukejeerere, maashi!»

³¹ Yizo mbumi, abandu banazikanukira kwo zihulike. Haliko zanakaviiriza ukuyamiza bukayu, ti: «E Nahano, Mwana wa Dahudi, utukejeerere, maashi!»

³² Yesu anayimanga, anazihamagala. Ne'ri zikayijaga, anazibuuza: «Biki byo muloziizi nimùgirire?» ³³ Nazo, ti: «E Nahano, tulozizi amasu giitu gahumuulwe.»

³⁴ Yesu mbu ayuvwagwe kwokwo, anaziyuwirwa indengeerwa, anazihuma ku masu. Lyeryo, amasu gaazo ganayami humuuka, hwaa! Zanagenda zikulikiiri Yesu.

21

Abandu bashambaalira Yesu ku kisegengo
(*Mariko 11.1-11; Luka 19.28-40; Yohana 12.12-19*)

¹ Yesu na'bigirizibwa baage, iri bakaba keera bayegerera i Yerusaleemu, banahika mu kaaya ke'Betefaage, ku Mugazi gwe'Mizehituuni. Yesu anatuma babiri baabo, ² anababwira: «Mugende mu kaliira kaaya ákali imbere liinyu. Mugagwana mwo punda no'mwana wage, bali bashweke. Yabo bapunda, mubashwekuule, munabandeetera! ³ Ne'ri umundu angamùbuuza hi'gulu lyabo, munamúshuyye, ti: “Nahamwitu akola ni'goorwa lyabo.” Lyeryo, uyo mundu agamùheereza bo.»

⁴ Yiby byoshi, kwokwo kwo bikanaba, gira liry igambo likolekage, lyo'muleevi áli mali gwanwa adeta kwokuno:

⁵ «Mubwire abandu ba mu kaaya ke'Sayuni:

“Lolagi! Mwami winyu ali mutuudu,
agweti agamùyijira ashoniri ku punda.

No'yo punda, akiri mwanuke.*”»

⁶ Yabo bigirizibwa ba Yesu bombi, banagendi gira nga ngiisi kwo bakabwirwa. ⁷ Ne'ri bakamùleetera uyo punda, kuguma no'mwana wage, banabayaja kwe'mirondo. Yesu anabwatala hi'gulu lyayo.

* 21:5 21.5 Zakariya 9.9.

⁸ Iri Yesu akaba akola mu genda, abandu bingi bweneene banakizi yaja imirondo yabo mu njira. Na'bandi, banakizi vuna amatavi ge'biti, banakizi gayaja haashi. ⁹ Balya bandu booshi, bâli gweti bagakunga Yesu imbere ne'nyuma, iri banabanda akabuuli, mu kumúyikumba kwokuno: «Awi yiyi yiyi! Umwana wa mwami Dahudi, akizi huuzibwa!

Anakizi gashaanirwa, bwo ayija kwi'ziina lya Nahano!† Ee! Akizi huuzibwa, bwo ali hi'gulu lya byoshi!»

¹⁰ Iri Yesu akaba keera ayingira i Yerusaleemu, akaaya kooshi kanaba mwa'kamburugu. Abandu banakizi buuzania: «Nyandagi uyu?» ¹¹ Yabo bandu ábâli shololokiiri yaho, banashuvya: «Uyu ye Yesu. Ali muleevi we'Nazareeti, mu poroveesi ye'Galilaaya.»

*Yesu ayimula abadandaza mu nyumba ya Rurema
(Mariko 11.15-19; Luka 19.45-48; Yohana 2.13-22)*

¹² Yesu anayingira mu bululi bwe'nyumba ya Rurema. Ne'ri akagwanaga abandu bagweti bagadandaliza mwo, na ábâli kizi gula, anatondeera ukubayimula! Anasandaaza utushasha twa ábâli kizi kaburania ifwaranga, kiri ne'bitumbi bya ábâli kizi dandaza amahumba.

¹³ Balya booshi, anababwira kwokuno: «Biyandisirwi mu Mandiko Meeru: “Inyumba yani, igakizi buuzibwa nyumba ya'mahuuno.‡” Si mwehe, keera mwagihindula kabisho ka'banyazi!»

¹⁴ Yaho mu nyumba ya Rurema, Yesu anayijirwa ne'mbumi, ne'birema. Ne'kyanya bakamúyijiraga, anabakiza.

¹⁵ Ikyanya Yesu âli gweti agaagira ibitangaaza mu nyumba ya Rurema, abaana banakizi banda akabuuli, ti: «Awi yiyi yiyi! Umwana wa Dahudi, ahuuzibwe!» Yago miivuge, ikyanya abakulu ba'bagingi bakagayuvwa, bali kuguma na'bigiriza be'maaja, banagarwa bweneene. ¹⁶ Banabuuzwa Yesu: «Ka utayuvwiti ngiisi kwo yaba baana bagweti bagaadeta?»

Yesu anabashuvya: «Ee ma! Mbayuvwiti. Na niinyu, ka mutazindi soma mu Mandiko Meeru áhayandisirwi kwokuno:

“Keera wayigiriza abaana baanuke, no'tulenge, ngiisi kwo bagakuyivuga§”?»

¹⁷ Yabo bakulu, Yesu anabasiga yaho, anagendi laala mu kaaya ke'Betaniya.

† 21:9 21.9 Zaburi 118.26.

‡ 21:13 21.13 Hisaaya 56.7.

§ 21:16 21.16

Zaburi 8.2.

Yesu adaaka ikiti kyo'mutiini

(Mariko 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Iri bukakya, ku kyanya Yesu âli kola mu galukira i Yerusaleemu, anashalika. ¹⁹ Na ku butambi bwe'njira, anabona ikiti kyo'mutiini. Haliko, iri akakiyegeera, ndaabyo byo akakigwana kwo, ha nyuma lye'bihunda naaho. Kirya kiti, Yesu anakibwira: «E kiti, hataki gire ibitumbwe byo wâye ki tongeke.» Lyeryo, kirya kiti kyanayami yumaguka.

²⁰ Balya bigirizibwa ba Yesu, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa bweneene, banamúbuuza: «Kuti kwo yiki kiti kyo'mutiini kyayami yuma kwoku?»

²¹ Yesu anabashuvya: «Namúbwira ukuli, kwe'ri mwangabiika Rurema kwo'bwemeere, mutanabe ne'mbuzi-mbuzi, na niinyu mwangakizi gira nga kwoku nagira ku yiki kiti kyo'mutiini. Kiri na yugu mugazi kwakundi, iri mwangagubwiraga, ti: “Ugendi yihongoleka mu nyaaja”, gugayami yidulumbika mwo! ²² Ee ma! Iri mwangabiika Rurema kwo'bwemeere, ngiisi byo mugamúhuuna, agamúheereza byo!»

Yesu abuzibwa hi'gulu lyo'buhanguulwe

(Mariko 11.27-33; Luka 20.1-8)

²³ Yesu, anashubi yingira mu nyumba ya Rurema. Ne'kyanya akaba akola mu yigiriza mwa'bandu, hanayija abakulu ba'bagingi, na'bashaaja ba'Bayahudi, banamúbuuza: «Ewe! Bino byo ugweti ugaagira, wabigira ku buhanguule buki? Nyandagi úkakuheereza bwo?»

²⁴ Yabo bakulu, Yesu anabashuvya: «Naani, namu múbuuza igambo liguma. Iri mwanganjuvya, naani ngamúmenyeesa ubuhanguule bwo ndi mu gira mwo yibi.

²⁵ Aaho! Kulya kubatiiza kwa Yohana, ka kukalyoka mwi'gulu, kandi iri mu bandu?»

Balya bakulu banahanuusania: «E balya, iri twangashuvya kwo kukalyoka mwi'gulu, agatubuuza: “Aahago! Kituma kiki mutakamúyemeera?” ²⁶ Ne'ri twangashuvya kwo mu bandu, twangakengeera twayanga ulubaaja. Mukuba, yaba booshi, bali na'kasiisa kwo Yohana âli riiri muleevi.»

²⁷ Kyanatuma bagashuvya, ti: «Tutayiji.» Yesu naye, ti: «Naani, ubuhanguule bwo ngweti ngaagira mwo yibi, ndagamúmenyeesa bwo.»

Umugani gwo'mwana mutengu, na úkasimbaha

²⁸ Yesu anashubi deta kwokuno: «Kuti mutoniri? Hâli riiri mushosi muguma úwâli riiri na bagala babiri. Uyo mushosi, anagendi bwira ifula: “E mwana wani! Zeene, ugendi shiiba ugaakola mu ndalo ye'mizabibu.” ²⁹ Iyo

fula, yanatee lahira. Haliko ha nyuma, yanayishungula, yanagendi kola.

³⁰ «Ha nyuma, yishe anagendi bwira mulumuna wage gaago-gaago magambo. Uyo wa kabiri, anadeta: “E waliha! Ngagenda!” Haliko yehe, atanagenda.

³¹ «Aahago! Mu yaba bombi, nyandi úkagira ngiisi kwo yishe aloziizi?» Nabo, ti: «Irya fula.» Yesu anababwira: «Namùbwira ukuli, kwa'babuguza, na'bashule, bo bagweti bagayingira mu bwami bwa Rurema imbere liinyu. ³² Mukuba, ikyanya Yohana akamùyijira, gira ayiji mùyereka íbikwaniini imbere lya Rurema, mutanamúyemeera. Halikago, ababuguza na'bashule, boohe, bakamúyemeera! Yibyo byoshi, kundu mwáli koli bibwini, haliko mutanatwikira ku byaha biinyu, mbu mumúyemeere.»

Umugani gwa'bahiizi babi
(Mariko 12.1-12; Luka 20.9-19)

³³ Yesu anashubi babwira kwokuno: «Muyuvwirize ugundi mugani. Hâli riiri mundu muguma úkabyala indalo yage mwe'mizabibu. Uyo mundu, anagizungulusa ikyogo, anagihumba mwe'kishimo kyo'kukizi kandira mwo, anagiyubaka na mwe'kitunda kya'balaazi íkishuumiri. Ha nyuma, anagitiiza abahiizi, anabalamira i mahanga.

³⁴ «Isiku zo'kuyimbula, iri zikahika, anatumabakozi baage imunda yabo bahiizi, gira bagendi múleetera ugwage mutuli. ³⁵ Haliko, yabo bahiizi banabagwata. Muguma, banamúlimbagula. No'gundi, banamúyita. Ugundi naye, banamúvurumika amabuye.

³⁶ «Uyo mwene indalo anashubi batumira abandi bakozi. Boohe, bâli riiri bingi ukuhima balya bo atátumiri. Yabo bandi nabo, banabagirira buligo, nga kwokulya bakagira aba mbere.

³⁷ «Iri hakatama, ulya mwene indalo anabatumira mugala wage yenyene, iri anayidesa: “Uyu, ye mugala wani. Yeki, bakamúsimbaha!”

³⁸ «Halikago, balya bahiizi mbu balangiize ulya mwana, banahwehwetanzia: “Si uliira, ye gahyana ibindu bya yishe! Aaho! Mugire tumúyite, gira tukabe twe tugabisigala mwo!” ³⁹ Ulya mwana, banamúfyedekania, banamútwala inyuma lye'ndalo, banamúyita.»

⁴⁰ Yesu anababuza: «Aahago! Balya bahiizi, ikyanya mwene indalo agabalamuka, kuti kwo agabagira?» ⁴¹ Na wa nabo, ti: «Balya banakuhambwa, agabayogogoza, anabuli bayita! Ne'yo ndalo yage, anagitiize abandi bahiizi, gira bakakizi múheereza ugwage mutuli ku kyanya kyagwo.»

⁴² Yesu anashubi babwira: «Ka mutazindi soma mu Mandiko Meeru, ahayandisirwi kwokuno:

“Ibuye lya'buubasi bakalahira,

lyeryo lyo ligweti ligakania akagongo ko'lutaliro.

Nahano, ye kagira kwokwo,

kunali kwa'kahebuuza imwitu!*

⁴³ «Namubwiraga, kwo'bwami bwa Rurema, mugabuyabiirwa, bunahaabwe abandi abagayerekana ibitumbwe byabwo. [⁴⁴ Na liry a ibuye, iri umundu angaligwa kwo, agavunika buhoojo-hoojo. Ne'ri lyangamutibukira kwo, ligamúhotamya.]»

⁴⁵ Iyo migani, ikyanya Yesu akagitwira abandu, Abafarisaayo na'bakulu ba'bagingi banagiyuvwa, banayami menya kwo bo bagitwibwa. ⁴⁶ Kyanatuma bagalooza ubulyo bwo'kuyami mugwata. Haliko, bali yobohiri, bwo yabo bandu bali bingi, banali bwini Yesu kwo ali muleevi.

22

Umugani gwa abakagayiriza umulaali

(Luka 14.15-24)

¹ Yesu anatwira abandu igindi migani kwokuno:

² «Ubwami bwa mwi'gulu, twangabuyerekana ku mugani gwo'mwami muguma, ukategekera umugala ubuhya.

³ Uyo mwami anatuma abakozi baage imwa abakalaalikwa, bagendi babwira kwo bayijage ku buhya. Haliko yabo balaalikwa, ikyanya bakayuvwa, banatenguha.

⁴ «Uyo mwami anatuma abandi bakozi, ti: “Yabo bo n'galaalika, mugendi babwira: Lolagi, maashi! Keera nabaaga ishuuli zaani, kiri ne'nyana izidehiri! Buno, byoshi bikola ibiringiini. Aaho! Muyijage ku buhya!”

⁵ «Kundu kwokwo, balya balaalikwa batanatwaza. Muguma, anayigendera iwa ndalo yage, no'gundi iwa kudandaza. ⁶ Abali sigiiri, banagwata yabo bakozi baage, banabafutiiriza, babuli bayita.

⁷ «Ulya mwami, mbu abonage kwokwo, anashavura bwe-neene, anayami tuma abasirikaani baage, bagendi minika balya biitani, banajigiivye na'kaaya kaabo.

⁸ «Ha nyuma, mwami anabwira abakozi baage: “Ibyokulya byo'buhya, bikola nganda-nganda. Si balya bo n'galaalika, batali kwaniini kwo babuyije kwo. ⁹ Aaho! Mulunguule mu mashangaaniza! Na ngiisi bo mugagwana mwo, mubabwire kwo bayijage.”

* 21:42 21.42 Zaburi 118.22-23.

10 «Balya bakozi, banagenda mu njira. Na ngiisi bo bakakizi gwana mwo, ababi na'biija, banakizi baleeta, halinde iyo nyumba yo'buhyanya yanayijula.

11 «Ulya mwami anayingiraga mu nyumba, gira abone ábakayiji shambaalira ubuhya. Haaho, anabona mwo'mundu muguma, útayambiiti imirondo yo'buhyanya,
12 anamúbuuza: “E mwira! Kuti wayingira muno, utanayambiiti imirondo yo'buhyanya?” Uyo mundu anatibaalirwa, anabula byo agaadeta.

13 «Ulya mwami anabwira abakozi baage: “Uyu mundu, mumúkone amagulu na'maboko, munamúvugumule ha mbuga mu kihulu! Agakizi bululuka, iri anakizi shya amiino.”

14 «Kwokwo, ábakalaalikwa, balyagagi bingi. Haliko ábakatoolwa, boohe, bali bagerwa naaho.»

*Ikibuuzo hi'gulu lyo'kurambulira imwa Kahisaari
(Mariko 12.13-17; Luka 20.20-26)*

15 Yabo Bafarisaayo, banashaaga yaho, banagendi yiga ngiisi kwo bangagwakiza Yesu ku byo agaadeta.
16 Banamútumira abigirizibwa baabo, kuguma na'bandu ba mwi'banga lya Heroode, banagira mbu bayiji mútata, ti: «E Mwigiriza, tuyiji kwo uli mundu wo'kuli, na kwo uli mu yigiriza ibya Rurema mu kati ko'kuli. Ndaanaye mundu ye uyobohiri, utanagweti ugakangwa no'bukulu bwo'mundu yeshi. 17 Aahago! Utubwire ngiisi kwo ubwini. Ka tukwiriiri tukizi rambulira imwa Kahisaari, kandi iri nanga?»

18 Balya Bafarisaayo, Yesu anayami menya kwo baloziizi ukumúhendereza. Kyanatuma agabashuvya: «Si mulyagagi balyalya! Aaho! Kituma kiki mugweti mugandenga mwo? 19 Nyereki ulufwaranga lwo muli mu tanga ku murambu.» Iri bakamúleetera lwo, 20 anababuuza: «Iyi njusho íri kwo, na yiri iziina, biri bya nyandi?» 21 Nabo, ti: «Biri bye'mwa Kahisaari.»

Yesu ti: «Aahago! Mukizi heereza Kahisaari ibye'mwage. Na Rurema naye, mukizi múheereza ibye'mwage.»

22 Yabo bakulu, iri bakayuvwa ngiisi kwo Yesu abashuvya, banasoomerwa bweneene! Banamúsiga yaho, banayigendera.

*Ikibuuzo hi'gulu lyo'buzuule
(Mariko 12.18-27; Luka 20.27-40)*

23 Ku lwolwo lusiku, Abasadukaayo baguma banayijira Yesu. (Bo báli kizi lahira kwo abafwiri batagazuuka.) Banamúbuuza: 24 «E Mwigiriza, Musa akasiga atubwira kwo iri umundu angafwa, anasige mukaage átanamúbuta

kwo, bikwiriiri mulumuna wage amúhyane, gira abutire uyo mukulu wage abaana.

²⁵ «Aahago! Mu kati kiitu, mwâli riiri batabana balinda ábabutanwa. Ifula yanayanga umukazi, yanafwa ítamúbuta kwo. Mulumuna wage úgamúlonda, anamúhyana, naye anafwa. ²⁶ Byanaba kwokwo-kwokwo na ku wa kashatu, halinde ukuhisa ku wa kalinda.

²⁷ «Ne'ri hakazinda, uyo mukazi naye, anafwa. ²⁸ Aahago! Ku lusiku lwa'bandu báyè zuuke kwo, ulya mukazi agaaba muka nyandi? Si balya bashosi kwo bâli riiri balinda, booshi bakamúyanga!»

²⁹ Yesu anabashuvya: «Si mudorongiiri bweneene! Mutayiji íbiri biyandike mu Mandiko Meeru, mutanayiji ngiisi kwo'bushobozi bwa Rurema buli. ³⁰ Balya bafwiri, ikyanya bagazuuka, batagaki yanga kandi iri kuyangwa. Bagaaba bakola nga baganda ba mwi'gulu!

³¹ «Na hi'gulu lyo'kuzuuka kwa abafwiri, ka mutazindi soma ngiisi byo Rurema akamúbwira kwokuno: ³² “Nie Rurema wa Hiburahimu, na wa Hisake, na wa Yakobo.*” Kwokwo, Rurema atalyagagi Rurema wa'bafwiri. Si ali Rurema wa'bagumaana!»

³³ Balya bandu, iri bakayuvwa ngiisi kwo Yesu abayigiriza, banasoomerwa ngana!

Ulubaaja úlukuliiri izaabo

(*Mariko 12.28-34; Luka 10.25-28*)

³⁴ Yabo Bafarisaayo, iri bakayuvwa ngiisi kwo Yesu keera ayamulula Abasadukaayo, banakuumana kuguma. ³⁵ Muguma wabo wo'kubulanira abandu, anayiji tata Yesu, ti: ³⁶ «E Mwigiriza, mu maaja zooshi, luhagi úlukuliiri izaabo?»

³⁷ Yesu anamúshuvya: «“Ukizi kunda Rurema Nahamwinyu ku mutima gwawe gwoshi, na ku nzaliro zawe zooshi, na ku bwenge bwawe bwoshi.†” ³⁸ Yulu lubaaja, lwo lwa mbere, lunali lwo lukuliiri izaabo zooshi. ³⁹ Na úlugalulonda, lulushushiri: “Ukizi kunda umutuulani wawe, nga kwo uyikuuziri wenyene.‡” ⁴⁰ Yizi maaja zombi, zo zishwesiri byoshi íbiri biyandike mu maaja za Musa, kiri na mu bitaabo bya'baleevi.»

Yesu afindikira Abafarisaayo ifindo

(*Mariko 12.35-37; Luka 20.41-44*)

⁴¹ Yabo Bafarisaayo, iri bakaba baki kumaniri yaho, Yesu anababuuza: ⁴² «Kutagi mubwini hi'gulu lya Masiya?

* 22:32 22.32 Kulyoka 3.6. † 22:37 22.37 Bukengeeze 6.5. ‡ 22:39 22.39 Balaawi 19.18.

Agalyoka mwi'kondo lya nyandi?» Nabo, ti: «Agalyoka mwi'kondo lya mwami Dahudi.»

⁴³ Yesu anababwira: «Aaho! Kutagi kwo Dahudi angaki deta kwo Masiya ali Nahamwabo! Si Dahudi, mu kurongoorwa no'Mutima Mweru, akadeta kwokuno:

⁴⁴ «Nahano akabwira Nahamwitu: Ubwatalage uluhande lwani lwe'lulyo,

halinde mbiike abagoma baawe mwi'dako lya'magulu gaawe!§”

⁴⁵ Kwoku, Dahudi akadeta kwo'lya Masiya ye Nahamwabo. Aaho! Kutagi kwo'yo Masiya angashubi lyoka mwi'kondo lyage?»

⁴⁶ Yikyo kibuzo, ikyanya Yesu akakibuuza, ndaaye úkashobola ukukishuvya. Ukulyokera ku yulwo lusiku, ndaaye úkashubi gira mbu amúbuuze ibibuuzo.

23

Yesu ayoboola abigiriza be'maaja, na'Bafarisaayo (Mariko 12.38-40; Luka 11.39-44, 46-52; 20.45-47)

¹ Yesu analola ku bigirizibwa baage, na'bandi bandu bingi, anababwira kwokuno: ² «Abigiriza be'maaja na'Bafarisaayo, bo babisirwi hi'gulu lyo'kukizi sobanulira abandu Imaaja za Musa. ³ Ku yukwo, ngiisi byo bagakizi múbwira, mukizi bisimbaha! Halikago, ngiisi byo bali mu gira, mutakolwe mbu mukizi biyigira kwo'mugani! Si byo bagweti bagaadeta, bitali byo bali mu gira. ⁴ Bali mu lulungira abandu imiteekerwa mizito, banababetuze yo. Si boonyene, batagweti bagagihisa kiri na kwo'munwe!

⁵ «Ngiisi byo bagweti bagaagira, biri mu ba naaho hi'gulu lyo'kuyiyeneneka. Ikyanya bali mu yambala utujumba* two'kubiika mwa'Mandiko Meeru, bali mu tuyajabula. Ne'mirembeezo† ye'mirondo yabo nayo, bali mu gijolobola.

⁶ «Ku siku ngulu, basiimiri bweneene ukukizi yigan-gaaza ku bitumbi bye'mbere. Banagweti bagakizi biyigangaaza kwo, na mu nyumba zaabo ze'mihumaanano.

⁷ Banasiimiri bweneene ukulamusiwa no'lushaagwa mu tuguliro. Ni'ziina lyo bali mu siima ukulamusiwa mwo “E mwigiriza!”

⁸ «Haliko mwehe, mutayemeere kwo mukizi lamusiwa “Musingo, e Mwigiriza!” Si muhiitagi Mwigiriza muguma

§ 22:44 22.44 Zaburi 110.1. * 23:5 23.5 tujumba Abayahudi bâli kizi tubiika mwe'miziizi miguma yi'Gambo lya Rurema, banatuyambale ha malanga, na ku maboko. † 23:5 23.5 mirembeezoAbayahudi bâli kizi gihangira ku matwe ge'mirondo yabo, kibe kyereso kyo'kuyerekana kwo bali bataluule imwa Rurema.

naaho. Na mweshi, muli mwe baguma. ⁹ Hatanagire mundu hano mu kihugo, ye mugakizi lamusa “Musingo, e daata!” Si muhiiti Yisho muguma naaho, ulya wa mwi'gulu. ¹⁰ Mutanayemeere kwo mukizi lamusibwa “Musingo, e Nahamwitu!” Si muhiiti Nahano muguma naaho, ye Masiya.

¹¹ «Umundu, iri angaba ali mukulu mu kati kiinyu, akizi yigira abe mukozi winyu. ¹² Mukuba, umundu, iri angayikuza, agabiikwa haashi. Haliko, iri angayibiika haashi, lyoki lyo agakuzibwa.

¹³ «Yayewe imwinyu, mwe bigiriza be'maaja na'Bafarisaayo! Si mulyagagi balyalya! Umulyango gwo'kuyingira mu bwami bwa mwi'gulu, mugweti mugaguyigalira abandu! Mwenyene, mutali mu buyingira mwo. Ne'kyanya abandi bagweti bagaagira mbu bayingire mwo, muli mu bahangirira.

[¹⁴ «Yayewe imwinyu, mwe bigiriza be'maaja na'Bafarisaayo! Si mulyagagi balyalya! Mugweti mugakizi nyaga inyumba za banamufwiri. Na ha nyuma munakizi huuna Rurema ulundatwika, mu kuyiyeneneka. Ku yukwo, mwe mugahanirizibwa ingingwe.]

¹⁵ «Yayewe imwinyu, mwe bigiriza be'maaja na'Bafarisaayo! Si mulyagagi balyalya! Mugweti mugakizi kundagula mu bihugo bye'mahanga, kiri na mu nyaaja, halinde lyo mulonga umundu muguma úgayemeera ibanga liinyu. Ne'kyanya muli mu ba keera mwamúlonga, muli mu múgira akwanane ubugira kabiri kiinyu ukulashwa mu muliro gwe'myaka ne'myakuula!

¹⁶ «Yayewe imwinyu! Si mulyagagi birongoozi íbihumiri! Muli mu deta, ti: “Umundu, iri angabiika indahiro ku nyumba ya Rurema, iyo ndahiro, iri ndaayo! Haliko, iri angagibiika ku nooro ígiri kwo, lyoki iri akwiriiri ukugira byo akalagaania.” ¹⁷ Nanga, maashi! Si muli bahwija, munahumiri! Aaho! Biki íbikuliiri ibyabo? Ke'yo nooro íri ku nyumba ya Rurema, kandi iri inyumba yonyene? Si irya nyumba, ye tumiri iyo nooro ikola ndaluule!

¹⁸ «Munali mu deta, ti: “Iri umundu angabiika indahiro ku katanda ko'kutangira kwi'tuulo, iyo iri ndaayo! Haliko, iri angagibiika kwi'tuulo lyonyene, lyoki akwiriiri ukugira byo akalagaania.” ¹⁹ Si mulyagagi imbumi! Aaho! Biki íbikuliiri ibyabo? Ka liryu ituulo, kandi iri akatanda ko liri kwo? Si yako katanda ko katumiri yiryu ituulo likola litaluule! ²⁰ Ku yukwo, ikyanya umundu ali mu biika indahiro ku katanda ko'kutangira kwi'tuulo, iri keera agibiika na ku byoshi íbikali kwo.

21 «Kwo na kwokwo, ikyanya umundu ali mu biika indahiro ku nyumba ya Rurema, iri keera agibiika na ku Rurema yenyene, bwo atuuziri mwo. 22 Ne'kyanya umundu ali mu gibiika kwi'gulu, iri keera agibiika na ku kitumbi kya Rurema, kiri na ku Rurema yenyene, bwo akibwatiiri kwo.

23 «Yayewe imwinyu, mwe bigiriza be'maaja na'Bafarisaayo! Si muli balyalya! Mugweti mugatangira Rurema ihihande higuma hi'kumi hyo'tulungo, munajandagire ibiri na'kamaro mu Maaja, ngo'kukizi gira ibikwaniini imbere lyage, no'kukizi kejererana, no'kukizi ba bemeera. Yiby, byo mushubi kwiriiri ukukizi gira, buzira kuleka ukumutangira na ku yutwo tuniini. 24 E birongozi ibihumiri! Si muli mu shongoola ihituuku mu magoloovi, munagweti mugaganywera mwe'ngamiya!

25 «Yayewe imwinyu, mwe bigiriza be'maaja na'Bafarisaayo! Si mulyagagi balyalya! Mugweti mugakizi shukiiriza inyuma lyo'rusoozo, ne'nyuma lye'sahaani. Haliko munda liinyu, muyijwiri byo mugweti muganyaga hi'gulu lya'mahuku giinyu. 26 E Bafarisaayo! Si muhumiri! Mutee yeruusa munda lyo'rusoozo, lye'mugongo nayo iba nyeeru!

27 «Yayewe imwinyu, mwe bigiriza be'maaja na'Bafarisaayo! Si mulyagagi balyalya! Muli nga shinda iziri njiige kwo'luhamba. Imbuga, zibuyahiri. Si munda lyazo, muyijwiri imigongolo, na ibigweti bigahooka!

28 «Kwokwo, kwo biri mu ba ne'mwinyu. Mu masu ga'bandu, muli mu boneka nga mukwaniini imbere lya Rurema. Haliko, munda liinyu, muyijwiri ubulyalya, na ngiisi gandi mabi.

29 «Yayewe imwinyu, mwe bigiriza be'maaja na'Bafarisaayo! Si mulyagagi balyalya! Mugweti mugakizi yubaka ishinda za'baleevi, ne'za'bandi bandu abâli kwaniini imbere lya Rurema, munali mu zilimbiisa. 30 Munali mu deta, ti: "Bashokuluza biitu, ikyanya bâli kizi yona imiko ya'baleevi, nga twâli kola ho, tutâli riiri tugabayibiika kwo!" 31 Si mu kudeta kwokwo, keera mwayiyerekana kwo muli baana ba abâli kizi yita abaleevi! 32 Kwokwo, yiby byo bashokuluza biinyu bakatondeera, mugenderere ukubimaliiriza!

33 «Si mulyagagi mijoka, baana be'bihoma! Kutagi kwo mugafuuka, halinde mutalashwe i nakwere? 34 Mumenye bwija kwo ngamutumira abaleevi, na'bitegereza, na'bigiriza. Baguma baabo, mugabahimbulira mu nyumba ziinyu ze'mihumaanano. Munabe mugweti

mugabalandiriza mu ngiisi kaaya. Na'bandi, munabayite mu kubabambira ku bibambo.

³⁵ «Abandu bingi, kundu bakayitirwa imbalanga, umuko gwabo, mwe mugagubuzibwa. Ee! Mugagubuzibwa, kutondeerera ku gwa Habeeri, ulya úwâli kwaniini imbere lya Rurema, halinde ukuhisa ku gwa Zakariya mugala Barakiya, ulya mukayitira ha kati ke'nyumba ya Rurema, na'katanda ko'kutangira kwa'matuulo.‡ ³⁶ Namùbwira ukuli, kwo yibyo byoshi, abandu ba kino kibusi, bo bagabuuzibwa hi'gulu lyabyo!»

Yesu ajengeerwa hi'gulu lye'Yerusaleemu
(Luka 13.34-35)

³⁷ «E Yerusaleemu, e Yerusaleemu! Si we gweti ugayita abaleevi! Ee ma! Ngiisi ábali mu tumwa imwawe, uli mu balasha amabuye. Nâli loziizi ukukuumania abandu baawe, nga kwe'ngoko iri mu vumbeera ibyanagoko byayo. Haliko mutanalooza! ³⁸ Aahago! Mumenye bwija, kwe'nyumba yinyu, ikola igaasigwa mushaka! ³⁹ Namùbwiraga, kwo mutagaki shubi mbona, mútazi deta: “Ulya úwayija kwi'ziina lya Nahano, agashaanirwe!\$”»

24

Yesu amenyeesa kwe'nyumba ya Rurema igahongolwa
(Mariko 13.1-2; Luka 21.5-6)

¹ Iri Yesu akaba akola mu huluka mu nyumba ya Rurema, abigirizibwa baage banamúyijira, gira bamúyereke inyubako ndebe, ízâli riiri ha butambi lyayo. ² Yesu anababwira: «Namùbwira ukuli, kwo yibi byoshi byo mubwini hano, byoshi, bigahongolerwa haashi. Ndaalyo ibuye írigasigala ku lyabo.»

Ibyereso bye'siku ze'mberuuka
(Mariko 13.3-13; Luka 21.7-19)

³ Yesu âli koli bwatiiri ku Mugazi gwe'Mizehituuni, áhayiheriiri. Abigirizibwa baage banamúyijira, banamúbuuzira: «E waliha, utubwirage! Yibyo byoshi bigakoleka mangoki? Ne'kyereso kiki, íkigayerekana kwo ikola mberuuka ye'kihugo, na kwo ukola ugayija?»

⁴ Yesu anabashuvya: «Mukizi ba masu! Hatagire mundu yeshi úgamùteba! ⁵ Si hagayija abandu bingi kwi'ziina lyani, banakizi deta: “Nie yolya Masiya!” Balya bandu, bagaateba abandu bingi. ⁶ Mugakizi yuvwa imyazi

‡ 23:35 23.35 Mu Mandiko Meeru ga'Bayahudi, uyo úkayitwa ubwa mbere, áli Habeeri. Na úkayitwa ubuzinda, áli umuleevi Zakariya. Ndondeko 4.2; 2 Kutondobola 24.20-22. § 23:39 23.39 Zaburi 118.26.

ya'mazibo, no'lunganga lwago. Kundu kwokwo, mutakizi hemuka! Yibyo byoshi, bikwiriiri bitee ba. Haliko itagaaba yo mberuuka.

⁷ «Ikihugo kiguma kigagendi teera ikindi. No'bwami buguma bugagendi teera ubundi. Ibihugo biguma biga-terwa no'mwena. Ne'misisi igakizi bilenga mwo. ⁸ Yibyo byoshi, bigaaba nga ndondeko yo'mukero!

⁹ «Mu zirya siku, mugashombwa na'bandu be'milala yoshi hi'gulu li'ziina lyani. Bagamütanga, gira mulibuz-ibwe bweneene, halinde munayitwe. ¹⁰ Ku yikyo kyanya, abandu bingi bagajandagirira ubwemeere bwabo, banakizi shombana, no'kukizi songerana. ¹¹ Hanakizi hukira abaleevi bingi be'bibeessa, banatebe abandu bingi. ¹² Na bwa'mabi gagaaba galuguuka bweneene, urukundo lwa'bandu bingi lugafwifwitira.

¹³ «Kundu kwokwo, iri umundu angakizi hebera halinde ukuheza, agakizibwa. ¹⁴ Imyazi Miija yo'bwami bwa mwi'gulu, igatee menyesibwa mu bandu be'milala yoshi, bube bumasi imwabo, imberuuka ikabuli ba.

Isiku ze'mberuuka
(Mariko 13.14-23; Luka 21.20-24)

¹⁵ «Ku yikyo kyanya, mugaabona Ibala lyo'Kushereeza* likoli yimaaziri Ahandu Heeru. Yiryo ibala, lyo lyerirya irikagwanwa lyadetwa no'muleevi Danyeri. (Umundu, ikyanya agaasoma yaga magambo, agasobanukirwe!) ¹⁶ Haaho, abandu abali i Buyahudi, batibitirage mu migazi! ¹⁷ Umundu, iri angaba ashoniri ku nyumba, atashonooke mbu ayabiire mwe'kindu. ¹⁸ Ne'ri angaba ali mu ndalo, atagalukire ho asiga ikooti lyage.

¹⁹ «Mu yizo siku, agaaba yayewe imwa'bakazi abagaaba bali ne'nda, ne'mwa'baviire, abagaaba bakiri mu yoza! ²⁰ Yukwo kutibita kwinyu, muhuunage Rurema kwo kutabe ku kyanya kye'mbeho, kandi iri ku lusiku lwe'Sabaato!

²¹ «Yizo siku zigaaba za kahenabwera. Amalibu mwene yago, gatazindi ba ho, ukulyokera he'kihugo kikabumbirwa halinde zeene! Gatanâye ki shubi ba ho! ²² Yizo siku, nga Rurema atangazinihiziizi kwo, nga ndaaye mundu úwangaki kiziibwi! Haliko, Rurema agaziniihya kwo, hi'gulu lya'bandu bo âli mali gwanwa atoola.

²³ «Hali ikyanya umundu angamûbwira: “Lolagi! Masiya yono hano!” kandi iri “Langiizi! Yoliira haliira!” Umundu mwene uyo, mutamúyemeere. ²⁴ Hagahulukira abandu baguma, banayidete kwo boohe, bo Bamasiya.

* 24:15 24.15 Danyeri 9.27; 11.31; 12.11.

«Hagahulukira na'baleevi be'bibeessa. Yabo banabibee-sha, bagakizi yerekana ibyereso bihamu bye'bitangaaza, mbu lyo bateba kiri na ábâli mali gwanwa batoolwa na Rurema, nga byangaziziri. ²⁵ Yuvwagwi! Yiby byoshi, keera nagwanwa namùmenyeesa byo!

²⁶ «Ku yukwo, iri umundu angamùbwira: “Langiizi! Akola mwi'shamba!” hatagirage úgagenda yo. Kandi iri angamùbwira: “Lolagi! Akola hano mu kisiika!” mutamúyemeere. ²⁷ Umwana wo'mundu, ikyanya agayija, agayami rasuka nga kiryamu, lya! Kiri mu lyamuza uluhande lwe'sheere, kinayami boneka imuga. ²⁸ Biri nga kwo'mugani gudesiri: “Ngiisi áhali umutumba, ho banyunda bagweti bagahuutira.”

Íbigaaba, mu kuyija kwo'Mwana wo'Mundu
(Mariko 13.24-27; Luka 21.25-28)

²⁹ «Yizo siku za kahenabwera, mango zamala, izuuba ligayami yidika mwe'kihulu, no'mwezi gutagaki tanguula.

Kiri ne'ndonde zigakizi tibuka!

Ee! Íbiri kwi'gulu byoshi bigajugumbana.†

³⁰ «Haaho, ikyereso kyo'Mwana wo'Mundu, kigaboneka kwi'gulu. Abandu be'milala yoshi, banatondeeze ukubululuka. Bagaabona Umwana wo'Mundu, agweti agayija mu bibungu, mu kati ko'bukalage, na mu bulangashane bwingi! ³¹ Ikibuga kigadihirizibwa. Haaho, lyo agaatuma abaganda baage, bagende mu mbande zooshi, gira bagende bagweti bagakuumania abatoolwa baage, ukulyokera ku mbeka ye'kihugo, halinde ukuhisa ku mbeka yi'gulu.

Umugani gwe'kiti kyo'mutiini
(Mariko 13.28-31; Luka 21.29-33)

³² «Muyigirage ku kiti kyo'mutiini! Ikyanya ibito-mbo biri mu mina, ne'byasi binadohe, lyo muli mu menya kwa'mahona-nvula keera gayegerera. ³³ Kwo na kwokwo, yiby byoshi, mango mwabibona, lyo mugaa-menya kwe'kihe kikola hoofi bweneene!

³⁴ «Namùbwira ukuli, kwo yiki kibusi kitagaahera, yiby byoshi bitazi koleka. ³⁵ Igulu ne'kihugo, bigaahera. Haliko amagambo gaani, goohe gatâye here!

Ulusiku lwe'mberuuka, Rurema naaho ye luyiji
(Mariko 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36)

³⁶ «Yiby byoshi, ulusiku lwo bigakoleka kwo, ne'kihe kyabyo, ndaaye úbiyiji, ha nyuma lya Daata naaho. Kiri

† 24:29 24.29 Hisaaya 13.10; 34.4.

abaganda ba mwi'gulu, no'Mwana wage yenyene, batabiyiji. ³⁷ Nga kwo byâli riiri mu siku za Nuhu, kwokwo kwo bigaanaba, na mu kuyija kwo'Mwana wo'Mundu.

³⁸ «Ikyanya umwijulire gutâli zaazi hikaga, abandu bâli kizi lya no'kunywa. Banâli kizi yanga no'kuyangwa, halinde ukuhisa ku lusiku lwo Nuhu akayingira mu'lya nangungubanga wa'mashuba. ³⁹ Ngiisi íbyâli kola bigakoleka, batâli biyiji. Gulya mwijulire gwanayiji babindikira booshi.

«Kwokwo, kwo bigaaba, na mu kuyija kwo'Mwana wo'Mundu. ⁴⁰ Abandu babiri, bagaaba bakola mu ndalo. Muguma, agatwalwa. No'wabo, anasigwe. ⁴¹ Abakazi babiri, bagaaba bali mu huulira haguma. Muguma, agatwalwa. No'wabo, anasigwe.

⁴² «Ku yukwo, mukizi ba masu! Mukuba, lulya lusiku lwo Nahamwinyu agayija kwo, mutaluyiji. ⁴³ Mumenye bwija, mwene inyumba, ákimenye ikihe kyo'muzimba agayija kwo, nga akalaliira inyumba yage, itayiji tulwa. ⁴⁴ Kwokwo, na niinyu, mukizi yama muyiteganwiri! Mukuba, Umwana wo'Mundu agayija ku kyanya mutalangiiri.

*Umugani gwo'mukozi mwemeera, na útali mwemeera
(Luka 12.41-48)*

⁴⁵ «Nyandagi mukozi úli mwemeera, anali mwitegereza? Umukozi mwene uyo, ye nahamwabo agabiika abe ye gayimangira abaabo, anabe ye gakizi baheereza ibyokulya ku kyanya íkikwaniini. ⁴⁶ Ikyanya nahamwabo agabalamuka, iri angagwana ulya mukozi wage aki gwetí agaagira kwokwo, iri uyo mukozi agaaba ahiriirwi! ⁴⁷ Namúbwira ukuli, kwo'lya nahamwabo agamúbiika, abe ye gayimangira ibindu byage byoshi.

⁴⁸ «Haliko, tudetage ngo'yo mukozi wage angaba ali mubi, anayigambe: “Si Nahamwitu, keera atindaga bweneene!” ⁴⁹ Ulya mukozi, anatondeere ukulimbagula abaabo bakozi. Anakizi lya no'kunywa kuguma na'balalwe, iri anayifunda mu bitalaalwe.

⁵⁰ «Uyo nahamwabo mu kugaluka, agayija ku lusiku, na ku kihe ulya mukozi atalangiiri. ⁵¹ Anamútenge-tenge, anamúlashe i nakwere kuguma na'balyalya. Na yaho, banakizi bululuka, iri banashya amiino!

25

Umugani gwa'banyere ikumi

¹ «Ku lulya lusiku, ubwami bwa mwi'gulu, twangabuyerekana ku mugani gwa'banyere ikumi. Yabo banyere, bakayabiira amatara gaabo, banagendi tegeera nahano wo'buha. ² Abataanu baabo, bâli riiri bitegereza. Si

abandi bataanu, bâli riiri bahwija. ³ Yabo bahwija, bakatwala amatara gaabo, halikago banaleka ukutwala ne'bindi bitoro ha butambi. ⁴ Yabo bitegeereza, boohe, bakatwala amatara, kuguma ne'bindi bitoro mu malengo.

⁵ «Uyo nahano wo'buhya, ikyanya akatinda, yabo banyere booshi banalembwa ni'ro, banahunira. ⁶ Ne'ri ubushigi bukaba bukola ha kati, abandu banayiberekaania kwi'zu, ti: “Langiizi! Nahano wo'buhya, yoliira! Mugirage tugendi mûsanganira!” ⁷ Yabo banyere booshi banayami vyuka, banayasa amatara gaabo.

⁸ «Balya bahwija banabwira abitegeereza: “Amatara giitu, gakola mu zimuuka. Mutuheereze ku bitoro!” ⁹ Nabo, ti: “Nanga! Yibi bitoro tuhiiti, bitangatukwira tweshi! Mugende ho bali mu bidandaliza, gira mugendi gula ibye'mwinyu.”

¹⁰ «Balya bahwija, ikyanya bakaba bakiri mu genda iwa kugula ibitoro, ehee! Ulya nahano wo'buhya anahikaga. Yabo banyere bataanu ábâli riiri ibiringiini, banayami yingira mu buhya, kuguma no'yo nahano wabwo. Ulwivi, lwanahamikwa, wa paa!

¹¹ «Ha nyuma, balya bahwija nabo banayijaga, banadeta, ti: “E nahano! E nahano! Utuyigulire, maashi!” ¹² Haliko, anabashuvya: “Namûbwira ukuli, ndamûyiji!”»

¹³ Yesu anashubi deta: «Ku yukwo, mukizi ba masu! Mukuba, ulusiku lwo ngagalukira kwo, ne'kihe kyalwo, mutabiyiji.

Umugani hi'gulu lyo'bukozi
(Luka 19.11-27)

¹⁴ «Ubwami bwa mwi'gulu, twangabuyerekana na ku mugani gwo'mundu úwâli kola agabalama. Ikyanya atâli zaazi genda, anatumira abakozi baage, anabasikiiriza ibindu.

¹⁵ «Umukozi muguma, anamûheereza indaha zitaanu ze'nooro.* Ugundi, anamûheereza indaha zibiri. No'gundi, anamûheereza uludaha luguma. Uyo nahamwabo, mu kugira kwokwo, akakulikira ubushobozi bwa ngiisi mukozi wage. Ha nyuma, anabalama.

¹⁶ «Uyo mukozi úkahaabwa indaha zitaanu ze'nooro, anazitwala iwa budandaza, anayiji yunguka izindi zitaanu. ¹⁷ No'yo úkahaabwa indaha zibiri ze'nooro, naye anazitwala iwa budandaza, anayiji yunguka izindi zibiri. ¹⁸ Haliko, uyo úkahaabwa uludaha luguma, yehe anagendi luhumbira i kuzimu, analubisha yo.

* 25:15 25.15 Ngiisi ludaha lwâli riiri mwe'talanda nguma. Yanâli riiri yo'kugula ingaavu zitaanu.

19 «Isiku, iri zikalengerana, uyo nahamwabo anabalamura, anatumira yabo bakozi baage, gira bamúmenyeese umuharuuro gwe'bindu byage. 20 Ulya mukozi úkahaabwa indaha zitaanu ze'nooro, analeeta na yizo zindi zitaanu, anamúbwira ti: “E nahamwitu! Ukanzikiiriza zino ndaha zaawe zitaanu. Lola! Keera zayunguka zino zindi zitaanu.”

21 «Uyo nahamwabo, ti: “Uli mukozi mwija, unali mwemeera! Ukagira bwija ngana. Bwo ukaba mwemeera ku biniini, namu kubiika ube mwimangizi we'bindu bingi. Uyijage, tushambaalire kuguma!”

22 «Ulya mukozi úkahaabwa indaha zibiri ze'nooro, naye anayija, ti: “E nahamwitu! Ukanzikiiriza zino ndaha zibiri. Lolaga! Keera zayunguka zino zindi zibiri.”

23 «Uyo nahamwabo, ti: “Uli mukozi mwija, unali mwemeera! Ukagira bwija ngana. Bwo ukaba mwemeera ku biniini, namu kubiika ube mwimangizi we'bindu bingi. Uyijage, tushambaalire kuguma!”

24 «Ulya mukozi úkahaabwa lulya ludaha luguma, iri akayijaga, anadeta, ti: “E Nahamwitu! Nyiji kwo uli munakadali. Ugweti ugakizi yimbula ho utakabyala! Unali mu kuumania ho utakabiba. 25 Aaho! Nanayoboha, nanagendi bisha uludaha lwawe mu kuzimu. Ala! Uludaha lwawe, lwolu!”

26 «Ulya nahamwabo anamúshuvya: “Ewe! Si ulyagagi kafwa-busha ka mukozi, unali mufuulwa! Ka uyiji kwo ngweti ngayimbula ho ndakabyala, na kwo ndi mu kuumania ho ndakabiba? 27 Aaho! Kituma kiki utakambiikira ibindu byani mwi'benge, gira mango ngaluka, ngayiji biyabiira, kuguma no'bunguke bwabyo?” 28 Anabwira abandi bakozi: “Mumúnyugutule yulu ludaha, munaluheereze uyu úhiiti ikumi!”

29 «Iri umundu angaba akoli hiiti ikindu, ye gayushu-ulirwa kwe'bindi, halinde biluguuke! Haliko, iri angaba ndaakyo ahiiti, kiri na hyo atákoli hiiti, agahinyugutulwa.

30 «Aahago! Uyu nakuhambwa, mumúlashe imbuga mu kihulu namudidi! Haaho, ha'bandu bagakizi bululukira, iri banashya amiino.

Ngíisi kwo Rurema áye twe imaaaja

31 «Ikyanya Umwana wo'Mundu agayijaga mu bulan-gashane bwage, kuguma na'baganda baage booshi, haaho lyo agabwatala ku kitumbi kyage kye'kyami, mu kati ko'bulangashane bwa mwi'gulu. 32 Ne'mbere lyage, hagaku-manibwa abandu be'milala yoshi. Yabo booshi, agabahan-dula, nga kwo'mungere ali mu handula imbene mu bibuzi.

³³ Ibibuza, agabibiika uluhande lwage lwe'lulyo. Si imbene, zoohe, agazibiika ulwe'lumoshu.

³⁴ «Ngiisi ábali uluhande lwage lwe'lulyo, agababwira: “Yijagi! Daata amùgashaniiri! Muyakiire ubwami bwo mukategekerwa ukulyokera he'kihugo kikabumbirwa. ³⁵ Mukuba, nâli shalisiri, mwanambeereza byo ngaalya. Nanâli nyotiirwi, mwanambeereza byo ngaanywa. Ne'kyanya nâli riiri mundamenywa mu kati kiinyu, mwananyegereza. ³⁶ Nanâli buliirwi ne'byambalwa, mwanabimbeereza. Ne'kyanya nâli lwaziri, mwanayiji ndola. Ne'kyanya nâli riiri mu nyumba ye'mbohe, mwanayiji ndanduula.”

³⁷ «Lyeryo, balya bandu ábakwaniini imbere lyage, bagamúshuvya: “E Nahamwitu! Kyanya kihi kyo tukakubona ushalisiri, twanakuheereza byo ugaalya? Kandi iri wâli nyotiirwi, twanakuheereza byo ugaanywa? ³⁸ Na kyanya kihi kyo tukakuyegereza, tutanakuyiji? Kandi, wâli buziri ibyambalwa, twanakuheereza byo? ³⁹ Na kyanya kihi kyo tukakubona ulwaziri, kandi iri ushwesirwi, twanayiji kulola?”

⁴⁰ «Uyo mwami, ti: “Namùbwira ukuli, ngiisi byo mukagirira umuniini wa mu yaba beene witu, ali nie mukabigirira.”

⁴¹ «Haliko, ngiisi ábagaaba bali uluhande lwe'lumoshu, boohe, agababwira kwokuno: “Munjaagirage hano! Mukuba mukoli daasirwi! Mugende mu muliro gwe'myaka ne'myakuula, gulya úgukabiikirwa Shetaani na'baganda baage.

⁴² «“Mukuba, nâli shalisiri, mutanambeereza byo ngaalya. Nanâli nyotiirwi, mutanambeereza byo ngaanywa. ⁴³ Nâli riiri mundamenywa mu kati kiinyu, mutananyegereza mu nyumba. Ne'kyanya n'gabula byo ngayambala, mutanabimbeereza. Ne'kyanya nâli lwaziri, kandi iri nâli riiri mu nyumba ye'mbohe, mutanayiji ndola.”

⁴⁴ «Balya bandu, bagamúshuvya: “E Nahano, maashi! Kyanya kihi kyo wâli shalisiri, kandi iri wâli nyotiirwi, kandi iri wâli riiri mundamenywa mu kati kiitu, kandi iri wâli buziri ibyambalwa, kandi iri wâli lwaziri, kandi iri wâli shwesirwi mu nyumba ye'mbohe, tutanayiji kutabaala?”

⁴⁵ Naye, ti: “Namùbwira ukuli, ngiisi byo mutakagirira umuniini wa mu yaba, ali nie mutakabigirira.”

⁴⁶ «Lyeryo, balya bandu bagayami shaazibwa yaho, banagendi hanwa ikihano kye'myaka ne'myakuula! Haliko, balya ábakwaniini imbere lyage, boohe, bagayingira ho bagaalama imyaka ne'myakuula.»

26

*Igambi lyo'kuyita Yesu**(Mariko 14.1-2; Luka 22.1-2; Yohana 11.45-53)*

¹ Yago magambo gooshi, iri Yesu akayusa ukugadeta, anabwira abigirizibwa baage: ² «Muyiji kwe'nyuma lye'siku zibiri, tukola tugaaba no'lusiku lukulu lwe'Pasaka. Haaho, lyo'Mwana wo'Mundu agatangwa, anayitirwe ku kibambo.»

³ Ku kyekyo kyanya, abakulu ba'bagingi, na'bashaaja ba'Bayahudi, bâli koli kumaniri mu nyumba yo'mugingi mukulu Kayafa. ⁴ Balya bakulu booshi, banagira igambi lyo'kuyongolola Yesu, gira bakamúyite. ⁵ Haliko, banadeta: «Yukwo kumúyita, kutabe ku siku ngulu ze'Pasaka, hatayiji ba akamburugu mu bandu.»

*Yesu ayonerwa kwa'malaasi**(Mariko 14.3-9; Yohana 12.1-8)*

⁶ Ikyanya Yesu âli kola mu kaaya ke'Betaniya, anayingira mu mwa Simooni, umunamubembe. ⁷ Ne'ri akaba akoli bwatiiri ha byokulya, mukazi muguma anamúyijira, ali na'malaasi ge'kishingo kikayu bweneene. Yago malaasi gâli biisirwi mu njebe ikabaajwa mwi'buye liija lye'halibasita. Yago malaasi, anakizi gafukumulira Yesu mwi'twe.

⁸ Abigirizibwa baage, mbu babone kwokwo, banagarwa bweneene, ti: «Yaga malaasi, kituma kiki agayonoona kwoku? ⁹ Si tushuba tugagaguliisa ifwaranga nyingi, zinahaabwe abakeni!»

¹⁰ Iyo midodombo yabo, Yesu anayami gimenya, anababwira kwokuno: «Uyu mukazi, kituma kiki mumúsuuziizi? Si yibi byo angirira, binzimiizi bweneene! ¹¹ Balya bakeni, si muyamiinwi isiku zooshi. Haliko niehe, tutagayamanwa. ¹² Yaga malaasi, ikyanya agayonera ku magala gaani, lyo andingikania ku lusiku lwo ngaziikwa kwo.

¹³ «Namùbwira ukuli, kwo yiri igambo lyo angirira, ligakizi detwa mu mahanga gooshi, ngiisi he'Myazi Miija igakizi menyeesibwa, halinde anakizi kengeerwa.»

*Yuda Hisikaryote ayihindulira Yesu**(Mariko 14.10-11; Luka 22.3-6)*

¹⁴ Yuda Hisikaryote, kundu âli riiri muguma wa mu bigirizibwa ba Yesu ikumi na babiri, haliko anagendera abakulu ba'bagingi, ¹⁵ anababuza: «Ulya Yesu, biki byo mwangambeereza, halinde nimútange imwinyu?» Banayami múheereza ibingorongoro makumi gashatu. ¹⁶ No'kulyokera ku kirya kyanya, Yuda anatondeera ukulooza ubulyo bwo angabatangira mwo Yesu.

Akashasha ka Nahano

(*Mariko 14.12-26; Luka 22.7-23; Yohana 13.21-30; 1 Bakorindo 11.23-25*)

¹⁷ Ulusiku lwa mbere lwa mu siku ngulu ze'mikate mizira saama, abigirizibwa ba Yesu banamúyijira, banamúbuuza, ti: «Hayi ho uloziizi tugendi kukolera ibyokulya bye'Pasaka?»

¹⁸ Anabashuvya: «Mugende mu kaaya,* imwo'mundu mulebe, munamúbwire: "Umwigiriza atutuma, ti: Ikyanya n'gashungikirwa, keera kyayegerera! Ku yukwo, ngaliira ibyokulya bye'Pasaka mu mwawe, kuguma na'bigirizibwa baani."»

¹⁹ Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, abigirizibwa baage banagendi gira ngiisi kwo akababwira, banalingaania ibyokulya bye'Pasaka.

²⁰ Iri kakaba kakola kabigingwe, Yesu anabwatala ha byokulya, na'bigirizibwa baage ikumi na babiri. ²¹ Ne'kyanya bakaba bakola mu lya, anababwira: «Namúbwira ukuli, kwo muguma winyu, ye gandanga mu bagoma!»

²² Balya bigirizibwa baage, ikyanya akadeta kwokwo, banajengeerwa bweneene! Banatondeera ukumúbuuza muguma-muguma: «E nahamwitu, ka niehe?»

²³ Anabashuvya: «Ngiisi ye twatwegeza kuguma, ye gandanga mu bagoma. ²⁴ Umwana wo'Mundu, agagendi yitwa, nga kwo biri biyandike mu Mandiko Meeru hi'gulu lyage. Kundu kwokwo, ulya úgamútanga mu bagoma, ali yayewe imwage! Uyo mundu, byangamúberiiri bwija, nga atangabusirwi!»

²⁵ Haaho Yuda, ulya úkayiji tanga Yesu mu bagoma, naye anabuuza: «E Mwigiriza, ka niehe?» Yesu anamúshuvya: «Si wenyene keera wadeta!»

²⁶ Yesu na'bigirizibwa baage, iri bakaba bakola mu lya, anayabiira umukate. Ne'ri akatanga kongwa imwa Rurema, anagugabaanula, anabaheereza gwo, anababwira kwokuno: «Yugu mukate, muguyabiire, munagulye! Galya-gagi magala gaani.»

²⁷ Anayabiira no'rusoozo lwe'divaayi. Ne'ri akatanga kongwa imwa Rurema, anabaheereza lwo, anababwira: «Munywe mweshi! ²⁸ Yibi, guli muko gwani. Gugayoneka hi'gulu lya'bandu bingi, mu kukwiza ikihango, halinde balonge ukukogwa ibyaha byabo. ²⁹ Namúbwira, kwo ndagaki shubi nywa idivaayi, halinde ukuhisa ku lusiku lwo tugaginywa buyahya tweshi mu bwami bwa Daata.»

* 26:18 26.18 Yako kaaya, iri Yerusaleemu.

30 Haaho, banayimba ulwimbo lwo'kuyivuga Rurema.† Ne'ri bakalyoka yaho, banagenda ku Mugazi gwe'Mizehitsuuni.

*Yesu amenyeesa kwo Peturu agamúyiyogookola
(Mariko 14.27-31; Luka 22.31-34; Yohana 13.36-38)*

31 Yesu anabwira abigirizibwa baage, ti: «Mu bwobuno bushigi bwa zeene, mweshi munganjandirira. Mukuba, biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

“Ngayita umungere we'bibuzi.

Yibyo bibuzi, binayami shaabuka.‡”

32 «Kundu kwokwo, ngazuuka mu bafwiri, ninamùtange i Galilaaya.»

33 Peturu anamúbwira: «Kundu abandi booshi bangakujandirira, haliko niehe, ndâye kujandirire!»

34 Yesu anamúshuvya: «Nakubwira ukuli, mu bwobuno bushigi bwa zeene, uluhazi lútazi bika, ugaaba keera wanyiyogookola ubugira kashatu!»

35 Peturu, anakitwa, ti: «Kundu kwangaba kuyitirwa kuguma, haliko niehe ndâye kuyiyogookole!» Balya baabo bigirizibwa, nabo banadeta kwokwo-kwokwo.

*Yesu ahuuna Rurema i Getesemaane
(Mariko 14.32-42; Luka 2.39-46)*

36 Yesu na'bigirizibwa baage, banagenda áhali mu buuzibwa Getesemaane, anababwira: «Sigalagi hano! Niehe, ngagenda haliira, gira ngendi huunira ho Rurema.» 37 Yesu anatwala Peturu, na bagala Zebedaayo bombi, anatondeera ukujengeerwa, anaba akoli shengusiri bweneene!

38 Yabo bashatu, anababwira: «Guno mwizingeerwe úgukoli nyijwiri mwo, gugahambiri nyita! Sigali hano, mulaliire kuguma na naani.»

39 Yesu, anashegera ha mbere hiniini, anagwa buubi, halinde amalanga ganahika haashi, anatondeera ukuhuuna Rurema kwokuno: «E Daata, luno rusoozo lwa'malibu, maashi, iri byangaziga, ulunjaagize! Kundu kwokwo, ngiisi byo uloziizi, bibe byo bigakoleka. Si bitabe byo ndoziizi!»

40 Yesu, mbu agalukage, anagwana yabo bigirizibwa baage keera bahunira. Yesu anabwira Peturu: «Ka mwayabirwa ukulaliira kuguma na naani, kiri ne'kihe kiguma? 41 Leero, mulaliirage mu kuhuuna Rurema, mutayiji kengeera mwahimwa na'magezo! Umutima, guloziizi! Si amagala, goohe gali mu ba mu bukaholwe!»

† 26:30 26.30 Abayahudi, ikyanya bâli kizi yusa ukulya ibyokulya bye'Pasaka, bâli kizi yimba Izaburi 115-118. ‡ 26:31 26.31 Zakariya 13.7.

⁴² Yesu anashubi basiga, anagendi huuna Rurema ubwa kabiri, ti: «E Daata, luno rusoozo, luyijwiragi amalibu. Kundu bitangaziga kwo gashaazibwe buzira kuganywa, haliko ngiisi byo uloziizi, bibe byo bigakoleka!»

⁴³ Ne'ri akashubi galukira áhali abigirizibwa baage, anagwana kandi keera bahunira. Mukuba, iro lyáli kola lingi mu masu gaabo. ⁴⁴ Kwokwo, anashubi basiga, anagendi huuna Rurema ubwa kashatu, mu kudeta gaago-gaago magambo.

⁴⁵ Ne'ri akagalukira ho bali, anababwira: «Ka muki gweti mugaluhuukira mwi'ro? Lolagi! Ikihe keera kyahika. Umwana wo'Mundu akola agatangwa mu maboko ga'banabyaha. ⁴⁶ Vyukagi, tugende! Ulya wo'kundanga mu bagoma, yoliira akola hoofi!»

Yesu agwatwa

(Mariko 14.43-50; Luka 22.47-53; Yohana 18.3-12)

⁴⁷ Iri Yesu akaba akiri mu deta, lyeryo ngana anahulukirwa kwo na Yuda, muguma wa mu yabo bigirizibwa baage ikumi na babiri. Yuda, áli riiri kuguma na'bandu bingi ábafumbiiti ingooti na'mahiri. Yabo booshi, bâli tumirwi na'bakulu ba'bagingi, na'bashaaja ba'Bayahudi. ⁴⁸ Yuda, áli mali gwanwa abamenyeesa ikyereso kyo agaba-songera mwo Yesu, mu kubabwira: «Ngiisi ye nganyunyuguta, iri ye yehe. Munamúgwatage!»

⁴⁹ Kwokwo, Yuda anayami yegeera Yesu, anamúbwira: «E Rabi, nalamusa!» Anamúnyunyuguta. ⁵⁰ Yesu anamúshuvya: «E mwira wani, ngiisi byo wayijira, ubigirage!» Lyeryo, balya bandu banayami gugumira Yesu, banamúkona.

⁵¹ Haaho-haaho, muguma wa mu bigirizibwa ba Yesu, anayami yomola ingooti, anagibaajika umukozi wo'mukulu wa'bagingi, yanamútola ukutwiri. ⁵² Halikago, Yesu anamúbwira: «Yomeka ingooti yawe mu kyubati! Abandu, iri bangayitana ku ngooti, nabo ye mu bayita! ⁵³ Ka mutayiji kwo nangatabaziizi Daata, anayami ndumira abaganda baage ingingwe ye'binoono ikumi na bibiri?» ⁵⁴ Haliko, iri angabandumiiri, kuti kwo íbiyandike mu Mandiko Meeru byangaki kolesiri? Si bidesiri kwo yibi byoshi bikwaniini bikoleke kwoku!»

⁵⁵ Haaho, Yesu anabwira balya bandu booshi: «Kituma kiki mwanyijira ne'ngooti na'mahiri, mbu lyo mumbirigisha nga kwo muli mu birigisha umunyazi! Aaho! Ngiisi lusiku, njuba mu shiiba ngayigiriza abandu mu nyumba ya Rurema, mutanangwata! ⁵⁶ Haliko, byakoleka

§ 26:53 26.53 Yibyo binoono ikumi na bibiri byáli riiri mwa'basirikaani nga bihumbi makumi galinda na bibiri.

kwoku, gira lyo byoshi bikoleka, nga ngiisi kwa'baleevi bâli mali gwanwa babiyandika.» Yesu, mbu adete kwokwo, balya bigirizibwa baage booshi, banapuumuka, banayami mûsiga.

Yesu imbere lye'naama ya'bakulu ba'Bayahudi

(Mariko 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Yohana 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Ikyanya bakagwata Yesu, banatee mûtwala imwa Kayafa, umukulu wa'bagingi. Na yaho, hâli koli kumaniri abigiriza be'maaja, na'bashaaja ba'Bayahudi. ⁵⁸ Peturu anaba akulikiiri Yesu luto-luto, halinde naye anayingira mu lubuga lwa ha mwo'yo mugingi mukulu. Ne'ri akaluyingira mwo, anabwatala kuguma na'balaliizi, gira abone ngiisi kwa'magambo ga Yesu gagaamala.

⁵⁹ Yabo bakulu ba'bagingi, kuguma na'bandi bakulu booshi ba'Bayahudi, bâli gwetî bagalooza utumasi twe'bibeessa, gira balonge ubulyo bwo'kuyitiisa mwo Yesu. ⁶⁰ Kyanatuma bagaleeta abandu bingi bo'kumûbangaaniza. Kundu kwokwo, batanalonga igambo îryangamûyitiisa.

Iri hakatama, abandu babiri banayiji deta: ⁶¹ «Uyu mundu, akadeta: “Njobwiri ukuhongola inyumba ya Rurema. Na ha nyuma lye'siku zishatu, na mbe keera nashubi giyijuz!”»

⁶² Haaha, ulya mukulu wa'bagingi anayimuka, anabuuza Yesu: «Yutu tumasi, si tugweti tugakulegereza. Aahago! Ka ndaalyo igambo lyo wangatushuvya?» ⁶³ Haliko, Yesu, atanamûyakula.

Ulya mugingi mukulu anashubi mûbuuza: «Nakubwira kwi'ziina lya Rurema ûli mugumaana! Utubwire mu kushiikiza, iri wangaba we ulya Masiya, Umwana wa Rurema.» ⁶⁴ Yesu anamûshuvya: «Si wenyene keera wadeta! Namûbwira mweshi kwo mukola mugaabona Umwana wo'Mundu, abwatiiri uluhande lwe'lulyo lwa Rurema wo'bushobozi bwoshi! Munamûbone agweti agay-ija mu bibungu mwi'gulu.»

⁶⁵ Ulya mukulu wa'bagingi, anayama agadaatula imirondo yage, wa lala-lala! Anadeta: «Tundi tumasi tukagi two twangaki looza? Si keera adeta îbitali nga byo imbere lya Rurema. Na mwenyene keera mwabiyiyuvwirwa! ⁶⁶ Aaho! Kutagi kwo mukoli bwini?» Banashuvya: «Akwaniiini ayitwe!»

⁶⁷ Balya bandu banatondeera ukutwira Yesu amate i malanga, banakizi mûtitimba ibifune. Na'bandi, banakizi mûhatuula imbi. ⁶⁸ Banamûnaakira, ti: «Ka we Masiya? Aaho! Utangage ubuleevi! Nyandi ûwakushulika?»

*Peturu ayiyogookola Yesu**(Mariko 14.66-72; Luka 22.56-62; Yohana 18.15-18, 25-27)*

⁶⁹ Peturu âli ki bwatiiri ha mbuga mu lubuga. Haaho, hanayija mukozi muguma munyere, anamúbwira: «Na naawe, ushuba kuguma na Yesu we'Galilaaya!» ⁷⁰ Peturu, analahira imbere lyabo, ti: «Yibi byo udesiri, ndabiyiji!»

⁷¹ Lyeryo, anashaaga yaho, anagenda ha mulyango gwo'luzitiro. Ugundi mukozi munyere, mbu amúbone, anadeta: «Uyu mundu ashuba kuguma na Yesu we'Nazareeti!» ⁷² Peturu anakitwa, anakimanika: «Uyo mundu, ndamúyiji.»

⁷³ Ha nyuma hiniini, balya ábâli yimaaziri yaho, banayegeera Peturu, banamúbwira: «Ku kasiisa, uli muguma wabo. Si ukudeta kwawe, kwakubishuula!»

⁷⁴ Peturu anashubi kitwa mu kudeta: «Iri nabeesha, ndaakwe! Uyu mundu, ndamúyiji!» Haaho-haaho, uluhazi lwanabika! ⁷⁵ Peturu anayami kengeera galya magambo go Yesu âli mali gwanwa amúbwira: «Uluhazi lútazi bika, ugaaba keera wanyiyogookola ubugira kashatu.» Lyeryo, anayami pumukira imbuga, anatondeera ukubululuka.

27*Yesu imbere lya guvuruneeri Pilaato**(Mariko 15.1; Luka 23.1-2; Yohana 18.28-32)*

¹ Iri hakaba shesheezi kare-kare, abakulu booshi ba'bagingi, kuguma na'bashaaja ba'Bayahudi, banagiraga inaama, banatwa uluhango kwo Yesu ayitwe. ² Kyanatuma bagamúkona, banamútwala imunda guvuruneeri Pilaato, banamúsikiiriza ye.

*Yuda ayimanika**(Mikolezi 1.18-19)*

³ Yuda, âli mali tanga Yesu mu bagoma. Ne'kyanya akabonaga kwo Yesu keera atwirwa ulubaaja kwo ayitwe, anayishuhiza. Anayabiira birya bingorongoro makumi gashatu íbikatulwa mu harija, anabitwalira balya bakulu ba'bagingi, na'bashaaja ba'Bayahudi. ⁴ Anababwira: «Yoo! Keera nagira ikyaha! Nayoneesa umuko gwo'mundu muzira buhube.» Banamúshuvya: «Yibi, bitaki tuloziri! We bikoli loziri.»

⁵ Yuda anayami shahika birya bingorongoro mu nyumba ya Rurema, anakuuduka, anayami gendi yimanika.

⁶ Yibyo bingorongoro, abakulu ba'bagingi banabitoola, banadeta: «Yizi fwaranga, keera zayoneesa umuko. No'lubaaja lutaki tuhangwiri kwo tuzibiike mu mbiikiro ya mu nyumba ya Rurema.» ⁷ Kwokwo, banatwa uluhango

kwo bazigule mwi'tongo lyo'mubuuvi, habe ho bagakizi ziikira ibinyamahanga. ⁸ Kyo kitumiri liri mu buuzibwa Itongo lyo'Muko halinde zeene.

⁹ Kwokwo, kwo liry igambo likakoleka, lyo'muleevi Yeremiya âli mali gwanwa adetaga kwokuno: «Bakayabira ibingorongoro makumi gashatu ibikatulwa mu harija. Ye'mbuli ya'Bahisiraheeri bakashingira itwe lyage. ¹⁰ Banazigula mwi'tongo lyo'mubuuvi, nga kwo Nahano akambwira.* »

Pilaato ahanguula kwo Yesu ayitwe

(Mariko 15.2-15; Luka 23.2-3, 18-25; Yohana 18.29-19.16)

¹¹ Ikyanya Yesu âli koli yimaaziri imbere lya guvuruneeri Pilaato, Pilaato anamúbuuza: «Aahago! Ka we mwami wa'Bayahudi?» Yesu anamúshuvya: «Si wenyene keera wadeta!»

¹² Haaho, balya bakulu ba'bagingi, na'bashaaja ba'Bayahudi, banatondeera ukulegeereza Yesu. Kundu kwokwo, atanabayakula.

¹³ Kyanatuma guvuruneeri Pilaato agamúbuuza: «Aaho! Yago gooshi go bagweti bagakulegeereza kwo, ka utagayuvwiti?» ¹⁴ Haliko Yesu, ndaalyo igambo lyo akamúyakula, kyanatuma guvuruneeri agasoomerwa bweneene!

¹⁵ Ku ngiisi lusiku lukulu lwe'Pasaka, guvuruneeri âli kizi ba no'mugeeza gwo'kushwekuulira abandu mundu muguma ye bahuuna. ¹⁶ Na ku yikyo kyanya, hâli shwesirwi mundu muguma, iziina lyage ye Baraba. Uyo Baraba, âli yijikiini kwo ali nakuhambwa. ¹⁷ Ikyanya abandu bakaba bakoli kumaniri ha nyumba ya Pilaato, anababuza: «Aaho! Nyandi, ye muloziizi nimúshwekuulire? Ka Baraba? Kandi iri Yesu, ulya úli mu buuzibwa Masiya?» ¹⁸ Na ibikatuma agabuza kwokwo, bwo âli yiji kwo bakatanga Yesu imwage hi'gulu lyo'luugi.

¹⁹ Ikyanya Pilaato âli ki bwatiiri ku kitumbi kyage kyo'kutwira kwe'maaja, mukaage anamútumira indumwa, ti: «Uyo mundu, buno bushigi, nalibuuka bweneene ku birooto byo naloota hi'gulu lyage! Aaho! Bwo alyagagi muzira buhube, hatagire igambo lyoshi lyo ugaagira hi'gulu lyage!»

²⁰ Abakulu ba'bagingi, na'bashaaja ba'Bayahudi, banashimya yabo bandu kwo bahuune Baraba abe ye bagashwekuulirwa. Na Yesu abe ye gayitwa.

²¹ Guvuruneeri Pilaato, anashubi babuza: «Mu yaba bombi, nyandagi ye muloziizi nimúshwekuulire?» Nabo, ti: «Baraba!»

* 27:10 27.9-10 Zakariya 11.12-13; Yeremiya 19.1-13; 32.6-9.

22 Pilaato anashubi babuuzza: «Kwokwo, uyu Yesu, úli mu buuzibwa Masiya, nimúgire kuti?» Booshi kuguma, ti: «Ayitirwe ku kibambo!»

23 Pilaato anashubi babuuzza: «Aahago! Mabi maki go akagira?» Haliko, banakaviiriza ukuyamiza: «Ayitirwe ku kibambo, maashi!»

24 Pilaato anabonaga kwo ndaabyo agira, anabona na kwa'bandu bakola bagaleeta akamburugu mu kaaya, kyanatuma agayabiira amiiji, anakaraba amaboko imbere lya booshi, iri anadeta: «Umuko gwo'yu mundu, gutagaki ba kwi'twe lyani. Si mwe mugagubuuzibwa!»

25 Balya booshi, ti: «Umuko gwage, gukizi ba ku matwe giitu, kiri na ku ga'baana biitu!»

26 Kwokwo, Pilaato anashwekuula Baraba, anakyula kwo Yesu ahimbulwe. Ne'ri bakamúhimbula, anamútanga, kwo agendi yitirwa ku kibambo.

*Abasirikaani bashekeereza Yesu
(Mariko 15.16-20; Yohana 19.2-3)*

27 Abasirikaani ba guvuruneeri banatee twalaga Yesu mu nyumba yabo mbamu, banagendi múkumaniza abaabo booshi. 28 Banakatuula Yesu imirondo, banamúyambika ikanju lye'kituku-tuku. 29 Banagonya-gonya ne'mishuugi, lube lushembe, banamúyambika yo kwi'twe, banamúfumbasa no'mulonge mu kuboko kwe'lulyo. Banakizi fukama imbere lyage, iri banamúshekeereza, ti: «E mwami wa'Bayahudi, twakulamusa!» 30 Banakizi mútwira na kwa'mate. Ha nyuma, banamúyabiira gulya mulonge, banakizi múhuula gwo mwi'twe.

31 Ne'ri bakayusa ukumúshekeereza, banamúhogola ikanju, banashubi múyambika ibyambalwa byage, babuli mútwala ho bagagendi múyitira ku kibambo.

*Yesu abambwa
(Mariko 15.21-32; Luka 23.26-43; Yohana 19.17-27)*

32 Yabo basirikaani, iri bakaba bakola mu lyoka yaho, banagwanana na mundu muguma wa mu kaaya ke'Kureene, iziina lyage ye Simooni, banamúbetuza ikibambo kya Yesu. 33 Ha nyuma, banahika áhali mu buuzibwa Goligota (umugeeza gwaho: Ha Kahanga.) 34 Banagira mbu baherezagye Yesu amaavu mafushe mwe'nduza. Haliko, iri akagalabula, anagalahira.

35 Haahago, banamúbamba ku kibambo. Ne'byambalwa byage, banabitaara, mu kubigaba.† 36 Banabwatala yaho, gira bamúloleere.

† 27:35 27.35 Zaburi 22.18.

³⁷ Na hi'gulu li'twe lyage, banabiikaga ha'magambo go akalegwa kwo kwokuno: «Uyu ye Yesu, Mwami wa'Bayahudi.»

³⁸ Hâli riiri na'banyazi babiri, banabambwa ha butambi lyage, muguma uluhande lwe'lulyo, no'gundi ulwe'lumosho.

³⁹ Abo'kulenga yaho, banakizi mûtukiiriza, iri banashagania amatwe gaabo. ⁴⁰ Banakizi múbwira: «Shoshoo! Ka utali we shuba ugahongola inyumba ya Rurema, na ha nyuma lye'siku zishatu, unabekera kandi wagiyijuzo? Aaho! Iri wangaba uli Mwana wa Rurema, uyikizagye! Uyishonoole ku kibambo!»

⁴¹ Kwo na kwokwo, abakulu ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, kuguma na'bashaaja ba'Bayahudi, nabo banamúshekeereza, ti: ⁴² «Yuuhu! Ashubaga mu kiza abandi. Si yenyene atashobwiri ukuyikiza! Ka atali ye mwami wa'Bahisiraheeri? Aaho! Ayishonoolage ku kibambo, lyo na nyiitu tukamúyemeere! ⁴³ Si agweti agayihega ku Rurema, anashuba mu deta kwo ali Mwana wage! Leka uyo Rurema wage amúkize buno, iri angaba amúsiimiri!»

⁴⁴ Yabo banyazi ábakabambwa ha butambi lya Yesu, nabo banakizi múshekeereza.

Yesu afwa

(Mariko 15.33-41; Luka 23.44-49; Yohana 19.28-30)

⁴⁵ Iri hakaba bikola bihe ndatu bya mwi'zuuba, ubwire bwanayidika mu kihugo kyoshi, halinde ukuhisa ku bihe mwenda. ⁴⁶ Ne'ri hakaba nga ku bihe mwenda, Yesu anayamiza kwi'zu lihamu kwokuno: «Helohi! Helohi! Lama sabakitani?» Umugeeza gwago, «E Rurema wani, e Rurema wani! Kituma kiki wanjandirira?»

⁴⁷ Baguma mu bâli yimaaziri yaho, iri bakayuvwa kwokwo, banadeta: «Agweti agahamagala Hiriya.»

⁴⁸ Muguma wabo anayami tibita, analeeta ikinyuka, anakijabika mu maavu go'lukalishi, anakitunga ku mulonge, anagira mbu aganywese Yesu. ⁴⁹ Haliko, abandi banadeta: «Hafe! Leka tulole iri Hiriya agayiji múkiza!»

⁵⁰ Yesu anashubi yamiza kwi'zu lihamu, umutima gwanayami deruuka!

⁵¹ Mu nyumba ya Rurema, mwâli manisirwi umulondo, úgwâli giziri ikisiika. Lyeryo, gulya mulondo gwanayami lalaanuka mwo kubiri, ukulyokera hi'gulu halinde haashi. Na kwakundi, ikihugo kyanajugumba. Kiri na'mabuye, ganabereka. ⁵²⁻⁵³ Ishinda nazo, zanyanuuka! Abandu ba Rurema bingi, kundu bâli mali fwa, banaziikwa mu

shinda, haliko banashubi ba bagumaana, banazilyoka mwo. Ne'kyanya Yesu naye akaba keera azuuka, banayingira mu Yerusaleemu, akaaya kataluule, banahulukira ku bandu bingi.

⁵⁴ Balya basirikaani, bâli gweti bagalanga Yesu, kuguma na nahamwabo. Mbu babonage ngiisi kwe'kihugo kya-jugumba, babona ne'bindi byoshi ibikakoleka, banayoboha bweneene, banadeta kwokuno: «Ku kasiisa, uyu mundu ashuba Mwana wa Rurema!»

⁵⁵ Na yaho, hâli riiri bakazi bingi. Yabo bakazi, bâli yisuziri hala hiniini, bagweti bagalangiiza. Yabo bakazi, bo bakayija bakulikiiri Yesu ukulyoka i Galilaaya, bo banâli kizi múkolera. ⁵⁶ Mu kati kaabo, mwâli riiri Maryamu we'Magadala, na Maryamu nyina wa Yakobo na Yusefu, na nyina wa bagala Zebedaayo.

Yesu aziikwa

(Mariko 15.42-47; Luka 23.50-56; Yohana 19.38-42)

⁵⁷ Iri hakaba kakola kabigingwe, hanayijaga mwigirizibwa muguma wa Yesu, iziina lyage ye Yusefu, umugale wa mu kaaya ke'Harimateya. ⁵⁸ Uyo Yusefu, anagendaga imwa Pilaato, anamúhuuna kwo ahaabwe ikirunda kya Yesu. Ne'ri Pilaato akayemeera, ⁵⁹ Yusefu anagendi yabiira ikirunda, anakizingira-zingira kwo'mulondo mweru.

⁶⁰ Ha nyuma, anakilambika mu shinda yage mbyahya. Mukuba, âli mali gwanwa agibajiisa mu lwala. Na ha mulyango gwe'yo shinda, anaseeneka ha'kabururunge ki'buye, abuli lyoka yaho. ⁶¹ Ku yikyo kyanya, Maryamu we'Magadala, no'yo gundi Maryamu, bâli bwatiiri hoofi lye'shinda.

Ishinda ya Yesu yalaliirwa

⁶² Yulwo lusiku lwo'kuyitegaanura kwo, lwanalenga. Ne'ri bukakya, abakulu ba'bagingi, na'Bafarisaayo, banakuumana imwa Pilaato, ⁶³ banamúbwira: «E Nahano, irya ngalagaaja, twakengeera kwe'kyanya yâli ki riiri ngu-maana, ikadeta: "Ngayitwa. Haliko, ku lusiku úlugira izishatu, ngazuuka!"

⁶⁴ «Aaho! Ukyulage kwe'yo shinda ikanibwe, halinde ukuhisa ku lusiku úlugira izishatu. Kwokwo, lya'bigirizibwa baage batayiji múzimba, banagendi bwira abandu kwo azuuka mu bafwiri. Yubwo butebani buzinda, bwo bwangaba bubu ukuhima bulya bwa mbere!»

⁶⁵ Pilaato anashuvya: «Mutwalage yaba basirikaani iwa shinda! Bagendi gilanga nga ngiisi kwo bashobwiri.»

⁶⁶ Kwokwo, balya basirikaani banagendaga iwe'yo shinda,

banagikania, mu kunaniiriza lirya ibuye kwe'nungu. Banasiga ho baguma, gira bagilaliire.

28

Yesu azuuka mu bafwiri

(Mariko 16.1-10; Luka 24.1-12; Yohana 20.1-10)

¹ Yulwo lusiku lwe'Sabaato, lwanalenga. Ne'ri bukakya ku lukula lwo'lusiku lwi'yinga, Maryamu we'Magadala, kuguma no'lya gundi Maryamu, banagendi tanduula ishinda ya Yesu.

² Lyeryo mu kihugo, mwanalenga umusisi muhamu bwe-neene. Mwi'gulu, mwanashonooka umuganda wa Nahano, anayegeera iyo shinda, anahirikira lirya ibuye ha butambi, analibwatala kwo. ³ Uyo muganda âli langashiini bweneene nga mulavyo. Ne'byambalwa byage, byâli riiri byeru pepepe, nga lugungu. ⁴ Yabo balaliizi, iri bakamúbonaga, banatondeera ukujuguma, banaba nga abafwiri.

⁵ Uyo muganda, anababwira kwokuno: «Mutayobohe! Ulya Yesu ye bakayitira ku kibambo, nyiji kwo mwayiji múlooza. ⁶ Kundu kwokwo, atakiri hano! Keera azuuka, nga kwo âli mali gwanwa adeta. Muyiji lola ho batámúlambisiri! ⁷ Mukwabadukire inwa'bigirizibwa baage, munababwire, ti: “Yesu, keera azuuka mu bafwiri, anagwanwa i Galilaaya. Ee! Yeyo munda, yo mugamúbonera.” Aaho! Keera namúbwira. Muyuvwagwe bwija!»

⁸ Lyeryo, balya bakazi bombi banayami lyoka ha shinda, bakola ne'kyoba. Na kwakundi, bâli koli shambiiri bwe-neene. Banatibitira imunda abigirizibwa ba Yesu, gira bagendi bamenyeesa byoshi.

⁹ Haahago, Yesu yenyene anabahulukira kwo, anabalamusa: «Musingo!» Banamúyegeera, banamúgwata ku shando, iri banamúyikumba. ¹⁰ Yesu anababwira: «Mutayobohe! Mugendi bwira beene witu kwo bangwane i Galilaaya. Yeyo munda, yo bagambonera.»

Abalaliizi be'shinda babeesha

¹¹ Ku kyanya yabo bakazi bakaba bakiri mu gendaga, baguma ba mu balaliizi, banayami lyoka yaho, banagenda mu kaaya ke'Yerusaleemu. Yibyo íbikakoleka, yabo balaliizi banagendi biganuulira abakulu ba'bagingi.

¹² Balya bakulu banagira inaama, kuguma na'bashaaja ba'Bayahudi. Ne'ri bakagilyoka mwo, banagendi tulira

abasirikaani ifwaranga nyingi, ¹³ banababwira: «Mude-tage, ti: “Bushigi, ku kyanya tutákoli huniiri, abigiriz-ibwa baage bayiji múzimba.” ¹⁴ Yugu mwazi, iri gwan-gahikira guvuruneeri, twenyene tugamúhoohya. Hata-gire ibigamúhahaza!» ¹⁵ Ikyanya bakayabiiraga zirya fwaranga, banagendi gira nga ngiisi kwo babwirwa. Yugwo mwazi, gwanalumbuuka mu Bayahudi, gunaki bali mwo, halinde zeene.

Yesu aseezera abigirizibwa baage

(Mariko 16.14-18; Luka 24.36-49; Yohana 20.19-23; Mikolezi 1.6-8)

¹⁶ Balya bigirizibwa ba Yesu ikumi na muguma, banagenda i Galilaaya, banazamuukira ku mugazi, nga kwo Yesu áli mali gwanwa ababwira. ¹⁷ Ne'ri bakamúbona, banamúyikumba. Kundu kwokwo, baguma baabo banaba bakiri ne'mbuzi-mbuzi.

¹⁸ Haaho, Yesu anabayegeera, anababwira kwokuno: «Niehe, mbaabirwi ubushobozi bwoshi bwa mwi'gulu, na bwa hano mu kihugo! ¹⁹ Ku yukwo, mugendage mu bandu be'milala yoshi, munakizi bagira babe big-irizibwa baani. Mukizi babatiiza kwi'ziina lya Daata, na lyo'Mwana, na lyo'Mutima Mweru. ²⁰ Biryá byoshi byo keera n'gamúbwira, mubayigirize kwo nabo bakizi bisimbaha. Munamenyage bwija kwo tuyamiinwi, halinde ukuhisa ku mberuuka ye'kihugo.»

Imyazi Miija ya Yesu nga kwo ikayandikwa na Mariko Indangiriro

Yiki kitaabo kya Mariko, abanabumenyi bali mu deta kwo akalyosa amagambo mingi imwa Peturu. Ingingwe, kiyerekiini ngiisi kwo Yesu âli kizi kola bweneene. Ku yukwo, kiri mu tondobola ibitangaaza bingi, kwo biri makumi gabiri.

Ubushobozi bwa Yesu, buli mu boneka mu migirizo gaage, na mu bushobozi bwage hi'gulu lya Shetaani. Yesu yenyene ali mu deta: «Ndi Mwana wo'Mundu, ukayija mu kihugo, gira nyiji kiza abandu mu byaha byabo.»

Ubugira kingi, Mariko yenyene ali mu yerekana ngiisi kwo Yesu âli kizi yiyuvwa mu mutima gwage. Bitanali mu boneka mu Mataayo, kandi iri mu Luka. Ku mugani, Yesu akayuvwa indengeerwa (1.41); akabona buligo bweneene (1.43); anatangaalwa (6.5); anayidungeera (8.12); anaraakara (10.14); anakundana (10.21).

Na kwakundi, Mariko ali mu yerekana ngiisi kwa'bandu be'mbaga yage bakatee gira mbu bamûlahire. Ali mu yerekana na ngiisi kwa'bigirizibwa baage bâli mwo'bukaholwe. Ku mugani, beene wabo bâli toniri kwo asirehiri. Mu Mariko 4.13 batali mu sobanukirwa. Mu Mariko 4.40 batali mwo'bwemeere. Mu Mariko 6.52 batasobanukiirwi, bwo bâli yumiri mu mitima yabo. Mu Mariko 8.18-19 kundu bahiiti amasu, si batali mu bona, na kundu bali na'matwiri, si batali mu yuvwa.

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Mariko 11.23-24: «Namûbwira ukuli, kwe'ri umundu angabwira yugu mugazi kwo gugendi yihongoleka mu nyaaja, anabe ali no'bwemeere kwo bigakoleka, atanabe ne'mbuzi-mbuzi mu mutima gwage, iri bigamûkolekera! Namûbwiraga kwo ngiisi byo mugahuuna imwa Rurema, mukizi yemeera kwo mugabiyakiira, lyo mukanabihaabwa.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Ngisi kwe'mikolwa ya Yesu ikatondeera (1.1-13)
- b) Yesu atondeera umukolwa gwage i Galilaaya (1.14-6.29)
- c) Yesu alyoka i Galilaaya, anagenda mu mahanga (6.30-9.29)
- d) Yesu agalukira i Galilaaya (9.30-50)
- e) Yesu agira umukolwa mu Buyuda, ne'Pereya (10.1-52)

- d) Iyinga lyo Yesu akayusa kwo'mukolwa gwage (11.1-16.8)
 e) Ahulukira ku bigirizibwa baage, abuli twalwa mwi'gulu (16.9-20)

*Yohana wo'kubatiiza ashongaanza Yesu injira
 (Mataayo 3.1-11; Luka 3.2-16)*

¹ Hano, tugweti tugayerekana ngiisi kwe'Myazi Miija ya Yesu Kirisito ikatondeera. Ulya Yesu, ye Mwana wa Rurema.

² Umuleevi Hisaaya, âli mali gwanwa ayandika hi'gulu lyage mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Ngalungika indumwa yani imbere lyawe,
 gira igwanwe yakushongaanza injira.*»

³ Yuvwagwi! Umundu úli mwi'shamba, agweti agayiberekania kwi'zu lihamu, ti:

«Mushongaanza Nahano injira!

Ngiisi ho agakizi lenga, mumúgololere ho.†»

⁴ Irya indumwa, ye wâli riiri Yohana wo'kubatiiza. Âli tuuziri mwi'shamba lya tema-ndime lye'Buyahudi, anakizi bwira abandu kwokuno: «Mutwikirage ku byaha biinyu, munabatiizibwe, halinde lyo Rurema amúkoga.»

⁵ Uyo Yohana, abandu bingi bweneene bâli kizi múshololokera ukulyoka i Yerusaleemu, kiri na hooshi mu poroveesi ye'Buyahudi. Banakizi múhikira, iri banayilega ibyaha byabo. Yohana anakizi babatiiza mu lwiji Yorodaani.

⁶ Uyo Yohana, ibyambalwa byage bikalukwa mu bwoya bwe'ngamiya, anâli kizi yishweka umukaba mu kibuno. Ne'byokulya byage, âli kizi lya inzige no'buuki. ⁷ Âli kizi menyeesa abandu kwokuno: «Ha nyuma lyani, hagaki yija úmbimiri imisi. Ndanakwiriiri kiri no'kuyinama imbere lyage, mbu njwekuule imigozi ye'biraato byage. ⁸ Niehe, ngweti ngamúbatiiza ku miji. Halikago yehe, agakizi múbatiiza ku njira yo'Mutima Mweru!»

Yesu, abatiizibwa, anagezibwa

(Mataayo 3.13-4.11; Luka 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Mu yizo siku, Yesu akalyokaga i Nazareeti, mu poroveesi ye'Galilaaya, anayijira Yohana ha lwiji Yorodaani. Ne'ri akahika ho, Yohana anamúbatiiza. ¹⁰ Ikyanya Yesu akaba akiri mu lyoka mu lwiji, anabona kwi'gulu lyayami yanuuka. Umutima Mweru gwanamújookera kwo ngi'humba. ¹¹ Mwomwo mwi'gulu, mwanalyoka izu, lyanadeta kwokuno: «Wehe, we Mwana wani mukundwa! We gweti aganzimiisa.»

* 1:2 1.2 Malaki 3.1. † 1:3 1.3 Hisaaya 40.3.

¹² Buzira kutinda, Umutima Mweru gwanatwalaga Yesu mwi'shamba. ¹³ Yesu anamala mwe'siku makumi gana, Shetaani agweti agamúgeza, anabeera mwomwo kuguma ne'nyamiishwa. Ku yikyo kyanya, abaganda ba Rurema bâli kizi múkuya-kuya.

*Yesu abiika abigirizibwa baguma
(Mataayo 4.12-22; Luka 4.14-15; 5.1-11)*

¹⁴ Ha nyuma, Yohana analashwa mu nyumba ye'mbohe, kyanatuma Yesu agagenda i Galilaaya. Ne'kyanya akaba iyo munda, anakizi genda agamenyeesa abandu Imyazi Mijja ya Rurema, ¹⁵ iri anababwira kwokuno: «Ikyanya, keera kyahika! Ee! Ubwami bwa Rurema, keera bwayegerera. Kwokwo, mutwikirage ku byaha biinyu, munayemeere Imyazi Mijja!»

¹⁶ Ikyanya Yesu âli kizi lenga ku ngombe ye'nyaaaja ye'Galilaaya, anabona abadubi babiri, Simooni, na mwene wabo wa Handereya. Yabo bombi, bâli gweti bagaaduba ifwi. ¹⁷ Yesu anababwira: «Mungulikire! Ngola ngamùgira mube badubi ba'bandu!» ¹⁸ Lyeryo, banayami siga injenga zaabo, banamúkulikira.

¹⁹⁻²⁰ Iri Yesu akayegera ha mbere hiniini, anabona abandi babiri: Yakobo, na mwene wabo wa Yohana, bagala Zebedaayo. Yabo bombi, bâli riiri mu bwato kuguma na yishe Zebedaayo, bagweti bagashoboola injenga zaabo. Yabo nabo, Yesu anabahamagala. Lyeryo, banayami siga yishe mu bwato, ali kuguma na'bakozi, banakulikira Yesu.

*Yesu ayimula ikisigo mu mundu
(Luka 4.31-37)*

²¹ Yesu na yabo baabo, banayingira mu kaaya ke'Kaperinahumu. Na ku lusiku lwe'Sabaato, Yesu anayingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, anatondeera ukuyigiriza mwa'bandu. ²² Galya migirizo gaage, iri bakagayuvwa, ganabasoomeza bweneene! Mukuba, âli gweti agabayigiriza ku bushobozi, si amagambo gaage gatâli riiri nga ga'bigiriza baabo be'maaja.

²³ Mwi'yo nyumba ye'mihumaanano, mwâli riiri mundu muguma úwâli bambwirwi ne'kisigo. Uyo musire, anayiberekaania kwi'zu lihamu, ti: ²⁴ «E Yesu we'Nazareeti, bikagi byo utuloziizi kwo? Ka wayija, gira lyo utushereeza? Nguyiji, kwo we yolya Mutaluule wa Rurema!»

²⁵ Yikyo kisigo, Yesu anakikanukira, ti: «Hafe! Shaaga mu'yu mundu!» ²⁶ Kirya kisigo, mbu kiyuvwagwe kwokwo, kyanayami mútukumula, kyanamúlyoka mwo kigweti kigayamuluka.

²⁷ Balya bandu booshi, mbu babonage kwokwo, bana-soomerwa bweneene, banabuuzania, ti: «E balya, biki yibi? Yaga migirizo galyagagi mahyahya, ganali mwo'bushobozi! Kiri ne'bisigo, ali mu bihamuliza, binayami músimbaha!»

²⁸ Umwazi gwa Yesu, gwanayami lumbuuka mu poroveesi yoshi ye'Galilaaya.

*Yesu akiza abalwazi bingi
(Mataayo 8.14-17; Luka 4.38-41)*

²⁹ Yesu anahuluka mwi'yo nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, ali kuguma na Yakobo na Yohana, banayingira mu nyumba ya Simooni, na Handereya. ³⁰ Ne'kyanya âli kolaga mwo, anabwirwa kwo navyala Simooni alambamiri ku ngingo, akoli shushirwi. ³¹ Yesu anamúyegeera, anamúgwatira ku kuboko, anamúvyula. Lyeryo, lirya ishushira lyanayami kanguuka. Uyo nyaama anatondeera ukubakolera ibyokulya.

³² Iri izuuba likaba keera lyasooka, banaleetera Yesu abalwazi booshi, kiri na booshi ábâli bambwirwi ne'bisigo. ³³ Abandu booshi ba mu kaaya, banazinga ha mulyango gwe'yo nyumba. ³⁴ Balya balwazi booshi, Yesu anabakiza amalwazi gaabo ga kwingi-kwingi. Ne'bisigo íbyâli babambwiri, anakizi biyimula. Yibyo bisigo, bwo byâli múyiji, kyanatuma agabilahiza kwo bitadete.

*Yesu ayigiriza abandu i Galilaaya
(Luka 4.42-44)*

³⁵ Iri hakaba shesheezi kare-kare, bútazi tejuukana, Yesu anavyuka, anahuluka mu nyumba, anagendi huuna Rurema áhayihiriiri. ³⁶ Simooni na'baabo banagenda bagamúloza. ³⁷ Ne'ri bakamúbona, banamúbwira: «Si abandu booshi, bagweti bagakuloza!»

³⁸ Yesu anabashuvya: «Tugendage mu tundi twaya twe'no munda, gira abandu baatwo nabo, ngendi bayigiriza Igambo Iya Rurema. Mukuba, byebyo, byo n'gayijira.»

³⁹ Kwokwo, Yesu anakizi genda agalenga mu poroveesi yoshi ye'Galilaaya, anakizi yigiriza abandu mu nyumba zaabo ze'mihumaanano. Na ábâli bambwirwi ne'bisigo, anakizi biyimula.

*Yesu akiza umunamubembe
(Mataayo 8.1-4; Luka 5.12-16)*

⁴⁰ Yesu anayijirwa no'munamubembe muguma. Uyo munamubembe anafukama imbere lyage, anamúyinginga, ti: «Iri wangalooza, wangangiza.» ⁴¹ Ulya mulwazi, Yesu anamúyuvwirwa indengeerwa. Kwokwo, anagolola ukuboko mu kumúhuma kwo, anamúbwira: «Ndoziizi!

Ubaagage mugumaana!» ⁴² Lyeryo, gulya mubembe, shululu!

⁴³ Ne'ri Yesu akamúhanguula kwo ayigendere, anamúkomeereza, ti: ⁴⁴ «Hatagire umundu yeshi ye ugabwira kwo wakizibwa! Si ugendi yiyerekana naaho imwo'mugingi, unatange ni'tuulo lyo'kuyerekana kwo keera wakira, nga kwo'lubaaaja lwa Musa ludesiri.»

⁴⁵ Kundu Yesu akamúkomereza kwokwo, haliko ulya mundu anagenda agatyabiriza ululimi, mu kubwira abandu ngiisi kwo Yesu akamúkiza. Kyanatuma Yesu atagaki shobola ukuyingira mu kaaya ku bweranyange, anagendi beera inyuma lyako áhayihiri. Abandu banakizi shololokera yaho bali.

2

*Yesu akiza umundu úzingamiri
(Mataayo 9.1-8; Luka 5.17-26)*

¹ Iri hakalenga isiku ngerwa, Yesu anashubi galukira mu kaaya ke'Kaperinahumu. Ne'ri abandu bakayuvwa kwo akola mu nyumba, ² banayiji gishololokera mwo. Yabo bandu, banafindana mwo bweneene, halinde hatanaki boneka ho'gundi mundu angabeera, kiri na ha mulyango. Yabo booshi, Yesu áli gweti agabayigiriza Igambo lya Rurema.

³ Haaho, hanayija abandu bana, babetwiri umundu úzingamiri. ⁴ Uyo mulwazi, yabo bandu banagira mbu bamúleete imbere lya Yesu, haliko batanashobola. Mukuba, abandu bâli koli findiini bweneene! Kyanatuma bagatula ku katwe,* mu kutungaania áhali Yesu. Banashonoolera ho'yo wabo, agwejiiri ku kyajo.

⁵ Iri Yesu akabonaga ngiisi kwo bamúbiisiri kwo'bwemeere, anabwira lulya luzingo kwokuno: «E mwana wani, ibyaha byawe, keera byakogwa.»

⁶ Na yaho, hâli bwatiiri abigiriza baguma be'maaja. Yabo bigiriza, banatondeera ukuyibuuza mu mitima yabo, ti: ⁷ «Kituma kikagi uyu mundu agweti agaadeta íbitali nga byo imbere lya Rurema? Si ndaaye úshobwiri ukukoga ibyaha, átali Rurema yenyene!»

⁸ Iyo mitono yabo mibi, Yesu anayami gimenya, kyanatuma agababuuza: «Kituma kiki mugweti mugaatona kwoku? ⁹ Aaho! Lihirivwarusiri ukubwira yulu luzingo? Ka kumúbwira: “Ibyaha byawe, keera byakogwa”, kandi iri kumúbwira: “Yimukaga, uyabiire ikyajo kyawe, ugende?”

* **2:4** 2.4 Abayahudi baguma bâli kizi vimba inyumba zaabo mu kutambika amatavi hi'gulu, banagabaraate kwe'nzizi, no'kugahoma kwo'bulongo.

¹⁰ Ndoziizi mumenye bwija kwo'Mwana wo'Mundu agweti kiri no'bushobozi bwo'kukizi koga ibyaha hano mu kihugo.» Haaho, Yesu anabwira lulya luzingo: ¹¹ «Nakubwira, uyimuke! Uyabiire ikyajo kyawe, utaahe!» ¹² Lyeryo, ulya mundu wa guru! Anayabiira ikyajo kyage imbere lya yabo booshi, anahulukira imbuga.

Balya booshi, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana! Banayivuga Rurema, ti: «E balya, igambo mwene yiri, tutazindi libona!»

*Yesu abwira Laawi kwo amúkulikire
(Mataayo 9.9-13; Luka 5.27-32)*

¹³ Yesu anashubi manukira iwa nyaaja. Ne'kyanya abandu bakashololokera ho ali, anatondeera ukubayigiriza booshi.

¹⁴ Ne'ri akaba akola mu genda, anabona Laawi mugala Halufaayo, abwatiiri mu nyumba yo âli kizi buguliza mwo. Yesu anamúbwira: «E Laawi, ungulikire!» Ulya Laawi anayami yimuka, anamúkulikira.

¹⁵ Uyo Laawi, Yesu anagendi lya imwage. Na mwomwo mu nyumba, mwâli bwatiiri ababuguza bingi, na'bandi banabyaha, bagweti bagashangiira ibyokulya kuguma na Yesu na'bigirizibwa baage. Mukuba, abingi baabo, bâli kizi múkulikira.

¹⁶ Mu bigiriza be'maaja, baguma bâli riiri ba mwi'banga lya'Bafarisaayo. Mbu babonage kwo Yesu agweti agaalya kuguma na'babuguza na'bandi banabyaha, banabwira abigirizibwa baage: «Maki gano! Si mugweti mugashangiira ibyokulya kuguma na'babuguza, na'bandi banabyaha!»

¹⁷ Iri Yesu akayuvwa kwokwo, anababwira: «Abagumaana batali mu ba ni'goorwa lyo'kubukwa. Si abalwazi, booki bo balihiti! Íbitumiri n'gayija, kutali mbu lyo mbamagala ábayibwini kwo bakwaniini imbere lya Rurema. Si n'gayija, gira mbamagale abanabyaha.»

*Ikibuuzo hi'gulu lyo'kuyishalisa
(Mataayo 9.14-17; Luka 5.33-39)*

¹⁸ Abigirizibwa ba Yohana, na'Bafarisaayo, bâli kizi yishalisa. Lusiku luguma, abandu banayijira Yesu, banamúbuuzo, ti: «Abigirizibwa ba Yohana, na ba'Bafarisaayo, bagweti bagayishalisa. Aahago! Kituma kiki abe'mwawe, boohe, bagenderiiri naaho ukukizi lya?»

¹⁹ Yesu anabashuvya: «Kutagi kwo ábalaalikwa banayishalisa, banakiri kuguma na nahamwabo wo'buhyo? Ku kyanya baki ririinwi, bitangaziga kwo bayishalise. ²⁰ Halikago, mu siku ízigayija, nahano wo'buhyo agalyosibwa mu kati kaabo. Mu yizo siku, lyoki bagayishalisa!

21 «Ndaaye mundu, úwangayabiira ikitubiko íkitazi funyaala, mbu anakihangire ku mulondo mukuluukulu. Mukuba, iri angagira kwokwo, kirya kitubiko kyo'mulondo muhyahya, kigadaatula yaho kyahangirwa ku muku-luukulu. Na yaho áhakoli huziri, hanalandamuke ingingwe.

22 «Na kwakundi, ndaaye mundu, úwangabiikira amaavu ge'kishogwe mu ndaha ze'mbu nguluukulu. Iri anga-gira kwokwo, galya maavu gagapwamuula ziryá ndaha, ganafwe ubusha. Na yizo ndaha, nazo zinashereere. Si amaavu ge'kishogwe, gali mu tindikirwa mu ndaha ze'mbu ízikiri mbyahya!»

*Yesu ye Nahano wo'lusiku lwe'Sabaato
(Mataayo 12.1-8; Luka 6.1-5)*

23 Lusiku luguma lwe'Sabaato, Yesu áli gwti agalenga mu ndalo ze'ngano. Abigirizibwa baage banakizi genda bagazihulumula. 24 Abafarisaayo, mbu babonage kwokwo, banabwira Yesu: «Kituma kiki abigirizibwa baawe bagwti bagaagira íbitahangwirwi ku lusiku lwe'Sabaato?»

25 Yesu anabashuvya: «Ka mutazindi soma ngiisi kwo Dahudi akagira, ku kyanya áli koli shalisiri kuguma na'baabo. 26 Si ku kyanya Habyataari áli riiri mukulu wa'bagingi, Dahudi akayingira mu nyumba ya Rurema, anayabiira imikate iyáli mali taluulwa imwa Rurema, anagilya. Anaheereza na kwo yabo baabo. Banali bagingi naaho, bo bâli hangwirwi ukukizi gilya!†»

27 Yesu anashubi babwira: «Ulusiku lwe'Sabaato, luk-agirwa hi'gulu lya'bandu. Si abandú, batakabumbwa hi'gulu lya'wo. 28 Kwokwo, ulusiku lwe'Sabaato, Umwana wo'Mundu, ye Nahano wa lwo!»

3

*Yesu akiza umundu ku lusiku lwe'Sabaato
(Mataayo 12.9-14; Luka 6.6-11)*

1 Ulundi lusiku, Yesu anayingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, anagwana mwo'mundu úwâli niaziri ukuboko. 2 Abagoma ba Yesu, bâli gwti bagamúgandiiza, gira babone iri agamúkiza ku lusiku lwe'Sabaato. Mukuba, bâli loziizi igambo lyo bangamúlegera kwo.

3 Uyo mundu, Yesu anamúbwira ti: «Yimuka! Uyiman-gage yaha ha kati.» 4 Ne'ri akayija, Yesu anababuza: «Aa-hago! Ku lusiku lwe'Sabaato, biki bye'maaja zituhangwiri ukukizi gira? Ka'miija, kandi iri amabi? Ka zituhangwiri

† 2:26 2.26 Balaawi 24.5-9.

kwo tukizi lukizania kwo, kandi iri tukizi luyitana kwo?» Balya bandu, banayihulikira!

⁵ Yesu, anabaleeza-leeza mwa'masu, anajengeerwa bwe-neene, bwo bâli yumusiizi imitima yabo. Ulya mundu, Yesu anamúbwira: «Lambuula ukuboko kwawe!» Ne'ri akakulambuula, kwanayami kira!

⁶ Balya Bafarisaayo, iri bakabona kwokwo, banalyoka yaho, banagendi gira igambi na'bandu ba Heroode, lyo'kuyita Yesu.

Abandu bingi basholokera áhali Yesu

⁷ Yesu analyoka yaho, na'bigirizibwa baage, banashubi genda iwa nyaaja. Abandu bingi bweneene banakizi genda bamúkulikiiri. Yabo booshi, bâli lyosiri i Galilaaya, ⁸ ne'Buyahudi, ne'Yerusaleemu, ne'Hidumeya, ne'kajabo ko'lwiji Yorodaani, na mu mbande ze'Tiuro na mu ze'Sidooni. Na íbikatuma bagamúyijira, bwo bâli yuvwiti hi'gulu lye'bitangaaza byoshi byo áli kizi gira.

⁹ Yesu anabwira abigirizibwa baage kwo bagwanwe bamúbiikira ubwato hoofi, lya'bandu batamúfindirize. ¹⁰ Mukuba, áli mali kiza abandu bingi. Na'balwazi áli gweti bagakubirira mbu nabo bamúhume kwo. ¹¹ Kiri na ábâli bambwirwi ne'bisigo, ikyanya bakabona Yesu, banayibulaga imbere lyage. Biryá bisigo byanakizi yamiza, ti: «Si we Mwana wa Rurema!» ¹² Kundu kwokwo, Yesu anabikanukira, kwo hatagire íkigamúmenyeesa mu bandu.

*Yesu atoola indumwa ikumi na zibiri
(Mataayo 10.1-4; Luka 6.12-16)*

¹³ Yesu anazamuukira ku mugazi, anahamagala ngiisi bo áli loziizi. Ne'ri bakamúyijira, ¹⁴ anabiika ikumi na babiri, anabayinika iziina Ndumwa. Yizo ndumwa, anazibwira kwo bakizi gendanwa. Anazituma, gira zikizi gendi menyeesa Imyazi Mijja. ¹⁵ Anaziheereza no'bushobozi bwo'kukizi yimula mwe'bisigo.

¹⁶ Zirya ndumwa ikumi na zibiri, zo zeezi: Simooni (ye Yesu akayinika iziina lya Peturu), ¹⁷ na Yakobo, na Yohana. (Yabo bombi bâli riiri bagala Zebedaayo, banali bo Yesu akayinika iziina Bowanerige, kuli kudeta Baana be'mikungulo.) ¹⁸ Anabiika na Handereya, na Firipo, na Batoromaayo, na Mataayo, na Tomaasi, na Yakobo mugala Halufaayo, na Tadaayo, na Simooni úwâli kizi buuzibwa Zeloote, ¹⁹ na Yuda Hisikaryote, ulya úkayiji tanga Yesu mu bagoma.

Beene wabo Yesu bamúgayiriza

²⁰ Ha nyuma, Yesu na'bigirizibwa baage banayingira mu nyumba, banagwana mwa'bandu bingi bweneene, halinde batanalonga kiri no'bulyo bwo'kulya.

²¹ Beene wabo Yesu, mbu bayuvwagwe kwokwo, banadeta, ti: «Ehee! Si akoli sirehiri!» Kyanatuma bagagenda imunda ali, gira bagendi múyabiira.

*Yesu ashembwa kwo abambwirwi ne'bisigo
(Mataayo 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)*

²² Abigiriza be'maaja, banalyoka i Yerusaleemu, banayiji deta: «Si Yesu abambwirwi no'mukulu we'bisigo, Berizebuuli! Kunali ku njira yage, kwo agweti agayimula mwe'byabo.»

²³ Balya bigiriza be'maaja, Yesu anabahamagala. Ne'ri bakahikaga, anabatwa imigani kwokuno: «Kutagi kwo Shetaani angayiyimula? ²⁴ Abandu bo'bwami buguma, iri bangayihandulana kwo, iri yubwo bwami bugaasiba. ²⁵ Kiri na'bandu be'nyumba nguma, iri bangayihandulana kwo, iri iyo nyumba itagaki sikama.

²⁶ «Aahago! Kiri na Shetaani kwakundi, iri angayiha, naye kwakundi atangasikama. No'lwage, lunabe keera lwahika. ²⁷ Ndaaye mundu, úwangayifunda mu nyumba ye'kihagange, anakishahule ibindu, átazi kikona. Haliko, ámali kikona, lyoki angashahula íbiri mwo!

²⁸ «Namúbwira ukuli, kwa'bandu bangakogwa ngiisi bitusi, na ngiisi bindi byaha byoshi. ²⁹ Haliko, iri angatuka Umutima Mweru, lyoki atáye kogwe! Si agaaba agira ikyaha kyo'kuyama ho imyaka ne'myakuula!»

³⁰ Na íbikatuma Yesu agaadeta kwokwo, bwo bakadeta kwo ali mwe'kisigo.

*Banyandi beene wabo Yesu?
(Mataayo 12.46-50; Luka 8.19-21)*

³¹ Beene wabo Yesu, na nyina, banayija imunda ali. Ne'kyanya bakaba baki yimaaziri ha mbuga, banamútumira.

³² Na yumwo Yesu âli riiri, mwâli bwatiiri abandu bingi bamúfindiriziizi. Yabo bandu banamúbwira: «Nyoko, na beene winyu, bakoli yimaaziri ha mbuga, bakubuuza.»

³³ Yesu anabashuvya: «Nyandi maawe? Na banyandi beene witu?» ³⁴ Balya bandu, Yesu anabaleeza-leeza mwa'masu, anadeta kwokuno: «Mu baabano, mwo mulyagagi maawe, mwo munali na beene witu! ³⁵ Ee! Iri umundu angaba agweti agaagira byo Rurema aloziizi, yoyo ye mwene witu, ye na mwali wani, ye na maawe.»

4

Umugani gwo'mubibi
(Mataayo 13.1-9; Luka 8.4-8)

1 Yesu anashubi genda iwa nyaaja. Ne'ri akaba akola kwi'buga, anatondeera ukushubi yigiriza abandu. Abandu bingi bweneene, banamúshololokera. Kyanatuma agashonera mu bwato, anabubwatala mwo, anashegera hiniini mu nyaaja. Na'bandu banasigala bayimaaziri kwi'buga. 2 Yesu anabayigiriza amagambo mingi mu kubatwira imigani.

Na mu yago migirizo, anababwira kwokuno: 3 «Yuvwagwi! Hâli riiri umuhiizi muguma, úkagendi biba imbuto zaage. 4 Ulya muhiizi, iri akaba akola mu zibiba, imbuto nguma zanakizi twa mu njira. Utunyuni twanayiji zirya.

5-6 «Izindi mbuto, zanatwa mu lushegebwe, áhazira luvu lwingi, zanayami mera duba. Haliko, bwo'luvu lwâli riiri luniini, imizi yazo, itâli yisiri. Ne'kyanya izuuba likadaruura, zanayami bogama.

7 «Izindi mbuto, zanatwa mu migenge. Ikyanya ikakula, yanazishweshweteza, zitanaki ba kwe'mimbu.

8 «Izindi mbuto, zanatwa mu luvu lwija. Ne'kyanya zikayera, nguma zanakizi yimbulwa kwe'ndete makumi gashatu-gashatu. Ne'zindi, kwa makumi galindatu-galindatu. Ne'zindi, kwi'gana-igana. 9 Ngiisi úhiiti amatwiri go'kuyuvwa, ayuvwe!»

Íbikatuma Yesu agakizi twa imigani
(Mataayo 13.10-17; Luka 8.9-10)

10 Iri Yesu akaba akola yenyene, abigirizibwa baage ikumi na babiri, kuguma na'bandi bo bâli ririinwi, banayiji múbuuza hi'gulu lye'yo migani. 11 Anabashuvya, ti: «Ngiisi íbyâli bishamiri mu bwami bwa Rurema, mwehe keera mukabimenyeesibwa. Haliko, abe mbuga boohe, ngweti ngababwira byo ku migani, gira:

12 "Ukulola, bagakizi lola. Haliko, batâye bone!

Ukuyuvwa, bagakizi yuvwa. Haliko, batâye sobanukirwe!

Nga bitangabiiri kwokwo,

bangagalukiiri Rurema, banakogwe!*"»

Yesu alimbuula umugani gwo'mubibi
(Mataayo 13.18-23; Luka 8.11-15)

13 Ha nyuma, Yesu anababuza: «Ka mutashobwiri uku-sobanukirwa na yugu mugani? Aaho! Kutagi kwo mugaki

* 4:12 4.12 Hisaaya 6.9-10.

sobanukirwa ne'gindi yoshi? ¹⁴ Yizo mbuto, liri Igambo lya Rurema. ¹⁵ Zirya mbuto ízikatwa ku butambi bwe'njira, biyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa Igambo lya Rurema. Haaho-haaho, Shetaani anayiji lijobola mu mitima yabo.

¹⁶ «Zirya zindi ízikatwa mu lushegebwe, ziyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa Igambo lya Rurema, banaliyakiire ku bushambaale. ¹⁷ Haliko, bali mu ba nga mbuto ízitayisiizi imizi, kinatume yiryo igambo litali mu bayama mwo. Ikyanya bali mu longa amakuba, kandi iri kulibuzibwa hi'gulu lyalyo, banayami lijanda.

¹⁸ «Zirya zindi ízikatwa mu migenge, biyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa Igambo lya Rurema. ¹⁹ Haliko, ikyanya bali mu hahalira amagoorwa gaabo, banabe bali mu tebwa no'bugale, banali mu mirwa na'mifwije, kinatume lirya igambo ligabashweshwetera mwo, litanabe ne'bitumbwe.

²⁰ «Zirya mbuto ízikatwa mu luvu lwija zoohe, biyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa Igambo lya Rurema, banaliyemeere, halinde linatongeke mu kati kaabo. Na íbiri mu yimbulwa, binabe ubugira makumi gashatu-gashatu, kandi iri makumi galindatu-galindatu, kandi iri igana-igana.»

Umugani gwi'tara
(Luka 8.16-18)

²¹ Yesu anashubi babwira kwokuno: «Ko'mundu anayasa itara, analitumbikire kwe'kitiri, kandi iri alifunda mu ngologooshi? Nanga! Si ali mu libiika ku kiterekero!

²² «Kwo na kwokwo, ngiisi íbiki bishamiri, bigaki yerekanwa ku bweranyange. Na kundu biki bwikiirwi, bigaki biikwa ha bweruula. ²³ Umundu, iri angaba ahiiti amatwiri go'kuyuvwa, ayuvwe!»

²⁴ Yesu anashubi babwira: «Ibyo muli mu yuvwa, mu-biyuvwirize bwija! Mukuba, ngiisi lugero lwo mugweti mugagerera kwa'bandi, lwo na niinyu mugayiji gererwa kwo, kiri ne'ngingwe yalwo!

²⁵ «Na kwakundi, iri umundu angaba akoli hiiti ikindu, ye gayushuulirwa kwe'bindi. Haliko, iri angaba ndaakyo ahiiti, kiri na hyo atákoli hiiti, agahinyugutulwa!»

Umugani gwo'kumera kwe'mbuto

²⁶ Yesu anashubi deta: «Ubwami bwa Rurema, twangabuyerekana ku mugani gwo'muhiizi úkagendi biba imbuto. ²⁷ Zirya mbuto, zanamera, zanakizi kula úbwakya-úbwayira, kuba ku kyanya ali mu ba ahuniiri, kandi iri avyusiri. Na íbiri mu zimeza, no'kuzikuza kwokwo,

atabiyiji. ²⁸ Uluvu lwonyene, lwo luli mu zimeza, halinde zinashinge. Ne'kyanya ziri mu ba keera zakula, zinaleete akashala, imihuli ibuli ba. ²⁹ Ne'kyanya ziri mu ba keera zayeraga, anagendi zigesha. Ee! Kiri mu ba kikola kyanya kyo'kuziyimbula.»

*Umugani gwe'hibuto hye'haradaali
(Mataayo 13.31-32, 34; Luka 13.8-19)*

³⁰ Yesu anabuuza kwokuno: «Ubwami bwa Rurema, buli kuti? Twangabushushaania na biki? ³¹ Yubwo bwami, bulyagagi nga hibuto hye'haradaali. Yihyo hibuto, hyo hiri hiniini ukuhima izindi zooshi iziri mu byalwa. ³² Kundu kwokwo, ikyanya hiri mu ba keera hyabyalwa, hinakule, hiri mu yiji ba mbuto mbamu ukuhima izindi zooshi za mu ndalo. Amatavi gaahyo ganayajabuke, halinde utunyuni tunakizi yiji twa mu kimbehwa kyago.»

³³ Yesu, anayushuula igindi migani mingi mwene iyo. Kwokwo, kwo akayigiriza abandu Igambo lya Rurema, nga kwo bâli shobwiri ukulisobanukirwa. ³⁴ Ndaanalyo igambo lya akababwira, buzira kukoleesa imigani. Haliko, ikyanya bâli kizi ba bayiheriiri, lyoki lyo âli kizi basobanulira byoshi.

*Yesu ahoohya ikihuhuuta ne'midunda
(Mataayo 8.23-27; Luka 8.22-25)*

³⁵ Lwolwo lusiku, iri kakaba kakola kabigingwe, Yesu anabwira abigirizibwa baage kwo: «Tujabukage inyaaja!» ³⁶ Kwokwo, banasiga yabo bandu booshi, banagwana Yesu mu bwato, banagenda bakulikiirwi na'gandi maato.

³⁷ Mwi'yo nyaaja, mwanayami tuza ikihuhuuta kikayu. Yubwo bwato, bwanakizi sookwa-sookwa ne'midunda, halinde bwanahambiri yijula mwa'miiji. ³⁸ Kundu kwokwo, Yesu âli huniiri mwi'twe lye'nyuma, abiisiri itwe lyage ku mushego. Balya bigirizibwa baage, banayiji mûsisimula, banamûbwira: «E maashi mwigiriza, ka utabwinagi kindu bwo twamu kamira muno!»

³⁹ Yesu anavyuka. Ne'ri akabona kirya kihuhuuta, anakikanukira. Kiri ne'rya nyaaja nayo, anagibwira kwokuno: «Hulika! Uhoge!» Lyeryo, umunyerere gwana-toola.

⁴⁰ Yesu anabuuza abigirizibwa baage, ti: «Kituma kiki mukoli yobohiri kwoku? Ka mutabiisiri Rurema kwo'bwemeere?» ⁴¹ Na ibikatuma agababwira kwokwo, bwo bâli koli somiirwi bweneene! Banabuuza: «Mundu muki uno? Si kiri ne'kihuhuuta ne'nyaaja, bigweti bigamûsimbaha!»

5

*Yesu akiza umusire we'Geraasi
(Mataayo 8.28-34; Luka 8.26-39)*

¹ Yesu na'bigirizibwa baage, iri bakaba keera bajabuka inyaaja, banahika mu kihugo kya'Bageraasi. ² Ne'ri Yesu akashonooka mu bwato, anagwanana no'musire muguma, úshaaziri mu maherero. ³ Munali mwomwo, mwo âli tuuziri. Ndaaye mundu úwâli shobwiri ukumúshweka, kiri ne'minyororo. ⁴ Mukuba, kundu bâli kizi giraga mbu bamúshweke ne'minyororo, ne'mirinda, batana-hasha. Biryá byoshi, âli kizi bitwisa. Ndaanaye mundu úwâli shobwiri ukumúvindagaza. ⁵ Uyo mundu, âli yamiri ubushigi ni'zuuba agweti agakeya-keya mu maherero, kiri na mu migazi, anakizi banda-banda akashiba. Anakizi yibejanga-bejanga na'mabuye.

⁶ Ulya musire, mbu alangiize Yesu ku hala, anayami tibitira imunda ali, anafukama imbere lyage. ⁷⁻⁸ Yesu anayami deta: «E kisigo, shaagaga mu'yu mundu!» Ulya musire, anayamiza, ti: «E Yesu, Mwana wa Rurema úli hi'gulu lya byoshi! Bikagi byo undoziizi kwo? Ukitwe kwi'ziina lya Rurema, kwo utaganyogogozal!»

⁹ Yesu anamúbuuza: «Iziina lyawe, we nyandi?» Umusire, ti: «Iziina lyani, nie Binoono. Ee! Tulyagagi bingi bweneene.» ¹⁰ Biryá bisigo byanamúyinginga bweneene, kwo atabiyimule mu yikyo kihugo. ¹¹ Na yaho ku higangazi, hâli ragiiri ulukuuli lwe'ngulube. ¹² Kwokwo, yibyo bisigo, byanayinginga Yesu: «Utuhanguule tugendi yifunda mu ziriira ngulube. Mube mwo ugatutuma.»

¹³ Ne'ri akabihanguula, byanalyoka mu'lya mundu, byanagendi ziyifunda mwo. Lulya lukuuli lwoshi lwa nayami gendi yilasha mu nyaaja. Lwanakamira mwo. No'muharuuro gwazo, gwâli hisiri nga bihumbi bibiri.

¹⁴ Abangere baazo, ti yee! Banatibitira i kaaya, kiri na mu mbingiro, banagendi menyeesa abandu ngiisi íbyakoleka. Kyanatuma abandu bagagamukira imunda Yesu, gira nabo bagendi biyibonera.

¹⁵ Ne'ri bakahika áhali Yesu, banagwana ulya mundu keera alyosibwa mwe'bisigo. Âli koli bwatiiri yaho, ayam-biiti, anakola mugumaana. Balya bandu, mbu babonage kwokwo, banagwatwa ne'kyoba.

¹⁶ Balya ábakayibonera ngiisi íbyakoleka ku'yo musire na ku yizo ngulube, banabaganuulira byo. ¹⁷ Yabo bandu, banayinginga Yesu bweneene kwo ashaagage mu kihugo kyabo! ¹⁸ Ne'ri akaba akola mu shonera mu bwato, uyo mundu úshubi sirehiri, anamúyinginga kwo bagendanwe.

19 Haliko, Yesu ti: «Nanga! Ugalukire i kaaya! Ugendi ganuulira beene winyu ngiisi kwo Nahano akukejeerera, na ngiisi kwo akugirira.»

20 Ulya mundu, analyoka yaho, anagenda agaganuulira abandu ba mu mbande ze'Dekapooli ngiisi kwo Yesu amúgirira. Balya bandu booshi, ikyanya bakayuvwa, banasoomerwa!

*Yesu akiza umukazi, anahoololola no'munyere
(Mataayo 9.18-26; Luka 8.40-56)*

21 Yesu anashubi yingira mu bwato. Ne'ri akaba keera kandi ajabuka inyaaja, abandu bingi bweneene banashololokera ho ali kwi'buga. 22 Hanayijaga mundu muguma, iziina lyage ye Yahiro, wa mu bakulu be'nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi. Uyo Yahiro, iri akabonaga Yesu, anafukama imbere lyage, 23 anamúyinginga bweeneene, ti: «Munyere wani, akola bu fwa. Uyiji múbiika kwa'maboko, gira alonge ukukira, anashubi ba mugumaana!» 24 Kwokwo, Yesu na Yahiro banagendanwa. Yabo bandu booshi, banagenda bashoshiiri Yesu, iri banamúfindiriza.

25 Na mu kati kaabo, mwâli riiri umukazi, úwâli mali hisa imyaka ikumi ni'biri ali no'bulwazi bwo'mududu.

26 Uyo mukazi âli gweti agalibuuka bweneene! Anakizi bukwa na'bafumu bingi-bingi. Na kundu âli mali mala ibindu byage byoshi, atanakira. Si ubulwazi bwanakavya ukumúkalaalira ukuhima ubwa mbere.

27 Uyo mukazi âli mali gwanwa ayuvwa hi'gulu lya Yesu, kyanatuma agagenda ali mu sheshera mu bandu. Ne'ri akahika ha nyuma lyage, anahuma ku mulondo gwage.

28 Mukuba, akayisaliza, ti: «Iri nangahuma naaho ku mulondo gwage, ngaakira.» 29 Kwokwo, mbu aguhumage kwo, gulya mududu gwage gwanayami kama! Ulya mukazi anayiyuvwa mu magala gaage, kwo keera akira lwoshi.

30 Yesu anayiyuvwa kwe'misi yamúlyoka mwo, kyanatuma agakebaanuka, anabuuzza abandu: «Nyandi úwambuma ku byambalwa?»

31 Abigirizibwa baage, banamúshuvya: «E maashi mwigiriza, si wenyene ubwini ngiisi kwo yaba bandu bagweti bagakuyisiriita-siriita kwo! Aaho! Kutagi ukiri mu tubuuzza: «Nyandi úwambuma kwo?»»

32 Kundu kwokwo, Yesu anabaleeza-leeza mwa'masu, gira abone ngiisi úwamúhuma kwo. 33 Ulya mukazi âli yiji ngiisi byo akizibwa, kyanatuma agayiji fukama imbere lya Yesu, akoli jugumiri mu kati ke'kyoba. Ngiisi íbikamúkoleka kwo, anayami múbwira byo ku bweranyange.

³⁴ Yesu anamúbwira: «E munyere wani, bwo umbi-isiri kwo'bwemeere, kyo kyatuma wakira. Ugendage no'mutuula! Galya malibu gataki shubi kugalukira.»

³⁵ Iri Yesu akaba akiri mu deta, hanayija abandu ukulyoka imwo'yo mukulu Yahiro, banamúbwira: «E waliha! Munyere wawe, keera afwa. Utaki tami luhya umwigiriza!»

³⁶ Ikyanya bakayiji bwira Yahiro kwokwo, Yesu atanatwaza, anamúbwira: «Utayobohe! Ubiike Rurema kwo'bwemeere naaho.»

³⁷ Yesu anakumiira yabo bandu kwo hatagirage gundi mundu ye bagagendanwa, átali Peturu, na Yakobo, na Yohana mwene wabo no'yo Yakobo. ³⁸ Ne'ri bakahika ha mwo'yo mukulu Yahiro, banagwana abandu bakola mu bululuka.

³⁹ Yesu anayingira mu nyumba, anababwira: «Biki byo mugweti mugabululukira? Uyu mwana atafwiri. Si ahuniiri naaho!» ⁴⁰ Yabo bandu, banamúshekeereza, ti shoshoo! Yabo booshi, Yesu anabahulukiza imbuga, anasigala na yishe wo'yo munyere, na nyina, kuguma na'bigirizibwa baage bo bâli ririinwi. Ne'ri akayingira mu kisiika kyo'lya mwana âli riiri mwo, ⁴¹ anamúgwatira ku kuboko, anamúbwira: «Talita kumu!», umugeeza gwago: «E munyere, vyuka!» ⁴² Lyeryo, ulya munyere anayami vyuka, anatondeera ukugenda.

Balya bandu, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa bweneene! (No'yo munyere âli kola ne'myaka ikumi ni'biri.) ⁴³ Ikyanya Yesu akamúvyula, anabakomeereza kwo hatagirage mundu ye bagabibwira. Abuli deta kwo'yo munyere ahaabwe byo agaalya.

6

*Yesu agayirizibwa imwabo
(Mataayo 13.53-58; Luka 4.16-30)*

¹ Yesu analyoka yaho, anataahira imwabo kuguma na'bigirizibwa baage. ² Na ku lusiku lwe'Sabaato, anatondeera ukuyigiriza abandu mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi. Ne'ri bakamúyuvwa, abingi baabo banasoomerwa!

Yabo bandu banabuuzania, ti: «E balya, yibi byoshi, hayi ho akabilyosa? Na yubu bwitegeereze bwo ahaabirwi, buli bukagi? Kiri na yibi bitangaaza, agweti agabigira ku njira nyiki? ³ Aahago! Ka atali ulya mubaaji we'biti? Na nyina, ka atali ye Maryamu? Na beene wabo, ka atali Yakobo, na Yose, na Yuda, na Simooni? Na baali baage, ka tutatuliinwi hano?» Yabo bandu, ehee! Banayuvwa buligo hi'gulu lyage.

⁴ Kundu kwokwo, Yesu anababwira: «Umuleevi atali mu bula ulushaagwa, mútali mu kaaya kaabo, na mu beene wabo, na mu mwage!»

⁵ Yesu atanaki shobola ukukizi gira ibitangaaza yaho imwabo, ha nyuma lyo'kukiza abalwazi bagerwa ku njira yo'kubabiika kwa'maboko. ⁶ Anasoomerwa ngana, bwo bâli lahiiri ukumúbiika kwo'bwemeere.

*Yesu atuma indumwa zaage ikumi na zibiri
(Mataayo 10.5-15; Luka 9.1-6)*

Yesu anakizi genda agalenga mu twaya, iri anayigiriza abandu. ⁷ Anahamagala indumwa zaage kwo ziri ikumi na zibiri, gira azitume zibiri-zibiri, anaziheereza ubushobozi bwo'kukizi yimula ibisigo.

⁸ Anazibwira kwokuno: «Hatagirage kindu kyo mugatwala ku lugeezi lwinyu, guba mukate, kandi iri ludaha. Mutanakizi shwekera ifwaranga mu kibuno. Mukizi genda mufumbiiti ingoni naaho, ⁹ iri munayambiiti ne'biraato. Mutanakizi yitwaza ikyambalwa kya kabiri. ¹⁰ Ikyanya mugahikaga mu nyumba ndebe, mukizi beera mwomwo, halinde ukuhisa ku lusiku lwo mugalyoka yaho.

¹¹ «Abandu ba'handu halebe, iri bangalahira ukumúyegerereza, kandi iri kumúyuvwiriza, mu kulyoka yaho, munabugumule kiri no'lukungu úluli ku magulu giinyu. Bube bumasi kwo mushuba ha mwabo!»

¹² Kwokwo, yizo ndumwa za Yesu zanalyoka yaho, zanakizi genda zigayigiriza abandu kwo batwikire ku byaha byabo. ¹³ Zanagwana abandu bingi babambwirwi ne'bisigo, zanakizi biyimula. Na'balwazi bingi kwakundi, zanakizi bakiza, mu kubashiiga amavuta.

*Heroode ayita Yohana wo'kubatiiza
(Mataayo 14.1-12; Luka 9.7-9)*

¹⁴ Umwazi gwa Yesu, gwanalumbuuka bweneene mu bandu. Kiri na mwami Heroode naye anaguyuvwa. Bandu baguma, banakizi deta: «E balya, Yohana wo'kubatiiza, ye wazuuka mu bafwiri! Kyo kitumiri ali no'bushobozi bwo'kukizi gira ibitangaaza.» ¹⁵ Abandi nabo, ti: «Nanga! Ye Hiriya.» Na'bandi, ti: «Alyagagi muguma wa mu baleevi ba keera.» ¹⁶ Iri mwami Heroode akayuvwa kwokwo, naye anadeta: «Ulya Yohana, kundu n'gamúsingula itwe, haliko akola mugumaana kandi!»

¹⁷ Mukuba, uyo Heroode yenyene âli mali gwanwa agwatiisa Yohana, anamúlasha mu nyumba ye'mbohe. Akagira kwokwo hi'gulu lya Herodiya. Mukuba, kundu Herodiya âli ryagagi muka mwene wabo wa Firipo, haliko

uyo Heroode anayiji múyanga. ¹⁸ Kyanatuma Yohana agabwiririra Heroode, ti: «E maashi mwami! Si imaaja zitakuhangwiri kwo uhulusagye muka mwene winyu, mbu umúyange!»

¹⁹ Yiryo igambo, lyanatuma uyo Herodiya agajinikira Yohana, analooza ukumúyita, haliko, atanalonga ubulyo. ²⁰ Na kwakundi, uyo Heroode âli yobohiri Yohana, anakizi múlanga, bwo âli yiji kwo Yohana ali mundu mwija, anakwaniini imbere lya Rurema. Ee! Uyo Heroode, âli kizi siima ukuyuvwiriza amagambo ga Yohana, kundu gâli kizi múteera ulushunguti.

²¹ Iri hakatama, Herodiya analonga ubulyo. Ulusiku lwo'kukengeera ukubutwa kwa Heroode, iri lukahikaga, Heroode anagira ulusiku lukulu, analaalika abatwali, kuguma na'bakulu ba'basirikaani, na'bandi bakulu be'Galilaaya.

²² Uyo Herodiya, munyere wage anayingira, anatondeera ukukina. Yukwo kukina kwage, kwanasimiisa mwami Heroode ngana-ngana, kiri na yabo baabo. Mwami anayami múbwira: «Umbwire ngiisi byo uloziizi! Ngakuheereza byo!» ²³ Heroode anashubiza, mu kushiikiza, ti: «Nakitwa! Ngiisi byoshi byo ugambuuna, ngakuheereza byo, kundu kwangahisa ku luhande lwo'bwami bwani.»

²⁴ Ulya munyere anatee huluka, anagendi buuza nyina ti: «E maawe, mbuunage biki?» Lyeryo nyina, ti: «Uhuune itwe lya Yohana wo'kubatiiza!»

²⁵ Ulya munyere, anayami galukira imunda mwami, anamúbwira: «E mwami, bwobuno, ndoziizi umbiikire itwe lya Yohana wo'kubatiiza ku sahaani!»

²⁶ Ulya mwami, mbu ayuvwagwe kwokwo, anashenguka bweneene! Haliko, atanalooza ukumúlahirira, bwo âli mali gwanwa abiika indahiro imbere lya'balaalike. ²⁷ Kwokwo, anayami tuma umusirikaani, anamúbwira kwo agendi múleetera itwe lya Yohana. Uyo musirikaani, anagenda mu nyumba ye'mbohe. Ne'ri akasingula Yohana itwe, ²⁸ analileeta ku sahaani, analifumbadika ulya munyere. Naye, analiheereza nyina.

²⁹ Abigirizibwa ba Yohana, iri bakayuvwa kwokwo, banayiji yabiira ikimbiri-mbiri, banagendi kilambika mu shinda.

Yesu ayigusa abandú bihumbi bitaanu

(Mataayo 14.13-21; Luka 9.10-17; Yohana 6.1-14)

³⁰ Indumwa za Yesu, iri zikagalukira imunda ali, zanamúganuulira ngiisi byo zâli kizi kola, na ngiisi kwo zâli kizi yigiriza abandú.

31 Haaho-haaho, abandu bingi banayijira Yesu mihiza-mihiza, halinde Yesu ne'ndumwa zaage, batanalonga kiri ne'kyanya kyo'kulya. Kyanatuma agazibwira: «Tugendage áhayiheriiri, gira lyo mulonga ukuluhuuka hiniini!»

32 Kwokwo, banagendaga no'bwato áhayiheriiri. 33 Kundu kwokwo, abandu bingi banababona, banayami bamenya. Kwokwo, abandu ba mu twaya twoshi, banagumuukira ho bâli kizi genda, banagwanwa yo.

34 Iri Yesu akashonooka mu bwato, anashubi gwana abandu bingi bweneene! Yabo booshi, anabayuvwirwa indengeerwa. Mukuba, bâli buziri wo'kubatabaala, nga bibuzi bizira mungere.

35 Ne'ri bukaba keera bwayira, abigirizibwa baage banayiji múbwira: «Hano tuli, mulyagagi mu kishuka, keera twanayirirwa. 36 Aaho! Uhanguulage yaba bandu bagende mu bishoola, kiri na mu tundi twaya twe'no munda, gira bagendi gula byo bagaalya.»

37 Yesu anabashuvya: «Nanga! Mwehe, mubaheereze byo bagaalya!» Nabo, ti: «Si ibyokulya byo'kuyigusa yaba booshi, byangayabiira ifwaranga íziri tiita, nga magana gabiri ge'dinaari!* Aaho! Ka uloziizi tuyabiire ifwaranga nyingi mwene yizo, gira tugendi basumira byo bagaalya?»

38 Yesu naye, ti: «Mugweti mikate inga? Mutee gendi lola.» Ne'ri bakaba keera bamenya, banayiji múbwira: «Tuhiiti mikate itaanu, ne'fwi zibiri.»

39 Yesu anadeta kwo babwataze yabo bandu ndeeko-ndeeko, ku bweyo bubishi. 40 Kwokwo, banabwatala, baguma indeeko ya'bandu igana-igana, na'bandi indeeko ya'bandu makumi gataanu-gataanu.

41 Yesu anayabiira irya mikate itaanu, na zirya fwi zombi, analegamira mwi'gulu, anadeta kongwa imwa Rurema. Ne'ri akakoojola-koojola irya mikate, anagiheereza indumwa zaage, gira zigigabulire yabo bandu. Na yizo fwi kwakundi, banazigabulira bo. 42 Balya booshi, banalya bweneene, halinde banadadaarwa!

43 Ikyanya abigirizibwa bakakuumania imisigala ye'mikate ne'fwi, yanayijuza ingega ikumi na zibiri, nywe!

44 Na'bashosi ábakalya iyo mikate, bâli hisiri bihumbi bitaanu.

*Yesu atondagira hi'gulu lye'nyaaaja
(Mataayo 14.22-33; Yohana 6.15-21)*

45 Haaho, Yesu anabwira abigirizibwa baage kwo bashonere mu bwato, gira bagwanwe i kajabo ke'nyaaaja, mu kaaya

* **6:37** 6.37 magana gabiri ge'dinaari: Zâli riiri fwaranga zo'kuhembra umukozi nga ku nyezi munaana.

ke'Betesahida. Yehe, anasigala agweti agaseezera abandu.
⁴⁶ Ne'ri akayusa ukubaseezera, anazamuukira ku mugazi, gira agendi huunira ho Rurema. ⁴⁷ Ubushigi bwanagwata, yabo bigirizibwa baage banaba bakola i buziba. Naye, anaba akiri i bulambo yenyene.

⁴⁸ Yabo bigirizibwa, anabona ngiisi kwo bagweti bagahimbuka mu kushooja. Mukuba, imbuusi yâli gweti igabangirira bweneene. Ne'ri hakaba ku mbazi, Yesu anayijaga imunda bali, agweti agatondagira hi'gulu lye'nyaaaja, analoozi bahinjuka.

⁴⁹⁻⁵⁰ Balya bigirizibwa, mbu bamúbonage kwo akola mu tondagira ku nyaaja, banahuumirwa, banayami yidehereza ku nduulu, ti: «Yee! Kishu kiriira!» Haliko, anayami babwira: «Mukanie umutima. Ndi niehe! Muleke ukuyoboha.»

⁵¹ Ne'ri akashonera mu bwato, irya mbuusi yanayami hooha! Balya bigirizibwa banasoomerwa bweneene!
⁵² Mukuba, imitima yabo yâli kubisirwi, batanâli sobanukirwi ne'kisoomeza íkikakoleka kwi'yo mikate.

*Yesu akiza abalwazi be'Genezareeti
 (Mataayo 14.34-36)*

⁵³ Yesu na'bigirizibwa baage, iri bakaba keera bajabuka inyaaja, banahika mu kihugo kye'Genezareeti, banakululira ubwato bwabo ku ngombe, banabushweka. ⁵⁴ Ne'ri bak-abushonooka mwo, abandu banayami menyaga kwo Yesu. ⁵⁵ Kyanatuma bagatibitira mu mbande zooshi, gira bagendi múleetera abalwazi.

Na mu ngiisi twaya two bâli kizi yuvwa kwo akola mwo, banakizi múleetera abalwazi, bali ku byajo byabo. ⁵⁶ Na ngiisi ho âli kizi lenga, muba mu twaya tuhamu, kandi iri mu tuniini, kiri na mu bishoola, banakizi biika abalwazi baabo mu tuguliro, gira akizi bakiza. Balya balwazi, banamúyinginga kwo abahanguule bakizi huma naaho kwi'kano lyo'mulondo gwage. Na ngiisi ábakalihuma kwo, banayami kizibwa.

7

*Imigeeza íkabiikwa na'bandu naaho
 (Mataayo 15.1-9)*

¹ Abafarisaayo, na'bigiriza baguma be'maaja, banalyoka i Yerusaleemu, banayiji kumana áhali Yesu. ² Banabonaga kwo baguma ba mu bigirizibwa baage bakalunguula bagaalya, buzira kutee yikaraba amaboko.

³ (Yabo Bafarisaayo, kuguma na'bandi Bayahudi booshi, batali mu lya, bátazi yikaraba amaboko. Yibyo, bikulikiriini ne'migeeza yo'kuyiyerusa yo bakasigirwa na bashokuluza

baabo. ⁴ Kiri ne'kyanya bali mu lyoka mu tuguliro, batali mu lya, bátazi yikaraba. Bali mu kulikiriza ne'gindi migeeza mingi-mingi, nga kushukiiriza inzoozo, no'tubindi, ne'birugu íbikatulwa mu miringa.)

⁵ Balya Bafarisaayo, kuguma na'bigiriza be'maaja, banayiji buuza Yesu: «Kituma kikagi abigirizibwa baawe, batasimbahiri imigeeza yo tukasigirwa na bashokuluza biitu? Si bagweti bagaalya ibyokulya, na'maboko gaki yulubiiri!»

⁶ Yesu anabashuvya: «Si mulyagagi balyalya! Hisaaya akadeta ukuli, mu kutanga ubuleevi hi'gulu liinyu, kwokuno:

“Yaba bandu, bagweti baganzimbaha ku tunwa naaho.

Si imitima yabo, ikoli yisuuziri hala!

⁷ Ukunyikumba kwabo, kulyagagi kwa busha!

Ne'mihango yo bagweti bagayigiriza, ikabiikwa naaho na'bandu.*”

⁸ «Mwehe, si muli mu janda imaaaja za Rurema, mbu lyo mukulikiriza imigeeza yo mukasigirwa na'bandu! ⁹ Ee! Mulyagagi beeshu bweneene, mu kujanda ize'mwage, mbu lyo mukulikiriza iye'mwinyu!

¹⁰ «Mukuba, Musa akadeta: “Ukizi simbaha yisho na nyoko.†” Anashubi deta: “Umundu, iri angaduka yishe kandi iri nyina, akwiriiri ayitwe.‡” ¹¹ Kundu kwokwo mwehe, mugweti mugaadeta kwo'mundu ahangwirwi abwire yishe, kandi iri nyina, ti: “Ibindu byo nangakutabiiri mwo, bikola Koribaani. (Kuli kudeta kwo keera byatalulwa imwa Rurema)”.

¹² «Kwokwo, kwo mugweti mugalahiza umundu kwo atakizi tabaala yishe, kandi iri nyina. ¹³ Iyo migeeza yo mukasigirwa na'bandu, ikyanya muli mu gikulikiriza, lyo mugaaba mugweti mugahongola igambo lya Rurema! Halyagagi na'gandi mabi mingi mwene yago go muli mu gira.»

Íbiri mu yulubaza abandu

(Mataayo 15.10-20)

¹⁴ Ha nyuma, Yesu anashubi hamagala yabo bandu, anababwira: «Mweshi, munyuvwirize bwija, lyo musobanukirwa! ¹⁵ Ndaaye mundu úwangayiyulubaza, mbu bwo ayingiza ikindu kirebe mu magala gaage. Halikago, ukuyiyulubaza kwage, kuli mu ba naaho ku biri mu múhuluka mwo. [¹⁶ Umundu, iri angaba ahiiti amatwiri go'kuyuvwa, ayuvwe!]

* **7:7** 7.7 Hisaaya 29.13. † **7:10** 7.10 Kulyoka 20.12; 21.17; Balaawi 20.9; Bukengeeze 5.16. ‡ **7:10** 7.10 Kulyoka 21.17; Balaawi 20.9.

17 Haaho yabo booshi, Yesu anabasiga, anayingira mu nyumba. Yugwo mugani, abigirizibwa baage banamúbuuza hi'gulu lyagwo. 18 Yesu, anabashuvya: «Ka kiri na niinyu muki kubisirwi? Ka mutayiji kwo ndaakyo kindu íkyangayulubaza umundu ku njira yo'kumúyingira mwo? 19 Si ngiisi íbiri mu yingira mu kanwa, biri mu yikira mu nda, bikabuli lyoka mu magala, bitanalenge mu mutima gwage!» (Mu kudeta kwokwo, Iyo Yesu akayerekana kwo ndaabyo byokulya íbyangayulubaza umundu.)

20 Yesu anashubi deta: «Ngiisi íbiri mu huluka mu mundu, byohe byo biri mu múyulubaza! 21 Ee! Mu mutima gwo'mundu, mwo muli mu huluka imitono mibi, no'bweruzi, no'buzimba, no'bwitani, 22 no'bushule, no'kuziga ibindu, ne'nzigo, no'bulyalya, ne'bihigo, no'luugi, no'lugamba, no'bwikangaate, ne'bimbalambala. 23 Byebyo, byo biri mu huluka mu mutima gwo'mundu, byo binamúyulubaziizi!»

*Yesu akiza umunyere úbambwirwi ne'kisigo
(Mataayo 15.21-28)*

24 Yesu analyoka yaho, anagenda mu mbande ze'Tiuro. Iri akahikaga yo, anayingira mu nyumba, analooza uku-bisha kwo ali mwo, bitanashoboka. 25 Mukazi muguma anayuvwa umwazi hi'gulu lyage. Na bwo'munyere wage áli bambwirwi ne'kisigo, kyanatuma agayiji fukama imbere lya Yesu, 26 anamúyinginga, ti: «E waliha, unyimulire ikisigo mu munyere wani.» No'yo mukazi, áli riiri Mugariki-kazi úkabutirwa mu kihugo kye'Siriya Foyiniki.

27 Yesu anamúshuvya: «Utee leka abaana bayigute! Bitakwiriiri ukuyabiira ibyokulya bya'baana, mbu bikabulwe utubwa!» 28 Ulya mukazi, ti: «E Nahano, biri kwokwo. Haliko, kiri no'tubwa tuli mu kizi lya ku bya'baana batibula ku kashasha!»

29 Yesu anamúshuvya: «Bwo washuvya kwokwo, nakuhanguula ugendage. Ikisigo íkishubi bambwiri munyere wawe, keera kyamúshaaga mwo!» 30 Uyo mukazi, anataaha, anayiji gwana munyere wage agwejiiri ku ngingo, keera ikisigo kyamúshaaga mwo.

Yesu akiza ikimeme, íkifwiri amatwiri

31 Yesu analyoka mu mbande ze'Tiuro, analenga mu kaaya ke'Sidooni, mu kugenda iwa nyaaja ye'Galilaaya mu poroveesi ye'Dekapooli. 32 Ne'yo munda, abandu banamúleetera umundu úfwiri amatwiri, análi riiri wa kikukumizi. Yabo bandu, banayinginga Yesu kwo amúbiike kwa'maboko.

³³ Uyo mundu, Yesu anatee múshaaza mu yabo baabo. Ha nyuma, anamúbiika iminwe mu matwiri. Na kandi, anatwira amate, anamúhuma ku lulimi. ³⁴ Haaho, analegamira mwi'gulu, anagongeera kwi'zu lihamu, anabwira ulya mundu: «Hefata!» (kuli kudeta: Yiguka!)

³⁵ Lyeryo, ulya mundu, amatwiri gaage ganayami zibuuka! No'lulimi lwage, lwanayami gobooka, anatondeera ukudeta bwija.

³⁶ Yesu, iri akayusa ukumúkiza, anakomeereza abandu kwo hatagire mundu ye bagabibwira. Kundu kwokwo, balya bandu banagenderera ukulumbiisa imikolezi yage mu bandu. ³⁷ Balya bandu, banasoomerwa ngana, banakizi deta: «Uyu mundu, ngiisi byo agweti agaagira, ali mu bigira bwija! Kiri na'bafwiri amatwiri, agweti agabazibuula go! Ne'bimeme, bikola mu deta.»

8

*Yesu ayigusa abandu bihumbi bina
(Mataayo 15.32-39)*

¹ Mu yizo siku, abandu bingi bweneene banashubi shololokera áhali Yesu. Yabo bandu bâli buziri byo bagaalya, kyanatuma agahamagala abigirizibwa baage, anababwira: ² «Yaba bandu booshi, keera bamala isiku zishatu tuliriinwi, batanahiiti byo bagaalya. Nabayuvwirwa indengeerwa, ³ ndanalozizi ukubaseezera, banakoli shalisiri. Mukuba, baguma baabo bakalyoka hala. Hali ikyanya ishali lyangakengeera lyabaholeza mu njira.»

⁴ Yabo bigirizibwa baage, ti: «Mu lino ishamba lya temandime, hayi ho'mundu angalyosa imikate ígayigusa yaba booshi?» ⁵ Yesu anababuza: «Muhiitagi imikate inga?» Nabo, ti: «Tuhiiti imikate irinda.»

⁶ Yabo bandu booshi, Yesu anababwira kwo babwatale haashi. Irya mikate, anagiyabiira. Ne'ri akatanga kongwa imwa Rurema, anagikoojola-koojola, anagiheereza abigirizibwa baage, gira bagigabulire abandu. Ne'ri bakabiyabiira, banabagabulira byo. ⁷ Bâli hiiti ne'bisara-ngege bigerwa. Yesu anashubi tanga kongwa imwa Rurema hi'gulu lyazo. Nazo, anashubi deta kwo bazigabulire abandu.

⁸ Yabo booshi, banalya bweneene, halinde banadadaarwa. Balya bigirizibwa baage, ikyanya bakakuumania imisigala, yanayijuzza ingega zirinda, nywe!
⁹ Na ábakalya, bâli riiri nga bihumbi bina.

Iri Yesu akaba keera abaseezera, ¹⁰ anayami shonera mu bwato, kuguma na'bigirizibwa baage, banagenda mu mbande ze'Dalimanuta.

*Yesu ahuunwa ikyereso
(Mataayo 16.1-4)*

¹¹ Abafarisaayo banayijira Yesu, banamúgeza, mu kumúhuuna ikyereso kye'kitangaaza ukulyoka mwi'gulu.

¹² Yesu anakungumira i mutima bweneene, anadeta kwokuno: «Mwe bandu ba kino kibusi, kituma kiki mugweti mugalooza ikyereso kye'kitangaaza? Namúbwira ukuli, kwo ndaakyo mugayerekwa!»

¹³ Iri Yesu akadeta kwokwo, anabasiga, anashubi shonera mu bwato, anajabuka inyaaaja.

*Isaama ya'Bafarisaayo ne'ya Heroode
(Mataayo 16.5-12)*

¹⁴ Abigirizibwa ba Yesu, ikyanya bâli riiri mu bwato, bâli hiiti mukate muguma naaho. Mukuba, bakayibagira ukutwala igindi. ¹⁵ Yesu anabakengula kwokuno: «Mukizi yilanga ne'saama ya'Bafarisaayo, ne'ya Heroode.»

¹⁶ Yabo bigirizibwa, banatondeera ukuganuuzania, ti: «Íbitumiri adeta kwoku, bwo ndaayo mikate tuhiiti.»

¹⁷ Yibyo badeta, Yesu anabimenya, kyanatuma agababwira: «Kituma kiki muki gweti mugaganuuzania kwo mutahiiti imikate? Ka mutazi menya? Ka mutanazi sobanukirwa? Si muyumusiiizi imitima yinyu! ¹⁸⁻¹⁹ Amasu go muhiiti, gatali mu bona! Na'matwiri giinyu, gatali mu yuvwa.

«Ikyanya n'gakoojola irya mikate itaanu, ikayigusa abandu bihumbi bitaanu. Ne'kyanya mukakuumania imisigala, ka muki kengiiri ikayijuza ingega zinga?» Nabo, ti: «Ikayijuza ingega ikumi na zibiri.»

²⁰ Anashubi babuuzza: «Na balya bandu bihumbi bina nabo, ka mutaki kengiiri ngiisi kwo bakayiguta kwe'rya mikate irinda naaho? Mu yabo kwakundi, mukakuumania imisigala ngega zinga?» Nabo, ti: «Ikayijuza ingega zirinda.» ²¹ Yesu anababuuzza: «Aahago! Ka halinde buno mutazi sobanukirwa?»

Yesu akiza imbumi mu kaaya ke'Betesahida

²² Yesu na'bigirizibwa baage, iri bakahika mu kaaya ke'Betesahida, abandu banamúleetera imbumi, banamúyinginga kwo agihume kwo.

²³ Iyo mbumi, Yesu anagigwatira ku kuboko, anagihengukana inyuma lya'kaaya. Ne'ri Yesu akagitwira amate ku masu, anabuli gibiika kwa'maboko, anagibuuzza: «Ka hali kindu kyo wabona?»

²⁴ Irya mbumi, yanayinamula amasu, yanadeta: «Ngoli bwini abandu. Si babonesiri nga biti ibigweti bigagenda.»

25 Yesu anashubi gihuma ku masu. Leero, yanalangiiza bweneene, yanahumuuka, yanabona ibindu byoshi ku bweranyange.

26 Yesu anamúbwira: «Ulunguulage imwawe! Utaki lenge mu kaaya.»

*Peturu adeta kwo Yesu ye Kirisito
(Mataayo 16.13-20; Luka 9.18-21)*

27 Yesu analyoka yaho na'bigirizibwa baage, anagenda agalenga mu twaya twa mu mbande ze'Kahisariya Firipi. Ne'kyanya bakaba bakiri mu njira, anababuza: «Aaho! Abandu bagweti bagaadeta kwo ndi nyandi?»

28 Banamúshuvya: «Baguma, bali mu deta kwo we Yohana wo'kubatiiza. Na'bandi, kwo we Hiriya. Na'bandi, kwo uli muguma wa mu baleevi.»

29 Yesu anashubi babuza: «Halikago mwehe, mugweti mugaadeta kwo ndi nyandi?» Peturu, anamúshuvya: «Wehe, we ulya Masiya!»

30 Haaho, Yesu anabakomeereza kwo hatagire mundu ye bagamenyeesa hi'gulu lyage.

*Yesu adeta ngiisi kwo agaafwa, anazuuke
(Mataayo 16.21-28; Luka 9.22-27)*

31 Yesu anatondeera ukuyigiriza abigirizibwa baage kwokuno: «Umwana wo'mundu, akwiriiri akizi libuzibwa ku njira nyingi. Agalahirwa na'bashaaja ba'Bayahudi, na'bakulu ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, anayitwe. Halikago, ku lusiku úlugira izishatu, anazuuke.»

32 Ikyanya Yesu akabwira abigirizibwa baage kwokwo, leero kwáli kola ku bweranyange. Kwokwo, Peturu anamúhengukana, anatondeera ukumúkanukira.

33 Haliko, Yesu anakebaanuka, analola ku bigirizibwa baage, anakanukira Peturu kwokuno: «E Shetaani, njaaga ha butambi! Si ho wangayitoneesa ku bya Rurema, ugweti ugayitoneesa ku bya'bandu naaho!»

34 Yesu anahamagala yabo bandu booshi, kuguma na'bigirizibwa baage, anababwira kwokuno: «Umundu, iri angalooza ukungulikira, akwiriiri ayilahire yenyene. Ee! Abetulage ikibambo kyage, abuli ngulikira.

35 «Umundu, iri angalooza ukukiza itwe lyage, ye gali-teera. Haliko, iri angaliteera hi'gulu lyani, na hi'gulu lye'Myazi Miija, lyoki agalikiza.

36 «Umundu, iri angalongaga íbiri mu kihugo byoshi, anayiteere yenyene, bikagi byo agaaba ayunguka? 37 Na biki byo angatanga, lyo ayikiza? Si ndaabyo!

³⁸ «Abandu ba kino kibusi kibi, batatwaziizi Rurema! Aaho! Umundu, ikyanya agaaba ali imbere lyabo, anafwagage ishoni hi'gulu lyani, na hi'gulu lya'magambo gaani, uyo, yo'Mwana wo'Mundu naye agazifwira ku kyanya âye yije mu bulangashane bwa Yishe, ali kuguma na'baganda baage bataluule!»

9

¹ Yesu anashubi bwira abandu: «Namùbwira ukuli, kwo mu bandu ábayimaaziri hano, baguma baabo batagaafwa, bátazi bona ubwami bwa Rurema kwo bugweti bugayija mu kati ko'bukalage!»

*Yesu ahinduka ikikebe
(Mataayo 17.1-13; Luka 9.28-36)*

² Iri hakalenga isiku ndatu, Yesu anayabiira Peturu, na Yakobo, na Yohana, anabateramana ku kanywangi-nywangi ko'mugazi, áhayiheriiri. Ne'ri bakaba keera bahika, Yesu anayami hinduka ikikebe imbere lyabo. ³ Imirondo yage, yanaba myeru pepepe, yanalangashana bweneene! Ndaanaye mundu hano mu kihugo úwangafula imirondo, mbu inabe myeru mwene kwokwo!

⁴ Lyeryo, hanayami boneka abashosi babiri, Musa na Hiriya, bâli gwati bagamúganuuzwa. ⁵⁻⁶ Peturu na'baabo banayoboha bweneene, banabula byo bagaadeta. Kwokwo, Peturu anahababa, ti: «E Rabi, buli bwija bwo tuli hano. Aaho! Tuyubakage he'bitunda bishatu, kiguma kye'mwawe, ne'kindi kye'mwa Musa, ne'kindi kye'mwa Hiriya.»

⁷ Haaho hi'gulu lyabo, hanahulukira ikibungu, kyan-abazinga. Na mu kirya kibungu, mwanahuluka izu, lyanadeta kwokuno: «Uyu, ye Mwana wani mukundwa! Mukizi múyuvwiriza!» ⁸ Yabo bigirizibwa, mbu balabaganie amasu, banabona Yesu akoli sigiiri yenyene.

⁹ Ne'ri bakaba bakola mu manuka ku mugazi, Yesu anabakomeereza, ti: «Yibi byo mwabona, hatagire mundu ye mugabibwira, halinde ukuhisa ku kyanya Umwana wo'Mundu agaaba keera azuulwa mu bafwiri.» ¹⁰ Yibyobyoshi, banabimira. Kundu kwokwo, banabuuzania: «E balya, yukwo kuzuuka mu bafwiri, kuli kudetaga kuti?»

Ikibuuzo hi'gulu lyo'kuyija kwa Hiriya

¹¹ Yabo bigirizibwa ba Yesu, banatondeera ukumúbuuza, ti: «Kituma kiki abigiriza be'maaja bali mu deta kwo Hiriya* akwaniini atee yija?»

¹² Yesu anabashuvya: «Biri ukuli kwo Hiriya akwiriiri atee yija, agwanwe ategeka ibindu byoshi. Kuguma na yiby, kituma kiki biyandisirwi kwo'Mwana wo'Mundu akwaniini akizi longa amalibu mingi, anakizi gayirizibwa bweneene?»

¹³ «Namúbwiraga, kwo Hiriya keera akayija! Na keera bakamúgira nga ngiisi kwo bâli loziizi, nga kwo byâli mali gwanwa byayandikwa mu Mandiko Meeru hi'gulu lyage.»

*Yesu ayimula ikisigo kyo'kumemania
(Mataayo 17.14-21; Luka 9.37-43a)*

¹⁴ Yesu na yabo bigirizibwa bashatu, iri bakamanukira áhali yabo baabo, banabona abandu bingi bweneene babazungulusiri, bagweti bagahambanwa na'bigiriza be'maaja.

¹⁵ Balya bandu booshi, iri bakabonaga kwo Yesu, bana-soomerwa bweneene! Banatibitira imunda ali, gira bagendi músanganira. ¹⁶ Yesu anababuza: «Aaho! Biki byo mushuba mu hambanwa kwo?»

¹⁷ Mu yabo bandu, muguma anamúshuvya: «E Mwiririza, nakuletera umwana wani, bwo abambwirwi ne'kisigo kyo'kumúmemya. ¹⁸ Na ku kyanya kigweti kigamútukumula, kiri mu múnyanyaga haashi. Umwana anakizi tutumuka ifulo mu kanwa, iri anashya amiino, anayumirire. Keera nahuuna abigirizibwa baawe kwo bakiyimule, haliko batashobola.»

¹⁹ Yesu anashuvya: «Mwe bandu ba kino kibusi, si mutabiisiri Rurema kwo'bwemeere! Aahago! Tugayamanwa halinde mangoki? Nganakizi mugooyera halinde mangoki? Ndeeteri uyo mwana!»

²⁰ Ne'ri bakamúletera ye, kirya kisigo kyabonaga Yesu. Lyeryo, kyanatukumula umwana, anayitimba haashi. Anakizi balanduka-balanduka, iri anatumuka ifulo mu kanwa.

²¹ Yesu anabuza yishe wo'mwana: «Uyu mwana, akaba kwoku ukulyokera lihi?» Naye, ti: «Ukulyokera ubwanuke bwage. ²² Ubugira kingi, kigweti kigamútumbika mu muliro, kiri na mu miji, gira kimúyite. Kwokwo, utuyuwirwe indengeerwa! Ututabaale, maashi, iri wan-gashobola!»

* 9:11 9.11 Hiriya áli riiri muleevi wa keera mu Bayahudi. Bâli langaliiri kwo agagaluka, anategaanure abandu hi'gulu lyo'kuyija kwa Lukiza wabo. Uyo ye Yesu adeta hano, ye Yohana wo'kubatiiza.

²³ Yesu, ti: «Kituma kikagi wambuuzi iri nangashobola? Si iri umundu angabiika Rurema kwo'bwemeere, byoshi biri mu múzígira!»

²⁴ Uyo yishe anayami yiberekaania kwi'zu, ti: «Mbiisiri Rurema kwo'bwemeere, haliko buki nihiri. Undabaale, buyushuuke maashi!»

²⁵ Yesu, mbu abonage kwa'bandu bingi bakola mu gumukira yaho, anakanukira kirya kisigo kwokuno: «E kisigo kyo'kumemya, na kyo'kuziba amatwiri! Nakubwira, ushaagage mu'yu mwana! Utanaki shubi múgalukira mwo!»

²⁶ Kirya kisigo, kyanayamuluka, kyanatukumula uyo mwana bweneene, kyabuli múshaaga mwo. Uyo mwana, anaba nga akoli fwiri, kyanatuma abandu bingi bagaadeta kwo keera afwa. ²⁷ Haliko, Yesu anamúgwatira ku kuboko, anamúvyula. Uyo mwana, anayimuka.

²⁸ Iri Yesu akaba keera ayingira mu nyumba, abigirizibwa baage banamúbuuzi mu kahwehwe: «Kirya kisigo, kituma kiki tutahasha ukukiyimula?» ²⁹ Anabashuvya: «Ikisigo mwene kirya, kiri mu yimulwa naaho ku njira yo'kuhuuna Rurema.»

*Yesu ashubi deta ngiisi kwo agaafwa, anazuuke
(Mataayo 17.22-23; Luka 9.43b-45)*

³⁰ Yesu na'bigirizibwa baage, banalyoka yaho, banagenda bagalenga mu mbande ze'Galilaaya. Yesu atâli loziizi kwo hagire umundu úgaamenya ho bali, ³¹ bwo âli gwati agayigiriza abigirizibwa baage. Kyanatuma agababwira: «Umwana wo'Mundu, agatangwa mu maboko ga'bandu, banamúyite. Kundu kwokwo, ku lusiku úlugira izishatu, agazuuka!» ³² Yibyo byo Yesu akababwira, batanabisobanukirwa, banayoboha ukumúbuuzi.

*Nyandi úkuliiri abaabo?
(Mataayo 18.1-5; Luka 9.46-48)*

³³ Yesu na'bigirizibwa baage, banayija mu kaaya ke'Kaperinahumu. Ne'kyanya akaba akola mu nyumba, anashubi babuuzi: «Ikyanya mushuba mu njira, biki byo mushuba mu hambanwa kwo?»

³⁴ Yabo booshi, banahulika! Mukuba, ku kyanya bâli ki riiri mu njira, bâli gwati bagahambanwa mbu nyandi mu kati kaabo úkuliiri abaabo.

³⁵ Yesu anabwatala, anabakuumania kwo bali ikumi na babiri, anababwira: «Umundu, iri angalooza kwo abe wa mbere, akwiriiri abe we'nyuma, anabe ye mukozi wa booshi!»

³⁶ Yesu, anayabiira umwana mwanuke, anamúyimangika ha kati kaabo. Uyo mwana, anamúbegeta, iri anababwira: ³⁷ «Umundu, iri angayegereza umwana mwanuke úli ngo'yu kwi'ziina lyani, iri nie ayegereza. Ne'kyanya anyegereza, iri ndali niehe naaho nie ayegereza. Si ayegereza kiri na Daata, ulya úkanduma.»

*«Ngiisi útali mu tuhangirira, iri ali uluhande lwitu.»
(Luka 9.49-50)*

³⁸ Yohana anabwira Yesu: «E Mwigiriza, tukabona mundu muguma, agweti agayimula ibisigo kwi'ziina lyawe, twanamúlahiza, bwo atali muguma witu.»

³⁹ Yesu anashuvya: «Nanga! Mutaki shubi múbuza! Iri umundu angaba keera agira ikitangaaza kwi'ziina lyani, atangaki shubi ndeta buligo. ⁴⁰ Ee! Umundu, iri angaba atali mu tuhangirira, iri ali uluhande lwitu. ⁴¹ Namúbwira ukuli, kwe'ri umundu angamúheereza urusoozo lwa'magoloovi, mbu bwo muli bandu ba Kirisito, yehe atagaabula imbe-mbo, kiri ne'hiniini!

*Amigirizo hi'gulu lyo'kuhubiisania
(Mataayo 18.6-9; Luka 17.1-2)*

⁴² «Yaba baniini, bakoli nyemiiri. Kwokwo, ho'mundu angahubiisagya muguma wabo, byangamúberiiri bwija ashwekerwe ulushyo mwi'gosi, anatibulirwe mu nyaaja.

⁴³ «Ukuboko kwawe, iri kwangakuhubiisa, ukutole! Byangakuberiiri bwija ulonge ukuyingira ho ugaalama uli kirema, ho wangabiiri na'maboko gombi, unakabulwe i nakwere! Ee! Umuliro gwayo, gutáye hote! [⁴⁴ Ne'mivuuzi yayo itali mu fwa!]

⁴⁵ «No'kugulu kwawe kwakundi, iri kwangakuhubiisa, ukutole! Byangakuberiiri bwija ulonge ukuyingira ho ugaalama uli kirema, ho wangabiiri na'magulu gombi, unakabulwe i nakwere! [⁴⁶ Ee! Imivuuzi yayo itali mu fwa! No'muliro, gutáye hote.]

⁴⁷ «Ni'su lyawe kwakundi, iri lyangakuhubiisa, ulijobole! Byangakuberiiri bwija uyingire mu bwami bwa Rurema uli ni'su liguma, ho wangabiiri na'masu gombi, unalashwe i nakwere! ⁴⁸ Ee! Imivuuzi yayo itali mu fwa! No'muliro, gutáye hote.†»

⁴⁹ «Ngiisi mundu agaaba nga alungwa kwo'muunyu, mu kuleezibwa mu muliro.‡

† 9:48 9.48 Hisaaya 66.24. ‡ 9:49 9.49 Ikyanya Abahisiraheeri bâli kizi tangira Rurema amatuulo ge'byokulya, bâli kizi gayeruusa ku njira yo'kugalunga umuunyu. Balaawi 2.13.

⁵⁰ «Umuunyu, kiri kindu kiija. Halikago, iri gwangaba keera gwaginiinuka, ndaabyo kandi ibyangaki shubi gununiisa! Kwokwo, na niinyu, mukizi ba nga muunyu uguki nuniri, halinde munakizi ba no'mutuula mu kati kiinyu.»

10

Hatagirage ugayimula mukaage
(Mataayo 19.1-12; Luka 16.18)

¹ Yesu analyoka yaho, anagenda mu mbande ze'Buyahudi, i kajabo ko'lwiji Yorodaani. Abandu bingi bweneene, banamúsholokera yaho. Anashubi bayigiriza, nga kwo áli komiiri.

² Abafarisaayo baguma, banamúyijira, banagira mbu bamútebe, ti: «Ko'mundu ahangwirwi ne'maaja, kwo ayimule mukaage?» ³ Yesu anabashuvya: «Biki byo Musa ayandisiri mu maaja?» ⁴ Nabo, ti: «Musa akahangu-ula umushosi, kwo angayandika amaruba go'kulahira mukaage, abuli múyimula.»

⁵ Yesu anabashuvya: «Íbikatuma Musa agamúyandikira kwokwo, bwo mwáli kizi yumya imitima yinyu. ⁶ Haliko, ikyanya Rurema akabumba byoshi ku ndondeko, abandu, akababumba mushosi no'mukazi.* ⁷ Kyo kitumiri umushosi agaasiga yishe na nyina, anayibiike ku mukaage. ⁸ Yabo bombi banabe bakola magala maguma.† Ee! Bali mu ba bataki ryagagi babiri, si bakola muguma! ⁹ Ku yukwo, ngiisi bo Rurema keera akabiika kuguma, hataki gire umundu ugashubi bahandula!»

¹⁰ Yiryo igambo, iri Yesu na'bigirizibwa baage bakaba bakola mu nyumba kandi, banamúbuuza hi'gulu lya-lyo. ¹¹ Yesu anabashuvya: «Umundu, iri angayimulaga mukaage, anayange ugundi mukazi, iri asambana. ¹² Ne'ri umukazi angahuluka imwa yiba, anagendi yangwa no'gundi mushosi, iri naye asambana.»

Yesu agashaanira abaana baanuke
(Mataayo 19.13-15; Luka 18.15-17)

¹³ Abandu banaleetera Yesu abaana baanuke, gira ababi-ike kwa'maboko. Abigirizibwa baage, mbu babonage kwokwo, banabakuumira: «Shaagi!»

¹⁴ Yesu, mbu abonage kwokwo, anayagalwa, anababwira kwokuno: «Yabo baana baanuke, mubaleke banyijire, mutanakizi bahangirira. Si ngiisi ábali mu ba nga yaba, boohe bo beene ubwami bwa Rurema. ¹⁵ Namúbwira ukuli,

* **10:6** 10.6 Ndondeko 1.27. † **10:8** 10.8 Ndondeko 2.24.

iri umundu atangayakiira ubwami bwa Rurema nga mwana mwanuke, atâye buyingire mwo!»

¹⁶ Kwokwo, balya baana, Yesu anababegeta, anababiika kwa'maboko, iri anabagashaanira.

*Mugale muguma ayiji hanuusa Yesu
(Mataayo 19.16-30; Luka 18.18-30)*

¹⁷ Iri Yesu akaba akola mu lyoka yaho, mundu muguma anatibitira ho ali, anafukama imbere lyage, anamúbuuza: «E Mwigiriza mwija, biki byo ngwiriiri ukugira, halinde lyo ndonga ukulama imyaka ne'myakuula?»

¹⁸ Yesu anamúshuvya: «Kituma kikagi wadeta kwo ndi mwija? Si ndaaye mwija, átali Rurema naaho! ¹⁹ Si uyiji-yiji ngiisi kwe'maaja zidesiri: "Utakizi yitana. Utanakizi shuleha. Utanakizi zimba. Utanakizi besherana. Utanakizi gungana. Ukizi simbaha yisho na nyoko.‡"»

²⁰ Uyo mundu, ti: «E mwigiriza, yizo maaja zooshi, nyamiri ngweti ngazisimbaha ukulyokera ubwanuke bwani.»

²¹ Yesu analola ku'yo mundu mu kati ko'rukundo, anamúshuvya: «Haki ryagagi igambo liguma lyo uki buziri. Ngiisi byo ugweti byoshi, utee gendi biguliisa. Na íbyo ugabilonga kwo, unabigabulire abakeni. Kwokwo, lyo ugaaba ukoli bikiirwi ikihinda mwi'gulu! Lyoki, ukabuli yiji ngulikira.»

²² Ulya mundu, mbu ayuvwagwe kwokwo, anazizibala, analyoka yaho akoli jengiirwi. Mukuba, âli riiri mugale bweneene.

²³ Yesu analeeza-leeza amasu mu balya bigirizibwa baage, anababwira: «Umugale, ukuyingira mu bwami bwa Rurema, biri bikayu bweneene!» ²⁴ Yago magambo ga Yesu, ganasoomeza abigirizibwa, kyanatuma agashubi babwira: «E baana baani, biri bikayu bweneene ukuyingira mu bwami bwa Rurema. ²⁵ Umugale, ho angayingira mu bwami bwa Rurema, bivwarusiri imwe'ngamiya ukusheshera mu butule bwe'nanda!»

²⁶ Balya bigirizibwa baage, mbu bayuvwagwe kwokwo, banakaviiriza ukusoomerwa, banabwirana, ti: «Aaho! Nyandagi úwangaki kizibwa?»

²⁷ Yesu anabalola kwo, anabashuvya: «Lirya igambo, imwa'bandu, litangaziga. Haliko, Rurema alishobwiri. Mukuba imwage yehe, byoshi biziziri!»

²⁸ Peturu anamúbwira: «Lolaga! Twehe, keera tukasiga byoshi, twanakukulikira.» ²⁹ Yesu anamúshuvya: «Namúbwira ukuli, kwe'ri umundu angaba keera akasiga

‡ 10:19 10.19 Kulyoka 20.12-16; Bukengeeze 5.16-20.

inyumba hi'gulu lyani, na hi'gulu lye'Myazi Miija, kandi iri asiga beene wabo, kandi iri baali baage, kandi iri nyina, kandi iri yishe, kandi iri abaana baage, kandi iri indalo, ³⁰ uyo, ku kyanya akiri hano mu kihugo, agabiyakiira ubugira kali igana (inyumba, na beene wabo, na baali baage, na banyina, na'baana, ne'ndalo.) Na kwakundi, agalonga na'malibu. Na ku kyanya ikyâye yije, analongage ukulama imyaka ne'myakuula.

³¹ «Abandu bingi, kundu baki ryagagi ba mbere, haliko bagayiji ba be'nyuma. Na ábakiri be'nyuma buno, bagayiji ba ba mbere.»

Yesu amenyeesa ubwa kashatu kwo agaafwa, anazuuke (Mataayo 20.17-19; Luka 18.31-34)

³² Yesu anashokola injira yo'kuzamuukira i Yerusaleemu. Abigirizibwa baage bâli koli somiirwi. Na'bandi bakulikizi, bâli yobohiri. Yesu anashubi hengukana balya bigirizibwa baage ikumi na babiri, anatondeera ukubamenyeesa ibigamúkoleka kwo, ti: ³³ «Lolagi! Tukola mu zamuukira i Yerusaleemu. Ne'yo munda, Umwana wo'Mundu agatangwa mu bakulu ba'bagingi, na mu bigiriza be'maaja. Bagamútwira ulubaaja lwo'kuyitwa, babuli mútanga mu bapagaani. ³⁴ Yabo bapagaani, bagamútyoza, iri banamútwira amate, banamúkubule ingoni, babuli múyita. Kundu kwokwo, ku lusiku úlugira izishatu, agazuuka!»

Yakobo na Yohana, bayiloogeza ubukulu (Mataayo 20.20-28)

³⁵ Ha nyuma, Yakobo na Yohana, bagala Zebedaayo, banayijira Yesu, banamúbwira: «E Mwigiriza, tuloziiizi utugirire ngiisi byo tugakuhuuna.» ³⁶ Anababuuza: «Bikagi byo muloziiizi nimúgirire?» ³⁷ Nabo, ti: «Ikyanya ugaaba mu bulangashane bwawe, utuhanguule tukabwatalanwe, muguma uluhande lwe'lulyo, no'gundi lwe'lumoshu.»

³⁸ Yesu anabashuvya: «Yibi byo mugweti mugambuuna, mutabiyiji! Aaho! Ka mwangahasha ukunywa ku rusoozo lwa'malibu lwo nganywera kwo? Ka mwanganabatiizibwa mu bubatiizo§ kwo ngabatiizibwa mwo?» ³⁹ Nabo, ti: «Ee! Tugaahasha!»

Yesu anababwira: «Lulya rusoozo lwa'malibu lwo nganywera kwo, niinyu mugalunywera kwo. No'bubatiizo bwo ngola ngabatiizibwa, niinyu mugabubatiizibwa mwo. ⁴⁰ Halikago, ukubwataza abandu uluhande lwani lwe'lulyo, kandi iri ulwe'lumoshu, ndali nie gakyula. Si ngiisi ábagahabwatala, keera bakahategekerwa.»

§ 10:38 10.38 Yubwo bubatiizo, gali malibu go Yesu akayiji longu ku kibambo.

⁴¹ Abaabo bigirizibwa ikumi, mbu bayuvwagwe ngiisi kwo bagala Zebedaayo bahuuna Yesu, banabona buligo bweneene! ⁴² Yesu anabahamagala booshi kuguma, anababwira: «Muyiji kwo mu bapagaani, abatwali bagweti bagakambalirana. Na'bakulu baabo, bali mu bakoleesa ku kahaati.

⁴³ «Haliko mwehe, kutabe kwo bigaaba imwinyu! Si mu kati kiinyu, iri umundu angalooza kwo abe mukulu, akwiriiri akizi ba mukozi winyu. ⁴⁴ Ne'ri angalooza ukuba uwa mbere, akizi ba muja wa booshi. ⁴⁵ Kiri no'Mwana wo'Mundu, ukuyija kwage, kutâli mbu lyo akizi kolerwa. Si akayija, gira akizi kolerana, akanayitange ayitwe, halinde aguluule abandu bingi.»

Yesu ahumuula Baritimaayo
(Mataayo 20.29-34; Luka 18.35-43)

⁴⁶ Yesu na'bigirizibwa baage, banahika mu kaaya ke'Yeriko. Ne'ri bakaba bakola mu kalyoka mwo, abandu bingi bweneene banagenda bamúkulikiiri. Na ku butambi bwe'njira, kwâli bwatiiri imbumi nguma íyâli gweti igahuuna-huuna ibindu, iziina lyayo Baritimaayo (kuli kudeta: mwana wa Timaayo).

⁴⁷ Uyo Baritimaayo, mbu ayuvwagwe kwo Yesu we'Nazareeti, anayiberekaania kwi'zu, ti: «E Yesu, Mwana wa mwami Dahudi! Ungejeerere, maashi!»

⁴⁸ Uyo Baritimaayo, abandu bingi banamúkanukira kwo ahulike. Halikago, anakaviiriza ukuyamiza kwi'zu lihamu, ti: «E Mwana wa Dahudi, ungejeerere maashi!»

⁴⁹ Yesu anayimanga, anadeta: «Mumúhamagale!» Kwokwo, banamúhamagala, banamúbwira: «Agweti agakubuuza. Aaho! Yimukaga, unashagaluke!»

⁵⁰ Irya mbumi, yanayami kabulira ikooti lyayo, yanayija áhali Yesu. ⁵¹ Yesu anagibuuza: «Biki byo uloziizi ngugirire?» Nayo, ti: «E Rabi, ndoziizi amasu gaani gahumuulwe.» ⁵² Yesu anamúbwira: «Utaahage. Bwo ubiisiri Rurema kwo'bwemeere, keera wakizibwa.» Lyeryo ulya Baritimaayo, amasu gaage ganayami humuuka, hwaa! Anagenda mu wi'yo njira, akulikiiri Yesu.

11

Abandu bashambaalira Yesu ku kisegengo
(Mataayo 21.1-11; Luka 19.28-40; Yohana 12.12-19)

¹ Yesu na'bigirizibwa baage, iri bakaba keera bayegerera i Yerusaleemu, banahika mu kaaya ke'Betefaage, na mu ke'Betaniya, ku Mugazi gwe'Mizehituuni. Yesu anatumama babiri baabo, ² anababwira: «Mugende mu kaliira

kaaya ákali imbere liinyu. Mugagwana mwo'mwana wa punda, ashwesirwi. Ndaanaye mundu úzindi múshonera kwo. Uyo punda, mumúshwekuule, munamúndeetere. ³ Ne'ri umundu angamúbuuza: “Kituma kiki mugweti mugamúshwekuula?” Munamúshuvye, ti: “Nahamwitu, akola ni'goorwa lyage, aganashubi múgalula duba.”»

⁴ Yabo bigirizibwa, banagendi gwana uyo mwana wa punda mu njira, ashwekiirwi ha mulyango, banamúshwekuula. ⁵ Mu bâli yimaaziri yaho, baguma banababuza: «Kituma kiki mugweti mugashwekuula uyo mwana wa punda?» ⁶ Banashuvya nga ngiisi kwo Yesu âli mali gwanwa ababwira. Kwokwo, banabaleka bamútwale.

⁷ Uyo punda, iri bakaba keera bamúhisa áhali Yesu, banatee múyaja kwe'mirondo yabo, Yesu anabuli bwatala kwo. ⁸ Iri Yesu akaba akola mu genda, abandu bingi banakizi genda bagayaja imirondo yabo mu njira. Na'bandi, banakizi vuna amatavi mu ndalo, banakizi gayaja haashi. ⁹ Balya bandu, bâli gweti bagakunga Yesu imbere ne'nyuma, iri banabanda akabuuli mu kumúyimbira kwokuno: «Awi yiyi yiyi! Rurema ahuzibwe!

Bwo wayija kwi'ziina lya Nahano, akugashaanire!*

¹⁰ «Ubwami bwa shokuluza witu Dahudi bugweti bugayija! Aaho! Rurema akizi bugashaanira!»

«Rurema akizi huuzibwa, bwo ali hi'gulu lya byoshi!»

¹¹ Iri Yesu akaba keera ayingira mu kaaya ke'Yerusaleemu, anagendi yingira mu nyumba ya Rurema, analeeza-leeza amasu mu byoshi íbiri mwo. Na mukuba kâli kola kabigingwe, kyanatuma agalyoka yaho, anatee genda mu kaaya ke'Betaniya, kuguma na'bigirizibwa baage ikumi na babiri.

*Yesu adaaka ikiti kyo'mutiini
(Mataayo 21.18-19)*

¹² Iri bukakya, ku kyanya Yesu na'bigirizibwa baage bâli kola mu lyoka i Betaniya, anashalika. ¹³ Ne'ri akalangiiza ikiti kyo'mutiini ku hala kidohiri, anakiyegeera, gira alole iri angakigwana kwe'bitumbwe. Haliko, iri akakiyegeera, ndaabyo byo akakigwana kwo, ha nyuma lye'bihunda naaho. Mukuba, kitâli riiri kyo kyanya kye'mitiini ukutongeka. ¹⁴ Kirya kiti, Yesu anakibwira: «E kiti! Hataki gire umundu úwâye shubi lya ku bitumbwe byawe!» Yibyo byo Yesu akadeta, abigirizibwa baage banabiyuvwa.

*Yesu ayimula abadandaza mu nyumba ya Rurema
(Mataayo 21.12-17; Luka 19.45-48; Yohana 2.13-22)*

* 11:9 11.9 Zaburi 118.25-26.

¹⁵ Iri Yesu akahika mu kaaya ke'Yerusaleemu, anayingira mu bululi bwe'nyumba ya Rurema. Ne'ri akagwana abandu bagweti bagadandaliza mwo, na ábâli kizi gula, anatondeera ukubayimula booshi. Anasandaaza utushasha twa ábâli kizi kaburania ifwaranga, kiri ne'bitumbi bya ábâli kizi dandaza amahumba. ¹⁶ Atanahanguula kwo hagire mundu úgaki shubi leeza mwe'kindu, ¹⁷ anabakomeereza ti: «Si biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

“Inyumba yani, igakizi buuzibwa nyumba ya'mahuuno imwa'bandu be'milala yoshi.†”

Si mwehe, keera mwagihindula kabisho ka'banyazi!‡»

¹⁸ Abakulu ba'bagingi na'bigiriza be'maaja, mbu bayu-vwagwe ngiisi kwo Yesu adeta, arara-rara! Banalooza ubulyo bwo'kumúyita. Haliko, bâli múyobohiri, mukuba ikyanya âli gwetu agayigiriza abandu, booshi banakizi soomerwa ngana. ¹⁹ Ne'ri kakaba kakola kabigingwe, Yesu na'bigirizibwa baage banagendi laala ha nyuma lya'kaaya.

*Ukuhuuna Rurema ku bwemeere
(Mataayo 21.20-22)*

²⁰ Iri bukakya shesheezi, Yesu na'bigirizibwa baage banalenga ha kirya kiti kyo'mutiini. Yikyo kiti, banagwana keera kyayuma, halinde ukuhisa ku mizi. ²¹ Peturu, anakengeera ngiisi kwo Yesu akakidaaka, anamúbwira: «E Rabi, lolaga! Kirya kiti kyo'mutiini, keera kyayuma lwoshi.»

²² Yesu anashuvya: «Mukizi biika Rurema kwo'bwemeere! ²³ Namúbwira ukuli, kwe'ri umundu angabwira yugu mugazi kwo gugendi yihongoleka mu nyaaja, anabe ali no'bwemeere kwo bigakoleka, atanabe ne'mbuzi-mbuzi mu mutima gwage, iri bigamúkolekera! ²⁴ Namúbwira kwo ngiisi byo mugahuuna imwa Rurema, mukizi yemeera kwo mugabiyakiira, lyo mukanabihaabwa.

²⁵ «Ikyanya mugaaba muyimaaziri mu kuhuuna Rurema, hanabe hali umundu úmùhubiiri, mutee múkoga. Kwokwo lyo niinyu, Yisho úli mwi'gulu, agamúkoga amahube giinyu. [²⁶ Mukuba, iri mutangakogana, na niinyu, Yisho úli mwi'gulu atagaki koga ibyaha biinyu.]»

*Ikibuuzo hi'gulu lyo'buhanguule bwa Yesu
(Mataayo 21.23-27; Luka 20.1-8)*

²⁷ Yesu na'bigirizibwa baage, banashubi yingira mu kaaya ke'Yerusaleemu. Ne'ri akaba akola mu lenga ha nyumba ya Rurema, abakulu ba'bagingi banamúyijira. Bâli riiri kuguma na'bigiriza be'maaja, na'bashaaja ba'Bayahudi.

† 11:17 11.17 Hisaaya 56.7. ‡ 11:17 11.17 Yeremiya 7.11.

Kwokwo, banamúbuuza: ²⁸ «Bino ugweti ugaagira, wabi-gira ku buhanguule buki? Nyandi, úkakuheereza bwo?»

²⁹ Yesu anabashuvya: «Naani, namu mùbuuza igambo liguma. Iri mwanganjuvya, naani ngamùmenyeesa ubuhanguule bwo ndi mu gira mwo yibi. ³⁰ Aahago! Kulya kubatiiza kwa Yohana, ka kukalyoka mwi'gulu, kandi iri mu bandu? Munjuvye!»

³¹ Balya bakulu banahanuusania: «Iri twangashuvya kwo kukalyoka mwi'gulu, agatubuuza: “Aahago! Kituma kiki mutakamúyemeera?” ³² Ne'ri twangashuvya kwo mu bandu, bigatukayira!» (Bakadeta kwokwo, bwo bâli yobohiri abandu. Mukuba, yaba booshi bâli na'kasiisa kwo Yohana âli riiri muleevi.) ³³ Kyanatuma bagashuvya, ti: «Tutayiji.» Yesu naye, ti: «Naani, ubuhanguule bwo ngweti ngaagira mwo yibi, ndagamùmenyeesa bwo.»

12

Umugani gwa'bahiizi babi

(Mataayo 21.33-46; Luka 20.9-19)

¹ Yesu anatondeera ukudeta na yabo bandu ku njira ye'migani, anababwira kwokuno: «Hâli riiri umundu muguma úkabyala indalo yage mwe'mizabibu. Uyo mundu, anagizungulusa ikyogo, anagihumba mwe'kishimo kyo'kukizi kandira mwo, anagiyubaka na mwe'kitunda kya'balaazi íkishuumiri. Ha nyuma, anagitiiza abahiizi, anabalamira i mahanga.

² «Isiku zo'kuyimbula, iri zikahikaga, uyo mwene indalo anatuma umukozi imunda abahiizi, gira agendi bahuuna ugwege mutuli. ³ Haliko, yabo bahiizi banamúgwata, banamúlimbagula, banamúgalula maboko mamaata.

⁴ «Uyo mwene indalo anashubi batumira ugundi mukozi. Uyo gundi naye, banamúbeza uluguma mwi'twe. Banamúgira buligo bweneene.

⁵ «Ha nyuma, anashubi batumira ugundi. Uyo yehe, banayami múyita. Anagenderera ukukizi batumira abakozi bingi. Baguma baabo, banabalimbagula. Na'bandi, banabayita.

⁶ «Iri hakatama, anaba âli koli sigiriini mugala wage naaho, anâli múkuuziri bweneene! Kwokwo, anamútuma, iri anadeta: “Uyu mugala wani, yeki bagamúsimbaha!”

⁷ «Halikago, balya bahiizi mbu balangiize ulya mwana, banahwehwetanzia: “Si uliira, ye gahyana ibindu bya yishe. Aahago! Mugire tumúyite, gira tukabe twe tugabisigala mwo!” ⁸ Ulya mwana, banamúfyedekania, banamúyita, banavugumula ikirunda inyuma lye'ndalo!

⁹ «Aahago! Balya bahiizi, kuti kwo'yo mwene indalo agabagira? Si agayami bayita. Ne'yo ndalo, anagiheereze abandi.

¹⁰ «Ka mutazindi soma mu Mandiko Meeru áhayandisirwi kwokuno:

“Ibuye lya'buubasi bakalahira,

lyeryo, lyo ligweti ligakania akagongo ko'lutaliro!

¹¹ Nahano ye kagira kwokwo,

kunali kwa'kahebuuza imwitu.*”»

¹² Gulya mugani, ikyanya Yesu akagutwira yabo bakulu, banayami menya kwo agutwa hi'gulu lyabo. Kyanatuma bagalooza ubulyo bwo'kuyami múgwata. Haliko, bâli yobohiri, bwo yabo bandu bâli bingi, banatee músiga, banayigendera.

*Ikibuuzo hi'gulu lyo'kurambulira imwa Kahisaari
(Mataayo 22.15-22; Luka 20.20-26)*

¹³ Abakulu ba'Bayahudi, banatumira Yesu baguma ba mu Bafarisaayo, na'ba mwi'bunga lya Heroode, gira bamúgwakize ku magambo gaage. ¹⁴ Banayiji múbuuza: «E Mwigiriza, tuyiji kwo uli mundu wo'kuli, na kwo uli mu yigiriza ibya Rurema mu kati ko'kuli. Ndaanaye mundu ye uyobohiri, utanagweti ugakangwa no'bukulu bwa'bandu. Aahago! Ka tukwiriiri tukizi rambulira imwa Kahisaari, kandi iri nanga? ¹⁵ Yugwo murambu, ka tukwiriiri tukizi gutanga?»

Balya Bayahudi, Yesu anayami menya ubulyalya bwabo. Kyanatuma agabashuvya: «Kituma kiki mugweti mugandenga mwo? Ndeeteri ulufwaranga lwe'dinaari, ndulole.»

¹⁶ Ne'ri bakamúleetera lwo, anababuuzo: «Iyi njusho íri kwo, na yiri iziina, biri bya nyandi?» Nabo, ti: «Biri bye'mwa Kahisaari.»

¹⁷ Yesu naye, ti: «Aahago! Mukizi heereza Kahisaari ibye'mwage. Na Rurema naye, mukizi múheereza ibye'mwage!» Balya bakulu, iri bakayuvwa ngiisi kwo Yesu abashuvya, banasoomerwa ngana!

*Ikibuuzo hi'gulu lyo'buzuule
(Mataayo 22.23-33; Luka 20.27-40)*

¹⁸ Abasadukaayo baguma banayijira Yesu. (Bo bâli kizi lahira kwo abafwiri batagazuuka.) Banamúbwira: ¹⁹ «E Mwigiriza, Musa akasiga atuyandikira ulubaaja, kwe'ri umundu angafwa, anasige umukazi átamúbuta kwo, bikwiriiri mulumuna wage amúhyane, gira abutire mukulu wage abaana.

* 12:11 12.10-11 Zaburi 118.22-23.

²⁰ «Aahago! Hâli riiri batabana balinda ábabutanwa. Ifula yanayanga umukazi. Haliko, yanafwa, ítamúbuta kwo. ²¹ Mulumuna wage úgamúlonda, anamúhyana. Naye anafwa, buzira kumúbuta kwo. Ha nyuma, uwa kashatu naye anamúhyana. Byanashubi ba kwokwo-kwokwo, ²² halinde ku wa kalinda. Yabo batabana kwo bâli riiri balinda, booshi bakamúhyana, haliko ndaaye úkamúbuta kwo.

«Ne'ri hakazinda, uyo mukazi naye anafwa. ²³ Aahago! Ku lusiku lwa'bandu bâye zuuke kwo, ulya mukazi agaaba muka nyandi? Si balya bashosi kwo bâli riiri balinda, booshi bakamúyanga!»

²⁴ Yesu anabashuvya: «Si mudorongiiri bweneene! Mutayiji íbiri biyandike mu Mandiko Meeru, mutanayiji ngiisi kwo'bushobozi bwa Rurema buli. ²⁵ Abafwiri, ikyanya bagazuuka, batagaki yanga kandi iri kuyangwa. Si bagaaba bakola nga baganda ba mwi'gulu!

²⁶ «Kiri na Musa akamenyeesa kwa'bafwiri bagazuuka. Mukuba, ikyanya akayandika hi'gulu lya kirya kishungu-shungu, anayandika kwo Rurema akamúbwira kwokuno: "Nie Rurema wa Hiburahimu, na wa Hisake, na wa Yakobo."» ²⁷ Kwokwo, Rurema atalyagagi Rurema wa'bafwiri. Si ali Rurema wa'bagumaana! Ku yukwo, muhubiri bweneene!»

Ulubaaja úlukuliiri izaabo

(Mataayo 22.34-40; Luka 10.25-28)

²⁸ Ikyanya Yesu âli gwati agaganuula na yabo bandu, umwigiriza muguma we'maaja, anayuvwa kwo abashuvya bwija. Kyanatuma agamúbuuza: «Aaho! Mu maaja zooshi, luhi ulwa mbere?»

²⁹ Yesu anamúshuvya: «Ulwa mbere, lwo lwolu: "E Bahisiraheeri! Muyuvwagwe! Nahano, Rurema witu ali muguma naaho, ndaanaye gundi. ³⁰ Kwokwo, ukizi múkunda ku mutima gwawe gwoshi, na ku nzaliro zaawe zooshi, na ku bwenge bwawe bwoshi, na ku misi yawe yoshi!» ³¹ No'lubaaja úlugalulonda, lwo lwolu: "Ukizi kunda no'mutuulani wawe, nga kwo uyikuuziri wenyene!" Yizi maaja zombi, ndaalwo lundi úluzikuliiri!§»

³² Uyo mwigiriza we'maaja, anamúshuvya: «E mwigiriza, washuvya bwija! Wanadeta ukuli kwo hali Nahano, Rurema muguma naaho, na kwo ndaaye gundi, átali yehe. ³³ Ee! Umundu akwiriiri akizi kunda Rurema ku mutima gwage gwoshi, na ku bwenge bwage bwoshi, na ku misi yage yoshi. Anakwiriiri akizi kunda no'mutuulani wage,

† 12:26 12.26 Kulyoka 3.6.

‡ 12:30 12.29-30 Bukengeeze 6.4-5.

§ 12:31

12.31 Balaawi 19.18.

nga kwo ayikuuziri yenyene. Umundu, iri angaba ali mu gira kwokwo, lyo ahimiri úwatanga amatuulo go'kusiriiza, na'gandi matuulo gooshi.»

³⁴ Yesu, mbu ayuvwagwe ngiisi kwo amúshuvya ku bwitegeereze, anamúbwira: «Utali hala no'bwami bwa Rurema.» Ukulyokera ku kirya kyanya, ndaaye mundu úkashubi gira mbu abuuze Yesu ikibuuzo.

*Yesu afindikira abandu ifindo
(Mataayo 22.41-46; Luka 20.41-44)*

³⁵ Ikyanya Yesu akaba akiri mu yigiriza abandu mu nyumba ya Rurema, anababuuza kwokuno: «Kutagi kwa'bigiriza be'maaja bagweti bagaadeta kwo'lya Masiya ali Mwana wa mwami Dahudi? ³⁶ Si Dahudi yenyene, mu kurongoorwa no'Mutima Mweru, akadeta kwokuno:

“Nahano, akabwira Nahamwitu:

Ubwatalage uluhande lwani lwe'lulyo,

halinde mbiike abagoma baawe mwi'dako lya'magulu gaawe.”

³⁷ «Kwoku, Dahudi yenyene akadeta kwo'lya Masiya ye Nahamwabo. Aaho! Kutagi kwo'yo Masiya angaki lyoka mwi'kondo lyage?»

*Yesu ayoboola abigiriza be'maaja
(Mataayo 23.1-36; Luka 20.45-47)*

Yabo bandu, bingi banakizi siima ukumúyuvwiriza. ³⁸ Ne'ri akaba akiri mu bayigiriza, anababwira kwokuno: «Mukizi yilangaga na'bigiriza be'maaja. Si basiihiri bwe-neene ukukizi genda bayambiiti amakanju go'kuyoleka-yoleka, banasihiri ukukizi lamusibwa no'lushaagwa mu tuguliro. ³⁹ Banagweti bagakizi yigangaaza ku bitumbi bye'mbere mu nyumba ze'mihumaanano, na ku siku ngulu.

⁴⁰ «Kundu kwokwo, baabalya bigiriza be'maaja bo bagweti baganyaga inyumba za banamufwiri! Na ha nyuma, banagendi huuna Rurema ulundatwika mu kuyiyeneneka imbere lya'bandu. Abandu mwene yabo, bo Rurema agahaniiriza ingingwe!»

*Ituulo lya namufwiri
(Luka 21.1-4)*

⁴¹ Yaho mu nyumba ya Rurema, Yesu anabwatala ha butambi lye'mbiikiro, anakizi lola ngiisi kwa'bandu bagweti bagalokeza mwe'fwaranga. Abagale bingi, bali gweti bagalokeza mwe'fwaranga katundu.

42 Ha nyuma, hanayijaga namufwiri úkekeriiri. Uyo namufwiri, analokeza mwo'tungoro-ngoro tubiri twe'miringa,* útwâli riiri ne'kishingo kininiini bweneene!

43 Iri Yesu akabona kwokwo, anahamagala abigirizibwa baage, anababwira: «Namúbwira ukuli, kwo'yu namufwiri, kundu akekeriiri, haliko ye watanga ibindu bingi ukuhima yaba booshi. 44 Mukuba, boohe, amatuulo go batanga, gasaaguka ku kanyamwala ke'bindu byabo. Haliko yehe, ayami kunangulira mwo byoshi íbyangamútabiiri mu bukeni bwage.»

13

*Yesu amenyeesa kwe'nyumba ya Rurema igahongolwa
(Mataayo 24.1-2; Luka 21.5-6)*

1 Iri Yesu akalyoka mu nyumba ya Rurema, muguma wa mu bigirizibwa baage anamúbwira: «E Mwigiriza, lolaga! Uluubako lwa'kahebuuza, yulu! Lola banangungubanga ba'mabuye ágaluli kwo!»

2 Yesu anamúshuvya: «Ka mubwinagi yulu luubako lwa'kahebuuza? Si ndaalyo ibuye írigasigala ku lyabo. Si gooshi gagahongolerwa haashi.»

*Ibyereso bye'siku ze'mberuuka
(Mataayo 24.3-14; Luka 21.7-19)*

3 Yesu âli koli bwatiiri ku Mugazi gwe'Mizehituuni áhayiheriiri, uluhande lwo'kulangiiza iwa nyumba ya Rurema. Haaho Peturu, na Yakobo, na Yohana, na Handereya, banamúyijira, banamúbuuza: 4 «E waliha, yibyo byoshi, utubwirage bigakoleka mangoki? Ne'kyereso kiki, íkigayerekana kwo bikola bu koleka?»

5 Yesu anatondeera ukubabwira kwokuno: «Mukizi ba masu! Hatagire mundu yeshi úgamúteba! 6 Si hagayija abandu bingi kwi'ziina lyani, banakizi deta: “Nie yolya Masiya!” Balya bandu, bagaateba abandu bingi.

7 «Ku yikyo kyanya, mugakizi yuvwa imyazi ya'mazibo, no'lunganga lwago. Kundu kwokwo, mutakizi hemuka! Yibyo byoshi, bikwiriiri bitee ba. Haliko itagaaba yo mberuuka. 8 Ikihugo kiguma kigagendi teera ikindi. No'bwami buguma bugagendi teera ubundi. Ibihugo biguma, bigateerwa no'mwena. Ne'misisi, igakizi bilenga mwo. Yibyo byoshi, bigaaba nga ndondeko yo'mukero.

9 «Ku yikyo kyanya, mukakizi ba masu! Mugakizi tangwa mu naama za'bakulu. Munakizi himbulirwa mu

* 12:42 12.42 tungoro-ngoro tubiri twe'miringa two twâli riiri ne'kishingo kiniini ku fwaranga zooshi ze'yo munda.

nyumba ze'mihumaanano. Muganayimanga imbere lya baguvuruneeri hi'gulu lyani, ne'mbere lya'baami. Kwokwo, lyo mulonga ukundangira ubumasi imbere lyabo. ¹⁰ Ee! Bikwiriiri Imyazi Miija itee menyeesibwa mu mahanga gooshi.

¹¹ «Ikyanya bagamùgwata, banamùtwale mu batwi be'maaja, mutakizi genda mugagerania mbu biki byo mugaadeta! Si ku kyekyo kihe, lyo mugahaabwa ngiisi go mugaadeta. Mutali mwe mugaadeta, si Umutima Mweru, gwo gugamùdeta mwo.

¹² «Umundu, agayitiisa mwene wabo. Na yishe wo'mwana, anayitiise umwana wage. Abaana nabo, bagayihindulira ababusi baabo, banabayitiise. ¹³ Abandu booshi, bagakizi mùshomba hi'gulu li'ziina lyani. Kundu kwokwo, iri umundu angakizi hebera halinde ukuheza, agakizibwa.»

Isiku ze'mberuuka

(Mataayo 24.15-28; Luka 21.20-24)

¹⁴ «Ku yikyo kyanya, mugaabona Ibala lyo'kushereeza* likoli yimaaziri ho litangayimangiiri. (Umundu, ikyanya agaasoma yaga magambo, agasobanukirwe.) Haaho, abandu ábali i Buyahudi, bakatibitire mu migazi. ¹⁵ Umundu, iri angaba ashoniri ku nyumba, atashonooke, mbu ayabiire mwe'kindu. ¹⁶ Ne'ri angaba ali mu ndalo, atagalukire ho asiga ikooti lyage.

¹⁷ «Mu yizo siku, agaaba yayewe imwa'bakazi ábagaaba bali ne'nda, ne'mwa'baviire ábagaaba bakiri mu yoza! ¹⁸ Yiby byoshi, mukizi huuna Rurema kwo bitabe ku kyanya kye'mbeho! ¹⁹ Yizo siku zigaaba za kahenabwera. Amalibu mwene yago, gatazindi ba ho, ukulyokera ho Rurema akabumbira ikihugo halinde zeene, gatanâye ki shubi ba ho! ²⁰ Yizo siku, nga Nahano atangazinihiziizi kwo, nga ndaaye mundu úwangaki kiziibwi. Haliko, akaziniihya kwo, hi'gulu lya'bandu bo áli mali gwanwa atoola.

²¹ «Ku yikyo kyanya, iri umundu angamùbwira: “Lo-lagi! Ulya Masiya yono hano!”, kandi iri “Langiizi! Yoliira haliira!”. Umundu mwene uyo, mutamúyemeere! ²² Hagahulukira abandu, banayidete kwo boohe, bo Bamasiya. Hagahulukira na'baleevi be'bibeessa. Balya, bagakizi yerekana ibyereso bye'kitangaaza, mbu lyo bateba kiri na ábâli mali gwanwa batoolwa na Rurema, nga byangaziziri. ²³ Yuvwagwi! Yiby, keera nagwanwa namùmenyeesa byo!»

* 13:14 13.14 Danyeri 9.27; 11.31; 12.11.

Ibigaaba mu kuyija kwo'Mwana wo'Mundu
(Mataayo 24.29-31; Luka 21.25-28)

²⁴ «Mu yizo siku, ha nyuma lye'kyanya kya'kahenabwera, izuuba ligayami yidika mwe'kihulu.

No'mwezi gutagaki tanguula.

²⁵ Kiri ne'ndonde zigakizi tibuka!

Ee! Íbiri kwi'gulu, byoshi bigajugumbana.†

²⁶ «Haaho, lya'bandu bagabona Umwana wo'Mundu agweti agayija mu bibungu, mu kati ko'bukalage, na mu bulangashane bwingi. ²⁷ Agaatuma abaganda baage, bagende mu mbande zooshi, gira bagende bagweti bagakuumania abatoolwa baage, ukulyokera ku mbeka ye'kihugo, halinde ukuhisa ku mbeka yi'gulu.

Umugani gwe'kiti kyo'mutiini
(Mataayo 24.32-35; Luka 21.29-33)

²⁸ «Muyigire ku kiti kyo'mutiini! Ikyanya ibito-mbo biri mu mina, ne'byasi binadohe, lyo muli mu menya kwa'mahona-nvula keera gayegerera. ²⁹ Kwo na kwokwo, yiby byoshi, mango mwabibona, lyo mugaa-menya kwe'kihe kikola hoofi bweneene! ³⁰ Namùbwira ukuli, kwo yiki kibusi kitagaahera, yiby byoshi bitazi koleka. ³¹ Igulu ne'kihugo, bigaahera. Haliko, amagambo gaani, goohe gataye here!

Ulusiku lwe'mberuuka, Rurema naaho ye luyiji
(Mataayo 24.36-44)

³² «Yiby byoshi, ulusiku lwo bigakoleka kwo, ne'kihe kyabyo, ndaaye úbiyiji, ha nyuma lya Daata naaho. Kiri abaganda ba mwi'gulu, no'Mwana wage yenyene, batabiy-iji! ³³ Na bwo mutayiji ulusiku lwabyo, mukizi ba masu!

³⁴ «Yiby, twangabiyerekana ku mugani gwo'mundu úkola úgabalama. Ikyanya átazi genda, anasiga abiika ngiisi mukozi mu gwage mukolwa, anabwire no'mulaliizi wo'mulyango kwo akizi ba masu.

³⁵ «Kwokwo, na niinyu, mukizi ba masu! Mukuba, mutayiji ikyanya mwene inyumba agagaluka kwo, kaba kabigingwe, kandi iri ha kati ko'bushigi, kandi iri ku mbazi, kandi iri ku mutwezi. ³⁶ Ku kyanya agayiji mùtubiira, atamùgwane mukoli huniiri! ³⁷ Yibi namùbwiraga, nabwira na'bandi booshi, kwo mukizi ba masu!»

14

Igambi lyo'kuyita Yesu
(Mataayo 26.1-5; Luka 22.1-2; Yohana 11.45-53)

† 13:25 13.24-25 Hisaaya 13.10; 34.4.

¹ Hâli koli sigiiri isiku zibiri imbere lye'siku ngulu ze'Pasaka, na ze'mikate mizira saama. Abakulu ba'bagingi, kuguma na'bigiriza be'maaja, bâli gweti bagalooza ubulyo bwo'kuyongolola mwo Yesu, gira bakamúyite. ² Haliko, banadeta: «Yukwo kumúyita, kutabaagage ku siku ngulu ze'Pasaka, gira hatayiji ba akamburugu mu bandu.»

Yesu ayonerwa kwa'malaasi

(Mataayo 26.6-13; Yohana 12.1-8)

³ Ikyanya Yesu âli kola mu kaaya ke'Betaniya, anayingira mu mwa Simooni, umunamubembe. Ne'ri akaba akoli bwatiiri ha byokulya, mukazi muguma anamúyijira, ali na'malaasi ágakayengwa mu narido muguuhya. Yago malaasi gâli riiri ge'kishingo kikayu bweneene, ganâli biisirwi mu njebe íkabaajwa mwi'buye liija lye'halibasita. Uyo mukazi anakizi gafukumulira Yesu mwi'twe.

⁴ Bandu baguma, mbu babonage kwokwo, banagarwa bweneene, ti: «Yaga malaasi, kituma kiki agayonoona kwoku? ⁵ Si tushuba tugagaguliisa ku dinaari ingingwe ya magana gashatu, zinahaabwe abakeni!» Balya bandu, banatondeera ukumúkanukira bweneene!

⁶ Yesu anababwira kwokuno: «Uyu mukazi, kituma kiki mugweti mugamúsuuza? Mumúleke maashi! Si yibi byo angirira, bisimisiizi bweneene! ⁷ Balya bakeni, muyamiinwi isiku zooshi, mwanganabatabaala ngiisi kyanya mulozizi. Haliko niehe, tutagayamanwa.

⁸ «Yaga malaasi, ikyanya agayonera ku magala gaani, agira nga kwo ashobwiri, lyo andingikania ku lusiku lwo ngaziikwa kwo. ⁹ Namùbwira ukuli, kwo yiri igambo lyo angirira, ligakizi detwa mu mahanga gooshi, ngiisi he'Myazi Miija igakizi menyeesibwa, halinde anakizi kengeerwa.»

Yuda Hisikaryote ayihindulira Yesu

(Mataayo 26.14-16; Luka 22.3-6)

¹⁰ Yuda Hisikaryote, kundu âli riiri muguma wa mu bigirizibwa ba Yesu ikumi na babiri, haliko anagendera abakulu ba'bagingi, gira agendi tanga Yesu imwabo. ¹¹ Yabo bakulu, iri bakayuvwa ngiisi kwo akoli shungisiri, banashambaala bweneene, banamúлагаania kwo bagamúbulika ifwaranga. Kwokwo, anatondeera ukulooza ubulyo bwo angabatangira mwo Yesu.

Akashasha ka Nahano

(Mataayo 26.17-30; Luka 22.7-23; Yohana 13.21-30; 1 Bakorindo 11.23-25)

¹² Ulusiku lwo'kutondeera isiku ngulu ze'mikate mizira saama, lwanahika. (Lwo lusiku lwe'byanabuzi bye'Pasaka bikwiriiri bibaagwe.) Abigirizibwa ba Yesu, banamúbuuza:

«E waliha, hayi ho uloziizi tugendi kukolera ibyokulya bye'Pasaka?»

¹³ Yesu anatuma babiri baabo, iri anababwira: «Mugendage mu kaaya.* Mugahumaanana no'mushosi muguma abetwiri akabindi ka'miiji, munamúkulikire.

¹⁴ Na ngiisi nyumba yo agayingira mwo, munabwire mwene iyo nyumba, ti: «Umwigiriza abuuza, mbu hayi ubululi buli, bwo ngaliira mwe'byokulya bye'Pasaka kuguma na'bigirizibwa baani.»

¹⁵ «Haaho, agamútwala mu nyumba íri hi'gulu lye'yabo, anamùyereke mwo'bululi buhamu. Muganagwana ibirugu byoshi bikola mwo. Ne'bindi byoshi binabe bikola ibiringini. Mwomwo, mwo mugatukolera ibyokulya bye'Pasaka.»

¹⁶ Yabo bigirizibwa bombi banagendi yingira mu kaaya, banagwana byoshi biri nga kwo Yesu ababwira, banatondeera ukulingaania ibyokulya bye'Pasaka.

¹⁷ Iri hakaba kakola kabigingwe, Yesu anayija yaho, ali kuguma na'bigirizibwa baage ikumi na babiri. ¹⁸ Ne'ri bakaba bakoli bwatiiri ha byokulya, anababwira: «Namúbwira ukuli, kwo kundu tugweti tugashangiira ibyokulya, haliko muguma winyu agandanga mu bagoma.»

¹⁹ Iri Yesu akadeta kwokwo, balya bigirizibwa baage banajengeerwa bweneene! Banatondeera ukumúbuuza muguma-muguma: «Ka niehe?»

²⁰ Yesu anabashuvya: «Uyo mundu ali muguma wa mu bigirizibwa baani ikumi na babiri, anali ye tugatwegeza kuguma. ²¹ Umwana wo'Mundu, agagendi yitwa, nga kwo biri biyandike mu Mandiko Meeru hi'gulu lyage. Kundu kwokwo, ulya úgamútanga mu bagoma, ali yayewe imwage! Uyo mundu, byangamúberiiri bwija, nga atangabusirwi!»

²² Yesu na'bigirizibwa baage, iri bakaba bakola mu lya, anayabiira umukate. Ne'ri akatanga kongwa imwa Rurema, anagugabaanula, anabaheereza gwo, anababwira kwokuno: «Muyabiire yugu! Galyagagi magala gaani.»

²³ Anayabiira no'rusoozo lwe'divaayi. Ne'ri akatanga kongwa imwa Rurema, anabaheereza lwo. Ngiisi muguma wabo, analunywera kwo. ²⁴ Yesu anababwira: «Iyi divaayi, gulyagagi muko gwani. Gugayoneka hi'gulu lya'bandu bingi, mu kukwiza ikihango kihyahya. ²⁵ Namúbwira ukuli, kwo ndagaki shubi nywa idivaayi, halinde ukuhisa ku lusiku lwo ngashubi ginywa buhyahya mu bwami bwa Rurema.»

²⁶ Haaho, banayimba ulwimbo lwo'kuyivuga Rurema.

* 14:13 14.13 kaaya Yerusaleemu.

Ne'ri bakalyoka yaho, banagenda ku Mugazi gwe'Mizehitsuuni.

*Yesu amenyeesa kwo Peturu agamúyiyogookola
(Mataayo 26.31-35; Luka 22.31-34; Yohana 13.36-38)*

²⁷ Yesu anabwira abigirizibwa baage, ti: «Mweshi, mu-ganjandirira. Mukuba, biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

“Ngayita umungere we'bibuzi.

Yibyo bibuzi, binayami shaabuka.†”

²⁸ Kundu kwokwo, ngazuuka mu bafwiri, ninamùtange i Galilaaya.»

²⁹ Peturu, anamúbwira: «Kundu abandi booshi ban-gakujandirira, haliko niehe, ndâye kujandirire!» ³⁰ Yesu anamúshuvya: «Nakubwira ukuli, mu bwobuno bushigi bwa zeene, uluhazi lútazi bika ubugira kabiri, ugaaba keera wanyiyogookola ubugira kashatu!»

³¹ Peturu anakitwa: «Nanga! Kundu kwangaba kuyitirwa kuguma, niehe ndâye kuyiyogookole!» Balya baabo bigiriz-ibwa nabo, booshi banadeta kwokwo-kwokwo.

*Yesu ahuuna Rurema i Getesemaane
(Mataayo 26.36-46; Luka 22.39-46)*

³² Yesu na'bigirizibwa baage, banagenda áhali mu buuz-ibwa Getesemaane. Haaho, anababwira: «Sigalagi hano! Niehe, ngagenda haliira, gira ngendi huunira ho Rurema.»

³³ Yesu anatwalaga Peturu, na Yakobo, na Yohana. Umu-tima gwage, gwanahanama ngana, anashenguka. ³⁴ Yesu anababwira: «Guno mwizingeerwe úgukoli nyijwiri mwo, gugahambiri nyita! Sigali hano, mulaliire kuguma na naani.»

³⁵ Yesu anashegera ha mbere hiniini, anagwa buubi, anatondeera ukuhuuna Rurema kwe'ri byangaziga, ibya yikyo kihe bimúlengage. ³⁶ Anadeta kwokuno: «Aba!‡ E Daata! Byoshi, biri mu kuzigira. Luno rusoozo lwa'malibu, maashi, ulunjaagize! Kundu kwokwo, ngiisi byo uloziizi, bibe byo bigakoleka. Si bitabe byo ndoziizi!»

³⁷ Yesu, mbu agalukage, anagwana abigirizibwa baage keera bahunira. Anabwira Peturu: «E Simooni, ka wahunira? Ka wayabirwa ukulaliira, kiri ne'kihe kiguma?

³⁸ Leero, mulaliirage mu kuhuuna Rurema, mutayiji kengeera mwahimwa na'magezo! Umutima, gulozizi. Si amagala, goohe gali mu ba mu bukaholwe.»

† 14:27 14.27 Zakariya 13.7. ‡ 14:36 14.36 Aba umugeeza gwalyo: daata.

³⁹ Yesu anashubi gendi huuna Rurema, mu kudeta gaago-gaago magambo. ⁴⁰ Ne'ri akashubi galukira áhali balya bigirizibwa baage, anagwana kandi keera bahunira. Mukuba, iro lyâli kola lingi mu masu gaabo. Batanamanya ngiisi kwo bagamúshuvya.

⁴¹ Ne'ri Yesu akashubi bagalukira ubwa kashatu, anababwira: «Ka muki gweti mugaluhuukira mwi'ro? Muleke kwokwo! Ikihe, keera kyahika. Umwana wo'Mundu, akola agatangwa mu maboko ga'banabyaha. ⁴² Vyukagi, tugende! Loli! Ulya wo'kundanga, yoliira akola hoofi!»

Yesu agwatwa

(Mataayo 26.47-56; Luka 22.47-53; Yohana 18.3-12)

⁴³ Iri Yesu akaba akiri mu deta, lyeryo ngana anahulukirwa kwo na Yuda, muguma wa mu bigirizibwa baage ikumi na babiri. Uyo Yuda, âli reesiri abandu bingi, banâli fumbiiti ingooti na'mahiri. Yabo booshi, bâli tumirwi na'bakulu ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, na'bashaaaja ba'Bayahudi.

⁴⁴ Yuda, âli mali gwanwa abamenyeesa ikyereso kyo agabasongera mwo Yesu, mu kubabwira: «Ngiisi ye nganyunyuguta, iri ye yehe. Aaho! Mumúgwatage, munagende mumúgweteriiri!»

⁴⁵ Kwokwo, Yuda anayami yegeera Yesu, anamúbwira: «E Rabi!» Anamúnyunyuguta. ⁴⁶ Lyeryo ngana, balya bandu banayami gugumira Yesu, banamúkona.

⁴⁷ Mu yabo bandu, muguma anayomola ingooti yage, anagibaaajika umukozi wo'mukulu wa'bagingi, yanamútola ukutwiri. ⁴⁸ Yesu anababwira: «Kituma kiki mwanyijira ne'ngooti na'mahiri, mbu lyo mumbirigisha, nga kwo muli mu birigisha umunyazi? ⁴⁹ Si ngiisi lusiku, tushuba mu shiibanwa mu nyumba ya Rurema, mutanangwata! Kundu kwokwo, ngiisi íbyâli mali gwanwa byayandikwa mu Mandiko Meeru, bikwiriiri bikoleke.»

⁵⁰ Yesu, mbu adetage kwokwo, abigirizibwa baage booshi banapuumuka, banayami músiga. ⁵¹ Umusore muguma, gwanakulikira Yesu guyambiiti ulubega lwa'kalikopo naaho. Ne'kyanya balya bandu bakagugwata, ⁵² gwanabasigira lwo, gwanapuumuka bukondwe.

Yesu imbere lya'bakulu ba'Bayahudi

(Mataayo 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Yohana 18.13-14, 19-24)

⁵³ Yabo bandu, banatwala Yesu imwo'mukulu wa'bagingi. Hâli koli kumaniri abaabo bagingi booshi, na'bigiriza

be'maaja, na'bashaaja ba'Bayahudi. ⁵⁴ Peturu anaba akulikiri Yesu luto-luto, halinde anayingira mu lubuga lwa ha mwo'mukulu wa'bagingi. Anabwatala kuguma na'balaliizi, anakizi kaluuka umuliro.

⁵⁵ Yabo bakulu ba'bagingi, kuguma na'bandi bakulu booshi ba'Bayahudi, bâli gweti bagalooza utumasi útwangadeta igambo lyo'kuyitiisa mwo Yesu, batanatulonga. ⁵⁶ Tulya tumasi, kundu twâli twingi, twanaba tugweti tugamúbangaaniza, haliko ubumasi bwatwo, butanaba bwo buguma.

⁵⁷ Iri hakatama, baguma baabo banayimuka, banabangaaniza Yesu, ti: ⁵⁸ «Tukayiyuvwirwa kwo akadeta: “Iyi nyumba ya Rurema, íkayubakwa na'maboko ga'bandu, ngagihongola. Na ha nyuma lye'siku zishatu, na mbe keera nashubi yijuzza igindi ítayubakwa na'maboko gaabo.”» ⁵⁹ Yutwo tumasi, kundu tukabangaaniza Yesu kwokwo, haliko ubumasi bwatwo butanaba bwo buguma.

⁶⁰ Mwi'yo naama, ulya mukulu wa'bagingi anayimuka, anabuuza Yesu: «Keera bakulegeereza. Aahago! Ka ndaalyo igambo lyo wangatushuvya?» ⁶¹ Haliko Yesu, atanamúyakula.

Ulya musingi mukulu anashubi múbuuzagya: «Ka we ulya Masiya, Mwana wa Rurema wo'bugashaane?» ⁶² Yesu anashuvya: «Nie yehe! Munganabona Umwana wo'Mundu abwatiiri uluhande lwe'lulyo lwa Rurema wo'bushobozi bwoshi! Munamúbone agweti agayija mu bibungu mwi'gulu.»

⁶³ Ulya musingi mukulu, anayami daatula imirondo yage, wa la-la! Anadetaga, ti: «Tundi tumasi tuki two twangaki looza? ⁶⁴ Si mwenyene keera mwayiyuvwirwa ngiisi kwo adeta íbitali nga byo imbere lya Rurema! Aaho! Kutagi kwo mukoli bwini?» Yabo booshi, banatwa ulubaaja kwo Yesu akwaniini ayitwe.

⁶⁵ Mu balya bakulu, baguma banatondeera ukutwira Yesu amate, banamúbwikira amalanga no'kukizi mútitimba ibifune. Abalaliizi nabo, banamútitimba byebyo bifune, iri banamúbwira: «Utangage ubuleevi! Nyandi úwakushulika?»

Peturu aiyogookola Yesu

(Mataayo 26.69-75; Luka 22.56-62; Yohana 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Peturu âli ki riiri mu lubuga lwo'butwali, mwi'dako lye'nyumba. Haaho, hanayija munyere muguma wa mu bakozi bo'musingi mukulu. ⁶⁷ Uyo munyere, mbu abone Peturu agweti agakaluuka umuliro, anamúyitegeereza,

anamúbwira: «Na naawe, ushuba kuguma no'lya Munaza-reei Yesu!»

⁶⁸ Peturu analahira, ti: «Yibyo byo ugweti ugaadeta, ndabiyiji. Ndanasobanukiirwi nabyo.» Lyeryo, anashaaga yaho, anagenda ha mulyango gwo'luzitiro. Uluhazi lwanabika.

⁶⁹ Ulya munyere, mbu ashubi bonaga Peturu ha mulyango, anabwira abaloleezi, ti: «Uyu mundu alyagagi muguma wabo!» ⁷⁰ Haliko, Peturu anashubi lahira.

Ha nyuma hiniini, balya baloleezi nabo banabwira Peturu: «Ku kasiisa uli muguma wabo. Si uli Mugalilaaya!»

⁷¹ Peturu anakitwa, ti: «Iri nabeesha, ndaakwe! Uyu mundu ye mugweti mugaadeta, ndamúyiji!»

⁷² Haaho-haaho, uluhazi lwanabika ubwa kabiri. Peturu anayami kengeera galya magambo go Yesu áli mali gwanwa amúbwira ti: «Uluhazi lútazi bika ubugira kabiri, ugaaba keera wanyiyogookola ubugira kashatu.» Peturu, anayami tulikira mu malira.

15

Pilaato ahanguula kwo Yesu ayitwe

(Mataayo 27.1-2, 11-26; Luka 23.1-5, 13-25; Yohana 18.28-19.16)

¹ Iri hakaba shesheezi kare-kare, yabo bakulu ba'bagingi banagira inaama, bali kuguma na'bigiriza be'maaja, na'bashaaja booshi ba'Bayahudi. Ne'ri bakaba keera ba-fundika igambo, banashweka Yesu, banamútwala imunda Pilaato, banamúsiiriza ye.

² Pilaato, anamúbuuza: «Aahago! Ka we mwami wa'Bayahudi?» Yesu, anamúshuvya: «Si wenyene keera wadeta!» ³ Lyeryo, balya bakulu ba'bagingi, banayami tondeera ukulegeereza Yesu ku magambo mingi-mingi.

⁴ Pilaato anashubi múbwira: «Si bagweti bagakulegeereza ku yaga gooshi! Aahago! Ka ndaabyo ugashuvya?» ⁵ Haliko, Yesu atanamúyakula, kyanatuma Pilaato agasoomerwa bweneene!

⁶ Ku ngiisi lusiku lukulu lwe'Pasaka, Pilaato áli kizi ba no'mugeeza gwo'kushwekuulira abandu mundu muguma ye bahuuna. ⁷ Na mu nyumba ye'mbohe, mwáli shwesirwi umundu muguma, iziina lyage ye Baraba. Mwáli shwesirwi na'bandi bahuni hi'gulu lyo'kuyitana.

⁸ Haaho-haaho, abandu bingi banazamuukira imunda Pilaato, banamúhuuna kwo abashwekuulire mushweke muguma, ukukulikirana no'mugeeza gwage. ⁹ Anababuuzwa: «Ka muloziizi nimúshwekuulire mwami wa'Bayahudi?»

¹⁰ Na íbikatuma agabuuza kwokwo, bwo áli yiji kwa'bakulu

ba'bagingi bakaleeta Yesu imwage hi'gulu lyo'luugi. ¹¹ Balya bakulu ba'bagingi, banashimya bandu, kwo bahuune Baraba, abe ye bagashwekuulirwa.

¹² Pilaato anashubi babuuzwa: «Kwokwo, uyu mundu ye mugweti mugaadeta kwo ali mwami wa'Bayahudi, nimúgirage kuti?» ¹³ Booshi kuguma, banashuvya kwi'zu lihamu: «Umúyitire ku kibambo!»

¹⁴ Pilaato, anababuuzwa kandi: «Aahago! Mabi maki go akagira?» Banakaviiriza ukuyamiza: «Umúyitire ku kibambo, maashi!»

¹⁵ Na mukuba Pilaato âli loziizi ukubasimiisa, kyanatuma agabashwekuulira Baraba, anakyula kwo Yesu ahimbulwe. Ha nyuma, anamútanga agendi yitirwa ku kibambo.

*Abasirikaani bashekeereza Yesu
(Mataayo 27.27-31; Yohana 19.2-3)*

¹⁶ Abasirikaani banatwala Yesu mu nyumba yabo mbamu, banahamagala abaabo booshi kwo bayijage. ¹⁷ Balya basirikaani, banayambika Yesu ikanju lye'kituku-tuku, banagonya-gonya ne'mishuugi lube lushembe, banamúyambika yo. ¹⁸ Banatondeera ukumúshekeereza: «Yuuhu! E mwami wa'Bayahudi! Twakulamusa!»

¹⁹ Yabo basirikaani, banakizi múhuula-huula umulonge mwi'twe. Banakizi mútwira na kwa'mate. Banakizi fukama imbere lyage, mu kuyigira nga bagweti bagamúyikumba. ²⁰ Ne'ri bakayusa ukumúshekeereza, banamúhogola ikanju lye'kituku-tuku, banashubi múyambika ibyambalwa byage. Babuli mútwala ho bagagendi múyitira ku kibambo.

*Yesu abambwa ku kibambo
(Mataayo 27.32-44; Luka 23.26-43; Yohana 19.17-27)*

²¹ Yabo basirikaani, banagwanana na mundu muguma úgweti úgalyoka mu mbingiro, iziina lyage ye Simooni, banamúbetuza ikibambo kya Yesu. (Simooni âli wa mu kaaya ke'Kureene. Ye wanâli riiri yishe wa Halegizandere na Rufu.) ²² Yabo booshi, banatwala Yesu áhali mu buuzibwa Goligota, umugeeza gwaho: Ha kahanga. ²³ Banagira mbu bamúheereze amaavu mafushe mwe'manemane, haliko anagalahira.

²⁴ Haahago, banabamba Yesu ku kibambo. Ne'ri bakamúbamba, banataara imirondo yage, mu kugigaba, lyo bamenya byo ngiisi muguma wabo agatwala. ²⁵ Ikyanya bakabamba Yesu ku kibambo, byâli riiri bihe bishatu bya shesheezi.

²⁶ Na'karataasi ko'kumenyeesa ngiisi byo Yesu alegwa kwo, kâli yandisirwi kwokuno: «Mwami wa'Bayahudi.»

²⁷ Abanyazi babiri, bakabambwa ha butambi lya Yesu, muguma uluhande lwe'lulyo, no'gundi lwe'lumosho. [²⁸ Kwokwo, kwi'gambo likakoleka, íryâli mali gwanwa lyayandikwa mu Mandiko Meeru kwokuno: «Akaharu-urirwa mu banangora-mabi.»]

²⁹ Abandu, ikyanya bâli kizi lengaga yaho, banakizi tuka Yesu, iri banashagania amatwe gaabo, banakizi múbwira: «Shoshoo! Ka utali we shuba ugahongola inyumba ya Rurema. Na ha nyuma lye'siku zishatu, unabe keera kandi wagiyijuza? ³⁰ Aaho! Uyikizagye wenyene, mu kuyishonoola ku kibambo!»

³¹ Abakulu ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, nabo banakizi shekeereza Yesu mu kubuuzania: «Yuhuu! Uyu mundu, kundu ashuba mu kiza abandi, si yenyene atashob-wiri ukuyikiza! ³² Ka alyagagi ye ulya Masiya, mwami wa'Bahisiraheeri? Aaho! Leka ayishonoolage ku kibambo, gira tuyibonere! Nyiitu, tukabuli múyemeera.» Balya banyazi ábakabambwa ha butambi lya Yesu, nabo banakizi múshekeereza!

Yesu afwa

(Mataayo 27.45-56; Luka 23.44-49; Yohana 19.28-30)

³³ Iri hakaba bikola bihe ndatu bya mwi'zuuba, ubwire bwanayidika mu kihugo kyoshi, halinde ukuhisa ku bihe mwenda. ³⁴ Ne'ri hakaba ku bihe mwenda, Yesu anayamiza kwi'zu lihamu kwokuno: «Helohi! Helohi! Lama sabakitanani?» Umugeeza gwago: «E Rurema wani, e Rurema wani! Kituma kiki wanjandirira?*

³⁵ Baguma mu bâli yimaaziri yaho, iri bakayuvwa kwokwo, banadeta: «Yuvwi! Agweti agahamagala Hiriya.»

³⁶ Muguma wabo anayami tibita, anajabika ikinyuka mu maavu go'lukalishi, anakitunga ku mulonge, anagira mbu aganywese Yesu. Uyo mundu, anadeta: «Lekaga tulole, iri Hiriya agayiji múshonoola.» ³⁷ Yesu, anayamiza kwi'zu lihamu, umutima gwanayami deruuka.

³⁸ Mu nyumba ya Rurema, mwâli manisirwi umulondo, úgwâli giziri ikisiika. Lyeryo, gulya mulondo gwanayami lalaanuka mwo kubiri, ukulyokera hi'gulu halinde haashi.

³⁹ Umukulu wa'basirikaani âli yimaaziri imbere lya Yesu. Ne'ri akabonaga ngiisi kwo Yesu afwa, anadeta, ti: «Ku kasiisa, uyu mundu ashuba Mwana wa Rurema!»

⁴⁰ Na yaho, hâli riiri bakazi baguma. Bâli yisuuziri hala hiniini, bagweti bagalangiiza. Mu kati kaabo, mwâli riiri Maryamu we'Magadala, na Saloomi, na Maryamu nyina wage Yakobo, na wa Yose. ⁴¹ Yabo bakazi, bo bâli

* 15:34 15.34 Zaburi 22.1.

kizi kulikira Yesu ku kyanya âli ki riiri i Galilaaya. Bo banâli kizi múkolera. Hâli riiri na'bandi bakazi bingi, bo bakazamuukanwa mu kugenda i Yerusaleemu.

Yesu aziikwa

(Mataayo 27.57-61; Luka 23.50-56; Yohana 19.38-42)

⁴² Lwâli kola lusiku lwo'kuyitegaanura kwo, imbere lyo'lusiku lwe'Sabaato. Ne'ri kakaba kakola kabigingwe, ⁴³ hanayija umundu wa mu kaaya ke'Harimateya, iziina lyage ye Yusefu. Uyo Yusefu, âli riiri munalushaagwa wa mu bakulu ba'Bayahudi, anâli rindiriiri kwo'bwami bwa Rurema bugayija. Uyo Yusefu anakania umutima, anagendaga imunda Pilaato, anamúhuuna kwo ahaabwe ikirunda kya Yesu.†

⁴⁴ Pilaato, mbu ayuvwe kwo Yesu keera afwa, anagan-gaanwa, anatumira umukulu wa'basirikaani, amúbuuze iri byangaba biri kwokwo. ⁴⁵ Ne'ri akayemeera, Pilaato anahanguula Yusefu kwo agendi yabiira ikirunda.

⁴⁶ Uyo Yusefu, anatee gendi gula umulondo. Ha nyuma, anabuli gendi shonoola ikirunda ku kibambo, anakizingira-zingira kwo'mulondo, anakilambika mu shinda íkabaajwa mu lwala. Na ha mulyango gwe'yo shinda, anaseeneka ha'kabururunge ki'buye. ⁴⁷ Ku yikyo kyanya, Maryamu we'Magadala, na Maryamu nyina wa Yose, banayibonera ngiisi he'kirunda kyalambikwa.

16

Yesu azuuka

(Mataayo 28.1-8; Luka 24.1-12; Yohana 20.1-10)

¹ Yulwo lusiku lwe'Sabaato, iri lukaba keera lwalenga, Maryamu we'Magadala, na Maryamu nyina wa Yakobo, na Saloomi, banagendi gula amalaasi, gira bakagashangire ku kirunda kya Yesu.

² Ne'ri hakaba ku lukula lwo'lusiku lwi'yinga, yabo bakazi banashokola injira yo'kugenda iwa iyo shinda. ³ Iri bakaba bakiri mu njira, banabuuzania: «Lirya ibuye íriseenesirwi ha mulyango gwe'shinda, nyandagi úgatushaagiza lyo?»

⁴ Na íbikatuma bagabuuzza kwokwo, bwo lyâli riiri lihamu bweneene. Halikago, mbu bayinamule amasu, banabona kwo keera lyahirikirwa ha butambi!

⁵ Ne'ri bakayingiraga mwi'yo shinda, banagwana mwo'musore muguma guyambiiti ikanju lyeru, gubwatiiri

† 15:43 15.43 Ulusiku lwo'kuluhuuka lwa'Bayahudi lwâli kizi tondeera ulwa kataanu, ku kyanya izuuba liri mu sooka. Na mukuba yabo Bayahudi batâli hangwirwi ukukola ku lusiku lwo'kuluhuuka, kyanatuma Yusefu agaaba ne'ngungu yo'kuyami shaaza ikirunda kya Yesu ku kibambo.

uluhande lwe'lulyo. Yabo bombi, mbu bamúbonage, banakanguka.

⁶ Gulya musore, gwanababwira kwokuno: «Mutakanguke, maashi! Mugweti mugalooza Yesu we'Nazareeti, ye bayitira ku kibambo. Si atakiri hano, haliko keera azuuka! Muyilolere mwenyene ho batámúlambisiri. ⁷ Aaho! Mugendi bwira abigirizibwa baage, kuguma na Peturu, kwo keera agwanwa i Galilaaya. Ne'yo munda, yo mugamúbonera, nga kwo âli mali gwanwa amúbwira.»

⁸ Balya bakazi banayami huluka mu shinda ku mulindi. Mukuba, bâli koli gangaanirwi bweneene, iri banajuguma ku kyoba. Na bwo bâli koli yobohiri, kyanatuma ngiisi byo bakabona, ndaaye mundu ye bakabibwira.

*Yesu ahulukira ku Maryamu we'Magadala
(Mataayo 28.9-10; Yohana 20.11-18)*

[⁹ Iri Yesu akaba keera azuuka shesheezi kare-kare ku lusiku lwi'yinga, anatangi hulukira ku Maryamu we'Magadala, ulya ye akayimula mwe'bisigo birinda.

¹⁰ Maryamu anagendi menyeesa abakulikizi ba Yesu, ku kyanya bâli ki gweti bagamúririra ku mwizingeerwe. ¹¹ Ne'ri bakayuvwa umwazi kwo akola mugumaana, na kwo Maryamu keera amúbona, batanagutwaza.

*Yesu ahulukira ku bandi babiri
(Luka 24.13-35)*

¹² Ha nyuma, ikyanya babiri ba mu bigirizibwa ba Yesu bâli gweti bagagenda mu mbingiro, Yesu yenyene anabahulukira kwo. Haliko, injusho yage yâli kola gindi-gindi. ¹³ Yabo bombi, iri bakamenya kwo yehe, banagendi menyeesa abaabo. Kundu kwokwo, yabo baabo, batanabayemeera.

*Yesu ahulukira ku bigirizibwa baage ikumi na muguma
(Mataayo 28.16-20; Luka 24.36-49; Yohana 20.19-23; Mikolezi 1.6-8)*

¹⁴ Mu kuheza, Yesu anahulukira ku bigirizibwa baage ikumi na muguma, ku kyanya bâli bwatiiri ha byokulya. Anabakanukira, bwo batâli biisiri Rurema kwo'bwemeere, banabe bayumusiizi imitima yabo. Mukuba, kundu abandi bâli mali yibonera ngiisi kwo akazuuka mu bafwiri, haliko boohe, bakalahira mbu Yesu atazuusiri mwo.

¹⁵ Yesu anabwira abigirizibwa baage kwokuno: «Mugendage mu mahanga gooshi, iri munamenyeesa abandu booshi Imyazi Mijja! ¹⁶ Yabo bandu, iri batangagiye-meera, bagatwirwa ulubaaja kwo bahanwe. Haliko, ngiisi ábagagiye-meera, banabatiizibwe, boohe, bagakizibwa.

¹⁷ «Na ábagayemeera Imyazi Miija, bagakizi yerekana yibi byereso. Bagakizi yimula ibisigo mu bandu kwi'ziina lyani. Banakizi deta ku zindi-zindi ndeto. ¹⁸ Na kundu bangagwata imijoka, kandi iri kunywa kolobwe, ndaakwo багааба. Ne'kyanya bagakizi biikaga amaboko ku balwazi, yabo balwazi banakizi kira.»

Yesu alengezibwa mu kugenda mwi'gulu

(Luka 24.50-53; Mikolezi 1.9-11)

¹⁹ Nahano Yesu, iri akayusa ukubwira abigirizibwa baage kwokwo, analengezibwa ukugenda mwi'gulu, anagendi bwatala uluhande lwe'lulyo lwa Rurema.

²⁰ Balya bigirizibwa baage, banakizi genda bagalenga ngiisi handu, banakizi menyeesa abandu Imyazi Miija. Nahano Yesu, âli gweti agabakola mwo, anakizi yerekana kwa'magambo gaabo gali go'kuli, mu kukizi bayerekana mwe'bitangaaza.]

Imyazi Miiya ya Yesu nga kwo ikayandikwa na Luka Indangiriro

Yiki kitaabo kya Luka, kiyerekiini ngiisi kwo Yesu âli kuuziri abakazi, na'baana, na'bakeni. Na kwakundi, Luka ali mu yerekana ngiisi kwo'Mutima Mweru guli mu kola mu kati ka Yesu, ukulyokekera ku ndondeko ye'kitaabo, halinde na ku mbeka.

Luka ali mu yandika ku yage njira kwokuno:

- Ayerekiini ngiisi kwo Yesu akabutwa, kiri no'mwazi gwo'busore bwage.
- Ayerekiini bweneene ngiisi kwo ali mu kiza abandu.
- Ali mu deta ngiisi kyanya hi'gulu lya'bakazi.
- Ayerekiini ngiisi kwo akejeeriiri abanabyaha bwe-neene.
- Ayerekiini Umutima Mweru, ku ndondeko ye'kitaabo halinde ukuyusa.
- Ayerekiini imigani mingi-mingi.
- Aloziizi ukudeta hi'gulu lyo'kuhuuza Rurema.
- Ayerekiini ngiisi kwo Yesu âli kizi yibonesa ku kyanya âli mali zuuka mu bafwiri.

Mu kitaabo kya Luka, muli imigani ikumi na munaana itali mu boneka ahandi mu Bibiriya. Ku mugani, hali Umusamariya Mwija (10.25-37), ne'bibuzi ibiteresiri (15.4-7), no'mwana ukagendi teereka mu byaha (15.11-32).

Ku luhande lwa'bakazi, ali mu deta hi'gulu lya Maryamu na Ruzabeeti (1-2). Na mu Luka 8.1-3, tubwini ngiisi kwa'bakazi bâli kizi mûtabaala ku magoorwa gaage. Anali mu menyeesa ngiisi kwo bakamûkulikira ku kyanya akat-walwa ho agayitirwa ku kibambo (23.49). Luka yenyene ayerekiini ngiisi kwo Yesu akatee yibonesa imwo'mukazi, ku kyanya âli mali zuuka mu bafwiri (24.1-10).

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Luka 10.36-37: «Iri Yesu akayusa yugwo mugani, anabuuzwa ulya mwigiriza we'maaja kwokuno: “Aahago! Mu kati ka yabo bashatu, nyandi ye wabona, umutuulani wo'yo ukabirigishwa na'banyazi?” Naye, ti: “Ulya ukamûyuvwirwa in- dengeerwa.” Yesu anamûbwira: “Aaho! Genda, naawe ukizi gira kwokwo!”»

Îbiri mwo ku bwofi

a) Ukubutwa kwa Yohana, no'kwa Yesu (1.1-2.52)

b) Rurema abiika Yesu mu mukolwa gwage (3.1-4.13)

- c) Yesu atee kola i Galilaaya (4.14-9.9)
- d) Ajabuka inyaaja, mu kugenda i Kahisariya Firipi (9.10-50)
- e) Yesu akola mu Buyuda, ne'Pereya (9.51-18.34)
- f) Yesu ahumuula imbumi (18.35-43)
- g) Umwazi gwa Zakaayo, no'mugani gwa'bakozi balebe (19.1-27)
- h) Iyinga lyo Yesu akayusa mwo'mukolwa gwage (19.28-23.56)
- i) Yesu azuuka mu bafwiri (24.1-12)
- j) Yesu ashubi yiyerekana, anatwalwa mwi'gulu (24.13-53)

Indangiriro

¹ E munalushaagwa Tehofilo, Rurema keera akakoleesa imikolezi yage mu kati kiitu. Na'bandu bingi keera bakagira umwete gwo'kuyandika hi'gulu lyayo. ² Ee! Boonyene bo bakatangi giyibonera, banakizi gimenyeesania. Na nyiitu, keera banatumenyeesa hi'gulu lyayo. ³ Kiri na naani kwakundi, keera n'gagibuliriza bwija, nga kwo yâli kizi koleka ukulyokera ku ndondeko. Nanabona kwo buli bwija nguyandikire yo ku bwitonde. ⁴ Kwokwo, galya magambo go keera ukayigirizibwa, ukizi ba na'kasiisa hi'gulu lyago.

Umuganda ahulukira Zakariya

⁵ Ku kyanya Heroode âli riiri mwami we'Buyahudi, hâli riiri umugingi muguma, iziina lyage ye Zakariya, wa mu bagingi be'mwa Habiya. Mukaage Ruzabeeti naye, âli riiri wa mwi'kondo lyo'mugingi Harooni. ⁶ Bombi, bâli kwaniini imbere lya Nahano Rurema, banâli simbahiri imaaja zaage zooshi, iri banakizi gira ngiisi kwo akababwira. ⁷ Kundu kwokwo, ndaaye mwana ye bâli gweti. Mukuba, Ruzabeeti âli gumbiri. Na bombi, bâli kola bashaaja kongotwe.

⁸ Lusiku luguma, Zakariya âli kola mu gira umukolwa gwage gwo'bugingi imbere lya Rurema. Mukuba, kyo kyâli kola kyanya kye'kiso kyage. ⁹ No'kukulikirana ne'migeeza ya'bagingi, abaabo banataara ikibare, kyanagwata Zakariya kwo ye gayingira mu nyumba ya Nahano, abe ye gayokya mwo'mubadu. ¹⁰ Ne'kyanya âli gweti agaguyokya, ha mbuga hâli kumaniri abandu bingi, bagweti bagahuuna Rurema.

¹¹ Masaasa atabukwa, ulya Zakariya, umuganda wa Nahano anayami mûhulukira kwo! Uyo muganda, âli yimaaziri uluhande lwe'lulyo lwa'katanda ko'kuyokera kwo'mubadu. ¹² Zakariya, mbu amûbonage, anakanguka, anayoboha bweneene!

¹³ Haliko, uyo muganda anamûbwira, ti: «E Zakariya, utayobohe! Galya magambo go ukahuuna Rurema, keera

agayuvwa. Mukaawe Ruzabeeti, agakubutira umwana wo'butabana. No'yo mwana, ukamúyinike iziina Yohana. ¹⁴ Uyo mwana, agakizi mùshambaaza, halinde munakizi ba na'malega. Kiri na'bandi bingi, yukwo kubutwa kwage, kugabashambaaza ngana. ¹⁵ Uyo Yohana, agaaba mukulu imbere lya Nahano. Atakizi nywa idivaayi, kandi iri ikindi kilalusa kyoshi! Mukuba, ukulyokera ukubutwa kwage, agaaba ayijuziibwi mwo'Mutima Mweru.

¹⁶ «Ulya Yohana, agagalulira Abahisiraheeri bingi imunda Rurema Nahamwabo. ¹⁷ Umutima gwage, no'bushobozi bwage, bigaaba nge'bya Hiriya. Agayija imbere lya Nahano, gira agwanwe amúteganulira abandu. Ee! Aganywaniisa abaana na bayishe. Kiri na ábatasimbahiri Rurema, agabagira bakizi ba bitegeereza, nga'bandi ábakoli kwaniini imbere lyage.»

¹⁸ Zakariya, ti: «Yibi byoshi, kutagi kwo ngaamenya kwo biri byo'kuli? Si twe na mukaanie, tukola bashaaja kongotwe.»

¹⁹ Ulya muganda anamúshuvya: «Niehe, nie Gabulyeri! Nie nyamiri nyimaaziri imbere lya Rurema. Iyi myazi miija, Rurema ye kaginduma imwawe, gira nyiji kumenyeesa yo. ²⁰ Halikago, bwo utagiyemeera, ukola ugaaba kimeme. Utagaahasha ukudeta, halinde ukuhisa ku kyanya igakoleka. Ee! Ukukoleka, igakoleka ku kyanya kyayo!»

²¹ Yabo bandu, bâli gweti bagalindirira kwo Zakariya agahuluka mu nyumba ya Rurema. Ne'ri bakabona kwo atinda mwo, banagangaanwa. ²² Iri hakatama, anagihuluka mwo, haliko atanaki shobola ukubadesa, anatondeera ukukizi bayereka na'maboko. Banayami menya kwo akagibona mwa'mabone. Anagenderera ukuba kimeme. ²³ Isiku zaage zo'kukola mwo, iri zikamala, anataaha.

²⁴ Uyo Zakariya, mukaage Ruzabeeti anaheeka inda, anamala imyezi itaanu abishamiri, anadeta, ti: ²⁵ «Bino byoshi, Nahano ye wabingirira! Leero naani angengeera, ananjaaza ishoni mu bandu!»

Umuganda ahulukira Maryamu

²⁶ Iyo nda ya Ruzabeeti, ikyanya ikahisagya imyezi ndatu, Rurema anatuma yoyo muganda Gabulyeri i Nazareeti, mu poroveesi ye'Galilaaya. ²⁷ Gabulyeri, akatumwa kwo agendi ganuuzza munyere muguma, iziina lyage Maryamu. Âli koli fundisirwi na Yusefu, wa mwi'kondo lya mwami Dahudi.

²⁸ Uyo muganda Gabulyeri, anayiji múbwira kwokuno: «E Maryamu, nakulamusa! We gashaniirwi bweneene. Nahano, muyamiinwi.» ²⁹ Maryamu, mbu ayuvwagwe

kwokwo, umutima gwage gwanajwangerara, anayibuuza: «Musingo muki yugu?»

³⁰ Uyo muganda anashubi múbwira: «E Maryamu, utayobohe! Rurema akoli kugashaaniri bweneene. ³¹ Lolaga! Ukola ugaheeka inda! Unagibute mwo'mwana wo'butabana, ukamúyinike iziina Yesu.

³² «Uyo Yesu, agaaba mutwali, anakizi buuzibwa Mwana wa Rurema úli hi'gulu lya byoshi. Nahano Rurema anamúyimike ku kitumbi kyo'mwami Dahudi, shokuluza wage. ³³ Anabe ye mwami wa beene Yakobo, halinde imyaka ne'myakuula! Yubwo bwami bwage, butanâye sibe.»

³⁴ Maryamu, ti: «Kutagi yibi bigaaba, ndanazi gwejerwa no'mushosi?» ³⁵ Ulya muganda, anamúshuvya: «Rurema, ye riiri hi'gulu lya byoshi! Kwokwo, Umutima gwage Mweru, gugakushonookera, gunabeere hi'gulu lyawe nga kimbehwa. Ulya mwana ye ugaabuta, agaaba mutaluule, anakizi buuzibwa kwo ali Mwana wa Rurema. ³⁶ Kiri na muvuala wawe wa Ruzabeeti, naye akola ne'nda ye'myezi ndatu. Iyo nda, agilonga, kundu akola mugiikulu, anashuba mu detwa kwo ali ngumba. ³⁷ Imwa Rurema, ndaabyo íbitangaziga!»

³⁸ Ulya Maryamu, ti: «Ndyagagi mukozi wa Nahano. Ngiisi kwo wadeta, kube kwo bigaaba!» Lyeryo, umuganda anayigendera.

Maryamu agendi lamusa Ruzabeeti

³⁹ Mu zeezo siku, Maryamu anayami gira ulugeezi lwo'kugenda imwa Ruzabeeti, mu kaaya kaguma ka mu migazi ye'Buyahudi. ⁴⁰ Ne'ri akayingiraga imwa Zakariya, analamusa Ruzabeeti.

⁴¹ Uyo Ruzabeeti, mbu ayuvwagwe umusingo gwa Maryamu, umwana anashabira mu nda yage. Lyeryo, Ruzabeeti anayijuzibwa mwo'Mutima Mweru, ⁴² anayami detaga kwi'zu lihamu kwokuno: «E Maryamu, mu bakazi booshi, wehe, we gashaniirwi! No'mwana ye ugaabuta, naye agashaniirwi! ⁴³ Aaho! Niehe ndi nyandi, halinde nyina wa Nahamwitu ayiji ndamusa? ⁴⁴ Ikyanya nayuvwa umusingo gwawe, umwana ayami shabira ku bushambaale mu nda yani. ⁴⁵ Ulyagagi muhiirwa bweneene! Mukuba, ikyanya Nahano akakuheereza umuhango, wanayemeera kwo gugakoleka!»

Ulwimbo lwa Maryamu

⁴⁶ Maryamu anadeta kwokuno:
«Umutima gwani, gugweti gugayivuga Nahano!
⁴⁷ Gugweti gugashambaalira Rurema, Lukiza wani.

48 Mukuba, kundu ndyagagi mugunda, haliko angengeera, nie mukozi wage.

No'kulyokera buno, abandu be'bibusi byoshi, bagakizi ndeta kwo ndi muhirwa.

49 Rurema wo'bushobozi bwoshi, keera angirira amagambo ga'kahebuuza.

Iziina lyage, liryagagi litaluule!

50 Ikyanya abandu bali mu ba bamúsimbahiri, ayamiri ali mu bakejeerera, halinde ibibusi byabo byoshi.

51 Haliko balya banabwiheemye, boohe,

anakoleesa ubushobozi bwa'kahebuuza mu kubashaabula.

52 Kundu abatwali bagweti bagatwala ku bushobozi bwingi, ali mu batungulula ku bitumbi byabo.

Haliko abatuudu, boohe, keera akabakuza.

53 Abanamwena nabo, keera akabayigusa ne'biija.

Si abagale, boohe, akabayimula maboko mamaata.

54 Keera akatabaala umukozi wage Hisiraheeri, anakengeera ukukizi kejeerera

55 Hiburahimu na'bandu booshi ba mwi'kondo lyage, halinde imyaka ne'myakuula!

Ee! Ngiisi kwo âli mali gwanwa alagaaniana bashokuluza biitu, kwokwo kwo binali.»

56 Maryamu anatee mala nga myezi ishatu ali yaho imwa Ruzabeeti, abuli taaha.

Yohana wo'kubatiiza abutwa

57 Uyo Ruzabeeti, iri isiku zaage zo'kubuta zikahika, anabuta umwana mutabana. 58 Abatuulani baage, na beene wabo, banayuvwa ngiisi kwo Nahano akamúbonera ulukogo, banayiji shambaalira kuguma!

59 Ulya mwana, iri akahisagya isiku munaana abusirwi, banayiji mütenguula, banagira mbu bamúyinike iziina lya yishe Zakariya. 60 Halikago, nyina analahira, ti: «Uyu mwana agayinikwa iziina Yohana.» 61 Banamúshuvya: «Si mu beene wabo, ndaaye úyinisirwi yiri iziina!»

62 Yabo bandu banabuuzagya yishe, mu kumúyereka na'maboko, gira abamenyeese iziina lyo aloziizi ukuyinika mugala wage. 63 Ulya Zakariya, anabahuuna ikibahwa, anakiyandika kwo kwokuno: «Iziina lyage, ye Yohana!» Yabo booshi, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana!

64 Lyeryo ngana, uyo Zakariya, ululimi lwage lwanayami gobooka, anatondeera ukushubi deta, iri anayivuga Rurema. 65 Abatuulani booshi, iri bakayuvwa kwokwo, banasoomerwa! Yugwo mwazi, gwanalumbuuka bweneene mu migazi yoshi ye'Buyahudi.

66 Uyo mwana, ubushobozi bwa Nahano, bwâli múliiri mwo. Ikyanya abandu bâli kizi yuvwa hi'gulu lyage, banayibuuzza: «Uyu mwana agaaba mundu muki?»

Ulwimbo lwa Zakariya

67 Zakariya, yishe wo'yo mwana, anayijuzibwa mwo'Mutima Mweru, anatangaga ubuleevi kwokuno:

68 «Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri, akizi huuzibwa! Mukuba, keera ayiji tanduula abandu baage, anabaguluula.

69 Atuyimangikira Lukiza wo'bushobozi wa mwi'kondo lyo'mukozi wage mwami Dahudi.

70 Biri nga kwo âli mali gwanwa adeta yaho keera ku njira ya'baleevi baage beruuka.

71 Mukuba, akatulagaania kwo agatukiza mu bagoma biitu, na mu maboko ga ngiisi âbatushombiri.

72 Akanadeta na kwo agakizi kejeerera bashokuluza biitu, iri anakengeera ikihango kyage kyeru.

73 Âli mali gwanwa abiikira shokuluza witu Hiburahimu indahiro

74 kwo agatuguluula mu maboko ga'bagoma biitu, halinde tunakizi múkolera buzira kyoba.

75 Isiku ziitu zooshi, tugaaba bandu biija, tunabe tuli mu gira íbikwaniini imbere lyage.

76 Na naawe, e mwana wani! Ugakizi detwa kwo uli muleevi wa Rurema úli hi'gulu lya byoshi!

Ee! Ugagwanwa imbere lya Nahano, gira ukizi múlingaaniza injira,

77 unamenyeese abandu baage ngiisi kwo bangakogwa ibyaha byabo,

halinde banakizibwe.

78 Rurema witu atuyuvwitiiri indengeerwa bweneene!

Ku lukogo lwage luhamu, agatutunduukira ukulyoka mwi'gulu.

79 Ee! Kundu twangaba tutuuziri mu kihulu, tunabe tutundamiri mu kimbehwa kyo'lufu, haliko agatutanguulira,

anaturongoore, halinde tukizi lenga mu njira zo'mutuula.»

80 Uyo mwana Yohana, anakizi kula, iri anakana mu mutima gwage. Anagendi tuula mwi'shamba, halinde ukuhisa ku kyanya kyo akahulukira ku Bahisiraheeri.

2

*Yesu abutwa
(Mataayo 1.18-25)*

¹ Mu yizo siku, umwami mukulu wa'Barumi Kahisaari Hagusito, anakyula kwa'bandu booshi ba mu bihugo byage

bagendi yiyandikiisa. ² Yukwo kuyiyandikiisa, kwo kwâli riiri kwa mbere, kukanaba ku kyanya Kureniyo âli riiri guvuruneeri we'Siriya. ³ Kyanatuma abandu booshi bagagendi yiyandikiisa, ngiisi mundu mu kaaya ke'mwabo.

⁴ Yusefu naye, akalyokaga mu kaaya ke'Nazareeti, mu poroveesi ye'Galilaaya, anazamuukira i Buyahudi, mu kaaya ke'Betereheemu. Mukuba, i Betereheemu, ko kaaya ka mwami Dahudi. Na Yusefu, âli riiri wa mwi'kondo lyage.

⁵ Ku yikyo kyanya, Yusefu anagendi yiyandikiisa kuguma na Maryamu, bwo âli koli múfundisiri. Na Maryamu, âli kola ne'nda.

⁶ Ikyanya bâli ki riiri yaho i Betereheemu, uyo Maryamu, ikyanya kyage kyo'kubuta kyanahika, ⁷ anabuta umwana mutabana we'fula, anamúbungira mu mirondo, anamúgwejeza mu muvuli. Mukuba, yaho i Betereheemu, bakabula ho bagahanda mu nyumba za'bageezi.

Abaganda bahulukira abangere

⁸ Mu ndagiriro ze'Betereheemu, mwâli riiri abangere, bali mu laliira ibitugwa byabo bushigi. ⁹ Masaasa atabukwa, yabo bangere banayami hulukirwa kwo no'muganda muguma wa Nahano! Ubulangashane bwa Nahano, bwanabatanguulira imbande zooshi, banayoboha bweneene.

¹⁰ Ulya muganda, anababwira kwokuno: «Mutayobohe! Nayiji mùmenyeesa imyazi miija, ígashambaaza bwe-neene abandu booshi. ¹¹ Ee! Zeene buno mu kano kaaya ka mwami Dahudi, keera Lukiza abutwa hi'gulu liinyu. Uyo Lukiza, alyagagi ye Nahano ulya Masiya! ¹² Na'kalangikizo ko mugamúmenyera kwo, ko kaaka: mugagwana umwana wa'kalenge abungiirwi mu mirondo, anagwejeziibwi mu muvuli.»

¹³ Ulya muganda, lyeryo ha butambi lyage, hanahulukiraga ibinoono bya'baabo baganda ukulyoka mwi'gulu. Kwo bali booshi, banakizi yivuga Rurema kwokuno:

¹⁴ «Rurema úli mwi'gulu akizi huuzibwa!

Kiri na mu kihugo, umutuula gukizi ba mwo, imwa'bandu bo asiimiri!»

¹⁵ Yabo baganda, iri bakaba keera bagalukira mwi'gulu, yabo bangere banabwirana, ti: «Tugendage i Betereheemu. Yibi byo Nahano ayiji tumenyeesa, tugendi biyibonera.»

¹⁶ Ne'ri bakahikaga i Betereheemu, banagwana Yusefu, na Maryamu, no'yo mwana wa'kalenge, agwejiiri mu muvuli.

¹⁷ Ne'ri bakamúbonaga, banamenyeesa ngiisi byo'yo muganda ababwira hi'gulu lyage. ¹⁸ Ne'ri abandu bakayuwva hi'gulu lyabyo, banasoomerwa bweneene! ¹⁹ Biryaa

byoshi, Maryamu anabisingula mu mutima gwage, anakizi biyitoneesa kwo.

²⁰ Ha nyuma, yabo bangere banagalukira iwa bitugwa byabo, bagweti bagayivuga Rurema. Banamúhuuza ku byoshi byo bakayiyuwirwa, na ku byoshi byo bakayibonera. Mukuba, ngiisi kwo bakabwirwa, kwo bakanabigwana.

Yesu atangwa imwa Rurema

²¹ Ulya mwana, iri akahisagya isiku munaana abusirwi, banamútenguula, banamúyinika iziina Yesu. Mukuba, li'ziina lyo'lya muganda akagwanwa amúyinika, ku kyanya nyina atâli zaazi heeka inda.

²² Ulusiku lwanahikaga lwo Yusefu na Maryamu bagagendi yiyeruusa kwo, nga kwo bidesirwi mu maaja za Musa. Kwokwo, banatwala umwana Yesu i Yerusaleemu, gira bamútange imwa Nahano.* ²³ Mukuba, ulubaaja lwa Nahano ludesiri: «Abaana biinyu be'fula bo'butabana, mukizi batanga imwa Nahano, gira bataluulwe imwage.»

²⁴ Banatanga na liry tuulo lyo'kuyiyeruusa íridesirwi kwokuno mu maaja za Nahano: «Mukizi tanga ituulo lya'mahumba gabiri, kandi iri lye'byananyuni bibiri bye'ngunde.†»

²⁵ Haaho i Yerusaleemu, hâli tuuziri mundu muguma, iziina lyage ye Simyoni. Uyo Simyoni, âli kwaniini imbere lya Rurema, anâli músimbahiri. Anâli gweti agalindirira ukubona ngiisi kwa'Bahisiraheeri bagaguluulwa. Uyo Simyoni, Umutima Mweru gwâli mútuuziri mwo, ²⁶ gwanâli mali múmenyeesa kwo atagaafwa, átazi bona ngiisi kwo Nahano agaatuma Masiya.

²⁷ Ikyanya ababusi ba Yesu bakamútwalaga mu nyumba ya Rurema, gira bagire nga kwe'Maaja zidesiri, uyo Simyoni naye, Umutima Mweru gwanamúrongoora kwo ayingire mwo. ²⁸ Ne'ri akahikaga áhali Yesu, anamútengetera, iri anayivuga Rurema kwokuno:

²⁹ «E Nahano, we mutwali wa byoshi! Naani, ndi mukozi wawe.

Aaho! Wangakoli mbanguula, nvwagage mu kati ko'mutuula,

nga kwo ukagwanwa wambwira.

³⁰ Mukuba, keera nayibonera ubukize bwawe,

³¹ bunali bwo ukategaanura imbere lya'bandu booshi.

³² Yubwo bukize guli mulengeerwe gwo'kuyerekana injira yawe mu batali Bayahudi,

halinde abandu baawe Abahisiraheeri bagingikwe.»

* 2:22 2.22-23 Kulyoka 13.2, 12. † 2:24 2.24 Balaawi 12.8.

³³ Galya magambo go Simyoni akadeta hi'gulu lyo'yo mwana, ganasoomeza bweneene yishe na nyina!

³⁴ Haaho, Simyoni anabagashaanira, anabwira Maryamu kwokuno: «Lolaga! Uyu mwana, ashungisirwi kwo agagwisa Abahisiraheeri bingi. Na'bandi bingi kwakundi, anabakuze. Uyu mwana, Rurema amútumiri, abaagage kyereso imwawe. Kundu kwokwo, abandu bingi bagakizi múlahira. ³⁵ Íbishubi bishamiri mu mitima yabo, biga-bishuulwa ku bweranyange. Na naawe mu mutima gwawe, ugalyanirwa bweneene nga úwayomekwa mwe'ngooti.»

³⁶ Mwomwo mu nyumba ya Rurema, mwâli riiri no'muleevi mugiikulu, iziina lyage Hana, munyere Fanweri wa mu mulala gwa Hasheeri. Uyo Hana, bakatuulanwa na yiba imyaka irinda naaho, yiba anafwa. ³⁷ Anasigala akola namufwiri, halinde anahisa imyaka makumi galimu-naana ni'na. Âli kizi beera mwomwo mu nyumba ya Rurema, agweti agamúhuuna úbwakya-úbwayira, mu kati ko'kuyishalisa.

³⁸ Ku kyekyo kyanya, uyo Haana naye anabayegeera, anatondeera ukuyivuga Rurema, iri anamenyeesa abandu hi'gulu lyo'yo mwana. Mukuba, bâli langaliiri kwo Rurema akola agaguluula abandu be'Yerusaleemu.

³⁹ Yusefu na Maryamu, iri bakakoleesa byoshi bye'maaja za Nahano ziloziizi, banataahira imwabo i Nazareeti, mu poroveesi ye'Galilaaya. ⁴⁰ Uyo mwana Yesu anakizi kula, iri anasikama, anayijuzibwa mwo'bwitegereze. Na Rurema anakizi múgashaanira.

Umwana Yesu mu nyumba ya Rurema

⁴¹ Ababusi ba Yesu, bâli kizi zamuukira i Yerusaleemu ngiisi mwaka, gira bagendi shambaalira isiku ngulu ze'Pasaka. ⁴² Ne'ri Yesu akahisa imyaka ikumi ni'biri, banamúzamuukana yo, ukukulikirana no'mugeeza gwabo.

⁴³ Yizo siku ngulu, iri zikaba keera zamala, ababusi baage banashokola injira yo'kutaaha. Si yehe, anayisigaza, bátanamenya. ⁴⁴ Bâli toniri naaho kwo ali kuguma na'baabo.

Ne'ri bakaba keera bamala ulusiku lwoshi bali mu njira, banatondeera ukumúloogeza mu beene wabo, kiri na mu biira. ⁴⁵ Iri bakamúbula, banayami galukira i Yerusaleemu, gira bagendi múloogeza yo. ⁴⁶ Banamala isiku zishatu bagweti bagamúloozza.

Iri hakatamaga, banagwana Yesu mu nyumba ya Rurema, abwatiiri ha kati ka'bigiriza, agweti agabayuwiriza, iri anababuza ibibuuzo. ⁴⁷ Balya bandu booshi, ikyanya bakayuvwa ngiisi kwo agweti agaadeta, banasoomerwa

ngana. Mukuba, ikyanya akabashuvya, âli kizi koleesa amagambo ku bwitegereze.

⁴⁸ Balya babusi baage, mbu bamúbonage, banati-baalirwa! Nyina anatondeera ukumúkanukira, ti: «E maashi mwana wani, kituma kikagi watulibuza kwoku? Si twe na yisho, ikyanya tushuba mu kulooza, tutákola no'luhahalizi bweneene!»

⁴⁹ Yesu, anamúshuvya: «E maawe, biki ushuba mu ndoogeza? Ka mutayiji kwo bishubi ngwiriiri njiibe mu nyumba ya Daata?» ⁵⁰ Lirya ishuvyo lya Yesu, ababusi baage batanalisobanukirwa.

⁵¹ Ha nyuma, Yesu, ababusi baage banamútaahana i Nazareeti, anakizi basimbaha. Biry a byoshi íbikakoleka, nyina âli kizi bisingula mu mutima gwage. ⁵² Yesu anagenderera ukukizi kula, iri anayushuuka mwo'bwitegereze, anakizi simiisa Rurema na'bandu.

3

Amigirizo ga Yohana wo'kubatiiza

(Mataayo 3.1-12; Mariko 1.1-8; Yohana 1.19-28)

¹ Kahisaari Tiberyo, âli kola ne'myaka ikumi ni'taanu atwaziri. Pondyo Pilaato naye, âli riiri guvuruneeri we'Buyahudi. Heroode naye, ye wâli twaziri i Galilaaya. Firipo naye, mwene wabo uyo Heroode, ye wâli twaziri ikihugo kye'Tureya, na kye'Taroniti. Lusaanya naye, ye wâli twaziri ikihugo kye'Habireene. ² Na Hanaasi, kuguma na Kayafa, bo bâli riiri bakulu ba'bagingi.

Ku yikyo kyanya, igambo lya Rurema lyanahikira Yohana mugala Zakariya, mwi'shamba. ³ Uyo Yohana, âli kizi lenga ha butambi lyo'lwiji Yorodaani hooshi, anakizi bwira abandu kwokuno: «Mutwikirage ku byaha biinyu, munabatiizibwe, halinde lya Rurema amúkoga.» ⁴ Yolya Yohana, umuleevi Hisaaya âli mali gwanwa ayandika hi'gulu lyage mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Yuvwagwi! Umundu úli mwi'shamba, agweti agayiberekania kwi'zu lihamu, ti:

“Mushongaanze Nahano injira!

Ee! Ngiisi ho agakizi lenga, mumúgololere ho.

⁵ Ngiisi kabanda, kakizi fulirwa!

Na ngiisi mugazi, na ngiisi higangazi, bimanulwe. Injira ízihengamiri, zihengamulwe.

Na ngiisi áhali ibihomogolo, hasimaanibwe.

⁶ Abandu booshi banabonage ngiisi kwo Rurema agabakiza.*»

* 3:6 3.4-6 Hisaaya 40.3-5.

⁷ Uyo Yohana, abandu banakizi múshololokera, gira ababatiize. Kundu kwokwo, anakizi bakanukira, ti: «Haliibwi! Si muli baana bo'mujoka! Nyandagi úwamùkengula kwo mutibite uburaakari bwa Rurema, halinde butamùtibukire kwo? ⁸ E maashi, mukizi tuula ku njira íyerekiini kwo keera mwatwikira ku byaha biinyu! Mutanakizi bwirana, mbu: "Twehe, shokuluzwa witu, ye Hiburahimu!" Namùbwira kwo Rurema ashobwiri ukulyokeza Hiburahimu abaana, kiri na mu yaga mabuye!

⁹ «Ibiti bikoli banguliirwi isheenyoye. Na ngiisi kiti íkitagatongeka kwe'bitumbwe biija, kigaakubwa, kinadulikwe mu muliro!»

¹⁰ Yabo bandu booshi, banabuuza Yohana: «Aaho! Tugirage kuti?» ¹¹ Anabashuvya: «Umundu, iri angaba ahiiti ibyambalwa bibiri, ahaane kiguma imwa útakihiiti! Na úhiiti ibyokulya, naye abishangiire no'wabo.»

¹² Ababuguzwa nabo, banayijira Yohana, gira ababatiize, banamúbuuza: «E mwigiriza, na nyiitu, tugirage kuti?» ¹³ Naye, ti: «Ikyanya mugakizi buguza, mutakizi ki gungana!»

¹⁴ Abasirikaani nabo, banamúbuuza: «Na nyiitu, tugirage kuti?» Naye, ti: «Kiri na niinyu, hatagire mundu ye muganyaga ibindu byage, kandi iri ukumúbangaaniza! Haliko, mukizi tuugiza imitima yinyu ku bihembo biinyu.»

¹⁵ Ulya Yohana, abandu booshi bâli riiri no'mulangaaliro kwo ngeeka ye ulya Masiya. Banâli gweti bagayibuuza hi'gulu lyage. ¹⁶ Haliko, Yohana yenyene anababwiririra, ti: «Niehe, ngweti ngamùbatiiza ku miiji naaho. Si hagaki yija úmbimiri imisi. Ndanakwiriiri kiri no'kushwekuula imigozi ye'biraato byage. Yehe, ye gamùbatiiza ku Mutima Mweru, na ku muliro! ¹⁷ Akoli fumbiiti ulwibo, gira ayeruule ibyula mu ngano. Irya ngano, agagikumaniza mu kihinda kyage. Si ibyula byohe, agabiduulika mu muliro, gutanâye zime.»

¹⁸ Yohana anagenderera ukuhanuula yabo bandu ku gandi magambo mingi, iri anabamenyeesa Imyazi Miija ya Rurema.

¹⁹ Ha nyuma, Yohana anakanukira umutwali Heroode, bwo'yo Heroode akahulusa Herodiya, muka mwene wabo, anamúyanga. Yohana, anamúkanukira na ku gandi mabi gooshi go âli kizi gira. ²⁰ Ne'ri hakazinda, Heroode anakaviririza ku mabi gaage, mu kulasha Yohana mu nyumba ye'mbohe.

*Yesu abatiizibwa
(Mataayo 3.13-17; Mariko 1.9-11)*

²¹ Yabo bandu booshi, ikyanya bâli kizi batiizibwa, Yesu naye anayiji batiizibwa. Ne'kyanya âli ki gwetu agahuuna Rurema, igulu lyanayami yanuuka! ²² Umutima Mweru, gwanamújookera kwo ngi'humba. Mwomwo mwi'gulu, mwanalyoka izu, lyanadeta kwokuno: «Wehe, we mwana wani mukundwa! We gwetu uganzimiisa!»

*Ikondo lyo Kirisito akalyoka mwo
(Mataayo 1.1-17)*

²³ Yesu, ikyanya akatondeera imikolwa yage, âli kola ne'myaka nga makumi gashatu. Abandu bâli toniri kwo ali mugala Yusefu.

Yusefu naye, âli riiri mugala Heeri.

²⁴ Heeri naye, âli riiri mugala Mataati.

Mataati naye, âli riiri mugala Laawi.

Laawi naye, âli riiri mugala Mereki.

Mereki naye, âli riiri mugala Yanayi.

Yanayi naye, âli riiri mugala Yusefu.

²⁵ Yusefu naye, âli riiri mugala Matatiya.

Matatiya naye, âli riiri mugala Hamoosi.

Hamoosi naye, âli riiri mugala Nahumu.

Nahumu naye, âli riiri mugala Hesiri.

Hesiri naye, âli riiri mugala Nagayi.

²⁶ Nagayi naye, âli riiri mugala Mati.

Mati naye, âli riiri mugala Matatiya.

Matatiya naye, âli riiri mugala Semeyi.

Semeyi naye, âli riiri mugala Yoseki.

Yoseki naye, âli riiri mugala Yuda.

²⁷ Yuda naye, âli riiri mugala Yonana.

Yonana naye, âli riiri mugala Resa.

Resa naye, âli riiri mugala Zurubaberi.

Zurubaberi naye, âli riiri mugala Shalityeri.

Shalityeri naye, âli riiri mugala Neeri.

²⁸ Neeri naye, âli riiri mugala Mereki.

Mereki naye, âli riiri mugala Hadi.

Hadi naye, âli riiri mugala Kosamu.

Kosamu naye, âli riiri mugala Herimadamu.

Herimadamu naye, âli riiri mugala Heeri.

²⁹ Heeri naye, âli riiri mugala Yoshwa.

Yoshwa naye, âli riiri mugala Heryezeeri.

Heryezeeri naye, âli riiri mugala Yorimu.

Yorimu naye, âli riiri mugala Mataati.

Mataati naye, âli riiri mugala Laawi.

³⁰ Laawi naye, âli riiri mugala Simyoni.

Simyoni naye, âli riiri mugala Yuda.

Yuda naye, âli riiri mugala Yusefu.

Yusefu naye, âli riiri mugala Yonamu.
 Yonamu naye, âli riiri mugala Heryakimu.
 31 Heryakimu naye, âli riiri mugala Mereya.
 Mereya naye, âli riiri mugala Mena.
 Mena naye, âli riiri mugala Mataata.
 Mataata naye, âli riiri mugala Natani.
 Natani naye, âli riiri mugala Dahudi.
 32 Dahudi naye, âli riiri mugala Yese.
 Yese naye, âli riiri mugala Hobedi.
 Hobedi naye, âli riiri mugala Bowazi
 Bowazi naye, âli riiri mugala Salumooni.
 Salumooni naye, âli riiri mugala Nasooni.
 33 Nasooni naye, âli riiri mugala Haminadabu.
 Haminadabu naye, âli riiri mugala Hadimini.
 Hadimini naye, âli riiri mugala Harini.
 Harini naye, âli riiri mugala Hesirooni.
 Hesirooni naye, âli riiri mugala Pereesi.
 Pereesi naye, âli riiri mugala Yuda.
 34 Yuda naye, âli riiri mugala Yakobo.
 Yakobo naye, âli riiri mugala Hisake.
 Hisake naye, âli riiri mugala Hiburahimu.
 Hiburahimu naye, âli riiri mugala Teera.
 Teera naye, âli riiri mugala Nahoori.
 35 Nahoori naye, âli riiri mugala Serugi.
 Serugi naye, âli riiri mugala Reehu.
 Reehu naye, âli riiri mugala Peregi.
 Peregi naye, âli riiri mugala Hebeeri.
 Hebeeri naye, âli riiri mugala Sheela.
 36 Sheela naye, âli riiri mugala Kahinani.
 Kahinani naye, âli riiri mugala Harifakisadi.
 Harifakisadi naye, âli riiri mugala Sheemu.
 Sheemu naye, âli riiri mugala Nuhu.
 Nuhu naye, âli riiri mugala Laameke.
 37 Laameke naye, âli riiri mugala Metuseela.
 Metuseela naye, âli riiri mugala Hinoki.
 Hinoki naye, âli riiri mugala Yareedi.
 Yareedi naye, âli riiri mugala Mahalaleeri.
 Mahalaleeri naye, âli riiri mugala Kahinani.
 38 Kahinani naye, âli riiri mugala Hinoshi.
 Hinoshi naye, âli riiri mugala Seeti.
 Seeti naye, âli riiri mugala Hadamu.
 Hadamu naye, âli riiri mugala Rurema.

4

*Yesu agezibwa**(Mataayo 4.1-11; Mariko 1.12-13)*

1 Yesu analyokaga ha lwiji Yorodaani, ayi-jwiri mwo'Mutima Mweru. Gwogwo Mutima, gwanamúrongoora halinde mwi'shamba, 2 anamala mwe'siku makumi gana, Shetaani agweti agamúgeza. Na mu yizo siku zooshi, ndaabyo byo áli kizi lya. Ne'ri akaba keera azimala, ishali lyanamúyandabusa.

3 Kwokwo, Shetaani anamúbwira: «Iri wangaba uli Mwana wa Rurema, ubwirage yiri ibuye lihinduke mukate!»

4 Yesu anamúshuvya: «Si mu Mandiko Meeru, biri biyandike kwokuno: “Bitali byo'mundu ali mu lya naaho, byo bitumiri ali mu ba mugumaana.*”»

5 Ha nyuma, Shetaani anatwala Yesu áhayinamusiri bweneene, anayami múyereka amaami ga'mahanga gooshi kinaliguma. 6 Anashubi múbwira: «Yibi byoshi, nangakuheereza byo, ube mutwali wabyo, halinde unakizi gingikwa bweneene. Ee! Nie bihaabirwi, nanganabiheereza ngiisi ye ndoziizi! 7 Yibi byoshi, iri wan-ganyikumba, ngakuheereza byo.»

8 Yesu anamúshuvya: «Si mu Mandiko Meeru, biri biyandike kwokuno: “Ukizi yikumba Rurema Nahamwinyu, anabe yehe naaho ye ugakizi kolera!†”»

9 Ha nyuma, Shetaani anatwalaga Yesu i Yerusaleemu, anamúyimangika áhayinamusiri bweneene ku nyumba ya Rurema, anamúbwira: «Iri wangaba uli Mwana wa Rurema, simbukira haashi! 10 Si mu Mandiko Meeru, biri biyandike kwokuno:

“Rurema agabwira abaganda baage, bakizi kulanga,

11 banakusame, gira amagulu gaawe gatayitimbe ku mabuye.‡”»

12 Yesu anamúshuvya: «Si mu Mandiko Meeru, biri biyandike na kwokuno: “Utakizi geza Rurema Nahamwinyu!§”»

13 Shetaani, iri akaba keera ayusa ukuleeza Yesu mu yago magezo gooshi, anatee músiga, halinde ku kyanya agalonga ubundi bulyo.

*Yesu agayirizibwa imwabo**(Mataayo 4.12-17; 13.52-58; Mariko 1.14-15; 6.1-6)*

* 4:4 4.4 Bukengeze 8.3. † 4:8 4.8 Bukengeze 6.13. ‡ 4:11 4.11 Zaburi 91.11-12. § 4:12 4.12 Bukengeze 6.16.

¹⁴ Yesu anagalukira i Galilaaya, akola mwo'bushobozi bwo'Mutima Mweru. Umwazi hi'gulu lyage, gwanalum-buuka mu kihugo kyoshi. ¹⁵ Anatondeera ukugenda agayigiriza abandu mu nyumba zaabo ze'mihumaanano. Na ngiisi ábakamúyuvwa, banakizi múhuuza bweneene.

¹⁶ Ha nyuma, Yesu anataahira i Nazareeti, ko kaaya ko akalererwa mwo. Na ku lusiku lwe'Sabaato, anayingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, nga kwo áli komiri. Anayimuka, gira asome Igambo lya Rurema. ¹⁷ Ne'ri akahaabwa ikitaabo kibungirize kyo'muleevi Hisaaya, anakibunguula, anahulukira áhayandisirwi kwokuno:

¹⁸ «Umutima gwa Nahano, gundi mwo!

Keera akandoola kwo ngizi menyeesa abakeni Imyazi Miija. Akanduma ne'mwa'bashweke,

mbamenyeese kwo bagashwekuulwa.

Akananduma ne'mbumi, nzimenyeese kwo zigahumuulwa.

Na ábakandamiirwi kwakundi, mbaguluule.

¹⁹ Ninamenyeese abandu umwaka gwo Nahano agababonera ulukogo.* »

²⁰ Yikyo kitaabo, Yesu anashubi kibunga, anakigalulira umukozi, anabwatala. Abandu booshi ba mwi'yo nyumba, banamútungira. ²¹ Haaho, anababwira: «Yaga Mandiko Meeru go mwayuvwa, zeene lyo gakolekaga mu kati kinyu!»

²² Yago magambo go'bugashaane, ikyanya Yesu áli kizi gadeta, balya bandu booshi banamúhuuza, iri banasoomerwa! Banatondeera ukubuuzania: «Emwe! Uyu, ka atali ye yolya mugala Yusefu?»

²³ Yesu anababwira: «Ku kasiisa, mugandwira yugu mugani: “E mufumu, uyikizagye wenyene. Na byoshi byo twayuvwa wagira mu kaaya ke'Kaperinahumu, ubigirage na hano mu kaaya ke'mwinyu!” ²⁴ Namúbwira ukuli, kwo ndaaye muleevi úgweti úgayemeerwa mu kaaya kaabo!

²⁵ «Ku kyanya kyo'muleevi Hiriya, mu kihugo kyoshi kya'Bahisiraheeri, invula ikamala imyaka ishata ne'myezi ndatu ihangamiri. Umwena mukayu, gwanakiteera. Mumenyage bwija kwo ku yikyo kyanya, mwáli riiri banamufwiri bingi mu kihugo kyabo. ²⁶ Kundu kwokwo, ndaaye muguma wabo ye Hiriya akatumwa kwo. Si akatumwa naaho imwa namufwiri muguma wa mu kaaya ke'Sarepeta, mu mahanga ge'Sidooni!

²⁷ «Na ku kyanya kyo'muleevi Hirisha kwakundi, mu kihugo kye'Hisiraheeri, mwáli riiri abanamubembe bingi.

* 4:19 4.18-19 Hisaaya 61.1-2.

Kundu kwokwo, ndaaye muguma wabo ye akakiza. Akakiza Namaani naaho, umundu wa mu mahanga ge'Siriya!»

²⁸ Balya bandu booshi, mbu bayuvwagwe ngiisi kwo Yesu adeta, banashavura bweneene! Na kundu bâli kumaniri mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, ²⁹ haliko, banayami yimuka, banagenda bagweti bagamûtumikira, halinde ha membo iyâli ha nyuma lya'kaaya, gira bamúsindikire. ³⁰ Kundu kwokwo, Yesu anabalenga mwo, anayigendera.

Yesu ayimula ikisigo mu mundu
(Mariko 1.21-28)

³¹ Ha nyuma, Yesu anamanukira mu kaaya ke'Kaperinahumu, mu poroveesi ye'Galilaaya. Na ku lusiku lwe'Sabaato, anayingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, anatondeera ukuyigiriza mwa'bandu. ³² Galya migirizo gaage, ganabasomeza ngana, bwo âli gweti agabayigiriza ku bushobozi.

³³ Mwi'yo nyumba ye'mihumaanano, mwâli riiri mundu muguma úwâli bambwirwi ne'kisigo. Yikyo kisigo, kyanayideehereza ku nduulu, ti: ³⁴ «E Yesu we'Nazareeti, biki byo utuloziizi kwo? Ka wayija, gira lyo utushereeza? Nguyiji, kwo we yolya Mutaluule wa Rurema!»

³⁵ Kirya kisigo, Yesu anakikanukira, ti: «Hafe! Shaaga mu'yu mundu!» Lyeryo, kyanatimba ulya mundu haashi imbere lya booshi, kyabuli múshaaga mwo, buzira kumúkomeeresa.

³⁶ Balya booshi, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa bweneene, banabuuzania, ti: «Bikagi yibi? Yaga migirizo gali mahyahya, ganali mwo'bushobozi! Kiri ne'bisigo, agweti agabihamuliza, binayami músimbaha!» ³⁷ Umwazi gwa Yesu, gwanayami lumbuuka bweneene mu poroveesi yoshi ye'Galilaaya.

Yesu akiza abalwazi bingi
(Mataayo 8.14-17; Mariko 1.29-34)

³⁸ Yesu anahuluka mwi'yo nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, anayingira mu mwa Simooni, anagwana mwo navyala Simooni akoli shushiirwi. Banahuuna Yesu kwo amúkize.

³⁹ Yesu anayiji yimanga ha butambi lyage, anakanukira ishushira. Ne'ri akagira kwokwo, lyanayami kanguuka. Uyo nyaama anayami vyuka, anatondeera ukubakolera ibyokulya.

⁴⁰ Iri izuuba likaba likola bu sooka, abandu banaleetera Yesu abalwazi booshi ba'malwazi ga kwingi-kwingi. Balya booshi, Yesu anakizi babiika kwa'maboko, mu kubakiza.

⁴¹ Hâli riiri na 'bandu bingi ábâli bambwirwi ne 'bisigo. Na bwo byâli yiji kwo Yesu ye Masiya, byanakizi yamuluka: «Si ulyagagi Mwana wa Rurema!» Haliko, Yesu anakizi bikanukira kwo bitashubi deta, anakizi biyimula.

Yesu ayigiriza abandu i Buyahudi

(Mariko 1.35-39)

⁴² Iri bukakya shesheezi, Yesu analyokaga yaho, anagenda áhayiheriiri. Abandu banagenda bagamúlooza. Ne'ri bakamúbona, banagira mbu bamúhangirire, atabasige.

⁴³ Haliko, Yesu anababwira: «Bingwiriiri ngendage na mu tundi twaya, gira ngizi genda ngamenyeesa abandu baatwo Imyazi Miija yo'bwami bwa Rurema. Mukuba, byebyo byo n'gatumwa.» ⁴⁴ Kwokwo, Yesu anakizi genda agalenga mu poroveesi ye'Buyahudi, iri anayigiriza abandu mu nyumba zaabo ze'mihumaanano.

5

Yesu abiika abigirizibwa baguma

(Mataayo 4.18-22; Mariko 1.16-20)

¹ Lusiku luguma, Yesu âli yimaaziri ku butambi bwe'nyaaaja ye'Galilaaya,* agweti agayigiriza abandu Igambo lya Rurema. Banakizi múyegeera, gira bamúyuvwe bwija. Ne'ri hakatama, banamúfindiriza.

² Yaho ku butambi bwe'nyaaaja, Yesu anabona amaato gabiri, gâli sizirwi na'badubi, bwo bakagendi shoboola injenga zaabo. ³ Anashonera mu bwe'mwa Simooni, anamúhuuna kwo abutundire hiniini mu nyaaja. Ne'ri akagira kwokwo, Yesu anabubwatala mwo, anagenderera ukuyigiriza abandu.

⁴ Ne'ri akayusa ukubayigiriza, anabwira Simooni, ti: «E Simooni, shoojaga, tugende i buziba. Mugendi tibula ye'njenga ziinyu, mudube ifwi!»

⁵ Simooni, ti: «E maashi, nahamwitu, si buno bushigi bwoshi bwakya tugweti tugahiduukira mu kuduba, ndaanakyo kindu kyo twalonga! Kundu kwokwo, bwo we wambwira, namu gendi zitibulira mwo.»

⁶ Kwokwo, Simooni na'baabo, banagendi kabula yizo njenga zaabo mu nyaaja. Leero, banayita ifwi nyingi bwe-neene, halinde injenga zanaambiri bereka. ⁷ Banayami kema abaabo ábâli riiri mu bundi bwato, gira bayiji batabaala. Ne'ri bakayija, banayijuza galya maato gombi ifwi, halinde ganaloozi zika.

* 5:1 5.1 inyaaja ye'Galilaaya irindi iziina lyayo: Inyaaja ye Genezareeti.

⁸ Simooni, mbu abonage kwokwo, anafukama imbere lya Yesu, anamúbwira: «E Nahamwitu, ushaage hano ndi! Si ndi munabyaha!» ⁹ Na íbikatuma Simooni agaadeta kwokwo, mukuba yehe, kuguma na'baabo booshi, ikyanya bakabona ngiisi kwo bayita yizo fwi nyingi, banasoomerwa ngana. ¹⁰ Yakobo na Yohana, bagala Zebedaayo, bâli kizi dubira kuguma na Simooni. Nabo, banasoomerwa bweneene!

Yesu anabwira Simooni kwokuno: «E Simooni, utay-obohe! Ukulyokera buno, ukola ugakizi duba abandu.» ¹¹ Lyeryo, Simooni na balya baabo banayami dubuuka, banasiga byoshi, banamúkulikira.

*Yesu akiza umunamubembe
(Mataayo 8.1-4; Mariko 1.40-45)*

¹² Ikyanya Yesu âli riiri mu kaaya kaguma, hanayija mundu muguma úwâli mali birukwa kwo no'mubembe. Uyo mundu, mbu abonage Yesu, anafukama imbere lyage, anahisa amalanga haashi, anamúyinginga, ti: «E Nahano, iri wangalooza, wangangiza.»

¹³ Ulya mundu, Yesu anagolola ukuboko mu kumúhuma kwo, anamúbwira: «Ndoziizi! Ubaagage mugumaana!» Lyeryo gulya mubembe, shululu!

¹⁴ Uyo mundu, Yesu anamúkomeereza, ti: «Hata-gire umundu yeshi ye ugabwira kwo wakizibwa! Si ugendi yiyerekana naaho imwo'mugingí, unatange ni'tuulo lyo'kuyerekana kwo keera wakira, nga kwo'lubaaja lwa Musa ludesiri!»

¹⁵ Kundu Yesu akadeta kwokwo, haliko umwazi gwage gwanakaviiriza ukulumbuuka mu bandu, kyanatuma abandu bingi bweneene bagakizi múshololokera. Bâli loziizi ukuyuvwa amigirizo gaage. Na'malwazi gaabo, ganakizibwe. ¹⁶ Kyanatuma Yesu agakizi bayongoloka, anagende áhayiheriiri, gira agendi huunira ho Rurema.

*Yesu akiza umundu úzingamiri
(Mataayo 9.1-8; Mariko 2.1-12)*

¹⁷ Lusiku luguma, Yesu âli gwati agayigiriza abandu. Na mu kati kaabo, mwâli bwatiiri Abafarisaayo, kuguma na'bigiriza be'maaja. Baguma baabo, bâli shaaziri mu ngiisi kaaya ke'Galilaaya. Na'bandi, bâli shaaziri i Buyahudi, kiri ne'Yerusaleemu. Na bwo Yesu âli riiri mwo'bushobozi bwa Nahano, anakizi bakiza mwa'balwazi.

¹⁸ Haaho, hanayija abashosi, babetwiri umundu úzingamiri, agwejiiri ku kyajo kyage. Banagira mbu bamúyingirane mu nyumba, gira bamúbiike imbere lya

Yesu. ¹⁹ Haliko, bitanaziga, bwa'bandu bâli koli findiini bweneene.

Kyanatuma bagamúshonana hi'gulu lye'nyumba, bananauula ku matibura, banamúshonoolera imbere lya Yesu, agwejiiri ku kyajo kyage, ha kati ka yabo bandu booshi. ²⁰ Iri Yesu akabonaga ngiisi kwo bamúbiisiri kwo'bwemeere, anabwira lulya luzingo kwokuno: «E mwira wani, ibyaha byawe, keera byakogwa!»

²¹ Balya bigiriza be'maaja, na'Bafarisaayo, mbu bayu-vwagwe kwokwo, banatondeera ukuyimomoota, ti: «Uyu mushosi ali nga nyandi? Na kituma kiki agweti agaadeta íbitali nga byo imbere lya Rurema? Si ndaaye úshobwiri ukukoga ibyaha, átali Rurema yenyene!»

²² Iyo mitono yabo mibi, Yesu anayami gimenya, kyanatuma agababuza: «Kituma kiki mugweti mugaatona kwoku? ²³ Aaho! Lihi, írivwarusiri? Ka kumúbwira: “Ibyaha byawe, keera byakogwa”, kandi iri kumúbwira: “Yimukaga, ugende”? ²⁴ Ndoziizi mumenye bwija kwo'Mwana wo'Mundu agweti kiri no'bushobozi bwo'kukizi koga ibyaha hano mu kihugo.» Haaho Yesu anabwira lulya luzingo: «Nakubwira, uyimuke! Uyabiire ikyajo kyawe, utaahe.»

²⁵ Lyeryo, ulya mundu wa guru! Anayami yimuka imbere lyabo, anayabiira ikyajo kyage, anataaha agweti agayivuga Rurema.

²⁶ Balya booshi, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana, banagwatwa ne'kyoba. Na kwakundi, banayivuga Rurema kwokuno: «Emwe! Zeene, twabona amagambo ge'kisoomeza!»

*Yesu abwira Laawi kwo amúkulikire
(Mataayo 9.9-13; Mariko 2.13-17)*

²⁷ Ha nyuma, Yesu anahuluka mwi'yo nyumba, anabona umubuguza muguma, iziina lyage Laawi, abwatiiri mu nyumba yo âli kizi buguliza mwo. Yesu anamúbwira: «E Laawi, ungulikire!» ²⁸ Lyeryo, Laawi anayami yimuka, anasiga byoshi, anagenda amúkulikiiri.

²⁹ Uyo Laawi anagirira Yesu ulusiku lukulu mu mwage. Mwomwo, mwáli kuumaniri ababuguza bingi, na'bandi bandu, bâli gweti bagashangiira ibyokulya.

³⁰ Balya Bafarisaayo, na'bigiriza baabo be'maaja, banagendi yidodombera abigirizibwa ba Yesu, ti: «Maki gano! Si mugweti mugashangiira ibyokulya kuguma na'babuguza, na'bandi banabyaha! Munagweti muganyweranwa.»

³¹ Yesu anabashuvya: «Abagumaana batali mu ba ni'goorwa lyo'kubukwa. Si abalwazi booki, bo balihiti!

³² Íbitumiri n'gayija, kutali mbu lyo mbamagala ábayibwini kwo bakwaniini imbere lya Rurema. Si n'gayija, gira mbamagale abanabyaha, batwikire ku byaha byabo.»

Ikibuuzo hi'gulu lyo'kuyishalisa
(Mataayo 9.14-17; Mariko 2.18-22)

³³ Abandu banabwira Yesu: «Abigirizibwa ba Yohana, ikyanya bagweti bagahuuna Rurema, bali mu yishalisa. Kiri na'bigirizibwa ba'Bafarisaayo nabo, bayamiri bali mu gira kwokwo. Si abe'mwawe, boohe, bagweti bagaalya naaho, no'kunywa!»

³⁴ Yesu anabashuvya: «Ka mwangashalisa ábalaalikwa, banakiri kuguma na nahamwabo wo'buhya? Nanga!
³⁵ Halikago, mu siku ízigayija, uyo nahano wo'buhya aga-lyosibwa mu kati kaabo. Mu yizo siku lyoki, bagayishalisa!»

³⁶ Yesu anashubi deta: «Ndaaye mundu úwangakera ikitubiko ku mulondo muhyahya, mbu anakihangire ku mulondo mukuluukulu. Iri angagira kwokwo, angakengeera ashereeza yugwo muhyahya. Kiri na yikyo kitubiko, kitaganywana no'mulondo mukuluukulu.

³⁷ «Na kwakundi, ndaaye mundu úwangabiikira amaavu ge'kishogwe mu ndaha ze'mbu nguluukulu. Iri angagira kwokwo, galya maavu gagapwamuula zirya ndaha, ganay-oneke. Kiri na zirya ndaha, nazo zinashereere. ³⁸ Si amaavu ge'kishogwe, gali mu tindikirwa mu ndaha ze'mbu ízikiri mbyahya!

³⁹ «Iri umundu angaba keera anywa amaavu ge'nguliira, atangashubi sara ukunywa ikishogwe. Ali mu deta kwo yago ge'nguliira, go miija.»

6

Yesu ye Nahano wo'lusiku lwe'Sabaato
(Mataayo 12.1-8; Mariko 2.23-28)

¹ Lusiku luguma lwe'Sabaato, Yesu áli gweti agalenga mu ndalo ze'ngano. Abigirizibwa baage banakizi genda bagazihulumula, banakizi zivunga, iri banazilya.

² Abafarisaayo baguma, mbu babonage kwokwo, banabwira Yesu: «Ewe! Kituma kiki mugweti mugaagira íbitahangwirwi ku lusiku lwe'Sabaato?»

³ Yabo Bafarisaayo, Yesu anabashuvya: «Ka mutazindi soma ngiisi kwo Dahudi akagira, ku kyanya áli koli shalisiri kuguma na'baabo? ⁴ Si akayingira mu nyumba ya Rurema, anayabiira imikate íyáli mali taluulwa imwa Rurema, anagilya! Anaheereza na kwo yabo baabo. Banali bagingi naaho, bo báli hangwirwi ukukizi gilya!» ⁵ Yesu anashubi

babwira: «Ulusiku lwe'Sabaato, Umwana wo'Mundu, ye Nahano wa lwo!»

*Yesu akiza umundu ku lusiku lwe'Sabaato
(Mataayo 12.9-14; Mariko 3.1-6)*

⁶ Ku lundi lusiku lwe'Sabaato, Yesu anayingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, anatondeera ukuyigiriza mwa'bandu. Mwomwo, mwâli riiri mundu muguma úwâli niaziri ukuboko kwe'lulyo. ⁷ Abafarisaayo, na'bigiriza be'maaja, bâli gweti bagagandiiza, gira babone iri Yesu agamúkiza ku lusiku lwe'Sabaato. Mukuba, bâli loziizi igambo lyo bangamúlegera kwo.

⁸ Yabo booshi, ikyanya bâli gweti bagamúgandiiza, Yesu anayami menyaga ngiisi kwo batoniri, anabwira uyo mundu, ti: «Yimuka! Uyimange yaha ha kati.» Kwokwo, anayimanga ha kati kaabo.

⁹ Haaho, Yesu anababuza: «Aahago! Ku lusiku lwe'Sabaato, biki bye'maaja zituhangwiri ukukizi gira? Ka'miija, kandi iri amabi? Ka zituhangwiri kwo tukizi lukizania kwo, kandi iri tukizi luyitana kwo?»

¹⁰ Yesu anabaleeza mwa'masu, abuli múbwira: «Lambu-ula ukuboko kwawe!» Ulya mundu, mbu akulambuulage, kwanayami kira!

¹¹ Balya Bafarisaayo, iri bakabona ngiisi kwo Yesu agira, arara-rara! Banagendi gira igambi lyo'kumúyita.

*Yesu atoola indumwa ikumi na zibiri
(Mataayo 10.1-4; Mariko 3.13-19)*

¹² Mu yizo siku, Yesu anagenda ku mugazi, gira agendi huunira ho Rurema. Bwanakya aki gweti agamúhuuna.

¹³ Ne'ri hakaba shesheezi, anahamagala abigirizibwa baage, anabatoola mwi'kumi na babiri, anabayinika izi-ina Ndumwa. Zirya ndumwa, zo zeezi: ¹⁴ Simooni (ye Yesu akayinika iziina Peturu) na Handereya mwene wabo Simooni, na Yakobo, na Yohana, na Firipo, na Batoromaayo, ¹⁵ na Mataayo, na Tomaasi, na Yakobo mugala Halufaayo, na Simooni (úwâli kizi buuzibwa Zeloote) ¹⁶ na Yuda mugala Yakobo, na Yuda Hisikaryote, ulya úkayiji tanga Yesu mu bagoma.

*Yesu akiza abalwazi
(Mataayo 4.23-25)*

¹⁷ Yesu, anamanuka ku mugazi, kuguma na'bigirizibwa baage. Ne'ri akahikaga áhali indekeera, anatee yimanga, anagwana abigirizibwa baage bingi bweneene, kuguma na'bandi bandu bingi. Bâli lyosiri mu kihugo kyoshi kye'Buyahudi, na mu ndekeera ye'kyambu kye'Tiuro na kye'Sidooni, kiri ne'Yerusaleemu.

18 Balya booshi, íbikatumá bagayija yaho, gira bayiji yuvwiriza Yesu, banakizibwe amalwazi gaabo. Kiri na ábâli bambwirwi ne'bisigo, nabo anakizi bakiza. 19 Yabo bandu booshi, bâli loziizi kwo bahumage naaho ku Yesu. Mukuba, imisi yâli kizi múlyoka mwo, yanakizi bakiza booshi.

*Amigirizo hi'gulu lyo'buhirwa, na hi'gulu lyo'buhanya
(Mataayo 5.1-12)*

20 Yesu, analola ku bigirizibwa baage, anababwira kwokuno:

«Muhiriirwi, mwe bakeni!

Mwe beene ubwami bwa Rurema.

21 Muhiriirwi, mwe muli no'mwena buno!

Mugaki yiguta.

Muhiriirwi, mwe mugweti mugaalira buno!

Mugaki sheka.

22 «Bagakizi mûtwa, iri banamûtuka, no'kukizi deta buligo hi'gulu lya'maziina giinyu. Abandu bagakizi mûshomba hi'gulu lyo'Mwana wo'Mundu. Kundu kwokwo, muhiriirwi bweneene! 23 Ku yulwo lusiku, mukizi shambaala, iri munatamba. Mumenye bwija kwo mugaaba mukoli bikiirwi imbembo mbamu mwi'gulu. Kiri na bashokuluza baabo, kwokwo kwo bâli kizi libuza abaleevi.

24 Haliko mwe bagale, yayewe imwinyu!

Ubwinyu buholeeze, keera mwabulonga.

25 Yayewe imwinyu, mwe muyigusiri buno!

Si mugaki shalika.

Yayewe imwinyu, mwe mugweti mugaasheka buno!

Si mugaki lira ku kimombo.

26 Yayewe imwinyu, ku kyanya abandu booshi bagweti bagamùhuuza!

Si kwokwo kwo bashokuluza baabo bâli kizi girira abaleevi be'bibeessa.»

*Amigirizo hi'gulu lyo'kukunda abagoma
(Mataayo 5.38-48; 7.12)*

27 «Mwe mugweti muganyuvwa, namùbwira kwo mukizi kunda abagoma biinyu! Yabo bagoma, ikyanya bagaaba bamùshombiri, mukizi batabaala. 28 Ne'kyanya bagaaba bagweti bagamùdaaka, mukizi bagashaanira. Ne'kyanya bagakizi mùlibuza, mukizi bahuunira imwa Rurema.

29 «Umundu, iri angakumota mwi'tama liguma, umùhindulire ne'lindi! Ne'ri angakunyaga ikooti lyawe, umúleke ayabiire ne'simiisi. 30 Ne'ri angakuhuuna ikindu, unayami múheereza kyo. Ne'ri angakunyaga ikindu kyawe, utaki múbuuze kyo. 31 Mukizi girira abandi, nga kwo niinyu mulozizi bakizi mùgirira.

32 «Aaho! Iri mwangakizi kundaga ábamùkuuziri naaho, mugaaba mwagira amiija maki? Si kiri na'banabyaha, bagweti bagakunda ábabakuuziri!

33 «Ne'ri mwangatabaala naaho ábali mu mùtabaala, mugaaba mwagira amiija maki? Si kiri na'banabyaha, bagweti bagaagira kwokwo!

34 «Ne'ri mwangakaaba naaho, bo mulangaliiri kwo bagamùkabuula, mugaaba mwagira miija maki? Si kiri na'banabyaha, bagweti bagakaaba abaabo! Ee! Balangaliiri kwo yabo baabo bagabakabuula ibindu byabo byoshi.

35 «Halikago mwehe, mukizi kunda kiri na'bagoma bi-inyu, iri munakizi batabaala! Munakizi kaabana, buzira kulangaalira kwo mugakabuulwa. Kwokwo, lyo muga-longa imbembo mbamu, munabe muli baana ba Rurema úli hi'gulu lya byoshi. Rurema agweti agatabaala kiri na'bandasiima, na'banakuhambwa. 36 Mukizi kejererana, nga kwo Yisho naye agweti agakejererana.

*Amigirizo hi'gulu lyo'kutwirana ulubaaja
(Mataayo 7.1-5)*

37 «Mutakizi ki twirana imaaja, gira lyo niinyu mutayiji zitwirwa! Mutanakizi deta kwa'bandi bahanwe, lyo na niinyu mutayiji hanwa. Halikago, mukizi kogana, lyo na niinyu muyiji kogwa.

38 «Mukizi haana, lyo niinyu muhaabwa! Ne'byo muga-haabwa, bigaaba ku lugero lwija. Ee! Lugashaganibwa, lunasindagiirwe, halinde luyijulire, lunabe lugombe. Ngiisi lugero lwo mugweti mugagerera kwa'bandi, lwo na niinyu, mugakizi gererwa kwo.»

39 Yesu anabatwira na yugu mugani: «Imbumi, ka yangarongoora iyabo mbumi? Si zombi zangayihongoleka mu kishimo!

40 «Umwigirizibwa atakuliiri umwigiriza wage. Haliko, iri umundu angaba keera ayusa ukuyigirizibwa lwoshi, iri akoli yumiini no'mwigiriza wage.

41 «Aahago! Kituma kiki ugweti ughenekera ihidookozi íhiri mwi'su lyo'winyu, utanali mu twaza ihibango íhiri mu lye'mwawe?

42 «Na kutagi kwo wangabwira uyo winyu: "Leka ngu-dokoole íhiri mwi'su lyawe!" Na wenyene, mu lye'mwawe, muli ihibango?

«Si uli mulyalya! Utee shaaza ihibango íhiri mwi'su lwawe, lyo ugaabona bwija ngiisi kwo ugadokoola íhiri mu lyo'winyu!»

*Abandu bali mu menyerwa ku mikolezi yabo
(Mataayo 7.16-20; 12.33-35)*

⁴³ «Ndaakyo kiti kiija ikyangatongeka kwe'bitumbwe bibi! Ndaanakyo kiti kibi, ikyangatongeka kwe'bitumbwe biija. ⁴⁴ Abandu batali mu yimbula ibitumbwe bye'mitiini, ku biti bye'migenge. Batanali mu yimbula ibitumbwe bye'mizabibu, ku biti bye'mishuugi. Si ngiisi kiti, kiri mu menyerwa ku bitumbwe byakyo.

⁴⁵ «Kwokwo, no'mundu mwija, amiija go agweti agaagira, gali mu lyoka mu miija masingule mu mutima gwage. No'mundu mubi naye, amabi go ali mu gira, gali mu lyoka mu mabi masingule mu mutima gwage. Ee! Amagambo go'mundu agweti agaadeta, gali mu lyoka mu biyijuliri mu mutima gwage.

*Ukuyubakira ku lwala, na ku mushenyu
(Mataayo 7.24-27)*

⁴⁶ «Kituma kikagi mugweti mugambwira: "E Nahano, e Nahano!", mutanali mu gira byo ndi mu mubwira? ⁴⁷ Yaga magambo gaani, iri umundu anganyijira, anagayuvwe, anabe agasimbahiri, ngamuyereka ngiisi kwo ali. ⁴⁸ Ali mu ba nga mundu ukalooza ukuyubaka inyumba. Uyo mundu anatee humba haashi bweneene, halinde anahike ku lwala, abuli luyubakira kwo'lutaliro. Ne'kyanya ulwiji lukayijula, amiiji ganayipukula kwi'yo nyumba, puku! Kundu kwokwo, itanashagana, bwo yâli dediiri.

⁴⁹ «Halikago, iri umundu angaba ali mu yuvwa amagambo gaani, atanakizi gasimbaha, ali nga ukayubakira inyumba ku luvu lumaata, buzira lutaliro. Ne'kyanya imigezi ikagiyifuka kwo, yanayami yihongoleka haashi. Yanashereera lwoshi.»

7

*Umukozi akizibwa hi'gulu lyo'bwemeere bwa Nahamwabo
(Mataayo 8.5-13)*

¹ Galya migirizo gooshi, ikyanya Yesu akayusa ukubabwira go, anagenda mu kaaya ke'Kaperinahumu. ² Na mwomwo, mwâli riiri mukulu muguma wa'basirikaani, úwâli hiiti umukozi muguma mukundwa! Si uyo mukozi, âli lwaziri bweneene, anâli kola bu fwa.

³ Uyo mukulu, iri akayuvwa imyazi hi'gulu lya Yesu, anatuma abashaaja baguma ba'Bayahudi, gira bagendi mubwira kwo ayiji mukiriza umukozi. ⁴ Ne'ri bakahikaga ahali Yesu, banamuyinginga, ti: «E maashi! Uyo mundu, yiri igambo lyo atutuma, ukwaniini umugirire lyo!

⁵ Akuuziri umulala gwitu bweneene, anali ye katuyubakira inyumba yitu ye'mihumaanano.»

⁶ Iri Yesu akayuvwa kwokwo, banagendanwa. Ne'ri bakayegeera ha mwo'lya mukulu, anatuma abiira baage, kwo bagendi bwira Yesu kwokuno: «E Nahano, we kongwa! Utayisuuze! Bitakwaniini kwo uyingire mu nyumba yani.

⁷ Kyo kyatuma nabona kwo ndakwaniini ukuyija imunda uli. Udetage igambo naaho, umukozi wani agaakira!

⁸ «Mukuba, naani, ndi mwi'dako lya'bakulu. Na mbiiti abasirikaani ábali mwi'dako lyani. Ndi mu bwira muguma: "Genda!", anayami genda. Na mbwire ugundi: "Yija!", naye anayami yija. No'muja wani, ngiisi kwo ndi mu múbwira, kwo anali mu gira.»

⁹ Iri Yesu akayuvwa kwokwo, anasoomerwa bwe-neene! Anakebaanuka, anabwira balya booshi kwokuno: «Namúbwiraga, kwo mu Bahisiraheeri booshi, ndazindi bona umundu úbiisiri Rurema kwo'bwemeere ngo'yu!»

¹⁰ Balya bandu ábakatumwa no'yo mukulu, banagalukira imwage, banagwana umukozi keera akira.

Yesu ahooloolola umwana úwâli mali fwa

¹¹ Mu zeezo siku, Yesu na'bigirizibwa baage, anagenda mu kaaya ke'Nahini, âli kulikiirwi na'bandu bingi. ¹² Ne'ri akayegeeraga irembo lya'kaaya, anagwanana ne'kigugu kya'bandu kiri mu hulukana ikirunda kyo'mwana mutabana. Uyo mwana, âli riiri kininga. Na nyina, âli riiri namufwiri.

¹³ Uyo namufwiri, ikyanya Nahano akamúbona, anamúyuvwirwa indengeerwa, anamúbwira: «E maawe, ulekage ukulira!» ¹⁴ Haaho, anayegeera kirya kipoyo kyo bâli betwiri kwe'kirunda. Abandu ábâli kibetwiri, banayimanga. Kirya kipoyo, Yesu anakihuma kwo, anadeta kwokuno: «E mutabana, nakubwira, uvuyuke!»

¹⁵ Ulya mutabana, kundu atákoli fwiri, haliko anayami vyuka, anatondeera ukushubi deta. Yesu anamúsiikiriza nyina.

¹⁶ Balya bandu booshi, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana! Banatondeera ukuyivuga Rurema, ti: «Umuleevi mukulu, ahulukira mu kati kiitu!» Banashubi deta: «Emwe! Rurema, ayiji tabaala abandu baage!»

¹⁷ Umwazi gwo'kuhooloololwa kwo'yo mwana, gwanalum-buuka mu Buyahudi, kiri na mu gandi mahanga kwakundi.

*Yohana wo'kubatiiza atuma indumwa imunda Yesu
(Mataayo 11.2-19)*

18 Yibyo byoshi byo Yesu âli kizi gira, abigirizibwa ba Yohana banayiji múmenyeesa byo. Kyanatuma agahamagala babiri baabo, 19 anabatuma kwo bagendi buuza Nahano, ti: «Ka we yolya Masiya úwâli úgayija, kandi iri tulindirire gundi?» 20 Yabo bombi, iri bakahika áhali Yesu, banamúbwira: «Yohana wo'kubatiiza atutuma imwawe, tukubuuze, ti: “Ka we yolya Masiya úgayija, kandi iri tulindirire gundi?”»

21 Ku kyekyo kyanya, Yesu âli gwati agaakiza abalwazi bingi, anakizi kiza kiri na ábâli bambwirwi ne'bisigo. Anâli gwati agahumuula ne'mbumi nyingi. 22 Kyanatuma agabashuvya, ti: «Mugendi menyeesa Yohana ngiisi byo mwayibonera, na ngiisi byo mwayiyuvwirwa. Ee! Ábashuba mbumi, bakolaga mu bona! Na ábashuba tundende, bakola mu genda. Na ábashuba no'mubembe, keera bakizibwa. Na ábashuba babitwitwi, bakola mu yuvwa. Kiri na ábatákoli fwiri, bagweti bagahooloolwa. Na'bakeni, bagweti bagamenyeesibwa Imyazi Miija. 23 Aahago! Ahiri-irwi ngiisi útagaaba ne'migangaanwe hi'gulu lyani!»

24 Yizo indumwa za Yohana, iri zikaba keera zalyoka yaho, Yesu anatondeera ukubwira abandu hi'gulu lya Yohana kwokuno: «Bikagi byo mwâli kizi gendi loleera mwi'shamba? Ki'sanga íryâli kizi hunga-hunga ne'mbuusi? Nanga! 25 Aaho! Biki byo mwâli kizi gendi loleera? Ka mundu úyambiiti imirondo yo'mulimbo? Nanga! Si ngiisi ábayambiiti imirondo mwene iyo, bali mu ba batuuziri mu tujumiro! Na mwomwo, mwo bali mu yisimiisa mu kanyabungaka ke'bindu byabo.

26 «Aaho! Bikagi byo mwâli kizi gendi loleera? Ka muleevi? Ee! Namúbwira kwo ali muleevi! Bitanali byebyo naaho. 27 Uyo Yohana, biri biyandike hi'gulu lyage mu Mandiko Meeru kwokuno:

“Ngalungika indumwa yani imbere lyawe,

gira igwanwe yakushongaanza injira.*”»

28 Yesu anashubi deta: «Namúbwira, kwo mu booshi ábakabutwa, ndaaye úkuliiri Yohana wo'kubatiiza! Kundu kwokwo, útoohiri mu bwami bwa Rurema, yeki ye múkuliiri!»

29 Yabo booshi, kuguma na'babuguza, iri bakayuvwa ngiisi kwo Yesu adeta, banayemeera kwo Rurema ali wo'kuli. Mukuba, bo báli mali batiizibwa na Yohana. 30 Haliko, Abafarisaayo na'bigiriza be'maaja, boophe, bakalahira ishungi za Rurema, bakanalahira kwo Yohana atabatiize.

* 7:27 7.27 Malaki 3.1.

³¹ Yesu anashubi deta: «Bikagi byo nangashushaania na'bandu ba yiki kibusi? Kuti kwo bali? ³² Si bali nga baana ábabwatiiri mu kaguliro bagweti bagashomborozania, ti: "Si tukamùlakiza umuteera-teera, mutanakina! Ne'kyanya tukamùyimbira ulwimbo lwa'maganya, mutanalira!"

³³ «Ikyanya Yohana wo'kubatiiza akayija, atâli kizi lya imikate, atanâli kizi nywa ne'divaayi, mwanakizi múgamba kwo abambwirwi ne'kisigo! ³⁴ Si Umwana wo'Mundu yehe, ikyanya akayija, anakizi lya imikate, no'kunywa idivaayi, mwanadeta: "Lolagi! Ali ruhozeza, anali ruganywa! Anali mwira wa'babuguza, na'bandi banabyaha!" ³⁵ Kundu kwokwo, iri abandu bangaba bali mwo'bwitegeereze, lyo bali mu yerekana kwo bo bakwaniini.»

Yesu ayonerwa kwa'malaasi

³⁶ Mufarisaayo muguma, akalaalika Yesu kwo ayiji lya imwage. Ne'ri Yesu akahika yo, anabwatala ha byokulya. ³⁷ Na mu yako kaaya, mwâli riiri mukazi muguma, úwâli kokobola ku byaha. Uyo mukazi, iri akayuvwa kwo Yesu ali mu lya imwo'yo Mufarisaayo, anayija ne'njebe ya'malaasi íkabaajwa mwi'buye liija lye'halibasita.

³⁸ Uyo mukazi, anayimanga ha nyuma lya Yesu, ha butambi lya'magulu gaage, anatondeera ukulira. Analovya amagulu ga Yesu ne'migenge, anakizi gihotola no'mushaku gwage. Anakizi nyunyuguta amagulu ga Yesu, anagashiiga kwa'malaasi.

³⁹ Ulya Mufarisaayo úkalaalika Yesu, mbu abonage kwokwo, anatona, ti: «Uyu mukazi, si agweti agamúhera-hera. Uyu mundu, nga angabiiri muleevi, ashuba agaa-menya kwo ali kokobola ku byaha!»

⁴⁰ Uyo Mufarisaayo, Yesu anamúbwira: «E Simooni, ndi ni'gambo lyo ngakubwira.» Naye, ti: «E Mwigiriza, limbwire!»

Yesu anadeta kwokuno: ⁴¹ «Hâli riiri bandu babiri, ábâli riiri mu mwenda gwo'mukaabani muguma. Muguma, âli kaabiri idinaari† magana gataanu. No'wabo, âli kaabiri idinaari makumi gataanu naaho. ⁴² Yabo bombi, iri bak-abula ifwaranga zo'kuyishula, uyo úkabakaaba anabakoga. Aaho! Mu balya bombi, nyandi úgamúkunda ingingwe?»

⁴³ Simooni, ti: «Natona kwo'yo úkakogwa umwenda muhamu.» Yesu anamúbwira: «Washuvya bwija.»

⁴⁴ Haaho, Yesu analolaga ku'yo mukazi, anabwira Simooni kwokuno: «Ka ubwini uyu mukazi? Ikyanya

† 7:41 7.41 idinaari Ulufwaranga luguma lwe'dinaari lwâli riiri lwo'kuhamba umukozi ku mulege-rege muguma.

nayingira muno mu mwawe, utambeereza amijji go nangayishuka mwa'magulu. Si yehe, keera agandovya ne'migenge yage, anagihotola no'mushaku!

⁴⁵ «Ne'kyanya wandamusa, utannyunyuguta. Haliko yehe, ukulyokera ho nayingirira muno, atazi luha ukukizi nnyunyuguta ku magulu!

⁴⁶ «Utanjiiga amavuta mwi'twe. Haliko yehe, keera anjiiga amalaasi ku magulu! ⁴⁷ Ku yukwo, nakubwira. Uyu mukazi, ibyaha byage kwo bishuba bingi, keera byakogwa, bwo'rukundo lwage lulyagagi lwingi. Haliko, iri umundu angakogwa ibyaha biniini, uyo ali mu ba no'rukundo luniini naaho.»

⁴⁸ Ulya mukazi, Yesu anamúbwira kwokuno: «Ibyaha byawe, keera byakogwa!»

⁴⁹ Mwomwo mu mwa Simooni, mwâli riiri abandi balaa-like. Mbu bayuvwagwe kwokwo, banatondeera ukubuuza-
nia, ti: «Nyandagi uyu? Kuti kwo angayiji koga ibyaha!»

⁵⁰ Ulya mukazi, Yesu anashubi múbwira: «E maawe, bwo wabiika Rurema kwo'bwemeere, keera wakizibwa. Ugendage no'mutuula!»

8

Abakazi ábâli kizi tabaala Yesu

¹ Ha nyuma, Yesu anakizi lenga mu twaya tuhamu, kiri na mu twaya twe'bishoola, iri anamenyeesa abandu hi'gulu lye'Myazi Mijja yo'bwami bwa Rurema. Ne'kyanya âli kizi genda, âli riiri ne'ndumwa zaage ikumi na zibiri. ² Hâli riiri na'bakazi baguma, bo Yesu akakiza amalwazi gaabo, anabayimula na mwe'bisigo. Mu kati kaabo, mwâli riiri Maryamu we'Magadala, ye akalyosa mwe'bisigo birinda. ³ Mwâli riiri na Yowana, muka Kuza, ye wâli yimangiiri ibindu bya Heroode. Mwâli riiri na Suzaana, na'bandi bakazi bingi. Yabo bakazi, bâli kizi tanga ku bindu byabo, mu kukizi tabaala Yesu na'bigirizibwa baage.

Umugani gwo'mubibi

(Mataayo 13.1-9; Mariko 4.1-9)

⁴ Abandu bingi bweneene banalyoka mu twaya twabo, banashololokera áhali Yesu. Iri bakahika, anabatwira umugani kwokuno: ⁵ «Hâli riiri umuhiizi muguma, úkagendi biba imbuto zaage. Ulya muhiizi, iri akaba akola mu zibiba, nguma zanakizi twa mu njira, zanafinwa. Utunyuni twanayiji zirya.

⁶ «Izindi zanatwa mu lushegebwe. Kundu zikayami mera duba, haliko zanabula amijji, zanabogama.

⁷ «Izindi zاناتwa mu migenge. Iyo migenge, ikyanya ikakula, yanazishweshweteza.

⁸ «Izindi zاناتwa mu luvu lwija. Ne'kyanya zikayera, zanakizi yimbulwa kwe'ndete igana-igana.» Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, anadeta kwi'zu lihamu: «Ngiisi úhiiti amatwiri go'kuyuvwa, ayuvwe!»

*Yesu alimbuula umugani gwo'mubibi
(Mataayo 13.10-23; Mariko 4.10-20)*

⁹ Abigirizibwa ba Yesu, banamúbuuza: «E mwigiriza, yugwo mugani, gulozizi ukudeta kuti?» ¹⁰ Anabashuvya: «Íbyâli bishamiri mu bwami bwa Rurema, mwehe keera mukabimenyeesibwa. Halikago abandi, ngweti ngababwira byo ku migani. Ku yukwo, "ukulola, bagakizi lola. Haliko, batâye bone!

Ukuyuvwa, bagakizi yuvwa. Haliko, batâye sobanukirwe.*»

¹¹ «Gulya mugani, umugeeza gwagwo gwo gwogu: Zirya mbuto, liri Igambo lya Rurema. ¹² Zirya mbuto nguma, ikyanya zikatwa ku butambi bwe'njira, biyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa Igambo lya Rurema. Haaho-haaho, Shetaani anayiji lijobola mu mítima yabo. Kwokwo, batanaki liyemeere, batanakizibwe.

¹³ «Zirya zindi ízikatwa mu lushegebwe, biyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa Igambo lya Rurema, banaliyakiire ku bushambaale. Haliko, bali mu ba nga mbuto ízitayisiizi imizi. Ha nyuma hiniini, bali mu gezibwa, banayami lijanda.

¹⁴ «Zirya zindi, ikyanya zikatwa mu migenge, biyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa Igambo lya Rurema. Haliko, ikyanya bali mu gerania, banabe bali mu yiloogeta ubugale, banali mu mirwa na'mifwije, kinatume liry igambo ligabashweshwetera mwo, litanabe ne'bitumbwe.

¹⁵ «Zirya zindi, ikyanya zikatwa mu luvu lwija, biyerekiini umugani gwa ábali mu yuvwa igambo lya Rurema ku mutima mwija, banabe bashenguusiri. Boohe, bali mu ba balikaniziizi, iri banaliyihangaana mwo, halinde linatongeke mu kati kaabo.

*Byoshi bigamenyeekana ku bweranyange
(Mariko 4.21-25)*

¹⁶ «Ndaaye úwangayasa itara, mbu analitumbikire kwe'kitiri, kandi iri alifunda mu ngologooshi. Si ali mu li-biika ku kiterekero. Kwokwo, ikyanya abandu bagayingira, bayami bona ulukereera.

* 8:10 8.10 Hisaaya 6.9.

17 «Kwo na kwokwo, ngiisi ibiki bishamiri buno, bigaki yerekanwa ku bweranyange. Na kundu biki bwikiirwi, bigaki biikwa ha bweruula.

18 «Ngiisi byo mugweti mugayuvwa, mubiyuvwirize bwija! Mukuba, iri umundu angaba akoli hiiti ikindu, ye gayushuulirwa kwe'bindi. Haliko, iri angaba ndaakyo ahiiti, kiri na hyo atoniri kwo akoli hiiti, agahinyugutulwa.»

Banyandi beene wabo Yesu?

(Mataayo 12.46-50; Mariko 3.31-35)

19 Beene wabo Yesu, na nyina, banahika imunda ali, gira bamúbone, batanashobola ukumúyegeera, bwa'bandu bâli findiini bweneene! 20 Kyanatuma abandu baguma bagabwira Yesu: «Nyoko na beene winyu, bakoli yimaaziri ha mbuga. Balozizi ukukubona.»

21 Yesu anabashuvya: «Abandu, iri bangayuvwa Igambo lya Rurema, banabe bagweti bagaagira nga kwo lidesiri, baabo bo bamaawe, bo na beene witu!»

Yesu ahoohya ikihuhuuta ne'midunda

(Mataayo 8.23-27; Mariko 4.35-41)

22 Lusiku luguma, Yesu anashonera mu bwato kuguma na'bigirizibwa baage, anababwira: «Tujabukage inyaaja!» Kwokwo, banayitundira mu nyaaja. 23 Ne'ri bakaba bakiri mu genda, Yesu anahunira. Yumwo mu nyaaja, mwanatuza ikihuhuuta kikayu. Yubwo bwato, bwanatondeera ukuyingira mwa'miiji, halinde bwanahambiri zika.

24 Balya bigirizibwa ba Yesu, banayija ho ali, banamúsisimula, banamúbwira: «E nahamwitu, e nahamwitu! Tukola tugaakama, maashi!» Yesu anavyuka. Ne'ri akabona kirya kihuhuuta, anakikanukira. Anabwira ne'rya midunda, kwo ihoge. Lyeryo, byanayami hoga, hanaba umunyerere, shwaa!

25 Yesu anabuuzza abigirizibwa baage: «Aahago! Ka mutabiisiri Rurema kwo'bwemeere?» Iri bakayuvwa kwokwo, banayoboha, iri banasoomerwa! Banabuuzania, ti: «Mundu muki uno? Si agweti agakanukira kiri ne'kihuhuuta ne'midunda, binayami músimbaha!»

Yesu akiza umusire we'Geraasi

(Mataayo 8.28-34; Mariko 5.1-20)

26 Yesu na'bigirizibwa baage, iri bakaba keera bajabuka inyaaja ye'Galilaaya, banahika mu kihugo kya'Bageraasi. 27 Ne'ri Yesu akashonooka mu bwato, anagwanana no'mundu muguma we'yo munda úwáli bambwirwi ne'bisigo. Uyo musire, atáli tuuziri i kaaya. Si âli kola isiku nyingi, ali mu maherero, anali bukondwe.

28-29 Na bwo yikyo kisigo kyâli kizi múbambura, kyana-tuma abandu bagakizi gira mbu bamúlange. Na kundu bâli kizi múshweka iminyororo ne'mirinda, batanashobola. Biryá byoshi, âli kizi biduutula! Yikyo kisigo, kinayami múhabulira mu kishuka.

Uyo mundu, mbu abonage Yesu, Yesu anabwira kirya kisigo kwo kimúshaage mwo. Lyeryo, kyanabanda akashiba, uyo mundu, anagwa mu magulu ga Yesu, anamúbwira kwi'zu lihamu, ti: «E Yesu, Mwana wa Rurema úli hi'gulu lya byoshi! Bikagi byo ndoziizi kwo? Nakuyinginga, utanyogogoze, maashi!»

³⁰ Yesu anamúbuuzá: «Iziina lyawe, we nyandi?» Umusire, ti: «Iziina lyani, nie Binoono.» Mukuba, ibisigo íbyâli múliiri mwo, byâli kanyegete. ³¹ Biryá bisigo, byanayinginga Yesu kwo atabiyimule, mbu bigendi yi-holobeka mu kirimbi-rimbi kye'nakwere.

³² Na yaho ku higangazi, hâli ragiiri ulukuuli lwe'ngulube. Kwokwo, yibyo bisigo byanayinginga Yesu kwo abihanguule bigendi ziyifunda mwo. Ne'ri akabihanguula, ³³ byanalyoka mu'lya mundu, byanagendi yifunda mu lukuuli lwe'ngulube. Lulya lukuuli lwoshi lwanayami gendi yilasha mu nyaaja. Lwanakamira mwo.

³⁴ Abangere baazo, ti yee! Banatibitira i kaaya, kiri na mu mbingiro, banagendi menyeesa abandu ngiisi íbyakoleka. ³⁵ Kyanatuma abandu bagagumukira imunda Yesu, gira nabo bagendi biyibonera. Ne'ri bakahikaga ho ali, banagwana ulya mundu keera alyosibwa mwe'bisigo, akoli bwatiiri ha magulu gaage. Akoli yambiiti, anakola mugumaana. Yabo bandu, ikyanya bakabona kwokwo, banagwatwa ne'kyoba, ³⁶ banabaganuulira ngiisi kwo'yo musire akizibwa. ³⁷ Balya bandu booshi ba mu kihugo kya'Bageraasi, banagwatwa ne'kyoba! Banahuuna Yesu kwo ashaagage mu kihugo kyabo. Kwokwo, anashonera mu bwato, anagaluka.

³⁸ Ulya úshuba musire, anayinginga Yesu kwo bagendanwe. Halikago, anamúgalula, ti: ³⁹ «Ugalukire i kaaya! Ugendi ganuulira abandu ngiisi kwo Rurema akugirira.» Ulya mundu, analyoka yaho, anagenda agaganuulira abandu booshi ba mu kaaya ngiisi kwo Yesu amúgirira.

*Yesu akiza umukazi, ahooloolola no'munyere
(Mataayo 9.18-26; Mariko 5.21-43)*

⁴⁰ Iri Yesu akaba keera agaluka, anagwana abandu bingi bweneene bakoli múyiteziri, banamúyegerenza. ⁴¹ Haaho,

hanahulukira mundu muguma, iziina lyage ye Yahiro, umukulu we'nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi.

Uyo Yahiro, anafukama imbere lya Yesu, anamúyinginga kwo ayije mu mwage. ⁴² Mukuba, munyere wage we'kininga, âli kola bu fwa. Anâli riiri we'myaka ikumi ni'biri naaho. Iri Yesu akaba akola mu gendaga yo, abandu booshi banagenda bagamúfindiriza bweneene.

⁴³ Na mu kati kaabo, mwâli riiri umukazi, úwâli mali hisa imyaka ikumi ni'biri, ali no'bulwazi bwo'mududu. Na kundu âli mali mala ibindu byage byoshi ku bafumu, ndaaye úkashobola ukumúkiza.

⁴⁴ Uyo mukazi anayija luto-luto ha nyuma lya Yesu. Ne'ri akahuma kwi'kano lyo'mulondo gwa Yesu, lyeryo, gulya mududu gwage gwanayami kama!

⁴⁵ Yesu anabuuzwa: «Nyandi, úwambuma kwo?» Yabo bandu booshi, bananana kwo ndaaye úwamúhuma kwo. Peturu anabwira Yesu: «E maashi nahamwitu, si abandu bakoli kufindiriziizi, banagweti bagakuyisiriita kwo!»

⁴⁶ Haliko, Yesu anadeta: «Ee! Halyagagi umundu úwambuma kwo! Nyuvwiti kwe'misi keera yanjaaga mwo.»

⁴⁷ Ulya mukazi, mbu abone kwo ataki hiiti ubulyo bwo'kuyibisha, anayija imbere lya Yesu agweti agajuguma, anagwa mu magulu gaage. Ne'ri akaba akola imbere lya'bandu booshi, anamúbwira íbyatuma amúhuma kwo, na ngiisi kwo ayami kizibwa.

⁴⁸ Yesu anamúbwira: «E munyere wani, bwo umbi-isiragi kwo'bwemeere, kyo kyatuma wakira. Ugendage no'mutuula!»

⁴⁹ Iri Yesu akaba akiri mu deta, hanayija umundu uku-lyoka imwo'yo mukulu Yahiro, anamúbwira: «E waliha, munyere wawe, keera afwa. Utaki tami luhya umwigiriza!»

⁵⁰ Iri Yesu akayuvwa kwokwo, anabwira uyo Yahiro: «Utay-obohe! Ubiike Rurema kwo'bwemeere naaho. Munyere wawe agaakira.»

⁵¹ Ne'ri Yesu akahika ha mwo'yo Yahiro, atanahanguula kwo habe ugundi ye bagayingiranwa, átali Peturu, na Yohana, na Yakobo, na yishe wo'yo munyere, na nyina.

⁵² Na bwo'yo munyere âli mali fwa, abandu booshi bâli gweti bagamúlirira ku kimombo. Haliko, Yesu anababwira: «Mulekage ukulira! Uyu munyere atafwiri. Si ahuniiri naaho!» ⁵³ Yabo bandu, iri bakayuvwa kwokwo, banaton-deera ukumúshekeereza, ti shoshoo! Mukuba, bâli yiji kwo keera afwa.

⁵⁴ Ulya munyere, Yesu anamúgwatira ku kuboko, anamúbwira: «E mwana wani, vyuka!» ⁵⁵ Lyeryo ulya

munyere, umutima gwanagaluka, anayami yimuka. Yesu anababwira kwo bamúheereze byo agaalya.

⁵⁶ Balya babusi baage, iri bakabona kwokwo, bana-soomerwa bweneene! Haliko, Yesu anabakomeereza kwo hatagirage mundu ye bagabibwira.

9

*Yesu atuma indumwa zaage ikumi na zibiri
(Mataayo 10.5-15; Mariko 6.7-13)*

¹ Yesu anahamagala indumwa zaage ikumi na zibiri, anazihereza ubushobozi, anabahanguula kwo bakizi yimula ibisigo, banakize na'balwazi. ² Anazituma, gira zikizi genda zigayigiriza abandu hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema, zinabe ziri mu kiza na'balwazi.

³ Yesu anzibwira kwokuno: «Hatagirage kindu kyo mugatwala ku lugeezi, iba ngoni, kandi iri ludaha, kandi iri mukate, kandi iri fwaranga, kandi iri kyambalwa kya kabiri.

⁴ «Ngiisi nyumba yo mugayingira mwo, munabeere mwomwo, halinde ku lusiku lwo mugalyoka yaho. ⁵ Ne'ri abandu bangalahira ukumúyegereza, ikyanya mugalyoka mu yako kaaya kaabo, munabugumule ulukungu úluli ku magulu giinyu!*

⁶ Kwokwo, yizo ndumwa zanakizi genda zikalenga mu twaya, iri zinamenyeesa abandu Imyazi Miija. Zanakizi kiza abalwazi ba ngiisi handu.

*Heroode agangaanwa hi'gulu lya Yesu
(Mataayo 14.1-12; Mariko 6.14-29)*

⁷ Yibyo byoshi, ikyanya Yesu âli kizi bigira, umutwali Heroode anabiyuvwa, byanamúgangaana. Mukuba, abandu baguma, bâli gwetu bagaadeta kwo Yohana wo'kubatiiza ye wazuuka mu bafwiri. ⁸ Abandi, mbu'muleevi Hiriya ye wayija. Na wa'bandi, mbu gundi wa mu baleevi ba keera ye wazuuka.

⁹ Haliko, Heroode anadeta: «Si keera n'gasingula Yohana itwe! Aaho! Nyandagi uyo gundi, ye ngwetu ngayuvwa kwe'myazi mwene iyo?» Kwokwo, Heroode anakizi gira kwo abonaane na Yesu.

*Yesu ayigusa abandu bihumbi magana gataanu
(Mataayo 14.13-21; Mariko 6.30-44; Yohana 6.1-14)*

¹⁰ Indumwa za Yesu, zanagalukira imunda ali, zanamúganuulira ngiisi byo zikagira. Haaho, anazitwala

* **9:5** 9.5 Kubugumula ulukungu úluli ku magulu, kuli kuyerekana kwo babatwikira kwo hi'gulu lyo'buligo bwabo.

áhayiheriiri mu kaaya ke'Betesahida. ¹¹ Ne'ri abandu bakamenya ngiisi kwo agenda, banamúgwana yo. Anabayegereza bwija, anatondeera ukubaganuulira hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema. Na ngiisi ábâli lwaziri mu kati kaabo, anakizi bakiza.

¹² Iri hakaba kakola kabigingwe, abigirizibwa baage ikumi na babiri, banayiji múbwira: «E mwigiriza, hano tuli, muli mu kishuka. Aaho! Uhanguule yaba bandu, bagende mu twaya útuli hoofi, kiri na mu bishoola, gira lyo balonga ho bagahanda, balonge ne'byo bagaalya.»

¹³ Yesu anabashuvya: «Nanga! Mwehe mubaheereze byo bagaalya!» Nabo: «Si ndaabyo tuhiiti, ha nyuma lye'mikate itaanu, ne'fwi zibiri naaho. Ka uloziizi tugendi sumira yaba bandu booshi?» ¹⁴ Na mu yabo bandu, mwáli hisiri abashosi nga bihumbi bitaanu.

Yesu anababwira: «Mubwataze yaba bandu ndeeko-ndeeko, nga ya'bandu makumi gataanu-gataanu.» ¹⁵ Ne'ri bakababwataza, ¹⁶ Yesu, anayabiira irya mikate itaanu, na zirya fwi zombi, analegamira mwi'gulu, anadeta kongwa imwa Rurema. Ne'ri akabikoojola-koojola, anabiheereza abigirizibwa baage, gira nabo babigabulire abandu.

¹⁷ Balya booshi, banalya bweneene, halinde banadadaarwa. Ne'kyanya abigirizibwa bakakuumania imisigala, yanayijuza ingega ikumi na zibiri, nywe!

*Peturu adeta kwo Yesu ye Kirisito
(Mataayo 16.13-28; Mariko 8.27-9.1)*

¹⁸ Lusiku luguma, ikyanya Yesu áli gwati agahu-una Rurema áhayiheriiri, anabuuza abigirizibwa baage: «Aaho! Abandu bagwati bagaadeta kwo ndi nyandi?»

¹⁹ Banamúshuvya: «Baguma, bali mu deta kwo we Yohana wo'kubatiiza. Na'bandi, kwo we Hiriya. Na'bandi, kwo uli muguma wa mu baleevi ba keera úkazuuka.»

²⁰ Yesu anashubi babuza: «Haliko mwehe, mugwati mu-gaadeta kwo ndi nyandi?» Peturu anamúshuvya: «Wehe we ulya Masiya! Ee ma! Rurema ye kakutuma.»

²¹ Haaho, Yesu anabakomeereza kwo hatagire mundu ye bagabwira kwokwo. ²² Anababwira: «Umwana wo'Mundu, akwiriiri akizi libuzibwa ku njira nyingi. Agalahirwa na'bashaaja ba'Bayahudi, na'bakulu ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, anayitwe. Halikago, ku lusiku úlugira izishatu, anazuuke.»

²³ Ha nyuma, Yesu anabwira booshi kwokuno: «Umundu, iri angalooza ukungulikira, akwiriiri ayilahire yenyene. Abetulage ikibambo kyage ngiisi lusiku, abuli ngulikira.

²⁴ «Umundu, iri angalooza ukukizagya itwe lyage, ye gali-teera. Haliko, iri angaliteera hi'gulu lyani, lyoki agalikiza. ²⁵ Umundu, iri angalonga íbiri mu kihugo byoshi, anayiteere yenyene, bikagi byo agaaba ayunguka? Si ndaabyo!

²⁶ «Umundu, iri angafwa ishoni hi'gulu lyani, na hi'gulu lya'magambo gaani, uyo yo'Mwana wo'Mundu naye agaz-ifwira ku kyanya áye yije mu bulangashane bwage, na mu bwa Yishe, na mu bwa'baganda baage bataluule.

²⁷ «Namúbwira ukuli, kwo mu yaba bandu ábayimaaziri hano, baguma batagaafwa, bátazi bona ubwami bwa Rurema!»

*Yesu ahinduka ikikebe
(Mataayo 17.1-8; Mariko 9.2-8)*

²⁸ Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, hanalenga nga siku munaana. Ha nyuma, anayabiira Peturu, na Yohana, na Yakobo, anabateramana ku mugazi, gira agendi huunira ho Rurema. ²⁹ Ne'kyanya akaba akola mu múhuuna, lyeryo ngana anayami hinduka ikikebe! Imirondo yage, yanaba pepepe, yanalangashana bweneene!

³⁰ Hanayami bonekaga abashosi babiri mu kati ko'bulangashane, Musa na Hiriya. Yabo bombi, bâli gweti bagamúganuuzwa. ³¹ Banamúbwira ngiisi byo Rurema akamúshungikira, na ngiisi kwo agagendi fwira i Yerusalemu.

³² Ku kyekyo kyanya, Peturu na yabo baabo bâli mali lembwa ni'ro, haliko, iri bakasisimuka, banabona kwo Yesu akola mu bulangashane! Banabona na yabo bashosi bombi, bakoli yimaaziri ha butambi lyage.

³³ Yabo bombi, iri bakaba bakolaga mu músigá, Peturu anamúbwira: «E Nahamwitu, buli bwija bwo tuli hano. Aaho! Tuyubakage he'bitunda bishatu: kiguma kye'mwawe, ne'kindi kye'mwa Musa, ne'kindi kye'mwa Hiriya.» Yibyo byo Peturu áli desiri, kwáli nga kudaada.

³⁴ Ikyanya Peturu akaba akiri mu deta, hi'gulu lyabo, hanajooka ikibungu, kyanabazinga. Yabo bigirizibwa, banatondeera ukuyoboha bweneene! ³⁵ Mu kirya kibungu, mwanahuluka izu, lyanadeta kwokuno: «Uyu ye Mwana wani. Nie kamútoola. Aaho! Mukizi múyuvwiriza.» ³⁶ Yiryo izu, iri likayusa ukudeta, abigirizibwa ba Yesu banabona kwo akoli sigiiri yenyene.

Mu yizo siku, yibyo byoshi byo bakabona yaho, ndaaye mundu ye bakabiganuulira. Si banayihulikira naaho.

*Yesu ayimula ikisigo mu mwana
(Mataayo 17.14-18; Mariko 9.14-27)*

³⁷ Iri bukakya, Yesu na'baabo banalyokaga ku mugazi, banagwanana abandu bingi bweneene. ³⁸ Mu kati kaabo, mwâli riiri mundu muguma, anayiberekaania kwi'zu, ti: «E Mwigiriza, we kongwa! Nakuyinginga undolere uno mwana wani we'kininga. ³⁹ Ikisigo kiri mu múbambura, iri kinamúyamulula mu mûtukumula. Ni'fulo linakizi mûtutumuka mu kanwa. Kigweti kigamúfuta-futa, kitanali mu múshagirira mwo. ⁴⁰ Keera n'gayinginga abigirizibwa baawe kwo bakiyimule, banayabirwa.»

⁴¹ Yesu anadeta: «Mwe bandu ba kino kibusi, si mutabisiri Rurema kwo'bwemeere, munakoli bihuusiri! Aahago! Tugayamanwa halinde mangoki? Nganakizi mùgooyera, halinde mangoki? Ndeetera uyo mwana wawe.»

⁴² Uyo mwana, mbu abaagage akiri mu yegeera Yesu, lyeryo ngana kirya kisigo kyanayami múnyanyaga haashi. Kyanamûtukumula. Kundu kwokwo, Yesu anakikanukira, kyanatuma ulya mwana agayami kira. Yesu anamúgalulira yishe.

⁴³ Balya bandu booshi, mbu babonage ubushobozi bwa Rurema kwokwo, banasoomerwa bweneene!

*Yesu agwanwa adeta hi'gulu lyo'kufwa kwage
(Mataayo 17.22-23; Mariko 9.30-32)*

Ikyanya yabo bandu bâli ki somiirwi, hi'gulu lya Yesu, anabwira abigirizibwa baage kwokuno: ⁴⁴ «Ngiisi byo namumùbwira, mubiyuvwirize bwija! Umwana wo'Mundu agatangwa mu maboko ga'bandu.» ⁴⁵ Yibyo Yesu ak-ababwira, batanabisobanukirwa. Bâli bishirwi umugeeza gwabyo, banayoboha ukumúbuuza byo.

*Nyandi úkuliiri abaabo?
(Mataayo 18.1-5; Mariko 9.33-37)*

⁴⁶ Mu bigirizibwa ba Yesu, mwanayimuka imbamba, mbu nyandi mu kati kaabo úkuliiri abaabo. ⁴⁷ Ikyanya bâli gweti bagahambanwa, Yesu anayami menya ngiisi byo bâli toniri. Kyanatuma agayabiira umwana mwanuke, anamúyimangika ha butambi lyage. ⁴⁸ Anababwira kwokuno: «Umundu, iri angayegereza umwana mwanuke kwi'ziina lyani, iri nie ayegereza. Ne'ri anganyegereza, iri ayegereza no'lya úkanduma. Ngiisi útoohiri mu kati kiinyu, yoyo ye mùkuliiri!»

*Ngiisi útali mu tuhangirira, iri ali uluhande lwitu
(Mariko 9.38-40)*

⁴⁹ Yohana anabwira Yesu: «E Mwigiriza, tukabona mundu muguma, agweti agayimula ibisigo kwi'ziina lyawe. Twanamúlahiza, bwo atali muguma witu.» ⁵⁰ Yesu

anamúshuvya: «Mutaki shubi múbuza! Iri umundu angaba atali mu tuhangirira, iri ali uluhande lwitu.»

Abasamariya baguma balahira ukuyegereza Yesu

⁵¹ Yesu, ikyanya kyage kyo'kugalukira mwi'gulu kyâli koli yegeriiri. Kyanatuma agahiga kwo agendage i Yerusaleemu. ⁵² Anatuma indumwa mu kaaya kaguma ka'Basamariya, gira zigwanwe zamúteganulira ngiisi íbigamúgoora. ⁵³ Haliko, yabo bandu be'yo munda banalahira ukumúyegereza, bwo âli riiri mu njira yo'kugenda i Yerusaleemu.

⁵⁴ Abigirizibwa baage, Yakobo na Yohana, mbu babonage kwokwo, banamúbwira: «E Nahamwitu, ka uloziizi tuhune umuliro mwi'gulu, gubatibukire kwo, halinde gubajigi-ivye?» ⁵⁵ Yesu anakebaanuka, anabakanukira. ⁵⁶ Haaho, banagenda mu kandi kaaya.

*Yesu ahanuula ábaloziizi ukumúkulikira
(Mataayo 8.19-22)*

⁵⁷ Yesu na yabo baabo, iri bakaba bakiri mu njira, mundu muguma anamúbwira: «Ngiisi ho ugakizi genda, ngakizi kukulikira!»

⁵⁸ Yesu anamúshuvya: «Banyambwe, balyagagi ne'myobo. No'tunyuni, tuli mu ba ne'ngisha. Haliko, Umwana wo'Mundu, yehe atahiiti kiri na ho angalambika itwe lyage!»

⁵⁹ Yesu anabwira ugundi mundu: «Ungulikire!» Haliko uyo mundu, ti: «E Nahano, umbanguule ndee gendi ziika daata.» ⁶⁰ Yesu anamúshuvya: «Uleke abafwiri babe bo bagaziika abafwiri baabo. Haliko wehe, ugendi menyeesa abandu hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema.»

⁶¹ Ugundi naye, ti: «E Nahano, ngakizi kukulikira. Haliko umbanguule ndee gendi seezera imbaga yani i kaaya.»

⁶² Yesu anamúshuvya: «Umundu, iri angaba keera atondeera ukulima, anakebagane, iri ataki kwiriiri ukukola mu bwami bwa Rurema.»

10

Yesu, atuma abigirizibwa makumi galinda na babiri

¹ Ha nyuma, Nahano anatoola abandi bigirizibwa makumi galinda na babiri. Yabo bandi, anabatuma babiri-babiri, bagwanwe mu ngiisi kaaya, na mu ngiisi handu, ho âli koli shungisiri kwo agaahika yenyene.

² Anababwira kwokwo: «Indalo, keera yayera bwe-neene, haliko abimbuzi baki keehiri. Aaho! Muhuunage mwene mimbu, atume abakozi mu ndalo yage!

³ «Mugendage! Haliko, mumenye bwija kwo ngweti ngamùtuma nga byanabuzi mu mirunga! ⁴ Hatagire uludaha lwe'fwaranga lwo mugatwala, kandi iri fumba, kandi iri biraato! Ne'kyanya mugaaba mukola mu njira, hatagire mundu ye mugalamusa.

⁵ «Ikyanya mugayingira mu nyumba, mudete, ti: “Ino nyumba, ikizi ba mwo'mutuula!” ⁶ Ne'ri mwangaba muli abandu bo'mutuula, muleke umutuula gwinyu gubabeere mwo. Haliko, iri kwangaba ndaaye, iri gugamùgalukira.

⁷ «Mutagende mugalaaluka-laaluka. Si ngiisi nyumba yo mwayingira mwo, mukizi shumbika mwomwo. Munakizi lya no'kukizi nywa ngiisi byo mugahaabwa mwo. Mukuba, umukozi, akwaniini akizi hembwa. ⁸ Ee! Ngiisi kaaya ko mugayingira mwo, banamùyegereze, mukizi lya ngiisi byo bagamùheereza! ⁹ Na ngiisi balwazi ábalyagagi mwo, munakizi bakiza. Munababwire kwo'bwami bwa Rurema keera bwabahikira.

¹⁰ «Haliko, iri mwangayingira mu kaaya, batanamùyegereze, mulenge mu njira zaako, iri munadeta kwokuno: ¹¹ “Kiri no'lukungu lwa mu kano kaaya kiinyu, twalubugumula, lutagaki tutumuukira ku magulu giitu. Kundu kwokwo, mumenyage bwija, kwo'bwami bwa Rurema keera bwayegerera!” ¹² Namùbwiraga, kwo ku lusiku lwo'kutwa kwe'maaja, kiri ne'kihano kye'Soodoma, kitagaaba kikayu, nga kya yako kaaya!»

*Yesu azimula hi'gulu lyo'twaya útukamùlahira
(Mataayo 11.20-24)*

¹³ «Yayewe imwawe, e kaaya ke'Koraziine! Yayewe ne'mwawe, e kaaya ke'Betesahida! Biryá bitangaaza byo nâli kizi gira imwinyu, íngibigirire mu kaaya ke'Tiirro na mu ke'Sidooni, nga bandu be'yo munda keera bakayambala ubusanganira, banayibwandalike mu munyota-kiiko, mu kuyerekana kwo keera batwikira ku byaha byabo. ¹⁴ Ku yukwo, ku lusiku lwo'kutwa kwe'maaja, kiri ne'kihano kya'bandu be'Tiirro, na'be'Sidooni, kitagaaba kikayu, nga kye'mwinyu!

¹⁵ «Na naawe, we kaaya ke'Kaperinahumu! Ka utoniri kwo ugakuzibwa halinde mwi'gulu? Aahabi! Si ukola ugalindimulirwa i kuzimu!»

¹⁶ Yesu anashubi bwira abigirizibwa baage: «Umundu, iri angamùyuvwa, iri nie ayuvwa! Haliko, iri angamùlahira, iri nie alahira. Ne'kyanya andahiiri, iri alahira kiri no'lya úkanduma.»

Abigirizibwa bagaluka

¹⁷ Ha nyuma, yabo bigirizibwa ba Yesu makumi galinda na babiri banagaluka, bakoli shambiiri, banamúbwira: «E Nahamwitu, kiri ne'bisigo, ikyanya tuli mu biyimula kwi'ziina lyawe, bikola mu tusimbaha!»

¹⁸ Anabashuvya: «N'gabona kwo Shetaani ashunguluka mwi'gulu nga mulavyo! ¹⁹ Mumenye bwija, kwo keera n'gamùheereza ubushobozi bwo'kusinda ubugoma. Ee! Mugakizi fina kiri ne'mijoka no'tumini! Ndaanakyo kindu kyoshi íkigamùkomeeresa.

²⁰ «Kundu kwokwo, ukushambaala kwinyu, kutakizi ba mbu bwo yibyo bisigo bikoli mùsimbahiri. Haliko, mukizi shambaala, bwa'maziina giinyu keera gakayandikwa mwi'gulu!»

*Yesu ashambaala
(Mataayo 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Ku yikyo kyanya, Yesu anashambaala ngana-ngana mu kati ko'Mutima Mweru, anadeta kwokuno: «E Daata, ngweti ngakuyivuga bweneene, bwo we Nahano wa mwi'gulu, na hano mu kihugo. Yaga magambo, ukagabisha abanabwenge na ábasomiri, wanagabishuulira abagunda. E daata, kwokwo, kwo ukasiima.

²² «Daata, keera akanzikiiriza byoshi. Ndaaye úyiji Umwana, áтали Daata yenyene. Ndaanaye úyiji Daata, áтали Umwana, na ngiisi yo'lya Mwana aloziizi ukumúyereka.»

²³ Lyeryo, Yesu analolaga ku bigirizibwa baage, anababwira mu buhwehwe, ti: «Muhiriirwi, bwo mukola mu bona yibi! ²⁴ Namúbwiraga, kwo yibyo byo mukoli bwini, abaleevi bingi, kiri na'baami bingi, bâli kizi yifwija ukubibona, batanabibona. Kiri na byo mukola mu yuvwa, bâli kizi yifwija ukubiyuvwa, bitanaziga.»

Umugani gwo'Musamariya Mwija

²⁵ Umwigiriza muguma we'maaja anayimuka, gira atate Yesu, ti: «E Mwigiriza, biki byo ngwiriiri ukugira, halinde lyo ndonga ukulama imyaka ne'myakuula?»

²⁶ Uyo mwigiriza, Yesu anamúshuvya: «Biki íbiyandisirwi mu maaja? Na biki byo ubwini byo ziloziizi?»

²⁷ Anamúshuvya: «Ukizi kunda Rurema Nahamwinyu ku mutima gwawe gwoshi, na ku nzaliro zaawe zooshi, na ku misi yawe yoshi, na ku bwenge bwawe bwoshi.* Ukizi kunda no'mutuulani wawe, nga kwo uyikuuziri wenyene.†»

²⁸ Yesu anamúbwira: «Ee! Washuvya bwija! Ukizi giraga kwokwo, lyo naawe ulonga ukulama.»

* 10:27 10.27 Bukengeeze 6.5. † 10:27 10.27 Balaawi 19.18.

29 Ulya mundu, analooza ukuyigira nga ye kwaniini imbere lya Rurema, kyanatuma agashubi buuza Yesu, ti: «Aahago! Uyo mutuulani wani, ali nyandi?»³⁰ Yesu anamúshuvya: «Hâli riiri mundu muguma, úwâli lyosiri i Yerusaleemu, anamanukira mu kaaya ke'Yeriko. Ne'ri akaba akiri mu njira, anabirigishwa na'banyazi, banamúhogola ibyambalwa, banakizi múlimbagula. Banamúsiga yaho, akola nga úfwiri.

31 «Mu yeyo njira, mwanayiji manuka umugingi muguma. Uyo mugini, iri akabona uyo mundu, anamúbambala.³² Kwokwo no'Mulaawi‡ naye, iri akahika yaho, mbu amúbonage, naye anamúbambala.

33 «Ha nyuma, mwanayija no'Musamariya§ muguma, abalamiri. Ulya Musamariya, mbu ahike áhali ulya mundu, yoho wee! Anamúyuvwirwa indengeerwa,³⁴ kyanatuma agamúyeyegeera. Ne'ri akabonaga inguma zaage, anaziyonera mwe'divaayi na'mavuta, anazishweka bwija. Ha nyuma, anamúshoneza ku punda wage, anamútwala mu nyumba ya'bageezi, anamúkuya-kuya.

35 «Iri bukakya, uyo Musamariya anahambuula ibingorongoro bibiri bye'dinaari,* anabiheereza mwene inyumba, anamúbwira: "Uyu mundu, umútabaalage! Na ngiisi byo ugaamala bye'ngingwe hi'gulu lyage, mango ngaluka, ngakugalulira byo."»

36 Iri Yesu akayusa yugwo mugani, anabuuzwa ulya mwigiriza we'maaja kwokuno: «Aahago! Mu kati ka yabo bashatu, nyandi ye wabona, umutuulani wo'yo úkabirigishwa na'banyazi?»³⁷ Naye, ti: «Ulya úkamúyuvwirwa indengeerwa.» Yesu anamúbwira: «Aaho! Genda, naawe ukizi gira kwokwo!»

Yesu mu nyumba ya Marita na Maryamu

38 Yesu na'bigirizibwa baage, ikyanya bâli ki riiri mu njira, banahika mu kaaya kaguma. Ne'ri bakaba bakola mwo, mukazi muguma, iziina lyage ye Marita, anamúyegereza mu mwage.³⁹ Uyo Marita, âli riiri na mwene wabo wa Maryamu. No'yo Maryamu âli bwatiiri ha butambi lya'magulu ga Nahano, agweti agamúyuvwiriza.

40 Uyo Marita anabona kwe'mikolwa yage iri mingi, na kwo ikola mu múhahaza bweneene, kyanatuma agagwatwa

‡ **10:32** 10.32 Mulaawi Abalaawi bâli riiri bakozi ba Rurema. Bâli kizi kola mu nyumba yage. Yibyo, wangabisoma mu Muharuuro 3. 1-13. § **10:33**

10.33 Musamariya Abayahudi bâli kizi neena Abasamariya mbu bwo bagweti bagayikumba Rurema ku njira ítali nga yo. Kwokwo, abandu be'yo milala yombi bâli kizi gayirizania. * **10:35** 10.35 ibingorongoro bibiri bye'dinaari zâli riiri zo'kuhamba umukozi ku mirege-rege ibiri.

na kashiiga, anayiji bwira Yesu, ti: «E Nahamwitu, ka utabwini kindu kwoku mwene witu anjandira imikolwa nienyene? Umúbwire andabaale, maashi!»

⁴¹ Nahano anamúshuvya: «E Marita, e Marita, ugweti ugagerania ku bingi-bingi, unakola no'lushunguti. ⁴² Si halyagagi igambo liguma naaho írikwaniini, linali lyo liija. Liry igambo, Maryamu ye walitoola, atanâye liyabiirwe!»

11

Amigirizo hi'gulu lyo'kuhuuna Rurema (Mataayo 6.9-13; 7.7-11)

¹ Lusiku luguma, Yesu âli riiri ahandu halebe ali mu huuna Rurema. Ne'ri akayusa, muguma mu bigirizibwa baage anamúbwira: «E Nahamwitu, Yohana, keera akayigiriza abigirizibwa baage ukuhuuna Rurema. Aaho! Na nyiitu, utuyigirize ngiisi kwo tugakizi múhuuna.»

² Yesu anababwira: «Ikyanya mugakizi huuna Rurema, mukizi deta kwokuno: “E Daata, iziina lyawe, likizi haabwa ulushaagwa! No'bwami bwawe, buyije.

³ Unakizi tuheereza byo tugaalya ku ngiisi lusiku.

⁴ Unakizi tukoga ibyaha biitu, nga kwo nyiitu tuli mu koga ábali mu tubahira. Utanakizi leka mbu tugezibwe.”»

⁵ Yesu anashubi babwira: «Tudetage nga muguma winyu angagendi yiguza mwira wage ha kati ko'bushigi, anamúbwire: “E mwira wani, ungaabage imikate ishatu.

⁶ Mukuba, mwira wani akola mu lugeezi, keera anandaalira. Na buno, ndahiiti byo ngamúzimaana.”

⁷ «Uyo mwira wage, anamúshuvye: “Ewe! Utanzuuze! Si keera nayigala, tunakoli gwejiiri na'baana. Ndangaki vyuka, mbu lyo nguheereza ikindu!”

⁸ «Namúbwira kwo'yo mundu, kundu atangavyuka no'kuheereza uwabo umukate, mbu bwo ali mwira wage, haliko agavyuka ngana, anamúheereze ngiisi íbimúgooziri. Mukuba, uyo wabo, atayoyerera ukumúyiguza.

⁹ «Kwokwo, namúbwiraga. Mukizi huuna Rurema, lyo muhaabwa! Munakizi shakula, lyo mulonga. Munakizi yiguza, lyo muyigulirwa. ¹⁰ Umundu, iri angahuuna, agahaabwa. Ne'ri angashakula, agalonga. Ne'ri angayiguza, agayigulirwa.

¹¹ «Nyandagi yishe wo'mwana mu kati kiinyu, yo'mwana wage angahuuna ulufwi, anamúheereze umujoka? Si

ndaaye! ¹² Kandi iri amúhuuna igi, anamúheereze akamini?

¹³ «Kwokwo, kundu muli babi, haliko muyiji ukukizi heereza abaana biinyu ibindu biija. Aahago! Ka itali yo haahe kwe'ri mwangahuuna Umutima Mweru imwa Yisho úli mwi'gulu, kwo agamúheereza gwo!»

Yesu adukwa kwo ali mu kolera kuguma na Berizebuuli (Mataayo 12.22-30; Mariko 3.22-27)

¹⁴ Lusiku luguma, Yesu akagwana umundu úwâli mwe'kisigo kyo'kumúmemya. Ne'ri akamúyimulira kyo, anatondeera ukushubi deta. Abandu ábâli kuumaniri yaho, mbu babonage kwokwo, banasoomerwa ngana!

¹⁵ Haliko, baguma baabo banadeta: «Ehee! Si agweti agayimula ibisigo ku njira ya Berizebuuli, umukulu wabyo!» ¹⁶ Abandi, banageza Yesu, mu kumúhuuna ikyereso kye'kitangaaza ukulyoka mwi'gulu.

¹⁷ Yago magambo go bâli kizi tona, Yesu âli koli gayiji, kyanatuma agababwira kwokuno: «Abandu bo'bwami buguma, iri bangayihandulana kwo, iri yubwo bwami bugaasiba. Na'bandu be'nyumba nguma, iri bangayihandulana kwo, iri bagashaabuka. ¹⁸ Aahago! Kiri na Shetaani, iri angayihaga yenyene, kuti kwo'bwami bwage bwangaki yimanga?

«Keera mwadeta kwo ngweti ngayimula ibisigo ku njira ya Berizebuuli. ¹⁹ Íngibe ndi mu biyimula ku njira yage, abaana biinyu nabo, bali mu biyimula ku bushobozi bwa nyandi? Aaho! Kwokwo, bo bagamúyagiisa kwo mwahuba ku ngiisi byo mwandega kwo. ²⁰ Halikago, iri nangaba ngweti ngayimula ibisigo ku bushobozi bwa Rurema, iri ubwami bwage keera bwamúhikira!

²¹ «Ikishugusha, iri kyangaba kiri mu langa inyumba yakyo, kinabe kifumbiiti ibilwaniiso, iri ibindu byakyo bitagaahumwa kwo. ²² Haliko, umundu úmúhimiri imisi, iri angayiji múteera, anamúhime, lyoki, angamúnyaga ibilwaniiso byo ashubi sikamiiri kwo, anashahule íbiri mu nyumba, anabigabure.

²³ «Umundu, iri angaba atali uluhande lwani, iri ali mugoma wani. Ne'ri angaba atali mu kumania kuguma na naani, iri ali mu shaabula.

Ukugaluka kwe'kisigo (Mataayo 12.43-45)

²⁴ «Hali ikyanya ikisigo kiri mu shaaga mu mundu, kinagende kigazumba-zumba ku luumagu, mu kulooza ho kigaluhuukira. Ne'kyanya kiri mu habula, kinadete:

“Aahago! Ngagalukira mu yerya nyumba yani yo n'galyoka mwo.”

²⁵ «Ne'kyanya kiri mu shubi gihika mwo, kinagwane ikola mbiize, inakola ndimbiise bwija. ²⁶ Lyeryo, kirya kisigo kinagendi leeta ibyabo bisigo birinda, ibibihuusiri ukukihima. Byoshi, binayami yifunda mu'lya mundu, binamútuule mwo. Kwokwo, ubuzinda, ulya mundu anakalaalirwe bweneene, ukuhima kwo atákalaliirwi ubwa mbere.»

Banyandi ábahiirwa?

²⁷ Iri Yesu akaba akiri mu bwira abandu kwokwo, mukazi muguma anayitalukiza mu kudeta: «E waliha, ahiriirwi, umukazi úkakubuta, anakuyoza!» ²⁸ Yesu anamúshuvya: «Nanga! Si bahiriirwi, ngiisi ábagweti bagayuvwa Igambo lya Rurema, banakizi lisimbaha!»

Abandu bahuuna Yesu ikyereso (Mataayo 12.38-42)

²⁹ Ikyanya abandu bakakungamira Yesu, anatondeera ukudeta kwokuno: «Abandu ba kino kibusi, keera babihuuka! Kundu bagweti bagambuuna ikyereso kye'kitangaaza, si ndaakyo bagayerekwa, kitali kyekirya kye'mwa Yona. ³⁰ Ee! Nga kwokulya Yona akaba kyereso mu bandu ba mu kaaya ke'Ninaawi, kwokwo kwo'Mwana wo'Mundu naye, agaaba kyereso mu bandu ba kino kibusi.

³¹ «Ku lusiku lwa'bandu bâye twirwe kwe'maaja, mwami-kazi we'luhande lwe'kisaka naye agayimuka, anahaniise abandu ba kino kibusi. Mukuba, akalyokerera mu mahanga ga hala, gira ayiji yuvwa amagambo go'bwitegeereze bwe'mwa Sulumaani. Munamenyage kwo buno, hali úkuliiri Sulumaani!

³² «Ku lusiku lwa'bandu bâye twirwe kwe'maaja, abandu be'Ninaawi nabo, bagayimuka, banahaniise abandu ba kino kibusi. Mukuba, balya bandu be'Ninaawi, ikyanya Yona akababwira igambo lya Rurema, banayami twikira ku byaha byabo. Munamenyage kwo buno, hali úkuliiri Yona!

Itara lya'magala (Mataayo 5.15; 6.22-23)

³³ «Ndaaye úwangayasa itara, mbu analifunde áhabishamiri, kandi iri alitumbikira kwe'kitiri. Si ali mu libiika ku kiterekero. Kwokwo, ikyanya abandu bagayingira mu nyumba, bayami bona ulukereera lwalyo.

³⁴ «Amasu giinyu, galyagagi ngi'tara lya'magala. Ne'kyanya gali mu ba gakiri magumaana, amagala giinyu gooshi gali mu ba gaki yijwiri mwo'mulengeerwe. Haliko,

iri amasu giinyu gangaba gakoli fwiri, lya'magala giinyu gali mu ba gakoli yijwiri mwe'kihulu.

³⁵ «Ku yukwo, mukizi yilanga bwija, halinde mukizi yijula mwo gulya mulengeerwe! Si mutabe mwe'kihulu. ³⁶ Amagala giinyu, ikyanya gali mu ba mwo'mulengeerwe, na buzira kihulu kyoshi, lyo mugamolekerwa lwoshi, nge'kyanya muli mu molekerwa ni'tara.»

Yesu ayoboola Abafarisaayo

(Mataayo 23.1-36; Mariko 12.38-40)

³⁷ Ikyanya Nahano Yesu akayusa ukudeta kwokwo, Umufarisaayo muguma anamúlaalika kwo ayiji lya mu mwage. Kwokwo, Yesu anayingira mwo, anabwatala ha byokulya.

³⁸ Uyo Mufarisaayo, ikyanya akabonaga ngiisi kwo Yesu alunguula agaalya, buzira kutee karaba, anasoomerwa ngana. ³⁹ Haliko, Nahano anamúbwira kwokuno: «Mwe Bafarisaayo, mugweti mugakizi shukiiriza inyuma lyo'rusoozo, ne'nyuma lye'sahaani. Haliko imitima yinyu, iki yijwiri mwo'bunyazi, na'gandi mabi. ⁴⁰ Si mulyagagi bahwija! Ikyanya Rurema akabumba i mugongo, ka atakabumba na mu nda? ⁴¹ Aaho! Ngiisi íbiri mu birugu biinyu, mutee kizi tabaala mwa'bakeni, lyo byoshi bigamùbeera byeru.

⁴² «Yayewe imwinyu, mwe Bafarisaayo! Mugweti mugatangira Rurema ihihande higuma hi'kumi hyo'tulungo, ne'shogo nzobeera, munajandagire ukugira íbikwaniini imbere lyage, no'kumúkunda. Yibyoyi, byo mushubi kwiriiri ukukizi gira, buzira kuleka ukumútangira na ku yutwo tuniini.

⁴³ «Yayewe imwinyu, mwe Bafarisaayo! Si musimiri bweneene ukukizi yigangaaza ku bitumbi bye'mbere mu nyumba ze'mihumaanano. Munasiimiri no'kukizi lamusibwa no'lushaagwa mu tuguliro. ⁴⁴ Yayewe imwinyu! Muli mu ba nga shinda keera ízabuba. Si abandu bali mu zifina kwo, buzira kumenya.»

⁴⁵ Lyeryo, muguma wa mu bigiriza be'maaja, anabwira Yesu: «E Mwigiriza, ikyanya uli mu detaga yaga magambo, na nyiitu, uli mu ba keera watutuka!» ⁴⁶ Yesu anamúshuvya kwokuno: «Na niinyu, mwe bigiriza be'maaja, yayewe imwinyu! Si muli mu lulungira abandu imitekerwa mizito. Na mwenyene, mutagweti mugagihisa kiri na kwo'munwe!

⁴⁷ «Yayewe imwinyu! Balya baleevi ba keera, bashokuluza biinyu bo bakabayita! Na mwehe mukoli gweti mugabayubakira ishinda zo'mulimbo! ⁴⁸ Kwokwo, kwo mugweti mugayerekana kwo musimiri ngiisi byo bashokuluza biinyu bakagira. Mukuba, balya bashokuluza biinyu, bo

bakabayita, na niinyu mwe mugweti mugayubaka ishinda zaabo.

⁴⁹ «Kyo kikatuma Rurema agaadeta kwokuno ku bwitegeereze bwage: “Ngabatumira abaleevi ne'ndumwa. Kundu kwokwo, baguma baabo, bagakizi bayita. Na ábagasigala, banakizi balibuza.”

⁵⁰ «Ku yukwo, abandu ba kino kibusi bagabuuzibwa hi'gulu lyo'muko gwa'baleevi booshi ábakayitwa, ukulyokera ku ndondeko ye'kihugo. ⁵¹ Yukwo, kugatondeerera ku muko gwa Habeeri, halinde ukuhisa ku gwa Zakariya,* ulya úkayitirwa ha kati ke'nyumba ya Rurema, na'katanda ko'kutangira kwa'matuulo. Namúbwira ukuli, kwo yibyo byoshi, abandu ba kino kibusi bo bagabuuzibwa hi'gulu lyabyo!

⁵² «Yayewe imwinyu, mwe bigiriza be'maaja! Si mukayima abandu ulwiguzo lwo'kuyingira ho bangalongera ubumenyi. Mwehe mwenyene, mutakahayingira. Ne'kyanya abandi bâli kizi gira mbu bahayingire, mwanabahangirira.»

⁵³ Iri Yesu akalyoka yaho, balya Bafarisaayo, na'bigiriza be'maaja, bâli koli rakiiri bweneene! Banakizi kulikira Yesu bagweti bagamúkayira! Banamúbuuzza ibibuuzo bingibingi, ⁵⁴ mu kulooza igambo lyo bangamúgwakiza kwo.

12

Amigirizo hi'gulu lyo'bulyalya

¹ Ku yikyo kyanya, ibinoono ne'binoono bya'bandu byanashololokera áhali Yesu, halinde banafindana bweeneene. Yesu anatee bwira abigirizibwa baage kwokuno: «Mukizi yilanga no'bulyalya bwa Bafarisaayo! Si bugweti bugashashaata nga saama.

² «Ngiisi íbibwikiirwi, bigaki bwikuulwa. Na ngiisi íbibishamiri, bigaki bishuulwa. ³ Ngiisi byo mukadetera mu kihulu, bigaki yuvwikana mu mulengeerwe. Na ngiisi byo mukadeta mu kisiika, bigaki detwa kwi'zu lihamu hi'gulu lye'nyumba.

Ngiisi úkwiriiri ukuyobohwa (Mataayo 10.28-31)

⁴ «E biira baani, mutakizi yoboha ábagweti bagayita amagala! Ha nyuma lyo'kuyita amagala giinyu, ndaakibyo bindi bashobwiri ukugira.

⁵ «Buno, ngamùyerekaga ngiisi ye mukwiriiri ukukizi yoboha. Mukizi yoboha Rurema! Mukuba, yehe, alyagagi

* **11:51** 11.51 Mu Mandiko Meeru ga'Bayahudi, úkayitwa ubwa mbere, áli riiri Habeeri. Na úkayitwa ubuzinda, áli riiri muleevi Zakariya. Ndondeko 4.8; 2 Kutondobola 24.20-22.

no'bushobozi bwo'kutee yita amagala go'mundu, akabuli múlasha i nakwere. Namúbwiraga, kwo yoyo ye mukwiri-iri ukukizi yoboha!

⁶ «Ko'tulembe-rembe tutaanu tutali mu guliisibwa ku tungoro-ngoro tubiri naaho? Kundu kwokwo, ndaahyo higuma hyatwo, hyo Rurema ali mu yibagira. ⁷ Na mwehe, mwe mulyagagi na'kamaro bweneene ukuhima utulembe-rembe twingi! Kiri no'mushaku ku matwe giinyu, guli muharuure. Ku yukwo, mutakizi ki yoboha!

*Ukuyemeera Yesu imbere lya'bandu
(Mataayo 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ «Niehe, nie Mwana wo'Mundu, namúbwira, kwe'ri umundu anganyemeera imbere lya'bandu, naani ngamúyemeera imbere lya'baganda ba Rurema. ⁹ Haliko, iri anganyiyogookola imbere lya'bandu, na naani ngamúyiyogookola imbere lya'baganda ba Rurema.

¹⁰ «Umundu, iri angatuka Umwana wo'Mundu, angakogwa. Haliko, iri angatuka Umutima Mweru, lyoki atâye kogwe!

¹¹ «Ikyanya mugatwalwa mu nyumba ze'mihumaanano, ne'mbere lya'batwali, ne'mbere lya baguvuruneeri, mbu muyibulanire, mutakizi gerania, mbu biki byo mugaadeta!
¹² Ku kyekyo kihe, lyo'Mutima Mweru gugamúyereka ngiisi byo mukwiriiri ukudeta.»

Ubuhwija bwo'mugale muguma

¹³ Mu yabo bandu bingi, muguma anabwira Yesu: «E Mwigiriza, ubwirage mwene witu, kwo tugabe ibindu byo tukasigirwa.» ¹⁴ Yesu anamúshuvya: «Nyandi úkambiika kwo mbe muhambuuzi mu kati kiinyu, kandi iri mutwi we'maaja ziinyu?»

¹⁵ Lyeryo, Yesu anabwira balya bandu: «Mutakizi hemuka, mbu mulonge ibindu bingi! Tutangadeta kwo'mundu ali mugumaana, mbu bwo ahiiti ibindu bingi.»

¹⁶ Yesu anabatwira umugani kwokuno: «Hâli riiri umugale muguma, ye'ndalo zaage zâli yeziri bweneene! ¹⁷ Uyo mugale, anayibuuzi, ti: “Kutagi kwo namu gira? Si ino mimbu yoshi, ndaki hiiti ho ngagilunda!”

¹⁸ «Anayidesa: “Ngoli yiji kwo ngaagira. Namuhongola ibihinda byani, na nyubake ibihamu. Mwomwo, mukabe mwo ngalunda ino mimbu yani yoshi, ne'bindi bindu byani. ¹⁹ Haaho, lyo ngayidesa mu mutima gwani: Aa! Ukoli yisinguliiri akanyamwala ke'bindu biija! Bigakuhisa ku myaka mingi. Aaho! Uvwagarare! Ukizi lya, no'kunywa, iri unashambaala.”

²⁰ «Kundu kwokwo, Rurema anayiji múbwira: “Ewe! Ulyagagi muhwija! Si mu bushigi bwa zeene, lyo ugaafwa! Aahago! Yibyo bindu byoshi byo wayilundira, bigaaba bye'mwa nyandi?”»

²¹ Yesu, anayusa, mu kudeta: «Kwokwo, kwo bigaaba, iri umundu angayilundira ibindu halwage yenyene, atanabe mugale ku bya Rurema.»

Tutakizi gerania
(Mataayo 6.25-34)

²² Yesu anashubi bwira abigirizibwa baage kwokuno: «Mutakizi ki gerania hi'gulu lyo'burambe bwinyu, mbu biki byo mugaalya, kandi iri biki byo mugayambala. ²³ Si uburambe bwonyene, bwo buli na'kamaro ukuhima ibyokulya! Na'magala kwakundi, go gali na'kamaro ukuhima ibyambalwa.

²⁴ «Mulolere ku banamujongo! Si batali mu byala, batanali mu yimbula. Ndaanabyo bihinda byo bagweti. Kundu kwokwo, Rurema ali mu baliisa. Aaho! Mwehe, ka mutali mwe muli na'kamaro bweneene ukuhima utunyuni!

²⁵ «Mu kati kiinyu, nyandagi úwangayiyushuulira kiri ne'kihe kiguma ku bulamu bwage, ku njira yo'kuyigeraniza? Si ndaaye! ²⁶ Na bwo mutashobwiri ukugira ihiniini nga yihi, kituma kiki muki gweti mugagerania ku bindi?

²⁷ «Mulolere ku twaso, ngiisi kwo tuli mu kula. Si tutali mu himbuka, tutanali mu yihangira ibyambalwa. Kundu kwokwo, namúbwiraga kwo kiri na mwami Sulumaani, kundu áli tuuziri mu bulangashane bwa'kahebuuza, haliko, atakayilimbiisa nga kaguma kaatwo!

²⁸ «Kwokwo, kwo Rurema ali mu limbiisa ibyasi bya mu kishuka. Yibyo byasi, zeene biri ho, na kusheezi, binakabulwe mu muliro. Aahago! Ka itali yo haahe kwo na niinyu, agakizi mùyambika. Si ubwemeere bwinyu, buki niihiri bweneene!

²⁹ «Kwokwo, mutakizi ki yihahalira ku byo mugaalya, kandi iri ku byo mugaanywa! Mutanakizi ki gerania.

³⁰ Yibyo byoshi, abapagaani bo bagweti bagabilooza. Haliko mwehe, Yisho úli mwi'gulu ayiji-yiji kwo bimùgooziri!

³¹ Kwokwo, mukizi hahalira ubwami bwa Rurema, lyo mugayushuulirwa ne'bindi byoshi.

Ubugale bwa mwi'gulu
(Mataayo 6.19-21)

³² «Mutakizi yoboha, kundu mulyagagi kikembere kiniini. Mukuba, mwehe, yisho úli mwi'gulu akasiima ukumùheereza ubwami bwage.

33 «Muguliisagye ibindu biinyu! Na byo mugabilonga kwo, munabiheereze abakeni. Muyibiikire indaha ízitagahula. Munabe ne'bihinda mwi'gulu, íbitali mu shereera. Yaho mwi'gulu, ndaaye muzimba úwangabiyegeera. Ndaanazo nyeeje ízangayiji bifuuha. 34 Ee! Ngiisi ho mubiisiri ibihinda biinyu, ho na haaho he'mitima yinyu iri.

Mukizi yama muyiteganwiri

35 «Mukizi yama muyiteganwiri! Na'matara giinyu, gakizi yama gayasiri. 36 Mube nga'bakozi ábayiteganwiri, mu kulindirira nahamwabo alyoke ku buhya. Mango ayiji yiguza, bakavwaruke ukumúyigulira.

37 «Ikyanya nahano agayija, bahiriirwi, ngiisi bakozi bo agagwana baki laliiri! Namúbwira ukuli, agakenyera, anababwataze ha byokulya, anabahakulire byo.

38 «Yukwo kugaluka kwage, kundu kwangaba kuli ku kyanya kya kahola-masiga, kandi iri ku mutwezi, balya bakozi багааба bahiriirwi, iri nahamwabo angabagwana bali ibiringiini.

39 «Mumenye bwija, mwene inyumba ákimenye ikihe kyo'muzimba agayija kwo, nga akayitegaanura, halinde inyumba yage itayiji tulwa.

40 «Kwokwo, na niinyu, mukizi yama muyiteganwiri. Mukuba, Umwana wo'Mundu agayija ku kyanya mutalangiiri.»

*Umugani gwa'bakozi
(Mataayo 24.45-51)*

41 Peturu anabuuza: «E Nahamwitu, ikyanya watwa yugu mugani, ka guli hi'gulu liitu naaho, kandi iri na hi'gulu lya'bandi booshi?» 42 Nahano anamúshuvya: «Nyandagi mukozi úli mwemeera, anali mwitegeereza? Umukozi mwene uyo, ye nahamwabo agabiika abe ye gayimangira abaabo, anabe ye gakizi baheereza ibyokulya ku kyanya íkikwaniini.

43 «Ikyanya nahamwabo agabalamuka, iri angagwana ulya mukozi wage aki gweti agaagira kwokwo, iri uyo mukozi agaaba ahiriirwi! 44 Namúbwira ukuli, kwo'lya nahamwabo agamúbiika, abe ye gayimangira ibindu byage byoshi.

45 «Haliko, tudetage ngo'yo mukozi angayigamba, ti: “Si Nahamwitu, keera atinda bweneene!” Ulya mukozi, anatondeere ukulimbagula abaabo bakozi, abashosi na'bakazi. Anakizi lya no'kunywa, halinde analaluke.

46 «Kwokwo, uyo nahamwabo, mu kugaluka, agayija ku lusiku na ku kihe ulya mukozi atalangiiri. Anamútenge-tenge, anamúlashe mu bapagaani.

47 «Umukozi, iri angaba akoli yiji ubulooze bwa nahamwabo, atanabugire, agashulikwa ingoni nyingi.

48 «Haliko, iri angagira amabi go'kumúkululira ikihano, anabe atayiji ngiisi kwo Nahamwabo aloziizi, yehe agakubulwa ingoni ngerwa naaho.

«Umundu, iri angahaabwa ibingi, ye ganabuuzibwa ibingi. Ne'ri angasikirizibwa akanyamwala, ye gabuuzibwa bye'ngingwe bweneene!

*Yesu agaleeta ukuyihandulana kwo
(Mataayo 10.34-36)*

49 «N'gayija hano mu kihugo, gira nyiji yasa mwo'muliro. Na nziimiri bweneene ukubona ngiisi kwo gugayaka! 50 Kiri na nienyene, ngwiriiri ndenge mu bubatiizo. Na ngoli gweteriirwi, halinde ku kyanya bugaamala!

51 «Ka mutoniri kwo n'gayija mu kihugo, mbu lyo ngileeta mwo'mutuula? Nanga! Leka nimúbwirage! Íbikatuma ngayija, gira abandu bayihandulane kwo. 52 Ukulyokera buno, iri inyumba yangaba mwa'bandu bataanu, abashatu bagayihandula ku babiri. Balya babiri, nabo banayihandule ku yabo bashatu. 53 Umushosi agayihandula ku mugala wage. No'yo mugala wage, naye anayihandule ku yishe. Umukazi agayihandula ku munyere wage. No'yo munyere, anayihandule ku nyina. Umukazi agayihandula ku mwali-kazi. No'yo mwali-kazi, anayihandule ku navyala.»

*Tumenye ibyereso bye'bihe
(Mataayo 16.2-3)*

54 Yabo bandu booshi, Yesu anababwira kwokuno: «Ikyanya muli mu bona kwe'kitu kyateramira uluhande lwe'muga, muli mu yami deta kwe'nvula ikola igaania. Ha nyuma, inanie. 55 Ne'kyanya muli mu bona kwe'mbuusi yahuluka uluhande lwe'kisaka, munayami deta kwo igaaba ndugumbo. Kwokwo, inabe ho.

56 «Si mulyagagi balyalya! Ikyanya muli mu bona íbiri kwi'gulu na íbiri mu kihugo, munayami menya ngiisi íbigakoleka. Aaho! Kituma kiki mutali mu sobanukirwa na íbigweti bigakoleka mu zino siku!

*Tukizi yuvwikana no'mugoma
(Mataayo 5.25-26)*

57 «Mwenyene, mukwaniini mukizi twa ulubaaja ku njira íkwaniini. 58 Umulezi wawe, ikyanya aki gweti

agakutwala iwa kutwirwa ulubaaja, umúyigonge bwe-neene ku kyanya mukiri mu njira. Buzira kwokwo, hali ikyanya angakukululira imbere lyo'mutwi we'maaja. Naye anakubiike kwo'mupolesi, gira akufunde mu nyumba ye'mbohe. ⁵⁹ Nakubwiraga, kwo utagashaaga mwo, útazi liha ulufwaranga luzinda lwe'kiiru!»

13

Tutwikire ku byaha!

¹ Ku yikyo kyanya, abandu banayiji bwira Yesu ngiisi kwo Pilaato akayitiisa Abagalilaaya baguma, ku kyanya bâli gwetu bagabaaga ibitugwa byo'kutangwa ituulo imwa Rurema.

² Yesu anabashuvya: «Yabo Bagalilaaya ábakayitwa, ka mutoniri kwo bo bâli riiri banabyaha ukuhima abaabo Bagalilaaya booshi? ³ Namùbwiraga, kwo bitali kwokwo! Kiri na niinyu, iri mutangatwikira ku byaha biinyu, mugaki sherezibwa mweshi!

⁴ «Na kutagi kandi, imwa balya ikumi na munaana? Si bakahongokerwa kwo na'kanywangi-nywangi ke'nyumba ye'Silwamu, banabindikwa? Ka kwokwo mutoniri kwo bo bâli riiri banabyaha ukuhima abaabo booshi ábatuuziri i Yerusaleemu? ⁵ Namùbwiraga, kwo bitali kwokwo! Kiri na niinyu, iri mutangatwikira ku byaha biinyu, mugaki sherezibwa mweshi!»

Umugani gwe'kiti ikitakatongeka

⁶ Yesu anatwira abandu yugu mugani: «Hâli riiri mundu muguma, úwâli byaziri ikiti kyo'mutiini mu ndalo yage ye'mizabibu. Ha nyuma, anayiji kilooza kwe'bitumbwe, haliko atanabigwana kwo. ⁷ Kwokwo, anabwira umulaazi we'ndalo: “Lolaga! Ikola imyaka ishata ino, ngwetu ngayiji looza ibitumbwe ku yiki kiti kyo'mutiini, ndaanabyo ndi mu kigwana kwo. Aaho! Ukikubage, gira kitagenderere ukugaza yiri idaho ku busha!”

⁸ «Halikago, uyo mulaazi anashuvya: “E Nahamwitu, kino kiti, utee kileka ugundi mwaka muguma naaho. Ngakifuluulira, na ngifukire hi'jolera. ⁹ Iri kyangakoli tongeka ku mwaka úgugayija, bwangaba bwija! Kandi iri nanga, tukabuli kikuba.”»

Yesu akiza umukazi ku lusiku lwe'Sabaato

¹⁰ Lusiku luguma lwe'Sabaato, Yesu âli riiri mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, agwetu agayigiriza abandu.

¹¹ Na mwomwo, mwâli riiri mukazi muguma, úwâli kola ne'myaka ikumi na munaana abambwirwi ne'kisigo

kyo'kufumbika. Atanâli ki shobwiri ukuyinamuka, kiri ne'hiniini.

¹² Uyo mukazi, iri Yesu akamúbona, anamúhamagala, anamúbwira: «E maawe, ubulwazi bwawe, keera bwakira!» ¹³ Ulya nyaama, Yesu anamúbiika kwa'maboko. Lyeryo, anayami goloka, anayivuga Rurema.

¹⁴ Uyo mukazi, bwo akakizibwa ku lusiku lwe'Sabaato, kyanatuma umukulu we'yo nyumba agaraakara! Anabwira abandu, ti: «Si mu ngiisi iyinga, muli isiku ndatu zo'kukola! Aaho! Mu zeezo siku naaho, mube mwo mugakizi kizibwa mwo. Si kutakizi ba ku lusiku lwe'Sabaato!»

¹⁵ Nahano anamúshuvya: «Si mulyagagi balyalya! Ka ngiisi muguma winyu atali mu yigulira ingaavu zaage mwi'ruli, kandi iri punda wage, gira azitwale iwa kushoola, kundu kuli mu ba ku lusiku lwe'Sabaato? ¹⁶ Uyu mukazi, ali wa mwi'kondo lya Hiburahimu, keera anamala imyaka ikumi na munaana ashwesirwi na Shetaani. Aahago! Ku lusiku lwe'Sabaato, ka naye atakwiriiri ashwekuulwe?»

¹⁷ Yesu, mbu adetage kwokwo, balya bagoma baage booshi, banayami teteerwa. Haliko, abandi booshi banashambaala, mu kubona amiiga gooshi go Yesu âli kizi gira.

*Umugani gwe'hibuto hye'haradaali, na gwe'saama
(Mataayo 13.31-33; Mariko 4.30-32)*

¹⁸ Yesu anabuuza kwokuno: «Ubwami bwa Rurema, bulyagagi kuti? Yubwo bwami, nangabushushaania na biki? ¹⁹ Bulyagagi nga hibuto hye'haradaali, hyo'mundu akagendi byala mu ndalo yage. Yihyo hibuto, hyanakula, hyanayiji ba kiti, halinde utunyuni twanayiji yubaka ingisha mu mataavi gaakyo!»

²⁰ Yesu anashubi deta: «Ubwami bwa Rurema, nangashubi bushushaania na biki? ²¹ Bushushiini ne'saama yo'mukazi akayabiira, anagendi gifusha mu bitiri bishatu byo'mushyano. Irya saama, yanahemeesa umushyano gwage gwoshi!»

*Íbyâye be ku bandu babi
(Mataayo 7.13-14, 21-23)*

²² Iri Yesu akaba akola mu njira yo'kugenda i Yerusaleemu, anakizi genda agalenga mu twaya tuhamu, kiri no'twa mu bishoola, iri anakizi yigiriza abandu. ²³ Ku yikyo kyanya, mundu muguma anamúbuuza: «E Nahano, ikyanya abandu bagakizibwa, ka bagaaba bagerwa naaho?» Yesu, anashuvya: ²⁴ «Mukizi gira umwete gwo'kulenga mu mulyango gwa'kafyenge! Namúbwiraga, kwa'bandu bingi bagaagira mbu bagulenge mwo, banayabirwe.

²⁵ «Ikyanya mwene inyumba agaaba keera ayimuka, anahamike ulwivi, lyo mugaaba mukoli yimaaziri ha kisimbalango, munatondeere ukuyiguza. Mugamúyigonga, ti: “E Nahano, utuyigulire.” Haliko, agamúshuvya: “Ndamúyiji! Kiri na ho mulyosiri, ndahayiji!”

²⁶ «Haaho, munamúshuvye: “Si twâli kizi shangiira no'kunywa kuguma! Na mu njira za mu twaya twitu, mwo wâli kizi tuyigiriza.” ²⁷ Haliko, agamúbwira: “Nanga! Si keera namúbwira kwo ndamúyiji! Ndayiji na ho mukalyoka! Njagiragi yaha, mwe banakuhambwa!”

²⁸ «Ku yikyo kyanya, mugakizi bululuka, iri munakizi shya amiino. Mukuba, mugaabona Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo, na'baleevi booshi, balyagagi mu bwami bwa Rurema. Si mwehe munabe mukoli yigaliirwi ha mbuga! ²⁹ Abandu bagayija ukulyoka isheere, ne'muga, ne'mbembe, ne'kisaka, banababwataze ha byokulya mu bwami bwa Rurema.

³⁰ «Munamenye bwija, kundu bandu baguma baki ryagagi be'nyuma bunu, si bagayiji ba, ba mbere. Na kundu abandi bakiri ba mbere bunu, haliko bagayiji ba be'nyuma.»

*Yesu ajengeerwa hi'gulu lye'Yerusaleemu
(Mataayo 23.37-39)*

³¹ Ku yikyo kyanya, Abafarisaayo baguma banayiji bwira Yesu: «Ewe! Ulyokage hano, ugendi beera ahandi! Si Heroode akoli loziizi ukukuyita!»

³² Yesu, anabashuvya: «Ulya nyambwe, mugendi múbwira kwokuno: “Lolaga! Zeene na kusheezi, ngi gweti ngayimula ibisigo mu bandu, na mbakize na'malwazi gaabo. No'lundi, lyo ngaahisa ku kalimbi kaani.” ³³ Kuguma na yibyo, bingwiriiri ngenderere na luno lugeezi lwani zeene, na kusheezi, no'lundi, halinde mbike i Yerusaleemu. Mukuba, abaleevi batangafwira ahandi, ítali i Yerusaleemu!

³⁴ «E Yerusaleemu, e Yerusaleemu, si we gweti ugayita abaleevi! Ee ma! Ngiisi ábali mu tumwa imwawe, uli mu balasha amabuye. Nâli loziizi ukukuumania abandu baawe, nga kwe'ngoko iri mu vumbeera ibyanagoko byayo. Haliko mutanalooza.

³⁵ «Aahago! Mumenye bwija kwe'nyumba yinyu, ikola igaasigwa mushaka! Namúbwiraga, kwo mutagaki shubi mbona, mútazi deta: “Ulya úwayija kwi'ziina lya Nahano, agashaanirwe! *”»

14

Yesu akiza umulwazi ku lusiku lwe'Sabaato

* 13:35 13.35 Zaburi 118.26.

¹ Lusiku luguma lwe'Sabaato, Yesu akayiji lya imwo'mukulu muguma wa'Bafarisaayo. Ne'kyanya âli riiri mwo, abandu bâli gweti bagamúgandiiza bweneene!

² Na yaho imbere lyage, hâli riiri mundu muguma, ya'magala gaage gâli koli heemiri. ³ Yesu anabuuzagya Abafarisaayo, na'bigiriza be'maaja, ti: «Ku lusiku lwe'Sabaato, ka tuhangwirwi ne'maaja kwo tukizi kiza?» ⁴ Balya bakulu, batanamúyakula. Lyeryo ulya mulwazi, Yesu anamúhuma kwo, anamúkiza, abuli múhanguula kwo ataahage.

⁵ Yesu anashubi babuuzwa kwokuno: «Ku lusiku lwe'Sabaato, nga muguma winyu angalokerwa no'mwana mu kishimo, kandi iri ingaavu, ka atangayami múshaaza mwo?» ⁶ Balya bandu, ikyanya bakayuvwa kwokwo, banateteerwa.

Tutakizi yiloogeza ulushaagwa

⁷ Yesu iri akabona ngiisi kwo ábalaalike bâli gweti bagakubirira ukubwatala ku bitumbi bye'mbere, anababwira kwokuno: ⁸ «Ikyanya ugalaalikwa ku buhya, utahikiri bwatala ku kitumbi kye'mbere! Mukuba, hali ikyanya bangaba balalisiri úkukuliiri. ⁹ Na úkamúlaalika, anayiji kubwira: “Ewe! Yimukaga yaha! Uyu abe ye gahabwatala!” Unagwatwe ne'shoni bweneene, mu kugendi bwatala inyuma lya'bandi.

¹⁰ «Ku yukwo, ikyanya ugakizi laalikwa, utee bwatala ku kitumbi kye'nyuma. Kwokwo, ulya úkakulaalika, mango ayija, akakubwirage, ti: “E mwira, uyiji bwatala hano ha mbere! Ho hiija!” Kwokwo, lyo ugahaabwa ulushaagwa bweneene imbere lya'biinyu balaalike booshi. ¹¹ Ee! Umundu, iri angayikuza, agabiikwa haashi. Haliko, iri angayibiika haashi, lyoki lyo agakuzibwa.»

¹² Haaho, Yesu anabwira úkamúlaalika kwokuno: «Ikyanya ugaagira ibyokulya byo'lusiku lukulu, biba bya mwi'zuuba, kandi iri bya mu kabigingwe, utagire mbu ulaalike abiira baawe, kandi iri abandu be'mbaga yawe, kandi iri beene winyu, kandi iri abatuulani baawe, abagale. Yabo booshi, hali ikyanya bangashubi kulaalika, unabe keera wagalulirwa ngiisi byo wabaheereza.

¹³ «Haliko, ikyanya ugaagira ibyokulya byo'lusiku lukulu, ulaalikage abakeni, ne'birema, no'tundende, ne'mbumi. ¹⁴ Kwokwo, lyo ugaaba muhiirwa! Kundu batahiiti byo bangakugalulira, haliko Rurema agakugalulira byo, ku kyanya agazuula ábakwaniini.»

*Umugani gwa ábakatenguha umulaali
(Mataayo 22.1-10)*

15 Mundu muguma mu bâli bwatiiri ha byokulya, iri akayuvwa ngiisi kwo Yesu adeta, anamúbwira: «E mwigiriza, bahiriirwi, ábagavutaala ha byokulya mu bwami bwa Rurema!»

16 Yesu anamúshuvya: «Hâli riiri mundu muguma, úkategeka ibyokulya byo'lusiku lukulu, analaalika abandu bingi. 17 Yulwo lusiku, iri lukahikaga, anatuma umukozi wage, agendi laluuula ábalaalike booshi. Uyo mukozi, anababwira: "Muyijage! Byoshi bikola ibiringiini!"

18 «Yabo balaalike booshi, banakizi múhenduula. Uwa mbere, anamúbwira: "Keera nagulaga indalo. Binangwiri-iri ngendi gitanduula. Nakuyinginga, utambone buligo!"

19 «Ugundi, ti: "Nagula ingaavu ikumi zo'kulima. Na buno, ngola ngagendi zigera. Nakuyinginga, utambone buligo!"

20 «Ugundi naye, ti: "Keera nahisa umukazi, bitagananzi-gira kwo nimúsige."»

21 «Uyo mukozi, anagalukira imwo'lya nahamwabo. Yibyo byoshi, anamúmenyeesa byo. Uyo nahamwabo, anaraakara bweneene, anabwira ulya mukozi wage: "Ulungulage mu njira mbamu za mu kano kaaya, kiri na mu ze'mishodoko. Unakuumanie mwa'bakeni, ne'birema, ne'mbumi, no'tundende. Yabo booshi, ubaleete!"

22 «Ha nyuma, uyo mukozi anayiji múbwira: "E nahamwitu, birya byo wanduma, keera nabigira. Kundu kwokwo, mukiri ha'bandi bangabwatala." 23 Uyo nahamwabo, anamúbwira: "Aaho! Ugende na mu njira za mu bishoola, na mu za mu mbingiro. Ugendi kuumania abandu, unabaleete mu nyumba yani, halinde iyijule. 24 Halikago, balya bo n'gatee laalika ku lusiku lwani lukulu, nakubwira kwo ndaaye kiri no'muguma wabo úgalabula ku byokulya byalwo!"»

*Íbikwaniini mu bagakulikira Yesu
(Mataayo 10.37-38)*

25 Yesu áli kulikiirwi ne'binoono bya'bandu. Yabo booshi, anabakebagana, anababwira kwokuno: 26 «Kundu umundu aganyijira, halikago atangaba ali mwigirizibwa wani, átazi shomba yishe, na nyina, na mukaage, na'baana baage, na beene wabo, na'baali baage, halinde anayishombe na yenyene! 27 Umundu atangaba mwigirizibwa wani, átazi betula ikibambo kyage, anakizi ngulikira.

28 «Tudete nga muguma winyu angalooza ukuyubaka inyumba íshumiri. Aaho! Ka atangatee yika haashi, anatondobole ngiisi byo agagikoleesa kwo? Kwokwo, lyo alonga ukumenya iri angaba ahiiti ibindu íbyangagiyijuz.

29 Mukuba, iri angalunguli yubaka ulutaliro, anayabirwe ukuluyijuzwa kwe'nyumba, ikyanya abandwa bagakizi lenga yaho, bagakizi mútyoza, ti: ³⁰ “Yuuhu! Ka yo mihe! Uyu mundu, akatondeera uluubako, si lwanamúyabira!”

³¹ «Tudetage kwakundi, nga baami babiri bangaba bakola bagaalwa. Muguma wabo anabe ahiiti ibihumbi ikumi naaho bya'basirikaani, no'wabo, anamúyijire ne'bihumbi makumi gabiri. Aaho! Uyo wa'basirikaani ibihumbi ikumi, ka atangatee yika haashi, anayisalize iri agashobola ukugagika? ³² Ne'ri angabonaga kwo bitagaaziga, agayami tuma abatungwa baage, bagende duba imunda ulya wabo, gira balonge ukuyuvwanwa ku kyanya akiri hala.

³³ «Kwokwo, ne'mwinyu, umundu atangaba ali mwigirizibwa wani, átazi hala byoshi byo agweti!

Umuunyu muzira kamaro

(Mataayo 5.13; Mariko 9.50)

³⁴ «Umuunyu, kiri kindu kiija. Halikago, iri gwangaba keera gwaginiinuka, ndaabyo kandi íbyangaki shubi gununiisa. ³⁵ Umuunyu mwene yugwo, gutaki hiiti kamaro mwi'daho, kiri na mu nagiira. Gukola naaho gwa kuyonwa. Umundu, iri angaba ahiiti amatwiri go'kuyuvwa, ayuvwe!»

15

Umugani gwe'kibuzi íkyâli teeresiri

(Mataayo 18.12-14)

¹ Ababuguza, na'bandi banabyaha, booshi bâli kuumaniri áhali Yesu, gira bamúyuvwirize. ² Kyanatuma Abafarisaayo na'bigiriza be'maaja, bagatondeera ukuyidodomba, ti: «Uyu mundu, si agweti agayegereza abanabyaha! Banagweti bagashangiira.»

³ Yesu anabatwira yugu mugani kwokuno: ⁴ «Muguma winyu, iri angaba ali ne'bibuzi igana, kiguma kinateereke, kuti kwo angagira? Ka atangatee siga birya makumi galimwenda na mwenda i bungere, anagende agalooza kirya kiguma íkyateereka, halinde akibone?»

⁵ «Kirya kibuzi, ikyanya agaaba keera akibona, agakibetula ha lutugo ku bushambaale. ⁶ Anakitaahane, anahamagale abiira baage na'batuulani baage, anababwire: “E balya, tushambaalire kuguma! Kirya kibuzi kyani íkishubi teeresiri, keera nakibonaga.”

⁷ «Namúbwira, kwokwo na mwi'gulu, muli mu ba ubushambaale bwingi ku kyanya umunabyaha muguma atwikira ku byaha byage, ukuhima ubushambaale úbutuula

ho, hi'gulu lya'bandu biija makumi galimwenda na mwenda ábataki hiiti igoorwa lyo'kuyilega.

Umugani gwe'kingorongoro íkyâli teeresiri

⁸ «Tudete ngo'mukazi angaba ahiiti ibingorongoro ikumi,* anateerage kiguma. Aaho! Ka atangakongeeza itara, anabiize mu nyumba mwoshi, angalinguuzwa bwija, halinde akibone! ⁹ Ulya mukazi, ikyanya agaaba keera akibona, agahamagala abiira baage, na'batuulani baage, anababwire: “E balya, tushambaalire kuguma! Kirya kingorongoro kyani íkishubi teeresiri, keera nakibonaga.”»

¹⁰ Yesu anashubi deta: «Namúbwira, kwokwo kwa'baganda ba Rurema bali mu ba bashambiiri, ku kyanya umunabyaha muguma atwika ku byaha byage.»

Umugani gwo'mwana úwâli teeresiri

¹¹ Yesu anashubi deta kwokuno: «Hâli riiri mundu muguma, úwâli hiiti bagala babiri. ¹² Lusiku luguma, umuto anayiji múbwira: “E daata, ibindu byo ngayiji hyana, umberezagye ulwani luhande!” Uyo yishe, anagabulira yabo baana baage bombi ibindu byage.

¹³ «Ha nyuma lye'siku ngerwa, uyo muto anatekeraga ibindu byage byoshi, anabihabukana i mahanga. Yeyo-yeyo, anagendi bishahuliisa. Anakizi laluka, iri anakizi yifunda mu bitalaalwe.

¹⁴ «Birya bindu byage, iri bikaba keera byamúsirira, umwena mukayu gwanagunuuzwa mu kihugo kyoshi, halinde uyo mwana anayingira ngana mu makuba. ¹⁵ Kyanatuma agagendera mundu muguma we'yo munda, anamúyinginga kwo abe mukozi wage. Uyo mundu, anamútuma mu ndagiriro ze'ngulube† zaage, gira akizi zitobera. ¹⁶ Ne'kyanya âli kizi zitobera, anakizi sara bweneene ukulya ku byula byo zâli kizi lya. Halikago, ndaaye úkamúhanguula kwo akizi birya kwo!

¹⁷ «Mbu hatame, ulya muto anatumburukwa, anatondeera ukuyisaliza, ti: “Abakozi ba daata, si booshi bagweti bagaalya, ne'bindi binasigale kwo! Haliko niehe, ngola ngafwira hano no'mukubo. ¹⁸ Kwokwo, namu galukira imwa daata, ninamúbwire, ti: E daata, n'gahubira Rurema, na naawe kwakundi. ¹⁹ Ndanakwiriiri ukudetwa kwo ndi mugala wawe. Ungirage naaho mbe muguma wa mu bakozi baawe.”

²⁰ «Kwokwo, uyo mwana analyokaga yaho, anagalukira imwa yishe. Ne'ri akaba akola mu yegeera ha kaaya, yishe

* 15:8 15.8 ibingorongoro ikumi mu kigiriki: darakima ikumi. Kiguma kyâli kizi hembwa umukozi ku mulege-rege. † 15:15 15.15 Abayahudi bali mu neena bweneene ingulube.

anamúlangiiza, yoho wee! Anamúyuvwirwa indengeerwa. Uyo yishe, anayami tibitira imunda ali, anamúhoobera, iri anamúnyunyuguta. ²¹ Uyo mwana, anabwira yishe: “E daata, n'gahubira Rurema, na naawe kwakundi! Ndanaki kwiriiri ukudetwa kwo ndi mugala wawe.”

²² «Haliko yishe, anabwira abakozi baage: “Mutebuukane liry a ikanju lyo'mulimbo, munamúyambike lyo! Mumúyambike ne'mbete ku munwe, mumúyambike ne'biraato. ²³ Muleete ne'rya shuuli ídehiri, munagibaage. Tugirage ulusiku lukulu lwo'kumúshambaalira.

²⁴ «“Mukuba, uyu mwana wani ashubi teeresiri. Haliko yono, keera aboneka. Na kundu atákola nga akoli fwiri, haliko akiri mugumaana.” Yabo booshi, banatondeera ukushambaalira kuguma.

²⁵ «Ku kyekyo kyanya, mukulu wo'yo mwana áli ki riiri iwa ndalo. Ne'ri akafulukaga, anayuvwa ha mwabo kwa'bandu bakola mu yimba no'kukina. ²⁶ Anahamagala muguma mu bakozi baabo, anamúbuuza: “Ewe! Biki íbiri hano?”

²⁷ «Anamúshuvya: “Mulumuna wawe, keera agaluka. Na bwo akiri mugumaana, yisho amúbaagira irya shuuli ídehiri.”

²⁸ «Ulya mwana mukulu, anayagalwa bweneene, analahira kwo atagayingira mu nyumba. Kyanatuma yishe agahuluka, anagendi múyinginga kwo ayingire. ²⁹ Haliko, anamúshuvya: “Si ikolaga myaka mingi, ngweti ngakukolera, ndanazindi kutenguha! Kundu kwokwo, utazindi mbeereza kiri ne'hyanahene, mbu njambaale kuguma na'biira baani. ³⁰ Si uyu mugala wawe, keera ashahuliisa ibindu byawe mu bushule! Ne'kyanya ayija, wayami múbaagira ishuli ídehiri.”

³¹ «Yishe anamúshuvya: “E mugala wani, wehe, tutuli-inwi hano. Ibindu byoshi byo mbiiti, biri bye'mwawe.

³² Haliko, uyu mulumuna wawe, bitukwiriiri tumúgirire ulusiku lukulu ku bushambaale. Mukuba, kundu ashubi teeresiri, yono keera aboneka. Na kundu atákola nga úkoli fwiri, haliko akiri mugumaana!”»

16

Umugani gwe'ngengya yo'mwimangizi

1 Yesu anabwira abigirizibwa baage kwokuno: «Hâli riiri mugale muguma, yo'mwimangizi wage akalegwa kwo agweti agamúshahuliikiza ibindu. ² Uyo mugale,

anamútumira, anamúbwira: “Ewe! Maki gano, go nguyu-vwiti kwo? Unyerekage umuharuuro gwe'bindu byani! Bitaki ziziri kwo ube mwimangizi wabyo!”

3 «Uyo mwimangizi, anayibuza, ti: “Kutagi kwo namu gira? Si nahamwitu keera andyosa mu mukolwa, ndanaki shobwiri ukukizi humba ibishimo. No'kukizi genda ngahuuna-huuna, byangandeeza ishoni. 4 Aaho! Ngoli yiji kwo ngaagira, gira ikyanya ngaaba keera nayimulwa mu guno mukolwa, lya'bandu bakakizi nyakiira mu nyumba zaabo!”

5 «Uyo mwimangizi, anatumira ngiisi ábâli riiri mu mwenda gwa nahamwabo, anabuuza uwa mbere: “Wehe, uli mu mwenda gwe'zinga imwa Nahamwitu?” 6 Anamúshuvya: “Ndi mu mwenda gwe'ngungulu igana za'mavuta ge'mizehitsuuni.” Ulya mwimangizi, anamúbwira: “Kano karataasi, kayandisirwi kwo'mwenda gwawe. Aaho! Ukayabiirage, unabwatale, unayami kayandike kwo makumi gataanu.”

7 «Ha nyuma, anabuuza ugundi: “Na naawe, uli mu mwenda gwa zinga?” Na wa naye, ti: “Masuuzu kihumbi ge'ngano.” Anamúbwira: “Yabiira kano karataasi kaawe! Unayandike kwo magana galimunaana.”

8 «Irya ngengya yo'mwimangizi, nahamwabo anagihuuza ku bulya bweshu bwayo. Ee! Abandu be'kihugo, bo bali mu ba beeshu bweneene mu kukoleesa ibindu byabo boonyene kwa boonyene, ukuhima abandu bo'mulengeerwe.

9 «Namúbwiraga, ibindu bya mu kino kihugo mukizi bikoleesa mu kugwata mwa'biira! Ikyanya bigaaba keera byamalaga, mukalonge ukuyegerezibwa mu kaaya ke'myaka ne'myakuula!

10 «Umundu, iri angaba ali mwemeera ku biniini, ye mu ba mwemeera na ku bingi. Ne'ri angaba ali ngunge ku biniini, ye nali mu ba ngunge na ku bingi.

11 «Ku yukwo, iri mwangaba mutali bemeera mu kukoleesa ubugale bwe'kihugo, nyandagi úgamùyemeera ku bugale nirizina? 12 Ne'ri mwangaba mutali bemeera ku bindu byo'gundi, nyandi úgamùheereza ibindu bya mwenyene?

13 «Ndaaye mukozi úshobwiri ukukolera banahamwabo babiri! Iri angakunda nahamwabo muguma, anakizi yitanga imwage, iri agashomba uwabo, no'kukizi múgayiriza. Bitaziziri kwo mukizi kolera Rurema, mbu munashubi kizi kolera ne'fwaranga!»

14 Abafarisaayo, mbu bayuvwagwe byoshi byo Yesu akadeta, banatondeera ukumúshekeereza, wa yuuhu! Mukuba, boohe, bâli kuuziri ifwaranga bweneene.

15 Yesu anababwira: «Mwehe, mugweti mugayigira imbere lya'bandu nga mwe mukwaniini. Kundu kwokwo, Rurema ayiji-yiji íbiri mu mitima yinyu. Ee! Ngiisi bya'bandu bali mu huuza, byebyo byo Rurema ali mu negura!»

Amigirizo malebe ga Yesu

(Mataayo 11.12-13; 5.31-32; Mariko 10.11-12)

16 Yesu anashubi deta kwokuno: «Abandu bâli kizi kulikira Imaaja za Musa, na íbikayandikwa na'baleevi, halinde ukuhisa ku kyanya kya Yohana. Na ha nyuma, Imyazi Miija yo'bwami bwa Rurema, yabuli kizi menyesibwa. Na buno, abandu booshi, bagweti bagalwira ukubuyingira mwo. 17 Kundu kwokwo, yizo maaja, bivwarusiri kwi'gulu ne'kihugo byanganyerera, he'hilabike higuma hyazo, hyangahodoka.

18 «Umundu iri angayimula mukaage, anayange ugundi, iri asambana! Ne'ri umundu angayanga umukazi keera úkayimulwa na yiba, iri naye asambana.

Umugale muguma na Laazaro

19 «Hâli riiri mugale muguma, úwâli kizi yisimiisa mu bindu byage, anâli kizi yilimbiisa ne'mirondo miija ye'kituku-tuku.

20 «Hâli riiri no'mukeni muguma, iziina lyage ye Laazaro. Uyo Laazaro, âli kizi biikwa ha mulyango gwo'mugale. Amagala gaage gooshi, gâli dunduusiri no'luhere, 21 halinde utubwa twanakizi yiji múlamba-lamba. Anâli yamiri ashalisiri. Ne'kyanya âli kizi bona íbiri mu tibuka ku kashasha ko'yo mugale, anakizi sara ukubilya kwo.

22 «Mbu hatamage, uyo mukeni Laazaro anafwa. Abaganda banamútwala mwi'gulu, ha butambi lya Hiburahimu. Uyo mugale naye anafwa, anaziikwa.

23 «Ulya mugale, iri akaba agweti agalibuukira bweneene i nakwere, analegamira, anabona Hiburahimu ku hala, na Laazaro ali ha butambi lyage. 24 Uyo mugale, anaberan-gira, ti: "E daata Hiburahimu, unyuvwirwe indengeerwa, maashi! Si ngweti ngalibuukira bweneene mu luno lubigi! Undumirage Laazaro, aleeze umunwe mu miiji, anagandonyeze ku lulimi, gira luhole."

25 «Hiburahimu anamúshuvya: "E mwana wani, ukengeere kwe'kyanya wâli ki tuuziri mu kihugo, kwo we wâli kizi longa ibiija. No'yo Laazaro, ye wâli kizi longa ibibi.

Haliko buno, yehe ye kola mu holeezibwa hano. Na wehe, we kolaga mu libuuka.

²⁶ «“Ne'ngingwe, ha kati kiitu, hali namweshwe we'membo! Kundu umundu angalooza ukulyoka ino munda, mbu ajabukire iyo munda, bitagaaziga. Na ábali iyo munda kwakundi, ndaaye úwangajabukira hano.”

²⁷⁻²⁸ «Uyo úshuba mugale, anashubi deta: “E daata, imwitu, iki ryagagi balumuna baani bataanu. Kwokwo, nakutendeera utumage yo Laazaro, gira agendi bak-engula, batayiji kengeera bangwana hano i nakwere.”

²⁹ Hiburahimu naye, ti: “Yabo balumuna baawe, bahiiti amagambo ágakayandikwa na Musa na'baleevi. Bakizi yuvwa gaago!”

³⁰ «Ulya úshuba mugale, ti: “Nanga, maashi daata Hiburahimu! Si iri bangahikirwa na úwazuuka mu bafwiri, lyoki bangatwikira ku byaha byabo.” ³¹ Hiburahimu, naye, ti: “Kutali kwo biri! Balumuna baawe, iri batangatwazagya íbikayandikwa na Musa na'baleevi, batanganatwaza kiri na úwazuuka mu bafwiri!”»

17

Tutakizi hubiisania

(Mataayo 18.6-7, 21-22; Mariko 9.42)

¹ Yesu anabwira abigirizibwa baage kwokuno: «Ibyo'kuhubiisa abandu, ukuyija, bigayija. Haliko, yayewe imwo'mundu ye bigahuluka kwo! ² Umundu, ho angahubiisagya muguma wa mu yaba baniini, bwangabiiri bwija ashwekerwe ulushyo mwi'gosi, anatibulirwe mu nyaaja. ³ Ku yukwo, mukizi yilanga bwija!

«Mwene winyu, iri angakuhubira, umúyerekeze! Ne'ri angatwikira ku byo akuhubira kwo, umúkoge. ⁴ Na kundu angakuhubira ubugira kalinda ku lusiku luguma, anakizi kuhuuna ulukogo ubugira yako kalinda, ugenderere naaho ukukizi múkoga!»

Tukizi biika Rurema kwo'bwemeere

⁵ Indumwa za Nahano, zanamúbwira: «E mwigiriza, utuyushuulirage ubwemeere!» ⁶ Anazishuvya kwokuno: «Kundu ubwemeere bwinyu bwangaba bulyagagi buniini nga hibuto hye'haradaali, mwangabwiziri yiki kiti kye'kikuyu kwo kishikuke, kigendi yishinga mu nyaaja, nakyu kinayami mùsimbaha.

Abakozi ba Yesu, bakwaniini bayibiike haashi

⁷ «Tudete nga muguma winyu angaba ali no'mukozi úwafuluka mu ndalo, kandi iri i bungere. Aaho! Ka an-gayami bwira umukozi wage kwo alunguule ha byokulya?

Nanga! ⁸ Si agamúbwira: “Utee mbaliza byo ngasheega. Ee! Ukenyere umulondo, unakizi njumbiriza byo ngaalya, na byo ngaanywa. Ha nyuma, naawe, ukabuli lya no'kunywa.”

⁹ «Uyo mukozi, ikyanya agaagira byo nahamwabo amúbwira, ka nahamwabo angamútangira kongwa? Nanga!

¹⁰ «Kwokwo, na niinyu, ikyanya mugayusa ukugira byoshi byo mukabwirwa, mudetage kwokuno: “Twehe, tulyagagi bakozi naaho. Twakola naaho nga ngiisi kwo bitukwaniini.”»

Yesu akiza abanamubembe ikumi

¹¹ Iri Yesu akaba akola mu genda i Yerusaleemu, analenga mu lubibi lwe'kihugo kye'Samariya, na kye'Galilaaya. ¹² Ne'ri akaba akola mu yingira mu kaaya kaguma, anabona abanamubembe ikumi. Bâli yimaaziri hala, ¹³ bagweti bagayiberekaania kwi'zu, ti: «E Nahano Yesu, utuyuvwirwe indengeerwa!»

¹⁴ Yabo banamubembe, Yesu anababanda kwa'masu, anababwira: «Mugendi yiyerekana mu bagingi!» Balya banamubembe, ikyanya bakaba bakiri mu njira yo'kugenda yo, banayami kizibwa.

¹⁵ Muguma wabo, mbu abonage kwo keera akira, anayami galukira imunda Yesu, agweti agayivuga Rurema kwi'zu lihamu. ¹⁶ Ulya mundu, anahikiri gwa mu magulu ga Yesu, agweti agamútangira kongwa. No'yo mundu, âli riiri Musamariya.

¹⁷ Yesu anashubi deta, ti: «Balya balwazi, ikyanya n'gabakiza, ka batâli riiri ikumi! Aahago! Hayi, umwenda guli? ¹⁸ Ka ndaaye gundi úwagaluka ukuyiji yivuga Rurema, ha nyuma lya yiki kinyamahanga naaho?»

¹⁹ Ulya Musamariya, Yesu anamúbwira: «Bwo wambiika kwo'bwemeere, keera wakizibwa. Aaho! Yimukaga, utahe.»

*Íbigaaba mu siku ze'mberuuka
(Mataayo 24.23-28, 37-41)*

²⁰ Abafarisaayo, banayiji buuza Yesu: «Ubwami bwa Rurema, bugayija mangoki?» Anabashuvya: «Ukuyija kwo'bwami bwa Rurema, kutali mu boneka ku masu. ²¹ Abandu batagaadeta: “Lolaga! Bukola hano!”, kandi iri: “Langiizi! Bwobuliira!” Nanga! Ubwami bwa Rurema, buli mu kati kiinyu.»

²² Haaho, Yesu anabwira abigirizibwa baage: «Mu siku ízigayija, mugayifwija ukubona ulusiku luguma lwa mu siku zo'Mwana wo'Mundu, mutanalubone. ²³ Abandu bagamúbwira: “Langiizi! Yoliira haliira!”, kandi iri:

“Lolagi! Yono hano!” Yabo bandu, mutakizi guumukira ho bali!

²⁴ «Umwana wo'Mundu ku lusiku lwage, agayami rasuka nga kiryamu, lya! Kiri mu lyamuza, kinayami tanguulira imbande zooshi. ²⁵ Kundu kwokwo, uyo Mwana wo'Mundu akwiriiri atee longa amalibu mingi, analahirwe na'bandu ba kino kibusi.

²⁶ «Nga kwo byâli riiri mu siku za Nuhu, kwokwo kwo bigaanaba, na mu siku zo'Mwana wo'Mundu. ²⁷ Mukuba, ku kyanya kyo'yo Nuhu, abandu bâli kizi lya no'kunywa. Banâli kizi yanga no'kuyangwa, halinde ukuhisa ku lusiku lwo Nuhu akayingira mu'lya nangungubanga wa'mashuba. Haaho, umwijulire gwanayijaga, gwanababindikira booshi!

²⁸ «Kwokwo, kwo bikaba na mu siku za Luutu. Mukuba, abandu bâli kizi lya no'kunywa. Banâli kizi gula no'kuguliisa. Banâli kizi byala imbuto, no'kuyubaka. ²⁹ Halikago, ku lusiku lwo'yo Luutu akashaaga i Soodoma, umuliro gwe'kibiriiti gwanayami tibuka ukulyoka mwi'gulu, gwanabajigiivywa lwoshi!

³⁰ «Na ku lusiku lwo'Mwana wo'Mundu agayerekanwa kwo, kwokwo kwo byâye be. ³¹ Ku yulwo lusiku, umundu iri angaba ashoniri ku nyumba, atashonooke, mbu lyo bafuusa ibindu byabo! Ne'ri angaba ali mu ndalo, atagalukire i kaaya. ³² Mukizi kengeera ngiisi kwo muka Luutu akayami fwa! ³³ Umundu, iri angalooza ukukiza itwe lyage, agaliteera. Haliko, iri angaliteera, lyoki agalikiza.

³⁴ «Namûbwira kwo mu bushigi bwa yulwo lusiku, abandu babiri bagaaba bagwejiiri haguma. Muguma agatwalwa, no'wabo anasigwe. ³⁵ Abakazi babiri bagaaba bali mu huulira haguma. Muguma agatwalwa, no'wabo anasigwe. [³⁶ Abashosi babiri, bagaaba bali mu ndalo. Muguma agatwalwa, no'wabo anasigwe.]»

³⁷ Abigirizibwa ba Yesu, banamûbuuza: «E Nahamwitu, yibyo byoshi, bigakolekera hayi?» Anabatwira yugu mugani: «Ngiisi áhali umutumba, ho na haaho banyunda bagweti bagahuutira.»

18

Umugani gwa útakayoyerera ukuhuuna Rurema

¹ Yesu anatiwira abigirizibwa baage yugu mugani, mu kubayereka kwo bakwiriiri bakizi huuna Rurema, buzira kuhebuura. ² Anababwira kwokuno: «Mu kaaya kaguma, mwâli riiri umutwi we'maaja muguma. Uyo mundu atâli yobohiri Rurema, atanâli twaziizi ugundi yeshi.

³ «Mu kaako kaaya, mwâli riiri na namufwiri muguma. Uyo namufwiri, âli mali shya injira hi'gulu lyo'kukizi gendi múyinginga, ti: “E maashi! Yulu lubaaja lwo mbiiti no'mugoma wani, ulundwire ku njira ikwaniini!” ⁴ Uyo mutwi we'maaja, analeeza isiku nyingi agweti agalahira.

«Mbu hatamage, ulya mutwi we'maaja anayisaliza, ti: “Ndayobohiri Rurema, ndanali mu twaza ugundi mundu yeshi. ⁵ Kundu kwokwo, uyu namufwiri, mu kukizi nyijira, agweti aganzuuzwa bweneene! Aahago! Leka nimúheereze ukuli kwage, átazi nduhya!”»

⁶ Nahano anashubi deta kwokuno: «Ngiisi byo'lya mutwi we'maaja mubi akadeta, mubiyuvwirize bwija! ⁷ Kiri na'bandu bo Rurema akatoola, ka itali yo haathe kwo agabaheereza ukuli kwabo! Si bayamiri bagweti bagamútakira úbwakya-úbwayira, kwo abatabaale. Aaho! Ka agashubi tindiriza mu kubatabaala? Nanga! ⁸ Namúbwiraga, kwo agabaheereza ukuli kwabo duba. Kundu kwokwo, ikyanya Umwana wo'Mundu agayija mu kihugo, ka agaki gwana abandu ábabiisiri Rurema kwo'bwemeere?»

Umugani gwo'Mufarisaayo, no'mubuguza

⁹ Abandu baguma, bâli kizi yibona kwo bo bakwaniini imbere lya Rurema. Bananegura abandi booshi, kwo bali tufwa-busha. Iri Yesu akabonaga kwokwo, anabatwira yugu mugani:

¹⁰ «Hâli riiri abandu babiri, banazamuukira iwa nyumba ya Rurema, gira bagendi múhuuna. Muguma, âli riiri Mufarisaayo. No'gundi, âli riiri mubuguza.

¹¹ «Ulya Mufarisaayo, anayimuka, anatondeera ukuhuna Rurema, ti: “E Rurema, ngweti ngakutangira kongwa! Mukuba, ndali mubi nga'bandi booshi. Ee! Baguma bali mu zimba. Na'bandi ziri ngunge. Na'bandi bali bashule. Halyagagi kiri no'yu mubuguza. ¹² Si niehe, ngweti ngayishalisa kabiri kwi'yinga. Na ku byoshi bwo ndi mu longwa, ngweti ngakutangira ikihande kiguma ki'kumi!”

¹³ «Ulya mubuguza, yehe anayisunga hala. Atanalooza kiri no'kuyinamula amasu hi'gulu. Si anayinama mu kati ke'shoni, anahahala bweneene hi'gulu lye'mikolezi yage mibi, anadeta: “E Rurema maashi, ndyagagi munabyaha! Ungejeerere, we kongwa!”»

¹⁴ Yesu anashubi deta: «Namúbwiraga kwo'lya mubuguza, ikyanya akataahira i kaaya, ye kagaluka akoli kwaniini imbere lya Rurema. Si uwabo, nanga! Kwokwo, iri umundu angaba agweti agayikuza, agabiikwa haashi. Haliko, iri angayibiika haashi, lyoki lyo agakuzibwa.»

*Yesu agashaanira abaana baanuke
(Mataayo 19.13-15; Mariko 10.13-16)*

¹⁵ Abandu banaleetera Yesu abaana baanuke, gira ababike kwa'maboko. Abigirizibwa baage, mbu babonage kwokwo, banabakuumira, ti: «Shaagi!»

¹⁶ Kundu kwokwo, Yesu anahamagala balya baana, anadeta: «Yabo baana baanuke, mubaleke banyijire, mutanakizi bahangirira. Si ngiisi ábali nga yaba, boophe bo beene ubwami bwa Rurema. ¹⁷ Namùbwira ukuli, kwe'ri umundu atangayakiira ubwami bwa Rurema nga mwana mwanuke, atâye buyingire mwo!»

*Umugale muguma ayiji hanuusa Yesu
(Mataayo 19.16-30; Mariko 10.17-31)*

¹⁸ Umutwali muguma, akayiji buuza Yesu: «E mwigiriza mwija, biija biki byo ngwiriiri ukugira, halinde lyo ndonga ukulama imyaka ne'myakuula?»

¹⁹ Yesu anamúshuvya: «Kituma kiki wadeta kwo ndi mwija? Si ndaaye mwija, átali Rurema naaho! ²⁰ Si uyijiyiji ngiisi kwe'maaja zidesiri: “Utakizi shuleha! Utanakizi yitana. Utanakizi zimba. Utanakizi banganizania. Ukizi simbaha yisho na nyoko.*”» ²¹ Uyo mutwali, ti: «E waliha, yizo maaja zooshi, nyamiri ngweti ngazisimbaha ukulyokera ubwanuke bwani.»

²² Yesu, mbu ayuvwagwe kwokwo, anamúshuvya: «Haki ryagagi igambo liguma naaho lyo uki buziri. Ugendi guliisa ngiisi byo ugweti! Ne'byo ugabilonga kwo, unabigabulire abakeni. Kwokwo, lyo ugaaba ukoli yibikiiri ikihinda mwi'gulu, ukabuli yiji ngulikira.»

²³ Ulya mutwali, mbu ayuvwagwe kwokwo, anajengeerwa bweneene! Mukuba, áli riiri mugale bweneene.

²⁴ Yesu, iri akabonaga ngiisi kwo agenda, anadeta: «Umugale, ukuyingira mu bwami bwa Rurema, biri bikayu bweneene! ²⁵ Umugale, ho angayingira mu bwami bwa Rurema, bivwarusiri imwe'ngamiya ukusheshera mu butule bwe'nanda!»

²⁶ Abandu, mbu bayuvwagwe kwokwo, banabuuza: «Aaho! Nyandagi, úwangaki kizibwa?» ²⁷ Anabashuvya: «Lirya igambo, imwa'bandu litangaziga. Haliko imwa Rurema, byoshi biziziri!»

²⁸ Peturu anabwira Yesu: «Lolaga! Twehe, keera tukasiga byoshi byo twâli gweti, twanakukulikira.» ²⁹ Yesu anashuvya: «Namùbwira ukuli, kwe'ri umundu angaba asiga inyumba yage hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema, kandi

* **18:20** 18.20 Kulyoka 20.12-16; Bukengeeze 5.16-20.

iri asiga mukaage, kandi iri beene wabo, kandi iri babusi baage, kandi iri baana baage, ³⁰ uyo, ku kyanya akiri hano mu kihugo, agayushuulirwa ibye'ngingwe bweneene, ukuhima byo akasiga. Na ha nyuma, analonge ukulama imyaka ne'myakuula!»

*Yesu agwanwa ashubi deta hi'gulu lyo'kufwa kwage
(Mataayo 20.17-19; Mariko 10.32-34)*

³¹ Yesu anatwala abigirizibwa baage ikumi na babiri ihwe, anababwira kwokuno: «Lolagi! Tugweti tugazamuukira i Yerusaleemu. Ne'yo munda, yo byoshi bigakoleka ku Mwana wo'Mundu, nga kwa'baleevi bâli mali gwanwa babiyandika hi'gulu lyage. ³² Agatangwa mu bapagaani, banamúshekeereze no'kumútuuka, iri banamútwira amate. ³³ Banamúkubule ingoni, babuli múyita. Kundu kwokwo, ku lusiku úlugira izishatu, agazuuka.»

³⁴ Yago magambo go Yesu akabwira abigirizibwa baage, batakasobanukirwa nago. Mukuba, bâli bishirwi umugeeza gwago. Batanâli yiji ngiisi byo aloziizi ukudeta.

*Yesu ahumuula imbumi i Yeriko
(Mataayo 20.29-34; Mariko 10.46-52)*

³⁵ Yesu anayegerera akaaya ke'Yeriko. Na ku butambi bwe'njira, kwâli bwatiiri imbumi nguma, íyâli gweti igahuuna-huuna ibindu. ³⁶ Iyo mbumi, mbu iyuvwe kwa'bandu bakola mu lenga yaho, yanabuuza: «E balya, biki yibyo?» ³⁷ Nabo, ti: «Yesu we'Nazareeti ye kola mu lenga.» ³⁸ Lyeryo, iyo mbumi yanayiberekaania kwi'zu, ti: «E Yesu, Mwana wa Mwami Dahudi, ungejeerere, maashi!»

³⁹ Iyo mbumi, iri ikadeta kwokwo, abandu ábâli riiri ha mbere, banagikanukira kwo ihulike. Haliko, yanakaviiriza ukuyamiza: «E Mwana wa Dahudi, ungejeerere, maashi!»

⁴⁰ Yesu anayimanga, anadeta kwi'yo mbumi ireetwe. Ne'ri ikamúyegeera, anagibuza: ⁴¹ «Biki byo uloziizi ngugirire?» Nayo, ti: «E Nahano, amasu gaani, gahumuulwe.»

⁴² Yesu anagibwira kwokuno: «Ushubi bona, bwo ubiisiri Rurema kwo'bwemeere, keera wakizibwa.» ⁴³ Lyeryo iyo mbumi, amasu gaayo, ganahumuulwa, hwaa! Anayami bona bwija. Anagenda akulikiiri Yesu, iri anayivuga Rurema. Balya bandu booshi, mbu babonage kwokwo, nabo banatondeera ukuyivuga Rurema.

19

Yesu agendi yingira imwa Zakaayo

¹ Yesu, anayingira mu kaaya ke'Yeriko, anagenda agakalenga mwo. ² Mwomwo mu kaaya, mwâli riiri mundu

muguma, iziina lyage ye Zakaayo. Âli riiri muguma wa mu bakulu ba'babuguza, anâli riiri mugale bweneene.

³ Zakaayo, âli loziizi kwo naye abone ngiisi kwo Yesu ali. Haliko, atanashobola ukumúbona, bwo âli riiri mwofi, na'bandu bingi bweneene bâli kizi músiika.

⁴ Kyanatuma agakwabadukira imbere lyabo, anashonera ku kiti kye'kikuyu, gira alonge ukubona Yesu ku kyanya agalenga yaho.

⁵ Yesu, iri akahikaga ho, analegamira, anadeta: «E Zakaayo, shonooka duba! Bingwiriiri tushiibanwe mu mwawe zeene.» ⁶ Zakaayo, anayami shonooka, anagendi yegereza Yesu mu mwage ku bushambaale bweneene.

⁷ Abandu booshi, mbu babonage kwokwo, banatondeera ukuyidodomba, ti: «Yohoo! Si agendi lya imwo'munabyaha!»

⁸ Zakaayo anayimuka, anamúbwira: «E Nahano, lolaga! Bwobuno, ngola ngaheereza abakeni uluhande lwe'bindu byani. Ne'ri hangaba hali mundu ye n'gagunga ibindu byage, ngamúgalulira byo ubugira kana!»

⁹ Yesu anamúbwira: «Zeene, lyo'bukize bwayingira mwi'no nyumba! Ee! Uno mundu, naye ali wa mwi'kondo lya Hiburahimu. ¹⁰ Na íbitumiri Umwana wo'Mundu akayija, gira ayiji looza ábateeresiri, halinde abakize.»

*Umugani gwa'bakozi ábakasikirizibwa ifwaranga
(Mataayo 25.14-30)*

¹¹ Yesu âli mali yegerera i Yerusaleemu. Ne'kyanya abandu bâli kizi múyuvwiriza, banayikeeka kwo ngeeka ubwami bwa Rurema bukola bugayami bayijira haaho-haaho. Kyanatuma agabatwira yugu mugani, ti: ¹² «Hâli riiri mundu muguma, úkabutwa mwi'kondo lye'kyami. Uyo mundu, âli riiri agabalamira mu kihugo kye'mahanga, gira agendi yimikwa yo. Na ha nyuma, akabuli galuka.

¹³ «Uyo mundu, anatumira abakozi ikumi, anaheereza ngiisi muguma ulufwaranga luguma-luguma.* Yabo bakozi, anababwira: “Yabiiri! Musigale mugweti mugadandaza yibi bindu, halinde ukuhisa ku kyanya ngagaluka.”

¹⁴ «Uyo mundu, abandu ba mu kihugo kyage bâli múshombiri bweneene! Kyanatuma bagamúkulikiza kwe'ndumwa, ti: “Uyu mundu, tutaloziizi kwo abe mwami witu!” ¹⁵ Kundu kwokwo, anagendi yimikwa abe mwami. Ne'ri akagaluka, anatumira yabo bakozi bo akasigira ifwaranga, gira alongage ukumenya ngiisi kwo bayunguka.

* **19:13** 19.13 ulufwaranga luguma-luguma lwo'mukozi âli kizi hembwa ku myezi ishatu.

16 «Umukozi wa mbere anayija, anamúbwira: “E Nahamwitu, lulya lufwaranga lwawe, keera lwayunguka ikumi.” 17 Nahamwabo, ti: “Uli mukozi mwija, wanagira bwija ngana! Bwo ukaba mwemeera ku biniini, namu kubiika uyimangire utwaya ikumi.”

18 «Umukozi wa kabiri naye anayija, anadeta: “E Nahamwitu, lulya lufwaranga lwawe, keera lwayunguka izitaanu.” 19 Nahamwabo, anamúshuvya: “Naawe, namu kubiika uyimangire utwaya tutaanu.”

20 «Ugundi mukozi, iri akayija, anadeta: “E Nahamwitu, ala! Ulufwaranga lwawe, lwolu. N'galufundikira ku mulondo, nanalufundeereza ho lutangateereka. 21 Si nguyobohiri, bwo uli munakadali. Ugweti ugayabiira byo utakabiika, unali mu yimbula byo utakabyala.”

22 «Ulya nahamwabo, anamúshuvya: “Ewe, si ulyagagi kafwa-busha ka mukozi! Buno, ngola ngakutwira ulubaaja, ukukulikirana na'magambo go wadeta wenyene. Ka uyiji kwo ndi munakadali, na kwo ngweti ngayabiira byo ndakabiika, na kwo ndi mu yimbula byo ndakabyala? 23 Aahago! Kituma kiki utakambiikira yulu lufwaranga lwani mwi'benge,† gira mango ngaluka, ngayiji luyabiira kuguma no'bunguke bwalwo!”

24 «Lyeryo, ulya nahamwabo anabwira ábâli yimaaziri yaho: “Mumúnyugutule yulu lufwaranga, munaluheereze uyu úhiiti ikumi.” 25 Na wa nabo, ti: “E nahamwitu, si uyu akoli gweti ikumi!”

26 «Anabashuvya: “Namúbwira, kwe'ri umundu angaba akoli hiiti ikindu, ye gayushuulirwa kwe'bindi. Haliko, iri angaba ndaakyo ahiiti, kiri na hyo atákoli hiiti, agahinyugutulwa.

27 «“Aahago! Balya bagoma baani ábakalahira kwo ndayimikwe, mubaleetage hano! Munayami bayitira haaha imbere lyani!”»

Abandu bashambaalira Yesu ku kisegengo

(Mataayo 21.1-11; Mariko 11.1-11; Yohana 12.12-19)

28 Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, anashokola injira yo'kuteramira i Yerusaleemu. 29 Ne'ri akayegerera akaaya ke'Betefaage, na'ke'Betaniya, ku Mugazi gwe'Mizehituuni, anatuma babiri ba mu bigirizibwa baage, ti: 30 «Mugende mu kaliira kaaya ákali imbere liinyu. Mugagwana mwo'mwana wa punda ashwesirwi, ndaanaye mundu úzindi múshonera kwo. Uyo punda, mumúshwekuule, munamúndeetere hano!

† 19:23 19.23 benge inyumba ya'bandu bingi bali mu biikira mwe'fwaranga, gira bakalonge ubunguke.

³¹ Ne'ri umundu angamùbuuza: “Kituma kiki mugweti mugamúshwekuula?”, munamúshuvye, ti: “Nahamwitu akola ni'goorwa lyage.”»

³² Yabo bigirizibwa, banagendi gwana byoshi biri nga ngiisi kwo àli mali gwanwa ababwira. ³³ Ne'ri bakaba bakola mu shwekuula uyo mwana wa punda, beene ye banababuza: «Kituma kiki mugweti mugashwekuula uyo mwana wa punda?» ³⁴ Banabashuvya: «Nahamwitu akola ni'goorwa lyage.»

³⁵ Uyo mwana wa punda, banamúleetera Yesu, banatee múyaja kwe'mirondo yabo. Yesu anabuli bwatala hi'gulu lyage.

³⁶ Ikyanya Yesu akaba akola mu genda, abandu banakizi genda bagayaja imirondo mu njira. ³⁷ Ne'ri akaba keera ayegeera he'njira idulumusiri ku Mugazi gwe'Mizehituuni, yabo bigirizibwa baage booshi kuguma, bâli kizi múkunga, banatondeera ukubanda akabuuli, mu kuyivuga Rurema ku bushambaale. Mukuba, keera bakabona ibisomeza byage byoshi, banakizi deta kwi'zu lihamu kwokuno:

³⁸ «Awi yiyi yiyi! Mwami ayija kwi'ziina lya Nahano!‡ Kwokwo, agashaanirwe!

Mwi'gulu, mukizi ba umutuula!

Ee! Rurema akizi huuzibwa, bwo ali hi'gulu lya byoshi!»

³⁹ Mu yabo booshi, mwâli riiri Abafarisaayo, banabwira Yesu: «E maashi, mwigiriza, kanukiraga yaba bigirizibwa baawe, bahulike!» ⁴⁰ Yesu anabashuvya: «Namùbwira, iri bangahulika, amabuye gagayiberekaania kwi'zu!»

Yesu alirira akaaya ke'Yerusaleemu

⁴¹ Yesu anayegerera akaaya ke'Yerusaleemu. Ne'ri akakabandaga kwa'masu, anatondeera ukukalirira, ⁴² anadeta: «Nga wangamenyiri zeene ibyangakuletiiri umutuula! Haliko buno, amasu gaawe gabibishirwi.

⁴³ «Mu siku ízigayija, abagoma baawe bagakusokania uluzitiro lukayu, lyo hatagire umundu úgafuushuka. ⁴⁴ Balya bagoma bagakuhongolera haashi. Ndaanalyo ibuye írigasigala ku lyabo. Kiri na ábakutuuziri mwo, nabo bagabindikwa! Mukuba, ikyanya Rurema akakuleetera ubukize, utakakimenya!»

Yesu ayimula abadandaza mu nyumba ya Rurema

(Mataayo 21.12-17; Mariko 11.15-19; Yohana 2.13-22)

⁴⁵ Yesu anayingira mu bululi bwe'nyumba ya Rurema. Ne'ri akagwana abandu bagweti bagadandaliza mwo, anatondeera ukubayimula. ⁴⁶ Anababwira kwokuno: «Si

biyandisirwi mu Mandiko Meeru: “Inyumba yani, igaaba nyumba ya'mahuuno!§” Si mwehe, keera mwagihindula ibe “kabisho ka'banyazi!*”»

⁴⁷ Mu zeezo siku, Yesu âli gweti agayigiriza abandu mu nyumba ya Rurema. Abakulu ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, kiri na'batwali, banashavura bweneene! Bâli gweti bagalooza ubulyo bwo bangamúyita mwo, ⁴⁸ haliko batanabubona. Mukuba, abandu booshi bâli teziri Yesu amatwiri bweneene!

20

*Ikibuuzo hi'gulu lyo'buhanguulwe bwa Yesu
(Mataayo 21.23-27; Mariko 11.27-33)*

¹ Lusiku luguma, Yesu âli riiri mu nyumba ya Rurema, agweti agayigiriza abandu hi'gulu lye'Myazi Miija. Haaho, anayijirwa na'bakulu ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, kuguma na'bashaaja ba'Bayahudi. ² Banamúbuuzo: «Ewe! Bino ugweti ugaagira, utubwire wabigira ku buhanguule buki? Nyandi úkakuheereza bwo?»

³ Anabashuvya: «Naani, namu mùbuuzo igambo liguma. Mumbwirage, ⁴ iri kulya kubatiiza kwa Yohana kukalyoka imwa Rurema, kandi iri mu bandu.»

⁵ Balya bashaaja, banahanuusania: «Iri twangashuvya kwo bukalyoka imwa Rurema, agatubuuzo: “Aahago! Kituma kiki mutakamúyemeera?” ⁶ Ne'ri twangashuvya kwo bukalyoka mu bandu, iri yaba bandu bagatulasha amabuye. Mukuba, bali na'kasiisa kwa Yohana âli riiri muleevi.» ⁷ Kyanatuma bagashuvya, ti: «Tutayiji.»

⁸ Yesu naye, ti: «Naani, ubuhanguule bwo ngweti ngaa-gira mwo yibi, ndagamùmenyeesa bwo.»

*Umugani gwa'bahiizi babi
(Mataayo 21.33-46; Mariko 12.1-12)*

⁹ Yesu anatwira abandu umugani kwokuno: «Hâli riiri mundu muguma, úkabyala indalo yage mwe'mizabibu. Uyo mundu anagitiiza abahiizi, anabalamira i mahanga, anamala ye'siku nyingi.

¹⁰ «Isiku zo'kuyimbula, iri zikahika, anatuma umukozi imunda abahiizi, gira bamúheereze ugwage mutuli. Haliko uyo mukozi, banamúlimbagula, banamúgalula maboko mamaata.

¹¹ «Uyo mwene indalo, anashubi tuma ugundi mukozi. Naye, banamúlimbagula, banamúgira buligo bweneene,

banamúgalula maboko mamaata. ¹² Ha nyuma, anabatumira umukozi wa kashatu. Yehe, banamúkomeeresa, banamúkabula inyuma lye'ndalo.

¹³ «Iri hakatama, ulya mwene indalo anayidesa: “Kutagi namu gira? Leero, namu tuma mugala wani ye nguuziri! Ngeeka yeki, bangamúsimbaha.”

¹⁴ «Haliko balya bahiizi, mbu balangiize ulya mwana, banahwehwetezania: “Si uliira, ye gahyana ibindu bya yishe. Aahago! Mugire tumúyite, gira tukabe twe tugabisigala mwo!” ¹⁵ Ulya mwana, banamútwala inyuma lye'ndalo, banamúyita.

«Aaho! Balya bahiizi, kuti kwo'yo mwene indalo agabagira? ¹⁶ Si agayami bayita! Ne'yo ndalo, anagiheereze abandi.»

Ikyanya bakayuvwa kwokwo, banashubi deta: «Yibyo, bitakolwe mbu byaba!» ¹⁷ Yesu anabalola kwo, anababuuza kwokuno: «Yaga Mandiko Meeru, galozizi ukudeta kuti? “Ibuye lya'buubasi bakalahira,

lyeryo lyo ligweti ligakania akagongo ko'lutaliro.*”

¹⁸ Iri umundu angaligwa kwo, agavunika buhoojo-hoojo! Ne'ri lyangamútibukira kwo, ligamúhotamya.»

¹⁹ Yugwo mugani, ikyanya Yesu akagutwa, abigiriza be'maaja, na'bakulu ba'bagingi, banayami menya kwo bo bagutwibwa. Kyanatuma bagalooza ubulyo bwo'kuyami múgwata. Haliko, bâli yobohiri, bwo yabo bandu bâli bingi.

*Ikibuuzo hi'gulu lyo'kurambulira imwa Kahisaari
(Mataayo 22.15-22; Mariko 12.13-17)*

²⁰ Yabo bakulu ba'Bayahudi, banakizi gandiiza Yesu, banamúbiika na kwe'naazi ízâli gweti zigayihumeera kwo bali bandu bo'kuli. Zâli kizi looza ukugwakiza Yesu ku magambo go agaadeta, gira lyo balonga ukumútanga imwa guvuruneeri.

²¹ Yizo naazi, zanayiji múbuuza: «E Mwigiriza, ngiisi byo ugweti ugaadeta, na ngiisi byo uli mu yigiriza, tuyiji kwo bikwaniini. Ee! Uli mu yigiriza ibya Rurema mu kati ko'kuli, buzira kuyoboha umundu yeshi. ²² Aahago! Ka tukwiriiri tukizi rambulira imwa Kahisaari, kandi iri nanga?»

²³ Balya Bayahudi, Yesu anayami menyaga ubulyalya bwabo. Kyanatuma agabashuvya: ²⁴ «Nyereki ulufwaranga lwe'dinaari. Aaho! Iyi njusho íri kwo, na yiri iziina, biri bye'mwa nyandi?» Nabo, ti: «Biri bye'mwa Kahisaari.»

* 20:17 20.17 Zaburi 118.22.

²⁵ Yesu naye, ti: «Aahago! Mukizi heereza Kahisaari ibye'mwage! Na Rurema naye, mukizi múheereza ibye'mwage.»

²⁶ Yabo bandu, ikyanya Yesu akabashuvya kwokwo, banasoomerwa ngana! Banaba shee! Batanahasha ukumúgwakiza ku byo adeta imbere lya'bandu.

Ikibuuzo hi'gulu lyo'buzuule

(Mataayo 22.23-33; Mariko 12.18-27)

²⁷ Abasadukaayo baguma, nabo banayijira Yesu. (Bo bâli kizi lahira kwo abafwiri batagazuuka.) Banabuuza Yesu: ²⁸ «E Mwigiriza, Musa akasiga atuyandikira ulubaaja, kwe'ri umundu angafwa, anasige mukaage átamúbuta kwo, bikwiriiri mulumuna wage amúhyane, gira abutire mukulu wage abaana.

²⁹ «Aahago! Hâli riiri abatabana balinda ábabutanwa. Ifula yanayanga umukazi, yanafwa ítamúbuta kwo. ³⁰ Mulumuna wage úgamúlonda, anamúhyana. Naye anafwa, buzira kumúbuta kwo. ³¹ Ha nyuma, uwa kashatu naye anamúhyana. Byanashubi ba kwokwo-kwokwo, halinde ukuhisa ku wa kalinda. Yabo batabana kwo bâli riiri balinda, booshi bakamúhyana, haliko ndaaye úkamúbuta kwo. ³² Ne'ri hakazinda, uyo mukazi naye anafwa. ³³ Aahago! Ku lusiku lwa'bandu bâye zuuke kwo, ulya mukazi agaaba muka nyandi? Si balya bashosi kwo bâli riiri balinda, booshi bakamúyanga!»

³⁴ Yesu anashuvya: «Abashosi ba kino kihe, bagweti bagayanga. Na'bakazi, bali mu yangwa. ³⁵ Halikago, ngiisi ábali mu haruurwa kwo bakwaniini ukuzuulwa mu bafwiri, banalame ho, yabo batagaki yanga, kandi iri kuyangwa. ³⁶ Bitanazige kwo bashubi fwa. Si bagaaba bakola nga baganda, banabe baana ba Rurema. Ee! Bagaaba keera bazuulwa.

³⁷ «Kiri na Musa akamenyeesa kwa'bafwiri bagazuuka. Mukuba, ikyanya akayandika hi'gulu lya kirya kishungu-shungu, Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo bâli mali fwa. Kundu kwokwo, akadeta kwo Nahano ye Rurema wabo.†

³⁸ Kwokwo, Rurema atalyagagi Rurema wa'bafwiri. Si ali Rurema wa'bagumaana! Imwage, booshi bakiri ho!»

³⁹ Mu yabo bigiriza be'maaja, baguma banateteerwa, banadeta: «E Mwigiriza, washuvya bwija!» ⁴⁰ Ndaanaye úkagira mbu ashubi múbuuza irindi igambo.

Yesu afindikira Abayahudi ifindo

(Mataayo 22.41-46; Mariko 12.35-37)

† 20:37 20.37 Kulyoka 3.6.

⁴¹ Yabo Bayahudi, Yesu anababuuza, ti: «Kutagi kwo'lya Masiya ali mu detwa kwo ali Mwana wa mwami Dahudi? ⁴² Si Dahudi yenyene, mu kitaabo kye'Zaburi, akadeta kwokuno:

“Nahano akabwira Nahamwitu:
Ubwatalage uluhande lwani lwe'lulyo,

⁴³ halinde mbiike abagoma baawe mwi'dako
lya'magulu gaawe, unakizi balaaviza kwo.‡”

⁴⁴ Kwoku, Dahudi akadeta kwo'lya Masiya ye Nahamwabo. Aaho! Kutagi kwo'yo Masiya angaki lyoka mwi'kondo lyage?»

*Yesu ayoboola abigiriza be'maaja
(Mataayo 23.1-36; Mariko 12.38-40)*

⁴⁵ Ku kyanya abandu bâli gweti bagayuvwiriza Yesu, anabwira abigirizibwa baage kwokuno: ⁴⁶ «Mukizi yilangaga na'bigiriza be'maaja! Si basimiri bweneene ukukizi genda bayambiiti amakanju go'kuyoleka-yoleka, banasimiri ukukizi lamusibwa no'lushaagwa mu tuguliro. Banagweti bagakizi yigangaaza ku bitumbi bye'mbere mu nyumba ze'mihumaanano, na ku siku ngulu.

⁴⁷ «Kundu kwokwo, baabalya bigiriza be'maaja bo bagweti baganyaga inyumba za banamufwiri! Na ha nyuma, banagendi huuna Rurema ulundatwika mu kuyiyeneneka imbere lya'bandu. Abandu mwene yabo, bo Rurema agahaniiriza ingingwe!»

21

*Ituulo lya namufwiri
(Mariko 12.41-44)*

¹ Yesu anayinamula amasu, anabona abagale bagweti bagalokeza amatuulo gaabo mu mbiikiro ya mu nyumba ya Rurema. ² Anabona na namufwiri muguma úkekeriiri, alokeza mwo'tungoro-ngoro tubiri twe'miringa.*

³ Iri Yesu akabona kwokwo, anadeta: «Namùbwira ukuli, kwo'yu namufwiri, kundu akekeriiri, haliko ye watanga ibindu bingi ukuhima yaba booshi! ⁴ Mukuba, boohe, amatuulo go batanga, gasaaguka ku kanyamwala ke'bindu byabo. Haliko uyu namufwiri yehe, ayami kunangulira mwo byoshi ibyangamútabiiri mu bukeni bwage.»

*Yesu amenyeesa kwe'nyumba ya Rurema igahongolwa
(Mataayo 24.1-2; Mariko 13.1-2)*

‡ 20:43 20.43 Zaburi 110.1. * 21:2 21.2 tungoro-ngoro tubiri twe'miringa two twâli riiri ne'kishingo kiniini ku fwaranga zooshi ze'yo munda.

5 Abandu baguma, bâli gweti bagaadeta ngiisi kwa'mabuye miija gâli limbisiizi inyumba ya Rurema. Ee! Hâli bindu bingi bweneene ibikatangwa, gira inyumba yage ibuyahe. Haliko, Yesu anadeta, ti: ⁶ «Yibi byo mubwini, mu siku ízigayija, byoshi bigahongolerwa haashi. Ndaalyo ibuye írigasigala ku lyabo.»

Ibyereso bye'siku ze'mberuuka
(Mataayo 24.3-14; Mariko 13.1-13)

⁷ Abandu, banabuuzwa Yesu: «E mwigiriza, yiby, bigakoleka mangoki? Ne'kyereso kiki, ikigayerekana kwo bikola bu koleka?» ⁸ Anabashuvya: «Mukizi ba masu! Hatagire mundu yeshi úgatebwa! Si hagayija abandu bingi kwi'ziina lyani, banakizi deta: “Nie yolya Masiya!” Banashubi deta: “Yoho wee! Kirya kihe, keera kyayegerera!” Balya bandu, mutakizi genda mugabakulikira!

⁹ «Ku yikyo kyanya, mugakizi yuvwa imyazi ya'mazibo, na ye'biteero bya'bahuni. Kundu kwokwo, mutakizi hemuka! Yiby byoshi, bikwiriiri bitee ba. Haliko, itagayami ba yo mberuuka.

¹⁰ «Ikihugo kiguma kigagendi teera ikindi. No'bwami buguma, bugagendi teera ubundi. ¹¹ Hagakizi lenga ne'misisi mihamu bweneene. Ibihugo biguma, bigateerwa no'mwena, kiri ne'kiija. Na kwi'gulu, kugakoleka ibyereso bye'kitangaaza. Yiby byoshi, bigakizi huumira abandu bweneene.

¹² «Yago malibu gooshi, ikyanya gatazi koleka, mugagwatwa, munakizi libuzibwa. Bagakizi mùtwala mu nyumba ze'mihumaanano, na mu nyumba ze'mbohe. Munatwalwe ne'mbere lya'baami, ne'mbere lya baguvuruneeri hi'gulu li'ziina lyani. ¹³ Na mu yukwo kutwalwa kwinyu, lyo mugalonga ukundangira ubumasi.

¹⁴ «Mugwanwe mwahiga kwe'kyanya mugaalegwa, mutagagerania hi'gulu lya'magambo go mugayibulanira mwo! ¹⁵ Nienyene, ngamùheereza ubwitegeereze, kiri na'magambo go mugaadeta. Kwokwo, lya'bagoma biinyu batalonge ukumùyagiisa, kandi iri ukumùshona kwo.

¹⁶ «Ku yikyo kyanya, mugasongerwa na'babusi biinyu, kiri na beene winyu, na'bandu be'mbaga ziinyu, na'biira biinyu. Baguma biinyu, bagayitwa! ¹⁷ Na ábagasigala, abandu booshi bagakizi bashomba hi'gulu lyani. ¹⁸ Kundu kwokwo, ndaahyo kiri ne'hidende higuma hyo'mushaku gwinyu, ihigateereka. ¹⁹ Na ku njira yo'kuhebera kwinyu, kwo mugakizibwa.

*Yesu amenyeesa kwe'Yerusaleemu igashereezibwa
(Mataayo 24.15-21; Mariko 13.14-19)*

²⁰ «Mango mwabona kwa'kaaya ke'Yerusaleemu kakoli sokaniinwi na'basirikaani, lyo mugaamenya kwo kakola kagashereezibwa. ²¹ Ku yikyo kyanya, abandu ábali i Buyahudi, bakatibitire mu migazi! Na ábali mu kaaya ke'Yerusaleemu, bakayami kapuumuka mwo. Na ábagaaba bakola mu mbingiro, batakolwe mbu bashubi galukira i kaaya.

²² «Mukuba, mu yizo siku, abandu bagahanirizibwa, ukukulikirana na'magambo gooshi ágakagwanwa gayandikwa mu Mandiko Meeru. ²³ Mu yizo siku, agaaba yayewe imwa'bakazi ábagaaba bali ne'nda, ne'mwa'baviire ábagaaba bakiri mu yoza! Haganaba akahenabwera, bwo Rurema agaaba akola mu haniiriza abandu ku buraakari bwage.

²⁴ «Abandu baguma, bagayomekwa ingooti. Na'bandi, bagagwatwa imbira, banatwalwe mu mahanga gooshi. Kiri ne'Yerusaleemu yonyene, ibinyamahanga bigayiji gikandagira, halinde isiku zaabo zimale.

*Íbagaaba mu kuyija kwo'Mwana wo'Mundu
(Mataayo 24.29-31; Mariko 13.24-27)*

²⁵ «Hagaaba ibyereso bya kundi-kundi kwi'zuuba, na ku mwezi, kiri na ku ndonde. Hano mu kihugo, inyaaja zigakundula bweneene, iri zinakungula. Kinatume abandu bagakizi gangaanwa, banaluluukire. ²⁶ Yago malibu gooshi, ikyanya abandu bagaaba bakoli toniri hi'gulu lyago, bagaahola hi'gulu lye'kihumula. Íbiri kwi'gulu byoshi bigajugumbana.

²⁷ «Haaho, lya'bandu bagaabona Umwana wo'Mundu, agweti agayija mu bibungu, mu kati ko'bukalage, na mu bulangashane bwingi. ²⁸ Yibyo byoshi, mango bikoleka, munayimuke, munalegamire hi'gulu! Ku kyekyo kyanya, lyo mugaguluulwa.»

*Umugani gwe'kiti kyo'mutiini
(Mataayo 24.32-35; Mariko 13.28-31)*

²⁹ Yesu anatwira abandu umugani kwokuno: «Muyigire ku kiti kyo'mutiini, na ku bindi biti byoshi. ³⁰ Ikyanya mubwini kwo bikola mu shoga, lyo muli mu menya kwa'mahona-nvula keera gayegerera.

³¹ «Kwo na kwokwo, yibyo byoshi, mango mwabi-bona, lyo mugaamenya kwo'bwami bwa Rurema keera bwayegerera.

³² «Namùbwira ukuli, kwo yiki kibusi kitagaahera, yibyo byoshi bítazi koleka. ³³ Igulu ne'kihugo, bigaahera. Haliko amagambo gaani, goothe gatâye here!

Mukizi ba masu

³⁴ «Mukizi ba masu! Mutazidoherwe no'bushule, kandi iri indalwe, kandi iri ingerania. Buzira kwokwo, hali ikyanya ibya yulwo lusiku byangayiji mùkanga, nga íbyabashwa no'mubashu. ³⁵ Yulwo lusiku, lugahikira abandu ba'mahanga gooshi.

³⁶ «Ku yukwo, mukizi yama muli masu! Yaga malibu gooshi ágagayija, mukizi huuna Rurema kwo mulonge ukugafuuka mwo. Kwokwo, lyo mukalonga ukuyimanga imbere lyo'Mwana wo'Mundu.»

³⁷ Mu yizo siku, Yesu anakizi shiiba mu nyumba ya Rurema, agweti agayigiriza mwa'bandu. Na ku kyanya kya'kabigingwe, anakizi gendi laala ku Mugazi gwe'Mizehitsuuni. ³⁸ Abandu booshi, banakizi zinduka yaho mu nyumba ya Rurema, gira lyo balonga ukumúyuvwiriza.

22

Yuda ayihindulira Yesu

(Mataayo 26.1-5, 14-16; Mariko 14.1-2, 10-11; Yohana 11.45-53)

¹ Ulusiku lukulu lwe'mikate mizira saama, lwanayegerera. (Lwo lunali mu buuzibwa Pasaka.)

² Abakulu ba'bagingi, kuguma na'bigiriza be'maaja, bâli gweti bagalooza ubulyo bwo bangayita mwo Yesu. Haliko, bâli yobohiri kwa'bandu bangagira akamburugu.

³ Haaho, Shetaani anayingiraga mu Yuda, ulya úwâli kizi buuzibwa Hisikaryote. Na kundu âli riiri muguma wa mu bigirizibwa ba Yesu ikumi na babiri, ⁴ haliko, anagenda imwa'bakulu ba'bagingi, na'bakulu ba'balaazi be'nyumba ya Rurema, anabamenyeesa ngiisi kwo agatanga Yesu imwabo. ⁵ Yiryo igambo, lyanabasimiisa bweneene, banamúlagaania kwo bagamúbulika ifwaranga. ⁶ Yuda anayemeera, anatondeera ukulooza ubulyo bwo angabay-ogololera mwo Yesu.

Akashasha ka Nahano

(Mataayo 26.17-30; Mariko 14.12-26; Yohana 13.21-30; 1 Bakorindo 11.23-25)

⁷ Ulusiku lukulu lwe'mikate mizira saama, lwanahika. (Lwo lusiku lwe'byanabuzi bye'Pasaka byâli kwiriiri bibaagwe.) ⁸ Kwokwo, Yesu anatuma Peturu na Yohana, anababwira: «Mugendi tukolera ibyokulya bye'Pasaka, gira tukayiji birya.»

⁹ Banamúbuuza: «Hayi ho uloziizi tubikolere?» ¹⁰ Naye, ti: «Ikyaanya mugayingira i Yerusaleemu, mugahumaanana no'mushosi úbetwiri akabindi ka'miiji. Munamúkulikire, halinde mu nyumba yo agayingira mwo. ¹¹ Munabwire mwene iyo nyumba, ti: "Umwigiriza abuuza, mbu hayi ubululi buli, bwo ngaliira mwe'byokulya bye'Pasaka kuguma na'bigirizibwa baani.»

¹² «Uyo mushosi agamútwala mu nyumba íri hi'gulu lye'yabo, anamúyereke mwo'bululi buhamu. Muganagwana ibirugu byoshi bikola mwo. Mwomwo, mwo mugatukolera ibyokulya bye'Pasaka.»

¹³ Yabo bigirizibwa bombi, banalyoka yaho, banagwana byoshi biri nga kwo Yesu ababwira, banatondeera ukulingaania ibyokulya bye'Pasaka.

¹⁴ Ikihe kyo'kulya, iri kihakika, Yesu anabwatala ha byokulya kuguma ne'ndumwa zaage. ¹⁵ Anazibwira: «Yibi byokulya bye'Pasaka, ndákola mu biyidula bweneene kwo tubishangiire, índazi libuuka! ¹⁶ Namúbwiraga, kwo ndagaki shubi lya ibyokulya bye'Pasaka, byoshi íbikashungikwa mu bwami bwa Rurema, bítazi koleka!»

¹⁷ Lyeryo, Yesu anayabiira urusoozo. Ne'ri akatanga kongwa imwa Rurema, anadeta kwokuno: «Iyi divaayi, mugiyabiirage, muginywe! ¹⁸ Namúbwira, kwo ndagaki shubi nywa idivaayi, halinde ukuhisa ku kyanya ubwami bwa Rurema bugayija.»

¹⁹ Yesu anayabiira no'mukate. Ne'ri akashubi tanga kongwa imwa Rurema, anagugabaanula, anaguheereza indumwa zaage, anazibwira: «Yugu mukate, muguyabiire! Galyagagi magala gaani, ágagatangwa hi'gulu liinyu. Mukizi gira kwoku, hi'gulu lyo'kungengeera!»

²⁰ Iri bakayusa ukusheega, Yesu anashubi yabiira urusoozo, anadeta kwokuno: «Luno rusoozo, luyagagi lwe'kihango kihyahya. Rurema agakikwiza mu kuyona umuko gwani hi'gulu liinyu.

²¹ «Haliko lolagi! Umundu wo'kundanga mu bagoma, tuliriinwi hano ku kashasha! ²² Umwana wo'Mundu, agagendi yitwa, nga kwo âli mali gwanwa ashungikirwa. Kundu kwokwo, ulya úgamútangaga mu bagoma, ali yayewe imwage!»

²³ Haaho, zirya ndumwa za Yesu, zanatondeera ukubuzania, mbu nyandagi mu kati kaabo úwangagira ibala mwene yiryo.

Amigirizo hi'gulu lyo'bukulu

²⁴ Hanayimuka imbamba mu bigirizibwa ba Yesu, mbu nyandi mu kati kaabo úkuliiri abaabo. ²⁵ Kyanatuma

Yesu agababwira kwokuno: «Mu bapagaani, abaami bagweti bagakambaalira abandu. Na'bakulu baabo, bagweti bagahuuzibwa kwo bo balyagagi bahaanyi.

²⁶ «Haliko mwehe, kutabe kwo bigaaba imwinyu! Si mu kati kiinyu, iri umundu angaba akuliiri abaabo, akizi ba nga ye toohiri. Ne'ri umundu angaba atwaziri, akizi ba nga ye mukozi.

²⁷ «Aaho! Nyandi úkuliiri uwabo, ka ubwatiiri ha byokulya, kandi iri úgweti úgamúleetera byo? Si umukulu, ye gweti úgabwatala ha byokulya. Kundu kwokwo, niehe mu kati kiinyu, ndi mu ba nga mukozi.

²⁸ «Mwehe, ikyanya nâli kizi libuuka, mwâli kizi ngunga. ²⁹ Ku yukwo, ngamúyimika mu bwami, nga kwo naani, Daata keera akanyimika. ³⁰ Mu yubwo bwami bwani, tugakizi shangiira ibyokulya, iri tunanywera kuguma. Mugaabwatala ku bitumbi byo'bwami, iri munatwa imaaja za'Bahisiraheeri, kwo iri milala ikumi ni'biri.»

*Yesu amenyeesa kwo Peturu agamúyiyogookola
(Mataayo 26.31-35; Mariko 14.27-31; Yohana 13.36-38)*

³¹ Yesu anadeta, ti: «E Simooni, e Simooni, umenyage bwija kwo Shetaani akoli hangwirwi kwo amúgeze, nga kwa'bandu bali mu yeluula ingano. ³² Kundu kwokwo, keera n'gagwanwa nakuhuunira imwa Rurema, gira utayabirwe mu kumúbiika kwo'bwemeere. Ne'kyanya ugaaba keera wangelukira, ukakanie abiinyu imitima.»

³³ Simooni, ti: «E Nahamwitu, ndi ibiringiini ukugendi shwekwa kuguma na naawe mu nyumba ye'mbohe. Kiri no'kuyitwa, twangayitirwa kuguma!»

³⁴ Yesu anamúshuvya: «E Peturu, nakubwira kwo'luhazi lútazi bika zeene, ugaaba keera wanyiyogookola ubugira kashatu.»

Tukizi yibiika ibiringiini

³⁵ Ha nyuma, Yesu anabuuza abigirizibwa baage, ti: «Ikyanya nâli kizi mùtuma buzira ludaha lwe'fwaranga, na buzira ifumba, na buzira biraato, ka hali íbikamúgoora?» Banamúshuvya: «Ndaabyo!»

³⁶ Yesu, anashubi babwira: «Leero buno, iri umundu angaba ahiiti uludaha lwe'fwaranga, kandi iri ifumba, abiyabiire! Ne'ri angaba abuziri ingooti, aguliise ikooti lyage, gira agigule. ³⁷ Mukuba, biyandisirwi, ti: “Aka-haruurirwa kuguma na banangora-mabi.*” Yago magambo, gakayandikwa hi'gulu lyani. Ee! Gakwiriiri gangoleke kwo, ganakolaga bu koleka.»

* 22:37 22.37 Hisaaya 53.12.

³⁸ Abigirizibwa ba Yesu, banamúbwira: «E Nahamwitu, lolaga! Hano hali ingooti zibiri.» Naye, ti: «Yizo zishob-wiri!»

*Yesu ahuuna Rurema i Getesemaane
(Mataayo 26.36-46; Mariko 14.32-42)*

³⁹ Yesu analyoka yaho, anagenda ku Mugazi gwe'Mizehitsuuni, nga kwo áli komiiri, análi kulikiirwi na'bigirizibwa baage. ⁴⁰ Ne'ri akahika ho, anababwira: «Muhuune Rurema, gira mutayiji yingira mu magezo!»

⁴¹ Yesu, anabasiga yaho, anashegera ha mbere hini- ini, ho'mundu angalasha ibuye, anafukama, anahuuna Rurema kwokuno: ⁴² «E Daata, luno rusoozo lwa'malibu, iri wangalooza, ulunjaagize! Kundu kwokwo, ngiisi byo uloziizi, bibe byo bigakoleka. Si bitabe byo ndoziizi!» [⁴³ Haaho, umuganda ukulyoka mwi'gulu, anamúhulukira kwo, anamúkania indege.

⁴⁴ Yesu, áli koli shengusiri bweneene! Kyanatuma agakaviiriza ukuhuuna Rurema. Ingeeshe yage, yanashusha nga muko, yanakizi toonyera haashi.]

⁴⁵ Ne'ri akaheza ukuhuuna Rurema, anayimuka, anagalukira ho akasiga abigirizibwa baage, anagwana keera bahunira. Mukuba, bâli kola no'mwizingeerwe. ⁴⁶ Anababuza: «Kituma kiki mwahunira? Vyuki, muhuune Rurema, gira mutayiji yingira mu magezo.»

Yesu agwatwa

(Mataayo 26.47-56; Mariko 14.43-50; Yohana 18.3-11)

⁴⁷ Iri Yesu akaba akiri mu deta kwokwo, anayijirwa na'bandu bingi. Bâli rongwirwi na Yuda, kundu áli riiri muguma wa mu bigirizibwa baage ikumi na babiri. Yuda anayegeera Yesu, gira amúnyunyugute.

⁴⁸ Yesu anamúbuza: «E Yuda, ka ugweti ugatanga Umwana wo'Mundu mu bagoma ku njira yo'kumúnyunyuguta?» ⁴⁹ Yabo bigirizibwa ba Yesu, mbu babonage íbikola bigakoleka, banamúbuza: «E Nahamwitu, ka tubashooshe-shooshe ne'ngooti?»

⁵⁰ Lyeryo, muguma wabo anayami gibaajika umukozi wo'mukulu wa'bagingi, yanamútola ukutwiri kwe'lulyo. ⁵¹ Yesu anadeta: «Lekagi kwokwo!» Uyo mukozi, Yesu anahuma ku kutwiri kwage, anamúkiza.

⁵² Ikyanya abandu bakayiji gwata Yesu, banamútwala imwa'bakulu ba'bagingi, na'bakulu ba'balaazi be'nyumba ya Rurema, kuguma na'bashaaja ba'Bayahudi.

Yesu anababuza, ti: «Kituma kiki mwanijira ne'ngooti na'mahiri nga kwo muli mu gendi birigisha umunyazi! ⁵³ Ngisi lusiku tushuba mu shiibanwa mu nyumba ya

Rurema, mutanangwata! Halikago buno, kikola kihe kiinyu. Ne'mikolezi ye'kihulu, yo ikoli twaziri.»

⁵⁴ Yabo bandu, banayami gugumira Yesu, banamútwala halinde mu nyumba yo'mukulu wa'bagingi. Peturu anabakulikira luto-luto.

Peturu ayiyogookola Yesu

(Mataayo 26.57-58; Mariko 14.53-54, 66-72; Yohana 18.12-18, 25-27)

⁵⁵ Abandu banatwana umuliro mu lubuga lwe'nyumba, banabwatala. Peturu naye, anayiji bwatala ha butambi lyabo. ⁵⁶ Na hi'gulu lyo'lukeera lwo'muliro, kyanatuma umukozi muguma munyere agamúbona, anamúyitegeereza, anadeta: «Uyu mundu, naye ashuba kuguma na Yesu!» ⁵⁷ Haliko, Peturu analahira: «E mukazi, ndamúyiji!»

⁵⁸ Ha nyuma hiniini, ugundi mundu anabona Peturu, anamúbwira: «Na naawe, si ulyagagi muguma wabo!» Haliko, anamúshuvya: «E mushosi, twira haashi, ndali niehe!»

⁵⁹ Iri hakalenga nga kihe kiguma, ugundi mundu anamúkekereza, ti: «Ku kasiisa uyu mundu, bashubanwa. Si ali Mugalilaaya!»

⁶⁰ Haliko, Peturu anashuvya: «E mushosi, yiby byo ug-weti ugaadeta, ndabiyiji.» Iri akaba akiri mu deta kwokwo, lyeryo ngana uluhazi lwanabika. ⁶¹ Nahano anakebaanuka, anatumira Peturu. Peturu anayami kengeera galya magambo go Nahano âli mali gwanwa amúbwira: «Zeene, uluhazi lútazi bika, ugaaba keera wanyiyogookola ubugira kashatu.»

⁶² Haaho, Peturu anayami hulukira imbuga, anatondeera ukubululuka.

Yesu ashekerezibwa

(Mataayo 26.67-68; Mariko 14.65)

⁶³ Abashosi ábâli kizi langa Yesu, banakizi múshekeereza, iri banamúhimbula. ⁶⁴ Banamúbwikira amasu, iri banamúbwira: «Utangage ubuleevi! Aaho! Nyandi, úwakushulika?» ⁶⁵ Banayushuula na'gandi magambo mingi go'kumútkiiriza.

Yesu alegwa imbere lya'bakulu

(Mataayo 26.59-66; Mariko 14.55-64; Yohana 18.19-24)

⁶⁶ Iri bukatejuukana, abashaaja ba'Bayahudi banagira inaama, bali kuguma na'bakulu ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja. Ne'ri bakaba keera balegeereza Yesu, ⁶⁷ banamúbuuza: «Iri wangaba we yolya Masiya, utubwirage!»

Yesu anashuvya: «Kundu nangamùbwira, mutan-gayemeera. ⁶⁸ Na kundu nangamùbuuza igambo, mu-tanganjuvya. ⁶⁹ Haliko, ukulyokera buno, Umwana wo'Mundu, agaaba abwatiiri uluhande lwe'lulyo† lwa Rurema wo'bushobozi bwoshi!»

⁷⁰ Yabo booshi, banashubi múbuuza: «Ka kwokwo, ulya-gagi Mwana wa Rurema?» Anabashuvya: «Si mwenyene keera mwadeta kwo ndi ye!»

⁷¹ Balya bakulu banayami yamuluka, ti: «Tundi tumasi tuki two twangaki looza? Si yiri igambo, keera twaliyiyu-vwirwa ku kanwa kaage yenyene!»

23

Yesu alegwa imbere lya Pilaato

(Mataayo 27.1-2, 11-14; Mariko 15.1-5; Yohana 18.28-38)

¹ Ha nyuma, abakulu booshi ba'Bayahudi banay-imuka, banatwala Yesu imunda Pilaato. ² Banatondeera ukumúlegeereza, ti: «Uyu mushosi, twamúgwana agweti agasherebeza umulala gwitu. Si agweti agalahiza abandu kwo batakizi ki rambulira inwa Kahisaari, anagweti agayideta kwo ye Masiya, kwo kudeta kwo ali mwami.»

³ Pilaato anabuuza Yesu: «Ka we mwami wa'Bayahudi?» Anamúshuvya: «Si wenyene keera wadeta!»

⁴ Balya bakulu ba'bagingi, kuguma na ábâli yiguziri yaho, Pilaato anababwira kwokuno: «Uyu mundu, ndaabwo buhube bwoshi bwo namúbona kwo!»

⁵ Yabo bandu, banakaviiriza ukudeta: «Si ku migirizo gaage, agweti agalugiza abandu! Akatondeerera iyo munda i Galilaaya. Na buno, keera agakwiza kiri na mu kihugo kyoshi kye'Buyahudi.»

⁶ Iri Pilaato akayuvwa kwokwo, anabuuza iri Yesu ali Mugalilaaya. ⁷ Ne'ri akamenya kwo ali Mugalilaaya wa mu butwali bwa Heroode, anamútuma imwage. Mukuba, mu yizo siku, Heroode naye âli kola i Yerusalemu.

Heroode abuliriza Yesu

⁸ Heroode, mbu abonage Yesu, anasiima bweneene. Mukuba, âli mali yuvwa imyazi hi'gulu lyage. Anâli kola siku nyingi agweti agalooza ukumúbona, bwo âli loziizi ukuyibonera yenyene ikitangaaza kyo Yesu agaagira.

⁹ Uyo Heroode, anabuliriza Yesu ku magambo mingi-mingi. Haliko, Yesu atanamúyakula. ¹⁰ Abakulu ba'bagingi, na'bigiriza be'maaja, nabo banakaviiriza ukulegeereza Yesu.

† 22:69 22.69 Ukubiikwa uluhande lwe'lulyo, kuli kuhaabwa ubushobozi no'lushaagwa.

¹¹ Heroode, na'basirikaani baage, banatondeera ukutyzoza Yesu, no'kumúshekeereza, shoshoo! Banamúyambika imirondo yo'mulimbo, babuli múgalulira imunda Pilaato. ¹² No'kulyokera ku yulwo lusiku, Heroode anayijibana na Pilaato, kundu ubwa mbere bâli shombiini.

Pilaato ahanguula kwo Yesu ayitwe

(Mataayo 27.15-26; Mariko 15.6-15; Yohana 18.38-19.16)

¹³ Ha nyuma, Pilaato anakuumania abakulu ba'bagingi, na'batwali ba'Bayahudi, kuguma na'bandu ba mu kaaya. ¹⁴ Anababwira: «Mwandeetera uyu mundu, mbu bwo agweti agahuniisa abandu. Aaho! Mumenyage bwija kwo keera namúbuliriza imbere liinyu. Na ku byoshi byo mwamúlega kwo, ndaabwo buhube bwoshi bwo namúbona kwo! ¹⁵ Kiri na Heroode naye, ndaabwo buhube bwa'múbona kwo. Kyo kyatuma atugalulira ye. Mumenye bwija kwo ndaalyo igambo lyo'yu mundu agiziri, íryangatuma agayitwa. ¹⁶ Ku yukwo, namu múhimbuliisa, mbulagi múshwekuula.»

[¹⁷ Pilaato, ku ngiisi lusiku lukulu lwe'Pasaka, âli kwiriiri ashwekuulire abandu umushweke muguma.]

¹⁸ Yabo bandu booshi, banayamiza kiranga, ti: «Uyu mundu, umúzimiize! Baraba, abe ye ugatushwekuulira!» ¹⁹ No'yo Baraba, âli shwesirwi mu nyumba ye'mbohe hi'gulu lyo'kuleeta akamburugu mu yako kaaya, na hi'gulu lyo'kuyitana.

²⁰ Pilaato âli loziizi ukushwekuula Yesu, kyanatuma bagashubi hambanwa. ²¹ Halikago, banakaviiriza ukuyamiza: «Nanga! Umúyitire ku kibambo! Umúyitire ku kibambo!»

²² Anashubi babwira ubwa kashatu: «E maashi, mabi makagi go akagira? Si ndaabyo namúbona kwo, íbyangatuma agayitwa! Ku yukwo, namu múhimbuliisa, mbuli múshwekuula.»

²³ Haliko, balya bandu banakaviiriza ukuyamiza kwo Yesu ayitirwe ku kibambo. Ne'ri hakatama, yukwo kuyamiza kwabo kwanamúyagiisa!

²⁴ Kyanatuma Pilaato agahanguula Abayahudi kwo bagirage ngiisi kwo bamúhuuna. ²⁵ Anabashwekuulira ulya Baraba, nga kwo bakamúhuuna, kundu âli shwesirwi hi'gulu lyo'kuleeta akamburugu mu kaaya, na hi'gulu lyo'kuyitana. Anabaheereza Yesu, kwo bamúgirire ngiisi kwo baloziizi.

Yesu abambwa

(Mataayo 27.32-44; Mariko 15.21-32; Yohana 19.17-27)

26 Iri bakaba bakola mu twala Yesu ho bagagendi múyitira, banagwanana no'mundu muguma ashaaziri mu mbingiro, iziina lyage ye Simooni we'Kureene. Uyo Simooni, banamúgwata, banamúbetuza ikibambo kya Yesu, anagenda amúkulikiiri, akibetwiri.

27 Abandu bingi bâli kulikiiri Yesu. Mu kati kaabo, mwâli riiri abakazi, bagweti bagamúririra ku kimombo.

28 Yesu, anakebaanuka, anababwira kwokuno: «E banyere be'Yerusaleemu, mutandirire. Haliko, muyilirire mwenyene, mulirire na'baana biinyu! 29 Mumenyage bwija, kwo mu siku ízigayija, abandu bagatulagula, ti: "Bahiriirwi, abakazi ábakagumba, batanayoza!" 30 Ku yikyo kyanya:

"Bagabwira imigazi: Mutuhongokere kwo!

Bagabwira no'tugangazi: Mutubindikire!*"

31 Amagambo mwene yaga, iri gangagirika ku kiti kibishi, ku kyumu kyohe, ka itali yo haah!»

32 Ku kyanya abasirikaani bakatwala Yesu, bakatwala na'biitani babiri, gira nabo bagendi bayita. 33 Ne'ri bakahikaga áhali mu buuzibwa Kahanga, banabamba Yesu ku kibambo. Banabamba na yabo banakuhambwa bombi, muguma uluhande lwe'lulyo, no'gundi lwe'lumoshu.

34 Yesu anadeta: «E Daata, ubakoge! Yibi byo bagweti bagaagira, batabiyiji.»

Yabo basirikaani, banataara imirondo ya Yesu, mu kugi-gaba. 35 Abandu, bâli yimaaziri yaho bagweti bagaloleera. Abakulu ba'Bayahudi, banatondeera ukushekeereza Yesu, ti: «Yuhuu! Si ashuba mu kiza abandi! Aahago! Ayikizagye yenyene, iri angaba ye Masiya úkatoowa na Rurema!»

36 Abasirikaani nabo, banatondeera ukumútyoza, banamúyegeera, gira bamúheereze amaavu go'lukalishi. 37 Banamúbwira: «Shoshoo! Iri wangaba we mwami wa'Bayahudi, uyikizagye!»

38 Na hi'gulu lyage, hâli biisirwi ikimenyeeso íkyâli yandisirwi kwokuno: «Uyu, ye Mwami wa'Bayahudi.»

39 Mu yabo biitani bombi, muguma anatuka Yesu, ti: «Ka utali we ulya Masiya? Aahago! Uyikizagye! Na nyiitu, utukize!»

40 Haliko, uwabo anamúkanukira, ti: «Ka utayobohiri Rurema? Yiki kihano kyo twahanwa, kyo na kyekyo kyo'yu mundu ahanwa. 41 Si twehe, twahanwagwa ku njira íkwaniini, ukukulikirana na'mabi go tukagira. Haliko yehe, ndaago mabi go akagira!»

* 23:30 23.30 Hosheya 10.8.

⁴² Uyo mwitani, anashubi deta: «E Yesu, ikyanya ugayin-gira mu bwami bwawe, ukangengeere, maashi!» ⁴³ Yesu anamúshuvya: «Nakubwira ukuli, kwo zeene tugaaba twembi mu Paradiizo.»

Yesu afwa

(Mataayo 27.45-56; Mariko 15.33-41; Yohana 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Iri hakaba bikola nga bihe ndatu bya mwi'zuuba, izuuba lyanazima, ubwire bwanayidika mu kihugo kyoshi, halinde ukuhisa ku bihe mwenda. No'mulondo gwo bâli manisiri mu nyumba ya Rurema, lyeryo, gwanayami lalaanuka mwo kubiri, la-la-la.

⁴⁶ Yesu, anayamiza kwi'zu lihamu kwokuno: «E Daata, nasikiiriza umutima gwani mu maboko gaawe!» Ne'ri akayusa ukudeta kwokwo, umutima gwanayami deruuka.

⁴⁷ Umukulu wa'basirikaani, mbu abonage kwokwo, anayivuga Rurema kwokuno: «Ku kasiisa, uyu mundu ashubi kwaniini imbere lya Rurema!»

⁴⁸ Abandu booshi ábakayiji loleera, iri bakabona íbyakoleka, banataaha bagweti bagakomomba mu bifuba byabo hi'gulu lyo'mwizingeerwe. ⁴⁹ Booshi ábâli yijiini na Yesu, kuguma na'bakazi ábâli kizi genda bamúkulikiiri ukulyokera i Galilaaya, bâli yisuuziri hala hiniini. Yibyo byoshi íbikakoleka, banakizi bilangiiza.

Yesu aziikwa

(Mataayo 27.57-61; Mariko 15.42-47; Yohana 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Hâli riiri mundu muguma, iziina lyage ye Yusefu, wa mu kaaya ke'Harimateya, mu poroveesi ye'Buyahudi. Uyo Yusefu, âli riiri muguma wa mu bakulu ba'Bayahudi. Haliko, atakayemerezania na'baabo kwi'gambi lyo'kuyitiisa Yesu. Mukuba, âli riiri mundu mwija úkwaniini imbere lya Rurema. Anâli kizi lindirira kwo'bwami bwa Rurema bugayija.

⁵² Kwokwo, Yusefu anagendi huuna Pilaato kwo amúheereze ikirunda kya Yesu. ⁵³ Ne'ri akayemeera, anagendi kishonoola ku kibambo, anakizingira-zingira kwo'mulondo, anakilambika mu shinda íkabaajwa mu lwala. Na mwi'yo shinda, ndaaye gundi mundu úwâli mali ziikwa mwo. ⁵⁴ Yulwo lusiku, lwâli kola lwo'kuyitegaanura kwo.† No'lusiku lwe'Sabaato, lwâli kola bu hika.

⁵⁵ Abakazi ábakayija kuguma na Yesu mu kulyoka i Galilaaya, banakulikira Yusefu, banayibonera ishinda, na ngiisi kwe'kirunda kya Yesu kikalambikwa mwo. ⁵⁶ Ha nyuma, banataahaga, banategaanura amavuta na'malaasi.

† 23:54 23.54 Yulwo lusiku, lwa'Bayahudi bâli kizi yitegaanura kwo, gira babe ibiringiini ku lusiku lwabo lwe'Sabaato.

Haliko, banatee luhuuka ku lusiku lwe'Sabaato, nga kwe'maaja zidesiri.

24

Yesu azuuka

(Mataayo 28.1-10; Mariko 16.1-8; Yohana 20.1-10)

¹ Iri hakaba ku lukula lwo'lusiku lwi'yinga, yabo bakazi banazinduka iwa shinda, babetwiri amalaasi go bâli mali tegaanura. ² Mbu bahikage yo, banagwanana ibuye lihamu íryâli giyigiiri, keera lyahirikirwa ha butambi. ³ Banayingira mu shinda, haliko batanagwana mwe'kirunda kya Nahano Yesu.

⁴ Ne'ri bakaba bakiri mu gangaanwa, lyeryo ngana ha butambi lyabo, hanayimanga abashosi babiri, bayambiiti ibyambalwa íbigweti bigalangashana! ⁵ Yabo bakazi, yayewe! Banayami gwatwa ne'kyoba kingi, banayinama, halinde ukuhisa amalanga haashi.

Balya bashosi, banababwira: «Kituma kiki mugweti mugaloogeza umugumaana mu bafwiri? ⁶ Atakiri hano. Si keera azuuka! Mukengeere galya magambo go akamûbwira kwokuno ku kyanya âli ki riiri i Galilaaya: ⁷ "Umwana wo'Mundu, akwiriiri atangwe mu maboko ga'banabyaha, banamúyitire ku kibambo. Kundu kwokwo, ku lusiku úlugira izishatu, agazuuka."»

⁸ Yago magambo ga Yesu, haaho lyo yabo bakazi bakagakengeera. ⁹ Kwokwo, banalyoka ha shinda. Na ngiisi byo bakabona, banagendi biganuulira indumwa za Yesu ikumi na nguma, kuguma na'bandi booshi. ¹⁰ Yabo bakazi ábakayiji bwira yizo ndumwa kwokwo, âli Maryamu we'Magadala, na Yowana, na Maryamu nyina wa Yakobo, kuguma na'bandi bakazi bo bâli ririinwi. ¹¹ Ikyanya bakabwira ziryá ndumwa ngiisi íbyakoleka, zanabanegura. Zanabibona kwo biri bya busha-busha, zitanabiyemeera.

¹² Kundu kwokwo, Peturu anayami yimuka, anatibitira iwa shinda. Ne'ri akagilingulira mwo, anabona irya mirondo yo bâli ziisiri mwo Yesu, ikoli lambamiri yonyene. Iri akaba keera abona íbyakoleka, analyoka yaho, akoli gangaanirwi.

Yesu mu njira yo'kugenda i Hemahu

(Mariko 16.12-13)

¹³ Ku lwolwo lusiku lwi'yinga, babiri mu bigirizibwa ba Yesu, bâli riiri mu lugeezi lwo'kugenda mu kaaya ke'Hemahu. Kâli riiri nga ku bilomeetere ikumi na kiguma ukulyoka i Yerusaleemu. ¹⁴ Yabo bombi, bâli kizi genda bagaganuula hi'gulu lya byoshi íbyakoleka.

15 Ne'ri bakaba bakiri mu biganuulaga, lyeryo Yesu anayami bayegeera, banagendanwa. 16 Haliko, banaba nga bakubikwa, batanamenya kwo yehe.

17 Yesu anababuuza: «Bikagi byo mugweti mugaganu-ula?» Yabo bombi, banayimanga bakoli zizibiiri. 18 Muguma wabo, iziina lyage ye Kiryopa, anashuvya: «Mu bandu booshi ábatuuziri i Yerusaleemu, ka wehe, naaho, we tamenya íbyakoleka mwo mu zino siku?» 19 Yesu, ti: «Biki yibyo?»

Banamúshuvya: «Tuli mu ganuula hi'gulu lya íbyakoleka ku Yesu we'Nazareeti. Abandu booshi, kiri na Rurema, bashubi múbwini kwo ali muleevi wo'kukola no'kudeta ku bukalage bweneene! 20 Haliko, abakulu ba'bagingi, na'batwali biitu, banamútanga, gira atwirwe ulubaaja lwo'kuyitwa, banamúyitira ku kibambo. 21 Anali ye tutákoli langaliiri kwo ye gatuguluula, twe Bahisiraheeri. No'kulyokera ho yibyo byoshi bikakolekera, buno lukolaga lusiku úlugira izishatu.

22 «Na kwakundi, abakazi baguma mu kati kiitu, keera batukanga! Mukuba, zeene, batágeeziri ku lukula iwa shinda yage. 23 Banagwana kirya kirunda kitakiri mwo, banayiji tubwira na kwo babona abaganda mu mabone. Yabo baganda, banababwira kwo Yesu akola mugumaana.

24 «Haaho, baguma biitu banagenda iwa shinda, banagwana byoshi biri nga kwa'bakazi batámali tuganuulira. Nabo kwakundi, ndaakyo kirunda kyo babona.»

25 Yesu anababwira: «Si mulyagagi bahwija! Ne'mitima yinyu, iki kubisirwi! Ngiisi íbikadetwa na'baleevi, muta-biyemiiri! 26 Aaho! Ulya Masiya atákwiriiri atee lenga mu galya malibu gooshi, akabuli yingira mu bulangashane bwage!» 27 Haaho, Yesu anabasobanulira ngiisi byoshi íbikayandikwa mu Mandiko Meeru hi'gulu lyage. Akatondeerera mu bitaabo bya Musa, halinde na mu bitaabo byoshi bya'baleevi.

28 Ne'ri bakaba keera bayegeera akaaya ko bâli kizi genda mwo, Yesu anayigira nga agaki genderera no'lugeezi. 29 Haliko, banamúyinginga bweneene, ti: «Tutee beer-anwa hano. Si keera twayirirwa! Ne'kihulu keera kyagwata.» Kwokwo, Yesu anayingira mu nyumba, gira babeeranwe. 30 Ne'ri bakabwatata ha byokulya, Yesu anayabiira umukate, anadeta kongwa imwa Rurema, anagugabaanula, anabaheereza gwo.

31 Haaho-haaho, balya bombi banayami kebukwa, banabona kwo Yesu. Haliko, Yesu anayami nyerera!

³² Yabo bombi, banabuuzania: «Ikyanya Yesu ashuba mu tiganuulira mu njira, anatusobanulira ibiri mu Mandiko Meeru, ka tutayuvwa nga muliro gukoli yasiri mu mitima yitu?»

³³ Ku kyekyo kihe, banayami yimuka, banagalukira i Yerusaleemu, banagwanana yizo ndumwa za Yesu ikumi na nguma bakumaniri kuguma na'bandi.

³⁴ Yabo booshi, banabwira yabo bombi, ti: «Biri ukuli kwo Nahamwitu azuuka. Keera anahulukira ku Simooni!»

³⁵ Yabo bombi nabo, ti ee! Banaganuulira yabo baabo ngiisi ibikakoleka mu njira, na ngiisi kwo bakalonga ukumenya Yesu ku kyanya akabagabanulira umukate.

Yesu ahulukira mu bigirizibwa baage

(Mataayo 28.16-20; Mariko 16.14-18; Yohana 20.19-23; Mikolezi 1.6-8)

³⁶ Yabo bigirizibwa ba Yesu, iri bakaba bakiri mu ganuula, lyeryo ngana Yesu anayami yimanga ha kati kaabo, anababwira: «Mube no'mutuula!»

³⁷ Balya bigiriza, ikyanya bakamubona, banayikeeka kwo kishu. Kyanatuma bagakanguka, banagwatwa ne'kyoba.

³⁸ Haliko, Yesu anababwira: «Kituma kiki imitima yinyu ikola lujungwa? Na kituma kiki ganganirwi!

³⁹ Mulolage mu maboko gaani na ku magulu, lyo mumenya kwo niehe! Mumbume kwo, muyibonere mwenyene. Si ikishu kitahiiti iminyofu, kitanahiiti na'mavuha, nga kwo mumbwini mbihiti.»

⁴⁰ Iri Yesu akayusa ukubabwira kwokwo, anabayereka amaboko na'magulu. ⁴¹ Balya bigirizibwa baage, ti: «Yehe!» Banashambaala bweneene! Na kwakundi, bali somiirwi, banaba bakola no'bungisi-ngisi. Kwokwo, Yesu anababuuzagya: «Ka hano hali byo nangalya?» ⁴² Ne'ri bakamuheereza ikitolo kye'fwi nyokya, ⁴³ anakiyabiira, anakilya imbere lyabo.

⁴⁴ Balya bigiriza, Yesu anababwira kwokuno: «Yibi, byo byebirya byo nali kizi mubwira ku kyanya nali ki riiri kuguma na niinyu. Ee! Byoshi ibiyandisirwi hi'gulu lyani, bikwaniini bikoleke. Biba bya mu maaja za Musa, kandi iri bya mu bitaabo bya'baleevi, kandi iri bya mu kitaabo kye'Zaburi.»

⁴⁵ Haaho, Yesu anabashoboleesa ukusobanukirwa na'Mandiko Meeru gooshi. ⁴⁶ Anashubi babwira: «Biyandisirwi kwo'lya Masiya agatee libuzibwa. Halikago, ku lusiku ulugira izishatu, anazuuke mu bafwiri. ⁴⁷ Abandu be'milala yoshi, ukutondeerera ku be'Yerusaleemu, banayigirizibwe kwo batwikire ku byaha byabo, halinde

bakogwe. ⁴⁸ Ee! Ngiisi ibyakoleka, mwe mugaaba tumasi twabyo.

⁴⁹ «Lolagi! Umutima Mweru gwo Daata âli mali gwanwa amûlagaania, ngola ngamûtumira gwo.* Ku yukwo, mutee lindirira mu kano kaaya,† halinde ikyanya mugayambikwa ubushobozi ukulyoka mwi'gulu.»

Yesu alengezibwa mu kugenda mwi'gulu

(Mariko 16.19-20; Mikolezi 1.9-11)

⁵⁰ Ha nyuma, Yesu anatwalaga balya bigirizibwa baage hoofi na'kaaya ke'Betaniya, analengeza amaboko gaage hi'gulu, mu kubagashaanira. ⁵¹ Ne'ri akaba akiri mu bagashaanira, haaho anayami basiga, analengezibwa mu kugenda mwi'gulu.

⁵² Yabo bigirizibwa, banayikumba Yesu, banabuli galukira i Yerusaleemu, bakoli shambiiri bweneene! ⁵³ Banakizi shiiba mu nyumba ya Rurema, bagweti bagamûhuuza.

* **24:49** 24.49 Yiby byo Daata akabalagaania, guli Umutima Mweru. Yiby, wangabisoma mu Mikolezi ye'Ndumwa 1.4-5. † **24:49** 24.49 kano kaaya Yerusaleemu.

Imyazi Miija ya Yesu nga kwo ikayandikwa na Yohana Indangiriro

Yiki kitaabo kya Yohana, kiyerekiini ku bweranyange kwo Yesu ye Mwana wa Rurema, anali yi'Gambo lyage. Amandiko ga Yohana, gali mu deta kwago-kwago, ganayerekiini ibitangaaza munaana. Na ha nyuma lya ngiisi kitangaaza, Yohana ali mu yerekana umugeeza gwakyo.

Mu yiki kitaabo, Yesu ali mu yimanye ku yaga magambo galinda: «Niehe nie mulengeerwe gwe'kihugo», na «Niehe nie mungere mwija», na «Niehe nie njira no'bulamu no'kuli», na «Niehe, nie mulyango», na «Niehe, ni'sina lyo'muzabibu», na «Niehe, nie mukate gwo'bulamu», na «Niehe nie njira, na ndi nie kuli, na ndi nie bulamu.»

Mu yiki kitaabo, muli amigirizo galinda: Tukwaniini tubutwe buhyahya (3.1-36); Amiiji ágali mwo'bulamu (4.1-42); Yesu ali Mwana wa Rurema yenyene (5.19-47); Yesu ye Mukate úguli mwo'bulamu (6.22-66); Umutima Mweru gwo guli mu haana ubugumaana (7.1-52); Yesu ye mulengeerwe gwe'kihugo (8.12-59); Yesu ye mungere mwija (10.1-42).

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli mu Yohana 3.3: «Yesu anamúshuvya: “Nakubwira íbiri ukuli, umundu atangayin-gira mu bwami bwa Rurema, átazi butwa ubwa kabiri.”»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro: Yesu yi'Gambo lya Rurema (1.1-18)
- b) Yohana wo'kubatiiza, na'bigirizibwa ba mbere (1.19-51, 3.22-36)
- c) Yesu ayimula abadandaza mu nyumba ya Rurema (2.12-24)
- d) Ibitangaaza birinda byo Yesu akagira:
 - Ikitangaaza kya 1: Ahindula amiiji gayiji ba divaayi (2.1-11)
 - Ikitangaaza kya 2: Akiza umwana wo'mukulu (4.43-54)
 - Ikitangaaza kya 3: Akiza ikirema i Betisaada (5.1-15)
 - Ikitangaaza kya 4: Ayigusa abandu bihumbi bitaanu (6.5-14)
 - Ikitangaaza kya 5: Agenda hi'gulu lya'miiji (6.16-24)
 - Ikitangaaza kya 6: Akiza úkabutwa ali mbumi (9)
 - Ikitangaaza kya 7: Azuula Laazaro (11)
- e) Amigirizo ga Yesu (3-10)

- f) Yesu atondeera iyinga lyo agayitwa kwo (12-14)
 g) Yesu mu njira yo'kugenda i Getesemaane (15-17)
 h) Yesu agwatwa, anatwirwa ulubaaja, anayitirwa ku kibambo (18-19)
 i) Yesu azuuka mu bafwiri, anayiyerekana imwa'bigirizibwa baage (20)
 j) Yesu atabaala abigirizibwa ukuduba ifwi, anagalula Peturu mu mukolwa (21)

Indangiriro

¹ Ku ndondeko, Igambo* âli kola ho. Uyo Igambo bâli tuliinwi na Rurema, anâli ye Rurema yenyene. ² Ee! Ku ndondeko, bâli yamiinwi.

³ Ibindu byoshi, uyo Igambo ye kabibumba. Ndaanakyo kindu ikiri ho, kyo atakabumba. ⁴ Yehe, âli riiri mwo'bugumaana, bwanakizi tanguula mu bandu booshi. ⁵ Ee! Bwo âli riiri mulengeerwe, anakizi tanguula mu kihulu. Ne'kihulu, kitanâye mûhime.

⁶ Uyo mulengeerwe, Rurema akatuma Yohana wo'kubatiiza, ⁷ gira ayiji múmenyeesa mu bandu booshi, halinde lyo bamúyemeera. ⁸ Yohana yenyene, atâli ye mulengeerwe. Akayija naaho, gira ayiji mútangira ubumasi.

⁹ Uyo mulengeerwe nirizina, akayija mu kihugo, anatan-guulira abandu booshi. ¹⁰ Ikyanya akayija mu kihugo, abandu baamwo batakamúmenya, anali ye kak-ibumba. ¹¹ Kundu akayija imwabo, haliko beene wabo batanamúyakiira.

¹² Kundu kwokwo, ngiisi ábakamúyakiiraga, banamúbiika kwo'bwemeere, anabashoboleesa ukuba abaana ba Rurema. ¹³ Ne'kyanya bakagirwa baana baage, kutakaba ku njira ya'bandu, kandi iri ku bwifwije bwa'magala, kandi iri ku shungi zo'mundu yeshi. Si Rurema yenyene, ye kababuta.

¹⁴ Ulya Igambo, akayiji ba mundu, anayiji tuula mu kati kiitu. Twanabona ubulangashane bwage. Mukuba, âli kininga kya Yishe, anâli yijwiri mwo'bugashaane, no'kuli.

¹⁵ Ikyanya Yohana akatanga ubumasi hi'gulu lyage, anay-iberekaania kwi'zu kwokuno: «Uyu, ye yolya nâli mali gwanwa nadeta, kwo agayija ha nyuma lyani, anali ye nguliiri. Ikyanya ndâli zaazi butwa, yehe âli koli yamiri ho.»

* **1:1** 1.1 Igambo Mu kati ki'Gambo, mwo Rurema ali mu bumbira, mwo anali mu kiriza, no'kukizi yerekana mwo'bwitegeereze bwage. (Zaburi 33.6; 9.10; 7.19-20; Migani 8.22-31.) Yiryo Igambo lyage, lyo likanayiji ba mundu mu kati ka Yesu Kirisito. (Yohana 1.14.)

16 Ulya Igambo, bwo alyagagi mwo'bugashaane, kyo kitumiri tweshi tugweti tugagashaanirwa. ¹⁷ Imaaja, zikatangwa ku njira ya Musa. Haliko yubwo bugashaane na yukwo kuli, byohe bikayija ku njira ya Yesu Kirisito.

18 Ndaaye mundu úzindi bona Rurema. Kundu kwokwo, ulya mwana wage we'kininga, ye kayiji tumenyeesa ye, bwo bayamiinwi.

*Yohana wo'kubatiiza atangira Yesu ubumasi
(Mataayo 3.1-12; Mariko 1.1-8; Luka 3.1-18)*

19 Uyo Yohana akatanga ubumasi ku bweranyange. Mukuba, ikyanya abakulu ba'Bayahudi be'Yerusaleemu bakamútumira abagingina'Balaawi, mbu bagendi múbuuza kwo ali nyandi, ²⁰ atanalahira ukubashuvya, si anababwira ku bweranyange, ti: «Niehe, ndali nie ulya Masiya.»

21 Balya bandu, banashubi múbuuza: «Aaho! Uli nyandagi? Ka we Hiriya?» Naye, ti: «Ndali nie yehe.» Banashubi múbuuza: «Ka we ulya gundi muleevi wa Rurema?» Naye, ti: «Nanga!» ²² Na wa nabo kandi: «Aaho! Uli nyandagi? Wehe wenyene, ugweti ugayideta kuti? Utushuvye, gira lyo nyiitu tulonga igambo lyo tugagendi bwira ábatutuma.»

23 Yohana anabashuvya, mu kukoleesa galya magambo go'muleevi Hisaaya: «Niehe, ngweti ngaadeta kwi'zu lihamu mwi'shamba, ti: “Mugololere Nahano injira!†”»

24 Yabo bandu ábâli tumirwi imwa Yohana, bâli riiri Bafarisaayo. ²⁵ Kyanatuma bagashubi múbwira: «Keera walahira kwo utali we ulya Masiya, na kwo utanali we Hiriya, kandi iri ulya gundi muleevi. Aahago! Kituma kiki uki gweti ugabatiiza abandu?»

26 Yohana, ti: «Niehe, ndi mu batiiza abandu ku miji. Haliko mu kati kiinyu, mukoli yimaaziri ye mutayiji. ²⁷ Anali ye gayija ha nyuma lyani. Yehe, ndanakwiriri kiri no'kushwekuula imigozi ye'biraato byage.‡»

28 Ikyanya bakaganuuzwa Yohana kwokwo, âli gweti agabatiiza abandu mu kaaya ke'Betaniya, ha kajabo ko'Iwiji Yorodaani.

Yesu ye Kyanabuzi kya Rurema

29 Iri bukakya, Yohana anabonaga Yesu agweti agamúyijira, anadeta: «Lolagi! Uyu, ye Kyanabuzi kya Rurema. Yehe, ye gashaaza ibyaha mu kihugo. ³⁰ Ye yolya nâli mali gwanwa nadeta kwo agayija ha nyuma lyani, anali ye nguliiri. Ikyanya ndâli zaazi butwa, âli koli yamiri

† 1:23 1.23 Hisaaya 40.3. ‡ 1:27 1.27 Abaja bo bâli kizi hogola banahamwabo ibiraato, banagendi bibiika.

ho. ³¹ Nienyene, ndâli múyiji. Kundu kwokwo, ye tumiri ngakizi batiiza abandu ku njira ya'miiji, gira akalonge ukuyerekanwa mu Bahisiraheeri.»

³² Yohana anashubi deta hi'gulu lya Yesu kwokuno: «N'gabona Umutima Mweru gugweti gugajooka ngi'humba ukulyoka mwi'gulu, gwanayiji múbeera kwo. ³³ Niehe, ndâli ngamúmenya. Haliko, ikyanya Rurema akanduma kwo ngizi batiiza abandu mu miiji, âli mali gwanwa ambwira kwo ngiisi ye ngaabona kwo'Mutima Mweru gwamújookera kwo, gunamúbeere kwo, yoyo, ye gakizi batiiza abandu ku njira yo'Mutima Mweru.

³⁴ «Ee! Biryá byoshi, keera nabonaga kwo byamúkoleka kwo. Na buno, ngweti ngamútangira ubumasi kwo ye Mwana wa Rurema.»

Abigirizibwa ba Yesu be'ndondeko

³⁵ Iri bukashubi kya, Yohana âli yimaaziri yaho kandi, na'bigirizibwa baage babiri. ³⁶ Ne'ri akabona Yesu akola mu lenga, anadeta: «Loli! Yoyu, ye Kyanabuzi kya Rurema!» ³⁷ Yabo bombi, mbu bayuvwagwe kwokwo, banayami kulikira Yesu.

³⁸ Yabo bombi, Yesu anakebaanuka, anabona kwo bakoli múkulikiiri, anababuuza: «Biki byo muli mu genda muga-looza?» Nabo, ti: «E Rabi, hayi ho utuuziri?» (No'mugeeza gwa Rabi: Mwigiriza.)

³⁹ Yesu anabashuvya: «Yijagi! Mugaabona.» Kwokwo, banagendi bona ho Yesu âli tuuziri, banayirirwa kuguma. Mukuba, byâli kola nga bihe ikumi bya'kabigingwe.

⁴⁰ Yabo bombi, ikyanya bakayuvwa amagambo ga Yohana, banakulikira Yesu. Muguma wabo ye Handereya, mwene wabo Simooni Peturu.

⁴¹ Handereya anayami gendi looza mwene wabo wa Simooni, anamúbwira: «Keera twabonaga Masiya» (kuli kudeta Kirisito).

⁴² Haaho, Handereya anatwala Simooni imunda Yesu. Ne'ri Yesu akamúbona, anamúbwira: «We Simooni mugala Yohana. Halikago, ukola ugakizi buuzibwa Keefa.» (Na yiryo iziina Keefa, mu gindi ndeto, Peturu. §)

Yesu ahamagala Firipo na Natanaheri

⁴³ Iri bukashubi kya, Yesu anashungika kwo agende i Galilaaya. Ne'ri akagwanana yo Firipo, anamúbwira: «Ungulikirage!» ⁴⁴ (Firipo, âli riiri wa mu kaaya ke'Betesahida, ko na'kaaya ke'mwabo Handereya na Peturu.)

§ 1:42 1.42 Keefa liri iziina lya mu kiheburaniya. Na Peturu liri lya mu kigiriki. Na yago maziina kwo gali gombi, gahiiti mugeeza muguma: ibuye.

45 Uyo Firipo, anakwabadukira imunda Natanaheri, anamúbwira: «Keera twabonaga ulya mundu úkayandikwa mu maaja za Musa, na mu bitaabo bya'baleevi. Ye Yesu, mwana wa Yusefu, we'Nazareeti.»

46 Natanaheri, anabuuzza Firipo ti: «Yako kaaya ke'Nazareeti, bikagi biija íbyangakalyoka mwo?» Firipo, ti: «Yija! Ugamúyibonera.»

47 Uyo Natanaheri, iri Yesu akamúbona agweti agamúyijira, anadeta: «Lolagi! Uyu, ali Muhisiraheeri nirizina. Ndaanabwo bulyalya úbumúli mwo.»

48 Natanaheri anamúbuuzza, ti: «Kutagi, kwo wammenya?» Yesu, ti: «Ikyanya Firipo atataazi kuhamagala, ndámali kubona mwi'dako lya kirya kiti kyo'mutiini.»

49 Natanaheri ti: «E Rabi! Ulyagagi Mwana wa Rurema! We na Mwami wa'Bahisiraheeri!»

50 Yesu anamúshuvya: «Ka wayemeera kwokwo, bwo nakubwira kwo ndámali kubona mwi'dako lye'kiti kyo'mutiini? Ugaki bona íbihimiri yibi.»

51 «Namúbwira ukuli, mugaabona kwi'gulu lyayanuuka. Na'baganda ba Rurema banakizi shonookera ku Mwana wo'Mundu, banakizi shubi galukira mwo.»

2

Yesu ahindula amiiji ibe divaayi

¹ Iri hakalenga isiku zibiri, hanaba ubuhya i Kana, mu poroveesi ye'Galilaaya. Nyina wa Yesu, âli riiri ho. ² Na Yesu kuguma na'bigirizibwa baage, nabo bâli bulalisirwi kwo.

³ Iri hakatama, idivaayi yanamala. Kwokwo, nyina wa Yesu anamúbwira: «E mwana wani, si bataki hiiti idivaayi.»

⁴ Yesu anamúshuvya: «E maawe, biki byo ndoziizi kwo? Si kihe kyani kitazi hika.» ⁵ Nyina, anabwira abakozi: «Ngiisi byo agamúbwira, munabigire.»

⁶ Na yaho, hâli teresirwi indango ndatu ízikabaajwa mu mabuye. (Na mu ndango mwene yizo, mwa'Bayahudi bâli kizi biikira amiiji go'kuyiyerusa mwo, ukukulikirana ne'migeeza yi'bunga lyabo. Na mu ngiisi ndango, mwâli kizi genda utubindi tuna-tuna, kandi iri tulindatu-tulindatu.)

⁷ Yesu, anabwiraga abakozi: «Yizi ndango, muziyijuze amiiji.» Banaziyijuza bulembe-rembe.

⁸ Yesu, anashubi babwira: «Yago miiji, mugashamatage kwo, munagatwalire úyimangiiri ubuhya.» Ne'kyanya bakamútwalira go, ⁹ galya miiji, gâli mali hinduka divaayi.

Uyo mwimangizi wo'buhya, ikyanya akagalabula kwo, anayuvwa kwo divaayi. Haliko, atakamenya ho ikalyoka. Balya bakozi naaho, bo bâli hayiji.

Kwokwo, uyo mwimangizi anatumira umuhyu mushosi, ¹⁰ anamúbwira: «Abandi booshi, bali mu tee leeta idivaayi nunu. Ne'kyanya ábalaalike bali mu ba keera banywagaga bweneene, babuli leeta ishukulusiri. Si wehe, ino nunu, yo waleeta ubuzinda.»

¹¹ Kirya kisoomeza kyo Yesu akagira yaho i Kana, kyo kikaba kya mbere mu bindi byo akayiji yerekana ha nyuma. Kwokwo, kwo akayerekana ubulangashane bwage, halinde abigirizibwa baage banamúyemeera.

*Yesu ayimula abadandaza mu nyumba ya Rurema
(Mataayo 21.12-13; Mariko 11.15-17; Luka 19.45-46)*

¹² Ha nyuma, Yesu anamanukira mu kaaya ke'Kaperinahumu, ali kuguma na nyina, na beene wabo, na'bigirizibwa baage. Yabo booshi, banabeera yo siku ngerva.

¹³ Ne'kyanya isiku ngulu ze'Pasaka zikayegerera, Yesu anazamuukira i Yerusaleemu. ¹⁴ Iri akahikaga mu bululi bwe'nyumba ya Rurema, anagwana abandu bagweti bagadandaliza mwe'ngaavu, ne'bibuzi, na'mahumba. Na'bandi bâli bwatiiri ha tushasha, bagweti bagakaburania ifwaranga.

¹⁵ Iri Yesu akabona kwokwo, anayabiira imigozi, anagiluka mwo'lukoba, anagenda agweti agayimula balya booshi, kuguma ne'ngaavu zaabo, ne'bibuzi.

Na ngiisi ábâli gweti bagakaburania ifwaranga, anakizi genda agahirika utushasha twabo, halinde ifwaranga zooshi zanakizi mwagukira haashi, mwa!

¹⁶ Kiri na ábâli gweti bagadandaliza mwa'mahumba, Yesu anababwira: «Shaazi yaga mahumba yaha! Mutakolwe kwo mwaki gira inyumba ya Daata kabe kaguliro!»

¹⁷ Yabo bigirizibwa baage, iri bakayuvwa kwokwo, banakengeera ngiisi kwo bidesirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «E Rurema, uluugi lwo mbiiti hi'gulu lye'nyumba yawe, lugahambiri nyusa.* »

¹⁸ Abakulu ba'Bayahudi, iri bakabonaga kwokwo, banayiji múbuuza: «Ewe! Yibi byoshi byo ugweti ugaagira, kyereso kiki kyo ugatuyereka, halinde tumenye kwo Rurema akuhangwiri ukubigira.»

¹⁹ Yesu anabashuvya: «Iyi nyumba ya Rurema, mutee gihongola. Na ha nyuma lye'siku zishatu, ngaaba keera nagiyijuzi kandi.»

* 2:17 2.17 Zaburi 69.9.

²⁰ Yabo bakulu, ti: «Yehee! Mu kuyijuza iyi nyumba, si ikamala imyaka makumi gana na ndatu! Aahago! Ka ugagiyijuzagya ku siku zishatu naaho?»

²¹ Haliko, ikyanya Yesu akadeta yago magambo, gâli loziri ku magala gaage. ²² Ne'kyanya akaba keera azuuka mu bafwiri, Iya'bigirizibwa baage bakasobanukirwa kwo âli mali gwanwa agadeta. Haaho, banayemeera ibiyandisirwi mu Mandiko Meeru, banayemeera na'magambo gaage kwakundi.

Yesu ayiji ibiri mu mitima ya'bandu

²³ Ikyanya Yesu âli riiri i Yerusaleemu ku siku ngulu ze'Pasaka, anakizi gira ibitangaaza, kyanatuma abandu bingi bagamúyemeera.

²⁴ Kundu kwokwo yabo bandu, Yesu atanabashenguukira, bwo âli yiji ngiisi mundu, ²⁵ atanâli riiri ni'goorwa Iyo'kumenyeesibwa hi'gulu lyabo. Ee! Ngiisi ibyâli baliiri mwo, âli biyiji-yiji.

3

Yesu aganuula na Nikodeemu

¹ Hâli riiri Mufarisaayo muguma, iziina lyage ye Nikodeemu, wa mu batwali ba'Bayahudi.

² Bushigi buguma, uyo Nikodeemu anayijira Yesu, anamúbwira: «E Rabi, tuyiji kwo uli mwigiriza úkatumwa na Rurema. Yibi bitangaaza byo ugweti ugaagira, ndaaye úwangahasha ukubigira, Rurema batayamiinwi.»

³ Yesu anamúshuvya: «Nakubwira ibiri ukuli, umundu atangayingira mu bwami bwa Rurema, átazi butwa ubwa kabiri.»

⁴ Uyo Nikodeemu, ti: «Aaho! Umundu, iri angaba akola mushaaja, kutagi kwo angaki shubi butwa? Ka angaki galukira mu nda ya nyina, gira ashubi butwa?»

⁵ Yesu anamúshuvya: «Nakubwira ukuli, bitangazigira umundu kwo ayingire mu bwami bwa Rurema, átazi butwa ku njira ya'miiji, na ku yo'Mutima Mweru. ⁶ Abandu, ikyanya bali mu buta, biri ku bya'magala naaho. Halikago, ibyo'Mutima gwa Rurema byohe, Umutima gwage gwonyene gugweti gugakizi bibuta.

⁷ «Kundu nakubwira kwo mukwaniini mushubi butwa ubwa kabiri, utasoomerwe. ⁸ Kiri ne'mbuusi, iri mu huukiza-huukiza ngiisi ho iloziizi. Na kundu wangayuvwa ulushuumo lwayo, haliko utangamenya ho iri mu lyoka, kandi iri ho iri mu genda. Kwokwo, kwo biri, ikyanya umundu ali mu butwa no'Mutima Mweru.»

⁹ Uyo Nikodeemu, ti: «Yee! Amagambo mwene yaga, kuta gi kwo gangaziga?» ¹⁰ Yesu anamúshuvya: «Ka uli mwi-giriza wa'Bahisiraheeri, utanagayiji? ¹¹ Nakubwiraga ukuli, kwo ngiisi byo tugweti tugaadeta, tubiyiji-yiji. No'bumasi bwitu, tuli mu butanga ku byo tukayibonera. Kundu kwokwo, mutabutwaziizi.

¹² «Keera n'gamúbwira hi'gulu lye'bya mu kihugo, mutananyemeera. Aaho! Kutagi kwo mwangaki yemeera, iri nangamúbwira hi'gulu lya íbiri mwi'gulu? ¹³ Ndaaye mundu úzindi genda mwi'gulu, átali Mwana wo'Mundu. Ee! Mwomwo, mwo alyosiri.

¹⁴ «Nga kwo Musa akamanika kirya kishushanio kyo'mujoka ku kiti* mwi'shamba, kwo na kwokwo Umwana wo'Mundu naye akwiriiri amanikwe. ¹⁵ Ne'ri umundu angamúbiika kwo'bwemeere, agalonga ukulama imyaka ne'myakuula.

¹⁶ «Rurema akakunda bweneene aba mu kihugo, kyana-tuma agatanga Umwana wage we'kininga. Ulya mwana, iri umundu angamúbiika kwo'bwemeere, atagaki shereera, haliko áye longe ukulama imyaka ne'myakuula.

¹⁷ «Íbikatuma Rurema agaatuma Umwana wage mu kihugo, kutali mbu lya'bandu bayiji hanwa. Haliko, akamútuma mwo, gira lyo ayiji bakiza.

¹⁸ «Ee! Iri umundu angabiika Umwana wa Rurema kwo'bwemeere, atagaki hanwa. Haliko, iri umundu angalahira ukumúyemeera, yehe iri akoli hanirwi. Mukuba, atakayemeera Umwana we'kininga wa Rurema.

¹⁹ «Na íbigaatumu abandu bagaahanwa, bwo'mulengeerwe gukayija mu kihugo, halikago batanagusiima. Ikihulu, kyanaba kyo bagakizi siima, bwe'mikolezi yabo yâli riiri mibi.

²⁰ «Umundu, iri angaba agweti agaagira amabi, iri ashombiri umulengeerwe, atanali mu guyegeera. Mukuba, ayobohiri kwo yago mabi gaage gagayiji menyeekana ha bweruula.

²¹ «Haliko, iri umundu angaba agweti agaagira ibyo'kuli, yehe ye mu yegeera umulengeerwe, gira lye'mikolezi yage iboneke ku bweranyange kwo iri mu girwa mu kati ka Rurema.»

Yohana wo'kubatiiza atangira Yesu ubumasi

* **3:14** 3.14 kishushanio kyo'mujoka Lusiku luguma yaho keera, Abahisiraheeri ábakakomwa ne'mijoka mwi'shamba bâli kwiriiri bakizi langiiza ku yikyo kishushanio kyo'mujoka íkikatulwa mu miringa, gira lyo bakizibwa. Muharu-uro 21.9.

²² Ha nyuma, Yesu anagenda i Buyahudi, na'bigirizibwa baage, anakizi batiiza ya'bandu, banabeeranwa ye'siku ngerwa.

²³ Ku kyekeyo kyanya, Yohana naye âli gwetu agabatiiza abandu mu kaaya ke'Hayinoni, hoofi na Salimu, bwo ho hâli riiri amiji mingi. Kwokwo, abandu banakizi múyijiraga, gira ababatiize. ²⁴ (Ku yikyo kyanya, Yohana atâli zaazi lashwa mu nyumba ye'mbohe.)

²⁵ Ku kyekeyo kyanya, hanaba ibihaali mu bigirizibwa baguma ba Yohana no'Muyahudi muguma, hi'gulu lyo'kuyeruusa.

²⁶ Yabo bigirizibwa ba Yohana, banamúyijira, banamúbwira: «E Rabi! Ulya mundu ye mwâli ririinwi i kajabo ko'lwiji Yorodaani, lolaga yoyo naye, akoli gwetu agabatiiza abandu. Abandu booshi, banakola mu múkulikira. Kiziga, ye yolya Masiya úkagwana watangira ubumasi.»

²⁷ Yohana anabashuvya: «Ndaakyo kindu kyo'mundu angayakiira, átakihaabirwi na Rurema. ²⁸ Mwenyene, mwangandangira ubumasi kwo keera n'gadeta: "Niehe, ndali nie ulya Masiya. Na íbitumiri n'gatumwa, gira ngwanwe imbere lyage."

²⁹ «Yiba wo'muhya, ye mu ba mwene ye. Na kashoos-hole naye, ali mu ba ayimaaziragi ha butambi lyage, iri anamútega amatwiri. Ne'kyanya ali mu yuvwa izu lyage, ali mu ba ashambiiri bweneene. Kwokwo, na naani, ngoli hiiti ubushambaale, bunakoli dimiriiri. ³⁰ Uyo mundu ye mwadeta, ye kwaniini akizi kuzibwa. Haliko niehe, ngizi biikwa haashi.

Ulya úkalyoka mwi'gulu

³¹ «Ulya úyosiri mwi'gulu, ali hi'gulu lya byoshi. Haliko, niehe ndi wa mwomuno mu kihugo. Ee! Bwo ye lyosiri mwi'gulu, ali hi'gulu lya byoshi.

³² «Uyo, ngiisi byo akayiboneraga, anabiyiyuvwirwa, byebyo byo agwetu agatubwira. Kundu kwokwo, ndaaye úgwetu úgamútwaaza. ³³ Si umundu, iri angamúyemeera, iri keera ayerekana kwo Rurema ali wo'kuli.

³⁴ «Yehe, bwo akatumwa na Rurema, agwetu agaadeta amagambo gaage. Mukuba, Rurema agwetu agamúheereza Umutima Mweru buzira kumúgerera.

³⁵ «Daata akuuziri Umwana wage, keera anamúsiikiriza byoshi. ³⁶ Uyo Mwana, iri umundu angamúbiika kwo'bwemeere, agaalama imyaka ne'myakuula. Halikago, iri angamúlahira, iri atâye lame. Si yehe, Rurema ayamiri amúrakariiri.»

4

Yesu aganuula no'Musamariya-kazi

¹ Abafarisaayo, banayuvwa kwo Yesu ye kola mu longa abigirizibwa bingi ukuhima Yohana, na kwo agweti agababatiiza. ² (Kundu kwokwo, atali Yesu yenyene ye wâli kizi babatiiza. Si abigirizibwa baage, bo bâli kizi babatiiza.)

³ Iri Yesu akayuvwa kwokwo, analyoka i Buyahudi, anashokola injira yo'kushubi galukira i Galilaaya. ⁴ Na mu kugalukira yo, âli kwiriiri atee lenga i Samariya, ⁵ mu kaaya ke'Sukari. (Yako kaaya, kâli riiri hoofi ne'ndalo yo Yakobo akaheereza umwana wage Yusefu. ⁶ Na yaho, hâli riiri ikirigo kya Yakobo.) Kâli kola nga kalenge-renge, na Yesu âli mali jagabuka no'lugeezi, kyanatuma agatee bwatala ha kirigo. ⁷⁻⁸ Abigirizibwa baage, nabo bâli mali yingira mu kaaya, gira bagendi gula ibyokulya.

Haaho ha kirigo, hanayija Umusamariya-kazi muguma, úwâli vwoma. Yesu, mbu amúbonage, anamúbwira: «Umbeereze amagoloovi, ninywe.»

⁹ Uyo mukazi, ti: «Si wehe, uli Muyahudi. Na naani, ndi Musamariya-kazi. Aaho! Kutagi kwo wangambuuna amagoloovi?» (Na íbikatuma agabwira Yesu kwokwo, bwa'Bayahudi batâli komeriinwi na'Basamariya.)

¹⁰ Yesu, anamúshuvya: «Nga wangamenyiri ikigabi kyo Rurema agweti agahaana, unamenye kwo ndi nyandi, ushuba ugambuuna amiiji. Naani, na nguheereze amagoloovi ágali mwo'bulamu.»

¹¹ Ulya mukazi, ti: «E Nahamwitu, si ndaakyo kirugu kyo uhiiti, na yaga miiji galyagagi i kuzimu bweneene. Yago magoloovi ágali mwo'bulamu, ugagashaaza hayi? ¹² Ka we kuliiri shokuluza witu wa Yakobo? Si ye katusigira yiki kirigo. Âli kizi nywa amiiji gaakyo, kuguma na bagala baage kwakundi, kiri ne'bitugwa byage.»

¹³ Yesu anamúshuvya: «Umundu, iri angaba ali mu nywa ku yaga magoloovi, akiri mu shubi nyooterwa. ¹⁴ Halikago, iri angakizi nywa ku magoloovi go ndi mu haana, yehe atâye kinyooterwe! Galya magoloovi, igaaba ishyoko mu kati kaage, ganamúleetere ubulamu bwe'myaka ne'myakuula.»

¹⁵ Ulya mukazi, ti: «E Nahamwitu, umbeerezagye naani ku yago magoloovi, gira lyo ndaki shubi nyooterwa. Ndanashubi ba ni'goorwa lyo'kukizi yiji vwomera hano.»

¹⁶ Yesu, ti: «Utee gendi bwira yibalo, munayijanwe hano.»
¹⁷ Uyo mukazi, ti: «E waliha, ndaaye yibanie ye mbiiti.»

Yesu anamúbwira: «Mu kudeta kwokwo, wadeta bwija. ¹⁸ Si keera ukahulukaga imwa'bashosi bataanu. No'yo ye muliriinwi, atali ye yibalo. Ee! Yukwo wadeta, kwo binali!»

¹⁹ Ulya mukazi, ti: «E Nahamwitu, keera nabonaga kwo uli muleevi. ²⁰ Aaho! Bashokuluza biitu, bâli kizi yikumbira Rurema ku guno mugazi. Haliko mwe Bayahudi, mudesiri kwo tukwiriiri tukizi gendi múyikumbira i Yerusaleemu.»

²¹ Yesu anamúshuvya: «E mukazi, unyemeere kwo mu kyanya íkigayija, mutagakizi ki yikumbira Daata ku guno mugazi, kandi iri i Yerusaleemu.

²² «Mwe Basamariya, kundu hali byo mugweti mugayikumba, haliko mutabiyiji. Si twe Bayahudi, ngiisi byo tugweti tugayikumba, tubiyiji-yiji. Ubukize bwa Rurema, bulyosiri imwitu.

²³ «Kundu kwokwo, mu kyanya íkigayija, na buno keera kyahikaga, abikumbi nirizina bagakizi yikumbira Daata ku byo'mutima, na mu kati ko'kuli. Abikumbi mwene yabo, baabo bo Daata aloziizi. ²⁴ Rurema gulyagagi mutima. Ne'ri abandu bangamúyikumba, bakwiriiri bakizi múyikumbira mu byo'mutima, na mu kati ko'kuli.»

²⁵ Ulya mukazi, ti: «Nyiji kwo Masiya agaki yija, ulya úli mu buuzibwa Kirisito. Na mango ayija, lyo agatumenyeesa byoshi.»

²⁶ Yesu anamúshuvya: «Nie ngweti ngakuganuuzza, nie yehe.»

Abasamariya bingi bayemeera Yesu

²⁷ Haaho-haaho, abigirizibwa ba Yesu banagaluka. Ne'ri bakagwana Yesu agweti agaganuula no'yo mukazi, banateerwa. Kundu kwokwo, ndaaye kiri no'muguma wabo úkamúbuuzza mbu biki byo aloziizi, kandi iri kituma kiki agweti agamúganuuzza.

²⁸ Uyo mukazi anasiga akabindi yaho, anayami galukira i kaaya, anagendi bwira abandu, ti: ²⁹ «Ngiisi byo n'gakola, muyiji lolaga umundu úkabimbwira. Uyu, ka atangaba ye ulya Masiya?» ³⁰ Balya bandu banayami lyoka mu kaaya, banahuutira imunda Yesu.

³¹ Ku kyekyo kihe, abigirizibwa baage banamúyinginga, ti: «E Rabi, utee lya.» ³² Haliko, Yesu anabashuvya: «Ngoli hiiti ibyokulya byo mutayiji.» ³³ Iri akadeta kwokwo, banatondeera ukubuuzania, ti: «Nyandagi keera úwamúleetera ibyokulya?»

³⁴ Yesu anababwira kwokuno: «Ibyokulya byani, kuli kukizi gira ubulooze bwo úkanduma, halinde nyuse umukolwa gwo akambiika kwo.

35 «Ka mutali mu deta: “Imyezi ina naaho, imbuto zinayere?” Haliko niehe, namùbwira kwokuno: Mubandage amasu mu ndalo. Si imbuto keera zayera, zikola za kuyimbulwa. 36 Bwobuno, umwimbuzi akola mu hembwa. Ee! Agweti agakuumania abandu nga mwimbu, gira bakalonge ukulama imyaka ne'myakuula. Kwokwo, umubyazi no'mwimbuzi bagashambaalira kuguma.

37 «Muyiji ngiisi kwo bali mu twa umugani, ti: “Muguma, ali mu byala. No'gundi, ali mu yimbula.” Yugu mugani, guli gwo'kuli. 38 Kwokwo na niinyu, n'gamùtuma mugendi yimbula byo mutakakolera. Ee! Abandi, bakagwanwa keera babiyitubanula kwo. Na mwehe, mwe mukola mu genduukirwa kwi'yo mitubanulo yabo.»

39 Mu kalya kaaya ke'Sukari, Abasamariya bingi banayemeera Yesu. Mukuba, uyo mukazi akababwira: «Ngiisi byo n'gakola, keera abimbwira.»

40 Ikyanya Abasamariya bakaba keera bahika áhali Yesu, banamúyinginga kwo babeeranwe. Kwokwo, Yesu anagira ye'siku zibiri.

41 Ne'kyanya áli kizi baganuulira, abingi baabo banamúyemeera. 42 Banabwira uyo mukazi, ti: «Íbyatuma twamúyemeera, kutakiri naaho ku magambo gaawe. Haliko, twenyene keera twayiyuwirwa amagambo gaage. Tunakoli yiji ku kasiisa kwo alyagagi ye Lukiza we'kihugo.»

Yesu akiza umwana wo'mukulu muguma

43 Iri Yesu akaba keera amala yizo siku zibiri, analyoka yo, anagenda i Galilaaya. 44 (Mukuba, yenyene áli mali gwanwa adeta kwo ndaalwo ulushaagwa umuleevi ali mu longa mu kihugo kyabo.)

45 Iri Yesu akaba keera ahika i Galilaaya, abandu be'yo munda banamúyakiira bwija. Mukuba, nabo, bâli geeziri i Yerusaleemu kwi'yo Pasaka, banabona byoshi byo áli kizi gira yo.

46 Yesu anashubi galukira i Kana, mu porveesi ye'Galilaaya, halya ho akahindula amiji ibe divaayi. Ne'yo munda, hâli riiri mukulu muguma we'bwami. No'mwana wage áli koli kalaliirwi no'bulwazi mu kaaya ke'Kaperinahumu.

47 Uyo mukulu, iri akayuvwa kwo Yesu keera alyoka i Buyahudi, na kwo akola i Galilaaya, anamúgendera. Anamúyinginga kwo amanukire i Kaperinahumu, gira agendi múkiriza umwana wage. Mukuba, uyo mwana, áli kola bu fwa.

48 Yesu anamúshuvya: «Mwehe, mutangayemeera, mútazi bona ibitangaaza!» 49 Ulya mukulu, ti: «E Nahamwitu, ugirage tuyami manukira yo, umwana wani átazi fwa.»

50 Yesu anamúshuvya: «Utaahage. Umwana wawe akola mugumaana.» Ikyanya Yesu akadeta kwokwo, ulya mukulu anamúbiika kwo'bwemeere, analyoka yaho.

51 Ne'ri akaba akiri mu njira, anagwanana na'bakozi baage, banamúbwira: «E waliha, umwana akola mugumaana.»

52 Ulya mukulu, anababuuza: «Umwana akiraga kihe kiki?» Banamúshuvya: «Ishuushira lyamúshaaga mwo bigingo, ku bihe birinda bya mwi'zuuba.»

53 Uyo mukulu anayami kengeera kwo kishuba kyekyo kihe kyo Yesu amúbwira kwo'mwana wage akola mugumaana. Kyanatuma agayemeera Yesu, kuguma na'bandu booshi ba mu nyumba yage.

54 Yikyo, kyo kikaba kitangaaza kya kabiri kyo Yesu akagira i Galilaaya, ku kyanya âli lyosiri i Buyahudi.

5

Yesu akiza ikirema hi'benga Betisaada

1 Ha nyuma, Yesu anazamuukira i Yerusaleemu, gira agendi shambaalira ulundi lusiku lukulu lwa'Bayahudi.

2 Na yaho, hali ibenga Betisaada. Liri ha Mulyango gwe'Bibuzi, linazungulusirwi ne'mitanda itaanu.

3 Na mwi'yo mitanda, mwâli kizi lambama abalwazi bingi, nge'mbumi, no'tundende, na ábâli zingamiri. [Yabo balwazi, bâli kizi beera yaho, hi'gulu lyo'kulindirira kwa'miiji gagabirinduka. 4 Mukuba, ku kyanya kiguma-kiguma, umuganda wa Rurema âli kizi shonookera mwo, anagabirindule. Ne'kyanya gâli kizi birinduka, ngiisi mulwazi úwâli kizi tanga ukugayingira mwo, ye wâli kizi kizibwa.]

5 Yaho hi'benga, hâli riiri mundu muguma, úwâli kola ne'myaka makumi gashatu na munaana alwaziri. 6 Uyo mundu, Yesu anamúbona agwejiiri yaho. Na bwo Yesu âli yiji kwo akola siku nyingi alwaziri, anamúbuuza: «Ka uloziizi ukukira?»

7 Ulya mulwazi, ti: «E Nahamwitu, bitagaaziga. Ikyanya amiiji gali mu birinduka, ndi mu bula umundu wo'kuganyikiza mwo. Ne'kyanya ndi mu yihangaana kwo nangagayikira mwo, ugundi mundu anakizi yami ndanga.»

8 Yesu, ti: «Vyukaga, uyabiire ikyajo kyawe, ugende.»

9 Iri Yesu akadeta kwokwo, ulya mulwazi anayami kira, anayabiira ikyajo kyage, anatondeera ukugenda. Na yulwo lusiku, lwâli riiri lwe'Sabaato.

¹⁰ Ikyanya Yesu akagira kwokwo, kyanatuma abakulu ba'Bayahudi bagayiji múbwira: «Ewe! Si zeene lulya-gagi lusiku lwe'Sabaato. No'lubaaja lutakuhangwiri kwo'lubetule kwe'kyajo kyawe.»

¹¹ Uyo mundu, ti: «Úwangiza, ye wambwira kwo nyabirage ikyajo kyani, ngende.»

¹² Abayahudi, ti: «Ali nga nyandagi, úwakubwira kwokwo?» ¹³ Haliko, uyo mundu atáli múyiji. Mukuba, hâli riiri abandu bingi, na Yesu âli mali balyoka mwo.

¹⁴ Ha nyuma, ulya mundu, Yesu anamúgwana mu nyumba ya Rurema, anamúbwira: «Lola! Ukola mugu-maana. Utwikirage ku byaha byawe, utayiji kengeera wakalalirwa ingingwe.» ¹⁵ Lyeryo, ulya mundu, anayami lyoka yaho, anagendi bwira abakulu ba'Bayahudi kwo Yesu ye wamúkiza.

¹⁶ Kyanatuma balya Bayahudi bagatondeera ukusuuza Yesu, mbu bwo âli gweti agaakola imikolwa mwene iyo ku lusiku lwe'Sabaato.

¹⁷ Haliko, Yesu anababwira: «Daata ayamiri akiri mu kola, halinde buno. Na naani kwakundi, ngi genderiiri ukukola.»

¹⁸ Iri Yesu akadetaga kwokwo, balya bakulu, ararara! Banahiduukira bweneene kwo bamúyite. Kutâli riiri naaho, mbu bwo âli kizi hubira ulubaaja lwo'lusiku lwe'Sabaato. Haliko ingingwe, mbu bwo akayigereera Rurema, mu kudeta kwo Rurema ye Yishe.

Yesu ahiiti ubushobozi bweneene

¹⁹ Balya bakulu ba'Bayahudi, Yesu anababwira kwokuno: «Namúbwira ukuli, kwo'Mwana, ndaabyo byo ashobwiri ukugira halwage. Agweti agaagira naaho, ngiisi byo abona Yishe ali mu gira. Ee! Ngiisi byo Yishe agweti agaagira, byebyo byo'Mwana wage naye, ali mu gira.

²⁰ «Yishe, akuuziri Umwana wage, anali mu múyereka ngiisi byo agweti agaagira. Aganaki múyereka kiri na íbihimiri yibi, halinde lyo musoomerwa! ²¹ Nga kwo Yishe agweti agazuula abafwiri, banabe bagumaana, kwo na kwokwo Umwana wage naye, agweti agabiika ubugumaana mu ngiisi ye aloziizi.

²² «Ndaaye mundu ye Yishe ali mu twira ulubaaja. Haliko, keera abiika Umwana wage, abe ye gakizi zitwa zooshi. ²³ Kwokwo, lya'bandu booshi bakizi simbaha Umwana wage, nga kwo basimbahiri Yishe. Haliko, iri umundu angaba atasimbahiragi Umwana wage, iri na Yishe, atakiri mu músimbaha. Mukuba, uyo Yishe ye kamútuma.

24 «Namùbwira ukuli, kwe'ri umundu angaba ali mu yuvwa amagambo gaani, anayemeerage na Rurema, ulya úkanduma, iri agaalama imyaka ne'myakuula! Atanâye ki twirwe ulubaaaja kwo ahanwe. Ali mu ba akoli lyosiri mu lufu, anabe akola mugumaana.

25 «Namùbwira ukuli, kwe'kyanya kigayija, keera kyanahika, kya abafwiri bagayuvwa izu lyo'Mwana wa Rurema. Ne'kyanya bagaliyuvwa, bagaalama.

26 «Nga kwo Yishe ye shyoko yo'bulamu, kwo akanagira Umwana wage naye, abe shyoko yabwo. 27 Anamúheereza no'bushobozi bwo'kukizi twa imaaaja, bwo'yo Mwana ali Mwana wo'Mundu.

28 «Yaga magambo, gatamùsoomeze! Ku kyanya íkigayija, abandu booshi ábali mu maheero, bagayuvwa izu lyage, 29 banazuuke. Yabo bandu, iri bangaba bâli kizi gira amiija, bagalanga ubulamu. Haliko, iri bangaba bâli kizi gira amabi, bagaahanwa ngana-ngana.

Íbiri mu tangira Yesu ubumasi

30 «Niehe, ndaakyo kindu kyo njobwiri ukugira ha lwani. Kiri ne'kyanya ndi mu twa imaaaja, ndi mu zitwa naaho, nga kwo nabwirwa. Ku yukwo yizo maaja, ndi mu zitwa mu kati ko'kuli. Ndagweti ngalooza ukugira ubulooze bwani. Si ndi mu looza ukugira ubulooze bwa Rurema, bwo ye kanduma.

31 «Nga nangabiiri ngweti ngayitangira ubumasi nienyene, butangabiiri bwo'kuli. 32 Haliko, hali ugundi úgweti úgabundangira. Na nyiji kwo ngiisi kwo ali mu bundangira, kulyagagi kwo'kuli.

33 «Kiri ne'kyanya mukatuma abandu imwa Yohana, akandangira ubumasi bwo'kuli. 34 Kutali kudeta kwo ndi ni'goorwa lyo'kutangirwa ubumasi no'mundu yeshi. Haliko, ngweti ngamùbwira yaga magambo, gira lyo mulonga ukukizibwa. 35 Yohana, áli riiri ngi'tara íriyasiri. Na ku kyanya kiniini, mwanayemeera ukushambaalira ulukeera lwage.

36 «Kundu kwokwo, ngi hiiti ubundi bumasi, bunahimiri bulya bwa Yohana. Daata keera akambiika ku mukolwa, kwo nguyuse. Na bwo ngweti ngagugira, gwonyene guli mu ndangira ubumasi kwo ye kanduma.

37 «Na Daata, bwo akanduma, naye ali mu ndangira ubumasi. Halikago mwehe, mutazindi yuvwa izu lyage, mutanazindi bona ngiisi kwo ashushiri. 38 Kiri ni'gambo lyage, litamùtuuziri mwo. Mukuba, mutayemiiri, ulya ye akatuma.

39 «Mushishikiiri bweneene ukukizi gahiriza mu Mandiko Meeru, bwo mutoniri kwo mwo mugalongera

ubulamu bwe'myaka ne'myakuula. Ganali go gali mu deta hi'gulu lyani! ⁴⁰ Kundu kwokwo, mutalozizi ukunyijira, mbu mukalonge ukulama.

⁴¹ «Niehe, ndali mu looza mbu nyivugwe na'bandu. ⁴² Halikago mwehe, nimùyiji bwija. Nyiji kwo mutali mwo'rukundo lwa Rurema.

⁴³ «Niehe, n'gayija kwi'ziina lya Daata, mutananyakiira. Haliko, iri umundu angayija kwi'ziina lyage yenyene, yeki mugamúyakiira. ⁴⁴ Mugweti mugayemerezania ku miivuge giinyu, mutanagweti mugalooza ukuyivugwa na Rurema yenyene. Aaho! Kutagi kwo mwangaki yemeera?

⁴⁵ «Mutakizi tona kwo nie gamùlega imwa Daata. Si Musa ye gamùlega yo, anali ye mugweti mugayihega kwo! ⁴⁶ Múki yemeerage Musa, na naani mushuba muganyemeera. Mukuba, amagambo go akayandika, gadesiri hi'gulu lyani. ⁴⁷ Na bwo mutayemiiri amagambo gaage, kuti kandi mwangaki yemeeraga age'mwani?»

6

Yesu ayigusa abandu bihumbi bitaanu

(Mataayo 14.13-21; Mariko 6.30-44; Luka 9.10-17)

¹ Ha nyuma, Yesu analyoka yaho, anajabuka inyaaja ye'Galilaaya. (Iyo nyaaja yo inali mu buuzibwa Nyaaja ye'Tiberiya.) ² Abandu bingi bweneene, bâli mali bona ngiisi kwo âli kizi kiza abalwazi ku njira ye'kitangaaza. Kyanatuma bagakizi múshooshera.

³ Yabo booshi, iri bakamúkumanira, Yesu na'bigirizibwa baage, banazamuukira ku mugazi, banabwatala haashi. ⁴ (Na ku yikyo kyanya, ulusiku lukulu lwa'Bayahudi lwe'Pasaka, lwâli kola bu yegerera.)

⁵ Iri Yesu akalangiiza, anabona ngiisi kwa'bandu bingi bweneene bakola mu múhuutira. Kyanatuma agabuuza Firipo, ti: «Yaba bandu bingi, hayi ho tugabagulira imikate, halinde booshi banalye?»

⁶ Na íbikatuma Yesu agamúbuuza kwokwo, bwo âli loziizi ukuyuvwa ngiisi kwo agamúshuvya. Kundu kwokwo, Yesu yenyene âli koli yiji ngiisi kwo agaagira.

⁷ Firipo, anamúshuvya: «Kundu twangakola imyezi mingi,* mbu lyo tulonga ifwaranga zo'kubasumira imikate, si ngiisi muguma wabo angalanga ihikoojoka naaho!»

⁸ Ugundi mwigirizibwa wa Yesu, Handereya, mwene wabo Simooni Peturu, anadeta: ⁹ «Hano, hali mutabana

* **6:7** 6.7 twangakola imyezi mingikandi iri: «twangaba na'magana gabiri ge'dinaari». Yizo fwaranga zâli riiri zo'kuhamba umukozi nga ku myezi munaana.

muguma. Agweti imikate itaanu ikagirwa mu bulo. Ahiiti ne'fwi zibiri. Haliko, yaba bandu balyagagi binoono ne'binoono. Aaho! Biki byo byangaki bagirira?»

¹⁰ Yesu anamúshuvya: «Yaba bandu, mutee babwira kwo babwatale haashi!» Na bwo hâli riiri ubweyo bwingi, booshi banabwatala. Na mu yabo bandu, mwâli hisiri abashosi nga bihumbi bitaanu.

¹¹ Yesu anayabiira irya mikate itaanu, anatanga kongwa imwa Rurema. Balya booshi, anabagabulira yo. Na zirya fwi zombi kwakundi, anazigira kwokwo-kwokwo. Ngiisi mundu, anakizi haabwa nga ngiisi kwo âli loziizi.

¹² Yabo bandu booshi, iri bakaba keera badadaarwa, Yesu anabwira abigirizibwa baage kwo bakuumanie ibikoojoka byoshi ibisigiiri, hatanagire ibigaafwa ubusha. ¹³ Birya bikoojoka, ikyanya bakabikumania, byanayijuza ingega ikumi na zibiri, nywe!

¹⁴ Balya bandu, mbu babonage ngiisi kwo Yesu agira ikitangaaza, banatondeera ukudeta, ti: «E balya, ku kasiisa, uyu ye yolya Muleevi, ye tulindiriiri kwo agayija mu kihugo.»

¹⁵ Yesu, anayami menya kwo bakoli loziizi ukumúyimika ku misi, abe mwami wabo. Kyanatuma agalyoka yaho, anagenda yenyene ku mugazi áhayihiriiri.

*Yesu atondagira hi'gulu lye'nyaaaja
(Mataayo 14.22-33; Mariko 6.45-52)*

¹⁶ Iri hakaba kakola kabigingwe, abigirizibwa ba Yesu banashubi manukira iwa nyaaja. ¹⁷ Ne'ri bakashonera mu bwato, banatondeera ukugijabuka, gira bagende mu kaaya ke'Kaperinahumu. Ikihulu kyâli mali gwata, na Yesu atâli zaazi bahikiira. ¹⁸ Lyeryo, imbuusi ngana yanatondeera ukuhuusa, inyaaja yanakundula bweneene!

¹⁹ Abigirizibwa ba Yesu, iri bakashooja nga bilomeetere bitaanu, kandi iri birindatu, e! Banamúbona agweti agatondagira hi'gulu lye'nyaaaja! Ne'ri akaba keera ayegeera ubwato bwabo, banahuumirwa ngana! ²⁰ Haliko, Yesu anababwira: «Muleke ukuyoboha. Ndi niehe.» ²¹ Kwokwo, banayemeera kwo ayingire mu bwato. Lyeryo, banaba keera bahika ho bâli kizi genda.

Abandu bagenda bagalooza Yesu

²² Iri bukakya, abandu ábâli sigiiri ku butambi bwe'nyaaaja, bâli kengiiri kwo yaho bali, hashuba ubwato buguma naaho. Banâli yiji na kwo abigirizibwa ba Yesu bakabushonera mwo boonyene, banamúsiga.

²³ Lyeryo, hanayezeka agandi maato kulyoka i Tiberiya. (Ne'yo munda, ho balya bandu bingi bakaliira iyo mikate, ikyanya Nahano akaba keera atanga kongwa imwa Rurema hi'gulu lyayo.)

²⁴ Ikyanya abandu bakamenya kwo Yesu na'bigirizibwa baage batakiri ho, banashonera mu yago gandi maato, gira bajabukire mu kaaya ke'Kaperinahumu, bagendi múloogeza yo.

Yesu gwo mukate úguli mwo'bulamu

²⁵ Yabo bandu, iri bakaba keera bagwana Yesu i kajabo ke'nyaa, banamúbuuza: «E Rabi, wahika hano mangoki?»

²⁶ Yesu anabashuvya, ti: «Namùbwira ukuli, kundu mugweti muganjakula, haliko kutali mbu bwo mukabona ibitangaaza. Ehee! Si íbitumiri mugweti muganjakula, bwo mukalya irya mikate, mwanadadaarwa!

²⁷ «Mutakizi ki kola hi'gulu lye'byokulya íbiri mu gaga! Haliko, mukizi kola hi'gulu lye'byokulya íbigayama ho. Byebyo, byo bigamùleetera ubulamu bwe'myaka ne'myakuula. Binali byokulya byo'Mwana wo'Mundu agamùheereza. No'yo Mwana wo'Mundu, Rurema Yishe keera akamúbiika kwe'kyereso, mu kuyerekana kwo amúyemiiri.»

²⁸ Yabo bandu, banabuza Yesu: «Aaho! Mukolwa muki gwo tugakizi gira, halinde lyo tukolera Rurema?»

²⁹ Anabashuvya: «Umukolwa gwa Rurema, kuli kuyemeera ulya ye akatuma.»

³⁰ Nabo, ti: «Aahago! Kitangaaza kiki kyo ugatuyereka, tukabuli kuyemeera? ³¹ Bashokuluza biitu, boohe, bâli kizi lya imana mwi'shamba, nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: “Âli kizi baheereza umukate ukulyoka mwi'gulu, gira bakizi gulya.†”»

³² Yesu anabashuvya: «Namùbwira ukuli, atali Musa ye kamùheereza umukate ukulyoka mwi'gulu. Si umukate n-rizina úgulyosiri mwi'gulu, Daata ye gweti agamùheereza gwo. ³³ Ee! Umukate gwo Rurema ali mu haanaga, ye yolya úkalyoka mwi'gulu, analeeta ubulamu mu kihugo.»

³⁴ Nabo, ti: «E Nahano, yugwo mukate, ukizi yama uli mu tuheereza gwo!»

³⁵ Yesu anababwira kwokuno: «Niehe, nie mukate úguli mu leeterana ubulamu. Umundu, iri angayija imwani, ananyemeere, atâye ki shalike, atanâye kinyooterwe.

³⁶ «Si mwehe, kundu mumbwini, haliko mutanyemiiri! Biri nga kwo keera n'gamùbwira. ³⁷ Kundu kwokwo, ngiisi

† 6:31 6.31 Kulyoka 16.4; Zaburi 78.24.

bo Daata agweti agambeereza, bali mu nyijira. Na naani, ndagabakumuula, kiri ne'hiniini!

³⁸ «Na íbikatuma n'galyoka mwi'gulu, kutali mbu lyo nyiji gira ubulooze bwani. Si n'gayija hano, ukugira ubulooze bwa daata. Mukuba, ye kanduma. ³⁹ No'bulooze bwage, kwo ndateerage kiri no'muguma mu bo akambeereza. Na ku lusiku lwe'mberuuka, n'ganabazuule.

⁴⁰ «Ee! Daata ashungisiri kwo ngiisi úgweti úgaalola ku Mwana wage, anamúyemeere, akalonge ubulamu bwe'myaka ne'myakuula. Na ku lusiku lwe'mberuuka, ninamúzuule.»

⁴¹ Bwo Yesu akadetaga kwo ye mukate gwa mwi'gulu, kyanatuma Abayahudi bagatondeera ukumúyidodombera, ⁴² ti: «Uyu mundu, ka atali ye Yesu mugala Yusefu? Si tuyiji yishe! Tuyiji na nyina! Aaho! Kutagi buno, agweti agaadeta kwo akalyoka mwi'gulu?»

⁴³ Yesu anababwira kwokuno: «Mulekage ukuyidodomba. ⁴⁴ Umundu atangayija imwani, Daata átazi múleeta yo. Daata ye kanduma. Ne'ri umundu angayija imwani, ngamúzuula ku lusiku lwe'mberuuka.

⁴⁵ «Mu bitaabo bya'baleevi, muli muyandike kwokuno: “Balya booshi, Rurema yenyene ye gabayigiriza.‡” Kwokwo, iri abandu bagayuvwiriza amagambo ga Daata, banagayige, baabo bo bali mu yija imwani.

⁴⁶ «Ndaaye mundu úzindi bona Daata, átali niehe, nie lyosiri imwage. Ee! Niehe naaho, nie kabona Daata. ⁴⁷ Namúbwira ukuli, kwe'ri umundu angaba anyemiiri, agaaba akola no'bulamu bwe'myaka ne'myakuula.

⁴⁸ «Niehe, nie mukate gwo'bulamu. ⁴⁹ Bashokuluza biinyu, kundu bâli kizi lya imana mwi'shamba, haliko bâli kizi fwa. ⁵⁰ Si umukate gwa mwi'gulu gwohe, iri umundu angagulya, atâye fwe!

⁵¹ «Niehe, nie mukate gwa mwi'gulu, gunali mwo'bulamu. Ne'ri umundu angagulya kwo, agaalama imyaka ne'myakuula. Yugwo mukate, gali magala gaani go ngatanga, gira lyo ngiisi ábali mu kihugo, bakalonge ukulama.»

⁵² Lyeryo, Abayahudi banatondeera ukuyilongoza, banabuzania, ti: «E balya, kuti kwo'yu mundu angatuheereza amagala gaage, mbu tugalye?»

⁵³ Yesu anabashuvya: «Namúbwira ukuli, iri mutangaalya amagala go'Mwana wo'Mundu, mutananywe no'muko gwage, iri ndaabwo bulamu bwo muhiiti.

⁵⁴ «Halikago, iri umundu angaba agweti agaalya ku magala gaani, ananywe na ku muko gwani, uyo ye galonga ubulamu bwe'myaka ne'myakuula! Naani, ninamúzuule ku lusiku lwe'mberuuka.

⁵⁵ «Amagala gaani, byo byokulya nirizina. No'muko gwani nagwo, kyo kinywebwa nirizina. ⁵⁶ Kwokwo, iri umundu angaba agweti agaalya ku magala gaani, ananywe na ku muko gwani, uyo ye koli nduuziri mwo. Na naani, ngoli mútuuziri mwo.

⁵⁷ «Daata úmulamu, ye kanduma! Anali ye tumiri ndamiri. Kwo na kwokwo, iri umundu angaba agweti agaalya ku magala gaani, yoyo ye gaalama hi'gulu lyani. ⁵⁸ Gwogwo, gwo mukate gwa mwi'gulu. Si irya mana yohe, kundu bashokuluza biinyu bâli kizi gilya mwi'shamba, haliko bâli genderiiri ukukizi fwa naaho. Si yugu gundi mukate, ikyanya abandu bagaagulya, bohe bagaalama imyaka ne'myakuula.»

⁵⁹ Yago magambo, Yesu akagadeta ku kyanya âli gweti agayigiriza abandu mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi ya mu kaaya ke'Kaperinahumu.

Abigirizibwa bingi ba Yesu basiga bamújanda

⁶⁰ Abigirizibwa ba Yesu, iri bakayuvwa kwokwo, abingi baabo banatondeera ukudeta: «E balya, yaga migirizo gaage, leero gakola makayu. Nyandagi úwangaki gayemeera?»

⁶¹ Yesu anayami menya ngiisi kwa'bigirizibwa baage bâli yidodombiri. Kyanatuma agababuza kwokuno: «Yaga migirizo, ka gamúyagaza? ⁶² Aaho! Kutagi bigaaba, ku kyanya mugaabona Umwana wo'Mundu agweti agalengezibwa mu kugalukira imunda âli tuuziri?»

⁶³ «Amagala gatahiiti akamaro. Si Umutima gwa Rurema gwohe, gwo gugweti gugabiikana mwo'bulamu. Amagambo go njuba mu mùbwira, goohe gali mwo'Mutima gwa Rurema, ganali mwo'bulamu. ⁶⁴ Kundu kwokwo, baguma biinyu batagayemiiri.» (Na íbikatuma Yesu agaadeta kwokwo, bwo âli koli yiji ukulyokera ku ndondeko ngiisi ábatamúyemiiri, na ngiisi úgayiji mútanga mu bagoma.)

⁶⁵ Yesu, anashubi deta: «Yibyo, byo byatuma namùbwira kwo'mundu atangayija imwani, Daata átazi múshoboleesa.»

⁶⁶ Ukulyokera ku yikyo kyanya, abigirizibwa baage bingi, banasiga bamújanda. Batanakizi ki genda bamúshoshiiri. ⁶⁷ Kyanatuma Yesu agabuza abigirizibwa baage ikumi na babiri: «Aaho! Na niinyu, ka mukoli loziizi ukunziga?»

68 Simooni Peturu anamúshuvya: «E Nahamwitu, nyandi gundi ye twangagendera? Wehe naaho, we hiiti amagambo ágangatuleetera bulamu bwe'myaka ne'myakuula! 69 Tukuyemiiri, tunayiji kwo we yolya úkataluulwa na Rurema.»

70 Yesu anabashuvya: «Ka ndali nie n'gamútoola kwo muli ikumi na babiri? Kundu kwokwo, muguma winyu ali shetaani!»

71 Ikyanya Yesu akadeta kwokwo, kwâli riiri hi'gulu lya Yuda mugala Simooni Hisikaryote. Mukuba, kundu Yuda âli riiri muguma wa mu bigirizibwa baage ikumi na babiri, haliko ye kayiji mútanga mu bagoma.

7

Beene wabo Yesu batamútwaziizi

1 Ha nyuma, Yesu analenga mu poroveesi ye'Galilaaya, anayiyeka ukushubi genda i Buyahudi, bwa'bakulu ba'Bayahudi bâli loziizi ukumúyita.

2 Ku yikyo kyanya, isiku ngulu za'Bayahudi ze'bitunda, zâli mali yegerera. 3 Kwokwo, beene wabo Yesu banamúbwira: «Ulyokage hano! Ugende i Buyahudi, gira lya'bigirizibwa baawe bakalonge ukukizi bona ibitangaaza byawe. 4 Ndaaye mundu úloziizi ukumenyeekana, mbu anakizi girira imikolwa yage mu bumbishwa. Kwokwo, na naawe, bwo uli mu gira ibitangaaza mwene yibyo, ugendi yiyerekana ku bweranyange mu bandu booshi ba mu kihugo.»

5 (Na íbikatuma yabo beene wabo Yesu bagamúnaakira kwokwo, bwo nabo, batâli múyemiiri.)

6 Yesu anabashuvya: «Ikyanya íkingwaniini, kitazi hika. Si mwehe, ngiisi kyanya kiri mu ba kimúkwaniiini!

7 Mwehe, bitangaziga kwa'bandu be'kihugo bamúshombe. Halikago niehe, bakoli njombiri, bwo ngweti ngayerekana kwe'mikolezi yabo iri mibi.

8 «Ku yukwo mwehe, mube mwe mugatee zamuukira iyo munda i Buyahudi, gira mugendi shambaalira ye'siku ngulu. Haliko niehe, ndagalunguli zamuukira yo. Ikyanya íkingwaniini kitazi hika.»

9 Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, anabeera haaho i Galilaaya.

Yesu agenda ku siku ngulu ze'bitunda

10 Kwokwo, beene wabo Yesu banagenda ku zirya siku ngulu. Ha nyuma, Yesu naye anazamuukira yo. Kundu kwokwo, atakazamuukira yo ku bweranyange, si akagenda yo ku bumbishwa.

11 Ku yizo siku, abakulu ba'Bayahudi bâli gweti bagalooza-looza, iri Yesu akola yaho, banakizi buuzania: «E balya, ulya mundu alyagagi hayi?»

12 Ikyanya abandu bingi bakayiguga yaho, banakizi hwehwetezania hi'gulu lya Yesu. Baguma, banakizi deta: «Uyo mundu, ali mwija!» Abandi, ti: «Aahabi! Si agweti agahabura abandu!»

13 Ikyanya bâli kizi deta hi'gulu lya Yesu, ndaaye úwâli kizi bideta ku bweranyange, bwo bâli yobohiri abakulu ba'Bayahudi.

14 Yizo siku ngulu, iri zikaba zikola ha kati, Yesu anayiji hika mu nyumba ya Rurema, anatondeera ukuyigiriza abandu. 15 Galya migirizo gaage, ganasoomeza abakulu ba'Bayahudi, banabuuzania: «Yaga magambo gooshi, kuta gi kwo'yu mundu akagamanya, atakanalenga ku masomo?»

16 Yesu, anabashuvya: «Yaga magambo go ndi mu mùyigiriza, gatalyosiri imwani nienyene. Si galyosiri imwa daata, bwo ye kanduma. 17 Umundu, iri angaba ashungisiri ukugira byo Rurema aloziizi, yoyo ye gaamenya iri amigirizo gaani galyosiri imwa Rurema, kandi iri gali ga kuyihalangira.

18 «Umundu, iri angaba ali mu yihalangira amagambo, ali mu yiloozeza ulushaagwa yenyene. Haliko, iri angalooza kwo'lya úkamútuma abe ye galonga ulushaagwa, yehe ye mu ba wo'kuli. Ndaanabwo bulyalya úbumúli mwo.

19 «Mwehe, kundu mukasigirwa imaaja na Musa, haliko ndaaye kiri no'muguma winyu úzisimbahiri. Aahago! Kituma kiki mulozizi ukunyita!» 20 Nabo, ti: «Ngeeka usirehiri! Nyandagi úli mu gira mbu akuyite?»

21 Yesu anabashuvya: «N'gagira ikitangaaza kiguma, mweshi mwanayami soomerwa! 22 Bwo Musa akamùsigira ulubaaja lwo'kutenguula abaana biinyu, kyo kitumiri mugakizi lukulikira, kundu kwangaba kuli ku lusiku lwe'Sabaato. (Haliko ku kuli, yulwo lubaaja lutakalyoka imwa Musa. Si lukalyoka mu bandi bashokuluza biinyu, ábakatanga imbere lyage.)

23 «Kwokwo, hali ikyanya mugweti mugatenguula umwana ku lusiku lwe'Sabaato, mbu lyo mutahubire imaaja za Musa. Aaho! Kituma kiki muki gweti muganganwa hi'gulu lyani, mbu bwo nakiza umundu amagala gaage gooshi ku lwolwo lusiku? 24 Ikyanya mugakizi twa imaaja, mutakizi lolaga naaho ku biri mu boneka ku masu. Si mukizi zitwa ku njira yo'kuli!»

Abandu bayibuuza iri Yesu ye Kirisito

²⁵ Abandu baguma be'Yerusaleemu banatondeera ukubuzania, ti: «Uyu mundu, ka atali ye yolya ye baloziizi ukuyita? Aahago! Si yoyo kandi, agweti agaadeta ha bweruula, ndaanalyo igambo lyo bamúlahiza kwo! ²⁶ Ka leero yaba bakulu nabo, bakoli bwini kwo ye yolya Masiya? ²⁷ Uyu mundu, twehe tuyiji-yiji ho alyosiri! Si mango ulya Masiya ayija, ndaaye úgaamenya ho alyosiri.»

²⁸ Ku yikyo kyanya, Yesu áli ki gweti agayigiriza abandu mwomwo mu nyumba ya Rurema. Lyeryo, anayiberekaania kwi'zu lihamu kwokuno: «Ha lwinyu kwo munyiji, munayiji ne'munda n'galyoka! Si ndakayija ha lwani nienyene. Ulya úkanduma, mutamúyiji, anali wo'kuli. ²⁹ Haliko niehe, nimúyiji. Ee! Ndyosiri imwage, anali ye kanduma.»

³⁰ Ikyanya Yesu akadetaga kwokwo, abandu baguma, arara-rara! Banagira mbu bamúgwate. Kundu kwokwo, ndaaye mundu úkamúbiika kwa'maboko. Mukuba, ikihe kyage, kitáli zaazi hika.

³¹ Kuguma na yibyo, mu balya bandu, abingi baabo bâli koli múyemiiri, banakizi deta: «E balya, mango ulya Masiya ayija, ka agakizi yerekana ibitangaaza bingi ukuhima byo'yu mundu?»

Abalaazi batumwa kwo bagendi gwata Yesu

³² Ikyanya abandu bâli kizi hwehwetuzania hi'gulu lya Yesu, Abafarisaayo banayuvwa, kyanatuma bo na'bakulu ba'bagingi, bagaatuma abalaliizi kwo bagendi múgwata.

³³ Yesu anadeta: «Ngiri na niinyu ku hyanya hiniini, n'gabuli galukira imwo'lya úkanduma. ³⁴ Kundu muganjakula, haliko mutagaki mbona. Ee! Ngiisi ho ngaaba, bitagamúzigira kwo muhike ho.»

³⁵ Balya bakulu ba'Bayahudi, banatondeera ukubuuzaania: «Hayagi ho'yu mundu akola agagenda, halinde tutagaki múbona? Ka akola agagenda mu beene witu ábakashabukira mu Bagiriki, mbu lyo agendi yigiriza Abagiriki nabo? ³⁶ Biki byo aloziizi ukudeta mbu: “Kundu muganjakula, haliko mutagaki mbona. Ngiisi ho ngaaba, bitagamúzigira kwo muhike ho”?»

Amagoloovi ágali mwo'bulamu

³⁷ Ulusiku lwo'kuheza yizo siku ngulu, lwanahikaga. Lunali lwo lusiku lukulu mu zaabo. Kwokwo, Yesu anayimuka, anayiberekaania kwi'zu lihamu kwokuno: «Umundu, iri angaba anyotiirwi, ayije imwani, anywe! ³⁸ Umundu, iri anganyemeera, mu nda lyage mugakizi shyoka amagoloovi go'bulamu, nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru.»

³⁹ Yago magambo ga Yesu, gâli riiri hi'gulu lyo'Mutima Mweru. Mukuba, ngiisi ábâli koli múyemiiri, bâli kola bagayiji guyakiira. Haliko, ku kyanya Yesu akagadeta, Umutima Mweru gutâli zaazi tumwa. Mukuba, Yesu yenyene atâli zaazi kuzibwa.

Abandu bagabulikana hi'gulu lya Yesu

⁴⁰ Yabo bandu, iri bakayuvwa ngiisi kwo Yesu adeta, baguma baabo banakizi deta: «Ku kasiisa, uyu mundu ye yolya Muleevi!» ⁴¹ Abandi, ti: «Nanga! Uyu mundu, ye yolya Masiya yenyene!»

Abandi, banabuuza: «Aaho! Ko'lya Masiya angalyokaga i Galilaaya? ⁴² Si biyandisirwi mu Mandiko Meeru, kwo Masiya agalyoka mwi'kondo lya mwami Dahudi, na mu kaaya kaage ke'Betereheemu!»

⁴³ Yabo bandu, banagabulikana hi'gulu lya Yesu. ⁴⁴ Baguma baabo, banaloozi gira mbu bamúgwate. Haliko, ndaaye úkamúbiika kwa'maboko.

Abakulu baguma batayemeera Yesu

⁴⁵ Ikyanya abalaliizi bakagalukira imunda abakulu ba'bagingi na'Bafarisaayo, banababuuza: «Kituma kiki mutaleeta Yesu?» ⁴⁶ Banabashuvya: «Ndaaye úzindi deta ngo'yo mundu!»

⁴⁷ Yabo Bafarisaayo, ti: «E ma! Ka na niinyu keera amúlyeryega? ⁴⁸ Si ndaaye kiri no'mutwali muguma, kandi iri Mufarisaayo muguma, úmúyemiiri! ⁴⁹ Yaba bandu ábakungamiiri yaha, batayiji bye'maaja za Musa zidesiri. Si badaasirwi!»

⁵⁰ Nikodeemu, ulya úkagendera Yesu, anâli riiri muguma wa mu Bafarisaayo, anabuuza abaabo, ti: ⁵¹ «E balya, ke'maaja ziitu zituhangwiri kwo tutwire umundu ulubaaja kwo ahanwe, tútanazi múbuuza, gira tumenye bwija ngiisi byo akagira?»

⁵² Banamúshuvya: «Kazibe! Ka na naawe, uli gundi Mugalilaaya? Utee gendi soma mu Mandiko Meeru, lyo ugaabona kwo ndaaye muleevi úzindi lyoka i Galilaaya!» [⁵³ Iri akadeta kwokwo, yabo booshi banataaha.

8

Yesu akejeerera umukazi mushule

¹ Yesu anagenda ku Mugazi gwe'Mizehitsuuni. ² Ne'ri bukakya, anashubi genda mu nyumba ya Rurema. Abandu booshi ábâli riiri yaho, iri bakamúkumanira, anabwatala, anatondeera ukubayigiriza.

³ Iri akaba akiri mu deta, hanayija abigiriza be'maaja na'Bafarisaayo, bagweti bagaleeta mukazi muguma úkagwatwa ku bushule, banamúyimangika imbere lya'bandu.

⁴ Yabo Bafarisaayo, banabuuzagya Yesu: «E Mwigiriza, uyu mukazi keera agwatwa ku bushule. ⁵ Na mu maaja za Musa, mudesirwi kwa'bakazi mwene yaba, tukizi bayita mu kubalasha amabuye. Aaho! Naawe, wadeta kuti?» ⁶ Na íbikatuma bagabuuza Yesu kwokwo, bwo bâli loziizi ukumúgwakiza ku magambo ga'gaadeta, halinde balonge ukumúlega hi'gulu lyago.

Yesu anayinama, anatondeera ukuyandika haashi no'munwe. ⁷ Yabo Bafarisaayo, iri bakagenderera ukumúbuuza, anayinamuka, anababwira: «Mu kati kiinyu, ngiisi umuzira kyaha, abaagage ye gatangi múlasha ibuye!» ⁸ Lyeryo, Yesu anashubi yinamaga, anagenderera ukuyandika haashi.

⁹ Balya Bafarisaayo, abashaaja mu kati kaabo iri bakayuwva ngiisi kwo adeta, banatondeera ukulyoka yaho, muguma-muguma. Na ábâli sigiiri ho, nabo babuli genda. Uyo mukazi naaho, anaba ye sigiiri yaho, ayimaaziri imbere lyage.

¹⁰ Yesu anayinamuka, anamúbuuza: «E mukazi, ábakulega, balyagagi hayi? Ka ndaaye úwaki deta kwo uhanwe?» ¹¹ Ulya mukazi, ti: «E nahano, ndaaye.»

Yesu anamúbwira: «Aaho! Kiri na naani, ndagadeta kwo uhanwe. Uyigendere. Si ukulyokera buno, utaki shubi yifunda mu byaha.»]

Yesu ye mulengeerwe gwe'kihugo

¹² Yesu anashubi bwira abandu: «Niehe, nie mulengeerwe gwe'kihugo! Umundu, iri angaba angulikiiri, atâye ki gende mu kihulu. Si agaaba akola no'mulengeerwe úguli mu leeta ubugumaana.»

¹³ Balya Bafarisaayo banashuvya Yesu, ti: «Kazibe! Si ugweti ugayitangira ubumasi wenyene! Yubu bumasi bwawe, ndaabwo.»

¹⁴ Yesu anabashuvya: «Kundu ndi mu yitangira ubumasi nienyene, haliko bulyagagi bwo'kuli. Ee! Nyiji ho n'galyoka, nyiji na ho ngagenda. Si mwehe, yaho n'galyoka, na ho ngagenda, mutahayiji.

¹⁵ «Mwehe, mugweti mugaatwa imaja ku bye'kihugo. Haliko niehe, ndaaye mundu ye ndi mu twira ulubaaja. ¹⁶ Na kundu nangaba ndi mu zitwa, kuli mu ba mu kati ko'kuli. Mukuba, ndali nienyene. Si tuli na Daata,

ulya úkanduma. ¹⁷ Kiri na mu maaja ziinyu, muyandisirwi kwo'bumasi bwa'bandu babiri bulyagagi bwo'kuli. ¹⁸ Kwokwo, nienyene ndi mu yitangira ubumasi. Na Daata, bwo ye kanduma, naye agweti agabundangira kwakundi.»

¹⁹ Yabo Bafarisaayo, ti: «Uyo Yisho ali hayagi?» Yesu naye ti: «Mwehe mutanyiji. Kiri na Daata kwakundi, mutamúyiji. Nga mushubi nyiji, mushuba mugaamenya na Daata.»

²⁰ Ikyanya Yesu akadeta kwokwo, âli ki riiri mu nyumba ya Rurema, hoofi lye'mbiikiro ya'matuulo. Kundu kwokwo, ndaaye úkamúgwata. Mukuba, ikihe kyage kitâli zaazi hika.

²¹ Yesu anashubi babwira: «Ngalyoka hano. Na kundu munganjakula, mutagaki mbona. Si mugasigali fwira mu byaha biinyu! Yahô ngagenda, mutashobwiri ukuhahika.»

²² Balya bakulu ba'Bayahudi, banabuuzania: «Galya magambo gaage, mbu tutashobwiri ukuhikaga ho agagenda, ka kwo kudeta kwo agagendi yiyita?»

²³ Yesu, anashubi babwira: «Mwehe, mulyagagi ba hano haashi mu kihugo. Haliko niehe ndali wamwo, si ndi wa mwi'gulu. ²⁴ Kyo kyatuma namùbwira kwo mugasigali fwira mu byaha biinyu. Mwomwo mwo mugafwira, iri mutangayemeera kwo Nie Ndi ho.*»

²⁵ Balya bakulu ba'Bayahudi, banabuuzza Yesu: «Kwokwo, uli nyandagi?» Naye, ti: «Ndi yolya nie gweti ngamùbwira ukulyokera ku ndondeko. ²⁶ Hali amagambo mingi go nangadesiri mu kumùtwira ulubaaja. Haliko, ndi mu deta naaho ngiisi byo n'gatumwa. No'lya úkanduma, ali wo'kuli.»

²⁷ Batakamenya kwo Yesu agweti agababwira hi'gulu lya Yishe. ²⁸ Kyanatuma agababwira kwokuno: «Ikyanya mugaaba keera mwalengeza Umwana wo'Mundu, lyoki lyo mugaamenya kwo nie yolya nie ndi mu mùbwira. Munamenye na kwo ndaakyo kindu kyo ndi mu gira ha lwani. Na'magambo go ngweti ngaadeta, ndi mu gadeta naaho nga ngiisi kwo Daata akaganyigiriza. ²⁹ Yehe ye kanduma, atanazi njanda. Si tuyamiinwi. Naani, nyamiri ndi mu gira íbigweti bigamúsimiisa.»

³⁰ Ku kyanya Yesu âli kizi deta kwokwo, abandu bingi banamúbiika kwo'bwemeere.

Abaana ba Hiburahimu, na'be'mwa Shetaani

³¹ Balya Bayahudi ábâli koli yemiiri Yesu, anababwira: «Iri mwangakizi simbaha amigirizo gaani, lyo mugaaba

* **8:24** 8.24 Nie Ndi ho liri iziina liguma mu maziina ga Rurema. Yibyo, wangabisoma mu Kulyoka 3.14.

bigirizibwa baani nirizina. ³² Mugaaba mukoli yiji ukuli. Na ku njira yakwo, munashwekuulwe.»

³³ Yabo Bayahudi, ti: «Twehe tuli ba mwi'kondo lya Hiburahimu, tutanazindi ba baja ba mundu yeshi! Aahago! Kuti kwo ugweti ugaadeta kwo twangaki shwekuulwa?»

³⁴ Yesu anabashuvya: «Namùbwira ukuli, iri umundu angaba agweti agayifunda mu byaha, iri ali muja wabyo. ³⁵ No'muja, atayamiri atuuziri mu nyumba ya sheebuja. Haliko umwana wa mu nyumba, yeki ayamiri ali mwomwo. ³⁶ Ku yukwo, iri Umwana angamùshwekuula, mugaaba mushwekwirwi lwoshi-lwoshi!

³⁷ «Nyiji-nyiji kwo muli ba mwi'kondo lya Hiburahimu. Kundu kwokwo, mutatwaziizi amigirizo gaani. Si muloziizi ukunyita.

³⁸ «Ngweti ngamùbwira ngiisi byo Daata akanyereka. Na niinyu kwakundi, mugweti mugaagira ngiisi byo mukayuvwa imwa yisho.» ³⁹ Yabo Bayahudi, ti: «Si Daata, ye Hiburahimu!»

Yesu anabashuvya, ti: «Múkibe muli baana ba Hiburahimu, mwangagiziri nga ngiisi kwo naye âli kizi gira. ⁴⁰ Haliko buno, keera n'gamùbwira amagambo go'kuli go n'gayuvwa imwa Rurema, munakoli fitiirwi ukunyita. Si Hiburahimu yehe, atâli kizi gira kwokwo! ⁴¹ Mwehe, yibyo byo muli mu gira, byo na byebyo byo yisho naye ayamiri ali mu gira.» Yabo Bayahudi nabo, ti: «Twehe, tutali baana be'mbuga. Si tuhiiti Daata muguma naaho, ye Rurema!»

⁴² Yesu anabashuvya: «Rurema ákibe ye Yisho, mushuba mugangunda. Si n'galyoka imwage mu kuyija hano. Na bwo ye kanduma, ukuyija kwani hano, kutakaba kwa kuyihalangira. ⁴³ Na íbitumiri mutasobanukiirwi na'magambo gaani, bwo gahimiri ubwenge bwinyu.

⁴⁴ «Mwehe, yisho ye Shetaani! Ngiisi byo agweti agayifwija, byo na niinyu muloziizi ukugira. Yehe, ayamiri ali mwitani ukulyokera ku ndondeko. Atanagweti agakulikira ukuli, bwo ndaakwo úkumúli mwo. Ikyanya agweti agabee-sha, ali mu ba adeta naaho indeto ye'mwabo. Mukuba, ali munabibeesha, anali ye yishe wa banabibeesha.

⁴⁵ «Haliko niehe, nyamiri ngweti ngaadeta ukuli. Kyo kinatumiri mutagweti muganyemeera! ⁴⁶ Mu kati kiinyu, ndaaye úwangahasha ukuyerekana kwo ndi mu gira ibyaha! Aahago! Bwo ndi mu deta ibyo'kuli, kituma kiki mutanyemiiri? ⁴⁷ Abandu ba Rurema, bali mu yuvwiriza amagambo gaage. Si mwehe, mutagatwaziizi, bwo mutali ba mu bandu baage.»

48 Balya Bayahudi, ti: «Ikyanya tukadeta kwo uli Musamariya, na kwo wasireha, si byâli riiri byo'kuli!»

49 Yesu naye ti: «Ndali musire! Si nzimbahiri Daata! Kundu kwokwo, muki ngayiriziizi. 50 Niehe, ndagweti ngayiloogeza ubwivuge, si Rurema ye mu bundoogeza. Leka abe ye gaatwa imaaaja. 51 Namûbwira ukuli, iri umundu angayama asimbahiri amagambo gaani, uyo atâye fwe.»

52 Balya Bayahudi, ti: «Leero tukola na'kasiisa kwo wasireha! Si shokuluza witu wa Hiburahimu keera akafwa! Kiri na'baleevi nabo keera bakafwa! Aaho! Kuti kwo wangaki deta kwe'ri umundu angasimbaha amagambo gaawe, atâye fwe! 53 Ka we kuliiri shokuluza witu wa Hiburahimu? Si keera akafwa! Kiri na'baleevi, nabo keera bakafwa! Kwokwo, ugweti ugayigira nga nyandi?»

54 Yesu anabashuvya: «Nga nangayihuziizi nienyene, yukwo kuyihuza kwani kwangabiiri kwa busha. Haliko Daata, ye gweti úganguza, anali ye mugweti mugaadeta kwo ye Rurema winyu! 55 Si mutamúyiji! Haliko niehe nimúyiji! Ne'ri nangadesiri kwo ndamúyiji, iri naaba munabibeessa nga mwehe. Haliko nimúyiji, na nyamiri nzimbahiri amagambo gaage. 56 Shokuluza winyu wa Hiburahimu âli kizi shambaalira ukubona ulusiku lwo'kuyija kwani. Ne'kyanya akaba keera alubona, anashambaala bweneene!»

57 Balya Bayahudi, ti: «Ka keera ukabona Hiburahimu, we tazi hisa kiri ne'myaka makumi gataanu?»

58 Yesu anabashuvya: «Namûbwira ukuli, kwe'kyanya Hiburahimu atâli zaazi butwa, niehe nâli kola ho!»

59 Balya Bayahudi, banayami shavura kandi, bana-toola amabuye, gira bamúlashe. Kundu kwokwo, Yesu anayinyovya-nyovya mu bandu, analyoka yaho mu nyumba ya Rurema.

9

Yesu ahumuula imbumi

1 Iri Yesu akaba akola mu lenga yaho, anabona umundu úkabutwa ali mbumi. 2 Abigirizibwa baage banamúbuuza, ti: «E Rabi, nyandi úkagira ibyaha, halinde uyu mundu akabutwa ali mbumi? Ka yehe yenyene, kandi iri ababusi baage?»

3 Yesu anabashuvya: «Íbitumiri uyu mundu ali mbumi, kutali hi'gulu lye'byaha, biba bye'mwage, kandi iri bya'babusi baage. Halikago, akabutwa ali mbumi, gira lyo'bushobozi bwa Rurema bumúyerekanwa kwo.

⁴ «Ku kyanya buki bwini, tukwiriiri tukizi gira imikolwa yo'lya úkanduma. Mukuba, bukola mu yira. Ne'kyanya bugaaba keera bwayira lwoshi, ndaaye mundu úgaki shobola ukukola. ⁵ Haliko, ku kyanya ngiri mu kihugo, ndi mulengeerwe gwakyo.»

⁶ Yesu, mbu ayusagye ukudeta kwokwo, anawira amate haashi, anagatoba mwe'hidaka, anahishiiga ku masu ge'yo mbumi.

⁷ Anagibwira: «Ugendage ha kirigo kye'Silwamu (kuli kudeta: úkatumwa), unakarabe ku malanga.» Ulya mundu anagendi karaba. Ne'ri akaba akola mu taaha, analonga ukubona, hwaah!

⁸ Abatuulani bo'yo mundu, kiri na'bandi bandu, bâli kizi bona ngiisi kwo ashuba mu huuna-huuna ibindu, kyanatuma bagabuuzania, ti: «E balya, uyu mundu, ka atali ye yolya úshuba mu shiiba abwatiiri, iri anahuuna ibindu?»

⁹ Baguma baabo, ti: «Ee! Yoyu!» Abandi, ti: «Nanga! Atali yehe. Si amúbiisiri naaho kwe'kikebe.»

Haaho, ulya mundu úkakizibwa, anayidetaga yenyene kwo ye yehe. ¹⁰ Kyanatuma yabo bandu bagamúbuuza, ti: «Aaho! Kuti kwo wahumuulwa?»

¹¹ Anabashuvya: «Ulya úli mu buuzibwa Yesu atoba ihidaka, anahinjiiga ku masu, anambwira kwo ngendage ha kirigo kye'Silwamu, na ngarabe ku malanga. Kwokwo, nanagenda yo. Ne'ri nakaraba, lyeryo nanayami bona!»

¹² Yabo bandu banamúbuuza: «Uyo mundu, alyagagi hayi?» Na wa naye, ti: «Ndayiji.»

Abafarisaayo bagaaha uyo úshuba mbumi

¹³ Uyo mundu, abandu banamútwala imunda Abafarisaayo. ¹⁴ No'lusiku lwo Yesu akamúhumuula kwo, lwáli riiri lwe'Sabaato. ¹⁵ Kyanatuma balya Bafarisaayo bagamúbuuza: «Kutagi kwo walonga ukubona?» Naye, ti: «Yesu anjiiga ihidaka ku masu. Nanagendi yikaraba ku malanga. Na buno, ngola mu bona!»

¹⁶ Baguma baabo banadeta: «Uyo mundu, si tuyiji-yiji kwo atalyosiri imwa Rurema. Si agweti agahubira ulubaaja lwe'Sabaato!»

Abandi, ti: «Kutagi kwo angaba ali munabyaha, anakizi yerekana ibitangaaza mwene yibi?» Balya bandu, banagabulikana.

¹⁷ Iri hakatama, Abafarisaayo banabuuza kandi uyo mundu: «We wahumuulwa, kutagi naawe wadeta hi'gulu lyage?» Naye, ti: «Ali muleevi.»

¹⁸ Yabo Bayahudi, batanayemeera kwo'yo mundu ashuba mbumi, na kwo keera alonga ukubona. Bakayiji yemeera

naaho, ku kyanya ¹⁹ bakatumira ababusi baage, banababuza, ti: «Uyu, ka ye yolya mugala winyu, ye mudesiri kwo akabutwa ali mbumi? Ne'ri byangaba kwokwo, kutagi kwo alonga ukubona?»

²⁰ Balya babusi baage, ti: «Tuyemiiri kwo ali mugala witu, tunayiji kwo akabutwa ali mbumi. ²¹ Haliko, yuku kuhumuulwa kwage, tutayiji kuti kwaba. Kiri na úwamúhumuula, tutamúyiji. Mumúbuuze yenyene! Si akola mushosi, agayidetera!»

²² Na íbikatuma bagashuvya kwokwo, bwo bâli yobohiri abakulu ba'Bayahudi. Mukuba, Abayahudi bâli mali biika uluhango kwe'ri umundu angadeta kwo Yesu ye yolya Masiya, agayami twibwa mu nyumba zaabo ze'mihumaanano. ²³ Kyanatuma bagaadeta: «Mumúbuuze yenyene. Si akola mushosi, agayidetera!»

²⁴ Balya Bafarisaayo banashubi tumiraga uyo mundu, banamúbwira: «Huuzagya Rurema,* mu kudeta ukuli! Si ulya mundu ye udesiri kwo akukiza, tuyiji-yiji kwo ali munabyaha!»

²⁵ Ulya mundu, ti: «Iri angaba ali munabyaha, ndayiji. Byo nyiji naaho, njuba mbumi. Na buno, ngola mu bona!»

²⁶ Banamúbuuzi: «Bikagi byo akugirira, mu kukuhumuula?» ²⁷ Ulya mundu, ti: «Si keera namúbwira, mutanayuvwiti! Ka muloziizi kwo njubi múbwira gaagogaago magambo? Ka na niinyu muloziizi ukuba bigirizibwa baage?»

²⁸ Balya Bafarisaayo, banatondeera ukumúluluukiza ne'bitusi, ti: «Wehe we mwigirizibwa wo'yo mundu! Si twehe tuli bigirizibwa ba Musa! ²⁹ No'yo Musa, tuyiji kwo Rurema âli kizi múganuuzi. Haliko ulya mundu, tutayiji kiri ne'munda akalyoka.»

³⁰ Na wa naye, ti: «Kitangaaza kiinyu yikyo! Mbu mutayiji imunda akalyoka, keera anambumuula! ³¹ Tuyiji-yiji kwo Rurema atali mu yuvwiriza abanabyaha. Ali mu yuvwiriza umundu naaho, iri angaba amúsimbahiri, anabe agweti agaagira byo aloziizi. ³² Aahago! Ukulyokera he'kihugo kikabumbirwa, tutazindi yuvwa kwo hali úkabutwa ali mbumi, mbu anahumuulwa. ³³ Ulya mundu átaki be alyosiri imwa Rurema, ndaakyo kindu kyo angahashiri.»

³⁴ Balya bakulu ba'Bayahudi, banaraakara bweneene, banamúbwira: «Hafe! Ka uloziizi ukutuyigiriza, we kabutirwa mu byaha bya lwoshi!» Lyeryo, banayami múyimula mu nyumba yabo ye'mihumaanano.

* **9:24** 9.24 Huuzagya Rurema Yaga magambo, ga'Bayahudi bâli kizi koleesa mu kubeshuuzi abandu. Yibyo, wangabisoma na mu Yoshwa 7.19.

Ukuhuuta kwo'mutima

³⁵ Uyo úshuba mbumi, Yesu anayuvwa kwo keera bamúyimula mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi. Ne'ri bakahumaanana, anamúbuuza: «Ka uyemiiri Umwana wo'Mundu?» ³⁶ Naye, ti: «E Nahamwitu, umwana wo'Mundu ali nyandi? Umúmbwire, gira lyo naani nimúyemeera.»

³⁷ Yesu anamúshuvya: «Keera wamúbona, anali ye mugweti mugaganuula mwe naye.» ³⁸ Ulya mundu, naye ti: «E Nahano, nguyemiiri.» Haaho anamúyikumba.

³⁹ Yesu anadeta: «Íbitumiri n'gayija mu kihugo, hi'gulu lyo'kuyiji twa imaaaja. Kwokwo, ngiisi ábali mu bona, bahinduke imbumi. Ne'mbumi kwakundi, zibaagage zo zigalonga ukubona.»

⁴⁰ Abafarisaayo baguma, mbu bayuvwe kwokwo, banamúbuuza: «Ka kwokwo uloziizi ukudeta kwo nyiitu tuli mbumi?»

⁴¹ Yesu anabashuvya, ti: «Múkibe mbumi, mutangabiiri ne'byaha. Haliko, bwo mudesiri kwo muli mu bona, kyo kitumiri muki ryagagi ne'byaha!»

10*Yesu ye mungere mwija*

¹ Yesu anadeta: «Hali ikyanya umundu angaleka ukulenga mu mulyango gwo'lugo lwe'bibuzi, anashone ku kyogo, mu kulutibukira mwo. Namúbwira ukuli, kwo'mundu mwene uyo, alyagagi muzimba, anali munyazi. ² Haliko, iri umundu angakizi lenga mu mulyango, yehe ye mungere wo'kuli. ³ Umungere mwene uyo, umulaliizi ali mu múyigulira ulwivi.

«Ikyanya umungere ali mu hamagala ibibuzi byage, biri mu múmenyera kwi'zu lyage. Anahamagale ngiisi kiguma mwi'ziina lyakyo, mu kubihulukiza imbuga. ⁴ Ne'kyanya ali mu ba keera ahulusa ibye'mwage byoshi, anashokole injira. Nabyo binakizi genda bimúkulikiiri. Mukuba, birya bibuzi biri mu ba bikoli komiiri izu lyage. ⁵ Halikago, iri byangaba bitayiji umundu, bitangamúkulikira, kiri ne'hiniini! Umundu mwene uyo, bitayiji izu lyage, kyo kitumiri biri mu mútibita.»

⁶ Yugwo mugani, ikyanya akababwira gwo, batakagu-sobanukirwa. ⁷ Kyanatuma agababwira kandi kwokuno: «Namúbwira ukuli, niehe nie mulyango gwe'bibuzi. ⁸ Si abandí booshi ábakatanga imbere lyani, boohe, bâli riiri bazimba na'banyazi. Kyo kikatuma ibibuzi bitáli kizi batwaza.

⁹ «Niehe nie mulyango. Umundu, iri agayingira ku njira yani, agakizibwa. Uyo mundu, agaaba nga kibuzi ikiri mu huluka mu lugo, kinagendi longa ibyokulya mu ndagiriro. Kinashubi yiji yingira.

¹⁰ «Haliko, umuzimba yehe, ali mu yija naaho hi'gulu lyo'kuzimba, na hi'gulu lyo'kushereeza, na hi'gulu lyo'kuyitana. Si niehe n'gayijaga, gira abandu balonge ubugumaana. Yubwo bugumaana, bunayame bubadimiriiri mwo!

¹¹ «Niehe, nie mungere mwija. Umungere mwija ali mu ba ibiringiini ukufwa hi'gulu lye'bibuzi byage.

¹² «Halikago, umungere wo'kulola naaho ku mbe-mbo, yehe atali ye mungere nirizina. Ne'bibuzi, bitali bye'mwage. Ikyanya ali mu bonaga imirunga igweti igayija, anayami bijandirira, anayipuumukire, halinde imirunga in-abiyilale mwo, inabishaabule. ¹³ Na ibitumiri uyo mungere we'mbembo ali mu yipuumukira, bwo agweti agaalola ku mbembo naaho. Si atali mu hahalira ibibuzi byonyene.

¹⁴ «Niehe, nie mungere mwija. Ibibuzi byani, mbiyiji. Nabyo binyiji. ¹⁵ Biri nga kwo Daata naye anyiji, na naani nimúyiji. Ibibuzi byani, ndi mu ba ibiringiini ukufwa hi'gulu lyabyo.

¹⁶ «Ngi hiiti ne'bindi bibuzi ibitali bya mu kino kiso. Bing-wiriiri nabyo, ngendi bileeta. Nabyo kwakundi, bigakizi yuwiriza izu lyani, halinde byoshi binakumaanibwe mu kiso kiguma. Binabe no'mungere muguma.

¹⁷ «Daata anguuziri. Mukuba, ngola ibiringiini ukufwa, na njubi ba mugumaana. ¹⁸ Ndaaye mundu úwanganyita, si ngweti ngayitanga ha lwani nienyene. Mbiiti ubushobozi bwo'kuyitanga nyitwe. Mbiiti no'bushobozi bwo'kushubi ba mugumaana. Yibyoyi, Daata ye kanduma kwo mbigire.»

¹⁹ Ikyanya Yesu akadeta kwokwo, kyanatuma Abayahudi bagashubi gabulikana kandi. ²⁰ Abingi baabo banakizi deta: «Hafe! Si kisigo keera kyamúbambura! Kinakola mu múluluuvya! Aahago! Kituma kiki muki múteziri amatwiri?»

²¹ Haliko abandi, ti: «Nanga! Yaga magambo, gatali go'mundu úbambusiri. Si ikisigo kitangashobola ukuhu-muula imbuni.»

Abayahudi balahira Yesu

²² Yaho i Yerusaleemu, ulusiku lukulu lwanahika lwo'kukengeera ngiisi kwe'nyumba ya Rurema ikashubi yeruusibwa. Kyanáli kola ikyanya kye'mbeho.

²³ Ku yikyo kyanya, Yesu áli kizi lenga ha nyumba ya Rurema, mu mbarazaani ya Sulumaani. ²⁴ Lyeryo,

balya Bayahudi banamúkumanira, banatondeera ukumúbuuzagya: «Ugakizi tuhanamya imitima, halinde mangoki? Iri wangaba we Kirisito, utubwirage ku bweranyange!»

²⁵ Yesu anabashuvya: «Si keera n'gamúbwira kwo nie yehe, mutananyemeera! Kiri ne'bitangaaza byo ngweti ngaagira kwi'ziina lya Daata, nabyo bigweti bigandangira ubumasi.

²⁶ «Kundu kwokwo, mutanyemiiri. Mukuba, mutali ba mu bibuzi byani. ²⁷ Ibibuzi byani, mbiyiji-yiji. Biri mu nyuvwiriza, binali mu ngulikira. ²⁸ Ngweti ngabiheereza ubulamu bwe'myaka ne'myakuula, bitanâye teereke. Ndaanaye mundu úshobwiri ukubinyugutula. ²⁹ Mukuba, Daata ye kabimbeereza, anali ye kuliiri booshi. Naye kwakundi, ndaaye úshobwiri ukumúnyugutula byo. ³⁰ Niehe na Daata, tuli muguma.»

³¹ Lyeryo, balya Bayahudi, arara-rara! Banashubi toola amabuye, gira bamúlashe go.

³² Haliko anababwira: «Keera n'gagira imikolezi mingi miija imbere liinyu ku bushobozi bwa Daata. Aahago! Guhagi gwo muloziizi ukundashira kwa'mabuye?»

³³ Banamúshuvya: «Tutagakulasha go mbu bwo uli mu gira imikolezi miija. Si tugakulasha go, bwo we mundu ngana keera wadeta íbitali nga byo imbere lya Rurema, mu kumúyigereera.»

³⁴ Yesu anabashuvya: «Si biyandisirwi kwokuno mu maaja ziinyu: “Nadeta kwo muli bamungu!” Kwokwo, ³⁵ yabo bandu ábakayakiira Amandiko Meeru, Rurema ababwira kwo bali bamungu. Tunayiji kwo mu kati kaago, ndaalyo igambo íryangahotolwa.

³⁶ «Kwokwo, naani, Daata keera akandoola, ananduma mu kihugo. Aahago! Kituma kiki mukiri mu mbwira kwo nadeta íbitali nga byo imbere lya Rurema, mbu bwo nadeta kwo ndi Mwana wage?

³⁷ «Iri nangaba ndali mu gira imikolwa ya Daata, mutakolwe mbu munyemeere! ³⁸ Halikago, bwo ngweti ngagigira, mukwiriiri mugiyemeere, kundu nienyene mutanyemiiri. Kwokwo, lyo mwangalonga ukusobanukirwa kwo Daata andi mwo. Na naani, nimúli mwo.»

³⁹ Lyeryo, balya Bayahudi, banashubi shavura bweneene, banagira kandi mbu bamúgwate. Haliko anabafuushuka.

⁴⁰ Yesu anashubi galukira i kajabo ko'lwiji Yorodaani, haahalya ho Yohana âli kizi batúigiza abandú, anabeera ho. ⁴¹ Abandú bingi banamúgwana ho, banakizi deta:

* 10:34 10.34 Zaburi 82.6.

«Kundu ndaakyo kyereso kyo Yohana akayerekana, haliko amagambo gooshi go âli kizi deta hi'gulu lyo'yu mundu, gâli riiri go'kuli.» ⁴² Abandu bingi be'yo munda, banayemeera Yesu.

11

Laazaro afwa

¹⁻² Mu kaaya ke'Betaniya, mwâli tuuziri mundu muguma, iziina lyage Laazaro. (Uyo Laazaro, âli gweti baali baage babiri, Maryamu na Marita. Uyo Maryamu, ye kayonera amalaasi ku magulu ga Nahano, anakizi ganywereza no'mushaku gwage.)

Uyo Laazaro, âli koli lwaziri, ³ kyanatuma yabo baali baage bagatumira Yesu indumwa, ti: «E Nahano, umukundwa wawe akoli lwaziri.»

⁴ Yesu, mbu ayuvwe kwokwo, anadetaga, ti: «Yubwo bulwazi bwage, butagamúyita. Si abulongaga naaho, gira lyo Rurema ahuuzibwa. Kiri no'Mwana wage naye, analonge ukuhuuzibwa ku njira yabwo.»

⁵ Uyo Laazaro, kuguma na baali baage bombi, Yesu âli bakuuziri bweneene. ⁶ Kundu kwokwo, ikyanya akalonga indumwa kwo Laazaro alwaziri, anatee hisa izindi siku zibiri haaho, buzira kugenda yo. ⁷ Ha nyuma, anabuli bwira abigirizibwa baage, ti: «Tugalukirage i Buyahudi.»

⁸ Na wa nabo, ti: «E Rabi, si mu zeezi siku ízitáki mala, Abayahudi be'yo munda bashuba mu gira mbu bakuyite mu kukulasha amabuye! Aahago! Ka ugagendi bayisheegula?»

⁹ Yesu anabashuvya: «Umulege-rege muguma guli mwe'bihe ikumi na bibiri. Aaho! Ikyanya umulengeerwe gukiri ho, umundu angagenda buzira kusitara, bwo ali mu ba abwinagi ku mulengeerwe gwe'kihugo. ¹⁰ Haliko, ikyanya umundu ali mu genda bushigi, lyoki ali mu siitara, bwo'mulengeerwe ndaagwo.»

¹¹ Iri Yesu akadeta kwokwo, anashubi babwira: «Mwira witu wa Laazaro akoli huniiri. Haliko, namu gendi múvyula.» ¹² Na wa nabo, ti: «E Nahamwitu, iri angaba ahuniiri naaho, agaki kira.» ¹³ Bakashuvya kwokwo, mu kutona kwo Yesu adeta kwo Laazaro ahunira. Kiziga âli desiri hi'gulu lyo'kufwa kwage!

¹⁴ Ubuzinda, anababwira ku bweranyange, ti: «Laazaro keera afwagaga. ¹⁵ Buno, njambiiri hi'gulu liinyu, bwo ndashuba yo ku kyanya afwa. Kwokwo, lyo mukalonge ukunyemeera. Aaho! Mugire tugende yo!»

¹⁶ Tomaasi (úwâli kizi buuzibwa Wi'Hasha) anabwira abaabo bigirizibwa, ti: «E balya, mugire tugende na Yesu, gira lyo nyiitu tukagendi fwira kuguma.»

Yesu ye buzuule, ye na bugumaana

¹⁷ Iri Yesu akaba keera ayegeera akaaya ke'Betaniya, anagwana Laazaro keera amala siku zina akola mu shinda.

¹⁸ Na bwo yako kaaya kâli riiri nga ku bilomeetere bishatu naaho ukulyoka i Yerusaleemu, ¹⁹ Abayahudi bingi banayija ha mwa Marita na Maryamu, gira babaholeeze ku kigandaaro kya mushija wabo.

²⁰ Uyo Marita, iri akayuvwa kwo Yesu akola bu yegeera ha mwabo, anagendi mûsanganira. Haliko, Maryamu anasigala mu nyumba.

²¹ Marita, anabwira Yesu: «E Nahano, nga úshubaga hano, nga mushija wani atafwa. ²² Kundu kwokwo, nyiji kwo kiri na bunu, ngiisi byo ugahuuna Rurema, agakugirira byo.»

²³ Yesu anamúshuvya: «Mushija wawe, agazuuka.»

²⁴ Marita, ti: «Nyiji kwo agazuuka, ikyanya abafwiri booshi bagazuuka ku lusiku lwe'mberuuka.»

²⁵ Yesu anamúbwira: «Niehe nie buzuule, na ndi nie bugumaana. Umundu, iri angaba anyemiiri, kundu angafwa, haliko agaaba akiri mugumaana. ²⁶ Ne'ri umundu angaba akiri mugumaana, anabe anyemiiri, atâye fwe. Aahago! Yago magambo, ka ugayemiiri?»

²⁷ Marita anamúshuvya: «E Nahano, ngayemiiri. Na nyemiiri kwo uli Mwana wa Rurema. Unali we Masiya, ulya úkadetwa kwo agayija mu kihugo!»

²⁸ Iri Marita akayusa ukudeta kwokwo, analyoka yaho, anagendi bwira mwene wabo wa Maryamu mu kahwehwe, ti: «Umwigiriza akolaga hano, akutumira.»

²⁹ Maryamu, mbu ayuvwe kwokwo, anayami yimuka, gira agende imunda Yesu. ³⁰ Mukuba, Yesu atâli zaazi yingira mu kaaya, haliko âli ki riiri haaho Marita akagendi mûsanganirira.

³¹ Abayahudi bâli gweti bagaholeeza Maryamu mu nyumba ye'kigandaaro. Ne'ri bakabona ngiisi kwo ayimuka, no'kuyami hulukira imbuga, banamúkulikira. Mukuba, bâli toniri kwo agendi lirira iwa shinda.

³² Maryamu, mbu ahikage áhali Yesu, anayibulaga mu magulu gaage, anamúbwira: «E Nahamwitu, nga úshuba hano, nga mushija wani atafwa.»

³³ Iri Yesu akabona ngiisi kwo Maryamu agweti agabululuka, kuguma na'Bayahudi ábâli múherekeziizi, anayuvwa ikifufu bweneene! Umutima gwanashenguka. ³⁴ Anabuuza: «Hayi ho mwamúziika?» Banamúshuvya: «E Nahano, yija ulole.»

35 Yesu anatondeera ukulira. 36 Kyanatuma yabo Bayahudi bagaadeta: «Mulole ngiisi kwo ashubi múkuuziri!»

37 Baguma baabo, ti: «Uyu mundu, si keera akahumuula irya mbumi! Aaho! Ka atangalahiriiri Narufu atatwale Laazaro?»

Yesu azuula Laazaro

38 Yesu, anashubi yuvwa ikifufu bweneene! Anagendaga he'yo shinda. Yáli baajirwi mu lwala, yanáli kola mbamike ni'buye. 39 Yesu anadeta: «Mushaaze ibuye!» Marita, mwali wa nakufwa, anamúshuvya: «E maashi Nahamwitu! Keera amala mwo isiku zina. Si akola mu baya!»

40 Yesu anamúbwira: «Ka ndakubwira kwe'ri wanayemeera Rurema, ugaabona ubulangashane bwage?»

41 Kwokwo, banashaaza ibuye. Yesu analegamira mwi'gulu, anadeta, ti: «E Daata, natanga kongwa imwawe, bwo keera wanyuvwa. 42 Nyiji-nyiji kwo uyamiri uli mu nyuvwa. Kundu kwokwo, nadeta kwokwo hi'gulu lya bano ábanzungulusiri, gira balonge ukuyemeera kwo we kanduma.»

43 Yesu, mbu ayusagye ukudeta kwokwo, anayiberekaania kwi'zu lihamu, ti: «E Laazaro, hulukaga!» 44 Lyeryo, ulya Laazaro anahuluka mu shinda, aki zingiirwi mu mirondo. Kiri na'malanga gaage, gáli ki bungiiirwi kwo'mulondo. Yesu, anababwira: «Mumúzinguule kwe'mirondo, munamúleke agende.»

Igambi lyo'kuyita Yesu

(Mataayo 26.1-5; Mariko 14.1-2; Luka 22.1-2)

45 Abayahudi ábakayija ha mwa Maryamu, iri bakabona ngiisi kwo Yesu azuula Laazaro, abingi baabo banamúyemeera.

46 Haliko baguma baabo, banayami gendi bwira Abafarisaayo ngiisi kwo Yesu agira.

47 Kyanatuma abakulu ba'bagingi na'Bafarisaayo bagaagira inaama kuguma na'bandi bakulu, banabuuzania: «E balya, kutagi kwo tugaagira? Si uyu mundu agweti agayerekana ibitangaaza bingi. 48 Ne'ri twangamúlekeerera, abandu booshi bagamúyemeera. Hali ikyanya Abarumi bangakengeera bayiji tusheregeza iyi nyumba ya Rurema, banabindike no'mulala gwitu.»

49 Mwi'yo naama, mwáli riiri Kayafa, umukulu wa'bagingi ku yugwo mwaka. Uyo Kayafa, anabwira abaabo kwokuno: «Si mwehe, ndaabyo muyiji! 50 Ha'bandu booshi bo'mulala gwitu bangayiji bindikwa, bikwiriiri habe umundu muguma úgafwira booshi.»

⁵¹ Lirya igambo lyo Kayafa akadeta, atakalideta halwage yenyene. Si akalideta mu kutanga ubuleevi. Mukuba, ye wâli riiri mukulu wa'bagingi ku yugwo mwaka. No'mugeeza gwo'buleevi bwage, kwo Yesu akola agayitwa hi'gulu lyo'mulala gwa'Bayahudi.

⁵² Kutanali hi'gulu lya'Bayahudi naaho. Haliko na hi'gulu lya'bandi bandu ba Rurema ba mu gindi milala ábashabukiiri mu mahanga. Kwokwo, lyo booshi, abakuumania, babe bo baguma.

⁵³ Ukulyokera ku yulwo lusiku, abakulu ba'Bayahudi banashungikaga ngiisi kwo bagayita Yesu. ⁵⁴ Kyanatuma atagaki genda mu Bayahudi ku bweranyange. Kwokwo, analyoka yaho, anagenda mu kaaya ke'Hifurahimu, hoofi ni'shamba, anabeera yeyo kuguma na'bigirizibwa baage.

⁵⁵ Isiku ngulu ze'Pasaka, iri zikayegerera, Abayahudi bingi banatondeera ukulyoka mu twaya twabo, banakizi zamuukira i Yerusaleemu, gira bagwanwe bayiyeruusa.

⁵⁶ Balya Bayahudi, iri bakaba bakola yaho, banatondeera ukushakula ho Yesu, banakuumana mu nyumba ya Rurema, iri banabuuzania, ti: «Ewe! Kutagi mwabona? Ka atagayija ku zino siku ngulu?»

⁵⁷ Mu yizo siku, abakulu ba'bagingi na'Bafarisaayo bâli mali bwira abandu kwo ngiisi úgabonaga ho Yesu ali, ayiji bamenyeesa, gira bakayami yiji múgwata.

12

*Maryamu ayonera Yesu kwa'malaasi
(Mataayo 26.6-13; Mariko 14.3-9)*

¹ Iri hakaba haki buziri isiku ndatu imbere lye'Pasaka, Yesu anagalukira mu kaaya ke'Betaniya, anayingira mu mwa Laazaro, ulya ye akazuula mu bafwiri. ² Mwomwo, banamúzimaana. Na Marita ye wâli gweti úgabakolera. Laazaro naye, âli riiri mu bâli bwatiiri mwo.

³ Uyo Maryamu anayabiira injebe, nga ya litiri nguma. Iyo njebe, yâli riiri mwa'malaasi ge'kishingo kikayu ágakayengwa mu narido muguuhya. Yago malaasi, Maryamu, anagafukumulira ku magulu ga Yesu, anakizi ganywereza no'mushaku gwage. Umuhongolo gwago, gwanayijula mwi'yo nyumba yoshi.

⁴ Yuda Hisikaryote, kundu âli riiri muguma wa mu bigirizibwa ba Yesu, haliko ye kayiji mútanga mu bagoma. Haaho Yuda, ti: ⁵ «Gano malaasi,* si ifwaranga zaago zishuba za

* 12:5 12.5 za kuhemba umukozi ku mwaka gwoshi Mu kigiriki: 300 ge'dinaari.

kuhamba umukozi ku mwaka gwoshi! Aahago! Kituma kiki gatagulisibwa, ne'fwaranga zinahaabwe abakeni?»

⁶ Na íbikatuma Yuda agaadeta kwokwo, kutali mbu bwo âli hahaliiri abakeni. Si âli riiri muzimba. Na kundu ye wâli biisirwi kwo ye mulaazi wo'ludaha, si âli kizi lukomoola kwo.

⁷ Uyo Yuda, Yesu anamúshuvya, ti: «Uyu mukazi, umúleke! Si âli shungikiirwi kwo alange yaga malaasi, halinde ku lusiku lwo ngaziikwa kwo. ⁸ Abakeni, mugayamanwa. Si niehe, tutagayamanwa!»

Igambi lyo'kuyita Laazaro

⁹ Abayahudi bingi banayuvwa umwazi kwo Yesu akola i Betaniya. Kwokwo, nabo banagenda yo. Atanâli riiri Yesu naaho ye bâli gendiiri ukubona. Haliko, bâli loziizi ukubona na Laazaro kwakundi, bwo Yesu âli mali múzuula mu bafwiri.

¹⁰ Balya bakulu ba'bagingi banagira igambi lyo'kuyita na Laazaro kwakundi. ¹¹ Mukuba, hi'gulu lyage, kyo kikatuma Abayahudi bingi bagabajanda, banayemeera Yesu.

Abandu bashambaalira Yesu ku kisegengo

(Mataayo 21.1-11; Mariko 11.1-11; Luka 19.28-40)

¹² Iri bukakya, abandu bingi bweneene bâli vyeziri i Yerusaleemu ku Pasaka, banayuvwa kwo Yesu naye akola mu njira yo'kuyija yo. ¹³ Kyanatuma yabo bandu bagagendi tema amatavi ge'bigazi. Banagendi músanganira, iri banabanda akabuuli, mu kumúyivuga kwokuno:

«Rurema ahuzibwe! Uyu mundu, bwo ayijaga kwi'ziina
lya Nahano, agashaanirwe!†

Ee! Mwami wa'Bahisiraheeri agashaanirwe!»

¹⁴ Iri Yesu akalonga umwana wa punda, anamúbwatala kwo, nga kwo byâli mali gwanwa byayandikwa hi'gulu lyage kwokuno:

¹⁵ «E bandu be'Sayuni, mutayobohe!

Lolagi! Mwami winyu agweti agayija ashoniri ku mwana wa punda.‡»

¹⁶ Balya bandu, ikyanya bakayivuga Yesu kwokwo, abigirizibwa baage batanayami bisobanukirwa. Halikago, ku kyanya Yesu akaba keera akuzibwa mu bulangashane, lyabuli ba lyo bagakengeera kwo byâli mali yandikwa hi'gulu lyage. Keera byanakolekera mu masu gaabo.

¹⁷⁻¹⁸ Na íbikatuma yabo booshi bagayiji sanganira Yesu kwokwo, bwo bâli mali yuvwa hi'gulu lye'kitangaaza kyo akagira, mu kuhamagala Laazaro alyoke mu shinda. Yikyo

† 12:13 12.13 Zaburi 118.25-26.

‡ 12:15 12.15 Zakariya 9.9.

kitangaaza, iri bakakiyibonera, banagenda bagakilumbiisa mu bandu.

¹⁹ Balya Bafarisaayo banabwirizania, ti: «Ngiisi byo twashungika hi'gulu lyage, ka mutabwinagi kwo bigaafwa ubusha? Lolagi ngiisi kwa'bandu booshi ba mu kihugo bakola mu genda bamúshoshiiri!»

Yesu agwanwa adeta hi'gulu lyo'kufwa kwage

²⁰ Ikyanya abandu bâli zamukiiri i Yerusaleemu, gira bayikumbe Rurema ku Pasaka, Abagiriki baguma nabo banayija yo. ²¹ Yabo Bagiriki banayijira Firipo. (Âli riiri we'Betesahida mu poroveesi ye'Galilaaya.) Banamúbwira: «E waliha, tuloziizi tubonaane na Yesu.»

²² Ikyanya Firipo akayuvwa kwokwo, anagendi bwira Handereya. Yabo bombi, babuli gendi ganuuzwa Yesu.

²³ Yesu anabashuvya: «Ikihe kyo'Mwana wo'Mundu akola agakuzibwa kwo, keera kyahikaga. ²⁴ Namúbwira ukuli, kwo'ludete lwe'ngano, iri lutangatibukira mu luvu, lunabe nga lwafwa, iri lugayama lulyagagi lwonyene. Haliko, iri lwangayingira mu luvu, lyoki lugayiji yera kwe'zindi nyingi.

²⁵ «Umundu, iri angalooza ukukizagya itwe lyage, ye galiteera. Haliko, iri angalishomba ku kyanya akiri mu kino kihugo, lyoki, iri alilaaziri. Aganalama, halinde imyaka ne'myakuula!

²⁶ «Umundu, iri angaloozagya ukuba mukozi wani, akwiriiri akizi ngulikira. Kwokwo, ngiisi ho ngaaba, ho mukozi wani naye agaanaba. Uyo mundu, bwo agweti agangolera, Daata agamúheereza ulushaagwa.

²⁷ «Buno, umutima gwani gukoli hanamiri. Aaho! Ndetage kuti? Ka mbuune Daata kwo angize mu bya kino kihe? Nanga! Si byebyo byo n'gayijira! ²⁸ E Daata! Uhuuzagye iziina lyawe!» Lyeryo mwi'gulu, mwanayuvwikana izu, lyanadeta: «Keera nalihuza! Nganaki shubi lihuza.»

²⁹ Yabo bandu ábâli yimaaziri yaho, iri bakayuvwa kwokwo, baguma banadeta: «Mukungulo yugwo.» Abandi, ti: «Nanga! Umuganda ye wamúdesa.»

³⁰ Haliko, Yesu anababwira kwokuno: «Yiri izu, litaba hi'gulu lyani, si lyaba hi'gulu liinyu! ³¹ Buno, kikolaga kihe kyo'kutwa imaaja za ábali mu kihugo. No'mutwali wakyo,§ akola agayimulwa ku butwali bwage. ³² Ikyanya ngalengezibwa mu kino kihugo, lyo ngakumaniza abandu booshi imwani.» ³³ Na íbikatuma Yesu agaadeta kwokwo, gira agwanwe abamenyeesa ngiisi kwo agaafwa.

34 Yabo bandu, banamúshuvya: «Si tukayigirizibwa mu Mandiko Meeru kwo'lya Masiya agayama ho imyaka ne'myakuula! Kutagi kandi kwo wadeta kwo'Mwana wo'Mundu akwiriiri alengezibwe? Uyo Mwana wo'Mundu, ali nyandagi?»

35 Yesu anashuvya, ti: «Umulengeerwe, muki guhiiti ku hyanya hininiini naaho. Na bwo muki guhiitagi, mukwiriiri mukizi gugenda mwo. Kwokwo, lye'kihulu kitamúzinga. Umundu, iri angagenda mu kihulu, atangabona ho ali mu genda. 36 Aaho! Bwo mukiri no'mulengeerwe, muguye-meere, lyo mulonga ukuba bandu baagwo.» Iri Yesu akayusa ukubwira abandu kwokwo, anagendi bayibisha.

Abingi mu Bayahudi batatwaziizi Yesu

37 Kundu Yesu âli mali yerekana ibitangaaza bingi imbere lya'bandu, halikago batanamúyemeera. 38 Bikaba kwokwo, gira amagambo gakoleke, nga kwo'muleevi Hisaaya akagwanwa adeta, kwokuno:

«E Nahano, ka batali baabano bandu bo ukayereka ubushobozi bwawe? Aahago! Ikyanya tukabamenyeesa galya magambo, nyandagi úkagayemeera?*

39 Yibyoyi, byo bikatuma yabo bandu batagashobola ukuyemeera Yesu, nga kwo biyandisirwi mu kitaabo kya Hisaaya kwokuno:

40 «Keera n'gabahumaaza amasu, halinde batabonage. Nanabahutiisa ne'mitima yabo, halinde batakizi sobanukirwa.

Nga bitangabiiri kwokwo, hali ikyanya bangayiji hinduka, banabe bandu baani, na mbakize.†»

41 Na íbikatuma Hisaaya agaadeta kwokwo, bwo âli mali gwanwa abona ubulangashane bwa Yesu, anadeta hi'gulu lyage.

42 Mu bakulu ba'Bayahudi, abingi banayemeera Yesu. Kundu kwokwo, batanakizi yerekana ku bweranyange kwo bamúyemiiri. Mukuba, bâli yobohiri kwa Bafarisaayo bagaabatwa mu nyumba zaabo ze'mihumaanano. 43 Bâli siimiri ukukizi huuzibwa na'bandu, ho bangahuuzibwa na Rurema.

Abandu bagahanirwa ku magambo ga Yesu

44 Yesu anayiberekaania kwi'zu kwokuno: «Umundu, iri angaba ambiisiri kwo'bwemeere, ndali nienyene naaho nie ali mu ba ayemiiri. Si ali mu ba ayemiiri kiri na Rurema, ulya úkanduma. 45 Ee! Ikyanya muli mu mbona, iri mwabona no'lya úkanduma. 46 Niehe n'gayija mu kihugo

* 12:38 12.38 Hisaaya 53.1. † 12:40 12.40 Hisaaya 6.10.

ndi mulengeerwe gwakyo. Kwokwo, iri umundu angaba ambiisiri kwo'bwemeere, atâye kituule mu kihulu.

⁴⁷ «Iri umundu angayuvwa amagambo gaani, haliko atanagasimbahe, ndali nie gamútwira ulubaaja. Mukuba, íbitumiri n'gayija mu kihugo, kutáli riiri hi'gulu lyo'kuhana ábaki tuuziri mwo. Si n'gayija mwo, hi'gulu lyo'kuyiji bakiza.

⁴⁸ «Iri umundu agandahiraga, analahire na'magambo gaani, agatwirwa ulubaaja ku lusiku lwe'mberuuka. Gaago magambo go n'gadeta, go gagamútwira ulubaaja kwo ahanwe.

⁴⁹ «Ikyanya ndi mu detaga amagambo, gatali ga kuyi-halangira. Si Daata ye kaganduma kwo ngadete. ⁵⁰ Na nyiji kwe'maaja zaage ziri mu tuma umundu agaalama imyaka ne'myakuula. Ku yukwo, ngiisi magambo go ngweti ngaadeta, ndi mu gadeta naaho, nga kwo Daata akaganduma.»

13

Yesu ashuka abigirizibwa baage amagulu

¹ Ulusiku lwe'Pasaka, lwâli kola bu yegerera. Yesu âli yiji kwe'kyanya keera kyahika, kyo agalyoka mu kihugo, anagalukire imunda Yishe. Na bwo âli kuuziri abandu baage mu kihugo, anagenderera ukubakunda, halinde ukuheza.

² Kyâli kola kihe kya'masheega. Na Shetaani âli mali biika inzaliro mbi mu mutima gwa Yuda Hisikaryote mugala Simooni, kwo atangage Yesu mu bagoma. ³ Yesu âli yiji-yiji kwo Yishe keera akamúheereza ubushobozi hi'gulu lya byoshi. Anâli yiji kwo akalyoka imwa Yishe, na kwo agashubi galukira yo.

⁴ Yesu anayimuka ha byokulya, anahogola ibyambalwa íbyâli riiri hi'gulu lye'byabo, anakenyera umulondo mu kibuno. ⁵ Anafuka amiji mu mutanga, anatondeera ukushuka abigirizibwa baage amagulu, muguma-muguma. Anakizi bahotola amiji, mu kukoleesa gulya mulondo gwo âli kenyiiri.

⁶ Iri Yesu akahika áhali Simooni Peturu, Peturu anamúbwira: «E maashi Nahamwitu, ka uganjukaga amagulu?»

⁷ Yesu anamúshuvya: «Yibi byo ngweti ngaagira, utazi bisobanukirwa. Haliko ha nyuma, lyo ugabisobanukirwa.»

⁸ Peturu naye, ti: «Nanga, maashi! Wehe, utâye njuke amagulu, kiri ne'hiniini!»

Yesu anamúshuvya: «Iri ndangakushuka go, iri ndaayo ngoome yo tuliinwi.» ⁹ Ulya Peturu, ti: «E Nahamwitu,

gataki baagage amagulu naaho go uganjuka. Ungarabe na'maboko, kiri ni'twe!»

¹⁰ Yesu anashuvya: «Nanga! Ikyanya umundu ali mu ba keera ayikaraba amagala gooshi, atangaki gakaraba kandi. Si ali mu ba akoli yeruusiri. Uyu mundu, ali mu shuka amagulu naaho. Kwokwo, na niinyu, mukoli yeruusiri. Halikago, mutali mweshi.»

¹¹ Na ibikatuma Yesu agaadeta kwo batali booshi ábakoli yeruusiri, mukuba áli koli yiji ngiisi úgayiji mútanga mu bagoma.

¹² Iri Yesu akayusa ukushuka yabo bigirizibwa baage amagulu, anashubi yambala birya byambalwa byage, anabwatala ho ashuba mu liira.

Yesu anababuza kwokuno: «Yibi byo namùgirira, ka mwabisobanukirwa? ¹³ Muli mu mbuuzwa kwo ndi Mwigiriza, na kwo ndi Nahamwinyu, kunali kwo ndi.

¹⁴ «Na kundu nie Nahamwinyu, na ndi Mwigiriza winyu, haliko keera namùshuka amagulu. Kwokwo, na niinyu, mukwiriiri mukizi gashukana. ¹⁵ Keera namùyerekaga umugani, gira mukizi gukulikira. ¹⁶ Namùbwira ukuli, kwo ndaaye mukozi úwangakulira nahamwabo. Ndaanaye úwatumwa, úwangakulira úwamútuma. ¹⁷ Yago magambo, mukoli gayiji. Aaho! Mugasimbahe, halinde lyo mukizi gashaanirwa!

*Yesu adeta kwo Yuda ye gamútanga mu bagoma
(Mataayo 26.20-25; Mariko 14.17-21; Luka 22.21-23)*

¹⁸ «Ikyanya ndi mu deta yaga magambo, gatali hi'gulu liinyu mweshi. Nyiji bwija ngiisi bo n'gatoola. Si liryá igambo likwiriiri likoleke, iriyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: "Ulya ye twashangiira umukate, keera anyihindulira.*" ¹⁹ Yibyo byoshi, keera nagwanwa namùbwira byo, ku kyanya bitazi koleka. Kwokwo, mango bikoleka, lyo mulonga ukuyemeera kwo Nie Ndi ho.†

²⁰ «Namùbwira ukuli, iri nangatuma umundu, ngiisi úwangamúyegerereza, iri nie ayegerereza. Ne'ri an-ganyegerereza, iri ayegerereza no'lya úkanduma.»

²¹ Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, anashenguka, anabawira ku bweranyange: «Namùbwira ukuli, muguma winyu agandanga mu bagoma!» ²² Balya bigirizibwa baage, banalolana-lolana kwo, batanamenya nyandagi ye adeta.

²³ Muguma wabo, áli bwatiiri ha butambi lyage (anali ye Yesu áli kuuziri bweneene). ²⁴ Simooni Peturu anayeheza

* **13:18** 13.18 Zaburi 41.9. † **13:19** 13.19 Nie Ndi ho liri iziina liguma mu maziina ga Rurema. Kulyoka 3.14.

uyo wabo, anamúbwira: «Umúbuuze, adetaga hi'gulu lya nyandi!»

²⁵ Ulya wabo, anayihega imunda Yesu, anamúbuuza: «E Nahamwitu, nyandi ulya wadeta?» ²⁶ Yesu ti: «Ngiisi ye ngatwegeza ikikoojoka kyo'mukate, ninamúfumbadike kyo, iri ye yoyo.» Yesu anadweza ikikoojoka kyo'mukate, anakifumbadika Yuda Hisikaryote mugala Simooni.

²⁷ Uyo Yuda, mbu akiyakiire, Shetaani anayami múyifunda mwo. Yesu anamúbwira: «Ngiisi byo ugaagira, ubigirage duba!»

²⁸ Yabo bigirizibwa, kwo bâli riiri ha byokulya, iri bakayuvwa kwokwo, ndaaye úkasobanukirwa. ²⁹ Baguma baabo, bakatona kwo ngeeka Yesu abwira Yuda kwo agendi gula íbikwaniini ku lusiku lwe'Pasaka, kandi iri mbu agendi tabaala abakeni. Mukuba, ye wâli riiri mulaazi wabo wo'ludaha lwe'fwaranga. ³⁰ Uyo Yuda, mbu ayabiire kirya kikoojoka kyo'mukate, anayami hulukira imbuga. Bwanâli mali yira.

Ulubaaja luhyahya, kwo tukizi kundana

³¹ Ikyanya Yuda akaba keera ahulukira imbuga, Yesu anabwira abigirizibwa baage kwokuno: «Buno, Umwana wo'Mundu akola agalonga ubulangashane. Rurema naye, akola agabulonga mu kati ko'yo Mwana. ³² Na bwo Rurema agabulonga mu kati kaage, kyo kitumiri naye, Rurema agamúheereza bwo, ataganatinda.

³³ «E baana baani, ngiri na niinyu ku hyanya hiniini naaho. Ha nyuma, mugakizi njakula. Haliko namúbwira, nga kwo keera n'gabwira balya Bayahudi, kwo ngiisi ho ngola ngagenda, mutashobwiri ukuhahika.

³⁴ «Namúheerezagya ulubaaja luhyahya, kwo mukizi kundana. Nga kwo nimúkuuziri, kube kwo na niinyu mugakizi kundana. ³⁵ Ne'ri mwangakizi kundana, lya'bandu booshi bagaamenya kwo muli bigirizibwa baani.»

Yesu adeta kwo Peturu agamúyiyogookola

(Mataayo 26.31-35; Mariko 14.27-31; Luka 22.31-34)

³⁶ Simooni Peturu anabuuza Yesu: «E Nahamwitu, hayagi ho ukola ugagenda?» Yesu, anamúshuvya: «Ngiisi ho ngola ngagenda, buno utashobwiri ukuhangulikira. Si ha nyuma, lyo ugangulikira.»

³⁷ Peturu naye, ti: «E Nahamwitu, kituma kiki ndashobwiri ukukukulikira buno? Si ngolaga ibiringiini kiri no'kutanga itwe lyani hi'gulu lyawe!»

³⁸ Yesu anamúshuvya: «Ka ukola ibiringiini ukulitanga hi'gulu lyani? Nakubwira ukuli, kwo'luhazi lútazi bika, ugaaba keera wanyiyogookola ubugira kashatu!»

14

Yesu ye njira yo'kugenda imwa Daata

¹ «Mutakizi gerania mu mitima yinyu! Mukizi yemeera Rurema, na naani mukizi nyemeera. ² Mu nyumba ya Daata mulyagagi ahandu hingi ho'kutuula. Nga hatangabiiri ho, nangamùbwiziri. Na buno, ngola ngagenda yo, gira ngendi mulingaaniza ho mugayiji tuula. ³ Na bwo ngagendi mulingaaniza ho, ngashubi galuka, gira nimùtwale iyo munda imwani. Kwokwo, ngiisi ho ngaaba, na niinyu hakabe ho mugaaba. ⁴ Ne'yo munda ngola ngagenda, muyiji injira yo'kugenda yo.»

⁵ Tomaasi, ti: «E Nahamwitu, si iyo munda ugagenda, yonyene tutagiyiji! Aaho! Kutagi kwo tugaamenya ne'njira yo'kugenda yo?»

⁶ Yesu anamúshuvya: «Niehe nie njira, na ndi nie kuli, na ndi nie bulamu. Ndaaye mundu úwangayija imwa Daata, kútali ku njira yani. ⁷ Nga mwangammenyiri, mwangammenyiri na Daata kwakundi. No'kulyokera buno, mukoli múyiji, keera mwanamúbona!»

⁸ Firipo, ti: «E Nahamwitu, utuyerekage Yisho. Kwokwo, lye'mitima yitu iyika mu nda.»

⁹ Yesu anamúshuvya: «E Firipo, ka halinde buno utazindi mmenya! Si tukoli yamiinwi siku nyingi! Umundu, iri angaba keera ambona, iri keera abona na Daata! Aaho! Kutagi kandi kwo uki gweti ugambwira kwo nimùyereke Daata? ¹⁰ Ka utayemiiri kwo ndi mu Daata, na kwo Daata andi mwo?»

«Gano magambo go ndi mu mùbwira, gatali ga kuyihalangira. Si Daata anduuziri mwo, ye na gweti úgaagira imikolwa yage mu kati kaani. ¹¹ Bwo namùbwira kwo ndi mu Daata, na Daata andi mwo, muyemeere! Kandi iri, munyemeerere ku mikolwa yo ndi mu gira.

¹² «Namùbwira ukuli, iri umundu angaba ambiisiri kwo'bwemeere, ngiisi byo ngweti ngaagira, nayeagakizi bigira, aganakizi gira na íbibihimiri. Ngola ngagenda imwa Daata. ¹³ Ngiisi byo mugakizi huuna kwi'ziina lyani, ngakizi bigira. Kwokwo, lyo Daata akizi huuzibwa mu kati kaani, nie Mwana wage. ¹⁴ Ee! Ngiisi byoshi byo mugakizi mbuuna kwi'ziina lyani, ngakizi bigira!»

Umuhango gwo'kulonga Umutima Mweru

15 «Iri mwangaba munguuziri, mugakizi simbaha ne'maaja zaani. 16 Naani, na mbuunage Daata amùtumire ugundi Mutabaazi, halinde mukizi yamanwa. 17 Uyo ye Mutima gwo'kuli. Abandu be'kihugo, batangaguyakiira. Mukuba, batali mu gubona, batanali mu gumenya. Haliko, mwehe muguyiji, gunamùtuuziri mwo, gwanâye mùyame mwo.

18 «Ndagamùsiga nga fuuvi! Si ngaki shubi galukira imwinyu. 19 Ha nyuma hiniini, ábali mu kihugo batagaki mbona. Haliko mwehe, mugakizi mbona. Na bwo ndi mulamu, kyo kitumiri na niinyu mugaalama. 20 Ku yikyo kyanya, lyo mugaamenya bwija kwo ndi mu Daata, na kwo niinyu mudi mwo, na kwo naani nimùli mwo.

21 «Umundu, iri angaba ayemiiri imaaja zaani, agakizi zisimbaha. Uyo ye nguuziri. Na bwo anguuziri, Daata naye agamùkunda. Na naani kwakundi ngamùkunda, na ngizi yiyerekana imwage.»

22 Haaho, Yuda (atali Yuda Hisikaryote) anabuuza Yesu, ti: «E Nahamwitu, kituma kiki ugayiyerekana imwitu naaho, utaganaki yiyerekana mu bandu be'kihugo?»

23 Yesu anamùshuvya: «Umundu, iri angaba anguuziri, ali mu simbaha na'magambo gaani. Daata agamùkunda. Twe na Daata tugayiji mùtuula mwo.

24 «Haliko iri angaba atanguuziri, iri na'migirizo gaani nago, atagasimbahiri. Gano magambo go ngweti ngamùbwira buno, gatali ge'mwani. Haliko, galyagagi ge'mwa Daata, ulya úkanduma.

25 «Yago magambo gooshi, namùbwira go, bwo ngiri kuguma na niinyu. 26 Haliko ha nyuma, Daata agamùtumira Umutima Mweru kwi'ziina lyani, gira gukizi mùtabaala. Gunakizi mùyigiriza byoshi, iri gunakizi mùkengeeza ngiisi byo n'gamùbwira.

27 «Namùsigira umutuula. Gulya mutuula, gulyagagi gwe'mwani. Gutanali ngo'mutuula úgushaaziri mu kihugo. Ku yukwo, mutakizi ki gerania mu mitima yinyu! Mutanakizi ki yoboha.

28 «Keera mwayuvwa ngiisi kwo namùbwira kwo ngalyoka hano, na kwo nâye ki mùgalukire. Nga mushubi nguuziri, mushuba mugashambaala mu kuyuvwa kwo ngola ngagenda imwa Daata. Mukuba, Daata ye nguliiri. 29 Yaga magambo gooshi, nagwanwa namùbwira go, ku kyanya gátazi koleka. Kwokwo, mango gakoleka, mukalonge ukumbiika kwo'bwemeere.

30 «Ndagaki mùbwira agandi magambo mingi-mingi. Mukuba, umutwali wa kino kihugo akola mu yija. Kundu kwokwo, ndaabwo bushobozi bwo ahiiti hi'gulu lyani.

³¹ Abandu ba mu kihugo, bakwaniini bamenye kwo nguuziri Daata, na kwo ngweti ngaagira ngiisi kwo akanduma. Kwokwo, mugire tulyokage hano!

15

Yesu yi'sina lyo'muzabibu

¹ «Niehe ni'sina nirizina lyo'muzabibu. Na Daata ye muhiizi. ² Ngiisi itavi írindi kwo, linabe litali mu tongeka, ali mu litemera haashi. Haliko yiryo itavi, iri lyangaba ligweti ligatongeka, ali mu lihahuulira, gira lyo litongeke ingingwe!

³ «Kwokwo, na niinyu, mukoli yerusiri hi'gulu lya'magambo go n'gamùbwira. ⁴ Kwokwo, munyame mwo. Na naani ngamùyama mwo. Ee! Ndaalyo itavi íryangatongeka lyonyene, lítali kwi'sina. Kwokwo, na niinyu, mutangaba ne'bitumbwe, mútanyamiri mwo.

⁵ «Niehe ni'sina lyo'muzabibu, na niinyu mwe matavi. Umundu, iri angaba anyamiri mwo, na naani ninamùyame mwo, iri agatongeka kwe'bitumbwe bingi.

«Si iri mwanganyihandula kwo, ndaabyo mushobwiri ukugira. ⁶ Iri umundu atanganyama mwo, agaalashwa imbuga, ngi'tavi íryakabulirwa, linayume. Amatavi mwene yago, gali mu toolwa, ganaduulikwe ku muliro, ganasin-gooke.

⁷ «Haliko, iri mwanganyama mwo, na'magambo gaani ganamùyame mwo, mugahuuna ngiisi byo muloziizi, munabihaabwe. ⁸ Iri mwangakizi tongeka kwe'bitumbwe bingi, lyo Daata agahuuzibwa. Lyo munganayiyerekana kwo mulyagagi bigirizibwa baani.

⁹ «Nga kwo Daata anguuziri, kwo na niinyu nimùkuuziri. Kwokwo buno, mukizi yama muli mu rukundo lwani. ¹⁰ Ne'ri mwangakizi simbaha imaaja zaani, lyo mugaaba muyamiri mu rukundo lwani, nga kwo naani nzimbahiri imaaja za Daata, na nyamiri mu rukundo lwage. ¹¹ Na íbyatuma namùbwira kwokwo, gira ubushambaale bwani bumùyame mwo, bunamùdimirire mwo.

¹² «Ulubaaja lwani lwo lwolu: mukizi kundana, nga kwo naani n'gamùkunda. ¹³ Ndaaye mundu úhiitagi urukundo luhamu ukuhima úwayitanga ayitwe hi'gulu lya'biira baage. ¹⁴ Na mwehe, mukola biira baani, iri mwangakizi gira byo ndi mu mùbwira.

¹⁵ «Ndakiri mu mùbuuza bakozi. Mukuba, ikyanya nahamwabo ali mu gira igambo, umukozi atali mu limenya. Haliko, ngola mu mùbuuza biira baani. Mukuba, byoshi byo n'gayuvwa imwa Daata, keera n'gamùmenyeesa byo.

16 Mutali mwe mukandoola. Haliko nie n'gamùtoola. Nanamùtuma kwo mukizi gendi tongeka kwe'bitumbwe, binayame ho. Kwokwo, ngüsi byo mugakizi huuna Daata kwi'ziina lyani, agakizi müheereza byo. 17 Ulubaaja lwani lwo lwolu: mukizi kundana.

Abigirizibwa ba Yesu bagashombwa

18 «Iri abandu be'kihugo bangamùshomba, mukengeere kwo nie bakatee shomba. 19 Nga mwangabiiri be'kihugo, abandu baakyo bashuba bagamùkunda nga beene wabo. Halikago, keera n'gamùtoola mu kati kaabo, mutanaki bali mwo. Kyo kitumiri bagweti bagamùshomba.

20 «Mukizi kengeera lirya igambo lyo n'gamùbwira, kwo “Ndaaye mukozi úwangakulira nahamwabo.” Nga bangasimbahiri amagambo gaani, na ge'mwinyu kwakundi, bangagasimbahiri. Halikago, bagweti bagakizi ndibuza. Kwokwo, na niinyu, bagakizi mùlibuza.

21 «Na íbitumiragi bagakizi mùlibuza, bwo muli bandu baani. Batayiji Daata, kundu ye kanduma. 22 Ndákibe keera n'gayiji baganuulira, batangabiiri ne'byaha. Ku yukwo buno, bataki hiiti ubulyo bwo bangayifwongooza mwo.

23 «Umundu, iri angaba anjombiri, iri na Daata kwakundi, amùshombiri. 24 Ndákibe ndi mu gira ibitangaaza mu kati kaabo íbitazindi girwa no'gundi mundu, batangabiiri ne'byaha. Haliko buno keera babibona, banaki gweti bagatushomba, twe na Daata. 25 Na íbitumiri bigaaba kwokwo, gira lirya igambo likolekage, írikayandikwa mu maaja zaabo, ti: “Bakanjombera ubusha.*”

26 «Kundu kwokwo, ngamùtumira Umutabaazi ukulyoka imwa Daata, gulya Mutima gwo'kuli. Ne'kyanya gugayija, gugakizi ndangira ubumasi. 27 Kiri na niinyu kwakundi, mugakizi bundangira. Mukuba, mwe twâli ririinwi ukulyokera ku ndondeko.

16

1 «Yago magambo gooshi, nagwanwa namùbwiraga go, gira mutayiji habuka. 2 Mukuba, bagakizi mùtwa mu nyumba zaabo ze'mihumaanano. Na mu siku ízigayija, iri umundu angamùyita, agaatona kwo akolera Rurema.

3 «Na íbigaatuma bagakizi mùgirira mwene yukwo, bwo batayiji Daata. Na naani kwakundi, batanyiji. 4 Nagwanwa namùbwira kwokwo, gira mango bikoleka, mukakengeere kwo nâli mali gwanwa namùkengula hi'gulu lyabyo.

Umukolwa gwo'Mutima Mweru

* 15:25 15.25 Zaburi 35.19; 69.4.

«Yaga magambo, ndakamùbwira go ku ndondeko, bwo nâli ki riiri kuguma na niinyu. ⁵ Halikago buno, ngola ngagalukiraga imwo'lya úkanduma. Ndaanaye kiri no'muguma winyu úwambuza: “Hayi ho ukola uga-genda?”

⁶ «Na bwo keera namùbwira kwokwo, mukoli jengiirwi bweneene! ⁷ Kundu kwokwo, namùbwira ibiri ukuli, kwo yukwo kulyoka kwani, kugamùgenduukira. Iri ndan-gamùlyoka mwo, uyo Mutabaazi atangaki mùyijira. Haliko, mango ngenda, lyo ngamùtumira ye.

⁸ «Ikyanya agaaba keera amùyijiraga, agayagiisa abandu be'kihugo hi'gulu lye'byaha, na hi'gulu lya íbikwaniini imbere lya Rurema, na hi'gulu lyo'kutwirwa ulubaaja.

⁹ «Agabayagiisa hi'gulu lye'byaha, bwo bakalahira ukun-yemeera. ¹⁰ Agabayagiisa na hi'gulu lya íbikwaniini imbere lya Rurema, bwo ngaki genda imwa Daata, mutaganaki shubi mbona. ¹¹ Agabayagiisa na hi'gulu lyo'kutwirwa ulubaaja, bwo'mutwali wa kino kihugo, keera akatwirwa ulubaaja lwo'kuhanwa.

¹² «Nangaki mùbwiziragi amagambo mingi-mingi. Si ku buno, gangamùluluuvya. ¹³ Haliko, mango Umutima gwo'Kuli guhikaga, gugakizi mùrongoora mu kuli kwoshi. Mukuba, gwonyene, gulyagagi gwo'kuli. Gutagaadeta hal-wagwo. Si gugakizi deta naaho byo gwabwirwa. Gunakizi mùmenyeesa íbigayiji ba.

¹⁴ «Ne'kyanya gugakizi yabiira amagambo imwani no'kukizi mùmenyeesa go, lyo gugandeetera ubulan-gashane. ¹⁵ Ibye'mwa Daata byoshi, biri bye'mwani kwakundi. Kyo kyatuma namùbwira kwo'Mutima Mweru gugakizi yabiira amagambo imwani, gunakizi mùmenyeesa go.

Umwizingeerwe gugakihinduka mushambaalo

¹⁶ «Ha nyuma hiniini, mutagaki mbona. Na ha nyuma hiniini kandi, mugashubi mbona.»

¹⁷ Iri akadeta kwokwo, baguma ba mu bigirizibwa baage banabuuzania, ti: «Galya magambo go atubwira, galyagagi no'mugeeza muki? Si adeta: “Ha nyuma hiniini, mutagaki mbona. Na ha nyuma hiniini kandi, mugashubi mbona.” Anadeta kwakundi, kwo akola agagenda imwa yishe. ¹⁸ Yago magambo mbu “ha nyuma hiniini”, kuli kudeta kuti? Mu yibi byoshi byo adeta, ndaabyo tusobanukiirwi!»

¹⁹ Yago magambo, Yesu anayami menya kwa'bigirizibwa baage bâli loziizi ukumùbuuza hi'gulu lyago, kyanatuma agababuuza kwokuno: «Ka mukola mu buuzania hi'gulu

li'gambo lyo namùbwira, kwo: “Ha nyuma hiniini, mu-tagaki mbona. Na ha nyuma hiniini kandi, mugashubi mbona”?

²⁰ «Namùbwira ukuli, kwo mugaliruuka ku mwizingeerwe. Si abandu be'kihugo, boohe, bagakizi shambaala. Kundu kwokwo, yugwo mwizingeerwe gwinyu, gugaki yiji hinduka mushambaalo.

²¹ «Kiri no'mukazi, ikyanya akola agaabuta, ali mu liibwa no'mukero, bwe'kyanya kyage kyahikaga. Kundu kwokwo, ikyanya ali mu ba keera abuta, yugwo mukero, ali mu yami guyibagira, bwo ali mu ba keera abuta umwana mu kihugo, anabe akola mu yuvwa amalega naaho.

²² «Kwokwo, na niinyu buno, mukiri no'mwizingeerwe. Halikago ha nyuma, ngashubi yiji mùbona. Haaho, lyo mugashambaala. Yugwo mushambaalo gwinyu, ndaaye mundu úwangamùlyokeza gwo.

²³ «Ku yulwo lusiku, ndaabyo byo mugakizi ki mbu-una. Namùbwira íbiri ukuli, kwo ngiisi byo mugakizi huuna Daata kwi'ziina lyani, agakizi mùheereza byo.

²⁴ Halinde buno, ndaakyo kindu muzindi huuna kwi'ziina lyani. Kwokwo, mukizi huuna, lyo muhaabwa, halinde lyo'bushambaale bwinyu bulonge ukudimirira!

Yesu adeta kwo agagalukira imwa Yishe

²⁵ «Yaga magambo go namùbwira, namùbwira go, mu kugafindika. Haliko ku kyanya íkigayija, ndagaki shubi mùfindikira go. Si ngakizi mùmenyeesa hi'gulu lya Daata ku bweranyange.

²⁶ «Ku kirya kyanya, mwenyene mugakizi huuna Daata kwi'ziina lyani. Ndadesiri kwo nie ngakizi ki mùhuunira imwage. ²⁷ Mukuba, Daata yenyene amùkuuziri. Keera mukangunda, mwanayemeera kwo n'galyoka imwage. ²⁸ Ee! N'galyoka imwa Daata, nanayija mu kihugo. Na buno, ngola ngakisiga, na njubi galukira imwage.»

²⁹ Iri Yesu akadetaga kwokwo, abigirizibwa baage banamúshuvya: «Emwe! Leero buno, ukoli gwetu ugaadeta ku bweranyange! Utakiri mu tubwira amagambo mu kugafindika. ³⁰ Keera twamenya kwo uyijagi byoshi, na kwo utali ni'goorwa lyo'kubuuuzibwa-buuzibwa ibibuuzo. Yibyo, byo byatuyemeeza kwo ukalyoka imwa Rurema.»

³¹ Yesu anabashuvya: «Ka leero buno mwanyemeera? ³² Lolagi! Ikyanya kikola mu yija, keera kyanahikaga, kyo mukola mugashaabulwa kwo, munasige mwanjanda nienyene. Ngiisi muguma winyu, anayitaahire. Kundu kwokwo, ndagasigala nienyene. Mukuba, Daata tuyami-inwi.

³³ «Keera nagwanwa namùbwira kwoku, gira lyo mulonga umutuula mu kati kaani. Mu kihugo, mugakizi longa mwa'malibu. Halikago, mukizi kania imitima! Mukuba, kino kihugo, keera nakihima.»

17

Yesu ayihuunira imwa Rurema

¹ Iri Yesu akayusa ukudeta kwokwo, analegamira mwi'gulu, anadeta kwokuno: «E Daata, ikyanya keera kyahika. Uheerezagye Umwana wawe ubulangashane, gira lyo naawe akuheereza bwo. ² Keera ukamùheereza ubushobozi hi'gulu lya'bandu booshi. Kwokwo, ngi-isi bandu bo ukamùheereza, akabashoboleese ukulama imyaka ne'myakuula.

³ «Yubwo bulamu bwe'myaka ne'myakuula, bwo bwobu: bakumenye, kwo we Rurema nirizina. Bamenye na Yesu Kirisito, ulya ye ukatuma. ⁴ Ee! Umukolwa gwo ukanduma kwo ngugire, keera naguyusa. Kwokwo, naawe wanagulonga mwo'bulangashane hano mu kihugo.

⁵ «E Daata, buno ungalulire ubulangashane imbere lyawe, bulya bwo nâli hiiti-hiiti kuguma na naawe, ku kyanya ikihugo kitâli zaazi bumbwa.

Yesu ahuunira abigirizibwa baage imwa Rurema

⁶ «E daata, ukanzikiiriza abandu ba mu kihugo, keera nanakumenyeesa imwabo. Bâli riiri-riiri bandu baawe, wanabanzikiiriza. Nabo, banakizi simbaha amagambo gaawe. ⁷ Kwokwo, byoshi byo ukambeereza, bakoli yiji kwo we kabimbeereza. ⁸ Amagambo go ukanduma, go n'ganabamenyeesa. Keera bakanagayakiira. Kwokwo, bakoli yiji ku kasiisa kwo n'galyoka imwawe, banayemiiri na kwo we kanduma.

⁹ «Yabo bo ukanzikiiriza, buno ngweti ngabahuunira, bwo bali bandu baawe. Si ndagweti ngahuunira abe kihugo!

¹⁰ «Ngiisi byo mbiitagi byoshi, biri bye'mwawe. Ne'byo uhiiti byoshi kwakundi, biri bye'mwani. Nabo, keera nalonga ubulangashane mu kati kaabo.

¹¹ «Ndagaki beera hano mu kihugo, si ngola ngagalukira iyo munda uli. Haliko boohe, bagaki sigala mu kihugo. Ku yukwo, e Daata Mweru! Ukizi balanga ku bushobozi bwi'ziina lyawe, liryâ lyo ukambeereza. Kwokwo, lyo bagakizi tuula mu kati ko'buguma, nga kwo twembi tuli muguma.

¹² «Ikyanya tushubanwa nabo, njuba mu balanga ku bushobozi bwi'ziina lyawe, linali lyo ukambeereza. Ndaanaye kiri no'muguma wabo úkateereka, ha nyuma

lyo'lya naaho úwâli mali gwanwa ashungikwa kwo ali wa kuteereka. Bikaba kwokwo, halinde lyo ngiisi íbikagwanwa byayandikwa mu Mandiko Meeru, bilonga ukukoleka.

¹³ «Ngolaga ngagalukira iyo munda uli. Haliko ku kyanya ngiri mu kihugo, ngi gweti ngaadeta kwoku, gira lyo'bushambaale bwani bubadimirira mwo.

¹⁴ «Ikyanya n'gabaganuulira amagambo gaawe, abandu be'kihugo banabashomba. Mukuba, abandu baawe, batali be'kihugo, nga kwokuno naani ndali wakyo.

¹⁵ «Amahuuno gaani, gatali mbu ubalyose mu kihugo. Halikago, nakuhuuna kwo ukizi balanga no'lya mubi.

¹⁶ Mukuba, batali be'kihugo, nga kwo naani ndali wakyo.

¹⁷ «Ukizi bayeruusa ku njira yo'kuli kwawe. Ee! Igambo lwawe liryagagi lyo'kuli. ¹⁸ Nga kwo ukanduma mu kihugo, kwokwo naani kwo keera nabatuma mwo. ¹⁹ Ngweti ngayitanga imwawe hi'gulu lyabo, gira lyo nabo bakalonge ukuyitanga imwawe.

Yesu ahuunira na'bandi bandu baage imwa Rurema

²⁰ «E Daata, batali yaba bandu baawe naaho, bo ngweti ngahuunira. Si ngweti ngahuunira na'bandi ábagaki nyemeera hi'gulu lyo'bumasi bwo yaba bagandangira.

²¹ «Kwokwo, e Daata! Nakuhuunaga kwo booshi bakizi tuula mu buguma, nga kwoku unyamiri mwo, na naani nguyamiri mwo. Nakuhuuna kwo nabo batuyame mwo, gira lya'bandu be'kihugo bakalonge ukuyemeera kwo we kanduma.

²² «Bulya bulangashane bwo ukambeereza, keera nabo n'gabaheereza bwo. Kwokwo, nabo babaagage no'buguma, nga kwoku twembi tuli muguma. ²³ Kwokwo, ngabatuula mwo. Na naawe unanyame mwo. Yubwo buguma bwabo, nakuhuuna kwo budimirize, halinde lya'bandu be'kihugo bakalonge ukumenya kwo we kanduma! Bamenye na kwo ukuuziri yabo bandu baawe, nga kwo naani unguuziri.

²⁴ «E Daata, balya bo ukanzikiiriza, ndoziizi kwo bakabeere kuguma na naani ngiisi ho ngaaba, halinde lyo babona ubulangashane bwani. Bunali bwo ukambeereza, bwo ukangunda ku kyanya ikihugo kitâli zaazi bumbwa.

²⁵ «E Daata, we kwaniini! Abandu be'kihugo, kundu bangaba batakuyiji, haliko niehe nguyiji. Na yaba bo ukanzikiiriza, bakoli yiji kwo we kanduma. ²⁶ Mukuba, keera n'gakumenyeesa mu kati kaabo. Nganagenderera ukukizi kumenyeesa imwabo, halinde yulwo rukundo lwo unguuziri, nabo lubayame mwo. Na naani nienyene, mbayame mwo.»

18

*Yesu agwatwa**(Mataayo 26.47-56; Mariko 14.43-50; Luka 22.47-53)*

¹ Iri Yesu akayusa ukuhuuna Rurema, analyoka yaho kuguma na'bigirizibwa baage, banajabuka umusima gwe'Kidorooni, banayami yingira mu ndalo ye'biti. ² Haaho, ho Yesu na'bigirizibwa baage bâli kizi gendi kuumana. Na Yuda, ulya wo'kuyiji tanga Yesu mu bagoma, âli hayiji bwija.

³ Uyo Yuda, abakulu ba'bagingi na'Bafarisaayo bâli mali múheereza ikiso kya'basirikaani, kuguma na'balaazi. Yabo booshi, anabaleeta yaho, bayasiizi amatara ne'bimole, ba-fumbiiti ne'byugi.

⁴ Yesu âli koli yiji byoshi íbigamúkoleka kwo, kyana-tuma balya basirikaani, agayami bayegeera, anababuza: «Nyandi ye mugweti mugalooza?» ⁵ Yabo bandu, banamúshuvya: «Tugweti tugalooza Yesu we'Nazareeti.» Yesu anababwira: «Nie yono.» Na Yuda, ulya wo'kutanga Yesu mu bagoma, âli yimaaziri haaho-haaho kuguma na'basirikaani.

⁶ Yesu, mbu abwirage abasirikaani kwo ye yehe, banayami galuka kifudeete, banagwa haashi.

⁷ Yesu anashubi babuza: «Nyandagi ye mugweti mugalooza?» Banashubi múshuvya: «Tugweti tugalooza Yesu we'Nazareeti.» ⁸ Anababwira kwokuno: «Si keera namúbwira kwo nie yehe. Na bwo nie mugweti mugalooza, muleke yaba bayigendere.»

⁹ Bikaba kwokwo, gira lirya igambo likolekage, lyo Yesu âli mali gwanwa adeta ti: «Mu ngiisi bo ukanzikiiriza, ndaaye kiri no'muguma ye n'gateera.*»

¹⁰ Lyeryo, Simooni Peturu anayami yomola ingooti, anagibaajika umukozi wo'mukulu wa'bagingi, yanamútola ukutwiri kwe'lulyo. No'yo mukozi, iziina lyage ye Maliko.

¹¹ Yesu, anamúbwiraga: «E Peturu, yomeka ingooti yawe mu kyubati! Si Daata keera akambeerezagya urusoozo lwa'malibu. Aaho! Ka ndagalunywa?»

Yesu imbere lyo'mukulu Hanaasi

¹² Yabo basirikaani, kuguma no'mukulu wabo, kiri na'balaazi be'nyumba ya Rurema, banavumbeteera Yesu, banamúshweka. ¹³ Banatee mútwala imwo'mukulu Hanaasi, shevyala Kayafa. Na ku yugwo mwaka, uyo Kayafa ye wâli riiri mukulu wa'bagingi. ¹⁴ Anali ye wâli mali

* 18:9 18.9 Yohana 6.39.

gwanwa ahanuula abakulu ba'Bayahudi kwo bikwiriiri habe umundu muguma úgafwira abandu booshi.†

Peturu ayiyogookola Yesu

(Mataayo 26.69-70; Mariko 14.66-68; Luka 22.55-57)

15 Simooni Peturu, kuguma no'gundi mwigirizibwa, banagenda bakulikiiri Yesu. Na mukuba uyo wabo âli yijikiini imwo'mukulu wa'bagingi, kyanatuma agayami yingira mu lubuga lwage, kuguma na Yesu.

16 Haliko Peturu yehe, anasigala ayimaaziri ha mbuga ku mulyango, kyanatuma uyo wabo agashubi galukira ha mbuga. Ne'ri akaba keera aganuuzwa umunyere wo'kukizi langa umulyango gwo'luzitiro, anayingiza Peturu.

17 Ulya munyere anabuuzwa Peturu, ti: «Ka naawe utali wa mu bigirizibwa baage?» Peturu, ti: «Nanga! Ndali muguma wabo!»

18 Ku yikyo kyanya, abakozi na'balaazi bâli mali kayula, kyanatuma bagatwana umuliro, banakizi gukaluuka buyimanga. Peturu naye âli bayimaaziri mwo, agweti agakaluuka.

Umukulu wa'bagingi abuliriza Yesu

(Mataayo 26.59-66; Mariko 14.55-64; Luka 22.66-71)

19 Uyo mukulu wa'bagingi, anatondeera ukubuliriza Yesu hi'gulu lya'bigirizibwa baage, na hi'gulu lya ngiisi kwo âli kizi yigiriza.

20 Yesu anamúshuvya: «Njuba mu kizi yigiriza abandu booshi ku bweranyange mu nyumba ze'mihumaanano, kiri na mu nyumba ya Rurema. Mwomwo, mwa'Bayahudi booshi bali mu kumana. Ndaanalyo igambo lyo n'gadetera mu bumbishwa. 21 Aahago! Kituma kiki uki gweti ugambuliriza? Ngiisi ábakayuvwa amigirizo gaani, bo wangabuziizi. Boohe bo bagayiji bwija.»

22 Yesu mbu adetage kwokwo, umulaazi muguma úwâli yimaaziri ha butambi lyage, anamúhatuula uluhi, twa! Anamúbuuzwa: «Ka kwoku kwo ukwiriiri ukushuvya umukulu wa'bagingi?»

23 Yesu anamúshuvya: «Iri nangaba nadeta buligo, ubuyerekane! Kandi iri nangaba nadeta bwija, biki byo wambatuulira?»

24 Haaho, Hanaasi anatuma Yesu imwo'mukulu wa'bagingi Kayafa, aki shwesirwi.

Peturu ashubi yiyogookola Yesu

(Mataayo 26.71-75; Mariko 14.69-72; Luka 22.58-62)

† 18:14 18.14 Yohana 11.49-50.

²⁵ Ikyanya Simooni Peturu âli ki yimaaziri yaho, agweti agakaluuka umuliro, anashubi buuzibwa: «Ka na naawe utali wa mu bigirizibwa bo'yu mundu?» Peturu analahira: «Nanga, maashi! Ndali muguma wabo!»

²⁶ Na yaho, hâli yimaaziri no'mukozi muguma wo'mukulu wa'bagingi. Anâli riiri mwene wabo ulya mundu ye Peturu akatola ukutwiri. Ulya mukozi, naye anabuuzagya Peturu, ti: «Ka utali we yolya nabona, mushubanwa mwi'rya ndalo ye'biti?» ²⁷ Peturu anashubi shiikiza. Na Iyeryo, uluhazi lwanayami bika.

Yesu imbere Iya Pilaato

(Mataayo 27.1-2; Mariko 15.1-5; Luka 23.1-5)

²⁸ Iri bukaba keera bwatejuukana, abakulu ba'Bayahudi banalyosa Yesu inwa Kayafa, banamútwala mu nyumba yo'butwali ya guvuroneeri Pilaato. Kundu kwokwo, Abayahudi boonyene batanayingiraga mwi'yo nyumba. Mukuba, batâli loziizi ukuyihemba ikyeye[‡] kyo'kubabuza kwo batalye ibyokulya bye'Pasaka.

²⁹ Ku yukwo, Pilaato anabagwanaga ha mbuga, anababuza: «Biki byo mugweti mugalega kwo'yu mundu?» ³⁰ Yabo Bayahudi banamúshuvya: «Átaki be ali nangora-mabi, tutashuba tugamútanga imwawe.»

³¹ Pilaato anababwira: «Aaho! Mumúyabiire mwenyene, munagendi mútwira ulubaaja ukukulikirana ne'maaja zinyu.» Nabo, ti: «Aahabi! Twehe, tutahangwirwi kwo tutwire umundu ulubaaja lwo'kuyitwa.»

³² Na íbikatuma bigaaba kwokwo, gira lirya igambo likolekage, Iyo Yesu âli mali gwanwa adeta, írikayerekana ngiisi kwo agaafwa. §

³³ Haaho, Pilaato anashubi yingira mwi'rya nyumba yo'butwali, anahamagala Yesu, anamúbuuza: «Aaho! Ka we mwami wa'Bayahudi?»

³⁴ Yesu anamúshuvya: «Ka wadeta kwoku halwawe wenyene, kandi iri hali bandi ábakumenyeesa hi'gulu lyani?»

³⁵ Pilaato, ti: «Ka ndyagagi Muyahudi? Si balya bandu bo'mulala gwawe boonyene, na'bakulu biinyu ba'bagingi, bo bakutanga imwani! Aaho! Bikagi byo wagira?»

³⁶ Yesu anamúshuvya: «Ubwami bwani, butali bwa mu kihugo. Nga bwangabiiri bwamwo, abakozi baani bashuba

[‡] **18:28** 18.28 ikyeye Abayahudi, ikyanya bâli kizi yingira mu nyumba za'papagaani, iri keera bayishiiga ikyeye. § **18:32** 18.32 Abayahudi, mu kuyita abandu babi, bâli kizi balasha amabuye. Si Abarumi bâli kizi babamba ku kibambo. Kwokwo, bwa'Barumi bo bakayita Yesu, Iyo akabetula idaaki liitu mu kumanikwa ku kiti. Bukengeeze bwe'Maaja 21.22-23.

bagandwira, gira ndatangwe mu maboko ga'Bayahudi. Haliko ubwami bwani, butali bwa hano.»

³⁷ Pilaato anashubi múbuuza: «Aaho! Ka kwo kudeta kwo uli mwami?»

Yesu, ti: «Si wenyene keera wadeta kwo ndi mwami! Na íbikatuma n'gabutwa hano mu kihugo, gira ngizi tanga ubumasi hi'gulu lyo'kuli. Ne'ri umundu angaba ali wo'kuli, ali mu nyuvwiriza.»

³⁸ Pilaato anamúbuuza: «Ewe! Yukwo kuli, biryagagi biki?»

Pilaato ahanguula kwo Yesu ayitwe

(Mataayo 27.15-31; Mariko 15.6-20; Luka 23.13-25)

Pilaato anashubi hulukira ha mbuga, anabwira balya Bayahudi: «Niehe, ndaalyo igambo lyo nabona ku'yu mundu. Atakwaniini ukuhanwa. ³⁹ No'kukulikirana no'mugeeza gwinyu, ndi mu mûshwekuulira mundu muguma ku ngiisi lusiku lwe'Pasaka. Aaho! Ka muloziizi nimûshwekuulire uyu mwami wa'Bayahudi?»

⁴⁰ Balya bandu, banayami yamiza, ti: «Nanga! Atali uyo! Utushwekuulire Baraba!» No'yo Baraba âli riiri nakuhambwa.

19

¹ Pilaato anabwira abasirikaani kwo bayabiire Yesu, bamúhimbule.

² Kwokwo, banagonya-gonya imishuugi lube lushembe, banamúkangadika yo kwi'twe, banamúyambika ni'kanju lye'kituku-tuku. ³ Banakizi múyegeera, iri banamúshekeereza, ti: «E mwami wa'Bayahudi, twakulamusa!» Banakizi mútitimba ibifune.

⁴ Ha nyuma, Pilaato anashubi hulukira ha mbuga, anabwira balya Bayahudi kwokuno: «Lolagi! Namúleetera ye hano imbere liinyu. Kwokwo, mumenyage kwo ndaalyo igambo lyoshi lyo namúbona kwo, íyangatuma agaa-hanwa.»

⁵ Yesu anahulukira ha mbuga aki yambiiti lulya lushembe lwe'mishuugi, ayambiiti na liryá ikanju lye'kituku-tuku. Pilaato anabwira yabo bandu: «Lolagi! Umundu winyu, ye yoyu!»

⁶ Balya bakulu ba'bagingi, na'balaazi, mbu babonage Yesu, banayami yamiza, ti: «Umúyitire ku kibambo! Umúyitire ku kibambo!»

Pilaato anabashuvya: «Nanga, maashi! Mwenyene mugendi múyitira ku kibambo! Si niehe, ndaalyo igambo lyo namúbona kwo, íyangamúhaniisa!»

⁷ Balya Bayahudi, ti: «Twehe tuhiiti ulubaaja. Na yulwo lubaaja ludesiri kwo akwiriiri ayitwe. Mukuba, keera ayideta kwo ali Mwana wa Rurema.»

⁸ Ikyanya Pilaato akayuvwa kwokwo, anahuumirwa!
⁹ Anashubi yingira mwi'yo nyumba yo'butwali, anabuuza Yesu: «Hayi ukalyoka?» Haliko Yesu atanamúyakula.

¹⁰ Kwokwo, Pilaato anamúbuuza: «Ka utaganjuvya? Ka utayiji kwo nie gwetu ubushobozi bwo'kukushwekuula, na bwo'kukuyitiisa ku kibambo?»

¹¹ Yesu anamúshuvya: «Utangaba no'bushobozi hi'gulu lyani, útakibe wabuhaabwa na Rurema. Ku yukwo, ulya úkandanga imwawe, ye hiiti ikyaha ukukuhima.»

¹² Ukulyokera yaho, Pilaato analooza ubulyo bwoshi bwo angashwekuula mwo Yesu. Haliko, balya Bayahudi banakaviiriza ukuyamiza, ti: «Iri wangashwekuula uyu mundu, iri utakiri mwira wa Kahisaari. Si ngúisi úwangayigira kwo ye mwami, iri akola mu hagana na Kahisaari yenyene.»

¹³ Pilaato, iri akayuvwa kwokwo, anashubi hulukiza Yesu ha mbuga, anabwatala ku kitumbi kyage kyo'kutwira kwe'maaja. (Hali mu buuzibwa Hayaje Amabuye. Ni'ziina mu kiheburaniya, Gabata.) ¹⁴ Yibyo bikakoleka ku kihe nga kya'kalenge-renge. Lwanâli kola lwo lusiku lwo'kuyitegaanura kwo, hi'gulu lyo'lusiku lukulu lwe'Pasaka.

Haaho, Pilaato anabwiraga Abayahudi, ti: «Lolagi! Mwami winyu uno!» ¹⁵ Lyeryo, yabo booshi banayitulikania, mu kuyamiza, ti: «Umúzimiize! Umúzimiize! Umúyitire ku kibambo!»

Pilaato anababuuza: «Ka nimúyitire ku kibambo, anali mwami winyu?» Abakulu ba'bagingi banamúshuvya: «Ndaaye gundi mwami ye tugweti, átali Kahisaari naaho!»

¹⁶ Iri hakatamaga, Pilaato anabaheereza Yesu, gira agendi yitirwa ku kibambo.

Yesu abambwa

(Mataayo 27.32-44; Mariko 15.21-32; Luka 23.26-43)

Yabo basirikaani banayabiira Yesu. ¹⁷ Na yenyene agenda abetwiri ikibambo kyage, halinde banahika áhali mu buuzibwa Kahanga. (Na yiryo iziina mu kiheburaniya, Goligota.) ¹⁸ Iri bakahika yaho, banamúbamba. Hâli na'bandi babiri ábakabambwa yaho, muguma uluhande lwe'lulyo, no'gundi lwe'lumoshu. Na Yesu âli riiri ha kati kaabo.

¹⁹ Pilaato anayandikiisa ikimenyeeso kyo'kugendi manika ku kibambo kya Yesu, íkidesiri kwokuno: «Yesu

we'Nazareeti, Mwami wa'Bayahudi.»²⁰ Yikyo kimenyeeso, Abayahudi bingi banakizi lenga bagakisoma. Mukuba, yaho Yesu akabambirwa, hâli riiri hoofi ne'Yerusaleemu. Yikyo kimenyeeso, kyâli yandisirwi mu kiheburaniya, na mu kilatiini,* na mu kigiriki.

²¹ Balya bakulu ba'bagingi ba'Bayahudi, banagendi bwira Pilaato, ti: «Utashuba ugayandika mbu: “Mwami wa'Bayahudi”. Si uyandike, ti: “Uyu mundu ashuba mu yideta kwo ali mwami wa'Bayahudi.”»²² Pilaato anabashuyya: «Nanga! Ngiisi byo keera nayandikaga, byo na byebyo!»

²³ Abasirikaani, ikyanya bakabamba Yesu ku kibambo, banayabiira imirondo yage, banagigaba mwe'miteeko ina, gira ngiisi muguma wabo ayabiire muguma-muguma. Banayabiira ni'kanju lyage. Lyâli lusirwi ukulyokera hi'gulu, halinde ukuhisa ku magulu, buzira kuhangwa.

²⁴ Yabo basirikaani banasalizania, ti: «Yiri ikanju, tatalibere! Haliko, tulitaare, gira tumenye úgalitwala.» Bikaba kwokwo, gira lirya igambo likolekage, íryâli mali gwanwa lyadetwa mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Ibyambalwa byani, bagweti bagabigabaana.

Ikanju lyohe, banalitaara.†»

Kunali kwokwo kwo bakagira.

²⁵ Ha butambi lye'kibambo kya Yesu, hâli yimaaziri nyina, na nyina wage, na Maryamu muka Kilopa, na Maryamu we'Magadala.²⁶ Ne'ri Yesu akabonaga nyina ayimaaziri ha butambi lyo'lya mwigirizibwa ye âli kuuziri bweneene, anamúbwira: «E maawe, lolaga! Uyu, ye kola mwana wawe.»

²⁷ No'yo mwigirizibwa naye, anamúbwira: «Lolaga! Uyu, ye kola nyoko.» No'kulyokera ku yulwo lusiku, ulya mwigirizibwa anamútwala imwage.

Yesu afwa

(Mataayo 27.45-56; Mariko 15.33-41; Luka 23.44-49)

²⁸ Ha nyuma, Yesu anabonaga kwo byoshi keera byakoleka. Kwokwo, anadeta: «Nanyooterwa!» Na íbikatuma agaadeta kwokwo, gira igambo likolekage, nga kwo lyâli mali gwanwa lyadetwa mu Mandiko Meeru.²⁹ Na yaho hâli riiri ikirugu íkyâli yijwiri mwa'maavu go'lukalishi. Kwokwo, abasirikaani bana-galeeza mwe'kinyuka, banakitunga kwi'tavi lye'hisopo, banakibiika ku kanwa ka Yesu.

* **19:20** 19.20 kilatiini indeto ya'Barumi. † **19:24** 19.24 Zaburi 22.18.

³⁰ Ne'ri akagamiima kwo, anadeta kwokuno: «Byoshi, keera byayuta!» Lyeryo, anayinika itwe. Umutima gwanaderuuka.

Yesu atumitwa mu lubavu

³¹ Yulwo lusiku, lwâli kola lusiku lwo'kuyitegaanura kwo, ku lusiku lwe'Sabaato. Na bwo'lusiku lwe'Sabaato lwo lwâli riiri lukulu ku zaabo, kyanatuma Abayahudi batagalooza kwe'birunda bibeere-beere ku bibambo. Ku yukwo, banagendi huuna Pilaato kwo ábabambwa bayami vunwa amagulu, gira ibirunda byabo biyami shonoolwa ku bibambo.

³² Kyanatuma abasirikaani bagagenda áhali yabo bombi ábakabambwa ha butambi lya Yesu, banatee vuna amagulu ga muguma. Babuli vuna na go'wabo.

³³ Haliko, iri bakahika áhali Yesu, banagwana keera afwa. Kyanatuma batagaki múvuna amagulu.

³⁴ Kundu kwokwo, muguma wabo anayabiira itumu, anatumita Yesu mu lubavu. Lyeryo, mwanayami jalabanda umuko na'miiji.

³⁵ Na úkabiyonera, ye gweti úgabitangira ubumasi. No'bumasi bwage, buli bwo'kuli. Ali na'kasiisa kaabyo, anagweti agabitangira ubumasi, gira lyo niinyu mukalonge ukubiyemeera.

³⁶ Bikakoleka kwokwo, gira liryá igambo likolekage, nga kwo lyâli mali gwanwa lyayandikwa mu Mandiko Meeru kwokuno: «Ndaalyo ivuha lyage írigavunwa.‡»

³⁷ Binayandisirwi mu gandi Mandiko Meeru na kwokuno: «Ulya ye bakatumita, bagaki múlangiiza.§»

Yesu aziikwa

(Mataayo 27.57-61; Mariko 15.42-47; Luka 23.50-56)

³⁸ Ha nyuma, mundu muguma wa mu kaaya ke'Harimateya, iziina lyage ye Yusefu, anagendi huuna Pilaato, alonge ukuyabiira ikirunda kya Yesu. Uyo Yusefu, âli riiri muguma wa mu bigirizibwa ba Yesu. Si kwâli riiri ku bumbishwa, bwo âli yobohiri abakulu ba'Bayahudi.

Uyo Yusefu, iri Pilaato akaba keera amúyemeerera, anagendi yabiira ikirunda. ³⁹ Ku yikyo kyanya, uyo Yusefu âli riiri kuguma na Nikodeemu, ulya úkayijira Yesu bushigi. Nikodeemu âli betwiri ifumba lyo'mubadu gwe'manemane umufushe mwo'mubadu gwe'huudi. Yiryo ifumba, lyâli hisiri nga bilo makumi gashatu.

⁴⁰ Balya bombi, banagendi yabiiraga ikirunda kya Yesu, banakizingira-zingira kwo'mulondo, kuguma no'mubadu.

‡ 19:36 19.36 Kulyoka 12.46; Muharuuro 9.12; Zaburi 34.20.
Zakariya 12.10.

§ 19:37 19.37

Mukuba, kwokwo kwa'Bayahudi bali mu tegaanura ibirunda, mu kubiziika.

⁴¹ Yahoo Yesu akabambirwa, hâli riiri ha butambi lye'ndalo. Na mwi'yo ndalo, mwâli mubaaje ishinda mbyahya itâli zaazi ziikwa mwo'mundu. ⁴² Kwokwo, balya bombi banayami lambika ikirunda kya Yesu mwi'yo shinda, bwo yo yâli riiri hoofi. Yulwo lusiku, lwâli kola bu mala. Lunali lwa'Bayahudi bali mu yitegaanura kwo, ku lusiku lwe'Sabaato.

20

Ishinda ya Yesu ikola maata

(Mataayo 28.1-8; Mariko 16.1-8; Luka 24.1-12)

¹ Iri lukaba lukola lusiku lwi'yinga ku himbuza-mbuza, Maryamu we'Magadala anazindukiri genda iwa shinda ya Yesu. Ne'ri akahikaga yo, anagwana liry ibuye irishubi giyigiiri, keera lyashaazibwa.

² Kwokwo, Maryamu anayami tibitiraga imunda Simooni Peturu, ne'mwo'lya mwigirizibwa ye Yesu âli kuuziri bwe-neene! Anababwira: «Kirya kirunda kya Nahamwitu, keera bakishaaza mu shinda. Tutanayiji ho bakitwala!»

³ Peturu no'yo wabo, banayami tibitira yo. ⁴ Uyo wabo anasuula umulindi, anaba ye gatangi hika yo, ⁵ anayinama. Ne'ri akalingulira mwo, anabona mwe'rya mironde ikola milambike. Haliko yenyene, atanayingira mwo.

⁶ Simooni Peturu, mbu ahikage yahoo, yehe anayami yitunga mwi'rya shinda. Naye anabona ngiisi kwe'mironde ikola milambike mwo. ⁷ Anabona na gulya mulondo gwo bashubi bungiri Yesu kwi'twe, gukola mugonyere haagwo-haagwo.

⁸ Haaho, ulya wabo úkatangi hika ho, abuli yingira naye. Ne'ri akabonaga ibiri mwo, anabiika Yesu kwo'bwemeere.

⁹ (Mukuba, ku yikyo kyanya, abigirizibwa batâli zaazi sobanukirwa na ibiyandisirwi mu Mandiko Meeru, kwo Yesu akwiriiri azuuke mu bafwiri.) ¹⁰ Yabo bombi, banabuli taaha.

Yesu ahulukira ku Maryamu we'Magadala

(Mataayo 28.9-10; Mariko 16.9-11)

¹¹ Ku yikyo kyanya, Maryamu we'Magadala âli yimaaziri ha shinda ya Yesu, agweti agaalira. Ne'ri akaba aki gweti agaalira, anayinama. Mbu agilingulire mwo, ¹² anabonaga mwa'baganda babiri, bayambiiti imironde myeru. Yabo baganda, bâli bwatiiri he'kirunda kya Yesu kishuba kilambike, muguma uluhande lwe'wi'twe. No'wabo lwe'wa magulu.

13 Balya baganda, banabuuza Maryamu, ti: «E maawe, bikagi byo ugweti ugalirira?» Naye, ti: «Bashaaza ikirunda kya Nahamwitu hano, ndanayiji imunda bakitwala.»

14 Maryamu, iri akayusa ukudeta kwokwo, anakebagana, anabonaga kwo Yesu akoli yimaaziri yaho. Kundu kwokwo, atanamenya kwo yehe.

15 Yesu anamúbuuza: «E maawe, biki byo ugweti ugalirira? Na nyandi ye ugweti ugalooza?» Maryamu anatona kwo'yo úwamúbuuza kwokwo, ye mulaazi we'ndalo, kyanatuma agamúshuvya: «E daata, iri wangaba we watwala ikirunda kyage, umbwire ngiisi ho wakibiika, gira ngendi kiyabiira.»

16 Yesu anamúbwira: «E Maryamu!» Lyeryo, Maryamu anakebaanuka, anamúbwira mu ndeto yabo ye'kiheburaniya kwokuno: «E Rabuni!» (kuli kudeta: E Mwigiriza!)

17 Yesu anamúbwira: «Utagire mbu umbume kwo! Mukuba, ndazi galukira mwi'gulu imwa Daata. Haliko, utee gendi bwira beene witu kwo ngola ngagalukira yo. Uyo Daata, ye na Yisho. Ye Rurema wani, anali ye Rurema winyu.»

18 Uyo Maryamu anagendi bwira abigirizibwa baage, ti: «Keera nabona Nahamwitu!» Anabamenyeesa na'magambo go Yesu akamútuma.

Yesu ahulukira ku bigirizibwa baage

(Mataayo 28.16-20; Mariko 16.14-18; Luka 24.36-49)

19 Iri kakaba kakolaga kabigingwe ka yulwo lusiku lwi'yinga, abigirizibwa ba Yesu bâli kuumaniri mu nyumba nguma. Inyiivi zooshi, zâli kola mbamike. Mukuba, bâli yobohiri abakulu ba'Bayahudi.

Lyeryo ngana, Yesu anayami bahulukira mwo! Anayimanga ha kati kaabo, anababwira: «Mube no'mutuula!»

20 Mbu adetage kwokwo, anabayereka amaboko gaage, na mu lubavu. Balya bigirizibwa, iri bakashubi bona Nahamwabo, banashambaala bweneene.

21 Yesu anashubi babwira: «Mube no'mutuula! Nga kwo Daata akanduma, kwokwo na niinyu, ngweti ngamútuma.»

22 Yesu, iri akadetaga kwokwo, anabafuuhira, anababwira: «Muyakiirage Umutima Mweru! 23 Ngiisi bo mugaakoga ibyaha byabo, iri keera babikogwa. Na ngiisi bo mutagabikoga, iri bataganabikogwa.»

Yesu ahulukira ku Tomaasi

24 Tomaasi (ulya úwâli kizi buuzibwa Wi'Hasha), âli riiri muguma wa mu bigirizibwa ikumi na babiri. Haliko, ikyanya Yesu akabahulukira kwo, atâli riiri kuguma na'baabo.

25 Ne'ri bakamúbwira kwo keera babona Nahamwabo, anakuuma: «Niehe yibyo, ndagabiyemeera, índazi yibonera invigo mu bigasha byage, áhakatulwa ne'rya misumaari! Na nziyihumire kwo no'munwe gwani. Na nyihumire kiri na mu lubavu lwage.»

26 Iri hakalenga isiku munaana, abigirizibwa ba Yesu banashubi kumana mwi'yo nyumba. Leero, Tomaasi naye âli riiri kuguma na'baabo. Ne'nyiivi zâli hamisirwi kandi. Lyeryo kandi, Yesu, anayami bahulukira mwo, anayimanga ha kati kaabo, anababwira: «Mube no'mutuula!»

27 Anabwira Tomaasi, ti: «Lola hano mu bigasha byani! Unahumage mwo no'munwe gwawe. Ugolole no'kuboko, gira uyihumire na mu lubavu. Utakizi ki hizaanwa! Si unyemeere!»

28 Tomaasi ti: «Uli Nahamwitu! Unali we Rurema wani!»

29 Yesu anamúshuvya: «Bwo ukoli mbwini, ka kyo kyatumama wanyemeera? Bahiriirwi, ngiisi ábagweti baganyemeera, batanazindi mbona!»

Akalimbi ka kino kitaabo

30 Halyagagi ibindi bitangaaza bingi byo Yesu akayereka abigirizibwa baage, haliko bitakayandikwa mu kino kitaabo. 31 Si ngiisi íbikayandikwa mwo, bikayandikwa, gira lyo mulonga ukuyemeera kwo Yesu ye Masiya, Umwana wa Rurema. Na ku njira yo'kumúyemeera, munalonge ukulama kwi'ziina lyage.

21

Yesu ahulukira ku bigirizibwa baage iwa nyaaja

1 Ha nyuma, Yesu anashubi hulukira ku bigirizibwa baage, ku butambi bwe'nyaaja ye'Galilaaya.* Bikakoleka kwokuno: 2 Simooni Peturu âli riiri yaho, kuguma na Tomaasi (úwâli kizi buuzibwa Wi'Hasha,) na Natanaheri we'Kana, mu Galilaaya. Bagala Zebedaayo, na'bandi bigirizibwa baage babiri, nabo bâli riiri ho.

3 Ku yikyo kyanya, Simooni Peturu akabwira abaabo, ti: «Ngola ngagendi duba.» Nabo, ti: «Na nyiitu, tugagendanwa.» Kwokwo, yabo booshi banagendi shonera mu bwato buguma, banalaala ubushigi bwoshi bagweti bagaaduba, banagosha.

* 21:1 21.1 nyaaja ye'Galilaaya irindi iziina lyayo, Nyaaja ye'Tiberiya.

⁴ Ne'ri hakaba shesheezi kare-kare, banabona Yesu akoli yimaaziri ku butambi bwe'nyaaaja. Haliko, batanamenya kwo yehe. ⁵ Yesu anababuuza: «E baana baani, ka ndaazo fwi zo mwayita?» Banamúshuvya: «Nanga! Twagosha.»

⁶ Yesu anababwira: «Mukabulage ulushenga lwinyu uluhande lwe'lulyo, lyo mugayita ifwi.» Ne'ri bakalukabula yo, banayita ifwi nyingi bweneene, halinde banayabirwa ukukululira ulushenga mu bwato.

⁷ Ulya mwigirizibwa ye Yesu âli kuuziri bweneene, anabwira Peturu, ti: «Nahamwitu uliira!» Simooni Peturu mbu ayuvwagwe kwo Nahamwabo, anayami yambala umulondo gwage gwa mu kifuba (mukuba âli guhog-wiri), anayidumbika mu nyaaja. ⁸ Yabo baabo, banayija bamúkulikiiri no'bwato, iri banabwega ulushenga. Mukuba, lwâli koli yijwiri ifwi, batanâli ki riiri hala ni'buga. Si bâli kola nga ku meetere igana naaho. ⁹ Ne'ri bakaba keera badubuuka, banagwana ibengesheeshe lyo'muliro liri kwe'fwi no'mukate.

¹⁰ Yesu anababwira: «Mu yizo fwi zo mutáki yita, muzindeetere kwo.»

¹¹ Simooni Peturu anashubi shonera mu bwato, gira abwegere ulushenga kwi'buga. Lwanâli yijwiri ifwi mbamu igana na makumi gataanu na zishatu. Na kundu zâli riiri nyingi bweneene kwokwo, haliko ulushenga lwabo lutanabereka.

¹² Yesu anababwira: «Muyiji yikula.» Ndaanaye kiri no'muguma wabo úkaki kolwa mbu amúbuuze, kwo we nyandi? Mukuba, bâli koli yiji kwo Nahamwabo.

¹³ Kwokwo, Yesu anabayegeera, anayabiira umukate, anabaheereza gwo, anabaheereza na yizo fwi.

¹⁴ Yukwo kuhulukira kwa Yesu ku bigirizibwa baage, kwâli kola kwa kashatu ukulyokera ho akazuukira mu bafwiri.

Yesu abwira Peturu kwo amúkolere

¹⁵ Iri bakayusagya ukuyikula, Yesu anabuuza Simooni Peturu, ti: «E Simooni mugala Yohana! Ka we nguuziri bweneene ukuhima yaba?†» Naye, ti: «E Nahamwitu, uyiji kwo ngukuuziri.» Yesu, ti: «Ukizi heereza ibyanabuzi byani byo bigakizi lya.»

¹⁶ Yesu anashubi múbuuza: «E Simooni mugala Yohana! Ka nguuziri?» Naye, ti: «E Nahamwitu, uyiji-yiji kwo ngukuuziri.» Yesu, ti: «Ukizi langa ibibuzi byani.»

¹⁷ Yesu anashubi múbuuza ubwa kashatu: «E Simooni mugala Yohana! Ka nguuziri?» Peturu anajengeerwa bwe-neene, bwo Yesu keera amúbuuza ubugira kashatu: «Ka

† 21:15 21.15 Mataayo 26.33.

unguuziri?» Kyanatuma agamúshuvya, ti: «E Nahamwitu, si uyiji byoshi! Uyiji-yiji kwo ngukuuziri.»

Yesu anadeta kwokuno: «Ukizi heereza ibibuzi byani byo bigakizi lya.

¹⁸ «Nakubwira ukuli, kwe'kyanya wâli ki riiri musore, wâli kizi yishweka umukaba wenyene, unagende ngiisi ho uloziizi. Halikago, mango washaaja, ugagolola amaboko gaawe, ugundi anakuyambike, anakutwale ho utaloziizi.»

¹⁹ Na íbikatuma Yesu agaadeta kwokwo, gira lyo ayerekana ngiisi kwo Peturu agayitwa, mu kuheereza Rurema ubulangashane. Haaho, Yesu anamúbwira: «Kwokwo, ungulikire!»

Yesu atwanganula umwazi gwa Yohana

²⁰ Peturu anakebagana, anabona uwabo mwigirizibwa ye Yesu âli kuuziri bweneene, abakulikiiri. (Uyo wabo ye na yolya úkahengamira imunda Yesu ku kyanya bâli kizi sheega ibyokulya bye'Pasaka, anali ye kamúbuuza: «E Nahamwitu, nyandi úgakutanga mu bagoma?»)

²¹ Kwokwo, iri Peturu akaba keera abona uyo wabo, anabuuza Yesu: «E Nahamwitu, uyu naye, kuti?» ²² Yesu, ti: «Iri nangalooza kwo'yu ayame ho, halinde ukuhisa ku kyanya ngashubi galuka, yibyo bitakuloziri. Si wehe, ukizi ngulikira!»

²³ Yiryo igambo lyo Yesu akabwira Peturu, lyanatuma umwazi gugalumbuuka mu baabo bigirizibwa kwo'yo wabo atâye fwe. Kundu kwokwo, bitali byo Yesu akabwira Peturu. Si akamúbwira naaho: «Iri nangalooza kwo'yu ayame ho, halinde ukuhisa ku kyanya ngashubi galuka, yibyo bitakuloziri.»

Amagambo go'kuyusa

²⁴ Uyo mwigirizibwa, ngiisi íbiyandike hano, ye wabitan-gira ubumasi. Tunayiji kwo'bumasi bwage buli bwo'kuli.

²⁵ Hakiri na'gandi magambo mingi bweneene go Yesu akagira. Ne'ri gangayandisirwi gooshi mu bitaabo, n-ona kwo mu kihugo kyoshi, mutangabonesiri he'bitaabo bigalundwa.

Ikitaabo kye' Mikolezi ye'Ndumwa Indangiriro

Yiki kitaabo kye'Mikolezi ye'Ndumwa, kikayandikwa na Luka, kinayerekiini ngiisi kwi'shengero likatondeera. Ikyanya Yesu âli mali galukira mwi'gulu, Umutima Mweru gwanayija ku lusiku lukulu lwe'Pendekosite. Haaho, abigirizibwa ba Yesu, banahaabwa ubushobozi buhyahya, banatondeera ukuyigiriza hi'gulu lya Yesu mu kihugo kye'Palesitina, banagenderera halinde i Siriya, ne'Bugiriki, kiri na mu kaaya ke'Rumi.

Abandu bingi bakayemeera Yesu. Na kundu abagoma bâli kizi gira mbu bamúhangirire, haliko ishengero lyage lyanagenderera ukukula ku bushobozi bwo'Mutima Mweru.

Mu yiki kitaabo, tuli mu gwana mwa'migirizo mingi hi'gulu lya Yesu. Muli amigirizo mwenda ágakatangwa na Pahulu (gataanu mu bigaajo 13, 14, 17, 20, 28, na'gandi gana mu kuyibulanira, mu bigaajo 22-26). Muli na'migirizo munaana ga Peturu (mu bigaajo 1, 2, 3, 4, 5, 10, 11, 15). Muli amigirizo maguma-maguma ágakatangwa na Setefaano na Yakobo (mu bigaajo 7 na 15). Mu yago migirizo gooshi, ngiisi maguma gakadetwa kwago-kwago, ukukulikirana na ha'bandu bâli tuuziri.

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Mikolezi 26.19-20: «E mwami Hagiripa, ikyanya n'gabona yago mabone ukulyoka mwi'gulu, ndanagatenguha. Nanayami tondeera ukuyigiriza abandu be'yo munda i Damasiki, kwo batwikirage ku byaha byabo, babe bandu ba Rurema. Banakizi gira imikolezi miiya yo'kuyerekana kwo keera babitwikira kwo. Ha nyuma, nanagendi yigiriza gaago-gaago magambo na mu bandu be'Yerusaleemu, na'ba mu poroveesi yoshi ye'Buyahudi, halinde na mu bandu be'gindi milala kwakundi.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Ishengero liyahya i Yerusaleemu na mu Buyahudi (1-7)
- b) Ishengero liyahya i Samariya ne'Damasiki (8-9.31)
- c) Ishengero liyahya i Fonikiya, ne'Kipuro, ne'Handyokiya (9.32-12)
- d) Ishengero lyagenderera ukukwira halinde mu kaaya ke'Rumi (13-28)

Indangiriro

¹ E Tehofilo, mu kirya kitaabo kyani kya mbere,* n'gayandika mwo ngiisi byo Yesu âli kizi kola, na ngiisi byo âli kizi yigiriza. Bikatondeerera ku ndondeko, ²⁻³ halinde ukuhisa ku lusiku lwo akalengezibwa mu kugenda mwi'gulu. Ikyanya âli mali lyoka mu lufu, anatee mala isiku makumi gana agweti agayibonesa mu ndumwa zaage, zirya zo akatoola. Anakizi ziyereka ku bweranyange kwo akola mugumaana, iri anakizi ziyigiriza hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema. Ne'kyanya âli kola agazisiga, anagwanwa azibwira ku njira yo'Mutima Mweru ngiisi kwo zigaagira.

⁴ Lusiku luguma, ku kyanya Yesu âli gweti agaalya kuguma ne'ndumwa zaage, anazikomeereza kwokuno: «Mutalunguli lyoka i Yerusaleemu! Si mutee lindirira mwomwo, halinde mukahaabwe kirya kigabi kyo Daata keera akagwanwa amûlagaania. Kinali kyekyo naani nâli kizi mûganuulira. ⁵ Mukuba, Yohana âli kizi batiiza abandu ku njira ya'miiji. Haliko, ha nyuma lye'siku niini, mwehe mukola mugabatiizibwa ku njira yo'Mutima Mweru!»

Yesu alengezibwa mu kugenda mwi'gulu

⁶ Ikyanya indumwa za Yesu zikakuumana kuguma naye, zanamûbuuza: «E Nahamwitu, ka kino kyanya kyo ugalulira Abahisiraheeri ubwami bwabo?»

⁷ Anazishuvya: «Zirya siku, na birya byanya, mutangabi-menya. Si Daata naaho ye kagwanwa abishungika ku bushobozi bwage yenyene.

⁸ «Kundu kwokwo, Umutima Mweru gugayiji beera hi'gulu liinyu, halinde munalonge ubushobozi. Munakizi ndangira ubumasi i Yerusaleemu, na mu poroveesi yoshi ye'Buyahudi, na mu ye'Samariya, halinde ukuhikiza ku mbeka ye'kihugo.»

⁹ Yesu mbu ayusagye ukubwira indumwa zaage kwokwo, lyeryo anayami lengezibwa mu masu gaazo, anagenda mwi'gulu. Ikibungu kyanamûbisha, halinde zitanashubi mûbona.

¹⁰ Ku kyanya yizo ndumwa zikaba zikiri mu henekera mu kyanyaanya, lyeryo ha butambi lyazo, hanayami yimanga abandu babiri bayambiiti imirondo myeru, pee!
¹¹ Banazibuuza: «E bashosi be'Galilaaya! Kituma kiki muki yimaaziri hano mugweti mugalangiiza mu kyanyaanya? Yesu, keera alyosibwa imwinyu mu kugenda mwi'gulu. Na

* 1:1 1.1 ikitaabo kyani kya mbere ikitaabo kya Luka.

ngiisi kwo mwamúbona agweti agagenda yo, kwo na kwoku kwo âye shubi galuke!»

Matiya atoolwa kwo abe ndumwa

¹² Ha nyuma, yizo ndumwa za Yesu, zanalyoka ku mugazi gwe'Mizehitsuuni, zanagalukira mu kaaya ke'Yerusaleemu. (Kâli riiri nga ku kilomeetere kiguma ukulyoka ku mugazi.)

¹³ Ne'ri zikaba keera zayingira mu kaaya, zanagenda mu kisiika kya mu nyumba iyâli riiri hi'gulu lye'yabo. Mukuba, haaho ho zâli koli shumbisiri.

Zirya ndumwa za Yesu, zo zeezi. Peturu, na Yohana, na Yakobo, na Handereya, na Firipo, na Tomaasi, na Batoromaayo, na Mataayo, na Yakobo mugala Halufaayo, na Simooni Zeloote, na Yuda mugala Yakobo. ¹⁴ Yabo booshi, bâli kizi kuumana hi'gulu lyo'kuhuuna Rurema, kuguma na Maryamu nyina wa Yesu, na'bandi bakazi, na beene wabo Yesu kwakundi.

¹⁵ Iri hakalenga siku niini, abandu ba Yesu bâli kumaniri kuguma, bakola nga bandu igana na makumi gabiri. Haaho, Peturu anayimuka ha kati kaabo, ¹⁶ anababwira: «E beene witu, ngiisi ibikayandikwa mu Mandiko Meeru hi'gulu lya Yuda, byâli kwiriiri bikoleke, birya byo'Mutima Mweru akadeta ku kanwa ka mwami Dahudi. Mukuba, Yuda ye karongoora abandu, halinde banayiji gwata Yesu. ¹⁷ Akagira kwokwo, kundu ashuba muguma witu, tunashuba mu kolera yugu mukolwa kuguma. (¹⁸ Ne'kyanya akaba keera abulikwa ifwaranga, anagendi zigula mwe'ndalo, munali mwomwo mwo akayiji gwa buubi. Ibunda lyanapwamuuka, ne'bya mu nda byoshi, byanamwagukira haashi. ¹⁹ Lirya igambo, likamenyeekana mu bandu booshi be'Yerusaleemu. Kyanatuma iyo ndalo, bagagiyinika iziina Hakeledama mu ndeto yabo† umugeeza gwalyo: Indalo yo'Muko).»

²⁰ Peturu anagenderera no'kudeta kwokuno: «Mu kitaabo kye'Zaburi, biyandisirwi kwokuno:

“Inyumba yage, ibaagage mushaka,
hatanabe umundu úgashubi gibeera mwo.‡”

Biyandisirwi na kwokuno:

“Umukolwa gwage guhaabwe ugundi.§”

²¹⁻²² Ku yukwo, twe ndumwa za Yesu, tukwaniini tuyushu-ulwe ugundi mundu muguma. Uyo mundu, abe ye twâli kizi gendanwa, mu kukizi tanga ubumasi kwo Nahamwitu Yesu keera akazuuka mu bafwiri. Anabe âli kizi ba ho, ukulyokera ku kyanya Yohana âli kizi batiiza abandu,

† 1:19 1.19 ndeto yabo kiheburaniya.

‡ 1:20 1.20 Zaburi 69.25.

§ 1:20

1.20 Zaburi 109.8.

halinde ukuhisa ku lusiku lwo Yesu akalyosibwa imwitu mu kugenda mwi'gulu.»

²³ Yabo bandu ba Yesu, banadeta amaziina ga'bandu babiri. Muguma, ye wâli riiri Yusefu. (Âli kizi buuzibwa Barisaba, kandi iri Yusito.) No'wa kabiri, ye wâli Matiya.

²⁴ Haaho, banahuuna Rurema, ti: «E Nahano, we yiji-yiji ibiri mu mitima ya'bandu booshi. Aaho! Mu yaba bombi, utuyerekage ngiisi ye watoola, ²⁵ gira agomboole Yuda ku mukolwa gwage gwe'ndumwa. Mukuba, Yuda keera akagusiga, anagenda ngiisi áhamúkwaniiini.»

²⁶ Yabo bandu banagirira yabo bombi ikibare, kyanagwata Matiya. Kyanatuma Matiya agabiikwa abe ndumwa, kuguma na zirya zaabo ikumi na nguma.

2

Umutima Mweru gwayija ku Pendekosite

¹ Ulusiku lwe'Pendekosite, iri lukahikaga, abandu ba Yesu booshi banakuumana mu nyumba nguma. ² Ne'ri bakaba bakoli bwatiiri mwo, lyeryo ngana, hanayami yuvwikana ulushuumo ukulyoka hi'gulu. Lwâli riiri nga lwe'kihuhuuta, lwanakwira mwi'yo nyumba yoshi. ³ Lyeryo, hanaboneka ibiri nga mbigi zo'muliro. Yizo mbigi, zanagabulikana, zanabeera ku ngiisi muguma wabo.

⁴ Balya booshi, banayami yijuzibwa mwo'Mutima Mweru, banatondeera ukudeta ku zindi-zindi ndeto! Mukuba, Umutima Mweru gwo gukabashoboleesa.

⁵ Na yaho i Yerusaleemu, hâli riiri Abayahudi ábâli simbahiri Rurema, ábâli lyosiri mu mahanga gooshi.* ⁶ Yabo Bayahudi, iri bakayuvwa ngiisi íbigweti bigakoleka, banayami shololokera yaho. Ne'ri bakahikaga, ngiisi muguma wabo, anayuvwa kwa'bandu ba Yesu bagweti bagaadeta mu ndeto yage! Balya bandu, e! Banagangaanwa, ⁷ iri banasoomerwa, banabwirana, ti: «E balya, yaba bandu, kuti bagweti bagaadeta kwoku, banali babutirwa be'Galilaaya! ⁸ Si ngiisi muguma witu ayuvwiti kwo bagweti bagaadeta mu ndeto yage!

⁹ «Na mu kati kiitu, baguma balyosiri mu kihugo kya'Bapariti, na mu kye'Mediya, na mu kye'Helamu. Na'bandi bali ba mu poroveesi ye'Mezopotamiya, na'ba mu ye'Buyahudi, na'ba mu ye'Kapadokiya, na'ba mu ye'Pondo, na'ba mu ye'Haziya, ¹⁰ na'ba mu ye'Furigiya, na'ba mu ye'Pamufiriya, na'ba mu ye'Miisiri. Hali na ábalyosiri

* 2:5 2.5 Ku yikyo kyanya, Abayahudi bingi bâli shabukiiri mu mahanga.

mu mbande ze'kihugo kye'Libiya íziri hoofi na'kaaya ke'Kureene.

«Hali na'babalama ábalyosiri mu kaaya ke'Rumi. ¹¹ Baguma baabo, bali Bayahudi bi'sina. Na'bandi, bali ba mu gindi milala ábakoli yemiiri ibanga liitu lye'Kiyahudi.

«Hali kiri na'Bakereete, na'Baharaabu. Kwo tulyagagi tweshi, tugweti tugayuvwa kwo bakola mu deta mu ndeto ziitu! Banagweti bagayivuga Rurema ku mikolezi yage mihamu!»

¹² Yabo bandu booshi, bâli ganganirwi, iri banasoomerwa bweneene, banadeta, ti: «E balya, maki gano?» ¹³ Baguma baabo, banatondeera ukushekeereza yabo bandu ba Yesu, mu kudeta kwo keera balaluka.

Peturu ayigiriza abandu hi'gulu lyo'Mutima Mweru

¹⁴ Lyeryo, Peturu anayimuka, kuguma ne'zaabo ndumwa kwo zâli riiri ikumi na nguma. Anatondeera ukubwira abandu kwi'zu lihamu ti: «E Bayahudi, na niinyu mweshi, mwe mukoli tuuziri hano i Yerusaleemu, munyuvwirizagye bwija! Yibi byoshi, leka nimûsobanulire byo! ¹⁵ E balya, Kundu mwatona kwo yaba bandu bakoli lalusiri, si kutali kwokwo. Buno tukiri ku musasa! ¹⁶ Haliko, yiri igambo, lyo lyerirya lyo'muleevi Yuheeri âli mali gwanwa adeta, ti:

¹⁷ “Rurema adeta: Mu siku ze'mberuuka,

nâye yonere Umutima gwani ku bandu booshi.

Bagala biinyu na banyere biinyu, bagakizi tanga ubuleevi.

Imisore yinyu, igakizi bona amabone.

Na'bashaaja biinyu, bagakizi loota ibirooto.

¹⁸ Mu yizo siku, ngayonera Umutima gwani ku bakozi baani, abashosi na'bakazi,

halinde nabo, bagakizi tanga ubuleevi.

¹⁹ Ngakizi yerekana ibitangaaza ku biri kwi'gulu, na ngire ibyereso ku biri hano mu kihugo.

Hagaboneka umuko, no'muliro,

halinde ikyusi kinakizi tutumuka ku bwingi.

²⁰ Izuuba ligahinduka kihulu.

No'mwezi gugadukula nga muko.

Yibyobyoshi, byo bigatee koleka, ikyanya ulusiku luhamu lwo'bulangashane bwa Nahano lutazi hika.

²¹ Umundu, iri angahuuna ubutabaazi

kwi'ziina lya Nahano, agakizibwa.†”»

²² Peturu anashubi deta: «E bashosi be'Hisiraheeri, munyuvwirize bwija! Rurema, akayerekana kwo agweti agaakola mu kati ka Yesu we'Nazareeti. Mukuba, mu kati

† 2:21 2.17-21 Yuheeri 3.1-5.

ko'lya Yesu, mwo âli kizi yerekana ibitangaaza bya kwingi-kwingi mu kati kiinyu, nga kwo mwenyene muyiji bwija.

²³ «Ha nyuma, Yesu anatangwa imwinyu, nga kwo Rurema âli mali gwanwa abimenya-menya, anâli koli bishungisiri. Niinyu, mwanamúyitiisa ku kibambo, ku njira yo'kukoleesa abandu babi.

²⁴ «Na kundu Yesu akaba akola mu libuuka mu lufu, haliko Rurema anamúkiza mwo. Ee! Akamúzuula mu bafwiri. Mukuba, bitangaziziri kwo Narufu angaheza Yesu i kuzimu.

²⁵ «Kiri na mwami Dahudi, âli mali gwanwa adeta hi'gulu lya Yesu kwokuno:

“Nâli mali gwanwa nabona kwo Nahano tuyamiinwi isiku zooshi.

Na bwo ali uluhande lwani lwe'lulyo, ndâye shaganibwe!

²⁶ Ku yukwo, umutima gwani gushagalusiri.

Na'kanwa kaani kakoli shambiiri!

Kiri na'magala gaani, gagatuula mu kati ko'mulangaaliro.

²⁷ Mukuba, utagandekera i kuzimu.

Ee! Nie mutaluule wawe, utagayemeera kwo mbolere yo.

²⁸ Keera ukanyereka injira zo ngalongera mwo'bulamu.

Na bwo tugayamanwa, ngayijuzibwa mwo'bushambaale.†”»

²⁹ Peturu, anashubi deta: «E beene witu, namùbwira ku bweranyange, kwo shokuluza witu Dahudi keera akafwa, anaziikwa. Ne'shinda yage, ikiri hano halinde zeene.

³⁰ «Kundu kwokwo, Dahudi âli riiri muleevi. Âli yiji kwo Rurema akamúlagaania ku ndahiro, kwo agamúyimikira umundu muguma wa mwi'kondo lyage. ³¹ Na mukuba Dahudi âli mali gwanwa abona ibigayiji ba, kyo kikatuma agaadeta hi'gulu lyo'kuzuuka kwa Masiya kwo atakalekeer-erwa i kuzimu! Na'magala gaage gatakabolera yo.‡

³² «Uyo Yesu Kirisito, Rurema keera akamúzuula mu bafwiri. Lirya igambo, tweshi twangalitangira ubumasi.

³³ Ne'ri akakuzibwa mu kubiikwa uluhande lwe'lulyo lwa Yishe Rurema, anayakiira Umutima Mweru imwage, ukukulikirana no'muhango. Anatuyonera gwo, nga kwoku mukoli bibwini, munabiyuvwiti.

³⁴ «Dahudi yenyene, atali ye kagenda mwi'gulu. Kundu kwokwo, akagwanwa adeta kwokuno:

“Nahano, akabwira Nahamwitu:

Ubwatalage uluhande lwani lwe'lulyo,

³⁵ halinde mbiike abagoma baawe mwi'dako lya'magulu gaawe,

unakizi balaaviza kwo.*”

³⁶ «Ku yukwo, Abahisiraheeri booshi bakwiriiri bamenye bwija, kwo Rurema keera akagira Yesu abe Nahano, anabe ye ulya Masiya, kundu mukamúyitiisa ku kibambo.»

³⁷ Yabo Bayahudi, mbu bayuvwagwe yago magambo, ganabababaza bweneene mu mitima yabo. Kyanatuma bagabuuza Peturu ne'zaabo ndumwa kwokuno: «E beene witu, kwokwo, tugirage kuti?»

³⁸ Peturu anabashuvya: «Ngiisi muguma winyu, atwikipage ku byaha byage, anabatiizibwe kwi'ziina lya Yesu Kirisito. Kwokwo, lyo alonga ukukogwa, anahaabwe Umumtima Mweru. ³⁹ Mukuba, umuhango gwo Nahano Rurema witu akatulagaania, gulyagagi imwinyu. Guli ne'mwa baana biinyu. Guli ne'mwa'bandi booshi ábali hala, na ngiisi bo agaki hamagala.»

⁴⁰ Peturu anagenderera no'kubakengula ku gandi magambo mingi, anabayinginga ti: «Abandu ba kino kibusi, bakoli bihusiri. Aaho! Mubayilyose mwo, halinde lyo mukizibwa!»

⁴¹ Yago magambo ga Peturu, abandu nga bihumbi bishatu banagayemeera, banabatiizibwa ku lwolwo lusiku. Kwokwo, kwa'bandu ba Yesu bakayushuuka bweneene.

Abandu ba Yesu bagira ingoome

⁴² Abandu ba Yesu, bâli fitiirwi bweneene mu ngoome yabo. Indumwa za Yesu, zâli kizi bayigiriza Igambo lya Rurema. Banâli kizi koojola umukate kuguma,† iri banahuna Rurema. ⁴³ Indumwa za Yesu, zâli kizi gira ibitangaaza bingi, halinde booshi banasoomerwa bweneene!

⁴⁴ Ikyanya abandu bâli koli yemiiri Yesu, booshi bâli yamiri mwi'yo ngoome yabo. Kiri ne'bindu byabo, byâli yamiri mu lushangi. ⁴⁵ Bâli kizi guliisa ibindu byabo. Ne'fwaranga zo bakabilonga kwo, banakizi zigabaana, ukukulikirana na'magoorwa ga ngiisi muguma wabo.

⁴⁶ Abandu ba Yesu, bâli kizi kuumana ngiisi lusiku mu nyumba ya Rurema. Banâli kizi kuumana na mu nyumba zaabo, hi'gulu lyo'kukoojola umukate kuguma. Bâli kizi shangiira ibyokulya ku mitima íshenguusiri mu kati ko'mushambaalo. ⁴⁷ Banâli kizi yivuga Rurema. Abandu booshi, bâli basiimiri. Na ngiisi lusiku, Nahano anakizi kiza abandi bandu, halinde umuharuuro gwa'bandu baage, gwanakizi yushuuka.

* 2:35 2.34-35 Zaburi 110.1. † 2:42 2.42 koojola umukate kuguma kwâli kizi girwa ku kyanya kya'Kashasha ka Nahano.

3

Peturu akiza uluzingo

¹ Lusiku luguma, Peturu na Yohana banagenda iwa nyumba ya Rurema ku bihe mwenda bya mwi'zuuba, bwo kyâli riiri kihe kyo'kuhuuna Rurema. ² Banahumaanana umundu úzingamiri ukulyokera ukubutwa kwage. Uyo mundu, âli kizi biikwa ha mulyango gwe'nyumba ya Rurema úguli mu buuzibwa Gubuyahiri. Ne'kyanya abandu bâli kizi lenga yaho mu kuhika ha nyumba ya Rurema, anakizi bahuuna-huuna ibindu.

³ Uyo mundu, mbu abonage kwo Peturu na Yohana bakola bu yingira mu nyumba ya Rurema, anabahuuna ibindu. ⁴ Peturu na Yohana banamútungira. Peturu anamúbwira: «Ewe! Utulole kwo!» ⁵ Anabalola kwo, akola no'mulangaaliro, ti: «Hali byo bagamba!»

⁶ Haliko, Peturu anamúbwira: «Ndahiiti fwaranga, kandi iri nooro. Haliko byo ngweti, byo namu kuheereza. Nakubwira kwi'ziina lya Yesu Kirisito we'Nazareeti, yimuka ugende!»

⁷ Peturu anamúgwatira ku kuboko kwe'lulyo, anamúyimusa. Lyeryo ngana, ibigere-gere byage, kiri ne'shando zaage, byanayami kana. ⁸ Anayami guruka, anatondeera ukugenda yenyene. Anayingira mu nyumba ya Rurema kuguma na Peturu na Yohana, agweti agatambata, iri anayivuga Rurema.

⁹ Abandu booshi, banabona ngiisi kwo'yo mundu akola mu genda na'magulu gaage yenyene, iri anayivuga Rurema. ¹⁰ Banayami múmenya kwo ye yolya úshubi bwatiiri, ali mu huuna-huuna ibindu ha mulyango úguli mu buuzibwa Gubuyahiri. Balya booshi, iri bakabona íbyamúkoleka kwo, banasoomerwa bweneene!

Peturu amenyeesa abandu hi'gulu lya Yesu

¹¹ Ku yikyo kyanya, uyo mundu âli ki gwasiri ku Peturu na Yohana. Abandu booshi, bâli soomirwi bweneene, banashololokera yaho bali, áhali mu buuzibwa Mbarazaani ya Sulumaani.

¹² Iri Peturu akababona, anababwira: «E bashosi be'Hisiraheeri, yiri igambo, kituma kiki ligweti lig-amúsoomeza? Na kituma kiki mukoli tuhenekiiri? Tutali twe tushobwiri ukukiza umundu! Kutanali mbu bwo twe tukwaniini imbere lya Rurema!»

¹³ «Rurema wa bashokuluza biitu, Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo, keera akakuza umukozi wage Yesu. Anali yoyo Yesu ye mukatanga mu maboko ga'bagoma. Ne'kyanya Pilaato âli mali shungika kwo

agamùshwekuulira ye, mwanalahira. ¹⁴ Mwanahuuna kwo'mwitani abe ye mugashwekuulirwa. Kiziga ulya Yesu, ye wo'kuli, ye na kwaniini imbere lya Rurema. ¹⁵ Kundu ye shyoko yo'bulamu, mwanamúyitiisa ku mbalanga. Haliko, Rurema anamúzuula mu bafwiri. Yiri igambo, tulyagagi tumasi twalyo.

¹⁶ «Kwo na kwokwo, no'yu mundu ye mubwini hano, munamúyiji-yiji, keera alonga ukuyami kanibwa indege ku njira yo'kubiika ubwemeere kwi'ziina lya Yesu. Ee! Lyeryo iziina lya Yesu, kuguma no'kulibiika kwo'bwemeere, kyo kyatuma akola mugumaana, nga kwo mukoli múbwini mweshi.

¹⁷ «Na buno, e beene witu! Yibyo byoshi byo mukagirira Yesu, mwe na'batwali biinyu, nyiji kwo mukabigiriirira ku buhwija. ¹⁸ Na íbikatumaga bigakoleka, gira Rurema akoleese amagambo go áli mali gwanwa adeta ku njira ya'baleevi baage booshi, kwo Masiya wage akwaniini alibuzibwe.

¹⁹ «Ku yukwo, mutwikirage ku byaha biinyu! Mu-nahinduke bandu ba Rurema, gira lye'byaha biinyu bi-hotolwa. ²⁰ Kwokwo, lyo Nahano agakizi mùluhuula, anamùlungikire Yesu. Yoyo Yesu, ye yolya Masiya ye áli mali gwana amùbiikira. ²¹ Yesu, akwaniini atee beera mwi'gulu, halinde ukuhisa ku kyanya Rurema agashubi lingaania ibindu byoshi. Kwokwo, kwo áli mali gwanwa adeta ukulyokera keera ku njira ya'baleevi baage beeru.

²² «Mukuba, Musa akadeta kwokuno: “Nahano, Rurema winyu agamùtumira umuleevi úli nga nie, anabe alyosiri mu kati kiinyu. Na ngiisi magambo go'yo muleevi agamùbwira, mukakizi gatega amatwiri! ²³ Ne'ri mundu atangagatwaza, agatwibwa lwoshi mu bandu ba Rurema!”

²⁴ «Ngiisi íbigweti bigakoleka mu zino siku, abaleevi booshi, báli mali gwanwa babitangira ubuleevi. Yukwo, kukatondeerera ku muleevi wage Samweri, halinde ukuhisa ku ngiisi bandi baleevi. Balya booshi bakagwanwa badeta hi'gulu lyabyo.

²⁵ «Biryá byoshi byo Rurema akagwanwa adeta ku njira ya'baleevi, na niinyu, biryagagi hi'gulu liinyu! Kiri ne'kihango kyo akagira na bashokuluza biinyu, nakyo kwakundi, kiri hi'gulu liinyu. Mukuba, Rurema akalagaania Hiburahimu kwokuno: “Ku njira ya'bandu ba mwi'kondo lyawe, kwa'mahanga gooshi ggalonga ukugashaanirwa.”

* 3:23 3.23 Bukengeeze 18.15, 18, 19. † 3:25 3.25 Ndondeko 22.18; 26.4.

26 «Ikyanya Rurema akazuula umukozi wage Yesu mu bafwiri, akatee mütuma imwinyu. Mukuba, âli loziizi ukukizi mûgashaanira, halinde munalongage ukufuushuka mu mabi giinyu.»

4

Abakulu babiika Peturu na Yohana kwe'kikando

¹ Peturu na Yohana, iri bakaba baki gwetu bagaganuuzwa yabo bandu, lyeryo banayami hikirwa na'bagingi, na'Basadukaayo, kuguma no'mukulu wa'balaazi be'nyumba ya Rurema. ² Yabo bakulu booshi, bakayija keera bagarwa. Mukuba, Peturu na Yohana bâli kizi yigiriza abandu kwo abafwiri bagazuuka mu kati ka Yesu.

³ Yabo bakulu, banagwata Peturu na Yohana. Na mukuba kâli kola kabigingwe, kyanatuma bagatee balaaza mu nyumba ye'mbohe, kwo bugaakya.

⁴ Kundu kwokwo, ikyanya Peturu na Yohana bakabwira yabo bandu hi'gulu lya Yesu, abingi baabo bakamúyemeera. Umuharuuro gwa'bashosi âbâli koli yemiiri Yesu, gwanahika nga bihumbi bitaanu.

⁵ Iri bukakya, abatwali ba'Bayahudi banagira inaama yaho i Yerusaleemu, bali kuguma na'bashaaja baabo, kiri na'bigiriza baabo be'maaja. ⁶ Na mwi'yo naama, mwâli riiri no'mukulu wa'bagingi Hanaasi, na Kayafa, na Yohana, na Halegizandere, na'bandi beene wabo Hanaasi. ⁷ Yabo bakulu booshi, banatumira Peturu na Yohana. Ne'ri bakahika, banabayimangika imbere lyabo, banatondeera ukubabuuzwa, ti: «Aaho! Yibyo mwagiraga, mwabigira ku bushobozi buki, na kwi'ziina lya nyandi?»

⁸ Uyo Peturu, anaba akoli yijwiri mwo'Mutima Mweru, anabashuvya: «E batwali, na niinyu mwe bashaaja!

⁹ Zeene, tugwetu tugabulirizibwa, bwo twatabaala uyu mundu úshuba kirema, mbu na kutagi kwo akizibwa.

¹⁰ «Aaho! Mweshi mumenyage bwija, kuguma na ngiisi bandi Bahisiraheeri booshi, kwo'yu mundu úyimaaziri imbere liinyu, akola mugumaana ku bushobozi bwi'ziina lya Yesu Kirisito we'Nazareeti! Uyo Yesu, ye yolya mukayitira ku kibambo. Kundu kwokwo, Rurema keera akamúzuula mu bafwiri. ¹¹ Uyo Yesu, ye yolya biyandisirwi hi'gulu lyage, ti:

“Ibuye lyo mukalahira, mwe buubasi,

lyeryo lyo ligweti ligakania akagongo ko'lutaliro.*”

* 4:11 4.11 Zaburi 118.22.

¹² «Ndaaye gundi ye twangalongera mwo'bukize. Mu kihugo kyoshi, ndaalyo lindi iziina lya'bandu bahaabirwi, lyo tukwiriiri ukukizibwa mwo.»

¹³ Yabo bakulu, iri bakabona ngiisi kwo Peturu na Yohana bagweti bagashuvya ku bukaruuke, banâli bayiji, kwo batakalenga mu masomo. Kyanatuma bagasoomerwa bwe-neene, banakengeera kwo Peturu na Yohana bâli komeriini na Yesu.

¹⁴ Yabo bakulu, iri bakabona kwo'yo mushosi keera akizibwa, anayimaaziri kuguma na Peturu na Yohana, banabula byo bagaadeta. ¹⁵ Kyanatuma bagababwira bombi kwo batee lyoka mu naama yabo. Nabo, banasigala bagahanuusania.

¹⁶ Ne'ri bakabashaaga mwo, yabo bakulu banabuuzania: «Aaho! Yaba bandu, kuti kwo twamu bagira? Si abandu booshi be'Yerusaleemu, bakoli yiji kwo keera bakola ikitangaaza kihamu, tutanganakilahira. ¹⁷ Ku yukwo, tubabiike kwe'kikando, kwo batwikirage ukukizi deta liry a iziina lya Yesu mu bandu. Yiki kitangaaza kyo bagira, kitagenderere no'kukizi balumbuuka mwo.»

¹⁸ Ha nyuma, banashubi tumira Peturu na Yohana, banabakaanya, ti: «Yuvwagwi! Yiry a iziina lya Yesu, mutashubi ki kolwa mbu mwayigiriza hi'gulu lyalyo! Kiri no'kudeta, hatagire úgashubi lideta!»

¹⁹ Peturu na Yohana, banabashuvya: «Mwenyene, mutwe uluhango, iri bikwaniini imbere lya Rurema kwo mube mwe tugakizi simbaha, ho twangakizi simbaha Rurema yenyene. ²⁰ Biry a byoshi, tukabiyibonera twenyene, no'kubiyiyuwirwa, bitanganaziziri kwo tuleke ukukizi bideta!»

²¹⁻²² Peturu na Yohana, mbu badetage kwokwo, yabo bakulu banabula byo bagabahanira kwo. Abandu booshi bâli gweti bagayivuga Rurema, bwo yabo bombi bagira ikitangaaza kyo'kukiza uyo luzingo. Anâli kola ne'myaka ingingwe ya makumi gana ukulyokera ukubutwa kwage, azingamiri. Kyanatuma bagashubi biika Peturu na Yohana kwe'kikando, babuli bahanguula kwo bagende.

Abandu ba Yesu bahuuna Rurema ubutabaazi

²³ Peturu na Yohana, iri bakaba keera bashwekuulwa, banagalukira imunda abaabo. Banabaganuulira byoshi byo babwirwa na'bakulu ba'bagingi, na'bashaaja ba'Bayahudi.

²⁴ Ne'ri abaabo bakaba keera bayuwwa kwokwo, booshi banahuugiza kuguma mu kuhuuna Rurema, ti: «E Nahano, we mukulu wa byoshi! We kabumba igulu, ne'kihugo, ne'nyaaaja, na íbiri mwo byoshi. ²⁵ We kanadeta ku kanwa

ka shokuluza witu Dahudi, umukozi wawe, ku kyanya akadeta ku njira yo'Mutima Mweru kwokuno:

“Kituma kiki ibinyamahanga bigweti bigaraakara?

Kundu biyamiri biri mu gira igambi libi, si liryagagi lya busha!

26 Abaami be'kihugo, kuguma na'batwali baabo, keera bayibiika kuguma, banakoli yiteganwiri, gira balahire Nahano, balahire na Masiya wage ye akatoola.†”

27 «Binabonekeriiri kwo kiri na Heroode na Pondyo Pilaato, nabo keera bakakuumana mu kano kaaya, kuguma na'Bahisiraheeri na'bapagaani, gira balahire Yesu. Anali ye mukozi wawe ye ukataluula kwo abe ye Kirisito.

28 «Ngiisi kwo bakagira, byo na byebyo naawe wâli mali gwanwa washungika ukulyokera keera, ku bukalage bwawe, kwo bigaaba.

29 «Na buno, e Nahano! Ulolage ngiisi kwo keera batubiika kwe'kikando! Tunali bakozi baawe. Aaho! Utushoboleese, halinde tulonge ukukizi deta igambo lyawe ku bukaruuke. 30 Unakizi golola ukuboko kwawe mu kukizi kiza abandu. Ukizi yerekana ibisoomezwa bya kwingi kwi'ziina lya Yesu, umukozi wawe mweru.»

31 Yabo bandu, mbu bayusagye ukuhuuna Rurema kwokwo, yaho bâli kumaniri, hanajugumba! Balya booshi, banayijuzibwa mwo'Mutima Mweru. Banatondeera ukuyigiriza abandu igambo lya Rurema ku bukaruuke.

Ulushangi lwa'bandu ba Yesu

32 Abemeezi booshi, banaba no'mutima muguma. Ne'nzaliro zaabo, zâli kizi huugiza kuguma. Ndaaye mundu úwâli desiri kwo ali ne'bindu byage bya yenyene. Mukuba, ibindu byabo byoshi, byâli kola bya lushangi.

33 Indumwa za Yesu, zanakizi tanga ubumasi ku bukalage, iri banayerekana kwo Nahano Yesu keera akazuuka mu bafwiri. Na booshi, banakizi gashaanirwa bweneene!

34 Mu kati kaabo, ndaaye úkanihirwa ne'kindu. Mukuba, ikyanya abandu bâli hiiti amatongo, kandi iri inyumba, bâli kizi biguliisa. 35 Ne'fwaranga zo bakabilonga kwo, banakizi gendi zisikiiriza indumwa za Yesu. Yizo fwaranga, zanakizi gabwa, ukukulikirana ni'goorwa lya ngiisi mundu.

36 Hâli riiri no'Mulaawi muguma, iziina lyage ye Yusefu, mubutirwa wa mu poroveesi ye'Kipuro. Anali ye ndumwa za Yesu zikayinika iziina lya Barinaaba, (kuli kudeta: wo'kukizi kanania umutima). 37 Barinaaba naye, anaguliisa

† 4:26 4.25-26 Zaburi 2.1-2.

itongo lyage. Ne'fwaranga zo akalilonga kwo, anayiji zisikiiriza indumwa.

5

Ubulyalya bwa Hananiya na Safira

¹ Hâli riiri mundu muguma, iziina lyage Hananiya. Yehe, bo na mukaage wa Safira, nabo banaguliisa itongo lyabo. ² Halikago, ifwaranga zo bakalilonga kwo, yee! Hananiya anazikomoola kwo. Na mukaage akamenya. Na ízikasigala, Hananiya anagendi zisikiiriza indumwa za Yesu.

³ Uyo Hananiya, ikyanya akahikaga, Peturu anamúbwira: «E Hananiya, maki gano wagira! Kituma kiki waleka Shetaani ayifunda mu mutima gwawe? Ikyanya ukasigalana ku fwaranga zo walonga kwi'tongo lyawe, lyo wabeesha Umutima Mweru yenyene! ⁴ Ikyanya utazi ligulisa, si bishuba bindu byawe! Kiri ne'kyanya keera waligulisa, ushubi hangwirwi ukukoleesa ifwaranga zo walilonga kwo, nga kwo utáloziizi! Aahago! Biki íbyakushimya kwo ugire ibala mwene yiri? Batali bandu bo wabeesha, si wabeesha Rurema yenyene!»

⁵ Uyo Hananiya, mbu ayuvwagwe kwokwo, anayami yidikuula haashi. Anayami fwa. Abandu booshi, iri bakayuvwa ngiisi kwo afwa, banayoboha bweneene. ⁶ Hanayija imisore, yanayiji zingira ikirunda kyage mu mirondo. Yanakihulukana, yanagendi kiziika.

⁷ Iri hakalenga nge'bihe bishatu, muka Hananiya naye anayingira mu nyumba, buzira kumenya kwo yiba keera afwa. ⁸ Peturu, anamúbuuza: «Umbwire! Ifwaranga zo mwaguliisa kwi'tongo liinyu, ka zooshi zeezi?» Na wa naye, ti: «E waliha, zooshi zeezo!»

⁹ Peturu anamúbwira: «Hafe! Kituma kiki mwalagaana mwe na yibalo kwo mugeze Umutima Mweru gwa Nahano? Lolaga! Ábashubi ziika yibalo, baabo kandi bakola ha mulyango. Na naawe, bakola bagakutwala!» ¹⁰ Lyeryo ngana, Safira anayitimba mu magulu ga Peturu. Naye anayami fwa. Irya misore, iri ikashubi yingira, yanagwana Safira naye keera afwa. Yanahulukana ikirunda kyage, yanagendi kiziika ha butambi lye'shinda ya yiba.

¹¹ Abandu booshi bi'shengero, kiri na'bandi booshi, ikyanya bakayuvwa kwokwo, banagwatwa ne'kyoba kingi.

Indumwa za Yesu zagira ibitangaaza bingi

¹² Indumwa za Yesu, zâli gweti zigaagira ibitangaaza bingi mu bandu. Abandu ba Yesu, booshi banakizi kumana

mu Mbarazaani ya Sulumaani.* ¹³ Banakizi huuzibwa bweneene. Kundu kwokwo, mu batâli yemiiri Yesu, ndaaye úkagira mbu abayibiike mwo. ¹⁴ No'muharuuro gwa'bandu ábâli koli yemiiri Nahano, gwanakizi yushuuka bweneene, mwa'bashosi na'bakazi.

¹⁵ Abalwazi bâli kizi tangirizibwa mu njira. Banakizi biikwa ku ngingo, na ku birago, gira mango Peturu alenga, kiri ne'kizunguza kyage kikakizi hika ku baguma baabo.

¹⁶ Abandu bingi bweneene, banakizi lyoka mu twaya twe'butambi, banakizi yiji shololokera yaho i Yerusaleemu. Banaleeta abalwazi baabo, kuguma na ábâli kizi bamburwa ne'bisigo. Balya booshi, banakizi kizibwa.

Indumwa za Yesu zalibuzibwa

¹⁷ Umukulu wa'bagingi, kuguma na'baabo booshi bi'banga lya'Basadukaayo, banagwatwa no'luugi bweneene hi'gulu lye'ndumwa za Yesu. ¹⁸ Kyanatuma bagagendi zigwata, banazilasha mu nyumba ye'mbohe. ¹⁹ Halikago bushigi, umuganda wa Nahano anayiji yigula inyiivi ze'yo nyumba, anazihulukiza ha mbuga, anazibwira: ²⁰ «Mugendi yimanga ha nyumba ya Rurema, munamenyeese ha'bandu ngiisi kwo bangatuula ku njira mbyahya.»

²¹ Kwokwo, indumwa za Yesu zanazinduka ha nyumba ya Rurema, nga kwo zabwirwa, zاناتondeera ukuyigiriza ha'bandu.

Ku kyekyo kyanya, uyo mukulu wa'bagingi, kuguma na yabo baabo, banakuumania abakulu booshi ba'Bayahudi. Banatuma abalaazi iwa nyumba ye'mbohe, gira bagendi leeta indumwa za Yesu. ²² Haliko, mbu bayingirage mwo, banagwana zirya ndumwa, ndaazo. Banagalukira imunda abakulu, banababwira: ²³ «E banahamwitu, ikyanya twahika ha nyumba ye'mbohe, twagwana inyiivi ziri mbamike, na'balaazi bayimaaziri ha butambi lyazo. Halikago, iri twaziyigula, ndaaye mundu ye twagwana mwo.»

²⁴ Ulya mukulu wa'balaazi, kuguma na yabo bakulu ba'bagingi, mbu bayuvwe kwokwo, banagangaanwa, banabuuzania: «E balya, maki gano?»

²⁵ Lyeryo, hanayija mundu muguma, anababwira: «Lo-lagi! Balya bandu bo mushubi lashiri mu nyumba ye'mbohe, baabo kandi bakoli yimaaziri ha nyumba ya Rurema bagweti bagayigiriza ha'bandu.»

* 5:12 5.12 Mbarazaani ya Sulumaani yâli riiri ha nyumba ya Rurema.

²⁶ Lyeryo, umukulu wa'balaazi, kuguma na'balaazi baage, banagendi zileeta. Haliko, batanayija bagweti bagazitumikira. Mukuba, bâli yobohiri kwa'bandu bangakoli balasha amabuye.

²⁷ Ne'ri bakaba keera bazihisa mu naama ya'bakulu, uyo mukulu wa'bagingi anatondeera ukuzibwira: ²⁸ «Si keera tukamûkaanya kwo mutakizi ki yigiriza abandu hi'gulu li'ziina lyo'lya mundu! Kundu kwokwo, mukiri mu genda mu kano kaaya kooshi ke'Yerusaleemu, mugweti mugakwiza amigirizo giinyu. Keera mwanahiga kwo mutubetuze umuko gwage!»

²⁹ Peturu ne'zaabo ndumwa, zanashuvya, ti: «Bitukwiriiri tukizi simbaha Rurema, ho twangakizi simbaha abandu! ³⁰ Kundu mukayita Yesu ku njira yo'kumûmanika ku kibambo, halikago Rurema wa bashokuluza biitu anamûzuula. ³¹ Anamûkuza mu kumûbiika uluhande lwage lwe'lulyo, abe Mutwali, abe na Lukiza. Kwokwo, lya'Bahisiraheeri baba no'bulyo bwo'kutwikira ku byaha byabo, banakogwe. ³² Biryâ byoshi, twenyene tukabiyibonera. Kiri no'Mutima Mweru, nagwo gugweti gugabitangira ubumasi. Gwogwo Mutima Mweru, gwo Rurema ali mu heereza ngiisi ábamûsimbahiri.»

³³ Yabo bakulu, mbu bayuvwagwe kwokwo, arara-rara! Banalooza kwo babayite. ³⁴ Mwi'yo naama, mwanayimuka Umufarisaaayo muguma, iziina lyage Gamalyeri. Âli riiri mwigiriza we'Maaja, anâli kizi haabwa ulushaagwa mu bandu booshi. Anadeta kwe'ndumwa za Yesu zitee hulusibwa.

³⁵ Iri zikaba keera zahuluka, anabwira abaabo bakulu, ti: «E bashosi be'Hisiraheeri, yiri igambo lyo mukoli loziizi ukugirira yaba bandu, muliyitonde kwo!»

³⁶ «Ku siku ízikalenga, hakahulukira mundu muguma, iziina lyage Tehuda. Âli gweti agakizi yihaya kwo ali mugangambale. Na'bandu nga magana gana banamûyibiika kwo. Haliko, iri hakazinda, anayitwa. Na booshi ábâli múkulikiiri, banashaabuka. Ne'byage byoshi, byanamalira haaho.

³⁷ «Na ku kirya kyanya kya'bandu bakaharuurwa kwo, hanahulukira Umugalilaaya muguma, iziina lyage Yuda. Uyo Yuda, naye anaba ne'kiso kyage kya'bahuni. Halikago, naye anayitwa. Na ábâli kizi múkulikira booshi, nabo banashaabuka.

³⁸ «Kwokwo, buno namûbwira, amagambo ga yaba bandu, hatagire úgagayifunda mwo. Mubaleke! Ishungi zaabo, na ngiisi byo bagweti bagaagira, iri byangaba bilyosiri mu bandu, bigaafwa ubusha. ³⁹ Haliko, iri

byangaba bilyosiri imwa Rurema, mutagaahasha ukubahangirira. Munayiji kengeera mukola mu hagana na Rurema yenyene!»

⁴⁰ Yiryo ihano lya Gamalyeri, abaabo banaliyemeera. Kwokwo, banashubi tumira yizo ndumwa. Ne'ri zikahikaga, banadeta kwo zihimbulwe. Ha nyuma, banazikaanya kwo zitashubi ki deta hi'gulu li'ziina lya Yesu. Babuli zihanguula kwo zitaahе.

⁴¹ Yizo ndumwa, zanahuluka mwi'yo naama ya'bakulu, zishambiiri. Mukuba, Rurema akabona kwo zikwaniini ukugayirizibwa hi'gulu li'ziina lya Yesu. ⁴² Zitanatwikira ukukizi menyeesa abandu Imyazi Miija kwo Yesu ye ulya Masiya. Zanakizi giyigiriza ngiisi lusiku mu nyumba ya Rurema, kiri na mu nyumba za'bandu.

6

Abatabaazi balinda batoolwa

¹ Mu yizo siku, umuharuuro gwa'bigirizibwa ba Yesu gwanagenderera ukukizi yushuuka. Halikago mu kati kaabo, mwanavyuka imidodombo. Ikyanya kyo'kukizi gaba ibyokulya bya ngiisi lusiku, Abayahudi ábâli kola mu deta indeto ye'kigiriki,* bakabona kwa'baabo be'Buyahudi bataki gweti bagatwaza abanamufwiri baabo.

² Yizo ndumwa za Yesu kwo ziri ikumi na zibiri, zanakuumania abemeezi baabo booshi, zanababwira: «Bitakwaniini kwo tukizi janda ukuyigiriza Igambo lya Rurema, mbu lyo tukizi shiiba tugagabulira abandu ibyokulya.

³ «E beene witu, mu kati kiinyu, mutoole mwa'bashosi balinda. Babe bayijikiini kwo bali mu detwa bwija, banayijwiri mwo'Mutima Mweru, banabe bitegeereza. Baabo, bo tugabiika ku mukolwa gwo'kukizi gaba ibyokulya.

⁴ Kwokwo, lyo nyiitu tukizi yitanga mu kuhuuna Rurema, na mu kukizi yigiriza abandu Igambo lyage.»

⁵ Yabo booshi, iri bakayuvwa kwokwo, banasiima. Banatoola Setefaano, umundu úwâli biisiri Rurema kwo'bwemeere, anâli yijwiri mwo'Mutima Mweru. Banatoola na Firipo, na Porokoro, na Nikanora, na Timooni, na Parimena, na Nikolayo we'Handyokiya, úkatee yemeera ibanga lye'Kiyahudi, anabuli yiji yemeera Yesu. ⁶ Yabo bashosi balinda, bo bakatwalwa imbere lye'ndumwa za Yesu. Zanabahuunira imwa Rurema, mu kubabiika kwa'maboko.

⁷ Igambo lya Rurema, lyanagenderera no'kukizi kwira mu bandu. Mu kaaya ke'Yerusaleemu, umuharuuro gwa'bandu

* **6:1** 6.1 kigiriki Abayahudi ábâli shabukiiri mu mahanga batâli ki yiji indeto yabo. Si bâli kola mu deta izindi.

ba Yesu, gwanakizi yushuuka bweneene! Kiri na'bagingi ba'Bayahudi, abingi baabo nabo banayemeera Yesu.

Setefaano agwatwa

⁸ Ulya Setefaano, Rurema âli mûgashaniiri bweneene, anâli mûyijwizi mwo'bushobozi bwage. Kyanatuma agakizi gira ibitangaaza bya kahebuuza mu bandu.

⁹ Halikago, Abayahudi baguma banayiji mûhaliiza. Bâli riiri ba mu nyumba nguma ye'mihumaanano yo bâli kizi buuza Inyumba ya'Bashwekuule. Baguma baabo, bâli shaaziri i Kureene, ne'Halegizanderiya. Na'bandi baabo, bâli shaaziri i Kirikiya, ne'Haziya. Yabo Bayahudi, kundu bâli kizi haliiza Setefaano, ¹⁰ haliko anakizi bayumuusa, anakizi deta ku bwitegeereze na ku bushobozi bwo'Mutima Mweru.

¹¹ Yabo Bayahudi, iri bakabona kwokwo, banabulika bandu baguma, gira bagendi bangaaniza Setefaano kwo atuka Musa, atuka na Rurema. ¹² Yago magambo, ikyanya bakagendi gadeta, ganaraakaza bweneene abashaaja ba'Bayahudi, na'bigiriza be'maaja, kiri na'bagunda. Yabo booshi, arara-rara! Banagendi birigisha Setefaano, banamûgogombeka mu naama ya'bakulu baabo, ¹³ banaleeta na mwo tulya tumasi twe'bibeessa.

Yutwo tumasi, twanatondeera ukubangaaniza Setefaano, ti: «Uyu mundu, atali mu leeza ukutyozza iyi nyumba nyeeru ya Rurema, kiri ne'maaja za Musa! ¹⁴ Keera tukayuvwa ngiisi kwo akadeta kwo Yesu we'Nazareeti agahongola iyi nyumba ya Rurema, anahindule ne'migeeza yo tukasigirwa na Musa.»

¹⁵ Yabo bakulu ba'Bayahudi, ngiisi kwo bâli bwatiiri yaho, banatungira Setefaano. Yee! Banabonaga kwa'malanga gaage gakoli shushiri nga go'muganda.

7

Setefaano ayibulanira mu naama ya'bakulu

¹ Uyo mukulu wa'bagingi, anabuuzza Setefaano: «Ewe! Yibi byoshi byo bakulega kwo, ka kwokwo kwo biri?»

² Setefaano, anashuvya: «E beene witu na badaata! Munyuvwirize! Rurema wo'bulangashane, akahulukira ku shokuluzza witu wa Hiburahimu mu poroveesi ye'Mezopotamiya, ku kyanya atâli zaazi bungira i Harani. ³ Rurema anamûbwira: "Ushaagage mu kino kihugo kyawe. Usige mwo beene winyu, unagende mu kihugo kyo ngakuyereka. *»

* 7:3 7.3 Ndondeko 12.1.

⁴ «Kyanatuma Hiburahimu agabunga mu kihugo kyabo kye'Bukalidaayo, anagendi tuula i Harani. Ne'ri yishe akaba keera afwira yo, Rurema anashubi múbunguúisa. Anamúleeta mu kino kihugo kyo niinyu mukoli tuuziri mwo buno.

⁵ «Kundu kwokwo, mu kino kihugo, Rurema atakaheereza Hiburahimu mwi'tongo íryangahisa kiri no'lushando luguma! Si akamúlagaania naaho kwo kigaaba kiri kye'mwage, kuguma na'bandu ba mwi'kondo lyage. E balya! Akamúbwira kwokwo, kundu ndaaye mwana ye Hiburahimu áli gweti.

⁶ «Rurema anashubi bwira Hiburahimu, ti: “Abandu ba mwi'kondo lyawe, báye gendi shumbika mu kihugo kye'mahanga. Ne'yo munda, bagaagirwa baja, banahise ye'myaka magana gana bagweti bagalibuzibwa bweneene!
⁷ Haliko yabo basheebuja, ngayiji bahana. Na ha nyuma, abandu baawe, banalyoke mu galya mahanga, banayiji nyikumbira hano.†”

⁸ «Ha nyuma, Rurema ananywana ikihango na Hiburahimu, kyanáli kizi koleesibwa ku njira yo'kutenguula. Hiburahimu akayiji buta Hisake. Ne'ri Hisake akahisa isiku munaana, Hiburahimu anamútuenguula. Uyo Hisake naye, anabuta Yakobo. No'yo Yakobo, naye anabuta abatabana ikumi na babiri, banali bo bashokuluza biitu.

⁹ «Yabo bashokuluza biitu, bakagwatwa no'luugi bweeneene hi'gulu lya mwene wabo wa Yusefu! Kyanatuma bagamúguliisa, agendi ba muja mu mahanga ge'Miisiri. Kundu kwokwo, Rurema báli yamiinwi, ¹⁰ anakizi múkiza mu malibu gaage gooshi. Anamúbiika mwo'bwitegereze, halinde Faraho, mwami we'Miisiri, anamúsiima. Ulya Faraho anamúbiika abe mutwali mukulu mu kihugo kyabo kyoshi kye'Miisiri, kiri na mu nyumba yage ye'kyami.

¹¹ «Ha nyuma, umwena gwanagunuza mu kihugo kye'Miisiri, kiri na mu kihugo kye'Kaanani, halinde abandu banayingira mu makuba bweneene! Bashokuluza biitu, nabo banabula byo bagaalya. ¹² Yakobo, iri akayuvwa kwo mu kihugo kye'Miisiri mukiri ingano, analungika yo yabo bashokuluza biitu. Yulwo lugeezi lwabo, lwáli riiri lwa mbere lwo'kuhika yo.

¹³ «Na ku lugeezi lwa kabiri, Yusefu anayimenyeesa imwabo. Nabo kwakundi, banamenyeekana imwo'yo mwami we'Miisiri. ¹⁴ Yusefu, anatuma indumwa imunda yishe Yakobo, kwo ayije iyo munda i Miisiri, kuguma ne'mbaga yage yoshi kwo báli riiri bandu makumi galinda na bataanu.

† 7:7 7.7 Ndondeko 15.13-14.

¹⁵ «Kwokwo, Yakobo anamanukira iyo munda i Miisiri, inali yeyo munda yo akafwira. Kiri na bashokuluza biitu ábakasigwa, nabo bakafwira yeyo munda. ¹⁶ Ibirunda byabo byanayiji leetwa imwabo mu kaaya ke'Shekemu, byanagendi ziikwa mu shinda yo Hiburahimu akagula ku fwaranga ndebe imwa'baana ba Hamoori.

¹⁷ «Rurema, iri akaba keera agira kwo âli mali gwanwa alagaania Hiburahimu, Abahisiraheeri bâli kola kandaharu-urwa i Miisiri.

¹⁸ «Iri hakatamaga, mwanayima ugundi mwami, útâli yiji Yusefu. ¹⁹ Uyo mwami, anakizi lyalyania bashokuluza biitu. Âli gwetu agabatindimaza, mu kukyula kwo bakizi kabulira utulenge twabo two'butabana, gira bafwe.

²⁰ «Ku kyekyo kyanya, Musa naye anabutwa, anâli riiri mwana mwija ngana! Iri akaba keera alererwa mu mwabo myezi ishata, ²¹ anagendi biikwa ha mbuga. Muluzi-nyere wo'mwami Faraho, anayiji mútoola, anagendi lerwa nga mwana wage. ²² Kwokwo, Musa akayigirizibwa amenge gooshi ga'Bamiisiri. Anaba kikalage mu byo âli kizi deta, na mu byo âli kizi kola.

²³ «Ikyanya Musa akaba akola ne'myaka makumi gana, anakumbula ukubona abaabo Bahisiraheeri. ²⁴ Anagendi gwana Mumiisiri muguma agwetu agakomeeresa uwabo muguma. Lyeryo Musa, anagendi múlwira. Na mu kumúyihoolera, anamúyita. ²⁵ Âli toniri kwa'baabo bagaa-menya kwo Rurema agabakiza ku njira yage, batanamenya.

²⁶ «Ne'ri bukakya, anahulukira ku Bahisiraheeri babiri ábâli kola mu lwa, anagira mbu abafunge, ti: “E bashosi, maashi! Si mwe baguma! Aahago! Kituma kiki mugwetu mugakomerensania?”

²⁷ «Halikago, uyo úwâli gwetu úgakomeeresa uwabo, anasindikira Musa, ti: “Nyandi úkakubiika kwo ube mutwali witu, unabe mutwi we'maaja ziitu? ²⁸ Ka naani uloziizi ukunyita, nga kwo walaala wayita ulya Mumiisiri?#”

²⁹ «Musa, mbu ayuvwagwe kwokwo, anatondeera ukuy-oboha, anayama agapumukira i Midyani. Ne'ri akaba akoli shumbisiri yo, anabutira ya'baana babiri. ³⁰ Anamala igindi myaka makumi gana atuuziri yo.

«Lusiku luguma, ku kyanya âli riiri mwi'shamba, hoofi no'mugazi Sinaayi, anahulukirwa kwo no'muganda muguma. Uyo muganda akaboneka mu kishungu-shungu íkyâli kizi gulumira kwe'mbigi. ³¹ Musa, mbu agibonage, anasoomerwa ngana! Anagiyegeera luto-luto, gira agiyitegeereze bwija.

«Lyeryo ngana, anayuvwa izu lya Nahano, lyanadeta kwokuno: ³² “Nie Rurema wa bashokuluza baawe, Hiburahimu, na Hisake, na Yakobo.Š” Musa, mbu ayuvwe kwokwo, analenga mwo'musisi, anayoboha ukushubi lola mwi'yo ngulumira.

³³ «Nahano anashubi múbwira: “Uhogole ibiraato byawe, bwo yaho uyimaaziri, hali handu hataluule. ³⁴ Niehe, keera nabona ngiisi kwa'bandu baani bagweti bagatindimazibwa i Miisiri. Keera nanayuvwa ne'kigongero kyabo. Kwoku nayija ukulyoka mwi'gulu, gira nyiji bakiza mu buja. Na buno, yijaga! Ngakutuma iyo munda i Miisiri.*”

³⁵ «Yoyo Musa, ye bashokuluza biitu bakalahira mu kumúbwira: “Nyandagi úkakubiika kwo ube mutwali witu, unabe mutwi we'maaja ziitu?” Kundu kwokwo, Rurema yenyene ye kamútuma, gira abe ye mutwali wabo, abe na Lukiza wabo, ukukulikirana na ngiisi kwo'lya muganda akagwanwa amúbwira mu kishungu-shungu.

³⁶ «Ha nyuma, Musa anabarongoora, mu kubalyosa i Miisiri. Akahisa imyaka makumi gana, agweti agayerekana ye'bitangaaza bingi. Anakizi bigira ku Nyaaja Ndukula, kiri na mwi'shamba.

³⁷ «Ulya Musa, anali ye yolya úkabwira Abahisiraheeri, ti: “Rurema agamútumira umuleevi úli nga nie, anabe alyosiri mu kati kiinyu.†” ³⁸ Uyo Musa, bâli yamiinwi na bashokuluza biitu mwi'shamba. Anali ye kaganuulirwa no'muganda ku mugazi Sinaayi. Anayakiira amagambo ágali mwo'bulamu, anatuleetera go.

³⁹ «Kundu bikaba kwokwo, bashokuluza biitu banalahira mbu batagamúsimbaha, banayifwija mu mitima yabo mbu bagalukire i Miisiri. ⁴⁰ Banabwira Harooni, ti: “Ewe! Utugirire imigisi, ibe ye gakizi turongoora mu njira. Si uyo Musa yehe, kundu akaturongoora mu kulyoka mu kihugo kye'Miisiri, tutamenya ngiisi kwo aba!‡”

⁴¹ «Mu yizo siku, Abahisiraheeri banagira umugisi úgushushiini ne'nyana. Banagutangira amatuulo, iri banagushambaalira mu kugugirira ulusiku lukulu! Kyanâli kindu naaho kyo bakayigirira na'maboko gaabo. ⁴² Kyanatuma Rurema, agabarakarira, anabalyoka mwo. Anabaleka bakizi yikumba indonde, nga kwo biyandisirwi mu kitaabo kya'baleevi kwokuno:

“E Bahisiraheeri, ikyanya mukahisa imyaka makumi gana muli mwi'shamba,

Š 7:32 7.32 Kulyoka 3.6. * 7:34 7.34 Kulyoka 3.1-10. † 7:37 7.37 Bukengeze 18.15. ‡ 7:40 7.40 Kulyoka 32.1.

ka nie mwâli kizi baagira ibitugwa, mbu lyo mubindan-
gira amatuulo?

43 Nanga! Si mwâli kizi genda mubetwiri uluheero
lwo'muzimu Moloki!

Mwanâli kizi betulaga ne'ndonde yo'muzimu gwinyu
Refani.

Iyo migisi, yo mukayigirira, mbu lyo mugiyikumba.

Ku yukwo, ngamûgwatiisa imbirira,

munatwalwe halinde mu mahanga ágali hala ukuhima
i Babeeri. §”»

44 Setefaano anashubi deta: «Iyo munda mwi'shamba,
bashokuluza biitu bâli yamiini na liryâ iheema
lye'mihumaanano na Rurema. Likagirwa nga ngiisi kwo
Rurema âli mali gwanwa ayereka Musa.

45 «Lyanasigirwa bashokuluza biitu ábâli riiri kuguma
na Yoshwa, ikirongoozi kyabo. Nabo, banaliyingirana mu
kihugo kyo bakanyaga abandu be'gindi milala. (Mukuba,
Rurema yenyene akabayimulira bo.) Lyanabeera mwomwo
mu kihugo kyabo, halinde ukuhisa ku kyanya kya Dahudi.

46 «Ne'kyanya Dahudi akabona kwo Rurema amúsiimiri,
anamúhuuna ti: “E Rurema wa Yakobo! Umbanguule,
maashi! Nguyubakire inyumba.”

47 «Haliko, mugala wage Sulumaani ye kayiji giyubaka.

48 Kundu kwokwo, Rurema ali hi'gulu lya byoshi. Atanatu-
uziri mu nyumba íziri mu yubakwa na'bandu, nga
kwo'muleevi adesiri ti:

49 “Nahano adesiragi kwokuno:

Igulu, kyo kitumbi kyani kyo'bwami.

Ne'kihugo, kyo ndi mu laaviza mwo.

Aaho! Nyumba nyikagi yo mwangaki nyubakira?

Ka hali ahandu ho nangaluhuukira?

50 Biryâ byoshi, ka ndali nie kabibumba?*”»

51 Setefaano anagenderera no'kudeta: «Si muli
mindagabika! Imitima yinyu, kiri na'matwiri giinyu,
biri nga bya kipagaani. Muyamiri muli mu gahaasa-haasa
ku byo'Mutima Mweru, nga kwo bashokuluza biinyu nabo
bâli kizi gira! 52 Ka hali muleevi ye batakalibuza? Si bâli
kizi yita abaleevi, kundu yabo baleevi bo bâli kizi tanga
ubuleevi hi'gulu lyo'kuyija kwo'lya úkwaniini imbere lya
Rurema!

«Uyo úkwaniini, ye na yoyo niinyu, keera mukatanga mu
bagoma, mwanamúyitiisa. 53 Kundu mwe mukaleeterwa
Imaaja za Rurema ku njira ya'baganda baage, haliko
mutakazitwaza.»

Setefaano ayitwa

⁵⁴ Abakulu ba'Bayahudi, mbu bayuvwe amagambo ga Setefaano, arara-rara! Banatondeera ukushya imihondo hi'gulu lyage.

⁵⁵ Kundu kwokwo, Setefaano âli yijwiri mwo'Mutima Mweru. Ne'ri akalegamira hi'gulu, yee! Anabona ubulangashane bwa Rurema, na Yesu ayimaaziri uluhande lwe'lulyo lwa Rurema. ⁵⁶ Haaho, anadeta: «Lolagi! Ngoli bwini kwi'gulu lyayiguka! No'Mwana wo'Mundu ayimaaziri uluhande lwe'lulyo lwa Rurema!»

⁵⁷ Lyeryo, yabo bakulu ba'Bayahudi banaziba amatwiri gaabo, iri banayamuluka. Booshi, banayami yadukira ku Setefaano. ⁵⁸ Banamúhulamulira inyuma lya'kaaya, banatondeera ukumúvurumika amabuye. Utumasi twa yibyoyi, twanabiika imirondo yatwo ha magulu ga musore muguma, iziina lyage Sahuli.

⁵⁹ Ne'kyanya bakaba baki gwetwiri bagavurumika Setefaano amabuye, anadeta: «E Nahamwitu Yesu, uyakiire umutima gwani!» ⁶⁰ Lyeryo, anayifudika haashi, anayamiza na kwokuno: «E Nahamwitu, kino kyaha kyabo, utakizi bashumuza kyo.» Mbu ayusagye ukudeta kwokwo, anayami fwa.

8

¹⁻² Sahuli naye, âli riiri mu bakayemeera kwo Setefaano ayitwe. Ha nyuma, abandu ábâli simbahiri Rurema, banagendi múziika. Ne'kyanya bakamúkengeera mu kigandaaro kyage, banajengeerwa bweneene.

Ku lwolwo lusiku lwo Setefaano akayitwa kwo, abandu bi'shengeroyi lye'Yerusaleemu, banatondeera ukulibuzibwa bweneene. Kyanatuma yabo booshi banashabukira i Buyahudi, ne'Samariya. Indumwa za Yesu naaho, zo zikasigala i Yerusaleemu.

³ Sahuli naye anatondeera ukunyagaza abandu bi'shengeroyi. Anakizi genda agayifunda mu nyumba zaabo, iri anahalamula mwa'bashosi na'bakazi. Ne'kyanya âli kizi bagwata, anakizi gendi balasha mu nyumba ze'mbohe.

Firipo ayigiriza mu kaaya ke'Samariya

⁴ Yabo bandu ba Yesu, ikyanya bakashaabuka, banakizi genda bagamenyeesa Imyazi Miija mu bandu. ⁵ Firipo naye, anamanukira mu kaaya kaguma ke'Samariya, anatondeera ukumenyeesa abandu hi'gulu lya Kirisito.

⁶ Yabo bandu, iri bakayuvwa amagambo ga Firipo, babona ne'bitangaaza byo âli gwetwiri agaagira, banakizi mútega amatwiri bweneene! ⁷ Mukuba, âli kizi yimula ibisigo mu bandu bingi. Yibyoyi bisigo, mu kushaaga,

byâli kizi yamuluka. Anakizi kiza ne'birema bingi, kiri no'tundende twingi kwakundi. ⁸ Kwokwo, mu yako kaaya, awi yiyi yiyi! Mwanaba umushambaalo ngana!

Peturu akanukira Simooni munamaleere

⁹ Yaho mu kaaya ke'Samariya, mwâli riiri umunamaleere muguma, iziina lyage Simooni. Uyo Simooni, âli mali soomeza abandu booshi be'yo munda, mu kukizi gira ibya maleere. Anâli gweti agayihaya kwo ali ndabal-alwa. ¹⁰ Abandu booshi, abagunda na'batwali, bâli kizi múyuvwiriza, iri banadeta: «E balya, uyu ye bushobozi bwa'bamungu, úbuli mu detwa Bushobozi Bukulu!» ¹¹ Na íbikatuma bagakizi múyuvwiriza, bwo âli kola siku nyingi ali mu basomeza na'maleere gaage.

¹² Haliko, ikyanya Firipo akayiji bamenyeesa Imyazi Miija hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema, na hi'gulu li'ziina lya Yesu Kirisito, banagiyemeera, abashosi na'bakazi, banabatiiz-ibwa. ¹³ Simooni naye, anayemeera Yesu, anabatiizibwa, anakizi genda akulikiiri Firipo. Ne'ri akabonaga ibitan-gaaza bihamu byo Firipo âli kizi gira, ehee! Anasoomerwa ngana!

¹⁴ Indumwa za Yesu ízâli sigiiri i Yerusaleemu, iri zikayuvwa ngiisi kwa'bandu be'Samariya nabo keera bakayemeera Igambo lya Rurema, zanabalungikira Peturu na Yohana. ¹⁵ Ne'ri bakahika, banahuunira yabo bandu, gira nabo bayakiire Umutima Mweru. ¹⁶ Mukuba, ndaaye kiri no'muguma wabo úwâli mali guyakiira. Bâli ki batiziibwi naaho kwi'ziina lya Nahano Yesu. ¹⁷ Peturu na Yohana, mbu bababiikage kwa'maboko, lyeryo nabo banayami yakiira Umutima Mweru!

¹⁸ Simooni, mbu abonage ngiisi kwa'bandu keera bayaki-ira Umutima Mweru ku njira yo'kubiikwa kwa'maboko, anayami shonga Peturu na Yohana ifwaranga, anababwira: ¹⁹ «Yubu bushobozi, mubumbeereze, gira naani, ngiisi ye ngakizi biika kwa'maboko, anayami yakiira Umutima Mweru!»

²⁰ Peturu, anamúshuvya: «Hafe! Wehe ne'fwaranga zaawe, mufwirage ku mbinga! Si utoniri kwo wangagula ikigabi kya Rurema ku fwaranga! ²¹ Nanga! Ndaayo ngoome yo uhiiti mu yugu mukolwa gwa Rurema. Si umutima gwawe guhengamiri bweneene imbere lyage. ²² Aahago! Yubu buligo bwawe, ubutwikire kwo. Unahuune Nahano ulukogo, gira akukoge ku mitono yawe mibi. ²³ Nabona kwo ukiri mwo'luugi! Ne'byaha byawe, bikoli kushwesiri.»

24 Simooni naye, ti: «E maashi! Mumbuunire imwa Nahano, gira mu gano magambo mwadeta, ndayiji gwatwa kiri ne'liguma lyago!»

25 Ikyanya Peturu na Yohana bâli riiri i Samariya, nabo banatanga ubumasi hi'gulu lya Nahano Yesu, banayigiriza abandu hi'gulu li'Gambo lyage. Ne'kyanya bakagalukira i Yerusaleemu, banagenda bagamenyeesa Imyazi Miija na mu tundi twaya twingi twe'yo munda.

Firipo aganuza umukulu we'Hendyopiya

26 Umuganda wa Nahano, anabwira Firipo ti: «Ushokole injira ileeziri mwi'shamba, uluhande lwe'kisaka, irya îlyosiri i Yerusaleemu mu kugenda i Gaza.» 27 Kwokwo, Firipo anayimuka, anashokola njira.

Ne'ri akaba akiri mu njira, banagwanana no'mukulu muguma wa mu kihugo kye'Hendyopiya úwâli riiri mutungule.* Anali ye wâli yimangiiri ibindu byoshi bya Kandaake, mwami-kazi we'yo munda. Uyo mukulu, âli geeziri i Yerusaleemu hi'gulu lyo'kugendi yikumbira yo Rurema. 28 Âli kola mu taaha, abwatiiri mwi'gaare lyage, agweti agaasoma mu kitaabo kyo'muleevi Hisaaya.

29 Lyeryo, Umutima Mweru gwanabwira Firipo: «Uduukage yiri igaare, unalikulikire!» 30 Firipo, analitibita kwo, analiduuka. Ne'ri akayuvwa kwo'yo mukulu ali mu soma mu kitaabo kyo'muleevi Hisaaya, anamúbuuza: «Yago magambo go ugweti ugaasoma, ka ugasobanuki irwi?» 31 Anamúshuvya: «Kutagi kwo nangesobanukirwa nago, ndaanaye mundu wo'kuganzobanulira? Nakuhuuna, ushonerage muno, tubwatalanwe!»

32 Yago Mandiko Meeru go âli gweti agaasoma, go gaaga: «Akasholerwa nga kibuzi ikigagendi tongeerwa.

Kundu kwokwo, anahulika naaho,

nga kwe'kyanabuzi kiri mu hulika ku kyanya kiri mu kemwa ubwoya.

33 Akagayirizibwa mu kunyagwa ukuli kwage.

Ndaanaye mundu úwangaganuula imyazi ye'kibusu kyage, mukuba uburambe bwage bukagitulwa hano mu kihugo.†»

34 Uyo mukulu, anabwira Firipo: «E waliha, nakuyinginga umbwire. Yago magambo go'buleevi, galyagagi hi'gulu lya nyandi? Ka hi'gulu lyage yenyene, kandi iri hi'gulu lyo'gundi?» 35 Lyeryo, Firipo anatondeerera ku gaago

* 8:27 8.27 mutungule Mu yizo siku, hali ikyanya abatungule bakabiikwa mu bakulu ba mu tujumiro. † 8:33 8.32-33 Hisaaya 53.7-8.

magambo ga Hisaaya, anamúmenyeesa hi'gulu lye'Myazi Miija ya Yesu.

³⁶ Ne'ri bakaba baki genderiiri mu njira, banahika áhali amiiji. Uyo mukulu anamúbwira: «Kundi kutagi? Amiiji yaga. Aaho! Biki íbyangaki mbuza kwo ndabatiizibwe?» [³⁷ Firipo anamúshuvya: «Iri wangayemeera Yesu Kirisito ku mutima gwawe gwoshi, lyo wangabatiizibwa.» Uyo mukulu, ti: «Ee! Nayemeera kwo Yesu Kirisito ali Mwana wa Rurema.»]

³⁸ Lyeryo, uyo mukulu anadeta kwi'gaare lyage liyi-mangikwe. Haaho, yabo bombi banayegeera amiiji. Ne'ri bakagayikira mwo, Firipo anamúbatiiza.

³⁹ Ikyanya bakalyoka mu miiji, Firipo, Umutima gwa Nahano gwanamúhunguukana. Uyo mukulu atanaki shubi múbona, anagenderera no'lugeezi lwage akoli shambiiri.

⁴⁰ Firipo anayiji boneka mu kaaya ke'Hazoto. Anagenda agalenga mu twaya twoshi twe'yo munda, agweti agamenyeesa ye'Myazi Miija, halinde anahika na mu kaaya ke'Kahisariya.

9

Sahuli akizibwa

¹ Mu yizo siku, Sahuli anagenderera ukubiika ikikando mu bigirizibwa ba Nahano. Anababwira kwe'ri bangagenderera ukukulikira Yesu, agakizi bayita. Kwokwo, anagendera umukulu wa'bagingi, ² anamúhuuna amaruba go agakizi gendana mu nyumba ze'mihumaanano ze'Damasiki. Ngiisi bakulikizi ba Yesu bo agakizi gwanaga mwo, baba bashosi kandi iri bakazi, akizi bashweka, anabaleete i Yerusaleemu.

³ Iri Sahuli akaba keera alonga amaruba, anashokola injira yo'kugenda i Damasiki. Haliko, mu kalenge-renge, mbu bayegererage yo, ulukeera lukayu úlulyosiri mwi'gulu, lwanamúyakira imbande zooshi, ngaa!

⁴ Ulya Sahuli anayibumbulika haashi, anayuvwa izu ligweti ligamúbuuza, ti: «E Sahuli, e Sahuli! Kituma kiki ugweti ugandibuza?» ⁵ Sahuli, ti: «E Nahano, we nyandi?» Anamúshuvya: «Nie Yesu, nie ugweti ugalibuza. ⁶ Aaho! Yimuka! Yingira mu kaaya. Mwomwo, mwo ugabwirirwa ngiisi byo ukwiriiri ukugira.»

⁷ Abandu ábáli balamiinwi na Sahuli, mbu babonage kwokwo, banajingalala. Mukuba, yiryo izu, nabo bakaliyuvwa. Haliko, umundu yenyene, ndaaye bakabona.

⁸ Kwokwo, Sahuli anayinamuka. Ne'ri akazibuula amasu, ndaakyo kindu kyo akashubi bona! Balya baabo, banagenda bamúgwetiiri ku kuboko, banamúyingiza mu kaaya ke'Damasiki. ⁹ Anahisa isiku zishatu átabona, átanalya, átananywa.

¹⁰ Ne'yo munda i Damasiki, hâli riiri mwigirizibwa muguma wa Nahano, iziina lyage Hananiya. Uyo Hananiya, Nahano anamúhamagala kwokuno mu mabone: «E Hananiya!» Naye, ti: «E Nahano, nguteziri amatwiri.» ¹¹ Nahano anamúbwira: «Ugendage mu nyumba ya Yuda, ku njira íri mu buuzibwa Ngolole. Unabuuze mwo'mundu wa mu kaaya ke'Tariso, iziina lyage Sahuli. Na buno, uyo Sahuli agweti agahuuna Rurema. ¹² Keera anabona amabone. Mu kati kaago, abona umundu úli mu buuzibwa Hananiya ayingira mu nyumba yo ali mwo, anamúbiika kwa'maboko, gira alonge ukushubi bona.»

¹³ Hananiya anashuvya: «E maashi Nahano, si bandu bingi keera bakanganuulira ngiisi kwo'yo Sahuli akanyagaza abandu baawe iyo munda i Yerusaleemu! ¹⁴ Na buno akolaga hano! Anakoli hangwirwi na'bakulu ba'bagingi kwo ayiji shweka ngiisi ábali mu huuna Rurema kwi'ziina lyawe.»

¹⁵ Nahano, ti: «Gendaga naaho! Uyo mundu, nienyene keera namútoola kwo abe mukozi wani. Agakizi genda ali mu menyeesa iziina lyani mu batali Bayahudi, na mu baami baabo, kiri na mu Bayahudi kwakundi. ¹⁶ Ngaki múyereka ngiisi kwo agakizi libuuka bweneene hi'gulu li'ziina lyani.»

¹⁷ Uyo Hananiya, mbu ayingirage mu nyumba, anabika Sahuli kwa'maboko, anamúbwira: «E mwene witu Sahuli, Nahamwitu Yesu ye wanduma imwawe, gira ulonge ukushubi bona, unayijuzibwe mwo'Mutima Mweru. Anali ye yolya úwakuhulukira kwo mu njira, ku kyanya ushuba mu yija hano.»

¹⁸ Lyeryo ngana, yee! Mu masu ga Sahuli, mwanatibuka íbiri nga magamba. Haaho, anatondeera ukushubi bona. Kwokwo, anayimuka, anabatiizibwa. ¹⁹ Ne'ri akaba keera alya, anashubi kana indege.

Sahuli akolera Yesu i Damasiki

Sahuli, anagira siku ngerwa mu kaaya ke'Damasiki, ali kuguma na'bigirizibwa ba Yesu. ²⁰ Anayami tondeera ukukizi genda mu nyumba ze'mihumaanano za'Bayahudi, iri anabayigiriza kwo Yesu ye Mwana wa Rurema.

²¹ Abandu booshi, iri bakayuvwa amigirizo gaage, banasoomerwa bweneene, banabuuzania: «E balya, uyu mundu, ka atali ye yolya úshuba mu genda aganyagaza

abandu ba Yesu iriira munda i Yerusaleemu? Ka bitanali byo byamúleeta hano, gira abururunge abandu ba Yesu, anabatwale mu bakulu ba'bagingi?»

²² Kundu kwokwo, Sahuli anakaviiriza ukukizi yigiriza abandu hi'gulu lya Yesu ku bukalage. Anakizi yereka Abayahudi ku bweranyange kwo Yesu ye ulya Masiya, halinde anakizi bayumuusa.

²³ Ne'ri hakalenga isiku nyingi, Abayahudi banagira igambi lyo'kumúyita. ²⁴ Ubushigi ni'zuuba, banakizi yama bagamúyitegeera ku miryango ya'kaaya, gira bakamúyitire ho. Haliko, yiryo igambi lyo'kumúyita, analihwehukwa. ²⁵ Kyanatuma abakulikizi baage bagamúhamba mu kitiri bushigi, banamúleeza mu kaazo ákáli riiri ku luzitiro lwa'kaaya, banamúshonoolera imbuga.

Sahuli agenda i Yerusaleemu

²⁶ Ha nyuma, Sahuli anagenda i Yerusaleemu, anagira mbu ayibiike ku bigirizibwa ba Yesu. Haliko, booshi banakizi ba makengwa-makengwa hi'gulu lyage, bwo batâli zaazi yemeera kwo akola mukulikizi wa Yesu.

²⁷ Kundu kwokwo, Barinaaba yehe anatwala Sahuli imunda indumwa za Yesu. Anaziganuulira ngiisi kwo Sahuli akabona Nahano mu njira yo'kugenda mu kaaya ke'Damasiki, na ngiisi byo Nahano akamúbwira. Anazi-menyeesa na ngiisi kwo Sahuli akayigiriza abandu be'yo munda hi'gulu lya Yesu, buzira kyoba.

²⁸ Kwokwo, Sahuli anabeera kuguma ne'ndumwa za Nahano. Anakizi genda agazunguluka i Yerusaleemu, iri anayigiriza abandu hi'gulu lya Nahano ku bukaruuke. ²⁹ Yago magambo ga Yesu, anagaganuula na mu Bayahudi baguma ábâli kola mu deta indeto ye'kigiriki. Haliko banakizi hambanwa. Ne'ri hakatamaga, nabo banaloozi gira mbu bamúyite.

³⁰ Iri abandu ba Yesu bakamenya kwokwo, banayami múherekeza halinde mu kaaya ke'Kahisariya. Banamútuma mu kaaya ke'Tariso.*

³¹ Mu yizo siku, ishengero lyanaba no'mutuula hooshi mu poroveesi ye'Buyahudi, kiri na mu ye'Galilaaya, na mu ye'Samariya. Abandu bi'shengero banakizi kanibwa, iri banakizi simbaha Nahano. Umutima Mweru, gwanakizi batabaala, halinde umuharuuro gwabo gwanakizi yushuuka.

Peturu akiza uluzingo Hayineya

* 9:30 9.30 Tariso ye'mwabo Pahulu.

³² Ikyanya Peturu akaba akola mu lenga ngiisi handu, anamanukira na mu kaaya ke'Luuda, gira agendi lamusa abandu ba Rurema be'yo munda. ³³ Na mu yako kaaya, anagwana mwo'mundu úzingamiri, iziina lyage Hayineya. Áli kola myaka munaana ali ha ngingo. ³⁴ Peturu anamúbwira: «E Hayineya, Yesu Kirisito keera akukiza. Vyukaga, uyaje ingingo yawe!» Lyeryo ngana, Hayineya anayami vyuka.

³⁵ Yabo bandu be'Luuda, na'ba mu muhyahya gwe'Sharooni, mbu babonage ngiisi kwo Hayineya akizibwa, booshi banayemeera Nahano.

Peturu ahoolola Dorokaasi

³⁶ Mu kaaya ke'Yopa, mwâli riiri mukazi muguma, mwi-girizibwa wa Yesu, iziina lyage Tabita. (Na mu gindi ndeto, yiri iziina liri mu detwa Dorokaasi.†) Uyo Dorokaasi, âli yamiri ali mu tabaala abakeni. Anâli kizi gira igindi mikolezi miija.

³⁷ Mu zeezo siku, Dorokaasi anakayirwa no'bulwazi. Ne'ri hakatama, anafwa. Abandu banakaraba ikirunda, banagendi kilambika mu kisiika kya mu nyumba iyâli riiri hi'gulu lye'yabo.

³⁸ Abigirizibwa be'yo munda, mbu bayuvwe kwo Peturu akola mu kaaya ke'Luuda, banayami mûtumira ya'bandu babiri. (Mukuba, yako kaaya kâli riiri hoofi ne'Yopa.) Yabo bombi, iri bakahika ha mwa Peturu, banamúyinginga, ti: «E Peturu, we kongwa! Twakuyinginga, uyije imwitu buzira kutinda!»

³⁹ Iri Peturu akayuvwa kwokwo, banagendanwa. Ne'ri bakahikaga i Yopa, banamútwala mwi'banda lya mu nyumba iri hi'gulu lye'yabo. Banamufwiri booshi, banamúsokanana, bagweti bagaalira ku kimombo. Banakizi múyereka amakanju, ne'gindi mironde yo Dorokaasi akabahangira, ku kyanya âli ki riiri mugumaana.

⁴⁰ Yabo booshi, Peturu anababwira: «Hulukiri imbuga!» Anatee fukama, anahuuna Rurema. Anabuli hindukira imunda yikyo kirunda, anadeta: «E Tabita, vyukaga!» Iri Peturu akadeta kwokwo, Tabita analambuula amasu. Ne'ri akabona Peturu, anavyuka, anabwatala!

⁴¹ Peturu, anamúgwatira ku kuboko, anamútabaala, gira ayimange bwija. Anahamagala banamufwiri, na'bandi bandu ba Yesu, ti: «Muyabiiri!» Anabahikiiriza ye, akola mugumaana!

⁴² Ikyanya Dorokaasi akakizibwa, umwazi gwanayami lumbuuka mu kaaya kooshi ke'Yopa. Kyanatuma abandu

† 9:36 9.36 Dorokaasi umugeeza gwalyo: mbongo.

bingi bagayemeera Nahano. ⁴³ Peturu, anahisa isiku nyingi, atuuziri yaho, ashumbisiri mu nyumba ya'maziina gaage Simooni, umuhuzi we'mbu.

10

Korineryo atumira Peturu

¹ Mu kaaya ke'Kahisariya, mwâli riiri mukulu muguma wa'basirikaani, iziina lyage Korineryo. Uyo Korineryo, âli yimangiiri ikiso kya'basirikaani igana, ikyâli kizi buuzibwa Kiso kya'Bahitalyana. ² Âli riiri mundu wa Rurema, anaba amúsimbahiri, kuguma na'bandu booshi ba mu nyumba yage. Âli kizi múhuuna ngiisi kyanya, anâli kizi tabaala abakeni.

³ Lusiku luguma, nga ku bihe mwenda bya mwi'zuuba, Korineryo anabonaga amabone. Mu kati kaago, anabona kwo'muganda wa Rurema amúhulukira kwo, anamúbwira: «E Korineryo!» ⁴ Korineryo anamúhenekera hi'gulu lye'kyoba, anamúbuza: «E Nahano, biki?»

Uyo muganda, ti: «Rurema keera ayuvwa amahuuno gaawe, anabwini na ngiisi kwo uli mu kizi tabaala abakeni. Ee! Yibyo byoshi, aki bikengiiri mwi'gulu. ⁵ Ku yukwo buno, utumage abandu mu kaaya ke'Yopa, bagendi leeta Simooni Peturu. ⁶ Ashumbisiri imwa mazina gaage Simooni, umuhuzi we'mbu. Ne'nyumba yage, iri ku butambi bwe'nyaaaja.»

⁷ Uyo muganda, ikyanya akayusa ukubwira Korineryo kwokwo, anayigendera. Korineryo, anahamagala babiri mu bakozi baage, kuguma no'mulemberezi wage muguma úwâli simbahiri Rurema. ⁸ Ne'ri akayusa ukubaganuulira ngiisi ibyakoleka, anabatuma i Yopa.

⁹ Iri bukakya, banashokolaga injira. Ne'ri kakaba kakola nga kalenge-renge, banayegerera i Yopa.

Peturu abona amabone

Ku kyekyo kihe, Peturu anaba keera ashonera hi'gulu lye'nyumba,* gira agendi huunira ho Rurema. ¹⁰ Âli koli shalisiri, anasara bweneene ukulya.

Ne'ri bakaba bakiri mu múkolera ibyokulya, anabonaga amabone. ¹¹ Mu kati kaago, anabona kwi'gulu lyayiguka. Ne'kindu ikiri nga mulondo muhamu kigwetiirwi ku mitwe yakyo ina, kyanajookera hano mu kihugo. ¹² Na mu nda

* **10:9** 10.9 Abayahudi baguma bâli kizi vimba inyumba zaabo mu kutambika amatavi hi'gulu, banagabaraate kwe'nzizi, no'kugahoma kwo'bulongo. Na yaho ho bâli kizi luhuukira. 1 Samweri 9.25.

lyakyo, mwâli riiri ngiisi mulala gwe'nyamiishwa, na ibiri mu yibulula, kiri no'tunyuni two'kubalala mu kyanyaanya.

¹³ Peturu anayuvwa izu, lyanamúbwira: «E Peturu, yimuka! Ubaage yibi, ulye!» ¹⁴ Peturu naye, ti: «E Nahamwitu, nanga! Si ndazindi lya ibyokulya byoshi byo'muziro, kandi iri ibiyulubiiri!» ¹⁵ Yiryo izu, lyanashubi múbwira: «Ngiisi byo Rurema keera ayeruusa, utakizi ki bishembuula kwo biri no'muziro!»

¹⁶ Yiryo igambo, iri likaba keera lyakoleka ubugira kashatu, lyeryo umulondo gwanashubi kululirwa mwi'gulu.

¹⁷ Ikyanya Peturu akaba aki gangaanirwi hi'gulu lya'mabone, yabo bandu ba Korineryo, banaba keera bayerekwa áhali inyumba ya Simooni, banâli koli yimaaziri ha mulyango gwayo. ¹⁸ Banaberangira mu kubuza: «Ka hano, ho Simooni Peturu ashumbisiri?»

¹⁹ Ne'kyanya Peturu akaba akiri mu tona hi'gulu lya'mabone, Umutima Mweru gwanamúbwira: «Yuvwagwa! Ha mbuga, hakola abandu bashatu, bakuloziizi. ²⁰ Aaho! Ushonooke, munagendanwe buzira kusisiitwa. Mukuba, niehe nienyene, nie wabatuma.»

²¹ Iri Peturu akaba keera ashonookera haashi, anabwira yabo bandu, ti: «Nie yono nie mugweti mugalooza. Aaho! Bikagi byo mugweti mugandoogeza?» ²² Nabo, ti: «Twatumwa no'mukulu muguma wa'basirikaani, iziina lyage Korineryo. Uyo Korineryo, agweti agahuuzibwa na'Bayahudi booshi. Mukuba, asimbahiri Rurema, anali mu gira ibikwaniini imbere lyage. Na buno, umuganda amúbwira kwo akutumire, gira akayuvwe ngiisi byo ugamúganuulira.» ²³ Peturu anayami bayegereza mu nyumba, anabahandiisa.

Peturu mu nyumba ya Korineryo

Iri bukakya, Peturu na yabo bashatu banalyoka i Yopa, banagenda baherekeziibwi na'bandu ba Yesu be'yo munda. ²⁴ Ne'ri bukashubi kya, banahika mu kaaya ke'Kahisariya. Banagwana Korineryo akoli balindiriiri. Keera akuumania beene wage, kuguma na'biira baage ba vyuka-ngwejere.

²⁵ Peturu, mbu ahikage ha mwa Korineryo, Korineryo anagendi músanganira. Anafukama imbere lyage, mu kumúheereza ulushaagwa. ²⁶ Haliko, Peturu anamúyimusa, anamúbwira, ti: «E waliha, yimuka! Si naani ndi mundu nga we!» ²⁷ Lyeryo, Peturu na Korineryo banayingira mu nyumba bagweti bagaganuula. Banayiji gwana mukoli kumaniri abandu bingi.

²⁸ Peturu anababwira: «Muyiji-yiji kwo twe Bayahudi tutahangwirwi ne'maaja ziitu kwo tukizi komeerana

na'bandu be'gindi milala. Kiri no'kugendi balamusa, tutahangwirwi! Kundu kwokwo, Rurema keera anyereka kwo hatagire mundu yeshi ye ngakizi ki shembuula kwo ali ne'kizira, kandi iri kwo ayulubiiri. ²⁹ Kyo kyatuma ikyanya mwandumira, nanayami yija, buzira kusisiitwa. Aaho! Bikagi byo mwandumirira?»

³⁰ Korineryo anamúshuvya: «Keera halenga isiku zishatu, ukulyokera ho njuba mu huuna Rurema mwi'no nyumba yani, ku kihe nga kyekino kye'bihe mwenda bya mwi'zuuba. Lyeryo, nanabona umundu akoli yimaaziri imbere lyani, ayambiiti imirondo ígweti ígalangashana.

³¹ «Anambwira: “E Korineryo! Rurema keera ayuvwa amahuuno gaawe. Anakengiiri ngiisi kwo uli mu tabaala abakeni. ³² Kwokwo, utumire Simooni Peturu. Ashumbisiri i Yopa, imwa mazina gaage Simooni, umuhuzi we'mbu. Ne'nyumba yage iri ku butambi bwe'nyaaaja.” ³³ Kwokwo, nanayami kutumira. Naawe, wagira bwija bwo wayija. Aahago! Tweshi tukola imbere lya Nahano Rurema, gira tuyuvwe ngiisi ga'kutekerera.»

³⁴ Peturu anababwira: «Buno, lyo ngi menyaga kwo biri ukuli, Rurema atali mu gira indoola mu bandu! ³⁵ Si ali mu yemeera abandu ba ngiisi mulala ábamúsimbahiri, banabe bali mu gira íbikwaniini imbere lyage. ³⁶ Lyeryo igambo, lyo Rurema keera akatumira Abahisiraheeri. Mukuba, nabo, akabamenyeesa Imyazi Miija kwo bangalonga umutuula mu kati ka Yesu Kirisito. Uyo Yesu, ye na Nahano wa'bandu booshi.

³⁷ «Mwenyene, muyiji ngiisi íbikakoleka mu kihugo kyoshi kye'Buyahudi. Bikatondeerera i Galilaaya, ku kyanya Yohana áli mali yigiriza abandu kwo babatiiz-ibwe. ³⁸ Uyo Yesu we'Nazareeti, Rurema akamútaluuula, anamúbiika mwo'Mutima Mweru, no'bushobozi. Na bwo Rurema bayamiinwi, kyanatuma agakizi genda ali mu gira amiija mu bandu. Na ngiisi ábâli gandamiirwi no'bushobozi bwa Shetaani, anakizi bakiza.

³⁹ «Byoshi byo Yesu akagira mu poroveesi ye'Buyahudi, ne'Yerusalemu, twâli kizi biyibonera. Ha nyuma, anayitwa ku njira yo'kubambwa ku bibambo. ⁴⁰ Haliko, ku lusiku úlugira izishatu, Rurema anamúzuula, anamúyerekana mu bandu.

⁴¹ «Kundu kwokwo, batali booshi ábakamúbona. Si twehe naaho, twe tukamúbona. Mukuba, twâli mali gwanwa twatoolwa na Rurema kwo tugaaba tumasi twage. Ku kyanya Yesu akaba keera azuuka mu bafwiri, twe twâli kizi lyanwa no'kunyweranwa. ⁴² Anasiga atubwira kwo tukizi menyeesa abandu Imyazi Miija. Tukizi tanga

no'bumasi kwo ye kabiikwa na Rurema, halinde akizi twa imaaaja za'bagumaana, ne'za abafwiri.

⁴³ «Uyo Yesu, abaleevi booshi bâli mali gwanwa badeta hi'gulu lyage, kwe'ri umundu angamúyemeera, agaakogwa ibyaha ku njira yi'ziina lyage.»

Ábatali Bayahudi nabo bayakiira Umutima Mweru

⁴⁴ Peturu mbu abe aki gweti agaadeta kwokwo, lyeryo ngana yabo booshi, banashonookerwa kwo no'Mutima Mweru. ⁴⁵ Abemeezi be'Kiyahudi ábâli herekeziizi Peturu, iri bakabonaga kwo kiri na'bandu be'gindi milala nabo, keera bayonerwa kwo'Mutima Mweru, banasoomerwa bweneene! ⁴⁶ Mukuba, bâli yuvwiti ngiisi kwa'bandu be'gindi milala bakola mu deta ku zindi-zindi ndeto, mu kuhuza Rurema.

Haaho, Peturu anadeta: ⁴⁷ «Si yaba bandu nabo keera bayakiira Umutima Mweru, nga kwokulya nyiitu tuk-aguyakiira! Aahago! Nyandi úwangaki babuza, kwo bataki batiizibwe ku njira ya'miiji!» ⁴⁸ Peturu anadeta kwo Korineryo na'baabo babatiizibwe kwi'ziina lya Yesu Kirisito. Ha nyuma, banahuuna Peturu kwo batee beeranwa yaho siku ngerwa.

11

Peturu amenyeesa íbikakoleka mu batali Bayahudi

¹ Indumwa za Yesu, na'bandi bandu baage be'yo munda i Buyahudi, banayiji yuvwa kwo ábatali Bayahudi nabo keera bayakiira igambo lya Rurema. ² Kwokwo, ikyanya Peturu akazamuukira i Yerusaleemu, Abayahudi ábâli koli yemiiri Yesu, banatondeera ukumúlega, ti: ³ «Si ushuba mu yifunda mu nyumba za'bandu be'gindi milala, iri munashangiira ibyokulya!»

⁴ Haaho, Peturu anabatondobolera ngiisi íbikakoleka, anababwira: ⁵ «Lusiku luguma, nâli riiri mu kaaya ke'Yopa. Ne'ri n'gaba ngweti ngahuuna Rurema, nanabonaga amabone. Na mu kati kaago, nanabona ikindu íkiri nga mulondo muhamu kigwetiirwi ku mitwe yakyo ina. Kyâli gweti kigajoolerwa hano mu kihugo, kyanayikira ha butambi lyani. ⁶ Ne'ri n'gakiyitegeereza mwo bwija, nanabona muli ngiisi nyamiishwa, na íbiri mu yibulula, kiri no'tunyuni two'kubalala mu kyanyaanya.

⁷ «Haaho, nanayuvwa izu, lyanambwira: “E Peturu! Yimuka, ubaage yibi, ulye!” ⁸ Naani, ti: “E Nahamwitu! Nanga! Si ndaakyo kindu kyoshi kyo'muziro, kandi iri íkiyulubiiri, íkizindi yingira mu kanwa kaani!”

⁹ «Lirya izu lyanashubi mbwira: “Ngiisi byo Rurema keera ayeruusa, utakizi ki bishembuula kwo biri no'muziro!” ¹⁰ Yiryo igambo, iri likaba keera lyakoleka ubugira kashatu, yibyo byoshi byanashubi kululirwa mwi'gulu.

¹¹ «Lyeryo, abandu bashatu be'Kahisariya, banaba bakoli yimaaziri imbere lye'nyumba yo nâli shumbisiri mwo. ¹² Umutima Mweru, gwanambwira kwo tugendanwe, buzira kusisiitwa. Kwokwo, twanagenda yo tuli kuguma na yaba biitu balindatu.

«Mbu tuyingire mu nyumba ya Korineryo, ¹³ anatuganuulira ngiisi kwo akahulukirwa kwo no'muganda mu mwage, na ngiisi kwo'yo muganda akamûbwira: “Utumire Simooni Peturu. Akola mu kaaya ke'Yopa. ¹⁴ Ye gayiji kubwira amagambo go ugakizibwa mwo, kuguma na'bandu booshi ba mu nyumba yawe.”

¹⁵ «Aaho! Iri n'gaba ngi tondiiri ukuganuulira yabo bandu, lyeryo ngana Umutima Mweru gwanabashonookera kwo, nga kwokulya nyiitu, gukatushonookera kwo ku ndondeko. ¹⁶ Nanakengeera igambo lyo Nahamwitu âli mali gwanwa atubwira: “Yohana âli gweti agabatiiza abandu ku njira ya'miiji. Haliko mwehe, mugabatiizibwa ku njira yo'Mutima Mweru!”

¹⁷ «E balya, yikyo kigabi kyo Rurema akatuheereza ku kyanya tukayemeera Nahamwitu Yesu Kirisito, kyo na kyekyo nabo keera abaheereza. Aahago! Niehe, nâli riiri nga nyandi, halinde nangahagiini na Rurema?»

¹⁸ Yabo Bayahudi, mbu bayuvwagwe kwokwo, banayeguka, banayivuga Rurema, ti: «Kiziga Rurema keera aheereza abandu be'gindi milala nabo ubulyo bwo bangatwikira ku byaha byabo, banalonge ubulamu!»

Ishengero lye'Handyokiya lyagashaanirwa

¹⁹ Ikyanya Setefaano akayitwa, yabo bandu ba Yesu banakizi libuzibwa. Kyanatuma bagashaabuka, banatibitira halinde mu poroveesi ye'Foyinikiya, na mu ye'Kipuro, na mu kaaya ke'Handyokiya. Ne'yo munda yoshi, banakizi yigiriza yi'gambo lya Rurema mu Bayahudi naaho.

²⁰ Haliko, mu kaaya ke'Handyokiya, mwanayija abandu ukulyoka mu kihugo kye'Kipuro, na mu kaaya ke'Kureene. Boohe, banatondeera ukumenyeesa Imyazi Miija ya Nahamwitu Yesu, kiri na mu batali Bayahudi kwakundi. ²¹ Ubushobozi bwa Nahano, bwâli baliiri mwo, halinde abandu bingi banayemeera Nahano, banaba bandu baage.

²² Abandu bi'shengeru lye'Yerusaleemu, ikyanya bakayu-vwa ngiisi ibikakoleka i Handyokiya, banatuma yo Bari-naaba. ²³ Ne'ri akaba keera ahika yo, anabona ngi-isi kwo Rurema keera agashaanira abandu. Kwokwo, anashambaala bweneene, anababwira booshi kwo bakizi fitirwa ukugenderera mu kati ka Nahano. ²⁴ Barinaaba, âli riiri mundu mwija, anâli yijwiri mwo'Mutima Mweru, no'bwemeere. Kwokwo, umuharuuro gwa'bandu ba Nahano, gwanayushuuka bweneene!

²⁵ Ha nyuma, Barinaaba anagenda mu kaaya ke'Tariso, gira agendi looza yo Sahuli. ²⁶ Ne'ri akaba keera amúbona, anamúleeta i Handyokiya. Yabo bombi, banamala yo'mwaka gwoshi, bagweti bagakuumana na'bandu bi'shengeru. Banakizi yigiriza abandu bingi bweneene hi'gulu lya Yesu. Na yaho i Handyokiya, mwa'bigirizibwa ba Yesu bakatondeerera ukubuuzibwa Bakirisito.

²⁷ Mu zeezo siku i Handyokiya, yanamanukira abaleevi baguma ukulyoka i Yerusaleemu. ²⁸ Muguma wabo, iziina lyage Hagabo. Uyo Hagabo anayimuka, anatanga ubuleevi ku njira yo'Mutima Mweru kwo'mwena mukayu gugateera mu mahanga gooshi. (Kwokwo, kwo bikanaba ku ndwaro ya Kahisaari Kilodyo.)

²⁹ Kyanatuma Abakirisito bagaatwa uluhango, kwo ngi-isi muguma wabo akizi tanga ibindu, ukukulikirana na kwo abihiti, gira bigendi tabaala abaabo Bakirisito be'Buyahudi. ³⁰ Ne'ri bakaba keera babikumana, banabiheereza Barinaaba na Sahuli, gira bagendi bisikiiriza abashaaja bi'shengeru lye'Buyahudi.

12

Peturu afuusibwa mu nyumba ye'mbohe

¹ Mu yizo siku, mwami Heroode anatondeera ukulibuza bandu baguma bi'shengeru. ² Anayitiisa Yakobo* mwene wabo Yohana, ne'ngooti. ³ Ne'ri akabonaga kwo asimiisa Abayahudi, anagwatiisa na Peturu. Kyanâli kola kyanya kye'siku ngulu ze'mikate mizira saama.

⁴ Uyo Heroode, mbu agwatiise Peturu, anamúlasha mu nyumba ye'mbohe, anamúsiiriza mu biso bina bya'basirikaani bana-bana, gira bakizi múlanga bwija. Âli shungisiri kwe'nyuma lye'Pasaka, lyo agatwira Peturu ulubaaja imbere lya'bandu. ⁵ Na mu siku Peturu âli koli shwesirwi mwi'yo nyumba ye'mbohe, abandu bi'shengeru,

* **12:2** 12.2 Yakobo âli riiri mugala Zebedaayo. Anâli riiri wa mu bigirizibwa ba Yesu kwo bâli riiri ikumi na babiri.

banakizi gira umwete bweneene gwo'kumúhuunira imwa Rurema.

⁶ Ubushigi bwo'lusiku lwo Heroode âli kola agatwira kwo Peturu ulubaaja, Peturu âli ki shwesirwi mu nyumba ye'mbohe, anâli gwejiiri ha kati ka'basirikaani babiri, anâli shwesirwi ne'minyororo ibiri. Na ha mulyango gwe'nyumba, hâli biisirwi abandi basirikaani.

⁷ Ikyanya Peturu akaba aki huniiri mu kisiika, lyeryo ngana, mwanahulukira umuganda wa Nahano. Yikyo kisiika, kyanayami tanguula mwo'mulengeerwe. Uyo muganda, anakomomba Peturu mu lubavu mu kumúsisimula, anamúbwira: «Vyuka duba!» Lyeryo, iyo minyororo, kundu bâli gishwesiri ku maboko gaage, yanatibukira haashi.

⁸ Uyo muganda anamúbwira: «Ewe! Kania umukaba gwawe, uyambalage ne'biraato!» Ne'ri Peturu akagira kwokwo, anashubi múbwira: «Uyitumbike ni'kooti lyawe! Ungulikire!»

⁹ Peturu anamúkulikira, mu kuhuluka mu nyumba ye'mbohe. Haliko, byoshi íbikakoleka ku njira yo'muganda, Peturu anatona kwo biryagagi bya'mabone naaho. Kiziga, kwokwo kwo biri!

¹⁰ Peturu no'yo muganda, iri bakahinjukaga áhali abal-aazi ba mbere, na áhali aba kabiri, banahika ku lwivi lwe'kyuma lwo'kuyingira mu kaaya. Yulwo lwivi, lwan-abayigukira lwonyene, banahulukira imbuga. Ne'ri bakaba keera batambuka umutalimbwa muguma, uyo muganda anayami músiga.

¹¹ Peturu anayami hababuka, anayidesa, ti: «Ngoli yiji ku kasiisa kwo Nahamwitu ye wandumira umuganda wage. Ee! Âli loziizi ukungiza mu maboko ga Heroode, na mu byoshi bya'Bayahudi batákoli langaliiri kwo bagangira.»

¹² Peturu, mbu abaagage keera amenya kwokwo, anakwabadukira ha nyumba ya Maryamu, nyina wa Yohana Mariko. Na mwi'yo nyumba, mwâli kumaniri abandu bingi, bagweti bagahuuna Rurema.

¹³ Peturu anayiguza-yiguza ku lwivi lwo'luzitiro lwe'nyumba. Munyere muguma mukozi, iziina lyage Rooda, anayiji yuvwiriza. ¹⁴ Uyo Rooda, mbu ayuvwagwe kwo liri izu lya Peturu, anashambaala bweneene! Anakwabadukira mu nyumba, buzira kusiga amúyigulira. Anagendi bwira abaabo: «Peturu, akoli yimaaziri ku mulyango!»

¹⁵ Yabo baabo, ti: «E munyere, ka wasireha?» Kundu kwokwo, uyo munyere anakaviiriza ukudeta kwo ayuvwa

izu lya Peturu. Kyanatuma bagashubi múbwira: «Ngeeka muganda wage, uyo.»

¹⁶ Peturu anagenderera no'kuyiguza. Ne'ri bakaba keera bayigula, banamúbona, banakanguka bweneene! ¹⁷ Peturu, anatee bayeheza no'kuboko kwo bahulike. Anabaganuulira ngiisi kwo Nahano amúhulusa mu nyumba ye'mbohe, anashubi babwira: «Yiri igambo, mugendi limenyeesa Yakobo na'bandi beene witu.» Lyeryo, Peturu analyoka yaho, anayami genda ahandi.

¹⁸ Iri bukakya, yabo basirikaani banaba mwa'kayaya bweneene, banabuuzania: «E balya, hayagi Peturu agenda?»

¹⁹ Heroode anakyula kwo Peturu aloozibwe. Ne'ri bakamúbula, anabuliriza yabo balaazi. Haaho abuli kyula kwo bagendi yitwa. Ha nyuma, analyoka i Buyahudi, anagendi beera siku ngerwa mu kaaya ke'Kahisariya.

Mwami Heroode afwa

²⁰ Heroode, âli mali gwatwa no'bute bweneene, hi'gulu lya'bandu ba mu kaaya ke'Tiuro, na'ba mu ke'Sidooni. Na mukuba yutwo twaya twombi twâli kizi longa ibyokulya ukulyoka mu kihugo kyage, kyanatuma bagamútumira abatungwa. Yabo batungwa, banatee gendi rembereza Bulasito, bwo ye wâli yimangiiri akajumiro. Ha nyuma, babuli genda imwa mwami yenyene, gira bagendi múhuuna umutuula.

²¹ Banashungika ulusiku lwo'kuganuula. Ne'ri lukahikaga, Heroode anayambala imirondo yage ye'kyami, anagendi bwatala ku kitumbi kyage. Anatondeera ukudeta imbere lya'bandu. ²² Yabo booshi, banayami yamiza, ti: «Litakiri izu lya mundu, yiri! Si leero likola izu lya Rurema yenyene!»

²³ Yubwo bwivuge, Heroode atanabuheereza Rurema. Kyanatuma umuganda wa Nahano agayami múlambika kwo'bulwazi bwo'kuliibwa ne'bijoka, anafwa.

²⁴ Igambo lya Rurema, lyanagenderera no'kukwira mu bandu, iri linabakula mwo. ²⁵ Barinaaba na Sahuli, iri bakaba keera bayusa umukolwa gwabo i Yerusaleemu, banayabiira Yohana Mariko, banamúgalukana.

13

Sahuli na Barinaaba babiikwa mu mukolwa

¹ Mwi'shengeru lya mu kaaya ke'Handyokiya, mwâli riiri abaleevi, na'bigiriza, bo baaba: Barinaaba, na Simyoni Nigeeri, na Lukiyo we'Kureene, na Manaheni (úkalererwa kuguma no'mutwali Heroode), na Sahuli.

² Yabo booshi, bâli gweti bagayishalisa, iri banayikumba Nahano. Haaho, Umutima Mweru gwanababwira: «Mumbiikirage Barinaaba na Sahuli ku mukolwa gwo keera n'gabahamagalira.» ³ Iri bakayusa ukuyishalisa* no'kuhuuna Rurema, banabiika Barinaaba na Sahuli kwa'maboko, babuli bahanguula kwo bagende.

Herima, umuleevi we'bibeesh

⁴ Bwo Barinaaba na Sahuli bâli mali tumwa no'Mutima Mweru, banamanukira mu kaaya ke'Selukiya. Banalyoka yaho na'mashuba, banagenda mu kalira Kipuro. ⁵ Ne'ri bakaba mu kaaya ke'Salami, banakizi genda mu nyumba ze'mihumaanano za'Bayahudi, iri banayigiriza mwi'Gambo lya Rurema. Bâli gendiinwi na Yohana Mariko, umutabaazi wabo.

⁶ Ne'ri bakaba keera bahulukaana mu kalira kooshi, banahika mu kaaya ke'Pafo. Banagwana mwo'Muyahudi muguma, iziina lyage Bariyesu, úwâli munamaleere. Kundu kwokwo, âli kizi yihunda kwo ali muleevi wa Rurema.

⁷ Uyo Bariyesu, âli riiri mulemberezi wa guvuruneeri Serugyo Pahulu. No'yo guvuruneeri, âli riiri munabwenge bweneene, kyanatuma agatumira Barinaaba na Sahuli, gira naye alonge ukuyuvwa Igambo lya Rurema. ⁸ Halikago, ikyanya bakatondeera ukudeta hi'gulu lya Yesu, ulya munamaleere (ne'rindi iziina lyage Herima, kuli kudeta: munamaleere) anakizi bahaliiza. Anagiraga mbu atirike guvuruneeri kwo atayemeere Yesu.

⁹ Sahuli (ne'lindi iziina lyage Pahulu†) âli yijwiri mwo'Mutima Mweru. Anafutulira Herima amasu, anamúbwiririra. ¹⁰ «Si ulyagagi mwana wa Shetaani! Unali mugoma wa byoshi íbikwaniini imbere lya Rurema! Uyamiri uli mu teerezania ku ngiisi bulyalya. Aaho! Ka utâye twikire ukuvujuuka mu njira za Nahano ízitungiini? ¹¹ Lolaga buno! Nahano, akola agakuhana, mu kukuhumaaza! Ugaahisa isiku ndebe, utakiri mu bona umulengeerwe gwi'zuuba.» Lyeryo ngana, uluuta lwanayami múziba amasu, anaba mu kihulu, namudidi! Anatondeera ukububuuta-bubuuta, mu kulooza umundu wo'kumúgwatira ku kuboko, mbu amúrongoore.

¹² Ulya guvuruneeri, mbu abonage kwokwo, anayami yemeera Nahano. Âli koli somiirwi bweneene hi'gulu lya'migirizo go akayuvwa hi'gulu lyage.

* **13:3** 13.3 ukuyishalisa kwâli riiri hi'gulu lyo'kuyegerera Rurema. † **13:9** 13.9 Sahuli liri iziina lye'kiheburaniya. No'mugeeza gwalyo: úkahuuna Rurema. Na yiryo iziina Pahulu, lyohe lyâli riiri lye'kirumi. No'mugeeza gwalyo: muniini.

Pahulu amenyeesa abandu be'Pisidiya hi'gulu lya Yesu

¹³ Pahulu na'baabo, banalyoka yaho i Pafu, banagenda na'mashuba, halinde i Periga, mu poroveesi ye'Pamufiriya. Halikago, Yohana Mariko yehe, anabasiga yo, anagalukira i Yerusaleemu.

¹⁴ Pahulu na Barinaaba, banalyoka i Periga, banagen-derera, halinde i Handyokiya, mu poroveesi ye'Pisidiya. Na ku lusiku lwe'Sabaato, banayingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, banabwatala. ¹⁵ Abandu banatee soma amagambo ga mu maaja za Musa, na'ga mu bitaabo bya'baleevi. Ha nyuma, abakulu be'yo nyumba, banatuma umundu áhali Pahulu na Barinaaba, ababwire: «E beene witu, iri mwangaba muli ni'gambo lyo'kukania yaba bandu imitima, mwangalideta.»

¹⁶ Pahulu anayimuka, analengeza ukuboko, gira bahulike, anababwira: «E bashosi be'Hisiraheeri, kiri na mwe bandu be'gindi milala mwe mukoli simbahiri Rurema, munyuvwirize! ¹⁷ Rurema wa guno mulala gwitu gwa'Bahisiraheeri, ye katoola bashokuluza biitu. Ne'kyanya bâli shumbisiri mu kihugo kye'Miisiri, anabaluzwa bweneene, halinde banaba kandaharuurwa!

«Ha nyuma, anabalyosa i Miisiri ku bukalage bwage. ¹⁸ Anamala imyaka makumi gana agweti agabagooyera mwi'shamba. ¹⁹ Ne'ri akaba keera ashereeza imilala irinda mu kihugo kye'Kaanani, anabaheereza kyo, kibe kihugo kyabo. ²⁰ Yibyo byoshi, bikakoleka ku myaka nga magana gana na makumi gataanu.

«Ha nyuma, Rurema anakizi biikira bashokuluza biitu abatwi be'maaja, halinde ukuhisa ku kyanya kyo'muleevi Samweri. ²¹ Ne'ri bakahuuna kwo nabo bahaabwe umwami, anabayimikira Sahuli, mugala Kishi, wa mu mulala gwa Binyamiini. Uyo Sahuli anahisa imyaka makumi gana ali mwami.

²² «Ne'ri Rurema akaba keera amúshaaza, anayimika Dahudi, abe ye gaaba mwami wabo. Uyo Dahudi, Rurema anadeta hi'gulu lyage, ti: “Keera nabona kwo Dahudi, mugala Yese, ye nzimisiizi. Ye ganakizi gira ngiisi byo ndoziizi.”

²³ «Na mwi'kondo lya Dahudi, mwo Rurema akayiji lyokeza Abahisiraheeri Lukiza Yesu, nga kwo áli mali gwanwa abalagaania. ²⁴ Ikyanya Yesu atáli zaazi tondeera umukolwa gwage, Yohana áli kizi yigiriza Abahisiraheeri booshi kwo batwikirage ku byaha byabo, banabatiizibwe.

²⁵ «Uyo Yohana iri akaba akola bu yusa umukolwa gwage, anadeta: “Mutoniri kwo ndi nyandi? Ndali nie ulya Masiya!

Si yehe agaki yija ha nyuma lyani. Ndanakwaniini kiri no'kushwekuula imigozi ye'biraato byage!"

²⁶ «E beene witu, mwe bandu ba mwi'kondo lya Hiburahimu, kuguma na'be'gindi milala, mwe mukoli simbahiri Rurema! Twehe, twe tukatumirwa imyazi miija yo'bukize. ²⁷ Kundu kwokwo, abandu be'Yerusaleemu, na'batwali baabo, batakamenya kwo Yesu ye Lukiza, banamútwira ulubaaja lwo'kuyitwa. Mu kugira kwokwo, lyo bakakoleesa amagambo ágáli mali gwanwa gayandikwa hi'gulu lyage mu bitaabo bya'baleevi, go ganali mu somwa ku ngiisi lusiku lwe'Sabaato.

²⁸ «Na kundu abandu be'Yerusaleemu batakalongaga igambo lyo'kuli lyo'kuyitiisa Yesu, haliko banagendi huuna Pilaato kwo amúyite. ²⁹ Yibyoyoshi, byáli mali gwanwa byayandikwa hi'gulu lyage. Ne'ri bakaba keera babikoleesa, banamúshonoola ku kibambo, banamúlambika mu shinda.

³⁰ «Kundu kwokwo, ikyanya Yesu áli kolaga mu bafwiri, Rurema anamúzuula mwo! ³¹ Anamala siku nyingi agweti agayiyerekana mu bandu. Yabo bandu, bo bakazamuukanwa mu kulyoka i Galilaaya, no'kugenda i Yerusaleemu. Tunali two tumasi twage mu mulala gwitu gwa'Bahisiraheeri.

³² «Na buno, tugweti tugamúmenyeesa Imyazi Miija. Biryabyo Rurema áli mali gwanwa alagaania bashokuluzabiitu, ³³ keera byakoleka imwitu, twe baana baabo! Mukuba, Rurema keera akazuula Yesu, nga kwo biyandisirwi mu Zaburi ya kabiri kwokuno:

“Wehe, we Mwana wani.

Zeene, lyo naaba yisho.‡”

³⁴ Amagambo ágayerekiini kwo Rurema akazuula Yesu mu bafwiri gira atabole, go gaaga:

“Imigashani mitaluule yo náli mali lagaania Dahudi, yo na yeyo naawe ngakugashaanira kwo.

Yiryo igambo, linali lya'kasiisa. §”

³⁵ Yiryo igambo liyandisirwi na'handi kwokuno:

“Umutaluule wawe, utagayemeera kwo abolere i kuzimu.*”

³⁶ «Ikyanya Dahudi akaba keera akolaga byoshi byo Rurema áli múshungikiiri ku kibusi kyage, anafwa. Anaziikwa ha butambi lya bashokuluzabaage, anabola.

³⁷ Halikago, ulya ye Rurema akazuula, yehe ataboziri!

³⁸ «Ku yukwo, e beene witu! Mumenye kwo ku njira ya Yesu, kwo muli mu menyeesibwa ubulyo bwo'kukogwa mwe'byaha biinyu. ³⁹ Ee! Kuli ku njira yo'kumúbiika

‡ 13:33 13.33 Zaburi 2.7. § 13:34 13.34 Hisaaya 55.3. * 13:35 13.35 Zaburi 16.10.

kwo'bwemeere naaho, kwo muli mu longa ukukwanana imbere lya Rurema. Si imaja za Musa zoohe, zitâli shobwiri ukugira kwokwo. ⁴⁰ Ku yukwo, muloleekeze bwija, mutayiji kengeera mwagwatwa na'magambo ágayandisirwi mu bitaabo bya'baleevi kwokuno:

⁴¹ "Mwe mugweti mugashekerezania, mulole bwija!
Musoomerwe, munafwirage ku mbinga.

Mukuba, ngiisi byo ngola mu gira mu zino siku ziinyu,
mutangabiyemiiri kundu umundu angamûsobanuliiri
byo.†"»

⁴² Pahulu na Barinaaba, iri bakahuluka mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, abandu banabayinginga kwo bakashubi galuka ku lundi lusiku lwe'Sabaato, gira bakashubi yiji baganuulira gaago-gaago magambo.

⁴³ Ne'ri abandu bakaba keera bataaha, Pahulu na Barinaaba banakulikirwa na'Bayahudi bingi, kuguma na'bandu be'gindi milala ábâli koli yemiiri ibanga lye'Kiyahudi. Yabo bombi, banakizi genda bagabakania imitima, gira bagenderere no'kutuula mu lukogo lwa Rurema.

⁴⁴ Lulya lundi lusiku lwe'Sabaato, iri lukahika, hoofi abandu booshi ba mu yako kaaya ke'Handyokiya banayiji yuwiriza igambo lya Nahano. ⁴⁵ Balya Abayahudi, iri bakabonaga ngiisi kwa'bandu bingi bweneene keera bashololokera yaho, arara-rara! Banatondeera ukukizi haliiza Pahulu, iri banamûtuka.

⁴⁶ Kundu kwokwo, Pahulu na Barinaaba banabashuvya ku bukaruuke, ti: «Mwe Bayahudi, igambo lya Rurema lishubi kwiriiri litee menyeesibwa imwinyu. Haliko, keera mwalilahira, mutanayibwini kwo mukwaniini ukulama imyaka ne'myakuula. Aaho! Lolagi! Tukola tugayigendera mu bandu be'gindi milala. ⁴⁷ Mukuba, Nahano akatubwira: "Keera n'gakubiika ube mulengeerwe mu batali Bayahudi, gira uhise ubukize, halinde ku mbeka ye'kihugo.‡"»

⁴⁸ Yago magambo, iri ábatali Bayahudi bakagayuvwa, banashambaala bweneene, banahuza Igambo lya Nahano. Na ngiisi ábâli mali gwanwa bashungikwa kwo bagaalama imyaka ne'myakuula, banabiika Yesu kwo'bwemeere. ⁴⁹ Kwokwo, kwi'Gambo lya Nahano likakwira mu yikyo kihugo kyoshi.

⁵⁰ Kundu kwokwo, Abayahudi banashimya abakazi bo'lushaagwa ábâli koli simbahiri Rurema. Banashimya na'bakulu ba mu kaaya, halinde banatondeera ukulibuza Pahulu na Barinaaba. Ne'ri hakatama, banabayimula mu poroveesi yabo.

† 13:41 13.41 Habakuki 1.5. ‡ 13:47 13.47 Hisaaya 49.6.

51 Yabo bombi, banababugumulira ulukungu úlwâli tumukiiri ku magulu gaabo, kabe kalangikizo ko'kubakengula. Babuli genda mu kaaya ke'Hikonyo.

52 Abigirizibwa ba Yesu be'Handyokiya, bâli shambiiri bweneene, banayijuzibwa mwo'Mutima Mweru.

14

Abandu be'Hikonyo bagabulikana mwo kubiri

1 Ikyanya Pahulu na Barinaaba bâli riiri mu kaaya ke'Hikonyo, banayingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, nga kwo'mugeeza gwabo gwâli riiri. Banayigiriza mwa'bandu hi'gulu lya Yesu ku bukalage, halinde Abayahudi bingi banamúyemeera, kuguma na'bandi bingi be'gindi milala.

2 Halikago, Abayahudi baguma bâli lahiiri Yesu. Yabo Bayahudi, banatondeera ukushombania ábatali Bayahudi, gira balahire Abakirisito. 3 Kundu kwokwo, Pahulu na Barinaaba banamala siku nyingi i Hikonyo, bagweti bagabwira abandu ku bukaruuke hi'gulu lya Nahano, na hi'gulu lyo'lukogo lwage. Rurema, anakizi yerekana kwa'magambo gaabo gali go'kuli, mu kubaheereza ubushobozi bwo'kukizi gira mwe'bitangaaza bingi.

4 Abandu ba mu yako kaaya, banagabulikana. Baguma baabo, banayibiika ku Bayahudi. Na'bandi, banayibiika ku ndumwa za Yesu. 5 Ne'ri hakatama, yabo Bayahudi, kuguma na'bandu be'gindi milala, kiri na'batwali baabo, banagira igambi lyo'kuyita Pahulu na Barinaaba, ku njira yo'kubalasha amabuye.

6 Yabo bombi, iri bakamenyaga kwokwo, banatibitira mu kaaya ke'Lisitira, na mu ke'Deribe, twa mu poroveesi ye'Likahoniya. Banagenda na mu tundi twaya twe'yo munda, 7 bagweti bagamenyeesa ya'bandu Imyazi Mijja ya Yesu.

Pahulu asigwa nga úfwiri i Lisitira

8 Yaho i Lisitira, hâli riiri mundu muguma, úkabutwa ali luzingo, lutâli kizi tagula, kiri ne'hiniini. 9 Ikyanya Pahulu âli kizi deta, uyo mundu naye âli bwatiiri ho, agweti agamúyuvwiriza. Pahulu, anamútungira, anabonaga kwo ahiiti ubwemeere bwa'ngakizibwa mwo. 10 Kyanatuma agaadeta kwi'zu lihamu, ti: «Yimukaga, uyimangire ku magulu gaawe!»

Lyeryo ngana, uyo mundu anayami yimuka, anatondeera ukugenda yenyene.

¹¹ Abandu bo bâli ririinwi, bâli bingi. Na mbu babonage ngiisi kwo Pahulu akiza uyo mundu, banatondeera ukuyamiza mu ndeto yabo ye'Kilikahoniya, ti: «Yoo! Mizimu ino! Keera yatushonookera mu njusho ya'bandu!»

¹² Banayinika Barinaaba iziina lyo'muzimu gwabo muguma Zehu. Na Pahulu, banamúyinika iziina lyo'gundi muzimu wabo Herime.* Mukuba, Pahulu ye wâli kizi deta bweneene. ¹³ No'yo Zehu, indaaro yage yâli riiri inyuma lya'kaaya.

Umugingi wa Zehu, kiri na'bandi bandu, bâli lozizi ukubaagira Pahulu na Barinaaba ishuli, libe ituulo. Kwokwo uyo mugingi, anahuluka kwi'rembo lya'kaaya, ali ne'shuli, afumbiiti ne'njembe izalukwa mu twaso.

¹⁴ Barinaaba na Pahulu, mbu balongage ukuyuvwa kwokwo, banabona buligo. Banayami daatula imirondo yabo, banayitunga mu yabo bandu, banababwira kwi'zu lihamu, ti: ¹⁵ «E bashosi, lekagi maashi, mwe kongwa mwe! Si na nyiitu tuli bandu nga mwe! Tunali mu mumenyeesa Imyazi Miija, gira mutwikire ku magambo mwene yaga ga busha-busha! Munabaagage bandu ba Rurema úli mugumaana. Si ye kabumba igulu, ne'kihugo, ne'nyaaja, na ibibiri mwo byoshi.

¹⁶ «Yaho keera, akalekeerera abandu be'milala yoshi, bakizi vujuuka mu ngiisi byo baloziizi. ¹⁷ Kundu kwokwo, âli kizi yerekana kwo ali ho, na kwo ali mwija, mu kukizi mûniekeza invula, halinde mukizi yeza ku kyanya íkikwaniini, munayigute. Kwokwo, lye'mitima yinyu, iyijuzibwa mwo'bushambaale.» ¹⁸ Kundu Pahulu na Barinaaba bakadeta kwokwo, yuu! Byâli riiri bikayu ukuhangirira yabo bandu, kwo batabatangire amatuulo.

¹⁹ Ha nyuma, hanayija Abayahudi baguma, ábâli lyosiri mu kaaya ke'Handyokiya, na mu ke'Hikonyo. Balya Bayahudi, banatondeera ukutirika balya Balisitira. Ne'ri hakatama, banayegukira uluhande lwabo. Balya booshi, banatondeera ukuvurumika Pahulu amabuye. Ne'ri bakatona kwo keera afwa, banabululira amagala gaage inyuma lya'kaaya.

²⁰ Kundu kwokwo, ikyanya abigirizibwa ba Yesu bakayiji sokanana Pahulu, anavyuka, anagalukira mu kaaya. Ne'ri bukakya, anayami lyoka yaho, anagenda kuguma na Barinaaba mu kaaya ke'Deribe.

Pahulu na Barinaaba bagalukira imunda ábakabatuma

* **14:12** 14.12 Mu mizimu ya'Bagiriki, uyo Zehu ye wâli kuliiri abaabo booshi. No'yo Herime ye wâli riiri indumwa.

²¹ Pahulu na Barinaaba, iri bakaba bakola i Deribe, banamenyeesa ya'bandu Imyazi Miija ya Yesu, halinde abingi baabo banagiyemeera. Ha nyuma, banagalukira mu kaaya ke'Lisitira, na mu ke'Hikonyo, na mu ke'Handyokiya.

²² Ne'yo munda hooshi, banakizi genda bagaakania Abakirisito imitima. Banababwira kwo bakizi yihangaana mu kuyemeera Yesu. Banababwira na kwokuno: «E balya, iri twangayingira mu bwami bwa Rurema, bitukwiriiri tukizi longa amalibu mingi.»

²³ Mu ngiisi ishengero, Pahulu na Barinaaba banakizi siga balibiika mwa'bashaaja. Banabahuunire imwa Nahano, iri banayishalisa, babuli basikiiriza imwa Nahano. Mukuba, ye bâli koli biisiri kwo'bwemeere.

²⁴ Ha nyuma, Pahulu na Barinaaba banalenga mu poroveesi ye'Pisidiya, babuli yingira mu ye'Pamufiriya.

²⁵ Ne'ri bakaba keera bayigiriza igambo lya Rurema mu kaaya ke'Periga, banamanukira mu ke'Hataliya.

²⁶ Banalyoka yaho na'mashuba, banalindi galukira mu kaaya ke'Handyokiya. Haaho, ho bakahuunirwa imwa Rurema ku mukolwa, banaba keera baguyusa.

²⁷ Ne'ri bakaba bakola kandi i Handyokiya, banakuumania abandu bi'shengero. Banabaganuulira ngiisi kwo Rurema âli kizi kola ku njira yabo, na ngiisi kwo akayigulira âbatali Bayahudi nabo umulyango gwo'kuyemeera Yesu.

²⁸ Banamala siku nyingi yaho i Handyokiya, bali kuguma na'bigirizibwa ba Yesu.

15

Ukutwa uluhango hi'gulu lya âbatali Bayahudi

¹ Abandu baguma, banalyoka i Buyahudi, banamanukira mu kaaya ke'Handyokiya, banatondeera ukuyigiriza Abakirisito, ti: «Iri mwangaba mutatengwirwi ukukulikirana no'mugeeza gwo tukasigirwa na Musa, mutangaki kizibwa!» ² Yiryo igambo, lyanatumaga Pahulu na Barinaaba na yabo baabo, bagakizi hambanwa. Emwe! Banakizi haliira bweneene!

Yiryo igambo, bwo likakaya, abandu bi'shengero lye'Handyokiya banatwa uluhango kwo baguma baabo bazamuukire i Yerusaleemu kuguma na Pahulu na Barinaaba, gira bagendi hanuusa indumwa za Yesu, na'bashaaja bi'shengero. ³ Ne'ri abandu bi'shengero lye'Handyokiya bakabaseezera, banagenda bagalenga mu poroveesi ye'Foyinikiya, na mu ye'Samariya. Bâli kizi ganuulira ya'bandu ngiisi kwo âbatali Bayahudi nabo

keera bayemeera Yesu. Yugwo mwazi, gwanashambaaza bweneene abaabo Bakirisito booshi be'yo munda.

⁴ Pahulu na'baabo, iri bakahika i Yerusaleemu, indumwa za Yesu zanabayegereza bwija, kuguma na'bashaaaja bi'shengerero, na'bandi bandu baalyo. Banatondeera ukubaganuulira ngiisi kwo Rurema âli kizi kola ku njira yabo.

⁵ Halikago, Abakirisito baguma âbâli lyosiri mwi'banga lya'Bafarisaayo, banayimuka, banakuuma, ti: «Si âbatali Bayahudi, nabo bakwiriiri bakizi tenguulwa! Banabwirwe kwo bakizi simbaha ne'zindi maaja zooshi za Musa.»

⁶ Yiryo igambo, indumwa za Yesu, kiri na'bashaaaja bi'shengerero, banagira inaama hi'gulu lyalyo. ⁷ Ne'ri bakaba keera bahisa ikyanya kingi bagweti bagalihambanwa kwo, Peturu anayimuka, anababwira: «E beene witu! Muyiji kwo hakola siku nyingi Rurema andooziri mu kati kiinyu, gira nimenyeese âbatali Bayahudi Imyazi Miija, halinde bamúyemeere.

⁸ «Rurema, ye yiji ngiisi íbiri mu mitima ya'bandu, keera akanayerekana kwo âbatali Bayahudi nabo, abayemi-iri. Mukuba, nabo, akoli bahiiri Umutima Mweru, nga kwokulya nyiitu, keera akatuheereza gwo. ⁹ Kwokwo, ndaayo ndoola yo Rurema akagira ha kati kiitu na boohe. Si nabo, kulyagagi ku yeyo njira yo'kuyemeera Yesu, kwo ali mu yeruusa imitima yabo.

¹⁰ «Aahago! Kituma kiki mukiri mu geza Rurema, mu kubetuza Abakirisito yugu muteekerwa? Si twenyene gutuyabiiri! Kiri na bashokuluza biitu kwakundi, gukabayabira! ¹¹ Twehe, tuyemiiri kwo tuli mu kizibwa ku lukogo lwa Nahamwitu Yesu naaho. Lunali lwolwo lukogo, lwo nabo bali mu kizibwa mwo.»

¹² Haaho, abandu booshi ba mwi'yo naama, banahulika, shee! Barinaaba na Pahulu, nabo babuli baganuulira ngiisi kwo Rurema âli kizi yerekana ibitangaaza bingi ku njira yabo, mu batali Bayahudi. Ikyanya Barinaaba na Pahulu bakadeta kwokwo, yabo booshi banabayuvwiriza.

¹³ Ne'ri bakayusa ukudeta, Yakobo naye, ti: «E beene witu, munyuvwirize! ¹⁴ Simooni, keera atuganuulira ngiisi kwo Rurema akahalira âbatali Bayahudi nabo, mu kutoola baguma baabo babe mu bandu baage. ¹⁵ Yibyoy, byo biguma na íbiyandisirwi mu bitaabo bya'baleevi, ti:

¹⁶ «Nahano, adesiri kwokuno:
Ha nyuma, ngagaluka.

Na kundu inyumba ya Dahudi ikahongoka, ngashubi giyubaka.

Iyo nyumba yage, kundu ikoli ba mushaka,
ngashubi gishakuulula.

17 Kwokwo, Iya ábatali Bayahudi booshi, bagandooza.

Mukuba, keera n'gahamagala booshi kwo nabo babe bandu baani.

Yaga magambo, niehe nie gweti ngagagira.

18 Ganali go n'gamenyeesa ukulyokera keera.*»

19 Yakobo, anashubi deta: «Ku yukwo, ábatali Bayahudi, iri bangahinduka bandu ba Rurema, niehe mbwini kwo tuleke ukukizi basuuza. 20 Tukwiriiri naaho tubayandikire amaruba go'kubabwira kwo batakizi ki Iya ibyokulya ibyagirwa mizihi hi'gulu lye'migisi. Batanakizi ki sambana. Batanakizi ki Iya ne'nyama za ibyanigwa.† Batanakizi ki Iya no'muko.

21 «Mukuba, ukulyokera keera, Imaaja za Musa ziri mu yigirizibwa mu ngiisi kaaya. Zinali mu somwa mu nyumba ze'mihumaanano za'Bayahudi ku ngiisi lusiku lwe'Sabaato.»

Amaruba go'kutumwa mu Bakirisito

22 Yizo ndumwa za Yesu, kuguma na'bashaaja bi'shengeru, kiri na'bandi Bakirisito booshi be'Yerusaleemu, banatwa uluhango kuguma, kwo batoole baguma baabo bagendanwe na Pahulu na Barinaaba mu kaaya ke'Handyokiya. Mu kati kaabo, banatoola mwe'birongoozi bibiri. Muguma ye Yuda (áli kizi buuzibwa Barisaba). No'gundi, ye Siira.

23 Yabo bombi, banatumwa na'maruba, ti: «Twe ndumwa, kuguma na'bashaaja bi'shengeru, twe biinyu Bakirisito, twamùlamusa, mwe mutali Bayahudi ba mu kaaya ke'Handyokiya, na'ba mu poroveesi ye'Siriya, na'ba mu ye'Kirikiya. 24 Keera twayuvwa kwo baguma biitu bakayiji mùbwira ibyo kumùhahaza, halinde imitima yinyu inabe ikoli hanamiri. Kundu kwokwo, tutali twe tukabatuma.

25 «Kwokwo, twanayemerezania kwo tutoole abandu bo tugaatuma iyo munda, bayije kuguma na'bakundwa biitu Barinaaba na Pahulu. 26 Yabo bombi, bayitaaziri bweneene mu kukizi kolera Nahamwitu Yesu Kirisito, kiri na ho bangasiga amatwe gaabo.

27 «Na yabo bandi bo tugweti tugamùtumira, ali Yuda na Siira. Yaga magambo go twamùyandikira, yabo bombi bo багааба tumasi twago. 28 Ee! Byasimiisa Umutima Mweru, na nyiitu kwakundi, kwo hataki gire igindi miteekerwa yo tugakizi mùbetuza, ha nyuma Iya zeezi maaja naaho.

29 Mutakizi ki Iya ibyokulya keera ibyatangwa imwe'migisi!

* 15:18 15.16-18 Hamoosi 9.11-12. † 15:20 15.20 nyama za ibyanigwa Abayahudi bali no'lubaaja kwe'kyanya bagayita ibitugwa, bakwiriiri babitongeere, halinde umuko gwabyo guyami yoneka.

Mutanakizi ki lya no'muko, kandi iri inyama za ibyanigwa. Mutanakizi ki sambana. Ne'ri mwangakizi simbaha yizi maaja, mugaaba mwagira bwija. Baaba.»

³⁰ Yabo ábakatumwa, banasigaana na'baabo, banamanukira iyo munda i Handyokiya. Ne'ri bakahika yo, banakuumania Abakirisito, banabafumbadika amaruba. ³¹ Yabo Bakirisito, iri bakaba keera bagaasoma, ganabakania imitima, ganabashambaaza. ³² Uyo Yuda, bo na Siira, bâli riiri baleevi. Kyanatuma bagabwira abaabo Bakirisito amagambo mingi go'kubakania imitima, halinde banasikama.

³³ Ne'ri bakaba baki maziri yo siku ngerwa, Abakirisito banabahanguula kwo bagaluke mu kati ko'mutuula. [³⁴ Haliko Siira yehe, anabona kwo buli bwija asigale.]

³⁵ Pahulu na Barinaaba, nabo banasigala iyo munda i Handyokiya. Yabo bombi, kuguma na'bandi bandu bingi, banakizi yigiriza abandu Igambo lya Nahano.

Pahulu na Barinaaba bayihandulana kwo

³⁶ Iri hakalenga isiku, Pahulu anabwira Barinaaba, ti: «E yaga, tushubi galukira mu tulya twaya two keera tukayigiriza mwi'Gambo lya Nahano, gira tukizi tanduula mwo beene witu.»

³⁷ Mu yulwo lugeezi, Barinaaba âli loziizi kwo bagendanwe na Yohana Mariko. ³⁸ Halikago, Pahulu anabona kwo butali bwija kwo bashubi mütwala. Mukuba, akasiga abajandirira mu poroveesi ye'Pamufiriya, ho angagenderiri ukukizi kola kuguma.

³⁹ Yiryo igambo, lyanatuma bombi bagahaliira bweneene, halinde banayihandulana kwo. Barinaaba anayabiira Mariko, banagendanwa na'mashuba, halinde banahika mu kalira Kipuro. ⁴⁰ Pahulu naye anayabiira Siira. Yabo bombi, iri abaabo Bakirisito bakaba keera babasikiiriza mu maboko ga Nahano, banalyoka yaho. ⁴¹ Banagenda bagalenga mu poroveesi ye'Siriya, na mu ye'Kirikiya, bagweti bagasikamya mwa'mashengero.

16

Pahulu ayabiira Timoteyo kwo bakizi gendanwa

¹ Pahulu, anagenda mu kaaya ke'Deribe, na mu ke'Lisitira. Ne'yo munda, yâli riiri mwigirizibwa muguma wa Yesu, iziina lyage Timoteyo. Nyina, âli riiri Muyahudi-kazi úwâli koli yemiiri Yesu. Haliko, yishe âli riiri Mugiriki. ² Timoteyo, âli huziibwi mu Bakirisito be'yo munda i Lisitira, na'be'Hikonyo.

³ Pahulu, analooza kwo bagendanwe mu lugeezi. Haliko, Abayahudi booshi be'yo munda bâli yiji kwo yishe ali Mu-giriki. Kyanatuma agatee mûtenguula, gira batayagalwe.

⁴ Ha nyuma, Pahulu na'baabo banalenga mu twaya twe'yo munda. Banakizi menyeesa Abakirisito zirya maaja ízikabiikwa ne'ndumwa za Yesu, na'bashaaja bi'shengero be'Yerusaleemu, gira lyo nabo bakizi zisimbaha. ⁵ Kwokwo, kwa'mashengero ge'yo munda gakagenderera no'kusikama mu kuyemeera Yesu. Umuharuuro gwa'Bakirisito, gwanakizi yushuuka ngiisi lusiku.

Amabone ga Pahulu hi'gulu lya'Bamakedoniya

⁶ Pahulu na'baabo, banagenda bagalenga mu poroveesi ye'Furigiya, na mu ye'Galatiya. Mukuba, Umutima Mweru âli mali balahiza kwo batagendi yigiriza igambo lya Rurema mu ye'Haziya.

⁷ Ne'ri bakahikaga ku lubibi lwo'kuyingira mu poroveesi ye'Misiya, banagira mbu basookere mu ye'Bitiniya. Haliko, Umutima gwa Yesu, gutanabahanguula. ⁸ Kwokwo, banalungushuka mwi'yo poroveesi ye'Misiya, banamanukira mu kaaya ke'Torowa.

⁹ Bwobwo bushigi, Pahulu anabona amabone. Anabona mu poroveesi ye'Makedoniya muyimaaziri mundu muguma, agweti agamúyinginga bweneene, ti: «E waliha, ujabukire ino munda, uyiji tutabaala.» ¹⁰ Yago mabone, ikyanya Pahulu akagabona, lyeryo twanayami yitegaanura ukugenda iyo munda i Makedoniya. Ee! Twâli bwini kwo Rurema keera atuhama gala kwo tugendi menyeesa Imyazi Miija, kiri na mu bandu be'yo munda.

Lidiya ayemeera Yesu

¹¹ Kwokwo, twanalyoka i Torowa na'mashuba, twanayami genda halinde mu kalira Samotirake. Ne'ri bukakya, twanahika mu kaaya ke'Nehapoli. ¹² No'kulyoka yaho, twanagenda halinde mu kaaya ke'Firipi. (Na yaho i Firipi, ko kaaya kahamu ka mu poroveesi ye'Makedoniya, kanali ka'Barumi.) Twanahabeera siku ngerwa.

¹³ Ku lusiku lwe'Sabaato, twanasooka inyuma lya'kaaya, hoofi no'lwiji. Mukuba, twâli toniri kwo ho tugagwana abandu bo'kuhuuna Rurema. Ne'ri tukahikaga ho, twanagwana hakoli kumaniri abakazi. Kwokwo, nyiitu twanahabwatala, twanatondeera ukubaganuulira hi'gulu lya Yesu.

¹⁴ Na mu bâli kizi tuyuvwiriza, mwâli riiri mukazi muguma we'Tyatira, iziina lyage Lidiya. Âli riiri mudandaza we'mirondo miija ye'kituku-tuku, anâli simbahiri

Rurema. Ne'kyanya Pahulu akabamenyeesa Imyazi Mijia ya Yesu, Nahano anayigula umutima gwage, halinde naye anamúyemeera. ¹⁵ Uyo Lidiya, ikyanya akaba keera abatiizibwa, kuguma na'bandu ba mu nyumba yage, anatuyinginga, ti: «E waliha, iri mwangambona kwo naani ngoli yemiiri Nahano, muyiji handa imwani!» Ne'ri hakatama, anatuyemeza.

Pahulu na Siira bafuusibwa mu mbohe

¹⁶ Lusiku luguma, iri tukagenda yaho handu ho kuhuunira Rurema, twanahulukirwa kwo no'munyere muguma, muja. Uyo munyere, âli riiri mwe'kisigo kyo'kumúshoboleesa ukubona imbuko. Na ku njira yakyo, banahamwabo bâli kizi yondoola ifwaranga nyingi.

¹⁷ Uyo munyere, anakizi tukulikira, twe na Pahulu, iri anayamiza-yamiza, ti: «Yaba bandu, balyagagi bakozi ba Rurema úli hi'gulu lya byoshi! Bayiji mumenyeesa injira yo mwangakizibwa mwo.» ¹⁸ Anamala siku nyingi agweti agayamiza-yamiza kwokwo. Iri hakatama, Pahulu anagarwa, anakebagana uyo munyere, anabwira ikisigo íkyâli múliiri mwo, ti: «Nakubwira kwi'ziina lya Yesu Kirisito, shaaga mu'yu munyere!» Lyeryo, kyanayami múshaaga mwo.

¹⁹ Banahamwabo bo'yo munyere, iri bakabonaga kwo bataki hiiti ubulyo bwo'kukizi longa mwe'fwaranga, ehee! Banayami birigisha Pahulu na Siira, banabakululira ha'batwali bâli kizi twa imaaja. ²⁰ Banabwira abatwali, ti: «Yaba bashosi, bali Bayahudi. Keera banabiika kano kaaya kiitu mwa'kamburugu bweneene! ²¹ Si bagweti bagatubwira kwo tukizi kulikiriza imigeeza ye'mwabo. Ne'maaja ziitu twe Barumi, zitatuhangwiri kwo tugikulikire.»

²² Lyeryo, ikigugu kya'bandu kyanayami bimbira ku Pahulu na Siira. Yabo batwali, banabahogoleesa ibyambalwa byabo, banadeta kwo bahimbulwe. ²³ Yabo bombi, banabahimbula. Ne'ri bakaba bakola ne'miviivi, banalashwa mu nyumba ye'mbohe. Abatwali, banakomeereza umulaazi kwo abalange bwija, batatoloke. ²⁴ Kwokwo, anabafunda mu kisiika kye'kati, anabahagika amagulu mu bisito bihamu.

²⁵ Ha kati ko'bushigi, Pahulu na Siira bâli gweti bagahuuna Rurema. Banakizi múyimbira ne'nyimbo zo'kumúyivuga. Abaabo bashweke, bâli bayuvwiriziizi.

²⁶ Kibande-bande, mu kihugo mwanalenga sizigirye wo'musisi. Gwanajungubania ulutaliro lwe'rya nyumba. Inyiivi zooshi, zanayami yiguka. Ne'minyororo íyâli shwe-siri abashweke booshi, yanashwekuuka.

²⁷ Umulaazi we'yo nyumba, anasisimuka. Ne'ri akabona kwe'nyivi zikola nyigule, anayomola ingooti yage, gira ayiyite. Mukuba, âli toniri kwo abashweke booshi keera batibita. ²⁸ Haliko, Pahulu anayami múyamiira, ti: «Utayiyite, maashi! Si tweshi tukiri munu!»

²⁹ Uyo mulaazi anadeta kwa'matara galeetwe. Ne'ri gakaleetwa, anayami yitunga mu nyumba. Anahikiri gwa imbere lya Pahulu na Siira agweti agalenga mwo'musisi.

³⁰ Ha nyuma, anabahulukiza ha mbuga, anababuuza: «E banahamwitu, ngwiriiri ngirage kuti, halinde ngizibwe?»

³¹ Nabo, ti: «Uyemeere Nahano Yesu! Kwokwo, lyo ugakizibwa, kuguma na'bandu ba mu nyumba yawe.»

³² Haaho, Pahulu na Siira banamúyigiriza Igambo lya Nahano, kuguma na'bandu booshi ba mu nyumba yage.

³³ Ku kyekyo kyanya kyo'bushigi, anashuka Pahulu na Siira inguma zaabo. Anabuli batiizibwa, na beene wage booshi. ³⁴ Ha nyuma, anatwala Pahulu na Siira mu mwage, anabazimaana. Anashambaala ngana-ngana, kuguma na beene wabo booshi, bwo bâli koli yemiiri Rurema.

³⁵ Iri bukakya, balya batwali banatuma abalemberezi imwo'yo mulaliizi, banayiji múbwira: «Balya bandu, ubashwekuulage.» ³⁶ Uyo mulaazi anagendi bwira Pahulu, ti: «Abatwali, keera batuma kwo nimùshwekuule. Ku yukwo mwangakoli taaha. Mugendage mu mutuula.»

³⁷ Haliko, Pahulu anababwira: «Si keera batuhimbwira imbere lya'bandu buzira kutubuulania, tunali Barumi!* Keera banatulasha na mu nyumba ye'mbohe. Aahago! Ka bakoli loziizi ukutushaaza mwo ku bumbishwa? Nanga! Muleke boonyene babe bo bagayiji tushwekuuza!»

³⁸ Yago gooshi, abalemberezi banagendi gaganuulira abatwali. Ne'ri bakayuvwa kwo Pahulu na Siira bali Barumi, banayoboha. ³⁹ Kyanatuma bagayiji balembereza. Na boonyene, banabahulusa mu nyumba ye'mbohe, banabayinginga kwo bashaagage mu yako kaaya kaabo.

⁴⁰ Pahulu na Siira, iri bakaba keera bahuluka mwi'yo nyumba, banagenda imwa Lidiya. Banakuumania mwa'baabo Bakirisito, iri banabakania imitima. Ha nyuma, banalyoka yaho.

17

Abatesaloniki bagira akamburugu

¹ Pahulu na Siira, banalenga mu kaaya ke'Hamufipoli, na mu ke'Hapoloniya, halinde banahika i Tesaloniki. Na yaho,

* 16:37 16.37 Abarumi batâli hangwirwi kwo bahimbule uwabo Murumi.

hâli riiri inyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi. ² Pahulu anakulikiriza isiku zishatu ze'Sabaato ayingiiri mwi'yo nyumba, nga kwo'mugeeza gwage gwâli riiri. Anakizi sobanulira abandu Amandiko Meeru. ³ Anabayereka ku bweranyange kwo Masiya âli kwiriiri atee libuzibwa, anay-itwe. Haliko ha nyuma, anazuuke mu bafwiri. Pahulu, anashubi babwira: «Uyo Masiya, ye na yolya Yesu ye ngweti ngamûmenyeesa.»

⁴ Ikyanya Pahulu akababwira kwokwo, baguma ba mu Bayahudi banakorwa ni'gambo. Banayemeera Yesu, kuguma na'bandu bingi be'gindi milala ábâli koli simbahiri Rurema. Kiri na'bakazi bingi bo'lushaagwa, nabo banamúyemeera. Yabo booshi, banayibiika ku Pahulu na Siira.

⁵ Halikago, Abayahudi baguma, banashubi gwatwa no'luugi, arara-rara! Banagenda mu kaguliro, gira bagendi leeta utupere-pere. Ne'ri tukaba keera twayilunda yaho, twanatondeera ukugira akamburugu mu kaaya. Twanalunguula imwa Yasooni, gira tulooze mwo Pahulu na Siira, tubaleete imbere lya'bandu.

⁶ Tulya tupere-pere, iri tukababula, twanayami yabiira Yasooni yenyene, kuguma na'bandi Bakirisito. Twanabakululira imbere lya'bakulu ba'kaaya, tugweti tugayamiza, ti: «Yaba bandu, si keera babiika akamburugu mu mahanga gooshi. Na baabano, bakolaga na hano mu kaaya kiti! ⁷ Uyo Yasooni, ye bahandisiizi. Ne'ngingwe, yaba booshi bakoli gayiriziizi imaaja ízikabiikwa na mwami witu Kahisaari. Banali mu yihaya kwo bagweti ugundi mwami wabo, mbu ye Yesu.»

⁸ Yabo bakulu ba'kaaya, kuguma na'bandi bandu, mbu bayuvwagwe kwokwo, banayami gira ulujongo bweneene!
⁹ Banatangiisa Yasooni na'baabo ingwati, babuli bahangu-ula kwo batee taaha.

Ababeroya bagira ubwitonde

¹⁰ Iri bukayira, Abakirisito banayongolosa Pahulu na Siira, banabatwala mu kaaya ke'Beroya. Ne'ri bakahika yo, banagendi yingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi. ¹¹ Abandu be'yo munda i Beroya, bâli riiri bo'bwitonde ukuhima abaabo be'Tesaloniki. Kyanatuma ikyanya Pahulu akabaganuulira Igambo lya Rurema, banaliyakiira ku mwete gwoshi. Banakizi yitegeereza mu Mandiko Meeru ngiisi lusiku, gira basise amagambo ga Pahulu, bamenye iri gali go'kuli. ¹² Mu kati kaabo, Abayahudi bingi banayemeera Yesu, kuguma na'bandu bingi be'gindi milala, abashosi na'bakazi bo'lushaagwa.

13 Balya Bayahudi be'Tesaloniki, iri bakamenyaga kwo Pahulu akola mu yigiriza igambo lya Rurema ne'yo munda i Beroya, yehee! Banayami genda yo, banashimya abandu bingi be'yo munda, halinde hanashubi ba akamburugu.

14 Lyeryo, abaabo Bakirisito banayami yabiira Pahulu, banamútwala halinde ku kyambu. Haliko, Siira na Timoteyo boohwe, banasigala i Beroya. 15 Banaherekeza Pahulu, banamúhisa halinde mu kaaya ke'Hateene. Ne'kyanya bâli kola bagagaluka, anabatuma babwire Timoteyo na Siira kwo bamúgwane duba.

Pahulu aganuuzza abandu be'Hateene

16 Ikyanya Pahulu âli ki gweti agalindirira Siira na Timoteyo mu kaaya ke'Hateene, yee! Anagarwa bweneene, mu kubona kwa'kaaya kooshi kaboziri ne'migisi! 17 Anakizi yingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi. Na ngiisi Bayahudi bo âli kizi gwana mwo, kuguma na'bandu be'gindi milala ábâli koli simbahiri Rurema, anakizi basobanulira hi'gulu lya Yesu. Na ngiisi lusiku, ikyanya âli kizi yingira mu tuguliro, anakizi menyeesa abandu hi'gulu lya Yesu.

18 Abanabumenyi baguma bi'banga lye'kihepikuriyo,* kuguma na bi'banga lye'kisitohiko,† banatondeera ukuhaliiza Pahulu. Baguma baabo, banadeta: «Bikagi byo'yu malabi aloziizi ukudeta?» Abandi, ti: «Byaboneka kwo agweti agadetera imigisi yage ye'mahanga.» Na íbikatuma bagaadeta kwokwo, bwo Pahulu âli kizi baganuulira hi'gulu lya Yesu, na hi'gulu lya'kuzuuka kwa abafwiri.

19 Yabo banabumenyi, banatwalaga Pahulu imbere lye'naama ngulu ye'Hareyopago. Abakulu be'yo naama banamúbwira: «Yago migirizo mahyahya go ukola mu menyeesa mu bandu, na nyiitu wangatubwira go. 20 Twagayuvwa kwo gakola gandi-gandi, na nyiitu twanganasiima kwo tusobanulire go.»

21 (Na íbikatuma bagaadeta kwokwo, bwa'bandu be'yo munda i Hateene, kuguma ne'binyamahanga íbyâli tuuziri yo, bâli kizi siima naaho ukuyuvwiriza amagambo mahyahya, iri banakizi gaganuula-ganuula.)

22 Kwokwo, Pahulu anayimanga mwi'yo naama ngulu, anadeta: «E bashosi be'Hateene! Keera nabonaga kwo mugweti mugakulikiriza bweneene ibya mabanga giinyu!

23 Ikyanya njuba mu genda ngalenga mu kano kaaya,

* 17:18 17.18 bi'banga lye'kihepikuriyo bâli toniri kwa'kalimbi ka'bandu kuli kukizi yisimiisa. † 17:18 17.18 bi'banga lye'kisitohiko bâli kizi deta kwo ngiisi íbigaaba, iri kwoshi kwokwo, batanâli kizi twaza ku byo'busiime, kandi iri ku byo'bulyanirwe.

nabona ngiisi byo muli mu yikumba. Nanabonaga kiri na'katanda ko'kutangira kwa'matuulo, ákayandisirwi kwo yaga magambo: "Imwa úli mu yikumbwa útayijikiini". Aaho! Uyo ye mugweti mugayikumba buzira kumúmenya, ye na yoyu ye ngweti ngamúmenyeesa.

²⁴ «Rurema, ali Nahano wi'gulu na we'kihugo. Ye kabumba ikihugo, na íbikiri mwo byoshi. Atanatuuziri mu ndaaro, kwo iri mu girwa na'maboko ga'bandu.

²⁵ Ndaanabyo íbiri mu múgoora, mbu abandu bangamúkolera byo. Si ye mu biika abandu booshi mwo'muuka, halinde babe bagumaana. Ye na gweti úgabaheereza ne'bindi byoshi.

²⁶ «Mu mundu muguma, mwo Rurema akalyosa imilala yoshi ya'bandu, gira bakwire mu mahanga gooshi. Anababiikira ne'byanya byo áli mali gwanwa abatengekera. Anababiikira ne'mbibi za'ho bagakizi tuula.

²⁷ Na íbikatuma Rurema agaagira kwokwo, gira abandu bakamúlooze, kundu kwangaba ku njira yo'kumamaata, halinde banamúbone. Atanali hala na ngiisi muguma witu.

²⁸ Mukuba, ye tumiri tuli ho, tunali bagumaana, tunali mu yishagania. Biri nga kwo baguma ba mu bandisi biinyu keera bakadeta: "Kiri na nyiitu, tulyagagi baana baage!"

²⁹ «Ku yukwo, bwo tuli baana ba Rurema, tutakwiriiri ukutona kwo ashushiini ne'migisi íri mu tulwa mu nooro, kandi iri mu harija, kandi iri imigisi íri mu baajwa mu mabuye. Si yiby byoshi, biri mu girwa naaho ku bulenga bwa'bandu.

³⁰ «Yaho keera, ku kyanya abandu bâli kizi gira ibitalaalwe mu buhwija, Rurema áli kizi yigira nga atabibwini. Halikago buno, akola mu bwira abandu booshi ba ngiisi handu kwo babitwikire kwo. ³¹ Mukuba, keera akabiika ulusiku lwo agatwira kwa'bandu booshi ulubaaja mu kati ko'kuli. Kugaaba ku njira yo'mundu muguma, ye áli mali gwanwa atoola. Keera akanayereka abandu booshi akasiisa kaabyo, mu kumúzuula mu bafwiri.»

³² Yabo bakulu, mbu bayuvwe kwo Pahulu akola mu deta hi'gulu lyo'kuzuuka kwa abafwiri, baguma baabo banatondeera ukumúhonyoleza, ti yuuu! Haliko, abandi banamúbwira: «Yiri igambo, tugaki shubi kuyuwwiriza hi'gulu lyalyo.»

³³ Pahulu anahuluka mwi'yo naama. ³⁴ Abandu baguma, banayemeera Yesu, banayibiika ku Pahulu. Mu kati kaabo, mwâli riiri Dyonisiyo, muguma wa mu naama ye'Hareyopago. Mwâli riiri no'mukazi muguma, iziina lyage Damaari, kuguma na'bandi bandu kwakundi.

18

Pahulu mu kaaya ke'Korindo

¹ Ha nyuma, Pahulu analyoka i Hateene, anagenda mu kaaya ke'Korindo. ² Anahumaanana mwo'Muyahudi muguma, iziina lyage Hakila, mubutirwa we'Pondo. Uyo Hakila, bo na mukaage wa Pirisila, lyo bâli ki shaaga i Rumi, mu poroveesi ye'Hitaliya. Mukuba, mwami mukulu Kilodyo âli mali kyula kwa'Bayahudi booshi bayimulwe mwo. Kwokwo, Pahulu anagendi lamusa Hakila bo na mukaage. ³ Na bwo Pahulu âli kizi gira umukolwa gwo'kuhanga amaheema, nga kwo nabo bâli kizi gira, kyanatuma agabeera mwomwo mu mwabo, banakizi kolera kuguma.

⁴ Ku ngiisi lusiku lwe'Sabaato, Pahulu anakizi yingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi. Anakizi sobaanura mwe'Myazi Miija ya Yesu mu Bayahudi, kuguma na'bandu be'gindi milala, gira nabo bamúyemeere.

⁵ Ha nyuma, Siira na Timoteyo banahika yaho ukulyoka i Makedoniya. Pahulu anatondeera ukukizi tanga ikyanya kyage kyoshi mu kukizi yigiriza igambo lya Rurema mu Bayahudi naaho. Âli gweti agabatangira ubumasi kwo Yesu ye ulya Masiya.

⁶ Halikago, balya Bayahudi banatondeera ukumúhaliiza, iri banamútekiiriza. Kyanatuma agababugumulira ibyambalwa byage, bube bumasi imwabo, anababwira: «Umuko gwinyu, gukolaga gugaaba hi'gulu liinyu mwenyene! Niehe, ndaalyo igambo lyo ngaki buuzibwa hi'gulu lyagwo. No'kulyokera buno, ngolaga ngakizi genda mu bandu be'gindi milala.»

⁷ Lyeryo, Pahulu anahuluka mwi'yo nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, anayami yingira mu nyumba iyâli riiri ha butambi lyayo. Iyo gindi nyumba, yâli riiri ye'mwa Tiito Yusito, umundu úwâli kizi yikumba Rurema. ⁸ Haliko, umukulu we'yo nyumba ye'mihumaanano, iziina lyage ye Kirisipo. Naye, âli yemiiri Nahano, kuguma na'bandu booshi ba mu nyumba yage. Abandi Bakorindo bingi, ikyanya bakayuvwa amagambo ga Pahulu, nabo banagayemeera, banabatiizibwa.

⁹ Mu bushigi buguma, Nahano anabwira Pahulu mu kati ka'mabone, ti: «Utakizi yoboha mbu uhulike! Nanga! Si ugenderere naaho ukukizi deta. ¹⁰ Mukuba, tuli-inwi. Ndaanaye mundu úgayiji kuhuma kwo, mbu akukomeerese. Mu kano kaaya, mbiitagi abandu bingi.» ¹¹ Kwokwo, Pahulu anamala mwaka muguma ne'kitolo

akoli tuuziri i Korindo, anakizi yigiriza ya'bandu Igambo lya Rurema.

¹² Ku kyanya Gaalyo âli twaziri ikihugo kye'Hakaya, Abayahudi booshi kuguma, banagendi gwata Pahulu, banamúleeta imbere lya'batwi be'maaja, ¹³ banadeta: «Uyu mundu, agweti agalyeryega abandu kwo bakizi yikumba Rurema ku gindi-gindi njira. Ne'yo njira, twehe tutagihangwirwi ne'maaja ziitu!»

¹⁴ Pahulu, iri akaba akola agaadeta, Gaalyo anabwira Abayahudi, ti: «Mwe Bayahudi, múkilege uyu mundu ku buhube buhamu, kandi iri ku mahube go'kugiriirira, lyoki nangamúteziri amatwiri! ¹⁵ Haliko, bwo mugweti mugahambanwa ku magambo naaho, na ku maziina, na ku bye'maaja ziinyu, mugendi bimala mwenyene! Niehe, mwene yibi, ndagaatwa ulubaaja lwabyo!»

¹⁶ Haaho, Gaalyo anakyula kwo bayimulwe imbere lya'batwi be'maaja. ¹⁷ Lyeryo, booshi banayami gugumira Sositeene, umukulu we'nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, banatondeera ukumútitimba. Na kundu bâli gweti bamúgire buligo imbere lya'batwi be'maaja, Gaalyo atanabitwaza.

Pahulu ashubi galukira i Handyokiya

¹⁸ Pahulu anashubi gira izindi siku nyingi mu kaaya ke'Korindo. Ha nyuma, anaseezera abaabo Bakirisito be'yo munda, anagenda mu ke'Kengereya. Na bwo âli mali gwanwa alagaania Rurema ku magambo malebe, anaba keera agakoleesa, kyanatuma agayibegeesa akahala.* Ha nyuma, banashonera mu mashuba, kuguma na Pirisila na Hakila, banagenda mu poroveesi ye'Siriya.

¹⁹ Iri bakahika i Hefeso, Pahulu anasigaana na Pirisila na Hakila. Yenyene, anagendi yingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, anabasobanulira mwe'Myazi Miija. ²⁰ Yabo Bayahudi, banahuuna Pahulu kwo ayushuule ku siku zo ashuba agabeera imwabo. Haliko atanayemeera. ²¹ Kundu kwokwo, ikyanya akabaseezera, anababwira: «Ngaki shubi galukira hano, iri Rurema angalooza.» Anabuli lyoka yaho na'mashuba.

²² Ne'ri Pahulu akaba keera ahika mu kaaya ke'Kahisariya, anateramira i Yerusaleemu, anagendi lamusa yi'shengero. Ha nyuma, anamanukira mu kaaya ke'Handyokiya. ²³ Ne'ri akamala ye'siku ngerwa, anashubi

* **18:18** 18.18 agayibegeesa akahala Abayahudi, ikyanya bâli kizi lagaania Rurema igambo lirebe banabe keera balikoleesa, lyo bâli kizi yibegeesa akahala mu kuyerekana kwo keera lyakoleka.

lyoka yaho. Anagenda agalenga mu poroveesi ye'Galatiya, na mu ye'Furigiya, agweti agasikamya ya'Bakirisito booshi.

Hapoolo ayumuusa Abayahudi

²⁴ Ku kyekyo kyanya mu kaaya ke'Hefeso, mwanahika Umuyahudi muguma, iziina lyage Hapoolo, mubutirwa wa mu kaaya ke'Halegizanderiya. Uyo Hapoolo, âli koli somiri bweneene, anâli yiji Amandiko Meeru. ²⁵ Kiri ne'bya Nahano, âli mali biyigirizibwa. Naye kwakundi, âli kola mu biyigiriza mu bandu ku buhagarusi, na mu kati ko'kuli. Si ku luhande lwo'bubatiizo, âli ki yiji naaho hi'gulu lyo'bubatiizo bwa Yohana.

²⁶ Uyo Hapoolo anayingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi, anatondeera ukuyigiriza mwe'Myazi Miija ya Yesu ku bukaruuke. Pirisila na Hakila, iri bakayuvwa yago migirizo gaage, banamútwalaga imwabo, banamúyerekeza igambo lya Rurema ku bwitonde, nga ngiisi kwo liri.

²⁷ Ha nyuma, Hapoolo analooza ukugenda mu poroveesi ye'Hakaya. Abakirisito be'Hefeso, banamúyemeerera, banayandikira abaabo Bakirisito be'yo munda amaruba kwo bamúyakiire bwija.

Ne'ri akahikaga yo, anagwana ábâli koli yemiiri Yesu ku lukogo lwa Rurema, anabatabaala bweneene. ²⁸ Ehee! Ulya Hapoolo âli gweti agayumya Abayahudi imbere lya'bandu ku buhagarusi. Anakizi koleesa Amandiko Meeru, mu kubayereka kwo Yesu ye Masiya.

19

Pahulu amenyeesa abandu booshi be'Haziya hi'gulu lya Yesu

¹ Ku kyanya Hapoolo âli ki riiri i Korindo, Pahulu naye anakizi lenga mu twaya twa mu migazi, abuli manukira mu ke'Hefeso. Ne'kyanya akaba yaho, anahumaanana mwa'bigirizibwa baguma ba Yesu, ² anababuza: «Ikyanya mukayemeera Yesu, ka mukayakiira no'Mutima Mweru?» Nabo, ti: «Nanga! Kiri no'kuyuvwa kwo guba ho, tutazindi yuvwa!»

³ Anashubi babuza: «Aahago! Bubatiizo buki bwo mukabatiizibwa mwo?» Na wa nabo, ti: «Ku bwa Yohana.»

⁴ Anababwira: «Yohana, ikyanya abandu bakatwikira ku byaha byabo, anakizi babatiiza. Anababwira kwo ha nyuma lyage, hagaki yija ugundi, ye Yesu. Ne'kyanya agayija, bakamúyemeere.»

⁵ Yabo bandu be'Hefeso, iri bakayuvwa kwokwo, nabo banabatiizibwa kwi'ziina lya Nahano Yesu. ⁶ Ne'ri Pahulu

akaba aki gweti agababiika kwa'maboko, lyeryo ngana Umutima Mweru gwanayami bashonookera kwo. Banatondeera ukudeta ku zindi-zindi ndeto, iri banatanga ubuleevi. ⁷ Yabo bandu, umuharuuro gwabo, gwâli hisiri abashosi ngi'kumi na babiri.

⁸ Pahulu, anahisa myezi ishatu ali mu yingira mu nyumba ye'mihumaanano ya'Bayahudi. Anakizi sobanulira mwa'bandu ku bukaruuke hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema, gira babuyemeere.

⁹ Halikago, baguma baabo banayumya imitima yabo. Ikyanya bakayigirizibwa ibya Yesu, banalahira ukubiyemeera, banatondeera ukubishemba imbere lya'baabo. Kyanatuma Pahulu agabayilyosa mwo, anatwala Abakirisito mu nyumba ya Tirano. Mukuba, mwa'bandu bâli kizi kumana. Na ngiisi lusiku, anakizi baganuulira hi'gulu lya Yesu.

¹⁰ Pahulu, anahisa imyaka ibiri agweti agamenyeesa abandu hi'gulu lya Yesu. Kwokwo, kwa'batuulaga booshi ba mu poroveesi ye'Haziya bakalonga ukuyuvwa Igambo lya Nahano, Abayahudi, kuguma na'bandu be'gindi milala.

Abaana ba Sikewa bahondwa ne'kisigo

¹¹ Rurema âli kizi gira ibitangaaza bya kahebuuza ku njira ya Pahulu. ¹² Kiri ne'bihunika, no'tundi tulondo, ikyanya bâli kizi bihisagya ku magala gaage, binatwalirwe abalwazi, banayami kira. Ne'bisigo kwakundi, byâli kizi balyoka mwo.

¹³ Hâli riiri na'Bayahudi baguma, bâli kizi genda bagayimula ibisigo mu bandu. Yabo nabo, banatondeera ukukizi koleesa iziina lya Nahano Yesu, mu kubwira ibisigo, ti: «Kwi'ziina lya Yesu ye Pahulu agweti agayigiriza, twamûbwira kwo mulyoke mu'yu mundu!»

¹⁴ Na mu bâli kizi gira kwokwo, mwâli riiri abaana balinda ba Sikewa, mukulu muguma wa'bagingi. ¹⁵ Lusiku kuguma, iri bakagira mbu bayimulage ikisigo kwokwo, kyanabashuvya: «Hafe! Nyiji Yesu, nyiji na Pahulu! Haliko mwehe, mwe banyandi?» ¹⁶ Lyeryo ngana, uyo mundu anayami bayaduka, anabahima imisi, anabahonda-honda. Ehee! Banapuumukira imbuga bakola bukondwe, banakola ne'nguma!

¹⁷ Yibyo íbikakoleka, byanalumbuuka mu Bayahudi be'Hefeso, kiri na mu bandu be'gindi milala kwakundi. Yabo booshi, banagwatwa ne'kyoba. Ni'ziina lya Nahano Yesu, lyanakizi huuzibwa.

¹⁸ Abandu be'yo munda, iri bakaba bakoli yemiiri Yesu, banayiji yilega imbere lya'bandu. Mukuba, bâli mali gira

amabi ga kwingi-kwingi. ¹⁹ Abingi baabo, bâli kizi gira ibya maleere. Kwokwo, banaleeta ibitaabo byo bâli kizi gagira mwo, banabiduulika kwo'muliro imbere lya'bandu booshi. Ne'ri bakaharuura ikishingo kyabyo, banabona kwo byâli hisiri ifwaranga nyingi bweneene, bihumbi makumi gataanu ge'darakima.* ²⁰ Kwokwo, kwi'Gambo lya Nahano likakwira mu bandu, lyanakizi yushuuka mwe'misi.

Akamburugu mu kaaya ke'Hefeso

²¹ Ha nyuma, Pahulu anashungika kwo agalenga mu poroveesi ye'Makedoniya, na mu ye'Hakaya, akabuli genda i Yerusaleemu. Akanadeta, ti: «Ha nyuma lyo'kuhika i Yerusaleemu, bigambuuna kwo mbike na mu kaaya ke'Rumi.»

²² Kwokwo, anayabiira abandu babiri mu batabaazi baage, Timoteyo na Herasito, anabatuma kwo bagwanwe iyo munda i Makedoniya. Yehe, anatee sigala mu poroveesi ye'Haziya.

²³ Ku kyekyo kyanya mu kaaya ke'Hefeso, hanaba akamburugu bweneene hi'gulu lya'bandu ba Yesu. ²⁴ Mwâli riiri mutuzi muguma we'harija, iziina lyage Demeteryo, úwâli kizi tula imigisi íshushiini ne'mbeero zo'muzimu gwabo Haritemi. Anâli kizi tundira abaabo banaluganda imikolwa mingi.

²⁵ Lusiku luguma, Demeteryo anakuumania abaabo banaluganda, kuguma na'bandi bakozi ábâli kizi gira mwene yugwo mukolwa, anababwira: «E bashosi, muyiji bwija kwo mu yugu mukolwa, mwo tuli mu yungukira bwija. ²⁶ Haliko buno, keera mwayuvwa, keera mwanabona ngi-isi kwo Pahulu agweti agatirika abandu bingi ba hano i Hefeso, kuguma na'bandu ba mu mbande zooshi za mu poroveesi ye'Haziya. Agweti agababwira kwe'migisi itakwiriiri ukuyikumbwa, mbu bwo iri mu girwa naaho na'maboko ga'bandu.

²⁷ «Kwokwo buno, ngolagi yobohiri kwo guno mukolwa gwitu gukola gugagayirizibwa. No'luheero lwo'muzimu gwitu mukulu Haritemi, nayo igayiji kengeera yakenekwa. Kiri na Haritemi yenyene, kundu ali muzimu mukulu, angayiji tungululwa ku bukulu bwage. Ye na gweti úgayikumbwa mu poroveesi yoshi ye'Haziya, kiri na mu gandi mahanga gooshi.»

²⁸ Yago magambo ga Demeteryo, mbu abaabo banaluganda bagayuvwe, banayami tondeera ukuyamiza, ti: «Haritemi wa'Bahefeso, ye mukulu!»

* **19:19** 19.19 bihumbi makumi gataanu ge'darakima zâli za kugula ingaavu nga magana gabiri na makumi gataanu.

²⁹ Lyeryo, kalya kaaya kooshi ke'Hefeso, kanayijulaga mwa'kamburugu. Abandu banagendi birigisha abandu babiri be'Makedoniya, Gaayo na Harisitariko, bwobâli balamiinwi na Pahulu. Banabayitungana bombi mu nangungubanga we'nyumba yo bâli kizi kumana mwo.

³⁰ Pahulu analooza kwo naye agendi yimanga ha kati kaabo. Haliko, abaabo Bakirisito batanamúhanguula.

³¹ Kiri na'biira baage baguma ba mu bakulu be'yo munda i Haziya, nabo banamútumira indumwa yo'kumúyinginga kwo atabayisheegule.

³² Yabo bandu, kwo bâli kumaniri yaho, banatondeera ukuyogora bweneene! Ngiisi baguma banakizi yamiza kwabo-kwabo. Abingi baabo, batâli yiji kiri na ibyabakuumania.

³³ Balya Bayahudi banatundira Halegizandere imbere lyabo. Haaho, bandu baguma banakizi yamiza mu kumúshungula amagambo. Halegizandere, anabayeheza booshi no'kuboko kwo bahulike. Mukuba, âli loziizi ukuyibulanira imbere lyabo.

³⁴ Haliko, mbu bamenye kwo ali Muyahudi, lyeryo booshi banashubi tondeera ukuyamiza kiranga, ti: «Haritemi wa'Bahefeso ye mukulu!» Banamala bihe bibiri, bagweti bagayamiza-yamiza kwokwo.

³⁵ Iri hakazindaga, umwandisi mukulu wa'kaaya anayihangaana, halinde anabahoohya. Anababwira: «E bashosi be'Hefeso! Mu mahanga gooshi, nyandi útayiji kwo kano kaaya ko kali mu langa uluheero lwo'muzimu mukulu Haritemi? Kanali mwo'mugisi gwage, gulya úgukahona mwi'gulu. ³⁶ Aahago! Mukwiriiri mutuuze. Hatanagire igambo lyo mugaagira ku ngungu.

³⁷ «Yabo bandu bo mwaleeta hano, ndaakyo kindu kyo bazimba mu mbeero ziitu. Kiri no'muzimu gwitu Haritemi yenyene, batamútusiri. ³⁸ Tuli na'handu ho'kukizi twira imaaja. Na'batwi be'maaja bayamiri ho. Haaho, ho Demeteryo na'baabo bakwiriiri bagendi legera yaba bandu, iri bangaba bali ni'gambo hi'gulu lyabo! ³⁹ Ne'ri mwangaba mukiri ne'bindi bibuuzo, mugendi bitwala mu mihumaanano íhangwirwi ne'maaja ziitu.

⁴⁰ «Bino byo twagira zeene, byangakoli tuma tugaalegwa kwo twagira akamburugu. Ne'ri twangalegwa kwokwo, tutahiiti igambo lyo twangayifwongooza mwo. Si kano kamburugu, kalyagagi ka busha!»

⁴¹ Uyo mwandisi mukulu, iri akayusa ukubabwira kwokwo, anababwira kwo bataahage.

20

Pahulu mu poroveesi ye'Makedoniya, na mu ye'Bugiriki

¹ Yako kamburugu ke'Hefeso, iri kakaba keera kamala, Pahulu anatumira Abakirisito be'yo munda. Ne'ri akaba keera abakania imitima, anabaseezera, anagenda mu poroveesi ye'Makedoniya. ² Anakizi genda agalenga iyo munda, iri anabwira Abakirisito amagambo mingi go'kubakania imitima. Ha nyuma, anahika na mu poroveesi ye'Bugiriki, ³ anamala mwe'myezi ishatsu.

Ne'kyanya âli kola agagaluka na'mashuba i Siriya, Abayahudi banashubi gira igambi libi hi'gulu lyage. Kyana-tuma agashungika kwo ashubi lenga yeyo munda i Makedoniya.

⁴ Ku yikyo kyanya, Pahulu âli balamiinwi na Sopateeri, mugala Piuro we'Beroya, kuguma na'bandu babiri be'Tesaloniki, Harisitariko na Sekundo. Hâli riiri na Gaayo we'Deribe, na Timoteyo, kuguma na'bandu babiri be'Haziya, Tukiko na Torofimo. ⁵ Yabo booshi, banagwanwa mu kaaya ke'Torowa, banatulindirira yo.

⁶ Isiku ngulu ze'mikate mizira saama, iri zikaba keera zamala, twanalyoka mu kaaya ke'Firipi na'mashuba. Twanagira ulugeezi lwe'siku zitaanu, halinde twanahika mu ke'Torowa. Ne'yo munda, yo tukagwana yabo biitu, twanatee beera ho siku zirinda.

Pahulu ahoololola Heyutiko

⁷ Ulusiku lwi'yinga, iri lukahika, twanakuumana, gira tukoojolere umukate kuguma. Pahulu anatondeera ukuganuulira abandu, anayidungeera bweneene, halinde ukuhisa ubushigi ha kati. Mukuba, âli kola agazindukiri lyoka yaho. ⁸⁻⁹ Yaho twâli kumaniri, mwâli riiri mu kisiika kya mu nyumba iyâli yubakiirwi hi'gulu lye'zindi zibiri. Mwanâli yasiri amatara mingi.

Mu kaazo ke'kisiika, mwâli bwatiiri mutabana muguma, iziina lyage ye Heyutiko. Na bwo Pahulu âli gweti agadeteereza bweneene, uyo Heyutiko anatondeera ukuyitumikira hi'gulu li'ro. Ne'ri akaba akola mwi'ro lya'kahondohondo, anatulubuka mu kaazo, anayitimba haashi. Abandu banagendi mútoola, banagwanana keera afwa.

¹⁰ Pahulu naye, anashonooka. Anayubama ku'yo mutabana, anamúfumbatira. Anabwira abandu, ti: «Mutayobohe! Akola mugumaana!»

¹¹ Ha nyuma, Pahulu anashubi shonera mu kisiika, anakoojola umukate, anagulya. Anashubi genderera no'kudeta bweneene, halinde bwanakya, abuli lyoka yaho.

12 Abandu banayabiira ulya mutabana, banamútwala i kaaya akola mugumaana. Banaholeezibwa ngana-ngana!

Pahulu aseezera abashaaja be'Hefeso

13 Pahulu anagenda agalenga i bulambo, mu kugenda mu kaaya ke'Hasoosi. Na nyiitu, twanagenda yo na'mashuba, gira atugwane yo. Mukuba, ho twâli mali lagaana kwo tugalengi múyabiirira. 14 Ne'kyanya akatugwana yo, twanamúyakiira mu mashuba, twanagendanwa mu kaaya ke'Mitireene.

15 Iri bukakya, twanagenderera na'mashuba, twanalenga ku butambi bwa'kalira Kiyo. Ne'ri bukashubi kya, twanajabukira mu kalira Samoosi. Ne'ri bukashubi kya kandi, twanahikaga mu kaaya ke'Mireto. 16 Mukuba, Pahulu âli shungisiri kwo atagalenga i Hefeso, gira atayiji kengeera atinda mu poroveesi ye'Haziya. Mukuba, âli kola ne'ngungu yo'kugwanwa ahika i Yerusaleemu, ulusiku lwe'Pendekosite lútazi hika, iri byangaziga.

17 Ne'kyanya Pahulu akaba akola i Mireto, anatumira abashaaja bi'shengeru lye'Hefeso. 18 Iri bakahika imunda ali, anababwira: «E balya, muyiji ngiisi kwo nâli tuuziri imwinyu, ukulyokera ku lusiku lwo n'gatee hika hano mu poroveesi ye'Haziya. 19 Na kundu Abayahudi bâli kizi ndibuza, mu kukizi ngirira amagambi mabi, haliko nâli kizi kolera Nahano mu kati ko'butuudu bwoshi, na mu kati ke'migenge.

20 «Ngiisi magambo gooshi ágangamùtabaala, muyiji kwo ndaalyo kiri ne'liguma lyo n'gamùbisha! Halikago, nâli kizi mùyigiriza go ha bweruula, kiri na mu nyumba ziinyu. 21 Nâli kizi bwiririra Abayahudi, kuguma na'bandu be'gindi milala, kwo batwikirage ku byaha byabo, banayemeere Nahamwitu Yesu.

22 «Buno, Umutima Mweru gugweti gugambidika kwo ngende i Yerusaleemu. Yo na munda ngola mu genda, kundu ndayiji íbigagendi mba kwo. 23 Nyiji naaho kwo mu ngiisi kaaya ko ndi mu lenga mwo, Umutima Mweru gugweti guganyereka kwo ngalashwa mu nyumba ye'mbohe, na ngizi longa amakuba.

24 «Kundu nangafwagaga, imwani kitali kindu! Ndoziizi naaho kwo nyuuse umukolwa gwo Nahano Yesu akambiika kwo. Na yugwo mukolwa, kuli kumenyeesa abandu Imyazi Miija kwo bangakizibwa ku lukogo lwa Rurema.

25 «Mweshi, nâli kizi genda ngamùlenga mwo. Nanakizi mùyigiriza hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema. Halikago buno, ngoli yiji kwo mutagaki shubi mbona. 26 Kwokwo buno,

namùbwiraga ku bweranyange, iri muguma winyu aga-teereka, umuko gwage gutagaki ba hi'gulu lyani. ²⁷ Mukuba, ngiisi byo Rurema ashungisiri, nâli kizi mùmenyeesa byo, buzira kusisiitwa.

²⁸ «Mwehe, Umutima Mweru keera gukamùbiika mube bimangizi bi'shengerero lya Rurema. Ku yukwo, mukizi yilanga mwenyene. Mukizi langa ni'shengerero lyage. Mukuba, yiryo ishengerero, Yesu yenyene keera akatanga umuko gwage mu kuliguluula.

²⁹ «Ngoli yiji kwe'kyanya ngaaba keera namùlyoka mwo, abandu balangi nga mirunga bagamùyilala mwo, bataganamùkejeerera! ³⁰ Kiri na mu kati kiinyu mwenyene, mugaki yimuka abandu, banashobanie amagambo go'kuli mu kutirika Abakirisito, gira babakulikire.

³¹ «Ku yukwo, mukizi ba masu! Mukizi yama mukengiiri kwo n'gamala myaka ishatu ngweti ngahanuula ngiisi muguma winyu, úbwakya-úbwayira, mu kati ke'migenge.

³² «Na buno, namùsikiiriza imwa Rurema, abe ye gakizi mùlanga. Mukizi langwa ni'gambo lyo'lukogo lwage. Ee! Igambo lyage, lyo lishobwiri ukukizi mùyubaka, halinde mukalonge ku migashani yo abikiiri abataluule baage booshi.

³³ «Niehe, ndakayifwija ifwaranga za mundu yeshi, kandi iri inooro zaage, kandi iri ibyambalwa byage. ³⁴ Mwenyene, muyijagi ngiisi kwo nâli kizi yikolera na gano maboko gaani, hi'gulu lya'magoorwa gaani, na hi'gulu lya'magoorwa ga'bo tuliriinwi.

³⁵ «Mu kati ka byoshi, nâli kizi mùyereka kwo tukwiriiri tukizi yitubanula mu kukola. Kwokwo, lyo tulonga byo tugatabaala mwo ábatashobwiri. Mukizi kengeera amagambo go Nahano Yesu yenyene akadeta: “Ngiisi ábagweti bagahaana, bo bahiriirwi, ukuhima ábali mu haabwa.”»

³⁶ Iri Pahulu akayusa ukudeta kwokwo, anafukama kuguma na yabo booshi, anahuuna Rurema. ³⁷ Ha nyuma, booshi banakizi múhoobera, iri banakizi múnyunyuguta mu kati ke'migenge. ³⁸ Na íbikatuma bagajengeerwa, hi'gulu li'gambo lyo akadeta, kwo batagaki shubi múbona. Kwokwo, banamúherekeza, halinde banamúhisa áhali amashuba.

21

Pahulu agenda i Yerusaleemu

¹ Iri tukaba keera twaseezerana na'bashaaja be'Hefeso, twanashonera mu mashuba. Twanagenda liguma na liguma, halinde twanahika mu kalira Koosi. Ne'ri bukakya,

twanagenda mu kalira Roodo. No'kulyokera yaho, twanagenda kandi, halinde twanahika mu kaaya ke'Patara. ² Na yaho, twanagwana ha'gandi mashuba go'kujabukira mu poroveesi ye'Foyinikiya. Kwokwo, twanagashonera mwo, twanagenda. ³ Ne'ri tukaba tukola mu langiiza akalira Kipuro, twanakasiga uluhande lwe'kisaka. Twanagenderera, halinde twanahika mu poroveesi ye'Siriya.

Iri tukahika mu kaaya ke'Tiuro, twanashonooka mu mashuba. Mukuba, haaho, ho mashuba gâli riiri gaga-hambuulira imiteekerwa. ⁴ Kwokwo, twanagendi bonaana na'Bakirisito be'yo munda, twanamala he'siku zirinda tuhaaziri imwabo. Yabo Bakirisito, banayinginga Pahulu ku njira yo'Mutima Mweru kwo atazamuukire i Yerusaleemu.

⁵ Kundu kwokwo, iri tukaba keera twamala he'siku zirinda, twanahalyoka. Abakirisito booshi be'yo munda i Tiuro, banatuherekeza, abashosi, na bakaabo, kiri na'baana baabo. Banatutambusa inyuma lya'kaaya, halinde banatuhisa ku kyambu. Twanafukama, twanahuuna Rurema. ⁶ Ne'ri tukaba keera twaseezerana, twanashubi shonera mu mashuba. Nabo banagalukira i kaaya.

⁷ Iri tukalyoka i Tiuro, twanagenderera no'lugeezi, halinde twanahika mu kaaya ke'Tolemayi. Twanalamusa mwa beene witu, twanamala yo'lusiku luguma.

⁸ Ne'ri bukakya, twanalyoka yaho, twanagenda halinde mu kaaya ke'Kahisariya. Twanahanda mu nyumba ya Firipo. Âli riiri mwigiriza we'Myazi Miija ya Yesu. Anâli riiri muguma wa mu balya batabaazi balinda ábakatoolwa i Yerusaleemu. ⁹ Firipo, âli gwati banyere bana ábatâli yazirwi. Banâli gwati ikigabi kyo'kukizi tanga ubuleevi.

¹⁰ Ne'ri tukaba keera twamala isiku ngerwa i Kahisariya, hanahulukira umuleevi ukulyoka i Buyahudi, iziina lyage Hagabo. ¹¹ Uyo Hagabo, anatumijira. Anayabira umukaba gwa Pahulu, anaguyizongeza ku magulu na ku maboko. Anadeta: «Alagi! Umutima Mweru, gwadeta, ti: "Mwene yugu mukaba, kwoku kwa'Bayahudi be'Yerusaleemu bagamúkona. No'buzinda, banamútange mu maboko ga'bandu be'gindi milala.»

¹² Mbu tuyuvwe kwokwo, twe na'biitu be'Kahisariya, twanayinginga Pahulu bweneene kwo ataki yisheegule i Yerusaleemu.

¹³ Haliko anatushuvya, ti: «Kituma kiki mugweti mugalira-lira, halinde munaloozi nvuna umutima! Si ngola ibiringiini ukugendi shwekwa i Yerusaleemu hi'gulu li'ziina lya Nahano Yesu. Kiri no'kuyitwa, ngolaga ibiringiini ukugendi yitirwa yo hi'gulu lyage.»

14 Twanagira mbu tumúyemeeze, analahira. Iri hakatama, twanamúleka ngana, twanadeta: «Ndakundi! Ubulooze bwa Nahano, bubaagage bwo bugakoleka.»

15 Ha nyuma, twanatekera imiteekerwa, twanayiteera mu njira yo'kuzamuukira i Yerusaleemu. 16 Abakirisito baguma be'Kahisariya, banatuherekeza, halinde banatuhisa mu nyumba ya Munasoni. Hanali ho twâli riiri tugahanda. Uyo Munasoni, âli riiri mundu wa mu kalira Kipuro, anâli riiri muguma wa mu Bakirisito be'ndondeko.

Pahulu asimbaha imigeeza ya'Bayahudi

17 Iri tukahikaga i Yerusaleemu, beene witu be'yo munda, banatuyegereza ku bushagaluke. 18 Ne'ri bukakya, twanagenda na Pahulu, mu kugendi lamusa Yakobo. Abandi bashaaja booshi bi'shengeru, nabo bâli riiri yaho. 19 Pahulu anabalamusa, anabatondobolera ngiisi byo Rurema akagira mu batali Bayahudi ku njira yage.

20 Iri bakayuvwa kwokwo, banayivuga Rurema, banabwira Pahulu, ti: «E mwene witu, ubwini ngiisi kwe'binoono ne'binoono bya'Bayahudi keera bayemeera Yesu. Yabo booshi, bafitiirwi bweneene mu kukulikiriza Imaaja za Musa. 21 Keera bakanabwirwa kwo uli mu genda ugayigiriza Abayahudi booshi ba mu mahanga kwo batakizi zitwaza. Mbu keera ukabalahiza kwo batakizi ki tenguula abaana baabo, kandi iri ukukizi kulikira igindi migeeza ye'Kiyahudi. 22 Yabo Bayahudi booshi, bakola bagayuvwa kwo ukola hano. Aahago! Kuti kwo tugaagira?»

23 «Aaho! Ugirage ngiisi kwo tugakubwira! Hano mu kati kiitu, muli bashosi bana. Keera bakabiika indahiro imbere lya Rurema. 24 Kwokwo, mugendanwe! Munagendi yiyerusa kuguma. Na ngiisi byo bagahuunwa, ube we gabalihira byo, halinde lyo balonga ukubegwa akahala.* Kwokwo, lya'bandu booshi bagaamenya ku kasiisa kwo ngiisi byo ushuba mu detwa kwo, bitali byo'kuli. Bamenye na kwo wenyene uki genderiiri no'kusimbaha Imaaja za Musa.

25 «Na ku luhande lwa ábatali Bayahudi ábakoli yemiiri Yesu, keera tukabayandikira ngiisi kwo tukatwa uluhango, kwo batakizi ki lya ibyokulya keera íbyatangwa imwe'migisi. Batanakizi ki lya no'muko, kandi iri inyama za íbyanigwa. Batanakizi ki sambana.»

26 Iri bukakya, Pahulu anatwala yabo bashosi bana, banagendi yiyerusa. Ha nyuma, anagenda ha nyumba ya Rurema, gira amenyeese ulusiku lwo bagayusa

* 21:24 21.24 ukubegwa akahala Mikolezi 18.18.

kwo'kuyerusibwa kwabo, ni'tuulo linatangwe hi'gulu lya ngiisi muguma wabo.

Pahulu abirigishwa

²⁷ Isiku zirinda zo'kuyiyeruusa, iri zikaba zikola bu mala, Abayahudi ba mu poroveesi ye'Haziya banabonaga Pahulu ha nyumba ya Rurema. Ne'ri bakamúbona, banayami múbirigisha, banabiika akamburugu mu bandu booshi, mu kuyamiza, ti: ²⁸ «E bashosi be'Hisiraheeri, mututabaale, maashi! Uyu umundu ali mu genda agayigiriza abandu booshi ba ngiisi handu kwo bakizi tugayiriza. Bakizi gayiriza ne'maaja za Musa, kiri ne'no nyumba nyeeru ya Rurema. Ye uno kandi, keera ayifunda na ábatali Bayahudi ha nyumba ya Rurema! Keera ayulubaza hano handu heeru.»

²⁹ Na íbikatuma bakadeta kwokwo, bwo bâli mali gwanwa babona Pahulu i Yerusaleemu, ali kuguma na Torofimo, umundu we'Hefeso. Banatona kwo keera ayingiza Torofimo ha nyumba ya Rurema.

³⁰ Kalya kaaya kooshi ke'Yerusaleemu kanayijula mwa'kamburugu. Abandu banayami gumuukira áhali Pahulu ha nyumba ya Rurema. Banamúvumbeteera, banamúhálamulira imbuga. Ne'nyiivi zaayo, zanayami hamikwa.

³¹ Yabo bandu, banatondeera ukulimbagula Pahulu, gira bamúyite. Haaho, umwazi gwanahikira umukulu wa'basirikaani be'kirumi kwa'kaaya kooshi keera kayijula mwa'kamburugu.

³² Uyo mukulu anayami yabiira abasirikaani baage kuguma na'bimangizi baabo, banatibitira iwa yabo bandu. Balya bandu, mbu babonage abasirikaani bali kuguma no'mukulu wabo, banayikaania ukulimbagula Pahulu.

³³ Uyo mukulu wa'basirikaani anabayegeera, anayami gwata Pahulu. Anakyula kwo ashwekwe ne'minyororo ibiri. Ha nyuma, anabuza: «Nyandagi uyu? Na biki byo agira?»

³⁴ Balya bandu banatondeera ukuyogora bweneene! Kyanatuma uyo mukulu atalonga ukumenya íbyaba. Anakyula kwo Pahulu aleetwe mu luzitiro lwabo lwa'basirikaani.

³⁵ Ne'ri Pahulu akaba akola ku bushonero bwo'luzitiro, abandu banashubi múkayira bweneene! Kyanatuma abasirikaani bagamútelula, gira bamúfuuse. ³⁶ Kundu kwokwo, balya bandu banagenda bashoshiiri Pahulu, iri banayamiza, ti: «Umúzimiizagye, maashi!»

Pahulu ayidetera imbere lya'Bayahudi

³⁷ Ikyanya abasirikaani bâli kola bagayingiza Pahulu mu luzitiro lwabo, anabuuzwa umukulu wabo, ti: «Ka nangahanguulwa ngubwire igambo?»

Na wa naye, ti: «Ka naawe uyiji ukudeta ikigiriki?»
³⁸ Ka utali we yolya Mumiisiri úwâli ki leeta ubuhuni, anagendana abiiitani bihumbi bina mwi'shamba?»

³⁹ Pahulu, ti: «Nanga! Ndi Muyahudi, mubutirwa wa mu kaaya kahamu ke'Tariso, ka mu poroveesi ye'Kirikiya. Nakuyinginga maashi, umbanguule ndetage na yaba bandu.»

⁴⁰ Ne'ri akamúhanguula, Pahulu anayimanga ku bushonero, anayeheza abandu no'kuboko, kwo bahulike. Ne'ri booshi bakaba keera bahulika, anababwira kwokuno mu ndeto yabo ye'kiheburaniya.

22

¹ «E beene witu, na badaata! Munyuvwirize! Ngola ngayidetera imbere liinyu.» ² Yabo bandu, iri bakayuvwa kwo Pahulu akola mu baganuulira mu ndeto yabo ye'kiheburaniya, umunyerere gwanatoola, shee!

Pahulu, anagenderera, ti: ³ «Ndi Muyahudi, mubutirwa we'Tariso, mu poroveesi ye'Kirikiya. Haliko, n'galererwa haahano i Yerusaleemu. Gamalyeri, ye kanyigiriza imaaja zooshi zo tukasigirwa na bashokuluza biitu. Nanâli fitiirwi bweneene ku bya Rurema, nga kwoku niinyu mubifitiirwi kwo zeene.

⁴ «Na ku luhande lwa'bakulikizi ba Yesu, nâli kizi genda ngabalibuza bweneene, abashosi na'bakazi. Nanakizi bagwata, na mbalashwe mu nyumba ze'mbohe, halinde baguma baabo, banakizi yitwa. ⁵ Yibyo namubwira, kiri no'mukulu wa'bagingi, kuguma na'baabo bakulu booshi, bangabitangira ubumasi kwo biri byo'kuli.

«Yabo bakulu, bo bakambeereza amaruba go'kutwalira abiiitu Bayahudi ba mu kaaya ke'Damasiki, gira icyanya ngagenda yo, n'gagendi shweka mwa'Bakirisito be'yo munda, na mbaleete hano i Yerusaleemu, gira bayiji hanwa.

⁶ «Kwokwo, ku kihe ikiri nga kya'kalenge-renge, nanaba keera nayegeera i Damasiki. Lyeryo ngana, ulukeera lukayu ukulyoka hi'gulu, ngaa! Lwanayami nyakira bweneene imbande zooshi. ⁷ Nanayibumbulika haashi, nanayuvwa izu ligweti ligambwira: “E Sahuli! E Sahuli! Kituma kiki ugweti ugandibuza?”

⁸ «Nanabuuzwa: “E Nahano! We nyandi?” Naye, ti: “Nie Yesu we'Nazareeti! Nie ugweti ugalibuza.” ⁹ Abiiitu bo twâli balamiinwi, banabona yulwo lukeera. Haliko yiryo izu, batakaliyuvwa.

10 «Kwokwo, nanabuuza: “E Nahano! Kutagi kwo ngaagira?” Naye, ti: “Yimuka, uyingire mu yaka kaaya ke'Damasiki. Mwomwo, mwo ugabwirirwa ngiisi mikolwa yo Rurema âli mali gwanwa akushungikira.”

11 «Ku yikyo kyanya, nanaba ndakiri mu bona, bwo yulwo lukeera lwâli mali mbumaaza amasu. Kyanatuma abiitu bagangwatira ku kuboko, bananyingiza mu kaaya.

12 «Na yaho, hâli riiri mundu muguma, iziina lyage Hananiya. Uyo Hananiya, âli riiri no'mwete bweneene gwo'kukizi simbaha Imaaja ziitu. Anâli kizi huuzibwa na'Bayahudi booshi be'yo munda kwo ali mundu mwija.

13 «Uyo Hananiya, anayiji yimanga ha butambi lyani, anambwira: “E mwene witu Sahuli! Ulonge ukushubi bona!” Lyeryo ngana, amasu gaani ganahumuuka, nanamúbona.

14 «Haaho, Hananiya anambwira: “Rurema wa bashokuluzi biitu, âli mali gwanwa akutoola. Kwokwo, lyo umenya ngiisi kwo aloziizi. Unayibonere Ulya úkwaniini imbere lyage, unamúyiyuwirwe ni'zu lyage yenyene. 15 Na ngiisi byo wabona na byo wayuvwa, ugakizi genda uli mu bimenyeesa mu bandu booshi. Ee! Ugaaba kamasi kaage. 16 Na buno, uki rindiriiri biki? Yimuka, ubatiizibwe, unahuune ubutabaazi imwa Rurema, halinde uyeruusibwe ibyaha byawe.”

17 «Ha nyuma, nanagalukira i Yerusaleemu. Ne'ri n'gaba ngola mu huuna Rurema mu nyumba yage, nanabona amabone. 18 Mu yago mabone, nanabona Nahano agweti agambwira: “Ugire ulyokage duba i Yerusaleemu! Ubumasi bwo ugakizi tanga hi'gulu lyani, abandu ba mu kano kaaya batagabuyemeera.”

19 «Nanashuvya: “E Nahano! Si abandu bayiji-yiji kwo nâli kizi genda ngalenga mu nyumba ze'mihumaanano za'Bayahudi, mu kuhiiva ábakuyemiiri! Na ngiisi bo nâli kizi gwana mwo, nanakizi bashweka, iri na mbalimbaguliisa. 20 Kiri ne'kyanya bakayona umuko gwa'kamasi kaawe Setefaano, na naani nâli yimaaziri ho, ngweti ngayemeera kwo ayitwe. Ne'mirondo ya ábakamúyita, nie kagilanga.”

21 «Haaho, Nahano ananjuvya: “Ugende! Mukuba, ngakutuma ugende mu batali Bayahudi ábatuuziri mu mahanga ga hala.”»

22 Yago magambo gooshi ga Pahulu, abandu bâli kizi gayuwiriza bwija. Haliko, ikyanya akadeta yago mazinda, lyeryo banayami tondeera ukuyamiza, ti: «Uyu mundu, ashaazibwe mu kihugo! Atakwiriiri ukushubi boneka mwo!»

²³ Yabo bandu, banakizi yamiza-yamiza, iri banayehula imirondo yabo, wa hwe-hwe! Banakizi tumuula no'lukungu. ²⁴ Lyeryo, uyo mukulu wa'basirikaani, anabwiraga abasirikaani baage kwo bayingize Pahulu mu luzitiro lwabo, banamúhimbule, gira lyo ababishuuka ibyatuma bagweti bagamúyamiriza.

²⁵ Ne'kyanya abasirikaani bakaba bakola mu kona Pahulu, gira bamúhimbule, anabona umukulu wabo ayimaaziri yaho, anamúbuuza: «Ka muhangwirwi ne'maaja kwo muhimbule Umurumi, átanazi twirwa ulubaaja kwo ahuba?»

²⁶ Uyo mukulu, mbu ayuvwe kwokwo, anagendi bwira nahamwabo: «E Nahamwitu, ulya mundu, kiziga ali Murumi. Aaho! Kutagi kwo wamu múgira?»

²⁷ Lyeryo, nahamwabo anakwabadukira áhali Pahulu, anamúbuuza: «Ewe! Umbwire, iri uli Murumi.» Pahulu anamúshuvya: «Ee! Ndi Murumi.»

²⁸ Uyo mukulu, anamúbwira: «Niehe, n'galonga ukuba Murumi mu kutanga akanyamwala ke'bindu.» Pahulu, ti: «Niehe, ndi Murumi wi'sina.»

²⁹ Yabo basirikaani, kundu bâli kolaga bagahimbula Pahulu, haliko banayami yikaania. Nahamwabo, anayoboha bweneene, mu kuyuvwa kwo Pahulu ali Murumi, keera anamúshweka ne'minyororo.

Abakulu ba'Bayahudi bagabulikana hi'gulu lya Yesu

³⁰ Iri bukakya, ulya mukulu wa'basirikaani analooza ukumenya ngiisi bya'Bayahudi bagweti bagaalega kwo Pahulu. Kyanatuma agamúshwekuula, anadeta kwa'bakulu ba'bagingi bakuumane kuguma na'baabo bakulu booshi. Ha nyuma, analeeta Pahulu, anamúyimangika ha kati kaabo.

23

¹ Pahulu anatumungira yabo bakulu, iri anababwira: «E beene witu, halinde zeene, nyamiri nduuziri bwija imbere lya Rurema. Ndaabyo bihamba byo nyuvwiti mu mutima gwani.»

² Umukulu wa'bagingi Hananiya, mbu ayuvwagwe kwokwo, anabwira ábâli yimaaziri ha butambi lya Pahulu kwo bamúmotere ku kanwa.

³ Pahulu anabwira Hananiya, ti: «Naawe, Rurema agakuhatuula! Si uli nga kigo kibugiirize kwo'luhamba! Kundu ubwatiiri yaha mbu lyo undwira ulubaaja ukukulikirana ne'maaja, haliko wenyene keera wazihongola mu kudeta kwo nimotwe!»

⁴ Ábâli yimaaziri ha butambi lya Pahulu, banamúbwira: «Ewe! Ka utafwiri ishoni zo'kutuka umukulu wa'bagingi ba Rurema?»

⁵ Pahulu anabashuvya: «E beene witu, ndashubi yiji kwo ye mukulu wa'bagingi. Mukuba, biyandisirwi kwokuno: "Utanadaake útwaziri abandu baawe.*"»

⁶ Mu yabo bakulu, Pahulu âli yiji kwo muli Abasadukaayo, muli na'Bafarisaayo. Kyanatuma agayami yiberekaania kwi'zu lihamu, ti: «E beene witu, niehe ndi Mufarisaayo, umwana wa'Bafarisaayo. Na íbitumiri ngweti ngatwirwa ulubaaja, bwo ndangaliiri kwo abafwiri bagazuuka.»

⁷ Pahulu mbu adetage kwokwo, hanayami ba imbamba mu Bafarisaayo na'Basadukaayo. Kyanatuma bagagabulikana mwo kubiri. ⁸ (Mukuba, Abasadukaayo, bali mu lahira kwo'buzuule, ndaabwo. Na'baganda nabo, ndaabo. Kiri ne'bisigo kwakundi, ndaabyo. Haliko, Abafarisaayo boohe, bali mu yemeera kwo byoshi biri ho.)

⁹ Mu yabo bakulu, mwanaba ulujongo bweneene! Abigiriza baguma be'maaja ba mu Bafarisaayo, banayimuka, banayikuutuza mu kudeta: «Uyu mundu, ndaabwo buligo bwo twamúbona kwo! Ngaba kisigo, kandi iri muganda, byo byamúdesa!»

¹⁰ Ehee! Yabo bakulu ba'Bayahudi, banahalizania bweneene, halinde umukulu wa'basirikaani anayoboha kwo bangakoli janganula Pahulu. Kyanatuma agabwira abasirikaani baage kwo bayami yifunda mu yabo Bayahudi ku misi, lyo bafuuse Pahulu. Banashubi mútwala mu luzitiro lwabo.

¹¹ Mu bushigi bwa lwolwo lusiku, Nahano anayiji yimanga ha butambi lya Pahulu, anamúbwira: «Ukanie umutima! Nga kwo keera wandangira ubumasi hano i Yerusaleemu, kwo na kwokwo ukwiriiri ugendi bundangira kiri ne'Rumi.»

Igambi lyo'kuyita Pahulu

¹² Iri bukakya shesheezi, Abayahudi banagira igambi libi hi'gulu lya Pahulu. Banabiikaga indahiro kwo batagaalya, batagananywa, bátazi múyita. ¹³ Banâli tambusiri abandu makumi gana.

¹⁴ Kwokwo, banagendera abakulu ba'bagingi, na'bashaaja ba'Bayahudi, banababwira: «Keera twakitwa kwo ndaahyo tugaalya, tútazi yita Pahulu. ¹⁵ Ku yukwo buno, mwe na'biinyu bakulu, mugendi huuna umukulu wa'basirikaani amúleetera Pahulu. Munayigire nga muloziizi ukusisa

* 23:5 23.5 Kulyoka 22.28.

bwija amagambo go alegwa kwo. Na nyiitu, tugagwanwa tumúyitegiiri mu njira, gira ikyanya agalenga mwo, tukayami múyita, átazi hika hano.»

¹⁶ Yiryo igambi libi lya'Bayahudi, kiziga mwihwa wa Pahulu aliyuvwa! Anayami genda mu luzitiro lwa'basirikaani, anagendi lihwehuka mwizo wage. ¹⁷ Haaho, Pahulu anahamagala mukulu muguma wa mu basirikaani, anamúbwira: «Yugu musore guhiiti igambo lyo gugamúbwira. Umútwalage imunda nahamwinyu.»

¹⁸ Uyo mukulu, ikyanya akamútwala imunda nahamwabo, anamúbwira: «Ulya mushweke Pahulu, ambamagala, anambuuna kwo nguleetere yugu musore, mbu guhiiti igambo lyo gugakubwira.»

¹⁹ Uyo mukulu wa'basirikaani, anagwatira yugwo musore ku kuboko, anagutwala ihwe, anagubuuza: «Aaho! Biki byo ulozizi ukumbwira?»

²⁰ Yugwo musore, gwanamúshuvya: «Ka uyijagi! Abayahudi, keera bagira igambi kwo bayiji kuhuuna ubaleetere Pahulu kusheezi imbere lya'bakulu baabo. Bagayiji kuteba kwo balozizi ukusisa amagambo go alegwa kwo. ²¹ Haliko e waliha, utayemeere! Si hali Abayahudi ábatambusiri makumi gana bakoli yitegiiri Pahulu mu njira, gira ikyanya agalenga mwo, bakamúyite. Keera banakitwa kwo batagaalya, batagananywa, bátazi múyita. Aaho! Buno, keera bayitegaanura. Bakoli lindiriiri naaho ubayemeerere.»

²² Yugwo musore, iri gukadeta kwokwo, ulya mukulu wa'basirikaani anagubwiririza: «Yugu mwazi, hatagirage mundu yeshi yo ugabwira kwo keera wagumbwehuka!» Abuli guhanguula kwo gugende.

Pahulu atwalwa imwa guvuruneeri Feriki

²³ Ha nyuma, uyo mukulu anahamagala abimangizi babiri ábali mwi'dako lyage, anababwira: «Giri! Mutegaanure abasirikaani magana gabiri bo'kugenda na'magulu, kuguma na'bandi makumi galinda bo'kugendera ku fwarasi. Na'bandi magana gabiri bo'kugenda bafumbi-iti amatumu. Yabo booshi, bagalyoka hano ku bihe bishatu byo'bushigi, gira bagende mu kaaya ke'Kahisariya. ²⁴ Pahulu naye, akahaabwe iyage fwarasi yo agagendera kwo, gira ahike bwija imwa guvuruneeri Feriki.»

²⁵ Uyo mukulu wa'basirikaani, anayandika na'maruba ágadesiri, ti: ²⁶ «E munalushaagwa guvuruneeri Feriki! Niehe Kilodyo Lusiya, nakulamusa. ²⁷ Uyu mundu, akagwatwa na'Bayahudi, banagira mbu bamúyite. Ne'kyanya n'gamenya kwo ali Murumi, nanayami twala abasirikaani

baani imunda ali, nanamúkiza. ²⁸ Nanalooza uku-
menya ngiisi bya'Bayahudi bamúlega kwo. Kyanatuma
ngamúleeta imbere lya'bakulu baabo.

²⁹ «E waliha, ikyanya bakayiji múlega, nanabona
kwo bagweti bagamúlegera naaho ku bibuuzo íbiri
hi'gulu lye'maaja zaabo. Ndaanalyo igambo lyo badeta
íryangatumiri agayitwa, kiri no'kushwekwa.

³⁰ «Ne'kyanya n'gahwehukwa umwazi kwo hakola
igambi libi hi'gulu lyage, kyanatuma ngayami mútuma iyo
munda imwawe. Nanabwira abalezi baage kwe'yo munda
ibaagage yo bagayiji múlegera.»

³¹ Kwokwo, abasirikaani banayabiira Pahulu nga kwo
bakabwirwa. Banamútwala mu bwobwo bushigi, halinde
mu kaaya ke'Handipatiri. ³² Ne'ri bukakya, abasirikaani
bo'kugenda na'magulu banagalukira mu luzitiro lwabo.
Banasiga abaabo bo'kugenda ku fwarasi, babe bo bagagen-
derera na Pahulu.

³³ Yabo baabo, iri bakahika mu kaaya ke'Kahisariya,
banafumbadika guvuruneeri amaruba, banamúsikiriiza na
Pahulu.

³⁴ Ne'ri akayusa ukugasoma, anabuuza: «Uyu mundu, ali
wa mu poroveesi nyiki?» Ne'ri akabwirwa kwo Pahulu
ali wa mu poroveesi ye'Kirikiya, ³⁵ anamúbwira: «Am-
agambo gaawe, ngagayuwiriza ku kyanya abalezi baawe
bagaahika.»

Haaho, guvuruneeri anakyula kwo Pahulu alangwe mu
nyumba yo'butwali ye'mwa Heroode.

24

Pahulu alegwa imbere lya guvuruneeri Feriki

¹ Iri hakalenga siku zitaanu, umukulu wa'bagingi
Hananiya, anamanukira mu kaaya ke'Kahisariya, ali
kuguma na'bashaaja baguma ba'Bayahudi, no'mundu
muguma wo'kubulanirana, iziina lyage Terituulo. Yabo
booshi, banayiji menyeesa guvuruneeri Feriki amagambo
go bagweti bagalegera kwo Pahulu.

² Ne'ri Pahulu akaleetwa, Terituulo anatondeera ukudeta:
«E munalushaagwa Feriki, we tumiri tuli mu yama tuli
no'mutuula mu yizi siku zooshi. Na bwo uli mu gwanwa
wabona íbihengamiri mu kino kihugo, uli mu tuhenga-
mulira byo. ³ Biri kwokwo, mu ngiisi handu, na ku
ngiisi njira. E waliha! Ku yiby byoshi, twakutangira
kongwa bweneene! ⁴ Na buno, ndaloziizi kwo ngushibirize.
Kwokwo, nakuyinginga utuyuwirize ku bwigenderezi ku
magambo giitu magerwa.

⁵ «Uyu mundu, keera twabonaga kwo ali mudali-daali. Ali mu kizi genda agaashimya Abayahudi ba mu mahanga gooshi, iri anababiika mwa'kamburugu. Na kwakundi, ali mukulu wa mwi'banga lye'bibeeshya lya'Banazareeti.

⁶ «Ne'ri akagira mbu ayulubaze kiri ne'nyumba ya Rurema, leero twanamúgwata. [Twanalooza ukumútwira ulubaaja ukukulikirana ne'maaja ziitu. ⁷ Haliko, ulya mukulu wa'basirikaani Lusiya, anayiji tunyugutula ye ku misi. ⁸ Anadeta kwa'balezi baage bayiji múlegera ino munda imwawe.] Ne'kyanya wenyene ugamúbuliriza, lyo ugaamenya akasiisa ka'magambo gooshi go twamúlega kwo.» ⁹ Ikyanya Terituulo akadeta kwokwo, abaabo Bayahudi banadumeereza, ti, «Ee, kwokwo»!

Pahulu ayibulanira imbere lya guvuruneeri Feriki

¹⁰ Uyo guvuruneeri anashonga Pahulu umunwe. Kwokwo, Pahulu naye anadeta kwokuno: «E waliha, nyiji kwo ukola myaka mingi ugweti ugaatwa imaaja mu kino kihugo. Kyo kitumiri ngayibulanira imbere lyawe ku busiime.

¹¹ «Wenyene, wangasisa bwija kwo hatazi lenga ingingwe ye'siku ikumi na zibiri, ukulyokera ho n'gateramira i Yerusaleemu, hi'gulu lyo'kugendi yikumbira yo Rurema. ¹² Yaba, kundu bagweti bagandegereeza, haliko batakwana ndi mu haliira na'bandu, kandi iri kubiika abandu mwa'kamburugu, haba ha nyumba ya Rurema, kandi iri mu nyumba zaabo ze'mihumaanano, kandi iri handi hooshi-hooshi mu kaaya. ¹³ Yaga magambo go bagweti bagandega kwo buno, batangahasha ukuyerekana kwo gali go'kuli.

¹⁴ «Ibyo nayemeera imbere lyawe, kwo ndi mu yikumba Rurema wa bashokuluza biitu, mu kukulikira Yesu. Biri kwokwo, kundu badesiri kwo liri ibanga lye'bibeeshya. Na kwakundi, ndi mu yama nyemiiri byoshi íbikulikiriini ne'maaja za Musa, na íbiyandisirwi mu bitaabo bya'baleevi.

¹⁵ «Naani mbiisiri umulangaaliro imwa Rurema, nga kwoku yaba bandu nabo bagubiisiri yo, kwo Rurema agazuula abafwiri booshi, ábakwaniini imbere lyage, kiri na'bakozi ba'mabi. ¹⁶ Ku yukwo, ndi mu fitirwa ukukizi gira amiija, hatagire igambo íryangandeera ibihamba imbere lya Rurema, kandi iri imbere lya'bandu.

¹⁷ «Ikyanya n'gahisa imyaka mingi índahika i Yerusaleemu, nanashubi galukira yo. Nâli loziizi ukutwala ye'bindu byo'kutabaala abandu ba mu mulala gwitu ábatashobwiri. Na ndange na'matuulo imwa Rurema.

¹⁸ «Ikyanya yaba bandu bakangwana ndi mu gira kwokwo mu nyumba ya Rurema, nâli koli yerusiibwi.

Ndanâli yingiriini mwa'bandu bingi-bingi. Ndaanako kam-burugu kooshi ko n'gagira mwo. ¹⁹ Si haaho mu nyumba ya Rurema, hâli riiri Abayahudi baguma ba mu poroveesi ye'Haziya. Yabo, bo bashubi kwiriiri ukuyiji ndega hano imwawe, nga bangabiiri ni'gambo hi'gulu lyani.

²⁰ «Kiri na yaba hano, badetage ngiisi buligo bwo bakam-bona kwo, ku kyanya nâli yimaaziri mu naama yabo. ²¹ Ngeeka bakabona buligo ku kyanya n'gayiberekaania kwi'zu lihamu imbere lyabo, ti: “Íbitumiri ngweti ngatwirwa ulubaaja imbere liinyu zeene, bwo ndangaliiri kwo abafwiri bagazuuka!”»

²² Feriki, âli koli yiji umwazi gwa'Bakirisito. Kyanatuma agabwira abalezi ba Pahulu, ti: «Yulu lubaaja lwinyu, ngaalutwa ikyanya ulya mukulu wa'basirikaani Lusiya agamanukira hano.»

²³ Haaho, Feriki anabwira umukulu wa'basirikaani, ti: «Ulangage Pahulu! Si utakizi múshwekeereza bukayu. Na'biira baage, bakizi hanguulwa kwo bakizi yiji mútabaala ku magoorwa gaage.»

Pahulu imbere lya guvuruneeri Feriki bo na Durusiila

²⁴ Iri hakalenga isiku ngerwa, Feriki anashubi yija bo no'mugoli Durusiila, umunyere wa'Bayahudi. Haaho, anashubi tumira Pahulu.

Ne'ri Pahulu akahikaga, anatondeera ukubaganuulira injira ya'bandu bangayemeera mwo Yesu Kirisito. ²⁵ Anagenderera no'kubamenyeesa na ngiisi íbikwaniini imbere lya Rurema, na ngiisi kwa'bandu bakwiriiri ukukizi yihangirira ku mabi, na ngiisi kwo Rurema âye twe imaaja za'bandu.

Yago gooshi, iri Feriki akagayuvwa, anatondeera ukuy-oboha, anabwira Pahulu, ti: «Wangakoli tee genda. Mango ndonga ikyanya, ngashubi kutumira.»

²⁶ Uyo Feriki, anagenderera no'kukizi tumira Pahulu, gira akizi múganuuzza. Mukuba, âli riiri no'mulangaaliro kwo ngeeka Pahulu angamútulira.

²⁷ Ne'ri hakalenga myaka ibiri, Feriki anagomboolwa na Porikiyo Fesito. Na mukuba Feriki âli loziizi ukuyisimiisa imwa'Bayahudi, kyanatuma agaasiga Pahulu mwomwo mu nyumba ye'mbohe.

25

Pahulu ayibulanira imbere lya guvuruneeri Fesito

¹ Iri Fesito akaba aki maziri isiku zishatu naaho mu yikyo kihugo, anayami lyoka i Kahisariya, anazamuukira i Yerusalemu.

² Ne'ri akaba akolaga yaho, abakulu ba'bagingi, na'bandi bakulu ba'Bayahudi, banayija imunda ali, gira bayiji múmenyeesa ngiisi byo bagweti bagaalega kwo Pahulu. Banamúyinginga bweneene, ³ kwo abatabaale, ashubi bagalulira Pahulu i Yerusaleemu. Mukuba, bâli mali gwanwa bagira igambi kandi lyo'kumúyitira mu njira.

⁴ Fesito, anabashuvya: «Pahulu, agweti agalangwa iyo munda i Kahisariya. Na naani nienyene, ngola ngagalukira yo. ⁵ Ku yukwo, mugirage baguma mu bakulu biinyu, tumanukanwe iyo munda, ibe yo mugamúbuulania. Ne'ri hangaba hali igambo libi lyo akakola, lyo tulonga ukulimenya.»

⁶ Fesito anamala izindi isiku íziri nga munaana, kandi iri ikumi, baliriinwi, abuli shubi galukira i Kahisariya. Ne'ri bukakya, anabwatala ku kitumbi kyage, anadeta kwo Pahulu aleetwe.

⁷ Iri Pahulu akahika yaho, anagwana Abayahudi keera bamanukira yaho ukulyoka i Yerusaleemu. Banayami músokanana, banatondeera ukumúlega ku mabi mingi-mingi ágatali nga go. Kundu kwokwo, banayabirwa no'kuyerekana akasiisa kaago.

⁸ Ha nyuma, Pahulu naye anatondeeraga ukuyibulanira, ti: «Niehe, ndaalwo lubaaja lwa'Bayahudi lwo n'gahubira. Ndakanahubira inyumba ya Rurema, kandi iri Kahisaari.»

⁹ Fesito, âli loziizi kwo ayisimiise imwa'Bayahudi. Kyana-tuma agabuza Pahulu, ti: «Ka wangayemeera ukuza-muukira i Yerusaleemu, ibe yo ugagendi twirwa luno lubaaja lwawe imbere lyani?»

¹⁰ Pahulu, anamúshuvya: «Yaba batwi be'maaja bakabikwa na Kahisaari, na ngoli yimaaziri imbere lyabo. Ha-hano ho'lubaaja lwani lukwiriiri ukutwibwa. Wenyene uy-iji bwija kwo ndaalyo igambo lyo n'gahubira kwa'Bayahudi.

¹¹ Íngibe ni'gambo íryangatumiri ngayitwa, ndashuba ngalahira ukuyitwa. Si yaba Bayahudi, bagweti bagambanganiza ngana, ndaanaye mundu úhangwirwi ukumbiika mu maboko gaabo. Ku yukwo, nahuuna kwo'lubaaja lwani lugendi twibwa na Kahisaari yenyene!*

¹² Fesito na'bagingi baage, iri bakashola ulubaaja lwa Pahulu, banabuli múshuvya, ti: «Keera wahuuna kwo'lubaaja lwawe lugendi twibwa na Kahisaari. Aaho! Ye kolaga úgalutwa!»

Guvuruneeri Fesito ahanuusa mwami Hagiripa

* 25:11 25.11 Ngiisi úwâli riiri Murumi, âli riiri no'buhanguule bwo'kutwala ulubaaja lwage i Rumi, imbere lya mwami mukulu úwâli kizi buuzibwa Kahisaari.

¹³ Iri hakalenga siku ngerwa, mwami Hagiripa, bo na Berenike, banayija i Kahisariya, gira bagendi lamusa Fesito. ¹⁴ Yabo bombi, banamala yo siku nyingi. Ne'ri bakaba bakiri iyo munda, Fesito anamenyeesa mwami umwazi gwa Pahulu. Anamúbwira: «Hano, hali mundu muguma ye Feriki akasiga afunda mu nyumba ye'mbohe. ¹⁵ Ne'kyanya nâli geeziri i Yerusaleemu, abakulu ba'bagingi, kuguma na'bashaaja ba'Bayahudi, banammenyeesa amagambo go bâli múleziizi kwo, banambuuna kwo nimúhane.

¹⁶ «Nanabashuvya kwo twe Barumi tutakizi hana umundu, átanazi yibulanira imbere lya'balezi baage. ¹⁷ Kwokwo, nanagalukira hano ngola kuguma na'balezi ba Pahulu. Ne'ri bukakya, ndanaki tindiriza. Nanabwatala ku kitumbi kyani kyo'kutwira kwe'maaja, nanadeta kwo Pahulu aleetwe.

¹⁸ «Ne'ri bakamúleeta, abalezi baage banayimuka, banatondeera ukumúlega. Haliko, amagambo go bakamúlega kwo, gatâli riiri mabi bweneene, nga kwo nâli langaliiri. ¹⁹ Si bâli gwetu bagahambanwa naaho hi'gulu lye'bibuuzo bi'banga lyabo, na hi'gulu lyo'mundu muguma keera úkafwa, iziina lyage Yesu. Anali ye Pahulu adesiri kwo akola mugumaana.

²⁰ «Amagambo mwene yago, ndanabona ubulyo bwo'kugasisa mwo bwija. Kyanatuma n'gabuuza Pahulu iri angayemeera ukugenda i Yerusaleemu, ibe yo'lubaaja lwage lugagendi twibwa.

²¹ «Haliko, Pahulu anahuuna kwo atee langwa, halinde ku kyanya ulubaaja lwage lugagendi twibwa imwa Kahisaari. Nanayemeera kwo alangwe, halinde ndonge ubulyo bwo'kumútuma yo.»

²² Mwami Hagiripa anabwira Fesito: «Uyo mundu, kiri na naani nangasiima ukumúyiyuvwirwa.» Fesito anamúshuvya: «Ugamúyuvwa kusheezi.»

Pahulu imbere lya mwami Hagiripa

²³ Iri bukakya, Hagiripa bo na Berenike banayija bagweti baganooka-nooka. Banayingira ha'bakulu bâli kizi yaki-irirwa. Bâli kulikiirwi na'bakulu ba'basirikaani, na'bandi bakulu ba mu kaaya.

Ne'ri Fesito akakyula kwo Pahulu aleetwe, ²⁴ anatondeera ukudeta: «E mwami Hagiripa, na niinyu mweshi mwe tuliinwi! Uyu mundu ye mubwini, Abayahudi booshi keera bakamúlega imbere lyani iyo munda i Yerusaleemu. Banamúlega na hano kwakundi, iri banayamiza-yamiza kwo ataki kwiriiri abe ho.

²⁵ «Aahago! Nienyene, ndaalyo igambo lyo n'gamúbona kwo, íryangatumiri agayitwa. Haliko, keera akambuuna kwo'lubaaaja lwage lugendi twibwa i Rumi, imwo'mwami witu mukulu. Kyanatuma ngashungika kwo ngamútuma yo.

²⁶ «Kundu kwokwo, ndazi ba ni'gambo lya'kasiisa hi'gulu lyage lyo nangayandikira mwami witu mukulu. Kyo kyatuma namúleeta hano imbere liinyu mweshi. Ne'ngingwe, namúleeta imbere lyawe, e mwami Hagiripa, gira mango tuyusa ukumúbuliriza, lyo ngaaba ni'gambo lyo nangayandika hi'gulu lyage. ²⁷ Mukuba, iri nangatuma umushweke buzira kumenyeesa ngiisi byo alegwa kwo, iri ndaabyo nagira!»

26

Pahulu ayibulanira imbere lya'bakulu

¹ Mwami Hagiripa, anabwira Pahulu kwo akoli hangwirwi ukuyidetera. Kwokwo, Pahulu anagolola ukuboko, anatondeera ukudeta kwokuno: ² «E mwami Hagiripa, zeene nyiyuvwiti kwo ndi no'buhiirwa. Mukuba, nyimaaziri imbere lyawe mu kuyibulanira ku byoshi bya'Bayahudi bagweti bagandega kwo. ³ Na íbyatuma nadeta kwokwo, bwo nyiji bwija imigeeza yoshi ya'Bayahudi, na ngiisi byo bali mu paapana kwo. Ku yukwo, nakuyinginga utee nyuuvwiriza ku bwigenderezi!

⁴ «Abayahudi booshi, bayiji-yiji ngiisi kwo nduuziri, ukulyokera mu bwanuke bwani iyo munda imwitu, halinde ukuhisa ku kyanya nâli tuuziri i Yerusaleemu. ⁵ Keera halenga imyaka mingi banyiji. Ne'ri bangasiima, boonyene bangandangira ubumasi kwo nâli kizi kulikiriza imigeeza yoshi ya'Bafarisaayo. Ee! Abafarisaayo, bo bagweti bagafitirwa bweneene ku bya Rurema, ukuhima agandi mabanga giitu gooshi.

⁶ «Na íbitumiri bagweti bagambuulania zeene, bwo mbiisiri umulangaaliro ku gulya muhango gwo Rurema âli mali gwanwa alagaania bashokuluza biitu. ⁷ Kiri na'bandu be'milala yitu kwo iri ikumi ni'biri, nabo balangaliiri kwo Rurema agabakwigiza gwogwo muhango. Kyo kitumiri bayamiri bagweti bagamúyikumba úbwakya-úbwayira. Kiziga gwo na gwogwo mulangaaliro, gwa'Bayahudi bagweti bagandegera kwo zeene! ⁸ E mwami! Kituma kiki mugweti mugalahira kwo Rurema atangazuula abafwiri?

⁹ «Kiri na naani, nâli bwini kwo bingwiriiri ngoleese injira zooshi, mu kubuza iziina lya Yesu we'Nazareeti. ¹⁰ Kwokwo, kwo nâli kizi gira iyo munda i Yerusaleemu. Nâli kizi lasha

abandu baage bingi mu nyumba ze'mbohe, nga kwo nâli koli hangwirwi na'bakulu ba'bagingi. Ne'kyanya baguma baabo bâli kizi twirwa ulubaaja lwo'kugendi yitwa, naani nâli riiri mu bâli kizi batwira lwo.

¹¹ «Nanakizi genda ngabahanira mu nyumba ze'mihumaanano ya'Bayahudi, gira lyo balahira Yesu. Nâli bajinikiiri bweneene, halinde nanakizi genda ngabahiiva kiri na mu twaya twe'mahanga.

¹² «Lusiku luguma, nâli kolaga mu njira yo'kugendi balibuza kandi mu kaaya ke'Damasiki, nga kwo nâli koli hangwirwi na'bakulu ba'bagingi.

¹³ «E mwami, iri n'gaba ngiri mwi'yo njira, ku kyanya ikiri nga kya'kalenge-renge, lyeryo ngana, nanayami bona ulukeera lukayu ukulyoka hi'gulu, ngaa! Lwâli yasiri bweneene ukuhima izuuba! Lwanatuyakira imbande ziitu zooshi, twe na'biitu bo twâli balamiinwi.

¹⁴ «Tweshi twanayami yibumbulika haashi. Haaho, nanayuvwa izu ligweti ligambwira mu ndeto yitu ye'kiheburaniya, ti: “E Sahuli! E Sahuli! Kituma kiki ugweti ugandibuza? Si uli nga ngaavu igweti igasiriba urubaare ku rusongo lwe'ngoni ya sheebuja!”

¹⁵ «Nanabuuza: “E Nahano! We nyandagi?” Ananjuvya: “Nie Yesu, nie ugweti ugalibuza. ¹⁶ Aaho! Uvyuke, unayinamuke! Nakuhulukira kwo, gira ngubiike ube mukozi wani, halinde ukizi tanga ubumasi ku byo keera wabona, na ku ngiisi byo ngaki kuyereka. ¹⁷ Ngakizi kukiza mu maboko ga'biinyu Bayahudi, kiri na mu be'gindi milala kwakundi. Kwokwo, nakutuma imwabo, ¹⁸ gira ubazibuule amasu, halinde balyoke mu kihulu, na mu bushobozi bwa Shetaani. Banayiji tuula mu mulengeerwe gwa Rurema. Kwokwo, lyo bagaakogwa ibyaha byabo, banabe kuguma na'bandi booshi keera ábakayeruusibwa ku njira yo'kunyemeera.”

¹⁹ «E mwami Hagiripa, ikyanya n'gabona yago mabone ukulyoka mwi'gulu, ndanagatenguha. ²⁰ Nanayami tondeera ukuyigiriza abandu be'yo munda i Damasiki, kwo batwikirage ku byaha byabo, babe bandu ba Rurema. Banakizi gira imikolezi miija yo'kuyerekana kwo keera babitwikira kwo. Ha nyuma, nanagendi yigiriza gaago-gaago magambo na mu bandu be'Yerusaleemu, na'ba mu poroveesi yoshi ye'Buyahudi, halinde na mu bandu be'gindi milala kwakundi.

²¹ «Byebyo, byo bikatuma Abayahudi bagangwata ku kyanya bakangwana ha nyumba ya Rurema, banahambiri nyita. ²² Kundu kwokwo, Rurema agweti agandabaala, halinde zeene. Kyo kitumiri ngoli yimaaziri hano imbere

lya'bakulu, ne'mbere lya'bagunda kwakundi, mu kutanga ubumasi.

«Ndaanago gandi magambo go ndi mu deta, gátali gaagalya ágáli mali gwanwa gadgetwa na'baleevi. Kiri na Musa akadeta kwo gâye be. ²³ Ee! Yabo booshi, bâli mali gwanwa badeta kwo'lya Masiya akwiriiri alibuzibwe. Anabe ye gatangi zuuka mu bafwiri, gira lyo amenyeesa ubwami bwo'mulengeerwe mu Bayahudi, kiri na mu bandu be'gindi milala kwakundi.»

²⁴ Ikyanya Pahulu akaba akiri mu yibulanira, Fesito anamútolerania, mu kuyamiza, ti: «E Pahulu, si keera wasireha! Ukusoma kwawe kwa bweneene, keera kwakusirehya!»

²⁵ Pahulu anamúshuvya: «E munalushaagwa Fesito, ndali musire, e waliha! Yaga magambo go ngweti ngaadeta, gali go'kuli, ganayuvwikiini. ²⁶ Kiri na mwami, agayiji-yiji. Na ndi na'kasiisa kwo ndaalyo kiri ne'liguma lyago írikamúlenga. Mukuba, gatáli kizi girirwa mu bumbishwa. Kwokwo, nangamúbwira go buzira kusiitwa.

²⁷ «E mwami Hagiripa, byoshi íbikadetwa na'baleevi, ka ubiyemiiri? Nyiji bwija kwo ubiyemiiri.»

²⁸ Uyo Hagiripa, ti: «Hafe! Ka utoniri kwo ugayami mbindula mbe Mukirisito ku kyanya kiniini nga kino?»

²⁹ Na wa Pahulu, ti: «Kuba ku kyanya kiniini, kandi iri ku kila, ndi mu huuna Rurema hi'gulu lyawe, na hi'gulu lya yaba booshi ábagweti baganyuvwiriza zeene. Ee! Mubaagage nga kwokuno ndi, haliko buzira kushwekwa ne'no minyororo.»

³⁰ Haaho, mwami anayimuka, kuguma na guvuruneeri Fesito, na Berenike, na yabo bandi bo bâli bwataliinwi. ³¹ Ne'ri bakaba keera balyoka yaho, banaganuuzania, ti: «Uyu mundu, si ndaalyo igambo lyo ali mu gira, íryangatuma agayitwa, kandi iri ukushwekwa.»

³² Hagiripa anabwira Fesito, ti: «Uyu mundu, átaki be keera ahuuna kwo'lubaaja lwage lugendi twibwa imwa Kahisaari, angashwekwirwi!»

27

Pahulu atwalwa mu kaaya ke'Rumi

¹ Ha nyuma, byanashungikwa kwo tugendage mu poroveesi ye'Hitaliya na'mashuba. Kyanatuma Pahulu na'bandi bashweke, bagasikirizibwa imwo'mukulu muguma wa'basirikaani, iziina lyage Yuliyo. Âli riiri mukulu muguma wa'basirikaani, ábâli kizi kolera Mwami Mukulu.

² Twanashonera mu mashuba maguma ge'Hadiramiti. Gâli kizi genda gagayimanga-yimanga mu byambu bya mu poroveesi ye'Haziya. Ne'kyanya tukalyoka yaho, twâli kola kuguma na Harisitariko, we'Tesaloniki, mu poroveesi ye'Makedoniya.

³ Iri bukakya, twanayezeka mu kyambu kya mu kaaya ke'Sidooni. Na yaho, Yuliyo anagirira Pahulu bwija, mu kumúhanguula kwo agendi bonaana na'biira baage, gira bakamútabaale ku ngiisi íbimúgooziri.

⁴ Ne'ri tukashubi yimuka yaho, twanasooka inyuma lyo akalira Kipuro, gira tutakayirwe bweneene ne'mbuusi. ⁵ Twanajabuka inyaaja, mu kulenga ku butambi bwe'kihugo kye'Kirikiya, na ku bwe'Pamufiriya. Twabuli hika mu kaaya ke'Mira, mu poroveesi ye'Rikiya. ⁶ Na yaho, umukulu wa'basirikaani, anagwana ha'mashuba ga mu kaaya ke'Halegizanderiya, go'kugenda mu poroveesi ye'Hitaliya. Anatushona mwo.

⁷ Twanamala isiku nyingi mu mashuba, tuli mu genda tugayisindoola mu kati ka'malibu. Ubuzinda, twanalindi yegeera i Kinido. Haaho, ikihuhuuta kyanatubuza ukulenga ho twâli riiri tugalenga. Kyanatuma tugasooka inyuma lya'kalira Kereete, uluhande lwe'Salumooni. ⁸ Twanagenda tugalenga ku ngombe ku ngombe mu kati ka'malibu. Twanalindi hika áhali mu buuzibwa Byambu Biija, hoofi lye'Laseya.

⁹ Twâli kola siku nyingi tuli mu lugeezi, halinde kiri no'lusiku lukulu lwo'kuyishalisa lwanaba keera lwalenga. Byanaboneka kwe'ri twangagenderera no'lugeezi, twangakoli lulongera mwo gobwe-gobwe.

Kyanatuma Pahulu agahanuula abaabo, ti: ¹⁰ «E bashosi, keera nabona kwo yulu lugeezi lugatuleetera ibala. Yaga mashuba, kuguma ne'yi miteekerwa, byoshi bigatikirira mwi'no nyaaja. Baguma biitu, banakengeere basiga mwa'matwe gaabo.»

¹¹ Yiryo ihano lya Pahulu, umukulu wa'basirikaani anabona kwo liri ndaalyo. Anasiima amagambo ge'kirongozi kya'mashuba, na mwene go. ¹² Na kwakundi, yikyo kyambu kyâli kizi hahaza abandu bweneene ku kyanya kye'mbeho. Kyanatuma abandu bingi mu mashuba bagaatwa uluhango kwo balyoke yaho, balole iri bangaki hika mu kyambu kye'Foyiniki, kya mu kalira ke'Kereete, gira habe ho bagatee beera ku kyanya kye'mbeho. Yikyo kyambu kye'Foyiniki, kishooziri mu mbande ze'munda izuuba liri mu sookera.

Pahulu na'baabo bahimbuka mu nyaaja

13 Ha nyuma, ihihuusi hiija hyanatondeera ukuhuusa ukulyoka uluhande lwe'kisaka. Kyanatuma beene mashuba bagaatona kwo keera balonga ubulyo bwo'kugenderera no'lugeezi lwabo, nga kwo bâli koli loziizi. Kwokwo, banazamuula inanga ya'mashuba, banayimuka yaho. Banagenda bagalenga ku ngookolo ku ngookolo ya'kalira Kereete.

14 Ha nyuma hiniini, mu migazi ya mu yako kalira, mwanayami huluka ikihuhuuta kikayu bweneene. Yikyo kihuhuuta, kyâli kizi buuzibwa Ehurakilo. 15 Kirya kihuhuuta, kyanakizi yipukula-pukula ku kibavu kya'mashuba. Na kundu tukakihagala kwo, kyanatuyumuusa. Ne'ri hakatama, twanaleka kyatuhunguukana i buziba.

16 Twanasooka inyuma lye'hirira hiniini Kahuda, hyanatukingira hiniini ku kirya kihuhuuta. Haaho, twanalolaga ku bwato bwo'kukizi kululwa na'mashuba. Twanakubira mu kubushweka kwe'migozi, 17 gira tubulengereze mu mashuba. Ne'ri tukaba keera twabulengereza mwo, abashooji banasoosa amashuba goonyene kwe'migozi, gira gatabereke.

Na mukuba bakayoboha kwo hali ikyanya bangagendi hangatiira mu mushenyu gwa mu kihugo kye'Libiya, kyanatuma bagashonoola amatanga ga'mashuba, banagaleka gagende kwokwo.

18 Imidunda, yanakizi pukula-pukula ku mashuba. Ne'ri bukakya, abashooji banatondeera ukukabulira imiteekerwa mu nyaaja.

19 Ne'ri bukashubi kya, banashaaza na'matanga mahamu ga'mashuba, kuguma ne'nguliro yago. Ehee! Yibyoyoshi, banabitibulira mu nyaaja na'maboko gaabo boonyene.

20 Hanalenga isiku nyingi izuuba ne'ndonde bitaboneka. Ne'yo nyaaja iki genderiiri ukukundula-kundula. Twanayi-hebuura kwo tutagaki kira.

21 Yabo bashosi, iri bakaba keera bamala siku nyingi mu nyaaja, bătalya kindu, Pahulu anayimanga ha kati kaabo, anababwira: «E bashosi, ku kyanya n'gamùhanuula i Kereete kwo tutalunguli lyoka yo, mwâli kwiriiri munyuvwe. Múki nyuvwe, nge'bindu biinyu bitatikira kwoku.

22 Kundu kwokwo, namùyinginga kwo mukanie imitima! Mukuba, ndaaye kiri no'muguma winyu úgashereera. Si yaga mashuba naaho go gagagendi jajagulika.

23 «Niehe, ndi mundu wa Rurema. Na bwo ndi mukozi wage, zeene bushigi, umuganda wage ashubi yimaaziri ha butambi lyani, 24 anambwira: “E Pahulu! Utayobohe! Si ushungisirwi kwo ugagendi yimanga imbere lya Kahisaari.

Na kwakundi, umenye bwija kwo yaba booshi bo mubal-amiinwi, Rurema agakukiriza bo ku lukogo lwage.”

²⁵ «Ku yukwo, e bashosi, mukanagye imitima! Ngiisi kwo Rurema ambwira, nyemiiri kwo bigakoleka ngana.

²⁶ Kundu kwokwo, tugaki gendi seenekwa mu kalira kalebe.»

Pahulu na'baabo bahushwa ne'nyaaaja

²⁷ Twanamala isiku ikumi na zina tugweti tugahun-guukanwa ne'kihuhuuta mu nyaaja ye'Hadiriya. Ne'ri hakaba ha kati ko'bushigi ko'lusiku lwi'kumi na zina, balya bashooji banayiyuvwa kwo ngeeka keera bayegerera ibuga librebe.

²⁸ Kyanatuma bagatibulira ulugero mu miji, banabona kwo'kuhika haashi, zikiri meetere makumi gana. Ne'ri bakashegera ha mbere hiniini, banashubi tibulira ulugero mu miji, banabona kwo'kuhika haashi, zikola meetere makumi gashatu. ²⁹ Banayoboha kwa'mashuba gangakoli gendi yitumikira ku maala. Kyanatuma bagayami gayimangika, mu kukabula inanga zina mu miji inyuma lyago. Banayifwija kwo bukya duba.

³⁰ Balya bashooji banalooza ukutibita amashuba. Kyanatuma bagashubi shonoolera ubwato mu miji, banayigiriisa nga bagakabula mwe'nanga ze'mbere.

³¹ Lyeryo, Pahulu anabwira umukulu wa'basirikaani, kuguma na'basirikaani baage ti: «Yaba bashooji, iri tutangabeeranwa mu gano mashuba, mutagaki kira!»

³² Kyanatuma abasirikaani bagatola imigozi iyâli gwasiri ubwato. Banaleka inyaaja ibutwale.

³³ Ne'ri bukaba bukola mu tejuukana, Pahulu anabwira abaabo booshi, kwokuno: «Zeene, keera mwamala isiku ikumi na zina mugweti mugatulagula, ndaanakyo kindu kyo mushuba mu lya. ³⁴ Aahago! Namuyinginga bweneene mulye, gira lya mulonga ubulyo bwo'kukira. Mukuba, ndaaye muguma winyu ugateera, kiri ne'hidende higuma hyo'mushaku uguli kwi'twe lyage.»

³⁵ Iri Pahulu akayusa ukudeta kwokwo, anayabiira umukate, anatanga kongwa imwa Rurema imbere lya booshi. Anagukoojola, anatondeera ukulya. ³⁶ Lyeryo, booshi banakana imitima, nabo banalya. ³⁷ Na tweshi kwo twâli riiri mu mashuba, twâli hisiri bandu magana gabiri na makumi galinda na ndatu. ³⁸ Yabo booshi, iri bakaba keera bashaluuka, banakabulira ingano mu nyaaja, gira bashubi yanguhya amashuba.

³⁹ Ne'ri bukakya bwija, abashooji banabona ikoona íriri kwo'mushenyu. Haliko, batanamenya liri lya mu kihugo kihi. Banashungika kwo baleke amashuba gagendi yiseeneka mu kati kaalyo, iri byangaziga. ⁴⁰ Kwokwo, banashulumula imigozi ye'nanga izâli tibuliirwi mu miji. Banashulumula ne'migozi iyâli shwesiri ibiti byo'kugarongoora. Babuli shonia ihitanga hye'mbere, gira lye'mbuusi igendi gaseeneka mwi'koona.

⁴¹ Haliko yago mashuba, ikyanya gakashegera ha mbere hiniini, itwe lyago lye'mbere lyanayami yifunda mu mushenyu gwa mu miji, lyanahangatiira mwo. Itwe lyago lye'nyuma, lyanakizi pukulwa-pukulwa ne'midunda, lyanatondeera ukubereka.

⁴² Haaho, abasirikaani ábâli riiri mu mashuba, banashungika kwo bayite abashweke booshi, gira hatagire kiri no'muguma wabo úgatibita ku njira yo'kuyoga.

⁴³ Haliko, umukulu wabo atanalooza kwo Pahulu ayitwe, kyanatuma agababuza. Haaho, anadetaga kwo ngiisi ábayiji ukuyoga, babe bo bagatee yikabula mu miji, gira bagwanwe bayogoroka. ⁴⁴ Na ábagasigala, bayabiire imbahwa, kandi iri ibihande bya'mashuba, bibe byo bagayogorokera kwo. Kwokwo, kwo tweshi tukayogoroka tuli bagumaana.

28

Pahulu azibatiirwa no'mujoka i Merita

¹ Iri tukaba keera twahushwa ne'nyaaaja, twabuli menya kwo tukola mu kalira ke'Merita. ² Abatuulaga be'yo munda, kundu batâli tuyiji, haliko banatuyegereza bwija ngana, banatutwanira umuliro, banatubwira tweshi kwo tukaluuke. Mukuba, kyâli kola kyanya kye'mbeho, ne'nvula yâli kola mu nia.

³ Pahulu anashamata umubega gwe'shaali, anagubiika ku muliro. Yizo shaali, ikyanya zikaduuta, haaho, mwanayami jalabuka ikiloba. Yikyo kiloba, kyanazibatiira Pahulu ku kuboko. ⁴ Balya batuulaga, mbu babonage kwe'kiloba kigweti kigalembeera ku kuboko kwage, banabwirana, ti: «Uyu Pahulu, kiziga ali mwitani! Kundu ahushwa ne'yi nyaaaja, Rurema uno úkoli gweti úgamúhana.»

⁵ Lyeryo kirya kiloba, Pahulu anayami kibugumulira mu muliro. Ndaanakwo kwo akaba. ⁶ Yabo bandu, banakizi loleera iri Pahulu agaheema, kandi iri agayidikuula haashi, anayami fwa. Banamala ikyanya kingi bagweti bagaloleera ngiisi kwo agaaba. Ne'ri bakabona kwo ndaakwo aba,

banatondeera ukudeta kwo ali muguma wa mu byo bali mu yikumba.

Pahulu akiza yishe wo'mukulu we'Merita

⁷ Yaho tukayogorokera, hâli riiri hoofi li'tongo lyo'mukulu wa'kalira, iziina lyage Pubulyo. Uyo Pubulyo, anatuyegereza bwija mu mwage, twanamala mwe'siku zishatu.

⁸ Ku yikyo kyanya, yishe wa Pubulyo âli lambamiri ku ngingo. Âli kalaliirwi ni'shuushira, anâli kizi huruza umuko.

Uyo mulwazi, Pahulu, anagendi yingira mwo ali. Ne'ri akamúhuunira imwa Rurema, anamúbiika kwa'maboko, anamúkiza.

⁹ Mu kalya kalira, abandi balwazi nabo, kalema ne'ngombo! Banakizi yija. Yabo booshi, Pahulu anakizi bakiza.

¹⁰ Yabo bandu, banakizi tuheereza ulushaagwa ku ngiisi njira. Ne'ri tukaba tukola tugalyoka na'gandi mashuba, banatutabaala ku ngiisi magoorwa giitu.

Pahulu ahika mu kaaya ke'Rumi

¹¹ Iri tukaba keera twamala he'myezi ishata, twanahalyoka na'mashuba maguma ágâli kola yaho, hi'gulu lyo'kulindira kwe'kyanya kye'mbeho kigalenga. Yago mashuba, gâli riiri ge'Halegizanderiya. Ni'ziina lyago Mizimu ya'Mahasha.

¹² Ha nyuma, twanahika i Sirakusi. Ne'ri tukahamala isiku zishatu, twanahalyoka, ¹³ twanajabukira i Regiyo. Ne'ri bukakya, imbuusi yanatangira ukuhuusa uluhande lwe'kisaka. Kyanatuma úbugaakya bwa lwolwo lusiku, tugayami hika i Puteholi. ¹⁴ Na yaho, twanagwana mwo beene witu, banatuyinginga kwo tutee beeranwa isiku zirinda.

Ha nyuma, twanashokola injira yo'kugenda mu kaaya ke'Rumi. ¹⁵ Beene witu be'yo munda i Rumi, mbu bayuvwe kwo tukola mu njira yo'kugenda yo, banayiji tusanganira mu Kaguliro ke'Hapiyo, na áhali mu buuzibwa Nyumba Zishatu za'bageezi. Pahulu, mbu ababande kwa'masu, anadeta kongwa imwa Rurema, anakana indege.

Pahulu amenyeesa abandu be'Rumi hi'gulu lya Yesu

¹⁶ Iri tukaba keera twahika mu kaaya ke'Rumi, Pahulu anahanguulwa kwo ahandisibwe mu nyumba ya yenyene. Anahaabwa umusirikaani wo'kukizi múlanga.

¹⁷ Iri akamala mwe'siku zishatu, anatumira abakulu ba'Bayahudi be'yo munda. Ne'ri bakakuumana, Pahulu anababwira: «E beene witu, ndaaye mundu wo'mulala

gwitu ye n'gahubira. Kiri ne'migeeza yo tukasigirwa na bashokuluza biitu, ndaagwo n'gahubira. Kundu kwokwo, Abayahudi banambirigisha i Yerusaleemu, banandanga mu maboko ga'Barumi. ¹⁸ Ne'ri Abarumi bakaba keera bambuliriza bwija, banaloozi gira mbu banjwekuule. Mukuba, ndaabyo byo n'gagira ibyangatumiri ngayitwa.

¹⁹ «Haliko, ikyanya Abayahudi bakalahira kwo ndashwekuulwe, nanabulaga kwo ngaagira. Kyanatuma ngahuna kwo'lubaaja lwani luyiji twibwa ino munda imwa Kahisaari. Yukwo, kutali kudeta kwo ndoziizi ukuyiji lega yabo beene witu.

²⁰ «Kwokwo, byo bitumiri ngamutumira, gira tunganuulire kuguma. Mukuba, igambo lyo njwekiirwi, lyo na lyeryo, lya'biitu Bayahudi booshi bagweti bagalangaalira.»

²¹ Yabo bakulu ba'Bayahudi, nabo ti: «Twehe, ndaago maruba go tukalonga ukulyoka i Buyahudi hi'gulu lyawe. Ndaanaye muguma witu ukalyoka yo, mbu ayiji kudetera igambo libi. ²² Tugweti tugalindirira naaho ukuyuvwa ngiisi byo utoniri. Mukuba, yiri ibanga lyo ukulikiiri, tuyiji kwo ligweti ligashembuulwa-shembuulwa ngiisi handu.»

²³ Yabo bakulu, banalagaana na Pahulu ulusiku lwo bagashubi yiji kuumana kwo, mwi'yo nyumba yo ahaaziri mwo.

Yulwo lusiku, iri lukahika, Abayahudi banayiji kuumana ku bwingi ukuhima ubwa mbere. Pahulu, anamala umulege-rege gwoshi, agweti agabamenyeesa ku bwitonde hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema. Na mukuba âli loziizi kwo nabo bayemeere Yesu, kyanatuma agabayereka amagambo ágadesiri hi'gulu lya Yesu. Maguma, gayandisirwi mu maaja za Musa, na'gandi mu bitaabo bya'baleevi.

²⁴ Yago magambo go Pahulu akadeta, baguma baabo banagayemeera. Haliko abandi, banagalahira.

²⁵ Ne'kyanya Pahulu akayushuula kwa'gandi magambo, yabo Bayahudi banashaabuka, iri banapaapana. Mukuba, akababwira: «Umutima Mweru gukadeta ukuli, mu kubwira bashokuluza biinyu kwokuno ku njira yo'muleevi Hisaaya.

²⁶ «Ugendage imwa yaba bandu, unababwire kwokuno: Ukuyuvwa, mugakizi yuvwa.

Haliko, mutâye sobanukirwe!

Ukulola, mugakizi lola.

Haliko, mutâye bone.

²⁷ Yaba bandu, keera bakayumuusa imitima yabo.

Banakoli ba babitwitwi,

banakoli ba bandabona.

Nga bitangabiiri kwokwo, amasu gaabo gangabwini.

Na'matwiri gaabo, gangayuvwiti.
 Ne'mitima yabo, yangasobanukiirwi,
 halinde bangalukiiri, na mbakize.*”»

²⁸ Pahulu anashubi deta: «Aaho! Mumenyage kwo'bukize bwa Rurema keera bukatwalwa mu bandu be'gindi milala. Boohe, bagagenderera no'kukizi buyakiira!»

[²⁹ Iri Pahulu akayusa ukudeta kwokwo, balya Bayahudi banagenda bagahaliizania bweneene.]

³⁰ Pahulu, anamala myaka ibiri ahaaziri mwi'yo nyumba ya yenyene. Ne'kyanya abandu bâli kizi múyijira, anakizi bayegereza mwo. ³¹ Anakizi yigiriza abandu ku bukaruuke hi'gulu lyo'bwami bwa Rurema, na hi'gulu lya Nahano Yesu Kirisito, buzira kubuzibwa.

* **28:27** 28.26-27 Hisaaya 6.9-10.

Amaruba ga Pahulu imwa' Barumi Indangiriro

Yaga maruba ga Pahulu, gayerekiini ku bwitonde ngiisi kwe'Myazi Miija ya Yesu iri, halinde abemeezi balonge ukukizi gimenyeesa mu bandi bandu.

Ubwa mbere, gayerekiini ngiisi kwa'bandu booshi bashwesirwi mu byaha. Kundu kwokwo, Rurema ayerekiini injira yo bangakizibwa mwo, mu kubiika Yesu kwo'bwemeere.

Ikyanya tuli mu batiizibwa mu kati ka Yesu, tuli mu yerekana ngiisi kwo tuli mu fwa ku byaha biitu, tunabe bagumaana mu kati kaage. Pahulu atuyeresiri ngiisi kwo twangatuula buyahya, buzira kushubi shwekwa ne'byaha. Mukuba, Umutima Mweru gwo gukoli tutuuziri mwo. Kwokwo, tukola bahimi ba bweneene, ndaabyo ibyangaki tuhandula no'rukundo lwa Rurema.

Ha nyuma, Pahulu atuyeresiri ngiisi kwa'Bayahudi bagaki shubi yemeera Yesu, kundu bakatee m'ulahira.

Ku mbeka ya'maruba, Pahulu ayerekiini ngiisi kwa'Bakirisito bakwaniini ukuramba imbere lya Rurema. Anayandika na ngiisi kwo tukwaniini ukusimbaha abakulu be'kihugo. Na kwakundi, tukwaniini tukizi simbahana mu kati ko'rukundo.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli mu Barumi 8:28: «Tuyiji kwe'kyanya abandu bali mu ba bakuuziri Rurema, ali mu bakolera amiija mu kati ka byoshi. Mukuba, akabahamagala yenyene ku shungi zaage.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1.1-17)
- b) Abandu booshi babihuusiri imbere lya Rurema (1.18-3.20)
- c) Abandu bali mu haruurirwa ukuli naaho mu kuyemeera Yesu (3.21-5)
- d) Kirisito ye mu tuyeruusa (6-8)
- e) Ngiisi kwo Rurema ashungikiiri Abahisiraheeri (9-11)
- f) Ukutuula buyahya mu kati ka Yesu (12-15.13)
- g) Pahulu ali mu gendi kolera ábatali Bayahudi, ho Kirisito atayijikiini (15.14-33)
- h) Pahulu alamusa abandu bingi, anasezerana (16)

¹ Gano maruba, galyosiri imwani nie Pahulu, umukozi wa Yesu Kirisito. Rurema yenyene, ye kandaluula kwo mbe ndumwa. Anambamagala kwo ngizi menyeesa Imyazi yage Miija mu bandu.

² Iyo Myazi Miija, yo yerya yo akagwanwa alagaania abandu mu Mandiko Meeru, ku njira ya'baleevi baage. ³⁻⁴ Iyo Myazi Miija, idesiragi hi'gulu lya Nahamwitu Yesu Kirisito, Umwana wage. Ku bya'magala, Yesu akabutwa mwi'kondo lya mwami Dahudi.* Si ku byo'Mutima Mweru, akayerekanwa ku bushobozi kwo ali Mwana wa Rurema, mu kuzuuka mu bafwiri.

⁵ Ku njira ya Yesu Kirisito, n'gabonerwa ulukogo, nanatoolwa kwo mbe ndumwa yage. Kwokwo, lyo ngizi múmenyeesa mu bandu ba'mahanga gooshi, gira bamúyemeere, banakizi músimbaha, halinde analonge ubulangashane. ⁶ Na niinyu kwakundi, Rurema akamúhamagala kwo mube mu bandu ba Yesu Kirisito.

⁷ Kwokwo, ngweti ngamúyandikira, mwe bandu be'Rumi. Rurema amúkuuziri, keera akanamúhamagala kwo mube bandu baage bataluule. Daata Rurema, na Nahamwitu Yesu Kirisito, bakizi mughashaanira! Banakizi múheereza no'mutuula.

Pahulu akumbula Abakirisito be'Rumi

⁸ Ubwa mbere, ndoziizi ukutanga kongwa inwa Rurema wani hi'gulu liinyu, mu kati ka Yesu Kirisito. Mukuba, umwazi gwo'bwemeere bwinyu, keera gwalumbuuka mu mahanga gooshi. ⁹ Rurema ayiji ngiisi kwo nyamiri ndi mu múhuunira imwage. Na ndi mu múkolera ku mutima gwani gwoshi, mu kukizi menyeesa abandu Imyazi Miija yo'Mwana wage. ¹⁰ Kwokwo, nyamiri ndi mu huuna Rurema, kwo leero anyigulire injira yo'kuyija ne'yo munda imwinyu, iri angalooza. ¹¹ Ndyagagi ne'kyedu bweneene kyo'kuyiji mubona, lyo mulonga ukugashaanirwa mu mitima yinyu, munakanibwe. ¹² Ndoziizi kwo nimúkanie mu bwemeere bwinyu. Na naani kwakundi, na nganibwe no'bwe mwinyu.

¹³ E beene witu! Ndoziizi mumenye bwija kwo'bugira kingi, náli kizi shungika kwo ngayija iyo munda imwinyu. Haliko, náli kizi hangirirwa. Kiri na buno, ngi hangiriirwi. Na íbitumiri ndoziizi ukuyija yo, gira ngalonge umwimbu mu kati kiinyu, nga kwo keera n'gagulonga na mu bandi ábatali Bayahudi. ¹⁴ Bingwiriiri ngizi kolera abandu booshi, baba ábakoli genderiiri, kandi iri ábatazi genderera. Baba

* **1:3-4** 1.3-4 Dahudi Abahisiraheeri báli kizi langaalira kwo Rurema agabatu-mira Lukiza wa mwi'kondo lya mwami Dahudi.

ábakoli somiri, kandi iri ábatasomiri. ¹⁵ Kwokwo, na niinyu mwe mutuuziri mu kaaya ke'Rumi, ndi ne'kyedu bweneene kyo'kuyiji mùyigiriza Imyazi Miija.

Imyazi Miija, buli bushobozi bwa Rurema

¹⁶ Iyo Myazi Miija, ndagweti ngaafwa ishoni hi'gulu lyayo! Mukuba, iri mwo'bushobozi bwa Rurema. Ku njira yayo, agweti agaakiza ngiisi úli mu múbiika kwo'bwemeere, ukutondeerera ku Bayahudi, halinde ukuhisa na ku bandu be'gindi milala. ¹⁷ Iyo myazi miija iri mu yerekana ngiisi kwa'bandu bangakwanana imbere lyage. Kuli ku njira yo'bwemeere naaho, ukulyokera ku ndondeko halinde ukuheza. Biri nga kwo bikayandikwa, ti: «Umundu, iri angaba akwaniini imbere lya Rurema, agaramba ku njira yo'kumúbiika kwo'bwemeere.†»

Rurema arakarira abandu

¹⁸ Yaho mwi'gulu, Rurema akolaga mu yerekana ubu-raakari bwage. Mukuba, abandu bagweti bagamúgayiriza, iri banakizi yifunda mu bikoleere. Yibyo ibikoleere byabo, byo biri mu buza ukuli kwage kutamenyeekane. ¹⁹ Ngisi byo bangamenya hi'gulu lyage, keera abayereka byo ku bweranyange, binakoli bonekeriiri imwabo. ²⁰ Ukulyokera ho Rurema akabumbira ikihugo, abandu bashobwiri ukumenya bwija hi'gulu lyo'bushobozi bwage bwe'myakuula. Bashobwiri ukumenya na ngiisi kwo ali. Kundu ubushobozi bwage, no'kundu kwage, bitali mu boneka, haliko abandu bangabimenyera bwija ku njira yo'kuyitegeereza ku byo akabumba. Ku yukwo, batahiiti igambo lyo bangayifwon-gooza mwo.

²¹ Yabo bandu, kundu bâli yiji-yiji Rurema, haliko batakamúhuuza kwo ye Rurema. Batanamútangira kongwa. Si nzaliro zaabo, zanaba za busha. Imitima yabo, yanahwijikala, yanayidika mwe'kihulu. ²² Kundu bâli kizi yihaya kwo bali banabwenge, kiziga bo bahwija ábaheka! ²³ Yabo bandu bakaleka ukuhuuza Rurema, anali ye tâye fwe. Banakizi yikumba imigisi íkagirwa ku njusho ya'bandu, banali ba kufwa. Banakizi yikumba na íshushiini no'tunyuni, na íshushiini ne'nyamiishwa, na íshushiini na íbiri mu yibulula.

²⁴ Kyanatuma Rurema agabaleka bakizi yidulumbika mu ngiisi mabi go bayifwijiri mu mitima yabo, halinde banakizi yeruzania mu bihigo. ²⁵ Bakaleka ukukulikira ukuli kwa Rurema, banakizi yifunda mu bibeeshu. Banakizi yikumba íbikalemwa, iri banakizi bikolera, ho bangayikumbiri

† 1:17 1.17 Habakuki 2.4.

Umulemi yenyene. Anali ye kwiriiri ukukizi yivugwa imyaka ne'myakuula. Bikizi ba kwokwo!

²⁶ Kwokwo, Rurema anabaleka, bakizi yifwija ibiri mu teezania ishoni. Abakazi banaleka ukukizi menyana na bayiba, banakizi girirana kwe'bihigo boonyene kwa boonyene. ²⁷ Abashosi nabo, bakakizi leka ukumenyana na bakaabo, banakizi lungumirirwa abaabo bashosi, iri banakizi girirana kwe'bihigo. Kyo kitumiri bali mu longa ikihano ikibakwaniini.

²⁸ Aahago! Bwo bakalahira ukumenya Rurema nga ngiisi kwo ali, kyanatuma naye agabaleka bakizi kulikira inzaliro zaabo izisherebiiri, halinde banakizi yifunda mu bitali nga byo. ²⁹ Bakoli yijwiri mwo ngiisi bihigo, na ngiisi mabi. Balyagagi bazizi be'bindu, na banabitalaalwe. Banayijwiri mwo ngiisi luugi, no'bwitani, ne'milongwe, no'bulyalya, no'mujina. Bagweti bagakizi gambana, ³⁰ no'kukizi yunulana. Banashombiri Rurema. Banakoli ba mbara, iri banayidundulika no'kuyihaya. Bagweti bagakizi yiga izindi-zindi njira zo bangakizi kola mwa'mabi. Batagweti bagasimbaha ababusi baabo. ³¹ Bakoli ba bishuzi. Banakoli ba ngalagaaja. Batanahiiti ikimino, batanali mu bonerana ulukogo. ³² Bayiji-yiji kwo Rurema abiiisiri ulubaaja, kwe'kyanya abandu bagweti bagayifunda mu mwene yiby, bakwiriiri bayitwe. Kundu kwokwo, baki genderiiri ukukizi bigiriirira naaho. Ne'kyanya abandi nabo bali mu bigira, bali mu badumeereza.

2

Ngisi kwo Rurema agaatwa imaaja za'bandu

¹ Ewe! Kundu ugweti ugatwira uwinyu ulubaaja, haliko na wenyene ulyagagi muhubi! Ee! Ikyanya ugweti ugatwira uwinyu ulubaaja kwo agira amabi malebe, uli mu ba waluyitwira wenyene. Mukuba, na naawe uli mu gira gaago-gaago! ² Tuyiji kwe'kyanya Rurema ali mu twa imaaja za abali mu gira amabi mwene yago, ali mu batwira zo mu kati ko'kuli. ³ Si uli mundu ngana! Aaho! Ikyanya uli mu twiraga abiinyu ulubaaja mbu bagira amabi, unabe uki gweti ugaagira gaago-gaago, ka utoniri kwo ugakenga ikihano kya Rurema? Aahabi! Bitagaaziga! ⁴ Si Rurema, agweti agakugirira bwija mu kukizi kugooyera ku bwigenderezi bwoshi. Kundu kwokwo, utamutwaziizi! Aahago! Ka utayiji kwo'bwija bwage, bwo bwangatuma ugatwikira ku byaha byawe?

⁵ Si ulyagagi mundagabika! Keera wanayumya umu-tima gwawe! Ku yukwo, ugweti ugayibiikira ikihano

kihamu ngana-ngana ku lusiku lwo Rurema agayerekana uburaakari bwage. Ee! Rurema agaatwa imaaja za'bandu ku njira ikwaniini. ⁶ «Aganahemba ngiisi mundu ukukulikirana na ngiisi byo âli kizi kola.*» ⁷ Baguma bali mu fitirwa mu kukizi gira amiija, bwo baloziizi kwo bâye longe ubulangashane, no'lushaagwa, no'bulamu úbutâye male. Yabo, bo Rurema aye heereze ubulamu bwe'myaka ne'myakuula. ⁸ Abandi bagweti bagayikundirira. Batanali mu twaza ibyo'kuli. Si bagweti bagayifunda naaho mu mabi. Yabo bandu, Rurema agabahaniiriza ku buraakari bwage. ⁹ Ikyanya bali mu yifunda mu mabi, bamenye kwo bâye ki gookere mu malibu, ukutondeerera ku Bayahudi, halinde ukuhisa ku bandu be'gindi milala. ¹⁰ Haliko, ikyanya bali mu gira amiija, bâye longe ubulangashane, no'lushaagwa, no'mutuula, ukutondeerera ku Bayahudi, halinde ukuhisa ku bandu be'gindi milala. ¹¹ Mukuba, Rurema, ndaayo ndoola ahiiti.

¹² Ikyanya abandu bali mu gira ibyaha buzira kumenya Imaaja za Musa, bâye teereke buzira kuzilegwa kwo. Haliko abaabo, ikyanya bagweti bagayifunda mu byaha, banakoli yiji Imaaja zaage, boohe, bagatwirwa ulubaaja ukukulikirana na ngiisi kwo zidesiri. ¹³ Ee! Yabo ábali mu yuvwa Imaaja naaho, batali bo bakwaniini imbere lya Rurema. Si ngiisi ábagweti bagazisimbaha, booki bo bakwaniini imbere lyage! ¹⁴ Balya ábatali Bayahudi, batahiiti Imaaja za Musa. Kundu kwokwo, hali ikyanya ingesho zaabo ziri mu ba zikulikiriini na yizo maaja. Ee! Bali mu ba bakoli zihiti, kundu bataziyiji. ¹⁵ Banabe bakoli yerekiini kwo bye'maaja ziloziizi, bikoli yandisirwi mu mitima yabo. Kiri ne'mitono yabo, nayo iri mu yerekana kwo zibakola mwo. Mukuba, hali ikyanya imitono yabo iri mu balega. Hali ne'kyanya iri mu babwira kwo bagira bwija. ¹⁶ Yibi byoshi, kwokwo kwo bigaaba, ku lusiku lwo Rurema âye twe imaaja za íbibishamiri mu mitima ya'bandu. Agaazitwa ku njira ya Yesu Kirisito, ukukulikirana ne'Myazi Miija yo ndi mu yigiriza.

Ubulyalya bwa'Bayahudi baguma

¹⁷ Aaho! Kutagi naawe? Ugweti ugayihaya kwo uli Muyahudi, na kwo uli mundu wa Rurema. Mbu unagweti ugayihega ku maaja za Musa. ¹⁸ Unagweti ugadeta kwo uyiji ngiisi byo Rurema aloziizi. Na kwo usobanukiirwi na ngiisi íbikwaniini, bwo keera ukabiyigirizibwa mu maaja zaage. ¹⁹ Unagweti ugayiyuvwa kwo we mu rongooro imbumi, na

* 2:6 2.6 Zaburi 62.12; Migani 24.12.

kwo we mu molekera ábakiri mu kihulu. ²⁰ Unali mu yiyuvwa kwo we mu yigiriza abahwija, na'baana. Mbu bwo mu yizo Maaja mwo uhiiti ubumenyi bwoshi, no'kuli kwoshi. ²¹ Aahago! Bwo uli mu yigiriza abandi, ka utangayiyigiriza wenyene? Si ugweti ugayigiriza abandi kwo batakizi zimba. Aaho! Ka na naawe utakiri mu zimba? ²² Unagweti ugabwira abandi kwo batakizi shuleha. Ka na naawe utakiri mu shuleha? Unagweti ugashombereza imigisi. Si wehe, ka utakiri mu genda ugazimba íbiri mu mbeero zaayo? ²³ Unagweti ugayihaya bweneene kwo uhiiti Imaaja za Rurema. Aahago! Ikyanya uli mu zihubira, ka utagweti ugamúgayiriza? ²⁴ Biri nga kwo biyandisirwi, ti: «Mwe Bayahudi, mwe mutumiri iziina lya Rurema ligweti ligashembuulwa mu bandu be'gindi milala.†»

²⁵ Iri wangakizi simbaha Imaaja za Rurema, lyoki ukutenguulwa kwawe, kugaaba na'kamaro. Haliko, iri wangakizi zihubira, ugaaba ngo'mundu útakatenguulwa. ²⁶ No'mundu útakatenguulwa kwakundi, iri angaba ali mu simbaha imaaja, ka atangaharuurwa ngo'mundu keera úkatenguulwa? ²⁷ Ee! Umundu mwene uyo, kundu atatengwirwi ku magala, si ali mu gira ngiisi kwe'maaja ziloziizi. Yehe, ye gaatuma ugatwirwa ulubaaja kwo wazihubira, kundu we hiiti amandiko gaazo, we na koli tengwirwi.

²⁸ Umuyahudi, atangaharuuragwa kwo ali Muyahudi nirizina ku bikagirwa ku magala gaage. No'kutenguulwa kwa nirizina, nakwo kutali mu ba ku byagirwa ku magala. ²⁹ Si Umuyahudi nirizina, ali mu ba Muyahudi ku biri mu mutima gwage. No'kutenguulwa kwage, nakwo kuli mu girwa mwomwo mu mutima, ku njira yo'Mutima Mweru. Si kutakulikiriini na íbiyandisirwi mu maaja! Umuyahudi nirizina, atali mu huuzibwa na'baabo bandu. Si yehe ali mu huuzibwa na Rurema yenyene!

3

Rurema ayamiri ali mwemeera

¹ Balya Bayahudi, ka ndaakiko kamaro ko bahiiti? Kandi iri, ka ndaakiko kamaro mu kutenguulwa? ² Ee! Yibyo byombi, bikiri mu ba na'kamaro bweneene mu kati ka byoshi! Ubwa mbere, Abayahudi bo bakasikirizibwa amagambo ga Rurema. ³ Aaho! Kutagi kwo bigaaba, bwo baguma baabo batakaba bemeera? Ka byangakoli tuma Rurema naye atagaki ba mwemeera? ⁴ Nanga! Rurema,

† 2:24 2.24 Hisaaya 52.5; Hezekyeri 36.22.

ayamiri amenyekiini kwo ali wo'kuli, kundu ngiisi mundu ali munabibeessa, nga kwo biyandisirwi kwokuno:

«Ngiisi kyanya uli mu deta,
ukizi yerekana kwo uli wo'kuli!
Na ngiisi kyanya kyo uli mu legwa,
ukizi ba ni'gambo lye'kisindiro!*

⁵ Hali ikyanya umundu angabuuza kwokuno: «Ikyanya tuli mu gira amabi, lyo Rurema alonga ukuyerekanwa ku bweranyange kwo ali mu gira ibikwaniini. Aahago! Ka kwokwo twangadeta mbu Rurema keera ayanga ulubaaja mu kutuhana?» ⁶ Naani, ti: «Nanga! Nga Rurema angabiiri atali wo'kuli, kuti kwo angaki twa imaaja za abali mu kihugo?»

⁷ Ulya mundu, hali ikyanya angashubi buuza, ti: «Ibibeessa byani, byo bitumiri ukuli kwa Rurema kuli mu boneka ku bweranyange, halinde alonge mwo'bwivuge. Aaho! Kituma kikagi ngiri mu twirwa ulubaaja kwo ndi munabyaha?» ⁸ Iri byangabiiri kwokwo, abandu bangadesiri kiri na kwokuno: «E balya, tukizi yifunda mu mabi, gira lya'miija gaba.» Bandu baguma, bali mu genda bagatubangaaniza mbu tugweti tugaadeta kwokwo. Yabo, ehee! Bagaki hanwa, nga kwo bibakwaniini.

Ndaaye mundu úkwaniini imbere lya Rurema

⁹ Aahago! Ka kwokwo kuli kudeta kwo twe Bayahudi twe biija ukuhima abandu be'gindi milala? Nanga! Kiri ne'hiniini! Si keera twamüyereka ku bweranyange kwa'Bayahudi, kuguma na'bandu be'gindi milala, booshi bali mwi'dako lyo'bushobozi bwe'byaha, ¹⁰ nga kwo biyandisirwi kwokuno:

«Ndaaye mundu úkwaniini, kiri no'muguma.

¹¹ Ndaanaye úsobanukiirwi ne'bya Rurema.

Ndaanaye úli mu múlooza.

¹² Si booshi keera bakahabuka,
banakoli sherebiiri.

Ndaaye úli mu gira amiiija, kiri no'muguma.†»

¹³ «Ibikorokoro byabo, biri mu ba nge'shinda íziyanuusiri. Ne'ndimi zaabo, ziri mu kizi deta amagambo go'bulyalya.‡»
«Amagambo gaabo, gali mu yitana nga manjoka-njoka ge'bihoma.§»

¹⁴ «Utunwa twabo, tuyijwiri mwa'madaaki, na'magambo go'kushombana.* »

¹⁵ «Bali mu tibitira iwa kuyona umuko.

* 3:4 3.4 Zaburi 51.4. † 3:12 3.12 Zaburi 14.1-3; 53.1-3; Mwigiriza 7.20.

‡ 3:13 3.13 Zaburi 5.9. § 3:13 3.13 Zaburi 140.3. * 3:14 3.14 Zaburi 10.7.

16 Ngiisi ho bali mu lengaga, bali mu yangaaza abandu, banabasige mu makuba.

17 Ibyangaleeta umutuula, batabiyiji.†»

18 «No'kuyoboha Rurema, kutabali mwo.‡»

19 Tuyiji kwe'Maaja zidesiri imwa ábali mwi'dako lyazo, gira lya'bandu booshi bakatwirwe ulubaaja imbere lya Rurema. Hataganaba umundu úgaaba ni'gambo lyo agayifwongooza mwo imbere lyage. 20 Ndaaye mundu úwangaharuurwa kwo akoli kwaniini imbere lya Rurema, mbu bwo agweti agakulikiriza Imaaja. Si umukolwa gwazo, guli gwa kuyereka abandu kwo bali banabyaha.

Tuli mu kwanana imbere lya Rurema ku bwemeere

21 Buno, keera Rurema akayerekana injira ya'bandu bangakwanana kwo imbere lyage. Kutanali ku njira ya zirya maaja za Musa, kundu ziri mu gitangira ubumasi, kuguma na íbikayandikwa mu kati kaazo, na mu bitaabo bya'baleevi. 22 Mukuba, ikyanya abandu bali mu biika Yesu Kirisito kwo'bwemeere, lyoki lyo Rurema agweti agabaharuura kwo bakoli kwaniini imbere lyage. Ndaanayo ndoola yo Rurema ali mu gira ha kati ka'bandu. 23 Si abandu booshi keera bakagira ibyaha, banakoli buliirwi no'bulangashane bwa Rurema. 24 Kwokwo, na booshi bangakoli kwanana imbere lyage, ku njira yo'lukogo lwage. Ee! Yesu Kirisito ye mu tulyosa mu bushobozi bwe'byaha biitu. 25 Rurema akatanga Kirisito, libe ituulo lyo'kuyonwa umuko hi'gulu lye'byaha bya'bandu. Kwokwo, ikyanya abandu bagamúbiikaga kwo'bwemeere, bagalonga ukukogwa. Mu kugira kwokwo, Rurema akayerekana kwo ali mu gira íbikwaniini. Mukuba, yaho keera, áli kizi yigenderera, buzira kutwaza ibyaha bya'bandu báli kizi gira. 26 Haliko buno, akola mu biloleekeza, gira ayiyerekane ku bweranyange kwo ali mu gira íbikwaniini, na kwo ali wo'kuli. Mukuba, ikyanya abandu bagaaba babiisiri Yesu kwo'bwemeere, lyoki lyo ali mu baharuura kwo bakoli kwaniini imbere lyage.

27 Kwokwo, bikagi byo twangaki yihayira kwo? Si ndaabyo! Kituma kiki? Mukuba, ikyanya tuli mu gira mbu tusimbahe imaaja, Rurema atatutwaziizi. Si ali mu lola ku bwemeere bwitu naaho! 28 Keera twamúyereka kwa'bandu ábabiisiri Rurema kwo'bwemeere, bo bakoli kwaniini imbere lyage. Si kutali ku njira yo'kukulikiriza Imaaja. 29 Aahago! Ka Rurema, ali Rurema wa'Bayahudi naaho? Nanga! Si ali Rurema na wa'bandu be'gindi milala

† 3:17 3.15-17 Zaburi 59.7-8. ‡ 3:18 3.18 Zaburi 36.1.

kwakundi! Ee! Nabo, ali Rurema wabo! ³⁰ Mukuba, hali Rurema muguma naaho. Ne'kyanya abandu bali mu múbiika kwo'bwemeere, lyo bali mu ba bakoli kwaniini imbere lyage, baba Bayahudi, kandi iri abandu be'gindi milala. ³¹ Aahago! Ikyanya tuli mu biika Yesu kwo'bwemeere, ka kwo kudeta kwo twayita Imaaja zaage? Nanga! Ikyanya tuli mu ba no'bwemeere, lyo tuli mu ba no'bushobozi bwa ukugira ngiisi bye'Maaja ziloziizi!

4

Ukukwanana kuli ku bwemeere

¹ Aaho! Tudete kutagi hi'gulu lya shokuluza witu Hiburahimu? ² Nga angabiiri akwaniini imbere lya Rurema ku byo âli kizi gira, angabiiri ni'gambo lyo angayihayiri kwo. Kundu kwokwo, atagayihaya imbere lya Rurema! ³ Si mu Mandiko Meeru, biyandisirwi kwokuno: «Hiburahimu âli yemiiri Rurema, kyanatuma Rurema agamúharuura kwo akoli kwaniini imbere lyage.*» ⁴ Ikyanya umukozi ali mu ba keera akola, imbembo yage itangaki haruurwa kwo agihaabwa ku busha. Si iri mu haruurwa nga mwenda úgwayishulwa. ⁵ Kundu kwokwo, hali ikyanya umundu atakiri mu lola ku mikolezi yage, anabe akoli yemiiri Rurema, kwo Rurema ali mu koga abanabyaha. Bwo'mundu mwene uyo ayemiiri Rurema, kigaatuma agaharuurwa kwo akoli kwaniini imbere lyage. ⁶ Mwami Dahudi akadeta gaago magambo, kwo'mundu ahiriirwi, ikyanya Rurema agweti agamúharuura kwo akoli kwaniini imbere lyage. Umundu mwene uyo, Rurema atali mu lola ku mikolezi yage, nga kwo biyandisirwi kwokuno: ⁷ «Bahiriirwi, ngiisi ábakakogwa amahube gaabo.

Ne'byaha byabo, byanatumbikirwa.

⁸ Ahiriirwi, ye Nahano atâye ki múharuurire ibyaha byage.†»

⁹ Aahago! Yabo bahiirwa, ka bali mu ba mu batengwirwi naaho? Nanga! Bali mu ba kiri na mu batatengwirwi kwakundi. Mukuba, keera twadeta kwo Hiburahimu akaharuurwa kwo akoli kwaniini imbere lya Rurema hi'gulu lyo'kumúbiika kwo'bwemeere. ¹⁰ Ikyanya akakwanana imbere lya Rurema, kukaba ku kyanya kihi? Ka ku kyanya âli mali tenguulwa, kandi iri ku kyanya atâli zaazi tenguulwa? Atakakwanana ku kyanya âli mali tenguulwa. Nanga! Si kukaba ku kyanya atâli zaazi tenguulwa! ¹¹ Kwokwo, yukwo kutenguulwa kwa Hiburahimu, kyâli riiri kyereso naaho, kyo'kuyerekana ku kasiisa kwo âli mali kwanana

* 4:3 4.3 Ndondeko 15.6. † 4:8 4.7-8 Zaburi 32.1-2.

imbere lya Rurema ku kyanya atâli zaazi tenguulwa, bwo âli kola no'bwemeere. Ku yukwo, Hiburahimu ye yishe wa booshi ábabiisiri Rurema kwo'bwemeere buzira kutenguulwa, halinde lyo nabo, balonga ukukwanana imbere lyage. ¹² Hiburahimu, ye na yishe wa ábali mu tenguulwa kwakundi. Si kutali yukwo kutenguulwa kwabo, kwo kutumiri ali yishe. Si ali yishe, bwo nabo bali mu ba no'bwemeere, nga kwo naye âli mali gwanwa abuhiiti ku kyanya atâli zaazi tenguulwa.

Ubwemeere bwa Hiburahimu

¹³ Rurema akalagaania Hiburahimu, kuguma na'bandu ba mwi'kondo lyage, kwo agabaheereza amahanga gooshi, gabaagage ge'mwabo. Yugwo muhango, íbitumiri Hiburahimu akaguhaabwa, kutali mbu bwo âli kizi kulikiriza imaaja. Si akaguhaabwa, bwo âli koli kwaniini imbere lya Rurema hi'gulu lyo'kumúbiika kwo'bwemeere. ¹⁴ Iri abandu bangahaabwa byo Rurema ali mu balagaania ku njira yo'kukulikiriza imaaja, iri ndaakiko kamaro ko'kuba no'bwemeere. Iri kiri ne'mihango yage, iri ya busha. ¹⁵ Mukuba, imaaja ziri mu leetera abandu ikihano. Haliko, áhatali imaaja, iri ndaazo zo'mundu angahubira.

¹⁶ Kwokwo, bwo tukoli biisiragi Rurema kwo'bwemeere, kyo kitumiri tuli mu haabwa umuhango. Yugwo muhango, tuli mu guhaabwa nga kigabi, gunayame guhaabirwi abandu booshi ba mwi'kondo lyage, baba ábakayiji yakiira Imaaja za Musa, kandi iri abandu be'gindi milala ábakola no'bwemeere nga bwobulya bwa Hiburahimu. Mukuba, tweshi, Hiburahimu ye daata. ¹⁷ Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «Keera n'gakubiika ube yishe we'milala mingi.» Kwokwo, bwo Hiburahimu akabiika Rurema kwo'bwemeere, kyo kitumiri ye daata wa tweshi imbere lyage. Yoyo Rurema, ali mu holoolola abafwiri, bashubi ba bagumaana. Ye nali mu gwanwa adeta hi'gulu lya íbitazindi ba ho, nga bikoli ba ho!

¹⁸ Ikyanya Hiburahimu âli langaliiri Rurema, byâli riiri ku bitangalangaliirwi. Kyanatuma ye gayiji ba yishe we'milala mingi, nga kwo âli mali gwanwa abwirwa kwokuno: «Abandu ba mwi'kondo lyawe bagaluguuka bweneene!§» ¹⁹ Hiburahimu, ikyanya âli yemiiragi, atakayoloha, kundu âli kola mushaaja bweneene nga we'myaka igana. Ee! Âli bwini kwa'magala gaage gakola nga gafwiri. Kiri na mukaage Saara, âli gumbiri. ²⁰ Kundu kwokwo, ikyanya Hiburahimu akalanga umuhango imwa Rurema,

‡ 4:17 4.17 Ndondeko 17.5. § 4:18 4.18 Ndondeko 15.5.

atanaba ne'mbuzi-mbuzi hi'gulu lyagwo. Si âli kaniriiri mu kubiika Rurema kwo'bwemeere, iri anakizi múyivuga. ²¹ Mukuba, ngiisi byo Rurema akamúlagaania, âli riiri na'kasiisa kwo Rurema ali no'bushobozi bwo'kumúgirira byo. ²² Kyanatuma Rurema «agamúharuura kwo akoli kwaniini imbere lyage.» ²³ Yago magambo «mbu âli koli kwaniini imbere lyage», gatakayandikwa hi'gulu lya Hiburahimu naaho. ²⁴ Si na nyiitu, gakayandikwa hi'gulu liitu! Mukuba, na nyiitu, tuyemiiri kwo Rurema akazu-ula Nahamwitu Yesu mu bafwiri, kinatumiri Rurema agatuharuura kwo tukoli kwaniini imbere lyage. ²⁵ Yesu akatangwa ayitwe hi'gulu lye'byaha biitu. Anazuulwa, gira lyo nyiitu tukalonge ukukwanana imbere lya Rurema.

5

Tukola no'mutuula imwa Rurema

¹ Bwo tukoli biisiri Rurema kwo'bwemeere, tukoli kwaniini imbere lyage. Na buno, tukoli ba no'mutuula twe naye, ku njira ya Nahamwitu Yesu Kirisito. ² Na ku njira ya bwobwo bwemeere bwitu, Yesu akatugashaanira mu lukogo lwa Rurema, lunali lwo tuki tuuziri mwo buno. Tunakoli shambiiri mu kulangaalira kwo twâye ki shangiire ku bulangashane bwa Rurema. ³ Tugweti tugashambaala kiri na mu malibu giitu. Mukuba, tuyiji kwo yago malibu, gali mu tutabaala ukuyihangaana. ⁴ Na bwo tuyihangiini, kyo kitumiri tukoli tungiini. Na bwo tukoli tungiini, tukola no'mulangaaliro. ⁵ Na yugwo mulangaaliro, gutagweti gugatuhebuza. Mukuba, Rurema, keera akatuheereza Umutima Mweru, iri anayonera urukundo lwage mu mitima yitu.

⁶ Yaho keera, twâli ki tuuziri buzira Rurema, na buzira ubulyo bwo twangayitabaala mwo. Haaho, Kirisito anayiji tufwira, ku kyanya ikikwaniini. ⁷ Biri mu ba bikayu bweneene, mbu'mundu afwire uwabo, kundu uyo wabo angaba ali mundu úkwaniini. Ngeeka umundu angayihebuura mu kufwira uwabo, iri uyo wabo angaba ali mundu mwija bweneene. ⁸ Haliko, Rurema akayerekana ngiisi kwo atukuuziri bweneene, bwo akatuma Kirisito ayiji tufwira, ku kyanya twâli ki tuuziri mu byaha.

⁹ Na bwo tukoli kwaniini imbere lya Rurema hi'gulu lyo'muko gwa Yesu, ka itali yo haahe kwo Yesu âye tukize mu buraakari bwa Rurema! ¹⁰ Ee! Ikyanya twâli ki riiri bagoma ba Rurema, tukanywaniisibwa na Rurema ku njira yo'lufu lwo'Mwana wage. Aaho! Ka itali yo haahe kwo tugakizibwa, bwo'yo Mwana wage akola mugumaana!

11 Tukola mu kizi shambaalira Rurema mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito, bwo Yesu keera akatunywaniisa twe naye.

Hadamu na Kirisito

12 Ibyaha bikayingiraga mu kihugo ku njira ya Hadamu.* Ne'kyanya bikaba bikola mwo, byanakileeta mwo'lufu. Kwokwo, kwo'lufu lukakwira mu bandu booshi, bwo booshi bâli kizi gira ibyaha. 13 Yibyo byaha, byâli kola mu kihugo, kiri na ku kyanya Musa atâli zaazi haabwa imaaaja. Ku yikyo kyanya, Rurema atâli kizi biloleekezwa, bwe'maaja zitâli zaazi ba ho. 14 Kundu kwokwo, Narufu âli kizi ba no'bushobozi hi'gulu lya'bandu, ukulyokera ku kyanya kya Hadamu, halinde ukuhisa ku kyanya kya Musa. Yubwo bushobozi bwage, bwâli kizi ba hi'gulu lya'bandu booshi, kiri na âbatakahubira ulubaaja, nga kwo Hadamu akaluhubira imbere lya Rurema. No'yo Hadamu, âli riiri mugani gwo'gundi mundu úwâli lindiirwi kwo agayija, ye Yesu.

15 Ku yukwo, halyagagi ulubibi. Mukuba, ubuhube bwa Hadamu, butashushiini ne'kigabi kyo Rurema ali mu haana ku busha. Mukuba, yubwo buhube bwa Hadamu, bwo bukaleeta ulufu mu bandu booshi. Haliko, ibyo tuli mu longwa ku lukogo ukulyoka Rurema byo bihimiri ulufu. Mukuba, abandu bingi bakalonga ikigabi kyo'kulama ku lukogo lwo'yo gundi mundu muguma, Yesu Kirisito! 16 Kwo na kwokwo, umwama úgukaleetwa ne'kyaha kya Hadamu, nagwo gutali nge'kigabi kyo Rurema ali mu haana. Mukuba, ikyaha kiguma kya Hadamu, kyo kikatuma abandu booshi bagakizi twirwa ulubaaja kwo bahanwe. Haliko, ikyanya amahube ga'bandu gakaba gakoli luguusiri, Rurema anabaheereza ikigabi ku busha kwo bangakoli kwanana imbere lyage. 17 Ikyanya ulya mundu muguma Hadamu akagiraga ubuhube, kyanatuma Narufu agalonga ubulyo bwo'kutwala hi'gulu lya'bandu booshi. Kundu kwokwo, ikyanya abandu bali mu yakiira ubugashaane bwa Rurema, halinde banabe bakoli kwaniini imbere lyage ku busha, lyoki bagakizi twala mu bulamu, ku njira yo'lya gundi mundu muguma, Yesu Kirisito!

18 Yubwo buhube buguma, bwo bukatuma abandu booshi bagatwirwa ulubaaja kwo bahanwe. Kwo na kwokwo no'mukolezi muguma úgukwaniini, gwanayiji tuma abandu booshi bangakoli kwanana imbere lya Rurema, banalonge ukulama. 19 Bwo'yo mundu muguma akatenguha imbere lya Rurema, kyanatuma yabo bandu bingi bargaaba banabyaha. Kundu kwokwo, uyo gundi

* 5:12 5.12 Hadamu mu kigiriki: mundu muguma.

mundu muguma, yeki akasimbaha Rurema. Kyanatuma abandu bingi bagaharuurwa kwo bakoli kwaniini.

²⁰ Zirya maaja, zikabiikwa mu bandu, gira lye'byaha bibaluga mwo. Na kundu ibyaha bikabaluga mwo, haliko ulukogo lwa Rurema nalwo lwanakaviiriza ukuluguuka. ²¹ Mu kusiguusa, ibyaha byâli kizi kandamira abandu, halinde abandu banakizi fwa. Haliko buno, ulukogo lwa Rurema lwo lukoli twaziri. Kwokwo, tukoli kwaniini imbere lya Rurema, twanâye longwe ukulama imyaka ne'myakuula ku njira ya Nahamwitu Yesu Kirisito.

6

Tukizi fwa ku byaha, tunalame ku Kirisito

¹ Kwokwo, tudetage kuti? Bwo'lukogo lwa Rurema lukoli tuluguusiri mwo, ka tugenderere ukukizi yifunda mu byaha? ² Nanga! Si ku luhande lwe'byaha, tukoli fwiri! Aaho! Kuti kandi kwo twangaki genderera ukubituula mwo? ³ Aaho! Ka mutayiji kwe'kyanya tukabatiizibwa mu kati ka Yesu Kirisito, lyo tukabatiizibwa mu lufu lwage? ⁴ Ee! Ho na haaho, lyo tukaziikwa kuguma naye. Kwokwo, lyo tukalonge ukulama ku njira mbyahya, nga kwo Kirisito naye akalonga ukulama buyahya mu kuzuulwa mu bafwiri ku bushobozi bwa'kahebuuza bwa Yishe!

⁵ Bwo tukoli fwiri kuguma na Kirisito, twâye lamanwe, mu kuzuuka mu bafwiri. ⁶ Tunayijagi kwe'ngesho ziitu za keera, nazo keera zikayitirwa ku kibambo kuguma na Kirisito, gira lyo'bushobozi bwe'byaha bushereezibwe. Kwokwo, lyo tutaki be baja be'byaha. ⁷ Ee! Umundu, iri angaba keera afwa, iri atakiri mu bushobozi bwe'byaha.

⁸ Kwokwo, na nyiitu, bwo tukoli fwiri mu kati ka Kirisito, tuyemiiri kwo tunganalamanwa. ⁹ Mukuba, tuyiji kwo Kirisito keera akazuulwa mu bafwiri, atanâye shubi fwa. Na Narufu, ataki hiitagi ubushobozi hi'gulu lyage! ¹⁰ Ikyanya Kirisito akafwa, akafwa lyeryo liguma naaho hi'gulu lye'byaha. Na buno, akoli lamiri hi'gulu lya Rurema.

¹¹ Kwokwo, na niinyu, ku luhande lwe'byaha, mukizi yiharuura kwo mukoli fwiri, na kwo mukoli lamiri hi'gulu lya Rurema, mu kati ka Yesu Kirisito. ¹² Mutanakizi ki leka ibyaha bikizi twala mu magala giinyu go'kufwa, mbu mukizi kulikira amifwije gaago mabi! ¹³ Mutanakizi kitanga ibirumbu bya'magala giinyu mu byaha, mbu bikizi gira ibitali nga byo. Si mukizi yitanga imwa Rurema! Kwokwo, lye'birumbu bya'magala giinyu bikizi mukolera ku njira ikwaniini. Mukuba, keera mukalyosibwa mu lufu,

munakoli ba bagumaana. ¹⁴ Aaho! Mutakizi ki leka ibyaha mbu bikizi mütwala. Mukuba, mutaki tuuziri mwi'dako lye'maaja. Si mukoli tuuziri mu lukogo!

Tukizi ba baja bo'kukizi gira ibikwaniini

¹⁵ Buno tukoli tuuziri mu lukogo lwa Rurema, tutanaki tuuziri mwi'dako lye'maaja. Kutagi buno? Ka byangakoli tuma tugakizi giriirira ibyaha? Nanga! ¹⁶ Si muyiji-yiji, kwe'ri mwangayitanga mube baja bo'kusimbaha mundu mulebe, iri mukola baja baage! Kwokwo, iri mwan-gayitanga mube baja be'byaha, lyo mugayikululira ulufu! Haliko, iri mwangakizi simbaha Rurema, lyoki lyo mu-galanga ukukwanana imbere lyage. ¹⁷ Rurema akizi huuzibwa bweneene! Mukuba, kundu mwâli riiri baja be'byaha, haliko buno, keera mukayigirizibwa hi'gulu lya Yesu. Munakoli mûsimbahiri ku mitima ishenguusiri. ¹⁸ Mukoli shwekwirwi mu buja bwe'byaha, mukolaga baja bo'kukizi kola ibikwaniini imbere lya Rurema. ¹⁹ Yiri igambo lyo'buja, ibitumiri ngweti ngalikoleesa buno, biri hi'gulu lyo'bukaholwe bwinyu. Yaho keera, mwâli kizi tanga ibirumbu bya'magala giinyu mu buja bwo'kukizi gira ibitali nga byo. Yee! Mwanagenderera ukukizi bihuuka mu bitalaalwe. Halikago buno, mukwiriiri mukizi kolerera Rurema ku njira ikwaniini, halinde lyo muyerusibwa.

²⁰ Ku kyanya mwâli ki riiri baja be'byaha, ngiisi ibikwaniini imbere lya Rurema, mutâli kizi bitwaza. ²¹ Aahago! Bunguke buki bwo mwâli kizi longa mu kuyifunda mu byaha? Si ndaabwo! Biri mu ba naaho bya kuletera abandu ulufu! Na buno, birya byaha byo mwâli kizi gira, bikola mu mütteeza ishoni! ²² Buno, mutaki ryagagi mu buja bwo'kukizi gira ibyaha, si mukoli ba baja ba Rurema. Na bwo mukoli yerusiibwi, mukola mu longa ubunguke, halinde munalame imyaka ne'myakuula. ²³ Imbembo ye'byaha, lulyagagi lufu. Haliko, Rurema ali mu tuheereza ikigabi kwo tulonge ukulama imyaka ne'myakuula, mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito!

7

Umugani gwo'mukazi muyange

¹ E beene witu! Muyiji-yiji ngiisi kwe'maaja zidesiri. Ikyanya umundu ali mu ba akiri ho, lyo ali mu ba akiri mwi'dako lye'maaja. ² Yiryo igambo, twangalitwira umugani ku mukazi muyange. Ikyanya yiba ali mu ba akiri ho, lyo'yo mukazi ali mu ba aki shwesirwi no'lubaaja

kwo bayamanwe. Halikago, ikyanya yiba ali mu ba keera afwa, lyoki uyo mukazi ataki shwesirwi no'lubaaja. ³ Na kwakundi, iri yiba angaba akiri ho, no'yo mukazi anagendi yangwa no'gundi mushosi, iri agakizi buuzibwa kwo akola mushule. Halikago, ikyanya yiba ali mu ba keera afwa, lyoki uyo mukazi atagaki ba ashwesirwi no'lubaaja. Ne'ri angagendi yangwa no'gundi mushosi, atagaki detwa kwo akola mushule.

⁴ E beene witu! Na niinyu, keera mukafwagaga ku Maaja ku njira ya Kirisito, gira lyo mulonga ukuba bandu baage. Mukuba, akazuulwa mu bafwiri, halinde imikolezi yitu ikizi ba na'kamaro imwa Rurema. ⁵ Ikyanya twâli ki kuliirwi na'mifwije giitu mabi, imaaaja zâli kizi gavyula mu magala giitu, halinde twanakizi kengeera twakolera ibyo kutuleetera ulufu. ⁶ Haliko buno, keera tukafwa ku byoshi ibyâli tushwesiri, tunakoli shwekwirwi kiri na mu yizo Maaja. Kwokwo, tutakiri mu kolera Rurema ku njira yazo. Si tukoli gwetu tugamúkolera ku njira mbyahya mu kati ko'Mutima Mweru!

Imaaaja zo ziri mu yerekana ibyaha

⁷ Kwokwo, tudetage kuti? Ke'maaja zo nguma ne'byaha? Nanga! Haliko, imaaaja zitakibe ho, ndangamenyiri ibyaha biri biki! Ku mugani, ndashuba ngaamenya kwo'kuyifwija ibya beene biri biki, hátakibe hali ulubaaja úludesiri: «Utakizi yifwija ibya beene.*» ⁸ Kwokwo, ku njira yo'lubaaja, kwe'byaha bikalonga ubulyo bwo'kukizi ndunda, halinde nanakizi yifwija ibya beene. Si áhatali imaaaja, iri byaha bikoli fwiri! ⁹ Yaho keera, ku kyanya imaaaja zitâli zaazi ndola, nâli ki riiri mugumaana. Haliko, ikyanya yulwo lubaaja lukanyijira, lyeryo lwananyula mwe'kyaha, ¹⁰ nanayami fwa. Kwokwo, nanayiji bona kwo kundu ulubaaja lwâli riiri lugandeetera ubugumaana, lwanaba lwo lugandeetera ulufu! ¹¹ Kwokwo, kuli ku njira yo'lubaaja, kwe'byaha bikalonga ubulyo bwo'kundeba, halinde byananyita.

¹² Kundu kwokwo, Imaaaja ziki ryagagi ndaluule. Kiri na yulwo lubaaja luguma nalwo, luli lotaluule, lunakwaniini, lunali lwija! ¹³ Aaho! Yibyo ibiri biija, ka byo bikayiji ndeetera ulufu? Nanga! Si ibikandeetera ulufu, biri byaha. Yibyo byaha biri mu koleesa ibiija, halinde lye'byaha biyerekanwe ku bweranyange ngiisi kwo biri bibi bweneene.

Amifwije giitu mabi, gali mu tulwisa

* 7:7 7.7 Kulyoka 20.17; Bukengeeze 5.21.

¹⁴ Tuyiji kwe'Maaja zikulikiriini ne'byo'mutima. Haliko niehe, ngiri mu lola ku bya'magala. Keera n'gaguliisibwa, nanaba muja we'byaha. ¹⁵ Kwokwo, ndali mu sobanukirwa na byo ndi mu gira. Mukuba, byo ndoziizi ukukizi gira, bitalyagagi byo ndi mu gira. Si byo njombiri, byebyo byo ndi mu kizi gira! ¹⁶ Na bwo ndi mu gira byo ndaloziizi ukugira, kuyerekiini kwo nyemiiri kwe'Maaja ziri nyiija. ¹⁷ Kwokwo, ngiisi byo ndi mu gira, ndalyagagi nie kiri mu bigira. Si byaha ibinduuziri mwo, byo biri mu ngoleesa! ¹⁸ Nyiji kwo mu kati kaani, ndaakyo kindu kiija ikinduuziri mwo. Si mutuuziri amabi naaho! Ee! Kundu ndoziizi ukukizi gira amiija, haliko ndashobwiri ukugagira. ¹⁹ Kwokwo, amiija go ndoziizi ukugira, gatali go ngweti ngaagira. Si amabi go ndaloziizi ukugira, gaago go ndi mu kizi gira! ²⁰ Na bwo ndi mu gira byo ndaloziizi ukugira, bibonekeriiri kwo ndali nie kiri mu bigira. Si byaha ibinduuziri mwo, byo biri mu gagira!

²¹ Ku yukwo, keera nabonaga kwo hali igambo iriri mu ngoleesa, lyo lyeri: ikyanya ndi mu looza ukugira amiija, amabi ganabaagage go gagayami yitangiriza. ²² Mu mutima gwani, ndi mu simiisibwa bweneene ne'maaja za Rurema. ²³ Kundu kwokwo, hali ubundi bushobozi ubugweti bugaakola mu magala gaani. Bunali mu lwisa byo ndi mu shungika mu nzaliro zaani. Bwobwo bushobozi bubu, bwo buli mu kola mu magala gaani, bunali mu ngwata imbira. ²⁴ Yoho wee! Ndi muhanya bweneene! Gano magala gaani, gali mu ndeetera naaho ulufu! Aahago! Nyandi ugangiza? ²⁵ Rurema ahuuzibwe! Mukuba, ye mu ngiza mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito!

Mu kusiguusa, ngiisi bye'maaja za Rurema zidesiri, ndi mu bikolera ku nzaliro zaani naaho. Si amifwije gaani mabi, goohe gali mu ngira mbe muja wo'kukizi kolera ibyaha.

8

Tukizi rongoorwa no'Mutima Mweru

¹ Ikyanya abandu bali mu ba bakoli tuuziri mu kati ka Yesu Kirisito, batagaki twirwa ulubaaja kwo bahanwe! ² Ee! Umutima Mweru, keera gukatuleetera ubugumaana mu kati ka Yesu Kirisito. Tutaki tuuziri mu bushobozi bwe'byaha, kandi iri mu bwa Narufu. ³ Na bwo tulyagagi mwa'mifwije mabi, kyo kitumiri Imaaja za Musa zitâli mwo'bushobozi bwo'kutushaagiza ibyaha. Kundu kwokwo, Rurema anahasha. Mukuba, akatwa ulubaaja lwabyo, mu kututumira Umwana wage, ayije mu njusho yitu twe banabyaha. Uyo Mwana, anatangwa, libe ituulo lyo'kuyitwa hi'gulu liitu.

⁴ Na ibitumiri akagira kwokwo, halinde ngiisi kwe'Maaja ziloziizi, kulonge ukukoleka mu kati kiitu. Tutanakiri mu rongoorwa no'bushobozi bwe'byaha biitu. Si tukola mu rongoorwa no'Mutima Mweru! ⁵ Ngiisi ábatwazirwi na'mifwije gaabo mabi, bayamiri bali mu yitoneesa naaho ku byo galoziizi. Haliko, ikyanya abandu bakola mu rongoorwa no'Mutima Mweru, boohe, bali mu yitoneesa ku byo'Mutima Mweru guloziizi. ⁶ Ikyanya abandu bali mu yitoneesa ku mifwije gaabo mabi, bali mu yikululira ulufu. Si ikyanya bali mu yitoneesa ku byo'Mutima Mweru guloziizi, bali mu bilongera mwo'bugumaana no'mutuula. ⁷ Ikyanya abandu bali mu yitoneesa ku mifwije gaabo mabi, lyo bali mu ba bagoma ba Rurema. Batasimbahiri imaaja zaage, batanashobwiri ukuzisimbaha. ⁸ Bwo bagweti bagatwalwa na'mifwije gaabo mabi, batashobwiri ukusimiisa Rurema.

⁹ Ee! Umundu, iri angaba atali mwo'Mutima gwa Kirisito, iri atali mundu wage. Halikago mwehe, mutali mu twalwa na'mifwije giinyu mabi. Si mukola mu rongoorwa no'Mutima gwa Rurema, iri gwangaba gukoli mùtuuziri mwo. ¹⁰ Amagala giinyu, gakoli fwiri hi'gulu lye'byaha biinyu. Kundu kwokwo, iri Kirisito angaba akoli mùtuuziri mwo, lyo mugaaba mukoli kwaniini mu kati kaage, halinde ne'mitima yinyu inabe ikola migumaana. ¹¹ Rurema keera akazuulaga Yesu Kirisito mu bafwiri. Ne'ri Umutima gwa Rurema gwangamùtuula mwo, kiri na niinyu, Rurema agabiika amagala giinyu mwo'bugumaana.

¹² Ku yukwo, e beene witu, tutakiri mu mwenda gwo'kukizi kulikira amifwije giitu mabi. ¹³ Mukuba, iri gangaba go gali mu mùrongoora, mugaafwa. Haliko, iri mwangagayita ku njira yo'Mutima Mweru, lyoki mugaaba mukola bagumaana. ¹⁴ Ee! Abandu, iri bangarongoorwa no'Mutima gwa Rurema, iri bakola baana baage. ¹⁵ Kwokwo, ikyanya ali mu mùheerezagya Umutima Mweru, gutali mu mùgira baja, mbu mushubi yoboha. Si guli mu mùgira mube baana baage. Na ku njira yagwo, tuli mu hamagala Rurema «Aba», kwo kudeta «E daata». ¹⁶ Umutima gwa Rurema yenyene, guli mu tanga ubumasi mu mitima yitu, kwo tukola baana baage. ¹⁷ Na bwo tukolaga baana baage, tukola tugalonga ngiisi byo atubikiiri. Kiri na ngiisi byo abikiiri Kirisito kwakundi, na nyiitu tugabilonga kwo. Mukuba, iri twangakizi libuuka kuguma na Kirisito, lyo tugalonga ubulangashane bwage.

Ubulangashane bwo twâye longe imwa Rurema

¹⁸ Amalibu go tukiri mu longa buno, nabona kwo kitali kindu, iri nangagashushaana no'bulangashane bwa

Rurema. Mukuba, yubwo bulangashane, Rurema âye buyerekane mu kati kiitu! ¹⁹ Ee! Íbikabumbwa byoshi, bigweti bigalindirira ukubona ngiisi kwo Rurema agayerekana abaana baage ngiisi kwo bali. ²⁰ Byoshi íbikabumbwa, bikashungikirwa kwo biri bya kulenga naaho. Yukwo kulenga, kutali ku bulooze bwabyo byonyene. Si Rurema ye kabishungikira kwokwo, nga ngiisi kwo âli loziizi. Kundu kwokwo, hakiri umulangaaliro ²¹ kwo kiri na íbikabumbwa nabyo, bigaki shwekuulwa mu buja bwabyo bwo'kubola. Nabyo binalonge ukushwekuulwa kuguma na'baana ba Rurema mu kati ko'bulangashane.

²² Byoshi íbikabumbwa, tuyiji kwo biki gweti bigagongeera bweneene halinde zeene, ngo'mukazi úgweti úgaliibwa no'mukero. ²³ Bitali byebyo naaho. Si kiri na nyiitu, twe keera tukahaabwa Umutima Mweru ngi'tomola, tuki gweti tugakungumira i mutima, mu kulindirira kwo Rurema atugire baana baage, halinde aguluule na'magala giitu. ²⁴ Gwogwo mulangaaliro, gwo tukakizibwa mwo. Aaho! Iri twangabiikaga umulangaaliro ku byo tukoli bwini, yugwo iri gutakiri mulangaaliro. Mukuba, iri twangaba tukoli gweti ikindu kirebe, tutangaki kibiika kwo'mulangaaliro. ²⁵ Haliko, ikyanya tuli mu biika umulangaaliro ku byo tutazi longa, lyoki tuli mu bilindirira ku bwigenderezi.

²⁶ Na kwakundi, Umutima Mweru gugweti gugatutabaala mu bukaholwe bwitu. Kwokwo, kundu tutayiji ukuhuuna Rurema ku njira íkwaniini, halikago, Umutima gwage guli mu tuhuunira imwage, mu kugongeera ku njira yo tutangamenyi deta. ²⁷ Ayamiri ayiji-yiji íbiyifundereziizi mu mitima yitu. Kwokwo, ngiisi byo'Mutima Mweru guli mu deta, Rurema ali mu ba abiyiji bwija. Mukuba, guli mu tuhuunira ukukulikirana no'bulooze bwa Rurema.

Ndaabyo íbyangatuhandula ku rukundo lwa Rurema

²⁸ Tuyiji kwe'kyanya abandu bali mu ba bakuuziri Rurema, ali mu bakolera amiija mu kati ka byoshi. Mukuba, akabahamagala yenyene ku shungi zaage. ²⁹ Ee! Rurema âli mali gwanwa amenya abandu baage ku kyanya batâli zaazi ba ho. Akanagwanwa ashungika kwo bashushaane no'Mwana wage. Kwokwo, uyo Mwana wage, abe ye gaaba fula mu beene wabo bingi! ³⁰ Na bwo Rurema âli mali batoola, anabahamagala. Na bwo akabahamagala, anabaharuura kwo bakoli kwaniini. Na bwo bakoli kwaniini, anababiika na mwo'bulangashane bwage.

³¹ Aahago! Biki byo twangashubi deta? Bwo Rurema alyagagi uluhande lwitu, nyandi úwangaki tuhangirira? Si

ndaaye! ³² Rurema atakashiginia ukutanga Umwana wage. Si akamútanga hi'gulu liitu tweshi. Na bwo akatutangira Umwana wage, ka itali yo haathe kwo agatuheereza ne'bindi byoshi, ku mutima úgushenguusiri! ³³ Abandu, iri bangaba keera bakatoolwa na Rurema, nyandi úwangaki balega? Ndaaye! Si Rurema yenyene, ye mu bakwanania imbere lyage! ³⁴ Na kandi, nyandagi úwangaki tutwira ulubaaja kwo tuhanwe? Ndaaye! Si Yesu Kirisito keera akatufwira, keera akanazuuka mu bafwiri! Na buno, akola uluhande lwe'lulyo lwa Rurema, agweti agatuhuunira. ³⁵ Aahago! Biki ibyangaki tuhandula no'rukundo lwa Kirisito? Ka kuhahazibwa? Ka makuba? Ka kulibuzibwa? Ka mwena? Ka kubula ibyambalwa? Ka kuzeera ho twangasiga itwe? Ka kuyitwa? ³⁶ Biri nga kwo biyandisirwi, kwokuno: «Hi'gulu lyawe, tuli mu mala umulege-rege gwoshi ho twangasiga amatwe giitu.

Tuli mu girwa nge'bibuzi íbikola bigagendi baagwa.*»

³⁷ Mu kati ka yago gooshi, tuli mu hima bweneene ku njira ya Rurema. Mukuba, atukuuziri! ³⁸⁻³⁹ Na ndi na'kasiisa kwo ndaakyo kindu kyoshi íkyangatuhandula no'rukundo lwa Rurema, kuba kufwa, kandi iri buba bugumaana. Baba baganda, kandi iri mizimu, kandi iri bandi banabushobozi ba mu kyanyaanya. Biba bya mu zino siku, kandi iri bya mu siku ízâye yije. Biba bya mwi'gulu, kandi iri bya mu kuzimu. Mu bikabumbwa byoshi, ndaakyo kindu íkyangatuhandula no'rukundo lwa Rurema, kwo luli mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito!

9

Umwizingeerwe gwa Pahulu hi'gulu lya'Bahisiraheeri

¹ Amagambo go ngola ngaadeta buno, mumenyage bwija kwo gali go'kuli mu kati ka Kirisito! Kiri no'Mutima Mweru, gugweti guganyereka mu mutima gwani kwo gatali ga bibeessa. ²⁻³ Ndi mu ba no'mwizingeerwe bweneene hi'gulu lya beene witu Bahisiraheeri! Na nyamiri ndi mu lyanirwa mu mutima gwani hi'gulu lyabo. Nanganaloziizi kwo ndaakwe hi'gulu lyabo, halinde na ndwibwe kiri ku Kirisito. Yabo beene witu, tuli mu mulala muguma ⁴ gwa'Bahisiraheeri. Banali bo Rurema akagira babe bandu baage. Banali bo akayerekana mwo'bulangashane bwage. Banali bo akanywana ibihango. Banali bo bakahaabwa ne'maaja zaage, ne'mihango yage. Banali bo akayereka ngiisi kwo bagakizi múyikumba mu nyumba yage. ⁵ Yabo Bahisiraheeri, bo balyosiri mwi'kondo lya bashokuluza

* 8:36 8.36 Zaburi 44.22.

biitu ba keera, nga kwo Kirisito naye âli balyosiri mwo. Uyo Kirisito, analyagagi ye Rurema úli hi'gulu lya byoshi. Tukizi múyivuga imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

⁶ Aahago! Ka kuli kudeta kwo'muhango gwa Rurema gukafwa ubusha? Nanga! Mukuba, mu bandu ábali mu butwa mu mulala gwa'Bahisiraheeri, batali booshi kwo bali Bahisiraheeri nirizina! ⁷ Na kundu bakalyoka mwi'kondo lya Hiburahimu, kutali kwo booshi bali baana baage. Si Rurema akabwira Hiburahimu kwokuno: «Mwi'kondo lya Hisake, mwo mugalyoka abandu be'kibusi kyawe.*» ⁸ Ku yukwo, abandu batangaharuurwa kwo bali bandu ba Rurema, ukukulikirana no'kubutwa kwa'magala. Si ikyanya bali mu butwa ku muhango gwa Rurema, lyoki bali mu haruurwa kwo bali baana baage.† ⁹ Yugwo muhango, ikyanya Rurema akaguheereza Hiburahimu, akadeta kwokuno: «Ku kyanya íkikoli shungisirwi, ngagaluka. Na ngwane Saara keera abuta umwana wo'butabana!‡»

¹⁰ Na kwakundi, Rebeka âli riiri na'baana babiri ba'mahasha. Yabo baana, akababuta ku mushosi muguma, shokuluza witu wa Hisake. ¹¹⁻¹² Kundu kwokwo, Rurema akadeta: «Ngulwe, ye gakizi kolera Butooto.§» Akadeta kwokwo, ku kyanya yabo baana batáli zaazi butwa, batanáli zaazi gira amiija, kandi iri amabi. Bikaba kwokwo, gira lyo'kutoola kwa Rurema, kuyimangire ku shungi zaage yenyene. Si kutabe hi'gulu lye'mikolezi ya'bandu! ¹³ Biri nga kwo biyandisirwi kwokuno: «N'gakunda Yakobo. Haliko, Hesahu nanamúshomba.*»

¹⁴ Aaho! Tudete kutagi? Ka Rurema atali mu gira íbikwaniini? Kutali kwokwo! ¹⁵ Si akabwira Musa: «Ngiisi ye ndoziizi ukukejeerera, ndi mu múkejeerera. Na ngiisi ye ndoziizi ukuyuvwirwa indengeerwa, ndi mu múyuvwirwa zo.†» ¹⁶ Ku yukwo, ukutoola kwa Rurema kutali mu kulikirana no'bulooze bwa'bandu, kandi iri ku mikolezi yabo. Si ali mu batoola, ukukulikirana no'lukogo lwage yenyene! ¹⁷ Biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwo Rurema akabwira Faraho, ti: «Íbitumiri n'gakuyimika, gira lyo n'gayerekane ubushobozi bwani ku byo ngakugirira, halinde li'ziina lyani likizi lumbuuka mu mahanga gooshi.‡» ¹⁸ Kwokwo, ngiisi

* **9:7** 9.7 Ndondeko 21.12 Uyo Hisake, Hiburahimu akamúbuta ku mukaage Saara, ku kyanya âli mali buta Hishimaheeri ku muja wage Hagaari. † **9:8** 9.8 Mu bagala Hiburahimu, Hishimaheeri ye kabutwa nga kwa'bandi bandu bali mu butwa. Si Hisake yehe akabutwa ukukulikirana no'muhango. Ndondeko 17.19-21. ‡ **9:9** 9.9 Ndondeko 18.10, 14. § **9:11-12** 9.11-12 Ndondeko 25.23. * **9:13** 9.13 Malaki 1.2-3. † **9:15** 9.15 Kulyoka 33.19. ‡ **9:17** 9.17 Kulyoka 9.16.

ye Rurema aloziizi ukukejeererera, ye anagweti agakejeererera. Na ngiisi ye aloziizi ukuyumuusa umutima, kwa na gweti agamúyumuusa gwo.

¹⁹ Ngaba muguma winyu angambuuzza: «Aahago! Kituma kiki Rurema aki gweti agatulega kwo twahuba, ndaanaye mundu úwangahagana no'bulooze bwage?» ²⁰ Naani, ti: «Uli nga nyandagi we mundu ngana, halinde ugweti uga-haliiza Rurema? Ke'nyungu yi'bumba yangabuuzza umubu-uvi: “Kituma kiki wambumba kwoku?§” ²¹ Si mwi'bumba liguma, umubuuvu ahangwirwi ukugira mwe'nyungu zibiri! Nguma, iri mu koleesibwa mu kati ko'lushaagwa. Ne'yabo, inakizi koleesibwa bwalaafwe.»

²² Kwokwo, kwo biri, na ku byo Rurema akagira. Mukuba, ngiisi ábâli kwiriiri ukuhanwa, âli loziizi ukubash-ereeza, gira lyo ayerekana uburaakari bwage mu kati ko'bushobozi. Kundu kwokwo, âli kizi bayigender-era bweneene! ²³ Na nyiitu kwakundi, Rurema âli loziizi ukutuyereka ngiisi kwo'bulangashane bwage buli bwa'kahebuuzza. Akanashungika kwo tugabulonga ku lukogo lwage. ²⁴ Twehe, twe Rurema akahamagala. Kutakaba mu Bayahudi naaho, si kukaba kiri na mu bandu be'gindi milala kwakundi. ²⁵ Biri nga kwo Rurema adesiri mu kitaabo kya Hosheyaya, kwokuno:

«Abandu, kundu bangaba batali be'mwani,
haliko ngabahamagala kwo bali bandu baani.

Kiri no'mulala gwo ndakuuziri buno,
ngaki deta kwo bakola bakundwa baani.*»

²⁶ «Bakatee bwirwa: “Mutali bandu baani.”
Haliko ha nyuma, banahamagalwa kwo bakola “baana
ba Rurema úli mugumaana.†”»

²⁷ Hisaaya naye, adesiri kwi'zu lihamu hi'gulu
lya'Bahisiraheeri kwokuno:

«Kundu Abahisiraheeri bangaluguuka nga mushenyu
kwi'buga,
halikago ikikembere naaho kyo kigakizibwa.

²⁸ Mukuba, Nahano, mu kuhana abandu ba mu kihugo,
atagatindiriza, ataganashiginya.‡»

²⁹ Hisaaya âli mali gwanwa adeta na kwokuno:
«Nahano wo'bushobozi bwoshi, átaki tusigirage bandu
bagerwa mu kibusi,
twangabiiri nga bandu ba mu kaaya ke'Soodoma, na'ba
mu ke'Gomora.§»

§ 9:20 9.20 Hisaaya 29.16; 45.9. * 9:25 9.25 Hosheyaya 2.23. † 9:26 9.26

Hosheyaya 2.1. ‡ 9:28 9.28 Hisaaya 10.22-23. § 9:29 9.29 Hisaaya 1.9.

Abahisiraheeri batakayemeera Yesu

³⁰ Yibi byoshi biloziizi ukudeta kuti? Biri byebi: ubwa mbere, ábatali Bahisiraheeri, batáli kizi gira umwete gwo'kukwanana imbere lya Rurema. Kundu kwokwo, bo bakoli kwaniini imbere lyage hi'gulu lyo'bwemeere bwabo. ³¹ Na ku luhande lwa'Bahisiraheeri, kundu bâli kizi kulikiriza imaaaja mbu balonge ukukwanana imbere lya Rurema, haliko bitakaziga! ³² Kituma kiki? Mukuba, bâli kizi looza ukukwanana imbere lyage ku njira ye'mikolezi yabo. Si kutakaba ku njira yo'kubiika Rurema kwo'bwemeere. Kyanatuma bagasiitara kwi'buye lyo'kusiitaza, ³³ nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru:

«Lolagi! Mu kaaya ke'Sayuni, keera nabiika mwi'buye lyo'kusiitaza, no'lwala lwo'kugwisania. Kundu kwokwo, iri umundu angamúbiika kwo'bwemeere, atâye boneesibwe ishoni!*»

10

¹ E beene witu! Balya Bahisiraheeri, ndoziizi ku mutima gwani gwoshi kwo bakizibwe. Kunali kwo ngweti ngabahuunira imwa Rurema. ² Nangabatangira ubumasi kwo bali no'mwete bweneene ku bya Rurema. Si yugwo mwete gwabo, gutali mwo'bumenyi! ³ Yabo Bayahudi, kundu Rurema akayerekana injira yo bangakwanana mwo imbere lyage, haliko batanagitwaza. Batáli sobanukiirwi nayo, banagira mbu baleete igindi-gindi njira ye'mwabo. ⁴ Kundu kwokwo, zirya Maaja zaabo, si zikaheka ku njira ya Kirisito. Buno, kuli ku njira yo'kubiika ubwemeere ku Kirisito, kwa'bandu bangalonga ukukwanana imbere lya Rurema.

Ngiisi úgayemeera Yesu, agakizibwa

⁵ Musa akayandika kwokuno hi'gulu lyo'kukwanana imbere lya Rurema ku njira yo'kukulikiriza imaaaja: «Umundu, iri angagira ngiisi kwe'maaja zidesiri, agakizi lama ku njira yazo.*» ⁶ Si hi'gulu lyo'mundu úkwaniini imbere lya Rurema ku njira yo'bwemeere, bidesirwi kwokuno: «Utakizi yibuuza mu mutima gwawe mbu: “Nyandi úgazamuukira mwi'gulu?”» (Umugeeza gwa yiri igambo, kuli kugenda mwi'gulu, gira tukashonoolere Kirisito haashi mu kihugo.) ⁷ «Mutanakizi yibuuza mbu: “Nyandi úgayikira i kuzimu?”» (Umugeeza gwalyo, kuli kugendi lyosa Kirisito mu bafwiri.) ⁸ Si mu Mandiko Meeru bidesirwi kwokuno: «Yiryo igambo, liri hoofi lyawe. Ee! Liri mu

* 9:33 9.33 Hisaaya 8.14; 28.16.

* 10:5 10.5 Balaawi 18.5.

kanwa kaawe, na mu mutima gwawe.†» Yiryo igambo liri lyo'bwemeere. Linali lyo tuli mu genda tugamenyeesa mu bandu. ⁹ Kwokwo, iri wangadeta na'kanwa kaawe kwo Yesu ye Nahano, unayemeerage mu mutima gwawe kwo Rurema akamúzuula mu bafwiri, lyo ugakizibwa. ¹⁰ Mukuba, tuli mu yemeera Rurema mu mitima yitu, kiri na ku tunwa twitu, halinde tunabe tukoli kwaniini imbere lya Rurema, tunakizibwe. ¹¹ Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «Ngiisi umúyemiiri, atáye boneesibwe ishoni.‡» ¹² Ndaanalwo lubibi ha kati ka'Bayahudi na'bandu be'gindi milala. Mukuba, yabo booshi bahiiti Nahano muguma naaho. Ne'kyanya bali mu mútabaaza, ali mu bagashaanira bweneene! ¹³ Biri nga kwo bidesirwi mu Mandiko Meeru, kwokuno: «Umundu, iri angahuuna ubutabaazi kwi'ziina lya Nahano, agakizibwa.§»

¹⁴ Aaho! Kuti kwa'bandu bangahuuna Nahano ubutabaazi, batanamúyemiiri? Na kutagi kwo bangalonga ukumúyemeera, batanazindi yuvwa imyazi hi'gulu lyage? Na kutagi kwo bangagiyuvwa, buzira bandu bo'kubamenyeesa yo? ¹⁵ Na kutagi kwa'bandu bangagendi bamenyeesa yo, buzira kutumwa? Biri nga kwo biyandisirwi: «Buli bwija ngana ukubona ábali mu yija bagamenyeesa imyazi miija!*

¹⁶ Kundu kwokwo, ikyanya abandu bakamenyeesibwa iyo Myazi Miija, batali booshi ábakagisimbaha. Biri nga kwo Hisaaya akadeta: «E Nahano, ikyanya tukabamenyeesa galya magambo, nyandagi úkagayemeera?†» ¹⁷ Kwokwo, kuli ku njira yo'kumenyeesa abandu hi'gulu lya Kirisito, kwo bangayuvwa hi'gulu lyage. Ne'kyanya bagayuvwa hi'gulu lyage, lyo bangamúyemeera.

¹⁸ Nashubi buuza: Ka kwokwo Abahisiraheeri batakayuvwa hi'gulu lya Kirisito? Ishuvyo: Si keera bakayuvwa hi'gulu lyage, nga kwo bidesirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Indumwa yabo, keera ikayuvwikana mu mahanga gooshi. Amagambo gaabo, keera gakahika ku mbeka ye'kihugo.‡»

¹⁹ Nabuuzagya kandi: Balya Bahisiraheeri, ka batakasobanukirwa? Tutee lola ku magambo go Musa akadeta, kwokuno:

«Ngakoleesa abandu ábatali ba mu mulala nirizina, banabe ndaabyo bayiji,

† **10:8** 10.6-8 Bukengeeze 30.12-14. ‡ **10:11** 10.11 Hisaaya 28.16. § **10:13**

10.13 Yuheeri 3.5. * **10:15** 10.15 Hisaaya 52.7. † **10:16** 10.16 Hisaaya 53.1. ‡ **10:18** 10.18 Zaburi 19.4.

gira lyo nimùvyule mwo'luugi, munayagalwe.Š»

²⁰ Hisaaya naye adesiri ku bukaruuke kwokuno:

«Bandu baguma, kundu batashuba mu ndooza, haliko n'gaboneka imwabo.

Nganayiyerekana imwabo, kundu batashuba mu mbu-
uza.* »

²¹ Haliko hi'gulu lya'Bahisiraheeri, adesiragi kwokuno:

«Yabo bandu, njuba mu shiiba umulege-rege gwoshi mbat-
eziri amaboko.

Kundu kwokwo, batandwaziizi, banayamiri bali
mindagabika.†»

11

Abahisiraheeri, Rurema atakabatwa lwoshi

¹ Nabuuzagya: Balya Bahisiraheeri, ka kwokwo Rurema keera akabatwa lwoshi? Nanga! Si kiri na naani nienyene, ndyagagi muguma wabo, Umubinyamiini wa mwi'kondo lya Hiburahimu! ² Rurema, atakatwa abandu baage. Si ku kyanya batâli zaazi ba ho, âli mali gwanwa abatoola! Ka mutayiji ngiisi kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru hi'gulu lya Hiriya? Si akalega Abahisiraheeri imbere lya Rurema, kwokuno: ³ «E Nahano, keera bakaminika abaleevi baawe, banahongola no'tutanda two uli mu tangirwa kwa'matuulo. Nienyene naaho, nie koli sigiiri. Na naani buno, bakoli lozizi ukunyita.* » ⁴ Aaho! Kutagi kwo Rurema akamúshuvya? Akadeta: «Ngi yibikiiri abandu bihumbi birinda ábatazi fukamira umuzimu Baali.†» ⁵ Kwokwo, kwo biri, kiri na zeene. Mukuba, haki sigiiragi ikikembere kya'bandu, kyo Rurema akagwanwa atoola ku lukogo lwage. ⁶ Na yukwo kubatoola, kutali hi'gulu lye'mikolezi yabo. Mukuba, ákibe ali mu batoola hi'gulu lyayo, iri ulukogo lwage lutangaki biiri lukogo nirizina!

⁷ Aaho! Tudetage kuti? Ngiisi bya'Bahisiraheeri bâli kizi fiitirwa kwo, batakabilonga. Haliko, balya bandu naaho bo Rurema akatoola, bohe, bakabilonga. Abandi baabo booshi, banaba mindagabika, ⁸ nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Rurema anababiika mwo'mutima gwo'buyingi-yingi.

Amasu gaabo, anagahumaaza.

Na'matwiri gaabo, anagamana.

Kunali kwo bakiri, halinde zeene.‡»

Š 10:19 10.19 Bukengeeze 32.21. * 10:20 10.20 Hisaaya 65.1. † 10:21

10.21 Hisaaya 65.2. * 11:3 11.3 1 Baami 19.10, 14. † 11:4 11.4 Baali gwâli riiri muzimu gwa'apagaani ábâli tuuziri mu kihugo kye'Kaanani. 1 Baami 19.18. ‡ 11:8 11.8 Bukengeeze 29.4; Hisaaya 29.10.

⁹ Dahudi naye adesiri kwokuno:

«Yabo bandu, ibyokulya bye'siku zaabo ngulu, bikizi ba mitego yo'kubagwasa, halinde bakizi yitimba haashi, banahanwe.

¹⁰ Amasu gaabo, gayidike mwe'kihulu, halinde bataki shubi bona.

Ne'migongo yabo, ikizi yama igondamiri. §»

¹¹ Nashubi buuzagya: Ikyanya Abayahudi bakasiitara, banagwa, ka bakayami hera lwoshi? Nanga! Ikyanya bakahuba, kyo kitumiri ábatali Bayahudi bakalonga ukukizibwa, halinde balya Bayahudi bavyulwe mwo'luugi.

¹² Kwokwo, yukwo kuhuba kwa'Bayahudi, no'kuyabirwa kwabo, kyo kikatuma Rurema agagashaanira bweneene abandu be'gindi milala. Aaho! Ikyanya Abayahudi bagakizibwa, no'muharuuro gwabo gunabe keera gwakwira, ka itali yo haahe kwo'bugashaane bugaaba bwe'ngingwe!

Umugani gwa'matavi ágakayiji nanikwa ku lindi isina

¹³ Buno, ngola ngaadeta imwinyu, mwe mutali Bayahudi. Bwo ndi ndumwa íyatumwa imwinyu, kyo kitumiri ngweti ngahuza umukolwa gwo ndi mu mûgira mwo.

¹⁴ Kwokwo, lyo ndonga ukuvyula uluugi mu beene witu Bayahudi, halinde baguma baabo bakalonge ukukizibwa.

¹⁵ Abayahudi, bwo bakalahirwa, kyo kitumiri mwe bandu be'gindi milala mukanywaniisibwa na Rurema. Aahago! Mango Abayahudi nabo bashubi yemeerwa, ka batagaaba nga balyosiri mu bafwiri?

¹⁶ Ikihande ki'robe, iri kyangataluulwa imwa Rurema, iri irobe lyoshi keera lyataluulwa yo. Ni'sina lye'kiti kwakundi, iri lyangataluulwa kwo likola lya Rurema, iri amatavi gaakyo nago, gakola ge'mwage. ¹⁷ Abahisiraheeri bali nge'kiti kyo'muzehituuni íkiri mu ndalo,* keera kyanakoonyolwa kwa'matavi. Na mwehe, muli ngi'tavi lyo'muzehituuni gwa mu kishuka, mwanayiji nanikwa ku kiti kya mu ndalo, ha kati ka'gandi matavi gaakyo. Na buno, mukola mu longa imisi ku malembo gaakyo. ¹⁸ Ku yukwo, utakizi yihaya, mbu we himiri amatavi ágakakoonyolwa! Ne'ri wangagira mbu uyihaye, ukengeere kwo yiryo isina litakumeziri kwo. Si wehe, we limeziri kwo!

¹⁹ Ngeeka wangadetaga: «Galya matavi, íbitumiri gakakoonyolwa, gira lyo niehe nyiji nanikwa ahandu haaga.» ²⁰ Ee! Biri kwokwo! Yabo Bahisiraheeri, bwo

§ 11:10 11.10 Zaburi 69.22-23. * 11:17 11.17 ikiti kyo'muzehituuni íkiri mu ndalo guli mugani gwa'Bayahudi. Na ikya mu kishuka, guli mugani gwa'bandu be'gindi milala.

batabiisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma bagashaaz-ibwa. Na naawe, unabe ukoli yimaaziri ahandu haabo hi'gulu lyo'bwemeere bwawe. Kundu kwokwo, utakizi yidundulika! Si ukizi yoboha. ²¹ Mukuba, Rurema atakashiginia galya matavi ge'kiti ikiri mu ndalo! Aaho! Ka utoniri kwo wehe, agakushiginia?

²² Ulolage ngiisi kwo Rurema ashobwiri ukugirira abandu amiija, na ngiisi kwo ashobwiri ukubakayira. Ikyanya bakagwa mu byaha, anabakayira. Na mwehe, akola mu mugirira amiija. Kundu kwokwo, iri mutangagenderera mu miija gaage, iri na niinyu, mugatwibwa. ²³ Yabo Bahisiraheeri kwakundi, iri bangashubi yemeera Rurema, agashubi bananika kandi. Mukuba, Rurema ashobwiri ukushubi bananika. ²⁴ Wehe, ukakoonyolwa ku kiti kyo'muzehituuni kya mu kishuka. Wanayiji nanikwa ho utakamera ku kiti kyo'muzehituuni kya mu ndalo. Aahago! Ka itali yo haaha kwo boohwe, bangashubi nanikwa haaha-haaho ku kiti kye'mwabo!

Abahisiraheeri bagaki kizibwa

²⁵ E beene witu! Mu yibi byoshi, mulyagagi ubumbishwa. Na ndoziizi kwo niinyu mubumenye, gira lyo mutayiji kengeera mwayibona kwo mwe muli no'bwitegeereze. Na yubwo bumbishwa bwo bwobu: Ikyanya Abahisiraheeri bakayumuusa imitima yabo, kutali riiri kwa lwoshi! Si kukaba naaho, halinde abandu be'gindi milala nabo bakizibwe, no'muharuuro gwabo gutee kwira. ²⁶ Kwokwo, lya'Bahisiraheeri booshi, nabo bagakizibwa, nga kwo biyan-disirwi mu Mandiko Meeru, kwokuno:

«Mu kaaya ke'Sayuni, mugalyoka Lukiza.

Agagalulira beene Yakobo imwa Rurema.

²⁷ Ne'kyanya ngabalyokeza ibyaha byabo,
lyo ngabanywaniisa ku njira ye'kihango.†»

²⁸ Kwokwo, Abayahudi bakalahira Imyazi Miija, banahinduka bagoma ba Rurema, lyo niinyu mugenduukirwa. Kundu kwokwo, baki ryagagi bakundwa baage, bwo Rurema ali mali gwanwa atoola bashokuluza baabo. ²⁹ Ne'ri Rurema angaba keera ahamagala abandu, anabaheereze ibigabi, atangaki bayihindulira. ³⁰ Na mwe mutali Bayahudi, yaho keera mutali kizi simbaha Rurema. Haliko buno, bwa'Bayahudi batamúsimbahiri, kyo kitumiri mwe mukalonga ukubonerwa ulukogo. ³¹ Na bwo mukola mu lubonerwa, kyo kitumiri boohwe, batali mu músimbaha, halinde lyo nabo, bakalonge ukulubonerwa. ³² Kwokwo,

† 11:27 11.27 Hisaaya 59.20-21; 27.9; Yeremiya 31.33-34.

Rurema akaleka abandu booshi bashwekerwe mu bwobwo buhuni buguma, gira lyo akalonge ukubakejeerera booshi.

Amagambo go'kuyivuga Rurema

³³ Ubugale bwa Rurema, no'bwitegeereze bwage, no'bumenyi bwage, biryagagi bya kahebuuza!

Ikyanya ali mu twa imaaja,

ndaaye úwngasobanukirwa na ngiisi kwo agweti agaazitwa.

Ne'njira zo ali mu lenga mwo, ndaaye úwngazimanya!

³⁴ «Nyandi keera úkamenya inzaliro za Nahano?

Kandi iri, nyandi keera úkamúhanuula?‡

³⁵ Na kwakundi, nyandagi keera úkamúkaaba ikindu, halinde anabe mu mwenda gwo'yo mundu?§»

³⁶ Íbiri ho byoshi, Rurema ye kabibumba,

binakiri ho ku bushobozi bwage,

binali ho hi'gulu lyage.

Kwokwo, abe ye gakizi huuzibwa imyaka ne'myakuula!

Bikizi ba kwokwo!

12

Tukizi yitanga, mu kukolera Rurema

¹ Ku yukwo, e beene witu! Bwo Rurema keera akatukejeerera, namúyinginga bweneene kwo mukizi yitanga imwage! Mukizi ba ituulo íriri ligumaana. Linabe litalwirwi imwage. Linabe limúsimisiizi. Kwokwo, lyo'kuyikumba kwinyu kugaaba kukwaniini. ² Mutakizi ki yiga ingesho za mu kino kihugo! Si muhindulwe mu kukizi tona imitono miyahya. Kwokwo, lyo mugalonga ukumenya ngiisi byo Rurema amúloziizi kwo: Musobanukirwe na íbiri bíija, na ngiisi íbimúsimisiizi, na ngiisi íbitungiini imbere lyage.

³ Ukukulikirana na ngiisi kwo Rurema akangashaanira, namúbwiraga mweshi: Mutakizi yiyuvwa ukuhima kwo muli! Haliko, ngiisi muguma winyu, akizi yimenya ku bwitonde ngiisi kwo ali, ukukulikirana na ngiisi kwo Rurema akamúbiika mwo'bwemeere. ⁴ Ngiisi muguma witu, kundu ahiiti amagala maguma naaho, haliko gali ne'birumbu bingi. Na ngiisi kirumbu kiri mu ba no'mukolwa gwakyo. ⁵ Kwokwo, na mu kati ka Kirisito, kundu tulyagagi bingi, haliko, tukola magala maguma. Na ngiisi muguma witu akola kirumbu kya'baabo. ⁶ Ibigabi byo tuhiiti, biri bya kwingi-kwingi, ukukulikirana na

‡ 11:34 11.34 Hisaaya 40.13. § 11:35 11.35 Hayubu 41.11.

ngiisi kwo tugashaniirwi. Kwokwo, iri umundu angahaabwa ikigabi kyo'kutanga ubuleevi, akizi butanga nga kwo'bwemeere bwage buli! ⁷ Ne'ri angahaabwa ikigabi kyo'kukola, akizi kolerana. Ne'ri angaba ahaabirwi iki-gabi kyo'kuyigiriza, akizi yigiriza. ⁸ Ne'ri angahaabwa ikigabi kyo'kukanania imitima, akizi gikanania. Ne'ri angahaabwa ikigabi kyo'kutabaalana ku magoorwa, akizi tabaalana ku mutima ugushenguusiri. Ne'ri angahaabwa ikigabi kyo'kuyimangira, akizi yitanga mu bwimangizi bwage. Ne'ri angahaabwa ikigabi kyo'kutabaala abandi mu makuba, akizi batabaala ku bushagaluke.

Tukizi tuula ku rukundo

⁹ Mukizi kundana ku mutima ugushenguusiri. Ibibi, mukizi bishomba. Haliko ibiija byohe, mukizi bikania. ¹⁰ Mukizi kundana, nga baguma! Munakizi fitirwa mu kuherezania ulushaagwa. Si mutakizi luyiheereza mwenyene. ¹¹ Mutakizi yoloha mu kukolera Nahano! Si mukizi mukolera ku mitima yinyu yoshi. ¹² Umulangaaliro gwo mukoli hiiti, mukizi shambaala mu kati kaagwo! Ne'kyanya mugaaba mu malibu, munagooyere. Munakizi huuna Rurema ngiisi kyanya. ¹³ Ne'kyanya abandu ba Rurema bagaaba mu magoorwa, munakizi batabaala! Na'bageezi kwakundi, mukizi bayegereza.

¹⁴ Ikyanya abandu bagakizi mulibuza, munakizi bagashaanira! Ee! Kukizi ba kubagashaanira! Si kutakizi ba kubadaaka. ¹⁵ Ikyanya abandu bali mu shambaala, munakizi shambalira kuguma! Ne'kyanya bali mu lira, munakizi lirira kuguma. ¹⁶ Mutakizi yiheemya, mutanakizi yibona kwo mwe muli banabwenge! Haliko, mukizi yuvwanwa, munakizi yibiika haashi mu kukomeerana na'bagunda.

¹⁷ Mutakizi galulirana ubuligo ku bundi! Si mukizi ba no'mwete gwo'kugira ibiri biija imbere lya'bandu booshi. ¹⁸ Munakizi ba no'mutuula na'bandu booshi, nga kwo mushobwiri ku luhande lwinyu. ¹⁹ E bakundwa baani! Mutakizi yihoola! Si muleke Rurema akabe ye gamuyihoolera ku buraakari bwage. Mukuba, biyandisirwi kwo Nahano adesiri kwokuno: «Niehe, nie mwene ukuyihoola, nganaki yihoola.*» ²⁰ Ku yukwo, mukizi gira nga kwo biyandisirwi kwokuno:

«Umugoma wawe, iri angaba ashalisiri, umuheereze byo agaalya.

Ne'ri angaba anyotiirwi, umuheereze byo agaanywa.

* 12:19 12.19 Bukengeeze 32.35.

Ikyanya ugaagira kwokwo, lyo ugamúteeza ishoni, nga kumútereka amakala go'muliro kwi'twe.†»

²¹ Kwokwo, utakizi himwa na'mabi! Si ukizi gahima mu kugira amiija.

13

Mukizi simbaha abatwali

¹ Ngiisi mundu, akwiriiri akizi simbaha abatwali be'kihugo! Mukuba, amatwali gooshi, gakabiikwa na Rurema. Ndaanabwo butwali úbuli ho, bwo atakabiika.

² Kwokwo, iri umundu angaba ali mu hagana na'batwali, iri agweti agahagana na byo Rurema yenyene ashungisiri. Ne'kyanya bagahagana kwokwo, bagaaba bayikululira ikihano.

³ Ikyanya abandu bali mu gira amiija, abatwali batangabateera ikyoba. Si ikyanya bali mu gira amabi, lyoki bangakizi teerwa ne'kyoba hi'gulu lyabo! Ka muloziizi ukutuula bwija, buzira kukizi teerwa ikyoba no'mutwali? Kwokwo, mukizi gira amiija, lyo naye akizi mûhuuza.

⁴ Uyo mutwali, ali mukozi úkabiikwa na Rurema, gira akizi mûgirira bwija. Kundu kwokwo, ikyanya muli mu gira amabi, mukwiriiri mumúyobohe! Mukuba, ali mukozi ye Rurema akabiika hi'gulu lyo'kukizi hana banangoramabi. Atanahagatiiri ingooti ubusha. ⁵ Ku yukwo, mukwiriiri mukizi simbaha abatwali! Kutanabe naaho hi'gulu lyo'kuyoboha kwo bangamûhana. Si mukizi basimbaha bwo kwokwo kwo bimúkwiriiri.

⁶ Byebyo byo binatumiri muli mu rambura. Mukuba abatwali, bali bakozi ba Rurema, banali mu fiitirwa ku mukolwa gwabo. ⁷ Ku yukwo, mukizi heerezagya ngiisi mundu ibimúkwaniini!

Umundu, iri angaba akwaniini ukuhaabwa umurambu,* mukizi rambulira imwage. Ne'ri angaba akwaniini ukubugulwa, mukizi múheereza ikibugulo. Ne'ri angaba akwaniini ukusimbahwa, mukizi músimbaha. Ne'ri angaba akwiriiri ukuhaabwa ulushaagwa, mukizi múgingika.

Tukundane mu kati ko'mulengeerwe

⁸ Mutakizi hera mu mwenda gwo'mundu yeshi, ha nyuma lyo'mwenda gwo'kukizi kundana naaho. Mukuba, iri umundu angaba ali mu kundana, iri keera agira bye'maaja ziloziizi. ⁹ Mu maaja muli izidesiri kwokuno: «Utakizi shuleha. Utanakizi yitana. Utanakizi zimba. Utanakizi

† 12:20 12.20 Migani 25.21-22. * 13:7 13.7 umurambu ziri fwaranga iziri mu tangwa na ngiisi mundu ku ngiisi mwaka. Ne'fwaranga ze'kibugulo nazo, ziri mu tangwa gira umundu ahanguulwe ukulengana ne'bya ali mu dandaza, kandi iri kulenga mu mbibi ze'bihugo.

yifwija ibya beene.†» Yizi maaja, kuguma ne'zindi zooshi, zishwesirwi mu lubaaja luguma uluyandisirwi kwokuno: «Ukizi kunda umutuulani wawe nga kwo uyikuuziri wenyene!‡» ¹⁰ Umundu, iri angaba ali mu kundana, agaaba keera agira ngiisi bye'maaja ziloziizi, atangaki girira umutuulani wage ubuligo.

¹¹ Kuguma na yibyo, muyiji ikyanya tukola mwo buno. Ee! Hakola siku nyingi ukulyokera ho tukayemeerera Yesu. Na buno, ulusiku lwo tugakizibwa kwo, lukola hoofi. Ku yukwo, mukwiriiri muvyukage mwi'ro! ¹² Mukuba, ubushigi bukola bugaakya. Na lukula, akola bu tema. Kwokwo, tutwikirage ku mikolezi ye'kihulu! Tunayambale ibilwaniiso byo'mulengeerwe. ¹³ Tukizi tuula ku njira ikwaniini, nga bandu bo'mulengeerwe. Si tutakizi ki yifunda mu bitalaalwe, kandi iri mu bulalwe! Tutanakizi ki yeruzania mu kuyidulumbika kuguma mu biteeziri ishoni. Tutanakizi longoozania, kandi iri kugirirana ulugi. ¹⁴ Mutanakizi yitoneesagya ngiisi kwo mwangasimiisa amifwije giinyu mabi. Si mukizi yigira umugani ku Nahano Yesu Kirisito.

14

Tutakizi ki twirana ulubaaja

¹ Iri mwene winyu angaba atakaniri mu bwemeere, mukizi muyegereza naaho, buzira kumutwira ulubaaja ku byo ayemiiri. ² Ngeeka mundu mulebe angaba ayemiiri ukukizi lya ibyokulya byoshi. No'gundi, anabe atakaniri mu bwemeere bwage, anali mu lya ishogo nzobeera naaho. ³ Kwokwo, iri umundu angaba ali mu lya ibyokulya byoshi, atakwiriiri ukugayiriza uwabo, mbu bwo ali mu lya ishogo nzobeera naaho! Ne'ri angaba ali mu lya ishogo nzobeera naaho, naye kwakundi, atakwiriiri akizi twira uwabo ulubaaja, mbu bwo ali mu lya byoshi. Mukuba, naye, Rurema keera akamuyemeera. ⁴ Aahago! Uli nga nyandi, we gwati ugatwira umukozi wo'gundi ulubaaja? Si Nahamwabo yenyene ye wangadeta iri umukozi wage ayimaaziri bwija, kandi iri ayabiirwi. Aganayimanga bwija, bwo Nahano agamutabaala.

⁵ Ngeeka mundu muguma agwati agaharuura ulusiku lulebe kwo lwo lukuliiri izaabo. No'gundi anabe ali mu haruura isiku zooshi kwo zo nguma. Kwi'gambo mwene yiri, ngiisi mundu akwiriiri abe na'kasiisa ku byo ayemiiri yenyene. ⁶ Iri umundu angaba ali mu haruura ulusiku

† 13:9 13.9 Kulyoka 20.13-15, 17; Bukengeeze 5.17-19, 21; Balaawi 19.18.

‡ 13:9 13.9 Balaawi 19.18.

lulebe kwo lwo lukuliiri izaabo, ali mu luharuura kwokwo hi'gulu lya Nahano. No'wabo, iri angaba ali mu lya ibyokulya byoshi kwakundi, ali mu gira kwokwo hi'gulu lya Nahano, iri anakizi bitangira kongwa imwa Rurema. Kiri na úli mu neena ibyokulya birebe, naye ali mu gira kwokwo hi'gulu lya Nahano, iri naye anatanga kongwa imwa Rurema. ⁷ Mu kati kiitu, ndaaye úli ho halwage yenyene! Ndaanaye, úli mu fwa halwage. ⁸ Iri twangaba tuli ho, tuli ho hi'gulu lya Nahano. Ne'ri twangafwa, tugaafwa hi'gulu lyage. Ku yukwo, tuba ho, kandi iri tufwa, tuli mu ba bandu ba Nahano.

⁹ Byebyo, byo bikatuma Kirisito akafwa, anazuuka. Kwokwo, lyo aba Nahano wa abafwiri, na wa'bagumaana kwakundi. ¹⁰ Aaho! Kituma kiki uki gwetu ugatwira mwene winyu ulubaaja? Na kituma kiki ugwetu ugamúshembuula? Si tweshi tugayimanga imbere lya Rurema, gira atutwire ulubaaja! ¹¹ Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru, kwokuno:

«Nahano adetaga kwokuno: “Nga kwoku nyamiri ho, kwo na kwokwo ngiisi mundu agaki fukama imbere lyani,

iri anadeta kwo nie Rurema.*”»

¹² Kwokwo, ngiisi muguma witu, agayishuviza yenyene imbere lya Rurema.

Tutakizi hubiisa mwene witu

¹³ Ku yukwo, tutakizi ki twirana ulubaaja. Muhige naaho, kwo hatagire ikindu kyo mugakizi siitazania kwo, kandi iri kuhubiisania kwo. ¹⁴ Nienyene, nduuziri mu kati ka Nahano Yesu. Na ndi na'kasiisa kwo ndaabyo byokulya íbiri no'muziro. Kundu kwokwo, iri umundu angabona kwe'kindu kirebe kiri kya muziro, iri kinali kya muziro imwage. ¹⁵ Ne'ri wangajengeeza mwene winyu mu kukizi lya ibyokulya mwene yibyo, iri utakiri mwo'rukundo. Ku yukwo, utakizi ki lya ibyokulya íbyangashereeza mwene winyu, na keera Kirisito akamúfwira. ¹⁶ Ngíisi byo mubwinagi kwo biri biija, mutaleke biyiji shokoowa. ¹⁷ Mukuba, ubwami bwa Rurema butaloziri ku byo muli mu lya, kandi iri ku byo muli mu nywa. Si buloziri naaho ku bikwaniini imbere lya Rurema, na ku mutuula, na ku mushambaalo mu kati ko'Mutima Mweru. ¹⁸ Umundu, iri angaba ali mu kolera Kirisito kwokwo, ye mu simiisa Rurema. Kiri na mu bandu, bagakizi múyemeera.

¹⁹ Ku yukwo, tukizi fiitirwa mu kukizi looza íbigaleeta umutuula mu kati kiitu, halinde tunakizi tabaalana.

* 14:11 14.11 Hisaaya 45.23.

²⁰ Tutanakizi leka ibyokulya bikizi shereeza umukolwa gwa Rurema. Kundu ibyokulya biri biija, haliko, iri mwene witu angahubiisibwa hi'gulu lye'byo tuli mu lya, iri twagira buligo. ²¹ Ngiisi ibyangahubiisa mwene winyu, mukizi bileka, kuba kulya inyama, kandi iri kunywa idivaayi, kandi iri ngiisi kindi kyoshi ikyangamúhubiisa.

²² Ku magambo mwene yago, ngiisi byo uyemiiri hi'gulu lyago, ubileke bube bumbishwa mwe na Rurema. Buhiirwa, ikyanya umundu atali mu teerwa ibihamba ku byo ali mu yemeera ukugira. ²³ Ne'ri umundu angakizi lyagaga ikindu kirebe, anakizi ba ne'migangaanwe hi'gulu lyakyo, iri keera atwirwa ulubaaja kwo ahanwe. Mukuba, yukwo kukilya kwage, kutalyosiri mu bwemeere. Na ngiisi ibitalyosiri mu bwemeere, biri byaha.

15

Tutakizi yisimiisa twenyene

¹ Twehe, twe tukoli kaniri mu Yesu, tukwiriiri tukizi yigenderera ku bakiri mu ba mu bukaholwe! Tutanakizi giraga mbu tuyisimiise twenyene. ² Ngiisi muguma witu, akwiriiri akizi simiisa umutuulani wage, gira lyo naye akizi genduukirwa, analonge ukukana mu kati ka Nahano. ³ Kiri na Kirisito yenyene, atáli kizi gira mbu ayisimiise, nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «Ikyanya bakakutuka, na naani, yibyo bitusi bikaba na hi'gulu lyani.*» ⁴ Na ngiisi ibikayandikwa yaho keera mu Mandiko Meeru, bikayandikwa hi'gulu lyo'kutuyigiriza, gira lyo tuba bigenderezi, tunakanibwe mu mitima, halinde lyo tuba no'mulangaaliro.

⁵ Na bwo Rurema ali mu biika abandu mwo'bwigenderezi, anabakanie mu mitima, na niinyu, akizi mûshoboleesa ukuhuugiza kuguma, nga kwo Yesu Kirisito aloziizi. ⁶ Kwokwo, lyo mweshi mugaaba no'mutima muguma, munakizi yivugira Rurema kuguma. Ee! Ali yishe wa Nahamwitu Yesu Kirisito.

⁷ Kirisito keera akamûyegereza. Ku yukwo, niinyu mukizi yegerezania, halinde lyo Rurema akizi yivugwa. ⁸ Namûbwiraga, kwo Kirisito akayiji ba mukozi wa'Bayahudi, gira lyo ngiisi byo Rurema âli mali gwanwa alagaania bashokuluza baabo, bilonge ukukoleka, banabone kwo ali mwemeera. ⁹ Kiri na'bandu be'gindi milala, nabo bakalonge ukukizi yivuga Rurema hi'gulu lyo'lukogo lwage, nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «Ku yukwo, ngakizi kuyivuga mu batali Bayahudi.

* 15:3 15.3 Zaburi 69.9.

Na ngizi kuyimbira inyimbo zo'kuyivuga iziina lyawe.†»
 10 Biyandisirwi kandi kwokuno:

«Mwe mutali Bayahudi,

mukizi shambaalira kuguma na'bandu ba Rurema!‡»

11 Binali biyandike kandi:

«E bandu be'bihugo byoshi! Mweshi mukizi huuza Nahano.

Mwe bandu ba mu mahanga gooshi! Mukizi múyivuga.§»

12 Hisaaya naye adesiri:

«Mwi'kondo lya Yese, mwo mugalyoka mundu muguma.

Ye gayimikwa abe mutwali wa ábatali Bayahudi,

halinde bakizi múbiika kwo'mulangaaliro.*»

13 Rurema, ye mu tuma tukola no'mulangaaliro. Kwokwo, ngweti ngamúhuuna, kwo akizi múyijuzza mwo'bushambaale, no'mutuula, munabe mugweti mugamúbiika kwo'bwemeere. Kwokwo, lyo'mulangaaliro gwinyu gumúdimirira mwo ku bushobozi bwo'Mutima Mweru!

Umukolwa gwa Pahulu mu batali Bayahudi

14 E beene witu! Nienyene nyiji ku kasiisa kwo mukoli yijwiri mwa'miija. Munakoli ba no'bumenyi mu kati ka byoshi. Munakoli shobwiri ukuyigirizania.

15 Kundu kwokwo, namúyandikira magambo maguma ku bukaruuke, gira njubi múkengeeza go. Rurema akan-gashaanira, 16 mu kumbiika mbe mukozi wa Yesu Kirisito mu batali Bayahudi. Na buno, ngola mu kolera Rurema, mu kukizi genda ngamenyeesa Imyazi yage Miija mu kati kaabo, halinde babe ituulo lyo Rurema agayemeera, linabe keera lyataluulwa no'Mutima Mweru.

17 Umukolwa gwo ndi mu kolera Rurema, ngweti ngagushambaalira bweneene mu kati ka Yesu Kirisito. 18 Kundu kwokwo, ndangaguyihaya kwo, ha nyuma lya ngiisi byo Kirisito yenyene áli kizi kola mu kati kaani. Ku njira yage, náli kizi deta, nanáli kizi kola kwakundi, halinde ábatali Bayahudi banasimbahe Rurema. 19 Ku bushobozi bwo'Mutima Mweru, náli kizi gira ibisoomenza ku bukalage. Náli kizi genda ngalenga mu bihugo bingi, mu kumenyeesa abandu Imyazi Miija ya Kirisito, ukutondeerera i Yerusalemu, halinde ukuhika hala bweneene mu kihugo kye'Ririko. 20 Nyamiragi ndi mu fitirwa ukugenda ngamenyeesa abandu Imyazi Miija ya Kirisito ngiisi naaho hi'ziina lyage litazi menyeekana. Kwokwo, ndayiji kengeera

† 15:9 15.9 2 Samweri 22.50; Zaburi 18.49. ‡ 15:10 15.10 Bukengeeze 32.43.

§ 15:11 15.11 Zaburi 117.1. * 15:12 15.12 Hisaaya 11.10.

nayubakira ku lotaliro keera úlukabiikwa no'gundi mundu.
²¹ Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:
 «Abandu, kundu batazindi bwirwa imyazi yage, bagagi-
 bona.
 Na kundu batakagiyuvwa, bagagisobanukirwa.†»

Pahulu ashungisiri ukugenda i Rumi

²² Na bwo nâli kizi yigiriza abandu ba mu poroveesi nyingi, kyo kitumiri nâli kizi hangirirwa kwo ndayije imwinyu. ²³ Halikago buno, ndaaho nangaki kola mu poroveesi ze'no munda. Na bwo keera halenga myaka mingi nimûkumbwiri, ²⁴ kyo kitumiri ngoli shungisiri kwe'kyanya ngagenda mu kihugo kye'Hisipaniya, ngatee lenga iyo munda imwinyu. Tunashagalukire kuguma ku siku ngerwa, mukabuli ndabaala ku lugeezi. ²⁵ Haliko buno, ngi gweti ngagenda i Yerusaleemu, gira ngendi tabaala ya'bandu ba Rurema. ²⁶ Mukuba, abandu ba mu kihugo kye'Makedoniya, na'ba mu kye'Hakaya bakabona kwo buli bwija bakuumanie ibindu byo'kugendi tabaala Abakirisito be'Yerusaleemu ábakekериiri. ²⁷ Bakasiima boonyene, kwo batabaalane kwokwo. Kuguma na yiby, kukaba nga kuyishula umwenda. Mukuba, Abayahudi bo bakatee gwanwa bashangiira na'bandu be'gindi milala ku bugashaane bwo'mutima. Kyo kitumiri abe gindi milala, nabo bakwiriiri batabaale Abayahudi ku bibagooziri ku magala gaabo.‡ ²⁸ Yibyo bindu byoshi íbikakumanibwa, mango nyusa umukolwa gwo'kubilubula, ngabuli yija iyo munda imwinyu mu kugenda mu poroveesi ye'Hisipaniya. ²⁹ Na nyiji kwo mango mbika imwinyu, ngamûleetera imigashani yoshi íri mu kati ka Kirisito.

³⁰ E beene witu! Namûyinginga kwi'ziina lya Nahamwitu Yesu Kirisito, na ku rukundo lwo'Mutima Mweru, kwo mukizi ndabaala, mu kukizi mbuunira imwa Rurema, ku mwete gwoshi! ³¹ Mukizi múhuuna kwo mango mbika i Buyahudi, n'gakizibwe mu maboko ga ábatayemiiri Kirisito. Mukizi mbuunira na ku mukolwa gwo ngaagira i Yerusaleemu, halinde abandu ba Rurema be'yo munda bakaguyemeere. ³² Kwokwo, iri Rurema angalooza, lyo ngayija iyo munda imwinyu mu kati ko'bushambaale, tunaluhuukire kuguma. ³³ Rurema wo'mutuula, akizi ba kuguma na niinyu mweshi. Bikizi ba kwokwo!

16

Imisingo imwa'bandu balebe

† 15:21 15.21 Hisaaya 52.15. ‡ 15:27 15.27 Yabo Bakirisito be'Makedoniya na'be'Hakaya, batáli riiri Bayahudi. Si be'Yerusaleemu, boohe, bâli riiri Bayahudi.

¹ Ndoziizi ukumùmenyeesa mwali witu wa Fwebe, kwo ali mukosi mwija wa mwi'shengero lya mu kaaya ke'Kengereya. ² Uyo Fwebe, mumúyakiirage kwi'ziina lya Nahano, ku njira ikwaniini mu bandu ba Rurema. Na ngiisi íbigamúgoora, mukizi mútabaala byo. Mukuba, naye keera akatabaala abandu bingi. Kiri na naani, keera akandabaala.

³ Mundamukize Pirisila na Hakila, bo tuli mu kolera Yesu Kirisito kuguma. ⁴ Yabo bombi, bâli riiri ibiringiini ukusiga amatwe gaabo hi'gulu lyani. Ku yukwo, ngweti ngabatan-gira kongwa. Ndanali nienyene naaho. Kiri na'bandu ba mu mashengero gooshi ga mu batali Bayahudi, nabo bagweti bagabatan-gira kongwa. ⁵ Abandu bi'shengero, ikyanya bagakuumana mu mwa Pirisila na Hakila, nabo mubandamukize.

Mundamukize no'mukundwa wani Hepeneeto. Mu bandu booshi ba mu kihugo kye'Haziya, ye kaba wa mbere ukuyemeera Kirisito. ⁶ Mundamukize na Maryamu. Yehe, âli kizi yitubanula mu kukizi mùkolera. ⁷ Mundamukize na beene witu Handoroniko na Yuniya, bo twâli shwekiirwi kuguma mu nyumba ye'mbohe. Yabo bombi, bayijikiini bweneene mu ndumwa za Yesu. Bo bakanagwanwa keera bayemeera Kirisito ku kyanya ndâli zaazi múyemeera. ⁸ Mundamukize na Hambulyato, umukundwa wani mu kati ka Nahano.

⁹ Mundamukize na Huribaano, ye tuli mu kolera Kirisito kuguma. Mundamukize no'mukundwa wani Sitaaku. ¹⁰ Mundamukize na Hapeere. Uyo, ikyanya akalenga mu magezo, akayerekana ku kasiisa kwo ali Mukirisito mwemeera. Mundamukize na'bandu ba mu nyumba ya Harisitobulo. ¹¹ Mundamukize na mwene witu wa Herodiyo. Mundamukize na'bandu ba mu nyumba ya Narikiso ábakola bandu ba Nahano. ¹² Mundamukize na Tirifena na Tirifosa, abakazi ábâli kizi yitubanula mu kukolera Nahano. Mundamukize no'mukundwa wani Pereesi. Uyo Pereesi naye, ali mukazi úwâli kizi yitubanula mu kukolera Nahano. ¹³ Mundamukize na Rufu, ikikalage kyo'mukosi wa Nahano. Mundamukize na nyina, ye naani ndi mu haruura kwo ali maawe.

¹⁴ Mundamukize na Hasingirito, na Fulego, na Herime, na Patoroba, na Herima, na'bandi beene witu bo baliriinwi. ¹⁵ Mundamukize na Filologo, na Yuliya, na Nereyo bo na mwali wage, na Holimba, na'bandi bandu ba Rurema booshi bo baliriinwi. ¹⁶ Mukizi lamusania

ku njira ikwaniini* mu kati ko'rukundo.† Na kwakundi, amashengero gooshi ga Kirisito gamulamusa.

Mukizi yiyeka na'balyalya

¹⁷ E beene witu! Namuyinginga bweneene, mukizi yilanga na abali mu gira mbu bamushombanie! Bali mu gira mbu bamuteere mu kumuhabura ku migirizo go keera mukayigirizibwa. Yabo bandu, mukizi bayiyeka.

¹⁸ Abandu mwene yabo, atakiri Nahamwitu Kirisito ye bali mu kolera. Si bagweti bagakolera amabunda gaabo boonyene! Na ku magambo gaabo manunu-manunu, bali mu lyeryega mwe'bizeeze. ¹⁹ Haliko mwehe, abandu booshi keera bakayuvwa ngiisi kwo musimbahiri. Kyo kitumiri ngweti ngashambaala bweneene hi'gulu liinyu. Na ndoziizi kwo mukizi ba bandu bo'kumenya ibiri biija. Si ku mabi, mukizi ba nga bahwija.

²⁰ Rurema, ye shyoko yo'mutuula, anakola bu futira Shetaani mwi'dako lya'magulu giinyu. Kwokwo, mukizi yama mutuuziri mu lukogo lwa Nahamwitu Yesu.

Imisingo ukulyoka imwa'bandu balebe

²¹ Timoteyo amulamusa, ye tuli mu kolera kuguma. Na kwakundi, beene witu Lukiyo, na Yasooni, na Sosipateeri, nabo bamulamusa.

²² Na naani, nie Teritiiyo, nie mwandisi wa gano maruba, naani namulamusa kwi'ziina lya Nahano.

²³ Gaayo naye, amulamusa, ye mbaaziri mu mwage. Mwomwo mu mwage, mwa'bandu bi'shengero bali mu kumana. Herasito naye, amulamusa, ye mwimangizi we'bindu bya mu kano kaaya. Na mwene witu wa Kwarito, naye amulamusa.

[²⁴ Mukizi yama mutuuziri mu lukogo lwa Nahamwitu Yesu Kirisito. Bikizi ba kwokwo!]

Ubwivuge imwa Rurema

²⁵ Rurema ahuuzibwe! Mukuba, ye shobwiri ukukizi musikamya mu kati ke'Myazi Miija ya Yesu Kirisito. Iyo Myazi Miija, yo ndi mu yigiriza mu bandu, kundu yâli yamiri ibishamiri ukulyokera keera. ²⁶ Kundu kwokwo, Rurema ayamiri ho imyaka ne'myakuula, keera anakyula kwo bulya bumbishwa bubishuulwe ku njira ya ibikayandikwa na'baleevi. Kwokwo, abandu be'milala yoshi bakalongage ukumuyemeera, banakizi musimbaha.

²⁷ Rurema naaho ye hiiti ubwitegereze bwoshi. Akizi yama

* **16:16** 16.16 Mu kigiriki, kunyunyuguta. † **16:16** 16.16 Mu kigiriki, mu kunyunyugutana mu kati ko'bweru. Yabo bandu ba keera, mu kulamusania, bali kizi nyunyugutana.

ali mu huuzibwa imyaka ne'myakuula mu kati ka Yesu
Kirisito! Bikizi ba kwokwo!

Amaruba ga mbere ga Pahulu imwa' Bakorindo Indangiriro

Yaga maruba, gakayandikirwa Abakorindo. Abandu ábâli lyosiri i Korindo bakaleetera Pahulu amaruba go'kumúhanuusa ku magambo malebe. Na mu kubashuvya, ali mu kizi tondeera kwokuno: «Buno, ngola ngamúshuvya ku byo mukanyandikira.» Kwokwo, kwo ali mu bashuvya hi'gulu lyo'kuyangana (7.1, 7.25), na hi'gulu lye'byokulya íbiri mu tangwa imwe'migisi (8.1), na hi'gulu lyo'kukoleesa ibigabi byo'Mutima Mweru (12.1), na hi'gulu lyo'kukuumania ibindu byo'kugendi tabaala abandu ba Rurema (16.1).

Ku yikyo kyanya, Pahulu akalonga umwazi kwa'Bakorindo batáli kaniri mu Yesu, na kwo batáli rongwirwi no'Mutima Mweru (3.1-4). Haliko bâli kola mu yikangaata, banalekeerera abashule, banakizi legana. Kundu kwokwo, bâli riiri bikalage, banáli haabirwi ibigabi byo'Mutima Mweru (1.4-7).

Kwokwo, Pahulu anahanuula Abakorindo kwo bataki gabulikane. Analahira kwo batakizi legana. Anabahanuula ngiisi kwo bagakizi yangana. Banayiyeke ukulya íbiri mu tangwa imwe'migisi. Banakizi rongoorwa no'Mutima Mweru. Anabayereka na ngiisi kwo twâye zuuke mu bafwiri.

Pahulu anabayigiriza kwo bakwaniini ukukizi kolera Rurema, buzira kukizi lungumirwa na'mifwije, na buzira kuyifunda mu bitalaalwe, na buzira kuhambirira ibindu.

Ha nyuma, Pahulu anabayereka ngiisi kwo bangatuula mu kati ka Yesu. Na bwo tukoli shwesirwi mu kati ka Yesu, tutakizi ki yisimiisa twenyene, mu kulya ngiisi kwo tuloziizi, na mu kuyanga ngiisi ye tuloziizi, na mu kuhembwa ku mukolwa gwitu. Si bwo tukoli shwesirwi mu kati ka Yesu, tukoli kwaniini ukukizi kolerana.

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu 1 Bakorindo 6.19-20: «Ka mutayiji kwa'magala giinyu, iri nyumba yo'Mutima Mweru? Ee! Rurema keera akamúheereza gwo, gunakoli mùtuuziri mwo. Kwokwo, mutakiri bandu ba ha lwinyu mwenyene! Si keera mukagulwa ku kishingo kikayu! Ku yukwo, mukizi koleesa amagala giinyu ku njira yo Rurema agakizi yivugwa mwo.»

Íbiri mwo ku bwofi
a) Indangiriro (1.1-9)

- b) Ukugabulikana mwi'shengero (1.10-4)
- c) Ibitalaalwe mwi'shengero (5-6)
- d) Amigirizo hi'gulu lyo'kuyangana (7)
- e) Tutakizi hubiisania (8-10)
- f) Ngiisi kwo twangayikumba Rurema mwi'shengero (11-14)
- g) Bwo Yesu akazuuka mu bafwiri, na nyiitu twâye zuuke mwo (15)
- h) Ngiisi kwo bagatanga íbyo kugendi tabaala Abakirisito mu Buyahudi (16.1-4)
- i) Pahulu anasezerana (16.5-24)

Indangiriro

¹ Yaga maruba, galyosiri imwani, nie Pahulu. Rurema akambamagala ku bulooze bwage kwo mbe ndumwa ya Yesu Kirisito. Twe na mwene witu wa Sositeene, twe twamùyandikira, ² mwe bandu bi'shengero lya Rurema lya mu kaaya ke'Korindo. Mwehe, keera mukataluulwa mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito. Mwanahamagalwa kwo mube bandu baage bataluule, kuguma na'bandi booshi ba ngiisi handu ábali mu múhuuna kwi'ziina lyage. Uyo Yesu Kirisito, ye kola Nahamwabo, anali ye Nahamwitu tweshi.

³ Kwokwo, Daata Rurema, na Nahamwitu Yesu Kirisito, bakizi mùgashaanira! Bakizi mùheereza no'mutuula.

Pahulu atanga kongwa imwa Rurema

⁴ Nyamiri ndi mu tanga kongwa imwa Rurema hi'gulu liinyu. Mukuba, keera akamùgashaanira mu kati ka Yesu Kirisito. ⁵ Ee! Mu kati ka Kirisito, mwo keera mukagazibwa ku byoshi, ku ngiisi byo muli mu deta, na ku ngiisi byo mukoli yiji. ⁶ Yiby, biyerekiini kwo ngiisi byo tukamùyigiriza hi'gulu lya Yesu Kirisito, biryagagi byo'kuli. ⁷ Ngiisi bigabi byo'Mutima Mweru, mukoli bihiiti. Munakoli lindiriiri bweneene kwo Nahamwitu Yesu Kirisito agayerekanwa. ⁸ Aganakizi mùsikamya halinde ukuheza, gira mukagwanwe muli bazira buhube ku lusiku lwo agagaluka kwo. ⁹ Rurema, ye kamùhamagala kwo mube ne'ngoome no'Mwana wage Nahamwitu Yesu Kirisito, anali mwemeera.

Ihano hi'gulu lyo'kuyihandulana kwo

¹⁰ E beene witu! Namùyinginga kwi'ziina lya Nahamwitu Yesu Kirisito kwo mukizi yuwwikana mweshi. Munakizi huugiza kuguma mu mitono yinyu, halinde mutakizi ki yihandulana kwo. ¹¹ E maashi beene witu! Keera nayuvwa umwazi ukulyoka beene Kilowe, kwo mu kati kiinyu, mukola imilongwe. ¹² Byo ndoziizi ukudeta byo byebi: Muguma winyu, ali mu deta: «Niehe, ndi wa Pahulu!»

Ugundi, ti: «Niehe, ndi wa Hapoolo!» No'gundi, ti: «Niehe, ndi wa Keefa!» No'gundi, ti: «Niehe, ndi wa Kirisito!»

¹³ Aaho! Ka Kirisito keera agabulikana mwo kwingikwingi? Nanga! Ka Pahulu, ye kayitirwa ku kibambo hi'gulu liinyu? Ka na kwi'ziina lya Pahulu, kwo mukabatiizibwa? ¹⁴ Ngweti ngatanga kongwa imwa Rurema, bwo ndaaye muguma winyu ye n'gabatiiza, ha nyuma lya Kirisipo na Gaayo naaho. ¹⁵ Ku yukwo, ndaaye muguma winyu úwangadeta kwo akabatiizibwa kwi'ziina lyani. ¹⁶ (Keera nakengeera kwo n'ganabatiiza na'bandu ba mu nyumba ya Setefaano. Ha nyuma lya yabo, ndaki kengiiri iri hali ugundi mundu ye n'gabatiiza.) ¹⁷ Ikyanya Kirisito akanduma, kutakaba mbu lyo ngizi batiiza abandu. Si akanduma, kwo ngizi genda ngabamenyeesa Imyazi Miija. Atakanduma, mbu ngizi koleesa amagambo go'bwengebwenge. Iri nangagira kwokwo, ikibambo kya Kirisito kyangayiji kengeera kyateera imisi yakyo.

Kirisito ye riiri mwo'bushobozi no'bwitegereze

¹⁸ Igambo hi'gulu lyo'kuyitwa kwa Kirisito ku kibambo, abandu bo'kuteereka, bali mu libona ngi'gambo lyo'buhwija. Halikago imwitu, twe tuli mu kizibwa, ikibambo kyage kyo kiri mwo'bushobozi bwa Rurema. ¹⁹ Biri nga kwo biyandisirwi kwokuno:

«Amenge ga'banabwenge, ngagasherezea.

No'bweshu bwa'beeshu, ngabugadikira.*»

²⁰ Aaho! Kutagi kwo bigaaba imwo'munabwenge, ne'mwo'munamasomo, ne'mwe'ndesi ya mu kino kihugo? Si amenge gooshi ga mu kihugo, keera Rurema akagagira bube buhwija!

²¹ Ee! Rurema akagwanwa ashungika ku bwitegereze bwage kwa'bandu batangamúmenya mu kukoleesa amenge gaabo. Anasiima kwo agakizi kiza ngiisi ábagabiika Yesu kwo'bwemeere. Asiima ukukoleesa amagambo go tuli mu yigiriza, kundu gali mu gayirizibwa, mbu ga buhwija. ²² Abayahudi bali mu huuna ibyereso bye'bisooma. Na Bagiriki, bali mu looza kwo bayerekwe amagambo go'bwenge. ²³ Halikago twehe, tuli mu yigiriza abandu hi'gulu lyo'kuyitwa kwa Kirisito ku kibambo. Biri kwokwo, kundu mu Bayahudi, yiryo igambo kiri kisiitaza. Na mu bandu be'gindi milala, liri mu bonwa kwo buhwija. ²⁴ Kundu kwokwo, imwa ngiisi bo Rurema akahamagala, baba Bayahudi, kandi iri bandu be'gindi milala, Kirisito ye bushobozi bwa Rurema, anali ye bwitegereze bwage.

* 1:19 1.19 Hisaaya 29.14.

²⁵ Ngiisi bya'bandu bali mu bona kwo bwo'buhwija bwa Rurema, byebyo, byo biri mwo'bwitegeereze ukuhima ubwe'mwabo. Na ngiisi byo bali mu bona kwo bwo bukaholwe bwa Rurema, byebyo byo biri mwo'bushobozi ukuhima ubwe'mwabo.

²⁶ E beene witu! Mukizi kengeera ngiisi kwo mwâli riiri ku kyanya Rurema akamûhamagala. Mu kati kiinyu, mutâli riiri abandu bingi âbâli kizi detwa mu kihugo kwo banabwenge. Mutanâli riiri na'bagangambale bingi, kandi iri abanalushaagwa bingi. ²⁷ Si ngiisi îbiri mu bonerwa mu kihugo kwo biri byo'buhwija, byebyo byo Rurema akatoola, gira lyo abonia abanabwenge ishoni. Akatoolaga na îbiri mu bonerwa mu kihugo kwo biri bukaholwe, gira lye'byo'bushobozi nabyo, abibonie ishoni. ²⁸ Akanatoola na îbiri mu shembwa kwo biri bya kabusha-busha, na îbiri mu gayirizibwa, na îbiri mu bonerwa kwo ndaabyo. Kwokwo, lyo alonga ukuyerekana kwo îbiboniirwi mu kihugo byo biri na'kamaro.

²⁹ Kwokwo, ndaaye mundu úwangaki yihaya imbere lya Rurema. ³⁰ Si mukoli tuuziri mu kati ka Yesu Kirisito hi'gulu lya Rurema. Ee! Rurema, akagira Yesu abe bwitegeereze bwitu. Na ku njira ya Kirisito, kwo tuli mu guluulwa. Tunali mu yeruusibwa. Tunali mu longa ukukwanana imbere lya Rurema. ³¹ Ku yukwo, tukizi simbaha igambo íriyandisirwi kwokuno: «Umundu, iri angagira mbu ayihaye, akizi yihaya naaho ku bya Nahano!†»

2

Pahulu ayihega ku Kirisito naaho

¹ E beene witu! Ikyanya n'gayiji mùyigiriza ubumbishwa bwa Rurema, ndâli kizi buleeza mwa'magambo go'kubununiisa, kandi iri amagambo go'bwenge-bwenge. ² Ku yikyo kyanya twâli riiri kuguma, n'gahiga kwo hatagire agandi-gandi magambo go ngakizi mùyigiriza, gâtali gaagalya ágali hi'gulu lya Yesu Kirisito naaho. Ne'ngingwe, n'gamùyigiriza ngiisi kwo akayitwa ku kibambo. ³ Ku yikyo kyanya, nâli kolaga mu bukaholwe. Nanâli kizi juguma ne'kyoba. ⁴ Ikyanya n'gamùyigiriza Igambo lya Rurema, ndâli kizi gira mbu nimüyemeeze ku magambo go'bwenge bwani. Si nâli kizi mùyigiriza lyo, mu kuyerekana ubushobozi bwo'Mutima Mweru. ⁵ Kwokwo, lyo'bwemeere bwinyu buyimangira ku bushobozi bwa Rurema naaho. Si kutabe ku menge ga'bandu.

Ubwitegeereze bwa Rurema

† 1:31 1.31 Yeremiya 9.24.

⁶ Halikago, ikyanya tuli mu ba mu bakoli kaniri, lyoki lyo tuli mu yigiriza amagambo go'bwitegeereze. Si butali nga bwenge bwa kino kihugo, kandi iri nga bwenge bwa'batwali baakyo. Mukuba, boohe, bakola mu mala lwoshi-lwoshi. ⁷ Yago magambo go tuli mu deta, buli bwitegeereze bwa Rurema, bwo âli bishiri. Kundu kwokwo, ukulyokera ikyanya ikihugo kitâli zaazi bumbwa, âli mali gwanwa ashungika kwo mu kati kaabwo, mwo tugalongera ubulangashane. ⁸ Yubwo bulangashane, mu batwaziri ikihugo, ndaaye kiri no'muguma wabo úkabusobanukirwa. Báki busobanukirwe, nga batakayitira Nahano wo'bulangashane ku kibambo. ⁹ Biri nga kwo biyandisirwi kwokuno: «Ibya'bandu batazindi bona, batanazindi biyuvwa, batanazindi bisalira kwo, byebyo byo Rurema keera akagwanwa ateganulira ngiisi ábamúkuuziri.*»

¹⁰ Byo na byebyo, byo Rurema keera akatubishuulira, ku njira yo'Mutima Mweru. Mukuba, Umutima Mweru guli mu gahiriza byoshi, kiri na íbiyifundereziizi mu kati ka Rurema. ¹¹ Mu bandu, ngiisi byo'mundu ali mu tona, biri mu menyeekana naaho mu mutima gwage. Ndaanaye gundi úwangabimenya. Kwo na kwokwo, ndaaye úwangamenya byo Rurema atoniri, gútali Umutima gwage naaho. ¹² Kwokwo, keera tukayakiira Umutima úgulyosiri imwage, gira tulongage ukusobanukirwa na ngiisi byo Rurema akatuheereza ku lukogo lwage. Si tutakayakiira umutima gwa mu kihugo.

¹³ Kwo na kwokwo, na'magambo go tuli mu deta, tutakagayigirizibwa ku munge ga'bandu. Si tukagayigirizibwa no'Mutima Mweru gwonyene! Ne'kyanya tuli mu yigiriza amagambo gaagwo, tuli mu gayigiriza mu bandu bo gukola mwo. ¹⁴ Iri umundu angaba atali mwo'Mutima gwa Rurema, atashobwiri ukuyakiira íbiri mu lyoka imwagwo. Biri mu ba nga buhwija imwage. Atanashobwiri uku-sobanukirwa nabyo. Si Umutima Mweru naaho gwo gwangamúsobanulira byo. ¹⁵ Kuguma na yibyoyi, iri umundu angaba akola mwo'Mutima Mweru, ali mu sobanukirwa na byoshi. Si yenyene, abandu batangasobanukirwa naye!

¹⁶ «Nyandi keera úkamenya inzaliro za Nahano?

Kandi iri, nyandi keera úkamúhanuula?†»

Halikago twehe, tukoli ba mwe'nzaliro za Kirisito.

3

Ndaaye nabwigira mu mukolwa gwa Rurema

* 2:9 2.9 Hisaaya 64.4. † 2:16 2.16 Hisaaya 40.13.

¹ E beene witu! Ku kirya kyanya, bitakanzigira kwo ngizi mùyigiriza nga bandu ábakola mwo'Mutima Mweru. Si byâli ngwiriiri ngizi mùyigiriza nga bandu be'kihugo, nga na'baana baanuke ku bya Kirisito. ² Ngiisi byo n'gamùyigirizagya, byâli riiri nga mata. Si bitâli riiri nga byokulya bikomu. Mukuba, mutâli zaazi ba ibiringiini ukuyakiira amagambo makomu. Halinde na zeene, mutangahasha ukugayakiira, ³ bwo muki tuuziri nga bandu be'kihugo! Na íbiyerekiini kwokwo, bwo mukiri mu girirana uluugi, iri munalongoozania. Aaho! Ka kwokwo mutaki yifuuziri mu bya'magala, nga bandu be'kihugo? ⁴ Muguma winyu, agweti agaadeta kwo ali wa Pahulu. No'gundi, mbu ali wa Hapoolo. Aaho! Ka kwokwo mutakiri nga bandu be'kihugo?

⁵ Aahago! Hapoolo, ali nyandi? Na Pahulu, naye ali nyandi? Si tuli bakozi ba Rurema naaho! Na ku njira yitu, kwo mukalonga ukumúyemeera. Ee! Twe no'yo witu, Nahano keera akagabulira ngiisi muguma ugwage mukolwa. ⁶ Niehe, nie kabyala imbuto. Na Hapoolo, ye wâli kizi zinywisa. Haliko, Rurema yenyene ye kazimeza! ⁷ Kwokwo, umundu úli mu byala imbuto, na úli mu zinywisa, bombi, ndaako kamaro ko bahiiti. Si Rurema naaho ye hiiti akamaro, bwo ye mu zimeza. ⁸ Umundu úgweti úgabyala imbuto, na úgweti úgazinywisa, bombi bo baguma. Na ngiisi muguma wabo, agahembwa, ukukulikirana na ngiisi kwo akakola. ⁹ Kwokwo, tulyagagi bakozi ba Rurema, tunali mu kola twe naye. Na niinyu, mwe ndalo yage.

Na kwakundi, mwe nyumba yage. ¹⁰ No'kukulikirana na ngiisi kwo Rurema akangashaanira, nanaba naluganda wo'bulenga, nanagwanwa nayubaka ulutaliro lwija. Na buno, ugundi akola mu luyubakira kwo. Kundu kwokwo, ngiisi mundu akwiriiri amenye bwija ngiisi kwo agakizi luyubakira kwo! ¹¹ Mukuba, yulwo lutaliro, keera lukagwanwa lwabiikwa, anali ye Yesu Kirisito yenyene. Ndaanaye mundu úwangahasha ukuluyubakira kwo'lundi.

¹² Ngeeka mundu muguma angaluyubakira kwo ne'nooro, ne'harija, na'mabuye miija go'kukeyengana. No'gundi, anayiji luyubakira kwo ne'biti, ne'shodu, kandi iri ubundi-bundi bukere. ¹³ Kundu kwokwo, imikolwa ya ngiisi muguma, igaki boneka ku bweranyange ku kyanya igabishuulwa ku lusiku lwe'mberuuka. Ee! Imikolwa ya ngiisi mundu igagezibwa ku muliro, halinde iyerekanwe ku bweranyange nga ngiisi kwo iri. ¹⁴ Umundu, iri angaba akayubaka inyumba, inabe itakasingooka, uyo ye galonga ibihembo. ¹⁵ Halikago, uyo wabo, iri yangamúsingookera,

ye gayingira mu ruhombo. Yehe yenyene, agaakira. Haliko agaaba nga úwayihuka mu muliro.

¹⁶ Ka mutayiji kwo mwe mukola nyumba ya Rurema? No'Mutima gwage, gukoli mùtuuziri mwo? ¹⁷ Umundu, iri angashereezagya inyumba ya Rurema, naye Rurema agamúshereeza! Mukuba, inyumba ya Rurema, iri ndalu-ule. Munali mwe iyo nyumba.

¹⁸ Hataki gire mundu úgayiteba. Mu kati kiinyu, iri umundu angaba ayibwini kwo ali munabwenge ku bye'kihugo, akwiriiri ayigire nga muhwija, gira lyo alonga ukuba mwitegeereza nirizina. ¹⁹ Ee! Ubwenge bwa mu kihugo, imbere lya Rurema, buli buhwija nga kwo biyandisirwi kwokuno: «Abanabwenge, ali mu bagwakiza mu bulyalya bwabo.*»

²⁰ Biyandisirwi na kwokuno: «Ngiisi bya'bitegeereza bali mu salira, Nahano ayiji-yiji kwo biri bya busha-busha.†»

²¹ Ku yukwo, hataki gire umundu úgaki yihayira ku bya'bandu, bwo byoshi bikola bye'mwinyu. ²² Aba Pahulu, kandi iri Hapoolo, kandi iri Keefa. Kiba kihugo, kandi iri ubugumaana, kandi iri ulufu. Biba bya kino kihe, kandi iri bye'kihe íkyâye ki yije. Yibyó byoshi bikola bye'mwinyu. ²³ Na mwehe, mukolaga ba Kirisito. Na Kirisito, ali wa Rurema.

4

Indumwa za Kirisito zaborerwa

¹ Mukwiriiri mukizi tubona kwo tuli bakozi ba Kirisito. Mutubone, na kwo twe tukasikirizibwa utumbishwa twa Rurema! ² Ikyanya abandu bali mu biikwa ku bwimangizi, bakwiriiri bakizi ba bemeera. ³ Kwokwo, kundu mwan-gandwira ulubaaja, kitali kindu imwani! Ndanganabona kindu, kundu nangatwirwa ulubaaja na'batwi be'maaja be'kihugo. Kiri na nienyene, ndali mu yitwira ulubaaja! ⁴ Mu mutima gwani, ndaabyo bihamba byo ndi mu yu-vwa. Kundu kwokwo, yibyó bitayerekiini kwo ndahiiti buhube. Si Nahano naaho, ye wangandwira ulubaaja! ⁵ Ku yukwo, mutalunguli twa ulubaaja lwo'mundu yeshi. Si mukizi lindira, halinde ku lusiku lwo Nahano agayija kwo. Mukuba, ngiisi íbiki bishirwi mu kihulu, agabitanguulira. Anabishuule na ngiisi bya'bandu bashungisiri mu mitima yabo. Ku lwolwo lusiku, iri abandu bangaba bakwaniini ukuhuuzibwa, lyo Rurema agabahuza.

⁶ E beene witu! Yaga magambo go njuba mu mùbwira, nagayitwira kwo'mugani, twe na Hapoolo, gira lyo mulonga

* 3:19 3.19 Hayubu 5.13. † 3:20 3.20 Zaburi 94.11.

ukusobanukirwa na guno mugani: «Ngiisi ibiyandisirwi mu Mandiko Meeru, mutakizi bibambala!» Ku yukwo, hataki girage umundu mu kati kiinyu úgakizi yikangaata kwo ali mundu wa kirage, iri anagayiriza ugundi. ⁷ Aaho! Nyandi úkakugira kwo we kuliiri abandi? Na biki byo uhi-tagi, byo Rurema atakakuheereza? Na bwo ubihaabirwi, kituma kiki uki gweti ugabiyihayira kwo nga utakabihaabwa?

⁸ Bikoli bonesiri kwo keera mukalonga byoshi íbimùgooziri! Keera mwanagala! Munakola baami! Mbu na twehe, tutali mu bwami bwinyu! Yehee! Nangaloziizi kwo mwangabiiri baami nirizina, gira lyo tukalonge ukutwala kuguma! ⁹ Twehe twe ndumwa, ngoli bwini kwo Rurema akatubiika ku mbeka, nga ábali mu gendi yitirwa imbere lya'bandu! Tuli mu loleerwa na booshi mu kihugo, kiri na'baganda booshi.

¹⁰ Kwokwo, tuli nga bahwija hi'gulu lya Kirisito. Mbu na mwehe, mwe muli bitegeereza mu kati kaage! Twehe, twe tukola mu bukaholwe. Mbu na mwehe, mwe banabushobozi! Twehe, twe tukola mu gayirizibwa. Na mwehe, mwe mukolaga banalushaagwa! ¹¹ Halinde ku kino kihe, tuki genderiiri ukushalika! Tunaki nyotiirwi! Tunaki yambiiti ubusanganira! Tunakiri mu tumikirwa. Tunabuziri ishumbi. ¹² Tuli mu yitubanula mu kukizi yikolera twenyene. Ikyanya abandu bali mu tudaaka, tuli mu bagashaanira. Ne'kyanya bali mu tulibuza, tuli mu gooyera. ¹³ Ne'kyanya bali mu tudetera buligo, tuli mu bashuvya mu kati ko'butuudu. Halinde buno, tukiri mu bonwa ngi'davwangira lya mu kihugo, nga ni'shingwe lyanwo.

¹⁴ Yaga magambo gooshi, íbyatuma namùyandikira go, kutali hi'gulu lyo'kumùbonia ishoni. Si ndoziizi ukumùhanuula, mwe baana baani bakundwa! ¹⁵ Ee! Kundu mwangaba na'bandu bihumbi ikumi bo'kukizi mùlera mu kati ka Kirisito, haliko muli na yisho muguma naaho, anali ye niehe. Mukuba, ikyanya n'gamùmenyeesa Imyazi Miija, lyo n'gaba yisho mu kati ka Kirisito Yesu.

¹⁶ Aaho! Namùyinginga, mukizi nyigira kwo'mugani! ¹⁷ Byebyo, byo bikatuma n'gamùtumira Timoteyo, umwana wani mukundwa, anali mwemeera mu kati ka Nahano. Nâli loziizi akizi mùkengeeza ngiisi byo ngulikiiri mu kati ka Yesu Kirisito. Binali byo ndi mu genda ngayigiriza abandu ba mu mashengero gooshi.

¹⁸ Baguma biinyu bakola mu yiheemya, mbu ndagaki yija iyo munda imwinyu. ¹⁹ Kundu kwokwo, ngayija yo duba, iri

Nahano angalooza. Ne'ri abandu bangaba bagweti bagayiheemya, lyo ngayibonera ubushobozi bwabo. Ndagalola naaho ku magambo go bali mu pupiriza kwo. ²⁰ Mukuba, ubwami bwa Rurema, butayimangiiri ku magambo ma-maata. Si buyimangiiri ku bushobozi bwage! ²¹ Kwokwo, bikagi byo mulozizi? Ka nimùyijire ne'ngoni? Kandi iri nimùyijire mu kati ko'rukundo, na mu kati ko'butuudu?

5

Abanabikoleere bakizi twibwa mwi'shengero

¹ Umwazi, keera gwakwira mu bandu, kwo mu kati kiinyu, muli ubushule. No'bushule mwene yubwo, kiri na'bapagaani batangabuyifunda mwo! Mukuba, mu kati kiinyu, mulyagagi umundu úkoli tuuziri na muka yishe. ² Munaki gweti mugayikangaata! Si mwangagwasirwi no'mwizingeerwe! No'yo mundu úgweti úgaagira ibikoleere kwokwo, nga keera mukamútwá!

³ Kundu tutali kuguma buno, si ndi kuguma na niinyu ku byo'mutima. Kwokwo, uyo mundu úgweti úgaagira yibyo bikoleere, keera namútwira ulubaaja nga kwo nangamútwiriiri lwo, íngibe iyo munda. ⁴ Ku yukwo, ikyanya mugakuumana kwi'ziina lya Nahamwitu Yesu, naani ngaaba ndi haaho mu mutima. No'bushobozi bwa Nahamwitu Yesu, nabwo bunabe ho. ⁵ Haaho uyo mundu, munamútange imwa Shetaani, gira amagala gaage gashereezibwe! Haliko, umutima gwage gwohe, gukalonge ukukizibwa ku lusiku lwo Nahano agagaluka kwo.

⁶ Ukuyihaya kwinyu, kutali kwija. Ka mutayiji kwe'saama niniini, iri mu heemya irobe lyoshi? ⁷ Ku yukwo na niinyu, muyilyose mwe'saama keera íyaleeza isiku nyingi.* Munabe ngi'robe liyahya íritabiikwa mwe'saama. Kunali kwo mukola. Mukuba, Kirisito ye kyanabuzi kiitu kye'Pasaka, keera akanatangwa ayitwe hi'gulu liitu. ⁸ Ku yukwo, ikyanya tugakizi kengeera yulwo lusiku lukulu, kutabe mu kati ke'nzigo, kandi iri mu bitalaalwe! Mukuba yibyo, byo biryagagi nge'saama keera íyaleeza isiku. Si mukizi lukengeera mu kati ko'kuli, na buzira bulyalya! Mukuba, byebyo, byo biryagagi nga mikate mizira saama.

⁹ Mu galya maruba ga mbere, n'gamúyandikira kwo mutakizi komeerana na'bashule. ¹⁰ Yukwo, kutali kudeta kwo mutakizi komeerana na'bapagaani, mbu bwo bali bashule, kandi iri bazizi be'bindu, kandi iri banyazi, kandi iri

* 5:7 5.7 Nga ngiisi kwe'saama niini iri mu heemya irobe lyoshi, kwo na kwokwo umundu muguma mubi angayulubaza abandu bingi.

bo'kukizi yikumba imigisi. Abandu mwene yabo, ndaakwo kubayiyeka, kútali kushaaga mu kihugo. ¹¹ Halikago buno, namùyandikira kwo mutakizi komeerana na ábali mu yideta kwo bali beene witu mu kati ka Kirisito, banakiri bashule, kandi iri bazizi be'bindu, kandi iri bo'kuyikumba imigisi, kandi iri bagambani, kandi iri balalwe, kandi iri ingunge. Abandu mwene yabo, kiri ne'byokulya, mutakizi shangiira!

¹²⁻¹³ Yabo bapagaani, ndakwiriiri kwo ngizi twa imaaja zaabo. Si Rurema yenyene, ye gabatwira zo! Haliko, ku luhande lwa ábali mwi'shengero, mukwiriiri mukizi twa imaaja zaabo, nga kwo biyandisirwi kwokuno: «Aban-abikoleere mu kati kiinyu, mukizi batwa!†»

6

Mutakizi legana imbere lya'papagaani

¹ Iri muguma winyu angaba ali mu hambanwa no'wabo, ka bimúkwiiriiri atwale ulubaaja mu papagaani, mbu bamútwire lwo? Ka atangaleka abaabo Bakirisito babe bo bagaalutwa? ² Ka mutayiji kwa'bandu ba Rurema, bo báye twe imaaja za íbiri mu kihugo? Aaho! Bwo biryagagi kwokwo, kituma kiki mukiri mu yabirwa ukutwa imaaja za'magambo go'busha-busha? ³ Ka mutayiji kwo twe tugaatwa kiri ne'maaja za'baganda? Aaho! Ka itali yo haahe, kwo twangakizi twa ne'maaja za íbiri mu kihugo! ⁴ Ku yukwo, ikyanya mugakizi hambanwa ku bya mu kihugo, mutakwiriiri ukutwala imaaja ziinyu mu batayijikiini mwi'shengero. ⁵ Nadeta kwokwo, hi'gulu lyo'kumúteeza ishoni. Ka byangaziga kwo mu kati kiinyu, mutali kiri no'mundu muguma wo'bwitegeereze úwangakizi hambu-ula abaabo? ⁶ Si mwehe, Umukirisito muguma ali mu gendi lega uwabo Mukirisito, kunali imbere lya'papagaani!

⁷ Yukwo kulegana kwinyu, ehee! Kwonyene, kuyerekiini kwo keera mwayabirwa lwoshi! Ho mwangakizi legana kwokwo, ka mutangayemeera ukuhubirwa, kandi iri ukulyalyanibwa? ⁸ Si mwehe, mukiri mu hubirana, no'kukizi lyalyanania. Munali mu beene winyu Bakirisito!

⁹ Ka mutayiji kwo banangora-mabi batáye fine mu bwami bwa Rurema? Mutakizi ki yiteba! Si ndaaye munabihigo úgaafina mu yubwo bwami bwa Rurema, kandi iri mwikumbi we'migisi, kandi iri bashule, kandi iri bo'kugirirana kwe'bikoleere boonyene kwa boonyene. Baba bashosi ku baabo bashosi, kandi iri abakazi ku baabo bakazi. ¹⁰ Ndaanabo bazimba ábagabufina mwo, kandi

† 5:12-13 5.12-13 Bukengeeze 17.7; 19.19; 24.7.

iri bazizi be'bindu, kandi iri balalwe, kandi iri bagambani, kandi iri ingunge. ¹¹ Mwene yibyoy, baguma biinyu nabo bâli kizi bigira. Halikago buno, keera bakabishukwa. Munakola bataluule ba Rurema. Munakoli kwaniini imbere lyage mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito, na mu kati ko'Mutima gwa Rurema witu.

Tutwikire ku bushule

¹² Ngeeka muguma winyu angadeta: «Niehe, mbangwirwi ku byoshi!» Ee! Biri kwokwo! Kundu kwokwo, bitalyagagi byoshi ibyangatugenduukira! Na kundu mbangwirwi ku byoshi, haliko, ndangayemeera kwo hagine kindu ikigangira mbe muja wakyo. ¹³ Ugundi, ti: «Ibyokulya, bikagirwa hi'gulu li'bunda! Ni'bunda, likagirwa hi'gulu lye'byokulya.» Kundu kwokwo, yibyoy byombi, Rurema agaki bishereeza. Kwokwo, na'magala giitu kwakundi, gatakagirwa hi'gulu lyo'bushule. Si gakagirwa hi'gulu lyo'kukizi kolera Nahano. Ee! Nahano ali mu gahahalira. ¹⁴ Rurema, keera akakoleesa ubushobozi bwage mu kuzuula Nahano. Kwokwo, na nyiitu, âye tuzuule.

¹⁵ Ka mutayiji kwa'magala giitu biryagagi birumbu bya'magala ga Kirisito? Aaho! Ka nangatwala ibirumbu bya'magala gaage imwo'mushule, mbu naye bigendi ba birumbu byage? Nanga! ¹⁶ Ka mutayiji kwo ngiisi úli mu genda agashuleha, ali mu ba akola magala maguma no'yo mushule wage? Mukuba, biyandisirwi kwokuno: «Yabo bombi, багааба bakola magala maguma.*» ¹⁷ Kwokwo, umundu, ikyanya ali mu yinywaniisa na Nahano, iri bakoli tuliinwi ku byo'mutima.

¹⁸ Ku yukwo, mukizi yiyeka lwoshi no'bushule! Ngiisi bindi byaha bya'bandu bali mu gira, bali mu bigirira inyuma lya'magala gaabo. Si ngiisi úli mu shuleha, yehe ali mu ba keera ahubira amagala gaage! ¹⁹ Ka mutayiji kwa'magala giinyu, iri nyumba yo'Mutima Mweru? Ee! Rurema keera akamûheereza gwo, gunakoli mûtuuziri mwo. Kwokwo, mutakiri bandu ba ha lwinyu mwenyene! ²⁰ Si keera mukagulwa ku kishingo kikayu! Ku yukwo, mukizi koleesa amagala giinyu ku njira yo Rurema agakizi yivugwa mwo.

7

Amahano hi'gulu lyo'kuyanga

¹ Buno, ngola ngamûshuvya ku byo mukanyandikira. Umushosi, bulyagagi bwija atuule buzira kuyanga. ² Haliko, bwo'bushule bukoli leeziri ulugero, kyo kitumiri ngiisi

* 6:16 6.16 Ndondeko 2.24.

mushosi akwiriiri ayange! Na ngiisi mukazi, naye akwiriiri ayangwe.

³ Ngiisi mushosi akwiriiri akizi bonaana na mukaage, nga kwo bimúkwiiri. No'mukazi kwakundi, akwiriiri akizi bonaana na yiba. ⁴ Mukuba, amagala go'mukazi, gatakiri ga halwage yenyene. Si yiba, ye koli gayimangiiri. Kwokwo, no'mushosi, amagala gaage, gatakiri ga halwage yenyene. Si mukaage, ye koli gayimangiiri.

⁵ Kwokwo, yabo bombi, hataki gire úgakizi lahirira uwabo, kútali ku kyanya kigerwa naaho kyo keera balagaana kwo, hi'gulu lyo'kuhuuna Rurema. Ha nyuma, munashubi yegeerana. Kwokwo, lyo Shetaani atalonge ubulyo bwo angamúgeza mwo. Mukuba, hali ikyanya mutaki shobwiri ukuyihangaana ku mifwije giinyu. ⁶ Yago magambo go namúbwira, gatali ga kumúhamuliza. Si gali ga kumúhanguula naaho. ⁷ Nangalozizi kwa'bashosi booshi bangabiiri nga kwokuno ndi. Haliko, ngiisi mundu ahiiti ikyage-kyage kigabi, kyo ahaabirwi na Rurema. Muguma, ahiiti kirebe. No'gundi, kirebe.

⁸ Na buno, ngola ngaadeta imwa ábakiri bashumba, ne'mwa banamufwiri. Yabo, buli bwija bayame-yame nga ngiisi kwo bali, nga kwokuno naani ndi. ⁹ Haliko, iri batangashobola ukuyihangirira ku mifwije ga'magala gaabo, buli bwija abashosi bayange. Na'bakazi, nabo bayangwe, ho bangakizi lungumirwa.

¹⁰ Ne'ri umundu angaba keera akayanga, kandi iri akayangwa, mbiitagi ulubaaja. Ndanali nie kalubiika. Si Nahano yenyene ye kalubiika! Na yulwo lubaaja, lulahiziizi kwo'mukazi atahuluke imwa yiba. ¹¹ Ne'ri umukazi angaba keera ahuluka imwa yiba, akwiriiri atuule kwokwo buzira kushubi yangwa. Kandi iri ashubi galukira imwa yiba, halinde banywane. Na kwakundi, umushosi, atakwiriiri ayimule mukaage.

¹² Imwa'bandi, ngi hiiti irindi igambo. Si lyohe, ndalitumwa na Nahano. Linali lyo lyeri: Umushosi, iri angaba akoli yemiiri Yesu, anabe ayaziri umukazi mupagaani, no'yo mukaage anayemeere kwo bagatuulanwa, uyo Mukirisito, atagire mbu amúyimule! ¹³ Kwokwo, no'mukazi, iri angaba akoli yemiiri Yesu, anabe ayazirwi no'mushosi mupagaani, no'yo mushosi anayemeere kwo bagatuulanwa, uyo mukazi naye, atagire mbu ahuluke imwa yiba. ¹⁴ Mukuba, umushosi mupagaani agaaba akoli talwirwi imwa Rurema hi'gulu lya mukaage. No'yo mukazi mupagaani, naye agaaba akoli talwirwi imwa Rurema hi'gulu lya yiba. Nga bitangabiiri kwokwo, abaana baabo bangayulubiiri. Haliko

buno, bakoli talwirwi imwa Rurema. ¹⁵ Kundu kwokwo, iri umupagaani angalooza ukulekana no'Mukirisito, uyo Mukirisito angamúhanguula kwo agende. Kwi'gambo mwene yiri, ndaalwo lubaaja úluki shwesiri uyo Mukirisito kwo ayame no'yo wabo. Mukuba, Rurema akamúhamagala kwo mukizi tuula mu mutuula. ¹⁶ E mukazi Mukirisito! Si hali ikyanya wangakengeera wakiza yibalo! Na naawe, e mushosi Mukirisito! Si hali ikyanya wangakengeera wakiza mukaawe!

Ngiisi kwo ukagwanwa, kube kwo ugayama

¹⁷ Ngiisi mundu akwiriiri ayame nga ngiisi kwo akagwanwa ku kyanya Nahano Rurema akamúhamagala. Yukwo, kukulikiriini na ngiisi kwo Rurema áli mali gwanwa amúshungikira. Luno luhango, ndi mu lubiika mu mashengero gooshi. ¹⁸ Ko'mundu akagwanwa keera atenguulwa ku kyanya Rurema akamúhamagala? Uyo, ataki shubi yigira nga atakatenguulwa. Kandi, ka hali mundu úkagwanwa atazi tenguulwa ku kyanya Rurema akamúhamagala? Uyo naye, ataki shubi gira, mbu atenguulwe. ¹⁹ Mukuba, iri umundu angaba atengwirwi, kandi iri atatengwirwi, kitali kindu. Si íbiri na'kamaro naaho, kuli kukizi simbaha imaaja za Rurema!

²⁰ Ku yukwo, ngiisi kwo'mundu akagwanwa ali ku kyanya Rurema akamúhamagala, ayame-yame kwokwo. ²¹ Ku kyanya Rurema akakuhamagala, ka akakugwana uli muja? Yibyoy, bitakuteere ulushunguti. Kuguma na yibyoy, iri wangalonga ubulyo bwo'kushwekuulwa mu buja bwawe, ubukoleese! ²² Mukuba, umundu, ikyanya Nahano akamúhamagala, iri akagwanwa ali muja, uyo bunoy, akolaga mushwekuule mu kati ka Nahano. Na ngiisi úkagwanwa atali muja, uyo naye bunoy, akola muja wa Kirisito. ²³ Mwehe, Rurema keera akamúgula ku kishingo kikayu. Ku yukwo, mutakizi ki yemeera kwo mukizi girwa baja ba'bandu. ²⁴ Kwokwo, e beene witu! Ngiisi muguma winyu ayame-yame imbere lya Rurema, nga kwo akagwanwa ku kyanya Rurema akamúhamagala.

Amahano imwa'bashumba, ne'mwa banamufwiri

²⁵ Ne'mwa ábatazi yangwa, ndaalwo lubaaja lwo Nahano ambiiri hi'gulu lyabo. Kundu kwokwo, ngola ngamúbwira ngiisi kwo mbwini. Na ngwaniini ukuyemeerwa, bwo Nahano angashaniiri. ²⁶ Hi'gulu lya'makuba ágakola ho bunoy, ndoniri kwo buli bwija ngiisi mundu ayame-yame nga ngiisi kwo ali. ²⁷ Iri umundu angaba akoli yaziri, ataki gire mbu ayimule mukaage. Ne'ri angaba atazi yanga, naye ataki gende agalooza umukazi wo'kuyanga. ²⁸ Kundu

kwokwo, iri wangayanga umukazi, ndaakyo kyaha kyo ugaaba wagira. No'munyere kwakundi, iri angayangwa, naye ndaakyo kyaha kyo agaaba agira. Haliko, ikyanya abandu bali mu yangana, bagaki ba na'maganya hano mu kihugo. Na ndoziizi ukumùkengula hi'gulu lyago.

²⁹ E beene witu! Byo ndoziizi ukudeta, kwe'kyanya íkikoli sigiiri, kikola kiniini. Ukulyokera buno, iri abandu bangaba bakoli yaziri, bakwiriiri bakizi ba nga batayaziri. ³⁰ Na ábagweti bagaalira, babe nga batali mu lira. Na ábagweti bagashambaala kwakundi, babe nga batashambiiri. Na ábagweti bagaagula ibindu, babe nga batabigweti. ³¹ Na ábagweti bagadandaza, nabo batabuyitange mwo lwoshi. Mukuba, kino kihugo nga kwo kiri, kikola kigaamala.

³² Na ndoziizi kwo mutakizi yama muli no'luhahalizi. Iri Umukirisito angaba atayaziri, ali mu yama agweti agahahalira ibya Nahano, gira lyo alonga ukumúsimiisa. ³³ Si Umukirisito, iri angaba akoli yaziri, yehe ali mu yama agweti agahahalira ibye'kihugo, mu kukizi looza íbigasimiisa namwage. ³⁴ Anabe nga keera ayigabura mwo kubiri. Kwokwo, kwo biri ne'mwa'Bakirisito banyere ábakiri mu viruuka, kandi iri keera ábakuluuduka. Mukuba, bayamiri bali mu yitanga imwa Nahano ku bya'magala, kiri na ku byo'mutima. Haliko, iri umukazi angaba akoli yazirwi, yehe ayamiri ali mu hahalira ibye'kihugo, mu kukizi looza íbigasimiisa namwage.

³⁵ Yaga magambo, namùbwira go hi'gulu lyo'kumùtabaala. Si kutali mbu lyo nimùbiika mwe'bihangatiizi bingi-bingi! Ndoziizagi kwo mukizi tuula mu njira íkwaniini, iri munakizi kolera Nahano buzira kulubaganibwa.

³⁶ Iri umunyere angaba keera akuluuduka, anabaagage akoli loziizi ukuyangwa, yishe anabe akoli bwini kwo agirira munyere wage buligo mu kumúlahirira kwo atayangwe, uyo yishe angakoli gira nga kwo aloziizi, halinde uyo munyere wage ayangwe. Uyo yishe, ndaakyo kyaha kyo agaaba agira.* ³⁷ Haliko, hali ikyanya umundu angaba keera ashungika ku mutima gwage kwo atagagondeesa munyere wage, kutanabe kwa kutundwa no'gundi. Uyo naye, agaaba agira bwija. ³⁸ Ku yukwo, ikyanya umundu agondeesa munyere wage, agira bwija. Haliko, iri angaba atamúgondeesa, iri agira bwija bwe'ngingwe.

* 7:36 7.36-38 Ino miziizi 36-38, hali bandu baguma ábali mu sobanukirwa kwo Pahulu agweti agaadeta ku mutabana úki fundisiri.

³⁹ Na kwakundi, ikyanya umukazi ali mu ba ayazirwi, na yiba anabe akiri ho, ali mu ba aki shwekiirwi imwo'yo yiba. Haliko, ikyanya uyo yiba agaaba keera afwa, lyoki uyo mukazi angakoli hanguulwa kwo ayangwe na ngiisi mushosi ye asiimiri. Si uyo mushosi, akwiriiri abe mundu wa Nahano. ⁴⁰ Kundu kwokwo, mbwini kwo'yo namufwiri, iri angayama nga kwo akasigwa, iri agaaba ali muhiirwa we'ngingwe. Na nyemiiri kwo naani, Umutima gwa Rurema gundi mwo.

8

*Inyama izatangwa imwe'migisi**

¹ Na buno, ngolaga ngaadeta hi'gulu lye'nyama iziri mu tangwa imwe'migisi. Tuyiji-yiji kwo tweshi tuhiiti ubumenyi. Kundu kwokwo, ubumenyi bwo buli mu tuma abandu bagayiheemya. Si urukundo, lwohe lwo luli mu bayubaka! ² Umundu, iri angayibona kwo ye yiji ikindu, iri atazi menya ngiisi byo akwiriiri ukumenya. ³ Halikago, iri umundu angaba akuuziri Rurema, yoyo ye nayijikiini imwage!

⁴ Ikyanya imigisi iri mu tangirwa inyama, tuyiji-yiji kwo kitali kindu. Tuyiji na kwo ndaaye gundi Rurema, atali yolya muguma naaho. ⁵ Bandu baguma bali mu deta kwe'mizimu iba ho, iba ya mwi'gulu, kandi iri ya mu kihugo. Banali mu deta kwe'mizimu iri mingi-mingi, na kwo banahano bali bingi-bingi. ⁶ Kundu kwokwo, twehe tuhiiti yolya Rurema muguma naaho, anali ye Daata. Yehe, ye kabumba ibindu byoshi. Tunali ho hi'gulu lyage. Hanali na Nahano muguma naaho, ye Yesu Kirisito. Yehe, ye tumiri ibindu byoshi biri ho! Ye na tumiri tuli ho.

⁷ Yiryo igambo, tutangadeta kwa'bandu booshi baliyiji. Mukuba, bandu baguma bakomiiri bweneene ibye'migisi. Kiri na zeene, ngiisi kyanya bali mu lya inyama, bali mu yami gwatwa ne'bihamba, mu kukengeera kwo zatangwa imwe'migisi. Banabe keera bayiyulubaza, bwo bata-sobanukiirwi ne'bibi ne'biija. ⁸ Kundu kwokwo, ibyokulya bitali byo byangatuyegeza ahali Rurema. Kundu twangaleka ibyokulya, ndaabyo tugahomba. Na kundu twangabilya, ndaabyo tugagenduukirwa kwo.

⁹ Kwokwo, mwe mukoli hangwirwi ku birebe, mukizi lola bwija, mutayiji kengeera mwasiitaza abatakaniri! ¹⁰ Tudete kwo'winyu atasobanukiirwi ne'bibi ne'biija. Anakubonage,

* 8: 8.0 Inyama izatangwa imwe'migisi Mu yizo siku, inyama nyingi zali kizi tee tangwa imwe'migisi, zikabuli twalwa mu kaguliro.

we munabumenyi, ukoli bwatiiri mu luheero lwe'migisi. Unabe ugweti ugaliira mwe'byokulya keera ibyangwa imwayo. Haaho, naye agayami bilya. ¹¹ Kwokwo, uyo mwene winyu útazi kana, agayiji kengeera ateereka hi'gulu lyo'bumenyi bwawe, na Kirisito keera akamúfwira! ¹² Si ikyanya uli mu hubiraga beene winyu kwokwo, halinde banakizi teerwa ne'bihamba, iri keera wahubira na Kirisito yenyene! ¹³ Ku yukwo, iri mwene witu Mukirisito angagwa mu byaha hi'gulu lye'nyama zo ndi mu lya, ndâye ki zilye, gira ndayiji kengeera namúsiitaza.

9

Pahulu atahuuna ibimúkwaniiini

¹ Niehe ndashwesirwi. Si ndi ndumwa ya Nahamwitu Yesu, keera n'ganamúyibonera. Na mwehe, mulyagagi bitumbwe bye'mikolwa yo n'gamúkolera. ² Kundu abandi bandu batangayemeera kwo ndi ndumwa yage, haliko mwehe mwe mukwaniini mumenye! Ee! Ngiisi kwo mukoli ba, kuyerekiini kwo ndi ndumwa mu kati ka Nahano.

³ Ikyanya abandu bali mu ndega, ndi mu bashuvya, ti: ⁴ Ka tutakwaniini tukizi haabwa byo tugaalya, na byo tugaanywa? ⁵ Ka tutanakwaniini ukukizi balamana na bakiitu Bakirisito, nga kwo Keefa ali mu gira, ne'zindi ndumwa, kiri na beene wabo Nahano? ⁶ Ka niehe na Barinaaba naaho, twe tukwiriiri ukukizi yikolera ku magoorwa giitu?

⁷ Si ndaaye úli mu gira umukolwa gwo'busirikaani ku fwaranga ze'mwage yenyene! Ndaanaye úli mu byala indalo ye'mizabibu, mbu atanalye ku mbuto zaayo. Ndaanaye úli mu ragira ibitugwa, mbu atananywe ku mata gaabyo. ⁸ Yaga magambo, ndagadeta ha lwani nienyene. Si gadesirwi kiri na mu Maaja! ⁹ Mukuba, mu maaja za Musa bidesirwi kwokuno: «Ikyanya ugakoleesa ingaavu mu kubugumula ingano, utakolwe kwo wakizi gishweka ikinwanwa, mbu itagilye kwo.*» Yaga magambo, ka Rurema akagadeta hi'gulu lyo'kuhahalira ingaavu naaho? ¹⁰ Ka atadesiri na hi'gulu liitu? Ee! Na nyiitu, galyagagi hi'gulu liitu! Mukuba, iri umundu angalima indalo, kandi iri kuhungumula imbuto ízayimbuka mwo, booshi bali mu gira kwokwo mu kulangaalira kwo bagalonga ku mwimbu.

¹¹ Kwokwo, na nyiitu, keera tukagwanwa twabyala ibyo'mutima mu kati kiinyu. Aaho! Ka mwangaki soomerwa, iri twangamúyimbula mwe'bindu byo'kututabaala ku magoorwa ga'magala giitu? ¹² Si abandi, mubwini kwo bakwaniini ukukizi haabwa ku

* 9:9 9.9 Bukengeze 25.4.

bindu biinyu! Aaho! Ka twehe, itali yo haathe kwo twe tukwaniini ukubihaabwa kwo?

Kundu tubikwaniini, tutali mu mûhuuna byo. Na ho twangagira kwokwo, tuli mu gooyera mu kati ka byoshi, gira lyo tutayiji kengeera twabuliisa abandu ubulyo bwo bangayakiira mwe'Myazi Miija ya Kirisito. ¹³ Kiri ne'kyanya abandu bali mu kolaga mu nyumba ya Rurema, ka mutayiji kwo mwomwo, mwo bali mu longera ibyokulya byabo? Ee! Ikyanya bali mu kola ha katanda ko'kutangira kwa'matuulo, haaho ho nabo bali mu longera ku byatangwa. ¹⁴ Kwo na kwokwo, Nahano keera akadeta kwe'kyanya abandu bali mu genda bagamenyeesa Imyazi Miija, bakwaniini bakizi gilongera mwo íbigabatabaala ku magoorwa gaabo.

¹⁵ Haliko niehe, kundu bingwaniini, ndaakyo kiri ne'kiguma kyo ndi mu huuna! Na íbitumiri namûyandikira kwokwo, kutali mbu lyo mubimbeereza. Mukuba, ho nangabuliisibwa ubulyo bwo'kuyiyuvwa ku yibyo, na nwe kwo kukulu! ¹⁶ Kundu kwokwo, ndangakizi yihaya, mbu bwo ndi mu menyeesa abandu Imyazi Miija. Mukuba, guli mukolwa gwo n'gatumwa. Ne'ri ndangakizi bamenyeesa yo, agaaba yayewe imwani!

¹⁷ Íngibe nie n'gashungika kwo ngizi gimenyeesa mu bandu, lyoki nangagihembiiirwi kwo. Haliko, bwo gulyagagi mukolwa gwo Rurema akanzikiiriza, bingwiriiri naaho kwo ngizi gukola. ¹⁸ Aaho! Kwokwo, imbembo yani, biryagagi biki? Imbembo yani, kuli kukizi menyeesa abandu Imyazi Miija ku busha, buzira kukizi bahuuna íbingwaniini hi'gulu lyayo.

¹⁹ Kundu ndali muja wa mundu yeshi, haliko keera n'gayigira kwo mbe muja wa'bandu booshi. Kwokwo, lyo ndonga ukukizi leeta abandu bingi imwa Yesu. ²⁰ Ku kyanya nâli riiri mu Bayahudi, nâli tuuziri nga Muyahudi, halinde lya'Bayahudi, balonga ukuyemeera Kirisito. Nienyene ndaki tuuziri mwi'dako lye'maaja za Musa. Kundu kwokwo, ikyanya nâli tuuziri mu bali mwi'dako lyazo, nâli kizi yigira nga naani ndi mwi'dako lyazo, halinde lyo nabo, balonga ukuyemeera Kirisito. ²¹ Ne'kyanya nâli tuuziri mu batayiji Imaaja, nanakizi yigira nga naani ndaziyiji, gira lyo nabo, balonga ukuyemeera Kirisito. (Kutali kudeta kwo ndaki simbahiri imaaja za Rurema. Si nyamiri ndi mwi'dako lye'maaja za Kirisito.)

²² Na kwakundi, ikyanya nâli tuuziri mu bali mu buka-holwe, nanakizi yigira nga naani bundi mwo, gira lyo nabo, balonga ukuyemeera Kirisito. Nâli kizi koleesa injira zooshi mu bandu booshi mu kukizi yigira nga ngiisi kwo bali,

halinde lyo baguma baabo, ndonge ukubakiza. ²³ Yibyo byoshi, ndi mu bigira hi'gulu lye'Myazi Miija, gira lyo naani ndonga ukukizi gashaanirwa mu kati kaayo.

²⁴ Ka mutayiji kwe'kyanya abandu bali mu gira indangwe, kwo booshi bali mu kubiriza mu kutibita? Kundu kwokwo, muguma naaho, ye mu haabwa imbembo yo'buhimi. Kwokwo, niinyu, mukizi kubiriza, halinde lyo niinyu mukahaabwe imbembo zo'buhimi. ²⁵ Ikyanya abandu bali mu himana mu ndangwe, booshi bali mu hatiriza amagala gaabo. Bali mu gira kwokwo, hi'gulu lyo'kulonga ulushembe, lunali lwa kushereera naaho. Si twehe tuli mu yihangaana, gira tukahaabwe ulushembe lwo'kuyama ho! ²⁶ Na bwo mbiiti akalimbi, ndi mu tibita, halinde mbike ho kali. Ndanali mu shulika ibifune mu kyanyaanya. ²⁷ Ndi mu himbiisa amagala gaani bweneene, gabe nga ga muja, gira Rurema atayiji kengeera andahira, na ndi nie shuba mu menyeesa abandi hi'gulu lyage.

10

Tutayagaze Rurema nga'Bahisiraheeri

¹ E beene witu! Ndoziizi mumenyage bwija kwe'kyanya bashokuluza biitu bâli riiri mwi'shamba, booshi bâli kizi rongoorwa na kirya kibungu. Ne'kyanya injira ikabereka mu nyaaja, booshi banalenga mwo. ² Ku kyanya bakaron-goorwa ne'kibungu, no'kujabuka iyo nyaaja, lyo bakabati-izibwa, mu kugirwa bakulikizi ba Musa. ³ Yabo booshi, bâli kizi lya byebirya byokulya byo'Mutima. ⁴ Banakizi nywa na kyekirya kinywebwa kyagwo. Mukuba, Rurema âli kizi balyokeza amiji mu lwala, lwanakizi bakulikira. Na yulwo lwala, ye Kirisito yenyene. ⁵ Kundu kwokwo, abingi baabo batakasimiisa Rurema. Kyanatuma ibirunda byabo, bigaaba mijande-mijande mwi'shamba.

⁶ Yabo bandu, bâli kizi hemurwa na'mabi. Ne'ri bakagira kwokwo, gwanaba mugani gwo'kutukengula, gira nyiitu tutakizi hemurwa. ⁷ Ku yukwo, mutakizi ki yikumba imigisi, nga kwo baguma baabo bâli kizi gira. Mukuba, biyandisirwi kwokuno: «Yabo bandu, banatondeera ukuvwajagira, iri bananywa bweneene. Ha nyuma, banayimuka, banatondeera ukukina bwalaafwe, mu kugira ibitali nga byo.*»

⁸ Tutanakizi ki yifunda mu bushule, nga kwo baguma baabo bâli kizi gira, halinde mu kati kaabo, ku lusiku luguma, mwanayami fwa abandu bihumbi makumi gabiri na bishatu. ⁹ Tutanakizi ki gezagya Nahano, nga kwo baguma

* 10:7 10.7 Kulyoka 32.6.

baabo bâli kizi gira, halinde banakomwa ne'mijoka, banafwa. ¹⁰ Mutanakizi ki yidodombera Rurema, nga kwo baguma baabo bâli kizi gira, banayitwa no'muganda Naki-minika.

¹¹ Yiby byoshi, ikyanya bikakoleka imwabo, byanayandikwa, gubaagage mugani gwo'kutukengula, twe tukoli tuuziri mu siku ze'mberuuka. ¹² Ku yukwo, ngiisi útoniri kwo asikamiri, ayiloleekeze bwija, atayiji kengeera agwa! ¹³ Mu magezo go muli mu longaga, ndaago ga'bandi batazindi longa. Na bwo Rurema ali mwemeera, atangaleka mbu mugezibwe kwo mutashobwiri. Ee! Ikyanya mugakizi gezibwa, Rurema agamùshoboleesa ukuyihangaana, halinde munagafuuke mwo.

Akashasha ka Nahamwitu, na'ke'mizimu

¹⁴ Ku yukwo e bakundwa baani! Mukizi yiyeka lwoshi ukuyikumba imigisi! ¹⁵ Bwo niinyu muhiiti ubwenge, mwenyene mugere ngiisi kwo namùbwira. ¹⁶ Ikyanya tuli mu tanga kongwa imwa Rurema hi'gulu lyo'rusoozo lwo'bugashaane, lyo tuli mu ba ne'ngoome mu muko gwa Kirisito. Na mu kukoojola umukate, lyo tuli mu ba ne'ngoome na mu magala gaage. ¹⁷ Na kwo tulyagagi bingi, tweshi tuli mu shangiira gwogwo mukate muguma, kyo kitumiri tweshi tuli mu ba magala maguma.

¹⁸ Mulolere umugani ku Bahisiraheeri. Mukuba, ikyanya bali mu tangira Rurema amatuulo ku katanda, banagalye kwo, bali mu ba ne'ngoome ku byakoleka hi'gulu lyako. ¹⁹ Ka ndoziizi ukudeta kwa'matuulo, ngiisi kwo gali mu tangwa imwe'migisi, kiri kindu? Nanga! Si kiri ne'migisi yonyene, kitali kindu! ²⁰ Kundu kwokwo, ikyanya abapagaani bali mu tanga amatuulo gaabo, atakiri Rurema ye bali mu gatangira. Si bali mu gatanga imwe'mizimu! Ndanalozizi kwo mukizi ba ne'ngoome ne'mizimu. ²¹ Bitamùzigiiri kwo mukizi nywa ku biri mu rusoozo lwa Nahano, mbu munashubi nywa na ku biri mu rusoozo lwe'mizimu. Mutangakizi shangiira ku bya'kashasha ka Nahano, mbu munashubi shangiira na ku bya'kashasha ke'mizimu! ²² Ka tulozizi ukuteera Nahano uluugi? Kandi iri, ka mutoniri kwo twe tuhiiti imisi ukumùhima?

Ngisi kwo tugakoleesa ubushwekuule bwitu

²³ Baguma, bali mu deta: «Twehe, tuhangwirwi ku byoshi!» Kundu kwokwo, bitali byoshi ibiri mu gendukirana! Na kundu mwangahanguulwa ku byoshi, si byoshi bitali mu tabaalana. ²⁴ Hatagire mundu úgayihalira yenyene. Si mukizi hahalira abandi.

²⁵ Ngiisi nyama íziri mu guliisibwa mu tuguliro, mwan-gakizi zirya, mutanakizi hizaanwa kwo ngeeka mwagira buligo. ²⁶ Mukuba, «Ikihugo, na byoshi íbikiri mwo, biri bya Nahano.†»

²⁷ Hali ikyanya umupagaani angamùlaalika kwo mu-gendi lya imwage, munabe muloziizi ukugenda yo. Aaho! Mugendi lya ngiisi byo bagamùhakira! Mutanabe ne'migangaanwe mbu ngeeka mwagira buligo, nanga! ²⁸ Haliko, hali ikyanya umundu angamùbwira: «Iyi nyama, keera yatangwa ituulo imwe'migisi.» Lyoki, mutaki gilye, gira lyo'yo mundu, atasigale ateezirwi ne'bihamba. ²⁹ Yibyo bihamba, ndadeta kwo mwehe mwe mugabiteerwa. Si nadeta kwo hali ikyanya uyo gundi ye wangabiteerwa.

Ngeeka, umundu angambuza: «Kituma kiki ngweti ngatwirwa ulubaaja kwi'gambo lirebe, na ngoli hangwirwi ukuligira? Uyo gundi, kundu agweti agateerwa ibihamba hi'gulu lyabyo, bitandoziri! ³⁰ Si byo ndi mu lya, ndi mu tanga kongwa hi'gulu lyabyo! Aahago! Kituma kiki ngi gweti ngashembuulwa hi'gulu lyabyo?»

³¹ Nangashuvya: «Ngiisi byo ugakizi gira, kuba kulya, kandi iri kunywa, kandi iri ngiisi bindi byoshi, ukizi bigira ku njira yo Rurema agakizi yivugwa mwo.» ³² Mu byoshi byo ugaagira, utakizi hubiisa umundu yeshi, aba MuyaHUDI, kandi iri mupagaani, kandi iri mundu wa mwi'shengero lya Rurema. ³³ Kiri na nienyene, ndi mu gira umwete gwo'kusimiisa abandu booshi, mu kati ka byoshi. Ndanali mu yihahalira nienyene. Si ndi mu hahalira abandi booshi, gira lyo nabo balonga ukukizibwa!

11

¹ Kwokwo, mukizi nyigira kwo'mugani, nga kwo naani ndi mu guygira ku Kirisito.

Ngiisi kwa'bakazi bagakizi huuna Rurema

² Ngweti ngamùhuuza, bwo mukiri mu ngengeera mu kati ka byoshi. Kwokwo, ikyanya n'gahaabwa amigirizo, na niinyu, nanayiji mùyigiriza go. Halinde bunu, muki gakulikiiri bwija. ³ Na bunu, ndoziizi mumenye kwo Kirisito yi'twe lya ngiisi mushosi. Na ngiisi mushosi, yi'twe lya mukaage. Na Rurema, yi'twe lya Kirisito. ⁴ Ku yukwo, iri umushosi angabwikira itwe ku kyanya ali mu huuna Rurema, kandi iri ku kyanya ali mu tanga ubuleevi, iri keera ateeza Kirisito ishoni. ⁵ No'mukazi naye, iri angahuuna Rurema, kandi iri kutanga ubuleevi, buzira kubwikira itwe lyage, iri naye keera ateeza yiba ishoni, anabaagage nga

† 10:26 10.26 Zaburi 24.1.

mukazi úbezirwi akahala. ⁶ Ee! Iri umukazi atangabwika itwe lyage, akwiriiri akunguulwe akahala! Na bwo'mukazi, ukubegwa akahala kuteeziri ishoni, kyo kitumiri akwiriiri akizi bwikira itwe lyage.

⁷ Haliko umushosi, yehe atakwiriiri ukukizi libwikira, bwo ye riiri ne'njusho ya Rurema. Ye nali mwo'bulangashane bwage. Si umukazi, yehe ali mu boneka mwo'bulangashane bwa yiba! ⁸ Ikyanya Rurema akabumba umushosi, atakamúyosa mu mukazi. Si umukazi, ye kalyosibwa mu mushosi. ⁹ Na kwakundi, umushosi atakabumbwa hi'gulu lyo'mukazi. Si umukazi, ye kabumbwa hi'gulu lyo'mushosi. ¹⁰ Kyo kitumiri umukazi akwiriiri akizi bwikira itwe lyage, kibe kyereso kwo ali mwi'dako lya yiba. Akizi libwikira, na bwa'baganda bamúbwini.

¹¹ Na kwakundi, mu kati ka Nahano, umukazi ali mu yihega ku mushosi. No'mushosi naye, ali mu yihega ku mukazi. ¹² Mukuba, nga kwo'mukazi akalyosibwa mu mushosi, kwo na kwokwo no'mushosi naye ali mu butwa no'mukazi. Na byoshi biri mu lyoka imwa Rurema.

¹³ Mutwagage uluhango mwenyene, iri umukazi akwaniini ukukizi huuna Rurema, atanabwikiiri itwe lyage. ¹⁴ Kiri no'mushosi naye, ukukulikirana nga kwo akabumbwa, biteeziri ishoni ukukizi hindiza umushaku. ¹⁵ Si ku mukazi, ukuhindiza umushaku, bwo bulangashane bwage! Mukuba, akahaabwa umushaku hi'gulu lyo'kukizi bwikira itwe lyage. ¹⁶ Ne'ri umundu angalooza ukuhaliira ku yiri igambo, akwiriiri amenye kwo ndaagwo gundi mugeeza gwo tuhiiti. Kiri na mu mashengero gooshi ga Rurema, ndaagwo gundi mugeeza úguli ho.

Amahano hi'gulu lya'kashasha ka Nahano

(Mataayo 26.26-29; Mariko 14.22-25; Luka 22.15-20)

¹⁷ Na buno, ngola ngamúbiikira uluhango hi'gulu lye'mihumaanano yinyu. Si hi'gulu lyayo, ndaakyo kindu kyo nangamúhuugiza kwo. Si imihumaanano yinyu, ho yangamútabiiri, ye kola mu mùshereeza! ¹⁸ Ubwa mbere, n'gayuvwa kwe'kyanya muli mu kuumana mwi'shengero, muli mu yihandulana kwo. Nanayemeera kwo byangaba kwokwo. ¹⁹ Emwe! Yukwo kuyihandulana kwo, ku luhande luguma, kukwiriiri kumùbe mwo, gira hayerekane ku bweranyange ngiisi ábakwaniini mu kati kiinyu!

²⁰ Ikyanya muli mu kuumana, bitakiri byokulya bya'kashasha ka Nahano, byo muli mu lya. ²¹ Mukuba, ikyanya muli mu birya, mutali mu lindirana. Si ngiisi muguma winyu ali mu lunguula agaalya ibye'mwage

yenylene! Kinatume baguma biinyu bali mu taaha bashalisiri. Na'bandi, banataahe bakoli lalusiri. ²² Aaho! Ka mutahiiti inyumba zo mwangakizi liira mwo, no'kunywera mwo? Si baguma biinyu, ikyanya batahiiti byo bagaalya, muli mu babonia ishoni, iri munakizi gayiriza ni'shengero lya Rurema! Ndetage kuti? Ka nangamuhuuza ku byo muli mu gira? Nanga! Bitangaziga!

²³ Amigirizo go n'gahaabwa na Nahano, go na gaago niinyu, n'gamuyigiriza: Mu bulya bushigi bwo Nahamwitu Yesu akatangwa mu bagoma baage, akayabiira umukate. ²⁴ Ne'ri akaba keera atanga kongwa imwa Rurema, anagukoojola. Anadeta: «Yugu, galyagagi magala gaani ágagatangwa hi'gulu liinyu. Mukizi gira kwoku, hi'gulu lyo'kungengeera!» ²⁵ Kwo na kwokwo, iri bakaba keera bayusa ukusheega, anayabiira no'rusoozo. Anadeta: «Luno rusoozo, lulyagagi lwe'kihango kihyahya. Rurema agakikwiza mu kuyona umuko gwani hi'gulu liinyu. Ngiisi kyanya mugakizi nywa ibiri mwo, mukizi gira kwoku hi'gulu lyo'kungengeera!» ²⁶ Kwokwo, ngiisi kyanya mugakizi lya umukate, munanywe na ku rusoozo, lyo mugaaba mwamenyeesa ngiisi kwo Nahano akafwa, halinde ukuhisa ku kyanya agayija kwo.

²⁷ Kwokwo, iri umundu agaalya ku mukate gwa Nahano, kandi iri anywa ku rusoozo lwage ku njira itakwaniini, agaaba keera ahubira amagala ga Nahano, no'muko gwage. ²⁸ Ngiisi mundu, akwiriiri atee yibuliriza bwija, abuli lya ku mukate, no'kunywera ku rusoozo. ²⁹ Mukuba, iri umundu angaba ali mu lya no'kunywa, anabe atanasobanukiirwi kwo biri bya'magala ga Nahano, iri ayikululira ikihano yenylene. ³⁰ Kyo kitumiri mu kati kiinyu, abandu bingi bakola mu jeejera, banakoli lwaziri. Na'bandi keera bakafwa!

³¹ Haliko, iri twangagwanwa twayibuliriza twenyene, lyoki Rurema atangaki tuhana. ³² Na kwakundi, ikyanya Nahano ali mu tuhana, kuli mu ba naaho hi'gulu lyo'kutukengula. Kwokwo, ikyanya abandu be'kihugo bagayiji hanwa, tutayiji kengeera twahanirwa kuguma.

³³ E beene witu! Ikyanya mugakizi kumana hi'gulu lyo'kushangiira ibyokulya, mukizi lindirana. ³⁴ Ne'ri hangaba hali umundu ukoli shalisiri, akwiriiri atee lya imwage. Kwokwo, lyo'kukuumana kwinyu kutayiji tuma mugaahanwa.

Amagambo ágasigiiri, ngayiji mûshuvya, mango nayija iyo munda imwinyu.

12

Ibigabi ibilyosiri imwo'Mutima Mweru

¹ E beene witu! Ndoziizagi mumenye bwija hi'gulu lye'bigabi ibilyosiri imwo'Mutima Mweru. ² Muyiji kwe'kyanya mwâli ki riiri bapagaani, mwâli kizi haburwa, halinde mwanakizi twalwa mu bye'migisi. Kundu kwokwo, iyo migisi imemiri. ³ Kwokwo, mukwaniini mumenye bwija, kwo ndaaye mundu úrongwirwi no'Mutima gwa Rurema, mbu anaki dete kwo Yesu adaakwe! Ndaanaye úwangadeta kwo Yesu ye Nahano, kútali ku njira yo'Mutima Mweru.

⁴ Ibigabi ibilyosiri imwo'Mutima Mweru, biri mwo kwingi-kwingi. Haliko Umutima Mweru guli gwogwo-gwogwo. ⁵ Abandu banali mu kolera Nahano ku njira nyingi-nyingi. Haliko, Nahano ye yoyo naaho. ⁶ Na kundu imikolwa ya Rurema iri mu kolwa ku njira nyingi, haliko yoyo Rurema ye mu koleesa byoshi mu bandu booshi.

⁷ Umutima Mweru guli mu koleesagya ngiisi mundu kwage-kwage, halinde booshi banakizi genduukirwa kuguma. ⁸ Muguma, Umutima Mweru guli mu múshoboleesa ukukizi deta amagambo go'bwitegereze. Gwogwo Mutima Mweru guli mu shoboleesa ugundi ukukizi deta amagambo go'bumenyi. ⁹ No'gundi, gunamúshoboleese ukukizi ba no'bwemeere. No'gundi, gunamúshoboleese ukukizi kiza abalwazi. ¹⁰ No'gundi, gunamúshoboleese ukukizi gira ibitangaaza. No'gundi, gunamúshoboleese ukukizi tanga ubuleevi. No'gundi, gunamúshoboleese ukukizi sobaanura amagambo ágalyosiri imwa Rurema, na ágalyosiri handi-handi. No'gundi, gunamúshoboleese ukukizi deta ku zindi-zindi ndeto. No'gundi, gunamúshoboleese ukukizi sobaanura ibiri mu detwa mu kati kaazo. ¹¹ Yibyo bigabi byoshi, biri mu koleesibwa na gwogwo Mutima Mweru muguma naaho. Gunali mu bigabulira abandu nga ngiisi kwo guli mu shungika gwonyene.

Abakirisito bakizi kolerana nga magala maguma

¹² Amagala, kundu gali mu ba gali maguma naaho, si gali mu ba ne'birumbu bingi. Na kundu yibyo birumbu biri bingi, haliko biri mu ba bya magala maguma naaho. Kwokwo, kwo biri na ku bya Kirisito. ¹³ Mukuba, tweshi tukagirwa magala maguma, mu kubatiizibwa ku gwogulya Mutima Mweru muguma, tuba Bayahudi, kandi iri bandu be'gindi milala, tuba baja, kandi iri tutali baja. Ee! Tweshi tukayonerwa kwo gwogwo Mutima Mweru muguma naaho.

¹⁴ Amagala, gatali mu ba ne'kirumbu kiguma naaho. Si gali mu ba ne'birumbu bingi. ¹⁵ Ngeeka ukugulu kwangadetaga: «Bwo niehe ndali kuboko, ndali kirumbu kya yaga magala.» Aaho! Ikyanya kuli mu deta kwokwo, ka byangakoli tuma yukwo kugulu kutagaki ba kirumbu kya'magala? Nanga! ¹⁶ Kandi, ngeeka ukutwiri kwangadetaga: «Bwo niehe ndali isu, ndali kirumbu kya yaga magala.» Yibyobyoby, bitangatuma ukutwiri kutagaki ba kirumbu kyago. ¹⁷ Amagala gooshi, nga gangabiiri isu, kuti kwo'mundu angaki yuvwa? Kandi iri gangabiiri kutwiri, kuti kwo'mundu angaki bayiza?

¹⁸ Haliko, ibirumbu byoshi bya'magala, Rurema akatengeka ngiisi kiguma nga kwo akalooza. ¹⁹ Nge'birumbu byoshi bya'magala byangabiiri kirumbu kiguma naaho, nga ndaakigo magala ágakiri ho. ²⁰ Si kwoku ibirumbu biryagagi bingi, na'magala gali maguma naaho.

²¹ Kwokwo, bitangaziga kwi'su libwire ukuboko mbu: «Ndali ni'goorwa lyawe!» Ni'twe kwakundi, litangabwira amagulu mbu: «Ndali ni'goorwa liinyu!» ²² Si ibirumbu bya'magala ibiri mu boneka kwo biri mu bukaholwe, byebyo byo biri mu ba na'kamaro ke'ngingwe. ²³ Na ngiisi birumbu byo tuli mu bona kwo bitahiiti ulushaagwa, byebyo byo tuli mu heereza ulushaagwa lwe'ngingwe. Ne'birumbu byo tuli mu bonaga kwo biri mu teezania ishoni, byebyo byo tuli mu bwikiriza ingingwe. ²⁴ Haliko, ibindi birumbu, bitali mu tuteeza ishoni, bitanahiiti igoorwa mwene yiryo. Mukuba, ikyanya Rurema akabiika ibirumbu byoshi bya'magala kuguma, ngiisi birumbu ibitâli hiiti ulushaagwa, byanaba byo agaheereza ulushaagwa lwe'ngingwe. ²⁵ Kwokwo, ibirumbu bya'magala, bitakwiri-iri ukukizi yihandulana kwo. Si bikwiriiri bikizi hahalirana. ²⁶ Ikyanya ikirumbu kiguma kiri mu libuuka, ne'byabo byoshi biri mu libuukira kuguma. Ne'kyanya ikirumbu kiguma kiri mu kuzibwa, ne'byabo byoshi binashambaalire kuguma nakyoy.

²⁷ Kwokwo, na niinyu, mukola magala ga Kirisito. Na ngiisi muguma winyu akola kirumbu kyago. ²⁸ Mwi'shengeroy, Rurema akatee biika mwe'ndumwa. Ubwa kabiri, analibiika mwa'baleevi. Ubwa kashatu, analibiika mwa'bigiriza. Ha nyuma, analibiika mwa'bandu bo'kukizi gira ibitangaaza. Abuli libiika na mu bali ne'kigabi kyo'kukiza abalwazi. Analibiika na mwa'bandu bo'kutabaalana. Analibiika na mwa'bimangizi. Analibiika na mu bali mu deta ku zindizindi ndeto.

²⁹ Aaho! Ka booshi ziryagagi ndumwa? Ka booshi bali baleevi? Ka booshi bali bigiriza? Ka booshi bali mu giraga ibitangaaza? ³⁰ Ka booshi bahiiti ikigabi kyo'kukiza abalwazi? Ka booshi bali mu deta ku zindi-zindi ndeto? Ka booshi bali mu sobaanura ibiri mu detwa mu kati kaazo? ³¹ Si mwehe, mukizi fiitirwa mu kulooza ibigabi ibikuliiri ibyabo.

Na buno, ngola ngamùyereka injira nyiija bweneene ihimiri izaabo zooshi.

13

Tukizi kundana

¹ Hali ikyanya nangakizi deta ku ndeto za'bandu, na ku za'baganda. Haliko, iri nangaba mbuziri urukundo, ngaaba no'lubi nga lwa ngengere, kandi iri lwe'binjanja ibiri mu jalala! ² Hali ne'kyanya nangaba ne'kigabi kyo'kukizi tanga ubuleevi. Na mbe no'bumenyi bwoshi, halinde na nzobanukirwe na ngiisi bumbishwa. Na mbe no'bwemeere bwo nangabungiisa kiri na mwe'migazi. Haliko, iri nangaba mbuziri urukundo, ndali kindu! ³ Hali ne'kyanya nangatanga ibindu byani byoshi imwa'bakeni, na ndange kiri na'magala gaani goonyene mbu gasingooke. Haliko, iri nangaba mbuziri urukundo, iri ndaabyo nayunguka!

⁴ Uwo rukundo, ali mu yigendererana. Anali mu girirana bwija. Atali mu gwatwa no'luugi. Atanali mu yihaya. Atanali mu yikangaata. ⁵ Uwo rukundo, ali mu shaagana. Si atali mu yikundirira. Atanali mu yagalwa duba. Atanali mu biikirana umujina. ⁶ Atali mu siimira amabi, si ali mu shambaalira ibyo'kuli. ⁷ Ali mu gooyera mu kati ka byoshi. Anali mu yemeerana mu kati ka byoshi. Ali mu langalirana mu kati ka byoshi. Anali mu yihangaana mu kati ka byoshi.

⁸ Urukundo, lutâye here! Si ukutanga ubuleevi, kwoki kwâye ki here. No'kudeta ku zindi-zindi ndeto, nakwo kwâye ki here. No'bumenyi, nabwo bwâye ki here. ⁹ Mukuba, byo tuyiji buno, biri bya miharwa naaho. Ne'byo tuli mu tangirwa kwo'buleevi, nabyo biri bya miharwa. ¹⁰ Si ikyanya ibitungiini bigayija, lyo ibitatungiiini bigaahera.

¹¹ Ikyanya nâli ki riiri mwana mwanuke, nâli kizi deta nga mwanuke. Ne'nzaliro zaani, zâli ki riiri za'kaanuke. Na kundu nâli kizi tona nga mwanuke, haliko ikyanya n'gaba ngola mushosi, yibyo byoshi bya'kaanuke nanabijanda. ¹² Buno tukiri mu bona ngo'mundu wo'kuyiringuza mu kilolero. Haliko ha nyuma, twâye bone masu ku gandi! Buno byo nyiji, bikiri bya miharwa naaho. Haliko ha nyuma, ngaamenya byoshi, nga kwo Rurema anyiji lwoshi.

¹³ Kwokwo, halyagagi amagambo gashatu ágagayama ho: ubwemeere, no'mulangaaliro, no'rukundo. Haliko írikuliiri yago gaabo, urukundo.

14

Ukutanga ubuleevi kuhimiri ukudeta ku zindi-zindi ndeto

¹ Mukizi gira umwete gwo'kukundana! Na kwakundi, mukizi looza ibigabi íbilyosiri imwo'Mutima Mweru, ne'ngingwe, ikigabi kyo'kutanga ubuleevi. ² Umundu, iri angaba ali mu deta ku zindi-zindi ndeto, atali mu zideta na'bandu. Ndaanaye mundu úwangabisobanukirwa, bwo bibishamiri. Si ali mu zideta na Rurema yenyene, mu kati ko'mutima. ³ Haliko, iri umundu angatanga ubuleevi, yeki ali mu ba abwira abandu amagambo go'kubayubaka. Ganali ga kubania umutima, no'kubaholeeza. ⁴ Umundu, iri angadeta ku zindi-zindi ndeto, ali mu yiyubaka yenyene. Si iri angakizi tanga ubuleevi, yehe ali mu ba ayubaka ishengero lyoshi.

⁵ Nangalozizi kwo mweshi mukizi deta ku zindi-zindi ndeto. Haliko ingingwe, nangalooza kwo mweshi mukizi tanga ubuleevi. Ee! Umundu, iri angaba ali mu tanga ubuleevi, ye kuliiri úli mu deta ku zindi-zindi ndeto. Kunda kwokwo, iri umundu angazideta, anayami zisobaa-nura, halinde ni'shengero linayubakwe, kwoki zangaba na'kamaro.

⁶ E beene witu! Nga nangayija iyo munda imwinyu, na ndondeere ukudeta ku zindi-zindi ndeto, bikagi byo mwangaki genduukirwa mwo? Si ndaabyo! Haliko, iri nangayiji mubishuulira íbishubi bishamiri, lyoki mwangagenduukirwa! Mwangaganenduukirwa, iri nangamuleetera ubumenyi, kandi iri ubuleevi, kandi iri amigirizo.

⁷ Kiri ne'birugu íbitali mwo'bugumaana, nga muteera-teera kandi iri ululanga, iri batangabilasa bwija, umundu atangamenya ulwimbo lwo bagweti bagaalasa.

⁸ Ne'kibuga kwakundi, iri kitangalongeera bwija, ndaaye úwangayitegaanura mbu agende mwi'zibo.

⁹ Kwokwo, kwo biryagagi ne'mwinyu. Kuti kwa'bandu bangasobanukirwa ne'byo muli mu deta, mutanali mu deta amagambo ágayijikiini? Si mugaaba nga muli mu teerera imbira mu munyaga!

¹⁰ Mu mahanga gooshi, muli indeto za kwingi-kwingi. Na ngiisi nguma iri mu menyeekana imwa beene yo.

¹¹ Umundu, iri angadeta indeto yo ndayiji, iri aba kinyamahanga imwani. Na naani, na mbe kinyamahanga imwage.

¹² Kwokwo, na niinyu, bwo mukoli fitiirwi mu kukizi looza

ibigabi ibilyosiri imwo'Mutima Mweru, mukizi fiitirwa bweneene mu kukoleesa ibigabi ibigayubaka ishengero.

¹³ Umundu, iri angakizi deta ku zindi-zindi ndeto, akwiriiri ahuune Rurema amúheereze ne'kigabi kyo'kukizi zisobaanura. ¹⁴ Mukuba, iri nangadeta na Rurema ku zindi-zindi ndeto, iri umutima gwani gwo gwamúdesa. No'bwenge bwani, bunabe ndaabyo bwagira.

¹⁵ Kwokwo, ngirage kuti? Ngakizi huuna Rurema ku mutima gwani. Na mbuune na ku bwenge bwani kwakundi. Na ku luhande lwo'kuyimba, ngakizi yimba ku mutima gwani. Ngakizi yimba na ku bwenge bwani kwakundi.

¹⁶ Hali ikyanya wangaba uli mu yivuga Rurema ku mutima gwawe naaho, iri unatanga kongwa. Na yaho, hanabe ugundi útakaniri. Aaho! Iri angaba atasobanukiirwi na byo uli mu deta, kutagi kwo angadeta «Bikizi ba kwokwo!» ¹⁷ Kundu wangaba ugweti ugatanga kongwa bwija, uyo winyu atangayubakwa.

¹⁸ Nayivuga Rurema bwo ndi mu deta ku zindi-zindi ndeto bweneene ukumúhima mweshi. ¹⁹ Kundu kwokwo, ku kyanya ngola mwi'shengero, nangasiima ukubwira abandu amagambo gataanu go bagayuvwa, banalonge ukuyigirizibwa, ho nangadeta amagambo bihumbi ikumi ge'zindi-zindi ndeto.

²⁰ E beene witu! Mutakizi ki yitoneesa nga baana baanuke! Ku luhande lwa'mabi, kube kwo mugakizi yigira nga baana baanuke. Si ku nzaliro ziinyu, mukizi yisaliza nga ábakoli kaniri. ²¹ Mu Maaja biyandisirwi kwokuno: «Nahano adesiragi kwokuno:

“Yaba bandu, ngabaganuulira ku njira ye'binyamahanga.

Ee! Bali bandu bo'kudeta ku zindi-zindi ndeto.

Kundu kwokwo, bataganyuvwiriza.*”»

²² Ku yukwo, izindi-zindi ndeto kiri mu ba kyereso imwa ábatayemiiri Rurema. Si zitali mu ba hi'gulu lya ábakoli múyemiiri. Haliko ukutanga ubuleevi, kwohe kuli mu yubaka ábakoli múyemiiri. Si kutali mu yubaka ábatamúyemiiri.

²³ Hali ikyanya abandu bi'shengero bangakuumana, na booshi banatondeeze ukudeta ku zindi-zindi ndeto. Hanayiji yingira ábatakaniri, kandi iri abapagaani. Aaho! Ikyanya bamúyuvwa, ka batangadeta kwo mukoli sirehiri!

²⁴ Haliko, iri umundu angagwana abandu booshi bagweti bagatanga ubuleevi, ka yubwo buleevi butangayami múyemeeza kwo ali munabyaha? Mukuba, byoshi byo agayuvwa bigayami mútwira ulubaaja. ²⁵ Uyo mundu, iri

* 14:21 14.21 Hisaaya 28.11-12.

angaba abishiri ubumbishwa, yubwo buleevi bunabubishu-
ule, halinde anafukame, anayikumbe Rurema, iri anadeta:
«Ku kasiisa Rurema ali mu kati kiinyu!»

Tukizi yitonda mu kukoleesa ibigabi byo' Mutima Mweru

²⁶ E beene witu! Kwokwo, tudetage kuti? Ikyanya muli mu kumana, muguma winyu angaba ali no'lwimbo lwo'kuyimba. Ugundi anabe ni'gambo lyo'kuyigiriza. Ugundi anamenyeese ibishubi bishamiri. Ugundi anadete ku zindi-zindi ndeto. Ugundi anazisobaanure. Yibyo byoshi, mukizi bigira ku njira yo byangayubaka mwi'shengero. ²⁷ Ne'ri hangaba hali abandu bo'kudeta ku zindi-zindi ndeto, hatabe ingingwe ya'babiri, kandi iri bashatu. Na mu kuzideta, bakwiriiri bakizi deta muguma-muguma. Hanabe no'mundu wo'kuzisobaanura. ²⁸ Uyo wo'kuzisobaanura, iri atangaboneka, uyo wo'kuzideta akwiriiri ahulike, anazideterere mu mutima gwage naaho, bo na Rurema.

²⁹ Ne'kyanya bagatanga ubuleevi kwakundi, habe babiri, kandi iri bashatu. Yubwo buleevi bwabo, abandi banabugere ku bwitonde. ³⁰ Na mu babwatiiri, iri umundu angayigulirwa igambo, uyo wabo úgweti úgaadeta, akwiriiri ahulike. ³¹ Mweshi mwangatanga ubuleevi. Haliko, abe muguma-muguma, halinde lya'bandu booshi bakizi yigirizibwa, banakanibwe imitima. ³² Abaleevi ba Rurema, bakwiriiri bakizi yitegeereza ku buleevi bwabo. ³³⁻³⁴ Mukuba, Rurema atali wa kuleeta ulunganga. Si ali wa kuyerekana ingoome!

Ikyanya mugakizi kumana mwi'shengero, abakazi bakwiriiri bakizi hulika, nga kwo biri mu ba mu gandi mashengero gooshi ga Rurema. Batahangwirwi ukukizi deta mwo. Bakizi yama basimbahiri, nga kwo bidesirwi mu Maaja.

³⁵ Ne'ri bangaba bali ne'kibuuzo, bakwiriiri bagendi kibuuza bayiba mu nyumba zaabo. Mukuba, umukazi ukukizi deta mwi'shengero, ziri ishoni.

³⁶ Aaho! Ka mutoniri kwi'gambo lya Rurema likatondeera imwinyu? Kandi iri, ka mwehe naaho mwe likahikira? ³⁷ Iri wangayibona kwo uli muleevi, kandi kwo uli ne'kigabi kirebe ikilyosiri imwo' Mutima Mweru, ukwiriiri umenye kwo ngiisi byo namuyandikira hano, luli lubaaja ukulyoka imwa Nahano yenyene. ³⁸ Iri umundu atangalutwaza, naye mutakizi mutwaza.

³⁹ Kwokwo, e beene witu! Mukizi fiitirwa mu kutanga ubuleevi. Na kwakundi, mutakizi lahiza abandu kwo batadete ku zindi-zindi ndeto. ⁴⁰ Byoshi bikwiriiri bikizi girwa ku njira ikwaniini, na mu kati ko'bwitonde.

15

Akasiisa ko'kuzuuka kwa Kirisito

¹ E beene witu! Keera n'gamùyigiriza hi'gulu lye'Myazi Miija, mwanagiyakiira. Yo munakoli sikamiri mwo. Kwokwo buno, ndoziizi ukumùkengeeza yo. ² Ne'ri mwan-gakizi gikania, ukukulikirana na ngiisi kwo n'gamùyigiriza yo, igamùkiza. Buzira kwokwo, ukugiyemeera kwinyu, kugaaba kwa busha.

³ Amigirizo mahamu go n'gahaabwa, go na gaago ni-inyu n'gayiji mùyigiriza, kwo Kirisito akafwa hi'gulu lyo'kushaaza ibyaha biitu, ukukulikirana na ibiyandisirwi mu Mandiko Meeru. ⁴ Anaziikwa. Halikago, ku lusiku úlugira izishatu, anazuuka. Bikaba nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru. ⁵ Anatee hulukira ku Keefa. Abuli hulukira na ku ndumwa zooshi kwo zâli riiri ikumi na zibiri. ⁶ Ha nyuma, anahulukira na ku bandi beene witu kinaliguma, banâli tambusiri magana gataanu. Mu kati kaabo, abingi bakiri ho. Haliko, abandi keera bakafwa. ⁷ Ha nyuma, anahulukira na ku Yakobo. Abuli hulukira na ku zindi ndumwa zooshi.

⁸ Ne'ri hakazinda, naani anambulukira kwo. Nanaba nga úkabutwa ku kyanya íkitali nga kyo. ⁹ Mukuba, mu kati ke'ndumwa zooshi, nie toohiri. Ndanakwiriiri kiri no'kudetwa kwo ndi mu kati kaazo. Mukuba, nâli kizi libuza ishengero lya Rurema.

¹⁰ Halikago, Rurema anambonera ulukogo, kyanatuma ngaaba nga kwokuno ndi. No'lukogo lwo akambonera, lutakafwa ubusha. Mukuba, nie ndi mu yitubanula mu kukolera Rurema, ukuhima izindi ndumwa zooshi. Kundu kwokwo, ndâli nienyene nie wâli kizi kola. Si Rurema ye wâli kizi ngashaanira mu kukola. ¹¹ Gaago migirizo, go tuli mu yigiriza, ímba niehe, kandi iri yizo zindi ndumwa. Go na gaago, go mukanayemeera.

Nyiitu tugazuuka mu bafwiri

¹² Bwo tuli mu yigiriza kwo Kirisito keera akazuuka mu bafwiri, kutagi baguma biinyu bakiri mu deta kwo abafwiri batagazuuka? ¹³ Nga kwangabiiri kwo abafwiri batagazuuka, iri kiri Kirisito naye atakazuuka. ¹⁴ Ne'ri Kirisito angabiiri atakazuuka, kiri no'kuyigiriza kwitu hi'gulu lyage, kulyagagi kwa busha. Kiri no'kumùyemeera kwinyu, nakwo kwangabiiri kwa busha! ¹⁵ Na kwakundi, twangabonesiri kwo tuli mu tanga ubumasi bwe'bibeeshha hi'gulu lya Rurema. Mukuba, tuli mu deta kwo keera akazuula Kirisito mu bafwiri. Haliko iri kwangabiiri kwo abafwiri batagazuuka, iri Kirisito naye, Rurema

atakamúzuula. ¹⁶ Ee! Nga kwangabiiri kwo abafwiri batagazuuka, iri Kirisito naye atakazuuka. ¹⁷ Ne'ri Kirisito angaba atakazuuka, iri yukwo kumúyemeera kwinyu kuli kwa busha. Nga munaki terekiiri mu byaha biinyu. ¹⁸ Kiri na booshi ábakoli gwejiiri mu lufu mu kati ka Kirisito, nga nabo bateresiri lwoshi. ¹⁹ Nga twangalangaliiri Kirisito ku bya mu burambe bwitu hano mu kihugo naaho, nga bangatuboniiri indengeerwa ukuhima abandi booshi!

²⁰ Halikago, ku kasiisa Kirisito keera akazuuka mu bafwiri. Ee! Mu booshi ábagwejiiri mu lufu, ye katangi tee zuuka. ²¹ Mukuba, nga kwo'lufu lukaleetwa no'mundu muguma, kwo na kwokwo no'kuzuuka kwa abafwiri nakwo kukaleetwa no'gundi mundu muguma. ²² Nga kwo Hadamu ye tumiri abandu booshi bali mu fwa, kwo na kwokwo Kirisito naye ye tumiragi abandu booshi bagaaba bali bagumaana. ²³ Ngiisi muguma ali ne'kyanya kyage kyo'kuzuuka. Mukuba, Kirisito ye katangi zuuka. Ne'kyanya agashubi yija, abandu baage nabo bakabuli zuuka. ²⁴ Yibyo, bigakoleka ku lusiku lwe'mberuuka. Haaho, Kirisito agashereeza abatwali booshi, na'banabushobozi booshi, na'banamisi booshi. Akabuli sikiiriza Yishe Rurema ubwami. ²⁵ Bikwiriiri Kirisito agenderere ukukizi twala, halinde ukuhisa ku kyanya Rurema agabiika abagoma baage booshi mwi'dako lya'magulu gaage. ²⁶ No'mugoma úgazindi sherezibwa, ye Narufu. ²⁷ Mukuba, «Rurema akabiika byoshi mwi'dako lya'magulu gaage.*» Kundu biyandisirwi kwo byoshi bikabiikwa mwi'dako lya Kirisito, halikago bibonekeriiri kwo Rurema yenyene atali mwi'dako lyage. Mukuba, Rurema yenyene ye kabiika byoshi mwi'dako lya Kirisito. ²⁸ Ne'kyanya Rurema agaaba keera abibiika mwi'dako lya Mwana wage, lya'yo Mwana naye agayibiika mwi'dako lya Rurema, gira lya Rurema aba ye gatwala lwoshi, hi'gulu lya byoshi.

²⁹ Aaho! Nga kwangabiiri kwa'bafwiri batagazuuka, kutagi kwo bigaaba imwa ábali mu batiizibwa hi'gulu lyabo? Na kituma kiki abandu bakiri mu batiizibwa hi'gulu lya abafwiri? ³⁰ Kiri na twenyene, kituma kikagi twangaki zeera ho twangasiga amatwe giitu? ³¹ E beene witu! Mumenye bwija kwo ndi mu zeera ho nangasiga itwe lyani. Yibi biri ukuli, nga kwo biri byo'kuli kwo nimùshambaliiri mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito. ³² Kiri ne'kyanya n'galwa na zirya nyamiishwa ndangi mu kaaya ke'Hefeso, bikagi byo nangaki yungusiri, íngilwe nazo hi'gulu lye'bya hano mu kihugo naaho?

* 15:27 15.27 Zaburi 8.6.

Nga kwangabiiri kwo abafwiri batagazuuka,
«Tukizi lya, iri tunanywa!

Si kusheezi tugaafwa!†»

³³ Mutakizi ki haburwa! «Abandu biija, ikyanya bali mu komeerana na'babi, lyo bali mu sherebera.» ³⁴ Kwokwo, mukebukwe nga kwo bimükwiriiri. Munatwikire ku byaha! Mukuba, mu kati kiinyu, mukiri bandu baguma ábatayiji Rurema. Na íbitumiri nadetaga kwoku, hi'gulu lyo'kumùbonia ishoni.

Ngiisi kwa'magala giitu gagaaba mu kuzuuka

³⁵ Ngeeka mundu muguma angabuuza: «Ikyanya abafwiri bagazuuka, kugaaba kuti? Baganazuuka na'magala maki?» ³⁶ Yibyo bibuuzo, biri bya buhwija! Si imbuto zo muli mu byala zitangazuuka, zitazi ba nga zafwa! ³⁷ Na kwakundi, tutali mu byala imbuto ízikoli meziri. Si tuli mu byala indete, ziba za ngano, kandi iri za zindi mbuto. ³⁸ Na ha nyuma, Rurema anaziyambike kwa'magala nga kwo ali mu shungika. Na ngiisi mbuto, ali mu giyambika gaayo-gaayo magala.

³⁹ Iminyofu kwo iri yoshi, itali yo miguma. Iminyofu ya'bandu, iri kwayo. Na ye'nyamiishwa, iri kwayo. Na yo'tunyuni, iri kwayo. Na ye'fwi, iri kwayo.

⁴⁰ Na kwakundi, íbiri kwi'gulu bihiiti agaabyo magala. Na íbiri hano mu kihugo, nabyo bihiiti agaabyo magala kwakundi. Amagala ge'biri kwi'gulu, gahiiti ubwago bulangashane. Na'magala ge'biri mu kihugo, nago gahiiti ubwago. ⁴¹ Hali ubulangashane bwi'zuuba. Hali na bwo'mwezi. Hali na bwe'ndonde. Na ngiisi ndonde, nayo ihiitagi ubwayo-bwayo bulangashane.

⁴² Kwokwo, kwo bigaaba na mu kuzuuka kwa abafwiri. Ikyanya amagala gali mu ziikwa, gali mu ba ga kushereera. Si mu kuzuulwa, gâye be ga kulama! ⁴³ Mu kuziikwa, gali mu ba ga kunenuukwa. Si mu kuzuulwa, gâye be no'bulangashane! Mu kuziikwa, gali mu ba mu bukaholwe. Si mu kuzuulwa, gâye be no'bukalage. ⁴⁴ Mu kuziikwa, gali mu ba gakiri magala ga hano mu kihugo. Si mu kuzuulwa, gâye be gakola ge'byo'mutima!

Halyagagi amagala ga mu kihugo. Hali na ge'byo'mutima. ⁴⁵ Biri nga kwo biyandisirwi kwokuno: «Umundu wa mbere Hadamu, akaba kiremwa kigumaana.‡» Halikago «Hadamu muzinda»§ yehe akaba mutima, ye nali mu haana ubugumaana. ⁴⁶ Kwokwo, ibyo'mutima bitali byo

† 15:32 15.32 Hisaaya 22.13. ‡ 15:45 15.45 Ndondeko 2.7. § 15:45 15.45 Hadamu muzinda Yesu Kirisito.

bikatangi ba ho. Si ibya mu kihugo, byo bikatangi ba ho. Yibyo byo'mutima, nabyo byabuli ba ho. ⁴⁷ Uyo mundu wa mbere, akalyosibwa mu luvu. Si uwa kabiri, yehe akalyoka mwi'gulu! ⁴⁸ Kwokwo, booshi aba mu kihugo, bali nga Hadamu, bwo akalyosibwa mu luvu. Si ngiisi aba mwi'gulu, boohe, bali nga Kirisito, bwo akalyoka mwi'gulu. ⁴⁹ Nga kwoku tuki shushiini na Hadamu, bwo akalyoka mu luvu, kwokwo twâye ki shushaane na Kirisito, bwo akalyoka mwi'gulu.

⁵⁰ E beene witu! Namùbwira ku bweranyange kwo ngiisi ibiri ne'minyofu no'muko, bitangaziga kwo biyingire mu bwami bwa Rurema. Mukuba, ibyo kushereera, bitangaziga kwo bikizi yama ho.

⁵¹ Yuvwagwi! Ngola ngamùmenyeesa ibishubi bishamiri. Tutali tweshi kwo tugagwejera mu lufu. Si baguma biitu bagayami hindulwa ⁵² ku hyanya hiniini. Bigaaba nga kugohya, ku kyanya ikibuga kizinda kigadihirizibwa. Na mango ikibuga kidihirizibwa, lyo abafwiri bagazuuka. Banabe batakiriri bo'kushubi fwa. Tweshi tunahindulwe! ⁵³ Mukuba, ibyo kushereera, bikwiriiri biyambikwe amagala ágatâye ki shereere. Na kundu byâli riiri bya kufwa, haliko bigayama ho. ⁵⁴ Ikyanya ibyo kushereera no'kufwa bigaaba keera byayambikwa amagala go'kuyama ho, li'gambo ligaaba keera lyakoleka, íriyandisirwi kwokuno: «Narufu keera amirwa! Anahimwa lwoshi!»

⁵⁵ «E Narufu, leero kuhima kwawe kulyagagi hayi?

No'bushobozi bwawe bwo'kukomana, nabwo buli hayagi?»

⁵⁶ Ulufu, luli mu longa ubulyo bwo'kutukoma ku njira ye'byaha. Ne'byaha nabyo, biri mu longa imisi ku njira ye'Maaja. ⁵⁷ Haliko Rurema ahuuzibwe! Mukuba, ali mu tuhimira ku njira ya Nahamwitu Yesu Kirisito!

⁵⁸ Kwokwo, e beene witu bakundwa! Mukizi yama musikamiri! Hatanagire kindu íkigamùjungubania. Mukizi fiitirwa lwoshi mu kukolera Nahano, bwo muyiji-yiji kwo ngiisi byo muli mu yitubanula kwo mu kati kaage, bitagaafwa ubusha.

16

Ibindu byo'kugendi tabaala Abakirisito

¹ Na buno, namu detaga hi'gulu lye'kitoolo kyo'kugendi tabaala abandu ba Rurema. Mukizi gira nga kwokulya keera n'gabwira abandu ba mu mashengero ge'Galatiya.

² Ku ngiisi ulwi'yinga, ngiisi muguma winyu akizi handula

* 15:54 15.54 Hisaaya 25.8. † 15:55 15.55 Hosheya 13.14.

ku bindu byo alonga, anabisingule. Kwokwo, mango nayija iyo munda imwinyu, hataki be igoorwa lyo'kubikumania. ³ Ku yikyo kyanya, mutoolage abandu mu kati kiinyu. Naani, na mbaheereze amaruba go'kugendi bamenyeesa. Niinyu, mukabaheereze kirya kitoolo, bagendi kisikiriza abandu be'Yerusaleemu. ⁴ Ne'ri byangaboneka kwo naani ngwiriiri ngende yo, tunagendanwe.

Ishungi za Pahulu

⁵ Ngayija iyo munda imwinyu. Haliko ngatee lenga i Makedoniya. Mukuba, ho ngoli shungisiri kwo ngalenga. ⁶ Na mango nahika imwinyu, hali ikyanya nangamala ye'siku. Ee! Nangamalira ye'kyanya kyoshi kye'mbeho. Kwokwo, lyo mukalonge ukundabaala ku lugeezi lwani, ngiisi ho nangayiji genda. ⁷ Si buno, ndaloziizi ukulunguli yiji mubona. Mukuba, hali ikyanya lwangaba lugeezi lwa mulindi-mulindi. Na ndangaliiri kwo ngaki yiji mala isiku nyingi iyo munda, iri Nahano angambanguula.

⁸ Ngiri hano mu kaaya ke'Hefeso, halinde ukuhisa ku lusiku lwe'Pendekosite. ⁹ Mu kano kaaya, ngoli yiguli-irwi mwo'mulyango gwo'kukola mwo'mukolwa muhamu. Gunalyagagi gwa kamaro bweneene, kundu abandu bingi bagweti bagaagira mbu bambangirire.

¹⁰ Ikyanya Timoteyo agayija imwinyu, hatagire mundu yeshi ugamuyobohya. Mukuba, naye ali mu kolera Nahano, nga kwokuno naani ndi mu mukolera. ¹¹ Ku yukwo, mutamugayirize! Haliko mukamutabaale ku lugeezi lwage mu kati ko'mutuula, halinde akalonge ukugalukira ino munda ndi. Mukuba, twe na beene witu, tumulindiriiri.

¹² Mwene witu wa Hapoolo kwakundi, keera namuyinginga bweneene kwo ayije iyo munda imwinyu, kuguma na'bandi beene witu. Halikago, analahira lwoshi kwo atagayija yo buno. Kundu kwokwo, agaki yija yo naaho, mango alonga ubulyo.

Amagambo go'kusezerana

¹³ Mukizi ba masu! Munabe musikamiri mu bwemeere! Munayamage muli bikalage, buzira kuyoboha. ¹⁴ Ngiisi byo mugakizi gira, mukizi bigira mu kati ko'rukundo.

¹⁵ Muiji kwo mu kihugo kyoshi kye'Hakaya, Setefaano kuguma na'bandu ba mu nyumba yage, bo bakaba ba mbere ukuyemeera Yesu. Banafitiirwi bweneene mu kukizi kolera abandu ba Rurema. E beene witu! Namuyinginga, ¹⁶ abandu mwene yabo, mukizi basimbaha! Mukizi simbaha na'bandi booshi bo tuli mu yitubanula kuguma mu kukola guno mukolwa.

¹⁷ Nashambaala bweneene, bwo Setefaano akolaga hano, kuguma na Foritunato, na Hakahiko. Mukuba, bo bagweti bagandabaala ho mwangandabiiri. ¹⁸ Keera banamboleeza mu mutima. Baholeeza ne'mitima yinyu kwakundi. Abandu mwene yabo, bakwiriiri bamenyeekane.

¹⁹ Abandu ba mu mashengero ge'Haziya bamùlamusa. Hakila na Pirisila, nabo bamùlamusa bweneene kwi'ziina lya Nahano, kuguma na'bandu bi'shengero ábali mu kumana mu nyumba yabo. ²⁰ Abandi beene witu booshi, kwo bali hano, nabo bamùlamusa. Mukizi lamusania ku njira íkwaniini, mu kati ko'rukundo.*

²¹ Niehe Pahulu, nie namùyandikira guno musingo no'kuboko kwani.

²² Umundu, iri angalahira ukukunda Nahano, adaakwe!
E Nahamwitu! Uyijage!

²³ Nahano Yesu akizi yama, ali mu mùgashaanira!

²⁴ Urukundo lwani, luyamiri kuguma na niinyu mweshi, mu kati ka Yesu Kirisito.

* **16:20** 16.20 mu kati ko'rukundoMu kigiriki bidesiri «Mukizi lamusania mu kunyunyugutana».

Amaruba ga kabiri ga Pahulu imwa' **Bakorindo** **Indangiriro**

Yaga maruba, gayerekiini ngiisi kwo Pahulu akola mu yibulanira yenyene imbere li'shengeru, mu kubayerika ngiisi kwo ali kizi libuuka hi'gulu lya Kirisito, ganali mu yerekana ngiisi kwo ali Mukirisito wo'kuli.

Ganayerekiini ngiisi kwo tuli mu longa ubulangashane mu kunywana na Kirisito. Na kundu tuli mu ba nga birugu bi'bumba, haliko Rurema angaki gira umukolwa gwage mu kati kiitu.

Yaga maruba, ganganatengekwa mwe'miteeko ishatu:

Mu bigaajo 1-7, Pahulu ali mu menyeesa ngiisi kwo aholeezibwa, mu kuyakiira amaruba ga'Bakorindo ku njira ya Tiito. Anali mu yerekana ubulangashane bwe'Kihango Kihyahya.

Mu bigaajo 8-9, Pahulu ayereka Abakorindo ngiisi kwo bakwaniini ukuyusa ukukuumania ibindu, bibe ibiringiini ku kyanya agayija.

Mu bigaajo 10-13, Pahulu ali mu yibulanira imbere lya'Bakorindo, buzira kuyoboha. Ayerekana ngiisi kwo agayija ngana, buzira kutinda.

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu 2 Bakorindo 4.7-9: «Ibya Kirisito, biryagagi bya'kamaro bweneene! Kundu kwokwo, bitutuuziri mwo nga mu birugu bi'bumba. Kwokwo, lyo'bushobozi bwage bwa'kahebua buyerekanwa ku bweranyange kwo bulyosiri imwa Rurema. Si butalyosiri imwitu! Twehe, kundu tuli mu humbatazibwa imbande zooshi, si tutali mu humbatala! Na kundu tuli mwe'migangaanwe, si tutali mu yihebuura! Na kundu tuli mu libuzibwa bweneene, si Rurema atali mu tujandirira! Na kundu tuli mu gomoolwa haashi, si tutali mu fwa!»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro: Pahulu ayerekana ngiisi kwo aholeezibwa, na ngiisi kwo ali ndumwa (1-7)
- b) Abakirisito bakwaniini batabaale abaabo Bakirisito i Yerusaleemu (8-9)
- c) Pahulu ayerekana ngiisi kwo ali ndumwa yo'kuli (10-13)

Indangiriro

1 Yaga maruba, galyosiri imwani, nie Pahulu. Ndi ndumwa ya Yesu Kirisito ku bulooze bwa Rurema. Twe na mwene witu wa Timoteyo, twe twamùyandikira, mwe bandu bi'shengero lya Rurema lya mu kaaya ke'Korindo, kuguma na'bandu booshi ba Rurema ba mu poroveesi ye'Hakaya.

2 Daata Rurema, na Nahamwitu Yesu Kirisito, bakizi mùgashaanira! Banakizi mùheereza no'mutuula!

Pahulu aholeezibwa

3 Rurema, Yishe wa Nahamwitu Yesu Kirisito, ahuuzibwe! Mukuba, ye na daata. Ali mu kizi yuvwiranwa indengeerwa, anali mu holeezania. 4 Ngiisi kyanya tuli mu longa amakuba, Rurema ali mu tuholeeza. Kwokwo, nyiitu, ikyanya abandi bali mu galonga, lyo nabo tuli mu baholeeza. 5 Kundu tuli mu longaga amalibu mingi bweneene mu kati ka Kirisito, haliko tunali mu holeezibwa bweneene mu kati kaage. 6 Ikyanya tuli mu ba tukoli shengusiri, biri mu ba hi'gulu liinyu, halinde mukalonge ukuholeezibwa, munakizibwe. Mukuba, ikyanya tuli mu holeezibwa, lyo na niinyu muli mu holeera. Kyo kitumiri mugalonga ukugooyera mu malibu. Ganali gaago nyiitu tuli mu longa. 7 Tukoli hiiti umulangaaliro hi'gulu liinyu, gunasikamiri bweneene. Mukuba, kundu mugweti mugalibuuka kuguma na nyiitu, tuyiji kwo muganaholeezibwa, nga kwo nyiitu tuli mu holeezibwa.

8 E beene witu! Tuloziizi mumenyage bwija ngiisi kwo tukalibuuka bweneene mu poroveesi ye'Haziya. Yago malibu gâli tukayiri bweneene, halinde twenyene tutangaki gagooyera mwo! Twanayami yihebuura kwo tukola tugaasiga ya'matwe giitu. 9 Ee! Twâli langaliiri kwo tugayitwa naaho. Bikaba kwokwo, gira lyo Rurema abe ye tugakizi yegamira, bwo ye mu zuula abafwiri. Si tutakizi yiyegamira twenyene. 10 Ku kyanya twâli kolaga imbere lyo'lufu, Rurema anatukiza. Ye tunabiisiri kwo'mulangaaliro kwo agagenderera ukutukiza. 11 Na niinyu, mugweti mugatutabaala mu kutuhuunira imwa Rurema. Yago mahuuno, Rurema agagashuvya, mu kukizi tulanga, halinde lya'bandu bingi bagakizi múyivuga hi'gulu liitu.

Íbikatuma Pahulu agahindula ishungi zaage

12 Twehe, halyagagi byo tuli mu yiyuvwa kwo. Mukuba, imitima yitu igweti igatutangira ubumasi kwo tutuuziri ku njira íkwaniini imbere lya Rurema. Tutanali balyalya.

Kwokwo, kwo tutuuziri mu kihugo, ne'ngingwe mu kati kinyu. Tutali mu koleesa ubwenge bwe'kihugo. Si tulangali-iri kwo tugakizi gashaanirwa na Rurema yenyene! ¹³⁻¹⁴ Kiri na mu maruba giitu, tugweti tugamùyandikira naaho amagambo go mwangasoma, munayami gasobanukirwa. Kundu mutazi tumenya nga ngiisi kwo tuli, ndangaliiri kwo mugaki tumenya lwoshi. Kwokwo, ikyanya Nahamwitu Yesu agagaluka, lyo mulonga ukuyiyuvwa hi'gulu liitu, nga kwo nyiitu tugayiyuvwa hi'gulu liinyu.

¹⁵ Bwo nâli langaliiri kwokwo, kyanatuma ikyanya nâli riiri mu lugeezi, nanashungika kwo ngatee lenga iyo munda imwinyu, gira lyo mukalonge ukugashaanirwa ubugira kabiri. ¹⁶ Ee! Nâli shungisiri kwo ngatee lenga imwinyu, mu kugenda i Makedoniya. Na mu kugaluka, na njubi yiji lenga yo, gira mulonge ukundabaala ku lugeezi lwani lwo'kugenda i Buyahudi.

¹⁷ Aaho! Ka mutoniri kwo kushungika kwani, kwâli riiri kwa lujandi-jandi? Ka ngweti ngashungika nga bandu be'kihugo, mu kutee yemeera igambo, mbu na njubi lityogoola kwo? ¹⁸ Nga kwo Rurema alyagagi wo'kuli, kwo binali ukuli kwo tutali mu mùyemeerera igambo, mbu tunashubi rilahira. ¹⁹ Byo tukamùyigiriza, twe na Siira na Timoteyo, byâli riiri hi'gulu lya Yesu Kirisito, Mwana wa Rurema. Ne'bye'mwage, bitali byo'kuyemeerwa, mbu binashubi tyogoolwa kwo. Si biri mu ba byo'kuyemeerwa naaho! ²⁰ Ngisi kyanya Rurema ali mu tuheereza imihango, ali mu gikwiza mu kati ka Kirisito. Kyo kitumiri tuli mu deta «Bikizi ba kwokwo» mu kati ka Yesu, halinde lyo Rurema ahuuzibwa. ²¹ Twe na niinyu, Rurema ali mu tusikanya mu kati ka Kirisito. Mukuba, keera akatutaluula, ²² anatubiika kwa'kamangu kwo tukola bandu baage, anatubiika na mwo'Mutima Mweru, ibe ngwati ya ibyâye yije.

²³ Kwokwo, ibikatuma ndakaki galukira iyo munda i Korindo, kuli hi'gulu lyo'kumùkejeerera. Ikyanya nade-tagata yiryo igambo, Rurema yenyene ye kamasi kaani. ²⁴ Tutaloziizi ukukizi mùkayira ku bwemeere bwinyu, munakoli busikamiri mwo. Haliko tuli mu kolera kuguma, halinde lyo mulonga ukushambaala.

2

¹ Kwokwo, nanahiga kwo ndagaki lenga iyo munda imwinyu iri kwangayiji mùjengeeza. ² Mukuba, iri nangamùjengeeza, nyandi kandi úwangaki njagalusa? ³ Kyanatuma n'gamùyandikira galya maruba. Kwokwo, mango nayija, mutayiji kengeera mwanjengeeza, munali

mwe mukwaniini ukunjagalusa. Nâli riiri na'kasiisa hi'gulu liinyu, kwo twe na niinyu, tugashambaalira kuguma. ⁴ Ikyanya n'gamùyandikira galya maruba, umutima gwani gwâli koli hanamiri. Nanâli shengusiri bweneene mu kati ke'migenge mingi. Kundu kwokwo, galya maruba gatâli riiri hi'gulu lyo'kumùjengeeza. Si gâli riiri hi'gulu lyo'kumùyereka ngiisi kwo nimùkuuziri bweneene!

Pahulu adeta kwo munabyaha akogwe

⁵ Ulya mundu, iri angabiiri akajengeezania, ndangadeta kwo nie akanjengeeza naaho. Si na niinyu mweshi, akamùjengeeza. Kundu kwokwo, ikyanya akajengeezania, kutakaba kwa lwoshi. ⁶ Keera ahaabwa ikihano na'bandu bingi mu kati kiinyu, kinakoli mùkwaniini. ⁷ Na buno, mukoli kwiriiri mumùkoge, munamùholeeze, atayiji kengeera ashenguka ingingwe, halinde anahebuure lwoshi. ⁸ Ku yukwo, namùyingingaga bweneene, mumùyereke kwo muki mùkuuziri!

⁹ Galya maruba, íbikatuma n'gamùyandikira go, gira lyo ndonga ukumenya ku kasiisa iri mwangakizi nzimbaha mu kati ka byoshi. ¹⁰ Kwokwo, ikyanya muli mu kogaga umundu, iri na naani keera namùkoga. Mukuba, iri hangaba hali igambo írikwaniini ukukogwa, ndi mu likoga imbere lya Kirisito hi'gulu liinyu. ¹¹ Kwokwo, lyo Shetaani atalonge ubulyo bwo'kutuhima mwo. Tuyiji-yiji ngiisi kwo ali mutebani.

Pahulu atagwana Tiito i Torowa

¹² Ikyanya n'gahika mu kaaya ke'Torowa hi'gulu lyo'kumenyeesa abandu Imyazi Miija ya Kirisito, nanagwana Nahamwitu keera anyigulira umulyango gwo'kumùkolera. ¹³ Kundu kwokwo, umutima gwani gutanayika mu nda. Mukuba, ndakagwana yo mwene witu wa Tiito, kyanatuma ngaseezera abandu be'yo munda, nanayami genda i Makedoniya.

Abakozi be'kihango kihyahya

¹⁴ Rurema ahuuzibwe, bwo ayamiri ali mu turongoora mu mulengo gwa Kirisito, mu kuyerekana kwo tuli bahimi. Na ku njira yitu, Rurema ali mu kwiza Imyazi Miija ya Yesu ahandu hooshi, nga muhongolo mwija. ¹⁵ Tuli mu tanga amarambe giitu imwa Rurema, ganali no'muhongolo mwija gwa Kirisito. Yugwo muhongolo guli mu yuwigwana ku njira nguma mu bakiziibwi, na ku gindi-gindi mu bateresiri. ¹⁶ Imwa ábateeresiri, tuli mu babayira nga Nakuzimu, kinatume bagaafwa. Haliko, imwa'bandu ábali mu kizibwa, tuli mu humura bwija nga kindu kigumaana, halinde

nabo babe bagumaana. Aaho! Nyandi úwangahasha ukugira umukolwa mwene yugwo? ¹⁷ Abandi bingi bali mu genda bagadandaza igambo lya Rurema! Haliko twehe, nanga! Si tuli mu deta Igambo lyage buzira bulyalya mu kati ka Kirisito. Rurema yenyene ye katutuma, tunagweti tugalideta imbere lyage.

3

¹ Ka kwokwo tukwiriiri ukumùleteera amaruba go'kuyimenyeesa imwinyu, nga kwa'bandi bali mu gira? Kandi, ka twangaki mùhuuna amaruba go'kugendi yimenyeesa mu bandi? Nanga! ² Si mwenyene mukoli yandisirwi mu mitima yitu! Na bwo mukolaga maruba giitu, abandu booshi bangagasoma, banayami menya íbiri mwo. ³ Ukukulikirana no'mukolwa gwo tukagira mu kati kiinyu, bibonekeriiri kwo muli nga maruba ágalyosiri imwa Kirisito yenyene. Gatali nga maruba ga'bandu bali mu yandika no'bwino, kandi iri ku mabuye mabaaje. Si mukoli yandisirwi mu mitima ya'bandu, ku njira yo'Mutima gwa Rurema úli mugumaana.

⁴ Na íbitumiri twangadeta kwokwo, bwo tubiisiri Rurema kwo'mulangaaliro mu kati ka Kirisito. ⁵ Ee! Umukolwa gwo tuli mu gira, tutangadeta kwo tugushobwiri twenyene. Si Rurema ye mu tushoboleesa, ⁶ ye kanatubiika tubaagage bakozi be'kihango kihyahya. Yikyo kihango, kitanakulikiriini na íbiyandisirwi mu Maaja. Mukuba, zoohe, ziri za kuleetera abandu ulufu. Si ikihango Kihyahya, kikulikiriini ne'byo'Mutima Mweru. Gwo gunali mu baleetera ubugumaana.

Tukola mwo'bulangashane bwa Rurema

⁷ Imaaja zikayandikwa mu kuhokoora amabuye, zanâli kizi leetera abandu ulufu. Kundu kwokwo, zâli riiri mwo'bulangashane bwingi bwa Rurema, halinde amalanga ga Musa ganakizi langashana. Kyanatuma Abahisiraheeri batagaahasha ukugalangiiza. Ha nyuma, yubwo bulangashane bwanafwifwitira. ⁸ Aaho! Gulya mukolwa gwo'Mutima Mweru, ka itali yo haahe kwo gwo gugaaba no'bulangashane bweneene? ⁹ Yizo maaja, kundu zâli kizi leetera abandu ikihano, haliko, zâli yijiri no'bulangashane. Aaho! Ka itali yo haahe kwe'kihango kihyahya kyo kiri no'bulangashane bwe'ngingwe, bwo kiri mu kwania abandu imbere lya Rurema? ¹⁰⁻¹¹ Imaaja za keera, kundu zikayija no'bulangashane, haliko bwâli riiri bwa kulenga naaho. Na buno, tukoli bubwini nga ndaakibwo! Aaho! Ka itali yo haahe kwe'kihango kihyahya kigakizi ba

no'bulangashane bwe'ngingwe, bwo kigayama ho! Ubwa zeene bwo buhimiri bweneene bulya bwa keera.

¹² Bwo tukoli hiiti yugu mulangaaliro, tukoli ba no'bukaruuke. ¹³ Tutanali nga Musa. Mukuba, yehe akabwikira amalanga gaage, mbu lya'Bahisiraheeri batakizi bona ubulangashane úbugali kwo. Bwanâli riiri bwa kufwifwitira naaho. ¹⁴ Yaho keera, yabo Bahisiraheeri bâli yumusiizi imitima. Kiri na zeene, ku kyanya bali mu somaga amagambo ge'kihango kya keera, bakiri nga bab-wikiirwi no'mulondo. Batanazi gubwikuulwa. Gwangab-wikuulwa naaho ku njira ya Kirisito. ¹⁵ Ee! Kiri na zeene, ikyanya bali mu soma Imaaja za Musa, imitima yabo iki bwikiirwi no'mulondo. ¹⁶ Halikago, iri umundu angabiika Nahano kwo'bwemeere, lyoki angagubwikuulwa!

¹⁷ Nahano ye Mutima. Na ngiisi ho'Mutima gwa Nahano guli, ho na'bandu bakoli shwekwirwi. ¹⁸ Kwokwo, tweshi, amalanga giitu gakola mabwikuule, tunakola mu bonekaga mwo'bulangashane bwa Nahano! Tunalu mu hindulwa, halinde tumúshushe, iri tunakizi yushuuka mwo'bulangashane bwage. Yubwo bulangashane, bulyosiri imwa Nahano, anali ye Mutima.

4

Ibiri na'kamaro, tubihiiti mu birugu bi'bumba

¹ Bwo Rurema ye katubiika mu yugu mukolwa ku lukogo lwage, tutali mu yihebuura. ² Ngiisi bya'bandi bali mu gira mu bumbishwa, binali bya kuteezania ishoni, tukabilahira lwoshi! Si twenyene, tutali balyalya, tutanali mu shobania Igambo lya Rurema. Tuli mu yigirizania ibyo'kuli ku bweranyange, halinde lyo booshi babona kwo tutuuziri bwija imbere lya Rurema.

³ Imyazi Miija yo tuli mu menyeesania, kundu ibishamiri, ibishamiri naaho imwa ábateeresiri. ⁴ Boohe, Shetaani keera ahutiisa amenge gaabo, batanayemiiri Yesu. Kundu umulengeerwe gwe'Myazi Miija gulangashiini mu kati ka Kirisito, na Kirisito ashushiini na Rurema yenyene, haliko boohe, batashobwiri ukugubona.

⁵ Ikyanya tuli mu yigiriza abandu, gutalyagagi mwazi hi'gulu liitu. Si tuli mu bayigiriza hi'gulu lya Yesu Kirisito, kwo ye Nahano, na kwo tuli bakozi biinyu hi'gulu lyage. ⁶ Rurema akadeta: «Umulengeerwe, gutanguule mu kihulu!» Ye na yoyo ye katanguula mu mitima yitu. Kwokwo, tukoli yiji hi'gulu lyo'bulangashane bwage, kwo buli ku malanga ga Kirisito.

* 4:6 4.6 Ndondeko 1.3.

⁷ Ibya Kirisito, biryagagi bya'kamaro bweneene! Kundu kwokwo, bitutuuziri mwo nga mu birugu bi'bumba. Kwokwo, lyo'bushobozi bwage bwa'kahebuuza buyerekanwa ku bweranyange kwo bulyosiri imwa Rurema. Si butalyosiri imwitu!

⁸ Twehe, kundu tuli mu humbatazibwa imbande zooshi, si tutali mu humbatala! Na kundu tuli mwe'migangaanwe, si tutali mu yihebuura! ⁹ Na kundu tuli mu libuzibwa bweneene, si Rurema atali mu tujandirira! Na kundu tuli mu gomoolwa haashi, si tutali mu fwa! ¹⁰ Mu magala giitu, tuyamiri tubetwiri mwo'lufu lwa Yesu, gira lyo'bugumaana bwage bukizi tuyerekanwa mwo. ¹¹ Ee! Kundu tukiri bagumaana, halikago tuli mu twalwa imbere lyo'lufu hi'gulu lya Yesu. Kwokwo, lya'magala giitu go'kufwa, gakizi yerekanwa mwo'bugumaana bwage. ¹² Twehe, ulufu lwo lugweti lugaakola mu kati kiitu. Si mwehe, ubugumaana bwo buli mu mukola mwo.

¹³ Tugenderiiri ukuyigiriza hi'gulu lya Yesu, bwo tubi-isiri Rurema kwo'bwemeere. Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «N'gayemeera, kyanatuma ngaadeta.†» ¹⁴ Tuyiji kwo Rurema keera akazuula Nahamwitu Yesu mu bafwiri. Kwokwo, na nyiitu, tuyiji kwo âye tuzuule mwo mu kati ka Yesu, anatutwale na niinyu ngiisi ho atuuziri. ¹⁵ Yibyho byoshi, biryagagi hi'gulu liinyu, gira lye'migashani ya Rurema igenderere ukukwira mu bandu bingi. Kwokwo, akizi yivugwa bweneene, analonge mwo'bulangashane bwe'ngingwe!

Tugahaabwa amagala ga mwi'gulu

¹⁶ Ukukulikirana na yibyho byoshi, tutali mu yihebuura. Kundu amagala giitu gali mu fwifwitira, haliko mu mitima yitu tuli mu girwa bahyahya ngiisi lusiku. ¹⁷ Yago malibu giitu, kitali kindu, ganali ga kulenga naaho. Go na gaago go gâye tuleetere ubulangashane bwe'myaka ne'myakuula! Ee! Ubulangashane bwitu, bwo buhimiri bweneene yago malibu gooshi. ¹⁸ Ku yukwo, tutali mu biika inzaliro ziitu ku biri mu boneka, bwo biri mu ba bya kulenga naaho. Si tuli mu zibiika ku bitali mu boneka! Mukuba, byo bigayama ho imyaka ne'myakuula!

5

¹ Yaga magala go tuki tuuziri mwo hano mu kihugo, galyagagi ngi'heema naaho. Tunayiji kwe'kyanya gagashereera, Rurema agatuheereza inyumba mwi'gulu, itanayubasirwi na'maboko ga'bandu. Haaho, ho tugatuula mwe'myaka

† 4:13 4.13 Zaburi 116.10.

ne'myakuula! ² Kundu kwokwo buno, tukiri mu gongeera, iri tunayifwijaga bweneene kwo tuhaabwe irya nyumba ya mwi'gulu. ³ Mukuba, ikyanya tugaaba tukoli gihaabirwi, bigaaba nga twayambikwa, tutaganaki gwanwa tuli bukondwe. ⁴ Si ikyanya tuki ryagagi mu gano magala, tukiri mu zidoherwa, tunali mu gongeera. Kutali kudeta kwo tuloziizi ukushaaga mu magala giitu, mbu tufwe. Si ibyo tuloziizi, kwo tuyambikwe amagala ga mwi'gulu. Ee! Tuloziizi kwo gano magala ga kufwa, gamirwe na ibigayama biri bigumaana! ⁵ Byebyo, byo Rurema akatubumbira. Keera anatubiika mwo'Mutima Mweru, ibe ngwati ye'byo twâye longe.

⁶ Kwokwo, tuyamiri tukaniziizi imitima. Tuyiji kwe'kyanya tuli mu ba tukiri mu gano magala giitu, tukiri hala lya Nahano. ⁷ Kinatume tutuuziri mu kubiika Rurema kwo'bwemeere. Si tutaki tuuziri ku byo tuli mu bona! ⁸ Nadetaga kwo tukoli kaniziizi imitima. Tunakoli bwini kwo bwangaba bwija tulyoke mu gano magala giitu, tugendi tuulanwa na Nahano. ⁹ Kundu kwokwo, tufitiirwi bweneene ukukizi simiisa Nahano, tuba tuki tuuziri mu gano magala, kandi iri mu gandi. ¹⁰ Tweshi, tukwiriiri tuyimange imbere lya Kirisito, gira tutwirwe ulubaaja! Ngiisi muguma witu anahembwe ku byo âli kizi gira ikyanya âli ki tuuziri mu magala, biba biija, kandi iri bibi.

Tunywaniisibwe na Rurema

¹¹ Bwo tuyijagi kwo Nahano akwiriiri ukuyobohwa, tugweti tugayinginga abandu bweneene kwo bamúyemeere. Rurema atuyiji bwija nga ngiisi kwo tuli. Na ndangaliiri kwo na niinyu mukoli tuyiji bwija mu mitima yinyu. ¹² Kutali kudeta kwo tuloziizi ukushubi yimenyeesa imwinyu. Si tuloziizi naaho kwo tumùheereze ubulyo bwo mwangayiyuvwa mwo hi'gulu liitu. Kwokwo, iri abandu bangaba bagweti bagayihaya ku biri mu boneka ku masu, mulonge ukukizi bashuvya. Kundu kwokwo boohe, batabwini ibiri mu mutima. ¹³ Iri twangaba nga twasireha, kulyagagi hi'gulu lya Rurema. Ne'ri amenge giitu gangaba gali magumaana, kuli hi'gulu liinyu. ¹⁴ Urukundo lwa Kirisito, lwo lugweti lugaturongoora. Mukuba, tuyemiiri kwo Kirisito akafwira abandu booshi. Na buno, booshi bakoli fwiri mu kati kaage. ¹⁵ Na ibitumiri akafwira booshi, gira ikyanya bali mu ba bakiri ho, batakizi tuula hi'gulu lyabo boonyene. Si bakizi tuula hi'gulu lya Yesu, bwo akabafwira, anazuuka.

¹⁶ Ku yukwo, ndaaye mundu ye tukiri mu bona ku bye'kihugo! Biri ukuli kwo yaho keera, twâli kizi bona

Kirisito ku bye'kihugo. Haliko buno, tutakiri mu múbona kwokwo. ¹⁷ Umundu, iri angaba akoli tuuziri mu kati ka Kirisito, akola kiremwa kihyahya. Ibya keera, biri mu ba keera byalenga. Ibihyahya, byo bikola ho!

¹⁸ Yibyo bihyahya byoshi, biri mu lyoka imwa Rurema, bwo keera akayinywaniisa na nyiitu, ku njira ya Kirisito. Na nyiitu kwakundi, anatubiika ku mukolwa gwo'kukizi múnywaniisa na'bandi. ¹⁹ Na bwo Rurema keera akayinywaniisa na'bandu ku njira ya Kirisito, atakiri mu baharurira amahube gaabo. Kwokwo, nyiitu, keera akatuheereza umukolwa gwo'kuyereka abandu ngiisi kwo banganywana bo naye.

²⁰ Tuli bandu bo Kirisito yenyene akatuma. Ne'kyanya tuli mu múyinginga, ali nga Rurema yenyene ye mu deta mu kati kiitu. Kwokwo, twamúyinginga kwi'ziina lya Kirisito, kwo munywane na Rurema! ²¹ Mukuba, uyo Kirisito, kundu ndaabyo byaha byo akakola, haliko Rurema akamúgira abe munabyaha hi'gulu liitu. Kwokwo, tukalonge ukukwanana imbere lya Rurema mu kati kaage.

6

¹ Bwo Rurema keera akamúgashaanira, twamúyinginga bweneene, twe tuli mu kolanwa, kwo mutalekage imigashani yage ifwe ubusha. ² Rurema yenyene akadeta: «Ku kyanya íkyáli kwaniini, n'gakuyuvwa.

Ku lwolwo lusiku, n'gakukiza, nanakutabaala.*» Yikyo kyanya íkikwaniini, namúbwira kwo kiryagagi zeene. Ee! Ulusiku lwa zeene, lwo mwangakizibwa kwo!

Amalibu ga Pahulu mu bukozi bwage

³ Tataloziizi kwe'mikolwa yitu iyiji kengeera yashembulwa. Kyo kitumiri tutali mu siitazania. ⁴ Si tuli mu yerekana mu kati ka byoshi, kwo tuli bakozi ba Rurema. Ikyanya tuli mu longa amalibu, na'magoorwa, na'makuba, tuli mu gooyera bweneene. ⁵ Tuli mu himbulwa, no'kulashwa mu nyumba ze'mbohe. Tunali mu gumukirwa kwo. Tuli mu yitubanula bweneene mu kukola. Tunali mu bula iro, kiri ne'byo tugaalya. ⁶ Tuyerekiini kwo tuli bakozi ba Rurema, mu kutuula ku njira nyeeru, na mu bumenyi, na mu kuyigenderera, iri tunagirirana bwija. Tutuuziri mu kati ko'Mutima Mweru. Tunali mu kundana buzira bulyalya. ⁷ Ngisi byo tugweti tugaadeta, biyamiri biri byo'kuli. Tunali mu ba mwo'bushobozi bwa Rurema. Tunali mu gira íbikwaniini imbere lyage. Yibyo byoshi, byo bilwaniiso byo tufumbiiti mu maboko giitu. ⁸ Bandu

* 6:2 6.2 Hisaaya 49.8.

baguma bali mu tuggingika, iri banatuyivuga. Abandi bali mu tuteezagya ishoni, iri banatudetera buligo. Na kundu tuli bandu bo'kuli, haliko tuli mu haruurwa nga ndyalya. ⁹ Na kundu tumenyekiini bweneene, si tuli mu girwa nga mindamenywa. Tuli mu boneka nga tukoli fwiri, tunakiri ho. Tuli mu himbulwa, haliko tutazi yitwa. ¹⁰ Na kundu tuli mu jengeezibwa, si tuyamiri naaho tushambiiri. Na kundu tulyagagi bakeni, si tuli mu gaza abandu bingi. Na kundu ndaabyo tuhiiti, si twe tukoli hiiti byoshi.

¹¹ E Bakorindo! Keera twamùganuulira ku bweranyange, na ku mitima íshenguusiri. ¹² Twehe, ukumùkunda, tumùkuuziri. Aaho! Kutagi mwehe, mwe mulahiiri ukutukunda! ¹³ Bwo tumùshagalukiiri, na niinyu buno, namùyinginga nga baana baani, mugire niinyu mutushagalukire!

Mutakizi yibiika ku batali Bakirisito

¹⁴ Mutakwaniini ukukizi yibiika ku batayemiiri Kirisito. Íbikwaniini imbere lya Rurema, ka byangalola ku mabi? No'mulengeerwe, ka gwangaba ne'ngoome ne'kihulu? ¹⁵ Ka Kirisito angayuvwanwa na Shetaani?† Umundu úkoli yemiiri Kirisito no'mupagaani, hayagi bagwaniini? ¹⁶ Inyumba ya Rurema úli mugumaana, ka yangagira mbu ihuugize kuguma ne'migisi? Ne'yo nyumba yage, twe twehe! Biryagagi nga kwo Rurema yenyene adesiri kwokuno:

«Ngatuula mu kati kaabo, na ngizi balenga-lenga mwo.

Na mbe Rurema wabo. Nabo banabe bandu baani.‡»

¹⁷ Nahano adetaga kwokuno:

«Mugire mubayilyose mwo, munabayihandule kwo!

Hatagire ikindu kyo'muziro kyo mugakizi huma, gira lyo nimùyakiira.§»

¹⁸ «Ngaaba nie yisho. Na niinyu, mugaaba mwe bagala baani, na banyere baani.

Nie Nahano wo'bushobozi bwoshi, nie wadeta kwokwo.*»

7

¹ E bakundwa baani! Bwo tukoli hiiti iyo mi-hango, tuyiyerusagye na ngiisi ibyangayulubaza amagala ne'mitima. Ee! Bwo tukoli simbahiri Rurema, tufiitirwe ukukwanana imbere lyage.

Pahulu ashambaala

† **6:15** 6.15 Shetaani Mu kigiriki: «Beryari», umugeeza gwalyo: úli mu buliisania umutuula. Liri liguma mu maziina ga Shetaani. ‡ **6:16** 6.16

Balaawi 26.12; Yeremiya 32.38; Hezekyeri 37.27. § **6:17** 6.17 Hisaaya 52.11;

Hezekyeri 20.34, 41. * **6:18** 6.18 2 Samweri 7.14; 7.8.

² Twehe, ndaaye mundu ye tukahubira! Ndaanaye ye tukahabura mu bwemeere bwage. Ndaanaye ye tukalyalyania. Ku yukwo, mukizi tushagalukira. ³ Ikyanya nadeta yaga magambo, kutali mbu nimùlege. Si keera namùbwira kwo nimùkuuziri bweneene! Ee! Twangayamanwa, tuba tukoli fwiri, kandi iri tukiri ho. ⁴ Ngoli mùbiisiri kwo'mulangaaliro bweneene! Na ngolaga mu yiyuvwa bweneene hi'gulu liinyu. Na kundu tutuuziri mu yaga malibu gooshi, keera mukangania bweneene mu mutima gwani! Na ngweti ngashambaala hi'gulu liinyu.

⁵ Ikyanya tukahikaga i Makedoniya, tutakamira ya'mate. Si twâli kizi hahazibwa imbande zooshi. Ku luhande lwa'bandu, bâli kizi longoozania. Na mu mitima yitu twâli yobohiri. ⁶ Haliko, ikyanya Tiito akayija, lyo Rurema akatuholeeza. Ee! Ikyanya abandu bali mu vunika imitima, Rurema ali mu baholeeza. ⁷ Kutanali ukuyija kwa Tiito naaho kwo kukatuholeeza. Si tukaholeezibwa na mu kuyuvwa ngiisi kwo yenyene, mukamùholeeza. Akatuganuulira ngiisi kwo mukoli ngumbwiri, na ngiisi kwo mukola mu yishuhiza ku bikakoleka, na ngiisi kwo mugweti mugambahalira. Yiby byoshi byanatuma ngakaviiriza ukushambaala.

⁸ Galya maruba go n'gamùtumira, kundu gakatee mùjengeeza, ndakiri mu yishuhiza hi'gulu lyago. Ubwa mbere, ikyanya n'gabona ngiisi kwo gakamùjengeeza, nanatee gayishuhiza kwo, kundu kwâli riiri ku kyanya kiniini. ⁹ Haliko buno, ngoli shambiiri. Kutanali mbu bwo mukajengeezibwa. Si njambiiri, bwo mwizingeerwe gwinyu gukatuma mugatwikira ku mabi. Na buno, tukoli bwini kwo yugwo mwizingeerwe gwinyu gwâli kulikiriini no'bulooze bwa Rurema. Mukuba, ndaalyo igambo lyo tukamùshereeza kwo. ¹⁰ Ikyanya abandu bali mu jengeerwa mu kati ka Rurema, lyo bali mu twikira ku mabi gaabo, banakizibwe. Kwokwo, hatanaki sigale na byo bangaki yishuhiza kwo. Haliko, umwizingeerwe gwe'kihugo, nanga! Si gwohe guli mu leeterana ulufu!

¹¹ Yugwo mwizingeerwe gwinyu, Rurema ye wâli loziizi kwo muguyuvwe. Aaho! Lolagi ngiisi kwo mukayunguka. Si mukoli fitiirwi ukugira ibikwaniini, iri munayerekana kwo ndaabwo buhube bwo muhiiti. Mukatee kanguka, mwanayoboha bweneene! Na kwakundi, mwananyikum-bula, iri munambahalira. Mwanagira no'mwete bweneene mu kulooza kwo ibikwaniini bibe byo bigakoleka. Ku luhande lwa yiryo igambo, keera mukayerekana kwo ndaabwo buhube bwo mugweti hi'gulu lyalyo!

¹² Na kundu n'gamùyandikira galya maruba, kutâli riiri hi'gulu lyo'lya úkahuba, kandi iri hi'gulu lyo'lya úkahubirwa. Haliko ingingwe, gakayandikwa, gira biyerekanwe ku bweranyange imbere lya Rurema ngiisi kwo mukoli fitiirwi hi'gulu liitu. ¹³ Yiby byoshi bigweti bigatukania imitima.

Na kwakundi, twanaba na'malega na hi'gulu lya Tiito. Mukuba, naye, mweshi mukamútuuza umutima, halinde anashambaala bweneene! ¹⁴ Nâli mali gwanwa namùhuuza imbere lyage. Na'magambo go n'gamùhuugiza kwo, gatanayiji ndeera ishoni. Si gakayiji boneka kwo gali go'kuli, nga kwa'magambo go twâli kizi mùbwira, nago gâli kizi ba go'kuli. ¹⁵ Kwokwo, Tiito akoli mùkuuziri ingingwe! Aki kengiiri ngiisi kwo mukamúyakiira, mwanamúsimbaha. Mwanamúheereza ulushaagwa, mu kati ko'kujuguma. ¹⁶ Na naani kwakundi, njambiiri bweneene, bwo njobwiri ukumùlangaalira mu kati ka byoshi!

8

Ukuyusa umukolwa gwo'kutabaalana

¹ E beene witu! Buno tuloziiizi ukumùmenyeesa ngiisi kwo Rurema akagashaanira abandu ba mu mashengero ge'Makedoniya. ² Kundu bakakuba bweneene, haliko baki shambiiri! Na kundu balyagagi banakahuku, haliko bakatanga ibindu byabo ku mutima úgushenguusiri. ³ Ngweti ngabatangira ubumasi kwo bakatanga ibindu bingi, ukukulikirana no'bushobozi bwabo. Bakatanga kiri ne'ngingwe!

⁴ Boonyene, bakatuyinginga bweneene kwo nabo babe mu ngoome ya ábali mu tabaala abandu ba Rurema. ⁵ Yukwo kutanga kwabo, kwâli himiri ngiisi kwo twâli langaliiri. Mukuba, bakatee yitanga imwa Nahano, banabuli yitanga ne'mwitu, nga ngiisi kwo aloziizi.

⁶ Kwokwo, niinyu, bwo Tiito ye katee mùbwira kwo mutange ubutabaazi mu kati ko'lukogo, kyanatuma n'gamúyinginga kwo ayiji mùtabaala, gira muguyukize kuguma. ⁷ Mwehe, mukola bikalage mu kati ka byoshi. Mu kulangaalira Rurema, na mu kudeta bwija, na mu kusobanukirwa, na mu kufiitirwa ku miija, na ku rukundo lwo mutukuuziri. Kwokwo, mubaagage bikalage na ku mukolwa gwo'kutabaalana!

⁸ Ikyanya ndi mu mùyereka ngiisi kwa'bandi bakola no'mwete, kutali hi'gulu lyo'kumùhambaaza. Si ndoziizi naaho ukusisa ngiisi kwo'rukundo lwinyu luli. ⁹ Muyiji ngiisi kwo Nahamwitu Yesu Kirisito keera akamùgashaanira.

Mukuba, kundu âli yamiri ali mugale, haliko akayigira mukeni hi'gulu liinyu. Na ku njira ya yubwo bukeni bwage, analonge ukumùgaza.

¹⁰ Ku yukwo, ihano lyani ku yiri igambo lyo lyeri. Ukulyokera ku yugu mwaka úgwamala, mwe mukaba ba mbere mu kutanga ibindu. Kiri no'kusiima ukubitanga, mwe mukaba ba mbere. ¹¹ Kwokwo buno, mugirage muguyuse! Ngiisi kwo mwâli riiri no'mwete gwo'kugugira, kube kwo munganaguyusa, ukukulikirana no'bushobozi bwinyu. ¹² Mukuba, iri wangalooza ukutanga ituulo, Rurema agaliyemeera ukukulikirana na ngiisi byo muhiiti. Si atangalola ku byo mutahiiti!

¹³ Byo ndoziizi, kutali kwo muyingire mu makuba, mbu lya'bandi batabaalwa. Si ndoziizi naaho kwo mwe na yabo bandi, mukizi yumaana.

¹⁴ Ku kino kyanya, mwe muhiiti ibindu bingi ibyangagendi tabaala abiitu mu makuba gaabo. Ne'kyanya nabo багааба бо bakola ne'bindu bingi, munabe mwe mukolaga mu makuba, lyo na niinyu bagamùtabaala. Kwokwo, lyo mugakizi yumaana mwe nabo. ¹⁵ Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Umundu, iri akakuumania ibingi, atakaba ne'bingi ukuhima ulugero. Ne'ri akakuumania ibiniini naye, ndaabyo byo akanihirwa kwo.*»

Tiito atumwa mu Bakorindo

¹⁶ Rurema ahuuzibwe! Mukuba, ye tumiri Tiito akola no'luhalizi hi'gulu linyu, nga kwokuno naani lundi mwo. ¹⁷ Ikyanya tukamúyinginga kwo ayije iyo munda imwinyu, anayemeera ku bushagaluke. Na kwakundi, yenyene akola ne'kyedu bweneene kyo'kuyija yo. ¹⁸ Twamútima no'gundi mwene witu. Uyo gundi, agweti agahuuzibwa mu mashengero gooshi, ku njira yo ali mu genda agamenyeesa Imyazi Miija. ¹⁹ Ikyanya tukaloozagya ugundi wo'kututabaala mu kutwala ituulo, naye, amashengero gakamútoola kwo tugakizi gendanwa. Na íbitumiri tugaa-gira yugwo mukolwa, gira nyiitu tuyerekane umwete gwo tuhiiti mu kutabaalana, halinde Nahano yenyene ayivugwe!

²⁰ Ikyanya tugatwala yako kanyamwala ke'bindu, tualoziizi ukuheereza abandu ubulyo bwo'kutuyidodombera kwo. ²¹ Ku yukwo, tugweti tugaagira umwete gwo'kugira íbikwaniini imbere lya Nahano, ne'mbere lya'bandu kwakundi.

* 8:15 8.15 Kulyoka 16.18.

²² Kuguma na yabo bombi, twamùtumira no'gundi mwene witu ye keera tukageza ubugira kingi ku ngiisi njira, twanabona kwo ayamiri ali mundu wo'mwete. Na buno, umwete gwage gukoli yushuusiri, bwo akola no'mulangaaliro bweneene hi'gulu liinyu. ²³ Ku luhande lwa Tiito, ye tuyamiinwi tuli mu kolanwa mu kati kiinyu. Na ngiisi bo bagayijanwa, batumirwi na'mashengero. Na Kirisito yenyene ali mu huuzibwa hi'gulu lyabo. ²⁴ Ku yukwo, yabo bandu, mubayerekage ngiisi kwo muli mu kundana. Kwokwo, ubwija bwinyu bwo tuli mu mùhuugiza kwo, babuyibonere boonyene, halinde abandu ba'mashengero gooshi nabo babumenye.

9

Ngiisi kwo bagatabaala abe'Yerusaleemu

¹ Biry a bindu byo'kugendi tabaala abandu ba Rurema, mutaki hiiti igoorwa mbu nimùyandikire hi'gulu lyabyo. ² Nyiji bwija ngiisi kwo mukoli fitiirwi ukutabaalana, keera n'ganagwanwa namùhuuza mu bandu be'Makedoniya. Mukuba, ukulyokera ku mwaka úgukalenga, mwe bandu be'Hakaya mukoli ba ibiringiini ukutabaalana, kyanatuma nabo, abingi baabo bagatabaalana.

³ Ku yukwo, namùtumira yaba beene witu, gira mukagwanwe muli ibiringiini ukutabaala, nga kwo keera n'gabwira abandu be'Makedoniya. Kwokwo, amagambo go keera n'gamùhuugiza kwo imbere lyabo, gatayiji boneka kwo ga busha. ⁴ Mukuba, iri nangayijaga iyo munda imwinyu tuli kuguma na'biitu be'Makedoniya, tunayiji gwana mutazi yitegaanura, iri tugagwatwa ne'shoni hi'gulu lyo'mulangaaliro gwo tukoli mùbiisiri kwo. Kiri na niinyu mwenyene, munayiji gwatwa ne'shoni kwakundi. ⁵ Ku yukwo, bwo keera mukalagaania kwo mugatangaga yibyo bindu, n'gabona kwo nyinginge yaba beene witu bagwanwe iyo munda imwinyu keera babikumania. Kwokwo, mango nyiija, ngagwane bikola ibiringiini. Kwokwo, lyo bi-gatangwa ku mitima íshenguusiri. Si kutabe ku miishozo!

Tutange amatuulo ku mutima úgushenguusiri

⁶ Mukengeerage kwe'ri umundu angabyala imbuto niini, ali mu yiji longa umwimbu muniini. Haliko, iri angabyala imbuto nyingi, lyoki ali mu yiji longa umwimbu mwingi. ⁷ Kwokwo, ngiisi mundu akwiriiri atangage nga kwo keera agwanwa ashungika mu mutima gwage. Kutanabe ku njira yo'kusisiitwa, kandi iri ku yo'kuhidikwa. Mukuba, Rurema akuuziri umundu úgweti úgatanga ku mutima

úgushenguusiri. ⁸ Anashobwiri ukumùgashaanira bwe-neene mu kati ka byoshi, halinde munakizi yama muli na ngiisi ibyangamùtabaala ku magoorwa giinyu gooshi. Kwokwo, lyo mugalonga ukukizi kola ngiisi mukolwa mwija. ⁹ Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Keera akayonera ibindu mu bakeni.

Anayamiri ali mu gira ibikwaniini,
halinde imyaka ne'myakuula!*

¹⁰ Rurema ye mu heereza ababyazi imbuto, bazibyale. Ye nali mu heereza abandu imikate, balye. Kwokwo, na niinyu, ngiisi byo mugakizi byala, agamùyushuulira byo, mu kubihembeesa. Ku yukwo, ikyanya mugahaanaga ku bindu biinyu, munalonge mwe'mimbu mingi! ¹¹ Agakizi mùgaza mu kati ka byoshi, gira lyo niinyu mukalonge ukukizi tanga ibindu bingi. Na birya bindu byo mugatanga ku njira yitu, Rurema agakizi yivugwa hi'gulu lyabyo.

¹² Bwo muli mu tanga yibyo bindu, bigatabaala abandu ba Rurema ku magoorwa gaabo. Na kwakundi, abandu bingi bagakizi tanga kongwa bweneene imwa Rurema.

¹³ Mukuba, ikyanya muli mu tanga kano kanyamwala ke'bindu imwabo, kiri ne'mwa abandi, muyerekiini kwo mugweti mugasimbaha Imyazi Miija ya Kirisito. Kinatume abandu bingi bagakizi yivuga Rurema. ¹⁴ Ne'kyanya bagakizi mùhuunira imwa Rurema, mugaaba muli mu mitima yabo. Ee! Mugaaba keera mukabagashaanira ku bugashaane bwa'kahebua.

¹⁵ Na nyiitu, Rurema keera akatuheereza ikigabi kya kahebua. Kwokwo, tukizi mùhuuza hi'gulu lyakyo!

10

Pahulu ashuvya ku byo akalegwa kwo

¹ Niehe Pahulu, namùyinginga ku mutima mwija, mu kati ko'butuudu bwa Kirisito. Baguma bali mu ndetaga kwo ndi mu ba mutuudu ku kyanya naaho tuli mu ba tuliriinwi. Mbu ne'kyanya ndi mu ba hala, lyo ndi mu ba mukayu! ² Yabo bandu iri bangatutonerwa kwo tutuuziri ku bya'magala, ku kasiisa nangamùyijira ku bulangi. Kundu kwokwo, namùyinginga buno kwo mu kati kiinyu, hatagire ibyangatuma ngamùyijira kwokwo.

³ Kundu tutuuziri mu kihugo, si tutagweti tugaagira izibo ku bye'kihugo. ⁴ Ne'bilwaniiso byo tuli mu lwa mwo, nabyo bitali mu ba bya mu kihugo. Si biri mu ba mwo'bushobozi bwa Rurema, halinde tulonge ukuhongola

* 9:9 9.9 Zaburi 112.9.

mwo ngiisi bya'bagoma basikamiiri kwo. Tunagweti tugashereeza inzaliro iziri mu yimangira ku menge ge'kihugo. ⁵ Tunahongole na ngiisi bya'bandu bali mu yiheemya kwo, mu kuhangirira abaabo kwo batamenye Rurema. Inzaliro zooshi, tuli mu zigwata imbira, halinde zikizi simbaha Kirisito. ⁶ Kwokwo, ikyanya mugaaba musimbahiri lwoshi, lyo tugaaba ibiringiini ukuyiji hana ngiisi abakiri mu goma.

⁷ Buno, mukwiriiri mukizi lolera amagambo nga ngiisi kwo biri. Iri mwangayibona kwo muli bandu ba Kirisito, mukwiriiri muyitoneese bwija, mulonge ukumenya kwo na nyiitu tuli bandu baage. ⁸ Nahano akambeereza ubushobozi. Ne'kyanya ndi mu yihaya hi'gulu lyabwo, ngeeka ngola mu leeza ulugero. Kundu kwokwo, ndagagwatwa ne'shoni. Mukuba, ngweti ngakoleesa ubushobozi bwani mu kukizi muyubaka. Si kutali hi'gulu lyo'kumuhongola.

⁹ Ndaloziizi ukuboneka kwo ndi mu muyandikira amaruba hi'gulu lyo'kumukanga. ¹⁰ Baguma biinyu bagweti bagangamba, ti: «Amaruba gaage, galyagagi mwa'magambo makayu-makayu. Si ikyanya ali mu ba ha kati kiitu, ali mu ba lumbeho-mbeho! Na'magambo gaage, ganabe nga ndaago.» ¹¹ Yabo bandu, bakwiriiri bamenye bwija kwo ngiisi kwo tuli mu ba ku kyanya tukiri hala mu kumuyandikira amaruba, kwokwo kwo tugaaba na ku kyanya tugaaba iyo munda imwinyu.

¹² Iri abandu bangaba bali mu yihuuza boonyene, tutangagira mbu tubayigerere kwo. Si boohe, ndaabyo bayiji! Bali mu lolerana kwo, mu kuyigererana kwo boonyene ku boonyene! ¹³ Si twehe, nanga! Tutangayihaya ukuhima ulugero. Twangayihaya naaho ku biri mu mbibi zo'mukolwa gwo Rurema yenyene keera akatubiika mwo.

Yugwo mukolwa gwitu, guhisiragi halinde ne'yo munda imwinyu. ¹⁴ Mukuba, ikyanya tukayiji muyenyeesa Imyazi Miija ya Kirisito, mwali riiri mu mbibi zo'mukolwa gwitu. Kyo kitumiri tutakazitambuka. ¹⁵ Twehe, ikyanya tuli mu menyeesa Imyazi Miija ya Yesu, tutanganaleeza ulugero mbu tuyihayirage ku mukolwa keera ugukagirwa na'bandi. Si umulangaaliro gwo tuhiiti, kwo mugagenderera ingingwe mu kuyemeera Yesu. Kwokwo, lyo'mukolwa gwo tugaki gira mu kati kiinyu, gugakizi yushuuka. ¹⁶ Ha nyuma, tunagendi menyeesa Imyazi Miija na mu bindi bihugo ibiri imbere lye'kye'mwinyu. Umukolwa gwo tugakizi yihayira kwo, gutabe mu mbibi zo'gundi mundu keera akagwanwa abiikwa mwo.

17 «Umundu, iri angagira mbu ayihaye, akizi yihaya naaho ku bya Nahano.*» 18 Si iri bangayihuuza boonyene, batangayemeerwa. Íbiri na'kamaro naaho, kwo Nahano akizi bayemeera kwo bali bandu biija.

11

Indumwa ze'bibeasha

1 Mwe mukongwa! Nangasiima kwo munyigenderere, kundu ngola mu deta nga muhwija. 2 Ngoli gwasirwi no'luugi bweneene hi'gulu liinyu, lunalyosiri imwa Rurema yenyene. Mukuba, mulyagagi nga shasha ndaluule yo n'gagondeesa imwo'mushosi muguma, ye Kirisito. 3 Na buno, nyobohiri kwe'nzaliro ziinyu zangakoli haburwa, munabe mutaki fitiirwi ku Kirisito ku mutima gwoshi. Si mwangateberezibwa na'balyalya, nga kwo Heeva naye akateberezibwa no'mujoka. 4 Ikyanya umundu ali mu yihi mùyigiriza ibya Yesu ku gindi-gindi njira, itanabe ye'mwitu, yehe muli mu múlekeerera. Ehee! Muli mu yakiira ugundi-gundi mutima, ne'gindi-gindi Myazi Miija, bitanali byo mukayakiira imwitu.

5 Biryá «bikalage bye'ndumwa» ziinyu, ndabwini kwo hali kindu kyo bimbimiri kwo. 6 Kundu ndali ndesi, si ku luhande lwo'bumenyi, nzobanukiirwi bweneene. Kiri ne'kyanya twâli riiri imwinyu, twâli kizi yerekana kwokwo ngiisi kyanya.

7 Ka bikaba byaha, bwo nâli kizi mùyigiriza Imyazi Miija ya Rurema buzira kumùhuuna imbembo? Si mu kugira kwokwo, nâli kizi yibiikaga haashi, mbu lyo mukizi kuzibwa! 8 Nâli kizi hembwa na'gandi mashengero, mbu lyo ndonga ukumùkolera. Yago gandi, byâli riiri nga nâli kizi gazimba! 9 Ku kyanya nâli riiri mu kati kiinyu, ndaaye muguma winyu ye nâli kizi zidohera ku magoorwa gaani. Si beene witu ábâli lyosiri i Makedoniya, bo bâli kizi ndabaala hi'gulu lyago. Mukuba, nâli mali higa kwo ndaalyo igoorwa lyoshi lyo ngakizi mùzidohera kwo. Buno, kwo nganagenderera. 10 Nga kwo ngweti ngaadeta ukuli mu kati ka Kirisito, kwo na kwokwo, ndaaye mundu wa mu poroveesi yinyu ye'Hakaya úgambuza kwo ndakizi genderera mu yukwo kuyihaya. 11 Kituma kikagi? Ka mbu bwo nimùshombiri? Nanga! Si Rurema yenyene ayiji kwo nimùkuuziri!

12 Íbitumiri ngagenderera ukukizi mùkolera buzira kuhembwa, gira lyo zirya zindi-zindi ndumwa zitalonga ubulyo bwo'kuyihaya, mbu nazo zigweti zigaakola nga

* 10:17 10.17 Yeremiya 9.24.

ngiisi kwo tuli mu kola. ¹³ Si ndumwa mwene yizo, ziryagagi za bibeesh! Kundu zigweti zigayigira kwo ziri ndumwa za Kirisito, haliko ziri mu kola ku bulyalya! ¹⁴ Yibyo bitangatusoomeza. Si kiri na Shetaani yenyene agweti agayihunda kwo ali muganda wo'mulengeerwe. ¹⁵ Kwokwo, tutanga-soomerwa bwa'bakozi baage nabo bagweti bagayihunda kwo bali mu kola ku njira ikwaniini. Kundu kwokwo, mu kuheza, yabo banabibeeshâye longe ikihano ikikwaniini ku mikolezi yabo.

Pahulu ayihaya hi'gulu lya'malibu gaage

¹⁶ Namùbwira kandi: Hatagire umundu úgambona kwo ndi muhwija! Kandi, iri mwangakoli mbona kwo ndi ye, mutee nyabiira kwokwo nga muhwija, halinde naani ndonge ukuyihaya hiniini. ¹⁷ Na'magambo go ngola ngayihayira kwo, atali Nahano ye wanduma kwo ngadete. Si namu gadeta nga muhwija naaho. ¹⁸ Bwa'bandi bingi bagweti bagayihayira ku bya'magala, leka na naani ndee biyihayira kwo. ¹⁹ Mwehe, bwo mwe mukola banabwenge, muli mu yigenderera bweneene ku bahwija! ²⁰ Mukoli yigendiriiri kiri na ku bandu ábagweti bagamùgira baja, banali mu mùlyalyania, no'kumùsiviza ibindu! Banagweti bagamùbonera, iri banamùshulikira mu masu, moto! ²¹ Halikago twehe, tubuziri ubushobozi bwo'kukizi mùlibuza kwokwo! Ee! Nangayemiiri ukuteezibwa ishoni mwene yukwo!

Kwokuno buno, ngola ngaadeta nga muhwija. Ngiisi bya'bandi bagweti bagayihayira kwo ku bukaruuke, byo na byebyo naani ngola ngayihayira kwo! ²² Ka boohé balyagagi Baheburaniya? Si na naani ndi gundi Muheburaniya! Ka bali Bahisiraheeri? Na naani ndi muguma wabo! Ka banali ba mwi'kondo lya Hiburahimu? Na naani kwakundi ndi wamwo. ²³ Ka bali bakozi ba Kirisito? Bwija! Haliko niehe nie mbahimiri mu kumùkolera! (Si leero ngola mu deta nga musire!) Niehe, ngweti ngakoleereza ukubahima. Mutee nyuvwa! Keera n'ganalashwa mu nyumba ze'mbohe ubugira kingi ukubahima. Na ndi mu himbulwa bweneene ukubahima. No'bugira kingi ndi mu zeera ho nangesiga itwe. ²⁴ Ubugira kataanu, Abayahudi bakanjulika ingoni makumi gashatu na mwenda,* ²⁵ Abarumi nabo, bakanjulika ne'ngoni ubugira kashatu. N'ganavurumikwa amabuye liguma. N'ganavungukirwa kwo na'mashuba mu nyaaja

* **11:24** 11.24 Abayahudi, mu kuhana umundu, batâli hangwirwi kwo bamùkubule ingingwe lye'ngoni makumi gana. Bukengeeze 25.3. Na mu kuyoboha kwo batataluse yago makumi gana, kinatume ndaaye ye bakashulika ingingwe ya makumi gashatu na mwenda.

ubugira kashatu. Keera n'ganamala ubushigi ni'zuuba, ndi mu nyaaja. ²⁶ Ndi mu yama mbimbusiri mu lugeezi. Ndi mu hushwa ne'nyiji. Na ndi mu hushwa na'banyazi. Ndi mu hushwa mu beene witu Abayahudi, na mu bandu be'gindi milala kwakundi. Ndi mu hushwa mu twaya, na mu mbingiro, kiri na mu nyaaja. Ndi mu hushwa kwakundi na ábali mu yiyerekana kwo bali beene witu. ²⁷ Ndi mu himbukaga mu kukizi koleereza. No'bugira kingi ndi mu bula iro, ne'byokulya, ne'binywebwa. Keera nanakayula bweneene, no'kubula ibyambalwa.

²⁸ Kuguma na yiby byoshi, ndi mu yama nzidohirwi hi'gulu lyo'kukizi taaniza amashengero gooshi. ²⁹ Iri umundu angaba ali mu bukaholwe, iri na naani mbuyu-vwiti. Ne'ri angahubiisibwa, iri naani ndyaniirwi mu mutima.

³⁰ Iri byangambuuna kwo nyihaye, ngayihayira naaho ku biri mu yerekana ubukaholwe bwani. ³¹ Mukuba, Rurema, Yishe wa Nahamwitu Yesu, yehe naaho ye kwaniini ukukizi yivugwa imyaka ne'myakuula. Ye nayiji kwo ndagweti ngabeesha. ³² Ikyanya nâli riiri mu kaaya ke'Damasiki, guvuruneeri úli mwi'dako lya mwami Hareta, akabiika abalaliizi mu marembo gaako, gira bakangwate. ³³ Haliko nanaleezibwa mu kaazo ko'luzitiro lwako, nanashonool-erwa imbuga mu kitiri. Kwokwo, kwo n'gafuushuka mu maboko gaage.

12

Amabone ga Pahulu, no'bukaholwe bwage

¹ Bingwiriiri ngenderere ukuyihaya, kundu ndaabyo bigaagira. Buno, ngola ngayihaya hi'gulu lya'mabone na'miigule íbikalyoka imwa Nahano. ²⁻³ Nyiji kwo keera hakalenga imyaka ikumi ni'na, n'gatwalwa halinde mu Paradiizo, mwi'gulu lya kashatu.* Ne'kyanya n'gatwalwa yo, ndayijagi iri kukaba mu magala, kandi iri mu mabone. Si Rurema yenyene ye yiji. ⁴ Na yumwo mwi'gulu, nanayuvwa mwa'magambo ga'kahebuza, ga'bandu bata-hangwirwi ukudeta. ⁵ Na bwo n'gatwalwa mwi'gulu, buno leero nangakoli yihaya! Kundu kwokwo, ukuyihaya kwani, kubaagage ku bukaholwe bwani naaho. ⁶ Iri nangaloziizi ukuyihaya, ndangabiiri muhwija. Si nangabiiri ngweti ngaadeta ibyo'kuli! Kundu kwokwo, yukwo kuyihaya, ngakuleka, hatabe úgabonera ubwija bwani ukuhima ngiisi

* 12:2-3 12.2-3 mwi'gulu lya kashatu mwo Rurema yenyene atuuziri.

kwo buli. Abubonerage naaho ku byo ngweti ngaagira naaho, na ku byo ngakizi deta.

⁷ Yago mabone ga'kahebua, ikyanya n'gagayerekwa, Rurema atâli loziizi kwo nangakizi yiheemya hi'gulu lyago, kyanatuma agambiika mwo'bulyanirwe bwa'magala, ganakizi shuta nga mugenge. Yago malibu iri ndumwa îlyosiri Shetaani, gira ikizi nyogogoza. ⁸ Keera n'ganayinginga Nahano ubugira kashatu kwo agandyose mwo. ⁹ Halikago ananjuyya: «Ugaahasha ku njira yo'lukogo lwani naaho. Ee! Ikyanya ugakizi ba mu bukaholwe, mwo'bushobozi bwani bugakizi kukola mwo.»

Ku yukwo, yubwo bukaholwe bwani, bwo ngasiimaga ukukizi yihayira kwo, halinde lyo'bushobozi bwa Kirisito bukizi nyama mwo. ¹⁰ Ngweti ngashagaluka mu bukaholwe bwani hi'gulu lya Kirisito. Ndi mu shagaluka kiri na mu bitusi, na mu makuba, na mu kulibuzibwa, na mu kuhahazibwa. Ee! Ikyanya ndi mu ba mu bukaholwe, lyo ndi mu ba mwo'bushobozi!

Pahulu ataaniza Abakorindo

¹¹ Keera nayigiraga nga muhwija. Si yubwo buhwija, mwe mukatuma ngabuyifunda mwo. Munali mwe mutâkwaniini ukunyivuga! Kundu nienyene ndali kindu, si ndaabyo byo birya bikalage biinyu bye'ndumwa bimbimiri kwo! ¹² Ku kyanya nâli riiri mu kati kiinyu, nâli kizi yerekana ku bwigenderezi bwoshi kwo ndi ndumwa. Nâli kizi mùgira mwe'bitangaaza bya kwingi-kwingi. ¹³ Ndaanakyo kindu kyo n'gagirira agandi mashengero, kyo na niinyu ndakamùgirira. Ngeeka n'gamùhubira naaho, bwo ndâli kizi mùzidohera ku magoorwa gaani. Aaho! Iri nangaba n'gagiraga buligo, mungoge!

¹⁴ Mumenyage bwija kwo ngola ibiringiini ukugira ulugeezi lwani lwa kashatu lwo'kuyija imwinyu. Ne'kyanya ngaaba yo, ndagamùzidohera ku magoorwa gaani. Mukuba, bitali bindu biinyu byo ndoziizi. Si nimùloziizi mwenyene! Bitanakwiriiri kwa'baana babe bo bagakizi biikira ababusi baabo ibihinda. Si ababusi bo bakwiriiri bakizi bibiikira abaana baabo! ¹⁵ Ku yukwo, ngakoleesa ibindu byani byoshi hi'gulu liinyu ku bushagaluke. Kiri na nienyene, ngayitanga hi'gulu liinyu. Aahago! Bwo ngaviriziizi ukumùkunda, ka byangakoli tumaga urukundo lwo munguuziri luganiiha?

¹⁶ Kundu bibonesiri kwo ndakamùzidohera ku magoorwa gaani, haliko baguma biinyu bakiri mu ndeta kwo n'gamùlonga ku bulyalya. ¹⁷ Ka n'gamùlyalyania ku njira ya balya bandu bo n'gamùtumira? Nanga! ¹⁸ Si n'gayinginga Tiito bweneene kwo ayije iyo munda

imwinyu, kuguma no'lya gundi mwene witu. Ka Tiito akamũyalyania? Si tugweti tugakolanwa ku mutima muguma! Ne'ngesho ziitu, zo nguma.

¹⁹ Ngeeka mutoniri kwo tugweti tugayibulanira imbere liinyu. E bakundwa biitu, bitali kwokwo! Si tugweti tugaadeta imbere lya Rurema mu kati ka Kirisito! Na byoshi byo tuli mu gira, tuli mu bigira hi'gulu lyo'kumũyubaka. ²⁰ Ngoli yobohiri kwe'kyanya ngayija iyo munda imwinyu, nangakoli mũgwana mutakiri nga kwo ndoziizi. Na niinyu kwakundi, munambone buligo. Nyobohiri kwo nangakoli mũgwana mukiri mu longoozania no'kuvyulana mwo'luugi. Munabe mukiri mu yigurumura, no'kuyihandulana kwo. Munabe mukiri mu gambana no'kuyunulana. Munabe mukiri mu yikan-gaata, iri munagira ulunganga. ²¹ Ku kyanya ngagalukira imwinyu, ngoli yobohiri kwo Rurema wani angambonia ishoni imbere liinyu. Hali ikyanya nangajengeezibwa mu kubona kwa'bandu bingi mu kati kiinyu baki yifuuziri mu byaha, banabe batazi bitwikira kwo, banabe bagweti bagayeruzania no'kusambana, iri banakizi yidulumbika mu bitalaalwe.

13

Amahano mazinda

¹ Yulwo lugeezi lwani lwo'kuyija imwinyu, lwo lugaaba lwa kashatu. (Na nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru: «Ngiisi igambo likwiriiri litangirwe ubumasi na'bandu babiri, kandi iri bashatu.*») ² Ku lulya lugeezi lwani lwa kabiri, n'gakengula ngiisi ábáli gweti bagaagira ibyaha. Na buno ku kyanya ndazi galukira yo, nagwanwa namũkengulaga kandi, kuguma na'bandi booshi, kwe'ri umundu angaba agweti agabiyifunda mwo, ndagaki mũlekeerera.

³ Aaho! Bwo muloziizi ukumenya kwo Kirisito ali mu deta mu kati kaani, leero mugayimenyera mwenyene! Uyo Kirisito, ikyanya ali mu mũtanduula, kutali mu ba mu bukaholwe. Si kuli mu ba mu bukalage! ⁴ Uyo Yesu, ku kyanya akayitirwa ku kibambo, lyo áli riiri mu bukaholwe. Halikago buno, ayamiri ali mugumaana ku bushobozi bwa Rurema. Kiri na nyiitu, kundu tuli mu ba mu bukaholwe mu kati ka Kirisito, haliko ikyanya tugaaba kuguma na niinyu, tugaaba tuli bagumaana mu kati kaage, tunabe mwo'bushobozi bwa Rurema.

⁵ Kwokwo, muyigere mwenyene, lyo mulonga ukumenya iri mubiisiri Rurema kwo'bwemeere. Si muyiji bwija kwo

* 13:1 13.1 Bukengeeze 19.15.

Yesu Kirisito amùtuuziri mwo, iri mwangaba mutayabiirwi. ⁶ Kiri na nyiitu kwakundi, ndangaliiri mugayiji menya kwo tutayabiirwi.

⁷ Tugweti tugamùhuunira imwa Rurema, hatagirage ubuhube bwoshi bwo mugaagira. Kutali mbu lyo tuboneka kwo twe tuli biija. Si tuloziizi naaho kwo mwehe mukizi gira ibikwaniini, kundu twehe byangakizi boneka nga twayabirwa. ⁸ Ngiisi igambo lyo tugweti tugaagira, likulikiriini no'kuli. Ee! Ukuli naaho, kwo tushobwiri ukukizi kulikira. ⁹ Tuli mu ba tushambiiri naaho, ku kyanya tuli mu bukaholwe, na mwehe munabe mukaniri. Kyo kitumiri tuli mu huuna Rurema kwo amùtungaanie. ¹⁰ Kyo kinatumiri ngweti ngamùyandikira yaga maruba ku kyanya ndazi hika iyo munda imwinyu. Kwokwo, mango mbikaga yo, ndagwane ibyangatuma ngamùkayira, na mbe ngiri mu koleesa ubushobozi bwo Nahano akambeereza. Mukuba, yubwo bushobozi, ndabuhaabirwi, mbu lyo nimùhongola. Si mbuhaabirwi, gira ngizi mùyubaka.

Amagambo go'kusezerana

¹¹ Na buno, e beene witu, namùseezera. Baaba! Mukizi giraga umwete gwo'kukana mu kati ka Kirisito. Yaga magambo go namùyinginga mwo, mukizi gasimbaha. Munakizi yihuugiza kuguma mu kati ko'mutuula. Kwokwo, lyo Rurema agaaba ali kuguma na niinyu, munabe mutuuziri mu mutuula, iri munakundana.

¹² Mukizi lamusania ku njira ikwaniini[†] mu kati ko'rukundo.[‡] Abandu ba Rurema booshi, bamùlamusa.

¹³ Nahamwitu Yesu Kirisito akizi mùgashaanira mweshi! Munabe mukundiini mu kati ka Rurema! Munakizi ba ne'ngoome mu kati ko'Mutima Mweru!

[†] **13:12** 13.12 Mu kigiriki, kunyunyuguta. [‡] **13:12** 13.12 Yabo bandu ba keera, mu kulamusania bâli kizi nyunyugutana.

Amaruba ga Pahulu imwa' Bagalatiya Indangiro

Yaga maruba, gayerekiini injira yo tuli mu haruurirwa mwo'kuli imbere Iya Rurema. Abayahudi baguma, bâli gweti bagaadeta kwa'Bakirisito bakwiriiri bakizi kulikira imaaaja za Musa, nga kukizi tenguulwa. Haliko Pahulu anabalahirira, anabayereka ngiisi kwo tuli mu kizibwa ku njira yo'kuyemeera Yesu naaho. Ho twangakulikira imaaaja, tukwaniini tukizi rongoorwa no'Mutima Mweru, halinde Iye'misi ye'byaha itumale mwo.

Mu bigaajo 5-6, Pahulu ali mu tuyigiriza kwo tuleke ukurongoorwa na'mafwije mabi ga'magala giitu. Si tukizi rongoorwa no'Mutima Mweru mu kati ka byoshi.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli mu Bagalatiya 5.16: «Kwokwo, namûbwiraga, mukizi rongoorwa no'Mutima Mweru. Lyoki, Iyo mutagaki koleesa amifwije giinyu mabi!»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiro (1.1-5)
- b) Ndaagwo gundi mwazi mwija ngo'gwa Yesu (1.6-10)
- c) Pahulu ayerekana ku bweranyange kwo ali ndumwa ya Yesu (1.11-2)
- d) Tukoli shwesirwi mu bye'maaja, tunakoli ba bandu ba Yesu (3-4)
- e) Tukwaniini tukizi rongoorwa no'Mutima Mweru (5-6)

Indangiro

¹⁻² Yaga maruba, galyosiri imwani, nie Pahulu, kuguma na beene witu booshi bo tutuliinwi. Gatumwa imwinyu, mwe bandu ba mu mashengero ge'Galatiya. Niehe, nie ndumwa. Ikyanya n'gatoowa, kutakaba ku njira ya'bandu, ndaanaye mundu úkambiika. Si n'gabiikwa na Yesu Kirisito yenyene, bo na Daata Rurema. Anali Rurema úkazuula Kirisito mu bafwiri!

³ Daata Rurema, na Nahamwitu Yesu Kirisito, bakizi mûgashaanira! Bakizi mûheereza no'mutuula!

⁴ Kirisito keera akafwa, gira atuguluule mu byaha, tunalonge ukukizibwa mu mabi, bwo gakoli luguusiri mu kihugo. Biri nga kwo Daata Rurema âli mali gwanwa ashungika. ⁵ Kwokwo, akizi yama ali mu huuzibwa imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

Ndaayo gindi Myazi Miija ya Kirisito íri ho

⁶ Mwehe, mwanzoomezza bweneene! Rurema akamùhamagala ku lukogo lwa Kirisito. Aaho! Si mukola mu shubi yami mújandirira, iri munayifunda mu gindi-gindi myazi! Iyo myazi, kundu iri mu detwa mbu ya Kirisito, ⁷ haliko itali yo yohe. Imyazi Miija ya Kirisito, bandu baguma bali mu gira mbu bamùshovyeze yo. Kyo kitumiri mukola no'lushunguti!

⁸ Aahago! Iri umundu angamùyigiriza igindi-gindi myazi hi'gulu lya Kirisito, itali yerya yo keera tukagwanwa twamùyigiriza, uyo ayame adaasirwi imyaka ne'myakuula! Adaasirwi ngana, kundu twangaba twehe, kandi iri muganda ukulyoka mwi'gulu. ⁹ Namùbwiraga kandi: Iri umundu angamùyigiriza igindi-gindi myazi hi'gulu lya Kirisito, itali yerya yo keera mukagwanwa mwayakiira, uyo ayamage adaasirwi!

¹⁰ Ka mubwini kwo namùbwira kwokwo, mbu lyo nye-meerwa na'bandu? Nanga! Haliko ndoziizi kwo Rurema abe ye ganyemeera! Íngi girage mbu ngizi simiisa abandu, ndangaki biiri mukozi wa Kirisito.

Rurema ye kabiika Pahulu kwo abe ndumwa

¹¹ E beene witu! Irya Myazi Miija yo n'gamùmenyeesa, ndoziizagi mumenye bwija kwo itali ya kuyihalangira. ¹² Ndakagilyosa imwo'mundu yeshi. Ndaanaye mundu úkaginyigiriza. Si Yesu Kirisito yenyene ye kagimmenyeesa ku njira yo'bwigule!

¹³ Keera mukayuvwa kwe'kyanya nâli ki riiri mwi'banga lye'Kiyahudi, kwo nâli kizi genda nganyagaza ishengero lya Rurema, mbu litaki be ho. ¹⁴ Ku yikyo kyanya, mwi'banga liitu lye'Kiyahudi, nie wâli kuliiragi abiitu bingi bo twâli yumiini. Kiri ne'migeeza yoshi yo tukasigirwa na bashokuluza biitu, nie nâli fitiirwi bweneene mu kukizi gikulikiriza.

¹⁵ Kundu kwokwo, ukulyokera ku kyanya ndâli zaazi butwa, Rurema âli mali gwanwa andaluula, anambamagala ku lukogo lwage. Anasiima ¹⁶ ukuyerekana Umwana wage mu kati kaani, gira lyo ngizi genda ngamùmenyeesa mu batali Bayahudi.

Ku yikyo kyanya, ndaaye mundu ye n'gagendi hanuusa. ¹⁷ Na kundu abiitu bâli mali biikwa kwo zibaagage ndumwa, ndakayami zamuukira imunda bali i Yerusaleemu, mbu tugendi bonaana. Si n'gatee yami genda mu kihugo kye'Buharaabu. Na ha nyuma, nanagalukira mu kaaya ke'Damasiki.

¹⁸ Ne'ri hakalenga imyaka ishatu, lyoki nanazamuukira i Yerusaleemu, gira ngendi yimenyeesa imwa Peturu. Twanabeeranwa yo siku ikumi na zitaanu. ¹⁹ Na mu yizo siku, ndaayo gindi ndumwa ye n'gabonaana, ha nyuma lya Yakobo, mwene wabo Nahamwitu. ²⁰ Yaga magambo go namùyandikira, namùbwiraga imbere lya Rurema kwo gatali ge'bibeessa.

²¹ Ha nyuma, nanagenda mu poroveesi ye'Siriya, na mu ye'Kirikiya. ²² Ku yikyo kyanya, ndâli menyekiini mu mashengero ga Kirisito ge'Buyahudi. ²³ Abakirisito be'yo munda, bâli kizi yuvwa naaho kwo'lya úshuba mu genda aganyagaza abandu ba Yesu mbu bajande ubwemeere bwabo, leero yoyo ye kolaga mu genda agayigiriza abandu kwo babukulikire! ²⁴ Kyanatuma bagayivuga Rurema hi'gulu lyani.

2

Pahulu ayemeerwa ne'zaabo ndumwa

¹ Iri hakaba keera halenga imyaka ikumi ni'na, nanashubi zamuukira i Yerusaleemu, ngolaga na Barinaaba na Tiito. ² Mukuba, Rurema âli mali mbwira ku njira yo'bwigule kwo ngende yo. Ne'ri n'gahikaga yo, twanakuumana áhayiheriiri, kuguma na ábâli yijikiini kwo birongoozi bya'mashengero. Yibyó birongoozi, nanabiyereka Imyazi Miija yo ndi mu genda ngamenyeesa mu batali Bayahudi. Mukuba, nâli loziizi kwo'mukolwa gwo ndi mu yama nvukeriiri kwo, gutayiji kengeera gwafwa ubusha. ³ Ku yikyo kyanya, twâli riiri kuguma na Tiito. Na kundu âli riiri Mugiriki, haliko yibyó birongoozi bitakamúhambaaza kwo atenguulwe.

⁴ Yee! Ku yikyo kyanya, mu kati kiitu mwâli mali yishesheza inaazi. Yizo naazi, kundu zikayihunda kwo bali baguma biitu mu kati ka Yesu, si zâli gweti zigagandiiza naaho, gira zimenye ngiisi byo tukoli hangwirwi kwo, bwo tukolaga mu kati ka Yesu Kirisito. Ee! Zâli loziizi ukushubi tuyingiza mu buja. ⁵ Kundu kwokwo, tutanabayemeerera, kiri ne'hiniini! Si twâli loziizi ukumùlangira ukuli kwe'Myazi Miija.

⁶ Balya bashosi, kundu bâli menyekiini kwo bakulu, ndaakyo kindu kyo bakayushuula ku magambo go ndi mu genda ngayigiriza! Na kundu bo bali mu yimbwa mbu balyagagi bakulu, haliko imwani, ubukulu bwabo, kitâli kindu. Mukuba, Rurema, ndaayo indoola yo ahiiti. ⁷ Yabo bakulu, bakabona kwo Rurema ye kambiika kwo ngizi genda ngamenyeesa Imyazi Miija mu batali Bayahudi.

Peturu naye, keera akabiikwa kwo abe ye gakizi gimenyeesa mu Bayahudi. ⁸ Ee ma! Rurema akabiika Peturu abe ndumwa mu Bayahudi, nga kwoku naani, akambiika kwo mbe indumwa mu bandu be'gindi milala.

⁹ Yakobo, na Peturu, na Yohana, bo bâli menyekiini kwo byo birongoozi. Ne'ri bakabonaga ngiisi kwo Rurema âli mali ngashaanira, banatuhuma mu maboko twe na Barinaaba, banatuyegereza mu ngoome yabo. Twanalagaana kwo twe tugakizi kola mu batali Bayahudi. Nabo banakizi kola mu Bayahudi. ¹⁰ Hali igambo liguma naaho lyo bakatuhuuna, kwo tukizi kengeera abakeni. Byebyo, byo na naani nâli koli fitiirwi kwo.

Ngisi kwo Pahulu akayagagaza Peturu

¹¹ Ikyanya Peturu akahika mu kaaya ke'Handyokiya, twanamúgwana akoli hubiri. Bulya buhube bwâli bonesiri-bonesiri, kyanatuma ngamúyagagaza hi'gulu lyabwo!

¹² Mukuba, Peturu âli koli komiiri ukushangiira ibyokulya na ábatali Bayahudi. Haliko, ikyanya Abakirisito baguma be'Kiyahudi bakayija ukulyoka imwa Yakobo, leero, Peturu anayama agayiyeka ku batali Bayahudi, anabayihandula kwo. Âli yobohiri Abayahudi, bwo bâli kizi hagika kwa'bandu be'gindi milala nabo bakwiriiri ukutengu-ulwa. ¹³ Yubwo bulyalya bwa Peturu, abandi Bakirisito be'Kiyahudi bâli gweti bagabuyifunda mwo. Kiri na Barinaaba naye, anabuyingira mwo.

¹⁴ Yabo booshi, ikyanya n'gabonaga kwo bataki kuliki-iri Imyazi Miija mu kati ko'kuli, nanayagagaza Peturu imbere lya'baabo booshi kwokuno: «Kundu ulyagagi Muyahudi, utaki tuuziri ngo'Muyahudi. Si ukoli tuuziri ngo'mundu we'gindi milala. Aahago! Kituma kiki uki gweti ugahagika kwa'bandu be'gindi milala bakizi kulikiriza imigeenza ya'Bayahudi?»

Ukukwanana kwitu kukizi ba ku bwemeere

¹⁵ Twehe, tuli Bayahudi nirizina! Ee! Tutali bandu be'gindi-gindi milala, abakozi be'byaha. ¹⁶ Kundu kwokwo, tuyiji kwo ndaaye mundu úwangakwanana imbere lya Rurema, mbu bwo ali mu simbaha Imaaja za Musa. Si angalanga ukukwanana naaho, ku njira yo'kubiika Yesu Kirisito kwo'bwemeere. Kwokwo na nyitu, ikyanya tuloziizi ukukwanana imbere lyage, kulyagagi ku njira yo'kumúyemeera. Si kutali ku njira yo'kusimbaha Imaaja. Ndaaye úwangakwanana imbere lya Rurema, mbu bwo ali mu zisimbaha.

¹⁷ Ikyanya tuli mu loozagya ukukwanana imbere lya Rurema ku njira ya Kirisito, lyo tuli mu yerekana kwo na

nyiitu tulyagagi banabyaha. Aaho! Ka kuli kudeta kwo Yesu ye mu tuhubiisa? Nanga! ¹⁸ Ziry a maaja za keera, ndakiri mu ziyihaga kwo. Ne'ri nangashubi gira mbu nzikulikirize, iri nienyene nayiyerekana kwo ndi muhubi. ¹⁹ Yizo Maaja ziri nga keera zikanyita. Na ngoli zifwiri kwo, halinde lyo ndonga ukuba ho hi'gulu lya Rurema. Keera n'gayitirwa ku kibambo kuguma na Kirisito. ²⁰ Ndanali nie ki tuuziri ho. Si Kirisito ye koli tuuziri mu kati kaani. Na bwo nduuziri ho buno, kulyagagi ku njira yo'kuyemeera Umwana wa Rurema, bwo keera akangunda, anayitanga afwe hi'gulu lyani. ²¹ Kwokwo, ndakiri mu jandagira ulukogo lwa Rurema. Mukuba, abandu, nga bangalonga ukukwanana imbere lyage ku njira yo'kukizi kulikiriza Imaaja za Musa, nga yukwo kufwa kwa Kirisito, kukola kwa busha!

3

¹ E maashi Bagalatiya! Ka mwashikwa, halinde mukolaga bahwija kwoku? Si keera mukamenyeesibwa ku bweranyange ngiisi kwo Yesu Kirisito akayitirwa ku kibambo! ² Ndoziizi mumbwire igambo liguma. Ka mukayakiira Umutima Mweru ku njira yo'kukulikiriza Imaaja? Nanga! Si mukaguyakiira ku njira yo'kuyuvwa Imyazi Miija, mwanagiyemeera! ³ Kutagi kandi mwayifunda mu buhwija mwene yubu? Si mukatondeerera mu kati ko'Mutima Mweru! Aaho! Ka mukoli loziizi ukuyukiza ku misi yinyu mwenyene? ⁴ Ikyanya mukalengaga mu galya malibu gooshi, ka kwâli riiri kwa busha? Nanga! Bitangaziziri! ⁵ Ikyanya Rurema ali mu mùbiika mwo'Mutima Mweru, anakizi mùgiraga mwe'bitangaaza, ka biri mu ba, mbu bwo mwâli kizi kulikiriza Imaaja zaage? Si bikaba kwokwo, bwo mukayuvwa Imyazi Miija, mwanagiyemeera!

⁶ Kiri na Hiburahimu, «Âli yemiiri Rurema, kyana-tuma Rurema agamúharuura kwo akoli kwaniini imbere lyage.*» ⁷ Munamenyage bwija, kwe'kyanya abandi bali mu ba bayemiiri Rurema, iri bakola baana ba Hiburahimu. ⁸ Ukulyokera keera, ábatali Bayahudi nabo bakatangirwa ubuleevi mu Mandiko Meeru, kwe'ri bangayemeera Rurema, bagaharuurwa kwo bakoli kwaniini imbere lyage. Mu gaago Mandiko Meeru, Hiburahimu naye akabwirwa Imyazi Miija kwokuno: «Mu kati kaawe, mwa'bandu ba'mahanga gooshi bagakizi gashaanirwa!†» ⁹ Kwokwo, ikyanya abandu bali mu ba bayemiiri Rurema, lyo bali mu gashaanirwa, nga kwo Hiburahimu naye akagashaanirwa, bwo âli múyemiiri.

* 3:6 3.6 Ndondeko 15.6. † 3:8 3.8 Ndondeko 12.3; 18.18; 22.18.

¹⁰ Haliko, iri abandu bangayihega ku Maaja, mbu lyo bakwanana imbere lya Rurema, iri badaasirwi! Si biri biyandike kwokuno: «Iri umundu atangasimbaha byoshi ibiyandisirwi mu yizi maaja, adaakwe!‡» ¹¹ Kwokwo, bibonekeriiri kwo ndaaye mundu úwangakwanana imbere lya Rurema, mbu bwo asimbahiri Imaaja zaage. Mukuba, bidesirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «Iri wangalooza ukukwanana imbere lya Rurema, ukwaniini umúyemeere. §» ¹² Si yizo Maaja zaage, zoohe zitali mu lola ku bwemeere. Mukuba, zidesiri kwo'mundu iri angagira ngiisi kwe'maaja zidesiri, agakizi lama ku njira yazo.*

¹³ Yiryo idaaki, kundu liri mu leetwa ne'Maaja, haliko keera Yesu akatuguluula mu kati kaalyo. Mukuba yehe akadaakwa, ho twangadaasirwi. Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «Iri umundu angamanikwa ku kiti,† iri adaasirwi.‡» ¹⁴ Yesu akatuguluula. Kwokwo, irya migashani yo Rurema akalagaania Hiburahimu, ilongage ukukwira kiri na mu batali Bayahudi ku njira ya Yesu Kirisito. Kiri no'Mutima Mweru, Rurema akatulagaania kwo agatuheereza gwo. Kwokwo, nagwo, tuli mu guhaabwa ku njira yo'bwemeere!

Imihango ya Rurema itakayitwa ne'Maaja

¹⁵ E beene witu! Tutee twira umugani ku bituula-tuula ho. Iri abandu bangaba keera banywana ikihango, keera banakiyemerezania kwo, iri ndaakiye mundu úwangashubi kibalala! Ndaanalyo igambo lyo angashubi kiyushuula kwo. ¹⁶ Kwokwo, ne'mihango yo Rurema akalagaania Hiburahimu, akalagaania no'lya mundu muguma wa mwi'kondo lyage. Mukuba, mu Mandiko Meeru, mutadesiri kwo Rurema akagilagaania abandu bingi-bingi ba mwi'kondo lya Hiburahimu. Si bidesiri naaho kwo akalagaania Hiburahimu kuguma no'gundi mundu muguma wa mwi'kondo lyawe. § No'yo mundu muguma, ye Kirisito. ¹⁷ Byo ndoziizi ukudeta, byo byebi: Rurema akanywana ikihango bo na Hiburahimu, anakibiika kwo'muhango. Ne'ri hakalenga imyaka magana gana na makumi gashatu, Imaaja za Musa zabuli yija. Kundu kwokwo, yizo Maaja zitangayita ikihango, kandi iri umuhango gwo Rurema akakibiika kwo. ¹⁸ Mukuba, ngiisi byo Rurema akaheereza Hiburahimu, akamúheereza byo ku lukogo lwage, ukukulikirana na ngiisi kwo áli mali gwanwa amúlagaania. Si byo Rurema

‡ 3:10 3.10 Bukengeeze 27.26. § 3:11 3.11 Habakuki 2.4. * 3:12 3.12 Balaawi 18.5. † 3:13 3.13 manikwa ku kiti Yesu akamanikwa ku kiti mu kubambwa ku kibambo. ‡ 3:13 3.13 Bukengeeze 21.23. § 3:16 3.16 Ndondeko 12.7.

ali mu haana, iri twangabilongaga mu kusimbaha Imaaja, bitangaki yimangira ku muhango gwage!

¹⁹ Aaho! Imaaja zikabiikirwa biki? Zikabiikwa gira zikizi yereka abandu amahube gaabo. Zanakizi kola naaho, halinde ukuhisa ku kyanya kyo'kuyija kwo'lya mundu muguma wa mwi'kondo lya Hiburahimu. Mukuba, Rurema âli mali gwanwa amûbiika kwo'muhango. Yizo Maaja, ikyanya zikayijaga, zikaleetwa na'baganda. Nabo, banazisikiiriza umutungwa muguma, ye Musa, gira naye azitwalire abandu. ²⁰ Ikyanya abandu babiri bali mu nywana, lyo bali mu ba ni'goorwa lyo'mutungwa. Haliko Rurema, ikyanya akalagaania Hiburahimu, âli kola halwage yenyene.

²¹ Aaho! Ka kwo kudeta kwe'Maaja ziloziizi ukuhangana ne'mihango ya Rurema? Nanga! bitangaziga! Imaaja, nga zangashobwiri ukuleetera abandu ubugumaana, bashuba bagakwanana imbere lya Rurema ku njira yo'kukizi zisimbaha. ²² Haliko, biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwa'bandu booshi bashwesirwi mu bushobozi bwe'byaha. Kwokwo, halyagagi injira nguma naaho yo'kulonga byo Rurema akatulagaania. Kuli ku njira yo'kuyemeera Yesu Kirisito naaho.

²³ Ikyanya tutazi longa ubulyo bwo'kuyemeera Yesu, twâli yamiri tushwesirwi mu bushobozi bwe'Maaja. ²⁴ Zanâli kizi tulera, halinde ukuhisa ku kyanya Yesu akayija kwo. Kwokwo, tuli mu longa ukukwanana imbere lya Rurema ku njira yo'kuyemeera Kirisito. ²⁵ Ee! Tukola mu yemeera Yesu, tutanakiri mwi'dako lye'Maaja.

Tukola baana ba Rurema

²⁶ Bwo mweshi mukoli yemiiri Yesu Kirisito, mukola baana ba Rurema. ²⁷ Mukuba, keera mukabatiizibwa mu kati ka Kirisito, munakoli mûshushiri. ²⁸ Ndanakilwo lubibi mu Bayahudi na'bandu be'gindi milala, kandi iri mu baja na âbatali baja, kandi iri mu bashosi na'bakazi. Mweshi, mukola mwe baguma mu kati ka Yesu Kirisito! ²⁹ Na bwo mukola bandu ba Kirisito, buno na niinyu mukolaga ba mwi'kondo lya Hiburahimu. Kwokwo, ngiisi byo Rurema akagwanwa amûlagaania, na niinyu mugabilonga.

4

¹ Tutee deta hi'gulu lyo'mwana muguma úwâye longwe ku bindu bya yishe. Uyo mwana, ikyanya ali mu ba akiri mwanuke, ali mu ba nga muja, kundu ye mwene ibindu byoshi. ² Ali mu ba akiri mwi'dako lya ábali mu múlera, na mwi'dako lya'bimangizi ba yibyongwa bindu, halinde ukuhisa ku kyanya yishe âli mali mûshungikira kwo agaaba keera

atwa. ³ Kwokwo, na nyiitu, twâli ki riiri nga baana baanuke. Mukuba, twâli ki riiri baja bo'kuhemukira amabi ga mu kihugo.

⁴ Haliko, ikyanya ikikwaniini, iri kikhikaga, Rurema anatumana Umwana wage, ayiji butwa no'mukazi. Uyo mwana wage, anatuula mwi'dako lye'Maaja, ⁵ gira lyo alonga ukuguluula ngiisi ábatuuziri mwi'dako lyazo. Kwokwo, lyo nabo baba baana ba Rurema. ⁶ Na bwo nyiitu tukolaga baana ba Rurema, kyo kitumiri akabiika Umutima gwo'Mwana wage mu kati kiitu. Yugwo Mutima, guli mu tudeta mwo: «Aba!* E Daata!» ⁷ Kwokwo, mutakiri baja. Si mukola baana ba Rurema! Na bwo mukola baana baage, niinyu mugalonga ngiisi byo abikiiri abaana baage.

Pahulu ataaniza Abagalatiya

⁸ Yaho keera, ku kyanya mutâli zaazi menya Rurema, mwâli ki riiri baja ba íbiri mu detwa kwo bamungu, bitanali ye Rurema nirizina. ⁹ Halikago buno, mukoli yiji Rurema. Kandi nangadesiri kwo Rurema ye mùyiji! Aaho! Kuti kandi mugweti mugashubi hemurwa na'mabi ga mu kihugo? Si gatahiiti akamaro, ganalyagagi ga busha! Ka mwangasiima kandi kwo gashubi mùshwekera mu buja bwago? ¹⁰ Si mukiri mu kulikiriza isiku ngulu, ziba za mwaka, kandi iri ze'myezi, kandi iri ze'bihe, kandi iri ze'zindi-zindi siku ngulu. ¹¹ Ngolaga mu mùtaaniza kwo ngeeka imikolwa yoshi yo nâli kizi fukerera kwo mu kati kiinyu, ikola igaafwa busha!

¹² E beene witu! Namùyinginga bweneene, mukizi yigira nga kwoku ndi. Mukuba, naani keera n'gayigira nga kwoku muli. Ndaanabwo buligo bwo muzindi ngirira! ¹³ Muyiji bwija kwo bulya bulwazi bwani, bwo bukatuma ngalonga ubulyo bwo'kuyiji mùyigiriza Imyazi Miija ya Yesu. ¹⁴ Na kundu bwâli kizi mùhahaza, haliko mutakagwatwa na'kanyenywe hi'gulu lyani, mutakananjokoora. Si mukanyakiira nga muganda wa Rurema, nga kwo mwangayakiira Yesu Kirisito yenyene! ¹⁵ Aahago! Kulya kunjagalukira kwinyu, leero kuti kwaba? Nangamùtangira ubumasi kwe'kyanya nâli riiri iyo munda imwinyu, mwâli riiri mugajobola kiri na'masu giinyu, munagambeereze, nga byangaziziri. ¹⁶ Aaho! Bwo ngweti ngamùbwira ibyo'kuli, ka byangakoli tuma mugambona nga mugoma?

¹⁷ Balya bandu, ikyanya bagweti bagamùhahalira, si kuli ku njira yo'kumùlyeryega naaho! Baloziizi ukutushombania, gira lyo baba bo mugakizi hahalira. ¹⁸ Aaho!

* 4:6 4.6 Aba liri igambo lye'Kiyahudi. Kuli kudeta daata.

Ukuhahahirana kwonyene, kuli kwija. Ne'ngingwe, ku kyanya tutaki ririinwi!

¹⁹ E baana baani bakundwa! Ngola mu siriira kandi hi'gulu liinyu, nga mukazi úgweti úgaliibwa no'mukero. Bigaaba kwokwo, halinde ukuhisa ku kyanya Kirisito agaboneka mu ngiisi muguma winyu. ²⁰ Na ndoziizi kwo twangaberiinwi buno, halinde lyo ndonga ukuhindula ngiisi kwo ngweti ngamùganuulira. Si keera mwangangaana bweneene!

Saara na Hagaari

²¹ Mwe mukoli zibatiiri Imaaja za Musa. Aaho! Ka mwenyene muyiji ngiisi kwo zidesiri? Mumbwirage! ²² Si biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwo Hiburahimu akabuta abaana babiri bo'butabana. Muguma, akamúbuta ku muja-kazi wage, no'gundi ku mukaage. ²³ Ikyanya akabuta umwana ku muja-kazi wage, akabutwa nga kwa'bandi bali mu butwa. Halikago, ikyanya akabuta umwana ku mukaage, uyo mwana akabutwa ku muhango gwo Rurema áli mali gwanwa amúlagaania.

²⁴ Yabo bakazi kwo bali bombi, ngiisi muguma ali mugani gwe'kihango kiguma-kiguma. Ee! Umuja Hagaari, guli mugani gwe'kihango kyo Rurema akagira na'bandu baage ku mugazi Sinaayi. Kyo kitumiri yikyo kihango, ikyanya bali mu kikulikiriza, nabo bali mu ba nga baja. ²⁵ Uyo Hagaari, anali mugani gwo'mugazi Sinaayi mu kihugo kye'Buharaabu. Yugwo mugazi Sinaayi nagwo, guli mugani gwa'kaaya ke'Yerusaleemu, kanakiri ho buno. Mukuba, yako kaaya nako, katuuziri mu buja, kuguma na'bandu baako. ²⁶ Haliko twehe, maawe kali kaaya ke'Yerusaleemu ákali mwi'gulu. Na koohe katatuuziri mu buja! ²⁷ Mukuba, biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

«E ngumba, we tazindi buta! Ugire naawe ushambaale!

Kundu utazindi yuvwa umukero gwo'kubuta, una-bande akabuuli, awi yiyi yiyi!

Mukuba, umukazi úkakorora, ye gaaba na'baana bingi ukuhima nakiriri.†»

²⁸ E beene witu! Mwehe muli ngo'mwana Hisake,‡ bwo mukolaga baana ba Rurema ukukulikirana no'muhango gwage. ²⁹ Si Hishimaheeri, ali mwana ye Hiburahimu akabuta nga kwa'bandi baana bali mu butwa. Ku yikyo kyanya, ye wáli kizi hahaza uwabo Hisake, kundu Hisake akabutwa ku bushobozi bwo'Mutima Mweru.§ Kwokwo,

† 4:27 4.27 Hisaaya 54.1. ‡ 4:28 4.28 Hisake ye Hiburahimu akabuta ku

mukaage ukukulikirana no'muhango gwa Rurema. § 4:29 4.29 Uyo mwana úwáli kizi hahaza Hisake, ye mukulu wage Hishimaheeri, ulya úkabutwa no'muja.

kwo binakiri halinde zeene.

³⁰ Aahago! Kuti kwo bidesirwi mu Mandiko Meeru? Bidesirwi kwokuno: «Uyu muja-kazi, umúyimulage, kuguma no'mwana wage! Uyo mwana atáye hyane kuguma no'wabo ye ukabuta ku mukaawe.*» ³¹ Ku yukwo, e beene witu! Na nyiitu, tutakiri baana bo'muja-kazi. Si tukolaga baana bo'mukazi mwene inyumba!

5

Tukola bashwekuule mu kati ka Kirisito

¹ Íbikatuma Kirisito akatushwekuula, gira tukizi yama tutuuziri mu bwobwo bushwekuule. Ku yukwo, mukizi yama musikamiri! Mutanaki yemeerage kwo mushubi shwekerwa mu buja.

² Munyuvwirize bwija! Niehe Pahulu nagwanwa namùbwira kwe'ri mwangakizi yemeera ukutenguulwa, iri ndaakiko kamaro ko mugalonga mu kati ka Kirisito!

³ Namùbwira kandi, kwe'ri mwangayemeera ukutenguulwa, iri bikoli múkwiriiri mukizi simbahaga ne'zindi maaja zooshi za Musa. ⁴ Aahago! Iri mwangalooza ukukwanana imbere lya Rurema ku njira yo'kukulikiriza Imaaja, iri keera mukatwibwa ku Kirisito. Munabe mutaki tuuziri mu lukogo lwage!

⁵ Halikago twehe, tukoli yemiiri Yesu, tunakoli lindiriiri mu kati ko'Mutima Mweru, kyo kitumiri tulangaliiri kwo tugakwanana imbere lya Rurema. ⁶ Ikyanya abandu bakoli tuuziri mu kati ka Yesu Kirisito, kitakiri kindu iri bangaba batengwirwi, kandi iri batatengwirwi. Íbiri na'kamaro naaho, kuli kuyerekana kwo tumúyemiiri, mu kukizi kundana.

⁷ Si mwâli kizi fukerera ku bya Yesu mu kati ko'kuli! Aahago! Nyandi úkamùtebeereza, halinde mutaki músimbahiri? ⁸ Rurema, atali ye kamùtebeereza kwokwo, anali ye kamùhamagala! ⁹ Biri nga kwo bidesirwi kwokuno: «Isaama niniini, iri mu hemeesa irobe.» ¹⁰ Yaga magambo gooshi, ngoli hiiti umulangaaliro mu kati ka Nahano kwo mutagaaba ne'gindi-gindi mitono hi'gulu lyabyo. Halikago, iri umundu angamùlugiza, Rurema agaki múhana, kundu angaba ali nyandi.

¹¹ E beene witu! Nga nangabiiri ndi mu yigiriza abandu kwo bakizi tenguulwa, ndangaki libuziibwi! Na'bandu batangaki mbwini buligo, bwo ndi mu bayigiriza hi'gulu lye'kibambo kya Kirisito. ¹² Ikyanya abandu bali mu

* 4:30 4.30 Ndondeko 21.10.

mùlugiza, nangasiimiri kwo boonyene bangayitengwiri lwoshi, halinde bayitungule!

Tukizi rongoorwa no'Mutima Mweru

¹³ E beene witu! Rurema keera akamùhamagala kwo mukizi yama mushwekwirwi. Kundu kwokwo, yukwo kushwekuulwa, kutali kudeta kwo mukoli hangwirwi ukukizi koleesa amifwije giinyu mabi. Si mukwiriiri mukizi kolerana mu kati ko'rukundo. ¹⁴ Imaaja kwo zirya-gagi zooshi, zishwesirwi mu lubaaja luguma, lunadesiri kwokuno: «Ukizi kunda umutuulani wawe, nga ngiisi kwo uyikuuziri wenyene!» ¹⁵ Haliko, iri mwangakizi duutulana no'kujanganulana, muloleekeze bwija mutayiji kengeera mwamalana!

¹⁶ Kwokwo, namùbwiraga, mukizi rongoorwa no'Mutima Mweru. Lyoki, lyo mutagaki koleesa amifwije giinyu mabi! ¹⁷ Si yago mifwije mabi, gali mu hangana no'Mutima Mweru. No'Mutima Mweru nagwo, guli mu hangana na'mifwije mabi. Yibyobyombi, bwo biri mu hangana kwokwo, kyo kitumiri ngiisi byo muloziizi ukugira, bitali byo muli mu gira. ¹⁸ Halikago, iri mwangakizi rongoorwa no'Mutima Mweru, iri mutakiri mwi'dako lye'Maaja.

¹⁹ Amifwije mabi ga'bandu, ngiisi kwo gali mu kola, kuli mu boneka ku bweranyange: mu bushule, na mu bweruzi, na mu bitalaalwe, ²⁰ na mu kuyikumba imigisi, na mu bulozi, na mu bushombani, na mu milongwe, na mu luugi, na mu kuyigurumura, na mu kuhambirira ubukulu, na mu kuyihindulirana, na mu kuyihandulana kwo, ²¹ na mu bulire, na mu bulalwe, na mu kuyidulumbikira mu biteeziri ishoni, na mu gandi mabi mwene yago. Buno namùkengula, nga kwo n'gamùkengula ubwa mbere, kwe'ri mwangakizi yifunda mu mabi mwene yago, mutâye yingire mu bwami bwa Rurema.

²² Si bitumbwe byo'Mutima Mweru, lulyagagi urukundo, no'bushambaale, no'mutuula, no'bwigenderezi, no'kunogerana, no'kugirirana amija, no'kuba mwemeera, ²³ no'butuudu, no'kukizi yihangirira. Amagambo mwene yaga, imaaja zitali mu galahiza!

²⁴ Abandu ba Yesu Kirisito, keera bakayitira amifwije gaabo mabi ku kibambo. Kwokwo, batakiriri mu lungumirwa, batanali mu hemukira amabi. ²⁵ Bwo tukoli tuuziri mu kati ko'Mutima Mweru, tukwiriiri tukizi gukulikira. ²⁶ Tutanakizi ki yikangaata! Tutanakizi shomborozania. Tutanakizi girirana uluugi.

* 5:14 5.14 Balaawi 19.18.

6

Tutakizi luha mu kugira amiija

¹ E beene witu! Iri umundu angagwa mu kyaha kirebe, mwe mukoli kaniri mu byo'mutima, mukwiriiri mumúyerekeze mu kati ko'butuudu bwoshi. Kuguma na yibyo, mukizi yiloleekeza mwenyene, mutayiji kengeera na niinyu mwayingira mu magezo. ² Mukizi tabaalana mu magoorwa giinyu, lyo mugaaba musimbahiri ulubaaja lwa Kirisito. ³ Iri wangayibonaga kwo ukuliiri abiinyu, unabe utali kindu, iri wayihenda wenyene!

⁴ Ee! Ngiisi mundu akwiriiri akizi lola bwija ku mikolezi yage, ibe yo agakizi yiyuvwa kwo. Si kutabe mu kuyishushirania no'gundi! ⁵ Ngiisi mundu, akwiriiri akizi vigalala ku muteekerwa gwage yenyene.

⁶ Iri umundu angayigirizibwa Imyazi Miija, akwiriiri akizi heereza umwigiriza wage ku ngiisi bindu biija byo ahiiti.

⁷ Mutakizi yiteba, mbu mwangahenduula Rurema! Ngiisi byo'mundu ali mu byala, byo na byebyo byo ali mu yimbula. ⁸ Umundu, iri angakizi hemurwa na'mifwije gaage mabi, ali mu gayimbulira mwo'bushereere. Haliko, iri angakizi simiisa Umutima Mweru, lyoki agayimbula ubulamu bwe'myaka ne'myakuula. Ee! Agabulonga imwa gwogwo Mutima Mweru. ⁹ Ikyanya muli mu gira amiija, mutakizi luha! Mukuba, iri twangakizi yihangaana mu kugira amiija, twâye galongere mwe'mimbu ku kyanya ikikwaniini. ¹⁰ Kwokwo, ku kyanya tugaaba tukiri no'bulyo, tukizi girira abandu amiija. Ne'ngingwe, tukizi gagirira beene witu ábayemiiri Yesu.

Amagambo go'kuheza

¹¹ MULOLE NGIISI KWO NAYANDIKAGA YAGA MARUBA NA YIZI FWABE MBAMU! NIE NAGAYANDIKA NIENYENE!

¹² Ikyanya abandu bali mu daalika kwo mukizi tengulwa, baloziizi naaho kwo balonge ukukizi yihayira ku bya'magala. Na kwakundi, iri batangakizi mùtenguula, bayobohiri kwo bagayiji libuzibwa hi'gulu lye'kibambo kya Kirisito. ¹³ Yabo bandu, kundu bakatenguulwa, haliko ndaazo zindi maaja za Musa zo bagweti bagasimbaha! Íbitumiri bali mu looza kwo mukizi tengulwa, mbu lyo balongaga ubulyo bwo'kukizi yihayira ku byakoleka ku magala giinyu!

¹⁴ Haliko niehe, ndaabyo nangayihayira kwo, kútali ku kibambo kya Nahamwitu Yesu Kirisito naaho! Mukuba, ku njira yakyo, ibye'kihugo keera byayitwa imwani. Na naani, keera n'gabifwa kwo. ¹⁵ Kwokwo, iri twangaba

tutengwirwi, kandi iri tutatengwirwi, kitali kindu. Íbiri na'kamaro naaho, kwo tukizi ba biremwa bihyahya! ¹⁶ Yaga magambo, ikyanya abandu bali mu gasimbaha, bagakizi galongera mwo'mutuula, no'lukogo, kuguma na'bandi bandu booshi ba Rurema.

¹⁷ Ukulyokera buno, hataki gire mundu úgashubi njom-boroza. Si ngoli hiiti invigo nyingi ku magala gaani, hi'gulu lya Yesu.

¹⁸ E beene witu! Nahamwitu Yesu Kirisito akizi mùgashaanira mu mitima yinyu. Bikizi ba kwokwo!

Amaruba ga Pahulu imwa' Bahefeso Indangiriro

Yaga maruba gayerekiini ngiisi kwo tuli mu longa imigashani ye'kitangaaza mu kati ka Yesu. Ganayerekiini kwakundi, na ngiisi kwo tuli mu kizibwa ku lukogo, si kutali ku mikolezi yitu. Ku yukwo, tukwiriiri tukizi simbaha Rurema mu kutuula mu buguma, mu kati ko'mulengeerwe. Si tutakizi yifunda mu bitalaalwe.

Ha nyuma, Pahulu anahanuula abashosi na bakaabo, na'babusi na'baana baabo, na'baja na'basheebuja baabo.

Na ku mbeka, Pahulu ali mu yerekana ngiisi kwo tukwaniini ukukizi hagana na Shetaani, mu kuloleesa ibilwaniiso byo'mutima: ukuli, no'kugira ibikwaniini, no'bwemeere, no'bukize, ni'Gambo lya Rurema, no'kukizi múhuuna.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli mu Bahefeso 3.20: «Rurema, ikyanya ali mu koleesagya ubushobozi bwage mu kati kiitu, ashobwiri ukugira ibye'ngingwe bweneene ukuhima byo twangamúhuuna! Anganagira kiri na ibitali mu mitono yitu.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1.1-2)
- b) Ngiisi kwo tukwaniini ukumenya (1.3-3)
- c) Ngiisi kwo tukwaniini ukukizi gira (4-6.20)
- d) Pahulu asezerana (6.21-24)

Indangiriro

¹ Niehe Pahulu, nie ndumwa ya Yesu Kirisito, nga kwo Rurema áli loziizi. Nie ngweti ngamúyandikira, mwe bandu ba Rurema ba mu kaaya ke'Hefeso, mwe muli bemeera mu kati ka Yesu Kirisito. ² Daata Rurema, na Nahamwitu Yesu Kirisito, bakizi mùgashaanira! Banakizi mùheereza no'mutuula!

Tukoli gashaniirwi mu kati ka Kirisito

³ Rurema, Yishe wa Nahamwitu Yesu Kirisito, akizi huuzibwa! Mukuba, mu kati ka Kirisito, Rurema keera akatugashaanira ku ngiisi migashani yoshi ya mwi'gulu. ⁴ Ikyanya Rurema atâli zaazi bumba ikihugo, anatutoola mu kati ka Kirisito kwo tube bandu baage bataluule, tunabe bazira buhube imbere lyage. Na bwo áli tukuuziri, ⁵ anagwanwa ashungika kwo agatugira tube baana baage

ku njira ya Yesu Kirisito. Ee! Kwokwo, kwo âli siimiri. ⁶ Na bwo Rurema akatubonera ulukogo lwa'kahebua mu kati ka Kirisito, Umwana wage mukundwa, kyo kitumiri tugweti tugamúhuuza.

⁷ Uyo Kirisito, ye katuguluula, mu kuyona umuko gwage, halinde twanakogwa ibyaha biitu. Kwokwo, kwo akatubonera ulukogo lwa'kahebua. ⁸ Anagweti agatugirira amijja bweneene, mu kutuheereza ubwitegeereze bwoshi, halinde tulonge ukusobanukirwa bwija.

⁹ Ngiisi byo Rurema âli mali gwanwa ashungika mu Kirisito, byâli bishamiri. Kundu kwokwo, anasiima ukutumenyeesa byo. ¹⁰ Na íbyâli bishamiragi, byo byebi: Ku kyanya íkikwaniini, Rurema agabiika byoshi mwi'dako lya Kirisito, gira abe hi'gulu lya byoshi, biba bya mwi'gulu, kandi iri bya hano mu kihugo.

¹¹ Ngiisi byo Rurema ali mu gira, ali mu gwanwa abishungika. Kwokwo, na nyiitu, akatutoola kwo tube be'mwage mu kati ka Kirisito. ¹² Na bwo tukashungikirwa kwo tube ba mbere mu kubiika Kirisito kwo'mulangaaliro, tukwaniini tukizi huuza Rurema, tunamúheereze ubulangashane!

¹³ Kiri na niinyu, ikyanya mukayuvwa Imyazi Mijja yo'kuli, mwanamenya ngiisi kwo mwangakizibwa, mwanagiyemeera. Kirisito keera anamúheerezagya Umutima Mweru, kabe kamangu, nga kwo âli mali tulagaania. ¹⁴ Yugwo Mutima Mweru, yo ngwati kwo twâye ki longe ngiisi byo Rurema akatulagaania twe bandu baage, halinde tunashwekuulwe lwoshi. Kwokwo, Rurema, akizi huuzibwa bweneene mu kati ko'bulangashane bwage!

Ibyo Pahulu ahuunira Abahefeso

¹⁵ Keera nayuvwa ngiisi kwo mukoli yemiiri Nahamwitu Yesu, na ngiisi kwo mukoli kuuziri abandu baage booshi. ¹⁶ Kwokwo, ikyanya ndi mu huuna Rurema, nyamiri ndi mu tanga kongwa hi'gulu liinyu.

¹⁷ Ndi mu mùhuunira imwa Rurema wa Nahamwitu Yesu Kirisito, anali Daata wo'bulangashane, kwo akizi mùbiika mwo'Mutima gwo'bwitegeereze, halinde munabe mukoli sobanukiirwi, munalongage ukumenya Rurema nga ngiisi kwo ali. ¹⁸ Rurema keera akatuhamagala halinde tukoli ba no'mulangaaliro. Kwokwo, ngweti ngamúhuuna kwo amùsobanulire, mulongage ukumenya ingingwe ngiisi kwo ali mu gashaanira abandu baage bweneene ku njira ya kahebua. ¹⁹ Mulonge ukumenya na ngiisi kwo Rurema ali mu koleesa ubushobozi bwage buhamu mu kati kiitu, twe tukoli múyemiiri.

Yubwo bushobozi bwage buhamu, keera akabukoleesa²⁰ mu kuzuula Kirisito mu bafwiri, anamúbwataza uluhande lwage lwe'lulyo mwi'gulu.²¹ Kwokwo, Kirisito ye kuliiri bweneene abatwali booshi, na'banabushobozi booshi, na'banamisi booshi, na banahano booshi, kuguma na ngiisi banalushaagwa, baba ba mu kino kyanya, kandi iri ba mu kyanya íkyâye yije.²² Rurema akanabiika byoshi mwi'dako lya Kirisito, halinde lyo Kirisito abe yi'twe lya byoshi hi'gulu li'shengero.²³ Mukuba, ishengero go magala gaage. Kirisito yenyene alituuziri mwo, analikwiziri mwo. Kiri na'handi hooshi, ahakwiziri lwoshi.

2

Ukukizibwa kwitu kuli ku lukogo

¹ Mu siku ízikalenga, mwâli fwiriiri mu mahube giinyu, na mu byaha biinyu.² Mwâli ki tuuziri mu mabi ge'kihugo, mwanakizi simbaha Shetaani, ulya mukulu mubi útwaziri mu kyanyaanya. Ye gweti agaakola mu batasimbahiri Rurema.³ Kiri na nyiitu tweshi twâli tuuziri kwokwo, mu kukizi koleesa amifwije mabi ga'magala giitu, na ge'mitono yitu. Twâli tugahanirizibwa ku buraakari bwa Rurema, kuguma na'bandi bandu booshi.

⁴ Kundu kwokwo, Rurema ayijwiri ulukogo, anatukuuziri bweneene!⁵ Kyanatuma ku kyanya twâli ki fwiriiri mu byaha biitu, anatuvyula buhyahya mu kati ka Kirisito. Kwokwo, ukukizibwa kwinyu, kukaba ku lukogo lwage naaho.⁶ Rurema anatulengeza kuguma na Yesu Kirisito, anatubwataza twe naye mwi'gulu.⁷ Kwokwo, ku kyanya íkyâye yije, alonge ukuyerekana ulukogo lwage lwa'kahebua, mu kukizi tugirira amiija mu kati ka Yesu Kirisito.⁸ Ee! Mukakizibwa ku lukogo lwa Rurema naaho, mu kumúbiika kwo'bwemeere. Yukwo kukizibwa kwinyu, kutalyosiri imwinyu, si kiryagagi kigabi ukulyoka imwage.⁹ Bitanakulikiriini ne'mikolezi yinyu, gira mutalonge ubulyo bwo mwangayihayira kwo.¹⁰ Rurema ye katuhindula, halinde twanaba nga ngiisi kwo tukola. Mu kati ka Yesu Kirisito, akatugira tube bandu bahyahya, halinde lyo tulonga ukukizi gira imikolezi miija, nga kwo âli mali gwanwa ashungika.

Tukizi ba baguma mu kati ka Kirisito

¹¹ Mwehe mwe mutali Bayahudi, mukengeere kwa'Bayahudi bâli kizi mùshembuula kwo mutali batenguule, mbu na boohe, bo batenguule. Kundu kwokwo, yukwo kutenguulwa, kuli mu girwa naaho ku magala.

¹² Mukengeerage kwo yaho keera mwâli ki handwirwi ku Kirisito. Mwâli handwirwi na ku bandu ba Rurema, Abahisiraheeri. Boohe, bo Rurema akabiika kwe'bihango, anabibiika kwe'mihango. Haliko mwehe, ndaayo ngoome yo mwâli gweti mu kati kaabyo. Si mwâli tuuziri mu kino kihugo buzira Rurema, na buzira mulangaaliro.

¹³ Kundu mwâli tuuziri hala ngana na Rurema, haliko buno, mukola hoofi lyage mu kati ka Yesu Kirisito. Mukuba, umuko gwa Kirisito, keera gukayoneka hi'gulu liinyu. ¹⁴ Kirisito yenyene, ye mutuula gwitw. Mukuba, yaho keera hâli riiri ikizibi ikyâli kizi handula Abayahudi na'bandu be'gindi milala. Haliko buno, Kirisito keera akakihongola mu kutanga amagala gaage ku kibambo. Kwokwo, yabo bandu booshi bo baguma, batanaki ba no'bushombani mu kati kaabo. ¹⁵ Imaaja za'Bayahudi, zâli riiri ne'migeeza mingi-mingi. Haliko, Kirisito anagimala yoshi. Kwokwo, lya'Bayahudi na'bandu be'gindi milala, booshi banalongage ukuba bandu ba mulala muguma mu kati kaage, halinde bakizi ba no'mutuula mu kati kaabo. ¹⁶ Kirisito, ikyanya akayitirwa ku kibambo, lyo akanywaniisa Abayahudi kuguma na Rurema. Ho na haaho, akanywaniisa kiri na'bandu be'gindi milala yoshi kwakundi, anashaaza ubushombani mu kati kaabo, halinde banaba bo baguma.

¹⁷ Kirisito akayiji menyeesania Imyazi Mijja kwa'Bayahudi bangalona umutuula, bwo bâli riiri hoofi na Rurema. Kiri na'bandu be'gindi milala, nabo bangagilonga, kundu bâli ki riiri hala. ¹⁸ Mukuba, tweshi, kuli ku yeyo njira ya Kirisito, kwo tuli mu longi ukuyija imwa Daata mu kati ko'Mutima Mweru muguma.

¹⁹ Ku yukwo, mwe mutali Bayahudi, Rurema atakiri mu mûharuura kwo muli binyamahanga. Si mukoli ba mu bandu baage, munakola ba mu mbaga yage! ²⁰ Munakoli ba nga luubako uluyubasirwi ku lutaliro lwe'ndumwa na'baleevi. Na Yesu Kirisito yenyene, yi'buye lyo'kukania akagongo kaalwo. ²¹ Mu kati kaage, mwo'luubako lwoshi lukoli naniriini bwija, halinde inakolaga nyumba yage ndaluule. ²² Kwokwo, mwe mutali Bayahudi mukoli gweti mugayubakwa mu kati ka Yesu, lyo niinyu muba kwi'yo nyumba ya Rurema, kuguma na'Bayahudi, halinde amûtuule mwo ku njira yo'Mutima Mweru.

3

Rurema ayerekana ishungi zaage mu Bayahudi

¹ Niehe Pahulu, ngoli shwesirwi mu nyumba ye'mbohe hi'gulu lya Yesu Kirisito, gira lyo ndonga ukumùtabaala, mwe mutali Bayahudi. ² Ku kasiisa, keera mukayuvwa ngiisi kwo Rurema akanzikiiriza guno mukolwa ku lukogo lwage, halinde ndonge ukumùtabaala. ³ Mukuba, íbyâli bishamiri, Rurema keera akabimbishuulira, nga kwo keera n'gamùyandikira ku bwofi mu galya gandi maruba. ⁴ Ne'ri mwangashubi gasoma, lyo mugaamenya bwija ngiisi kwo ngoli sobanukiirwi ne'bya Kirisito, kundu byâli bishamiri.

⁵ Yako kambishwa hi'gulu lya Kirisito, yaho keera Rurema atâli zaazi kabishuulira abandu. Haliko buno, keera abimenyeesagya indumwa zaage ndaluule, kuguma na'baleevi baage, ku njira yo'Mutima Mweru. ⁶ Na íbyâli bishamiragi, byo byebi: kwo ábatali Bayahudi nabo bagalonga kuguma na'Bayahudi ku biri mu Myazi Miija. Kwokwo, lyo nabo baba mu magala ga Kirisito, banabe bakola mu longa ku ngiisi byo Rurema akagwanwa alagaania abandu mu kati ka Yesu Kirisito. ⁷ Iyo Myazi Miija, Rurema akambiika kwo mbe mukozi wayo, anangashaanira ku lukogo lwage, ukukulikirana no'bushobozi bwage bwingi.

⁸ Kundu nie toohiri mu bandu baage booshi, haliko ku lukogo lwage anambiika kwo ngizi menyeesa ábatali Bayahudi Imyazi Miija hi'gulu lya Kirisito, inali mwo'bugale bwa'kahebuza! ⁹ Rurema, ye kabumba ibindu byoshi. Kundu kwokwo, ngiisi byo akashungika, byâli yamiri bibishirwi. Halikago yako kambishwa kaage, anambeereza umukolwa, gwo'kumenyeesa abandu ku bweranyange ngiisi kwo agakakoleesa. ¹⁰ Kwokwo buno, ashungisiri kwo agakoleesa ishengero, halinde lya'batwali ba mu kyanyaanya, kiri na'banabushobozi baamwo, bamenye bwija ngiisi kwo ali mu koleesa ubwitegeereze bwage ku njira za kwingi-kwingi.

¹¹ Yibyo byoshi, kwokwo kwo Rurema âli mali gwanwa abishungika ukulyokera keera. Na buno keera abikoleesa mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito. ¹² Na bwo tukoli yemiiri Kirisito, tukola no'bulyo bwo'kuyegeera Rurema ku bukaruuke, iri tunakania imitima. ¹³ Kundu ngweti ngalibuukaga hi'gulu liinyu, namùyinginga kwo mutavunike imitima. Mukuba, yaga malibu gaani, go gali mu mùleetera ubulangashane.

Ibyo Pahulu ahuunira Abahefeso

¹⁴ Ngweti ngafukama imbere lya Daata. ¹⁵ Mukuba, ye shyoko ye'milala yoshi íri mwi'gulu, na íri hano mu kihugo. ¹⁶ Ngweti ngamúhuuna kwo akizi mùsikamya mu mitima yinyu ku bushobozi bwage, mu kukizi koleesa

ubugale bwage bwa'kahebua ku njira yo'Mutima gwage. ¹⁷ Kirisito akizi tuula mu mitima yinyu, iri munakizi múlangaalira.

Na kwakundi, ngweti ngahuuna Rurema kwo akizi mùsikanya mu rukundo lwage. ¹⁸ Mwehe, kuguma na'bandi bandu baage booshi, mushobole ukumenya ngiisi kwo'rukundo lwa Kirisito luli luhamu bweneene: mu butambi-tambi, na mu bula-bula, na mu kugenda hi'gulu, na mu kuyika haashi. ¹⁹ Ee! Bwo'rukundo lwa Kirisito luyagagi lwa'kahebua, mulonge ukukundana mu kati kaage. Kwokwo, ngiisi ibiyiwiri mu Rurema, na niinyu bimüyijule mwo!

²⁰ Rurema, ikyanya ali mu koleesagya ubushobozi bwage mu kati kiitu, ashobwiri ukugira ibye'ngingwe bweneene ukuhima byo twangamúhuuna! Anganagira kiri na ibitali mu mitono yitu. ²¹ Kwokwo, abandu be'bibusi byoshi bakizi yama bagweti bagamúhuuza mwi'shengeru, mu kati ka Yesu Kirisito. Bikizi ba kwokwo, halinde imyaka ne'myakuula!

4

Tuli magala maguma mu kati ka Kirisito

¹ Ngoli shwesirwi mu nyumba ye'mbohe hi'gulu lya Nahano. Na bwo ngola mushweke, namüyinginga kwo mutuule ku njira yo mukahamagalirwa! ² Mukizi noogerana mu kati ko'butuudu bwoshi! Munakizi yigendererana, iri munakizi gooyerana mu kati ko'rukundo. ³ Mukizi gira umwete gwo'kuhuugiza kuguma mu kati ko'Mutima Mweru, halinde mukizi ba mwe baguma mu kati ko'mutuula.

⁴ Amagala galyagagi maguma. No'Mutima Mweru guli muguma. Hali no'mulangaaliro muguma naaho, gunali gwo Rurema akamúhamagalira kwo. ⁵ Nahamwitu naye, ali muguma. No'bwemeere buli buguma. No'bubatiizo nabwo, buli buguma. ⁶ Rurema yenyene alyagagi muguma, ye na yishe wa'bandu booshi. Ye riiri hi'gulu lya booshi. Ye nali mu kola mu booshi. Ye nali mu kati ka booshi.

⁷ Kundu kwokwo, Kirisito akagashaanira ngiisi muguma witu, mu kumúheereza ikyage-kyage kigabi. ⁸ Kyo kitumiri biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Ikyanya akazamuukiraga mwi'gulu, anatlwala abandu bo akagwata imbira,
abuli heereza abandu ibigabi.*»

* 4:8 4.8 Zaburi 68.18.

⁹ Yukwo kuzamuukira mwi'gulu, kuli kudetaga kuti? Kuli kudeta kwo Kirisito akatee gwanwa amanukira hano mu kihugo, halinde anahika i kuzimu. ¹⁰ Uyo úkatee manukira mu kihugo, ye kashubi zamuukira mwi'gulu. Anahika áhali hi'gulu lya byoshi, halinde analonga ukukwira hooshi.

¹¹ Yoyo Kirisito, ye kagabulira abandu ibigabi. Baguma, anababiika zibaagage ndumwa. Na'bandi, anababiika babe baleevi. Anabiika na'bandi, kwo bakizi menyeesa abandu Imyazi Miija. Na'bandi, kwo babe bangere ba'mashengero. Na'bandi, kwo babe bigiriza. ¹² Rurema akagira kwokwo, lyo alonga ukutegaanura abandu baage, balonge ukukizi múkolera bwija, halinde amagala ga Kirisito gayubakwe. ¹³ Kwokwo, lyo tweshi tugaaba tukola no'buguma mu kuyemeera Umwana wa Rurema na mu kumúmenya ne'nooka. Lyo tugaanaba tukoli kaniri mu kati kaage, tunabe tutungiini lwoshi, nga kwo Kirisito naye atungiini.

¹⁴ Abalyalya bali mu genda bagatebeereza abandu, mu kubalyeryega ku gandi-gandi migirizo. Yago migirizo gaabo, tutaleke kwo gakizi tuhabura. Tutakizi kiba nga baana baanuke, bwo bali mu ba, nga midunda íri mu kizi birindulwa ne'mbuusi. ¹⁵ Haliko twehe, tukizi deta ibyo'kuli mu kati ko'rukundo, halinde tube tukoli kaniri mu Kirisito. Mukuba, yehe yi'twe liitu. ¹⁶ Ye na tumiri amagala gooshi gali mu biikwa kuguma, mu kunanikwa na ngiisi luningo lwago. Na bwo ngiisi kirumbu kiri mu kola, kyo kitumiri amagala gooshi gali mu kula, iri ganayiyubaka mu kati ko'rukundo.

Tukizi tuula mu mulengeerwe

¹⁷ Kwokwo, namúcomeereza mu kati ka Nahano, kwo mutakizi ki tuula nga bandu be'kihugo! Si boohe, inzaliro zaabo ziryagagi za busha-busha. ¹⁸ Na'menge gaabo, gayidisiri mwe'kihulu. Batakiri bagumaana mu kati ka Rurema. Si keera bakayumuusa imitima yabo, banakola bahwija. ¹⁹ Batakiri mu yuvwa ishoni. Kyo kitumiri bali mu yidulumbika mu bushule, na mu ngiisi bikoleere. Bayamiri bali no'lulehe-lehe lwo'kugira ngiisi gandi mabi.

²⁰ Si mwehe, ngiisi byo mukayiga mu kati ka Kirisito, bitâli byebyo! ²¹ Mukuba ku kasiisa, mukayuvwa imyazi yage nga Bakirisito, mwanayigirizibwa hi'gulu lyage ukukulikirana no'kuli úkuliiri mu kati ka Yesu. ²² Yaho kare, mwâli kizi sherebera, mu kutebwa na'mifwije giinyu. Haliko bunu, keera mukayigirizibwa kwo mutwikirage ku ngesho ziinyu za keera. ²³ Mukizi tona imitono mihyahya. ²⁴ Munabe biremwa bihyahya mu kati ka Rurema, halinde mube

bandu baage bataluule, munabe mugweti mugaagira ngiisi ibikwaniini mu kati ko'kuli.

²⁵ Kwokwo, mutwikire ku bibeешa! Ngiisi muguma winyu akizi bwira uwabo ibyo'kuli. Mukuba, tweshi tukolaga birumbu bya magala maguma. ²⁶ Iri mwan-gagwatwa no'bute, mutakizi leka mbu bumùyingize mu byaha.† Mutanakizi soosa izuuba muki rakiiri. ²⁷ Mutakizi heereza Shetaani ubulyo bwo'kumùkola mwo!

²⁸ Iri umundu angaba akiri mu zimba, atwikire ku buzimba bwage, anakizi gira imikolwa ikwaniini na'maboko gaage, halinde lyo akalonge ibindu byo agakizi tabaala mwo ábagoozirwi. ²⁹ Mutanakizi ki deta amagambo ágatali nga go. Si mukizi deta naaho amagambo miija, ágangakizi tabaala abandi ku magoorwa gaabo. Kwokwo, ikyanya abandu bagamùyuvwiriza, bakalonge ukukana mu mitima yabo.

³⁰ Mutanakizi ki jengeeza Umutima Mweru gwa Rurema. Mukuba, gwohe, yo ngwati yo'kuyerekana kwo mwâye ki guluulwe ku lusiku lwe'mberuuka.

³¹ Mutakizi ki jinikirana, mutanakizi ki rakarirana. Hata-gire úgakizi yigurumura, kandi iri kutukana. Mutanakizi girirana buligo. ³² Si mwehe, mukizi girirana amiija, iri munayuvwiranwa indengeerwa. Mukizi kogana, nga kwo Rurema naye keera akamùkoga mu kati ka Kirisito.

5

¹ Bwo mukolaga baana bakundwa ba Rurema, mukizi múyigira kwo'mugani! ² Mukizi kundana, nga kwo Kirisito naye keera akatukunda. Mukuba, akayitanga ayitwe hi'gulu liitu, libe ituulo lyo'kuhumura bwija imbere lya Rurema.

³ Kwokwo, mutakizi shulehana, kandi iri kuyeruzania, kandi iri kuziga ibindu. Si amagambo mwene yago, gatakwaniini mu bandu beeru ba Rurema. ⁴ Mutakizi deta amagambo ge'shoni, kandi iri go'buhwija, kandi iri go'kuyerura. Yago gooshi, gatakwaniinagi mu bandu ba Rurema. Si mwehe, mukizi mútangira kongwa! ⁵ Mu bwami bwa Rurema, bunali bwa Kirisito, mumenyage bwija kwo mutâye fine umushule, kandi iri munabihigo, kandi iri muzizi we'bindu. (Umuzizi we'bindu, ye muguma no'mwikumbi we'migisi.)

⁶ Hataki gire úgatebeka ku magambo go'busha-busha! Iri abandu bangagayiriza Rurema, mu kukizi gira mwene kwokwo, bagaki hanirizibwa ku buraakari bwage. ⁷ Yabo bandu, hatagire ye mugakomeeranwa. ⁸ Yahoo keera,

† 4:26 4.26 Zaburi 4.4.

mwâli ki riiri bandu be'kihulu. Haliko buno, mukolaga bandu bo'mulengeerwe mu kati ka Nahano. Ku yukwo, mutuulage nga bandu bo'mulengeerwe. ⁹ Umundu úli no'mulengeerwe, ali mu gira ngiisi miiija, na ngiisi íbikwaniini, na ngiisi byo'kuli. ¹⁰ Ku yukwo, mukizi ba no'mwete gwo'kumenya íbigasimiisa Nahamwitu.

¹¹ Si ibye'kihulu, mubitwikirage kwo lwoshi! Si ndaako kamaro ko mwangabilonga mwo. Kwokwo, mukizi bitetereza. ¹² Íbiri mu girwa mu bumbishwa, kiri no'kubideta, biri mu teezania ishoni. ¹³ Ikyanya umulengeerwe guli mu moleka mu kihulu, guli mu yerekana ngiisi íbiri mwo. ¹⁴ Na byoshi, ikyanya biri mu ba bikola mu mulengeerwe, iri nabyo gukolaga mulengeerwe. Kyo kitumiri bidesirwi kwokuno:

«We gwejiiri mu bafwiri, uvyukage, unabazuuke mwo!

Kwokwo, lyo Kirisito agakutanguulira.»

¹⁵ Ku yukwo, mukizi lolaga bwija ngiisi kwo mutuuziri! Mutakizi tuula nga bahwija. Si mukizi tuula mu bwitegereze. ¹⁶ Ikyanya muli mu longa ubulyo, mukizi bukoleesa bwija. Mukuba, zino siku zo tukola mwo buno, zikola mbi bweneene. ¹⁷ Kwokwo, mutakizi ba bahwija, si mukizi menya byo Nahamwitu aloziizi.

¹⁸ Mutakizi laluka! Mukuba, ikyanya abandu bali mu laluka, lyo bali mu yidulumbika mu bitalaalwe. Si mwehe, mukizi yijuzibwa mwo'Mutima Mweru. ¹⁹ Mukizi yimbirana inyimbo ze'Zaburi, ne'zindi nyimbo zo'kuyikumba Nahano, íziri mu leetwa no'Mutima Mweru. Mukizi yimba imbere lya Nahano ku mitima íshenguusiri! ²⁰ Munakizi yama muli mu tanga kongwa imwa Daata Rurema mu kati ka byoshi, kwi'ziina lya Nahamwitu Yesu Kirisito.

Íbikwaniini mu bashosi na bakaabo

²¹ Mukizi simbahana mwenyene kwa mwenyene, mu kusimbaha Kirisito.

²² Mwe bakazi, mukizi simbaha bayibalo, nga kwo musimbahiri Nahano. ²³ Mukuba, umushosi, yi'twe lya mukaage, nga kwo Kirisito naye yi'twe li'shengerero. Ishengerero liri magala gaage, anali ye Lukiza walyo. ²⁴ Na nga kwi'shengerero liri mu simbaha Kirisito, kwokwo na niinyu mwe bakazi, mukwiriiri mukizi simbaha bayibalo mu kati ka byoshi.

²⁵ Na niinyu mwe bashosi! Mukizi kunda bakiinyu, nga kwo Kirisito naye akakunda ishengerero, anayitanga ayitwe hi'gulu lyalyo. ²⁶ Akagira kwokwo, gira aliyeruose. Na yukwo kuliyeruusa, kukaba ku njira ya'miiji, na kwi'Gambo lya Rurema. ²⁷ Kwokwo, lyo alonga ukuliyakiira likola

mwo'bulangashane, linakola Iyeru. Linabe buzira hitorotonde hyoshi, kandi iri hifunye, kandi iri tundi tushembo twoshi. ²⁸ Abashosi bakwiriiri bakizi kunda bakaabo, nga kwo bakuuziri amagala gaabo boonyene. Ee! Iri umundu angaba akuuziri mukaage, iri ayikuuziri yenyene. ²⁹ Ndaaye mundu úwangashomba amagala gaage! Haliko ali mu gahahalira, iri anagaheereza ibyokulya, nga kwo Kirisito naye ali mu girira ishengero. ³⁰ Na twehe, tukolaga birumbu bya'magala gaage. ³¹ «Kyo kitumiri umushosi agaasiga yishe na nyina, anayibiike ku mukaage. Bombi, banabe bakola magala maguma.* »

³² Mu yaga magambo, mubishamiri igambo lihamu. Haliko niehe, ngi gweti ngaadeta hi'gulu Iya Kirisito ni'shengero. ³³ Kwokwo, ngiisi mushosi akwiriiri akizi kunda mukaage, nga kwo ayikuuziri yenyene. Na ngiisi mukazi akwiriiri akizi simbaha yiba.

6

Íbikwaniini mu baana, na mu babusi baabo

¹ E baana! Mukizi simbahaga ababusi biinyu mu kati ka Nahano! Kwokwo, kwo bikwaniini. ² Kiri na mu maaja, ulwa mbere úluli no'muhango ludesiri kwokuno: «Ukizi simbaha yisho na nyoko. ³ Kwokwo, Iyo mugakizi gashaanirwa, munalonge ukulama siku nyingi hano mu kihugo.* »

⁴ Na niinyu mwe bayishe ba baana, mutakizi yagaza abaana biinyu. Haliko, mukizi balera bwija mu kati ka Nahano, iri munakizi bahanuula ku magambo gaage.

Íbikwaniini mu baja, na mu banahamwabo

⁵ Na niinyu mwe baja, mukizi simbaha banahamwinyu, munakizi baheereza ulushaagwa mu kuyibiika haashi. Yukwo kubasimbaha, kube ku mutima muguma, nga kwo mwangasimbaha Kirisito yenyene. ⁶ Kutanabe naaho ku kyanya bamúbwini, mbu Iyo mubalyeryega. Si mukizi gira byo Rurema yenyene aloziizi, ku mitima yinyu yoshi. Mukuba, mukola baja ba Kirisito. ⁷ Kwokwo, yabo banahamwinyu, mukizi bakolera ku mutima úgushenguusiri, nga kwo mwangakolera Nahano yenyene! Si kutakizi ba nga muli mu kolera abandu naaho. ⁸ Ngiisi miija go'mundu ali mu gira, muyiji kwo Nahamwitu agamúhempa hi'gulu Iyago, aba muja, kandi iri atali muja.

* 5:31 5.31 Ndondeko 2.24. * 6:3 6.3 Bukengeeze 5.16.

⁹ Na niinyu, mwe banahamwabo, yaga magambo gali ne'mwinyu. Yabo baja biinyu, mutakizi ki babiika kwe'bikando! Si muyiji kwo Nahamwinyu ali mwi'gulu. Nabo, ye na Nahamwabo, ndaanayo ndoola yo ahiiti.

Tukizi yambala ibilwaniiso bya Rurema

¹⁰ Mu kuyusa, namubwira: Mukizi sikamaga mu kati ka Nahano, na mu bushobozi bwage bwa'kahebuuza!

¹¹ Mukizi yambala ibilwaniiso byoshi bya Rurema, gira lyo mulonga ukuhagana no'buhenderezi bwa Shetaani.

¹² Mukuba, ikyanya tuli mu gira izibo, litali lya mu bandu, kwo bali ne'minyofu no'muko. Si tuli mu ligira ne'mizimu ya mu kyanyaanya. Kuli kudeta abatwali, na'banabushobozi, na'banamisi kwo bakoli twaziri kino kihugo kye'kihulu.

¹³ Ku yukwo, mukizi yabiira ibilwaniiso byoshi bya Rurema, gira mango ulusiku lwa'mabi luhikaga, mukalonge ukuhangana nago. Ne'kyanya mugaaba keera mwayusa ukulwa, munabe muki sikamiri. ¹⁴ Kwokwo, mukizi sikama mu kati ko'kuli! Kukizi ba nga mukaba gwo'kukizi mukania mu nda. Munakizi gira na ibikwaniini imbere lya Rurema! Bikizi ba zo siribo zo'kuyambala mu bifuba. ¹⁵ Munakizi gira umwete gwo'kugenda mugamenyeesa abandu Imyazi Miija yo'mutuula! Gukizi ba byo biraato ku magulu giinyu. ¹⁶ Na kwakundi, mukizi ba no'bwemeere! Mukizi bukoleesa nga siribo yo'kushuuta mwe'myambi yo'muliro yo'lya mubi, Shetaani. ¹⁷ Munakizi kania ubukize bwinyu! Bukizi ba yo ngofeera ye'kyuma ku matwe giinyu. Mukizi kania ni'Gambo lya Rurema! Mukuba, Igambo lyage yo ngooti yo'Mutima Mweru.

¹⁸ Mukizi yama muli mu huuna Rurema mu kati ko'Mutima Mweru, mu kukoleesa amahuuno ga kwingi-kwingi! Muyihangaane mu kulaliira, iri munahuunira abandu booshi ba Rurema.

¹⁹ Na naani kwakundi, mukizi mbuunira imwa Rurema, gira ngizi haabwa amagambo go nangamenyeesa mwe'Myazi Miija, kundu ishuba mu bumbishwa. Ee! Ndonge ukukizi gadeta ku bukaruuke. ²⁰ Iyo Myazi Miija, ndi ndumwa yayo. Inali yo itumiri ngoli shwesirwi. Kwokwo, mukizi mbuunira imwage, gira ngizi gimenyeesa mu bandu ku bukaruuke, nga kwo bingwaniini.

Amagambo go'kusezerana

²¹ Mwene witu mukundwa Tukiko, ali mukozi mwe-meera wa Nahamwitu, aganamumenyeesa imyazi yani yoshi. Kwokwo, lyo mulonga ukumenya ngiisi kwo ndi, mumenye na ngiisi kwo ndi mu gira. ²² Namutumira ye,

gira amùmenyeese imyazi yitu. Kwokwo, lyo mukalonge ukuholeezibwa mu mitima yinyu.

²³ E beene witu! Mukizi tuula mu mutuula, munakizi kundana, munakizi biikaga Rurema kwo'bwemeere. Yibyo byoshi, bilyosiri imwa Daata Rurema, ne'mwa Nahamwitu Yesu Kirisito! ²⁴ Rurema akizi mùgashaanira mweshi, mwe mukuuziri Nahamwitu Yesu Kirisito ku rukundo úlutâye male.

Amaruba ga Pahulu imwa' Bafiripi Indangiriro

Mu yaga maruba, Pahulu ali mu yandika ubugira kingi ngiisi kwo tukwaniini tukizi shambaala mu kati ka Kirisito.

Pahulu anali mu tanga kongwa imwa'Bafiripi, bwo bâli kizi mútabaala ku magoorwa ga'magala gaage. Na kwakundi, anababwira kwo bakizi tuula ku butuudu buzira kuyidodomba. Banakizi yibagira keera íbikalenga, banabe bafitiirwi ku bya Rurema.

Yaga maruba gali mu yerekana ngiisi kwa'Bakirisito bakwaniini ukutuula: (a) Tukizi yibiika haashi (2.1-4); (b) Tukizi fiitirwa ku kalimbi ákakiri ha mbere (3.13-14); (c) Tukizi tuula mu kati ko'mutuula (4.6); (d) Tugire byoshi ku bushobozi bwa Rurema (4.13).

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli mu Bafiripi 4.4: «Mukizi yama mushambiiri mu kati ka Nahano! Namúbwira kandi, mukizi shambaala!»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1.1-2)
- b) Pahulu atanga kongwa hi'gulu lya'Bafiripi, anabahuu-nira (1.3-11)
- c) Kundu Pahulu ashwekwa, Umwazi Mwija gugenderiiri (1.12-20)
- d) Ukuhanuula (2.1-18)
- e) Pahulu ayivuga abaabo bakozi ba Rurema (2.19-30)
- f) Ngiisi byo Pahulu ali mu fiitirwa kwo (3-4.1)
- g) Tukwaniini tukizi yuvwikana, tunabe tushambiiri (4.2-9)
- h) Pahulu adeta kongwa ku lutengu (4.10-20)
- i) Pahulu anasezerana (4.21-23)

Indangiriro

¹ Níhe Pahulu, twe na Timoteyo, twe bakozi ba Yesu Kirisito. Twe tunagweti tugamúyandikira, mwe bandu ba Yesu Kirisito mweshi ba mu kaaya ke'Firipi, kuguma na'bangere biinyu bi'shengero, na'batabaazi baabo.

² Daata Rurema na Nahamwitu Yesu Kirisito bakizi mógashaanira! Banakizi múheereza no'mutuula!

Ibyo Pahulu ahuunira Abafiripi

³ Ngiisi kyanya ndi mu múkengeera, ndi mu tanga kongwa imwa Rurema wani hi'gulu liinyu. ⁴ Ne'kyanya ndi

mu m̀huunira mweshi imwage, kuli mu ba ku bushambaale bweneene. ⁵ Mukuba, muyamiri muli mu ndabaala mu guno mukolwa gwe'Myazi Miija, ukulyokera ku lusiku lwo n'gatondeerera kwo, halinde zeene. ⁶ Rurema keera akatondeera umukolwa mwija mu kati kiinyu. Na ndi na'kasiisa kwo agagugendereza, halinde aguyuse ku lusiku lwo Yesu Kirisito agagaluka kwo.

⁷ Bingwaniini ngizi yiyuvwa hi'gulu liinyu mweshi, bwo mundi ku mutima. Mweshi muli mu longaga ku bugashaane bwa Rurema kuguma na naani, kuba ku kyanya ngoli shwesirwi mu nyumba ye'mbohe, kandi iri ku kyanya ndi mu genda ngabulanira Imyazi Miija, mu kuyerekana kwo iri yo'kuli. ⁸ Rurema, ko kamasi kaani kwo ngoli mukumbwiri mweshi mu kati ko'rukundo lwa Yesu Kirisito.

⁹ Ngweti ngam̀huunira imwa Rurema, kwo'rukundo lwinyu lukizi yushuuka bweneene mu kati ko'bumenyi bwoshi. Kwokwo, lyo mulonga ukukizi sobanukirwa na byoshi, ¹⁰ halinde mumenye ibiri biija. Mugayama muli beeru, munabe buzira buhube, halinde ukuhisa ku lusiku lwo Yesu Kirisito agagaluka kwo. ¹¹ Na ku njira yage, munabe mukola mu gira byoshi ibikwaniini. Kwokwo, Rurema akizi huuzibwa mu kati ko'bulangashane!

Pahulu ayemiiri kwo agagenderera mu mukolwa

¹² E beene witu! Ndoziizagi mumenye bwija kwo kundu ngola mushweke, haliko, Imyazi Miija iki gweti igagenderera. ¹³ Abasirikaani booshi abali mu langa mwami, kuguma na'bandi booshi, bakoli yiji kwo njwesirwi hi'gulu lya Kirisito. ¹⁴ Na kwakundi, kuno kushwekwa kwani, kwo kutumiri beene witu Bakirisito bingi bakoli kaniziizi imitima. Banali mu menyeesa abandu igambo lya Rurema buzira kyoba, mu kati ko'bukaruuke bwoshi!

¹⁵ Biri ukuli kwo baguma bagweti bagayigiriza Igambo lya Kirisito hi'gulu lyo'luugi, na mu kati ke'mbamba. Kundu kwokwo, abandi bali mu liyigiriza ku mutima mwija, ¹⁶ na mu kati ko'rukundo. Mukuba, bayiji bwija kwo Rurema akambiika hano, gira ngizi bulanira Imyazi Miija. ¹⁷ Si yabo banakuhambwa, boohe, bagweti bagayigirizagya Igambo lya Kirisito ku bulyalya, mu kuhambirira ubukulu. Banaloziizi ukumbuliisa umutuula ku kino kyanya ngi shwesirwi. ¹⁸ Kundu kwokwo, imwani kitali kindu. Ibiri na'kamaro naaho, bwi'gambo lya Kirisito ligweti ligayigirizibwa, kuba ku bulyalya, kandi iri mu kati ko'kuli. Kyo kitumiri njambiiri. Nganagenderera ukushambaala.

19 Kundu n'galongaga amakuba, nyiji kwo ngaki kizibwa mu kati kaago. Mukuba, mugweti mugambuunira imwa Rurema. No'Mutima gwa Yesu Kirisito, gugweti gugandabaala kwakundi. 20 Ndangaliiri kwo ndaabyo ibyangandeera ishoni. Si ngakizi yama nganiri mu mutima, halinde Kirisito agenderere ukukizi huuzibwa mu magala gaani, kuba mu kukira kwani, kandi iri mu kufwa. 21 Niehe, ukuba ho, kulyagagi hi'gulu lya Kirisito! Ne'ri nangafwa, lyo ngagenduukirwa. 22 Ikyanya ngi tuuziri mu gano magala, ngaki genderera ukukola imikolwa miija. Aaho! Lihi lyo nangatoola? Ndayiji! 23 Ngweti ngakwegwa imbande zombi. Ku luhande luguma, ngola mu yifwija ukushaaga hano, ngendi beera kuguma na Kirisito. Iri kwangakoleka, kwo kukulu bweneene! 24 Haliko hi'gulu liinyu, ngwiriiri ndee beera mu magala. 25 Ndi na'kasiisa kwo ngagenderera ukutuula ho. Kwokwo, tunabeeranwe, halinde mugenderere mu bwemeere bwinyu, munabe mubushambiiri mwo. 26 Ne'kyanya tugashubi yiji beeranwa, mugashambaala bweneene hi'gulu lyani, mu kati ka Yesu Kirisito.

27 Mwehe, mukizi tuula naaho ukukulikirana na kwe'Myazi Miija ya Kirisito idesiri. Ne'ri nangayiji mutanduula, kandi iri nyuvwa naaho imyazi yinyu ku hala, lyo ngaaba nyiji kwo muki sikamiri ku mutima muguma, iri munaguguma kuguma, munabe muli mu lwira Imyazi Miija. 28 Na kundu abagoma biinyu bangagira mbu bamuhangirire, mutaleke mbu bamuteere ikyoba. Yibyoyi, kyo kigaaba kyereso imwabo kyo'kuyerekana kwo bagaki shereezibwa. Ne'mwinyu, kinayerekane kwo mugakizibwa. Kugaanaba ku njira ya Rurema yenyene. 29 Mukuba, keera mukahaabwa ubulyo bwo'kuyemeera Kirisito. Munakoli ba no'bulyo kwakundi bwo'kulibuuka hi'gulu lyage. 30 Amalibu go mugweti mugahagana mwo, go na gaago naani nâli kizi hagana mwo, nga kwo mwenyene mwâli kizi bona. Kiri na buno, mukiri mu yuvwa kwo ngi gweti ngakizi gahagana mwo.

2

Tukizi yiga ibya Kirisito ku butuudu

1 Ka mukoli kaniziibwi imitima mu kati ka Kirisito? Ka munakoli holeziibwi mu rukundo lwage? Ka munakola ne'ngoome mu kati ko'Mutima Mweru? Ka munali mu yuwirana indengeerwa mu kati ke'kimino? 2 Iri byangaba kwokwo, munjambaaze lwoshi mu kukizi yuvwanwa, iri

munakizi kundana mu kati ko'buguma! Munabe mwe baguma mu mitima yinyu, iri munakizi huugiza kuguma.

³ Mutakizi ki kubirira ubukulu! Mutanakizi yikangaata. Si mukizi ba batuudu! Munakizi bona kwa'bandi bo bamukuliiri. ⁴ Mutakizi ki yihahalira! Si mukizi hahalira na'bandi kwakundi. ⁵ Mukizi ba ne'mitono íri nga ya Yesu Kirisito:

⁶ Kirisito, kundu âli yamiri nga ngiisi kwo Rurema ali, halikago atanagira mbu amúyigereere.

⁷ Si akayigira nga atali kindu, anaba mukozi.

Ee! Anaba akola mundu ngana.

Na bwo âli kola ne'njusho ya'bandu,

⁸ anayibiika haashi bweneene,

anasimbaha halinde ukufwa,

kiri na mu kuyitirwa ku kibambo!

⁹ Yibyo, byanatuma Rurema agamúkuzagya abe hi'gulu lya byoshi,

anamúyinika iziina írihimiri agandi gooshi.

¹⁰ Kwokwo, ikyanya iziina lya Yesu ligaadetwa,

ibiremwa byoshi biyame bigafukama,

biba bya mwi'gulu, kandi iri bya mu kihugo, kiri ne'bya mu kuzimu.

¹¹ Ngiisi lulimi lunadete kwo Yesu Kirisito ye Nahano, halinde Daata Rurema anayivugwe!

Tukizi kania ubukize ku bushambaale

¹² E bakundwa baani! Mwâli kizi nzimbaha ku kyanya twâli ki ririinwi, kiri na ku kyanya n'gaba ngola hala. Kwokwo, na buno, mukizi ba no'mwete gwo'kukizi yikwanania mu bukize bwinyu. Mukizi yoboha, iri munajuguma! ¹³ Mukuba, Rurema ye mu kola mu kati kiinyu, halinde ngiisi byo aloziizi, binabe byo niinyu mugakizi looza, munakizi bigira.

¹⁴ Ku yukwo, ngiisi byo mugaagira, mukizi bigira buzira kuyidodomba, na buzira kupaapana! ¹⁵ Kwokwo, lyo muba baana bataluule ba Rurema, munabe bazira mahube. Abandu ba kino kibusi bakoli sherebiiri, keera banabihuuka bweneene. Kundu kwokwo, mwehe mukizi ba nga ndonde íziyasiri mu kati kaabo! ¹⁶ Munakizi bayereka Igambo íriri mwo'bugumaana. Kwokwo, lyo'mukolwa gwo nâli kizi himbukira kwo mu kati kiinyu, gutayiji kengeera gwafwa ubusha. Na ku lusiku lwo Kirisito agagaluka kwo, na ndonge ukushambaala hi'gulu liinyu.

¹⁷ Mwehe, mu kuyemeera Kirisito, mukayitanga ngi'tuulo imwa Rurema. Kwokwo, na naani buno, hali ikyanya nangatangwa ituulo lyo'kuyitwa hi'gulu lyage. Kundu kwokwo, ngashagaluka naaho, na njambaale kuguma na

niinyu mweshi. ¹⁸ Na niinyu kwakundi, mukwiriiri mukizi shagaluka, iri tunashambaalira kuguma.

Umwazi gwa Timoteyo na Hepafurodito

¹⁹ Ndangaliiri mu kati ka Nahano Yesu kwo ngola ngamùtumira Timoteyo, gira akayiji mmenyeesa imyazi yinyu, inamboleeze. ²⁰ Yehe, ye mu mùhahalira bweneene. ²¹ Si abandi booshi, bakolaga mu yihahalira boonyene. Batanakiri mu hahalira ibya Yesu Kirisito. ²² Haliko Timoteyo yehe, muyiji ngiisi kwo keera akayerekana akamaro kaage mu kukolera Imyazi Miija twe naye, ngo'mwana na yishe. ²³ Ku yukwo, mango mbonaga ngiisi kwe'bya hano bigambeera, ngoli shungisiri kwo ngamùtuma iyo munda imwinyu. ²⁴ Ndi no'mulangaaliro mu kati ka Nahano kwo kiri na nienyene, ngola ngayija iyo munda.

²⁵ Haliko buno, mbwini kwo bingwiriiri ndee mùgalulira mwene witu wa Hepafurodito, ulya ye mukandumira ne'bindu byo'kundabaala ku magoorwa gaani. Yehe, ye tugweti tugaakola kuguma hi'gulu lye'Myazi Miija, tunali mu gilwira kuguma. ²⁶ Na buno, uyo Hepafurodito akoli mùkumbwiri mweshi. Umutima gwage, gutanakiri mu nda, bwo mukayuvwa kwo akalwala. ²⁷ Biri ukuli kwo âli lembiri bweneene! Anâli kola bu fwa. Kundu kwokwo, Rurema anamùbonera ulukogo. Atanali yehe naaho. Si kiri na naani, akalumbonera, gira umwizingeerwe gwani gutayiji kengeera gwayushuulirwa kwo'gundi.

²⁸ Kyo kitumiri ngoli loziizi bweneene ukumùtumira Hepafurodito, gira mango mwashubi mùbona, mukalonge ukushambaala. Na naani, umutima gunayike mu nda. ²⁹ Mumúyakiire mu kati ka Nahamwitu ku bushambaale bwingi. Na ngiisi mundu úyagagi ngo'yu, mukizi mùheereza ulushaagwa. ³⁰ Umukolwa gwa Kirisito, gwo gukatuma agayija ho angasiga itwe. Anâli kola agalisiga ho, mu kumbikiza ubutabaazi, bwo mwenyene mutâli shobwiri ukubuleeta.

3

Pahulu akoli fitiirwi ku bya Kirisito

¹ E beene witu! Mu kuyusa, namùbwira kwo mukizi shambaala mu kati ka Nahano! Yaga magambo go keera n'gagwanwa namùyandikira, ndaluhiri ukushubi mùyandikira go. Mukuba, gali ga kumùlanga.

² Mukizi ba masu mu yabo banangora-mabi. Mukuba, bali tubwa two'kuyonoona amagala! ³ Halikago, twehe, twe tutengwirwi ku njira yo'kuli. Mukuba, twe tuli mu

yikumba Rurema ku njira yo'Mutima gwage, iri tunashambaalira Yesu Kirisito. Si tutakiri mu yegamira ibya magala. ⁴ Yiby bya'magala, kiri na naani nangabiyegamiiri kwo, iri nangaloziizi. Aaho! Umundu nga angayihumeera kwo hali ibyangatuma agayegamira ku bya'magala, si niehe yo ingingwe!

⁵ Ndyagagi wa mu mulala gwa'Bahisiraheeri. Na ndi Muheburaniya nirizina wa mwi'kondo lya Binyamiini. Ne'ri n'gahisa isiku munaana mbusirwi, nanatenguulwa. Ku luhande lwe'Maaja za'Bayahudi, nâli kizi zikania bwe-neene, bwo nâli riiri Mufarisaayo. ⁶ Ndaanabwo buhube bwo nâli kizi zihubira. Na bwo nâli fitiirwi bweneene, kyanatumaga ngakizi libuza kiri ni'shengero.

⁷ Yiby byoshi, kundu byâli mbitiiri akamaro, halikago hi'gulu lya Kirisito, ngoli bibwini kwo byâli riiri bya kumbombeesa naaho! ⁸ Bitanali byebyo naaho. Si ne'bindi byoshi kwakundi, ngoli bibwini nga ruhombo. Keera nanabihomba kwo hi'gulu lya Nahamwitu Yesu Kirisito. Ukumenya Kirisito, kwo kuhimiri byoshi! Kwokwo, birya bindi, ngoli biharwiri ngi'jolera, gira lyo ndonga ibya Kirisito, ⁹ na mboneke mu kati kaage. Ndaki yegamiiri Imaaja za'Bayahudi, mbu lyo ndonga ukukwanana imbere lya Rurema ku njira yazo. Si ukukwanana kwani, kube ku njira yo'kubiika Kirisito kwo'bwemeere. Mukuba, ukukwanana mwene yukwo, kwo kulyosiri imwa Rurema. Kunali mu ba ku njira yo'bwemeere. ¹⁰ Ndoziizi ukumenya Kirisito, na menye no'bushobozi bwo akazuuka mwo mu bafwiri. Na kwakundi, ndoziizi mbe ne'ngoome mu malibu gaage, ninamúshushe na mu lufu lwage, ¹¹ halinde ngalonge ukuzuuka mu bafwiri, kuba ku njira nyiki!

Tukizi yihangaanira akalimbi

¹² Yiby byoshi, ndadesiri kwo keera n'gabigira. Ndanadesiri kwo ngoli tungiini ku byoshi. Kundu kwokwo, ngiri mu yihangaana, gira lyo ndonga ukuyakiira byo Yesu Kirisito naye keera akangwakiza kwo. ¹³ E beene witu! Yiby byoshi, ndabwini kwo keera n'gabilonga. Ndi mu fitirwa kwi'gambo liguma naaho. Byoshi keera ibikalenga, ndi mu biyibagira. Na ngweti ngakubiriza ku kalimbi akakiri ha mbere. ¹⁴ Ngoli fukeriiri, gira ngakahike kwo, halinde ngalongage imbembo yani. Inali yo Rurema akambamagalira mu kati ka Yesu Kirisito, kwo nâye gendi gilonge mwi'gulu!

¹⁵ Ngiisi kwo namùbwira buno, iri abandu bangaba bakoli kwaniini, nabo bakwiriiri bakizi biyitoneesa kwo. Ne'ri mwangaba mukiri ne'gindi-gindi mitono kwi'gambo lirebe, Rurema agaki mùtwanganulira lyo. ¹⁶ Ibiryagagi

na'kamaro naaho, tugenderere ukukizi tuula mu ngiisi byo tukoli hisiri kwo!

Abagoma be'kibambo kya Kirisito

¹⁷ E beene witu! Mukizi nyigiraga kwo'mugani, nga kwa'bandi keera bakagunyigira kwo. Nabo kwakundi, yugwo mugani gwabo, mukizi balolera kwo. ¹⁸ Abandu bingi, bakolaga bagoma be'kibambo kya Kirisito. Keera n'gagwanwa namùbwira kwokwo. Na buno, amasu gaani gakoli keresiri mwe'migenge, mu kushubi mùbwira byo. ¹⁹ Emwe! Yabo bagoma, byo bali mu yikumba, galyagagi mabunda gaabo. Ngiisi íbyangabateziizi ishoni, byo banagweti bagayikangaata mwo. Imitono yabo, iyamiri naaho ku bye'kihugo. No'kuheza kwabo, bagashereezibwa.

²⁰ Haliko twehe, imwitu muli mwi'gulu! Tunakoli rindiri-iri ku kyedu bweneene kwo Nahamwitu Yesu Kirisito, Lukiza witu, agashubi lyoka yo, ²¹ anahindule amagala giitu. Kundu gakiri mu bukaholwe, haliko gagaki ba no'bulangashane nga ge'mwage. Mukuba, ye hiitagi ubushobozi, bunali bwo atwaziri mwe'bindu byoshi.

4

¹ E beene witu bakundwa! Ngoli mùkumbwiri! Munali mwe bushambaale bwani, kiri no'lushembe lwani. Kwokwo, e bakundwa baani! Mukizi yamaga musikamiri mu kati ka Nahano!

Amahano ga Pahulu

² Heyudiya na Sindike, bali baali biitu mu kati ka Nahano. Kwokwo, nabayinginga bweneene kwo bakizi yuvwanwa mu kati kaage. ³ Na naawe, we witu mukozi mwemeera, nakuhuuna kwo yabo bamaawe, ubatabaale. Mukuba, yabo bombi twâli kizi himbukira kuguma, mu kukizi kolera Imyazi Miija. Twanâli kizi gikolera kuguma na Kerema, na'biitu bakozi. Yabo booshi, amaziina gaabo gakola mayandike mu kitaabo kyo'bulamu.

⁴ Mukizi yama mushambiiri mu kati ka Nahano! Namùbwira kandi, mukizi shambaala!

⁵ Ubutuudu bwinyu, bukizi menyeekana mu bandu booshi. Mukengeere kwo Nahano akola bu galuka. ⁶ Hatagirage igambo lyo mugakizi ki gerania kwo. Si mu kati ka byoshi, mukizi huuna Rurema, mu kumúyereka amagoorwa giinyu. Munakizi mútangira kongwa. ⁷ Kwokwo, lyo'mutuula gwa Rurema gugakizi mùlanga mu mitima yinyu, na mu nzaliro ziinyu, mu kati ka Yesu Kirisito. Ee! Umutuula gwage, guli gwa'kahebuuza.

⁸ E beene witu! Mu kuyusa, namùbwira kwo mukizi yisaliza ku ngiisi íbiri byo'kuli, na ku ngiisi íbiri byo'lushaagwa, na ku ngiisi íbikwaniini, na ku ngiisi íbiri byeru, na ku ngiisi íbisimisiizi, na ku ngiisi íbiri mu detwa bwija. Iri hangaba hali íbitungiini, kandi iri íbikwiriiri ukuyivugwa, byebyo bibe byo mugakizi yisaliza kwo! ⁹ Ngiisi byo mukayiga imwani, na ngiisi byo n'gamùsigira, mukizi bikulikira, biba byo mukayuvwa imwani, kandi iri byo mukambona kwo. Kwokwo, lyo'mutuula gwa Rurema gugamùyama mwo.

Pahulu adeta kongwa imwa'Bafiripi

¹⁰ Ngoli shambiiragi bweneene mu kati ka Nahano. Mukuba, ha nyuma lye'siku nyingi, keera kandi mwashubi mbahalira. Ku kasiisa mwáli kizi yama muli no'mwete gwo'kumbahalira. Si mwáli buziri ubulyo bwo'kuguyerekana. ¹¹ Íbitumiri nadeta kwokwo, kutali mbu bwo ndi mu magoorwa. Keera n'gayiga ukuyituugiza mu kati ka byoshi. ¹² Ngoli komiiri ubukeni. Na ngoli komiiri ukutuula mu biri tiita. Ndaanabyo íbikiri mu mbuga, kuba kushalika, kandi iri kuyiguta. Ee! Nangatuula mu biri tiita, kandi iri mu magoorwa. ¹³ Njobwiri ukukizi gira byoshi ku njira ya Kirisito. Mukuba, ye mu mbiika mwe'misi. ¹⁴ Kundu kwokwo, e Bafiripi, mukagiraga bwija mu kundabaala mu makuba gaani.

¹⁵ Ngi kengiiri ulusiku lwo tukatondeera ukumenyeesa abandu Imyazi Miija. Ikyanya n'galyoka mu kihugo kiinyu kye'Makedoniya, ndaalyo lindi ishengero írikaba ne'ngoome na naani mu kundangira ibindu, mútali mwehe naaho, nga kwo muyiji bwija. ¹⁶ Ne'kyanya n'galonga amakuba mu kaaya ke'Tesaloniki, mwáli kizi ndumira yo'butabaazi ubugira kingi. ¹⁷ Íbyatuma ngaadeta kwokwo, kutali mbu lyo mukizi ndabaala. Si ndoziizi naaho kwo mukizi yushuulirwa ubunguke. ¹⁸ Kwokwo, birya bindu byoshi byo mukandumira ku njira ya Hepafurodito, keera n'gabiyakiira. Byananyukiza amagoorwa gaani gooshi, ne'bindi byanasigala kwo. Yiby byo bindu, liri ituulo íriryagagi mu huumura bwija. Keera byayemeerwa, binasimisiizi Rurema. ¹⁹ Kwokwo, niinyu, Rurema witu agakizi mùtabaala ku ngiisi magoorwa giinyu, ukukulikirana no'bugale bwage bwa'kahebuuza úbuli mu kati ka Yesu Kirisito! ²⁰ Daata Rurema, ayamage ali mu huuzibwa imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

Amagambo go'kusezerana

²¹ Mundamukize abandu booshi ba Rurema mu kati ka Yesu Kirisito! Na beene witu bo tuliriinwi hano, nabo bamulamusa, ²² kuguma na'bandi bandu ba Rurema booshi kwakundi. Ne'ngingwe, abali mu kolera mu nyumba ya Kahisaari.

²³ Mukizi yama mugashaniirwi mu mitima yinyu mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito!

Amaruba ga Pahulu imwa' Bakolosaayi Indangiriro

Pahulu akabwirwa kwo hali abigiriza be'bibeeshwa mwi'shengerero lye'Kolosaayi, ábâli desiri kwe'ri abandu bangamenya Rurema bwija bakwaniini:

bakizi yikumba ibirongoozi bya mu kyanyaanya, kiri na'baganda ba Rurema (2.18);

banayemeere kwo batenguulwe (2.11; 3.11);

banakizi yiyeka ne'byokulya birebe, ne'gindi miziro (2.16-17; 2.21, 23);

bamenye íbibishamiri, íbiri mu menyeekana imwabo naaho (2.4, 8, 18);

banakizi shembuula Kirisito (1.15-20; 2.2-3.9).

Haliko, Pahulu akabayereka ngiisi kwo Kirisito ayamiri ali ho, ukulyokera ku ndondeko. Kwokwo, kwo akanyomoosa abanabinyoma mu Bakolosaayi. Na mu kugira kwokwo, anatee huuza Yesu kwo ali mu boneka ku njusho ya Rurema yenyene (1.15); anali ye Rurema (1.16); anali ye tumiri byoshi bikiri ho (1.17); anali yi'twe li'shengerero (1.18); ye kanatee zuulwa mu bafwiri (1.18); kundu ali Rurema, âli kizi tuula mu magala ágali nga ge'mwitu (1.19; 2.9). Kwokwo, kwo Kirisito atungiini mu kati ka byoshi.

Yaga maruba, gadesiri na ngiisi kwo Yesu ali no'bushobozi bwoshi. Na kwakundi, ali hi'gulu li'shengerero. Ku yukwo, tutakizi kulikira imaaja ízikagirwa na'bandu, si tukizi tuula ku njira nyija mu kati ka Kirisito.

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Bakolosaayi 3.1-3: «Mwehe, keera mukazuulwa kuguma na Kirisito. Kwokwo, mukizi fiitirwa ku bya mwi'gulu. Mukuba, ho Kirisito abwatiiri uluhande lwe'lulyo lwa Rurema! Yibyo bya mwi'gulu, bibaagage byo mugakizi yisaliza kwo. Si mutakizi yisaliza ku bya mu kihugo. Keera mukafwa. Na buno, ubugumaana bwinyu bukoli singwirwi mu kati ka Kirisito imwa Rurema.»

Íbiri mwo ku bwofi

a) Indangiriro (1.1-14)

b) Kirisito ye riiri hi'gulu lya byoshi (1.15-23)

c) Ngíisi kwo Pahulu ali mu himbukirira ishengerero (1.24-2.7)

d) Bwo tukoli shwekiirwi mu kati ka Yesu, tutakiri baja be'maaja za'magala (2.8-23)

e) Ngiisi kwo tukwaniini ukutuula mu njira iyerusiri (3-4)

Indangiriro

¹ Yaga maruba, galyosiri imwani nie Pahulu, indumwa ya Yesu Kirisito ku bulooze bwa Rurema. Twe na mwene witu wa Timoteyo, ² twe tugweti tugamùyandikira, mwe bandu ba Rurema ba mu kaaya ke'Kolosaayi, mwe beene witu bemeera mu kati ka Kirisito.

Daata Rurema akizi mughashanira! Anakizi mùheereza no'mutuula!

Ibyo Pahulu ahuunira Abakolosaayi

³ Tuyamiri tuli mu mùhuunira imwa Rurema, Yishe wa Nahamwitu Yesu Kirisito. Tunali mu tanga kongwa imwage. ⁴ Mukuba, keera tukayuvwa ngiisi kwo mubiisiri Yesu Kirisito kwo'bwemeere, na ngiisi kwo mukoli kuuziri abandu baage booshi. ⁵ Na íbitumiri mukoli tuuziri kwokwo, bwo mukoli hiiti umulangaaliro ku byo amùbikiiri mwi'gulu. Yugwo mulangaaliro, mukoli guhiiti ukulyokera ku kyanya Imyazi Miija yo'kuli ⁶ ikatee mùhikira.

Na buno, iyo Myazi Miija, inakola mu kwira mu bandu ba'mahanga gooshi. Iri mu hindula abandu babe bahyahya. Ee! Kiri na niinyu, mukoli ba bahyahya, ukulyokera ku lusiku lwo mukatangi giyuvwa, munabe musobanukiirwi ngiisi kwo Rurema ali mu tugashanira.

⁷ Iyo Myazi Miija ya Yesu, Hepafura, uwitu mukozi mukundwa, ye kamùmenyeesa yo. Uyo Hepafura, ali mwemeera mu kati ka Kirisito, anagweti agaakola mu kati kiinyu, ho twenyene twangamùkola mwo. ⁸ Keera anayiji tumenyeesa ngiisi kwo mukola mu kundana mu kati ko'Mutima Mweru.

⁹ Kwokwo, ukulyokera ku lusiku lwo tukayuvwa hi'gulu liinyu, tuli mu mùhuunira imwa Nahano Rurema. Akizi mùmenyeesa ngiisi byo aloziizi. Munakizi ba no'bwitegeereze bwoshi mu kati ko'Mutima Mweru, halinde lyo musobanukirwa lwoshi. ¹⁰ Kwokwo, lyo mulonga ukutuula ku njira ikwaniini imbere lyage. Munalonge no'kukizi mùsimiisa mu kati ka byoshi. Munabe muli mu tabaala abandu baage, iri munakaviiriza ukumenya Rurema. ¹¹ Ee! Rurema amùbiikage mwe'misi mingi ku bushobozi bwage bwa'kahebua, halinde mulonge ukukizi yihangaana bweneene ku bwigenderezi bwoshi, na mu kati ko'mushambaalo. ¹² Munabe muli mu tanga kongwa imwa Daata Rurema. Mukuba, ye kamùshoboleesa ukulonga ku byo abikiiri abandu baage bataluule, mu bwami bwo'mulengeerwe. ¹³ Rurema keera akatukiza

mu bwami bwe'kihulu, anatuleeta mu bwami bwo'Mwana wage mukundwa. ¹⁴ Na ku njira yo'yo Mwana wage, ali mu tuguluula, anali mu koga ibyaha biitu.

Kirisito ye riiri hi'gulu lya byoshi

¹⁵ Kirisito ye mu boneka mwe'njusho ya Rurema, kundu Rurema atali mu boneka. Ku kyanya ikihugo kitâli zaazi bumbwa, Kirisito ye wâli riiri ho. Kwokwo, ye kuliiri ibikabumbwa byoshi. ¹⁶ Ku njira ya Kirisito, kwe'bindu byoshi bikabumbwa, biba bya mwi'gulu, kandi iri bya mu kihugo. Ye kabumba ibiri mu boneka, kiri na ibitali mu boneka, gaba maami, kandi iri matwali, kandi iri bakulu, kandi iri banabushobozi. Ee! Byoshi ibiryagagi ho, Kirisito ye kabibumba. Binali ho hi'gulu lyage. ¹⁷ Yibyo byoshi, ikyanya bitâli zaazi bumbwa, Kirisito âli kola ho. Na hi'gulu lyo'bushobozi bwage, biki genderiiri ukuba ho. ¹⁸ Ishengero, galyagagi magala gaage. Naye, yi'twe lyalyo. Ye katangi tee zuuka mu bafwiri, gira abe ye wa mbere mu kati ka byoshi. ¹⁹ Ngiisi ibiyijwiri mu Rurema, akasiima kwo Kirisito naye bimûyijule mwo. ²⁰ Akasiima kwo ku njira ya Kirisito, kube kwo agayinywaniisa na byoshi, biba bya mu kihugo, kandi iri bya mwi'gulu. Kyanatuma Kirisito agayonwa umuko ku kibambo, mu kutuleetera umutuula.

²¹ Yaho keera, mwâli ki handwirwi na Rurema. Mwâli riiri ne'nzaliro mbi, ne'mikolezi mibi. Ee! Mwâli ki ryagagi bagoma baage. ²² Haliko buno, Rurema keera akayinywaniisa kuguma na niinyu ku njira ya'magala ga Kirisito. Mukuba, Kirisito akayitwa, gira mukaleetwe imbere lya Rurema mukoli yerusiibwi. Munabe buzira buhube, halinde mutanâye ki legwe. ²³ Kwokwo, mugendererage ukukizi kana mu bwemeere bwinyu, halinde lyo musikama lwoshi. Ikyanya mukayuvwa Imyazi Miija, mwanalonga umulangaaliro. Kwokwo, mutakizi jungubana hi'gulu lyagwo. Iyo myazi Miija yo yerya iri mu menyeesibwa mu bandu ba'mahanga gooshi. Na naani nie Pahulu, ngolaga mukozi wayo.

Ukuhimbuka kwa Pahulu hi'gulu li'shengero

²⁴ Kundu ngolaga mu longa amalibu hi'gulu liinyu, njambiiri hi'gulu lyago. Ikyanya ndi mu longa amalibu ku magala gaani, lyo ndi mu kwiza amalibu ga Kirisito. Ee! Yukwo kulibuuka kwani, kulyagagi hi'gulu li'shengero, amagala gaage. ²⁵ Rurema yenyene ye kambiiika kwo mbe mukozi wi'shengero, gira nimûmenyeese Igambo lyage lyoshi, nga ngiisi kwo liri. ²⁶ Yiryo Igambo lyage, ukulyokera ku ndondeko âli yamiri alibishiri. Haliko

buno, keera akalibishuulira abandu baage. ²⁷ Na íbitumiri akalooza ukubabishuulira lyo, gira lya'bandu ba mu mahanga gooshi nabo bamenye ngiisi kwo biri mwo'bugale, no'bulangashane. Na íbyâli bishamiragi, byo byebi: Kirisito amùkola mwo. Munakola no'mulangaaliro kwo mwâye longe ubulangashane.

²⁸ Kyo kitumiragi tuli mu menyeesa abandu booshi hi'gulu lya Kirisito. Tuli mu bayigiriza ku bwitegeereze bwoshi, iri tunabahanuula. Kwokwo, lyo booshi, tukalonge ukubaleeta imbere lya Rurema, bakoli tungiini mu kati ka Kirisito. ²⁹ Yugu mukolwa, ndi mu yitubanula hi'gulu lyagwo. Na ndi mu gugaagala kwo, bwo Rurema ali mu koleesa ubukalage bwage mu kati kaani.

2

¹ Ndoziizi mumenye bwija ngiisi kwo ngweti ngakoleereza bweneene hi'gulu liinyu, na hi'gulu lya'bandu be'Lahodikiya, kiri ne'mwa'bandi booshi ábatazi mbona.

² Ndoziizi kwo mweshi mukizi ba no'mwete mu mitima yinyu. Mukizi kundana nga baguma. Munabaagage no'bumenyi bwoshi, halinde lyo musobanukirwa lwoshi ne'byo Rurema âli bishiri, halinde mube na'kasiisa kaabyo. Ne'byo âli bishiri, ali Kirisito yenyene. ³ Mukuba, mu kati ka Kirisito, mwo musingwirwi ubwitegeereze bwoshi bwa'kahebuza, no'bumenyi bwoshi.

⁴ Na íbitumiri namùbwira kwokwo, hatagirage mundu úgayiji mùtebeereza ku magambo go'kumúlyeryega. ⁵ Kundu ndi hala na niinyu ku magala, si mu mutima gwani, tutuliinwi. Keera nabona ngiisi kwo muki gweti mugayitonda, na ngiisi kwo muki sikamiri mu kuyemeera Kirisito. Kwokwo, njambiiri bweneene.

Ukutuula buhyahya mu kati ka Kirisito

⁶ Bwo keera mukayemeeraga kwo Yesu Kirisito abe ye Nahamwinyu, mukizi genderera ukutuula mu kati kaage! ⁷ Abe ye mizi yo'kumùsikamya, anabe ye mugakizi yubakira kwo. Mukizi yama mukaniri mu kumúyemeera, nga kwo keera mukayigirizibwa. Munakaviirize ukukizi tanga kongwa.

⁸ Hatagire umundu úgamùgwata imbira, mu kumùteba ku magambo go'kumúlyeryega, ganali ga busha! Amagambo mwene yago, gali mu lyoka naaho mu bwenge bwa'bandu, na mu mabi ágatwaziri kino kihugo. Si gatalyosiri imwa Kirisito! ⁹ Ngiisi íbiyijwiri mu Rurema, byo na byebyo íbiri na mu Kirisito, mu magala gaage. ¹⁰ Kwokwo, niinyu, mukoli kwaniini mu kati ka Kirisito.

Yolya Kirisito, ali hi'gulu lya ngiisi mutwali, na ngiisi banabushobozi.

¹¹ Mu kati ka Kirisito, mwo mukatenguulwa. Si kutakagirwa ku maboko ga'bandu. Ee! Mukatenguulwa na Kirisito yenyene mu kushaazibwa amifwije giinyu mabi.

¹² Ikyanya mukabatiizibwa, lyo mukaziikwa mwe naye. Mwanazuulwa mu bafwiri mwe naye ku njira yo'kubiika ubwemeere ku bushobozi bwa Rurema. Ee! Bwobwo bushobozi, bwo akazuulaga mwo Kirisito mu bafwiri.

¹³ Yaho keera, mwâli fwiriiri mu byaha biinyu. Mwanâli twazirwi na'mifwije giinyu mabi. Haliko, Rurema keera akamûgira mube bagumaana mu kati ka Kirisito. Na tweshi, keera akatukoga ibyaha byoshi. ¹⁴ Ikyanya imaaja zâli gweti zigatulega, Rurema anazibiika ha butambi. Na ngiisi byo zikatulega kwo, anatushaagiza byo, mu kubikomerera kuguma na Yesu ku kibambo. ¹⁵ Haaho ku kibambo, lyo akamalaga ne'misi ya íbitwaziri, na ngiisi íbiri no'bushobozi, anabibonia ishoni mu kubitwala imbohe imbere lya'bandu.

¹⁶ Ku yukwo, mutakizi ki yemeera ukutwirwa ulubaaja ku byo muli mu lya, kandi iri ku byo muli mu nywa. Mutanayemeere ukutwirwa ulubaaja, mbu mutasimbahiri isiku ngulu zo'mwaka, kandi iri zo'kubaluka kwo'mwezi, kandi iri imaaja zo'lusiku lwe'Sabaato. ¹⁷ Yibyo byoshi, iri migani naaho ya íbyâli riiri bigayija, keera byanaboneka mu kati ka Kirisito.

¹⁸ Mutanakizi ki yemeera ukutwirwa ulubaaja na ábali mu siima ukuyibiika haashi mu kati ko'bulyalya. Boohe, bagweti bagayikumba abaganda, banali mu lomboojera bweneene ku mabone go bali mu bona. Banali mu yiheemya ku magambo go'busha-busha, gatanalyosiri imwa Rurema. ¹⁹ Abandu mwene yabo, bataki yimangiiri ku Kirisito, itwe lya'magala. Mukuba, mu kati ka Kirisito, mwa'magala gooshi gali mu biikwa kuguma. Gali mu nanikwa ne'ningo ne'misi, halinde ganakulage nga ngiisi kwo Rurema aloziizi.

²⁰ Ikyanya mukafwa mu kati ka Kirisito, lyo mukafwa na ku mabi ge'kihugo. Aahago! Kituma kiki muki tuuziri nga bandu baakyo, mu kusimbaha imaaja ízilahiziizi kwokuno:

²¹ «Mutakizi gwata kirebe! Mutanakizi labula kirebe! Mutanakizi huma ku kirebe!» ²² Imaaja mwene yizo, zilyosiri naaho mu maaja za'bandu, na mu migirizo gaabo. Ne'kyanya tuli mu bikoleesa, haaho lyo biri mu yami shereera! ²³ Yizo maaja, zangakoli boneka kwo ziri za bwitegeereze. Mukuba, ikyanya abandu bali mu zikoleesa, biri mu boneka kwo bagweti bagayikumba Rurema. Kundu

kwokwo, ikyanya bali mu yibiikaga haashi, kuli mu ba naaho mu kati ko'bulyalya, na mu kuhatiriza amagala. Na kundu bali mu kulikiriza imaja kwokwo, si zitali mu hoohya amifwije gaabo, banagenderere ukuyeruzania!

3

Íbikwaniini imbere lya Rurema

¹ Mwehe, keera mukazuulwa kuguma na Kirisito. Kwokwo, mukizi fitirwa ku bya mwi'gulu. Mukuba, ho Kirisito abwatiiri uluhande lwe'lulyo lwa Rurema! ² Yibyo bya mwi'gulu, bibaagage byo mugakizi yisaliza kwo. Si mutakizi yisaliza ku bya mu kihugo. ³ Keera mukafwa. Na buno, ubugumaana bwinyu bukoli singwirwi mu kati ka Kirisito imwa Rurema. ⁴ Kirisito ye kolaga bugumaana bwinyu. Ne'kyanya agaboneka, lyo na niinyu mugaboneka mwe naye, mu bulangashane bwage.

⁵ Ku yukwo, mukizi yitaga amabi go muli mu yifwija. Mutakizi ki shulehana, kandi iri kuyeruzania, kandi iri kukizi gira ibikoleere, kandi iri kulungumirwa. Mutanakizi ziga ibindu. Si umuzizi we'bindu, ye muguma no'mwikumbi we'migisi. ⁶ Hi'gulu lya yago mabi gooshi, kyo kitumiri Rurema agahaniiriza abandu ku buraakari bwage. ⁷ Kiri na niinyu, yaho keera mwáli kizi yifundaga mu mabi mwene yago.

⁸ Haliko buno, mukwiriiri mutwikire ku ngiisi mabi mwene yaga: ubute, no'buraakari, no'mujina, no'kutukana. Hatanagire igambo lyo'bweruzi írigalyoka mu tunwa twinyu. ⁹ Mutanakizi ki besherana. Mukuba, keera mukatwikira ku ngesho ziinyu mbi za keera. ¹⁰ Na buno, mukoli ba bandu bahyahya. Ee! Rurema akola mu mûgira bahyahya, halinde mube ne'njusho yage, munamúmenye bwija nga ngiisi kwo ali. ¹¹ Na bwo mukola bahyahya, ndaakilwo lubibi mu Bayahudi na'bandu be'gindi milala, kandi iri mu bakatenguulwa na ábatakatenguulwa, kandi iri mu binyamahanga na'be'rukiga, kandi iri mu baja na ábatali baja. Mukuba, Kirisito ye riiri hi'gulu lya byoshi. Ye nalyagagi mu kati ka byoshi!

¹² Rurema keera akamùtoola kwo mube bandu baage beeru, anamùkuuziri. Ku yukwo, mukizi yuvwiranwa indengeerwa, iri munagirirana bwija! Mukizi ba batuudu mu kunogerana, na mu kuyigendererana. ¹³ Ikyanya muli mu hubirana, mukizi gooyerana, iri munakizi kogana. Mukwiriiri mukizi kogana, nga kwo niinyu, Nahano keera akamùkoga. ¹⁴ Ne'ngingwe ya byoshi, mukizi kundana. Mukuba, urukundo lwo luli mu tushweka mu buguma

úbutungiiini. ¹⁵ Umutuula gwa Kirisito, gukizi twala mu mitima yinyu, bwo mukola magala maguma, na Rurema keera akamùhamagala kwo mutuulage mu mutuula.

Muyamage muli mu kizi tanga kongwa! ¹⁶ Na'magambo ga Kirisito, gakizi mùyama mwo. Mukizi yigirizania no'kuhanuulana ku bwitegeereze bwoshi. Munakizi yimba inyimbo ze'Zaburi, ne'zindi nyimbo zo'kuyikumba Rurema, nga kwo ziri mu leetwa no'Mutima Mweru. Munakizi mútangira kongwa mu mitima yinyu. ¹⁷ Ngiisi byo mugakizi detaga, na byo mugakizi gira, mukizi bigira byoshi kwi'ziina lya Nahamwitu Yesu. Ku lyeryo iziina lyage, mukizi tanga kongwa imwa Daata Rurema.

Íbikwaniini mu mbaga za Bakirisito

¹⁸ E bakazi, mukizi simbaha bayibalo, nga kwo bimùkwiriiri mu kati ka Nahano.

¹⁹ Na niinyu mwe bashosi, mukizi kunda bakiinyu. Mutanakizi balangamira.

²⁰ Na niinyu mwe baana! Mukizi simbahaga ababusi biinyu mu kati ka byoshi. Kwokwo, lyo mugasimiisa Nahano.

²¹ Na niinyu mwe bayishe ba baana! Mutakizi yagaza abaana biinyu, gira batayiji kengeera bavunika imitima.

²² Na niinyu mwe baja! Mukizi simbahaga banahamwinyu mu kati ka byoshi. Kutanakizi ba naaho ku kyanya bamùbwini, mbu lyo muyisimiisa imwabo. Si mukizi basimbaha ku mutima úgushenguusiri, mu kusimbaha Nahano yenyene! ²³ Ngiisi byo mugakizi kola, mubikolage ku mutima úgushenguusiri. Nahano yenyene, abe ye mugweti mugakolera, si batabe bandu naaho. ²⁴ Muyiji bwija kwo Nahano Kirisito, ye muli mu kolera, ye ganamùhembra.

²⁵ Ne'kyanya umundu agakizi gira amabi, nago agahembwa hi'gulu lyago. Mukuba, Rurema, ndaayo ndoola yo ahiiti.

4

¹ Na niinyu, mwe banahamwabo ba'baja! Mukizi hembra abaja biinyu nga kwo bibakwaniini mu kati ko'kuli! Mukuba, na niinyu, muyiji kwo muhiiti nahamwinyu mwi'gulu.

Amahano

² Mukizi huunaga Rurema! Na mu kumùhuuna, mukizi ba masu, iri munamútangira kongwa. ³ Na nyitu, mukizi tuhuunira kwakundi, gira atuyigulire injira yo'kukizi yigiriza mwi'gambo lya Kirisito. Kwokwo, ngiisi íbishubi bishamiri mu kati kaage, tukalonge ukubibishuulira abandu. Ee! Byebyo byo ngoli shwekiirwi mwi'no

nyumba ye'mbohe. ⁴ Kwokwo, mumbuunire, halinde ndonge ukukizi yigiriza Igambo lyage ku bweranyange, nga kwo bingwiriiri.

⁵ Mukizi yitegeereza ngiisi kwo mugatuula mu batali Bakirisito, halinde lyo mulonga ukukoleesa bwija ngiisi bulyo bwo muhiiti. ⁶ Amagambo giinyu, gakizi ba ga kuleeterana imigashani. Ganabe manunu nga muunyu. Kwokwo, ikyanya mugakizi buuzibwa, lyo mugaamenya ukushuvya bwija ngiisi mundu.

Amagambo go'kusezerana

⁷ Tukiko, mwene witu mukundwa, agayiji mumenyeesa imyazi yani yoshi. Ali uwitu mukozi mwemeera mu kati ka Nahano. ⁸ Namutumira ye, gira amumenyeesa imyazi yitu. Kwokwo, lyo muholeezibwa mu mitima yinyu. ⁹ Ikyanya agayija imwinyu, agaaba bo na mwene witu mukundwa Honesimo, umundu we'yo munda imwinyu, anali mwe-meera. Yabo bombi, bagayiji mumenyeesa imyazi yoshi ya hano.

¹⁰ Harisitariko amulamusa, ye tushwesirwi kuguma mwi'no nyumba ye'mbohe. Mariko, muvyala wa Bari-naaba, naye amulamusa. Keera mwabwirwa ngiisi kwo mugamugirira. Kwokwo, mango ayijaga, mumuyakiire bwija. ¹¹ Yesu uli mu buuzibwa Yusito, naye amulamusa. Mu Bayahudi booshi abakoli yemiiri Kirisito, yabo bashatu naaho bo tuli mu kolera ubwami bwa Rurema kuguma. Keera bakanamboleza.

¹² Hepafura, umundu we'mwinyu, amulamusa kwakundi. Naye ali mukozi wa Yesu Kirisito, anayamiri agagiiri bweneene mu kumuunira imwa Rurema, gira Rurema amusikanye mu ngiisi byo aloziizi, halinde munakizi bitungaana mwo. ¹³ Uyo Hepafura, ngweti ngamutangira ubumasi kwo ali mu yitubanula hi'gulu liinyu, na hi'gulu lya'bandu ba mu kaaya ke'Lahodikiya, na'ba mu ke'Hiryapoli.

¹⁴ Umufumu witu mukundwa Luka, bo na Deema, nabo bamulamusa. ¹⁵ Mutulamukize beene witu be'Lahodikiya. Mutulamukize na mwali witu wa Nimufa, kuguma na'Bakirisito abali mu yingirira mu nyumba yage.

¹⁶ Mango muba keera mwasomerwa yaga maruba, mu-nagatume gagendi somwa na mwi'shengeru lye'Lahodikiya. Na'maruba go n'gabatumira, niinyu kwakundi mugasomage.

¹⁷ Mubwire Harikipo kwo agenderere ukukizi gira gulya mukolwa gwo Nahano akamuheereza, halinde aguyuse.

18 GUNO MULAMUSO, NIEHE PAHULU NIE
NAGUYANDIKA NO'KUBOKO KWANI NIENYENE. Mukizi
kengeera kwo ngi shwesirwi ne'minyororo.

Rurema akizi mûgashaanira.

Amaruba ga mbere ga Pahulu imwa' Batesaloniki Indangiriro

Yaga maruba, gali mu holeeza Abakirisito ábakola mu libuzibwa. Gali mu bayereka ngiisi kwo bakwiriiri ukukizi kola hi'gulu lya'magoorwa gaabo, iri banatuula ku njira nyeeru. Ganali mu yerekana ngiisi kwo abafwiri bagazuuka ku mberuuka.

Pahulu ye katondeera ishengero lya mu kaaya ke'Tesaloniki. Haliko, Abayahudi baguma banatondeera ukugira mbu bamúhangirire. Mukuba bâli yuvwiti uluugi, bwa'bandu bingi bâli mali yemeera Yesu. Kwokwo Pahulu anayimulwa yaho, na'Batesaloniki banasigala boonyene mu kati ka'malibu.

Yaga maruba, gâli loziizi ukuholeeza Abakirisito (3.3-5). Kwokwo, anabayivuga ku bwemeere bwabo, na ku rukundo lwabo. Anabahanuula ngiisi kwo bangatuula bwija mu kati ka Yesu (4.1-12). Na mu kuheza, anabayereka ngiisi kwa'Bakirisito bagazuuka (4.13-18).

Mu yaga maruba, ukushubi galuka kwa Yesu kuli mu detwa bweneene (1.9-10; 2.19-20; 3.13; 4.13-18; 5.23-24).

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu 1 Batesaloniki 4.16-18: «Ku yikyo kyanya, hâye yiberekaanie izu lyo'kuhamuliza! No'muganda mukulu anateerere umulaga. Ne'kibuga kya Rurema kinadihirizibwe. Haaho Nahano yenyene agashonooka ukulyoka mwi'gulu. Na ngiisi ábakafwa mu kati kaage, banazuuke. Boohe, banabe bo bagatangi lengezibwa. Na nyiitu, twe tugaaba tukiri bagumaana, tukabuli lengezibwa twe nabo mu bibungu. Hanali ho tugagendi sanganira Nahamwitu, tunayamanwe imyaka ne'myakuula! Bwo biryagagi kwokwo, mukizi holeezania.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1.1)
- b) Pahulu adeta kongwa hi'gulu lya'Batesaloniki (1.2-1.10)
- c) Ngiisi kwo Pahulu akumbwiri Abatesaloniki (2-3)
- d) Ukuhanuulana (4.1-5.11)
- e) Pahulu asezerana (5.12-28)

Indangiriro

¹ Yaga maruba galyosiri imwa Pahulu, bo na Siira na Timoteyo. Ganatumirwi imwinyu, mwe bandu bi'shengero lye'Tesaloniki. Mukola bandu ba Daata Rurema, na'ba

Nahamwitu Yesu Kirisito. Kwokwo, mukizi gashaanirwa! Munakizi longa no'mutuula!

Abatesaloniki bahuuzibwa

² Tugweti tugatanga kongwa imwa Daata Rurema hi'gulu liinyu mweshi. Ne'kyanya tuli mu múhuuna, na niinyu, tuli mu mùkengeera. ³ Ee! Ikyanya tuli mu múhuuna, tukengiiri imbere lyage ngiisi kwo mukoli múbiisiri kwo'bwemeere, halinde munakizi múkolera. Na bwo muli mu kundana, kyo kitumiri muli mu yitubanula. Na bwo munali no'mulangaaliro mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito, kyo kitumiri muli mu yihangaana.

⁴ E beene witu! Tuyijagi kwo Rurema keera akamùtoola kwo mube bandu baage, anamùkuuziri. ⁵ Mukuba, ikyanya tukamùleetera Imyazi Miija, kutáli riiri naaho mu kudeta-deta amagambo. Haliko, yáli kizi mùyijira mu kati ko'bushobozi. Umutima Mweru gwanasisa ngana-ngana kwo iri yo'kuli. Munayijagi bwija na ngiisi kwo twáli tuuziri mu kati kiinyu, mu kukizi mùtabaala. ⁶ Niinyu, mukatuyigira kwo'mugani, mwanaguyigira na ku Nahano kwakundi. Ku kyanya mukayakiira Imyazi Miija, mwáli kizi libuuka bweneene. Kundu kwokwo, mwanagiyakiira ku bushambaale, mu kati ko'Mutima Mweru.

⁷ Kwokwo, mwanaba mugani mwija mu Bakirisito booshi ba mu poroveesi ye'Makedoniya, na'ba mu ye'Hakaya. ⁸ Mukuba, ikyanya Igambo lya Nahano likalyoka imwinyu, lyanakwira mu yizo poroveesi zombi. Na buno, abandu ba'handi hooshi bakoli yiji ngiisi kwo mukoli biisiri Rurema kwo'bwemeere. Ku yukwo, tutahiiti igoorwa lyo'kushubi babwira hi'gulu liinyu. ⁹ Yabo bandu boonyene, bali mu menyesania ngiisi kwo mukatuyakiira bwija. Bali mu deta, na ngiisi kwo mukatwikira ku migisi, mwanayiji ba bandu ba Rurema. Ye Rurema nirizina, anali ye mugumaana. ¹⁰ Na buno, mukoli lindiriiri kwo Yesu agagaluka ukulyoka mwi'gulu. Uyo Yesu, ye mwana wa Rurema. Na bwo Rurema akamúzuula mu bafwiri, naye agatufuusa mu buraakari bwa Rurema úbugayija.

2

Pahulu akengeera Abatesaloniki

¹ E beene witu! Muyijagi mwenyene kwo'lugeezi lwo tukagira imwinyu lutakafwa busha. ² Munayiji kwakundi kwe'kyanya tutáli zaazi hika iyo munda, twáli mali libuuka no'kutukwa mu kaaya ke'Firipi. Yabo bandu, kundu bakagira umwete bweneene mbu batuhangirire, haliko twanaba no'bukaruuke mu kati ka Rurema. Kwokwo, na

niinyu, twanayiji mùyigiriza Imyazi yage Miija. ³ Ikyanya tuli mu hanuula abandu, tutali mu bahenduula. Tutanali mu balyalyania, mbu tubatebe. ⁴ Mukuba, iyo Myazi Miija ikalyoka imwa Rurema yenyene. Ye kayemeera kwo tukizi genda tugagimenyeesania. Kwokwo, tutali mu gira mbu tusimiise abandu. Si tuloziizi ukukizi simiisa Rurema yenyene. Mukuba, ye mu lolleekeza ibiri mu mitima yitu.

⁵ Muyiji bwija kwo tutâli kizi mùlyeryega, mbu lyo tumùhenduula, kandi iri mbu tumùlyalyanie ku bindu biinyu. Rurema yenyene ye kamasi kiitu! ⁶ Na kwakundi, tutakalola ku bandu, mbu babe bo bagakizi tuhuhuza, muba mwehe, kandi iri abandi booshi.

⁷ Ku kirya kyanya, twangàmùzidohiiri ku magoorwa giitu, bwo tuli ndumwa za Kirisito. Kundu kwokwo, twâli kizi mùnogerana naaho, nga muviire úgweti úgahahalira abaana baage. ⁸ Ee! Ikyanya tukamùmenyeesa Imyazi Miija ya Rurema, twanasiima ukuyitanga kiri na twenyene imwinyu. Mukuba, mwâli kola bakundwa biitu ba bweneene! ⁹ E beene witu! Ka mutakengiiri ngiisi kwo twâli kizi koleereza mu kati kiinyu, ubushigi ni'zuuba? Ikyanya twâli kizi mùyigiriza Imyazi Miija ya Rurema, tutâli loziizi kwo tuzidohere umundu yeshi ku magoorwa giitu.

¹⁰ Mwe Bakirisito, mulyagagi tumasi twitu, kwo twâli tuuziri mu kati kiinyu ku njira nyeeru, ínakwaniini. Ndaabwo buhube bwoshi bwo tukamùgirira. Kiri na Rurema, ali kamasi kiitu. ¹¹ Muyiji kwe'kyanya twâli riiri mu kati kiinyu, twâli riiri nga yishe wa'baana mu baana baage. ¹² Twâli kizi mùkania imitima, iri tunamùholeeza. Twanakizi mùyinginga kwo mutuule ku njira íkwaniini imbere lya Rurema. Mukuba, agweti agamùhamagala kwo muyingire mu bwami bwage, na mu bulangashane bwage.

¹³ Tuyamiri tuli mu tanga kongwa imwa Rurema. Mukuba, ikyanya tukamùleetera Igambo lyage, mwanayami liyakiira kwo liri lye'mwage. Si mutakaliyakiira nga lya'bandu naaho. Ne'kyanya mukaliyemeera, lyanamùkola mwo bweneene.

¹⁴ E beene witu! Mukalibuzibwa na'bandu be'mwinyu, nga kwa'Bakirisito ba mu mashengero ge'Buyahudi, nabo bakalibuzibwa na'baabo Bayahudi. ¹⁵ Bo na'baabo Bayahudi, ábakayita Nahamwitu Yesu! Bo banâli kizi yita na'baleevi. Kiri na nyiitu kwakundi, bakatuyimula mu kihugo kyabo. Bagweti bagayagaza Rurema, banali mu kayira abandu booshi! ¹⁶ Bali mu gira mbu batuhangirire kiri na ku kyanya tuli mu looza ukutwala amagambo go'bukize mu bandu be'gindi milala. Ikyanya bagweti

bagaagira kwokwo, bali mu yilugiza ibyaha. Ee! Keera uburaakari bwa Rurema bukola bu batibukira.

Pahulu akumbula Abatesaloniki

¹⁷ E beene witu, ikyanya tukalyokaga imwinyu, hanalenga ikyanya kiniini naaho, twanaba ne'ngumbu bweneene zo'kushubi mubona, kyanatuma tugaagira umwete gwoshi gwo'kushubi yiji mutanduula. Mukuba, kundu tukasigaana ku magala, haliko tukiri mu kengeerana mu mitima yitu. ¹⁸ Twâli loziizi ukushubi galukira iyo munda. No'bugira kingi, niehe Pahulu nâli kizi shungika kwo nyije yo. Halikago, Shetaani anakizi tuhangirira. ¹⁹ Mwehe, mwe mutumiri tulyagagi no'mulangaaliro, tunali mu shambaala bweneene. Kwokwo, mwe lushembe lwo twâye yiyu-vwe mwo imbere lya Nahamwitu Yesu ku kyanya âye yije. ²⁰ Mwe munatumiri tuli mu shambaala mu kati ko'bulangashane.

3

¹⁻² Ikyanya tukabonaga kwo tutangaki gooyera, twan-abona kwo buli bwija tutee mutumira mwene witu wa Timoteyo. Na twenyene tunasigale mu kaaya ke'Hateene. Mukuba, Timoteyo ye tuli mu kolera Rurema kuguma, mu kugenda tugamenyeesa abandu Imyazi Miija ya Kirisito. Kyo kikatuma tukamutumira ye, gira ayiji mukania mu bwemeere bwinyu. ³ Kwokwo, ikyanya muli mu longa amalibu, mutakizi shenguka hi'gulu lyago. Yago malibu, mwenyene muyijagi bwija kwo tukagashungikirwa. ⁴ Kiri na ku kyanya twâli ki ririinwi, twâli kizi mubwira kwo tugakizi libuzibwa. Kunali kwo bikaba, nga kwo muyiji bwija. ⁵ Kwokwo, ikyanya n'gabona kwo ndashobwiri ukushubi gooyera, nanamutumira Timoteyo, halinde ndonge ukumenya iri muki kaniri mu bwemeere bwinyu. N'gayoboha kwo ngeeka mukagezibwa no'lya mulyeryeezi Shetaani, halinde umukolwa gwo n'gagira mu kati kiinyu, gufwe ubusha.

Imishahu miija ya Timoteyo hi'gulu lya'Batesaloniki

⁶ Timoteyo keera akalyoka imwinyu. Na buno, akola hano. Keera akatuleetera umwazi mwija, kwo muki biisiri Yesu kwo'bwemeere, na kwo mukiri mu kundana. Anatubwira kwo kiri na nyiitu muki tukumbwiri, na kwo mulyagagi ne'kyedu kyo'kushubi tubona, nga kwo nyiitu tuli ne'kyedu kiinyu.

⁷ Kwokwo, e beene witu! Tukoli holeziibwi bweneene, kundu tugweti tugaakuba, tunakiri mu libuzibwa. Mukuba, keera twayuvwa ngiisi kwo muki yemiiri Nahamwitu,

⁸ na ngiisi kwo muki sikamiri mu kati kaage. Kwokwo, tuyiyuvwiti kwo tukola bagumaana kandi. ⁹ Ndanayijagi ngiisi kwo twangatanga kongwa imwa Rurema hi'gulu lyo'bushambaale bwo tukoli hiiti imbere lyage hi'gulu liinyu! ¹⁰ Tuli mu huuna Rurema bweneene úbwakya-úbwayira, gira tukalonge ukushubi bonaana, halinde tunamùtabaale ku ngiisi byo muki buliirwi mu bwemeere bwinyu.

¹¹ Daata Rurema yenyene, na Nahamwitu Yesu, batuyigulire injira yo'kuyija imwinyu. ¹² Bakizi mùyushuulira urukundo lwo muli mu kundana mwo mwenyene kwa mwenyene. Lunali lwo muli mu kunda mwa'bandi booshi. Na nyiitu kwakundi, tumùkuuziri bweneene! ¹³ Kwokwo, Nahamwitu Yesu amùsikamagye mu mitima yinyu, gira mango ayija kuguma na'bataluule baage booshi, amùgwane mukiri beeru, munabe buzira buhube bwoshi imbere lya Daata Rurema.

4

Tukizi tuula ku njira ísimisiizi Rurema

¹ E beene witu! Mu kuyusagya, twamùyinginga bwe-neene mu kati ka Nahano Yesu kwo mukizi tuula ku njira yo'kusimiisa Rurema. Kwokwo, kwo tukamùyigiriza, kunali kwo mukoli tuuziri. Na buno tugweti tugamùyinginga kwo mukaviirize ukutuula kwokwo. ² Muyijagi ngiisi kwo tukasiga twamùbwira kwi'ziina lya Nahamwitu Yesu.

³ Rurema aloziizi kwo mube bandu beeru. Ku yukwo, mutakizi ki shulehana. ⁴ Ngiisi mushosi ayige ngiisi kwo agakizi tuula na mukaage ku njira nyeeru, mu kati ko'lushaagwa. ⁵ Atanakizi lungumirwa, nga kwa'bapagaani bali mu gira, bwo batayiji Rurema. ⁶ Ku yiri igambo, hata-gire mundu úgahubira mwene wabo mu kumùhongolera inyumba. Mukuba, ikyanya abandu bagweti bagayifunda mu mwene yibyoyi, Nahano agabahaniiriza bweneene, nga kwo keera tukagwanwa twamùkengula. ⁷ Ikyanya Rurema akatuhamagala, kutáli riiri mbu tukizi yifunda mu bushule. Si akatuhamagala kwo tukizi tuula tuli bandu beeru. ⁸ Umundu iri agagayiriza yiri ihano, atali mundu ye agaaba agayiriza. Si agaaba agayirizagya Rurema yenyene, anali ye mu mùbiika mwo'Mutima gwage Mweru.

⁹ Na hi'gulu lyo'kukunda beene winyu, mutali ni'goorwa mbu tushubi mùyandikira kandi. Mukuba, Rurema yenyene, keera akamùyigiriza ngiisi kwo mukwiriiri mukizi kundana. ¹⁰ E beene witu, bwo mukoli kuuziri

beene witu booshi ba mu mbande ze'Makedoniya, buno twamùyinginga kwo mukaviirize ukukizi kundana!

¹¹ Mukizi gira umwete gwo'kukizi tuuza. Mutanakizi genda mugayitabula-tabula mu bya'bandi. Halikago, mukizi yikolera na'maboko giinyu mwenyene, nga kwo keera tukamùbwira. ¹² Iri mwangatuula kwokwo, mutagakizi suuza abandi ku magoorwa giinyu. Ne'kyanya mugaaba mu batayemiiri Yesu, banamùheereze ulushaagwa.

Ngiisi kwo Nahano agagaluka

¹³ E beene witu! Tuloziizi mumenye bwija hi'gulu lya ábakoli gwejiiri mu lufu, gira mutakizi ki jengeerwa. Mutanabe nga bapagaani, bwo babuziri umulangaaliro.

¹⁴ Twehe, tuyemiiri kwo Yesu akafwa, anazuuka. Kwokwo, ikyanya abandu bali mu fwa mu kati kaage, tuyemiiri kwo nabo, Rurema áye bazuule, banagendi tuulanwa na Yesu.

¹⁵ Ukukulikirana na'magambo go Nahano yenyene akadeta, twamùbwira kwe'kyanya agagaluka, twe tukiri bagumaana, tutali twe tugatangi lengezibwa imbere lya abafwiri.

¹⁶ Ku yikyo kyanya, háye yiberekaanie izu lyo'kuhamuliza! No'muganda mukulu anateerere umulaga. Ne'kibuga kya Rurema kinadihirizibwe. Haaho Nahano yenyene agashonooka ukulyoka mwi'gulu. Na ngiisi ábakafwa mu kati kaage, banazuuke. Boohe, banabe bo bagatangi lengezibwa. ¹⁷ Na nyiitu, twe tugaaba tukiri bagumaana, tukabuli lengezibwa twe nabo mu bibungu. Hanali ho tugagendi sanganira Nahamwitu, tunayamanwe imyaka ne'myakuula! ¹⁸ Bwo biryagagi kwokwo, mukizi holeezania.

5

Tukizi tuula mu mulengeerwe

¹ E beene witu! Hi'gulu lye'kyanya kyo'kugaluka kwa Nahamwitu, mutali ni'goorwa lyo'kuyandikirwa hi'gulu lyakyo. ² Si mwenyene muyijagi kwo'lusiku lwa Nahamwitu lugatutubiira, nga kwo'muzimba ali mu tubiirana bushigi. ³ Ne'kyanya abandu bagaaba bakiri mu deta: «Tuli no'mutuula, tuli no'butoge», lyeryo lyo bagayami sherezibwa. Bigaaba nga kwo'mukazi we'nda ali mu yami hikirwa no'mukero. Yabo bandu batagafuushuka, kiri ne'hiniini!

⁴ E beene witu! Mwehe, yulwo lusiku lutagamùtubiira nga muzimba. Mukuba, mutaki tuuziri mu kihulu. ⁵ Si mweshi mukola bandu bo'mulengeerwe, munakoli tuuziri mu bukiiri. Tutakiri bandu bo'bushigi, kandi iri be'kihulu.

⁶ Ku yukwo, tutakizi ki tuula nga bandu ábahuniiri. Si tukizi laliira, iri tunakizi yitonda. ⁷ Mukuba, ikyanya abandubali mu hunira, bali mu hunira bushigi. Ne'kyanya bali mu laluka kwakundi, bali mu laluka bushigi. ⁸ Haliko twehe, bwo tukola bandu bo'bukiiri, tukizi ba no'bwitonde. Tukizi biika Rurema kwo'bwemeere, iri tunakizi kundana. Tubaagage nga bandu ábahiiti isiribo zo'kutushuutira ibifuba. Tunakizi ba no'mulangaaliro gwo'kukizibwa, gukizi ba yo ngofeera ye'kyuma. ⁹ Mukuba, ngiisi byo Rurema atushungikiiri, kutali kwo twáye hanirizibwe ku buraakari bwage. Si ashungisiri kwo tweshi tukizibwe ku njira ya Nahamwitu Yesu Kirisito.

¹⁰ Kyo kitumiri Nahamwitu Yesu akayiji tufwira. Kwokwo, mango agaluka, tukalongage ukugendi lama kuguma naye, tuba tukiri bagumaana ku yikyo kyanya, kandi iri tuba tuki gwejiiri mu lufu. ¹¹ Bwo biri kwokwo, mugenderere ukukizi kanania imitima, iri munakizi tabaalana, nga kwo mugweti mugaagira.

Amahano mazinda

¹² E beene witu! Twamùyinginga kwo mukizi simbaha abimangizi biinyu mu kati ka Nahano! Mukuba, bali mu koleereza mu kati kiinyu, iri banamùyigiriza. ¹³ Na bwo bali mu kola kwokwo, mukizi baheereza ulushaagwa bweneene mu kati ko'rukundo. Mukizi gira umwete na gwo'kutuula mu mutuula mwenyene kwa mwenyene.

¹⁴ E beene witu! Twamùyinginga kwo mukizi kengula aboolo! Na ábali mu yibumba-bumba, mukizi bakania imitima. Na ábali mu bukaholwe, mukizi batabaala. Mukizi yigenderera ku bandu booshi. ¹⁵ Mu kati kiinyu, hatagirage mundu úgagalula ubuligo ku bundi! Haliko, mukizi fiitirwa mu kugirirana amiija mwenyene kwa mwenyene. Mukizi gagira imwa'bandi booshi kwakundi.

¹⁶ Mukizi yama mushambiiri! ¹⁷ Munakizi yama mugweti mugahuuna Rurema, ¹⁸ iri munakizi tanga kongwa imwage mu kati ka byoshi. Mukuba, byebyo, byo Rurema aloziizi imwinyu mu kati ka Yesu Kirisito.

¹⁹ Ibyo'Mutima Mweru, mutakizi bizimya! ²⁰ Mutanakizi gayiriza amaleevi. ²¹ Si mukizi gera ngiisi igambo. Iri mwangabona kwi'gambo liri liija, mukizi likania. ²² Si ngiisi mabi, mukizi gayiyeka.

Amagambo go'kusezerana

²³ Rurema ye mu tuletera umutuula. Kwokwo, yenyene akizi mùyeyuusa lwoshi! Akizi langa imitima yinyu,

ne'nzaliro ziinyu, kiri na'magala giinyu. Tukizi yamaga tuli beeru, halinde Nahamwitu Yesu Kirisito agagaluka. ²⁴ Rurema agakizi mütabaala. Mukuba, ye mu mùhamagala, anali mwemeera.

²⁵ E beene witu! Na nyiitu, mukizi tuhuunira imwa Rurema.

²⁶ Mukizi lamusania ku njira ikwaniini* mu kati ko'rukundo.†

²⁷ Namùbwira mu kati ka Nahano, kwo musome yaga maruba imbere lya beene witu booshi.

²⁸ Mukizi gashaanirwa mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito.

* **5:26** 5.26 Mu kigiriki, kunyunyuguta. mu kulumusania bâli kizi nyunyugutana.

† **5:26** 5.26 Yabo bandu ba keera,

Amaruba ga kabiri ga Pahulu imwa' Batesaloniki Indangiriro

Yaga maruba gayerekiini ngiisi kwa'Batesaloniki bâli riiri ne'migangaanwe hi'gulu lyo'kugaluka kwa Kirisito, halinde ishengero lyâli mali shenguka.

Kwokwo, Pahulu ayerekiini kwo Yesu atagayija, Nangoramabi átazi boneka. Anayerekiini ngiisi kwo banangoramabi bagabihuuka bweneene ku siku ze'mberuuka. Gali mu tubwira kwo tuyimange ibiringiini no'kukizi kola hi'gulu lya'magoorwa giitu.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli mu 2 Batesaloniki 1.3: «E beene witu! Tukwiriiri tukizi tanga kongwa imwa Rurema hi'gulu liinyu. Mukuba, mukaviriziizi ukubiika Rurema kwo'bwemeere, munakiri mu kundana.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1.1-2)
- b) Pahulu adeta kongwa hi'gulu lya'Batesaloniki, an-abahuunira imwa Rurema (1.3-12)
- c) Ukuyigiriza (2.1-17)
- d) Pahulu abayinginga kwo bamúhuunire imwa Rurema (3.1-5)
- e) Pahulu abakengula kwo bakizi fiitirwa mu mikolwa (3.6-15)
- f) Pahulu asezerana (3.16-18)

Indangiriro

¹ Niehe Pahulu, na Siira, bo na Timoteyo twe tugweti tugamúyandikira yaga maruba, mwe bandu bi'shengero lya mu kaaya ke'Tesaloniki. Mukoli ba bandu ba Daata Rurema, na ba Nahamwitu Yesu Kirisito. ² Kwokwo, yabo bombi bakizi mûgashaanira! Banakizi mûheereza no'mutuula.

Ukuyihangaana kwa'Batesaloniki

³ E beene witu! Tukwiriiri tukizi tanga kongwa imwa Rurema hi'gulu liinyu. Mukuba, mukaviriziizi ukubiika Rurema kwo'bwemeere, munakiri mu kundana. ⁴ Kyo kitumiri tugweti tugayihaya hi'gulu liinyu mu mashengero ga Rurema. Kundu mugweti mugalibuzibwa, munali mu longa amakuba mingi-mingi, haliko muki yihangaaniri, iri munabiika Rurema kwo'bwemeere.

⁵ Ikyanya mugweti mugalibuzibwa, mugaharuurwa kwo mukwaniini ukuyingira mu bwami bwage. Kwokwo, kwo

Rurema ali mu yerekana kwo ali mu twa imaaja ku njira ikwaniini. ⁶ Na bwo Rurema ali mu gira ibikwaniini, yabo bandu abali mu mulibuza, agaki muyihoolera bo. ⁷ Kwokwo, kundu muki ryagagi mu hahazibwa buno, agaki muluhuula. Kiri na nyiitu kwakundi, agatuluhuula. Yukwo kuluhuuka, tugakulonga ku kyanya Nahamwitu Yesu aye yije ukulyoka mwi'gulu. Agaboneka mu mbigi zo'muliro iziri mu yigwima. Anabe ali kuguma ne'bikalage bya'baganda baage.

⁸ Kwokwo, ngiisi abakalahira ukumenya Rurema, bannabe batasimbahiri Imyazi Mijja ya Nahamwitu Yesu, agabahana ngana-ngana. ⁹ Ne'kyanya bagaahanwa, bagayama basheriiri imyaka ne'myakuula, banatwibwe ku Nahano, na ku bushobozi bwage ubuli mwo'bulangashane. ¹⁰ Haliko, abandi bakayemeera Nahamwitu Yesu, bannaba bandu baage bataluule. Boohe, ikyanya agagaluka, bagamuheereza ubulangashane. Banamuloleere ku mulengo! Na niinyu mugaaba mwo. Mukuba, ikyanya tukatanga ubumasi hi'gulu lyage, mukabuyemeera.

Ibyo Pahulu ahuunira Abatesaloniki

¹¹ Kwokwo, tuyamiri tugweti tugamuunira imwa Rurema, halinde akizi mukwanania ku byo akamuhamagalira. Anakoleese ubushobozi bwage mu kumushoboleesa ukukola imikolezi mijja, ukukulikirana no'bwemeere bwinyu. ¹² Tuli mu muunira kwokwo, gira li'ziina lya Nahamwitu Yesu likizi longi ubulangashane mu kati kiinyu. Na niinyu kwakundi, mulonge ubulangashane mu kati kaage. Yubwo bulangashane, tuli mu bulonga imwa Rurema witu, na Nahano Yesu Kirisito, ukukulikirana nga ngiisi kwo ali mu tugashanira.

2

ibigaaba, ku kyanya Yesu atazi yija

¹ E beene witu! Ikyanya Nahamwitu Yesu Kirisito agayija, tugakumanibwa imwage. Ku yukwo, twamuyingingaga ² kwo mutakizi ki ba no'lushunguti. Mutanakangwe, mbu ngeeka ulusiku lwo Nahano agagaluka kwo, keera lwayija. Ngeeka mukakangwa ku njira yo'buleevi bulebe, kandi iri ku migirizo malebe, kandi iri ku maruba go bakabeesha mbu gakalyoka imwitu. ³ Mutayemeere kwo hagire ugamuteba ku njira yoshi! Mukuba, Yesu atagayija, ulya nangora-mabi atazi boneka mu buhuni bwage, ulya ukashungikirwa kwo agashereezibwa.

⁴ Uyo nangora-mabi, agahangirira ngiisi bya'bandu bali mu yikumba, na ngiisi byo bali mu haruura kwo bamungu. Agayihaya kwo ye mukulu wabyo. Agayigogombeka kiri na mu nyumba ya Rurema, iri anayihaya kwo ye Rurema yenyene. ⁵ Ka mutaki kengiiri kwe'kyanya nâli riiri kuguma na niinyu, kwo nâli kizi mùbwira hi'gulu lyage?

⁶ Uyo nangora-mabi, buno akiri mu buzibwa kwo atalunguli boneka, nga kwo mwenyene muyiji. Agaboneka aga naaho, ku kyanya ikikoli kwaniini. ⁷ Kundu kwokwo, keera imikolezi yage yatondeera ukukoleka ku bumbishwa. Igagenderera kwokwo, halinde ukuhisa ku kyanya kyo'lya úgweti úgamúhangirira, agaaba keera asheguuka. ⁸ Haaho, lyo'yo nangora-mabi agaboneka ku bweranyange. Kundu kwokwo, ikyanya Nahamwitu Yesu agayija mu bulangashane bwage, lyo agamúshereeza lwoshi, mu kumúfuuhira umuuka.

⁹ Uyo nangora-mabi, ikyanya agayijaga, agakizi kola ku bushobozi bwa Shetaani, anakizi bugira mwe'bitangaaza bya kwingi-kwingi, mu kutebana. ¹⁰ Agakoleesa ngiisi mabi, halinde anatebe ngiisi ábakashungikirwa ukushereera. Na ibigaatuma bagashereera, bwo bakalahira ukukunda ibyo'kuli, binali byo byangabakiziizi. ¹¹ Kwokwo, Rurema akababiika mwo'mutima gwo'kutebeka, halinde banayemeera ibibeessa. ¹² Yabo booshi, bagatwirwa ulubaaja kwo bahanwe. Mukuba, batakayemeera ibyo'kuli, si banakizi yisimiisa mu byaha.

Mukizi sikama

¹³ E beene witu! Nahano Rurema amúkuuziri! Tukwiriiri tukizi tanga kongwa imwage hi'gulu liinyu. Mukuba, ukulyokera ku ndondeko, âli mali gwanwa amútoola kwo mukizibwe ku njira yo'kuyemeera ukuli, munayeruusibwe no'Mutima Mweru. ¹⁴ Ikyanya tukamúleetera Imyazi Miija, anamúhamagala kwo mukizibwe ku njira yayo. Kwokwo, lyo niinyu mukalonge ku bulangashane bwa Nahamwitu Yesu Kirisito. ¹⁵ Ku yukwo, e beene witu! Mukizi sikamaga. Galya migirizo go tukamúyigiriza, mukizi gakanja, gaba migirizo go tukamúyigiriza ku kyanya twâli ki ririinwi, kandi iri go tukamúyandikira mu maruba.

¹⁶ Daata Rurema keera akatukunda. Na ku lukogo lwage, anatuheleza ku buholeeze úbutâye male. Akatuheereza umulangaaliro kwo twâye lame imyakuula. Kwokwo, yehe, bo na Nahamwitu Yesu Kirisito, ¹⁷ bakizi mûholeezagya mu mitima yinyu, banakizi mùkania mu ngiisi miija go mugaagira, na go mugaadeta.

3

Pahulu alooza kwo bamúhuunire imwa Rurema

¹ E beene witu! Mu kuyusagya, twamùyinginga kwo mukizi tuhuunira imwa Nahano, gira li'Gambo lyage ligenderera ukukwira duba mu bandu. Linakizi longa ulushaagwa, nga kwokulya likalulonga mu kati kiinyu. ² Na kwakundi, mukizi múhuuna kwo atukize mu bandu babi, ábakoli bihuusiri. Mukuba, batali booshi ábabiisiri Rurema kwo'bwemeere.

³ Kundu kwokwo, Nahano alyagagi mwemeera. Agakizi mùkania, iri anamùlanga no'lya mubi. ⁴ Na ngiisi byo tukamùhamuliza kwo, tuli na'kasiisa mu kati ka Nahamwitu kwo muki gweti mugabigira, na kwo mugagenderera ukukizi bigira. ⁵ Nahamwitu, akizi mùrongoora mu mitima yinyu! Kwokwo, lyo mukizi yihangaana mu kati ka Kirisito, iri munaba mwo'rukundo lwa Rurema.

Tutakizi ba boolo

⁶ E beene witu! Twamùbwiraga kwi'ziina lya Nahamwitu Yesu Kirisito, kwo mukizi yiyeka na ngiisi mwene winyu mwolo. Mukuba, kundu tukasiga twamùyigiriza ngiisi byo mugaagira, si abandu baguma batali mu bitwaza. ⁷ Mwenyene muyiji kwo mukwiriiri mukizi tuyigira kwo'mugani. Ne'kyanya twâli riiri mu kati kiinyu, tutâli kizi ba boolo. ⁸ Ikyanya twâli kizi lya ibyokulya, twâli kizi bigula. Twanâli kizi koleereza ubushigi ni'zuuba ku nduubano, lyo hatagira mundu mu kati kiinyu ye tugazidohera ku magoorwa giitu. ⁹ Twe ndumwa, tukwiriiri ukukizi tabaalwa ku magoorwa giitu. Kundu kwokwo, tukalooza ukumùyereka umugani gwo mugakizi tuyigira kwo. ¹⁰ Ikyanya twâli ki riiri iyo munda imwinyu, tukamùbwira yulu luhango: Iri umundu angaba ataloziizi ukukola, atahanguulwe mbu alye!

¹¹ Keera twayuwwa kwo mu kati kiinyu, bandu baguma balyagagi boolo. Kwo na ndaabyo byo bali mu gira, ha nyuma lyo'kushiiba naaho bagweti bagajeba-jeba mu bitabaloziri. ¹² Kwi'ziina lya Nahamwitu Yesu Kirisito, twakengula abandu mwene yabo. Twabakomeereza kwo batuuzagye. Ngiisi byo bagaalya, bakizi biyikolera!

¹³ E beene witu! Ku luhande lwinyu, mutakizi luha mu kugira amijja. ¹⁴ Ngiisi byo twamùyandikira mu yaga maruba, iri umundu atangabitwaza, munamùyiyeke. Mutanakizi ki komeerana mwe naye, gira agwatwe ne'shoni. ¹⁵ Kundu kwokwo, mutamùharuurage nga mugoma. Si mukizi mùkengula nga mwene winyu.

Amagambo go'kusezerana

¹⁶ Nahano wo'mutuula, akizi yama ali mu mûheereza umutuula gwage mu kati ka byoshi, na ku ngiisi njira, anakizi yama alyagagi kuguma na niinyu mweshi.

¹⁷ YAGO MAGAMBO GO'KUSEZERANA, NIEHE PAHULU NIE NGOLA MU GAYANDIKA NO'KUBOKO KWANI NIENYENE. KUNALI KWOKU KWO NDI MU YANDIKA AMARUBA GAANI GOOSHI, GIRA MUMENYE KWO GALYOSIRI IMWANI.

¹⁸ Mwehe mweshi, Nahamwitu Yesu Kirisito akizi mûgashaanira!

Amaruba ga mbere ga Pahulu imwa Timoteyo Indangiriro

Yaga maruba, Pahulu akagayandikira Timoteyo. Uyo Timoteyo bâli kizi gendanwa na Pahulu mu mikolwa, iri anakizi mútabaala. Pahulu âli siimiri Timoteyo bweneene. Kwokwo mu kuyandika amaruba, Timoteyo ali mu detwa mu maruba galindatu kwo naye ali mwandisi (2 Abakorindo, Abafiripi, Abakolosaayi, 1 na 2 Abatesaloniki, na Firimooni). Na kwakundi, ali mu yivuga Timoteyo mu maruba imwa'Bafiripi (2.19-22).

Yaga maruba ga mbere imwa Timoteyo gadesiri hi'gulu lya'magambo gashatu:

Gali mu kengulana hi'gulu lya'migirizo ge'bibeeshamwi'shengerero. Mukuba abandu baguma bâli gweti bagaadeta kwe'kihugo ngiisi kwo kiri mu bonekana'masu, kiri kibi, na kwo'mundu angakizibwanaaho ku njira yo'bumenyi úbubishamiri, na mu kuyiyeka ne'byokulya birebe, na mu kuleka ukuyanga.

Gali mu yerekana ngiisi kwo agabiika abakozi mwi'shengerero, na ngiisi kwa'bandu bakwaniini ukukizi yivuga Rurema.

Timoteyo ali mu hanuulwa kwo abe mukozi mwija wa Yesu Kirisito. Anali mu yerekwa ngiisi kwo akwaniini ukukizi kolera Abakirisito balebe.

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu 1 Timoteyo 1.15-16: «Hali igambo lyo'kuli lyo tukwiriiri ukukizi yemeeralwoshi, kwo Yesu Kirisito akayija hano mu kihugo hi'gulu lyo'kukiza abanabyaha. Na niehe, nie munabyaha ukuhima abandi booshi! Na bwo nie wa mbere mu banabyaha, kyo kikatuma Yesu Kirisito akambonera ulukogo. Kwokwo, lyo ali mu yerekana mu kati kaani ngiisi kwo ali mu yigenderera ngana, halinde abandi bambonere kwo'mugani. Kwokwo, nabo banamúyemeere, banalongage ukulama imyaka ne'myakuula!»

Íbiri mwo ku bwofi

a) Indangiriro (1.1-2)

b) Pahulu akengula Timoteyo hi'gulu lya'bigiriza be'bibeeshamwi'shengerero (1.3-11)

c) Ngisi kwo Nahano âli kizi gashaanira Pahulu (1.12-17)

d) Íbikwaniini mwi'shengerero (2-4)

e) Amigirizo hi'gulu lya'bandu balebe (5.1-6.2)

- f) Ngiisi byo Timoteyo angaiyeka kwo (6.3-10)
 g) Pahulu ashubi hanuula Timoteyo (6.11-19)
 h) Pahulu aseezerana (6.20-21)

Indangiriro

¹ Niehe Pahulu, indumwa ya Yesu Kirisito, n'gabiikwa ukukulikirana na ngiisi kwo Rurema, Lukiza witu, akakyula kuguma na Yesu Kirisito. Uyo Yesu, ye na tumiri tuhiiti umulangaaliro. Kwokwo, nakuyandikira, ² e Timoteyo, we mwana wani nirizina mu kuyemeera Yesu.

Daata Rurema, na Nahamwitu Yesu Kirisito, bakizi kugashaanira! Bakizi kuboneraga no'lukogo! Banakizi kuheereza no'mutuula.

Pahulu akengulana hi'gulu lya'migirizo ge'bibeesh

³ Ndoziizi kwo ubeere yeyo munda mu kaaya ke'Hefeso, nga kwo n'gakuhanuula ku kyanya n'gagenda i Make-doniya. Unabwe abandu balebe be'yo munda kwo batwikire ku migirizo gaabo ge'bibeesh. ⁴ Ubalahize na kwo batakizi teera ikihe mu kukulikira ifumo, kandi iri mu kukizi tondobola amaziina ga'bahisi. Yiby, biri bya kuleetaga naaho ibihaali mu bandu. Bitanahiiti ho byangayutira, bitanali mu gendereza imikolwa ya Rurema. Mukuba, imikolwa yage iyimangiiri naaho ku kubiika Yesu kwo'bwemeere.

⁵ Akalimbi ka yiri ihano, gira lya'bandu bakizi kundana. Mukuba, ngiisi ábakundiini, imitima yabo iyeruusiri, banabaagage bali mu yiyeka ku mabi, banabe babiisiri Rurema kwo'bwemeere, buzira bulalya. ⁶ Yiby byoshi, bandu baguma, keera babiyahuka kwo, banakoli terekiiri mu magambo go'kuvujuuka. ⁷ Balozizi kwo babe bo bigiriza be'Maaja za Rurema. Kundu kwokwo, amagambo go boonyene bali mu deta ku bukaruuke, si batali mu gasobanukirwa!

⁸ Twehe tuyiji kwe'maaja ziryagagi nyiija, ngo'mundu angakizi zikoleesa ku njira ikwaniini. ⁹ Tunayiji kwe'kyanya zikabiikwa, kutáli riiri hi'gulu lya'bandu biija. Si imaaja ziri mu lola ku bahuni, na ku banakuhambwa. Ziri mu lola na ku bapagaani, bwo bagayiriziizi Rurema, iri banakizi yifunda mu byaha. Ziri mu lola na ku bali mu yita bayishe na banyina, na ku bandi biitani booshi. ¹⁰ Ziri mu lola na ku bashule, na ku bali mu yeruzania mu bihigo, na ku bali mu dandaza abaja, na ku banabinyoma, na ku ngiisi ábali mu tanga ubumasi bwe'bibeesh, na ku ngiisi bandi ábali mu hangirira amigirizo go'kuli. ¹¹ Yago migirizo go'kuli,

galyosiri mu Myazi Miija yo'bulangashane. Ne'yo Myazi Miija, Rurema wo'bugashaane akaginzikiiriza.

Ngiisi kwo Pahulu akabonerwa ulukogo

¹² Natanga kongwa bweneene imwa Nahamwitu Yesu Kirisito. Mukuba, ye kabona kwo ngwiriiri ukubiikwa mu mukolwa gwage, anakizi mbeereza ne'misi yo'kukizi gukola. ¹³ Kundu ubwa mbere nâli kizi mûtuka, nanâli kizi libuza abandu baage mu kukizi bakayira, haliko Rurema akangejeerera. Ikyanya n'gagiraga kwokwo, ndâli biyiji, bwo ndâli zaazi yemeera Yesu. ¹⁴ Kundu kwokwo, Nahamwitu akangashaanira! Ananyonera mwo'bwemeere no'rukundo ibiri mu kati ka Yesu Kirisito.

¹⁵ Hali igambo lyo'kuli lyo tukwiriiri ukukizi yemeera lwoshi: kwo Yesu Kirisito akayija hano mu kihugo hi'gulu lyo'kukiza abanabyaha. Na niehe, nie munabyaha ukuhima abandi booshi! ¹⁶ Na bwo nie wa mbere mu banabyaha, kyo kikatuma Yesu Kirisito akambonera ulukogo. Kwokwo, lyo ali mu yerekana mu kati kaani ngiisi kwo ali mu yigenderera ngana, halinde abandi bambonere kwo'mugani. Kwokwo, nabo banamúyemeere, banalongage ukulama imyaka ne'myakuula!

¹⁷ Rurema, ye Mwami we'myaka ne'myakuula, atanâye fwe! Ndaaye úshobwiri ukumúbona. Ndaanaye gundi úli ha butambi lyage. Kwokwo, akizi haabwa ulushaagwa no'bulangashane, halinde imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

¹⁸ E mwana wani, Timoteyo! Bulya buleevi bwo bakatanga hi'gulu lyawe kare, nakuhanuula kwo ukizi bukulikira, lyo ulonga ukukizi gira izibo liija. ¹⁹ Unakizi kana mu kubiika Yesu kwo'bwemeere! Unakizi yiyeka ku mabi. Yaga magambo, baguma batakagatwaza, kyanatuma ubwemeere bwabo, keera bukasherebera lwoshi! ²⁰ Mu kati kaabo muli Himenaayo, na Halegizandere. Yabo bombi, keera n'gabatanga imwa Shetaani, halinde bayigirizibwe kwo batakizi ki tuka Rurema.

2

Íbikwaniini mwi'shengero

¹ Ihano lyani lya mbere, kwo mukizi huuniraga abandu booshi imwa Rurema ku ngiisi mahuuno ga kwingi-kwingi! Munakizi mûtangira kongwa hi'gulu lyabo. ² Mukizi huunira abaami, na'bandi batwali booshi, gira lyo tulonga ukutuula mu kati ko'mutuula, na mu butoge. Tunabe tugweti tugasimbaha Rurema iri tunagira íbikwaniini imbere lyage. ³ Ukukizi gira kwokwo, biri biija, byo binasimisiizi Rurema,

Lukiza witu. ⁴ Mukuba, Rurema aloziizi kwa'bandu booshi balongage ukumenya ibyo'kuli, banakizibwe. ⁵ Halyagagi Rurema muguma naaho. Hali no'mundu muguma úli mu múnywaniisa na'bandu, ye Yesu Kirisito. ⁶ Yesu akayitanga ayitwe, gira aguluule abandu booshi. Kwokwo, ku kyanya íkikwaniini, Rurema akayerekana ngiisi kwo áli tushungikiiri. ⁷ Kyo kikatuma Yesu agambiika kwo mbe ndumwa yage, gira ngizi genda ngayigiriza ábatali Bayahudi ngiisi kwo bagamúyemeera mu kati ko'kuli. Yibi nadeta, biryagagi byo'kuli, bitanali bibeeshala!

⁸ Ku yukwo, ndoziizi kwa'bashosi ba ngiisi handu bakizi huuna Rurema, mu kulengeza amaboko gaabo mu kati ko'bweru. Si kutabe mu bute, kandi iri mu mbamba.

⁹ Na ku luhande lwa'bakazi, ndoziizi kwo bakizi yitonda mu kuyambala imirondo. Kube ku njira íkwaniini, buzira kuteezania ishoni. Ukuyilimbiisa kwabo, kutakizi ba mu kulukiisa imishaku, kandi iri mu kuyambala imbembe, kandi iri íbyatulwa mu nooro. Batanakizi yambala imirondo ye'kishingo kikayu. ¹⁰ Haliko, bakizi gira imikolezi miija. Ee! Mu bakazi ábali mu yideta kwo basimbahiri Rurema, kwokwo kwo bibakwaniini.

¹¹ Na kandi, abakazi bakwiriiri bakizi yiga buzira kudeta-deta, mu kati ko'kusimbaha lwoshi. ¹² Niehe, ndali mu hanguula kwo hagire umukazi úgakizi yigiriza umushosi, kandi iri kumúyimangira. Si akwaniini akizi hulika. ¹³ Hadamu ye katee bumbwa, Heeva abulagi bumbwa. ¹⁴ Atanali Hadamu ye katebwa. Si Heeva ye katebwa, anatangi ba munabyaha. ¹⁵ Kundu kwokwo, abakazi bagakizi kizibwa ku njira yo'kubuta kwabo, iri bangaba babiisiri Rurema kwo'bwemeere, banabe no'rukundo, iri banayitooziri mu kati ko'bweru.

3

Íbikwaniini mu bimangizi bi'shengero

¹ Hali igambo lyo tukwaniini ukuyemeera, kwe'ri umundu angalooza ukubiikwa abe mwimangizi wi'shengero, iri alooza umukolwa mwija. ² Umundu, iri angabiikwa abe mwimangizi wi'shengero, atabe ni'gambo lyo angalegwa kwo. Anabe ayaziri mukazi muguma naaho. Anabe mundu wo'kuyitonda, na wo'kuyihangirira, na wo'kusimbahwa. Anabe wo'kushagalukira abageezi. Anabe ayiji ukuyigiriza. ³ Atanabe mulalwe, kandi iri wo'kukizi shulika abandu, kandi iri munambamba. Atanabe muzizi we'bindu. Uyo mwimangizi, abaagage wo'kunogerana. ⁴ Abe ayimangiiri inyumba yage bwija. Na'baana baage,

babe bali mu músimbaha mu kati ko'lushaagwa lwoshi.
⁵ Mukuba, umundu iri angayabirwa ukuyimangira inyumba yage, kutagi kwo angaki yimangira ishengero lya Rurema?

⁶ Ulya mundu, atanabe mundu útáki kizibwa. Mukuba, hali ikyanya angayiheemya, anayiji kengeera atwirwa ulubaaja. Lwolwo lubaaja, lwo Shetaani naye akatwirwa.
⁷ Abe mundu wo'kukizi detwa bwija, kiri na mu batali bandu bi'shengero. Iri angatuulaga kwokwo, atagaki gwatwa mu mutego gwa Shetaani, mbu ateezibwe ishoni.

Íbikwaniini mu batabaazi bi'shengero

⁸ Kwokwo, kwo biryagagi, na ku bandu ábangabiikwa kwo babe batabaazi mwi'shengero. Bakwiriiri babe bandu bo'kusimbahwa. Batabe balyalya, kandi iri balalwe, kandi iri bazizi be'bindu. ⁹ Babe babiisiri Rurema kwo'bwemeere. Na'magambo go Rurema akatuyigulira, babe bagweti bagagakania, banabe bali mu yiyeka ku mabi. ¹⁰ Ikyanya batazi biikwa, bakwaniini batee gerwa. Ne'ri bangabula igambo lyo'kubalega, bakabuli biikwa babe batabaazi mwi'shengero.

¹¹ Yabo batabaazi, bakaabo nabo babaagage ba kukizi simbahwa. Batabe bo'kukizi gambana. Si babe bayitooziri, banabe bali bemeera mu kati ka byoshi.

¹² Ngiisi mutabaazi wi'shengero abe ayaziri mukazi muguma naaho. Anabe ayimangiiri abaana baage bwija, kuguma na'bandi booshi ba mu nyumba yage. ¹³ Ikyanya bali mu ba keera bakolaga bwija, bali mu longa ulushaagwa. Na ngiisi byo bayemiiri mu kati ka Yesu Kirisito, bali mu ba na'kasiisa kaabyo.

Íbyo Rurema keera akatuyigulira

¹⁴ Ndi no'mulangaaliro kwo ngola ngayija iyo munda uli. Kundu kwokwo, natee gwanwa nakuyandikira yaga magambo. ¹⁵ Mukuba, hali ikyanya nangakoli tinda. Na ndoziizi kwo umenye bwija ngiisi íbikwaniini mu bandu ba Rurema. Mukuba, abandu baage, li'shengero lya Rurema úli mugumaana. Ni'shengero, liri mu sikamya ukuli. Liryagagi litaliro lwakwo, ne'nguliro yakwo.

¹⁶ Ku kasiisa, ngiisi byo Rurema akatuyigulira, biri bya kahebua!

Akayerekanwa ali na'magala.

No'Mutima Mweru gwanaboneesa kwo ali wo'kuli.

Abaganda banamúbona.

Imyazi yage, yanayigirizibwa mu bandu ba'mahanga gooshi,

halinde banamúyemeera.

Abulagi lengezibwa mu kugenda mwi'gulu mu bulan-gashane.

4

Pahulu ahanuula hi'gulu lya'migirizo ge'bibeesh

¹ Umutima Mweru, guli mu tubwira ku bweranyange kwo mu siku ze'mberuuka, abandu baguma batagaki yemeera Yesu. Banayitangage imwe'mizimu, banabe bakoli kulikiiri amigirizo gaayo, kundu iyo mizimu iri ya kutebana naaho. ² Yago migirizo gaayo, gagaleetwa na'banabibeesh, mu kati ko'bulyalya.

Yabo balyalya, batakiri mu yiyeka ku mabi, bwe'mitima yabo ikoli hiiziri. ³ Bagweti bagalahiza abashosi kwo batakizi yanga, na'bakazi kwo batakizi yangwa. Banali mu bwiraga abandu kwo bakizi neena ibyokulya birebe. Na Rurema yenyene ye kabibumba, gira abandu baage bakizi birya, banakizi tanga kongwa hi'gulu lyabyo, bwo bakoli yiji ukuli. ⁴ Ngiisi byo Rurema akabumba, biryagagi biija. Ndaanabyo byo tukwaniini ukuneena. Abandu bakwiriiri bakizi biyakiira naaho, iri banadeta kongwa. ⁵ Ee! Biri mu ba keera byayeruusibwa kwi'Gambo lya Rurema, mu kati ka'mahuuno.

Umukozi ukwaniini imbere lya Rurema

⁶ Yaga mahano, iri wangagamenyeesa beene witu, lyo ugaaba mukozi mwija wa Yesu Kirisito. Mukuba, wenyene, keera ukalerwa na'migirizo miija go'kuli. Wana-gayemeera, unakoli gakulikiiri. ⁷ Halikago, utakizi teera ikihe mu kugambana ku bye'kipagaani, kandi iri ku fumo za'bagiikulu. Si wehe, ukizi yikomeereza, halinde ulonge ukukizi kolera Rurema. ⁸ Iri umundu angakizi hatiriza amagala gaage mbu lyo gafiika, angaba na'kamaro kagerwa naaho. Halikago, iri angakizi fiitirwa ku bya Rurema, lyo agakizi longa akamaro mu kati ka byoshi. Agaaba alonga umuhango ku bya hano mu kihugo, kiri na ku byaye yije kwakundi.

⁹ Yago twadeta, galyagagi go'kuli, ganakwaniini ukuye-meerwa lwoshi-lwoshi. ¹⁰ Kyo kitumiri tufukeriiri mu kukoleereza. Mukuba, tukoli biisiri umulangaaliro gwitw imwa Rurema úli mugumaana, anali ye Lukiza wa'bandu booshi, ne'ngingwe imwa ábamúyemiiri.

¹¹ Yibyo nakubwira, ukizi biyigiriza abandu, iri unabakomeereza byo! ¹² Utayemeere kwo'mundu akugayirize, mbu bwo ukiri musore. Haliko ukizi tuula bwija, halinde Abakirisito bakizi kuyigira kwo'mugani. Bakizi guyigira ku byo uli mu deta, na ku ngesho zaawe, na ku ngiisi

kwo uli mu kundana, na ku ngiisi kwo ubiisiragi Rurema kwo'bwemeere, na ku ngiisi kwo uli mu langa ubweru bwawe. ¹³ Ukizi fiitirwa, mu kusomera abandu Amandiko Meeru. Ukizi bayigiriza go, iri unabahanuula mwo. Ugenderere ukukizi gira kwokwo, halinde ukuhisa ku kyanya ngayija iyo munda.

¹⁴ Keera wahaabwa ikigabi ku njira yo'buleevi, ku kyanya abashaaja bakakubiika kwa'maboko. Aaho! Yikyo kigabi, utalekage ukukikoleesa. ¹⁵ Yaga magambo, ukizi gafitirwa kwo, halinde abandu booshi babone ku bweranyange ngiisi kwo ugenderiiri. ¹⁶ Ukizi loleekeza ngiisi kwo utuuziri. Ne'kyanya uli mu yigiriza amagambo, nago ugaloleekeze bwija. Mukuba, ikyanya ugakizi yihangaana kwokwo, lyo ugayikiza. Unakize na ábali mu kuyuvwa kwakundi.

5

Amahano hi'gulu lya'bandu bi'shengero

¹ Abashosi ábakoli kaniri, hatagirage ye ugakanukira. Si ukizi bahanuula nga bayisho. Ne'misore mitabana kwakundi, ukizi giba mwo nga beene winyu. ² Abakazi ábakoli bwini, bakizi ba nga banyoko. Na'bahya-kazi, ukizi babeera mwo nga baali baawe, mu kati ko'bweru bwoshi.

Íbikwaniini mu banamufwiri

³ Abanamufwiri ábataki hiiti imbere ne'nyuma, babaa-gage bo ugakizi lola kwo. ⁴ Haliko, iri namufwiri angaba ahiiti abaana, kandi iri bijukulu, yabo batee yiga ngiisi kwo bagakizi tabaala abe mbaga yabo. Kwokwo, lyo bagaaba nga bayishula ababusi baabo, halinde banasimiise Rurema yenyene.

⁵ Haliko, iri namufwiri angaba atahiiti imbere ne'nyuma, yehe ali mu ba akoli biisiragi umulangaaliro gwage imwa Rurema naaho, anali mu mútabaaza úbwakya-úbwayira. ⁶ Si namufwiri, iri angaba ayisimisiizi mu bye'kihugo, emwe! Yehe ali mu ba akoli fwiri, kundu angaba akiri ho.

⁷ Yaga mahano, ukizi gamenyeesa Abakirisito, batayiji kengeera balegwa. ⁸ Ne'ri umundu angaba atali mu tabaala beene wabo ku magoorwa, ne'ngingwe aba mu mbaga yage, uyo ali mu ba keera alahira ubwemeere bwage, anabe akoli bihuusiri ukuhima abapagaani!

⁹ Hatagirage namufwiri ye ugayandika mu muharuuro gwa'baabo, átazi hisa imyaka makumi galindatu, anabe áli yazirwi no'mushosi muguma naaho. ¹⁰ Anabe ayijikiini kwo áli kizi gira imikolezi miija, nga kulera abaana baage bwija, anabe áli kizi shagalukira abageezi, no'kukizi karaba

amagulu ga'bandu ba Rurema, no'kukizi tabaala ábali mu malibu, no'kukizi fiitirwa mu ngiisi gindi mikolezi miija.

¹¹ Haliko, iri banamufwiri bangaba baki ryagagi bahya-kazi, boohe, utakizi bayandika mu banamufwiri bo'kutabaalwa. Mukuba, hali ikyanya bangakayirwa na'mifwije ga'magala gaabo, halinde banasare ukushubi yangwa, banabe bataki yitaaziri lwoshi imwa Kirisito.

¹² Boohe, kundu bakatanga umuhango kwo bagaaba bandu ba Kirisito, hali ikyanya bangaguhinduka kwo. Na ha nyuma, banayiji kengeera bayikululira ikihano.

¹³ Mu kati kaabo, baguma balyagagi boolo, banakomiiri ukugenda bagajeba-jeba mu nyumba za beene. Na kandi, bali mu genda bagagambana, iri banayitabula-tabula mu bitabaloziri, banakizi tyabiriza ululimi mu kudeta ibitali nga byo. ¹⁴ Kwokwo, iri banamufwiri bangaba bakiri bahya-kazi, nangalooza kwo bashubi yangwa, banakizi buta abaana, iri banakizi kania inyumba zaabo. Batayiji kengeera baheereza abagoma biitu ubulyo bwo'kukizi tudeta mwo'buligo. ¹⁵ Ee! Banamufwiri, baguma keera bakahabuka, banakoli kulikiiri ibya Shetaani.

¹⁶ Kwokwo, nasiguusa. Iri mukazi Mukirisito angaba ali na banamufwiri mu mbaga yage, akwiriiri akizi batabaala, gira batakizi zidohera ishengero. Kwokwo, li'shengero ligakizi longa ubulyo bwo'kutabaala mwa'banamufwiri ábataki hiiti imbere ne'nyuma.

Íbikwaniini mu bashaaja bi'shengero

¹⁷ Ikyanya abashaaja bali mu yimangira ishengero bwija, bakwaniini bakizi haabwa ubugira kabiri ku mukolwa gwabo. Ne'ngingwe, iri bangaba bakoli fukeriiri mu kumenyeesa abandu Igambo lya Rurema, no'kubayigiriza lyo.

¹⁸ Mukuba, biri biyandike mu Mandiko Meeru: «Ikyanya ugakoleesa ingaavu mu kubugumula ingano, utakolwe kwo wakizi gishweka ikinwanwa, mbu itagilye kwo.*» Biri biyandike na kwokuno: «Umukozi akwaniini akizi hembwa.†»

¹⁹ Ikyanya umushaaja wi'shengero alegwa ku magambo malebe, utalunguli gayemeera, gátazi tangirwa ubumasi na'bandu babiri, kandi iri bashatu. ²⁰ Halikago, iri wangagwana keera bayifunda mu byaha, ukizi bayerekeza imbere lya'bandu booshi, gira lyo ábasigiiri bakizi yoboha ukubigira.

²¹ Yaga mahano, nakubwiraga imbere lya Rurema, ne'mbere lya Yesu Kirisito, ne'mbere lya'baganda baage

* 5:18 5.18 Bukengeeze 25.4. † 5:18 5.18 Luka 10.7.

bataluule, kwo ukizi gakoleesa buzira kukundirira, na buzira ndoola!

²² Utakizi lunguli biika abandu kwa'maboko. Mukuba, hali ikyanya wangakengeera wayibiikaga mu byaha byabo. Si ukizi yama uli mweru.

²³ Utakizi ki nywa amagoloovi naaho. Si ukizi nywa ku divaayi, gira ikizi tubereza mu nda. Mukuba, utali mu leeza ukulwala.

²⁴ Ibyaha bya'bandu baguma, bibonekeriiri. Binali mu batanga ho bagagendi twirwa ulubaaja. Halikago, ibyaha bya'bandi, biri mu tee heba isiku, bikabuli bishuuka. ²⁵ Kwokwo, kwo biri na ku mikolezi miija. Miguma ikoli bonesiri-bonesiri. Ne'gindi, igaki yiji menyeekana ha nyuma.

6

Íbikwaniini mu baja

¹ Ngiisi baja, bakwiriiri bakizi simbaha banahamwabo no'lushaagwa lwoshi. Kwokwo, abandu batalongage ubulyo bwo'kutuka iziina lya Rurema, kandi iri amigirizo go tuli mu yigiriza hi'gulu lyage. ² Na kundu banahamwabo bangaba balyagagi Bakirisito, abaja baabo batatabagayirize, mbu bwo bakola beene wabo mu kati ka Kirisito. Si bakwiriiri bakaviirize ukubakolera bwija. Basheebuja baabo, bali baabo Bakirisito, banakola bakundwa baabo, banali mu genduukirwa ku mukolwa gwabo.

Tutakizi kunda ifwaranga

Yaga magambo, ukizi gayigiriza abandu, unakizi bakomeereza go. ³ Ne'ri umundu angaba ali mu yigiriza agandi-gandi magambo, anabe atatwaziizi amagambo go'kuli ga Nahamwitu Yesu Kirisito, kandi iri amigirizo ágalyosiri imwa Rurema, ⁴ uyo, iri ali wa kuyiheemya naaho. Ndaanabyo asobanukiirwi kwo. Ali mu loozagya naaho ukuhambanwa ku magambo ga busha-busha, anayamiri ali mwo'luugi, na mwe'milongwe, na mwe'bitusi, na mwo'mujina. ⁵ Anali mu haliiza abaabo. Abandu mwene yabo, inzaliro zaabo zikoli sherebiiri, banakoli yabiirwi no'kuli. Batoniri kwo mu bya Rurema mwo bagalongera ubugale.

⁶ Biri ukuli, kwe'ri abandu bangaba bakulikiiri Rurema, bali mu longa ubunguke buhamu. Halikago, bakwaniini bakizi tuugiza umutima ku byo bagweti. ⁷ Mukuba, mu kuyija mu kihugo, ndaabyo tukayijana. Na mu kulyoka mwo, ndaabyo tugatwala. ⁸ Haliko, iri twangaba tulyagagi

ne'byokulya ne'byambalwa, tutuugize imitima yitu ku bye-byo.

⁹ Abandu, iri bangaba baloziizi ukugala, bali mu yifundaga mu magezo, halinde banagwatwe na'mifwije mingi-mingi go'buhwija. Yago mifwije ganabatwale kasinge-singe, halinde banayifunde mu bushereere, banabugatire mwo. ¹⁰ Ukukundaga ifwaranga, li'sina lya ngiisi mabi. Abandu baguma, bâli ziziri ifwaranga. Na buno, bataki yemiiri Yesu. Keera banalyaniisa imitima yabo ku mizingeerwe mingi-mingi.

Timoteyo abwirwa kwo akizi yihangaana

¹¹ Yago mabi gooshi, we mundu wa Rurema, ukizi gatibita! Ukizi yama ufitiirwi ku bikwaniini imbere lya Rurema. Ngiisi byo aloziizi, bibe byo ugakizi gira. Unabaagage umúbiisiri kwo'bwemeere. Unabe uli mu kundana, unakizi yihangaana, unakizi nogerana. ¹² Ukizi gaagala mwi'zibo liija lyo'kulwira ubwemeere, halinde ukalonge ubulamu bwe'myaka ne'myakuula! Ee! Yibyoyi, byo ukahamagalirwa ku kyanya ukayemeera Yesu imbere lyo'tumasi twingi. ¹³ Nakukomeereza imbere lya Rurema, bwo ye mu bika ibiremwa byoshi mwo'bugumaana. Nakukomeereza ne'mbere lya Yesu Kirisito, bwo akatanga ubumasi bwija imbere lya Pondyo Pilaato. ¹⁴ Yaga mahano gooshi, ukizi gasimbaha! Ukizi yama utuuziri buzira kashembo, na buzira buhube, halinde ukuhisa ku lusiku lwo Nahamwitu Yesu Kirisito agagaluka kwo.

¹⁵ Ikyanya Yesu agagalukaga, kugaaba ku kyanya Rurema yenyene akamúshungikira. Rurema ye mwene imigashani! Ye na twaziri yenyene! Ye Mwami wa baami, na Nahano wa banahano! ¹⁶ Yehe naaho ye yamiri ho, anatuuziri mu mulengeerwe gwo tutangayegeera. Ndaaye mundu úzindi múbona. Ndaanaye úshobwiri ukumúbona. Akizi yama ali mu haabwa ulushaagwa no'bukalage imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

Íbikwaniini mu bagale

¹⁷ Iri abandu bangaba bali bagale mu kino kihugo, ubabwire kwo batakizi yikangaata. Ibindu byabo bitabaagage byo bagakizi biika kwo'mulangaaliro. Mukuba, ibya mu kino kihugo, biri bya kulenga naaho. Ku yukwo, ubabwire kwo bakizi biika umulangaaliro gwabo imwa Rurema. Mukuba, ye mu tuvwangulira ibindu byoshi, gira tukizi bishambaala mwo. ¹⁸ Yabo bagale, ukizi babwiraga kwo bakizi gira imikolezi miija, ibe yo bagakizi galira kwo. Ubabwire kwo bakizi tabaalana ku bindu byabo, ku mitima

íshenguusiri. ¹⁹ Kwokwo, lyo bagaaba bayibiikira ibihinda ku kyanya íkyâye yije. Binabe byo bagasikamira kwo, halinde bakalonge ubulamu bwa nirizina.

Amagambo go'kusezerana

²⁰ E Timoteyo! Ngiisi byo ukasikiirizibwa, ukizi bilanga bwija! Unakizi yiyeka na'magambo go'lujandi-jandi. Mukuba, yago magambo gatalyosiri imwa Rurema. Kundu gali mu detwa mbu bumenyi, si galyagagi ga ndetera-habiri. ²¹ Abandu baguma, kundu bali mu yideta kwo bakola banabumenyi, haliko keera bwanabahabura, halinde bataki kulikiiri Yesu.

Mweshi mukizi yamaga mugashaniirwi!

Amaruba ga kabiri ga Pahulu imwa Timoteyo Indangiriro

Yaga maruba, gayerekiini ngiisi kwo Pahulu akalaga Timoteyo ku kyanya Pahulu âli kola bu fwa. Pahulu anadeta kwo kundu abagoma bâli gwati bagaagira mbu bamúhangirire, haliko âli kizi fiitirwa ku bya Yesu. Anayereka Timoteyo amabi ágagaki koleka ku siku ze'mberuuka. Na kwakundi, ali mu múyereka kwo akizi ziyeka ne'mbamba, iri anagira naaho íbitukwaniini.

Pahulu anakengeeza Timoteyo ngiisi kwo âli kizi biika Yesu kwo'bwemeere, iri anayigenderera, no'kukundana, no'kuyihangaana mu kati ka'malibu.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli mu 2 Timoteyo 2:15: «Wehe, ulyagagi mukozi wa Rurema. Kwokwo, ukizi gira umwete gwo'kusobaanura Igambo lyage ku bweranyange. Utanagwatwe ne'shoni ku mukolwa gwawe. No'buzinda, Rurema anakuyemeere kwo uli mukozi mwija.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1)
- b) Pahulu ahanuula Timoteyo (2)
- c) Pahulu akengula Timoteyo hi'gulu lye'siku ze'mberuuka (3)
- d) Pahulu alaga Timoteyo (4.1-18)
- e) Pahulu aseezerana (4.19-22)

Indangiriro

¹ Níehe Pahulu, nie ndumwa ya Yesu Kirisito, nga kwo Rurema aloziizi. N'gatumwa kwo ngizi menyeesa abandu hi'gulu lyo'kulama mu kati ka Yesu Kirisito, ukukulikirana no'muhango gwa Rurema. Kwokwo, nakuyandikira, ² e Timoteyo, we mwana wani mukundwa. Daata Rurema na Nahamwitu Yesu Kirisito bakizi kugashaanira! Banakizi kubonera ulukogo! Banakizi kuheereza no'mutuula!

Tukizi kulikira Kirisito ku njira íkwaniini

³ Mu kukolera Rurema, ngweti ngayiyeka ku mabi, nga kwo bashokuluza baani nabo bâli kizi gira. Kwokwo, na naawe, ngweti ngakukengeera mu mahuuno gaani, ubushigi ni'zuuba. Na ndi mu tanga kongwa imwage hi'gulu lyawe. ⁴ Ngi kengiiri ngiisi kwo ukalira hi'gulu lyani.

Na ngola ne'kyedu kyo'kushubi kubona, halinde ndonge ukushambaala ngana.

⁵ Ngengiiri ngiisi kwo wâli kizi biika Rurema kwo'bwemeere, buzira bulyalya. Ndyagagi na'kasiisa kwo kiri na buno, kwokwo kwo ukiri mu gira. Bwobwo bwemeere, kiri na nyoko Ehunike, na nyokokulu Lohisi, nabo bwo bâli múbisiiri kwo. ⁶ Ikyanya n'gakubiikaga kwa'maboko, haaho lyo ukahaabwa kirya kigabi na Rurema. Kwokwo, nakukengeeza kwo ukiyakirize! ⁷ Mukuba, Rurema atakatubiika mwo'mutima gwo'kuyoboha. Si akatubiika mwo'mutima gwo'bukalage. Gunali gwo'kukundana. Gunali gwo'kuyitonda.

⁸ Kwokwo, utakizi fwa ishoni mu kutanga ubumasi hi'gulu lya Nahamwitu. Utanakizi fwa ishoni na hi'gulu lyani, mbu bwo njwesirwi hi'gulu lyage. Haliko na naawe, uyemeerage ukukizi libuuka hi'gulu lye'Myazi Miija, ku bushobozi bwo uhaabirwi na Rurema. ⁹ Rurema keera akatukiza, anatumamagala kwo tube bandu baage beeru. Na íbitumiri agatukiza, kutali mbu bwo twakola bwija. Si bikulikiriini na ngiisi kwo âli mali gwanwa ashungika yenyene. Ikyanya ikihugo kitâli zaazi bumbwa, akalooza ukutubonera ulukogo ku njira ya Yesu Kirisito. ¹⁰ Na buno keera lukayerekanwa ku bweranyange mu kuyija kwage. Yesu ye Lukiza witu, keera anasindaga Narufu, anayerekana ngiisi kwa'bandu bangalama imyaka ne'myakuula, ku njira ya íbiri mu Myazi Miija.

¹¹ Iyo Myazi Miija, Rurema keera akambiika, mbe ndumwa yayo. Aloziizi kwo ngizi genda ngagimenyeesa mu bandu, na mbayigirize yo. ¹² Yo na yeyo, yo itumiri ngweti ngalongaga yaga malibu.* Kundu kwokwo, ndayuvwiti ishoni. Nyiji Yesu bwija, ninamúbiisiri kwo'bwemeere. Na ndi na'kasiisa kwo ngiisi byo akanzikiiriza, ashobwiri ukukizi bilanga, halinde ukuhisa ku lusiku lwo agagaluka kwo.

¹³ Ngiisi magambo go ukayuvwa imwani, ukizi gakanja, bwo galyagagi go'kuli. Na kwakundi, ukengeere ukukizi biika Yesu Kirisito kwo'bwemeere, iri unakundana mu kati kaage. ¹⁴ Kwokwo naawe, ngiisi byo Rurema akusikiiriza, ukizi bilanga ku butabaazi bwo'Mutima Mweru, bwo gwo gukoli tutuuziri mwo.

¹⁵ Uyiji kwo abiiitu booshi ba mu poroveesi ye'Haziya, bakasiga banjanda. Mu kati kaabo muli Fugelo, na Herimojene.

* **1:12** 1.12 Ku yikyo kyanya, Pahulu âli gweti agalibuukira mu nyumba ye'mbohe.

¹⁶ Haliko, abandu ba mu nyumba ya Honesifooro, Nahano akizi bakejeerera! Mukuba, yehe, âli kizi yiji ndabaala mu makuba gaani. Atanagwatwa ne'shoni, mbu bwo njwesirwi ne'no minyororo. ¹⁷ Ikyanya akahikaga mu kaaya ke'Rumi, anayami gira umwete gwo'kunjakula, halinde anambona. ¹⁸ Uyiji bwija na ngiisi kwo âli kizi ndabaala na mu kaaya ke'Hefeso kwakundi. Ee! Ikyanya Nahano agagaluka, amúkejeerere!

2

Tukizi yihangaana mu kati ka Yesu Kirisito

¹ E mwana wani! Leka Yesu Kirisito akizi kusikamya mu lukogo lwage! ² Amagambo go nâli kizi deta imbere lyo'tumasi twingi, na naawe ukagayuvwa. Na buno, ugasikiirizagye imwa'bandu bo uyemiiri, banabe bashobwiri ukukizi gayigiriza mu bandi.

³ Ukizi ba musirikaani mwija wa Yesu Kirisito, mu kukizi gooyera mu malibu kuguma na nyiitu. ⁴ Umusirikaani, iri angaba ali mu mukolwa gwage, atangashubi yifunda mu bindi-bindi. Si ali mu looza naaho ukusimiisa nahamwabo. ⁵ Kiri no'mundu úli mu kubiriza mu ndangwe kwakundi, iri angagira mbu ahime ku njira ítali nga yo, atangaki yambikwa ulushembe lwo'buhimi. ⁶ No'mulimi naye, ikyanya ali mu fukerera mu kukola, ye kwiriiri atee toma ku mwimbu. ⁷ Yibi byo nakubwira, ukizi biyitoneesa kwo, halinde lyo Nahano akusobanulira byoshi.

⁸ Mukizi kengeera kwo Yesu Kirisito akabutwa mwi'kondo lya mwami Dahudi, na ha nyuma lyo'kufwa, anazuuka mu bafwiri. Yeyo ye'Myazi Miija yo ndi mu genda ngamenyeesa mu bandu. ⁹ Yo na yeyo yo itumiri ngweti ngalonga gano malibu, na ngoli shwesirwi ne'minyororo nga mwitani. Kundu kwokwo, igambo lya Rurema litashwesirwi. ¹⁰ Ngweti ngagooyera mu kati ka byoshi. Na íbitumiri ndi mu gooyera kwokwo, gira abandu bo Rurema keera akatoola, nabo bakalonge ukukizibwa mu kati ka Yesu Kirisito, banalongage no'bulangashane bwe'myakuula!

¹¹ Yiri igambo likwaniini ukuyemeerwa:

Iri twangafwagaga twe naye, tunganalamanwa.

¹² Ne'ri twangakizi gooyera, tugatwala twe naye.

Haliko, iri twangamúyiyogookola, iri naye agatuyiyogookola.

¹³ Na kundu twangaba tutali bemeera,

si yehe ayamiri ali mwemeera. Mukuba, atashobwiri ukuyilahira.

Umukozi úkwaniini imbere lya Rurema

¹⁴ Yaga mahano, ukizi gakengeeza abandu. Unabakengule imbere lya Rurema kwo batakizi hambanwa-hambanwa ku migeeza ya'magambo. Si imbamba mwene yizo, zirya-gagi za busha! Ikyanya abandu bali mu ziyuvwa, ziri mu basherebeza naaho. ¹⁵ Wehe, ulyagagi mukozi wa Rurema. Kwokwo, ukizi gira umwete gwo'kusobaanura Igambo lyage ku bweranyange. Utanagwatwe ne'shoni ku mukolwa gwawe. No'buzinda, Rurema anakuyemeere kwo uli mukozi mwija. ¹⁶ Ikyanya abandu be'kihugo bali mu vujuuka mu bitali nga byo, ukizi biyiyeka. Mukuba, ikyanya bali mu biyifunda mwo, biri mu bahabura hala na Rurema. ¹⁷ Amigirizo gaabo, gali mu ba nga kihando ikigweti kigayenguula. Mu kati kaabo, muli Himenaayo na Fireeto. ¹⁸ Yabo bombi, bakahusha ukuli, mu kudeta kwo abafwiri keera bakazuuka. Na hi'gulu lyabo, abandu baguma batakiri mu yemeera Rurema.

¹⁹ Kundu kwokwo, ibya Rurema biyamiri bisikamiri. Biryagagi nga litaliro lukomu uluyimangisirwi kwo yaga magambo: «Nahano ayijagi abali be'mwage.*» Lunali luyandike na kwokuno: «Umundu, iri angayideta kwo ali mundu wa Nahano, akwiriiri atwikire ku mabi gaage.»

²⁰ Mu nyumba, muli mu ba ibirugu bya kwingi-kwingi. Biguma biri mu tulwa mu nooro, na mu harija. Byo biri mu koleesibwa kwabyo-kwabyo mu kati ko'lushaagwa. Muli ne'bindi ibikabaajwa mu biti, na ibikabumbwa mwi'bumba. Si byohe, biri mu koleesibwa ngiisi kyanya, buzira ulushaagwa. ²¹ Kwo na kwokwo, iri umundu angayiyerusa ku mabi, lyo agaaba akolaga kirugu ikiri mu koleesibwa ku lushaagwa. Ee! Agaaba keera ataluulwa na Nahano. Na ngiisi mikolwa miiya yo akashungikirwa, anabe ali mu gigira, halinde anabe na'kamaro bweneene imwa Nahamwabo.

²² Ukizi tibitaga amifwije mabi ga'kasore! Ahandu haago, ukizi fiitirwa ku bikwaniini imbere lya Rurema, na mu kubiika Rurema kwo'bwemeere, na mu kukundana, na mu kutuula mu mutuula, kuguma na ngiisi bandi abagweti bagahuuna Nahano ku mutima uguyerusiri.

²³ Ikyanya abahwija bagavujuuka mu mbamba, ukizi bayiyeka. Uyijagi kwe'kyanya abandu bali mu hambanwa, bali mu longa naaho mwe'milongwe. ²⁴ No'mukozi wa Nahano atakwaniini ukukizi longoozania. Si akwiriiri akizi nogera abandu booshi, anabe ayiji ukubayigiriza ku bwigenderezi. ²⁵ Umukozi wa Nahano, ikyanya abandu

* 2:19 2.19 Muharuuro 16.5.

bali mu giraga mbu bamúhangirire, akwiriiri akizi bayerekeza mu kati ko'butuudu. Mukuba, hali ikyanya Rurema angaki batabaala, halinde banatwikire ku buligo bwabo, banasobanukirwe ne'byo'kuli. ²⁶ Ne'kyanya bagaaba keera batumburukwa, lyo bagaaba bafuushuka mu mutego gwa Shetaani. Mukuba, yabo, keera Shetaani akabagwata imbohe, anakola mu bakoleesagya nga ngiisi kwo aloziizi.

3

Amabi ga mu siku ze'mberuuka

¹ Umenye bwija kwo mu siku ze'mberuuka, hagabaa-gaga amalibu makayu. ² Abandu bagakizi yikundirira boonyene. Banakizi kunda ne'fwaranga. Banakizi yihaya no'kuyiheemya, iri banatukana. Bagaaba batakiriri mu simbaha ababusi baabo, kandi iri kutwaza ibya Rurema. Bataganakizi tanga kongwa. ³ Bagaaba batakiriri mu kundana, kandi iri kukogana. Baganakizi gambana. Na ho bangayihangirira, bagakizi langama. Banakizi shomba amiija, ⁴ banakizi songerana. Bagaaba banamuhagi mu kati ko'kuyidundulika. Na ho bangakunda Rurema, bagakizi yisimiisa mu bya'magala. ⁵ Kundu bagaboneka nga bandu ba Rurema, haliko bagakizi lahira ubushobozi bwage. Abandu mwene yabo, hatagirage ye mugakomeeranwa.

⁶ Baguma baabo, bali mu genda bagayinyovya-nyovya mu nyumba za beene, iri banagwataga imbira ibikazi bizeeze ibikoli zidohiirwi ne'byaha. Binabe bikoli lungumiirwi na'mifwije mabi ga kwingi-kwingi. ⁷ Kundu biri mu yama biloziizi ukuyigirizibwa, haliko bitashobwiri ukusobanukirwa ne'byo'kuli. ⁸ Yabo bandu, bali mu hangirira abandu ku byo'kuli, nga kwo Yane na Yambure baka-hangirira abandu ku magambo ga Musa. Amenge gaabo, gakoli sherebiiri. Na ku luhande lwo'bwemeere, ehee! Keera bakayabirwa lwoshi-lwoshi. ⁹ Ubuhwija bwabo, bugaki yerekanwa ku bweranyange. Ee! Abandu booshi bagaki yibonera ibimbambala byabo, nga kwa'bandu ba keera bakayibonera ibya Yane na Yambure.

Tukizi sikama mu Mandiko Meeru

¹⁰ Haliko wehe, uyijagi ngiisi kwo ndi mu yigiriza, na ngiisi kwo nduuziri. Uyiji ngiisi kwo ndi mu shungika, na ngiisi kwo mbiisiri Rurema kwo'bwemeere. Uyiji na ngiisi kwo ndi mu yigenderera, na ngiisi kwo ndi mu kundana, na ngiisi kwo ndi mu yihangaana. ¹¹ Na kwakundi, uyijagi na ngiisi kwo ndi mu libuzibwa, na kwo ndi mu longa amakuba. Uyiji ngiisi ibikamba kwo mu kaaya ke'Handyokiya, na mu ke'Hikonyo, na

mu ke'Lisitira. Ikyanya n'galibuzibwa iyo munda, nâli kizi gooyera. Yago gooshi, Nahano akagangiza mwo. ¹² Biryagagi ukuli, kwe'kyanya abandu bali mu ba baloziizi ukusimbaha Rurema mu kati ka Yesu Kirisito, bagakizi libuzibwa. ¹³ Abandu babi nabo, kuguma na'balyalya, boohe, bagagenderera ukukizi bihuuka. Bagakizi tebana, iri nabo banakizi tebwa.

¹⁴ Si wehe, amagambo go ukayigirizibwa, ulyagagi na'kasiisa kwo gali go'kuli. Kwokwo, gabe go ugakizi genderera mwo. Mukuba, balya bandu ábakakuyigiriza go, ubayiji bwija. ¹⁵ Ukulyokera ubwanuke bwawe, wâli koli yiji Amandiko Meeru. Gaago mandiko, gashobwiri ukukugira ube mwitegeereza, halinde ulongage ukukizibwa mu kubiika Yesu Kirisito kwo'bwemeere. ¹⁶ Amandiko Meeru gooshi, gakayandikwa ku burongoozi bwa Rurema. Ganali na'kamaro mu kuyigiriza abandu. Ikyanya abandu bali mu giraga amahube, galya Mandiko gali mu bayerekeza, no'kubahubuula. Ganali mu bayereka ngiisi íbikwaniini imbere lya Rurema. ¹⁷ Ku njira yo'kukoleesa Amandiko Meeru, umundu wa Rurema agaaba akoli tungiini, anabe no'bulyo bwo'kukola ngiisi mikolwa miija.

4

¹ Ndi ni'gambo lyo'kukukomeereza imbere lya Rurema, ne'mbere lya Yesu Kirisito. Uyo Yesu, ye gashubi galukaga mu kihugo, anayimangike ubwami bwage, anatwe imaaja za'bagumaana, ne'za abafwiri. ² Kwokwo, nakukomeereza kwo ukizi fiitirwa mu kuyigiriza abandu Igambo lyage, kuba ku kyanya kiija, kandi iri ku kibi. Ikyanya bali mu huba, ukizi bayerekeza, unakizi batetereza hi'gulu lyago. Na kwakundi, unakizi bakania imitima, iri unabayigiriza ku bwigenderezi bwoshi.

³ Mukuba, ku kyanya íkigayija, abandu batagaki yemeera ukuyuwiriza amigirizo go'kuli. Ikyanya bagakayirwa na'mifwije mabi, bagayikumaniza abigiriza bingi-bingi. Bagalooza mbu bakizi babwira amagambo go'kubayagaaga ulununiirizi lwa mu matwiri gaabo. ⁴ Bagalahira ukuyuwiriza amagambo go'kuli, banakizi yidulumbika mu fumo za keera.

⁵ Haliko wehe, ukizi ba masu mu kati ka byoshi! Ne'kyanya ugalongaga amalibu, ukizi gagooyera mwo. Na kandi, ukizi menyeesa abandu Imyazi Miija. Mu bukozi bwawe, ukizi kola ngiisi íbikwaniini.

⁶ Niehe, ngolaga bu tangwa ituulo lyo'kuyonwa umuko. Ikyanya kyani kyo'kulyoka mu kihugo keera kyahika. ⁷ Nâli kizi gaagala mwi'zibo liija. Na ngiisi byo nâli kizi kubiriza

kwo, keera nabiyusa. Na buno buzinda, ngi kaniri mu kuyemeera Yesu.

⁸ Buno, ngoli bikiirwi ulushembe, bwo ngoli kwaniini imbere lya Nahano. Yulwo lushembe, agambeereza lwo ku lusiku lwo agagaluka kwo, anabe ali mu twa imaaja ku njira yo'kuli. Ndanali nienyene naaho nie galongaga ulushembe. Si agaluheereza na ngiisi bandi ábali ne'kyedu kyo'kubona ngiisi kwo agagaluka.

Amagambo go'kusezerana

⁹ Ugirage umwete gwo'kuyija ino munda duba. ¹⁰ Mukuba, Deema akasiga anjanda hi'gulu lyo'kukunda ibye'kihugo, anagenda mu kaaya ke'Tesaloniki. Kereseke naye keera agenda i Galatiya. Na Tiito anagenda i Dalimatiya. ¹¹ Luka naaho ye tukoli sigaliinwi hano. Ikyanya ugayijaga, mukayije na Mariko. Mukuba, ambitiiri akamaro mu mukolwa gwani. ¹² Tukiko, keera n'gamútuma mu kaaya ke'Hefeso. ¹³ Mu kuyija, ukandeetere na liry a ikooti lyo n'gasiga imwa Karipo, mu kaaya ke'Torowa. Unandeetere na birya bitaabo. Ne'ngingwe, birya ibikagirwa mu mbu.

¹⁴ Halegizandere, ulya mutuzi we'miringa, akangirira buligo bweneene! Nahano agaki múhaniiriza ngana. ¹⁵ Ukizi ba makengwa hi'gulu lyage! Mukuba, áli kizi kayuka bweneene mu kugira mbu atuhangirire ku migirizo giitu.

¹⁶ Ku kyanya n'gatondeeraga ukuyibulanira, ndaaye mundu úkayiji ndabaala. Si booshi bakasiga banjanda. Rurema abakejeererere! ¹⁷ Kundu kwokwo, Nahano áli kizi ba kuguma na naani, anambiika mwe'misi. Kwokwo, nanamenyeesa Imyazi Mijja mu batali Bayahudi, halinde booshi banagiyuvwa. Na kandi, akangizagya na mu kanwa ke'ndare. ¹⁸ Na ngiisi ábaloziiizi ukungirira agandi mabi, Nahano agagenderera ukukizi ngiza mu kati kaago. Ubuzinda, áye mbise mu bwami bwage mwi'gulu, mu kati ko'mutuula. Ayamage ali mu huuzibwa imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

¹⁹ Undamukize Pirisila na Hakila, na'bandu ba mu nyumba ya Honesifooro. ²⁰ Herasito akasigala mu kaaya ke'Korindo. Na Torofimo kwakundi, n'gamúsiga alwaziri mu kaaya ke'Mireto. ²¹ Ugirage umwete gwo'kuyija hano duba, ku kyanya isiku ze'mbeho zítazi hika. Heyubulo akulamusa, kuguma na Puude, na Liino, na Kilodya, na'bandi beene witu booshi.

²² Nahano akizi beera mu mutima gwawe! Mweshi mukizi yamaga mugashaniirwi!

Amaruba ga Pahulu imwa Tiito Indangiriro

Yaga maruba, Pahulu akagayandikira Tiito. Ubwa mbere, uyo Tiito atâli busirwi mu Bayahudi, si akayiji yemeera Rurema ha nyuma, anabuli tabaala Pahulu, mu kukolera Rurema. Ne'kyanya Tiito akasigala mu kihugo kye'Kereete, Pahulu anamúyigiriza kwo akizi kundana, iri anayigiriza íbiri bijja (1.8, 16; 2.3, 7, 14; 3.1, 8, 14)

Yaga maruba gali mu lola amagambo gashatu:

- Pahulu akengeeza Tiito ngiisi kwe'birongoozi bi'shengerero bakwaniini bakizi tuula ku njira nyiija, ne'ngingwe bwa'Bakereete bingi bâli ngalagaaja, banâli kizi lya nga lwiji, banâli boolo-boolo (1.12).

Tiito anahanuulwa ngiisi kwo agatuula mu bandu balebe mwi'shengerero, nga'bashaaja, na'bakazi ábakoli bwini. Anabwirwa na ngiisi kwo agatuula mu bahya-kazi, ne'misore, kiri na mu baja.

Pahulu anahanuula Tiito kwo akizi tuula ku njira íkwaniini. Ne'ngingwe, akizi ba mundu wo'mutuula, iri anayiyeka no'bushombani, ne'mbamba, no'kugabulikana.

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Tiito 2.11-12: «Rurema keera akayerekana ulukogo lwage mu bandu booshi, halinde balonge ukukizibwa. Ku yulwo lukogo, tuli mu yerekwa ngiisi kwo twangatwikira ku bitali bya Rurema, na ku mifwije mabi ge'kihugo. Tuli mu yerekwa na ngiisi kwo tugakizi yihangirira ku mabi, halinde tulonge ukukizi tuula mu kino kihugo ku njira íkwaniini imbere lya Rurema.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1.1-4)
- b) Ngiisi kwo Tiito agatoola abashaaja mwi'shengerero (1.5-9)
- c) Pahulu ahanuula Tiito ngiisi kwo agatuula mu bandu babi be'Kereete (1.10-16)
- d) Pahulu ahanuula Tiito hi'gulu lya'bandu balebe (2.1-10)
- e) Ukutuula mu miiija, no'kuyiyeka na'mabi (2.11-3.11)
- f) Pahulu aseezerana (3.12-15)

Indangiriro

¹ Yaga maruba galyoka imwani nie Pahulu, mukozi wa Rurema, na ndi ndumwa ya Yesu Kirisito. N'gatumwa

mu bandu ábâli mali toolwa na Rurema, gira nibakanie mu bwemeere. Kwokwo, banamenye ukuli kwoshi, banalongage ukutuula mu kati kaage. ² Ee! Ubwemeere bwitu no'bumenyi bwitu, biyimangiiri ku mulangaaliro kwo twâye longage ukulama imyaka ne'myakuula. Ikyanya ikihugo kitâli zaazi bumbwa, Rurema âli mali gwanwa abiika umuhango kwo tugaalama imyakuula, atanali mu beesha. ³ Rurema, ikyanya kyo akashungika, iri kikahikaga, akanzikiiriza Igambo lyage, mbu ngendi limenyeesa mu bandu. Rurema Lukiza witu, yenyene ye kakyula kwo bibe kwokwo.

⁴ Yaga maruba, gatumwa imwawe, e Tiito, we mwana wani nirizina. Mukuba, twembi kuguma tubiisiri Rurema kwo'bwemeere. Daata Rurema, na Yesu Kirisito, Lukiza witu, bakizi kugashaanira! Banakizi kuheereza umutuula.

Umukolwa gwa Tiito i Kereete

⁵ N'gakusiga iyo munda i Kereete, gira uyusagye íbyâli sigiiri, halinde ubilingaanie bwija. Kwokwo, mu ngiisi kaaya, ukizi biika mwa'bashaaja bi'shengero, nga kwo n'gasiga nakuyereka. ⁶ Iri umundu angabiikwa kwo abe mushaaja wi'shengero, atakwiriiri kwo abe ni'gambo lyo bangamúshumuza kwo. Akizi ba ayaziri mukazi muguma naaho. Abaana baage, banakwiriiri bayemeere Yesu, batanabe mindagabika yo'kuyifunda-funda mu bitali nga byo. ⁷ Umwimangizi wi'shengero ali mu ba akoli sikiriziibwi umukolwa gwa Rurema. Kwokwo, atakwiriiri kwo abe ni'gambo lyo bangamúshumuza kwo. Atanabe ndashungulwa, kandi iri wa kuyagalwa duba. Atanabe mulalwe. Atanabe wo'kukizi shulika abandu. Atanabe muzizi we'bindu.

⁸ Si umushaaja wi'shengero abaagage mundu wo'kukizi yegereza abageezi, anabe akuuziri íbiri biija, anabe wa kuyihangirira ku mabi, iri anafitirwa ku bikwaniini, anabe mundu mweru, úyitooziri. ⁹ Anabe wa kukizi kania amagambo go'kuli, nga kwo tukagayigirizibwa. Kwokwo, lyo alongaga ukusikanya abandi mu kati kaago. Ne'ri abandu bangagira mbu bagahangirire, ashobole ukubayumuusa.

¹⁰ Abandu bingi batali mu simbahana, ne'ngingwe Abakirisito ábakalyoka mwi'banga lya'Bayahudi. Amagambo gaabo, gali ga kujejemba-jejemba naaho, iri banatebana. ¹¹ Mwene yabo, bakwiriiri bazibwe utunwa twabo! Si bagweti bagayigiriza amagambo ágatali ngaago, halinde banayami sherebeza abandu booshi ba mu mbaga ndebe. Yabo batebani, ehee! Íbitumiri bali mu gira kwokwo, gira bakizi longa ifwaranga! ¹² Yabo Bakereete, muguma wa mu

baleevi baabo akadeta: «Abakereete bayamiri banabibee-sha. Balyagagi birara bibi, banali boolo. Si banagweti bagaalya nga lwiji.» ¹³ Yaga magambo, ikyanya gakadetwa hi'gulu lyabo, kwokwo kwo biri! Aaho! Ukizi bakanukira ngana, halinde bakalonge ukukana mu kati ko'bwemeere. ¹⁴ Bakwiriiri batwikirage ku fumo za'Bayahudi. Batwikire na ku magambo ga'balyalya bali mu hamuliza-hamuliza kwo, kiziga na boonyene keera bakalahira ukuli!

¹⁵ Imwa'bandu beeru, byoshi biryagagi byeru! Haliko, iri abandu bangaba bakoli sherebiiri, banabe batakiri mu biika Rurema kwo'bwemeere, iri ndaakikyo kindu kyeru mu kati kaabo. Amenge gaabo, gali mu ba gakoli sherebiiri. Ee! Batanakiri mu yiyeka ku mabi. ¹⁶ Kundu bali mu yideta kwo bakoli yiji Rurema, haliko bakola mu kizi yifunda mu mabi naaho, kinatume bakola mu m'ulahira. Bali mu yagazania bweneene, mu kuhaasa-haasa. Ndaanagwo mukolwa mwija gwo bakwiriiri kwo.

2

Íbikwiriiri mu ngiisi bandu

¹ Halikago wehe, ukizi yigiriza abandu igambo lya Rurema ku njira íkwaniini. ² Abashosi ábakoli kaniri, ubayigirize kwo bakizi yitonda, halinde bakizi shaagana. Bakizi tuula ku bwitegeereze. Banabe babiisiri Rurema kwo'bwemeere. Banabe bakundiini. Banabe bali mu yihangaana.

³ Na'bakazi ábakoli bwini kwakundi, ubayigirize kwo bakizi tuuzagya, nga kwo bikwaniini mu bandu ba Rurema. Batakizi gambana, batanakizi laluka. Si bakwiriiri bakizi yigiriza íbiri biija, ⁴ halinde lyo balonga ukuhanuula abahya-kazi ngiisi kwo bagakizi kunda bayiba, na'baana baabo. ⁵ Babahanuule na ngiisi kwo bagakizi yihangirira ku mabi mu kati ko'bwere bwoshi. Babahanuule na ngiisi kwo bagaakania inyumba zaabo, na ngiisi kwo bagakizi girirana amiija, na ngiisi kwo bagasimbaha bayiba. Kwokwo, li'Gambo lya Rurema litayiji kengeera lyadetwa buligo hi'gulu lyabo.

⁶ Na'batabana, ukizi bahanuula kwo bakizi yihangirira lwoshi ku mabi. ⁷ Wehe wenyene, ukizi gira bwija mu kati ka byoshi, halinde lyo ugaaba mugani mwija imwabo. Ne'kyanya ugakizi yigiriza abandu, ukizi bayigiriza mu kati ko'kuli, na buzira malyogo. ⁸ Amagambo gaawe, gakizi yama gakaniri. Kwokwo, ikyanya abandu bagaagira mbu bakuhangirire, lyo bagwatwa ne'shoni, banabule igambo lyo bangatushemba kwo.

⁹ Abaja, ubayigirize kwo bakizi simbaha banahamwabo mu kati ka byoshi, iri banabasimiisa. Ne'kyanya bagakizi bwirwa igambo, batakizi banaakira. ¹⁰ Hatagirage muja úgazimba ibindu bya banahamwabo. Haliko, bakizi yerekana kwo bakwiriiri ukuyemeerwa mu kati ka byoshi. Kwokwo, ikyanya abandu bagahaabwa amigirizo hi'gulu lya Rurema Lukiza witu, galonge ukukizi basimiisa mu kati ka byoshi.

¹¹ Rurema keera akayerekana ulukogo lwage mu bandu booshi, halinde balonge ukukizibwa. ¹² Ku yulwo lukogo, tuli mu yerekwa ngiisi kwo twangatwikira ku bitali bya Rurema, na ku mifwije mabi ge'kihugo. Tuli mu yerekwa na ngiisi kwo tugakizi yihangirira ku mabi, halinde tulonge ukukizi tuula mu kino kihugo ku njira ikwaniini imbere lya Rurema. ¹³ Tunalangaliiri kwo Yesu Kirisito agagaluka mu kati ko'bulangashane bwingi. Ee! Ye Lukiza witu, anali ye Rurema witu mukulu! ¹⁴ Yesu ye kayitangaga ayitwe hi'gulu liitu, gira atuguluule mu mabi gooshi. Kwokwo, lyo tuyerusibwa, tunabe bandu baage ba yenyene, tunabe tufitiirwi mu kugira ngiisi miija.

¹⁵ Yaga magambo gooshi, gabaagage go ugakizi yigiriza abandu. Ukizi bakania imitima, iri unakizi bayerekeza ku bukaruuke. Utanaleke kwo'mundu akugayirize.

3

Tukizi looza umutuula

¹ Ukengeeze abandu kwo bakizi yibiikaga mwi'dako lya'batwali, na mwi'dako lya'bakulu, mu kukizi basimbaha. Banakizi ba ibiringiini ukukola ngiisi mikolwa miija. ² Hatanabe mundu ye bagakizi gamba. Si bakizi tuula mu mutuula, banakizi nogerana mu kati ko'butuudu mu bandu booshi.

³ Mukuba, kiri na nyiitu, yaho keera, twâli riiri bahwija, twanakizi haasa-haasa. Na bwo twâli tebesiri, twâli shwekiirwi mu mifwije mabi ga kwingi-kwingi, twanakizi lungumirirana. Na kwakundi, twâli yamiri mwo'mujina no'luugi. Twanakizi shombwa, iri tunashombana. ⁴ Haliko, iri hakatama, Rurema Lukiza witu anayerekana ulukogo lwage mu kati ko'rukundo, ⁵ anatukiza. Kutanâli mbu bwo twâli kizi gira imikolezi miija. Si akatukiza ku lukogo lwage naaho. Anatushuka ibyaha biitu, halinde twanaba bahyahya mu kati ko'Mutima Mweru. ⁶ Yugwo Mutima Mweru, Rurema akatuyonera gwo bweneene, ku njira ya Yesu Kirisito, Lukiza witu. ⁷ Na hi'gulu lyo'lukogo lwage, twanalongaga ukukwanana imbere lyage. Twanaba

tubikiirwi ubulamu bwe'myaka ne'myakuula. Bunali bwo tukoli langaliiri.

⁸ Yaga magambo gooshi, galyagagi go'kuli. Ee! Gali miija ngana. Ganali na'kamaro mu bandu booshi. Kwokwo, ngiisi ábakoli biisiri Rurema kwo'mulangaaliro, ndoziizi ukizi bakomeereza go. Bakizi fitirwa mu kukola imikolwa miija.

⁹ Na kwakundi, utakizi hambanwa mu magambo go'buhwija, kuba kutondobola amaziina ga'bahisi, kandi iri ukuhambanwa ku biri mu Maaja, kandi iri igindi milongwe. Si mwene yibyo byoshi, biryagagi ndaabyo, binali bya busha! ¹⁰ Umundu, iri angaba kateerania, umúyerekeze, kiri no'bugira kabiri. Ne'ri atangakutwaza, unamútwe. ¹¹ Umundu mwene uyo, uyiji bwija kwo akoli sherebiiri, anakola mukozi we'byaha. Ali mu ba keera ayitwira ulubaaja lwo'kuhanwa.

Amagambo go'kusezerana

¹² Njungisiri kwe'kyanya kye'mbeho, ngagendi beera mu kaaya ke'Nikopooli. Mango nakutumira Haritema, kandi iri Tukiko, unayami banguka ukunyijira ino munda i Nikopooli, gira tukahumaanane yo. ¹³ Ugire imisi yoshi yo'kutabaala Hapoolo na Zenaasi, ulya wo'kubulanira abandu. Hatanagire kindu kyo bagaabula ku lugeezi lwabo. ¹⁴ Abandu biitu, bakwiriiri bayige ngiisi kwo bagakizi kola imikolwa miija, halinde lyo balongaga ukuyitabaala ku magoorwa gaabo. Batanabe mifoolwa.

¹⁵ Abandu booshi bo tuliinwi, bakulamusa. Na naawe, utulamukize ngiisi ábatukuuziri mu kati ka Kirisito. Rurema, akizi mughashaanira mweshi!

Amaruba ga Pahulu imwa Firimooni Indangiriro

Yaga maruba, Pahulu akagayandikira Firimooni. Uyo Firimooni, âli yemiiri Yesu, anâli kizi koleesa abaja. Muguma wabo, Honesimo, akamúzimba (18), anabuli toloka. Ukukulikirana ne'maaja za'Barumi, Honesimo âli kwaniini ukuyitwa. Kundu kwokwo, Honesimo akabonaana na Pahulu, anayiji yemeera Kirisito (10). Ne'kyanya akalooza ukugalukira nahamwabo, Pahulu anamúyandikira, anamúyinginga kwo leero agayemeera ukuyakiira Honesimo nga mwene wabo mu kati ka Kirisito (16).

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Firimooni 8-10: «Mukati ka Kirisito, mbandwirwi ukukubwira ku bukaruuke ngiisi kwo ukwiriiri ukugira. Kundu kwokwo, ngakuyinginga mu kati ko'rukundo. Yaga mahuuno, ugayakiire imwani nie Pahulu, nie ngola mushaaja, na ngoli shwesirwi mu nyumba ye'mbohe hi'gulu lya Yesu Kirisito. Kwokwo, nakuyinginga hi'gulu lyo'mwana wani Honesimo. Mukuba, ku kino kyanya ngoli shwesirwi ne'minyororo, aba mwana wani.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1-3)
- b) Firimooni (4-21)
- c) Pahulu aseezerana (22-25)

Indangiriro

¹ Yaga maruba, galyoka imwani nie Pahulu, umushweke hi'gulu lya Yesu Kirisito. Twe na mwene witu wa Timoteyo, twe twakuyandikira, e Firimooni, we witu mukozi mukundwa. ² Twayandikira na'bandu bi'shengero, ábali mu kumana mu nyumba yawe, mwe na mwali witu wa Hafya, na Harikipo, uwitu musirikaani wa Rurema.

³ Daata Rurema, na Nahamwitu Yesu Kirisito, bakizi mùgashaanira! Banakizi mùheereza no'mutuula!

Ibyo Pahulu ahuunira Firimooni

⁴ Ikyanya ndi mu huuna Rurema, ndi mu tanga kongwa imwage hi'gulu lyawe. ⁵ Mukuba, keera nayuwwa ngiisi kwo ubiisiri Nahamwitu Yesu kwo'bwemeere, na ngiisi kwo uli mu kunda abandu baage booshi. ⁶ Ndi mu huuna Rurema, kwe'kyanya uli mu yigiriza abandi kwo babiike

Yesu kwo'bwemeere, kwo wenyene ulongage ukumenya ngiisi kwo tuli mu gashaanirwa mu kati kaage. ⁷ E mwene witu! Ikyanya mbwini ngiisi kwo uli mu kundana, na ngiisi kwo uli mu kania abandu ba Rurema mu mitima yabo, kuli mu njagalusa, na mbe ngoli holeziibwi.

Pahulu ahuunira Honesimo ulukogo

⁸ Mu kati ka Kirisito, mbangwirwi ukukubwira ku bukaruuke ngiisi kwo ukwiriiri ukugira. ⁹ Kundu kwokwo, ngakuyinginga mu kati ko'rukundo. Yaga mahuuno, ugayakiire imwani nie Pahulu, nie ngola mushaaja, na ngoli shwesirwi mu nyumba ye'mbohe hi'gulu lya Yesu Kirisito. ¹⁰ Kwokwo, nakuyinginga hi'gulu lyo'mwana wani Honesimo. Mukuba, ku kino kyanya ngoli shwesirwi ne'minyororo, aba mwana wani. ¹¹ Mu siku ízikalenga, ndaabyo âli kizi kutabaala kwo. Halikago buno, akoli kuhitiiri akamaro. Kiri na naani, akoli kambitiiri kwakundi.

¹² Ku yukwo, kundu andyagagi ku mutima, nakugalulira ye. ¹³ Njubi loziizi kwo twangaberiinwi hano. Kwokwo, bwo ngi shwesirwi hi'gulu lye'Myazi Miija, angandabaala, ho wangandabiiri. ¹⁴ Kundu kwokwo, ndaabyo nangagira, útanazi mbanguula. Iri wangandabaala, kubaagage ku bulooze bwawe. Si kutabe ku njira yo'kuhambaazibwa.

¹⁵ Ngeeka íbikatuma Honesimo akatee lyokaga imwawe ku kyanya kiniini, gira lyo mukalonga ukubeeranwa isiku zooshi. ¹⁶ Na buno, atagaaba nga muja wawe naaho. Haliko, akola agaaba nga mwene witu mukundwa mu kati ka Yesu. Ee! Bwo angola ku mutima, ka itali yo haahe kwo naawe agaaba mu mutima gwawe, mu kati ko'buja bwage, ne'ngingwe, bwo akola mwene witu mu kati ka Nahano kwakundi.

¹⁷ Ku yukwo, iri wangaba uyibwini kwo tuli ne'ngoome twembi, umúyakiire bwija, nga kwo wanganyakiira nienyene. ¹⁸ Ne'ri hangaba hali igambo lyo akakuhubira kwo, kandi iri akuli mu mwenda, mbe nie ugayisuzo. ¹⁹ NIEHE PAHULU, NIE NAYANDIKA YIBI NO'KUBOKO KWANI NIENYENE, KWO NIE GAGUYISHULA. Kuguma na yiby, nakukengeeza kwo ukiri no'mwenda gwani, nagwo gwangatumiri wenyene ushuba ugayitanga imwani. ²⁰ Ku yukwo e mwene witu, undabaale mu kati ka Nahamwitu Kirisito! Unanjagaluse mu kati kaage.

²¹ Yaga mahuuno go nakuyandikiraga hano, ndangaliiri kwo uganzimbaha. Nyiji kwo ugaagira kiri ne'ngingwe yago.

²² Na kwakundi, nakuhuuna ugwanwe wandingaaniza ho ngayiji handa. Mukuba, ndangaliiri kwo Rurema agaki

ngalulira iyo munda imwinyu, ukukulikirana na'mahuuno giinyu.

Amagambo go'kusezerana

²³ Mwene witu Hepafura akulamusa. Ye tushwesirwi kuguma mwi'no nyumba ye'mbohe hi'gulu lya Yesu Kirisito. ²⁴ Na'biitu bakozi, nabo bakulamusa. Mariko, na Harisitariko, na Deema, na Luka. ²⁵ Nahamwitu Yesu Kirisito akizi mugashaanira mweshi, mu mitima yinyu!

Amaruba imwa' Baheburaniya Indangiriro

Umwandisi wa yaga maruba atayijikiini, tutanayiji ábakayandikirwa. Yago maruba gali mu tuyigiriza kwo tukizi biika Yesu kwo'bwemeere, buzira kukulikira imigeza ya'Bayahudi.

Yaga maruba gali mu yerekana ngiisi kwo Yesu ye himiri byoshi bya'Bayahudi báli kizi kulikira. Gali mu yerekana kwo Yesu ahimiri abaleevi ba keera, ahimiri na'baganda, na Musa, ne'Kihango kya keera, no'mugingi Harooni, na ngiisi bagingi ábakamúgomboola.

Umwandisi ali mu tukengula ubugira kataanu kwo Rurema ali mu hana abandu ábali mu mújandirira, nga ngiisi kwo akahaniiriza Abahisiraheeri mwi'shamba (2.1-4); (3.7-4.13); (5.11-6.12); (10.26-31); (12.14-17).

Umwandisi ali mu koleesa ikigaažo kyoshi, mu kuyerekana ngiisi kwe'bikalage bingi mu Bahisiraheeri byáli kizi biika Rurema kwo'bwemeere (11). Ha nyuma, anahanuula abasomi kwo nabo bakizi yama bali bemeera halinde ukuheza. Banakizi lola ku Yesu, iri banahebera ku malibu.

Muziizi muguma gwi'sikamiro guli Baheburaniya 11.6: «Ndaaye mundu úwangasimiisa Rurema, átazi múbiikaga kwo'bwemeere. Umundu, iri angalooza ukuyegeera Rurema, akwiriiri ayemeere kwo ali ho, na kwo ali mu hamba ngiisi ábali mu múloozza.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Kirisito ye himiri abaganda ba Rurema (1-2)
- b) Kirisito ye himiri Musa (3.1-4.13)
- c) Kirisito ye himiri abagingi ba mu Kihango kya Keera (4.14-7.28)
- d) Ibya Kirisito, byo bihimiri ibya bandi bagingi (8.1-10.18)
- e) Tuli mu hanuulwa kwo tukizi yihangaana (10.19-12.28)
- f) Ngiisi kwo'Mukirisito akwaniini ukutuula (13.1-17)
- g) Amagambo mazinda (13.18-25)

Ubukulu bwo'Mwana wa Rurema

¹ Yaho keera, Rurema áli kizi deta na bashokuluza biitu ku njira ya'baleevi, kwanaba ku njira za kwingi-kwingi.

² Halikago, mu zino siku ze'mberuuka, akoli gweti agaadeta na nyiitu ku njira yo'Mwana wage yenyene. Kutanali

kwokwo naaho. Si ku njira yo'yo Mwana wage, kwo akabumba mwe'bindu byoshi. Ye na koli bihaabirwi.
³ Na bwo'yo Mwana aki gweti agaadeta ku bukalage, kyo kitumiri ibindu byoshi bikiri ho. Uyo Mwana, alyagagi mwo'bulangashane bwa Yishe, anamúshushiri ku byoshi. Uyo Mwana, ikyanya akaba keera ayeruusa abandu mu byaha byabo, anagendi bwatala mwi'gulu, uluhande lwe'lulyo lwa Yishe. No'yo Yishe, ye riiri no'bushobozi bwoshi.

Umwana wa Rurema ye kuliiri abaganda

⁴ Umwana wa Rurema akakuzibwa, halinde akuliiri abaganda bweneene! Kiri ni'ziina lyo akahaabwa, lyo likuliiri amaziina ge'mwabo. ⁵ Mukuba, ndaaye muganda ye Rurema azindi bwira kwokuno:

«Wehe, we Mwana wani.

Zeene lyo naaba yisho.*»

Adesiri na kwokuno:

«Niehe ngaaba nie yishe.

Naye anabe ye mugala wani.†»

⁶ Ikyanya Rurema akatumaga Umwana wage we'fula hano mu kihugo, anakyula kwokuno:

«Abaganda baani booshi bakwiriiri bakizi múyikumba!‡»

⁷ Si hi'gulu lya yabo baganda baage, Rurema adesiri kwokuno:

«Rurema ali mu gira abaganda baage, babe nga mbuusi.

Ali mu gira abakozi baage, babe nge'mbigi zo'muliro.§»

⁸ Halikago, hi'gulu lyo'Mwana wage yenyene, Rurema akadeta kwokuno:

«We Rurema! Ubwami bwawe, buyamiri ho imyaka ne'myakuula!

Uganakizi twala ku njira ikwaniini.

⁹ Ukuuziri ibikwaniini. Haliko amabi goohe, ugashombiri.

Kyo kikatuma Rurema wawe akakukuza ube hi'gulu lya'biinyu.

Anakushiiga amavuta mu kati ko'bushambaale.*»

¹⁰ Rurema akadeta na kwokuno:

«E Nahano, ku ndondeko, we kabumba ikihugo.

Kiri ni'gulu, we kalibumba na'maboko gaawe.

¹¹ Yibyo byombi, biganyerera, haliko wehe ugayama ho.

Si bigahula nga mirondo,

¹² unabigushe-gushe ngi'kanju, binahindulwe nga bishajira.

Wehe, uyamiri uli we yolya-yolya.

* 1:5 1.5 Zaburi 2.7. † 1:5 1.5 2 Samweri 7.14; 2 Kutondobola 17.13. ‡ 1:6

1.6 Bukengeeze 32.43. § 1:7 1.7 Zaburi 104.4. * 1:9 1.8-9 Zaburi 45.6-7.

Ne'myaka yawe itâye heke!†»

¹³ Si abaganda boohe, ndaaye ye Rurema azindi bwira kwokuno:

«Ubwatalage uluhande lwani lwe'lulyo,

halinde mbiike abagoma baawe mwi'dako lya'magulu gaawe,

unakizi balaaviza kwo.‡»

¹⁴ Kwokwo, bibonekeriiri kwo abaganda booshi balyagagi bakozi ba Rurema, banali mitima naaho. Bali mu tunwa-tunwa, gira bakizi gendi tabaala ngiisi bandu ábagakizibwa.

2

Tutakizi gayiriza ubukize bwitu

¹ Keera tukayuvwa amigirizo go'kuli. Kwokwo, tukwiriiragi tukizi gakanja bweneene, tutayiji kengeera twahabuka. ² Mukuba, imaja zikaleetwa na'baganda, zanâli gwasiri. Ngiisi mundu, úwâli kizi zihaasa-haasa kwo mu kuzihubira, anayami hanwa nga kwo byâli múkwaniini.

³ Na buno, nyiitu kwakundi keera tukalonga ubukize bwa'kahebuza! Ne'ri twangakizi bugayiriza, kutagi kwo twangaki fuuka? Ee! Yubwo bukize bwitu, Nahano yenyene ye katee bumenyeesa mu bandu. Ne'ri bakamúyuvwa, nabo banayiji butangira ubumasi mu kati kiitu. ⁴ Kiri na Rurema yenyene, akabutangira ubumasi, mu kukizi buyerekana mwe'bisooma bya kwingi-kwingi. Anakizi gabulira abandu ibigabi byo'Mutima Mweru, nga ngiisi kwo âli loziizi.

Yesu akayiji ba mundu

⁵ Yaga magambo, tugweti tugagadeta hi'gulu lye'kihugo íkyâye yije. Batanali baganda bo Rurema akabiikaga kwo babe batwali baakyo. ⁶ Mukuba, biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Umundu alyagagi nyandi, halinde uki múkengiiri?

Na kituma kiki uli mu hahalira umwana wo'mundu?

⁷ Ukatee múbiika mwi'dako lya'baganda ku kyanya kiniini, wabuli múkuza, mu kumúyambika ulushembe lwo'bulangashane no'lushaagwa.

⁸ Wanabiika byoshi mwi'dako lyage.*»

Ku kyanya Rurema akagira umundu abe mutwali hi'gulu lya byoshi, ndaakyo kindu kyo atakabiika mwi'dako lyage. Kundu kwokwo, ibindu byoshi nga kwo biri ho zeene, tutabwini kwo'mundu abitwaziri byoshi. ⁹ Si tukoli bwini Yesu! Akatee biikwa mwi'dako hiniini lya'baganda. Na ku lukogo

† 1:12 1.10-12 Zaburi 102.25-27.

‡ 1:13 1.13 Zaburi 110.1.

* 2:8 2.6-8

Zaburi 8.4-6.

lwa Rurema, analibuuka mu kuyitwa, ha'bandu booshi bangayisirwi. Kyanatuma agakuzibwa, mu kuyambikwa ulushembe lwo'bulangashane no'lushaagwa. ¹⁰ Rurema ye kabumba byoshi. Binali ho hi'gulu lyage. Na ibikatumu âli kwaniini atee leeza Yesu mu malibu, gira lyo Yesu akalonge ukutungaana ku njira yago. Abuli ba kirongoozi wo'kukiza abaana ba Rurema, halinde nabo babaagage no'bulangashane bwage.

¹¹ Yesu na'bandu bo ali mu yeruusa, booshi bahiiti yishe muguma. Kyo kitumiragi Yesu atali mu gwatwa ne'shoni mu kudeta kwo bali beene wabo. ¹² Mukuba, adesiri kwokuno:

«E Rurema, ngakizi menyeesa iziina lyawe mu beene witu, bwo liri lya kahebuuza.

Ee! Mu bandu baawe booshi, ngakuyivuga ku nyimbo.†»

¹³ Adesiri na kwokuno:

«Ngabiika Rurema kwo'mulangaaliro.‡»

Akashubi deta na kwokuno:

«Ndyagagi hano, kuguma na'baana bo Rurema akambeereza.§»

¹⁴ Yabo ábakadetwa kwo abaana, bali mu ba na'magala ágahiiti iminyofu no'muko. Kyo kitumiri Yesu naye akayija ali na'magala no'muko. Kwokwo, ikyanya akafwagaga, lyo akalonga ukushereeza Shetaani, ulya úwâli hiiti ubushobozi hi'gulu lyo'lufu. ¹⁵ Kwokwo, abandu batangaki tuula mu buja bwo'kukizi luyoboha.

¹⁶ Kwokwo, bibonekeriiri kwo batali baganda bo Yesu ali mu tabaala. Si agweti agatabaala abandu ba mwi'kondo lya Hiburahimu. ¹⁷ Kyo kitumiri âli kwiriiri ashushaane na yabo beene wabo mu kati ka byoshi, gira lyo aba musingi wabo mukulu, anabe ali mu bayuwirwa indengeerwa. Na kwakundi, anabe mwemeera mu kukolera Rurema, halinde lyo abaguluula mu byaha byabo. ¹⁸ Ikyanya Yesu akagezibwa, âli kizi libuuka bweneene. Kyo kitumiri ashobwiri ukukizi tabaala na ngiisi bandi ku kyanya bali mu gezibwa.

3

Yesu ye kuliiri Musa

¹ E beene witu bataluule! Mukolaga ne'ngoome kuguma na'bandi, mu kuhamagalirwa ibya mwi'gulu. Ku yukwo, mukizi yitoneesa ku Yesu. Mukuba, ye ndumwa ya Rurema, ye na musingi mukulu. Anali ye tuyemiiri imbere

† 2:12 2.12 Zaburi 22.22.

‡ 2:13 2.13 Hisaaya 8.17.

§ 2:13 2.13 Hisaaya

8.18.

lya'bandu. ² Uyo Yesu, ikyanya Rurema akamúbiikaga mu mukolwa, anaba mwemeera, nga kwo Musa naye akaba mwemeera mu kukizi kolera Rurema mu nyumba yage.

³ Kundu kwokwo, Yesu ye kaharuurwa kwo ye hitagi ulushaagwa ukuhima Musa, nga kwo muubasi ye mu haabwa ulushaagwa lwingi ukuhima inyumba yo akayubaka. ⁴ Ee! Ngiisi nyumba ihiiti úkagiyubaka. Halikago, Rurema ye kabumba byoshi!

⁵ Musa áli riiri mwemeera mu nyumba yoshi ya Rurema. Akanagwanwa ayerekana amagambo go Rurema áye ki dete. Kundu kwokwo, áli riiri mukozi naaho. ⁶ Haliko Kirisito yehe, ye Mwana mwemeera, anayimangiiri inyumba ya Yishe. Na twehe twe tulyagagi iyo nyumba, iri twangaba tuli mu kania imitima yitu. Tukanie no'mulangaaliro gwitu gwo tukoli shambiiri mwo.

Mutakizi ba banduuvwa

⁷ Biri nga kwo'Mutima Mweru gudesiri:
«Zeene, iri mwangayuvwa izu lyage, ⁸ mutayumuuse imitima yinyu,
nga kwo bashokuluza biinyu bakagira
ku kyanya bakaba bahuni mwi'shamba, mu kizi geza
Rurema.

Kyanatuma agaadeta:

⁹ Kundu bashokuluza biinyu bakamala imyaka makumi gana

bali mu bona ibitangaaza byo nâli kizi bagirira,
haliko bâli kizi ngeza-ngeza naaho, iri banambigiiriza.

¹⁰ Kyanatuma yikyo kibusi, ngakirakarira, nanadeta:
“Yaba bandu, imitima yabo iyamiri iri mu habuka-habuka,
batanasobanukiirwi na íbikwaniini imbere lyani.”

¹¹ Kyo kitumiri n'gashiikiza ku buraakari bwani kwokuno:
“Yabo bandu batâye yingire mu buluhuukiro bwani!”»

¹² Kwokwo, e beene witu! Mukizi yilanga bwija, hatagire muguma winyu úgaaba no'mutima gwa'kazingati. Mutabe bandu bazira bwemeere, mbu mujandagire Rurema úli mugumaana. ¹³ Halikago, ikyanya igambo «zeene» likiri mu detwa, mukizi kanania imitima. Hatagire muguma winyu úgaaba mundagabika hi'gulu lyo'kutebwa ne'byaha. ¹⁴ Mukuba, twehe, tukola ne'ngoome na Kirisito. Kundu kwokwo, tukwaniini tukizi kania umulangaaliro gwo tuka-longa ku ndondeko. Tunakizi gufuitirwa kwo, halinde ukuheza. ¹⁵ Biri nga kwo bidesirwi kwokuno:

«Zeene, iri mwangayuvwa izu lyage,
mutayumuuse imitima yinyu,

* 3:11 3.7-11 Zaburi 95.7-11.

nga kwo bashokuluza biinyu bakagira ku kyanya bak-
aba bahuni.†»

16 Aaho! Yabo bandu, ikyanya bâli kizi yuvwa izu
lya Rurema, banahuna, balyagagi banyandi? Ka batali
baabalya booshi bo Musa akarongoora mu kushaaga mu
kihugo kye'Miisiri? 17 Na banyandi kandi ábakatuma
Rurema agaamala imyaka makumi gana abarakariiri? Si
baabalya ábâli kizi yifunda mu byaha, halinde ibirunda
byabo byanaba mijande-mijande mwi'shamba! 18 Na
banyandi bo Rurema akabiikiraga indahiro kwo batâye
yingire ahandu haage ho'kuluhuukira? Si baabalya keera
ábakahuna imbere lyage! 19 Kwokwo, bibonekeriiri kwo
íbikatuma batakayingira ahandu haage ho'kuluhuukira,
bwo bakalahira ukubiika Rurema kwo'bwemeere.

4

Ukuluhuuka kwa'bandu ba Rurema

1 Rurema keera akatulagaania kwo tugayingira mu bu-
luhuukiro bwage. Kwokwo, tukizi ba masu! Hatagirage kiri
no'muguma witu úgaabula ukubuyingira mwo! 2 Mukuba
na nyitu, keera tukamenyeesibwa Imyazi Miija, nga kwo
bashokuluza biitu nabo bakagimenyeesibwa. Si boohe,
ikyanya bakagiyuvwa, ndaako kamaro ko bakagilonga
mwo. Mukuba batakagiyemeera. 3 Haliko twehe, tukoli
giyemiiri. Kyo kitumiri tugayingira mu buluhuukiro bwa
Rurema.

Haliko abandi, Rurema akadeta kwokuno hi'gulu lyabo:
«Yabo bandu, keera n'gashiikiza ku buraakari bwani,
kwo batâye yingire mu buluhuukiro bwani!*

Umukolwa gwa Rurema, gwâli mali yuta ukulyokera ho
akabumbira ikihugo. 4 Mukuba, biyandisirwi hi'gulu
lyo'lusiku lwa kalinda kwokuno: «Ku lusiku lwa kalinda,
Rurema analuhuuka ku mikolwa yage yoshi.†» 5 Haliko
ahandi, hayandisirwi mu Mandiko Meeru kwo Rurema
akadeta na kwokuno: «Batâye yingire mu buluhuukiro
bwani!‡»

6 Íbitumiragi bashokuluza ba keera batakalonga ukuyin-
gira mu buluhuukiro bwa Rurema, mukuba kundu baka-
menyeesibwa Imyazi Miija, haliko batanagitwaza. Kundu
kwokwo, yubwo buluhuukiro bwa Rurema, abandi bandu
bagaki buyingira mwo. 7 Mukuba, iri hakalengaga myaka
mingi ha nyuma lya balya bashokuluza, Rurema anabiika
ulundi lusiku, mu kudeta mbu «Zeene». Mukuba, akadeta
ku njira ya Dahudi kwokuno:

† 3:15 3.15 Zaburi 95.7-8. * 4:3 4.3 Zaburi 95.11. † 4:4 4.4 Ndondeko
2.2. ‡ 4:5 4.5 Zaburi 95.11.

«Zeene, iri mwangayuvwa izu lyage,
mutayumuuse imitima yinyu.Š»

⁸ Bashokuluza biitu ba keera, Yoshwa atakabayingiza mu buluhuukiro. Ákibayingize mwo, nga Rurema atakaki detaga hi'gulu lyo'lundi lusiku lwo'kuluhuuka. ⁹ Ku yukwo, abandu ba Rurema baki bikiirwi ubuluhuukiro ha nyuma lye'mikolwa yabo. ¹⁰ Ikyanya umundu agayingira mu buluhuukiro bwa Rurema, iri aluhuuka ku mikolwa yage, nga kwo Rurema naye akaluhuuka ku ye'mwage. ¹¹ Ku yukwo, tukizi gira umwete gwoshi gwo'kuyingira mu buluhuukiro bwa Rurema. Hatanagire kiri no'muguma witu úgaabula ukubuyingira mwo. Tutakizi tenguha, nga kwo bashokuluza ba keera bakagira.

¹² Igambo lya Rurema liri ligumaana. Linali mu kola. Liyugihiri bweneene, ukuhima ingooti zooshi za'muugi gabiri. Linali mu beruza-beruza, halinde he'nzaliro zihumaniini no'mutima, na he'ningo zihumaniini ne'misokoororo. Liri mu sobaanura ngiisi bya'bandu bagweti bagaatonu mu mitima yabo, na ngiisi byo bagweti bagashungika mwo. ¹³ Mu byoshi íbiryagagi ho, ndaakyo íki bishamiri mu masu ga Rurema. Si byoshi biri mu ba ku bweranyange imbere lyage! Aganaki tubuza hi'gulu lyabyo.

Yesu ye musingi mukulu

¹⁴ Ku yukwo, bwo tuyemiiragi ubwemeere bwitu imbere lya'bandu, tukizi bukania! Tukoli hiiti musingi witu mukulu, ye Yesu. Yehe, ye Mwana wa Rurema, keera akanagenda mwi'gulu. ¹⁵ Na ku luhande lwo'bukaholwe bwitu, ashobwiragi ukutuyuvwirwa indengeerwa. Mukuba, ngiisi kwo tuli mu gezibwa, kwo naye akagezibwa. Si yehe, ndaakyo kyaha kyo akagira. ¹⁶ Ku yukwo, tukizi yegeera ikitumbi kya Rurema buzira kyoba! Mukuba, haaho ho tuli mu gashaanirwa. Ho tunali mu bonerwa ulukogo. Ne'kyanya tuli mu ba tugoozirwi, anatutabaale, mu kutugashaanira.

5

¹ Ngiisi musingi mukulu, ali mu toolwa mu bandu, anabikwe, gira akizi kolera Rurema hi'gulu lyabo. Ali mu kizi tanga amatuulo, kuguma ne'bitugwa bi'tuulo lyo'kukogwa ibyaha byabo. ² Na bwo'yo musingi mukulu yenyene ali mu ba mu bukaholwe, kyo kitumiri ashobwiri ukukizi yuvwa indengeerwa hi'gulu lya'bahwija, ikyanya bali mu habuka. ³ Yubwo bukaholwe bwage, kyo kitumiri ikyanya

ali mu tangaga amatuulo hi'gulu lye'byaha bya'bandi, naye yenyene, ali mu gatanga na ku bye'mwage.

⁴ Ndaaye mundu úli mu yiloogeza ulushaagwa yenyene, mbu ayigirage muingi mukulu. Si Rurema ye mu mútoola! Kiri no'muingi Harooni, kwokwo kwo Rurema akamútoola. ⁵ Kwokwo, Kirisito naye atakayiloogeza ulushaagwa yenyene, mbu ayigire muingi mukulu. Si Rurema akamúbwira kwokuno:

«Wehe, we Mwana wani. Zeene lyo naaba yisho.*»

⁶ Hali na'handi, áhadesiri kwokuno:

«Wehe ugayama ulyagagi muingi we'myaka ne'myakuula, ukukulikirana no'bugingi bwa Merikisedeeki.†»

⁷ Ikyanya Yesu áli ki riiri hano mu kihugo, áli kizi huuna Rurema kwi'zu lihamu. Áli kizi lira, iri anamútakira ku migenge mingi. Mukuba, Rurema, ye wáli shobwiri ukumúkiza mu lufu. Na bwo Yesu áli kizi músimbaha ku butuudu bwoshi, kyanatuma Rurema agayuvwa amahu-uno gaage. ⁸ Kundu Yesu áli riiri Mwana wage, haliko áli kizi yiga ukumúsimbaha mu kati ka'malibu gaage. ⁹ Yesu áli koli tungiini ku byoshi. Ne'kyanya abandu bakamúsimbaha, anaba akola ishyoko yo'kubakiza, halinde imyaka ne'myakuula. ¹⁰ Ee! Rurema akamúbiikaga, kwo ye gaaba muingi mukulu ukukulikirana no'bugingi bwa Merikisedeeki.

Hatagirage úgajandagirira Rurema

¹¹ Mu yaga magambo, hakiri agandi go twangamúbwiziri. Haliko, biryagagi bikayu ukumúsobanulira go, bwe'mitima yinyu iki kubisirwi. ¹² Mwehe, bwo mutákolaga Bakirisito be'siku nyingi, mutákoli kwiriiri ukuyigiriza Igambo lya Rurema. Si buno, mwenyene mukiri ni'goorwa lyo'kushubi yigirizibwa gaago-gaago magambo ga'bigiriza bali mu tondeerera kwo. Munakiri nga baana bo'kuyonga, bwo mutashobwiri ukukaaja ibyokulya bikomu! ¹³ Ne'kyanya umundu ali mu ba nga mwana mwanuke wo'kuyonga, atangamenya íbikwaniini imbere lya Rurema. ¹⁴ Halikago, ikyanya abandu bali mu ba bakoli kaniri, bali mu lya ibyokulya bikomu. Kiri na ku luhande lwe'nzaliro zaabo, bakola mu sobanukirwa ne'biija ne'bibi.

6

¹ Ku yukwo, tukizi tona nga bandu ábakoli kaniri mu kati ka Kirisito! Si galya migirizo go tukayigirizibwa hi'gulu lyage ku ndondeko, tutakizi galenga-lenga mwo.

* 5:5 5.5 Zaburi 2.7. † 5:6 5.6 Zaburi 110.4.

Si gali nga lotaliro naaho. Kwokwo, tutakizi gagalukira-galukira mwo, gaba hi'gulu lyo'kutwikiraga ku mikolezi yo'kuleeta ulufu. Kandi iri, hi'gulu lyo'kubiika Rurema kwo'bwemeere. ² Kandi iri, hi'gulu lyo'kubatiizibwa. Kandi iri, hi'gulu lyo'kubiika abandu kwa'maboko. Kandi iri, hi'gulu lyo'kuzuuka kwa abafwiri. Kandi iri hi'gulu lya ngiisi kwo twâye twirwe imaaja lwoshi. ³ Yago magambo, gatali go tugayama-yama mwo, iri Rurema angalooza.

⁴⁻⁶ Iri abandu bangaba keera bamolekerwa no'mulengeerwe, banashubi gujandagirira, iri bataki hiiti ubulyo bwo bangashubi galukira imwa Rurema. Mukuba, bali mu ba batámali tomeesibwa ku bugashaane bwa mwi'gulu. Batánakoli hiiti ne'ngoome ku byo'Mutima Mweru. Batánamali yiyuvwirwa no'bununu bwi'Gambo lya Rurema, iri banayibonera boonyene ubushobozi bwo'bwami bwage, kwo bugayija. Abandu mwene yabo, iri bangaba keera bajandagirira umulengeerwe, batangaki galukira imwo'Mwana wa Rurema. Si bali mu ba nga keera bashubi múyitira ku kibambo, no'kumúbonia ishoni.

⁷ Kiri ni'daho, ikyanya liri mu ba keera lyanyerwa ubugira kingi, na'bahiizi banabe keera bayeza, Rurema ali mu ligashaanira. ⁸ Haliko idaho, iri lyangamezagya ibiti bye'migenge ne'mihanda-njovu naaho, iri litaki hiiti kamaro. Hali ikyanya lyangadaakwa. No'buzinda, linasingoolwe.

⁹ E bakundwa biitu! Kundu twadetaga hi'gulu lya'magambo mwene yaga, haliko mwehe, tuli na'kasiisa kwo gatamúloziri. Mukuba, mwehe mushungikiirwi ukukizibwa. ¹⁰ Rurema ayamiri alyagagi wo'kuli. Atanganayibagira imikolwa yinyu, kandi iri ngiisi kwo mukakundana, mu kutabaala abandu baage. Kiri na buno, muki genderiiri ukukizi batabaala. ¹¹ Tunaloziiizi kwo ngiisi muguma winyu angagenderera ukukizi gira kwokwo halinde ukuheza, gira lya akalonga byo alangaliiri. ¹² Tutaloziiizi kwo mukizi ba boolo. Halikago, muyigire umugani ku ngiisi ábayemiiri Yesu ku bwigenderezi, bakanalonge ngiisi byo Rurema akabalagaania.

Umuhango gwa Rurema gutangahinduka

¹³ Ikyanya Rurema akaheerezagya Hiburahimu umuhango, anagubiika na kwe'ndahiro, mu kukoleesa iziina lyage yenyene. Ndaanaye úmúkuliiri.

¹⁴ Anamúbwira: «Umenyage ku kasiisa kwo ngakugashaanira, halinde abandu ba mwi'kondo lyawe baluguuke.*» ¹⁵ Galya magambo go Hiburahimu

* 6:14 6.14 Ndondeko 22.17.

akalagaanibwa, anagalindirira ku bwigenderezi, halinde analonga.

¹⁶ Na íbitumiri abandu bali mu biika indahiro kwi'ziina lya ábabakuliiri, gira lye'yo ndahiro ileeta akasiisa ku byadetwa. Kwokwo, batanaki be ne'mbamba hi'gulu lyabyo. ¹⁷ Kwo na kwokwo, ikyanya abandu bâli bikiirwi umuhango gwa Rurema, âli loziizi ukubayereka kwe'shungi zaage zitâye hinduke, kyanatuma agabiika umuhango gwage kwe'ndahiro. ¹⁸ Yugwo muhango, ne'yo ndahiro, bitâye hinduke. Bitanganaziga kwo Rurema abibeesheshe kwo. Kyo kitumiri tuli mu holeezibwa bweneene! Tunakoli tibitiiri imwage, gira akizi tulonga. Tunakoli langaliiri imihango yage buzira kusisiitwa. ¹⁹ Ee! Yugwo mulangaaliro gwitu, guli mu tusikamya mu mitima yitu nge'nanga. Keera gwanagwanwa mu Kisiika Kyeru Bweneene[†] mu nyumba ya Rurema, halya handu áhasiisirwi no'mulondo mula. ²⁰ Yesu yenyene keera akagwanwa ayingira ho, hi'gulu liitu, anakolaga musingi mukulu we'myaka ne'myakuula, ukukulikirana no'bugingi bwa Merikisedeeki.

7

Ubugingi bwa Merikisedeeki

¹ Merikisedeeki, âli riiri mwami wa mu kaaya ke'Saleemu. Anâli riiri musingi wa Rurema úli hi'gulu lya byoshi. Lusiku luguma, ikyanya Hiburahimu akatabaaluka mwi'zibo lyo akasinda mwa'baami, Merikisedeeki anagendi músanganira, anamúgashaanira. ² Haaho Hiburahimu anamúheerezagya ikihande kiguma ki'kumi ku byo akanyaga. Uyo Merikisedeeki, umugeeza gwi'ziina lyage: Mwami wo'kukizi gira íbikwaniini. Na bwo âli riiri mwami we'Saleemu, kwo kudeta kwo ali Mwami wo'mutuula. ³ Merikisedeeki atahiitagi yishe, kandi iri nyina, kandi iri ikondo lyo akalyoka mwo. Isiku zaage, zitanahiiti indondeko kandi iri imbeka. Si ali ngo'Mwana wa Rurema, bwo ayamiri ali musingi we'myaka ne'myakuula.

⁴ Mumenyage bwija ngiisi kwo Merikisedeeki âli riiri mukulu bweneene! Kiri na shokuluzza witu wa Hiburahimu akamúheereza ikihande kiguma ki'kumi kye'yo minyago. ⁵ No'kukulikirana ne'Maaja, abagingi ba mwi'kondo lya Laawi, bo bakwaniini ukukizi kuumania ikihande kiguma ki'kumi mu Bahisiraheeri. Biri kwokwo, kundu yabo Balaawi na yabo baabo Bahisiraheeri,

[†] **6:19** 6.19 Kisiika Kyeru Bweneene ho bulangashane bwa Rurema bwâli kizi yama. No'mukulu wa'bagingi naaho ye wâli hangwirwi ukukizi yingira mwo. Kwokwo, mu guno muziizi, yaho handu hali mu shushaanibwa na íbiri mwi'gulu, mwo Yesu akayingira úmuli Rurema.

booshi balyagagi ba mu lyeryo ikondo lya Hiburahimu. ⁶ Halikago Merikisedeeki yehe, atâli riiri wa mwi'kondo lya Laawi. Kundu kwokwo, akatangiisa Hiburahimu ikihande kiguma ki'kumi. Na kandi, kundu Hiburahimu ye wâli haabirwi gulya muhango na Rurema, si Merikisedeeki ye kamúgashaanira. ⁷ Tunayiji-yiji kwo'mukulu ye mu kizi gashaanira úli mwi'dako lyage.

⁸ Yabo bagingi ba mwi'kondo lya Laawi, kuguma na Merikisedeeki, booshi bakatangiisa ikihande kiguma ki'kumi. Si Abalaawi boohe, bâli yamiri-yamiri ba kufwa. Na Merikisedeeki akadetwa kwo ayamiri ho. ⁹ Ikyanya Hiburahimu akaheereza Merikisedeeki ikihande kiguma ki'kumi, twangadetaga kwo Laawi ye kakitanga. ¹⁰ Mukuba, ikyanya Merikisedeeki akagendi sanganira Hiburahimu, kundu Laawi atâli zaazi butwa, haliko twangadeta kwo âli nga âli kola ho. Mukuba, âli riiri mu magala ga Hiburahimu.

Yesu ali wa mu bugingi bwa Merikisedeeki

¹¹ Ikyanya Abahisiraheeri bakahaabwa imaaja yaho keera, zâli yimangiiri ku bugingi bwa'Balaawi. Haliko yubwo bugingi, ndaabyo bwâli kizi tungaania. Nga byangabiiri ho, hatangabiiri igoorwa lyo'kuyimangika ugundi musingi wa mu bugingi bwa Merikisedeeki, uyo útakiri wa mu bugingi bwa Harooni. ¹² Ne'kyanya ubugingi buli mu gomboolwa, bikwiriiri ne'maaja zaabwo, zigomboolwe.

¹³⁻¹⁴ Yibi tushuba mu deta, bidesiri hi'gulu lya Nahamwitu. Mukuba, naye, atalyagagi wa mu mulala gwo'musingi Harooni. Si âli riiri wa mu mulala gwa'Bayuda. Tunayiji-yiji kwo ndaaye gundi mundu wa mu mulala gwa'Bayuda úwâli kizi kola nga musingi ha katanda ko'kutangira kwa'matuulo. Kiri ne'kyanya Musa akadeta hi'gulu lya'Bayuda, ndaalyo igambo lyoshi lyo akadeta hi'gulu lya'bagingi.

¹⁵ Yiby bibonekeriiri, bwo Nahamwitu keera ayija alyagagi gundi musingi, anashushiini na Merikisedeeki. ¹⁶ Nahamwitu atanali nga'Balaawi. Mukuba, boohe, bâli kizi biikwa ku bugingi ukukulikirana no'lubaaja úludesiri hi'gulu li'kondo lyabo. Si yehe akabubiikwa kwo, bwo ali no'bushobozi bwo'kulama imyaka ne'myakuula. ¹⁷ Mukuba, bidesirwi kwokuno:

«Ugayama uli musingi imyaka ne'myakuula,
ukukulikirana no'bugingi bwa Merikisedeeki.*»

¹⁸ Yizo Maaja za keera, keera zikagomboolwa. Mukuba, zâli riiri mu bukaholwe. Ndaanako kamaro ko zâli hiiti.

* 7:17 7.17 Zaburi 110.4.

19 Ndaanakyo kindu kyo zâli kizi tungaania. Halikago buno, keera Rurema akatuleetera ugundi mulangaaliro, úguhimiri gulya gwa keera. Gunali gwo tukola mu múyegeera mwo.

20 Abagingi ba mu mulala gwa'Balaawi, ikyanya bâli kizi biikwa ku bugingi, ndaayo indahiro yo bâli kizi biikwa kwo. Haliko Yesu, mu kubiikwa ku bugingi, yehe akabiikwa kwe'ndahiro. 21 Mukuba, ikyanya akabiikwa ku bugingi, Rurema akabiika indahiro kwokuno:

«Nahano ashikiza kwo ugayama
uli musingi wage imyaka ne'myakuula.

Atanâye yishuhize.†»

22 Na bwo Yesu akabiikirwa indahiro, kyo kitumiri ikihango kyage, kyo kikuliiri íkya keera, anali ye ngwati yakyo.

23 Yabo bagingi ba'Balaawi, bakalugaga. Mukuba, bâli kizi gomboolana hi'gulu lyo'kufwa. 24 Haliko Yesu yehe, ayamiragi ho imyaka ne'myakuula! Atanâye gomboolwe mu bugingi bwage. 25 Kyo kitumiri, ikyanya bali mu yegeera Rurema ku njira yage, ashobwiri ukubakiza lwoshi-lwoshi. Mukuba, ayamiri ali mu bahuunira imwage.

26 Ku yukwo, Yesu ye musingi mukulu, anashobwiri ukukizi tutabaala mu magoorwa giitu. Ayamiragi ali mweru. Ndaanabyo byo ahubiri kwo, kandi iri byo ayulubiiri kwo. Keera akanakuzibwa mwi'gulu, ho akoli handwirwi na'banabyaha booshi. 27 Abandi bagingi bakulu, boohe, bakwiriiri bakizi tangaga amatuulo ngiisi lusiku, ubwa mbere hi'gulu lye'byaha byabo boonyene, na'kandi, hi'gulu lye'byaha bya'bandi. Si Yesu atali ni'goorwa lyo'kukizi tanga amatuulo mwene yago. Mukuba, yehe, akayitanga liguma naaho, lyo aba ituulo lyo'kushaagiza abandu ibyaha byabo. 28 Abagingi bakulu, bâli kizi biikwa ku njira ye'maaja za Musa, banâli riiri mu bukaholwe. Halikago ha nyuma, Rurema anabiika umwana wage yenyene, anamúbiika na kwe'ndahiro. Ku yukwo, uyo Mwana wage ayamiri atungiini imyaka ne'myakuula!

8

Yesu ye musingi we'kihango kihyahya

1 Byo tulozizi ukudeta, byo byebi: Umusingi witu mukulu, akoli bwatiiri mwi'gulu, uluhande lwe'lulyo lwa Rurema, kwo ali hi'gulu lya byoshi. 2 Na yaho, ho ali mu girira umukolwa gwage gwo'bugingi halya Handu Heeru bweneene. Hanali hi'heema nirizina literesirwi na Nahano yenyene, si litakaterekwa na'bandu.

† 7:21 7.21 Zaburi 110.4.

³ Ngiisi muingi mukulu ali mu biikwa hi'gulu lyo'kukizi tanga amatuulo ge'bitugwa bibaage, na'gandi matuulo. Kyo kikatuma no'yo muingi mukulu Yesu, naye âli kwiriiri abe ne'byo agatanga. ⁴ Si Yesu, âkibe akiri hano mu kihugo, atangaki biiragi muingi! Mukuba, hano mu kihugo hakola abandi bagingi, banali mu tanga amatuulo, nga ngiisi kwe'maaja za Musa ziloziizi. ⁵ Kundu kwokwo, imikolwa yo bagweti bagaagira, kiri kiiza naaho. Kinalyagagi na kizunguza kya ibiri mwi'gulu. Kyo kikatuma ikyanya Musa âli kola agahangiisa lirya iheema lye'mihumaanano, Rurema akamûkomereza kwokuno: «Usise bwija, halinde ulingaanie byoshi, ukukulikirana na ngiisi kwo n'gagwanwa nakuyereka ku mugazi.*»

⁶ Yubwo bugingi bwo Yesu akahaabwa, bwo buhimiri bulya bugingi bwa keera. Kiri ne'kihango kyo akola mu nywaniisa mwa'bandu na Rurema, nakyo kyo kihimiri kirya kya keera. Mukuba, ikihango kihyahya, kiyimangiiri ku mihango miija ukuhima iya keera. ⁷ Yikyo kihango kya mbere,† nga kitanganihirwi, hátashubaga hagalooz-ibwa ikindi kyo'kukigomboola. ⁸ Haliko, Rurema anabona kwa'bandu baage bakiri mu huba, kyanatuma agaadeta: «Nie Nahano nadeta kwokuno:

Mu siku izigayija, ngashubi nywana ikihango kihyahya na'Bahisiraheeri, kiri na'Bayuda.

⁹ Kitaganaki ba nga kirya kyo n'gatangi nywana na bashokuluzabaabo,
ku kyanya n'gabarongoora no'kuboko kwani mu kuba-lyosa i Miisiri.

Mukuba, yikyo kihango kya keera, bakakihongola, kyanatuma ngabajanda. Nie Nahano nie wadeta.

¹⁰ Si ikihango kyo nganywana na'Bahisiraheeri mu siku izigayija kyo kyeki:

Ngayandika imaja zaani mu mitima yabo,
halinde banakizi zisalira kwo.

Ngaaba Rurema wabo, nabo banabe bandu baani.

¹¹ Hatagaki ba mundu ugayigiriza umutuulani wage,
kandi iri mwene wabo, ti: “Umenyage Nahano.”

Mukuba, booshi bagaaba bakoli nyiji,
ukulyokera ku batoohiri mwo, halinde ku bakulu.

¹² Na'mabi go bâli kizi gira, ngagakoga.

Ne'byaha byabo, ndâye ki bikengeere!‡»

* **8:5** 8.5 Yugwo mugazi, guli mugazi Sinaayi. Kulyoka 25.40. † **8:7** 8.7 yikyo kihango kya mbere kyo Rurema akagira na'Bahisiraheeri ku kyanya bâli lyagaga kuguma na Musa mwi'dako lyo'mugazi Sinaayi. ‡ **8:12** 8.8-12 Yeremiya 31.31-34.

¹³ Rurema, mu kudeta hi'gulu lye'kihango kihyahya, kuli kudeta kwo akahindula kirya kya mbere kibe kishaaja. Na ngiisi ikiri mu ba kikolaga kishaaja, kinabe kikuluukulu, iri kikola kigaamala.

9

Ukuyikumba Rurema mwi'heema lyage

¹ Kirya kihango kya mbere, kyâli riiri ni'heema lye'mihumaanano. Na mu kati kaalyo, mwa'bandu ba Rurema bâli kizi múyikumbira, ukukulikirana ne'migeeza yalyo. ² Yiryo iheema, lyâli kizi terekwa. Lyanâli riiri mwo'bululi úbwâli kizi buuzibwa Ahandu Heeru. Na mu kati kaabwo, mwo mwâli kizi terekwa itara, kuguma na'kashasha ko'kukizi biikwa kwe'mikate íyataluulwa imwa Rurema. ³ Mu yiryo iheema, mwâli kizi yajuulwa umulondo mula gwa kabiri, gwanâli siisiri Ikisiika Kyeru Bweneene. ⁴ Yumwo, mwâli kizi terekwa akatanda ko'kukizi yokera kwo'mubadu. Kâli kabugiirize kwe'nooro. Mwâli kizi terekwa na'Kajumba ke'Kihango. Nako, kâli kabugiirize kwe'nooro imbande zaako zooshi. Na mu kati kaako, mwâli singwirwi inyungu íkatulwa mu nooro, íyâli mbiike mwe'mana.* Mwâli riiri ne'rya ngoni ya Harooni íkashoga, kuguma na galya mabuye gabiri ge'kihango. ⁵ Na ku kalya kajumba, kwâli kangariiri bamakerubi† babiri. Bâli riiri mwo'bulangashane bwa Rurema. Ibyubi byabo, byâli kangariiri he'byaha byâli kizi kogerwa. Si yaga magambo gooshi, buno tutaki hiitagi ikihe kyo twangagenderera ukukizi kigatondobola.

⁶ Yibyo byoshi bya mwi'heema lye'mihumaanano, ikyanya byâli kizi ba keera byatengekwa kwokwo, lya'bagingi bâli kizi yingira mu bululi, gira bakizi gira mwo'mukolwa gwabo. ⁷ Haliko, mu kisiika mwohe, mwâli kizi yingiraga umugingi mukulu naaho. Kwanâli kizi ba liguma naaho ku mwaka. Atanganayingira mwo, buzira kuba no'muko gwo'kutanga ituulo lyo'kukogwa ibyaha byage yenyene, ne'bya'bandi, kundu bâli kizi huba buzira kumenya. ⁸ Mu kati ka yibyo byoshi, Umutima Mweru gwâli kizi yerekana kwe'kyanya yiryo iheema lye'mihumaanano liki ryagagi ho, abandu batangaki biiri no'bulyo bwo'kuyingira Ahandu Heeru bweneene.

⁹ Yibyo, gwâli riiri mugani gwa íbikola ho buno. Bikanayerekana kwo'mwikumbi atangalona ukuyerusibwa mu

* 9:4 9.4 mana biri byokulya byo Rurema âli kizi heereza Abahisiraheeri mwi'shamba. † 9:5 9.5 bamakerubi bingisho-ngisho íbigweti ibyubi. Hezekyeri 10.10-14.

mutima gwage, mbu bwo ali mu tanga amatuulo ge'bitugwa bibaage, kandi iri agandi-gandi matuulo. ¹⁰ Si yibyo byoshi, byâli kulikiriini naaho ne'byokulya, ne'kinywebwa, ne'njira ndebe zo'kuyiyeruusa. Yâli riiri migeeza naaho ye'bya'magala. Byanâli kizi kola naaho, halinde ukuhisagya ku kyanya Rurema akabigomboola na ibiri biyahya.

Kirisito akatangwa hi'gulu liitu

¹¹ Haliko buno, umugingi mukulu Kirisito keera akay-ijaga. Na ngiisi kwo agweti agaakola, kuli ku bindu biija. Ee! Keera bikayija. Kiri na yaho handu heeru ho agweti agabikolera, hahimiri bweneene liryâ iheema lya keera. Hanali ho hatungiini. Mukuba, hatakagirwa na'maboko ga'bandu. Hatanali mu bikabumbwa hano mu kihugo. ¹² Ne'kyanya Yesu akayingiraga mu Kisiika Kyeru Bweneene,[‡] atakayingira ho ku njira yo'kutanga imiko ye'mbene, kandi iri ye'nyana. Si akahayingira ku njira yo'kutanga umuko gwage yenyene! Na mu kuhayingira lyeryo liguma naaho, lyo akatuleetera ubukize úbuli mu yama ho imyaka yoshi!

¹³ Ikyanya abandu bali mu ba ne'miziro, abangingi bali mu bayeruusa ku njira yo'kubashangira imiko ye'mbene ne'ye'shuuli. Bali mu batumuulira na kwo'munyota gwe'nyana. ¹⁴ Aaho! Ka itali yo haahe kwo'muko gwa Kirisito gwo gugakizi yeruusa imitima yitu ku mikolezi íyatudwakaza, halinde lyo tukizi kolera Rurema úli mugu-maana! Mukuba, Kirisito akayitanga ku njira yo'Mutima Mweru, gira lyo aba ituulo lizira kashembo. No'yo Mutima Mweru, ayamiri ho. ¹⁵ Abandu, ikyanya bâli tuuziri mu kihango kya mbere, bâli yamiri bashwekiirwi mu byaha byabo. Halikago buno, Kirisito keera akabashwekuula mwo, ku njira yo'kufwa kwage. Kwokwo, lyo akabany-waniisa kuguma na Rurema ku njira ye'kihango kihyahya. Na bwo bahamagiirwi na Rurema, bâte longe imigashani ye'myaka ne'myakuula, nga kwo akabalagaania!

¹⁶ Ibindu bi'râgi bitangahyanwa, bítazi yerekana ku kasiisa kwo'mundu úkalibiika keera afwagaga. ¹⁷ Mukuba, iragi liri mu kola naaho, ku kyanya umundu úkalibiika keera afwa. Ndaanabwo bulyo bwo lyangakola mwo, ku kyanya akiri ho.

¹⁸ Kyo kitumiri kiri ne'kihango kya mbere, kitakakola buzira kuyona umuko. ¹⁹ Mukuba, ikyanya Musa akaba keera amenyeesa Abahisiraheeri booshi ngiisi bye'maaja zidesiri, anayabiira amatavi ge'hisopo ámashwekere

[‡] 9:12 9.12 Kisiika Kyeru Bweneene bidesiri hi'gulu lya'handu ho Rurema yenyene atuuziri.

kwi'pamba lidukula. Analijabika mu muko gwe'nyana mufushe mwa'miiji, anagushangira ku kitaabo ikiri mwe'maaja. Abuli gushangiraga na ku Bahisiraheeri booshi. ²⁰ Haaho anadeta: «Yugu muko, gwo gwakwiza ikihango kya Rurema. Keera anakyula kwo mukizi kisimbaha!§» ²¹ Yugwo muko, Musa anashubi gushangira na ku liry a iheema lye'mihumaanano kwakundi, na ku birugu byoshi ibyâli kizi koleesibwa mwo. ²² Ukukulikirana na yizo Maaja, hoofi ibindu byoshi bikwiriiri bikizi yeruusibwa ku njira yo'muko. Na buzira kuyonwa kwo'muko, ndaakwo kukogwa kwe'byaha.

²³ Yibyo bindu byoshi, byâli riiri migani naaho ya ibiri mwi'gulu. Kundu kwokwo, byâli kwiriiri ukukizi yeruusibwa ku njira yo'kutanga amatuulo. Aaho! Ka itali yo haahе, kwe'bya mwi'gulu byonyene bikwiriiri bikizi yeruusibwa ku njira ya'matuulo ágahimiri galya ga mbere!

²⁴ Yaho Handu Heeru ho Kirisito akayingira, hatali ho haguma na liry a iheema irikagirwa na'maboko ga'bandu. Mukuba, liry a iheema lyâli riiri kiiza naaho kya'Handu Heeru nirizina. Na bwo Kirisito akayingiraga mwi'gulu mwonyene, buno akola imbere lya Rurema hi'gulu liitu. ²⁵ Umugingi mukulu, ali mu yingira mu Kisiika Kyeru Bweneene ngiisi mwaka, ali ne'miko itali ye'mwage. Haliko Kirisito yehe, atâli kizi yitanga ubugira kingi ngi'tuulo lyo'kuyitwa. ²⁶ Nga byangabiiragi kwokwo, nga Kirisito ali mu genderera ukukizi libuuka ukulyokera he'kihugo kikabumbirwa. Haliko buno, keera akayija mu kihugo ku kihe kye'mberuuka, gira ayitange yenyene lyeryo liguma naaho, libe ituulo lyo'kushaaza ibyaha.

²⁷ Bishungisirwi kwo ngiisi mundu ali mu ba wa kufwa liguma naaho. Ha nyuma, Rurema anamútwire ulubaaja. ²⁸ Kyo kitumiri Kirisito naye akatangwa, gira ayitwe lyeryo liguma naaho hi'gulu lyo'kushaaza ibyaha bya'bandu bingi. Aganaki shubi yija mu kihugo ubwa kabiri. Si kutagaki ba hi'gulu lyo'kushaaza ibyaha. Si leero kukolaga kugaaba hi'gulu lyo'kuyiji kiza ngiisi ábagweti bagamúlindirira.

10

Kirisito ye ituulo irikwaniini

¹ Imaaja za'Bayahudi, zâli riiri kizunguza naaho kye'biija ibyâli riiri bigayija ha nyuma. Zitanâli riiri byo yibyo biija byonyene! Zâli desiri kwo gaagalya matuulo gakizi

tangwa ngiisi mwaka. Kwokwo, ikyanya abandu balozi-izi ukuyegeera Rurema, ziryamaaja zitâye shobole ukubatungania. ² Yago matuulo, gâki shobole ukubayeru-usa, nge'mitima yabo itashuba igakizi gwatwa ne'bihamba hi'gulu lye'byaha. Na goonyene gatashuba gagakizi ki tangwa. ³ Si yukwo kukizi tangwa kwa'matuulo ngiisi mwaka, kuli mu bakengeeza naaho kwo baki ryagagi ne'byaha. ⁴ Mukuba, bitangaziga kwe'miko ye'shuuli ne'ye'mbene yangashaaza ibyaha.

⁵⁻⁶ Kyo kikatuma ikyanya Kirisito akayijaga mu kihugo, akabwira Rurema:

«Byo uloziizi, kutali mbu ukizi tangirwa amatuulo ge'bitugwa, kandi iri gandi-gandi matuulo.

Utakanasiima ukutangirwa amatuulo go'kusiriiza, kandi iri go'kukogwa ibyaha.

Halikago, ukandingaaniza amagala.

⁷ Haaho, n'ganakubwira:

“E Rurema, keera nayijaga, gira nyiji gira ngiisi byo uloziizi.

Biri nga kwo biyandisirwi hi'gulu lyani mu Mandiko Meeru.*”»

⁸ Ubwa mbere, Kirisito akadeta: «Byo uloziizi, kutali mbu ukizi tangirwa amatuulo ge'bitugwa bibaage, kandi iri agandi matuulo. Utanasiimaga amatuulo go'kusiriiza, kandi iri go'kushaaza mwe'byaha.» Akadeta kwokwo, kundu Imaaja zidesiri kwo yago matuulo gooshi gakizi tangwa.

⁹ Ha nyuma, anadeta na kwokuno: «Keera nayijaga, gira nyiji gira ngiisi byo uloziizi.» Mu kudeta yago magambo, lyo Yesu akahongola amatuulo ga mu maaja za Musa. Mukuba, âli loziizi ukugagomboola ku njira yo'kuyitanga yenyene.

¹⁰ Na bwo Yesu Kirisito akagira byo Rurema âli loziizi, mu kutanga amagala gaage gayitwe, kyanatuma twehe tugayeruusibwa lyeryo liguma, buzira kushubi yeruusibwa-yeruusibwa.

¹¹ Ngiisi muringi, ayamiragi ayimaaziri mu mukolwa gwage gwo'bugingi ngiisi lusiku. Atanali mu yoyerera mu kukizi tanga gaago-gaago matuulo, kundu gatâye shobole ukushaaza ibyaha. ¹² Halikago umuringi witu Kirisito, yehe akayitanga hi'gulu lye'byaha lyeryo liguma naaho, libe itu-ulo lyo'kuyama ho imyaka ne'myakuula. Ha nyuma, abuli gendi bwatala uluhande lwe'lulyo lwa Rurema. ¹³ Na yaho, akoli rindiriiri kwa'bagoma baage bagabiikwa mwi'dako lya'magulu gaage, halinde akizi balaaviza kwo. ¹⁴ Kwokwo, Kirisito, ikyanya akayitangaga lirya liguma, lyo akayeruusa

* 10:7 10.5-7 Zaburi 40.6-8.

abandu, halinde banaba bakoli tungiini imbere lya Rurema imyaka ne'myakuula!

¹⁵ Yago magambo, Umutima Mweru nagwo, gugweti gugatanga ubumasi hi'gulu lyago. Ubwa mbere gukadeta:

¹⁶ «Nie Nahano nadeta:

Mu siku ízigayija, tuganywana ikihango, kinali kyo kyeki:

Ngayandika imaaja zaani mu mitima yabo,

halinde banakizi zisalira kwo.†»

¹⁷ Gudesiri na kwokuno:

«Ibyaha byabo, na'mabi gaabo,

ndâye ki bikengeere.‡»

¹⁸ Ne'ri abandu bangaba keera bakakogwa ibyaha byabo, iri batakiri ni'goorwa lyo'kukizi tanga amatuulo hi'gulu lyabyo.

Tukizi yihangaana

¹⁹ E beene witu! Bwo Yesu keera akayonwa umuko gwage hi'gulu liitu, tukola no'bulyo bwo'kuyami yingira Ahandu Heeru buzira kyoba. ²⁰ Mukuba Yesu, mu kutanga amagala gaage, lyo akatuyiguliraga injira mbyahya, inali ngumaana. Kwokwo, tuli mu yami yiyomeza Ahandu Heeru bweneene, halya áhâli siisirwi na gulya mulondo.

²¹ Yesu ye kolaga musingi witu mukulu, anayimangiiri inyumba ya Rurema. ²² Kwokwo, tuyegeere Rurema ku bushagaluke, mu kumúbiika kwo'bwemeere. Kundu ibyaha byâli kizi tuteera ibihamba mu mitima yitu, haliko keera bikayeruusibwa. Kiri na'magala giitu kwakundi, gakola mashuke na'miiji meeru.

²³ Ku yukwo, bwo tukolaga no'mulangaaliro ku byo tuyemiiri imbere lya'bandu, tukizi fitirwa mu kugukania. Yugwo mulangaaliro, Rurema ye katuheereza gwo, anali mwemeera. ²⁴ Tuyigage na ngiisi kwo tugakizi vyulana mwo'rukundo, iri tunagira imikolezi miija. ²⁵ Tutanajande ukukizi kumana kuguma, nga kwa'bandu baguma bakoli komiiri. Halikago, tukizi kanania imitima. Ne'ngingwe, bwo mubwini kwo'lusiku keera lwayegerera, lwo Yesu agagaluka kwo.

²⁶ Iri twangaba keera tukamenyeesibwa íbiri byo'kuli, tunashubi haasa-haasa mu byaha, iri ndaakiryo ituulo íryangatushaagiza ibyaha. ²⁷ Tunasigalage naaho mu kyoba, mu kulindirira kwo tugatwirwa ulubaaja imbere lya Rurema, tunalashwe mu muliro úguli mu yigwima bweneene. Mwomwo, mwo agasingoolera abagoma baage!

²⁸ Ikyanya umundu ali mu haasa-haasa mu kuhubira Imaaja za Musa, anatangirwe ubumasi na'bandu babiri kandi

† 10:16 10.16 Yeremiya 31.33.

‡ 10:17 10.17 Yeremiya 31.34.

iri bashatu kwo azihubira, lyeryo anayami yitwa, buzira kubonerwa ulukogo.

²⁹ Aaho! Kutagi kwo bigaaba, iri umundu angaba ali mu kandagira Umwana wa Rurema yenyene? Anabe agayirizi-izi no'muko gwe'kihango, kundu keera gukamúyeruusa. Anabe adusiri kiri no'Mutima Mweru gwo'bugashaane. Umundu mwene uyo, ka itali yo haahe kwo agahaniriz-ibwa bweneene! ³⁰ Tuyiji kwo Rurema akadeta: «Niehe, nie mwene ukuyihoola, nganaki yihoola!§» Akadeta na kwokuno: «Nahano agaatawa imaaja za'bandu baage.*»

³¹ Umundu, iri angatibukaga mu maboko ga Rurema úli mugumaana, uyo agaaba ahuumirwa lwoshi!

³² Mukengeere isiku za mbere, ngiisi kwo mukamolek-erwa no'mulengeerwe. Ne'kyanya mukateerwa na'malibu, mwanagaguguma mwo, iri munasikama. ³³ Abandu bâli kizi mùlibuza, iri banamúyamiriza. Ne'kyanya abiinyu nabo bakalibuzibwa, mutakabahemukira. ³⁴ Ikyanya bâli kizi libuukira mu nyumba ze'mbohe, na niinyu mwâli kizi libuukira kuguma. Kiri ne'kyanya mukanyagwa ibindu bi-inyu, mwâli kizi leka bigendage naaho, iri munashambaala. Mukuba, mwâli yiji kwo mukoli bikiirwi íbigayama ho. Binali byo biija ukuhima birya byo mukanyagwa.

³⁵ Ku yukwo, bwo mukoli hiiti umulangaaliro, mutaguk-abulire! Ikyanya mugakizi gukania, mwâye longe imbembo mbamu. ³⁶ Mukwiriiri mukizi yihangaana, halinde lyo mushobola ukukizi gira byo Rurema aloziizi. Munayakiire ngiisi byo akamùlagaania. ³⁷ Mukuba, ha nyuma hiniini, «Ulya wo'kuyijaga, agayija ngana, ataganatinda.

³⁸ Ne'ri umundu angaba akwaniini imbere lyani, agaramba ku njira yo'kumúbiika kwo'bwemeere. Haliko, iri angagaluka kifudeete, atangaki nzimiisa!†»

³⁹ Kundu kwokwo twehe, tutalyagagi mu bandu bo'kugaluka kifudeete, tunashereezibwe. Si tuli bandu bo'kubiika Rurema kwo'bwemeere, tunakizibwe.

11

Ábâli kizi biika Rurema kwo'bwemeere

¹ Umundu, iri angabiika Rurema kwo'bwemeere, ali mu ba na'kasiisa ku byo alangaliiri, kundu atazi bibona.

² Bwobwo bwemeere, bwo bashokuluza biitu ba keera bâli kizi hugizibwa kwo.

§ 10:30 10.30 Bukengeeze 32.35. * 10:30 10.30 Bukengeeze 32.36; Zaburi 135.14. † 10:38 10.37-38 Habakuki 2.3-4.

³ Ku njira yo'bwemeere, kwo tuyijagi kwe'bindu byoshi bikabumbwa mu kukyula kwa Rurema. Ee! Byoshi íbiri mu boneka, akabibumba mu bitáli bonesiri.

⁴ Habeeri, áli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma ikyanya akamútangira ituulo, lyo likaba liija ukuhima lirya lye'mwa Kahini. Na hi'gulu lyo'bwemeere bwage, kyanatuma Rurema agayemeera ituulo lyage, anamúhuuza kwo akoli kwaniini imbere lyage. Bwobwo bwemeere bwage, bwo bunatumiri Habeeri akiri mu deta, kundu akoli fwiri.

⁵ Na bwo Hinoki naye áli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma atagaafwa. Rurema anamútwala akiri mugumaana. Na kundu abandu bakakizi múshakula, batanamúbona. Mukuba, Rurema yenyene áli mali mútwala. Binadesirwi hi'gulu lyage kwe'kyanya atáli zaazi twalwa, áli koli simisiizi Rurema. ⁶ Ndaaye mundu úwangasimiisa Rurema, átazi múbiikaga kwo'bwemeere. Umundu, iri angalooza ukuyegeera Rurema, akwiriiri ayemeere kwo ali ho, na kwo ali mu hembra ngiisi ábali mu múlooa.

⁷ Nuhu naye, áli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma agamúsimbaha mu kuyubaka ulya nangungubanga wa'mashuba, halinde anakiza abandu be'mbaga yage. Mukuba, Rurema áli mali gwanwa amúkengula hi'gulu lyo'mwijulire, ku kyanya atáli zaazi gubona. Na ku bwobwo bwemeere bwage, kwo akahaniisa abandi booshi. Kwokwo, kwo Nuhu akaharuurirwa kwo ye kwaniini imbere lya Rurema.

⁸ Hiburahimu naye, áli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma agamúsimbaha, mu kugenda ho atáli yiji. Mukuba, Rurema áli mali múhamagala, anamúbwira kwo agende mu kihugo kye'mahanga, anamúlagaania kwo agamúheereza kyo, kibaagage kye'mwage. ⁹ Ku bwobwo bwemeere, Hiburahimu anagendi shumbika mu kihugo kya beene, akola kinyamahanga. Kinali kihugo kyo Rurema áli mali gwanwa amúlagaania! Hiburahimu áli yamiri atuuziri yo mu maheema, nga kwo Hisake na Yakobo nabo bakagira. Mukuba, báli mali longa gwogwo muhango kwo nabo bagalonga ku byo Hiburahimu áli bikiirwi. ¹⁰ Hiburahimu áli riiri no'mulangaaliro kwo áye ki tuule mu kaaya ko Rurema yenyene akategeka, keera anayubaka, ko kanali ku ndaliro ngomu.

¹¹ Saara* naye, áli biisiri Rurema kwo'bwemeere. Kwokwo, kundu áli riiri mushaaja bweneene, halikago

* **11:11** 11.11 Guno muziizi gwi'kumi na muguma, hali bandu baguma ábali mu sobanukirwa kwo'bwemeere bwa Hiburahimu bwo buli mu detwa.

analonga ukubuta umwana. Mukuba, akabona kwo Rurema ali mwemeera, na kwo aganamúgirira ngiisi byo akamúlagaania. ¹² Kwokwo, kwo'yo mundu muguma Hiburahimu, akayiji ba shokuluza wa'bandu bingi, kundu âli kola nga úfwiri. Yabo bandu banayija ba kanyegete nge'ndonde íziri kwi'gulu. Banaba kandaharuurwa, nga mushenyu gwa kwi'buga.

¹³ Yabo bandu booshi bâli kizi fwa bali no'bwemeere. Kundu kwokwo, batakalonga byo akabalagaania. Si bâli kizi bilangiiriza ku hala, iri banabishambaalira. Banakizi yemeera kwo bali binyamahanga mu kihugo, na kwo bashumbisiri mwo naaho. ¹⁴ Ikyanya abandu bali mu detaga amagambo mwene yago, bibonekeriiri kwo bagweti bagalooza ikihugo kyabo kya boonyene. ¹⁵ Nga bâli ki kumbwiri ikihugo kyo bakabunga mwo, bangabunguusiri. ¹⁶ Haliko, bâli kola mu yikumbula akaaya ka mwi'gulu. Ko kanahimiri akaaya ko bakabunga mwo. Kyo kitumiri Rurema atali mu fwa ishoni zo'kudetwa kwo ali Rurema wabo. Keera akanabalingaaniza akaaya.

¹⁷⁻¹⁸ Ha nyuma, uyo Hiburahimu, Rurema anamúgeza, mu kumúbwira kwo amútangire umwana wage Hisake, libe ituulo lyo'kuyitwa. Na bwo Hiburahimu âli biisiragi Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma agamútanga, kundu uyo mwana âli riiri kininga, na kundu Rurema âli mali gwanwa amúlagaania: «Mwi'kondo lya Hisake, mwo mugalyoka abandu be'kibusi kyawe.†» ¹⁹ Uyo Hiburahimu, akayitoneesa kwo Rurema ashobwiri ukumúzuulira Hisake mu bafwiri. Kunali nga kwo bikaba. Mukuba, ikyanya akashubi yakiira uyo mwana wage, akaba nga úwagalulwa mu bafwiri.

²⁰ Hisake naye, âli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma agagashaanira Yakobo na Hesahu ku byâye ki yije.

²¹ Yakobo naye, âli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma ikyanya âli kola bu fwa, agagashaanira bagala Yusefu, iri anayikumba Rurema, asikamiiri ku ngoni yage.

²² Ha nyuma, Yusefu naye, anafwa. Na bwo naye âli biisiragi Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma agagwanwa adeta hi'gulu lyo'kubunguuka kwa'Bahisiraheeri mu kihugo kye'Miisiri. Anasiga abalangiiriza ngiisi kwo bagatwala imigongolo yage.

²³ Ababusi ba Musa, nabo bâli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma ikyanya akabutwa, bagaamala myezi ishatu bagweti bagamúbishu. Mukuba, bakabona kwo ali mwana mwija. Na kundu mwami âli mali

† 11:17-18 11.17-18 Ndondeko 21.12.

gwanwa akyula kwa'baana ba'Bahisiraheeri bayitwe, batâli múyobohiri.

²⁴ Musa naye, âli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma ikyanya akaba akola mushosi, agalahira kwo atakizi ki buuzibwa mwana wo'muluzi-nyere wa Faraho. ²⁵ Anatoola ukulibuukira kuguma na'bandu ba Rurema, ho angayisimi-isa mu byaha ku kyanya kiniini. ²⁶ Âli langaliiri kwo Rurema agamúhamba. Kyo kikatumaga agaabona kwo kugayirizibwa hi'gulu lya Kirisito, kwo kuli na'kamaro bwe-neene ukuhima ubugale bwoshi bwa mu kihugo kye'Miisiri.

²⁷ Na bwo'yo Musa âli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma agalyoka i Miisiri buzira kuyoboha uburaakari bwo mwami wayo. Anakizi yihangaana, bwo âli riiri nga akoli bwini Rurema, kundu Rurema atali mu boneka.

²⁸ Bwobwo bwemeere bwage, bwo bukanatuma agagiriisa ulusiku lukulu lwe'Pasaka mu Bahisiraheeri. Anababwira kwo bashangire imiko ye'bibuzi ku bihamambiro bye'nyumba zaabo. Kwokwo, ikyanya ulya muganda nakiminika agalengaga, atayiji kengeera ayita ifula zaabo.

²⁹ Yabo Bahisiraheeri, nabo bâli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma bagajabuka Inyaaja Ndukula nga ábagweti bagalenga áhakamiri. Haliko Abamiisiri boohé, iri bakagira mbu nabo bagijabukage, yanayami babindikira.

³⁰ Bwobwo bwemeere bwa'Bahisiraheeri, bwanatumaga багаамала isiku zirinda bagweti bagazunguluka uluzitiro lwa'kaaya ke'Yeriko, halinde lwanayihongoleka haashi, buu!

³¹ Umushule Rahabu, naye âli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma agayegereza balya bagahirizi. Kwokwo, kundu abandu ba mu kaaya kaage bakayitwa mukuba batâli simbahiri Rurema, halikago yehe, atanaki yitirwa kuguma nabo.

³² Bikagi byo nangaki deta? Si ndaakikyo kihe kyo nangaki deta mwe'myazi ya Gidyoni, ne'ya Baraka, ne'ya Samusooni, ne'ya Yefuta, ne'ya Dahudi, ne'ya Samweri, kiri na'bandi baleevi. ³³ Yabo booshi bâli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma baguma baabo bagasinda ubugoma bwa'gandi maami. Abandi, banakizi twa imaaja ku njira ikwaniini. Abandi banayakiira byo Rurema âli mali gwanwa abalagaania. Abandi banafumba utunwa twe'ndare. ³⁴ Abandi, banazimya umuliro, kundu gwâli gweti gugayigwima bweneene! Abandi, banahushwa ne'ngooti. Na kundu bâli riiri mu bukaholwe, haliko banalongaga imisi, banaba ndwani mwi'zibo, banahaviiriza

abasirikaani be'mahanga. ³⁵ Abakazi baguma, banazu-ulirwa abafwiri baabo, bakola bagumaana.

Abandi baabo, ikyanya bakagomoolwa bweneene, banalahira ukushwekuulwa. Banaguguma naaho halinde ukufwa, gira lyo bakalonge ukuzuukira mu biri bija ukuhima ibiri ho. ³⁶ Abandi baabo, banakubulwa ingoni iri banafukwa akahoogo. Abandi, banashwekwa ne'minyororo, banalashwa mu nyumba ze'mbohe. ³⁷ Abandi, banayitwa mu kulashwa amabuye. Abandi, banatolwa mwe'bitolo bibiri-bibiri ne'misumeeni. Abandi, banayitwa ku ngooti. Baguma baabo bâli tuuziri mu bukeni, banakizi genda bayambiiti imbu ze'bibuzi ne'ze'mbene. Bâli kizi libuzibwa, iri banagayirizibwa. ³⁸ Bâli kizi genda bagayangaara mwi'shamba, na mu migazi. Banayifunde mu myobo, na mu bikombo. Kino kihugo kibi, kitâli kwaniini kwo bakituule mwo.

³⁹ Yabo bandu booshi, bwo bâli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma bagahuuzibwa. Kundu kwokwo, birya byo Rurema âli mali gwanwa alagaania, ndaaye kiri no'muguma wabo úkabilonga. ⁴⁰ Mukuba, Rurema akashungika kwo twe tugalonga ibiija ukubahima. Akanashungika kwo'kutungaana kwabo, kugaaba naaho kuguma na kwe'mwitu.

12

Ukuyerekezibwa kwa'baana ba Rurema

¹ Yutwo tumasi twoshi, bwo tukoli tuzungulusiri nga kibungu, tukizi yihangaana ku byo tushungikiirwi! Tutuulage nga ábali mu tibita mu ndangwe. Tunayishaaze mwo ngiisi íbyangatuhangirira, na ngiisi byaha íbiri mu tuyizingira kwo. ² Tukizi lola ku Yesu. Mukuba, ubwemeere bwitu, buli mu múyegamira kwo, ukulyokera indondeko, halinde ukuyusa. Yenyene akagooyera, mu kuyitirwa ku kibambo. Na kundu akakilongeraga kwe'shoni, atanazitwaza. Mukuba, âli bikiirwi ubushambaale. Na buno, akoli bwatiiri uluhande lwe'lulyo lwe'kitumbi kya Rurema.

³ Abagoma ba Yesu, bâli kizi gira mbu bamúhangirire. Kundu kwokwo, mukizi kengeera ngiisi kwo akabagooyera. Kwokwo, niinyu mutayiji yoloha, mbu muhebuure.

⁴ Mukuba, kundu muli mu hangana na'banabyaha, si umuko gwinyu gutazi yonwa. ⁵ Ka keera mwayibagira ngiisi kwo Rurema ali mu múhanuula nga baana baage? Si akadeta kwokuno:

«E mugala wani! Ikyanya Nahano akuleeza mu kihano, utakizi kigayiriza.

Ne'kyanya agakukanukira, utavunike umutima.

⁶ Mukuba, ngiisi ye Nahano akuuziri,
 anabe ayemiiri kwo ali mugala wage,
 ye na yoyo ye ali mu hana.* »

⁷ Ku yukwo, ikyanya mugakizi longaga amalibu, mukizi gagooyera mwo. Mukuba, kwokwo lyo Rurema ali mu mugira mube baana baage. Ngiisi yishe wo'mwana, ali mu hana umwana wage. ⁸ Aaho! Iri Rurema angaleka ukumuhana nga kwo ali mu hana abandi booshi, iri mutakiri baana baage nirizina. Munabe mukola baana be'mbuga. ⁹ Badaata, ikyanya bâli kizi tuhana, twâli basimbahiri. Aahago! Ka itali yo haahe kwo tukwiriiri tukizi simbaha na Daata we'mitima yitu, gira lyo tuba bagumaana!

¹⁰ Badaata, ikyanya bâli kizi tuhana, kwâli kizi ba naaho nga ngiisi kwo bâli bwini. Haliko Daata Rurema yehe, ikyanya ali mu tuhana, kuli mu ba ku njira yo twanga-genduukirwa mwo. Kwokwo, lyo tuba beeru, nga kwo naye ali mweru. ¹¹ Ikyanya abandu bali mu longa ibihano, batali mu siima. Si bali mu jengeerwa naaho. Kundu kwokwo, ha nyuma bali mu yiji biyimbula mwo'mutuula, banayigirizibwe ukugira ibikwaniini imbere lya Rurema.

¹² Ku yukwo, kundu mukoli yolohiri, musikamagye amaboko giinyu, kiri na'madwi giinyu! ¹³ Na bwo mukola mu shunuka, «mukizi lenga mu njira ízishongiini,†» gira lyo mukalonga ukukizibwa. Mutayiji kengeera mwalunguluka.

Mutakolwe kwo mwalahira Rurema

¹⁴ Mukizi fitirwa, mu kulooza umutuula na'bandu booshi. Munakizi ba bandu beeru! Mukuba, umundu, iri angaba atayerusiibwi, atangabona Nahano. ¹⁵ Mukizi ba masu! Hatagirage muguma winyu úgateera ubugashaane bwa Rurema! Mutanaleke umundu abe ngi'sina lilulu mu kati kiinyu. Mukuba, mwene uyo, angaleeta akalugi mu bandu bingi, anabayulubaze. ¹⁶ Hatanagirage úgakizi sambana. Hatanagire úgaaba agayiriziizi Rurema. Si Hesahu akagayiriza Rurema, mu kuguliisa ubugashaane bwage bwe'fula ku byokulya bye'liguma naaho. ¹⁷ Munayiji kwo ha nyuma âli loziizi ukushubi buyakiira. Kundu kwokwo, yishe anamúlahirira. Na kundu akayigonga yishe ku migenge, haliko atakalonga ukuhindula ngiisi kwe'migashani yâli mali gwanwa yadetwa.

¹⁸ Mwehe, umugazi gwo mukayegeera mutangaguhumiri kwo ngo'mugazi Sinaayi. Mukuba, ikyanya Abahisira-heeri bakaguyegeeraga, gwâli kizi yigwima kwo'muliro.

* 12:6 12.5-6 Migani 3.11-12. † 12:13 12.13 Migani 4.26.

Gwanâli koli yidisiri kwe'kihulu kya namudidi. Gwanaba na kwe'kihuhuuta. ¹⁹⁻²⁰ Ku yugwo mugazi, kwanadihirizibwa ikibuga. Kwanayuvwikana no'mulaga, úgudesiri kwokuno: «Ngiisi íkigaafina ku yugu mugazi, munayame mugakiyita mu kukilasha amabuye, kundu kyangaba kiri kitugwa kiinyu!‡» Yabo Bahisiraheeri, ikyanya bakabwirwa kwokwo, banahuumirwa, banayinginga Musa kwo yiryo izu litaki shubi badesa. ²¹ Yibyo byoshi, bikabaleezagya mwe'kinyukura, halinde kiri na Musa yenyene anadeta: «Ngweti ngajuguma ne'kyoba. §»

²² Haliko, mwehe keera mukahikaga ku Mugazi gwe'Sayuni, i Yerusaleemu ya mwi'gulu. Kanali ko kaaya ka Rurema úli mugumaana. Munakola imbere lye'binooon ne'binooon bya'baganda ábakumaniri mu kati ko'mushambaalo. ²³ Keera mukagwana ya'bandu bi'shengero, zo fula za Rurema. Na'maziina gaabo gakoli yandisirwi yumwo mwi'gulu. Mwo mukanagwana na Rurema yenyene. Ye mu twa imaaja za'bandu booshi. Mwo mukanagwana ne'mitima ya'bandu ábakoli kwaniini imbere lyage, banakoli tungiini. ²⁴ Mwo mukagwana na Yesu yenyene. Ye kanywaniisa abandu kuguma na Rurema ku njira ye'kihango kihyahya. Mwo mukagwana no'muko úguli mu deta hi'gulu lya'magambo miija, ukuhima ugwe'mwa Habeeri.

²⁵ Ku yukwo, bwo Rurema aki gweti agadeta, mutakolwe mbu mumúlahire! Mukuba, akabiika íkikando mu Bahisiraheeri hano mu kihugo. Ne'kyanya bakakigayiriza, ndaaye úkafuuka. Aaho! Ka itali yo haahe, kwo na nyiitu tutagafuuka, iri twangayihindulira Rurema, anagweti agatukengula ukulyoka mwi'gulu mwonyene! ²⁶ Yaho keera, izu lya Rurema likashagaania íkihugo! Halikago buno, keera akagwanwa abiika umuhigo kwokuno: «Ngaki shubi shagania íkihugo lindi liguma. Kitanali kyonyene naaho. Si leero ngashagania kiri ni'gulu!*» ²⁷ Yiryo igambo «lindi liguma» liyerekiini kwo íbikabumbwa byoshi bigaki shaganibwa, binashaazibwe, halinde íbitangashaganibwa bibaagage byo bigasigala.

²⁸ Kwokwo, bwo tugayakiiraga ubwami úbutagashaganibwa, tukwiriiri tukizi yivuga Rurema. Ee! Tukizi múyikumba ku njira íkwaniini mu kati ko'lushaagwa lwoshi, na mu kati ke'kyoba. ²⁹ Mukuba «Rurema witu, guli muliro gwo'kujigiivya!†»

‡ 12:19-20 12.19-20 Kulyoka 19.12-13. § 12:21 12.21 Bukengeeze 9.19.

* 12:26 12.26 Hagayi 2.6. † 12:29 12.29 Bukengeeze 4.24.

13

Amahano go'kuyusa

¹ Mugenderere ukukizi kundana nga baguma!
² Munakizi kengeera ukuyegereza abageezi. Mukuba, mu kubayegereza, baguma keera bakayegereza abaganda buzira kumenya. ³ Na ábashwesirwi mu nyumba ze'mbohe, nabo mukizi bakengeera. Munabe nga mushwesirwi kuguma. Na ábali mu libuzibwa kwakundi, mukizi ba nga muli mu libuukira kuguma.

⁴ Umundu, iri angaba ahisiizi umukazi, abandu booshi bakwaniini bamúheereze ulushaagwa. Na ngiisi mukazi keera úwahisibwa, kwo na kwokwo! Na boonyene, bakizi yitaluula imwa Nahano. Hatanagirage úgakizi sambana, kandi iri kuyeruzania. Mukuba, mwene yabo, Rurema agaki bahaniiriza.

⁵ Mutanakizi kundaga ifwaranga! Si mukizi tuugiza imitima yinyu ku byo mugweti. Mukuba, Rurema akadeta kwokuno:

«Ndâye kusige, ndanâye kuhemukire.*»

⁶ Kyo kitumiri tuli mu deta buzira kyoba:

«Nahano ye mutabaazi wani! Ku yukwo, ndagayoboha. Kuti kwo'mundu angaki ngira?†»

⁷ Mukizi kengeeraga abimangizi biinyu. Mukuba, bâli kizi mùyigiriza Igambo lya Rurema. Mukizi kengeera ngiisi byo bâli kizi gira, na ngiisi kwo bikabagenduukira. Ngiisi kwo bâli biisiri Rurema kwo'bwemeere, kube kwo na niinyu mugakizi múbiika ku bwo. ⁸ Yesu Kirisito ye yolya ukulyokera bigingo, na zeene, halinde imyaka ne'myakuula! ⁹ Ikyanya mugayijirwa na'gandi-gandi migirizo, mutayemeerage kwo gamúhabure. Mutanakizi kangwa ne'maaja zo'kulahira ibyokulya birebe. Ikyanya abandu bali mu kulikiriza imaaja mwene yizo, ndaako kamaro ko bali mu zilonga mwo. Si twehe, tukizi sikamya imitima yitu ku lukogo lwa Rurema.

¹⁰ Ituulo liitu keera likayitwa ku katanda. Si abangingi ábali mu kola mwi'heema lye'mihumaanano lya Rurema batahangwirwi ukulilya kwo. ¹¹ Umukulu wa'bagingi, ali mu twala imiko ye'bitugwa Ahandu Heeru Bweneene, hi'gulu lyo'kushaaza ibyaha bya'bandu. Haliko imitumba, bali mu gitwala inyuma lya'kaaya, gira bagendi gisiriigiza yo. ¹² Kyo kitumiri Yesu naye akagendi yitirwa inyuma lya'kaaya,‡ halinde analonge ukuyeruusa abandu baage ku njira yo'kuyonwa umuko gwage. ¹³ Ku yukwo na nyiitu, tugwanage Yesu inyuma lya'kaaya. Nga ngiisi kwo akalonga

* **13:5** 13.5 Bukengeeze 31.6. † **13:6** 13.6 Zaburi 118.6-7. ‡ **13:12** 13.12 kaaya Yerusaleemu.

ishoni, na nyiitu tugendi zilonga. ¹⁴ Mukuba, hano mu kihugo, tutahiiti akaaya ko tugayama mwo. Si tulangaliiri kwo twâye ki tuule mu kaaya âkâye yije.

¹⁵ Kwokwo, tukizi yamaga tuli mu yivuga Rurema mu kati ka Yesu. Ee! Libe li'tuulo lyo tugakizi mûtangira. Mukuba, ngiisi ábayemiiri iziina lya Yesu, yubwo bwivuge, byo bitumbwe byo'tunwa twabo. ¹⁶ Mutanakizi yibagira ukugirirana amiija. Si mugenderere ukukizi tabaalana. Mu kugira kwokwo, lyo mugaaba mwatanga amatuulo go'kusimiisa Rurema.

¹⁷ Mukizi simbaha abimangizi biinyu, iri munayibiika mwi'dako lyabo! Mukuba, bo bali mu yama balaaziri imitima yinyu. Na ngiisi byo bali mu giraga, Rurema agaki babuuzwa byo. Ku yukwo, mukizi basimbaha, gira lyo balonga ukukizi shagaluka mu mukolwa gwabo. Gutayiji kengeera gwabazidohera. Mukuba, iri gwangabazidohera, mutangaki gugenduukirwa mwo.

¹⁸ Na nyiitu, mukizi tuhuunira imwa Rurema. Mukuba, tuli na'kasiisa kwo tuli mu yiyeka ku ngiisi mabi. Tunalali mu looza ukukizi gira íbikwaniini mu kati ka byoshi. ¹⁹ Namùyinginga kwo muhuunage Rurema ashubi ngalulira iyo munda imwinyu duba.

²⁰ Nahamwitu Yesu, ye mungere mukulu we'bibuzi. Keera akanayonwa umuko gwage mu kukwiza ikihango kye'myaka ne'myakuula. Na buno, Rurema keera akamúzuula mu bafwiri, halinde twanalonga umutuula.

²¹ Kwokwo na niinyu, Rurema akizi mûtungania mu miija gooshi, halinde lyo mulonga ukukizi kola ngiisi byo aloziizi. Yehe yenyene, abe ye gakizi tukola mwo, halinde tukizi gira íbimùsimisiizi mu kati ka Yesu Kirisito. Yesu akizi yama ali mu huuzibwa imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

Amagambo go'kusezerana

²² E beene witu! Yaga maruba, go n'gamùyandikira hano, biri ku bwofi naaho. Na bwo keera namùhanuulaga, namùyinginga kwo mugayakiire ku bwigenderezi.

²³ Ndoziizi mumenye kwo mwene witu wa Timoteyo keera ashwekuulwa. Ne'ri angayija hano duba, tugayijanwa ku kyanya ngayiji mùbona.

²⁴ Mundamukize ibirongoozi biinyu byoshi, kuguma na'bandi bandu booshi ba Rurema. Na'biitu ba mu kihugo kye'Hitaliya, nabo bamùlamusa.

²⁵ Mukizi yama muli mu gashaanirwa mweshi!

Amaruba ga Yakobo Indangiriro

Yago maruba, Yakobo akagayandikira Abayahudi ábâli shabukiiri mu mahanga. Áli riiri mwene wabo Yesu, análi riiri kirongoozi kihamu mwi'shengero lye'Yerusaleemu. Yaga maruba gatuyeresiri kwe'ri twangaba tuli no'bwemeere, tukwaniini ukubuyerekana mu kukizi gira imikolezi miija. Buzira kwokwo, ubwemeere bwitu iri bunali bwa busha.

Mu yaga maruba, Yakobo ayandikiiri abandu ba kwingi-kwingi: abandu ábali mu gaya ukugezibwa, na'bagale ábali mu yikangaata, na ábali mu yikundirira, na ábali mu koleesa utunwa buligo, na'balyalya, na ábali mu hambanwa, na ábali mu twirana imaaja.

Mu yaga maruba, Yakobo ali mu kizi galukira-galukira mu magambo. Ku mugani, ali mu kizi yerekana ngiisi kwa'bagale bali mu tebwa no'bugale bwabo. Gaago magambo gali mu tee detwa mu 1.9-11, ganali mu shubi detwa mu 2.1-13 na 5.1-6. Kwo na kwokwo na ku gandi kwakundi.

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Yakobo 2.20-22: «E muhwija, ka uki loziizi ukuyerekwa kwo'bwemeere buzira mikolezi miija butahiiti kamaro? Si shokuluza witu Hiburahimu, ikyanya akagira imikolezi miija, lyo Rurema akamúharuura kwo akoli kwaniini imbere lyage. Mukuba, akatanga umwana wage Hisake abe ituulo lyo'kuyitwa ku katanda. Ka utabwini kwo'bwemeere bwa Hiburahimu bwâli kizi kolekera kuguma ne'mikolezi yage. Ee! Ubwemeere bwage, bwanatungaana hi'gulu lyayo.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1.1)
- b) Ukugezibwa no'kutebwa (1.2-18)
- c) Ngiisi byo tuli mu yuvwa, tukwaniini no'kubigira (1.19-27)
- d) Tutakizi yikundirira (2.1-13)
- e) Ubwemeere bukwaniini bukizi kana mu mikolezi yitu (2.14-26)
- f) Tukwaniini tukizi hangirira utunwa twitu (3.1-12)
- g) Tukizi ba bitegeereza, tutanakizi kulikira ibye'kihugo (3.13-4.17)
- h) Yakobo akengula abagale ábali mu libuzania (5.1-6)
- i) Ikyanya tuli mu libuuka, tukizi yihangaana (5.7-11)
- j) Tutakizi biika ikikando (5.12)

- k) Ikyanya tuli mu huuna Rurema, tukizi múbiika kwo'bwemeere (5.13-18)
 l) Ikyanya abandi bali mu hababuka mu bwemeere, tukizi bagalula (5.19-20)

Indangiriro

¹ Nieve Yakobo, ndi mukozi wa Rurema na wa Nahamwitu Yesu Kirisito. Namùlamusa, mwe milala ikumi ni'biri, kwo mushabukiiri mu mahanga.

Tukizi yihangaana mu magezo

² E beene witu! Ikyanya mugakizi longa amagezo ga kwingi-kwingi, mukizi gabona kwo gali ga kushambaala mwo! ³ Ee! Muyiji kwe'kyanya ubwemeere bwinyu bugweti bugagezibwa, lyo muli mu longa ukuyihangaana. ⁴ Kwokwo, mukizi yihangaana, halinde ku mbeka, lyo mulonga ukutungaana mu kati ka byoshi. Munabe mukoli kwaniini, buzira kubulirwa ne'kindu kyoshi.

⁵ Muguma winyu, iri angabulirwa no'bwitegereze, akwiriiri abuhuunage imwa Rurema. Na Rurema, agamúheereza bwo. Mukuba, ikyanya Rurema ali mu buhaana, kuli mu ba ku mutima úgushenguusiri, na buzira kukanukirana. ⁶ Halikago, ikyanya agabuhuuna imwa Rurema, akwaniini amúbiike kwo'bwemeere, na buzira kugangaanwa. Mukuba, iri umundu angaba ali ne'migangaanwe, ali mu ba nge'midunda ígweti ígayehuulwa-yehuulwa, mu kufukwa iyo munda ne'yo munda! ⁷ Umundu mwene uyo, atasalire kwo agalonga ikindu imwa Nahano. ⁸ Bwo ali ne'mitima ibiri, ndaanaho ho ayimangiiri.

Amahano imwa'bakeni ne'mwa bagale

⁹ Umundu, iri angaba ali mukeni, atahubagale, bwo akoli kuziibwi mu kati ka Rurema. ¹⁰ Haliko ngiisi mugale, ukuyiyuvwa kwage, kube bwo abiisirwi haashi. Mukuba, agaki lenga naaho, nga twaso twa mu kishuka. ¹¹ Ikyanya izuuba liri mu ba keera lyatwa, ikyuka kyalyo kiri mu bogamya imbuto. Utwaso tunaholoke, tunabe tutaki buyahiri. Kwokwo, no'mugale naye, ikyanya ali mu ba akiri mu hiduukira mu mikolwa yage, mwomwo mwo ali mu fwira.

Rurema atali mu yingiza abandu mu magezo

¹² Umundu ahiriirwi, ikyanya ali mu yihangaana mu magezo! Mukuba, ikyanya agaaba keera agahima, Rurema agamúhemba ubulamu, lube lushembe lwage. Ngiisi ábamúkuuziri, kwokwo kwo áli mali gwanwa abalagaania.

¹³ Ikyanya umundu agagezibwa, atadete kwo Rurema ye wamúgeza. Mukuba, Rurema atangagezibwa na'mabi. Ndaanaye mundu ye angageza. ¹⁴ Si ikyanya umundu ali mu gezibwa, ali mu kululwa na'mifwije mabi ga yenyene. Ne'kyanya gali mu ba keera gamúhemuraga, ¹⁵ gali mu ba nga keera gaheeka inda mu kati kaage, ganayiji múbuta mwe'byaha. Ne'kyanya ibyaha biri mu ba keera byamúkulaga mwo, binamúyite.

¹⁶ E beene witu bakundwa! Mutakizi tebeka. ¹⁷ Ngiisi kindu kiija kyo tuli mu longwa, kinabe kitungiini, kyohe kiri mu lyoka mwi'gulu imwa Rurema. Yehe, ali Yishe we'mirengerwe, atanali mu hinda-hinda nga bimbehwa. ¹⁸ Ukukulikirana na kwo akashungika, akatugiraga tube baana baage ku njira yi'Gambo lyage lyo'kuli. Kwokwo, lyo tuba ba mbere mu byoshi byo akabumba.

Tukizi yuvwa Igambo lya Rurema, no'kulisimbaha

¹⁹ E beene witu bakundwa! Munyuvwirizagye bwija! Hatagire úgakizi deta ku mulindi! Haliko mukizi ba beeshu mu kuyuvwiriza. Mutanakizi ki yagalwa duba. ²⁰ Mukuba, kutali ku njira yo'kuyagalwa, kwo'mundu angagira íbikwaniini imbere lya Rurema. ²¹ Ngiisi bikoleere íbimúli mwo, mubishaazagye, kuguma na ngiisi mabi, kwo gakoli luguusiri. Mukuba, Rurema keera akabiika igambo lyage mu mitima yinyu. Kwokwo, muliyakiire mu kati ko'butuudu. Mukuba, yiryo igambo lyage, lyo lishobwiri ukumúkiza.

²² Mutakizi yiteba mbu mukizi yuvwa naaho igambo lya Rurema! Si mukizi gira nga kwo lidesiri. ²³ Mukuba, ikyanya tuli mu yuvwa naaho igambo lyage, tunabe tutali mu gira kwo lidesiri, tuli mu ba ngo'mundu úgweti úgayilolera mu kilolero. ²⁴ Ne'kyanya ali mu ba keera ayilola, anashaage ho kiri, ali mu yami yibagira ngiisi kwo ashushiri. ²⁵ Haliko, imaaja za Rurema zitungiini, zinali no'bushobozi bwo'kushwekuula abandú. Ne'ri umundu angakizi ziyitegeereza, anazikulikire, buzira kuyibagira byo akayuvwa, uyo, ku ngiisi byo ali mu gira, ali mu gashaanirwa.

²⁶ Iri umundu angayibona kwo ali mundu wa Rurema, anabe atagweti agalanga ululimi lwage, uyo ali mu yiteba. Ee! Kundu ali mu yigira mbu akulikiiri Rurema, si kuli kwa busha. ²⁷ Abandú bo Daata Rurema ali mu bona kwo bali beeru na bazira buhube, bali mu tabaala ifuuvi na banamufwiri mu makuba gaabo, banali mu yilanga ne'bye'kihugo, gira bitakizi bayulubaza.

2

Mutakizi gira indoola

¹ E beene witu! Bwo mukoli yemiiri Nahamwitu Yesu Kirisito wo'bulangashane, hataki gire ndoola yo mugakizi gira mu bandu! ² Tudete ngo'mundu angayingira mu muhumaanano gwinyu, anabe ayambiiti imirondo yo'mulimbo, ayambiiti ne'mbete ye'nooro ku munwe. Mwomwo, munayingirage no'mukeni, úyambiiti ubusan-ganira. ³ Haaho, ulya úyambiiti bwija, munamúyegerenze mu kati ko'lushaagwa, munamúbwire: «E waliha, bwatala hano! Ho hiija.» Haliko uyo mukeni yehe, munamúbwire: «Ewe! Ugendi yimanga haliira.» Kandi iri, «Bwatala yaha haashi ha magulu gaani.» ⁴ Ikyanya mwagira kwokwo, ka mutagaaba mwagira indoola mu bandu? Si mulyagagi ne'mitono mibi! Aaho! Ka mutali mu twirana ulubaaja?

⁵ E beene witu bakundwa! Munyuvwirize bwija! Ngiisi ábali mu bonerwa mu kihugo kwo bali bakeni, baabo bo Rurema keera akatoola kwo bo bagaaba bagale ku bwemeere. Ee! Bwo bakuuziri Rurema, bagahaabwa ubwami bwo akatulagaania. ⁶ Kundu kwokwo, mwehe muki gweti mugabakeneka. Yabo bagale, ka batali bo bali mu mùtindimaza? Si bagweti bagamùkululira imbere lya'batwi be'maaja. ⁷ Banali mu tuka iziina liija lya Yesu, lirya lyo muhaabirwi.

⁸ Mu Mandiko Meeru, ulubaaja lwa Rurema úluli luhamu, ludesiri kwokuno: «Ukizi kunda umutuulani wawe nga ngiisi kwo uyikuuziri wenyene.*» Iri mwangakizi kundana kwokwo, iri mwagira bwija. ⁹ Halikago, iri mwangakizi gira indoola mu bandu, iri muki tuuziri mu byaha. Ne'maaja, zinabe zikiri mu mùlega kwo muli bahubi.

¹⁰ Umundu iri angasimbaha Imaaja zooshi, anabe akiri mu hubira luguma lwazo, iri agaharuurwa kwo ahubira zooshi. ¹¹ Mukuba, Rurema úkabiika ulubaaja úludesiri «Utakizi shuleha.†» Yoyo, ye kabiika na úludesiri «Utakizi yitana.‡» Kundu wangaba utali mu shuleha, haliko unabe keera ukayitana, iri ugaharuurwa kwo uli mu hubira Imaaja zooshi. ¹² Ku yukwo, ku ngiisi byo mugadeta, na ku byo mugakizi gira, mukizi kengeera kwo Rurema agaki mùtwira ulubaaja. Na íbitumiri ulubaaja luli ho, kuli kugira kwo lutushwekuule. ¹³ Iri abandu bangaba batali mu bonerana ulukogo, iri nabo batagalubonerwa. Haliko, iri bangaba bali mu lubonerana, iri nabo, mu kutwirwa ulubaaja, bagaakogwa.

* 2:8 2.8 Balaawi 19.18. † 2:11 2.11 Kulyoka 20.14; Bukengeeze 5.18.

‡ 2:11 2.11 Kulyoka 20.13; Bukengeeze 5.17.

Tukizi ba no'bwemeere, ne'mikolezi miija

¹⁴ E beene witu, halyagagi ikyanya umundu angayideta kwo abiisiri Rurema kwo'bwemeere, haliko anabe atali ne'mikolezi miija. Aaho! Yubwo bwemeere, ka bwangaba na'kamaro? Si ubwemeere mwene yubwo, butangaki múkiza! ¹⁵ Tudete nga mwene witu, kandi iri mwali witu, angaba abuliirwi ne'mirondo kandi iri ne'byokulya. ¹⁶ Na muguma winyu anamúbwire: «Ewe, ugendage no'mutuula. Ukizi yuvwa ikyuya, unayigute.» Haliko atanamútabaale ku magoorwa gaage. Aaho! Ko'yo mundu angaba akiri wa'kamaro? Nanga! ¹⁷ Kwo na kwokwo, iri mwangaba muli no'bwemeere, haliko mutanabe ne'mikolezi miija, iri ubwemeere bwinyu bukoli fwiri.

¹⁸ Ngeeka umundu angadeta: «Wehe ubiisiri Rurema kwo'bwemeere. Na naani ndi ne'mikolezi miija.» Uyo, nangamúshuvya: «Keera wanyereka ngiisi kwo wangabika Rurema kwo'bwemeere buzira mikolezi miija. Si niehe, kuli ku njira ye'mikolezi miija, kwo ngakuyereka ngiisi kwo'bwemeere bwani buli.» ¹⁹ Ka uyemiiragi kwo hali Rurema muguma naaho? Si kiri ne'mizimu iyemiiri kwokwo! Inagweti igajuguma ku kyoba.

²⁰ E muhwija, ka uki loziizi ukuyerekwa kwo'bwemeere buzira mikolezi miija butahiiti kamaro? ²¹ Si shokuluzwa witu Hiburahimu, ikyanya akagira imikolezi miija, lyo Rurema akamúharuura kwo akoli kwaniini imbere lyage. Mukuba, akatanga umwana wage Hisake abe ituulo lyo'kuyitwa ku katanda. ²² Ka utabwini kwo'bwemeere bwa Hiburahimu bwáli kizi kolekera kuguma ne'mikolezi yage. Ee! Ubwemeere bwage, bwanatungaana hi'gulu lyayo. ²³ Bikakoleka, nga kwokulya byáli mali gwanwa byayandikwa mu Mandiko Meeru kwokuno: «Hiburahimu áli yemiiri Rurema, kyanatuma Rurema agamúharuura kwo akoli kwaniini imbere lyage. §» Hiburahimu ye wanáli kizi detwa kwo ali mwira wa Rurema. ²⁴ Kwokwo, keera mwabona kwo'mundu atangakwanana imbere lya Rurema, mbu bwo amúyemiiri naaho. Si angakwanana imbere lyage, na hi'gulu lye'mikolezi yage kwakundi!

²⁵ Kiri no'lya mushule Rahabu naye, ikyanya akagira imikolezi miija, akaharuurwa kwo akoli kwaniini imbere lya Rurema. Mukuba, akayegereza balya bagahirizi mu mwage. Na ha nyuma, anabayongolosa, mu kubaleeza mu gindi njira. ²⁶ Ku yukwo, iri umundu angaba abiisiri Rurema kwo'bwemeere, anabe atali ne'mikolezi miija, iri yubwo bwemeere bwage bukoli fwiri. Ali mu ba nga magala

mazira muuka. Mukuba, nago, gali mu ba gakoli fwiri lwoshi!

3

Tukizi langa indimi ziitu

¹ E beene witu! Mu kati kiinyu, mutakizi ba na'bigiriza bingi-bingi. Mukuba twe bigiriza, twe tugayiji buuzibwa bweneene mu kutwirwa ulubaaja. ² Tweshi tuli mu huba ku njira nyingi-nyingi. Kundu kwokwo, iri umundu angaba atali mu huba ku byo ali mu deta, uyo, iri atungiini lwoshi! Anabe akoli shobwiri ukuyihangirira ku magala gaage gooshi.

³ Kiri ne'fwarasi, tuli mu zisimbahya mu kutambika ibyuma biniini mu binwanwa byazo. Kwokwo, lyo tulonga ukurongoora amagala gaazo gooshi. ⁴ Na'mashuba kwakundi, kundu gali mu ba mahamu bweneene, ganabe gali mu tundwa ne'mbuusi ngayu, haliko gali mu rongoorwa ku lupahwa luniini naaho. Ganagende ngiisi he'kirongoozi kiloziizi. ⁵ Kwokwo, no'lulimi, kundu kiryagagi kirumbu kiniini kya'magala, haliko luli mu yihaya ku magambo mahamu. Mukengeere kwo kiri ne'hiriro hiniini hiri mu yiji boyola namuhirye wo'lubako!

⁶ No'lulimi nalwo, luli mu gulumira nga muliro. Mu birumbu byoshi bya'magala, ululimi lwo luyijwiragi bweneene mwa'mabi. Luli mu sherebeza umundu lwoshi, iri lunamúyasa mwo'muliro mu kati ka byoshi. Na lwonyene, luli mu yasibwa no'muliro gwe'nakwere.

⁷ Abandu bali mu komoola imilala yoshi ye'nyamiishwa, na yo'tunyuni, na ya íbiri mu yibulula, kiri na ya íbiri mu nyaaja. ⁸ Si ululimi lwohe, ndaaye mundu úwangelukomoola! Luli lubi ngana-ngana! Lunali ludaali-daali. Lunayijwiri mwo kolobwe. ⁹ Tugweti tugakoleesa indimi ziitu mu kuyivuga Daata Nahamwitu. Zinali zo tuli mu daaka mwa'bandu, kundu Rurema akababumba ku njusho yage. ¹⁰ Mu kanwa kaguma, mwo muli mu lyoka amagambo go'kuyivuga, na go'kudaaka. E beene witu, mwene yibyo bitakwaniini kwo bibe ho! ¹¹ Si ndaakyo kirigo íkyangalyoka mwa'miiji miija, mbu kinalyoke na mwa'malulu! ¹² E beene witu! bitangaziga kwe'kiti kyo'mutiini kyangatongeka kwe'bitumbwe bye'mizehitsuuni. No'muzabibu kwakundi, gutangatongeka kwe'bitumbwe byo'mutiini. Kiri ne'kirigo kya'miiji go'muunyu, kitangalyoka mwa'miiji miija.

Ubwitegeereze nirizina

¹³ Mu kati kiinyu, ka muli unwitegeereza, anali mu sobanukirwa? Aaho! Akizi yerekana ubwitegeereze bwage, mu kukola mu kati ko'butuudu. Ee! Ubutuudu, bube bwo bugayerekana ubwitegeereze bwage! ¹⁴ Haliko, iri mitima yinyu yangaba mwo'bululu, no'luugi, munabe mukiri mu kubirania, haaho mutakizi ki yihaya mbu mwe muli no'bwitegeereze! Mutanakizi beesha, mbu muli bandu bo'kuli. ¹⁵ Ubwitegeereze mwene yubwo, butalyosiri mwi'gulu. Si buli bwe'kihugo! Bunali bwa'magala. Buna-lyosiri imwa Shetaani yenyene. ¹⁶ Mukuba, ngiisi ha'bandu bali mu ba no'luugi, banabe bali mu kubirania, haaho ho hali akalugi, na ngiisi gandi mabi.

¹⁷ Haliko, iri abandu bangaba bali no'bwitegeereze uku-lyoka mwi'gulu, boohe, bali mu ba beeru, banali bandu bo'mutuula, banali mu nogerana no'kusimbahana, banay-ijwiri mwo'lukogo ne'bitumbwe biija. Batali mu gira indoola. Batanali mwo'bulyalya. ¹⁸ Abandu bo'mutuula, ngiisi byo bali mu byala, bali mu yiji biyimbula mwo ibikwaniini imbere lya Rurema.

4

Tukizi yibiika mwi'dako lya Rurema

¹ Bikagi ibitumiri muli mu longoola no'kuhambanwa? Si biri mu leetwa na'mifwije giinyu mabi! Go ganagweti gagamululuuvya! ² Ngiisi byo muli mu yifwija, ikyanya muli mu bibula, muli mu hambiri yitana. Muli mu gwatwa no'luugi ku bya beene. Ne'kyanya mutahiiti ubulyo bwo'kubilonga, muli mu tondeera ukubihambirira, no'kubilwira. Ngiisi byo muloziizagi, mutali mu bilonga, mukuba mutali mu bihuuna imwa Rurema! ³ Kiri ne'kyanya muli mu muhuuna byo, mutali mu bilonga, mukuba muli mu muhuuna buligo, mbu lyo mubikoleesa mu kuyisimiisa mu bya'magala.

⁴ Si muli bashule! Ka mutayiji kwe'kyanya muli mu gwata ubwira ne'kihugo, lyo muli mu shombana na Rurema? Umundu, iri angalooza ukuyijibana ne'kihugo, iri akola mugoma wa Rurema. ⁵ Amandiko Meeru, galozizi ukudeta kuti, ikyanya gali mayandike kwokuno: «Umutima gwo Rurema akatubiika mwo, guli mu looza bweneene, kwo tube bemeera!» ⁶ Kuguma na yiby, Rurema ali mu tuyushuulira ulukogo. Kyo kitumiri biyandisirwi mu Mandiko Meeru na kwokuno: «Ikyanya abandu bali mu yiheemya, Rurema ali mu batindimaza.

Si abatuudu boohe, ali mu bagashaanira.* »

* 4:6 4.6 Migani 3.34.

⁷ Ku yukwo, mukizi yibiika haashi imbere lya Rurema. Haliko Shetaani, mukizi múhaga, lyo amùtibita. ⁸ Mukizi yegeera Rurema, lyo naye amùyegeera. E banabyaha! Mukarabage amaboko giinyu! Ne'mitima yinyu, bwo iri kubiri, mugiyeruse! ⁹ Mujengeerwe, iri munalira ku kimombo! Amasheka giinyu, gahinduke malira. No'mushambaalo gwinyu, guhinduke muhuni. ¹⁰ Mukizi yibiika haashi imbere lya Nahano, lyo naye amùkuza.

Tutakizi ki gambana

¹¹ E beene witu! Mutakizi ki gambana! Mukuba, iri umundu angaba ali mu gamba uwabo, kandi iri ukumùtwira ulubaaja, iri keera ashokooro Imaaja zonyene, no'kuzitwira ulubaaja. Ne'kyanya uli mu zishokooro, iri utakiri mu zisimbaha. Unabe keera wayigira mutwi wazo. ¹² Rurema naaho, ye mu biika imaaja, ye na mutwi wazo. Ye shobwiri ukukiza, ye na shobwiri ukushereeza. Haliko wehe, uli nga nyandagi, we gweti ugatwira umutuulani wawe ulubaaja?

Tutakizi yihayira ku bitazi ba ho

¹³ Buno, munyuvwirizagye bwija, mwe mugweti mu-gaadeta: «Zeene, kandi iri kusheezi, tugabalamira mu kaaya kalebe, tunamale yo'mwaka gwoshi tugweti tugandaliza yo. Tugayunguka ngana-ngana!» ¹⁴ Si mutayiji ibigamùkoleka kwo, kiri na kusheezi! Uburambe bwinyu, bulyagagi buki? Si buli nga luuta! Luli mu boneka ku hyanya hiniini, lunayami nyerera! ¹⁵ Mukwiriiri mukizi deta kwokuno: «Iri Nahano angalooza, tugaaba tukiri ho, tunagire birebe, kandi iri birebe.» ¹⁶ Si mwehe buno, mugweti mugayishingirana, no'kuyihaya. Ukuyihaya kwoshi mwene yukwo, kuli kubi. ¹⁷ Aaho! Iri umundu angasobanukirwa ne'biija, atanabigire, iri agira icyaha.

5

Ihano imwa'bagale

¹ Na niinyu mwe bagale! Munyuvwirize bwija! Mukizi lira ku kimombo, iri munabululuka! Mukuba mugaki yingira mu makuba. ² Ibindu byo'bugale bwinyu, keera byabola. Ne'mirondo yinyu, keera yaliibwa ne'nyeeje. ³ Inooro ziinyu ne'harija, keera byagishimala. Iyo ngishi, bwo bugaaba bumasi bwo'kumùlega, halinde amagala giinyu ganajigivibwe no'muliro. Si mugweti mugayilundira ibindu mu bihinda biinyu, zinakola siku ze'mberuuka! ⁴ Yuvwagwi ngiisi kwa'bakozi biinyu bagweti

bagayamiza! Keera bakakola mu ndalo ziinyu, mutanabaha-hemba. Ne'kyanya bali mu mùyimbulira imimbu, nabo ukuyamiza kwabo keera kwayuvwikana mu matwiri ga Nahano wo'bushobozi bwoshi! ⁵ Mwâli kizi yisimiisa hano mu kihugo mu kanyabungaka ke'bindu biinyu. Kundu kwokwo, mukoli jeziri nga bitugwa, ibirindiriiri ulusiku lwo'kugendi baagwa. ⁶ Kundu abandu bâli riiri bazira mahube, haliko mukabahaniisa. Mwanabayihoola ubusha, kundu batâli kizi mûhangirira.

Tukizi gooyera mu malibu

⁷ E beene witu! Mukizi yigenderera, halinde ukuhisa ku kyanya Nahano agagaluka! Mulolere ubwigenderezi ku muhiizi, ngiisi kwo ali mu kizi lindirira invula yo'kumeza imbuto, kiri na yo'kuziyeza. Yizo mbuto, ziri na'kamaro imwage. Kyo kitumiri ali mu yigenderera bweneene, halinde zikomere mwi'daho. ⁸ Kwokwo, na niinyu, mukizi yigenderera. Munakizi sikama mu mitima yinyu. Mukuba, ikyanya Nahano agayija, keera kyayegerera.

⁹ E beene witu, mutakizi yidodomberana, mutayiji kengeera mwahanwa. Langiizi! Umutwi we'maaja, akoli yimaaziri ha mulyango! ¹⁰ E beene witu, mulolere umugani ku baleevi, ngiisi kwo bâli kizi deta kwi'ziina lya Nahano. Kundu bakalonga amalibu, haliko bâli kizi gagooyera mwo. ¹¹ Na hi'gulu lya yukwo kugooyera kwabo, kyo kitumiri tuli mu deta kwo bahiriirwi. Keera mukayuvwa na hi'gulu lyo'bwigenderezi bwa Hayubu. Mwayuvwa, na ngiisi kwo Nahano akayiji mûtabaala. Mukuba, Nahano, ali mu yuvwa indengeerwa, anali mu nogerana.

¹² E beene witu, ingingwe ya byoshi, mutakizi biika indahiro, kuba kwi'gulu, kandi iri ku kihugo, kandi iri ku kindu kyoshi. Iri mwangayemeera igambo, kube kuliye-meera naaho! Kandi iri mwangalinana, kube kulinana naaho. Iri mwangayushuulaga kwe'bindi-bindi, mugayiji hanwa.

Tukizi huuna Rurema mu kati ko'bwemeere

¹³ Mu kati kiinyu, ka muli umundu úgweti úgalibuuka? Uyo, akwiriiri atabaaze Rurema! Ka muli na úshambiiri? Uyo naye, ayimbe inyimbo zo'bwivuge. ¹⁴ Ka muli na úlwaziri? Uyo, atumire abashaaja bi'shengeru, gira bayiji múshiiga amavuta kwi'ziina lya Nahano, banamúhuunire imwage. ¹⁵ Ne'kyanya bagamúhuunira, banabe babiisiri Rurema kwo'bwemeere, lyo'yo mulwazi agaakira. Ee! Nahano agamúyinamula. Na ngiisi byaha byo akagira, binakogwe. ¹⁶ Ku yukwo, mukizi yilegerana ibyaha biinyu,

iri munakizi huunirana imwa Rurema, halinde lyo mulonga ukukizibwa amalwazi giinyu.

Umundu, iri angaba akwaniini imbere lya Rurema, amahuuno gaage gali mu ba mwo'bushobozi, ganali mu kola. ¹⁷ Hiriya âli riiri mundu ngana, mwene kwokuno kwitu. Ne'kyanya akahuuna Rurema kwe'nvula itanie, hanamala imyaka ishatu ne'myezi ndatu invula ihangamiri mu kihugo kyoshi. ¹⁸ Ha nyuma, anashubi huuna Rurema kwe'nvula ihanguuke, yanashubi nia, halinde ikihugo kyanashubi yera.

¹⁹ E beene witu, iri muguma winyu angahabuka mu kusiga ukuli, uwabo akwiriiri anashubi múgalula. ²⁰ Haaho, mumenyage bwija kwe'ri umundu angaba keera alyosa umunabyaha mu mahube, ali mu ba akiza umutima gwo'yo wabo mu lufu. Ne'byaha byage kundu biri bingi, biri mukogwa.

Amaruba ga mbere ga Peturu Indangiriro

Yaga maruba, ábâli gayandikiirwi, bâli Abakirisito ábakatoolwa na Rurema, banashabukira mu mbande ze'mbembe ze'Haziya, banâli kizi libuzibwa hi'gulu lyo'bwemeere bwabo. Ganabayigiriza kwo bakizi yigenderera mu malibu, iri banasimbahana.

Mu yaga maruba, Peturu anakengeeza Abakirisito ngiisi kwo Yesu akabaletera umulangaaliro, mu kufwa hi'gulu liitu, no'kushubi zuuka mu bafwiri. Na bwo tuhiiti umulangaaliro, tugahembwa ku lusiku lwo Yesu agagaluka.

Yaga maruba, gali mu tuyereka ngiisi kwo tukwaniini ukutuula mu kati ka Kirisito. Na bwo tushumbisiri naaho mu kihugo, tutakwaniini ukuyihandulana kwo.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli mu 1 Peturu 4.19: «Kwokwo, iri abandu bangalibuzibwa ukukulikirana no'bulooze bwa Rurema, bakwiriiri bayihangaane mu kukizi gira amiija. Banayisikiirize mu maboko gaage. Mukuba, ye kababumba, anali mwemeera.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1.1-2)
- b) Uburambe bwitu buhyahya (1.3-2.12)
- c) Kuhanuula abandu balebe (2.13-3.7)
- d) Ngiisi kwo twangayihangana mu malibu (3.8-4.19)
- e) Peturu ahanuula abandu balebe (5.1-11)
- f) Peturu asezerana (5.12-14)

Indangiriro

¹ Yaga maruba galyoka imwani, nie Peturu, indumwa ya Yesu Kirisito. Gatumwa imwinyu, mwe mukatoolwa na Rurema. Na buno, mukoli shabukiiri mu mahanga ge'Pondo, na mu ge'Galatiya, na mu ge'Kapadokiya, na mu ge'Haziya, na mu ge'Bitiniya. ² Daata Rurema keera akamùtoola, ukukulikirana na ngiisi kwo âli mali gwanwa ashungika. Umutima Mweru nagwo, gukanamùtaluula, halinde mwanasimbaha Yesu Kirisito, mwanalonga ukuyerusibwa ku njira yo'muko gwage.

Mukizi yama mugashaniirwi bweneene! Munakizi ba no'mutuula mwingi!

Umulangaaliro gwo tukoli hiiti

³ Rurema, Yishe wa Nahamwitu Yesu Kirisito, ahuuzibwe! Akatuyereka ulukogo lwage, mu kuzuula Yesu Kirisito mu bafwiri, halinde anatubuta buhyahya. Kwokwo, tukoli ba no'mulangaaliro úguyamiri ho. ⁴ Tunakoli bikiirwi byo twâye longe mwi'gulu. Bitâye shereere, bitanâye vunde, bitanâye fwifwitire. ⁵ Na bwo tukoli biisiragi Rurema kwo'bwemeere, ali mu turlanga ku bushobozi bwage, halinde ukuhisa ku lusiku lwo tugakizibwa kwo. Ee! Yubwo bukize bwitu bukoli teganwirwi, buganayerekanwa ku lusiku lwe'mberuuka.

⁶ Yago magambo, gali mu mùshambaaza, kundu mukiri mu hahazibwa ku kyanya kiniini na'magezo ga kwingi-kwingi. ⁷ Akalimbi ka yago magezo, kuli kuyerekana ku kasiisa kwo'bwemeere bwinyu buli bwo'kuli. Kiri ne'nooro, iri mu gezibwa ku njira yo'kukalangwa, inali ya kulenga naaho. No'bwemeere bwinyu, bwo bulyagagi na'kamaro bweneene ukuhima inooro. Kyo kitumiri mugahuuzibwa ku kyanya Yesu agagaluka. Munalonge no'bulangashane no'lushaagwa.

⁸ Kundu mutazi bona Yesu, haliko mukoli múkuuziri. Na kundu mutamúbwini, haliko mukoli múbiisiri kwo'bwemeere. Munakoli yijuziibwi mwo'bushambaale bwa'kahebuuza, bwo tutangamenyi deta. ⁹ Na bwe'mitima yinyu keera ikakizibwa, kwokwo, keera mwahikiira akalimbi ko'bwemeere bwinyu.

¹⁰⁻¹¹ Yubu bukize bwinyu, abaleevi bâli loziizi ukumenya bwija hi'gulu lyabwo, gira basobanukirwe bwija. Banatanga ubuleevi kwa'bandu bagakizibwa ku njira yo'lukogo. Na bwo'Mutima gwa Kirisito gwâli baliiri mwo, gwanagwanwa gwabayereka ngiisi kwo âye libuuke. Na ha nyuma, akabuli longa ubulangashane.

Yago magambo gooshi, abaleevi bâli kizi gagahiriza ku mwete bweneene, gira balonge ukumenya ikyanya bigakoleka kwo. Bamenye ne'njira yo bigakoleka mwo. ¹² Ikyanya yabo baleevi bâli kizi deta ubuleevi, bakayerekwa kwo butâli riiri hi'gulu lyabo bonyene. Si bwâli riiri hi'gulu liinyu. Na buno, keera mukabumenyeesibwa, mu kubwirwa Imyazi Miija. Kukanaba ku njira yo'Mutima Mweru, kwo gukatumwa ukulyoka mwi'gulu. Yago magambo, kiri na'baganda bali mu yifwija kwo nabo bangagamenyiri bwija.

Tukizi ba beeru

¹³ Ku yukwo, mukizi yisaliza ku bwitonde, gira lyo mukizi ba ibiringiini. Munakizi ba masu, iri munabika umulangaaliro gwinyu gwoshi ku migashani ya Yesu. Mukuba, ikyanya Yesu Kirisito agayerekanwa, lyo mwâye

gashaanirwe. ¹⁴ Na bwo mukolaga baana ba Rurema, munakoli mûsimbahiri, mutayemeere ukushubi twalwa na'mifwije mabi. Si yago mifwije mabi, go mwâli kizi koleesa ku kyanya mwâli ki tuuziri mu buhwija. ¹⁵ Rurema ye kamûhamagala, anali mweru. Kwokwo, na niinyu, mu byoshi byo mugaagira, mukizi ba beeru. ¹⁶ Mukuba, biyandisirwi kwokuno: «Niehe ndi mweru. Ku yukwo niinyu, mukizi ba beeru.* »

¹⁷ Muli mu bwira Rurema «E Daata!» Anali ye mu kizi twa imaaja za'bandu booshi ukukulikirana ne'mikolezi yabo. Ndaanayo ndoola yo ahiiti. Ku yukwo, ikyanya mugaaba muki tuuziri mu kihugo, mukizi yoboha, bwo mukishumbisiri mwo naaho. ¹⁸ Mwehe, bashokuluza biinyu ba keera bakamûsigira ingesho za busha-busha. Kundu kwokwo, mukoli yiji kwo keera mukaguluulwa mu kati kaazo. Ne'kyanya mukaguluulwa, kutanaba ku njira ya îbiri mu shereera, nge'nooro, kandi iri harija. ¹⁹ Si mukaguluulwa ku muko gwa Kirisito. Gunali ne'kishingo bweneene. Mukuba, ye kyanabuzi îkizira kashembo kooshi, kandi iri bulema bwoshi. ²⁰ Uyo Kirisito, Rurema âli mali gwanwa amútoola ku kyanya ikihugo kitâli zaazi bumbwa. Anayiji múyerekana mu zino siku ze'mberuuka hi'gulu liinyu. ²¹ Kunali ku njira ya Kirisito kwo muyemiiri Rurema. Ne'kyanya Rurema akamúzuula mu bafwiri, anamúkuza mu bulangashane. Kwokwo, mubiikage ubwe-meere bwinyu, no'mulangaaliro gwinyu, imwa Rurema.

²² Keera mukayiyeruusa ku njira yo'kusimbaha ibyo'kuli. Munakoli kuuziri beene winyu ku mutima úgushenguusiri. Ku yukwo, mukaviirizagye ukukizi kundana ku mitima yinyu yoshi. ²³ Mukuba, keera mukabutwa buhyahya. Kutakanaba ku njira ya'babusi biinyu, banali ba kufwa. Si kukaba ku njira yi'Gambo lya Rurema, bwo litâye fwe. Yiryo Igambo lyage, liri ligumaana, ligamayama ho. ²⁴ Mukuba biyandisirwi kwokuno:

«Abandu booshi, bali nga byasi.

No'bulangashane bwabo, buli nga bwa'kaaso naaho.

Ibyasi biri mu bogama, na'kaaso kanabugumuke.

²⁵ Haliko Igambo lya Nahano lyohe, liyamiri ho imyaka ne'myakuula.†»

Yiryo Igambo lyage, yo na yerya Myazi Miija yo muka-menyeesibwa.

* **1:16** 1.16 Balaawi 11.44-45; 19.2; 20.7. † **1:25** 1.24-25 Hisaaya 40.6-8.

2

¹ Ku yukwo, mutwikirage ku ngiisi mujina, na ku ngiisi butebani, na ku ngiisi bulyalya, na ku ngiisi luugi, na ku ngiisi lugamba. ² Mukizi yidula ibya Rurema, nga kwa'baana baanuke bali mu yidula ibeere. Kwokwo, lyo mulonga ukukana mu kati kaage, munakizibwe. ³ Mukuba, keera mukayibonera mwenyene ngiisi kwo Nahano ali mwija.

Tukola bataluule imwa Rurema

⁴ Muyegeerage Nahano, bwo yi'buye ligumaana. Kundu abandu bakamúlahira, haliko Rurema keera akamútoola kwo ye riiri na'kamaro.

⁵ Kiri na niinyu, mukola mabuye magumaana ágayubasiri inyumba ya Rurema. Munakoli biisirwi mwi'yo nyumba nga bagingi baage beeru. Kwokwo, lyo mukizi mútangira amatuulo ge'byo'mutima. Ali mu gayemeera mu kati ka Yesu Kirisito. ⁶ Mukuba, biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Lolagi! Keera n'gatoola ibuye lya'kamaro.

Linali lyo ngayubaka mwa'kagongo ko'lutaliro mu kaaya ke'Sayuni.

Umundu, iri angamúyemeera, atáye boneesibwe ishoni.*»

⁷ Imwinyu mwe mukola no'bwemeere, yiri ibuye liri lya'kamaro bweneene. Haliko imwa ngiisi ábatayemiiri, «Ibuye, kundu likalahirwa na'buubasi,

lyeryo lyo ligweti ligakania akagongo ko'lutaliro.†»

⁸ Biyandisirwi na kwokuno:

«Yiri ibuye, lyo ligakizi siitaza abandu.

Lyo liganakizi bagwisa.‡»

Na íbitumiri abandu bali mu siitaraga, bwo batali mu simbaha igambo lya Rurema. Byo na byebyo byo báli mali gwanwa bashungikirwa ukulyokera keera.

⁹ Haliko mwehe, Rurema keera akamútoola, anamúhamagala kwo mulyoke mu kihulu, munayingire mu mulengeerwe gwage gwa'kahebuza. Na buno, mukolaga bandu baage. Mukola bagingi mu bwami bwage, munakola mulala mutaluule. Kwokwo, mukwaniini mukizi múhuuza.

¹⁰ Yaho keera, mutáli riiri bandu baage. Haliko buno, mukolaga be'mwage. Na kundu mutáli kizi bonerwa ulukogo, haliko mukoli luboniirwi.

¹¹ E bakundwa baani! Bwo mushumbisiri mu kino kihugo nga binyamahanga, namúyinginga kwo mutwikirage ku mifwije mabi ga'magala giinyu! Mukuba, yago mifwije, go gali mu lwisa imitima yinyu. ¹² Mukizi tuula mu bapagaani

* 2:6 2.6 Hisaaya 28.16. † 2:7 2.7 Zaburi 118.22. ‡ 2:8 2.8 Hisaaya 8.14.

ku njira ikwaniini. Kundu bagweti bagamùlega kwo muli bakozi ba'mabi, haliko boonyene bagakizi yibonera imikolezi yinyu miiija. Kwokwo, ne'kyanya Rurema agayija, bagayiji múyivuga.

Tukizi simbaha abatwali

¹³ Ngiisi butwali úbuli mu bandu, mukizi busimbaha, hi'gulu lyo'kusimbaha Nahano yenyene. Mukizi simbaha mwami mukulu, bwo ye riiri hi'gulu lya booshi. ¹⁴ Mukizi simbaha na baguvuruneeri. Mukuba, bo mwami mukulu akabiika, gira bakizi hana abakozi ba'mabi. Haliko, ikyanya abandu bali mu gira amiiija, lyo bagakizi bahuuza.

¹⁵ Yago miiija, Rurema aloziizi kwo mukizi gagira. Kwokwo, ikyanya abahwija bagadumbagula, lyo mugalonga ukukizi bayagagaza. ¹⁶ Mwehe mukizi ba nga bandu ábakoli shwekwirwi. Na yukwo kushwekuulwa kwinyu, mutakizi kukoleesa mbu lyo mubisha mwa'mabi. Si mukizi ba bakozi nga ba Rurema. ¹⁷ Mukizi heereza abandu booshi ulushaagwa. Abiinyu Bakirisito, mukizi bakunda. Na mwami, mukizi múheereza ulushaagwa. Na Rurema, mukizi múyoboha.

Tukizi gooyera, kiri mu mbalanga

¹⁸ Mwe baja, mukizi simbaha banahamwinyu mu kati ko'lushaagwa lwoshi. Kutanabe naaho ku kyanya bali mu nogerana mu kati ko'butuudu. Si mukizi simbaha kiri na'balangi. ¹⁹ Iri mwangalibuzibwa ku mbalanga, munabe mugweti mugagooyera hi'gulu lyo'kusimiisa Rurema, kwokwo mwangahuuzibwa. ²⁰ Halikago, iri mwangagira ubuligo, munagooyere mu kuhimbulwa, lyoki mutangaki huuzibwa. Ukugooyera kwo Rurema angahuuza naaho, kuli mu kulibuzibwa hi'gulu lyo'kugira amiiija.

²¹ Binali byebyo byo mukahamagalirwa. Mukuba, Kirisito naye akalibuzibwa hi'gulu liinyu. Guli mugani gwo akamùsigira, gira mukizi gukulikira.

²² «Ndaakyo kyaha kyo akagira.

Ndaanalyo igambo lyo'bulyalya írikalyoka mu kanwa kaage.Š»

²³ Ikyanya bakamútkiiriza, atanabashuvya ku bitusi byabo. Ne'kyanya bakamúlibuza, atakabikirana ikikando. Si akayibiika mu maboko ga Rurema, bwo ye mu twa imaaja ku njira ikwaniini. ²⁴ Kirisito yenyene, akabetula ibyaha biitu mu magala gaage. Anayitirwa ku kibambo, gira nyiitu ku luhande lwe'byaha, tube tukoli fwiri. Tunabe tuli ho, hi'gulu lyo'kukizi gira íbikwaniini. Mukuba, mu nguma

za Yesu, mwo mukakirira. ²⁵ Mwâli riiri nga bibuzi íbyâli habusiri. Haliko buno, keera mukagalukira imwo'Mungere we'mitima yinyu. Anali ye Mulaazi wayo.

3

Íbikwaniini mu bashosi na bakaabo

¹ Mwe bakazi, mukizi simbaha bayibalo. Kundu bangaba batasimbahiri Igambo lya Rurema, halikago hali ikyanya bangayiji liyemeera hi'gulu lyo'kubona ngiisi kwo mwe bakaabo mutuliinwi bwija. Ee! Kundu mwangaba ndaalyo igambo lyo mwababwira, ² haliko bagayibonera boonyene ngiisi kwo mutuuziri mu kati ko'bweru, mu kusimbaha Rurema.

³ Ikyanya mugayilimbiisa, kutakizi ba ku bya'magala naaho, ngo'kulukiisa imishaku, kandi iri kukizi yambala íbiri mu tulwa mu nooro. Kutanabe mu kuyambala imirondo yo'mulimbo. ⁴ Haliko, ikyanya mugayilimbiisa, kukizi ba ku bisingwirwi mu mitima yinyu. Mukizi ba ne'mitima yo'butuudu, inatuziizi. Mukuba, mwene yibyo, bitâye fwifwitire. Binali byo biryagagi na'kamaro bweneene imbere lya Rurema. ⁵ Abakazi beeru ba keera, kwokwo kwo nabo bâli kizi yilimbiisa mu kukizi simbaha bayiba. Boohe, bâli biisiri umulangaaliro gwabo imwa Rurema. ⁶ Muguma wabo ye Saara. Ali gweti agakizi simbaha Hiburahimu, iri anakizi múbuuza: «E nahamwitu!» Na niinyu buno, mukola banyere bo'yo Saara, iri mwangakizi gira amiija buzira kugwatwa ne'kyoba.

⁷ Na niinyu mwe bashosi, mukizi tuulaga bwija na bakiinyu. Mukizi bagirira nga ngiisi kwo bibakwaniini. Bwo bali no'bukaholwe, mukizi baheereza ulushaagwa. Mukizi gira kwokwo, lyo hatagira kindu íkyangahangirira amahuuno giinyu imwa Rurema. Mukuba, mwe na bakiinyu, Rurema ali mu mùheereza ubugumaana ku lukogo lwage.

Tukizi yiyeka amabi

⁸ Mu kuheza, namùbwiraga mweshi: Mukizi huugiza kuguma, iri munayuvwiranwa indengeerwa. Mukizi kundana nga baguma, mu kati ko'kukizi yuvwiranwa ulukogo, na mu kati ko'butuudu. ⁹ Hatabaagage úgakizi galulirana ubuligo ku bundi, kandi iri ibitusi ku bindi. Si ikyanya abandu bagakizi mùtuka, mukizi bagashaanira. Byebyo, byo Rurema akamùhamagalira. Kwokwo, lyo niinyu mukizi longa ubugashaane. ¹⁰ Mukuba, «Iri umundu angalooza ukutuula bwija, anakizi bona isiku nyiija,

akwiriiri akizi hangirira akanwa kaage katakizi deta amabi, atanakizi lyalyania.

¹¹ Atwikire ku mabi, anakizi gira amiiija.

Anakizi fiitirwa ku byangaleeta umutuula, binabe byo agakizi kulikiriza.

¹² Mukuba, ikyanya abandu bali mu gira ibikwaniini, amasu ga Nahano gali mu yama gali mu balola kwo.

Ne'kyanya bali mu mütabaaza, ali mu bayuvwa.

Si abakozi ba'mabi boohe, ali mu bahindulira ingoto.* »

¹³ Iri mwangaba mufitiirwi mu kukizi gira amiiija, nyandagi úwangaki mùgira buligo? ¹⁴ Na kundu mwan-galibuzibwa hi'gulu lya'miiija, muhiriirwi. «Mutakizi bay-obohe, mutanakizi gerania.†» ¹⁵ Kirisito ayame alyagagi Nahamwinyu mu mitima yinyu. Ikyanya abandu bagakizi mùbuuza hi'gulu lyo'mulangaaliro gwinyu, mukizi yama muli ibiringiini mu kubashuvya. ¹⁶ Si yukwo kushuvya kwinyu, kukizi ba mu kati ko'butuudu, mu kusimbahana. Munakizi yamaga muli mu yiyeka ku ngiisi mabi. Kwokwo, ikyanya bagamügamba ku miiija go mugweti mugaagira mu kati ka Kirisito, bakagwatwe ne'shoni hi'gulu lyo'lugamba lwabo. ¹⁷ Iri umundu angalibuzibwa hi'gulu lyo'kugira amiiija, kunabe ku bulooze bwa Rurema, yukwo kwo kukulu, ho angalibuzibwa hi'gulu lyo'kugira amabi.

¹⁸ Kirisito akafwa hi'gulu lye'byaha biinyu lyerirya liguma naaho, gira akamütwale imwa Rurema. Yehe, kundu âli kwaniini imbere lya Rurema, haliko anayiji fwira abandu babi. Ku luhande lwa'magala gaage, akayitwa. Haliko ku byo'mutima, Rurema anamügira akizi ba mugumaana. ¹⁹ Na ku bushobozi bwo'mutima gwage, anagendi yigiriza igambo lya Rurema imwe'mitima iyâli shwesirwi mu nyumba ye'mbohe. ²⁰ Mukuba, ku kyanya kya Nuhu, iyo mitima ikagoma imbere lya Rurema. Kukaba ku kyanya Rurema âli gweti agalindirira ku bwigenderezi kwo'lya nangungubanga wa'mashuba ayijule. Ne'kyanya ikihugo kyoshi kikabindikwa na'miiji, abandu munaana naaho, bo bakakira ku njira yago. ²¹ Yago miiji, gulyagagi mugani gwa'miiji go muli mu batiizibwa mwo. Na yubwo bubatiizo butali hi'gulu lyo kumùshuka ikikwi kya'magala. Si guli nga mugani gwo'kuyerekana kwo keera mukayitanga imwa Rurema gira lyo amúyeruuse mu mitima yinyu. Ikyanya muli mu gira kwokwo, lyo muli mu kizibwa. Na yukwo kukizibwa kuli ku njira yo'kuzuuka kwa Yesu Kirisito mu bafwiri.

* **3:12** 3.10-12 Zaburi 34.12-16. † **3:14** 3.14 Hisaaya 8.12.

²² Buno, Yesu keera akagenda mwi'gulu, anakoli bwatiiri uluhande lwe'lulyo lwa Rurema. Ye nali hi'gulu lya'baganda booshi, na'batwali ba mu kyanyaanya, na'banabushobozi baamwo.

4

Tukizi tuula mu byo Rurema aloziizi

¹ Bwo Kirisito keera akalibuzibwa ku magala gaage, na niinyu muyikanagye, mu kukizi tona nga kwokulya naye âli kizi tona. Mukuba, ikyanya umundu ali mu ba keera alibuzibwa ku magala, iri atakiri ne'byaha. ² Mwehe, mu siku ízimùsigaliiri, mutakizi ki yisimiisa mu mifwiye mabi ga'magala. Si mukizi tuula mu kugira byo Rurema aloziizi. ³ Mukuba, keera mukateera ikihe kingi mu bya'bapagaani bali mu yisimiisa mwo. Mwâli kizi yifunda mu busambani, mu kati ko'kulungumirwa. Mwanâli kizi na yifunda mu bulalwe, na mu bindi íbitali nga byo, binateeziri ishoni. Mwanâli kizi yikumba imigisi, kundu biri bya kuneenwa.

⁴ Yibyo bitalaalwe byoshi, buno, abapagaani bakola mu soomerwa mu kubona kwo mutakiri mu biyifunda mwo nga bo. Banakola mu mùtuka. ⁵ Kundu kwokwo, bagaki buuzibwa imbere lya Rurema. Ee! Akola ibiringiini ukutwa imaaja za'bagumaana, ne'za abafwiri. ⁶ Kyo kitumiri balya keera ábakafwa, bakamenyeesibwa Imyazi Miija. Ku kyanya bâli ki riiri mu magala, bakatwirwa ulubaaja nga kwa'bandi bandu bali mu lutwirwa. Haliko, ku luhande lwo'mutima, bakalonge ukulama mu bya Rurema.

⁷ Ukuheza kwa byoshi, kukolaga hoofi. Ku yukwo, mukwiriiri mukizi ba masu. Munakizi yihangirira, halinde lyo mushobola ukukizi huuna Rurema. ⁸ Ne'ngingwe ya byoshi, mukizi kundana bweneene ku mitima yinyu yoshi. Mukuba, ikyanya abandu bali mu kundana, lyo bali mu bwikira amahube mingi. ⁹ Mukizi yegerezania mu nyumba ziinyu, buzira kuyidodomba.

¹⁰ Ngiisi muguma winyu, akwiriiri akizi tabaalana ku ngiisi kigabi kyo ahaabirwi. Ee! Abaagage mukozi mwija mu kukoleesa imigashani ya Rurema, kwo iri ya kwingi-kwingi. ¹¹ Umundu, iri angaba ali mu yigiriza amagambo ga Rurema, akizi gayigiriza nga ngiisi kwo galyosiri imwa Rurema yenyene. Ne'ri angaba ali mu kolerana, akizi kolerana ku misi yo Rurema amúhiiri. Kwokwo, lyo Rurema alonga ukukizi yivugwa mu kati ka byoshi, ku njira ya Yesu Kirisito. Mukuba, Yesu Kirisito ye mwene ubulangashane. Ye na mwene ubukalage, halinde imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

Tuyemeere ukulibuzibwa hi'gulu lya Kirisito

¹² E bakundwa baani! Mutakizi soomerwa, bwo mukolaga mu longa amalibu makayu-makayu. Mutanagabone kwo gali ga kundi-kundi. ¹³ Haliko, mukizi shambaala! Mukuba, na niinyu mukola ne'ngoome mu malibu ga Kirisito. Ne'kyanya ubulangashane bwage bugayerekanwa, lyo na niinyu, ubushambaale bwinyu bugadimirira. ¹⁴ Ikyanya mugadukwa hi'gulu li'ziina lya Kirisito, iri muhiririwi. Mukuba, haaho lyo'Mutima gwa Rurema gugaaba hi'gulu liinyu. Gunali Mutima gwo'bulangashane. ¹⁵ Mu kati kiinyu, hatagire ugakizi libuzibwa, mbu bwo ali mwitani, kandi iri muzimba, kandi iri nangora-mabi, kandi iri nabwihalalika. ¹⁶ Halikago, iri angalibuzibwa mbu bwo ali Mukirisito, atagwatwe ne'shoni. Si akizi yivuga Rurema naaho, bwo akoli haabirwi iziina lya Kirisito.

¹⁷ Kikola kyanya kyo'kutwibwa kwe'maaja. Kuganatondeerera imwitu, twe bandu ba Rurema. Na bwo twe tugatondeererwa kwo, kutagi kwo bigaaba imwa abali mu lahira ukusimbaha Imyazi Mijja ya Rurema? ¹⁸ Na kandi, «Kundu umundu angaba akwaniini imbere lya Rurema, haliko bikiri bikayu ukukizibwa. Aaho! Kutagi kwo bigaaba imwa nangora-mabi, ne'mwo'munabyaha?»

¹⁹ Kwokwo, iri abandu bangalibuzibwa ukukulikirana no'bulooze bwa Rurema, bakwiriiri bayihangaane mu kukizi gira amijja. Banayisikiirize mu maboko gaage. Mukuba, ye kababumba, anali mwemeera.

5

ibikwaniini mu bashaaja, na mu misore

¹ Na buno, mwe bashaaja bi'shengero, namuyinginga munyuvwirize. Mukuba, naani, ndyagagi uwinyu mushaaja. N'gabona ngiisi kwo Kirisito akalibuuka. Ngaanaba ne'ngoome mu bulangashane bwage, ku kyanya bwaye yerekanwe. ² Rurema keera akamusiikiiriza abandu baage. Yabo bandu, namuyinginga kwo mukizi balanga bwija. Ne'kyanya mugabalanga, kutabe mu kubahidika. Haliko mukizi balanga mu kushagaluka, nga kwo Rurema aloziizi. Kutanabe mbu lyo mulonga ukubalyalyania mwe'bindu. Si mukizi balanga ku mutima ugushenguusiri. ³ Na bwo Rurema akamusiikiiriza bo, mutakizi bakambaalira. Si mubaagage mugani mwija gwo bagakizi kulikira. ⁴ Ikyanya Umungere Mukulu agaboneka,

* 4:18 4.18 Migani 11.31.

lyo mugahaabwa ulushembe lwo'bulangashane, lutanâye fwifwitire.

⁵ Na niinyu mwe'misore, mukizi simbaha abashaaja. Mweshi, mukizi ba batuudu mwenyene kwa mwenyene. Mukuba, «Ikyanya abandu bali mu yiheemya, Rurema ali mu batindimaza.

Si abatuudu boohe, ali mu bagashaanira.*»

⁶ Kwokwo, mukizi yibiika mwi'dako lyo'bushobozi bwa Rurema. Ye mwene ubukalage, aganamùkuza ku kyanya íkikwaniini. ⁷ Kwokwo, ngiisi íbiri mu mùteera ingerania, mukizi múbetuza byo. Mukuba, ali mu mùhahalira.

⁸ Mukizi ba masu, munakizi laliira. Umugoma winyu Shetaani ali nga ndare ígweti ígalunduma. Ali mu genda agalooza ye agavwajagira. ⁹ Ku yukwo, mukizi múhaga, iri munabiika Yesu kwo'bwemeere. Mukuba, amalibu go muli mu longa, muyijagi kwo beene winyu ba mu mahanga gooshi, gaago go nabo bali mu longa.

¹⁰ Rurema ye mwene ulukogo lwoshi. Ye kanamùhamagala kwo mulamage mu bulangashane bwage bwe'myaka ne'myakuula mu kati ka Kirisito! Ne'kyanya mugaaba keera mwalibuuka ku kyanya kiniini, yenyene agamùgira mushubi ba bagumaana. Anamùkanie halinde musikame, munabe mukoli dediiri. ¹¹ Rurema ayamiri ali no'bukalage imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

Amagambo go'kusezerana

¹² Yaga maruba moofi, ikyanya namùyandikira go, nagayandika ku butabaazi bwa Siira. Ye mbwini kwo ali mwene witu mwemeera. Na íbitumiri namùyandikira go, gira nimùkanie imitima yinyu. Namùtangira ubumasi kwo yaga magambo go gali mwo'lukogo nirizina lwa Rurema. Ku yukwo, mukizi gasikama mwo.

¹³ Abandu ba Rurema ba mu kaaya ke'Babeeri, bamùlamusa. Nabo, Rurema keera akabatoola, nga kwo niinyu akamùtoola. No'mwana wani Mariko, naye amùlamusa. ¹⁴ Mukizi lamusania ku njira íkwaniini† mu kati ko'rukundo.‡

Mweshi mwe muli mu kati ka Kirisito, mukizi ba no'mutuula.

* 5:5 5.5 Migani 3.34. † 5:14 5.14 Mu kigiriki: kunyunyuguta. ‡ 5:14 5.14 Yabo bandu ba keera, mu kulamusania bâli kizi nyunyugutana.

Amaruba ga kabiri ga Peturu Indangiriro

Yaga maruba, gayerekiini ngiisi kwo tukwaniini ukukana mu kati ka Kirisito, buzira kuhaburwa na'migirizo ge'bibeeshu.

Mu maruba gaage ga mbere, Peturu akayereka Abakirisito ngiisi kwo bangayihangaana mu malibu ágalyosiri imbuga li'shengeru (1 Peturu 4.12). Mu yaga maruba ga kabiri, ali mu yerekana ngiisi kwo tukwaniini ukukizi yilanga na'bigiriza be'bibeeshu, ábakoli yingiiri mwi'shengeru lyonyene (2.1; 3.3-4).

Na kundu abandu baguma báli kizi beesha kwo Kirisito atáye ki galuke, haliko anadeta ku bweranyange kwo agaki galuka.

Muziizi muguma gwi'sikamiro guli 2 Peturu 3.8: «E bakundwa baani, hali igambo liguma lyo mukwiriiri ukukengeera: kwe'mwa Nahano, ulusiku luguma lulyagagi nga myaka kihumbi. Ne'myaka kihumbi kwakundi, iri nga lusiku luguma.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1.1-2)
- b) Tukwaniini tukizi kula mu kati ka Yesu (1.3-21)
- c) Abigiriza be'bibeeshu (2.1-22)
- d) Tukwaniini tukizi lindirira ukugaluka kwa Nahano (3.1-16)
- e) Peturu asezerana (3.17-18)

Indangiriro

¹ Yaga maruba, galyoka imwani, nie Simooni Peturu. Ndi mukozi wa Yesu Kirisito, na ndi ndumwa yage. Gatumwa imwinyu, mwe mukalonga ubwemeere úbuli ne'kishingo kihamu nga bwe'mwitu. Mukuba, Rurema witu, kuguma na Lukiza witu Yesu Kirisito, bali mu gira íbikwaniini.

² Mukizi yama mugashaniirwi bweneene! Munakizi ba no'mutuula mwingi! Yibi byoshi bikizi ba bye'mwinyu mukati ko'kumenya bwija Rurema kuguma na Nahamwitu Yesu Kirisito.

Tukizi sikama mu byo Rurema akatuhamagalira

³ Rurema keera akatuhamagala kwo tukizi ba ne'ngoome mu bulangashane bwage, na mu miija gaage. Na ku bushobozi bwage bwa mwi'gulu, keera akatuheereza ngiisi

ibyangatutabaala, halinde tulongage ukumúmenya ngiisi kwo ali, tunakoli ba bagumaana mu kati kaage. ⁴ Mu kati ka yibyó, Rurema akatulagaania imihango miija ya kahebúza. Kwokwo, kundu kino kihugo kikoli sherebiiri hi'gulu lya'mifwije mabi, haliko twehe keera tukalonga ubulyo bwo'kukifuushuka mwo. Tunakoli tuuziri mu kati ka Rurema, iri tunamúshusha nga ngiisi kwo ali.

⁵ Ku yukwo, bwo mukoli yemiiri Yesu, mukizi natabaalana. Ne'kyanya mugaaba mukola mu gatabaalana, mukizi na sobanukirwa ne'bya Rurema. ⁶ Ne'kyanya mugaaba mukoli sobanukiirwi ne'bya Rurema, mukizi nayihangirira ku mifwije mabi. Ne'kyanya mugaaba mukoli yihangiriiri ku mifwije mabi, mukizi nayihangaana. Ne'kyanya mugaaba mukola mu yihangaana, munakizi gira umwete ku bya Rurema. ⁷ Ne'kyanya mugaaba mukola mu gira umwete ku bya Rurema, mukizi nahahahirana nga baguma. Ne'kyanya mugaaba mukola mu kuhahahirana nga baguma, mukizi na kundana.

⁸ Yago miija gooshi, iri mwangakaviiriza ukugakulikira, lyo mugagenduukirwa, munabe bandu ba'kamaro. Na bwo mukoli yijagi Nahamwitu Yesu Kirisito, mugaaba mukola bandu bo'kumúkolera bwija. ⁹ Halikago yago miija gooshi, iri umundu angaba atagatwaziizi, iri aba mbuuta, anabe ahumiiri lwoshi. Anabe keera ayibagira kwo akayeru-usibwa ibyaha byage bya keera.

¹⁰ Ku yukwo, e beene witu, bwo Rurema keera akamútoola, anamúhamagala, mukizi kaviiriza ukuyama mu kati kaage. Iri mwangakizi gira kwokwo, mutáye gwe. ¹¹ Na ha nyuma, munayiji yegerezibwa bwija mu bwami bwe'myaka ne'myakuula bwa Nahamwitu Yesu Kirisito, Lukiza witu.

¹² Yaga magambo, ngayama ndi mu mùkengeeza go, kundu mukoli gayiji, munakoli sikamiri mu kuli. ¹³ Mbwinagi kwo bingwiriiri ngizi mùkengeeza go, ku kyanya ngi tuuziri mu gano magala. ¹⁴ Nyiji bwija kwo ngola ngagashaaga mwo, nga kwo Nahamwitu Yesu Kirisito keera akanyereka ku bweranyange. ¹⁵ Kyo kitumiri yaga magambo, ngakizi gira umwete gwoshi gwo'kumùkengeeza go. Kwokwo, ikyanya ngaaba keera nafwa, mukalonge ukukizi gakengeera.

Utumasi two'bulangashane bwa Yesu

¹⁶ Ku kyanya tukamúmenyeesa hi'gulu lyo'bushobozi bwa Nahamwitu Yesu Kirisito, na ngiisi kwo agagaluka, tutáli kizi kulikiraga ifumo za'bandu bali mu yihalangira ku minge gaabo. Si twenyene tukayibonera ubukulu bwage.

17-18 Ikyanya twâli riiri ku gulya mugazi mweru, Daata Rurema akaheereza Yesu ulushaagwa no'bulangashane. Ku yikyo kyanya, twenyene twâli ririinwi. Tukayiyuvwirwa ngiisi kwi'zu lya Rurema likalyoka mwi'gulu, mu bulangashane bwa'kahebuza, lyanadeta kwokuno: «Uyu ye Mwana wani mukundwa. Ye mu nzimiisa.*»

Ubuleevi bwa mu Mandiko Meeru

¹⁹ Amagambo ágakagwanwa gadgetwa na'baleevi, tulya-gagi na'kasiisa ngana-ngana kwo gali go'kuli. Na niinyu, iri mwangagakania, mugaaba mwagira bwija. Mukuba, yago magambo gali mu ba ngi'tara íriyasiri mu kihulu, halinde bukya. Umulengeerwe, gunabuli mütanguulira mu mitima yinyu, nge'ndonde ya shesheezi. ²⁰ Ne'ngingwe ya byoshi, mumenyage bwija kwo ndaabwo buleevi bwa mu Mandiko Meeru úbukayija mbu bwo muleevi yenyene akabusobanukirwa. ²¹ Ndaanabwo úbukayija ku bulooze bwo'mundu. Si abandu, ikyanya bâli kizi rongoorwa no'Mutima Mweru, banakizi deta amagambo ga Rurema yenyene.

2

Tukizi yiyeka na'bigiriza be'bibeesh

¹ Mu bandu ba keera, mwâli yamiri abaleevi be'bibeesh. Kiri na buno, hagaki boneka abigiriza be'bibeesh mu kati kiinyu. Bagakizi mùyigiriza amagambo gaabo ge'bibeesh, ganali go'kushereezania. Bagalahira kiri na Nahano wo'bushobozi bwoshi, anali ye kabaguluula. Yabo, ehee! Bagayikululira gobwe-gobwe, banayami minikwa lwoshi. ² Yabo be'kinyoma, abandu bingi bagakizi bakulikiraga mu bitalaalwe byabo, halinde kiri ne'byo'kuli binakizi tukwa. ³ Na bwo bali bazizi be'bindu, bagakizi yibangira ibibeesh, mbu lyo bakizi mùlyalyania mwo. Ukulyokera keera, Rurema âli kizi balindiriza ikihano. Na buno, akolaga ibiringiini ukubaminika.

⁴ Kiri na'baganda, ikyanya bakagiraga ibyaha, Rurema atakabashiginia. Si akayami balasha i nakwere, anabashwekera yo mu kihulu. Ne'yo munda, yo abalindiriziizi ukuyiji bahana. ⁵ Kwokwo, kwo bikaba, na ku yabo bandu ba keera, bwo batâli twaziizi Rurema. Mukuba, nabo Rurema atakabashiginia. Si akakoleesa umwijulire, mu kubabindikira booshi. Halikago Nuhu ye wâli kizi menyeesa abandu hi'gulu lya íbikwaniini imbere lya Rurema. Kwokwo, Rurema anamúlanga, kuguma na'bandi bandu

* 1:17-18 1.17-18 Mataayo 17.1-5; Mariko 9.2-7; Luka 9.28-35.

baage balinda. ⁶ Abandu be'Soodoma, na'be'Gomora, nabo Rurema akabahana, mu kubajigiiviza mu twaya twabo. Na íbitumiri akagiraga kwokwo, gube mugani imwa ngiisi ábatamútwaziizi. ⁷ Haliko Luutu yehe, anamúkiza. Mukuba, Luutu ye wâli kwaniini imbere lyage. Ne'kyanya balya banangora-mabi bâli kizi yifundaga mu bikoleere, âli kizi bibona, anashenguke hi'gulu lyabo. ⁸ Yabo babi na Luutu, bâli tuliinwi. Ne'kyanya bâli kizi giraga ibikoleere ngiisi lusiku, anakizi bibona, no'kubiyuvwa. Na bwo âli kwaniini imbere lya Rurema, kyanatuma bigakizi múlibuza bweneene mu mutima gwage.

⁹ Kwokwo, ikyanya abandu ba Nahano bali mu gezibwa, twabona kwo ayiji ngiisi kwo agabakiza. Na'bandu babi kwakundi, ayiji ngiisi kwo agakizi bahana, halinde ukuhisa ku lusiku lwo agabatwira kwe'maaja. ¹⁰ Emwe! Agabahani-iriza ingingwe, bwo bagweti bagayidulumbika mu mifwije mabi, banagayeruzanie mwo, banagweti bagagayiriza ubutwali bwa Rurema.

Yohoo! Yabo bigiriza be'bibeeshu, bali mu yikan-gaata buzira kyoba, banali mu tuka kiri ne'biremwa bya mwi'gulu, binali no'bulangashane. ¹¹ Biryu biremwa, kiri na'baganda batangabirega, mu kubituka imbere lya Nahano. Si bihiitagi ubushobozi no'bukalage bweneene, ukuhima balya bigiriza be'bibeeshu.

¹² Yabo bigiriza be'bibeeshu, bali mu tuka byo batayiji. Bali mu ba nga nyamiishwa nzira bwenge, kwo ziri mu genda zigakulikiriza naaho ingesho zo zikabutanwa. Ziri mu butirwa ukugwatwa, no'kuyitwa. Kwokwo, kwo yabo bigiriza be'bibeeshu nabo, bagaki shereezibwa. ¹³ Ikyanya bali mu girira abandi ubuligo, nabo bwobwo buligo, bagashubi bugalulirwa. Mu kuyisimiisa, bali mu yerulira ha bweruula. Bali mu ba kashembo ko'kuteerana ishoni. Kiri ne'kyanya bali mu shangiira ibyokulya kuguma na niinyu ku siku ngulu, naho kwakundi, bali mu hayerulira. ¹⁴ Amasu gaabo, gayamiri galyagagi ku bakazi bashule. Bali mu yama bagenderiiri ukukizi yifunda mu byaha. Ne'kyanya bali mu gwana abandu ábatazi kana, bali mu balyeryega. Banali mu ba beeshu bweneene, mu kukubirania ku bindu. Yabo banakuhambwa, si badaasirwi! ¹⁵ Balya babi, keera bakasiga injira ígolosiri. Banakoli habukiiri mu bya'Balaamu mugala Behoori. Mukuba, uyo Balaamu, akakunda imbuli yo'kugendi kola amabi. ¹⁶ Ikyanya akagendi gira ibala, punda wage ye kamúkanukira. Kundu bapunda batakizi deta, haliko leero, uyo punda akadeta ni'zu nga lya mundu. Anahangirira Balaamu ku bimbambala byage, halinde atanaki bigira.

¹⁷ Balya babi, si bali nga shyoko ízikoli kamiri. Banali nga bibungu íbigweti bigatwalwa ne'kihuhuuta, buzira kulyoka mwe'nvula! Yabo, Rurema akoli balindiriziizi ikihulu kya namudidi. ¹⁸ Balya babi, bali mu ravwanga amagambo, mu kuyihaya. Bali mu deta-deta amagambo go'bweruzi, mu kushubi tiza ábaki lyosiri mu mahube. ¹⁹ Yabo bigiriza be'bibeessa, bali mu balagaania kwo bagaaba bashwekuule. Si na boonyene bakiri baja be'bitalaalwe! Iri umundu angaba keera ahimwa ne'kindu kirebe, iri akola muja wakyo.

²⁰ Ku ndondeko, yabo bigiriza be'bibeessa, bâli yiji Nahamwitu Yesu Kirisito, Lukiza witu, banâli mali fuushuka mu bushereere bwe'kihugo. Halikago ha nyuma, banashubi yizingirwa kwo na bwobwo bushereere, bwanashubi bagwata imbira. Na buno buzinda, ngiisi kwo bakolaga, bakoli bihuusiri bweneene ukuhima ubwa mbere. ²¹ Yabo, bâli koli yiji ngiisi íbikwaniini imbere lya Rurema, banâli koli haabirwi ne'maaja zaage nyeeru. Yibyoyoshi, byangababeriiri bwija batabimenye, ho bangabimenya, babuli biheereza ingoto. ²² Yabo bandu, bayerekiini kwo'mugani úgudesiri kwokuno guli gwo'kuli: «Akabwa kali mu shubi lya ibishazi byako.*» Na kandi: «Ingulube, kundu wangagishuka, iri mu shubi gendi yivuruguuza mu bidaka.»

3

Imberuuka ya byoshi

¹ E bakundwa baani, yaga maruba go namúyandikira, gakola ga kabiri. Mu gombi, ndoziizi ukumúkengeeza amagambo ágakwaniini, gira mukizi gayitoneesa kwo. ² Ndoziizi mukizi kengeera íbikadetwa na'baleevi beeru ba keera. Mukizi kengeera no'lubaaja lwo Nahamwitu Lukiza akamúbwira ku njira ye'ndumwa ziinyu.

³ Imbere lya byoshi, mukwiriiri mumenyage kwo mu siku ze'mberuuka, hagaaba abandu bo'kuyifunda mu ngiisi bitalaalwe byo bayifwijiri. Yabo bandu, bagakizi mûshekeereza, ⁴ ti: «Si akamúlagaania kwo agagaluka. Aaho! Hayagi ahwera? Si ukulyokera ho bashokuluza biitu bakafwira halinde zeene, byoshi bikiri nga ngiisi kwo byâli yamiri ukulyokera he'kihugo kikabumbirwa!»

⁵ Kundu kwokwo, bali mu yiyibagiza kwo yaho keera Rurema akabumba igulu ne'kihugo ku njira yo'kukyula kwo bibe ho. Ee! Akabilyosa mu miiji. Kuli ku njira ya'miiji kwo akabibumba. ⁶ Na ku yeyo njira ya'miiji, kwo akabindikira

* 2:22 2.22 Migani 26.1.

mwe'kihugo ku mwijulire. ⁷ Mu kwokwo kukyula kwa Rurema, igulu ne'kihugo, nga ngiisi kwo biri ho buno, bilindiriziibwi ulusiku lwo'kutwa kwe'maaja. Ku lwolwo lusiku, bigasingoolwa, halinde abandu ábatakatwazagya Rurema banayami minikwa.

⁸ E bakundwa baani, hali igambo liguma lyo mukwiriiri ukukengeera: kwe'mwa Nahano, ulusiku luguma lulyagagi nga myaka kihumbi. Ne'myaka kihumbi kwakundi, iri nga lusiku luguma. ⁹ Nahano atanagweti agatindiriza mu kugira byo akalagaania, nga kwo baguma batoniri. Si aki gweti agamùyigenderera bweneene. Mukuba, ataloziizi kwo hagirage kiri no'muguma winyu úgashereera. Si aloziizi kwa'bandu booshi bangatwikira ku byaha byabo.

¹⁰ Lulya lusiku lwo Nahano agagalukaga kwo, lugatutubira nga muzimba. Igulu ligayami nyerera ku kilundumo kihamu. Na byoshi binasiriizibwe ku muliro. Kwokwo, ikihugo na íbiri mwo byoshi, binasigale bwanuula.

¹¹⁻¹² Ku yulwo lusiku, igulu ligasiriizibwa. Ne'bindu byoshi binajongoloke. Bwe'bindu byoshi bigashereezibwa mwene kwokwo, kutagi kwo mukwiriiri ukutuula? Mukizi tuula mu kati ko'bweru, ku njira ísimisiizi Rurema. Munakizi lindirira ulusiku lwo'kugaluka kwage, iri munakizi gira íbyangatuma lugayija duba. ¹³ Tulindiriragi igulu lihyahya, ne'kihugo kihyahya. Bigaaba nga kwo Rurema akatulagaania. Na byoshi bigaaba bikoli tungiini imbere lyage.

¹⁴ Ku yukwo, e bakundwa baani, bwo mugweti mugalindiriraga kwokwo, mukizi gira umwete gwo'kuyama muyerusiibwi. Mukizi beera buzira buhube imbere lya Rurema, iri munatuula mu mutuula gwage. ¹⁵ Mukizi kengeera kwa íbitumiri Nahano akiri mu tuyigenderera, gira lyo tukizibwa. Kwokwo, kwo mwene witu mukundwa Pahulu naye akamùyandikira, ku bwitegeereze bwo Rurema akamúheereza. ¹⁶ Kunali kwokwo kwo ali mu deta mu maruba gaage gooshi. Amagambo maguma mu maruba gaage, abandu batali mu gasobanukirwa duba-duba. Yago magambo, abahwija ábatakaniri, bali mu gashobania, nga kwo bali mu shobania na'gandi Mandiko Meeru gooshi. Mu kugira kwokwo, lyo bali mu yikululira gobwe-gobwe.

¹⁷ Ku yukwo e bakundwa baani, yaga gooshi, bwo mukoli gayiji, mukizi ba masu, gira lyo banangora-mabi batalongage ubulyo bwo'kumúlyosa mu byo musikamiiri mwo. Kundu mukoli sikamiri mu bya Yesu, haliko boohe, baloziizi kwo bamúhabure. ¹⁸ Mugenderere ukukizi yiga

ingingwe hi'gulu lya Nahamwitu Yesu Kirisito, Lukiza witu. Munakizi genderera mu lukogo lwage. Abe ye gakizi longi ubulangashane, ukulyokera buno, halinde imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

Amaruba ga mbere ga Yohana Indangiriro

Yaga maruba ga Yohana, gali mu sobaanura amagambo mingi, ku mugani:

Iri tugagenda mu mulengeerwe, tukwaniini tukizi yilega ibyaha biitu. Ne'ri tutangabiyilega, iri tutaki tuuziri mu mulengeerwe.

Hali ulubibi luhamu ha kati ko'rukundo no'bushombani. Ngiisi úli mu shomba mwene wabo atangaba ali mundu wa Rurema. Mukuba Rurema ye rukundo.

Abigiriza be'bibeessa, bâli kizi yigiriza kwa'mabi galyosiri mu kuhuma ku biri mu boneka, mbu Yesu, bwo ali Mwana wa Rurema, atangaba ali na'magala nga ge'mwitu. Yago migirizo, Yohana akagalahira, anadeta ku bweranyange kwo Yesu Kirisito âli riiri mundu nga'bandi.

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu 1 Yohana 1.8-9: «Iri twangayihumeeraga kwo ndaabyo byaha tuli mu gira, iri twayiteba twenyene. No'kuli, iri kutatuli mwo. Haliko, iri twangayilega ibyaha biitu, Rurema agatukoga. Na ngiisi mabi giitu, anaturuuse go. Mukuba, ali mwemeera, anali mu gira ibikwaniini.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro: Yesu âli riiri mundu úli no'muko na'magala (1.1-4)
- b) Ngiisi kwo twangamenya iri tutuuziri mu kati ka Rurema (1.5-2.14)
- c) Ngiisi kwo tukwaniini ukuyiyeka (2.15-27)
- d) Ngiisi kwo tukwaniini ukutuula (2.28-3.24)
- e) Tukizi hima (4.1-5.12)
- f) Akamaro ko tuli mu longa mu kuyemeera Rurema (5.13-15)
- g) Tutwikire ku byaha biitu (5.16-21)

Indangiriro

¹ Twamúyandikira hi'gulu li'Gambo lyo'bulamu. Uyo Igambo, âli kola ho ukulyokera ku ndondeko. Keera tukamúyiboneraga twenyene na'masu giitu, twanamúyitegeereza bwija. Twanamúyiyuvwirwa, twanamúyihumira kwo na'maboko giitu. ² Uyo Bulamu, âli riiri kuguma na Daata Rurema. Na buno, keera akayiyerekana imwitu. Keera tukamúbonaga, tunagweti

tugamútangira ubumasi kwo ye riiri mwo'bulamu bwe'myaka ne'myakuula! ³ Keera tukamúyibonera, twanamúyiyuvwirwa. Kwokwo, na niinyu, tugweti tugamúmenyeesa ye, halinde lyo niinyu muba mu ngoome yo tukoli hiiti kuguma na Daata, no'Mwana wage Yesu Kirisito. ⁴ Twamúyandikira kwokwo, gira lyo'bushambaale bwitu, budimirire!

Tukizi tuula mu mulengeerwe

⁵ Indumwa yo tukayuvwa imwage, yo na niinyu tugweti tugamúmenyeesa, kwo Rurema ye mulengeerwe. Ndaanakyo kihulu íkimúli mwo. ⁶ Iri twangadetaga kwo tuli ne'ngoome kuguma na Rurema, tunabe tuki tuuziri mu kihulu, iri twabeesha. Tutanali mu kulikira ibyo'kuli. ⁷ Haliko, iri twangaba tutuuziri mu mulengeerwe, nga kwo Rurema agutuuziri mwo, lyo tugaaba ne'ngoome twenyene kwa twenyene. No'muko gwo'Mwana wage Yesu, gunayeruuse ibyaha biitu byoshi.

⁸ Iri twangayihumeeraga kwo ndaabyo byaha tuli mu gira, iri twayiteba twenyene. No'kuli, iri kutatuli mwo. ⁹ Haliko, iri twangayilega ibyaha biitu, Rurema agatukoga. Na ngiisi mabi giitu, anatuyeruse go. Mukuba, ali mwemeera, anali mu gira ibikwaniini. ¹⁰ Iri twangayihumeera kwo ndaabyo byaha tukagira, iri twagira Rurema abe munabibeesha. Ni'gambo lyage, iri litatuli mwo.

2

¹ E baana baani bakundwa! Namúyandikiraga yaga magambo, gira mutakizi gira ibyaha. Kundu kwokwo, iri mwangabigira, tuhiiti wo'kutudetera imbere lya Daata. Ye Yesu Kirisito, bwo ye kwaniini imbere lyage. ² Yesu ye kaba ituulo lyo'kuyitwa, hi'gulu lyo'kushaaza ibyaha biitu. Bitanali hi'gulu lye'byaha biitu naaho. Si kiri na hi'gulu bya'bandi booshi ba mu kihugo.

³ Iri twangaba tusimbahiri imaaaja za Rurema, lyo tugaaba na'kasiisa kwo tumúyiji. ⁴ Haliko, iri umundu angadetaga kwo ayiji Rurema, anabe atasimbahiri imaaaja zaage, iri ali munabibeesha. No'kuli, iri kutamúli mwo. ⁵ Umundu, iri angaba asimbahiri Igambo lya Rurema, iri urukundo lwa Rurema lumúdimiriiri mwo. Ne'njira yo twangamenyera kwo tutuuziri mu kati ka Rurema, yo yeyi. ⁶ Umundu, iri angadeta kwo atuuziri mu kati ka Rurema, akwiriiri akizi tuula nga kwo Yesu áli tuuziri.

Ulubaaja luhyahya, kwo tukizi kundana

⁷ E bakundwa baani! Ulubaaja lwo namúyandikira hano, lutali luhyahya. Si luli lwa keera, lunali lwo mwáli yamiini

ukulyokera ku ndondeko. Yulwo lubaaja lwa keera, lwo lwolulya keera mukayuvwa. ⁸ Kundu kwokwo, ulubaaja lwo namùyandikira hano, lulyagagi luhyahya. No'kuli kwalwo, tuli mu kubonera mu kati ka Kirisito, kiri na mu kati kiinyu kwakundi. Mukuba, ikihulu kikola mu mala. No'mulengeerwe gwo'kuli, gukoli tangwiri.

⁹ Iri umundu angadetaga kwo atuuziri mu mulengeerwe, anabe aki shombiri mwene wabo, iri aki tuuziri mu kihulu halinde bunu. ¹⁰ Haliko umundu, iri angaba akuuziri mwene wabo, yeki ye tuuziri mu mulengeerwe. Na íbimúli mwo, bitangamúhubiisa. ¹¹ Si iri angaba ashombiri mwene wabo, yehe akiri mu kihulu. Anakiri mu kibubuuta mwo, buzira kumenya ho ali mu genda. Ee! Ikihulu, kiri mu ba keera kyamúhumaaza.

¹² Namùyandikiraga mwe baana baani, bwe'byaha biinyu keera bikakogwa hi'gulu li'ziina lya Yesu Kirisito.

¹³ Namùyandikira na niinyu mwe badaata, bwo muyiji Ulya wo'kuyama ho ukulyokera ku ndondeko.

Namùyandikira na niinyu mwe'misore, bwo keera mukasinda ulya mubi.

¹⁴ Namùyandikiraga mwe baana baani, bwo mukoli yiji Daata.

Namùyandikira na niinyu mwe badaata, bwo muyiji Ulya wo'kuyama ho ukulyokera ku ndondeko.

Namùyandikira na niinyu mwe'misore, bwo mukaniri. Ni'gambo lya Rurema, limùli mwo. Keera mukanasinda ulya mubi.

Tutakizi kunda ibye'kihugo

¹⁵ Mutakizi kunda ikihugo, kandi iri ngiisi íbikiri mwo. Iri umundu angaba akuuziri ikihugo, atangaki kunda Daata. ¹⁶ Mukuba, ibye'kihugo byoshi, bitalyosiri imwa Daata. Si bilyosiri mwomwo mu kihugo, gaba mifwije mabi ga'magala, kandi iri, bya'masu gali mu hemukira, kandi iri, bya'bandu bali mu yiheemya kwo. ¹⁷ Ikihugo, ne'bya'bandu bali mu yifwija, byoshi bigalenga. Si iri umundu angagira byo Rurema aloziizi, yehe agaalama imyaka ne'myakuula.

Tukizi yilanga na'bagoma ba Kirisito

¹⁸ E baana baani! Kikolaga kyo kihe kye'mberuuka. Mukayuvwa kwo'Mugoma wa Kirisito agayija. Na bunu, keera haboneka abagoma baage bingi. Kyo kitumiri tukoli yiji kwo kikola kihe kye'mberuuka. ¹⁹ Yabo bandu, kundu bakalyokaga ha kati kiitu, haliko batáli riiri ne'ngoome na nyiitu. Bákitube mwo, nga batakaturyihandula kwo. Yibyo, biyerekiini kwo ndaaye kiri no'muguma wabo úshuba ne'ngoome na nyiitu.

²⁰ Haliko mwehe, mukoli haabirwi ibyo'Mutima Mweru. Na kwo mukola mweshi, mukoli yiji ibyo'kuli. ²¹ Íbitumiri namùyandikira yaga maruba, kutali mbu bwo mutayiji ukuli. Si namùyandikira go, bwo mukoli kuyiji. Ndaabyo bibeеша íbikulyosiri mwo.

²² Kwokwo, umunabibeеша ali nyandagi? Ngiisi úli mu lahira kwo Yesu atali ye Kirisito. Umundu mwene uyo, ye Mugoma wa Kirisito, bwo agweti agalahira Daata. Agweti agalahira no'mwana wage kwakundi. ²³ Mukuba, iri umundu angalahira uyo Mwana, iri ataki hiiti ingoome na Yishe. Haliko, iri angaba ayemiiri Umwana wage, iri ahiiti ingoome na Yishe kwakundi.

²⁴ Kwokwo, galya magambo go mukayuvwa ukulyokera ku ndondeko, muyamage mugakaniziizi mu mitima yinyu. Iri gangamùyama mwo, iri na niinyu mugaaba muyamiri mu kati ko'yo Mwana, na mu kati ka Yishe. ²⁵ Na yibyo byo akatulagaania, byo byebi, kwo tugalonga ubulamu bwe'myaka ne'myakuula!

²⁶ Namùyandikiraga yibi, bwa'bandu baguma bagweti багааgira mbu bamùhabure. ²⁷ Haliko mwehe, mukoli haabirwi ibyo'Mutima Mweru. Binakoli mùyamiri mwo. Kwokwo, mutakiri ni'goorwa lyo'kuyigirizibwa na mundu yeshi. Mukuba, ibyo'Mutima Mweru, byo bikola mu mùyigiriza. Na ngiisi byo gugweti gugamùyigiriza, biri byo'kuli, bitanali bya bibeеша. Ku yukwo, mukizi gira nga ngiisi kwo keera gukamùyigiriza, munabe muyamiri mu kati ka Kirisito.

²⁸ E baana baani! Mugenderere ukukizi yama mu kati ka Kirisito, gira ikyanya agayerekanwa, mutayuvwe ikyoba, kandi iri ishoni. ²⁹ Mukoli yiji kwo Kirisito ayamiri akwani-ini imbere lya Rurema. Mukwiriiri mumenye kwakundi, kwe'ri umundu angagira íbikwaniini imbere lya Rurema, iri akola mwana wage.

3

Tukizi tuula nga baana ba Rurema

¹ Mulolage ngiisi kwo Daata atukuuziri bweneene, bwo tukola mu buuzibwa baana baage! Kunali kwo tuli. Na íbitumiri abandú be'kihugo batatuyiji, bwo na Daata yenyene, batamùyiji. ² E bakundwa baani! Buno tukola baana ba Rurema. Haliko, ngiisi kwo twâye be, bitazi menyeeekana. Tuyijagi naaho kwe'kyanya Kirisito agaboneka, tugamùshusha, tunamùbone nga ngiisi kwo ali. ³ Umundu, iri angaba ahiiti umulangaaliro mu kati ka Kirisito, ali mu yiyeruusa. Mukuba, Kirisito yenyene ali mweru.

⁴ Umundu, ikyanya ali mu giriirira ibyaha, iri ahubiraga imaaaja za Rurema. Mukuba, ukugira ibyaha, kwo kuhubira imaaaja. ⁵ Munayiji kwo Kirisito akayija, gira ayiji tushaagiza ibyaha biitu. Na yenyene, ndaakyo kyaha ikimúli mwo. ⁶ Ku yukwo, ikyanya abandu bakoli tuuziri mu kati kaage, ndaaye úki genderiiri ukukizi giriirira ibyaha. Haliko, iri umundu angaba akiri mu bigiriirira, iri atazindi múbona, atanamúyiji.

⁷ E baana baani! Mutayemeerage kwo'mundu amùhabure. Si Kirisito naaho ye kwaniini. Kwokwo, iri hangaba umundu úli mu gira íbikwaniini nga Kirisito, iri anakwaniini. ⁸ Haliko, iri umundu angakizi gira ibyaha, iri alyagagi wa Shetaani. Mukuba, Shetaani ayamiri agweti agaagira ibyaha ukulyokera ku ndondeko. Na íbikatuma Umwana wa Rurema akayija, gira ayiji shereeza ngiisi byo Shetaani agweti agaagira.

⁹ Iri umundu angaba akola mwana wa Rurema, atangaki genderera ukukizi gira ibyaha. Mukuba, ngiisi kwo Rurema ali, kwo no'yo mundu naye, akola agaaba mu kati kaage. Na bwo akola mwana wa Rurema, bitangaziga kwo agenderere ukukizi yifunda mu byaha. ¹⁰ Kwokwo, kwo twangamenyera abaana ba Rurema, na'baana ba Shetaani. Mukuba, iri umundu angaba atali mu gira íbikwaniini imbere lya Rurema, iri atali mwana wage. Ne'ri atangakunda mwene wabo, iri naye atali we'mwage.

Tukizi kundana

¹¹ Ukulyokera ku ndondeko, mwâli kizi bwirwa kwo tukizi kundana. ¹² Kwokwo, mutabaagage nga Kahini. Mukuba, yehe âli riiri mundu wo'lya mubi, anayita mulumuna wage. Aaho! Bikagi byo akamúyitira? Akamúyita, bwe'mikolezi yo'yo mulumuna wage yâli riiri miija. Ne'ye'mwage yo yâli riiri mibi.

¹³ Kwokwo, e beene witu! Iri abandu be'kihugo bangamùshomba, mutakizi ki soomerwa. ¹⁴ Twehe twenyene tukoli kundiini. Tutaki tuuziri mu lufu. Si tukoli yiji kwo tukola bagumaana. Haliko, iri abandu bangaba batakundiini, boohe, bakiri mu lufu. ¹⁵ Umundu, iri angaba ashombiri mwene wabo, iri alyagagi mwitani. Munayiji kwo ndaaye mwitani úgalama imyaka ne'myakuula.

¹⁶ Twehe, tuli mu menyera urukundo ku yibi: bwo Kirisito keera akayitangaga hi'gulu liitu. Kwokwo, na nyiitu, tukwiriiri tukizi yitanga hi'gulu lya'biitu. ¹⁷ Iri umundu angaba ahiiti ibindu, anabonage mwene wabo agoozirwi, haliko atanamúyuvwirwe indengeerwa, kutagi kwo twangaki deta kwo ali mwo'rukundo lwa Rurema?

¹⁸ E baana baani! Ukukundana kwitu, kutakizi ba kwa ku kanwa naaho. Si tukizi kundana mu kati ko'kuli, mu kukizi girirana amiija.

¹⁹ Kwokwo, kwo twangamenyera akasiisa kwo tuli bandu bo'kuli, halinde imitima yitu inatuuze imbere lya Rurema.

²⁰ Kundu imitima yitu yangatulega, haliko Rurema ye gihimiri. Yehe, ayiji byoshi.

²¹ E bakundwa baani! Iri imitima yitu itangatulega, iri tugakizi tuula imbere lya Rurema buzira kyoba. ²² Na ngiisi byo tugakizi múhuuna, tugakizi biyakiira. Tugaaba tusimbahiri imaaja zaage, iri tunakizi gira íbimúsimisiizi.

²³ No'lubaaja lwage, lwo lwolu: kwo tukizi yemeera iziina lyo'Mwana wage Yesu Kirisito, iri tunakizi kundana, nga kwo Yesu akatubwira. ²⁴ Iri umundu angaba ali mu simbaha imaaja za Rurema, iri atuuziri mu kati kaage. Na Rurema naye, iri amútuuziri mwo. Na íbiri mu tumenyeesa akasiisa kwo Rurema atutuuziri mwo, kuli ku njira yo'Mutima Mweru. Mukuba, keera akatuheereza gwo.

4

Ibyo twangamenyera kwa'baleevi be'bibeesh

¹ E bakundwa baani! Mutalunguli yemeeraga ngiisi mutima. Si imitima yoshi, mukizi giger, lya mulonga uku-menya iri ilyosiri imwa Rurema, kandi iri nanga. Mukuba, mu kihugo, mukoli shabukiiri abaleevi bingi be'bibeesh.

² Hali injira yo mwangamenyera kwo'Mutima gwa Rurema. Iri umundu angaba ayemiiri kwo Yesu Kirisito akayija ali na'magala, uyo ali mwo'Mutima gwa Rurema. ³ Haliko, iri umutima gutangayemeera kwokwo, iri gutali gwa Rurema. Si gulyagagi gwo'Mugoma wa Kirisito! Keera mukayuvwa kwo'Mugoma wage agayija. Na buno, akola mu kihugo.

⁴ E baana baani! Mukola bandu ba Rurema. Keera mwanasinda balya babi. Mukuba, Umutima úgumùli mwo, ye kuliiri umutima gwa mu kihugo. ⁵ Yabo babi, balyagagi be'kihugo. Kyo kitumiri bali mu deta amagambo gaakyo. Na'bandu baakyo nabo, banakizi batega an-atwiri. ⁶ Si twehe, tuli bandu ba Rurema. Ne'ri umundu angaba ayiji Rurema, ali mu tutega amatwiri. Haliko, iri abandu bangaba batali ba Rurema, boohe, batali mu tutwaza. Kwokwo, kwo tuli mu menya umutima gwo'kuli, na gwe'bibeesh.

Tukizi ba bandu bo'rukundo

⁷ E bakundwa baani, tukizi kundana! Mukuba, urukundo luli mu lyoka imwa Rurema. Ne'ri umundu angaba agweti agakundana, iri akola mwana wage, anakoli múyiji. ⁸ Si iri

angaba atali mu kundana, yehe atayiji Rurema. Mukuba, Rurema ali rukundo.

⁹ Rurema yenyene keera akatuyereka urukundo lwage, mu kutulungikira Umwana wage we'kinga hano mu kihugo. Kwokwo, lyo tulonga ukulama ku njira yo'yo Mwana wage. ¹⁰ Na ibiyerekiini urukundo, kutali kudeta mbu twe tukatangi tee kunda Rurema. Haliko, ye katee tukunda, anatulungikira Umwana wage, libe ituulo lyo'kuyitwa hi'gulu liitu, halinde atushaagize ibyaha.

¹¹ E bakundwa baani! Bwo Rurema keera akatukunda kwokwo, na nyiitu tukwiriiri tukizi kundana! ¹² Ndaaye mundu úzindi bonaga Rurema. Haliko, iri twangaba tukundiini, iri Rurema akoli tutuuziri mwo. No'rukundo lwage, iri lukoli dimiriiri mu kati kiitu.

¹³ Tuli mu ba na'kasiisa kwo tukoli tuuziri mu kati ka Rurema, na kwo akoli tutuuziri mwo, mukuba keera akatubiika mwo'Mutima gwage. ¹⁴ Twenyene, keera tukayibonera kwo Daata akatanga Umwana wage, gira lyo aba Lukiza we'kihugo. Tunagweti tugatanga ubumasi kwo biri kwokwo. ¹⁵ Umundu, iri angaba ayemiiri kwo Yesu ali Mwana wa Rurema, uyo, ye Rurema akoli tuuziri mwo. Naye, iri akoli tuuziri mu kati ka Rurema. ¹⁶ Kwokwo, kwo tukoli yiji kwo Rurema atukuuziri. Tunali na'kasiisa ko'rukundo lwage.

Rurema alyagagi rukundo. Ne'ri umundu angaba ali mu kundana, iri atuuziri mu kati ka Rurema. Na Rurema naye, iri amútuuziri mwo. ¹⁷ Yulwo rukundo, akalimbi kaalwo, kali mu koleesibwa mu kati kiitu. Kwokwo, tutagaki yoboha ku lusiku lwo'kutwibwa kwe'maaja. Mukuba, ngiisi kwo tuli mu boneka mu kino kihugo, tukoli shushiini na Yesu. ¹⁸ Umundu, iri angaba akundiini, atakiri mu yoboha. Si urukundo úlutungiini, luli mu lyosa ikyoba. Kwokwo, iri umundu angaba akiri ne'kyoba, iri atazi tungaana mu kati ko'rukundo. Haliko, abandu ábalindiriiri ukuhanwa, booki bo bali mu gwatwa ne'kyoba.

¹⁹ Íbitumiri tukola mu kundana, bwo Rurema ye katee tukunda. ²⁰ Ne'ri umundu angadeta kwo akuuziri Rurema, anabe aki shombiri mwene wabo, iri ali munabibeesha. Mukuba, ikyanya umundu atali mu kunda mwene wabo, anamúbwini, kutagi kwo angaki kunda Rurema, atanazi múbona? ²¹ Kirisito yenyene, akatuheereza ulubaaja kwe'ri umundu angaba akuuziri Rurema, akwiriiri akizi kunda na mwene wabo kwakundi.

5

Tukizi yemeera Umwana wa Rurema

¹ Umundu, iri angaba ayemiiri kwo Yesu ye ulya Masiya, iri akola mwana wa Rurema. Ne'ri angaba akuuziri yishe wo'mwana, iri akuuziri no'mwana wage kwakundi. ² Tuli mu menya kwo tukoli kuuziri abaana ba Rurema, mu kukunda Rurema yenyene, na mu kukizi simbaha imaaja zaage. ³ Mukuba, iri twangakunda Rurema, tukwaniini tukizi simbaha ne'maaja zaage. Na zoonyene zitali ngayu, ⁴ bwe'kyanya umundu akola mwana wa Rurema, iri keera asinda bye'kihugo. Ne'njira yo tuli mu bisinda mwo, kuli kubiika Rurema kwo'bwemeere. ⁵ Nyandi úhimiri bye'kihugo? Ngiisi naaho úkoli yemiiri kwo Yesu ali Mwana wa Rurema.

Ubumasi hi'gulu lya Yesu Kirisito

⁶ Ikyanya Yesu Kirisito akayijaga, kukaba ku njira ya'miiji, na ku yo'muko. Kutakaba ku miiji naaho. Si kukaba na ku muko kwakundi. No'Mutima Mweru nagwo, gukamútangira ubumasi, gunali gwo'kuli. ⁷ Kwokwo, halyagagi utumasi tushatu: ⁸ Umutima Mweru, na'miiji, no'muko. Na kwo biri bishatu, ubumasi bwabyo bwo buguma. ⁹ Ikyanya abandu bali mu tangaga ubumasi, tuli mu buyemeera. No'bumasi bwa Rurema, bwo bukuli-iri bwa'bandu. Mukuba, Rurema yenyene, ye kabutanga, bunali hi'gulu lyo'Mwana wage. ¹⁰ Kwokwo, iri umundu angaba ayemiiragi Umwana wa Rurema, ali mu ba akola no'bumasi mu mutima gwage. Haliko, iri angaba atabuyemiiri, iri agira Rurema abe munabibeesha. Mukuba, ali mu ba atayemiiri ubumasi bwo Rurema yenyene akatanga hi'gulu lyo'Mwana wage.

¹¹ No'bumasi bwage bwo bwobu: Rurema keera akatuheereza ubulamu bwe'myaka ne'myakuula! Bunali mu kati ko'Mwana wage. ¹² Ku yukwo, iri umundu angaba akola ne'ngoome no'Mwana wage, iri akola no'bulamu. Haliko, iri angaba atagihiti, iri na yubwo bulamu nabwo, atabuhiiti.

Amagambo go'kuyusa

¹³ Yaga magambo, nagayandikaga hi'gulu liinyu, mwe mukoli yemiiri iziina lyo'Mwana wa Rurema. Kwokwo, lyo mulonga ukumenya ku kasiisa kwo mukola no'bulamu bwe'myaka ne'myakuula! ¹⁴ Ikyanya tuli mu yegeera Rurema, tutakiri ne'migangaanwe. Tuyiji kwo ngiisi byo twangamúhuuna ukukulikirana no'bulooze bwage, ali mu tuyuvwa. ¹⁵ Na bwo tukoli yiji kwo ali mu tuyuvwa ku byoshi byo tuli mu múhuuna, tuyiji na kwo tuli mu bihaabwa.

¹⁶ Iri umundu angabonaga mwene wabo agweti agaagira ikyaha íkitangaleeta ulufu, akwiriiri amúhuunire imwa Rurema. Kwokwo, lyo Rurema agamúgira abe mugu-maana. Bigaaba kwokwo naaho, imwa ábali mu gira ibyaha íbitangaleeta ulufu. Mukuba, hali ne'byaha íbiri mu leeta ulufu. Si ndagweti ngaadeta kwo muhuune Rurema hi'gulu lyabyo. ¹⁷ Iri umundu angahuba, iri keera agira ibyaha. Kuguma na yiby, hali ibyaha íbitali mu leeta ulufu.

¹⁸ Tuyiji kwe'ri umundu angaba akola mwana wa Rurema, atangaki genderera ukukizi giriirira ibyaha. Mukuba, Umwana wa Rurema akoli múlaaziri. No'lya mubi, ndaakwo kwo angamúgira.

¹⁹ Tuyiji kwo tukola baana ba Rurema. Tuyiji na kwa'bandu be'kihugo booshi batwazirwi no'lya mubi.

²⁰ Tuyiji kwakundi kwo'Mwana wa Rurema keera akay-ija, anatuheereza ubumenyi, gira lyo tulonga ukumenya Rurema nirizina. Na buno, tukoli tuuziri mu kati kaage, bwo tukoli tuuziri mu kati ko'Mwana wage Yesu Kirisito. Yehe ye Rurema nirizina. Anali ye ryagagi mwo'bulamu bwe'myaka ne'myakuula.

²¹ E baana baani! Mukizi yilanga ne'migisi!

Amaruba ga kabiri ga Yohana Indangiriro

Yaga maruba ga Yohana, gayerekiini kwe'kyanya abigiriza be'bibeeshu bagayija, tuleke ukubayakiira, kiri na mu nyumba ziitu.

Ku kirya kyanya, abigiriza bâli kizi genda bagayigiriza Umwazi Mwija gwa Yesu. Abakirisito bâli kizi bayegereza mu nyumba zaabo. Ne'kyanya bakashubi genda, banaba-heereza indanda.

Abigiriza be'bibeeshu nabo bâli kizi gira kwokwo. Kwokwo, yaga maruba gakayandikwa, gira abandu bakizi yitonda mu kutabaalana. Buzira kwokwo, bangakengeera batabaala abigiriza be'bibeeshu.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli gwa 7: «Mu kihugo, mukoli shabukiiri abatebani bingi. Yabo batebani, batayemiiri kwo Yesu Kirisito akayija hano mu kihugo ali na'magala. Abandu mwene yabo, balyagagi batebani naaho, banali bagoma ba Kirisito.»

Íbiri mwo ku bwofi

a) Indangiriro (1-3)

b) Ngiisi íbikwaniini (4-11)

c) Yohana aseezerana (12-13)

Indangiriro

¹ Nie mushaaja, nie nakuyandikiraga, e maawe mutoolwa,* kuguma na'baana baawe! Niehe mushaaja, nimùkuuziri bweneene mu kati ko'kuli. Ndanali nienyene naaho. Kiri na'bandi booshi ábayiji ukuli, nabo bamùkuuziri. ² Na íbitumiri tumùkuuziri, bwo tuli mwo'kuli. Yukwo kuli, kugatuyama mwo imyaka ne'myakuula.

³ Daata Rurema, no'Mwana wage Yesu Kirisito, bakizi tugashaanira! Banakizi tukejeerera! Banakizi tuheereza no'mutuula, mu kati ko'kuli, na mu kati ko'rukundo!

Tukizi tuula mu kati ko'kuli

⁴ N'gashambaala bweneene, mu kuyuvwa kwa'baana baawe baguma batuuziri mu kati ko'kuli, nga kwo Daata akatubwira. ⁵ E maawe! Mu gano mandiko, nakuhuuna kwo ukizi simbaha ulubaaja lwo'kukizi kundana. Yulwo

* 1:1 1.1 Bandu baguma batoniri kwo'yo maawe, liri ishengeru lirebe. Na yabo baana baage kwakundi, bo bandu ba mu yiryo ishengeru.

lubaaja, lutali luhyahya. Si luli lwolulya lwo tuyami-inwi ukulyokera ku ndondeko. ⁶ Ikyanya tuli mu kundana, lyo tuli mu simbaha imaaja za Rurema. Mukuba, akamũheereza ulubaaja kwo mukizi kundana, nga kwo mukayuvwa ukulyokera ku ndondeko.

Tutakizi yegereza abalyalya

⁷ Mu kihugo, mukoli shabukiiri abatebani bingi. Yabo batebani, batayemiiri kwo Yesu Kirisito akayija hano mu kihugo ali na'magala. Abandu mwene yabo, balyagagi batebani naaho, banali bagoma ba Kirisito. ⁸ Ku yukwo, mukizi yilanga, mutayiji teera imbembo, keera mwanagihimbukira kwo. Haliko, mugirage imisi yoshi, halinde mulonge imbembo ikwiziri! ⁹ Umundu, iri angaba atali mu kania amigirizo ga Kirisito, anabe ayifuuziri mu gandigandi, uyo atakiri ne'ngoome na Rurema. Haliko, iri angaba agenderiiri mu gaago migirizo ga Kirisito, iri ali ne'ngoome na Rurema, kuguma no'Mwana wage.

¹⁰ Ku yukwo, iri mwangayijirwa no'mundu, atanali mu yigiriza gaago-gaago migirizo hi'gulu lya Kirisito, hatagirage úgamúyegereza mu nyumba yage. Kiri no'kumúlamusa, mutamúlamuse! ¹¹ Umundu mwene uyo, ngiisi úgamúlamusa, iri akola ne'ngoome mu mabi gaage.

¹² Ngiryagagi na'magambo mingi go nangaki mùyandikiiri. Haliko, mu kukumenyeesa go, ndalozizi ukukoleesa kano karataasi no'bwino. Ndangaliiri kwo ngaki yija iyo munda imwinyu, tunabonaane amasu ku gandi. Kwokwo, lyo'bushambaale bwitu budimirira!

¹³ Abaana ba mwali winyu mutoolwa, bakulamusa!

Amaruba ga kashatu ga Yohana Indangiriro

Yaga maruba, Yohana akagayandikira ikirongoozi kiguma ki'shengerero, Gaayo. Ganayerekiini ngiisi kwa'Bakirisito bakwaniini bakizi yegereza abigiriza bo'kuli. Si abigiriza be'bibeessa, boohe, bakizi bayiyeka, nga Diyotereefe.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli gwa 2: «E mukundwa wani, ndi mu huuna Rurema kwo ukizi genduukirwa mu kati ka byoshi. Kiri na'magala gaawe, gakizi yama galyagagi magumaana, nga kwo'mutima gwawe nagwo guli mugumaana.»

Íbiri mwo ku bwofi

a) Indangiriro (1-4)

b) Ngiisi íbikwaniini (5-12)

c) Yohana aseezerana (13-15)

Indangiriro

¹ E mukundwa wani Gaayo! Niehe mushaaja, nie nakuyandikiraga, we nguuziri mu kati ko'kuli.

² E mukundwa wani! Ndi mu huuna Rurema kwo ukizi genduukirwa mu kati ka byoshi. Kiri na'magala gaawe, gakizi yama galyagagi magumaana, nga kwo'mutima gwawe nagwo guli mugumaana. ³ N'gashambaala bweneene, ikyanya beene witu baguma bakayiji mbwira ngiisi kwo uyamiri mwemeera mu kati ko'kuli, unaki genderiiri ukutuula mu kati kaakwo. ⁴ Ndaanabwo bushambaale bwo mbiiti, ukuhima bwo'kuyuvwa kwa'baana baani baki tuuziri mu kati ko'kuli.

Tukizi tabaala abakozi ba Rurema

⁵ E mukundwa wani! Uli mwemeera mu kukizi tabaala beene witu, kundu utabayiji. ⁶ Keera bakayijagi ganu-ulira ishengerero lya hano ngiisi kwo ukundiini. Kwokwo, ubatabaale ku lugeezi lwabo, ku njira íkwaniini imbere lya Rurema. ⁷ Mukuba, ulugeezi lwabo, lulyagagi hi'gulu lyo'kugendi kolera iziina lya Kirisito. Batanali mu longa ikindu kyoshi mu bapagaani. ⁸ Abandu mwene yabo, tukwiriiri tukizi batabaala, lyo tukomeerana, mu kukizi kolera ukuli.

Dyoterefe na Demeteryo

⁹ Keera n'gayandikira ishengerero amaruba. Haliko, ikyanya tuli mu detaga, Dyoterefe atali mu twaza. Aloziizi

naaho, kwo abe ye mukulu. ¹⁰ Ku yukwo, ikyanya ngayija iyo munda, ngayiji yerekana ku bweranyange ubuligo bwoshi bwo agweti agaagira. Ali mu tugamba hi'gulu lyo'mujina. Na kwakundi, ikyanya beene witu bali mu balamiraga iyo munda, ali mu lahira ukubayegereza. Kiri na'bandi be'yo munda, ikyanya bali mu gira mbu babayegereze, Dyoterefe ali mu bahangirira, anabayimule mwi'shengero!

¹¹ E mukundwa wani! Utakizi yigira umugani ku bali mu gira amabi. Si ukizi guyigira ku bali mu gira amiija. Mukuba, iri umundu angaba ali mu gira amiija, uyo ali wa Rurema. Halikago, iri angaba ali mu gira amabi, iri atazindi múbona.

¹² Ku luhande lwa Demeteryo, abandu booshi bali mu mútangira ubumasi kwo ali mwija. Yubwo bumasi, bulyagagi bwo'kuli. Kiri na nyiitu, tuli mu mútangira bwo kwo ali mundu mwija. Unayiji kwo yubwo bumasi bwitu, buli mu ba bwo'kuli.

Amagambo go'kuyusa

¹³ Ngiri na'magambo mingi go nangaki kuyandikiiri. Haliko, mu kukumenyeesa go, ndaloziiizi ukukoleesa kano kalaamu no'bwino. ¹⁴ Mukuba, ngi langaliiri kwo ngola ngayiji kubona, tunaganuule amasu ku gandi.

¹⁵ Kwokwo, ukizi ba no'mutuula. Abiira biitu ba hano, bakulamusa! Na naawe, utulamukize ngiisi mwira witu yeshi we'yo munda.

Amaruba ga Yuda Indangiriro

Yaga maruba ga Yuda, gayerekiini ngiisi kwa'bigiriza be'bibeeshu bali mu kizi yifunda mu bitalaalwe. Bali mu kizi tebeereza kiri ne'bizeeze. Kundu kwokwo, Rurema agaki bahaniiriza.

Ikyanya abandu bali mu giriirira amabi mwene yago, ulukogo lwa Yesu lutangaki batabaala. Yuda anabahanuula kwo bakizi ba makengwa ku bandu mwene yabo, iri banakizi bayigiriza amagambo ku njira yo'kuli.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli gwa 24-25: «Rurema ye shobwiri ukukizi mûlanga, gira mutagwe. Anamûyimangike imbere lyage mu kati ko'bulangashane. Munashambaale ngana-ngana! Munabe buzira kashembo kooshi. Yehe naaho, ye Rurema witu na Lukiza witu. Akizi yama alyagagi no'bulangashane, no'bukulu, no'bukalage, no'bushobozi mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito! Bikizi ba kwokwo, ukulyokera ku kyanya ikihugo kitazi bumbwa, halinde buno, halinde ukuhisa imyaka ne'myakuula!»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1-2)
- b) Ngiisi íbitumiri Yuda áli loziizi ukuhangana na'banabitalaalwe (3-4)
- c) Ngiisi kwo Rurema akahana abanabitalaalwe baguma mu Bibiriya (5-7)
- d) Ngiisi kwa'bandu bâli bihuusiri bweneene ku kyanya kya Yuda (8-13)
- e) Ikihano kyabo, kikagwanwa kyadetwa ukulyokera kare (14-16)
- f) Tukizi shomba amabi, iri tunarongoorwa no'Mutima Mweru (17-23)
- g) Yuda agashaanira abasomi, mu kusezerana (24-25)

Indangiriro

¹ Yaga maruba, galyoka imwani, nie Yuda. Ndi mukozi wa Yesu Kirisito, na ndi mwene wabo Yakobo. Gatunwa imwinyu, mwe Daata Rurema keera akahamagala, anamûkuuziri. Yesu Kirisito naye, agweti agamûlanga.

² Mukizi bonerwa ulukogo, munakizi longa no'mutuula, no'rukundo ku bwingi!

Íbigaaba ku batatwaziizi Rurema

³ E bakundwa baani! Ndákola no'mwete gwo'kumùyandikira amaruba hi'gulu lyo'bukize bwitu tweshi. Halikago buno, bikoli ngwiriiri ndee mùyandikira yaga magambo hi'gulu lyo'kumùsikamya. Kwokwo, lyo mulonga ukulwira ubwemeere bwo Rurema akasikiiriza abandu baage. Yubwo bwemeere, mukabusikiirizibwa lyerirya liguma naaho. Kukanaba ku lwoshi. ⁴ Abandu babi ábatatwaziizi Rurema, keera bakamùyishesheza mwo ku bumbishwa. Banakolaga mu shobania amigirizo go'lukogo lwa Rurema, mbu lyo balonga mwo'bulyo bwo'kukizi sambana. Bagweti bagalahira Yesu Kirisito, ndaanaye gundi Nahamwitu mukulu ye tugweti. Yabo bandu, bakoli rindiiri ikihano. Keera kikanagwanwa kyayandikwa hi'gulu lyabo!

⁵ Ndoziizi ukumùkengeeza ngiisi byo Nahano akagirira Abahisiraheeri, kundu mutuula mubiyiji-yiji. Kundu Nahano akabalyosa mu kihugo kye'Miisiri, haliko ikyanya bakalahira ukumùbiika kwo'bwemeere, anabaminika. ⁶ Kiri na'baganda baguma, ikyanya akabaheereza ubutwali, banabugayiriza. Banatyozza na ho bâli tuuziri. Kwokwo, Rurema anabadendeka ne'mirinda halinde imyakuula, banabeera mu kihulu. Anabalindiriziizi ulusiku lukulu lwo bagatwirwa kwe'maaja. ⁷ Mukengererage na ku bandu ba mu kaaya ke'Soodoma, na'ba mu ke'Gomora, na'ba mu twaya twe'butambi. Mukuba, nabo, bâli kizi yidulumbika mu bitalaalwe. Abashosi banakizi higula, mu kushulehana boonyene kwa boonyene. Kyanatuma bagalibuukira mu muliro gwe'myaka ne'myakuula. Abandu ba zeene, bakwiriiri bakizi balolera kwo'mugani.

⁸ Yabo bandu babi, bagweti bagafundaga amagala gaabo mu byaha, hi'gulu lye'birooto byabo. Bagweti bagagayiriza ubutwali bwa Rurema, iri banatuka ibiremwa bya mwi'gulu. ⁹ Si kiri na Mikaheeri, umuganda mukulu, ikyanya akahambanwa na Shetaani hi'gulu lye'kirunda kya Musa, atanagira mbu alege Shetaani ku bitusi. Si akamùbwira naaho: «Nahano abe ye gakukanukira!» ¹⁰ Yabo bandu babi, bali mu tukaga byo batayiji. Kiri ne'byo bayiji, babiyiji naaho ku bwenge bwe'nyamiishwa ízitali mu yisaliza. Binali byo biri mu bashereeza. ¹¹ Yayewe imwabo, bwe'mikolezi yabo yo miguma ne'ye'mwa Kahini. Banagweti bagakulikira amahube ga Balaamu, mu kukizi tibitira imbembo zo'kugendi kola amabi. Banakolaga bahuni, nga kwo Kooraa akahuna. Na ngiisi kwo akashereezibwa, kwo nabo bagaki shereezibwa.

¹² Ikyanya muli mu shangiira ibyokulya mu kati ko'rukundo, yabo banakuhambwa bali mu mùyifunda mwo

buzira shoni. Banabe tushembo mu kati kiinyu. Balyagagi bangere babi, banagweti bagayihahalira boonyene. Banali nga bibungu biiru ibiri mu yehuulwa iyo munda ne'yo munda, buzira kulyoka mwe'nvula. Banali nga biti ibikoli hangaliiri. Bitali kwe'bitumbwe, keera byanakuulwa. ¹³ Bagweti bagagirira ibikoleere ha bweruula, nga kwe'midunda mikayu iri mu birindula ibitwange mu nyaaja. Banali nge'ndonde izikoli habusiri. Kyo kitumiri Rurema akoli balindiriziizi ho bagabeera imyaka ne'myakuula, mu kihulu kya namudidi!

¹⁴ Hinoki, shokuluza witu wa kalinda ukulyokera ku Hadamu, âli mali gwanwa atanga ubuleevi hi'gulu lyabo kwokuno: «Lolagi! Nahano agweti agayija ne'binoono bya'baganda baage beeru, ¹⁵ gira ayiji twa imaaja za booshi. Ne'ri abandu bangaba bakamûgayiriza, agabahaniiriza ku byaha byabo. Mukuba, ikyanya bâli kizi biyifunda mwo, lyo bâli kizi mûgayiriza. Agabahaniiriza na ku magambo go bâli kizi mûtuka kwo ku buraakari.» ¹⁶ Yabo bandu babi, bali mu lukumba, no'kuyidodomba. Bayamiragi bali mu yifunda mu bya'mifwije gaabo mabi. Banali mu yihaya, iri banakizi vugiiriza abaabo, mu kubalyeryega.

Mukizi yama musikamiri

¹⁷ E bakundwa baani! Mukizi kengeera amagambo ge'ndumwa za Nahamwitu Yesu Kirisito. Mukuba, keera zikamûbwira kwokuno: ¹⁸ «Mu siku ze'mberuuka, haghulukiraga abandu bo'kushekerezania, mbu yuuhu! Bagakizi yifunda mu mifwije gaabo ge'kipagaani.» ¹⁹ Yabo babi, bali mu teerania Abakirisito. Na bwo bakabutirwa mu mabi, gali mu batwala kasinge-singe. Batanali mwo'Mutima Mweru.

²⁰ Haliko mwehe, mwe bakundwa baani, mukizi yiyubaka mu bwemeere bwinyu, bwo buli bweru pepepe! Munakizi huuna Rurema mu kati ko'Mutima Mweru. ²¹ Mukizi yama mutuuziri mu rukundo lwa Rurema, iri munalindirira kwo Nahamwitu Yesu Kirisito agamûleetera ubulamu bwe'myaka ne'myakuula ku lukogo lwage.

²² Iri umundu angaba ali ne'migangaanwe, mukizi múyuvwirwa ulukogo. ²³ Na'bandi, mukizi bakondoola mu muliro, gira mubakize. Abandi, keera bakayiyulubaza. Yabo nabo, mukizi bakejeerera. Kuguma na yibyoyi, mukizi ba makengwa mu kati kaabo. Mukizi shombaga bweneene kiri ne'mirondo yo bayiyulubaza mwo, mu kugira ibitalalwe.

Ubwivuge imwa Rurema

²⁴ Rurema ye shobwiri ukukizi mùlanga, gira mutagwe. Anamùyimangike imbere lyage mu kati ko'bulangashane. Munashambaale ngana-ngana! Munabe buzira kashembo kooshi. ²⁵ Yehe naaho, ye Rurema witu na Lukiza witu. Akizi yama alyagagi no'bulangashane, no'bukulu, no'bukalage, no'bushobozi mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito! Bikizi ba kwokwo, ukulyokera ku kyanya ikihugo kitazi bumbwa, halinde buno, halinde ukuhisa imyaka ne'myakuula!

Ikitaabo kyo' Bwigule Indangiriro

Yaga maruba ga Yohana, gali mu yerekana ngiisi íbyâye be mu siku ze'mbeka. Kwokwo, lyo tulonga ukukizi yihangaana, kiri mu malibu giitu.

Mu yaga maruba, Yohana ayandika hi'gulu lya'mabone go akabona yenyene. Mu yaga mabone, hali bindu bingi byo'muharuuro gwa bulinda-bulinda. Iyo miharuuro, yâli mu yerekana ibindu íbikwiziri ku muharuuro. Ku mugani, muli imigashani irinda (1.3), na'mashengero galinda (1.4, 11), ne'mitima irinda (1.4), na'matara galinda (1.12), ne'ndonde zirinda (1.16), na'mahemba galinda, na'masu galinda (5.6), ne'bibuga birinda (8.2), ne'mikungulo irinda (10.3), ne'byereso birinda (12.1, 3; 13.13-14; 15.1; 16.14; 19.20), ne'njembe zirinda (12.3), na'malibu galinda (15.6), ne'mitanga irinda (15.7), na'baami balinda (17.10).

Amagambo ágali mu yaga maruba, kundu abandu bali mu gasobaanura ku njira ya kwingi-kwingi, haliko akalimbi kaago kabonekeriiri: Ku lusiku lwe'mberuuka, Kirisito agaahima abagoma baage booshi, kiri na Shetaani. Abafwiri bagatwirwa ulubaaja (20.11-14), na'bandu ba Rurema bagagendi tuula mwi'gulu (21-22).

Imiziizi miguma yi'sikamiro iri mu Bwigule 21.1-2: «Haaho, nanabonaga igulu lihyahya, ne'kihugo kihyahya. Mukuba, igulu lya mbere, ne'kihugo kya mbere, byâli mali lenga. Kiri ne'nyaaaja, zitâli ki riiri ho. Nanabona i Yerusaleemu mbyahya, akaaya keeru, kagweti kagajooka ukulyoka mwi'gulu imwa Rurema. Kâli limbisiibwi nga muhya keera úwayinyanyaaza mu kugenda imwa yiba.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1.1-8)
- b) Ubulangashane bwa mwi'gulu (1.9-20; 4-5)
- c) Amaruba imwa'mashengero galinda (2.1-3.22)
- d) Inungu zirinda (6.1-8.5)
- e) Ibibuga birinda (8.6-11.19)
- f) Idaragooni mwi'gulu (12-13)
- g) Ikyanabuzi na'baganda (14)
- h) Imitanga irinda (15-16)
- i) Bulambe wo'mushule atuka Rurema (17)
- j) Akaaya ke'Babeeri katibukira haashi, abadandaza ba-nakalirira (18)

- k) Shetaani ahimwa (19.1-20.10)
 l) Íbyâye be mwi'gulu (20.11-22.20)
 m) Yohana asezerana (22.21)

Indangiriro

¹ Yubu bwigule, bulyosiri imwa Yesu Kirisito. Rurema yenyene, ye kamúheereza bwo, gira agwanwe amenyeesa abakozi baage íbikola bu koleka. Yubwo bwigule, Yesu anabuyereka umukozi wage Yohana, mu kumútumira umuganda wage. ² Uyo Yohana naye, ikyanya akabubona, anatanga ubumasi hi'gulu li'Gambo lya Rurema, na hi'gulu lya Yesu Kirisito. ³ Gano magambo go'buleevi ágayandisirwi hano, bahiriirwi ngiisi ábagagasoma! Bahiriirwi ne'kyanya bagagayuvwa, banakizi gasimbaha. Ne'kyanya gagakolekaga kwo, kikola hoofi.

Umusingo imwa'mashengero galinda

⁴ Yaga maruba, galyoka imwani, nie Yohana. Ganatumwa mu mashengero galinda ga mu kihugo kye'Haziya. Kwokwo, mukizi longa ubugashaane no'mutuula, imwo'lya úli ho, ye wanâli yamiri ho, ye ganaki yija. Mukizi bilonga ne'mwe'mitima irinda íri imbere lye'kitumbi kyage kyo'bwami. ⁵ Mukizi bilongaga ne'mwa Yesu Kirisito. Yehe ye kamasi kemeera. Mukuba, ye kanatangi zuuka mu bafwiri. Ye na twaziri abaami booshi be'kihugo.

Yesu Kirisito atukuuziri. Akayonwa umuko gwage, gira lyo atuguluula mu byaha biitu. ⁶ Anatumyungiza mu bwami bwa Daata Rurema, halinde tube bagingi bo'kukizi múkolera. Akizi yama ali no'bulangashane no'bukalage, halinde imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

⁷ Lolagi! Yesu akola agayija mu bibungu!

Abandu booshi banamúbone,

kiri na balya ábakamútumita.

Abandu be'milala yoshi íri mu kihugo bagaalira ku kimombo hi'gulu lyage!

Bikizi ba kwokwo!

⁸ Nahano Rurema adesiragi kwokuno: «Nie Rurema wo'bushobozi bwoshi! Nie Halifa, na ndi nie Homega.* Nie ndi ho. Nie wanâli yamiri ho. Nie ganaki yija.»

Yohana abona Kirisito mu kati ka'mabone

⁹ Niehe Yohana, nie mwene winyu mu kati ka Yesu. Mu kati kaage, mwo tuli mu longera amalibu. Munali mwo

* 1:8 1.8 Halifa, na ndi nie Homega Halifa lwo lufwabe lwa mbere mu kigiriki. Na Homega lwo lufwabe lwo'kuheza. Kuli kudeta kwo Rurema ye Ndangiro, anali ye Yukizo. Hisaaya 44.6 «Niehe nie ndangiriro, na ndi nie nyukizo».

tuli mu yihangaanira, halinde tunalongere mwo'bwami. Na mukuba nâli kizi yigiriza Igambo lya Rurema, nanakizi tanga ubumasi hi'gulu lya Yesu, kyo kikatuma n'gagendi lashwa mu kalira Patimo. ¹⁰ Ku lusiku luguma lwa Nahano,[†] nâli kolaga mu kati ko'Mutima Mweru. Lyeryo, ha nyuma lyani nanayuvwa izu lihamu ligweti ligadihiriza nga lya kibuga. ¹¹ Yiryo izu, lyanambwira: «Ngiisi byo ugaabona, ubiyandike mu kitaabo! Unakitume mu yaga mashengero galinda: ishengero lye'Hefeso, ne'rye'Simirina, ne'rye'Perigaamo, ne'rye'Tyatira, ne'rye'Saridi, ne'rye'Filaderifiya, ne'rye'Lahodikiya.»

¹² Ikyanya n'gakebaanuka, gira mbone ngiisi úgweti úgandesa, nanabonaga amatara galinda. Yago matara, gakatulwa mu nooro, ganali matereke ku bigingi. ¹³ Na mu kati kaago, mwâli yimaaziri úli «ngo'Mwana wo'Mundu.‡»

Uyo Mwana wo'Mundu, ikanju lyage lyâli hisiri ku shando. Na mu kifuba, âli yambiiti umukaba gwe'nooro. ¹⁴ Itwe lyage no'mushaku gwage, byâli riiri byeru kahengura ngi'pamba, kandi iri nga lugungu. Na'masu gaage, gâli kizi kyemula, nga ngulumira yo'muliro. ¹⁵ Amagulu gaage, gâli kizi langashana nga miringa ígweti ígashukwa mu kiberekaana kyo'muliro! Ni'zu lyage, lyâli kizi luluma, nga miiji mingi ágagweti gagaahona ku shalalo! ¹⁶ Mu kuboko kwage kwe'lulyo, âli fumbiiti mwe'ndonde zirinda. Na mu kanwa kaage, âli bangisiri mwe'ngooti. Iyo ngooti, yâli ryagagi nyugi bweneene! Amalanga gaage, gâli langashiini bweneene, pepepe, gâli riiri ngi'zuuba keera íryadaruula.

¹⁷ Ulya Mwana wo'Mundu, iri n'gamúbonaga, nanayami gwa mu magulu gaage, nanaba nga úkoli fwiri. Haliko, anambuma kwo no'kuboko kwage kwe'lulyo. Anambwira: «Utayobohe! Nie Ndangiro. Na ndi nie Nyukizo. ¹⁸ Na ndi nie Mulamu. Kundu nâli fwiri, mumenye bwija kwo nyamiri ndi mugumaana, halinde imyaka ne'myakuula! Nie na mbiiti ubushobozi hi'gulu lya Narufu, na hi'gulu lya Nakuzimu.

¹⁹ «Kwokwo, yibi byo ugweti ugaabona, ubiyandike. Ibya buno, na íbyâye yije. ²⁰ Aaho! Zirya ndonde zirinda zo wabona nvumbiiti mu kuboko kwe'lulyo, namu kumenyeesa umugeeza gwazo, kundu gushubi bishamiri. Na ngubwire no'mugeeza gwa yaga matara galinda ágakatulwa mu nooro. Zirya ndonde zirinda, balyagagi baganda ba yago mashengero galinda. Na galya matara galinda, nago gali gaago mashengero galinda.»

[†] 1:10 1.10 lusiku luguma lwa Nahano ulwi'yinga. [‡] 1:13 1.13 Danyeri 7.13.

2

Amaruba go'kugenda mwi'shengeru lye'Hefeso

¹ «Imwo'muganda wi'shengeru lya mu kaaya ke'Hefeso, uyandikage kwokuno:

«Yaga magambo, galyosiri imwo'lya úfumbiiti zirya ndonde zirinda mu kuboko kwe'lulyo. Anagweti agalengalenga mu galya matara galinda ágakatulwa mu nooro:

² «Nyiji ngiisi kwo mugweti mugayitubanula mu mikolwa yinyu, na ngiisi kwo mugweti mugayihangaana. Nyiji na kwo mutagweti mugalekeerera abandu babi. Kiri na ábali mu yihunda kwo ziri ndumwa zaani, keera mukabagera, mwanabanyomoosa. ³ Na kundu muli mu himbuka hi'gulu li'ziina lyani, halikago, muki gweti mugagooyera ku bwigenderezi, buzira kugagara.

⁴ «Kundu kwokwo, mu kati kiinyu mukiri igambo íritanzimisiizi. Lulya rukundo lwinyu lwa mbere, keera mukalujandirira. ⁵ Mukengeere ngiisi kwo mwáli riiri, na ngiisi kwo keera mwatirigania bweneene! Mutwikirage ku byaha biinyu! Munakizi gira galya miija go mwáli kizi gira ubwa mbere. Ne'ri mwangalahira ukubitwikira kwo, ngayiji lyosa itara liinyu ahandu haalyo. ⁶ Kundu kwokwo, hakiri igambo lyo nimùsimiiri kwo. Mukuba, mushombiragi bweneene imikolezi ya'Banikolayi, nga kwo naani ngishombiri.

⁷ «Ngiisi úhiiti amatwiri, ayuvwe ngiisi kwo'Mutima Mweru gugweti gugabwira amashengeru! Umundu, iri angahima, ngamúhanguula kwo alye ku bitumbwe bye'kiti kyo'bulamu, kirya kya mu Paradiizo ya Rurema.»

Amaruba go'kugenda mwi'shengeru lye'Simirina

⁸ «Ne'mwo'muganda wi'shengeru lya mu kaaya ke'Simirina, uyandikage kwokuno:

«Yaga magambo galyosiri imwo'lya úli Ndangiriro, anali ye Nyukizo. Kundu akafwa, haliko akazuuka:

⁹ «Nyiji ngiisi kwo mugweti mugalibuzibwa, na ngiisi kwo mukekeriiri. Kundu kwokwo, mulyagagi mwe bagale! Nyiji na ngiisi kwo muli mu banganizibwa na ábali mu yihunda kwo bali Bayahudi, batanali boohe. Si bali ba mu nyumba ya Shetaani! ¹⁰ Mumenye bwija kwo baguma biinyu, Shetaani akola agabalasha mu nyumba ze'mbohe, banalonge mwa'malibu ge'siku ikumi. Kundu mugalibuzibwa, mutayobohe. Na kundu mwangayitwa hi'gulu lyani, mukizi ba bemeera. Naani, ninamùheereze ulushembe lwo'bulamu.

11 «Ngiisi úhiiti amatwiri, ayuvwe ngiisi kwo'Mutima Mweru gugweti gugabwira amashengero! Umundu, iri angahima, atagaki shereezibwa no'lufu lwa kabiri.»

Amaruba go'kugenda mwi'shengero lye'Perigaamo

12 «Ne'mwo'muganda wi'shengero lya mu kaaya ke'Perigaamo, uyandikage kwokuno:

«Yaga magambo, galyosiri imwo'lya úgweti ingooti íyugihiri bweneene:

13 «Nyiji kwo mutuuziri ho Shetaani ateresiri ikitumbi kyage kyo'bwami. Kundu kwokwo, muki kaniziizi iziina lyani. Na kundu Shetaani atuuziri yaho imwinyu, haliko mutananyiyogookola, kiri na ku kyanya bakayitaga ya'kamasi kaani kemeera Handipa.

14 «Haliko mu kati kiinyu, mulyagagi amagambo maguma ágatanzimiizi. Baguma biinyu bakulikiiri amigirizo ga Balaamu, ulya úkayigiriza Balaaki ngiisi kwo agahubiisa Abahisiraheeri kwo bakizi lya íbyokulya keera íbyatangwa imwe'migisi. Akabahubiisa, halinde banakizi gira no'bushule. 15 Na kwakundi, hali abandi biinyu ábagweti bagakulikira amigirizo mabi ga'Banikolayi. 16 Yiby byoshi, mubitwikirage kwo! Buzira kwo, ngayija duba, na ndwise ngiisi bandu babi mu kati kiinyu. Ngakoleesa ino ngooti yo mbangisiri mu kanwa.

17 «Ngiisi úhiiti amatwiri, ayuvwe ngiisi kwo'Mutima Mweru gugweti gugabwira amashengero! Umundu, iri angahima, ngamúheereza ku byokulya íbibishirwi, binali mu buuzibwa Mana. Ninamúheereze ni'buye lyeru íriyandisirwi kwi'ziina lihyahya. Yiryo iziina, ndaaye gundi úgalimenya, átali yolya úlihaabirwi.»

Amaruba go'kugenda mwi'shengero lye'Tyatira

18 «Ne'mwo'muganda wi'shengero lya mu kaaya ke'Tyatira, uyandikage kwokuno:

«Yaga magambo, galyosiri imwo'Mwana wa Rurema. Amasu gaage gali mu keyengana bweneene, nga ngulumira yo'muliro, na'magulu gali mu langashana nga miringa keera íyaseenwa:

19 «Nyiji ngiisi kwo muli mu kola, na ngiisi kwo mukundiini, na ngiisi kwo mukoli biisiri Rurema kwo'bwemeere. Nyiji na ngiisi kwo muli mu kolerana, no'kuyihangaana. Ngiisi byo mugweti mugaagira buno, nyiji kwo byo bihimiri byo mwâli kizi gira ubwa mbere.

20 «Halikago, mu kati kiinyu mukiri igambo íritanzimiizi. Mukuba, mugweti mugalekeerera ulya bulambe wo'mukazi Yezebeeri. Kundu agweti agabeesha

kwo ali muleevi, halikago ku njira ya'migirizo gaage, ali mu habura abakozi baani, halinde banakizi shuleha, banakizi lya ne'byokulya keera íbyatangwa imwe'migisi.

²¹ Hakolaga siku nyingi, ngweti ngamúloleera, kwo ngeeka angaki twikira ku bushule bwage. Haliko atandwaziizi.

²² Ku yukwo, ngamúbiika kwo'bulwazi. Bunamúlambike ku ngingo, halinde anahalibuukire bweneene!

«Na booshi bo akayigiriza yubwo bushule, iri batan-gatwikiraga ku bushule bwabo, iri nabo bagalibuuka bwe-neene nga ye. ²³ Abakulikizi baage, ngabayita. Kwokwo, lya'bandu ba mu mashengero gooshi bagaamenya kwo nie mu loleekeza íbiyifundereziizi mu mitima ya'bandu. Ngiisi muguma winyu, ngamúhamba ukukulikirana na ngiisi kwo áli kizi gira.

²⁴ «Haliko, yaho mwi'shengero lya mu kaaya kiinyu ke'Tyatira, mukiri abandi biinyu ábatahiiti igambo lyo nangabashumuza kwo. Boohe, batakawaza galya migirizo mabi go'yo Yezebeeri. Batakanayiga amagambo ágali mu detwa mbu bumbishwa bwa Shetaani. ²⁵ Kwokwo, bagenderere ukukizi sikama mu byo bakoli hiiti, halinde ukuhisa ku kyanya ngayija.

²⁶⁻²⁸ «Umundu, iri angahima, anakizi gira byo ndoziizi halinde ukuheza, ngamúbiika akizi twala imilala yoshi, nga kwo naani, Daata keera akambiika ngitwale:

“Agabatwala ne'ngoni ye'kyuma, anabavungule-vungule, nga kwo bangavungula ibirugu bi'bumba.*”

«Umundu iri angahima, ngamúheereza indonde íri mu yaka ku lukula. ²⁹ Ngiisi úhiiti amatwiri, ayuvwe ngiisi kwo'Mutima Mweru gugweti gugabwira amashengero!»

3

Amaruba go'kugenda mwi'shengero lye'Saridi

¹ «Ne'mwo'muganda wi'shengero lya mu kaaya ke'Saridi, uyandikage kwokuno:

«Yaga magambo, galyosiri imwo'lya úgweti irya mitima irinda ya Rurema. Anali ye gweti na zirya ndonde zirinda:

«Ngiisi byo mugweti mugaagira, mbiyiji. Na kundu muli mu huuzibwa kwo muli bagumaana, si mukoli fwiri. ² Ku yukwo musisimukage! Mukanie ngiisi byo muki hiiti, bítazi fwa lwoshi! Ngiisi byo mugweti mugaagira, nabona kwo bitatungiini imbere lya Rurema wani. ³ Galya migirizo go keera mukayuvwa, mwanagayakiira, mukizi gakengeera, iri munagasimbaha. Ne'byaha biinyu, mubitwikire kwo.

* 2:26-28 2.26-28 Zaburi 2.9.

Mukuba, iri mutangasisimuka, ngamùyijira ku kyanya mutayiji. Ee! Ngamùtubiira nga muzimba. ⁴ Kundu kwokwo, mu kati kiinyu i Saridi, bandu bagerwa batazi yulubaza imirondo yabo. Yabo bandu, bo tugakizi gendanwa, bayambiiti imirondo myeru. Mukuba, bo bakwaniini imbere lyani.

⁵ «Umundu, iri angahima, agayambikwa imirondo myeru. Ni'ziina lyage, ndâye lihotole mu kitaabo kyo'bulamu. Si ngaliyemeera imbere lya Daata, ne'mbere lya'baganda baage.

⁶ «Ngiisi úhiiti amatwiri, ayuvwe ngiisi kwo'Mutima Mweru gugweti gugabwira amashengero.»

Amaruba go'kugenda mwi'shengero lye'Filaderifiya

⁷ «Ne'mwo'muganda wi'shengero lya mu kaaya ke'Filaderifiya, uyandikage kwokuno:

«Yaga magambo galyosiri imwo'lya úli mweru, anali wo'kuli. Ye na fumbiiti ulwiguzo lwa Dahudi. Ngiisi byo agweti agayigula, ndaaye úwangabiyigala. Na ngiisi byo agweti agayigala kwakundi, ndaaye úwangabiyigula:

⁸ «Nyiji ngiisi kwo mugweti mugaagira. Nyiji na kwo mukoli jejagiiri. Kundu kwokwo, muki gweti mugasimbaha Igambo lyani, mutanali mu nyiyogookola. Na buno, keera namùyigulira ulwivi, ndaanaye úwangeluyigala.

⁹ «Yuvwagwi! Abandu ba mu kiso kya Shetaani bagweti bagabeesha mbu bali Bayahudi. Kundu kwokwo, ngabafukamyamba imbere liinyu, banayemeere kwo nimùkuuziri.

¹⁰ Na bwo mukagooyera ku bwigenderezi, nga kwo n'gamùbwira, ngamùlanga ku malibu, kundu gagateera abandu booshi ba mu kihugo, mu kubageza. ¹¹ Ngola ngayija! Ku yukwo, mugenderere ukusikama mu byo mukoli hiiti. Hatagirage mundu úgayiji mùnyaga ulushembe.*

¹² «Umundu, iri angahima, ngamùbiika abe nguliro mu nyumba ya Rurema wani. Atanâye gilyoke mwo. Nganamúyandika kwi'ziina lya Rurema wani, na kwi'ziina lya'kaaya kaage. Na yako kaaya, iri i Yerusaleemu mbyahya igajooka ukulyoka imwage mwi'gulu. Kiri ni'ziina lyani liyahya, nalyo ngaliyandika hi'gulu lyage.

¹³ «Ngiisi úhiiti amatwiri, ayuvwe ngiisi kwo'Mutima Mweru gugweti gugabwira amashengero.»

Amaruba go'kugenda mwi'shengero lye'Lahodikiya

¹⁴ «Ne'mwo'muganda wi'shengero lya mu kaaya ke'Lahodikiya, uyandikage kwokuno: Yaga magambo, galyosiri imwo'lya úli mu buuzibwa “Bibe kwokwo”. Ye

* 3:11 3.11 Kuyambikwa ulushembe, kuli mu yerekana kwo'mundu ahima.

kamasi kemeera, kanali ko'kuli. Anali ye shyoko ya byoshi byo Rurema akabumba:

¹⁵ «Mwehe, ngiisi byo mugweti mugaagira, mbiyiji-yiji. Mubuziri ukuba mbeho, munabuziri ukuba iduutu. Mu kati ka yiby byombi, nangalozizi kwo mube ne'kiguma kyabyo! ¹⁶ Haliko, bwo mulyagagi nga miji malangu, ngola ngamushala, mushaage mu kanwa kaani!

¹⁷ «Mwehe mugweti mugayihaya kwo mukola bagale. Mbu keera mwanayilundira akanyabungaka ke'bindu. Mbu ndaakyo kindu ikiki mugooziri. Mutayijagi kwo muli banakahuku! Munali tufwa-busha. Munakekeriiri. Munali mbumi. Munali bukondwe.

¹⁸ «Namuhanuula, muyiji gulira imwani inoro keera iyashukwa mu muliro, lyo muba bagale nirizina. Mugulirage na ye'mirondo myeru, munagiyambale, gira lyo mutakizi ki gwatwa ne'shoni, mu kukizi lenga bukondwe imbere lya'bandu. Mugulire na yo'muti gwo mugabuka mwa'masu giinyu, halinde lyo mulonga ukubona.

¹⁹ «Ngiisi bo nguuziri, ndi mu bakanukira, iri na mbahana. Ku yukwo, mutwikirage ku byaha biinyu. Mukizi ba baduutu.

²⁰ «Lolagi! Ngoli yimaaziri ha mulyango ngweti ngayiguza. Ne'ri umundu angayuvwa izu lyani, ananyigulire, ngayingira mu mwage, tunashangiire ibyokulya twe naye.

²¹ «Umundu, iri angahima, ngamuhanguula kwo tubwatalanwe ku kitumbi kyani kyo'bwami, nga kwo naani keera n'gahima, twanabwatalanwa na Daata ku kitumbi kyage kyo'bwami.

²² «Ngiisi úhiiti amatwiri, ayuvwe ngiisi kwo'Mutima Mweru gugweti gugabwira amashengero!»

4

Ngiisi kwo bali mu yikumba mwi'gulu

¹ Ha nyuma, nanalangiiza, nanabona mwi'gulu, ulwivi lukola luyigule. Nanayuvwa liry izu irikadihiriza nga lye'kibuga. Liry izu, lyanashubi mbwira: «Uyijage ino munda, gira nguyereke ngiisi ibigaki koleka!»

² Lyeryo, nanaba mu kati ko'Mutima. Nanabonaga mwi'gulu muteresirwi ikitumbi kyo'bwami. Na úwâli kibwatiiri kwo, ³ âli kizi keyengana bweneene, ngi'buye yasipi,* kandi iri saridwane.† Kirya kitumbi kyage, kyâli soosirwi no'mukuruzi, gwâli kizi langashana bweneene

* **4:3** 4.3 yasipi ibuye iriri mu gira inyezi-nyezi, nga dyama. † **4:3** 4.3 saridwane ibuye iriri mu ba nga mugushe. Haliko liri mu ba ne'nyezi-nyezi bweneene.

ngi'buye sikaribukile.‡ ⁴ Kyanâli sokaniinwi ne'bindi bitumbi byo'bwami makumi gabiri na bina. Ku yibyo bitumbi, kwâli bwatiiri abashaaja makumi gabiri na bana. Bâli yambiiti imirondo myeru. Na ku matwe gaabo, bâli yambiiti injembe ízikatulwa mu nooro. ⁵ Mu kirya kitumbi kyo'bwami, mwanakizi lavya ibiryamu. Hâli riiri ne'milavyo, ne'mikungulo. Ne'mbere lyakyo, hâli riiri amatara galinda, ágâli yasiri bweneene! Yago matara, inali yo mitima irinda ya Rurema. ⁶ Haaho imbere lye'kitumbi kyo'bwami, hâli yajabiini nga nyaaja. Iyo nyaaja yâli shushiri nga kilolero íkitwanganusiri bweneene, íkiri mwe'nyezi-nyezi!

Kirya kitumbi kyo'bwami, ngiisi kwo kyâli riiri yaho ha kati, kyâli zungulusirwi ne'bingisho-ngisho bina bigumaana. Yibyo bingisho-ngisho, byâli yijwiragi kwa'masu imbere ne'mugongo. ⁷ Ikingisho-ngisho kya mbere, kyâli shushiini ne'ndare. Ne'kya kabiri, kyâli shushiini ne'shuuli. Ne'kya kashatu, amalanga gaakyo gâli riiri nga ga mundu. Ne'kya kana, kyâli shushiini na nyunda úgweti úgabalala. ⁸ Ngiisi kingisho-ngisho, kyâli hiiti ibyubi birindatu-birindatu. Yibyo byubi, byâli yijwiri kwa'masu mu nda ne'mugongo. Yibyo bingisho-ngisho, biyamiri biri mu yimba kwokuno úbwakya-úbwayira:

«Nahano Rurema wo'bushobozi bwoshi, ali mweru! Ali mweru! Ali mweru!
Ye kiri ho, ye wanâli yamiri ho! Ye ganaki yija!»

⁹ Ulya úbwatiiri ku kitumbi kyo'bwami, ye yamiragi ho imyaka ne'myakuula. Na ngiisi kyanya birya bingisho-ngisho bina biri mu yimba inyimbo zo'kumúheereza ubulangashane, no'lushaagwa, no'bwivuge, ¹⁰ lyeryo balya bashaaja makumi gabiri na bana banayami múfukamira. Banamúyikumba, iri banalambika ne'njembe zaabo imbere lyage, ti:

¹¹ «E Rurema, Nahamwitu, we kwaniini ukuhaabwa ubulangashane, no'lushaagwa, no'bushobozi.

Mukuba, byoshi íbiri ho,
we kalooza kwo bibaagage ho, we kanabibumba.»

5

Ikyanabuzi kyabunguula ikitaabo kibungirize

¹ Ulya úbwatiiri ku kitumbi kyo'bwami, mu kuboko kwage kwe'lulyo, nanabonaga kwo afumbiiti ikitaabo kibungirize. Yikyo kitaabo, kyâli yandisirwi mu nda

‡ 4:3 4.3 sikaribukile ibuye írishushiini ne'kyasi kibishi. Haliko liri mu ba ne'nyezi-nyezi bweneene.

ne'mugongo. Kyanâli nungisirwi kwe'nungu zirinda.
² Nanabona ne'kihagarusi kyo'muganda, kigweti kigateerera umulaga ti: «Ziryâ nungu zirinda íziri ku yiki kitaabo kibungirize, nyandagi úkwaniini ukuzinunguula, gira aki-bunguule?»

³ Yikyo kitaabo, ndaaye úwâli shobwiri ukukibungu-ula mbu arole íbikiri mwo, aba wa mwi'gulu, kandi iri wa mu kihugo, kandi iri wa mu kuzimu. ⁴ Na bwo ndaaye wo'kukibunguulaga no'kukilola mwo, kyanatuma ngaliruuka. ⁵ Mu balya bashaaja, muguma anambwira: «Uleke ukulira! Lolaga! Indare yo'mulala gwa Yuda, ulya wa mwi'kondo Iya Dahudi, keera akasinda ubugoma. Yehe, ye shobwiri ukununguula yizo nungu zirinda, anabunguule ikitaabo.»

⁶ Ha kati ke'kitumbi kyo'bwami, nanabona hayimaaziri Ikyanabuzi. Kirya Kyanabuzi, kyâli zungulusirwi na birya bingisho-ngisho bina íbiri mwo'bugumaana, kizungulusirwi na balya bashaaja. Yikyo Kyanabuzi, kikabonekaga nga kyâli tongiirwi. Kyanâli riiri na'mahembe galinda, na'masu galinda. Yago masu gaakyo, yo yerya mitima irinda ya Rurema yo akatuma mu mahanga gooshi. ⁷ Yikyo kitaabo kibungirize, kyâli ki riiri mu kuboko kwe'lulyo kwo'lya úbwatiiri ku kitumbi kyo'bwami. Kwokwo, kirya Kyanabuzi kyanayijagi kiyabiira. ⁸ Lyeryo, birya bingisho-ngisho bina íbiri mwo'bugumaana, kuguma na balya bashaaja makumi gabiri na bana, booshi banayami fukama imbere lyakyo. Ngiisi muguma wabo, âli gweti ululanga. Âli fumbiiti ne'mibangala íkatulwa mu nooro, yanâli yijwiri mwo'mubadu. Na yugwo mubadu, galyagagi mahuuno ga'bandu ba Rurema. ⁹ Yabo booshi, bâli gweti bagayimba ulwimbo luhyahya kwokuno:

«Yiki kitaabo, we kwaniini ukukiyabiira, unakinunguule kwe'nungu.

Mukuba, we wâli tongiirwi.

Na ku muko gwawe, kwo ukaguluulira Rurema abandu, ukulyoka mu milala yoshi, na mu ndeto zooshi, na mu makondo gooshi, na mu bihugo byoshi.

¹⁰ Balya booshi, ukabayegereza mu bwami bwa Rurema witu, babe bagingi bo'kukizi múkolera, banakizi twala ikihugo.»

¹¹ Lyeryo, nanalangiiza, nanayuvwa izu lye'binoono ne'binoono bya'baganda. Yabo baganda, bâli zungulusiri ikitumbi kyo'bwami, na yibyô bingisho-ngisho bina íbiri

mwo'bugumaana, na yabo bashaaja. ¹² Yibyo binoono bya'baganda, byanayimba kwi'zu lihamu kwokuno:

«Ikyanabuzi kyâli tongiirwi.

Kwokwo, ye kwaniini ukuhaabwa ubushobozi,
no'bugale,
no'bwitegeereze, ne'misi,
no'lushaagwa, no'bulangashane, no'bwivuge!»

¹³ Haaho, nanayuvwa ibiremwa byoshi íbiri mwi'gulu, na íbiri mu kihugo, na íbiri mu kuzimu, na íbiri mu nyaaja. Byoshi íbiri ho, byâli kizi yimba kwokuno:

«Ulya úbwatiiri ku kitumbi kyo'bwami
na kirya Kyanabuzi, bakizi longa ubwivuge,
no'lushaagwa, no'bulangashane, no'bushobozi,
halinde imyaka ne'myakuula!»

¹⁴ Biryá bingisho-ngisho bina bigumaana, byanadumeereza: «Bikizi ba kwokwo!» Balya bashaaja nabo, banafukamaga, banayikumba Rurema.

6

Ikyanabuzi kyanunguula inungu ndatu

¹ Mu yizo nungu zirinda, kirya Kyanabuzi kyanunguula iya mbere. Na mu birya bingisho-ngisho bina íbiri mwo'bugumaana, nanayuvwa kwo kiguma kyabyo kyateerera umulaga. Yugwo mulaga, gwâli riiri nga mukungulo. Anadeta: «Uyijage!» ² Ne'ri n'galangiiza, nanabona ifwarasi ye'kitare yayija! Na úwâli gishoniri kwo, âli fumbiiti umuheto, anahaabwa no'lushembe. Lyeryo, anayami gendaga mwi'zibo, gira agendi sinda ubugoma.

³ Kirya Kyanabuzi, ikyanya kikanunguula inungu ya kabiri, nanayuvwa kirya kingisho-ngisho kigumaana kya kabiri nakyo kyadeta: «Uyijage!» ⁴ Lyeryo, hanahulukira ifwarasi yo'mugushe! Na úwâli gishoniri kwo, anahaabwa akalamba-lamba ke'ngooti. Anahaabwa no'bushobozi bwo'kuteerania abandu mu kihugo, gira bakizi yitana.

⁵ Kirya Kyanabuzi, ikyanya kikanunguula inungu ya kashatu, nanayuvwa kwo kirya kingisho-ngisho kigumaana kya kashatu nakyo kyadeta: «Uyijage!» Ne'kyanya n'galangiiza, nanabonaga ifwarasi yo'mukara! Na úwâli gishoniri kwo, âli fumbiiti ulugero. ⁶ Mu kati ke'bingisho-ngisho bina íbiri mwo'bugumaana, nanayuvwa íriri ngi'zu ligweti ligaadeta: «Ibindu, keera byahuuma bweneene. Lufwaranga luguma lwe'dinaari,* lukola lugahwanwa

* **6:6** 6.6 Lufwaranga luguma lwe'dinaari lwâli kizi hembwa umukozi ku mulege-rege gwoshi. Kuli kudeta kwo ku yikyo kyanya ibindu byâli mali gaaba bweneene!

ne'litiri nguma naaho ye'ngano, kandi iri litiri zishatu zo'bulo. Halikago amavuta ne'divaayi byohe, utabishereeze!»

⁷ Kirya Kyanabuzi, ikyanya kikanunguula inungu ya kana, lyeryo nanayuvwa yikyo kingisho-ngisho kya kana ikiri mwo'bugumaana. Nakyo kyanadeta: «Uyijage!»

⁸ Nanalangiiza, nanabona ifwarasi ye'kivuuzo! Na úwâli gishoniri kwo, iziina lyage ye Narufu. Âli kulikiirwi na Nakuzimu. Yabo bombi, banahaabwa ubushobozi bwo'kuyita ikihande kiguma kya kana kya'bandu booshi ba mu kihugo, kuba ku njira ye'ngooti, kandi iri ku mwena, kandi iri ku kiija, kandi iri ku nyamiishwa.

⁹ Kirya Kyanabuzi, ikyanya kikanunguula inungu ya kataanu, yee! Nanayami bona imitima ya'bahisi, iri mwi'dako lya'katanda ko bâli kizi tangira kwa'matuulo. Iyo mitima, iryagagi ya'bandu ábakayitwa hi'gulu li'Gambo lya Rurema, mbu bwo bâli kizi litangira ubumasi. ¹⁰ Iyo mitima yabo, yanateerera umulaga kwokuno: «E Nahano wo'bushobozi bwoshi! Ulyagagi mweru, unali wo'kuli. Aaho! Ugalindirira halinde mangoki ukatuyihoolere, mu kutwa imaaaja za'bandu be'kihugo? Si bo bakatuyita!»

¹¹ Haaho, ngiisi muguma wabo, anahaabwa ikanju lyeru. Banabwirwa kwo batee lindirira hiniini. Abaabo bakozi ba Rurema ábagaki yitwa, umuharuuro gutee kwira, kuguma no'muharuuro gwa beene wabo.

¹² Ha nyuma, Ikyanabuzi kyananunguula inungu ya kalindatu. Lyeryo mu kihugo, mwanalenga sizigirye wo'musisi. Izuuba lyanayulubala, lyanashushaga nga busuuzu úbukalukwa mu bwoya bwo'mukara. No'mwezi gwanadukula nga muko. ¹³ Kiri ne'ndonde, zanabugumukira mu kihugo, nga kwe'bishulu byo'mutiini biri mu bugumulwa ne'kihuhuuta! ¹⁴ Igulu lyanabungwa-bungwa, nga kwo bali mu bunga-bunga ikitaabo kibungirize,† lyananyerera! Imigazi yoshi, na ngiisi tulira twoshi, nabyo byanashaazibwa ho byâli riiri!

¹⁵ Abaami booshi ba mu kihugo banakizi tibitiraga mu nyaala, na mu bikombo, gira bagendi yibisha. Bâli riiri kuguma na'batwali baabo, na'bagale, na'bakulu ba'basirikaani, ne'bihagange, kiri na'bagunda, halinde ukuhisa na ku baja. ¹⁶ Yabo booshi, banakizi yinginga imigazi na'mabuye kwi'zu lihamu, ti: «Yayewe! Mutubindikire, halinde tutaboneke mu masu go'lya úbwatiiri ku kitumbi kyo'bwami, tunalangwe no'buraakari bwa kirya Kyanabuzi! ¹⁷ Mukuba, ulusiku lwo bagayerekana

† 6:14 6.14 Ibitaabo bya keera byâli kizi girwa na'makarataasi mala ágâli kizi bungwa.

kwo'buraakari bwabo, keera lwahikaga. Ndaanaye úwangeluyitega!»

7

Abandu bihumbi igana na makumi gana na bina babiikwa kwa'kamangu ka Rurema

¹ Ha nyuma, nanabonaga abaganda bana, bayimaaziri mu mbande zina ze'kihugo. Balya baganda, bâli gweti bagahangirira imbuusi, gira zitakizi ki huusa mu nyaaja, kandi iri mu malambo. Zitakizi ki shagania kiri ne'biti. ² Nanabonaga ugundi muganda agweti agalyoka uluhande lwe'sheere, afumbiiti akamangu ka Rurema úli mugumaana. Ulya muganda, anakoobeza yabo baabo bana, balya ábakahaabwa ubushobozi bwo'kushereeza amalambo ne'nyaaja. ³ Anababwira: «Mutalunguli shereeza amalambo, kandi iri inyaaja, kandi iri ibiti, tútazi biikaga akamangu ha malanga ga'bakozi ba Rurema witu!»

⁴ Yabo bakozi, ikyanya bakabiikwa kwa'kamangu, nanayuvwa kwo'muharuuro gwabo gwáli hisiri bandu bihumbi igana na makumi gana na bina, ukulyoka mu milala yoshi ya'Bahisiraheeri. ⁵ Mu kati kaabo, mwáli riiri abandu bihumbi ikumi na bibiri ba mu mulala gwa Yuda, ne'bindi bihumbi ikumi na bibiri bya mu mulala gwa Rubeni, ne'bindi bihumbi ikumi na bibiri bya mu mulala gwa Gaadi, ⁶ ne'bindi bihumbi ikumi na bibiri bya mu mulala gwa Hasheeri, ne'bindi bihumbi ikumi na bibiri bya mu mulala gwa Nafutaali, ne'bindi bihumbi ikumi na bibiri bya mu mulala gwa Manaasi, ⁷ ne'bindi bihumbi ikumi na bibiri bya mu mulala gwa Simyoni, ne'bindi bihumbi ikumi na bibiri bya mu mulala gwa Laawi, ne'bindi bihumbi ikumi na bibiri bya mu mulala gwa Hisakaari, ⁸ ne'bindi bihumbi ikumi na bibiri bya mu mulala gwa Zabulooni, ne'bindi bihumbi ikumi na bibiri bya mu mulala gwa Yusefu, ne'bindi bihumbi ikumi na bibiri bya mu mulala gwa Binyamiini.

Ikizimya-izuuba kya'bandu imbere lya Rurema

⁹ Ha nyuma, nanabonaga ikizimya-izuuba kya'bandu íkitangaharuurwa! Yabo bandu booshi, bâli yimaaziri imbere lye'kitumbi kyo'bwami, ne'mbere lya kirya Kyanabuzi. Yabo bandu, bâli lyosiri mu bihugo byoshi, na mu milala yoshi, na mu makondo gooshi, na mu ndeto zooshi. Bâli yambiiti amakanju meeru, kahengura! Banâli fumbiiti amatavi ge'bigazi. ¹⁰ Bâli gweti bagaadeta kwi'zu lihamu kwokuno: «Rurema witu, úbwatiiri ku kitumbi kyage

kyo'bwami, ye mwene ubukize! Ne'Kyanabuzi, nakyo kyo kyene bwo!»

¹¹ Abaganda booshi, bâli sokaniini ikitumbi kyo'bwami, na'bashaaja, ne'bingisho-ngisho bina íbiri mwo'bugumaana. Balya baganda, banafukamaga imbere lye'kitumbi kyo'bwami. Banahisa amalanga gaabo haashi, iri banayikumba Rurema kwokuno:

¹² «Bikizi ba kwokwo!

Rurema witu ye mwene ubwivuge!

Ye na mwene ubulangashane.

Ye na mwene ubwitegeereze.

Ye na mwene ukutangirwa kongwa.

Ye na mwene ukugingikwa.

Ye na mwene ubushobozi ne'misi,
halinde imyaka ne'myakuula!

Bikizi ba kwokwo!»

¹³ Mu yabo bashaaja, muguma wabo anambuuzagya, ti: «Yaba bandu, kwo bayambiiti amakanju meeru, ka ubayiji? Ka unayiji ho balyosiri?» ¹⁴ Nanashuvya: «E Nahano, yibyo byoshi, wehe, we biyiji.» Anambwira: «Yaba bandu, bo balyokaga mu nguuke ya'malibu. Na'makanju gaabo, keera bakagafula mu muko gwa kirya Kyanabuzi, halinde gakoli yeruusiri bweneene!» ¹⁵ Kyo kitumiri: Bakoli yamiri muno mu nyumba ya Rurema, imbere lye'kitumbi kyage, bagweti bagamúyikumbira mwo úbwakya-úbwayira. Kwokwo, agakizi balanga. ¹⁶ Batâye ki shalike, batanâye ki nyoterwe. Batanâye ki hiire ne'ndugumbo yi'zuuba. ¹⁷ Mukuba, kirya Kyanabuzi, ngiisi kwo kiri ha kati ke'kitumbi kya Rurema, kyo kigakizi baragira. Kinakizi barongoora ha shyoko za'miiji go'bulamu. Imigenge yoshi íkeresiri mu masu gaabo, Rurema agagihotola.»

8

Ikyanabuzi kyanunguula inungu ya kalinda

¹ Kirya Kyanabuzi kyananunguulaga inungu ya kalinda. Yumwo mwi'gulu, mwanaba umunyerere, shee! Gwanahisa ku binyerere nga makumi gashatu. ² Ha nyuma, nanabonaga abaganda balinda ábayimaaziri imbere lya Rurema. Banahaabwa ibibuga birinda.

³ Hanayija no'gundi muganda, âli fumbiiti umubangala úgukatulwa mu nooro. Uyo muganda anayiji yimanga imbere lye'kitumbi kya Rurema, ha katanda ko'kutangira kwa'matuulo ákakagirwa mu nooro. Anahaabwa umubadu mwingi, gira agutange ituulo ku katanda, gubaagage kuguma na'mahuuno ga'bandu ba Rurema. ⁴ Lyeryo, mu

maboko go'lya muganda, mwanayami lenga ikyusi kya gulya mubadu! Kyanatumira áhali Rurema, kuguma na'mahuuno ga'bandu baage. ⁵ Ulya muganda, anayabiraga umuliro mu katanda. Anaguyijuzza ku mubangala, anaguvugumula mu kihugo. Lyeryo, hanaba ibiryamu, ne'milavyo, ne'mikungulo. Hanalenga no'musisi.

Amalibu ágaleetwa ne'bibuga bina

⁶ Balya baganda balinda ábâli fumbiiti ibibuga birinda, banayitegaanura, gira babidhirize.

⁷ Umuganda wa mbere, anadihiriza ikye'mwage. Lyeryo mu kihugo, mwanavudukira invula yo'lugungu no'muliro, invushe mwo'muko. Ikihande kiguma kya kashatu kye'kihugo kyanayami singooka, kuguma ne'kihande kiguma kya kashatu kye'biti, ne'byasi bibishi byoshi.

⁸ Umuganda wa kabiri naye anadihiriza ikye'mwage. Hanabonekaga ikindu íkiri nga nangungubanga wo'mugazi. Yugwo mugazi, gwâli gweti gugayigwima kwo'muliro. Gwanatibulirwa mu nyaaja. Ikihande kiguma kya kashatu kye'rya nyaaja, kyanayami hinduka muko. ⁹ Haaho, ngiisi íbituuziri mwo, ikihande kiguma kya kashatu kyanayami fwa. Kiri na'mashuba ágâli riiri mwo, ikihande kiguma kya kashatu nakyo kyanayami shereezibwa.

¹⁰ Umuganda wa kashatu naye, anadihiriza ikye'mwage. Mu kyanyaanya mwanatibukaga nangungubanga we'ndonde, ígweti igagulumira nga kimole. Iyo ndonde, yanahonera mu kihande kiguma kya kashatu kye'nyijji, na mu kye'shyoko! ¹¹ Ni'ziina lye'rya ndonde, Bululu. Ikihande kiguma kya kashatu kya yizo nyiji na yizo shyoko kyanayami lula. Abandu bingi, ikyanya bâli kizi nywa ku galya miiji, banayami fwa. Gâli kola malulu bweneene!

¹² Umuganda wa kana naye, anadihiriza ikye'mwage. Lyeryo ikihande kiguma kya kashatu ki'zuuba kyanatumumbwa, halinde ikihande kiguma kya kashatu kyo'mulegerege kyanaba kihulu. Ikihande kiguma kya kashatu kyo'mwezi na kye'ndonde nabyo byanatutumbwa! Halinde ikihande kiguma kya kashatu kyo'bushigi kyanabula umulengeerwe gwakyo.

¹³ Ku kyanya nâli gweti ngalangiiza, nanayuvwa nyunda agweti agabalala mu kyanyaanya. Âli gweti agateerera umulaga kwokuno: «Yayewe! Yayewe imwa'bandu ábatuuziri mu kihugo. Abaganda bashatu ábaki sigiiri, bagaki dihiriza ibibuga byabo!»

9

Ikibuga kya kataanu kyaleeta gobwe-gobwe

¹ Umuganda wa kataanu naye, akadihiriza ikibuga kye'mwage. Nanabona indonde keera ikahonera mu kihugo. Iyo ndonde yanahaabwa ulwiguzo lwo'kufuunula ikirimbi-rimbi kye'kuzimu. ² Iri ikakifuunulaga, mwanayami tutumuka ikyusi kingi bweneene, nga kya kiberekaana kyo'muliro. Kirya kyusi, kyanazinga mu kyanyaanya, halinde izuuba ne'kyanyaanya, byanayidika kwe'kihulu. ³ Na mu kirya kyusi, mwanahulukaga inzige. Yizo nzige, zanayikira mu kihugo, zanahaabwa ubushobozi nga bwa tumini, halinde zanakizi komana. ⁴ Yizo nzige, zanabwirwa kwo zitakizi shereeza ibyasi, kandi iri biti, kandi iri izindi mbuto. Si zikahanguulwa naaho kwo zikizi teera abandu, balya abatakabiikwa kwo kalya kamangu ka Rurema ku malanga gaabo. ⁵ Kutali mbu zikizi bayita. Si zikahanguulwa naaho, kwo zihise ku myezi itaanu, zigweti zigabayogogoza. Ne'kyanya abandu bagakizi komwa na yizo nzige, banakizi lyanirwa nga bakomwa no'tumini. ⁶ Mwi'yo myezi itaanu, abandu bagakizi loozagya ulufu, bataganalubona. Na kundu bagalusara bweneene, lugabatibita!

⁷ Zirya nzige, zâli shushiini ne'fwarasi ízâli koli tegesirwi kwo ziguumukire mwi'zibo. Ku matwe gaazo, zâli yambiiti íbiri nga njembe ízikatulwa mu nooro. Amalanga gaazo, gâli riiri nga ga'bandu. ⁸ Na ku matwe gaazo, kwâli riiri imishaku mingi, nga ya'bakazi. Na'miino gaazo, gâli riiri nga mihenga ye'ndare. ⁹ Na mu bifuba byazo, zâli yambiiti isiribo íziri nga za byuma. Ne'kyanya ziri mu shagania amashala gaazo, hali mu yuvwikana nga mugulimbo gwe'fwarasi nyingi ízigweti zigakulula ama-gaare go'kugendi teera abagoma. ¹⁰ Zirya nzige, zâli kizi komana ne'mikira íri nga ya tumini. Na mwi'yo mikira yazo, mwâli riiri ubushobozi bwo'kukizi libuza abandu, halinde ukuhisa ku myezi itaanu. ¹¹ Mwami wazo, âli riiri muganda wo'kuyimangira kirya kirimbi-rimbi kye'kuzimu. Iziina lyage mu kiheburaniya Habadoni. Na mu kigiriki Hapolyoni.

¹² Kwokwo, kwe'rya nguuke ya mbere ikalenga. Haganaki yija izindi nguuke zibiri.

¹³ Ha nyuma, umuganda wa kalindatu naye anadihiriza ikibuga kye'mwage. Nanayuvwa izu lyahuluka mu mahembe ga kalya katanda ko'kutangira kwa'matuulo akakatulwa mu nooro, kalya akali imbere lya Rurema. Yiryo izu, lyanabwira umuganda úwâli fumbiiti ikibuga:

¹⁴ «Balya baganda bana, ábashwekiirwi ha lwiji luhamu Hefuraati, ubashwekuulage!» ¹⁵ Lyeryo, balya baganda bana banashwekuulwa. Bâli koli yiteganwiri, gira bakayitage ikihande kiguma kya kashatu kya'bandu booshi, ku gwogwo mwaka, na ku gwogwo mwezi, na ku lwolwo lusiku, na ku byeyo bihe. ¹⁶ Balya baganda, bâli gweti abasirikaani bo'kushona ku fwarasi. No'muharuuro gwabo, nanayuvwa kwo bâli hisiri miryoni magana gabiri.

¹⁷ Mu yago mabone gaani, yabo basirikaani booshi, kuguma ne'fwarasi zo bâli shoniri kwo, nanabonaga kwo bâli yambiiti isiribo zo'kushuutira ibifuba byabo. Yizo siribo, zâli riiri ndukula nge'mbigi zo'muliro. Zanâli riiri ni'bara lya'mageere ágakoli hiiri. Zanâli riiri ni'bara lya namuheehe. Na'matwe gaazo, gâli riiri nga ga ndare. Na mu tunwa twazo, mwâli kizi tutumuka umuliro, ne'kyusi, no'buganga bwe'kibiriiti. ¹⁸ Gulya muliro, ikyanya gwâli kizi huluka mu tunwa twa yizo fwarasi, kuguma ne'kyusi no'buganga bwe'kibiriiti, byâli kizi libuza abandu bwe-neene! Byanayita ikihande kiguma kya kashatu kyabo. ¹⁹ Yizo fwarasi, ubushobozi bwazo bwâli riiri mu tunwa twazo, na mu mikira yazo. Mukuba, iyo mikira, yâli riiri nga mijoka. Yanâli riiri na'matwe go zâli kizi komana mwo.

²⁰ Yabo bandu ábâli sigiiri, kundu bakahushwa na yago malibu, haliko batakatwikira ukukizi yikumba imizimu. Batanatwikira ukukizi yikumba ne'migisi, kundu bo bakagiyitulira boonyene. Bâli kizi gitula mu nooro, na mu harija, na mu miringa. Bakagibaaja na mu mabuye, na mu biti. Iyo migisi yabo, itali mu bona, itanali mu yuvwa, itanali mu genda. ²¹ Yabo bandu bakagenderera naaho ukuyitana, no'kulogana, no'kushulehana, no'kuzimbana.

10

Ihitaabo mu kuboko kwo'muganda

¹ Ha nyuma, nanabonaga ikindi kihagarusi kyo'muganda, kigweti kigayika ukulyoka mwi'gulu. Uyo muganda, âli sokaniinwi ne'kibungu. Na hi'gulu li'twe lyage, hâli soosiri umukuruzi. Amalanga gaage, gâli kizi langashana ngi'zuuba, ngaa! Amagulu gaage, gâli riiri nga nguliro zo'muliro. ² Uyo muganda, mu kuboko kwage, mwâli riiri ihitaabo hibunguule. Anabiika ukugulu kwage kwe'lulyo ku nyaaja. Na kwe'lumosho, anakubiika i bulambo. ³ Anateerera umulaga nga gwa kilulumbo kye'ndare. Ne'kyanya akaguteerera, imikungulo irinda yanayuvwikana. ⁴ Ne'ri n'gaba ngola ngayandika bye'yo

mikungulo ikadeta, lyeryo nanayuvwa irindi izu ukulyoka mwi'gulu, lyanambwira: «Yaga magambo, ngi-isi kwo gadgetwa ne'yi mikungulo irinda, utakolwe mbu ugayandike! Ulekage naaho bube bumbishwa.»

⁵ Haaho, ulya muganda ye n'gabona atambaraziizi ku nyaaja na ku bulambo, anatigalika ukuboko kwage. ⁶ Anabiika indahiro kwi'ziina lya Rurema úyamiri ho imyaka ne'myakuula, anali ye kabumba igulu ne'kihugo, ne'nyaaja, na íbibiri mwo byoshi. Ulya muganda anadeta: «Ikyanya kyo'kulindirira, keera kyamala! ⁷ Mukuba, ikyanya umuganda wa kalinda agadihiriza ikibuga kyage, lyeryo lyo ngiisi byo Rurema áli koli shungisiri ku bumbishwa bigakoleka. Bigaaba nga kwo áli mali gwanwa amenyeesa abaleevi baage, balya ábâli kizi múkolera.»

⁸ Yiryo izu ukulyoka mwi'gulu, lyanashubi mbwira: «Ugendi yabiiraga hiriira hitaabo hibunguule, íhiri mu kuboko kwo'liira muganda útambaraziizi amagulu ku nyaaja na ku bulambo.»

⁹ Kwokwo, nanayegeera uyo muganda. Ne'ri n'gamúhuuna hyo, anambwira: «Yihi hitaabo, uhiyabiire, unahilye. Ikyanya higaaba hikiri mu kanwa, higaaba hinunu nga buuki. Haliko, mango hiyikiraga mu nda, hihalula.»

¹⁰ Kwokwo, yihyo hitaabo, nanahiyabiira mu kuboko kwage, nanahirya. Ikyanya hikaba hikiri mu kanwa, nanayuvwa kwo hiri hinunu nga buuki. Haliko, iri n'gaba keera nahimira, mu nda mwanatondeera ukulyana bweneene.

¹¹ Haaho nanabwirwa, ti: «Uki kwiriiri ushubi tanga ubuleevi hi'gulu lye'milala mingi, ne'bihugo bingi, ne'ndeto nyingi, na'baami bingi.»

11

Utumasi tubiri twayitwa

¹ Nanahaabwa umulonge gwo'kugera mwo. Nanabwirwa: «Ugendi gera inyumba ya Rurema! Ugere na'katanda kaayo ko'kutangira kwa'matuulo. Na ngiisi ábali mu yikumba mwo Rurema, ubaharuure. ² Halikago, ulubuga lwayo lwohe, utalugere! Keera lukahaabwa ibinyamahanga. Biganamala imyezi makumi gana ni'biri bigweti bigakandagira akaaya keeru.* ³ Na naani, ngaa-tuma utumasi twani tubiri. Tugaahisa isiku kihumbi na magana gabiri na makumi galindatu, tugweti tugayambala amasuuzu, iri tunakizi tanga ubuleevi.»

* 11:2 11.2 akaaya keeru Yerusaleemu.

4 Yutwo tumasi twombi, byo byebirya biti bibiri bye'mizehitsuuni ibiyimaaziri imbere lya Nahano wa'mahanga gooshi. Tunali go gaagalya matara gabiri ágateresirwi imbere lyage. 5 Ne'kyanya umugoma angagira mbu atugire buligo, umuliro gughuluka mu tunwa twatwo, gunayami bajigiivya. Ee! Umundu, iri angalooza ukutugira buligo, kwokwo kwo agayitwa. 6 Yutwo tumasi tuli no'bushobozi bwo'kuhangika invula ku kyanya kyoshi kyo tugakizi tanga ubuleevi. Tunali no'bushobozi bwo'kuhindula amiiji gabe muko, na bwo'kukizi leeta ngiisi kiija mu kihugo ku ngiisi kihe kyo tuloziiizi.

7 Tulya tumasi, ikyanya tugaaba keera twayusagya ukutanga ubumasi, ikirara kigayami tulwisa, kirya ikiri mu lyoka mu kirya kirimbi-rimbi kye'nakwere. Yikyo kirara kinatuvindagaze, kinatuyite. 8 Ibirunda byatwo, bigabeera-beera mu njira ya mu kaaya khamu ákakola mu buuzibwa Soodoma, kandi iri Miisiri. Kiri na Nahamwabo naye, mwomwo mwo akayitirwa ku kibambo. 9 Biryá birunda bigaamala isiku zishatu ne'kitolo, abandu bagweti bagabiloleera, iri banalahira kwo bitaziikwe. Yabo bandu bagaaba balyosiri mu mahanga gooshi, na mu milala yoshi, na mu ndeto zooshi, na mu bihugo byoshi. 10 Ibirunda bya yabo baleevi bombi, abandu booshi bagakizi bishemanga. Na mu kushambaalira ukufwa kwabo, bagakizi tengulana. Mukuba, yabo baleevi bombi, bo bâli kizi leeta amalibu mu kihugo.

11 Yizo siku zishatu ne'kitolo, iri zikaba keera zalenga, Rurema anashubi yingiza yabo baleevi bombi mwo'muuka. Banashubi ba bagumaana, banayimuka. Ikyanya abandu bakabonaga kwokwo, booshi banahuumirwa. 12 Yabo bombi, banayuvwa izu lihamu ukulyoka mwi'gulu, lyan-ababwira: «Muyijage ino munda!» Lyeryo, banayami genda mwi'gulu mu kibungu. Abagoma baabo, bâli gweti bagabalangiiza.

13 Ku kyekyo kihe, mu kihugo mwanalenga sizigirye wo'musisi. Ikihande kiguma ki'kumi kya yako kaaya kyanayami yihongoleka haashi. Hanayami fwa abandu bihumbi birinda. Na ábakafuuka, banahuumirwa ngana. Banatondeera ukuhuuza ubukulu bwa Rurema úli mwi'gulu.

14 Kwokwo, inguuke ya kabiri yanaba keera yalenga. Ne'ya kashatu ikola bu yija.

Amalibu ágakaleetwa ne'kibuga kya kalinda

15 Umuganda wa kalinda anadibiriza ikibuga kyage. Lyeryo, mwi'gulu mwanayuvwikana amazu mahamu, ganadeta: «Ubwami bwa kino kihugo, Nahano ye kola mwene

bwo, bo no'lya Kirisito wage. Aganayama atwaziri imyaka ne'myakuula!»¹⁶ Nanabonaga balya bashaaja makumi gabiri na bana, babwatiiri imbere lya Rurema ku bitumbi byabo byo'bwami. Banafukama imbere lyage, banahisa amalanga haashi, iri banamúyikumba.¹⁷ Banadeta kwokuno:

«E Nahano Rurema wo'bushobozi bwoshi!

We riiri ho, we wanâli yamiri ho.

Twadeta kongwa imwawe,

bwo keera wakoleesa ubushobozi bwawe buhamu,
wanatondeera ukutwala.

¹⁸ Ibinyamahanga byâli kizi raakara.

Halikago buno, we kola ugaaba no'buraakari!

Kikola kyanya kyo'kutwa imaaja za abafwiri.

Na booshi ábâli kizi shereeza ikihugo, buno nabo ukola ugabashereeza.

Haliko, abakozi baawe abaleevi, ukola ugabahemba,

kuguma na'bataluule baawe, bwo bali mu simbaha
iziina lyawe,

ukutondeerera ku bagunda, halinde ukuhisa ku banalushaagwa.»

¹⁹ Haaho, inyumba ya Rurema íri mwi'gulu, yanayiguka. Na kalya Kajumba ke'Kihango kyage kanaboneka. Lyeryo, mwanaba ibiryamu, ne'milavyo. Mwanaba ne'mikungulo, iri munavuduka invula nyingi yo'lugungu. Mwanalenga no'musisi.

12

Umukazi aterwa ne'daragooni

¹ Mwomwo mwi'gulu, mwanabonekaga ikyereso khamu. Nanabona umukazi úwâli sokaniinwi ni'zuuba nga kyambalwa. Uyo mukazi, umwezi gwâli riiri mwi'dako lya'magulu gaage. Na kwi'twe lyage, âli yambiiti kwo'lushembe úlwâli riiri kwe'ndonde ikumi na zibiri.² Uyo mukazi, âli kola ne'nda ndeera ho, anakola mu liibwa no'mukero, anateerera akashiba.

³ Yumwo mwi'gulu, mwanaboneka ikindi kyereso. Nanabonaga nangungubanga we'daragooni* ye'nduku. Iyo daragooni, yâli hiiti amatwe galinda, na'mahembe ikumi. Na ku ngiisi itwe lyayo, kwâli riiri ulushembe.⁴ Irya daragooni, yanazunguza umukira. Gwanayami maanyula ikihande kiguma kya kashatu kye'ndonde. Yanazivugumulaga mu kihugo. Yanagenda áhali uyo mukazi, gira itegeere umwana ye agaabuta, ikamúbakule.⁵ Uyo mukazi,

* **12:3** 12.3 Daragooni Kiri kihuume kye'nyamiishwa íshushiini ne'ngoona; no'bugira kingi mu kanwa kaakyo, muli mu shaaga umuliro.

ikyanya akabuta, anabutaga umwana wo'butabana. No'yo mwana, agakizi twala abandu ba'mahanga gooshi ne'ngoni ye'kyuma. Uyo mwana, mbu abutwe, anayami shamulwa, wa vwi, anatwalwa ho Rurema abwatiiri ku kitumbi kyage kyo'bwami. ⁶ Uyo mukazi, naye anayami puumukira mwi'shamba. Anahika ho Rurema âli mali gwanwa amúteganulira. Hanali ho agakizi múlangira, halinde ukuhisa ku siku kihumbi na magana gabiri na makumi galindatu.

⁷ Mwi'gulu mwanakungula izibo likayu. Mikaheeri,[†] bo na'baabo baganda, banagendi teera iyo daragooni. Nayo, bo na'baganda baayo, yanatondeeraga ukulwa kwakundi. ⁸ Kundu kwokwo, irya daragooni yanahimwa, kyanatuma igaabula ho igabeera mwi'gulu kuguma na'baganda baayo, ⁹ banavugumulwa mu kihugo! Ne'yo daragooni, gwo gwogulya mujoka gwa keera, iziina lyagwo Shetaani, kandi iri Namugomora. Ye yolya úli mu kizi genda agaateba abandu ba mu mahanga gooshi.

Ne'kyanya ikaba keera yavugumulwa mu kihugo, bo na'baganda baayo, ¹⁰ nanayuvwa mwi'gulu mwayiberekaa-
nia izu. Lyanadeta: «Buno, Rurema akolaga mu tukiza! No'bwami bwage, keera bwayija mu kati ko'bushobozi bwage. Kirisito wage, ye koli twaziri. Mukuba, ulya úwâli gweti úgaalega beene witu imbere lya Rurema úbwakya-úbwayira keera avugumulwa haashi. ¹¹ Balya biitu, bakamúhima ku njira yo'muko gwe'Kyanabuzi, na ku bumasi bwo bâli kizi tanga. Batanâli kizi kundirira uburambe bwabo. Si bâli kizi ba ibiringiini ukuyitwa. ¹² Ku yukwo, igulu likizi shambaala, kuguma na byoshi íbituuziri mwo. Si yayewe imwe'kihugo, ne'mwe'nyaaja! Mukuba, Shetaani keera abiyikira kwo. Anakoli rakiiri bweneene! Akoli yiji kwe'siku ízikoli músigaliiri, zikolaga ngerwa naaho.»

¹³ Irya daragooni, ikyanya ikayiji bona kwo keera yavugumulirwa mu kihugo, arara-rara! Ulya mukazi úkabuta umwana wo'butabana, yanamúbingiriza. ¹⁴ Haliko, ulya mukazi anahaabwa ibyubi bibiri íbiri nga bya nyunda-mashiiji, gira abalalire mwi'shamba he'yo daragooni itangahika. Hanali ho Rurema âli mali gwanwa amúteganulira, kwo ho agakizi múlangira ku myaka ishata ne'myezi irindatu. ¹⁵ Lyeryo, irya daragooni yanahulusa amiiji mingi bweneene mu kanwa, ganagolomba. Yago miiji, gâli riiri no'muhuusi nga gwa lwiji, gira uyo mukazi, gamútwale.

[†] **12:7** 12.7 Mikaheeri ali ndwani ngulu yo'muganda. Mu Danyeri 12.1, bidesiri ngiisi kwo ali mu langa Abahisiraheeri.

¹⁶ Haliko uyo mukazi, idaho lyanamúfuusa mu kugaaguka. Yago miiji gooshi, ikyanya gakakizi lyoka mu kanwa ke'yo daragooni, ganakizi yilongera i kuzimu. ¹⁷ Ulya mukazi, iyo daragooni yanamúrakarira bweneene! Yanayikuutuza, gira igendi gira izibo na'bandu booshi ba mwi'kondo lyage ábâli sigiiri. Yabo bandu baage, bo bali mu simbaha imaaaja za Rurema, banali bemeera ku bumasi bwo bali mu tangira Yesu.

¹⁸ Iyo daragooni yanagendi yimanga ku butambi bwe'nyaaaja.

13

Ikirara ikyazununuka mu nyaaja

¹ Nanabona mwi'yo nyaaja mugweti mugazununukaga ikirara íkyâli hiiti amatwe galinda, na'mahembe ikumi. Ku ngiisi ihembe, kwâli riiri ulushembe. Na ku ngiisi itwe, yee! Kwâli kuyandike iziina lyo'kutukiisa Rurema. ² Kirya kirara, kyâli shushiini ne'ngwi. Haliko amagulu gaakyo, gâli shushiini nga ga dubu.* Na'kanwa kaakyo, kâli riiri nga ka ndare. Irya daragooni, yanakiheereza ubushobozi bwayo bwoshi, kiri ne'kitumbi kyayo kyo'bwami, gira kitwale mu butwali bwayo buhamu. ³ Kirya kirara, mu matwe gaakyo, liguma lyâli beziibwi uluguma úlwangakiyisiri. Haliko, lwâli kola nvigo. Kyanatuma abandu ba'mahanga gooshi bagasoomerwa hi'gulu lyakyo, banakizi genda bakikulikiiri. ⁴ Na bwe'yo daragooni ikaheereza yikyo kirara ubushobozi bwayo, kyanatuma balya bandu booshi bagakizi giyikumba. Banakizi yikumba na kirya kirara kwakundi, iri banakihuza, ti: «Yiki kirara, nyandagi úwangakiyigera? Na nyandi úwangakiyibanga? Si ndaaye!»

⁵ Kirya kirara, kyanahanguulwa ukukizi yidundulika, no'kukizi tuka Rurema. Kyanahanguulwa na kwo kihise imyezi makumi gana ni'biri kitwaziri. ⁶ Kwokwo, kyana-tondeera ukutuka Rurema ti: «Uli ndaaye!» Kyanatuka ni'ziina lyage, kiri na ho atuuziri mwi'gulu, kuguma na'bandi booshi bo batuliinwi mwo. ⁷ Yikyo kirara, kikhanguulwa ukulwisa abandu ba Rurema, halinde kyanabahima. Kyanahaabwa no'bushobozi hi'gulu lya'bandu be'milala yoshi, na'ba'mahanga gooshi, na'be'ndeto zooshi, na'be'bihugo byoshi. ⁸ Yikyo kirara, abandu booshi ba mu mahanga banakizi kiyikumba, bátali naaho ba'maziina gaabo gakoli yandisirwi mu kitaabo kyo'bulamu kye'mwa

* **13:2** 13.2 dubu iri inyamiishwa ndangi bweneene inali mbamu nga ngaavu. Halikago amalanga gaayo gali nga ga'kabwa. Ne'nyunu zaayo ziri nyila-nyila.

kirya Kyanabuzi, kirya íkikayitwa ku kyanya ikihugo kitâli zaazi bumbwa.

⁹ «Ngiisi úhiiti amatwiri, ayuvwe! ¹⁰ Umundu, iri akashungikirwa kwo agagwatwa imbira, iri aganagigwatwa nyene. Na ngiisi úkashungikirwa kwo agayitwa ku ngooti, iri aganagiyitwa kwo. Bwo biryagagi kwokwo, kyo kitumiri abandu ba Rurema bakwiriiri bakizi gooyera, iri banayama bali bemeera.»

Ikindi kirara kyalibuza abandu ba Rurema

¹¹ Nanabona mu kuzimu, mugweti mugazununuka ikindi kihuume kye'kirara. Kyohe, kyâli riiri na'mahembe gabiri ágali nga ga Kyanabuzi. Halikago, izu lyakyo lyâli kizi shamiira nga lye'rya daragooni, shwaa! ¹² Yikyo kirara kya kabiri, kyanakizi koleesa ubushobozi bwoshi bwa yikyo kyabo, kirya íkikakira lulya luguma úlwangakiyisiri. Kyanahambaaza ikihugo, na booshi ábakituuziri mwo, kwo bakizi yikumba yikyo kyabo. ¹³ Kyanakizi gira ne'byereso bihamu bye'kitangaaza, halinde kyanakizi lyosagya kiri no'muliro kwi'gulu, kinaguhoneze mu kihugo imbere lya'bandu booshi! ¹⁴ Na bwo kyâli riiri no'bushobozi bwo'kukizi gira ibyereso hi'gulu lye'kyabo, kyanatuma kigakizi teba booshi ábatuuziri mu kihugo. Kyanababwira kwo bagire umugisi gwe'kyabo, gira yikyo kyabo kikizi haabwa ulushaagwa. Mukuba, kundu yikyo kyabo kikabezibwa uluguma, haliko kyâli mali kira.

¹⁵ Kirya kirara kya kabiri, kyanahaabwa ubushobozi bwo'kufuuhira umuuka mu mugisi úgushushiini na yikyo kyabo, gira gube mugumaana, halinde gwanashobola ukudeta. Ne'kyanya abandu bagalahira ukuguyikumba, kyanahaabwa ubushobozi bwo'kubayitiisa. ¹⁶ Na kandi, kyanahambaaza abandu booshi kwo babiikwe kwa'kamangu ku maboko gaabo ge'lulyo, kandi iri ku malanga gaabo, baba bakulu kandi iri bagunda, baba bagale kandi iri bakeni, baba baja kandi iri batali baja. ¹⁷ Ndaanaye mundu úwâli hangwirwi ukugula ikindu, kandi iri ukukiguliisa, átazi biikwa kwa'kamangu.

Na ku yako kamangu, kwâli kuyandike iziina lya kirya kirara. Lyanâli riiri mwo'muharuuro. ¹⁸ Umundu, iri angasobanukirwa na yibi, akwiriiri ayitegeereze bwija, halinde yikyo kirara, alonge umuharuuro gwakyo. Mukuba, umuharuuro gwakyo, gulyagagi muharuuro gwo'mundu. Guli magana galindatu na makumi galindatu na ndatu.

14

Ikibuzi na'bandu bihumbi igana na makumi gana na bina

¹ Ha nyuma, nanabonaga kirya Kyanabuzi kiyimaaziri imbere lyani ku mugazi gwe'Sayuni. Kyâli riiri kuguma na balya bandu bihumbi igana na makumi gana na bina. Na ku malanga gaabo, kwâli kuyandike iziina lyakyo, ni'ziina lya Yishe yenyene. ² Nanayuvwa izu ukulyoka mwi'gulu, lyanakizi luluma. Yiryo izu, lyâli riiri nga lya'miiji mingi ágali mu hona ku shalalo, jala-lala! Lyanâli kizi tulagiza nga milavyo. Lyanakizi yuvwikana nga lya nanga ízigweti zikalasibwa. ³ Yabo bandu bihumbi igana na makumi gana na bina, bâli yimaaziri imbere lye'kitumbi kyo'bwami, ne'mbere lya birya bingisho-ngisho bina íbiri bigumaana, ne'mbere lya balya bashaaja. Yabo booshi, bâli gweti bagayimba ulwimbo luhyahya. Ndaanaye úwâli shobwiri ukuluyiga, bátali baabalya bandu bihumbi igana na makumi gana na bina naaho, kwo bakaguluulwa mu kihugo.

⁴ Mu kati kaabo, ndaaye úkayiyulubaza mu bakazi, si balyagagi beeru. Na ngiisi he'Kyanabuzi kiri mu genda, nabo ho bali mu genda bakikulikiiri. Yabo, keera bakaguluulwa mu bandu. Bo bakanatangi taluulwa imwa Rurema, ne'mwa yikyo Kyanabuzi. ⁵ Mu kati kaabo, ndaaye úwâli kizi beesha. Ndaanabwo buhube úbubali mwo.

Abaganda bashatu

⁶ Ha nyuma, nanabonaga umuganda agweti agabalala mu kyanyaanya. Uyo gundi, âli hiiti Imyazi Miija íyamiri ho imyaka ne'myakuula, gira agendi gimenyeesa mu bandu ba mu bihugo byoshi, na'ba mu milala yoshi, na'ba mu ndeto zooshi, na'ba mu mahanga gooshi. ⁷ Uyo muganda, anadeta kwi'zu lihamu kwokuno: «Mukizi simbaha Rurema! Munakizi múhuuza! Mukuba, ikyanya kyo agaatawa kwe'maaja, keera kyahikaga. Kwokwo, mukizi múyikumba! Mukuba, ye kabumba igulu, ne'kihugo, ne'nyaaja, ne'shyoko ze'nyiji.»

⁸ Uyo muganda, anakulikirwa no'wabo. Naye anadetaga kwokuno: «Akaaya kahamu ke'Babeeri, keera kalalusa abandu ba'mahanga gooshi ku bushule bwako. Buli nga maavu ge'ngangu! Halikago buno, keera kayihongoleka haashi! Ee! Kayihongoleka haashi.»

⁹ Uyo muganda wa kabiri, anakulikirwa no'wa kashatu. Naye anayidehereza kwi'zu kwokuno: «Ikyanya umundu agayikumba kirya kirara, no'mugisi gwakyo, anabiikwe na kwo kalya kamangu ku malanga gaage, kandi iri ku kuboko kwage, ¹⁰ uyo, Rurema agamúniesa ku buraakari bwage, kwo buli nga maavu ge'ngangu. Keera anabufuka mu rusoozo, buzira kubushukira. Uyo mundu agakizi libuukira

mu muliro, imbere lya'baganda beeru, ne'mbere lya kirya Kyanabuzi. ¹¹ Ne'kyanya yabo bandu bagagulibuukira mwo, ikyusi kyagwo kigayama kiri mu tutumuka, halinde imyaka ne'myakuula. Na íkitumiri biri kwokwo, mukuba bagweti bagayikumba yikyo kirara no'mugisi gwakyo, banabe babiisirwi na kwa'kamangu ki'ziina lyakyo. Kinatume, baganayama-yama ubushigi ni'zuuba bali mu libuuka, buzira kuluhuuka.»

¹² Kwokwo, abandu ba Rurema bakwiriiri bakizi yihangaana ku bwigenderezi, iri banakizi simbaha imaaja zaage! Bakizi yama bali bemeera imwa Yesu.

¹³ Ha nyuma, nanayuvwa irindi izu ukulyoka mwi'gulu. Yiryo izu, lyanambwira: «Uyandikage kwokuno: Uku-lyokera buno, bahiriirwi ngiisi ábali mu fwa mu kati ka Nahano!» Umutima Mweru nagwo gwanadeta: «Ee! Bagaluhuuka ku mitubanulo yabo. Ne'mikolezi yabo igagenda ibakulikiiri.»

Umuganda aleeza umugushu mu kihugo

¹⁴ Ha nyuma, nanabonaga ikibungu kyeru. Na ku yikyo kibungu, kwáli bwatiiri úwáli shushiini no «Mwana wo'Mundu.*» Kwi'twe lyage, kwáli biisirwi ulushembe lwe'nooro, áli fumbiiti no'mugushu muugi.

¹⁵ Mu nyumba ya Rurema, mwanahuluka ugundi muganda, anateerera umulaga mu kubwira uyo wabo kwokuno: «Imimbu mu kihugo, keera yayera. Aaho! Uban-gulage umugushu gwawe, ugendi giyimbula!» ¹⁶ Lyeryo, ulya úwáli bwatiiri ku kibungu, anayami hwaguula umugushu gwage mu kihugo, anayimbula mwe'yo mimbu.

¹⁷ Mu yeyo nyumba ya Rurema íri mwi'gulu, mwanahulukaga ugundi muganda. Naye áli fumbiiti ugundi mugushu muugi. ¹⁸ Mwanahuluka no'muganda wa kashatu, akalyoka ha katanda ko'kutangira kwa'matuulo. Ye wanáli yimangiiri umuliro. Ulya wa kashatu, anateerera umulaga, mu kubwira uyo wabo úwáli fumbiiti umugushu muugi kwokuno: «Imihuli ye'mizabibu íri mu kihugo, keera yayera. Kwokwo, ughwaguulage na yugwo mugushu gwawe, unagikuumanie!»

¹⁹ Lyeryo, ulya muganda anayami hwaguula umugushu gwage ku mizabibu íri mu kihugo, anagikuumania. Anagilasha mu namweshwe wo'mukenge, úli mwo'buraakari bwa Rurema. ²⁰ Ne'kyanya iyo mizabibu ikakandirwa mwo inyuma lya'kaaya, mwanahuluka umuko. Yugwo muko, gwanakizi golomba, halinde ukuhisa ku bilomeetere

* 14:14 14.14 Danyeri 7.13.

magana gashatu. Ni'benga lyagwo, lyâli kizi hikira ifwarasi mu migeke.

15

Ulwimbo lwa Musa, na lwe'Kyanabuzi

¹ Yaho mwi'gulu, nanabonaga mwe'kindi kyereso kihamu kya kahebuuza. Mwâli riiri abaganda balinda, bâli hiiti amalibu galinda mazinda. Yago malibu, gali go'kukwiza uburaakari bwa Rurema.

² Nanabona kwo habatamiri ikiri nge'nyaaaja ye'kiyo, iyâli nvushe mwo'muliro. Na ha butambi lyayo, hâli yimaaziri ngiisi ábakahima kirya kirara, no'mugisi gwakyo, na gulya muharuuro úguli kwi'ziina lyakyo. Yabo booshi, bâli hiitagi inanga zo bakahaabwa na Rurema. ³ Bâli gweti bagayimba ulwimbo lwo'mukozi wage Musa, no'lwimbo lwa kirya Kyanabuzi. Yulwo lwimbo, ludesiri kwokuno:

«E Nahano Rurema wo'bushobozi bwoshi!

Ibyo uli mu gira, biryagagi mwo'bukalage! Binali bya kahebuuza.

Biyamiri bikwaniini, binali byo'kuli.

⁴ E Nahano! We Mwami wa'mahanga gooshi.

Nyandi útangakusimbaha? Na nyandi útangahuuza iziina lyawe?

Wenyene, ulyagagi mweru. Ne'mikolezi yawe ikwaniini.

Keera wanagiyerekana ku bweranyange.

Kyo kitumiri abandu ba'mahanga gooshi bagakizi yiji kuyikumba.»

Abaganda balinda ábahiiti amalibu galinda

⁵ Ha nyuma, mwi'gulu nanabonaga inyumba ya Rurema iyigwirwi. Iyo nyumba, linali li'heema lyo agweti agayiyerekana mwo. ⁶ Na mwi'yo nyumba, mwanahuluka balya baganda balinda, bahiiti amalibu galinda. Yabo baganda, bâli yambiiti imirondo myeru ikeyengiini. Na mu bifuba byabo, bâli yambiiti mwe'mikaba ye'nooro. ⁷ Mu birya bingisho-ngisho bina, kiguma kyanafumbasa yabo baganda balinda imitanga irinda ikatulwa mu nooro. Iyo mitanga, yâli yijwiri mwo'buraakari bwa Rurema. Anali ye yolya úyamiri ho imyaka ne'myakuula! ⁸ Lyeryo, mwi'yo nyumba ya Rurema, mwanazinga ikyusi, nywe! Yikyo kyusi, kika-lyoka mu bulangashane bwage, na mu bushobozi bwage. Ndaanaye mundu úkashobola ukuyingira mwo, halinde ukuhisa ku kyanya amalibu galinda ga yabo baganda balinda, gakaba keera gamala.

16

Imitanga irinda íri mwo'buraakari bwa Rurema

¹ Mu nyumba ya Rurema, mwanayiberekaania izu, lyan-abwira yabo baganda balinda kwokuno: «Uburaakari bwa Rurema, úbuli mwi'yo mitanga irinda, mugendi bumwag-ulira mu kihugo!»

² Kwokwo, umuganda wa mbere anagendi mwaguliraga íbiri mu mutanga gwage mu malambo. Yabo bandu booshi ábakabiikwa kwo kalya kamangu ka kirya kirara no'kuyikumba umugisi gwakyo, banayami gwatwa ne'birole, byanâli kizi jamula bweneene.

³ Umuganda wa kabiri, naye anamwaguliraga íbiri mu mutanga gwage mu nyaaja. Lyeryo, inyaaja yanahinduka muko nga gwa kirunda. Ibiremwa byoshi íbyâli riiri mwo, byanayami hunguka.

⁴ Umuganda wa kashatu, naye anamwagulira íbiri mu mutanga gwage mu nyiji, na mu shyoko. Nabyo, byanayami hinduka muko. ⁵ Nanayuvwa umuganda úyimangiiri amiji gooshi, agweti agaadeta kwokuno: «E Mweru, we wâli yamiri ho, unakiri ho! Yizi maaja, ngiisi kwo wazitwa, wazitwa ku njira íkwaniini. ⁶ Yaba babi, bo bakayonaga umuko gwa'baleevi baawe, na gwa'bandi bandu baawe. Na buno, keera wabanywesa umuko, nga kwo bibakwaniini.» ⁷ Ha nyuma, nanayuvwa izu ukulyoka mu katanda ko'kutangira kwa'matuulo, ligweti ligayemeereza kwokuno: «E Nahano Rurema wo'bushobozi bwoshi! Imaaja zo ugweti ugatwagaga, uli mu zitwa ku njira íkwaniini! Inali yo'kuli.»

⁸ Umuganda wa kana, naye anamwaguliraga íbiri mu mutanga gwage kwi'zuuba. Izuuba lyanahanguulwa kwo likizi yokya abandu. ⁹ Kyanatuma abandu bagahiira ngana ne'ndugumbo yalyo. Kundu kwokwo, yabo bandu batanatwikira ku byaha byabo, mbu bahuuze Rurema. Halikago, banatondeera ukutuka iziina lyage. Mukuba, yago malibu, ye wâli no'bushobozi bwo'kugahamuliza.

¹⁰ Umuganda wa kataanu, naye anamwaguliraga íbiri mu mutanga gwage ku kitumbi kyo'bwami kya kirya kirara. Lyeryo, ubwami bwakyo bwanayami yidika mwe'kihulu kya namudidi! Abandu banakizi sisimira, iri banakaaja indimi zaabo. ¹¹ Kundu kwokwo, batanatwikira ku byaha byabo. Na bwo bâli kola ne'birole, banatondeera ukutuka Rurema úli mwi'gulu. Mukuba, byâli kizi jamula!

¹² Umuganda wa kalindatu, naye anamwaguliraga íbiri mu mutanga gwage mu lwiji luhamu Hefuraati. Yulwo lwiji lwanakama, gira habe injira ya'baami bagalenga mwo.

Yabo baami, bâli lyosiri uluhande lwe'sheere. ¹³ Nanabona imizimu ishatsu íshushiini na bakere. Iyo mizimu, yâli gweti igahuluka mu kanwa ke'rya daragooni, na mu kanwa ka kirya kirara, na mu kanwa ko'muleevi we'bibeessa. ¹⁴ Iyo mizimu, ikalyoka imwa Shetaani. Inali ye mu kizi gira ibyereso bye'kitangaaza. Ye mu genda mu mahanga gooshi, gira igendi kumania abaami, bayitegaanure kwi'zibo írigakungula ku lusiku lukulu lwa Rurema. Anali wo'bushobozi bwoshi!

¹⁵ «Mumenyage bwija kwo ngamûtubiira nga muzimba! Ahiriirwi ngiisi úli mu yama alaliiri. Anayame ayambiiti ikyambalwa kyage, atayiji kengeera agenda bukondwe imbere lya'bandu, ishoni zinamûtetereze.»

¹⁶ Kwokwo, iyo mizimu, ikyanya ikaba keera yakuumania yabo baami, yanabatwalaga ahandu áhali mu buuzibwa Harimagedooni* mu kiheburaniya.

¹⁷ Umuganda wa kalinda, naye anamwaguliraga íbiri mu mutanga gwage mu kyanyaanya. Mu kitumbi kya Rurema íkiri mu nyumba yage, mwanayiberekaania izu, lyanadeta: «Byoshi, keera byakoleka!» ¹⁸ Hanakizi ba ibiryamu, ne'milavyo, ne'mikungulo. Mu kihugo, mwanalenga sizigirye wo'musisi. No'kulyokera ha'bandu bakatuulira mu kihugo halinde zeene, ndaagwo gundi musisi úguzindi shagania ikihugo nga gwo. ¹⁹ Lyeryo, kalya kaaya kahamu kanapwamuuka mwe'bihande bishatu. Kiri no'tundi twaya twa mu mahanga gooshi, natwo twanayihongoleka haashi. Yako kaaya kahamu ke'Babeeri, Rurema akakakengeera, mu kukanywesa ku rusoozo úluyijwiri mwo'buraakari bwage. Yubwo buraakari bwage, bwanakalalusa nga maavu ge'ngangu! ²⁰ Utulira twoshi twanayami nyerera. Ne'migazi, itanaki boneka. ²¹ Mwi'gulu, mwanavuduka amabuye mahamu go'lugungu. Yago mabuye, gâli riiri no'buzito nga bwa bilo makumi gana. Ne'kyanya yago mabuye go'lugungu gâli kizi yideedeka ku bandu, banakizi tuka Rurema. Mukuba, yago malibu, gakabayogogoza bweneene!

17

Bulambe wo'mukazi

¹ Mu yabo baganda balinda ábâli riiri ne'rya mitanga irinda, mwanayija umuganda muguma. Anayiji mbwira: «Yijaga, nguyereke ikihano kyo'lya bulambe wo'mukazi, ulya úbwatiiri hi'gulu lye'nyiji nyingi. ² Ye na yolya

* **16:16** 16.16 Harimagedooni hiri higazi íhiri mu kihugo kye'Palesitina, ha'Bahisiraheeri bâli kizi lwira amazibo ge'ngunguula.

úkagira ubushule na'baami booshi ábatuuziri mu kihugo. Balya booshi, keera bakalalusibwa bweneene no'bushule bwage.»

³ Lyeryo, uyo muganda anandwala mu kati ko'mutima, halinde mwi'shamba. Na mwomwo, mwo'lya mukazi abwatiragi ku kirara kye'nduku. Yikyo kirara, kyâli riiri na'matwe galinda, na'mahembe ikumi. Na ku magala gaakyo gooshi, kwâli kuyandike amaziina go'kutukiisa Rurema. ⁴ Uyo mukazi âli yambiiti imirondo ye'kituku-tuku, ne'midukula. Anâli yilimbisiizi no'bungeni-ngeni. Yubwo bungeni-ngeni, bukagirwa mu nooro, na mu mabuye miija ge'kishingo, na mu mbembe. Anâli fumbiiti no'rusoozo úlukatulwa mu nooro. Yulwo rusoozo, lwâli yijwiri ubweruzi ne'bitalaalwe. Mukuba, byebirya byo âli kizi yilala mwo. ⁵ Na ku malanga gaage, kwâli kuyandike iziina lya'kambishwa íridesiri kwokuno: «Akaaya kahamu ke'Babeeri, nyina wa babulambe booshi. Ye na nyina wa banabitalaalwe ba mu mahanga gooshi.» ⁶ Nanabonaga kwo'yo mukazi âli koli lalusiri umuko gwa'bandu ba Rurema. Yabo bandu, bakayitwa, bwo bâli kizi tangira Yesu ubumasi.

Ulya mukazi, ikyanya n'gamúbona, nanasoomerwa ngana-ngana! ⁷ Uyo muganda anambuuzi: «Biki íbyakusoomerwa? Ngola ngakubishuulira ubumbishwa bwo'yo mukazi, na bwa yiki kirara kyo abwatiiri kwo, kwo kishiiti amatwe galinda, na'mahembe ikumi. ⁸ Kirya kirara kyo wabona, kyâli riiri kigumaana, keera kikanafwa. Haliko, kikolaga kigazununuka mu kirimbi-rimbi kye'kuzimu, kikabuli gendi shereezibwa. Hali abandú ábatuuziri mu kihugo, ba'maziina gaabo gatazi yandikwa mu kitaabo kyo'bulamu ukulyokera he'kihugo kikabumbirwa. Balya, ikyanya bagaabona yikyo kirara, bagasoomerwa! Mukuba, kyâli riiri ho. Keera kikanafwa. Haliko kigaki shubi boneka.

⁹ «Yibyo byoshi, iri umundu agasobanukirwa nabyo, akwiriiri ayitegeereze bwija. Mukuba, yago matwe galinda, iri migazi irinda yo'yo mukazi abwatiiri kwo. Banali bo baami balinda. ¹⁰ Abataanu baabo, ubwami bwabo keera bukasiba. Ugundi ye gaki twala. No'wa kalinda, atazi yimikwa. Ne'kyanya agayimikwa, atagalegama. ¹¹ Yikyo kirara íkyâli riiri ho, keera kikanafwa, ye gundi mwami wo'munaana. Uyo, alyagagi muguma wa mu baabo balinda. Naye, agagendi shereezibwa.

¹² «Yago mahembe ikumi go wabonaga, bo baami ikumi, ábatazi yimikwa. Bagahaabwa ubushobozi bwo'kutwala ku kihe kiguma, kuguma na yikyo kirara. ¹³ Yabo baami kwo

bali booshi, bali na'kalimbi kaguma naaho. Baganahereza kirya kirara imisi yabo, no'bushobozi bwabo. ¹⁴ Yabo booshi, bagagendi lwisa yikyo Kyanabuzi. Haliko, kigabahima. Mukuba, yikyo Kyanabuzi, ye Nahano wa banahano. Anali ye Mwami wa baami. Ne'kyanya kigaahima yabo baami ikumi, kigaaba kuguma na'bakulikizi baakyo bemeera, balya bo kikatoola, keera kikanabahamagala.»

¹⁵ Uyo muganda, anashubi mbwira: «Yizo nyiji zo wabona, zigweti zigagolombera ho'yo bulambe wo'mukazi abwatiiri. Kwo ziri zooshi, ziryagagi kizimya-izuuba kya'bandu ba mu mahanga gooshi, na'ba mu bihugo byoshi, na'ba mu ndeto zooshi! ¹⁶ Na yikyo kirara kyo wabona, kuguma na yago mahembe ikumi, bigayiji shomba uyo bulambe wo'mukazi. Binamúkumbulule byoshi byo ahiiti, halinde anasigale bukondwe. Bigaamúlya inyama, bikabuli músingoolera mu muliro. ¹⁷ Mukuba, yabo baami ikumi, Rurema ye kabagira babe na'kalimbi kaguma, gira bakaheereze yikyo kirara ubushobozi bwabo bwo'kutwala, halinde ngiisi byo âli mali gwanwa ashungika, bikakoleke.

¹⁸ «No'lya mukazi ye ukabona, ko kaakalya kaaya khamu. Katwaziri abaami ba mu mahanga gooshi.»

18

Akaaya ke'Babeeri kayihongoleka haashi

¹ Ha nyuma, nanabonaga ugundi muganda agweti agayija ukulyoka mwi'gulu. Uyo muganda, âli riiri no'bushobozi bwingi bweneene! No'bulangashane bwage, bwanatanguulira amahanga gooshi. ² Uyo muganda, anayiberekaania kwi'zu kwokuno: «Akaaya khamu ke'Babeeri keera kayihongoleka haashi! Ee! Kayihongoleka haashi. Na buno, likolaga igomberano lye'mizimu, ne'bisigo, kuguma na ngiisi kanyuni ko'muziro ákali mu yagazania. ³ Abaami ba mu mahanga gooshi keera bakakashuleha. Yubwo bushule bwako bwanalalusa abandu be'yo munda hooshi nga maavu ge'ngangu. Abadandaza ba mu yago mahanga gooshi, keera bakagala ku kanyabungaka ke'bindu ko kâli kizi yisimiisa mwo.»

⁴ Lyeryo, nanayuvwa irindi izu ukulyoka mwi'gulu, lyanadeta: «E bandu baani, muyame mugalyoka mu yako kaaya, gira mutabe ne'ngoome mu byaha byako. Mutayiji kengeera mwahanirwa kuguma. ⁵ Mukuba, ibyaha byako, keera byayilunda-lunda halinde ukuhika mwi'gulu. Halinde buno, Rurema aki bikengiiri. ⁶ Ngiisi kwo kakagirira abandi, kube kwo niinyu mugakagirira, kiri no'bugira kabiri kaakwo. ⁷ Nga kwo kâli kizi yidundulika bweneene

mu kanyabungaka ke'bindu bingi, kwo na kwokwo kube kwo mugakayogogoza, iri munakajengeeza. Mu mutima gwako, kagweti kaganina kwokuno: "Niehe, nie mwami-kazi. Ngoli gangaziizi! Ndali namufwiri, ndanâye lire ku kimombo." ⁸ Kundu adetaga kwokwo, kalya kaaya kagayami teerwa na yaga malibu gooshi ku lusiku luguma: umwena, no'lufu, ne'kigandaaro. Haaho, yako kaaya kanabuli singooka! Mukuba, Nahano Rurema, ye gakatwira ulubaaaja yenyene. Anali kihagarusi!»

⁹ Yabo baami ba mu mahanga gooshi, bâli kizi kashuleha, banakizi yisimiisa mu kanyabungaka ke'bindu byako. Halikago, ku kyanya kagasingooka, bagaabona ngiisi kwe'kyusi kyakazinga mwo, nywe! Haaho, bagakalirira ku kimombo! ¹⁰ Na hi'gulu lyo'kulibuzibwa kwako, bagahuumirwa. Banayisunge hala nako, iri banayiganyira kwokuno: «Yayewe imwawe! Yayewe imwawe, e kaaya kahamu ke'Babeeri, we shuba kikalage! Si ku kino kihe kiguma naaho, keera walonga ikihano kyawe!»

¹¹ Abadandaza ba mu mahanga gooshi, nabo bagakaliriraga ku kimombo. Mukuba, ibindu byo bali mu dandaza, ndaakiye mundu úgaki bagulira. ¹² Na mu yibyo bindu byabo, muli inooro, ne'harija, na'mabuye miija ge'kishingo, ne'mbembe. Muli ne'mirondo miija ítyeriiri, ne'gindi mirondo miija ye'kituku-tuku ne'midukula. Muli na ngiisi bití íbiri mu baya bwija. Muli na íbikabaajwa mu mahembe ge'njovu. Muli ne'birugu íbikabaajwa mu bití bikomu. Muli na ngiisi birugu íbikatulwa mu miringa, na mu byuma, na íbikabaajwa mu tushangalibwe. ¹³ Muli na'mavuta go'muhongolo mwija, ngo'lusheke, no'mudalasini, no'mubadu, na'gandi malaasi. Muli na'maavu, na'mavuta, no'mushyano, ne'ngano. Muli ne'ngaavu, ne'bibuzi, ne'fwarasi. Muli na'magaare go'kukululwa ne'fwarasi. Muli kiri na'baja. Mukuba, bâli kizi dandazibwa mwo kwakundi!

¹⁴ Ku yikyo kyanya, abadandaza bagadetaga kwokuno: «E Babeeri, ubugale bwo ushuba mu yisimiisa mwo, keera bwakumalira! Kundu wâli kizi bisara, keera byakunyerera, utanâye ki bisooke.»

¹⁵ Abadandaza, ikyanya bâli kizi dandaza yibyo byoshi, bâli kola bagale. Kundu kwokwo, ikyanya bagabonaga ngiisi kwo kagweti kagalibuzibwa, bagahuumirwa ngana. Banayisunge hala, iri banabululuka ku kimombo! ¹⁶ Bagayamiza kwokuno: «Yayewe imwawe! Yayewe imwawe, e kaaya kahamu! Mu mwawe, abandu bâli kizi

yambala imirondo miija ítyeriiri, ne'mirondo ye'kitukutuku, ne'midukula. Banashuba mu yilimbiisa no'bungenigeni úbukagirwa mu nooro, na mu mabuye miija ge'kishingo, na mu mbembe. ¹⁷ Haliko, ku kino kihe kiguma naaho, akanyabungaka ke'bindu byawe byoshi, keera byashereezibwa lwoshi!»

Ngiisi birongoozi bya'mashuba, nabyo bigayisunga hala na yako kaaya, kuguma na'bashooji booshi, na ngiisi ábali mu genda na'mashuba, na ngiisi bandi ábali mu kola mu bye'nyaaaja. ¹⁸ Bagaabona ngiisi kwo kasingooka, ne'kyusi kinabe kigweti kigakatuuma mwo. Haaho, bagayamiza kwokuno: «Mu mahanga gooshi, ndaako kandi kaaya ákazindi ba kahamu nga kano!» ¹⁹ Yabo booshi, bagayitu-muulira ulukungu mu matwe gaabo, iri banabululuka ku kimombo. Banayamize kwokuno: «Yayewe imwawe! Yayewe imwawe, e kaaya kahamu! Ikyanya beene amashuba booshi bâli kizi koleesa amashuba gaabo mu nyaaja, bâli kizi galira ku bugale bwako. Halikago, ku kino kihe kiguma naaho, keera kano kaaya kayami shereezibwa lwoshi!»

²⁰ We igulu, ushambaalage! Mukuba, keera kashereera! Na niinyu mwe ndumwa, kuguma na'baleevi, na'bandi bandu ba Rurema booshi, niinyu mushambaale kwakundi! Mukuba, kundu yako kaaya kâli kizi mùgirira amabi, haliko, keera Rurema akatwira ulubaaja hi'gulu lyago.

²¹ Haaho, ikihagarusi kyo'muganda kyanalengeza akabururunge ki'buye. Kâli yumiini no'lushyo luhamu. Haaho, kyanalilasha mu nyaaja. Anadeta: «Kwoku, kwa'kaaya kahamu ke'Babeeri kaganyaanyagwa haashi. Katanâye ki boneke! ²² E kaaya ke'Babeeri, mu mwawe, mutâye ki yuvwikane inyimbo ízigweti zigalasibwa ne'nanga, kandi iri mu miteera-teera, kandi iri mu bibuga, kandi iri íziri mu yimbwa na'bajoborozi. Utanâye ki yuvwikane mwe'kigugunyulo kyo'lushyo. Ndaanaye naluganda úwâye ki kuboneke mwo. ²³ Ndaanalwo lukeera lwi'tara úlwâye ki kumoleke mwo. Mu kati kaawe, mutanâye ki yuvwikane ikiririmbo kyo'buha. Abadandaza baawe, bo bashuba bagangambale ba mu mahanga gooshi. Na ku njira yo'bulozi bwawe, keera ukahabura abandu ba'mahanga gooshi.»

²⁴ Mu yako kaaya ke'Babeeri, mwâli kizi boneka imiko ya'baleevi ba Rurema, ne'ya'bandi bandu baage, kiri ne'ya'bandi booshi ábakayitwa mu kihugo.

¹ Ha nyuma, mwi'gulu nanayuvwa izu lihamu. Yiryo izu, lyâli riiri nga lya kizimya-izuuba kya'bandu, lyanadeta kwokuno: «Haleluya! Rurema witu, ye mwene ubukize, no'bulangashane, no'bushobozi!» ² Ali mu twa imaaja ku njira ikwaniini, mu kati ko'kuli. Keera atwagaga ulubaaja lwo'kuhana ulya bulambe wo'mukazi. Mukuba, akasherebeza abandu ba'mahanga gooshi ku njira yo'bushule bwage. Uyo bulambe, akanayita abakozi baage. Kwokwo, kiri no'muko gwabo, nagwo keera akaguyihoolera.» ³ Yabo booshi banashubi deta kwokuno: «Haleluya! Ikyusi kigayama kigweti kigatumuuka mu kalya kaaya, halinde imyaka ne'myakuula!» ⁴ Balya bashaaja makumi gabiri na bana, kuguma na birya bingisho-ngisho bina ibiri bigumaana, banafukama imbere lye'kitumbi kyo'bwami bwa Rurema, banamúyikumba, iri banadeta kwi'zu lihamu kwokuno: «Haleluya! Bikizi ba kwokwo!»

⁵ Lyeryo, mu kitumbi kyo'bwami, mwanayiberekaania izu, lyanadetaga kwokuno: «E bakozi ba Rurema witu, mwe mugweti mugamúsimbaha! Mumúhuuze mweshi, ukulyokera ku bagunda halinde ku bakulu!»

⁶ Haaho, nanayuvwa izu lihamu iriri nga lya kizimya-izuuba kya'bandu. Lyâli gweti ligabubula nga miiji mingi ágali mu hona ku shalalo. Lyanâli gweti ligaturagaza nga milavyo! Yabo bandu, bâli gweti bagaadeta kwokuno: «Haleluya! Nahamwitu Rurema wo'bushobozi bwoshi, ye twaziri.» ⁷ Tukizi shagaluka no'kushambaala, iri tunakizi múhuuza! Mukuba, ubuhya bwe'Kyanabuzi, keera bwahika! No'muhya keera ayitegaanura. ⁸ Uyo muhya, akoli haabirwi imirondo myeru ityeriiri, inakeyengiini.» (Iyo mirondo, guli mugani gwe'mikolezi miija ya'bandu ba Rurema. Boohe, bo bakwaniini imbere lyage!)

⁹ Ulya muganda anambwira: «Uyandike kwokuno: Bahirwa, ngiisi ábakalaalikwa ku buhya bwe'Kyanabuzi!» Anashubi mbwira: «Yaga magambo go nakubwira, galyagagi go'kuli! Gashaaziri imwa Rurema yenyene.»

¹⁰ Lyeryo uyo muganda, nanafukama imbere lyage, gira nimúyikumbe. Haliko anambwira: «Ulekage! Si naani ndi mukozi wa Yesu nga wehe, kuguma na'bandi beene winyu, kwo bali mu mútangira ubumasi. Rurema abe ye ugakizi yikumba! Mukuba, ngiisi ábali mu tangira Yesu ubumasi, baabo bo bali mu ba mwo'mutima gwo'buleevi.»

Úshoniri ku fwarasi ye'kitare asinda ubugoma

¹¹ Ha nyuma, nanabonaga igulu likoli yanuusiri. Hanaboneka ifwarasi ye'kitare. Na úwâli gishoniri kwo, ali mu buuzibwa Mwemeera, na Wo'Kuli. Uyo, ali mu koleesa

ukuli mu kutwa imaaja, na mu kugira izibo. ¹² Amasu gaage gâli riiri nge'mbigi zo'muliro. Na kwi'twe lyage, kwâli riiri injembe nyingi. Anâli yandisirwi kwi'ziina, na yenyene naaho, ye wâli liyiji. ¹³ Anâli yambiiti ikanju irikajabikwa mu muko. Ne'rindi iziina lyage: «Igambo lya Rurema». ¹⁴ Abasirikaani ba mwi'gulu, bâli mûshalagiiri biso-biso, bashoniri nabo ku fwarasi ze'bitare. Bâli yambiiti imirondo ye'kitaani, myeru kahengura. ¹⁵ No'yo úwâli barongwiri, mu kanwa kaage, mwâli mubangikage ingooti nyugi. Agagikoleesa, mu kuminika abandu ba'mahanga gooshi: «Agabatwala ne'ngoni ye'kyuma.*» No'buraakari bwa Rurema wo'bushobozi bwoshi, agabuyerekana mu kubukandagirira mu mukenge. ¹⁶ Na ku yiryo ikanju lyage, na ku kibero kyage, kwâli kuyandike iziina iridesiri kwokuno:

«Mwami wa baami, na Nahano wa banahano».

¹⁷ Ha nyuma, mwi'zuuba nanabonaga muyimaaziri ugundi muganda. Anateerera umulaga, mu kubwira utunyuni twoshi útuli mu balala mu kyanyaanya, kwokuno: «Muhuutirage ino munda, gira muyiji lya byo Rurema agamûyigusa mwo! ¹⁸ Mugaalya ibirunda bya'baami, ne'bya'bakulu ba'basirikaani, ne'bye'bikalage. Mugaalya ne'mitumba ye'fwarasi, ne'birunda byo ábashubi zishoniri kwo. Mugaalya ibirunda bya'bandu booshi: abaja na ábatali baja, abagunda ku bakulu.»

¹⁹ Haaho, kirya kirara kyanakuumana kuguma na balya baami ba mu mahanga gooshi na'basirikaani baabo, gira bagendi lwisa ulya úbwatiiri ku fwarasi ye'kitare na'basirikaani baage.

²⁰ Haliko, yikyo kirara, ikyanya kikalwa, kyanagwatwa imbira, kuguma no'lya muleevi we'bibeessa. Uyo muleevi, ye wâli kizi gira ibyereso bye'kitangaaza hi'gulu lyakyo, mu kukizi teba balya bandu ábakabiikwa kwo yako kamangu kaakyo, no'kukizi yikumba yugwo mugisi gwakyo.

Kwokwo, kirya kirara, no'yo muleevi we'bibeessa, ku kyanya byâli ki bwinagi, byanalashwa mu nyenga yo'muliro. Gunali mu yaka bweneene nge'kibiriiti! ²¹ Balya basirikaani baabo nabo, booshi banaminikwa ne'rya ngooti iyâli mbangike mu kanwa ko'lya úwâli shoniri ku fwarasi ye'kitare. Ibirunda byabo, utunyuni twoshi twanayiji birya.

20

Ubutwali bwe'myaka kihumbi

* 19:15 19.15 Zaburi 2.9.

¹ Ha nyuma, nanabonaga umuganda agweti agajooka ukulyoka mwi'gulu. Uyo muganda, âli fumbiiti ulwiguzo lwo'kuyigula kirya kirimbi-rimbi kye'kuzimu. Anâli fumbiiti no'munyororo muhamu bweneene. ² Lyeryo, uyo muganda anagugumira irya daragooni! Iyo daragooni, gwo gwogulya mujoka gwa keera. Ni'ziina lyagwo, Shetaani, kandi iri Namugomora. Uyo muganda anagikona, gira imale imyaka kihumbi ikola njweke. ³ Anagiholobeka mu kirya kirimbi-rimbi kye'kuzimu. Anahamika ulwivi lwakyo, analunungika kwe'nungu, gira itashubi yiji teba abandu, halinde ukuhisa kwi'yo myaka kihumbi. Na ha nyuma lyayo, ikwaniini ishwekuulwe ku kyanya kiniini naaho.

⁴ Haaho, nanabonaga ibitumbi byo'bwami. Na âbâli bibwatiiri kwo, bâli haabirwi ubushobozi bwo'kutwa imaaja. Nanabona ne'rya mitima ya'bandu âbakatolwa amatwe hi'gulu li'Gambo lya Rurema, na hi'gulu lyo'kukizi tangira Yesu ubumasi. Balya bandu, batâli riiri mu bâli kizi yikumba kirya kirara na gulya mugisi gwakyo. Batakanabiikwa kwo kalya kamangu kaakyo ku malanga gaabo, kandi iri ku maboko gaabo. Yabo bandu banashubi longa ubugumaana. Banahisagya kwi'yo myaka kihumbi, bagweti bagatwala kuguma na Kirisito. ⁵ Yukwo kuzuuka kwabo, kwo'kuzuuka kwa mbere. Haliko abandi abafwiri, boohe, batakazuuka. Mukuba, iyo myaka kihumbi itâli zaazi kwira. ⁶ Yabo âbakazuuka mu buzuulwe bwa mbere, bo bahiriirwi! Banali bataluule. Ulufu lwa kabiri, lutagaaba no'bushobozi hi'gulu lyabo. Boohe, bargaaba bagingi ba Rurema na ba Kirisito. Baganatwala kuguma bo naye, halinde ukuhisa kwi'yo myaka kihumbi.

Shetaani alashwa mu nyenga yo'muliro

⁷ Iyo myaka kihumbi, mango ikwiraga, Shetaani agashwekuulwa mu nyumba yage ye'mbohe. ⁸ Anayami yilagala mu mahanga gooshi, gira agendi teba mwa'bandu, anabakuumanie hi'gulu li'zibo. Bagaluguuka bweneene nga mushenyu kwi'buga. Na'maziina ga galya mahanga gooshi, gagabuuzibwa Googi, na Magoogi. ⁹ Yabo bandu bakalenga hooshi, mu kuyiji sokaana ha'bandu ba Rurema bashumbisiri mu kaaya ko akuuziri. Haliko mwi'gulu mwanahonaga umuliro, gwanayami bajigiivya!

¹⁰ Lyeryo Shetaani, ulya wo'kubahendereza, analashwa mwi'rya nyenga yo'muliro! Iyo nyenga iri mu yaka bweneene. Munali mwo kirya kirara no'lya muleevi we'bibeasha nabo bâli kola balashe. Baganayama bagweti bagalibuukira mwo, ubushigi ni'zuuba, halinde imyaka ne'nyakuula!

Abafwiri batwirwa ulubaaja

¹¹ Nanabonaga ikitumbi kihamu kyo'bwami, kyeru pepepe! Nanabona na úwâli kibwatiiri kwo. Ikihugo ni'gulu byanayami nyerera imbere lyage. Mukuba, hatakaki boneka ho bigabeera. ¹² Nanabona na ábakafwa, abagunda na'bakulu, bayimaaziri imbere lye'kitumbi kyo'bwami. Haaho, ibitaabo byanayajuulwa. Ne'kitaabo kyo'bulamu nakyo kyanayajuulwa. Yabo ábakafwa, banatwirwa ulubaaja ukukulikirana ne'mikolezi yabo, nga kwo byâli yandisirwi mu bitaabo. ¹³ Ngiisi ábakafwira mu nyaaja, zikabayulubula. Narufu na Nakuzimu nabo, banatanga bo bâli gweti. Ngiisi mundu anatwirwa ulubaaja ukukulikira ne'mikolezi yage.

¹⁴ Narufu na Nakuzimu, nabo banalashwa mwi'rya nyenga yo'muliro. Ne'yo nyenga yo'muliro, lwo lufu lwa kabiri. ¹⁵ Ngiisi mundu yi'ziina lyage litakaboneka mu kitaabo kyo'bulamu, iri akalashwa mwo.

21*I Yerusaleemu mbyahya*

¹ Haaho, nanabonaga igulu lihyahya, ne'kihugo kihyahya. Mukuba, igulu lya mbere, ne'kihugo kya mbere, byâli mali lenga. Kiri ne'nyaaja, zitâli ki riiri ho. ² Nanabona i Yerusaleemu mbyahya, akaaya keeru, kagweti kagajooka ukulyoka mwi'gulu imwa Rurema. Kâli limbisiibwi nga muhya keera úwayinyanyaaza mu kugenda imwa yiba.

³ Mu kirya kitumbi kyo'bwami, mwanayiberekaania izu, lyanadeta: «Lolagi! Rurema akoli tuuziri kuguma na'bandu. Baganayamanwa. Bagaaba bo bandu baage. Naye agaaba ye Rurema wabo. Yenyene, bagatuulanwa. ⁴ Imigenge yoshi, kundu igakereka mu masu gaabo, agagihotola. Hatagaki ba ulufu, kandi iri ikigandaaro, kandi iri amalira, kandi iri ubulyanirwe. Mukuba, ibya keera byoshi, bigaaba keera byalenga.»

⁵ Ha nyuma, ulya wo'kubwatala ku kitumbi kyo'bwami, anadeta kwokuno: «Lolagi! Byoshi íbiri ho, ngweti ngabihindula bibaagage bihyahya!» Haaho anambwira: «Yaga magambo, ugayandike! Mukuba, gali go'kuli, ganakwiriiri ukuyemeerwa.»

⁶ Anashubi mbwira na kwokuno: «Byoshi keera byakoleka! Niehe nie Alifa, na Omega! Nie Ndangiriro, na Nyukizo. Umundu, iri angaba anyotiirwi, ngamúheereza amagoloovi ku busha. Ganali mu bira mu shyoko ya'miiji go'bulamu. ⁷ Yiby byoshi, umundu iri angahima, agabihaabwa. Niehe, ngaaba Rurema wage, naye agaaba

mwana wani. ⁸ Haliko, abahemu boohe, ahandu haabo hagaaba mwi'rya nyenga yo'muliro kwo guli mu yaka bweneene. Bagalashwa mwo, kuguma na ábatali mu mbiika kwo'bwemeere, na'banabitatalaawe, na ábali mu yitana, na ábali mu yerula, na ábali mu logana, na ábali mu yikumba imigisi, na ábali mu beesha booshi. Yulwo, lwo lugaaba ulufu lwa kabiri.»

⁹ Haaho, nanayijirwa no'muganda muguma wa mu balya balinda. Áli hiiti irya mitanga irinda íyâli yijwiri mwa'malibu galinda mazinda. Uyo muganda, anambwira: «Yija! Nguyereke umuhya we'Kyanabuzi.»

¹⁰ Uyo muganda anandwala mu kati ko'mutima ku kanywangi-nywangi ko'mugazi. Ananyereka kalya kaaya keeru, Yerusaleemu. Yako kaaya kâli gweti kagajooka ukulyoka mwi'gulu imwa Rurema, ¹¹ kanâli tangwiri bweneene no'bulangashane bwa Rurema. Kanâli keyengiini ngi'buye liija lye'kishingo, yasipi. Kâli twanganusiri nga kiyoyi. ¹² Yako kaaya, kâli zungulusirwi no'luzitiro luhamu bweneene, lwanâli riiri lula! Lwâli riiri ne'miryango ikumi ni'biri. Na kwi'yo miryango, kwâli biisirwi abaganda ikumi na babiri. Na ngiisi mulyango gwâli laliirwi no'muganda muguma-muguma. Ngiisi mulyango gwanâli yandisirwi kwi'ziina lyo'mulala muguma-muguma gwa'Bahisiraheeri, kwo iri ikumi ni'biri. ¹³ Imiryango ishata yâli kizi langiiza uluhande lwe'sheere, ne'gindi ishata, uluhande lwe'muga, ne'gindi ishata, uluhande lwe'mbembe, ne'gindi ishata, uluhande lwe'kisaka. ¹⁴ Yulwo luzitiro luhamu lwa'kaaya, lwâli yubakiirwi ku ndaliro ikumi na zibiri. Na ku ngiisi litaliro, kwâli kuyandike iziina lya ngiisi ndumwa ye'Kyanabuzi, kwo ziri ikumi na zibiri.

¹⁵ Uyo muganda úwâli kizi nganuuzi, âli fumbiiti ingoni íkatulwa mu nooro, gira agere yako kaaya, kuguma ne'miryango yako, no'luzitiro lwako. ¹⁶ Yako kaaya, kâli riiri ne'mbande zina. Na zooshi zâli yumiini. Ne'kyanya ulya muganda akazigera ne'yo ngonni, anabona kwo'bula-bula bwa ngiisi luhande buhisiri nge'bilomeetere bihumbi bibiri na magana gana. Ne'kimango kyako nakyo, kyâli hisiri byebyo-byebyo bilomeetere bihumbi bibiri na magana gana.

¹⁷ Ulya muganda, anagera ne'kita kya yulwo luzitiro. Anabonaga kwo luhisiizi indambo makumi galinda na zibiri.* No'lugero lwo'yo muganda akakoleesa, lwo luguma na lwa'bandu bali mu koleesa. ¹⁸ Kalya kaaya, kâli yubasirwi

* **21:17** 21.17 indambo makumi galinda na zibiri mu kigiriki, biri mu detwa makubiti igana na makumi gana na gana.

ne'nooro muguuhya! Yanâli twanganusiri bweneene nga kiyo. No'luzitiro lwako lukayubakwa na'mabuye ágali mu buuzibwa yasipi.† ¹⁹ Indaliro zo'luzitiro zâli limbisiibwi na ngiisi mulala gwa'mabuye áganonosiri. Ulutaliro lwa mbere lwâli limbisiibwi na'mabuye ágali mu buuzibwa yasipi. No'lwa kabiri lwâli limbisiibwi na ágali mu detwa safiiri. No'lwa kashatu, lwâli limbisiibwi ne'kalikedoni. No'lwa kana, lwâli limbisiibwi ne'sikaribukile. ²⁰ No'lwa kataanu, lwâli limbisiibwi ne'saridoniki. No'lwa kalindatu, lwâli limbisiibwi ne'saridwane. No'lwa kalinda, lwâli limbisiibwi ne'kirisolite. No'lwo'munaana, lwâli limbisiibwi ne'beriri. No'lwo'mwenda, lwâli limbisiibwi ne'topaazi. No'lwi'kumi, lwâli limbisiibwi ne'kirisoparaso. No'lwi'kumi na luguma lwâli limbisiibwi ne'hiyakindo. No'lwi'kumi na zibiri lwâli limbisiibwi ne'hametisito.

²¹ Inyiivi za yako kaaya kwo zâli riiri ikumi na zibiri, zâli riiri mbembe ikumi na zibiri. Ngiisi lwivi lwâli gizirwi mu luhembe luguma. Ne'njira mbamu ya mu yako kaaya, yâli yajirwi mwe'nooro muguuhya! Ee! Yâli langashiini bweneene nga kiyo.

²² Mu yako kaaya, ndaayo nyumba ya Rurema yo n'gabonaga mwo. Mukuba, Nahano Rurema wo'bushobozi bwoshi, kuguma ne'Kyanabuzi, boohe, boonyene yo nyumba ya Rurema. ²³ Yako kaaya katalyagagi ni'goorwa mbu kayakirwe ni'zuuba, kandi iri mwezi. Mukuba, ubulangashane bwa Rurema, bwo buli mu katanguula mwo. Kirya Kyanabuzi, lyo ni'tara lyamwo. ²⁴ Na mu mulengeerwe gwakyo, mwa'bandu be'milala yoshi bagakizi genda. Abaami ba mu mahanga gooshi, bagakizi yiji kalunda mwe'bindu byabo byo'bulangashane. ²⁵ Inyiivi za mu kaaya, zitâye yigalwe. Mukuba, mutâye be bushigi. ²⁶ Ibindu bya'mahanga gooshi íbyâli kizi kaleetera ubulangashane no'lushaagwa, byo bigakizi leetwa mwo. ²⁷ Haliko, mu bidwakiiragi, ndaakyo íkyâye yingire mwo. Ndaanaye umunabihigo yeshi, úwâye fine mwo, kandi iri umutebani. Ábagakayingira mwo naaho, bali baabalya ba'maziina gaabo gali mayandike mu kitaabo kyo'bulamu kye'Kyanabuzi.

22

Ulwiji lwo'bulamu

¹ Uyo muganda, ananyerekaga ulwiji úluli mwa'miiji go'bulamu. Yulwo lwiji, lwâli twanguusiri bweneene nga

† **21:18** 21.18 Yago mabuye gooshi ágayandisirwi hano, gâli riiri amabuye áganonosiri. Ganali mu keyengana bweneene!

kiyo! Lwâli kizi huluka mu kitumbi kye'kyami kya Rurema, na mu kye'Kyanabuzi. ² Lwanakizi hinga ha kati ke'njira ya namuhirye ya mu kaaya. Na ku ngiisi ngombe yalwo, kwâli riiri ikiti kyo'bulamu. Biryâ bitî, byâli kizi tongeka ngiisi mwezi, halinde byanakizi hisa ubugira ikumi na kabiri ku mwaka. Ne'bihunda byabyo, guli muti gwo'kukizi kiza abandu be'milala yoshi.

³ Mu yako kaaya, mutagaki bonekaga ibidaasirwi. Ik-itumbi kya Rurema kyo kigaaba mwo, ne'kya yikyo Kyanabuzi. Abakozi baage bagakizi múyikumba, ⁴ iri banakizi múbona amasu ku gandi. Ni'ziina lyage, lig-ayandikwa ku malanga gaabo.

⁵ Mu yako kaaya, mutagaaba ubushigi. Batagaanaba ni'goorwa lyo'kukizi yakirwa ni'zuuba, kandi iri lyo'kukizi molekerwa ni'tara. Mukuba, Nahano Rurema, yenyene ye gakizi batanguulira. Baganayama batwaziri imyaka ne'myakuula!

Yesu akola agayija

⁶ Uyo muganda anambwira: «Yago magambo, galyagagi go'kuli, ganakwiriiri ukuyemeerwa. Nahano Rurema âli kizi deta mu mitima ya'baleevi. Anali ye katuma umuganda wage, gira agendi menyeesa abakozi baage ngiisi ibikola bigakoleka.»

⁷ «Mumenyage bwija, ngola bu galuka! Amagambo go'buleevi ágayandisirwi mu kino kitaabo, bahiriirwi ngiisi ábali mu gasimbaha!»

⁸ Yibi byoshi, nie Yohana n'gabiyiyuvwirwa, n'ganabiyibonera. Ne'kyanya uyo muganda akabinyereka, nanaba keera nabiyuvwa no'kubibona, nanafukama mu magulu gaage, gira nimúyikumbe. ⁹ Haliko anambwira: «Uleke! Si twembi tuli bakozi ba Yesu, tuli kuguma na'bandi beene winyu abaleevi, kiri na'bandi booshi ábasimbahiri yaga magambo ámayandike mu kino kitaabo. Rurema naaho, abe ye ugakizi yikumba!»

¹⁰ Uyo muganda, anashubi mbwira: «Yaga magambo go'buleevi, kwo gali mayandike mu kino kitaabo, utagay-ifundeereze kwo wenyene. Mukuba, ikyanya gagakoleka kwo, keera kyayegerera. ¹¹ Umundu, iri angaba ali mu gira amabi, agendererage no'kukizi gagira! Ngisi munabihigo, naye agendererage ukuhigula! Ne'ri umundu angaba ali mu gira ibikwaniini imbere lya Rurema, naye agenderere uku-bigira! Umundu, iri angaba akoli yerusiibwi, agenderere ukuyeruuka.

¹² «Mumenye bwija kwo ngola bu galuka! Ne'kyanya ngagaluka, na mbe ngola ne'mbembo, lyo ngahemba ngiisi

bandu, ukukulikirana na ngiisi kwo bâli kizi gira. ¹³ Niehe nie Alifa na Omega! Nie Ndangiriro na Nyukizo. Nie Ndondeko na wo'Kuheza.

¹⁴ «Bahiriirwi ngiisi ábagweti bagaafula ibyambalwa byabo, gira lyo bahanguulwa ukulenga mu miryango ya yako kaaya. Banagendi lya ku bitumbwe bya kirya kiti kyo'bulamu. ¹⁵ Haliko, utubwa tugasigala imbuga lyako, kuguma na'balози, na'bashule, na'biitani, na ábali mu yikumba imigisi, na ngiisi ábakuuziri ibibeessa, no'kukizi bideta-deta.

¹⁶ «Niehe Yesu, keera namütumira umuganda wani, gira amümenyeese yaga magambo mu mashengero. Niehe ni'Sina wi'Kondo lya mwami Dahudi. Mwomwo, mwo n'galyoka. Na ndi nie Ndonde íri mu yaka bweneene ku lukula.»

¹⁷ Umutima Mweru, kiri no'muhyá, bagweti bagaadeta: «Uyijage!» Umundu, iri angayuvwa yaga magambo, naye akwiriiri adete: «Uyijage!» Umundu, iri angaba anyotiirwi, ayije! Ayiji yabiira amagoloovi go'bulamu ku busha, nga ngiisi kwo aloziizi.

Amagambo go'kuheza

¹⁸ Abandu, iri bagayuvwa gano magambo go'buleevi ágayandisirwi mu kino kitaabo, nabakengula kwokuno: Iri hangaba úgayushuula kwa'gandi, Rurema agamúyushuulira ku malibu ágakiyandisirwi mwo. ¹⁹ Ne'ri hangaba úgashaaza ku magambo go'buleevi ágayandisirwi mu kino kitaabo, Rurema naye agamúshaaza mu ngoome ya kirya kiti kyo'bulamu, na mu ngoome ya mu kalya kaaya keeru, nga kwo biyandisirwi mu kino kitaabo.

²⁰ Ulya úgweti úgatanga ubumasi hi'gulu lya yaga magambo, adesiri kwokuno: «Ngola bu yija!» E Nahano Yesu, bibe kwokwo! Uyijage!

²¹ Nahano Yesu, akizi mùgashaanira mweshi!